

Yai Win Kibiya

The New Testament in the Sepik Iwam Language of Papua New
Guinea

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f

Contents

FRT	1
Matyu	3
Mak	69
Luk	109
Jon	176
Aposel	230
Rom	292
1 Korin	324
2 Korin	359
Galesia	385
Efesas	399
Filipai	411
Kolosi	420
1 Tesalonaika	429
2 Tesalonaika	435
1 Timoti	439
2 Timoti	447
Taitas	453
Filimon	458
Hibru	460
Jems	488
1 Pita	497
2 Pita	507
1 Jon	513
2 Jon	522
3 Jon	524
Jut	526
Revelesen	529
Glosari	567

Yai Win Kibiya

The New Testament in the Sepik Iwam language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long Niugini

Yai Win Kibiya

The New Testament in the Sepik Iwam language of Papua New Guinea
[iws]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1989 by Bible League International

Web version
2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Yai Win Kibiya

MATYU

Matyu siya wɪnkika ta yokwowa. Matyu siya Jisis siir mi kigna mɪriiyan inkam nwɪr ieya mi siir inɪg whirɪn Livaikin. Ta Yokwowa Matyu siya wɪnkika Jisis siir nomiiyauim Juda iikamim simiiram. Mi sima sima ina boinim Jisis siya pi hinin inkamkin mi sima siir kɪgwɪnim mi ina boinim krɪma wakaenanaeyin Jisisin ti siya nimbiniyin Matyu siya wɪnkim niwii whiekakim Jisis siya boinimauuwim simiir. Iriig.

*Tiriiginim yim Jisis Kraiis siir yidiwi wanwiyaeyim simiir inig ima
(Lk 3:23-28)*

¹ Ti kara wɪnkiyim yim Jisis siir yidiwi wanwiyaeyim simiir inig ima. Jisis siya yio inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir isidgin mi yio Devidin Ebrahimni isidin siirgin.

² Ebrahim yio Aisakni adgin mi Aisakin yio Jekopni adgin mi Jekopin yio Judani adgin mi siir nomousisim ikim, yio simiir yao adgin. ³ Judain yio Peres Sira sowiir adgin. Mi sowiir yopiiya Temaka. Mi Peresin yio Hesroni adgin. Mi Hesronin yio Ramni adgin. ⁴ Mi Ramin yio Aminadapni adgin mi Aminadapin yio Nasoni adgin mi Nasonin yio Salmoni adgin. ⁵ Mi Salmonin yio Boasni adgin mi Boas siir apua Rehapka. Mi Boasin yio Obetni adgin mi siir apua Rutga mi Obetin yio Jesini adgin. ⁶ Mi Jesiyin inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir adgin mi Devidin yio Solomoni adgin mi siir apua biya Yuraiani wig niki oka. ⁷ Mi Solomonin yio Riaboamni adgin mi Riaboamin yio Abaisani adgin. Mi Abaisain yio Esani adgin. ⁸ Mi Esanin yio Jehosapetni adgin mi Jehosapetin yio Joramni adgin. Mi Joramni yio Asaiani adgin. ⁹ Mi Asaia in yio Jotamni adgin mi Jotamin yio Ehasni adgin. Mi Ehasin yio Hesekaiani adgin. ¹⁰ Mi Hesekaia in yio Manasani adgin mi Manasain yio Emosni adgin. Mi Emosin yio Josaiani adgin. ¹¹ Mi Josaia in yio Jekonaia mi siir nomou yaowae ikim simiir adgin. Mi taka iya saeya Isrel simiir sauan omomin sima nikunama om komii Babilon siir nu iir nini primiriinakiya whisarii mi.

¹² Mi iya sima om komii Babilon siir nu iirar niki primiriyim whisarii mi mi Jekonaia siya Sialtiel siir ad nwokin. Mi Sialtiel yio Serababelni adgin. ¹³ Mi Serababelin yio Abiatni adgin mi Abiatin yio Elaiakim siir adgin. Mi Elaiakimin yio Esoni adgin. ¹⁴ Mi Eso in yio Sedokni adgin mi Sedokin yio Ekimni adgin. Mi Ekimin yio Elaiatni adgin. ¹⁵ Mi Elaiatin yio Eliesani adgin mi Eliesanin yio Matani adgin. Mi Matanin yio Jekopni adgin. ¹⁶ Mi Jekopin yio Josepni adgin mi Josepin yio Mariani kamkin. Mi Jisis siirin Maria saeya naokainakin. Sima siirin ha dapikim Kraiis, inkam Adi Komii siya nikropkiyin.

¹⁷ Mi yinneyim Ebrahim siir hirankin nityokiyokiyim Devid siir nakiyanguniyim isidim iuur whiigim mi Devid siir hirankin nityokiyokiyim yinneyim ini iya sima om komii Babilon siir nu iir mriiya whisarii mi ini saiirar yadigniya, yim iriipi hiriinan iuur whiigim. Mi iya sima whisarii mi primiriya om komii Babilon simiir nu iir mi ha nityokiyokiyim mi ini Kraiis siya nimbiyama iya saiirar yakiyanguniyim inkamin Adi Komii siya nikropkiyin mi yim iriipi hiriinan isidim iuur whii. Iriig.

*Maria saeya Jisis Kraiis siir naokainaka
(Lk 2:1-7)*

¹⁸ Niwiiyin Jisis Kraiis siir naokainan yio hiningin, siir yopiiya Maria saiirin Josep siiram bidi boiritmaiya siya nonkwonam. Mi siya iripa piu saika niki o karamaeyar niki owin mi ini saeyar yinokninkinkiya, saeya Adi Komii siir naeyiu iirsiyar nwokika yinkak. ¹⁹ Mi Josepin kamni saiiram boiritmaiya in, siya inkam wadiekin. Siir iga hinda tinda bi nokwowikin. Nningaka. Mi siya Maria saiirin iikam whwonkam ida kiyopsibgi haiginuwim pi boriisopi. Mi siya hindara nimprio sopkiyam tiri mi saeya wi nididgak nwowisi. ²⁰ Josep siya ta saiir saiira naingwokwonanaekin mi Adi Komii

siir paekwosim in siirin nhwo siya yiki mauu. Paekwosim siya boin, Josep Devidni yin eyim sim yinisim in, ta kiriir wiga Maria yinkak nwowa kira sair nonkwonasi kipi nidid. Waki yinisim in sair mhin au hir nwokaiyin, yio Adi Komii siir naeyiu miyikin siyar haigiyi mauugin. ²¹ Saeya wi yinisim yinkamiyin naokinaei, siya wi Isrel simiir iikamim simiir dim in biye imiir haiyoprimdiyumiigi mi wi simiir nanmai warkinaei. Mi kira siir inigin wi Jisis asi nokdap haigini uwi.

²² Ti digworaekwo whiekakim nimbibiyamim ini ti yayim bidi bidiniya Adi Komii siya boinkiyim profet inkam in siir boinmimauuwam mi simiir swoki boinurwokaigikin. Profet inkam in siya hinina boinkikin. ²³ Wakae, wig kopaksim nunga ira inkamaka iripa piu nwo karam nwowa, saeya wi yinkak nwowi mi wi yinisim yinkamiyin naokinaei. Mi sima siir inigin wi Emanyuel nokdap haigini uwi. Mi ti paekwosim siir yayi ini dig ywokiya. Mi ti inigin siir inig mwokimwowin yio hinigin, Adi Komii krimiir Wanin siya ini krimakar nwowin.

²⁴ Mi Josep siya ha kaknanaokaigiyin mi siya ini Biyan Inkam Komiiyin siir paekwosim in siya boingikin yayim ini simiir hiriinanar swoki tirin. Mi siya siir wiga sairin ina yonkwonan. ²⁵ Mi Josep siya iripa piu saika bi nwomim inkin mi ini saeyar yaokaina budgiyin yinisim iirar. Mi Josep siya siir inigin Jisis yokdap haigini u. Iriig.

2

Kam nhirim Jisis siir kignakiyam nitkim

¹ Maria saeya Jisis siirin omisim Bethlehem nu Judia hir naokainakin, iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwowa. Mi mhoiya saeya siir naokainakiyin mi kam nhirim nauuni siyiu in si ninokninkiniyim, bieki nimbidiidniyin hiranin om komii Jerusalema hiriir yit. ² Mi sima ini srini, iya krma ti nauun win komii iir kigim ti yinisim winin naokainan siirin Judami inkam komiiyin simiir nu kigriraowan in ini papi nwowin? Nim krma ina yinokninkiniyim ti yinisim in bidi yaokainakiyin. Mi krma siir inig iir nini hainaniyam nitkim. ³ Mi iya inkam komiiyin Herot siya ta yai aiir wakaewin in mi siya ini hikakar ywokiya. Dimusi rani, siya hinina naingwok in ti yinisim in wi siyar nokwokairinanaowidi siir igsopa. Om komii Jerusalem hir in iikam nhirim yim iripi hiriinan ini hikakar mi okiyim. Dimusi rani, Herot siya io komiigakin. ⁴ Mi Herot siya prisma biyan inkamim simiiram yikuna, yipiki Adi Komii siir inig hainaniyim omakam simiir dim in taem in imiir kigriraowiyim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim. Mi siya simiirin ha nikiuna digin mi siya simiir srii, inkam in siya nimbiniyin Kraisiya wi piki hinin om in si naokinaei? ⁵ Sima siirin hinina boin, om Bethlehem nu Judia hir in profet inkam in siya hinina boinkikin, ta yayi siya hinina win boinkikin,

⁶ omisim Betlehem nu Judia hiranin, kira inig karamae omisim tani. Nungaki nungakunga. Mi inkam komii nwirin wi kiriir waraur nimbiamim mi siya wi kariir isidin Isrel hiranin wi simiir nu kigriraowan inkam komii nwowi.

⁷ Mi Herot siya ti kamim bieki nimbidiidniyin hiranki nitim, simiirin hindara asi nimprio ikunakin, nimprio yai boinam. Mi siya simiirin ina sriiyin, tiki nauuni paki hinin iya sae nimbiamkin, ha? ⁸ Mi iya sima siir boinmimauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiyin om Betlehem hiriir mi ina boinkiyin, kima ha dam! Mi kima ti yinisim in siir inin pranae pranae kipi hansran. Mi kima pi siir hansran yiskaii pa swoki it kariir swokini boinmauuni. Mi an kara iripi hiriinan, wi siir inig iir mini hainani uwi. ⁹ Mi sima Herot siir yai aiir wakae dignamim mi sima ina yamim. Mi ti nauunin biya sima niki kignaniyin bieki nimbidiidniyin hir mi siya ha hioraraowam in simiir biyar mi ini omaka yinisim ieyar nwowa ini sairgi sair akou kouwar yakaigikiuwi uwin. ¹⁰ Mi sima ti nauun iir kigim mi sima ini maigimaigra komiikakar ywonamim. ¹¹ Mi sima ha napninopkainamim omaka hiriir mi ini Maria sowiirbugar youapninopkai kigim. Mi

sima ogmwo ha nini waisi hiiuwuwim mi ini yinisim in siir inig iirar ini hainanuwim. Mi sima simiir miya sisimsisimim ha haiwaokiyim mi sima dimin kibi nhirim umir komii sainiyim kimidiniya siir prihauu. Diminim sima prihauuwim hinin hiningim, gold mi paura in puui miyik nusiin whakiyin mi sandain namswopaini puui miyiknan whaki ikin.

¹² Mi mhoiya simiirin Adi Komii siya kimidiniya nhwo yikumauuwii. Mi ti nhwo iirin Adi Komii siya hinina boinki, kima wi Herot siiram kipi swoki am mi ti digworaekwowim kima kigim siir kipi boinmauwuu. Nngaka. Mi sima yaeya siyu whira asi namkim simiir oma hiriirin. Iriig.

Sima nu Isiba hiriir yidamam

¹³ Mi ta sima haiburgika sair mhoiya mi Adi Komii siir paekwosim in siya hinina boinki, kira dinsiingi mi kiriir wigynim simiir dikunam. Mi kira pi nu Isiba hiriir didamki mi hir tini owou mi wi karar swoki ikiugi kiriiram in. Herot siya wari yinisim iiram hansiri tiri siir nisomaowim. ¹⁴ Mi Josep siya ti yai imiir wakaekiyin mi siya ina yinsiingiyin. Mi siya siir wigyn imiirin niya whinidamkiwi nu Isiba hiriirin. Mi sima ii kasa bi napiwaiyamkim hiriirin. ¹⁵ Mi Josep siya nu Isib hirar nwowin mi ini Herot siyar yaobudgiyin. Mi sima ta yaiya biki Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiya profet inkam nwirin si mi sair swoki boinurwokaigikim. Saeya hinina boinkika, kariir yinisim yinkamiyin nu Isib hir nwowin, kara siiram swoki ikiugi siya swoki itim. Iriig.

Herot siya boinkikin yinisimim sima nisomsom aokaokiyim

¹⁶ Mi iya Herot siya hinina ninokninkinkiyin ti kamim bieki nimbiiidniyin hiranki nitim, sima siir niksisaegigim. Mi siir kwoinin ina iwitpaomaigiyin mi siya kam nhirim yai kirie simiir boinki, sima om Betlehem mi omisisim nhirim siir kingiin nwo ikim simiir hiran yinisim yinkamiyin whiekakim, biewi whwowisa nwowim mi nua tiriir nwonainiyim simiir nisomsom aowam. Siya digworaekwowim nauun ninokninkini kamim sima boingigim mi simiir swoki aingwowoknakikin iya Jisis siir naokaina. Mi sima asi nisomsom aokaokim yinkamiyin biewi whwowisa nwowim nua tiriir nitim.

¹⁷ Mi tiki digworaekwowim biigi Biyan Inkam Komiiyin profet Jeremaia siya boinkiyim simiir swoki boinurwokaigikin. Siya hinina boinkikin,

¹⁸ sima wakaeki yaiya om Rama hiran iikamim sima nouubopon prasae bi kinkim. Rachel saeya sair yinisim imiirsi kaouuboponka. Mi iikamim sima sair hiirwokmaiym dig bi nwokim. Nngaka. Dimusi rani, sair yinisimim nwirm in nwirminkin bi swoki okikim. Nngaki, nngaka. Mi ti diminim nimbiamim iya Herot siya nisomsom aokaowim Rachel sair isidin simiir yinisim yinkamiyin imiir omisim Betlehem hir. Iriig.

Josep sima niyin nu Isib hir haiburgigim mi sima ina swoki amim

¹⁹ Mi mhoiya Herot siya ina yaonamin. Mi nu Isib hiran Biyan Inkam Komiiyin siir paekwosim in nhwo siya yikumauu Josep siirin. ²⁰ Siya hinina boinkikin, kira dinsiingi mi kira kiriir wigynim simiir dikunam mipi nu Isrel hiriir swoki am. Iikamim ti yinisim iir nisomaowam boinim sima bidi yaokaoswowamim. ²¹ Mi Josep siya ha kaknanaokaigiyin mi siya ini siir wigynim simiir yikunamim mi sima ina swoki amim nu Isrel hiriir.

²² Mi siyar wakaewin Akeleas siya siir adin Herot siir mi aiir bidi swoki hainaowidin nu Judia siir nu kigriraowan inkam komii nwowam. Mi Josep siya asi nididgin hiriir namsiyin. Mi nhwo whirin Josep siya whinin, Adi Komii siya siirin hinina boinki, kira wi hiriir kipi nam. Mi siya nu Galiliya hinda asi namkin. ²³ Mi siya kimidiniya om whirin Nasaret nikuwiyin siir ini idwoiu. Mi sima ta yaiya biya profet inkamin siya boinkiya sair swoki boinurwokaigim. Sima siirin wi om Nasaretan inkam nikuwi. Iriig.

3

Jonin inkamın baptaisyın Adi Komii siir yaiya siya boınmımauugin (Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jo 1:19-28)

¹ Mi biēwi nhirim bīdi yamkiyım iya Josep Maria Sımani om Nasaret hir nwowa. Mi mhoiıya Jonin op baptaisyın siya ha nitin mi kimidiniya nu Judia hiran nu siiyın apain siir hir ini boınmımauu bwakainani, Adi Komii siir yaiya. ² Mi siya hinına boınki, kima dimın biyie biyieyım simiirın digıumii haimriyugig. Dimusi rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwowım simiir kigirkakana ini kingiın nwowa. ³ Jonin ti siya inkamın Adi Komii siya boınkiyın profet Aisaiani. Bīdi bīdiniyarın profet Aisaia siya hinına winboinkikin,

maeyau siiyın nu apain inkam kamaeyın, inkam nwırın siir yaiya hinına kauwok boınkikin, Biıyan Inkam Komiiyın siir siyıuın sibgu kisısop dirıraerarkwokın. Siir siyıupai siyıupaiyım sibgu dirıraerarkwokın siya napnaniyam.

⁴ Jon siya niıya yiısa miıyık rani, kamelni piokım. Mi siya piuwopa ha mi kikog mi naeyım siya naeyım kokmwo graeyıs minım mi mhwıni yın ikım. Siya yaeya dimın whir bi swoki aeikin, siya inkam paeprikabnankın. ⁵ Mi taka iya, iikamım om komii Jerusalem hiranım mi nu Judian ikım mi iikam whiekakım omom ie Jordan kingiın nwo ikım simar yıtswo Jon siiramın. ⁶ Mi sima simiir dimın biyie biyieyım ha nomboınıniskiyım mi Jon siya simiirın ie Jordan hir baptais haiginiı.

⁷ Mi Jon siyar kig Farisi Sadyusimi kam isid komiiyın pi niti siirım op simiir baptais haiginiıuwam. Mi siya simiir boınki, kima kam miıyıkıranki mi iıwi, ini wrakiıwranan ywowım. Kimiirın nhınga boınkikım kima kariiram nıdamnaniyım op kimiir baptais haiginiıuwam, ha? Mi Adi Komii kımiiir Wanın siya wi kimiir nonkwonınwımwırnınkın tani iya siya iikamım simiir hıdi, aniya? ⁸ Mi kima iikam whiekakım simiirın hinına dısiımauu, kimiir dimın biyieyım bīdi haiyoprimdiyıumiıgiyım. ⁹ Kimiir kwoının hinına kipi naıngwo Ebrahimın kımiiir brougaekın mi kima wi kigugu rani. Nıngaka. Kara kimiirın yaimwowar boınki, Adi Komii siya siıyam simiir mi tirki, Ebrahim siir yınisısım nımbiyamam wi digar mi owi. ¹⁰ Mi siir ua ini paimiı hirar haigın taohaigına mi pae whiekakım nae miıyık bud kamae nwowım, yım wi paenau sima niıyıtkaıgaıgii. ¹¹ Ta op ara kara baptais haiginiıuwa ya mın nısiımauuga kimiir dimın biyieyım bīdi haiyoprimdiyıumiıgiyım. Mi inkamın kariir mhoiıya nitin, kouwin ini siyar ywowın. Mi siya ini yaowae adnan ywowın mi an kara ini yınisımnan ywowın. Mi kara siir miısisımım wi sibgu inomoknınkın mirii rani. Nıngaka. Kara kimiirın op arar baptais haiginiıuwi mi Adi Komii siir naeyıuın wi siya hainıuae haiginiıuwi mi siir paeya niıyaeıya warar. Kara inkam miıyık rani, siir ıga siya niıya saiir uridin wi kara waisi hak rani. Nıngaka. ¹² Mi Siya iikamım simiirın wi inkamın twonidım twonau haigiyım simiir hıriınan hıdi mi ha nokwobrombropiyın, ini siir hıriınan ywowın. Mi iya iki twonid imiir nikwobrombrop digiıyım mi kasım pa kwuubrugiki. Mi twonid nıngam pi simasıma namwokaiıuwi. Mi kas imiirın pa nhisopkinınaka mi simiirın pi paeya nhisopkin namginkii. Mi ta paeya wi niıtıngii rani. Nıngaka. Saeya wi hıriıyar niıyokiyokıkaeyami. Iriig.

Jon siya baptais haiginiıugin Jisis siirın (Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³ Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir haıburgigin mi ina yıtın ie Jordan tiriir. Jon siirım, siirın op siya baptais haiginiıuwım. ¹⁴ Mi Jon siya Jisis siir kwoın iir kisına haıgıyım tırkin mi siya ina boının, Jisis, ambi kira baptais haiginiıuwi. Mi kira kariiram dimusi nitkin, ha? Kara inkam miıyık rani. ¹⁵ Mi Jisis siya siir yai anaka hinına yowarkii boın, kiya, panao kira pi ta kara boına yaiya pi saiir hıriınanar tir. Ini ywokiyın krıma swoki boınıurwokaıgiyın Adi Komii siir siyıu miıyıkın siya boınkiyın siirar wakaeyokna dirıraerar. Mi Jon siya siir yai aiir asi wakaeyokna dirıraerarkın.

¹⁶ Mi siirin ha baptais haiginugiyin mi siya ina iyig apnadam in op hirankar. Mi ninomora ina haiwaokiya omaka anonan siiram. Mi siya kigwin Adi Komii siir naeyuin inmabnan siinanaiiniyin mi ini siir yauni oniyin. ¹⁷ Mi yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya, saeya hinina kauwok boinkika, tiriiginin yio kariirgi kariir yinisim ieya. Kariir kwoinin ini siirgi siiramar naingwo iskiyin. Iriig.

4

Setan siya Jisis siiram kinankiugin (Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

¹ Mi taka iya Jisis siya op baptaisa saiir mhoiia siirin Adi Komii siir naeyiu ieya yikiunam maeyau nu siiyin apa saiir hiriir Setan siya kinankiuwam. ² Mi iiyim mhirima siya mwowim nabeyim kamnwis mi niyim iriipi hiriinan kamnwis. Mi siya naemin dimin bi naekin mi mhoiia siya mhi komiia ina yaowin. ³ Mi Setan siya kinankiuwan inkamin ha nitin Jisis siiram mi ina yaboiniyin mi kira Adi Komii siir yinisimkin niuwi mi kira ti siiyam simiir boinki mi sima pi bret nwoki imbiyamim. ⁴ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarki boinki, Yokwo Komii saeya hinina boinka, inkamin kwoinbudin omwai sibgu waiyayokiyokiiyin naesi bi haiigin. Ningaka. Inkamki sibgu haiiyin kwoinbudin ya Adi Komii krimiir Wanin siir hiranki nita yai miyika sasarga.

⁵ Mi siya ha boin digiyin mhoiia Setan siya siirin om komii Jerusalem hiriir yikiunam mi siirin omaka Adi Komii siira saiir akou yami okmw in okwoki. ⁶ Mi siya ina boinkiyin siirin, kira Adi Komii siir yinisimki niuwi mapi waraur ankar tam iswit natkiigi. Mi kira pi naonam tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hinina boinka, Adi Komii siya wi igao yai siir paekwosim imiir boinki kiriir haiwinam. Mi kiriir iga wi siya minki hainwin tani. ⁷ Mi Jisis siya siir yai akan hinina swoki owarki boinki, kara pi hinina tir tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hinina swoki boinkika, kira kiriir Biyan Inkam Komiiyin siiram whisarii kipi kinankiu siya kiriir Adi Komiiyin mi yaiya yaimwo karamaeya saiir kipi pri boin siya kariir whindiriraeram.

⁸ Siya ha boin digiyin mi Setan siya Jisis siirin kimidiniya mhu komii whirin siir mhu kiugi kua hiriir yikiunam. Mi siya siirin ina yisiimauyokiyokiiyiyin nupai nupaiyim hinda tindanim ti nu iir nwowim simiirin mi dimin miyik miyik ikim siya ti digworaekwo imiir ha niisiisimauu digiyin, ⁹ Mi siya ina boinkiyin mi kira pi ogmwo kariiram waisi huwi mi kariir inig iir hainani mi ti digworaekwowim kira kigim kara wi kiriirarar hauuswoki kira kigiraowim. ¹⁰ Mi Jisis siya siir yai akan hinina yowarki boin, Setan, damki! Yokwo Komii saeya hinina boinka, Biyan Inkam Komiiyin siir inig iirara hainan iski, siya kiriir Adi Komiiyin mi kira siir mi aiirar donkworinu kripkai. ¹¹ Mi siya ha boin digiyin, setan siya siirin ha haiburgigin mi ina yamin mi Adi Komii siir paekwosimim ha nitim, siirin kimidiniya sima yauni whinknsiisni. Iriig.

Jisis siir miya nu Galili hir mirii bwakainakin. (Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Mi mhoiia Jisis siya hinina wakaewin sima Jon siirin omaka huuyokiyokaiya mi biye miriia saiir bidi hugripkaiikaiyin. Dimusi rani, siya igao yai Inkam Komii Herot siir boinkan. Mi siya ti om iir haiburgik mi nu Galili hiriir yam. ¹³ Mi siya om Nasaret hir bi sibgu owipisuwikin mi siya om Nasaret siir haiburgikin mi siya kimidiniya om Kapaneam hir ini owou. Ti omin whi Galili whigbida waiyin, ti iikamim Sebyulan Naptalai sowiir isidin sima nwowa maeyau saiir hir ¹⁴ Jisis siya ha nitin ta maeyau aiir mi ini diga ywokiya yai biya Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiya profet Aisaiani mi siya boinkiya ya saiir swoki boinurwokaigika. Ta yaiya siya winkiya saeya hininga, ¹⁵ mi nu Sebyulan mi nu Naptalai sowiir hiran siyuin whi komii Solwara nam in mi ina yuguskiyin ie Jodan iegbid mirmiia mi nu Galili Juda iikam tani mi Juda iikam nhirim hir nwowim simiir hiriir yam. ¹⁶ Mi iikamim ti maeyau owiir nwowim

nibwomambwonan mi tariinanin sima nokiya dimin komii siir bidi haiyim mi ti hiran iikamim dimin biye tirim ini hapi inkam wirnan ywowim mi tariinanin bienan simiir bidi yokiyakiyim.

¹⁷ Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir nwowin siya yaiya saiir boinmimauu bwakainakin. Siya hinina boin, kimiir dimin biye biyeyim simiirin ti haiyoprimdiyumiigi. Dimusi rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. Iriig.

*Anasu mi miriyyim kam nwiiyim Jisis siya nikunakim
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)*

¹⁸ Mi iya Jisis siya Galili whigbid whigbida hiriir nouapamin mi siya iwinyaowo anasu mi miriyo sowiir yao youap kigam Saimon mi siir inig whirin wi Pita dapi mi siir nomousim ieya Endru, yo sowa yaowin haimna nitmaigo whi hir. Mi ta anasu haii miya ya sowiir yao umir miiga. ¹⁹ Mi Jisis siya sowiir yao boinki, biya kowa anasu mi miriiko mi tariinanin kowa kanakar wit mi kowiirin wi kara nisiimauuwi siyiun iikamim sim mhi kwoinim sim ninkpit haigiyim mi sim nanmaiwarkainaeyin. ²⁰ Mi biri kimiminkikin, sowiir haimnan ini hiran kwomaimiigiyin mi sowa ini siir mhoiia yamwo.

²¹ Mi siya ha swoki kwapnamin mi ini iwinyao nwiswo sowiirar swoki kwakigo, Jems Jon sowiirar, Sebedini yinisim nwiswo. Yo sowa i hiran nidwokaii sowiir adin Sebedi saikar. Yim simaniyin simiirni haimna iir mi kisisok diriraerari. Mi sowiirin kimidiniya Jisis siya yikiuna. ²² Mi sowa bi kimiminkiko, sowiir adin siirin ini i hiran kwaewisrimiigigo mi sowa ini Jisis siir mhoiyar yamwo. Iriig.

*Jisis siya iikamim makakim simiir haiswoniskigin
(Lk 6:17-19)*

²³ Jisis siya nu Galili siirar yapyoki irkak. Mi siya iikam imiirin Juda simiir maeyauwa yaimin dimin nidwokai wakaeiyim simiir hir yomwinwarkaiyu mi siya yai win kirie kibiya saiirin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir warar mi boinmimauu. Mi siya iikamim mapai mapaigi niyim simiirin warar mi haiswonimniskiyam. ²⁴ Mi siir yaiya ina yinyokigiya nu Siria siirar. Mi sima simiir iikamim mapai mapaigi niyim mi yu bibiyeki nii whwonkaiyim mi iikamim whaowa piugi nwo ikim mi iikamim iga inim ninsimsirunakaeyamim siya simiir yinimniskiswo. ²⁵ Mi iikam whie komiia nu Galiliyankin nitim mi omisisim nhirim maeyau Dekapolis hiranim simiir hiranki nit ikim mi om komii Jerusalemanki nit ikim mi om nhirim nu Judianki nit ikim mi ie Jodan siir kingiin hindanki mi it ikim sima ini siir mhoiyar yamim. Iriig.

5

Jisis siya mhu kiu hir boinmimauugin iikamim maigimaigakakim simiir.

¹ Mi Jisis siya iikam whie komii simiir kigin siir mhoiia namim mi siya kimidiniya mhu whirin siir hiriir iiyam. Mi siya hir ha ninii idwo iuwun mi kamim siir kigna miriyyim ina yitin siirim saika nidwowim. ² Sima hiran nidwowim mi Jisis siya simiirin hinina yowinwarkaiyu. Iriig.

*Jisis siya inkamki maigimaigani siyiun siir boinkin.
(Lk 6:20-23)*

³ Mi iikamim ha naingwowim sima Adi Komii siirimin miigakim mi maigimaigara wadiyar nwowi. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siyar kigiraowi. ⁴ Mi iikamim ninouninki kaeyamim mi wadie nwowim mi wi maigimaigara whisarii nwo rani, simiirin wi op Adi Komii siyar hauukwiyae haiginiwi. ⁵ Mi iikamim yai min ninkisimsio boin karam nwowiyim mi simama naingwona karam nwowiyim,

yim sima wadieya dwo mi ha maingimainga. Dimusi rani, simiirin wi Adi Komii siyar hauwi nuin. ⁶ Yipiki iikamkim mhiigi naoni hiniin Adi Komii siir yai aair wakaeyoknamin wadieyar dwo. Sima ha sibgu maingimainga. Dimusi rani, siya wi simiir whindiriraerari wi wadieyar nwowi mi wi siir mhoiiyar nami. ⁷ Iikamim, iikam nhirmisi naingwobumbuwiyim sima wadieyar dwo mi ha maingimainga. Dimusi rani, Adi Komii siya wi simiirsiyar mi inkin aingwobumbuwi. ⁸ Mi iikamim mhi kwoinim rirmiya nwowiyim sima wadieya dwo mi sima ha maingimainga. Dimusi rani, sima wi Adi Komii saikar nwowi. ⁹ Mi kamim yai min ninii nansaowi siyuin siir minwokmaiyim iripa nongwomamair aeyam sima wadieya dwo mi ha maingimainga. Dimusi rani, mhoiia Adi Komii siya wa boini, sima kariir yinisimkim. ¹⁰ Mi iikamim Adi Komii siir yaiya saiir wakaeyoknam hik saiirsi haii sima wadieya timi o mi ha maingimainga. Whisarii rani, iia Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, ya simiir wararga.

¹¹ Mi sima kimiirin ha kigii, kima ini kariir siyu iir napim mi ini kimiir tioim mi ini yai bibiyie kimiir kinaop itkaigaiyuim mi kimiirin wi sima niksisaie. Mi kima wadieya sibgu idwowi mi wa maingimaingaei. ¹² Mi biia sima profet inkamim simiirin hiriinanar mi tionanaekim. Kima iripar dingwomamair ae. Dimusi rani, mhoiia ti digworaekwo miyik miyikim ninomor kou hir nwokwokinim yim kimiirgim. Iriig.

*Iikamim naingwo tibiimiyim yim ini wa mi pae niuyanan ywowim
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)*

¹³ Wim kima iikamim simiir whwonkam idan ini wa nan ywowim iikamim simiir whinkinsiisim. Mi wa siir hiiya saeya digiiyim mi wi panina swoki tiri siir hiiya saiir swoki haiyim? Nningaka. Tiki hiniin wain yio mi karamaekin. Mi sima siirin pi hindara kabitkaigi iski mi iga wi siirar ninkin okwowi.

¹⁴ Wim kima ini nu tiran pae niuyanan ywowim. Mi kima siyu miyik napiyin iikamim simiir nisiimauuwi kima om komiyyin mhiu kiugikiu nwowiyin siir hiriinan ywowim yio bi swoki kimirkaiigin. Nningaka. Iikamim arugi aruwanim sima wa kigi. ¹⁵ Inkamin yukid hangimuwiiyin, siya siirin twoni bi higrinu haiginikin. Nningaka. Siya siirin pi romiyasni ninanki mi iikamim ta omaka aair nwowim, simiirin pi siyar niuya irkaki. ¹⁶ Mi iripi hiriinan kimiir siyuin iikamim simiir whwonkam idan paenan timi iuya irkak. Mi sima siyu miyikin kima tiriyin siir kigii mi sima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin wi siir inig iir nwoki hainan prapasim. Iriig.

Adi Komii siir siyu komiyyin siir yaiga

¹⁷ Kima ha kipi naingwo kara Moses siir siyu komiyyin mi profet kamim sim yai ikim, simiir kindiyimdiyuwam nitkin. Nningaka. Kara simiir kindiyuwam bi nitkin. Kara idwo simiir swoki inkin boinourwokaiyam nitkin. ¹⁸ Kara kimiirin yaimwowar boini, ti siyu komiyyin Moses siirin mi profet simiir yaisisimim mi sowiir diminsisimim humamakiuwim mi kiyiprimpriniuwim wi wara dig rani. Nningaka. Ninomor nu sowa wa digii mi ti Moses siir siyu komiyyin siir siyupai siyupaiyim mi siir yaipai yaipaiyim, yim wa nimbini. ¹⁹ Mi inkam nwrki Moses siir siyu komii siir diminsim whir ninikripi mi profet kamim simiir ikim mi siya iikam imiirin hiriinan siyu iirar swoki owomwarkaiyuwi mi ti hiriinan inkamin siya wi inigak nwo rani. Nningaka. Iiya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiirin. Mi inkamin Moses siir siyu komii siir siyumwoki siyumwowin mi profet kam ikim sowiir sibgu api mi iikam imiirin hiriinanar swoki owomwarkaiyuwi mi siya wi inig komiigaka nwowi iia Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana. ²⁰ Mi hiriinankiniuwu kara kimiirin yaimwowar boinkii mi kimiir siyu miyikin ti kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi simiir siyu iirin haibur karamae nwowi, iia Adi

Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiirin kima wi wara nwo rani. Iriig.

Kwoin haughauga whiyeni siyugin

²¹ Kima bidi wakaeyim Adi Komii siir yaiyim, biya Moses siya win boingikim, saeya hinina boinka, kira inkam kipi nisomao mi inkam nwirin inkam nwirni nisomaowi mi siya wi yaigak nwowi. ²² Mi kara yai kwira pi saiir warar ninkin boinki mi inkamin siir nomiiyauin io siir nwowi mi ti inkamin wi yaigak nwowi mi inkamin nwirin siir nomiiyau iir ngbumbuwi mi ti inkamin siya wi yaigak nwowi kaunselmi biyan kamim simakin. Mi inkamin hinina boini kira hab whaowaekin mi ti inkamin siirin sima wi paeya nikropki. ²³ Mi kira diminim Adi Komii krimiir Wanin siir priihauuanim siir hiya saiir kingiin nini haigingigi mi kira ha naingwowarkaigi kiriir nomiiyauin siya kinaka ikakinuwi, whisarii rani, diminin kirar tirkin siirin siya kiriirin io asi nwokin. ²⁴ Mi kira diminim kira priihauuam tirim Adi Komii siir, yim siir hiya saiir kingiina tikini haigingig. Mi kira ha tiki am, kiriir nomiiyauwin io kinaka nwowin siiram yai saika nini kisisop boiniuam. Mi kira saika nini kisisop boingigi, iripa nongwomamair aeyam mi kira wi haini swoki am mi kiriir diminim kira priihauuwam tirim Adi Komii siir mi siirin haini tini hauuu.

²⁵ Mi inkam nwirin kiriirin inkam komiiyin yai hidiyin yai saika boinam tiri, iya kowa siyu hirar niki apamiya saiirin mi kira kipi kimimin, saika yai ha kisisop boinsasaugi iripa nongwomamair aeyamin. Ni wi ti inkamin si pi boinmauugiyuwisi inkamin yai hidiyin si mi yio wi polismi in hauugi, sima nini hugripkiikikaigikim maeyauwa huuyokiyokaiya mi biyie miriia saiir. ²⁶ Kara kiriirin yaimwowar boini mi kira ta kiriir hik saiir umir iir sainsisau karamae nwowi mi ni kira omaka huuyokiyokaiya mi biyie miriia saiir hiranki wi aisiima niki haiburgig rani. Nungaka. Iriig.

Nonkwonani siyuin siir tirbuwi ikin

²⁷ Kima bidiya iki wakaeyim yaiyim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni siyuim sim, siya hinina boinkikin, kira nonkwonani siyuin siir kipi tirbu. ²⁸ Mi kara kimiirin pi yai kwira saiir warar ninkin boinki. Inkamin siya nhwo ara kigikiigi wig iramin mi tiki hiriinan inkamin siir kwoinin yio nonkwonani siyuin siir bidi tirbuin. ²⁹ Mi kiriir inigan nhwonain kiriirin siya nipiyaokinami siyu biyie tiram mi kira siirin habitkiigi. Yio miyik rani, kiriir piu haimiya saeya mi kiguguwi mi iripi hiriinan yio miyiki miyik rani, kiriir piu irkaka saiirin paeya nitkaigi. ³⁰ Mi kiriir ina iniga kiriirin saeya kiyapiyaokinami siyu biyie tiram mi saiirin kaigrp itkaigi. Yio miyik rani, kiriir piu haimiya saeya mi kiguguwi, iripi hiriinan miyiki miyik rani, kiriir piu irkaka saiirin paeya nitkaigi. Iriig.

Wigkam sopni siyugin

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ Biya Moses siya hinina win boinkikin mi inkam nwirin siya siir wig aiir sopkiyam naingwowi mi siya saiir sopkiyam yokwo watisim kwira win hauugi. ³² Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, inkamin siir wiga aiir sopkii mi siir wig saeya hii bi nanaemiminka. Ti inkamin siya tirbugikin ta wig aiirin iya saeya kam nwir nini onkwonauwa mi saeya hii asi nanaeka. Ti mhoiyan kam saeya swokin owuwun siya iripi hiriinan sowawaiyin hii asi nanaeko, ti hiriinan siyuin yio biyan kam ieyar tirbugikin. Iriig.

Adi Komii siya nimbini siyugin

³³ Mi yai nhirim biya brougae Moses siya winim yokwoni Adi Komii siir hirankin, siya hinina boinkikin, iya kira Adi Komii siir inigin siir nikopaisisiri mi kira kipi nikopaisasae. ³⁴ Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, kima dimin nhirim nimbina tiriiyim mi mhoiia kipi swoki ikopaisisiri. Nungaka. Mi kima ninomor saiirin

whisarii kipi nikopwaisisir. Whisarii rani, ninomora ya Adi Komii siir maeyauga. ³⁵ Mi kima dimin whiram nimbiniyim nu iirin whisarii kipi nikopwaisisir. Dimusi rani, nuin yio Adi Komii siir iga aiir nokwosiisika. Mi om komii Jerusalem in iriipi hiriinan kipi mi tir. Dimusi rani, yio Inkam Komiiyin Adi Komii siya nu kigriraowiyin, yio siir om komiigin. ³⁶ Mi kira kiriir mwoin siir kipi dapboin ikopaisisir dimin whiram nimbiniyim. Nningaka. Dimusi rani, kira kiriir kana saiir kanmai whir tirim wi dig nwo rani, whisinin yhiuwinan nwowamin. Nningaka. ³⁷ Iiya kima iikamim simiirin dimin mini, kima hinina boin, ihi kara wa tiri, iyie? Kara wi tir tani. Ti siyu hininin yio wadiekin mi kira yaeya yai kwir swoki boini ya saeya Setan siir yaiga. Iriig.

Yamdiyamdi tirni siyugin
(Lk 6:29-30)

³⁸ Kima bidi wakaeyim biya Adi Komii siir yaiyim Moses siya hinina win boinkim, inkam nwirki kiriir nhwo iir mintibugii mi ni kira siir nhwoin yamdiyar ti swoki hopripugi. Mi inkam nwirki kiriir bigmiu iir ninouhai mi kira siir bigmiuwun wi yamdiyar ti swoki inouhai. ³⁹ Mi kara kimiirin yai kwira pi warar mi inkim boinkii, kima iikamim kimiir tirbumbuwiyim simiirin yamdi kipi swoki tirbu. Nningaka. Mi kimiir yaeka inkam nwirki tiokii mi kira yaeka yarmi kwira ha ti swoki inkipit okwoki, siya swoki inkim tiokiyam. ⁴⁰ Mi inkam nwirki kiriirin inkam komii yai hidiyin saika boini kiriir yuisa kou ana saiir haiyam mini mi kira siirin yuis praiya piu irkak aillar nii irkakiya warar dinkin hauugi. ⁴¹ Mi inkam komii nwirki kiriir boini kingiin niimau siir digworaekwo imiir hainamim mi kira saika ha ti swoki hainis apnam arurig mi kira maingimainga dwonam. ⁴² Mi inkam nwirki kiriiram srui dimin whir siir hauuam mi kira siirin ha hauugi. Mi inkam nwirki kiriir waraurankin prihainami dimin whir mi siirin ha prii hauugi. Iriig.

Siyuin sau omomin siiram naingwowi ieya
(Lk 6:27-28,33-36)

⁴³ Kima bidiyar iki wakaeyim yaiya biya kam nhirim sima boinkiya saeya hinina boinka, kima kimiir nomiiyauwim simiiram daingwo mi kima io kimiir sau omomim simiir dwo. ⁴⁴ Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkim boinkii, kima kimiir sau omomin siirsi daingwobuna mi iikamim kimiir tirbumbu ninkim haiginuwiyim kima Adi Komii siiram simiiram kwisboinki simiir whinkinsis haiginuwam. ⁴⁵ Mi kima ti hiriinan siyuin siir tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin wi siir yinisim nwowi. Mi siya bieyin wi siir tirki, iikam biyie biyeyim mi iikam wadie wadie ikim simiir koua niuyaim. Mi siya nao pa mi tirki, iikam biyie biyeyim mi iikam miyik miyik ikim simiiram. Mi hiriinanin kima iikam whiekakim simiirin daingwokwonanaei. ⁴⁶ Mi kima iikam kimiiram naingwowyim simiiramar timi naingwo. Mi kima wi piki hinin diminin siir haii? Nningaka. Adi Komii siya kimiirin wi dimin whir hauu rani, yio ti hiriinanin dimin komii rani. Mi kam biyeyim omom omomi umir haiyim yim iriipi hiriinanar mi tirikim kamim simiiram naingwowyim. Ti hiriinan diminin yio dimin komii rani. ⁴⁷ Mi kima kimiir nomiiyauwim simiiraramar hinina boini, akamie mi kima wi dimu dimin haii? Adi Komii siya wi dimin whir swoki hauu rani. Nningaka. Yio ti hiriinanin yio dimin komii rani. Iikamim naingwo tibmii kamaeyim sima hiriirar mi tirikim, yio dimin komii rani. ⁴⁸ Kima sibgu dwowipisu iikamim simiir whwonkam idan, kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hiranan siya sibgu owipisuwiya saiir hiriinan. Iriig.

6

Ikam Paeprikabim simiir whindiriraerar haiginuwi siyu ikin

¹ Kima sibgu mintarao, kima ha kipi naingwo kimiir inig imiir hainanim mi kima mii miyik miyikim Adi Komii siirim, iikamim simiir whwonkam ida nisiimauim sima

nwoki kigim. Nüngaka. Mi kima hiriinan tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, wi siir digworaekwowim simiir hai rani. Nüngaka.

² Mi hiriinanki nuwi kira iikam paeprikabim umir digworaekwo simiir hauwi, kira kamim kid masiyim bi simiir kipi nikropki kimiir bi namkwokinamin, ti kamim niksisaeyim simiir hiriinan mi iya sima diminim paeprikab iikamim simiir hauwiyim iki siyuum sima hiriinan minam tiri iikamim sima nwoki hainanim simiir inig imiir. Kara kimiirin yaimwowar boinkii simiir diminim, yim sima bidi haigiyim mi Mhoiya Adi Komii siya simiirin wi dimin whir swoki hauu rani. ³ Mi kira iikam paeprikabim simiir whinkinsiis haiginuwi mi kima digworaekwowim wi iikam nhirim simiir whwonkam ida kipi hauu o iikam nhirim simiir kipi boinmauu. ⁴ Kira hindara haigiprakai hauu mi mhoiya kiriir Adi Komiiyin siya kigi kira siyu miyik tirin mi siya wi dimin miyik miyik imiirar mi hauugi miya kira mriiya sairsiyin. Iriig.

*Nhwo kwisboini siyugin
(Lk 11:2-4)*

⁵ Mi iya kima nhwo kwisboiniyim, kira iki kamim niksisaeyim simiir hiriinan kipi tir, yim simiir kwoinim minaramar naingwodikim nhwo iki omakam yaimin dimin nidwokai wakaeiyim mi iki siyu komiiyim sim siyuumig siyuumigim sim kwisboinamim iki iikam simiir whwonkam ida mi sima simiir inig nwoki hainanim. Kara kimiirin yaimwowar boinkii. Yim simiir diminim bidiyar haiyim biyar. Mi Mhoiya Adi Komii siya simiirin wi dimin whir hauu rani. ⁶ Mi kima nhwo kwisboinam mini kimiir Adi Komii iirim, kira kiriir yapa maeyau krakra damwowu, pi inkamki kig karamae kimiir ywo mi mhoiya kimiir Adi Komiiyin inkamki kigmimin karamae nwowin mi ta maeyau krakra aiirin wi siya siyar kigi. Mi siya kiriirin wi siyu miyik iirar nisiimauwi.

⁷ Mi iya kira nhwo kwisboiniyim mi yai nhirim kiriir kwoinargar kipi naingwo kiyaiyokiyokiyam, iikam biyeyim naingwo tibmii karamaeyim simiir hiriinan. Nüngaka. Sima hinina naingwokim tiki yai prie prieiyim sima kwisboiniyim mi simiir uruwai siyaowaiyim simiirin pa wakaei. ⁸ Kima simiir siyu iir kipi nap. Whisarii rani mi iya kima siiram niki srilboin karamaeyar niki owiyim mi kimiir Adi Komiiyin siya bidiyar yonkwokikaiwinin, diminin kima hainguguin siirin. ⁹ Iya kima nhwo kwisboiniyim kima hinina kwisboin,

krimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin: krima kiriiram kwis boini kiriir inigin siirin dimin whirki bi kibukin. ¹⁰ Iya kira digworaekwo whiekakim simiir kigirkakan aeya witsisau, mi krima nu tirin, wari ninomor kouanim Adi Komii siir paekwosimim sima mi wakae yokna diriraerariyim simiir hiriinan mi wakae yokna diriraeraram tiri. ¹¹ Kira panaowin krimiirin naeyim pi taka iya sair naeyirya whaugi. ¹² Kira krimiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi, iikamim krimiir tirbum krima haiyoprimdiyumiigiyim simiir hiriinan. ¹³ Mi kira dimin biyeyim krimiirim kipi kigninkinki krimiir kinankuwam mi kira krimiirin yu biyemi biyan inkam komiiyin siirsi ti haiyapyok haiginu!

¹⁴ Wakae mi kima iikamim dimin biyie kimiir tirbumbu haiginuwim, simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, kimiirin wi hiriyar mi tiri. ¹⁵ Mi kima iikam nhirmi dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi karamae nwowi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, kimiirin wi hiriyar mi tiri. Iriig.

Nae haiyani siyu iki.

¹⁶ Mi iya kima nae min haiyaeyim mi Adi Komii siirim kwisboiniyim, kimiir whwonkamim iki kamim niksisaeyim sim ninkikiyim, hiriinan kipi ninkiki. Simiir whwonkamim minam ninkiki iki iikam nhirim sima nwoki boinim, yim nae haiyaekim mi simiir inig nwoki hainanim. Kara kimiirin yaimwowar boinkii, yim sima simiir digworaekwowim bidi haiyim. ¹⁷ Mi iya kira nae min haiyaei mi kiriir whwonkamim

sibgu whausok tatao mi kana ha timi sibgu hopsin. ¹⁸ Mi sima kiriirin wa ninokninkin tani kira mhiigi naowi. Nningaka. Kiriir Adi Komiiyin inkamki kig karamae nwowiyin, kiriirin wi sasar ninokninkini. Ti digworaekwowim kira nimprio diriraerarim. Mi mhoiia siya wi siyu miyik iirar tiri kiriirin wa hauu kiyyuwi. Iriig.

*Siyu digworaekwo miyik hangiriyu haigini ikin Adi Komii siir hir
(Lk 12:33-34)*

¹⁹ Digworaekwo miyik miyikim kiramair kipi hangiriyu haigina ti nu iirin. Yo tiki nuin kikom tapin aii minim wi sima tirbumbugiyami. Mi kamim hii tauaeiyim pi omaka aiirar ninikirimtio ninopkainami ti digworaekwowim simiir haiyam. ²⁰ Mi kima nu tirin mii miyik miyikim ninomor kou hirin wi Adi Komii siyar hauuwi yo kikom tapin aii minki bi tirbuwikim mi hiiyan kamim wi ninikirimtio ninopkainam tani digworaekwo tauaehaiyam. Nningaka. ²¹ Mi maeyauwa kiriir dimin miyik miyikim sima nwowin mi kiriir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi ti om iirar mini owouwi. Mi kira nuan diminim simiiram kipi naingwokwonanae. Kira Adi Komii siir dimin imiiraram daingwo iski. Iriig.

*Kwoin niuyani paeka
(Lk 11:34-36)*

²² Nhwowin yo piu sair niuya haiginiuwikin. Mi kiriir nhwowin wadieyar niki owi mi kiriir nhwowin digworaekwo whiekakim simiirin ina kigomok irkakim nhwowin yo piu irkaka sairar niuya irkakikin, kwoinin yo nhwonakin mi kira sibgu aingwowi mi kira wadieyar nwowi. ²³ Mi kiriir nhwowin siya biye nwowi mi ni wi hindara natisir whaowae iuwi. Mi kiriir kwoinin dimin biyeyam naingwowi mi siya wi nibwomambwo komiiyar namwouwi mi ti diminim kiriir waraur nwowim yim miyiki miyiki mi iuwi. Iriig.

*Kwoin whisairni siyugin
(Lk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ Mi inkamin biyan inkam nwiswo sowiir mai miyik kwiso sowiirar sibgu mirii swowi mi siya wi kwira sair sibgu mirii mi kwira wi digumii haigingiki mi ta ii aiirarin siya umir mii aiiramar naingwo tibmii iski mi siya Adi Komii siir mii miyiki sairin wi panina sibgu mirii, ha? Nningaka. Iriig.

²⁵ Mi kara kimiir asi boinki mi kima kimiir kwoinbudin siirsi kipi naingwoyimi yok boin mi ha kipi boin, krma wi dimu dimin naei? Mi wi dimu dimin kwiyaei? Mi kima kimiir piu aiirsi kipi naingwoyimi yok boin, krma wi dimu dimin mi haigiprakai. Mi tari kiriir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin, ini nae siir haiburin mi kiriir pua ini yuis sair haibura. Adi Komii siya tirkikin kiriir piu kwoinbudin mi kira siirar wakaeyokna iski mi ti diminim kira whaowaeyim wi siyar hauuwi. ²⁶ Kima ipiyin imiir kigninokninkinki, yim sima nae min bi ninkikin aeikim mi naeyim omakanau bi mi mirii haigiikim. Nningaka. Mi kimiir Adi komiiyin ninomor kou hir nwowin, simiirin nae siyar hauu aeyiski. Mi wim kima ini ipiyin simiir haiburim mi siya kimiirin wa sibgu kigriraowi. ²⁷ Mi kimiir nwrki ha naingwowi, siya biewi nhirim wi omwaiyar swoki hainis waiyayokiyoki, aniya? Nningaki nningakinga. ²⁸ Mi kima yuis digworaekwowam dimusi naingwokwonanaei? Kima kipim numir nwowiyim simiir kig, yim sima panin panina nimbiam. Yim sima minan mirii rani. Nningaka. Mi yim sima yuis min bi nonkwowowikim. Nningaka. ²⁹ Mi kara kimiirin yaimwovar boinki, biya inkam komii Solomon siya puaiyim siir puaipai puaipaiyim, ta kipa sair hiriinan puai miyik bi nwoka. Nningaka. ³⁰ Ta kowa saeya mi kip aka Adi Komii siyar sibgu tirki mapi miyika nimbiam. Tapa ko kip sowa wadieyar nwowi mi waka sowa waigi mi wi paeya sima nitkaigii. Mi wim kima ini ko kip sowiir haiburo. Mi Adi Komii siya wi kimiirar mi sibgu

kigiriraowi. Mi kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram in kirie nwo karamae dimusi nwo, ha?

³¹ Mi hiriinanki niuwi kima hiniina kipi naingwoyimiyok boin, krima wi dimu dimin naei mi wi dimu mi haigiprakai sasaei pua kima hiriinan kipi naingwo. Nningaka. ³² Yio tiki hiriinan digworaekwowim simiiram in iki iikamim naingwo tibmii karamae nwoyim, sim ninaingwoyimiyok boinikim. Mi kima simiir hiriinan kipi naingwoyimiyok. Mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin, siya ina ninokninkin in ti digworaekwowim kima hainguguwim simiirin. ³³ Kimiir biyan kwoin in ta iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana mi siir siyu miyik ieya manan siiram ti mirii. Mi mhoiia siya ti digworaekwo nhirim wi kimiirarar swoki ink in hauu mimirki. ³⁴ Mi hiriinanki niuwi kima digworaekwowim waka nimbiamanin simiirsi kipi naingwoyimiyok. Mi igwir igwir in dimin hikak hikakim ha nimbiamikim. Mi tapan dimin hikak hikakim nimbiamiyim simiirarar hai, wakanim simiir wara kipi nink in hai. Ta iya saiir digworaekwowim yim simiiraramar timi naingwo. Iriig.

7

Inkam nwirni kipi hid (Lk 6:37-38,41-42)

¹ Kima inkam nwirni kipi hid wim wi Adi Komii siya mi hidisi. ² Mi ta hiriinan yaiya kima boin huriyuwa iikam nhirimi mi Adi Komii krimiir Wan in siya kimiirin wi hiriinanar mi boin huriyuwi. Mi kima iikam imiirin hiriga mi hauuwi mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan iirar swoki iyopkiyuwi. ³ Mi kira paeka sima kiriir nomiiyauwin siir nhwo iir nwokaiya saiir dimusi kigi mi kira wara paemir komiia kiriir nhwo iirar nwowa saiir bi naingwowarkainakin, aniya? ⁴ Mi kira kiriir nomiiyauwin siirin hin in dimusi mi priboini, nomiiyau, kara wara paeka kiriir nhwo iir nwowa saiir haiyam tiri mi wara paemir komiia kiriir nhwo iir kiikirinua ya dimuga, ha? ⁵ Kira niksisaeyaki waiwigin! Kira biyin wara paemir komiia kiriir nhwo iir nripua saiir tiki inikiilbwaeki. Mi mhoiia kira wa nwoki kigomok inikrae haiyim kiriir nomiiyauwin siir nhwo hir nwokaiya paeka sima saiirin.

⁶ Kima dimin miyik miyikim Adi Komii siiram dimin whirki kimbu karamaeyim inkam biyeyim wrananin simiir kipi hauugi. Dimusi rani, mhoiia kimiirin wi simar swoki kwaeninyokna pii. Kimiir dimin miyik miyikim iikamim hunanin simiir kipi hauu. Dimusi rani, sima ti dimin imiir in bi naingwokim mi ti diminim wi igani sima nink in okwonami. Iriig.

Inkamim nhwo kwisboinanaeyim simiir siyu ikin (Lk 11:9-13)

⁷ Mi kima Adi Komii krimiir Wan in siiram kwisboini diminam mi siya wa hauuwi kimiirin. Mi kima diminam hansiri mi kima siirin wa kigi. Mi kima ano iir kaigakani mi Adi Komii siya wa haiwaokii. ⁸ Mi kara kimiirin yaimwowar boini, inkamin Adi Komii siiram kwisboiniyin sima pi dimina mi haii. Mi inkamin iki diminam mi hansiriyin yio siya siirin wa hauuwi mi inkamin ano kaigakanii mi Adi Komii siya siiram in wa haiwaokii. ⁹ Mi kimiir inkam nwir in siir yinisim in siya siir ad iiram in nipuam boini mi ad in siirin wi siya hauugi, aniya? Nningaka. ¹⁰ Mi yinisim in ad iiram in anasuum boini siir hauuam mi ad in siirin wi mipug biye siir hauugi, aniya? Nningaka. Siya wi hiriinan tir tani. ¹¹ Mi kima ti iikam bibiyeyim, hi min tauaeyim sima simiir yinisim in simiirin dimin miyik miyik imiirar mi hauuwikim. Kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siya in nuan ad imiir haibur in, siya dimin biyekak rani, yio siya wi hiriinan digworaekwo miyik miyik imiirar mi sibgu hauuwi iikamim siiram srii.

¹² Kara kimiirin yaimwower boini, ti yaiyim simiir yaimwokiyaimewowa biya Moses mi profet kamim sima winkiyim yokwoni sima. Siyu miyik diriraerar ikam nhirim simiirin kira naingwowyim sima diriraeraram kiriir sair hiriinan. Iriig.

Ano kopsim mi ano komii
(Lk 13:24)

¹³ Kima ano sapisapin siirgi siirar dapninopkainam. Dimusi rani, anowin maeyauwa paekaka sair hiriir namiyin, yo prasae rani, bwaeya komiigin. Mi siyuin siir namiyin bimbiuwi rani mi ikam whiekakim wi siirar nami. ¹⁴ Mi anowin kwoinbudin omwai waiya yokiyokiyin siir hiriir namiyin yo kabigikabi rani. Mi ikamim ti siyuin siiram namiyim miinan miriinanamikim. Mi siirin nwinwira iriraki hansiryiskaii. Iriig.

Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao
(Lk 6:43-44)

¹⁵ Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao yim sima kima wi yai iyop nini onii. Mi wim kima wa naingwower sima inkam miyikim yaimwower boinikim. Nningaka. Mi simiir kwoinim yim miyiki miyiki mi iuwi, ini wranan ywowin, kimiir niksisaeyam mi sima kimiir naingwo tibmii aiir warar mi tirbuwi. ¹⁶ Kima bidiya yinokninkinim simiir siyuin sima tiriyin. Mi ti pae sinin siya wi tab bud rani mi niowin iriipi hiriinan siya wi am mi bud rani. Nningaka. ¹⁷ Mi hirii hiriinankina pae miyik miyikim yimbi paenid miyik miyik imiirar mi budi mi pae bibiyeyim yimbi paenid biye biye imiirar mi budi. ¹⁸ Pae miyikin siya paenid biye bi budigin. Nningaka. Mi pae biyeyin yo paenid miyik bi swoki budigin. Nningaka. ¹⁹ Mi paeyim nae miyik bud karamae nwowiyim yim wi paeya sima niyitkaigaii. ²⁰ Mi kima wa ninokninkini profet niksisaeyim simiir siyuin sima tiriyin.

Kara kiriir bi ninokninkin
(Lk 13:25-27)

²¹ Mi kima hinina daingwo ikam whiekakim sima kariirin hinina dapikuwi, kariir Biyan Inkam Komii, sima Adi Komii siir yinisim tani. Nningaka. Sima wi nhirkimaka nami iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ninomor koua hiriirin. Mi inkamin kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir kwoin iirar sibgu api mi siya wi siir kigiraowi. ²² Mi taka ii komiia Adi Komii siya ikam whiekakim simiir hidi, wi kariirar dapboin wini, Biyan Inkam Komii, Biyan Inkam Komii, nim krima kariir inig iir miriigim! Adi Komii siir yaiya ikam simiir. Mi iki uridyu biye biyeyim simiirin krima kariir inig iirar haiswonimniskigim! Mi krima dimin kirie komii komiiyim kariir inig iirin kasakasa bi tirkim! ²³ Mi taka ii aiirin kara simiirin wi hinina boinmauu wakaei, kara kimiir bi swoki inokninkin miminkin. Nningaka. Kima siyu bibiyie tiraki waiwigim, kima damki! Iriig.

Omaka isair miriini siyugun
(Lk 6:47-49)

²⁴ Mi inkamin kariir yai aiir wakaeyokna diriraerari, yo tiki hiriinan inkamin kwoin miyikakin, yo ini inkamin omaka siya idwo miriinyin ini siir hiriinan ywowin. ²⁵ Mi ta iya opud nao owie komiiyin ha nitin ta omaka aiir namitunii mi saeya bi nakainamka. Nningaka. Dimusi rani, ta omaka ini siya kirie kiriyim nu aowa nwokaiyim simakar yauni owiuwim.

²⁶ Mi inkamin ta kariir yai aiir wakaeyokna karamae nwowiyin, yo ini ti inkamin omaka aowi maeyau miriinyin ini siir hiriinan ywowin. ²⁷ Mi iya opud nao komiigi nitiyim mi owie komiiyin ha mi itin mi digworaekwo hiriinanim ta omaka aiir namituniyim mi saeya ina yakainama. Ihi, saeya ina yakai imik iuguskiya.

Jisis siir kirie komii aeya

²⁸ Jisis siya ti diminin siirin ha boin digiyin mi iikam whie komiia ini hindara yanaakiyim ti yai hiriinanin siya boinmimauuwim simiirsiiyin. ²⁹ Dimusi rani, siya simiirin kamim siyu komii ninokninkiniyim simiir hiriinan bi boinmimauugin. Nningaka. Siya simiirin inkamin inigakin siir hiriinan boinmimauugin. Iriig.

8

Jisis siya inkamin paowai minkim pisikomkopouwin siir haiswoniskiiyin
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

¹ Mi Jisis siya mhu hiranki niunaiiniyin mi iikam whie komiia ini siir mhoiyar sidkaenamim. ² Mi inkam nwirin paowai minki pisikomkopouwin ha nitin siiram mi siya ogmwo ini siir whwonkam idair ini akaihiuniyin. Mi siya ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariirsi naingwobumbuwi mi kira kariirin pa haiswoniskiigi. ³ Jisis siir ina siir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kara ha naingwowi, kira wadieyar dwoki! Mi paowai minim siir pisikomkopouwin ha digiyim mi biri kimiminkikin siya ini wadieyar ywokiyin. ⁴ Mi Jisis siya siir boinki, kira sibgu wakae! Kira wi inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. Nningaki, nningaka. Mi kira kiriir pua pris inkamim simiir tini isiimauuu. Mi kira wi naemin dinkin imiiaeki, biya Moses siya boina sair hiriinan. Mi iikamim sima wa nwoki inokninkinim kiriir ma Adi Komii siya bidi digiya. Iriig.

Jisis siya sauan kamim simiir biyan inkamin siir miyan inkam iir haiswoniskikin
(Lk 7:1-10)

⁵ Mi mhoiya Jisis siya om Kapaneam hiriir napn nopkainamin mi om komii Rom hiran kamim yai niniyim simiir biyan inkamin ha nitin mi siya siirin hinina yasriini, ⁶ Biyan Inkam Komii, kariir miyan inkamin siya makakin, ini omaka hinar whwonkaiyin. Mi siir iga in minim bidi yaowiguskiyim mi siir pua kimpipisu prasae kin tani. ⁷ Mi Jisis siya siirin hinina boinki, siirin pi kara nini haiswo niskiiyuwi mi siya pi wadieyar nwokii. ⁸ Mi kamim yai niniyim simiir biyan inkam ieya boin, Biyan Inkam Komii, kara inkam paii rani mi kira kariir omaka pa nit rani. Kira hinda yayarar boinki mi kariir miyan inkamin pi wadieyar nwoki okiyim. ⁹ Mi an kara iriipi hiriinan ini iki kam nhirim inigakim kariir kigiraowiyim, ini simiir aowa mi owin. Mi karaki karar kigiraowiyim, kamim yai niniyim simakisimaigim. Mi kara nwirni boinkii, kira dam! Mi siya pa mi ami. Mi kara nwirni, hinina mi boinkii, kira wit! Mi siya pa mi iti. Mi iki kariir miyan inkam iir boinkiyim, kira ta mi aiir ti mirii mi siya pa diriraerarii. Kara bidi yinokninkinin kira pi yayara boinki, kariir miyan inkamin pi wadieyar nwoki.

¹⁰ Mi Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ini hindarar yanaakiyin. Mi siya kimidina iikamim siir mhoiyar namim simiir boinki, kara kimiiirin yaimwowar boinkii, kara iikamim Isrel mi iikam nhirim simiir hirin inkam nwirin ti inkamin siir naingwo tibmiya sair hiriinan naingwo tibmii inkam nwir bi kigin. Nningaki, nningaka. ¹¹ Kara kimiiirin yamwowar boinkii, iikam ombud komiiyin bieki nitiiyin mi bieki nikiiyami ikin, wi hiranki niti mi sima wi krimiir brougaeyim Ebrahim Aisak mi Jekop, wi simakar nini idwo aeyiuwi, maeyauwa Adi Komii siya iikamim mi digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sair. ¹² Mi yinie whiekakim nu Isrel hir niyoninkinim simiirin wi Adi Komii siya nhinikriropkii, maeyau imirima sairim. Mi ta maeyauwa sima kauu prasae kin tani. Mi wi simiir big imiirar naegiyimkiyikaeyami. ¹³ Siya ha boin digiyin mi Jisis siya yai nini kamim simiir biyan inkamin siir boinki, kira omaka dam! Kara ha naingwowi, ti digworaekwowim, wi ta kiriir naingwo tibmiya wadie saeyar swoki imbiyami. Mi ta yayia sair mhoiya biri kimiminkikin, ta ii aiirarin, siir mi mirii inkamin ini wadieyar ywokiyin. Iriig.

Jisis siya Pita siir nu aiir haiswoniskikin
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

¹⁴ Mi mhoiia Jisis siya ha namın Pita siir omaka hiriir mi siyar kig, Pita siir nıua hi hirar whwonkaii. Ya ma piı huuwa kınıya saeya niiga. ¹⁵ Mi siya saiir ina aiirarar nini onkwokiyın mi ta ma piı huuwa kınıya saiir nwowa ina digiya. Mi saeya ha ninsiın idwowa, ini siir nae imiirar swoki kwinsiın dirıraerara. Iriig.

¹⁶ Mi mhoiia naiowaka sima, simiir iikamım uridyıu biyieki nitkiiyım, ina yıtım Jisis siiram. Mi siya iikamım uridyıugi nitkiiyım simiirın hinda yaiyarar boınkiyın mi ti iikamım ini wadiyar ywokiyım. Mi siya iikamım maki niyım simiirın warar yınkin haiswonımskiigi. ¹⁷ Mi siya ha boın digiyın mi yai kwira biya Adi Komii siya boınkiya profet Aisaiani, saiir swoki boınourwokaigikın. Siya hinına boınkin, siya bidi haiyoprimdiyıumiigi yım krımıir ma biyie biyeyım mi krıma miyık asi nwowi. Iriig.

*Siyıın Jisis siir mhoiia nami ikin
(Lk 9:57-62)*

¹⁸ Jisis siya iikam whie komiia simiir kigın, siir nakaeyokainiyım mi siya kamım siir kigna miriıyım simiir boınki, nımbi hinda whıgbid mirmiıya ninidnıdamı. ¹⁹ Mi inkam nwırın siyıu komii ninoknınkınıyın ha nitın mi kimidina siya yaboını siirın, hae! Ti nowomwarkaiyıuan inkamın kara iki omom omomım kira namım tirıiyım kara kinaka warar kainanaowamar tiri. ²⁰ Mi Jisis siya siir boınki, ini wakaeyın, niımauan wra biyeyım, yım nu tirın nokakargım. Mi ipiyınım iriipi hiriinan, omakakak. Mi Yaowae Adın nimomor kouanki nitın, yio piı kikiınsiisan maeyau karamaeyairgin. Niıngaki, niıngaka. ²¹ Mi siir kigna miriı inkam nwırın siya boın, Biyan Inkam Komii, kara biyın kariir ad iir nini haıngikaigiki. Mi kara pi kırıir mhoiia niti. ²² Jisis siya ina yowarkii boının. Niıngaka. Kira kanaka tariınanar kwıt! Warı inkam wırın, yio inkamım naıngwo tibmii karamaeyım inkam wırnanım yım sima, simar ti swoki haıngikai. Iriig.

*Opud komiia Jisis siya boınkiya ina digiya
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)*

²³ Jisis siya ha boın digiyın mi siya i aiir nani kwiriıyın mi siir kigna miriıyım kamım, yım ini warar mani kwiriıyım. ²⁴ Mi sima ina yinidnıdamım yarmııya mi opud whoımwhıni rani, whıi hir hugnatmairıba. Mi hinına pariipariı i aiir niswıtnatkaiyım. Mi siya ini inau hirar whwonkai taowın. ²⁵ Mi kamım siir kigna miriıyım, ha namım, ina yamı inıdguwım siir. Mi sima boın, Biyan Inkam Komii, kira krımıirsi daıngwoyımıyok mi krımıir whındirıraerarki, krıma pa nokwomwainainami. ²⁶ Mi siya simiirın hinına yowarkii boınki, kima dimusi nıdidi, ha? Warı kimiir naıngwo tibmııya saeya komiigi mi iıwi! Mi siya ha boındigiyın ina yınsiın idwokaigiyın mi kimidina io opud hinın sowiir ywoki. Mi biri kimımınkika opuda ina yınkisanakiya mi opa ini mokmokwaiya ywomaimiigiya. ²⁷ Mi siya hiriinan tirkiyın sima ini hindara yanaakiyım. Mi ini sima simar yomboın amboınkiyım, siya ti inkamın dimu naeikısae. Opud hinıno ini siir yaiyar mi wakaeyoknakiyo, ha? Iriig.

*Jisis siya haiswonıskigigo inkam nwıso uridyıugi nitkiıyo
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)*

²⁸ Mi Jisis siya whıgbid mirmii kwira saiir hiriir ha nımbiyamın, Gadarani nu siir mi inkam nwıso uridyıu biyieki nitkiıyo ina yıtıwo siiram. Mi ti inkam nwıso sowa maeyauwa inkam haıngikaiıya saiir hiranki nitko. Mi inkam nwıso, sowa uridyıu biyıenan bidi ywokiyo. Mi iikamım ti siyıu iir panınsi yapsi, sowa tiowisi sima hiriınansi nıdidgım. ²⁹ Mi sowa ina kauwok boınamnankiyo, ti Yaowae Adın ninomor kouanki nitın, kira krımıirın dimu dimın tiram nitkin, ha? Mi iıya digana ina niki owa kira maeyau biyieya saiir nikropkiyana krımıir tirbumbuamın. ³⁰ Mi ti hu isid komii whırın arurıg hirar nokwo aekin. ³¹ Mi ti uridyıu isid komiıyın ha nhınkii kaugiyım mi ina boınkiyım Jisis siirın mi kira krımıir nhınikriropkii mi kira krımıirın warı hu isid komiıyın siirım dikropki. ³² Mi Jisis siya simiirın ina boınkiyın, kima damki! Mi ti uridyıu

biyeyim sowiir ha haiburgiko mi sima ina yamkiyim ti hu isid komii iiram. Mi ti hu isid komiiyin ha niwitamim, ini siiyeno whirin siirarar iwit iugugusamim. Mi sima ini mhuono whi kwira saiir kwiyaehaingrimkrikiu aokaonamim.

³³ Mi kamim hu imiir waikaowiyim, sima ina yidamkiyim. Mi sima om komiia hiriir ha niwit nimbimbiyamim mi ina ini boinmimauuwim dimin sima kignaniyim simiirin. Sima diminin inkam nwisso, uridyu biyekititkiyo, sowiir nimbiamin, siir warar ini boinmimauuwu. ³⁴ Mi saiir mhoiia iikam whiekakim ti om komiiyin siir hiranin ina yitim Jisis siir kigam mi sima ina yididim. Mi ina nhinikriropkiyim siirin, nu maeyau kwira namim. Iriig.

9

Inkamın iga in ninsimsiriuwın Jisis siya haiswoniskiigin (Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Mi Jisis siya igopsim ira saiir nani kwiriyin mi ina swoki iyikidamin whigbid mirmiia hiriir. Mi siya ini siir omki om iirar swoki amin. ² Mi sima simiir inkam nwirin kuminki naoninsimsiriuwın ina hainaniyin, Jisis siiram. Mi siya ini hi ailarar whinaniyin. Mi siya simiirin hiriinan kigiyn, sima siiram naingwo tibmii, siya siir haiswoniskiyyim mi siya ti inkamin kuminkin naoninsimsiriuwın siir boinki. Nomiiyau, kiriir kwoinin kirie ti oki. Kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ³ Mi mhoiia kamim siyu komii ninokninkiniyim sima simar yimboin amboin. Mi tari ti inkamin siya nigbumbuwi. Mi siir igso aiir nokwokairinamin mini. ⁴ Mi Jisis siya simiir kwoin iir bidi yinokninkiniyim mi siya ina boinkiyin, kima wari kwoin biyie hiniinin kimiir kwoinau dimusi nwokaii, ha? ⁵ Paki hiniin yai aki kariir kirie komiia saiir nisiimauua? Kara ha boini, kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim, aniya? Mi kara ha boini kira ha dinsiin apririrki, saeya, aniya? ⁶ Ta saeyar nisiimauuga mi ankara ha naingwowi kima dinokninkin. Kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin siya ti nu iirin inig kirie kakargin mi siya wi digar mi owi dimin biyie biyeyim simiir mi haiyoprimdiyumiyyim. Mi siya ti inkamin iga in ninsimsiriuwın siir asi boinkikin. Kira dinsiingi mipi kiriir hi ailarar dinsiin hainam mipa damigusam kiriir omaka hiriayar. ⁷ Mi siya ha ninsiingiyin mi ini siir omakar yamigusamin. ⁸ Mi iikamim sima ti dimin hiriinanin siir kigiyn sima ini nididkakar yokiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Dimusi rani, Adi Komii siya hauugin ta hiriinan kirieya Jisis siirin ti inkamin siir haiswoniskiyyin. Iriig.

Jisis siya Matyu siiram nikiunakin siir mhoiia namim (Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Mi Jisis siya ta maeyauwa saiir haiburgikin mi ha napnamin mi siya youapkiagam kariirin kara omom omomi umir nidwokai haiya omaka saiir nidwokaii ti inkamin Matyu karargin. Mi Jisis siya kariir boinki, kira kariir mhoiayar wit. Mi kara ha ninsiingiyin mi kariir digworaekwowim ini hirar iyopnisugigim. Mi kara ini Jisis siir mhoiayar yamin.

¹⁰ Mi saiir mhoiia Jisis siya omaka hir nidwokai aeyin mi kam nhirim omom omomi umir haiiyim mi kam bibiyeyim dimin biyie biyie tirkiyami ikim sima ha nitim, Jisis siya mi siir kigna mrii ikim kamim ini simakar ini idwo aeniyim. ¹¹ Mi Farisi kamim sima ti hiriinan siyu iir kigim mi sima kimadiniya Jisis siir kignamiriyyim kamim simiir boin, wari inkamin kimiir nowomwarkaiyuwiyin, siya wari kamim omom omomi umir haiiyim mi inkam biyie ikim simaka dimusi nidwokai aei, ha? ¹² Mi Jisis siya hiriinan wakaeyin mi siya ina yowarkii boinin, iikamim iki mamın karamaeyim yim sima inkamin paowai min widiyin siirim bi namikim. Niingaka. Siiramın iikamim maminki niyyim sima simar namikim. ¹³ Kima ha dam yayim kara boinin simiir tikini aingwonaki Yokwo Komii saiir nwowim, ta yaiya Adi Komii siya hiniina boinkin, kara

wraisu min ninkin imiiaeyim pi boriisopi. Nningaka. Kara ha naingwowi, kima iki iikam nhirim simiirsi daingwobumbu. Kara iki iikamim ha naingwowim krima iikam miyik miyikim simiiram bi nitkin, simiir nikiunaim. Nningaka. Kara iki iikamim ha naingwowim krima iikam biyie biyiekim simiir nikiunam nitkin. Iriig.

*Siyu win mi siyu biyie sowa iripa kipi prid
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)*

¹⁴ Mi taka iya Jon siir kigna miriyyim kamim sima ha nitim mi Jisis siir ya srini mi Farisi kam ikim mi krima, nim krima nae mina mi haiyaei mipi mhirima mi owi nhwo kwisboinam mi wara kiriir kigna miriyyim kamim yim sima hiriinan tir karamae dimusi nwowi, ha? Dimusika? ¹⁵ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin mi inkamin wig win nonkwonaei mi siya siir nomiiyau imakar nwowi mi ta iya maingimaingani iiga, iyie? Hikak nwoni iiga. Mi nae minim pa haiyakii, aniya? Nningaka. Mi mhoiia ti inkamin wig nokwonain, inkam nhirkim ini ikunakii, siir nomiiyauim, simiir hirankar mi taka iya kima wi hikak saiir dwo mi nae minim saiir haiyakii.

¹⁶ Inkam nwirki yuis win miriia yuis kaba saiir no iir bi swoki itkin pankin. Nningaka. Mi siya hiriinan tiri mi ta yuis kaba saiir no iir mi ta yuis kaba wi saeya swoki mimbimbiraraokii. Mi nowin wi komiiyar nasae owiguskii. ¹⁷ Inkam nwirki wain wini opa meme kab isa saiir bi naokaigin. Mi siya hiriinan tiri ta op wain wina saeya niwit iyopiinaini mi ta meme is kaba wa nimbiriyamkii. Mi wainin wi nu arar naokiinonkwokwonam swokii. Mi meme isa ya wi warar ninkin iguskii. Mi yim sima wain wini opa pi meme is win aiirar naokaii. Mi sowa pi wadiyar naokaii. Mi sowa pi wadiyar ninan oswowi. Iriig.

*Biiyan inkam nwirin siir yinisim yinugiyina mi wiga siir yuis aiir nonkwokiyaka
sowiirin Jisis siya haiswoniskiigiko
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)*

¹⁸ Mi Jisis siya yai hiarar niki boinmimauuwim simiir mi Juda simiir biiyan inkam nwirin ha nitin mi siya ogmwo ini Jisis siir whwonkam idair ini huboiniyin. Mi siya siirin hinina boin, kariir yinisim yinugiyina saeya tariinanar kwaonamka. Kira wit mi kiriir ina saiir wini onkwoni mi pi omwaiyar swoki waiyaim. ¹⁹ Mi Jisis siya ha ninsiingiyin mi ini siir mhoiiyar yamin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ini saikar yinkin amim.

²⁰ Mi wig ira hir nwoka ya nhieki mi apidwodwomaimiiga biewiyim iuur whis. Mi ta wiga saeya kimidiniya Jisis siir yuis mwis aiir yaka apiyokna onkwoki. ²¹ Mi saiir kwoinararin saeya hinina naingwoka mi kara pi siir yuis aiirar nonkwokii mi ta nhieya pa ninkipraenakii. ²² Mi Jisis siya ha haiyug okwokaokiyin mi ina boinkiyin yinisim yinugiyin kiriir kwoinin hiisima ti oki. Kira kariiram naingwo tibmiiga mi kiriirin wadie saeyar swoki okika. Mi biri kimiminkika ta ii aiirarin ta wiga ini wadiyar ywokiya.

²³ Mi Jisis siya napnamin mi Juda simiir biiyan inkamin siir omaka aiir nimbiamin mi siyar kigam kamim tidiyu kuuwi. Mi iikamim yaiya hinin ninkiniu rani, hapi anaupaekiniuwi ta yinisim aiirim nouwi. ²⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, kima damki! Ta yinisim yinugiyina bi naonamka. Nningaka. Saeya nhwo whini. Iya iikamim sima hiriinan wakaekiyim mi sima yaibu siirin hainingin bu. ²⁵ Mi sima iikam imiirin ha nhinikropkiyim mi Jisis siya ha napninopkainamin, maeyauwa yinisim yinugiyin aeya whwonkaiya saiir mi siya ha nini onkwo iuwim saiir ina aiir mi saeya ina yinsiin idwokiya. ²⁶ Mi ta yaiya hinda tinda ina yinyokwiigiya. Iriig.

Inkam nhwokwisae nwiso mi waeyai ikin, simiirin Jisis siya haiswoniskiigim

²⁷ Mi Jisis siya ta maeyau aiir haiburgigin mi siya ina yapnamin. Mi iya siya niki apamin, inkam nhwokwisae nwiso siir mhoiiyar napnamo, sowa siiramain, hinina kauwok boinam, ti Devidni isidin siir yinisimin, Adi Komii siya nikropkiyin kira kriirsi timi aingwobuna. ²⁸ Mi Jisis siya omaka ha napninopkainamin mi ti inkam nhwokwisae

nwiso ha nitwo siirim mi siya ina sriiwinin sowiirin. Mi tari kowa ha naingwowi kara wi digar nwowi ti hiriinan dimin iirin, aniya? Mi sowa siir yai aka hinina yowarkii boin. Ihi, Biyan Inkam Komii. ²⁹ Mi siir ina sowiir nhwo owiir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kowa kariirim naingwo tibmiigo mi kowa wi wadie asi nwowi. ³⁰ Mi sowiir nhwonaoni biimiyar kinkiyi. Mi Jisis siya sowiirin hinina yowarkii boinki, kowa sibgu wakaenam. Ti dimin iirin wi inkam nwirni kipi boinmauu. Wi sima pi ninokninkinisi. ³¹ Mi sowa idowiiya ha namwo mi ti diminin Jisis siya tirkiyin ina haigiririram in hinda tinda.

Inkam waeyai mikrimin Jisis siya haiswoniskiiigin

³² Mi sowiir mhoiyarin inkam waeyaimikrim nwirin uridyugu nitkiiyin siirin kam nhirim sima hainani Jisis siirim. ³³ Mi ti uridyu biyeyin ti inkamin siir nitkiiyin, siirin kimidiniya Jisis siya yiniskiiigi. Mi ti inkam waeyaimikrimin yai ina boinaikiyin. Mi iikam ombud komiiyin ha nanaakiyim mi sima ina boinim, biya ti hiriinan diminin nu Isrel tirin bi swoki imbiyamkin. Ningaki, ningaka. ³⁴ Mi Farisi kamim sima boin, wari kirieya uridyu biye siya ninimniskiiya ya uridyu biyeyim simiir biyanin siir kirie aeya. Iriig.

Jisis siya Isrelan iikamim simiirsi naingwoyimyokin

³⁵ Mi ti simiir mhoiia Jisis siya om komii komiiyim mi omisisimim, simiirar yapyokii irkak. Mi siya iikam imiirin, simiir omakaim yaimin dimin nidwokai wakaeyim simiir hirar yowomwarkaiyu. Siya simiirin yai win kibiya, iya Adi Komii siya digworaekwowim simiir kigirkakana sair nowomwarkaiyugin. Mi siya iikamim mapai mapai niyim mi iga in ninsimsiruwim, simiir warar yinkin inimniskiiyam. ³⁶ Mi siya iikam isid komiiyin siir kigin mi siir kwonin simiirsiyin naingwoyimyok pranae bi kinkin. Dimusi rani, simiir kwonim bidi whriewhriekiyim. Mi sima ini sibsibim inkamki kigrirao karam nwowiyim hinda sima sima sibap whaowaeyamiyim, ini simiir hiriinan ywowim. ³⁷ Mi siya kimidiniya siir kigna miriiyim kamim simiir boinki, ti iikamim sima ini numiran sasaeyim wai nwowim, simiir hiriinankim mi miyan inkam homgak karamkim simiir ningugu haiyim. ³⁸ Mi kima wi numiran adin siiram srii. Mi iikam nhirim wi siyar nwoki ikropkiyim, ti iikamim sima siirim nwoki amim. Iriig.

10

Aposel kam iuur kwiso simiir inig ima (Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Mi Jisis siya siir kigna miriiyim kam iuur nwiso simiiram yikuuna mi sima iripa ha nwowim mi siya simiirin kirieya uridyu bibiyeyim sim ninimniskiiya mi mapai mapai minim sim mi haiswonimniskiiya ina hauugiya simiir. ² Aposel kam iuur kwiso simiir inigim hinin hiningim. Biigi biyanin Saimonkin mi siir inig whirin, Pitakin mi siir nomousimin Andrugin mi Jems Sebedini yinisimin mi siir nomousim ieya, Jon ³ mi Pilip Batolomiyu mi Tomas mi Matyu mi kara, inkamin omom omomi umir haiiyin mi Jamisin Alfiasni yinisim ikin mi Tadias ⁴ mi Saimonin biya ta yaiya sair boinmamaugun nu whiran inkam komiiyim krimiir kipi kigrirao. Judas Iskariot, inkamin wir Jisis siir napwouwin, siir sau omomin siir. Iriig.

Jisis siya aposel kam iuur nwiso mi simiir hauugin (Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Jisis siya ti kam iuur nwiso simiir nikropkiyim mi siya simiirin hinina boinki, kima wi iki Juda iikam tani simiir nu maeyau imiir kipi nam. Mi kima wi Sameria simiir om komii komii imiir kipi nam. Ningaka! ⁶ Kima wi iki Isrel simiir iikamim simiirgi simiiramar dam! Sima ini sibsibim inkamki kigrirao karam nwowiyim sima sima priiyap whaowaekaeyamiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁷ Kima nami mi kima wi hinina dowomwarkaiyuwam simiirin, iya Adi Komii siya siir digworaekwo

whiekakim simiir kigirkakana kingiin bidi yinyaniya. ⁸ Kima iki makak makak iikamim simiir dinimniskiiyam mi iikamim naokaowim, simiir warar hidninsiin idwowam mi iikamim paowaigi piskomkopouwim simiir wara haiswonimniskiiyam. Mi uridyiu bibiyeyim simiir warar dinimniskiiyam. Ta kirieya whisarii kara hauuwa mi kima iikamim simiirin nunga nunga pridiriraerar haiginu. Mi kima wi umir kipi swoki hai sairsiyin. ⁹ Mi kima umirim nibnau kipi haiginam. Nungaka. ¹⁰ Mi iya kima napnami mi naeyim wi nibnau kipi haiginam. Kima yaeya yuis kipi hainam! Nungaka, ningar dam! Kima iikamim simiir whindiraeraram nami, kimiirin nae minim wi simar hauuwi.

¹¹ Mi kima om komii mi omisim whir napninopkainami mi kima wi sibgu kigrirao hiran iikam miyik miyik imiirin, kimiirin wi sima kigriraowi mi kima ti hiriinan kamim simakar dwokripkai. Mi ti om iirin wi simiir hirankar nhinam. ¹² Mi kima omaka ira nami mi kima omakain iikamim simiirin hinina boin kimiir mhi kwonim hiinsima dwo. Adi Komii siya wi kimakar nwowi. ¹³ Mi ta omaka saiir hiran iikamim sima kimiirin wadie nwowini mi Adi Komii siya wi kimiirar whindiriraerari. Sima kimiirin wadie nwo karamae nwowi mi ta yai miyika wa swoki iti kimiiramar mi Adi Komii siya wi simiir whindiriraerar tani. Nungaka. ¹⁴ Mi inkam nwrki kimiir nikunam karamae nwowi siir omaka. Mi siya kimiir yai miyik aiir wakaeyona karamae nwowi mi kima ta omaka mi om ikin, siirin ha timi haiburgig. Mi nusinim kimiir igaim kima niyim simiir nwowim, yim hirar dikrimkrankiigig simiir nisiimauuwam Adi Komii siya hikakin. ¹⁵ Kara kimiirin yai mwowar boinkii ta iya ti iikamim ti om komii siirim kimiir boinwokiyop natkaigiyana, wi om komii Sodom mi om Gomora sowiir hiriinan hik hauuwi rani. Nungaka. Ya ta hiriinana ya wi komiigi komii nwowi. Iriig.

Dimin biye whiekakim wi mhoiia nimbiamii
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

¹⁶ Wakae, kara kimiirin wi sibsibnan nikriropkii, iki niimauan wra biyeyim simiir hindaam. Mi wra biyeyim sima wi kimiir naeyamar mi naingwowi. Mi diminim kima tiram naingwowim kima sibgu hidnam, itin wraisuim kikaikaowiyin siir hiriinan kimiir siyiuim iki iikamim simakan hiinsim hiinsima dwo. ¹⁷ Kima iki iikam biyeyim simiirsi ha timi mintarao. Kimiirin wi sima boinwokiyopnatkaigi simiir kaunsil imaka. Mi sima kimiirin omakam yaimin dimin nidwokai wakaeiyim, wi simiir hir nipimpari idgiuni. ¹⁸ Mi wi sima nikunami kimiirin inkam komiiyim omom omom nhirim sim kigriraowiyim simiiram. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Kima kariir yaiya iki inkam komii komiiyim mi iikamim Juda iikam tani simiir warar boinmimauugim. ¹⁹ Mi iya sima kimiir boinwokiyopnatkaigiyim nikunami. Mi kima wi hinina kipi naingwoyimi yok idid boin. Krima yai minim wi panin panina boini? Nungaka. Mi ta ii aiirarin yaiya kima boinam tirim, kimiirin yaiyim wi Adi Komii siya boinmamauu haiginugi. ²⁰ Mi ti yaiyim wi kimar boin tani. Nungaka. Kimiir Adi Komiiyim siir naeyuin kimiirin wi siyar hurworwokai boinkii.

²¹ Mi yaowaeyin wi siir nomousim iirar kinmauuwi mi siirin wi sima nisomaowi. Mi adin wi iriipi hiriinana mi kinmauuwi siir yinisim iirin kam nhirim sima nisomaowim. Mi yinisimim yim wi simiir yopii ad imiirar mi kinmauuwi mi kam nhirim sima mi isomsom aokaokiyim. ²² Mi iikam whiekakim wi kwoin biye kimiiram naingwowi. Dimusi rani, wim kima kariirgim mi inkamin kariir mi aiirar niki miriikripkaii. Mi saiir haiburgig karamae nwowi mi dimin taeminim kimiir nibiyami mi mhoiia kimiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaei. Mi siyakar nwoyokiyokikayami, inokininokin. ²³ Mi iya iikam biyeyim om whiranim sima hik kimiir hauuwi mi wim kima om whira timi idamki. Mi iya iikam biyeyim ti omin siir hiranim, sima hik kimiir hauuwii mi kima ha timi idamki om whira. Kara kimiirin yai mwowar boinkii, kima kimiir miyim wi niki digi rani, Isrel simiir om imiirin. Nungaka. Wi hiriayar kigwini. Iya kara Yaowae Adin ninomor kauanki nitin siya nitana saiirin.

²⁴ Yɔnɔsɔmɔn siya inkamɔn siir nɔsiisiimauwiyɔn siir bi haiburikin. Mi mɔiyan inkamɔn siya siir biyan inkamɔn siir bi taouugaeikin. Nɔngaka. ²⁵ Mi yɔnɔsɔmɔn siya siir nɔsiisiimauwiyɔn inkamɔn siir hiriinanar timi maigimaiga. Mi iriipi hiriinan mi irii inkamɔn siya siir biyan inkamɔn siir hiriinanar timi maigimaiga. Mi sima kariirin ti hiriinan inig biye iir dapi Bielsebul mi kara wi kimiir adnan nwowi. Mi wim kima wi kariir yɔnɔsɔmɔn nwowi mi sima kimiirin wi ti hiriinan inig biye iirar mi dapi, Bielsebul. Iriig.

Iikamɔm Adi Komii siirsi arar didid iski
(Lk 12:2-7)

²⁶ Mi kima ti iikam biyeyim simiirsi kipi nidid. Digworaekwo whiekakim iki aowa aowa nwokiyamim, mhoiia wi idowiyar nwokii. Mi nɔmprio yayim mhoiia iikam whiekakim wi simar wakaei mi ta yaiya wa haigirirami. ²⁷ Mi yayim niyim niyim kara boinim tariinanin iikamim sima wakae karam nwowi mi mhoiia kima simiirin wi idowiya boinimauwi. Mi sima wa wakaei. Mi yayim, winara kima wakaeyim kima simiirin wi omaka akou hir tamɔ okwo boinimauugi hinda tinda. ²⁸ Mi kima iki iikamim piu aiarara nisomaowiyim simiirsi kipi naingwo idid. Dimusi rani, sima kimiir kwoinbudin wi siir wara nonkwobumbuninkin tani. Nɔngaka. Mi kima Adi Komii krɔmiir Wanɔn siirsi arar daingwoyimyok. Siya kɔriekakin, maeyauwa paeya niutingi karamaeya saeya nwowa, ya nikrani, piu mi kwoinbudin wi saeya nonkwoninwomwirninkini. ²⁹ Mi kima iikamim ipiyin yɔnɔsɔmɔn iso umir kwiruha, sima pi sairarar saini. Mi ipiyin sim ira saeya nikii isomaowi. Adi Komii siya kwoinkakaigɔn siirin, siya ina ninokninkinin. ³⁰ Mi wara kimiir kanmayim yim Adi Komii siya bidi mwan digim. Siya ina ninokninkinin simiirin. Mi dimin sisimim simiirin ini warar mi inokninkinin. ³¹ Mi kima wi hiriinanim simiirsi kipi nidid. Kima ini ipiyin sisim whiekakim simiir haiburim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinasi kigraowi. Iriig.

Jisɔs siir inig iir boinimauuwi siyɔu ieya
(Lk 12:8-9)

³² Mi inkamɔn kariir inigin iki iikam nhirim simiir whwonkam ida boinimauuwi mi an kara wi hiriayar mi tiri simiir inigim wi kara mi boinimauuwi kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir whwonkam ida. ³³ Mi iikamim kariirin digumii haimriyuwi iki iikam nhirim simiir whwonkam idain. Mi an kara simiirin wi hiriayar mi tiri, kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir whwonkam idain. Iriig.

Jisɔs siya iikam imiir ninikibirim nitkin
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Kimiir kwoinim ha naingwokim kara ti yaii digworaekwowim iikam simiirim nu tiranim simiir nauuni minwokmainiyam nitkin iripa sima nongwomamaɔr aeyam, ha? Nɔngaka. Mi ta kara nit aiirsiiyin isidin wi whisa ninkibirnaei. ³⁵ Kara wi io ninwo anwowi siyuin siirim niti. Mi yɔnɔsɔmɔn yinkamiyin yio wi io siir ad iirar swoki kwowi. Mi yɔnɔsɔmɔn yinugiyina ya wi io sair yopii aiarar swoki kwowi. Mi yiniwignana ya wi io sair giwai aiarar swoki kwowi. ³⁶ Mi omaka iruwan iikamim, wi io sima sima swoki inwo anwowi.

³⁷ Mi iikamim simiir biyan kwoinin yopii ad mi yɔnɔsɔmɔn simiiraramar naingwowi mi sima kariiram naingwo karamae nwowi mi sima wi kariir yai aiar wakaeyokna wao rani. Mi sima wi kariir mi kigna miriiyan nwo rani. Nɔngaka. ³⁸ Yipiki iikamim kariirim nwokwokin karamae nwowim mi kariir mhoiia nit karamae nwowim mi sima paeyin hiiniya nironinkinin siir nao karamae nwowi o siir naoka wɔndi sima kariir mhoiia nit karamae nwowi mi sima wi kariir mi kigna miriiyan iikam nwo rani. Nɔngaka. ³⁹ Mi iikamim sima simiir piu aiirsiiyar haiyidid naingwoyimiyoknaeyim ti

hiriinan iikamim sima wi Adi Komii saika nwo rani. Niingaka, niingaka. Yipiki iikamki inkamki nisomaowi simiirin dimusi rani, sima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Mhoiyya sima wi Adi Komii saika nwo. Iriig.

Inkamın miı miıyık mırrii mhoiıya siirın dimın miıyıkın wi Adi Komii siya hauuwi (Mk 9:41)

⁴⁰ Mi inkamın kiriir sibgu kigriraowi, yio siya kariir warar mi kigriraowi. Mi inkamın kariir kigriraowi mi yio siya Adi Komiiyin kariir nikropkiyin siir warar mi inkin kigriraowi. ⁴¹ Mi inkamın profet inkamın siir whindireraeri. Dimusi rani, siya ina ninokninkinin siya profet inkamkin. Mi wi Adi Komii siya hauuwi dimın miıyık siirın. Mi ti profet inkam iir warar. Yipiki inkamki, inkam miıyıkın Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyim. Dimusi rani, siya inkam miıyıkın. Mi wi Adi Komii siya hauuwi dimın miıyıkın siir mi ti inkam miıyıkın siir warar. ⁴² Kima ta yaiya saiirın daingworinukripkai, yipiki inkamkin kariir kigna mırıiyim kamim inig karamaeyim simiirin dimın sim whira whindireraer haiginıuwi op mobsimnan. Whisarii rani, sima kariir yai miıyık aiir wakaeyoknaeyim. Mhoiyya siirın wi Adi Komii siya hauuwi dimın miıyıkın. Iriig.

11

Jon siya siir miı kigna mırıiyim kam nhirim Jisis siirım yikropki (Lk 7:18-35)

¹ Jisis siya ti miini yayim siir kigna mırıiyim kam iur nwiswo simiir boinmımauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiyin hinda tında. Mi mhoiyya siya ta maeyau aiir haiiburgik mi siya iikamim simiir boinmımauuwam omom siir om kingiin nwowim simiir.

² Mi ta ii aiirın Jon siya maeyauwa huuyokyokaiya miı biyie mırıiya saiir hırar niki owın mi siyar wakaewın miı whiekakim Kraıs inkamın Adi Komii siya nikropkiyin siya mırıiyim. Mi Jon siir miı kigna mırrii kam nhirim Jisis siiramın hiriinansi nikropkikin.

³ Mi sima ha napnımbiyamim Jisis siir hiriir sima siir srıgi mi kira tari ti inkamın nitam boinın Jon siya, siya, iyie? Krima yaeya inkam nwıram ti okwokın, anıya?

⁴ Jisis siya simiir yai aiir yowarkii boin, kima Jon siir boinıu digworaekwo whiekakim kima wakaeyim mi kima kigim simiir. ⁵ Nhwokwisae iikam simiir nhwowim ina swoki kaowırirkiyim mi iga biyeyim ina swoki apririrkiyim. Mi ma biyeya iga in naoninsimsıruwiya ini wadıeya swoki okiyim. Mi wıngırwiı nwowim ina swoki wakae omokiyim mi iikamim paowaigi pıskomkopou aokaowim mi iikam paeprikabim. Adi Komii siir yaiwın kibi aiirın ina wakaeyim. ⁶ Mi yipikin inkam nwırkin siya kariiram naıngwo tıbmii inkamın Adi Komii siya nikropkiyin karaıgin Yaowae Adın. Mi siya sibgu okworınu kripkaii mi ha sibgu idwowi siya ha maırgımaırga Adi Komii siir yaiwın kibi aiirın ina wakaeyim.

⁷ Mi Jisis siya yai ha boin digiyın, Jon siir kigna mırrii kamim ina yamkiyim. Mi mhoiyya Jisis siya iikamim simiirin hınına boin Jon siirın, biıya kima maeyau nu siın apa niınga saiir namim mi kima dimu dimın nini kigıukim, ha? Mi kima inkamın yai kripıinaniikiigiyın au whırın opudgi hugswoswowiyim siir kigim, iyie? Niıngaka. ⁸ Mi niıngaka nuıwi kima dimu dimın komii kigam namkim, ha? Mi kima tari inkam nwırın yıuis miıyık niıyın siir kigam namkim, ha? Iyie? Niıngaka. Mi iikamim hiriinan yıuis miıyık miıyıkım simiir niıyım yım inkam komiiyım nu kigriraowiyım simiir omaka hırar nwowikim. ⁹ Mi niıngakınıuıwi kima dimu dimın kigam namkim, ha? Kima profet inkam siir kigam namkim, anıya? Ihi, kara kımıir boinmauuıwi siya inkam komiikın inıgkakin mi siya inı profet kamım simiir haiiburım. ¹⁰ Ti inkamın siyaıgin Yokwo Komii saeya boinın, wakae, kara Adi Komiiyin wi inkam nwırın siir nikropki kariir yaiya saiir boinmımauuwam mi kiriir biıyın wi siya namkwokini. Mi kiriir kwoın iirın wi siyar

kisisop haigikwokini iikamim simiirin. ¹¹ Kara kimiirin yaimwo aiirar boinki, Jonin op baptais haiiginuanin ini kam whiekakim nu tir nimbiamim ini simiir haiiburim. Biyan ikim mi tariinan ikim yipikin iikamkim kariiram naingwo tibmiiyim mi iikamim Adi Komii siya kigriraowiyin sima nwowin siya paeprigab inkamin inig karamaeyin siir hiriinan ywowin. Ti hiriinan inkamin siya ini Jon siir haiiburin. ¹² Mi iya Jonin op baptais haiiginuanin siya boinmimauuwa ha nityokiyokiya mi tisi tariinanar nadigniya. Maeyauwa Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigrirkakana saiir. Mi ta iya iikamim yaii ninii nansaowim mi ini yaii komiiyar ywowim mi ina yininswomswo ta hiriinan saiirsi, sima Adi Komii siyar kigriraowim iikamim simaka iripa nwowim. ¹³ Mi profet kam whiekakim Moses siya biya sima winim Yokwo Komii saiir, Jonin wi sipi niti. ¹⁴ Mi kima ta yaiya saiirim daingwo tibmii, wakae, Jonin Ilaija siya sima boinin ti inkamin wi siya swoki iti. ¹⁵ Inkamin wingakaingin siya wakae ta yai aiirin.

¹⁶ Kara iikamim ta ii aiir nwowim tariinan ti nu iir wi dimu dimin nikrii, ha? Sima ini yinisim sapisapim maeyauwa nae haiginiya saiir nidwowyim mi ha gwowyim ini simiir hiriinan yowim mi sima yinisim nhirim simiirim pi hinina kauwoki, ¹⁷ krima kidibim kimiirimar huni, kima mwai wao rani, krima tisa nouuboponim mi kima wara nou rani. ¹⁸ Jon siya ha nitin mi siya nae mi op wainmin bi naekwiyaekin mi sima boin, uridyu biyeyin ini siir hir nwowin. Mi kima siyaka bi maigimaigakim. ¹⁹ Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanin ha nitin mi kara nae op minim ina ini aekwiyaenyim mi sima ina boinim, kigi inkamin naenanaeyin hiningin mi siya op wain whiekak kwiyae kiriekin. Kamim omom omomi umir haii ikim mi dimin biyie tiri ikim siya simiir nomiiyaugin, Adi Komii siir miyim siya kririr nsiimauuim, krira bidi miriiyim mi kima kriraka maigimaigana nwo rani, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim mi krimiir warar, ti diminim krima boinmimauuwim simiirsi.

*Om nhirim simiir iikamim simiirsi daingwoyimyok sima bi naingwo tibmiiyim
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Mi om komii nhirim Jisis siya dimin kirie komii komii nhirim simiir haiswoniskigigin mi simiir mhai kwoinim bi kisina haiigigim. Mi ta ii aiirin Jisis siya io simiir asi nwokin. Dimusi rani, sima siir mhoiia bi namkim mi siir yai aiir bi wakaeyoknakim. ²¹ Mi siya ina kauwaeyimiyok boinin. Haei! Om Korasinan mi om Betsaidan iikamim kimiirsi naingwoyimiyoki. Mi ti dimin kirie komiiyim krira tirim kimiir. Mi krira om Taia mi om Saidon sowiir hiran iikamim simiirin hiriinan haiswoniskigiswo sima sinin bidi bidiniyar pi masin, sima ha pimi aingwo tibmii Adi Komii siir nsiimauuim sima dimin biyekakim. Mi wim ningaka, hiriinan siyu bi tirkim. Ningaki, ningakunga. ²² Mi kara kimiirin yaimwowar boini, iikamim simiir boinwokiyop natkaigi Adi Komii siya, om Taia mi om Saidon sowiir hiran iikamim wi hik komiia hai. Mi kimiirin wi hik komiigi komii aiirar hauuwi. ²³ Mi kima iikamim om Kapaneamanim, kima hinina naingwowi Adi Komii siya kimiirin iikam miyika kigim, aniya? Ningaka. Adi Komii siya kimiirin wi dimin biyie tiran iikam nikiuwi. Mi siya kimiirin wi maeyau paekaka saiir nitkaigi mi kara om Sodom siir iikamim simiir hiriinan kirie komii komiiyim simiir tirkiswo ti dimin hiriinanim simiir, iikamim sima wa pi kisina haigi mi ti omin wa piki owin. ²⁴ Kara kimiirin yaimwowar boini, mhoiia Adi Komii siya iikamim simiir boinwokiyop natkaiyana wi taka hika Sodom siya haiya saiir haiburi mi wim kima wi hik komiigikomii aiirar haii. Iriig.

*Yipiki iikamim naingwo tibmiiyim kima ha wit kariiram piusisam
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Mi ta ii aiirin Jisis siya hinina kwis boinkin, Adi Komii kira nu mi ninomor sowiir biyan inkamkin. Kara kirir boin wadieki, kira ti kirir dimin taeminim simiir haiigiprakaigi inkamim ninokninkin komiikakim sima ninokninkinisi. Kira ta

ninokninkina iikamim inig mi ninokninkin komii karamaeyim simiir hauuga. ²⁶ Ihi, Adi Komii, kiriir kwoinin hiriinanargin.

²⁷ Kariir Adin siya digworaekwo whiekakim kariir in bidi yonkwo hauugiyin. Kara kigriraowim. Mi siir Yinisimin kariir kwoin iirin inkam nwirkin ninokninkin tani, kira kariir Adin kinakina ninokninkin iski. Mi kariir Adin siir kwoin iirin inkam nwirkin mi ninokninkin tani, siir Yinisimin kanakana ninokninkin iski mi iikamim siir yinisim ieyar nsiimauuwiyim, simasima asi ninokninkini kariir Adin siir kwoin iirin.

²⁸ Kima iikam whiekakim hik kimpipisu haiiyim kima whiekak kariirarama wit mi kimiirin wi mhi kwoin hiinsima mi ningwomamair wi kara nwowaiginuwi. ²⁹ Mi kima kariiram niti mi kariir yai whiekak imiir wakaeyoknaei mi kara dimin miyik miyikim wi kiriir diriraerari. Kara inkamin yai iikamim simiir yai miyik imiirin hiinsima boinikin. Inkamin sau nikwowaisiinaeyin siir hiriinan. Mi kima wi mhi hiinsima nwowi ningwomamair aei mi wi wadieyar sibgu owi. ³⁰ Diminin kara sruiiyim kima tirim mi simiir wakaeyoknam, yio hikak tani. Mi wi hikak nwo rani, ti dimin iir tirsiyin. Nningaka. Kira wi maingimaingaka nwowi. Iriig.

12

Judami ii komiia Sabat piu siiskwowakiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir haiyani yaiga

(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Mhoiia Judami ii komii kwira Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya wit numira saiir bopwo hiriir napriokinamkin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima mhiigi naokim mi witnid nhirim simiir haii mi sima ina yinibrombrop aeyim. ² Mi Farisi kam nhirim sima ti hiriinan kigim mi sima Jisis siirin hinina boin. Kigi, ti siyiu hiriinanin kamim kiriir mi kigna miriyyim sima tirin ya Judami ii komiia Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya igbid kamiyaugak nwowiya saiir taouugakim. ³ Jisis siya simiir boin, kima niwiiyyim biya Devid siya tirim simiir bi mwaingim siir isidin sima mhiigi naowim, aniya? ⁴ Devid siya Adi Komii siir omaka aiir yapninopkainam mi naeyim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim siya siir kam nhirim simiir warar yinkin hauu ae. Moses siir yaiya biya Yokwo Komii wina saiir hiriinan, prismi biyan kamim sima sima naekim mi sima yaigak bi nwokim ti naeyim sima naeyim simiirsiyin. Nningaka. ⁵ Mi kima ti yaiyyim yokwowa Moses siya wina saiir nwowim simiir siyiu imiir bi mwaingim mi pris simiir miyiyim mi maeyauwa huuyokiyokaiya nae ninkin imiiaeyia Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir, aniya? Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya pris kamim sima wara bi siisikim mi sima dimin biyie bi tirkim. Nningaka. Piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya pris sima piu bi siiskim mi sima dimin biyie bi tirbugim. Nningaka. Adi Komii siir digworaekwowim yim ini ta Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya ini saiir haibura. ⁶ Kara kimiirin yaimwowar boini. Ti diminin nwowin ini omaka Adi Komii siir inig hainaniya ini saiir haiburin. ⁷ Mi kira ti yaiyyim Adi Komii siir Yokwo Komii saeya boinim simiir sibgu ninokninkini mi kima wi iki iikamim dimin biyie tirbu karamaeyim io simiir kipi nwo. Adi Komii siir yaiya hinina boinka, kara hinina naingwowi kima iikamim simiirsi daingwobumbu. Ti hiriinan siyiuin ini wraisuim kima ninkin imiiaeyiyim kariir ini simiir haiburin. ⁸ Kimiirin hiriinan dimusi boin tani, kara Yaowae Adin ninomor kouwonin Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir Biyan Inkamin karargin. Iriig.

Judami ii komiia piu siisiya Sabat Jisis siya inkam ina biyekakin siir niniskigin

(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Mi Jisis siya ha boin digiyin mi siya ta maeyau aiir haiburgigin mi ina yamin simiir omaka Adi Komii siir yai nidwo wakaeya saiiram. ¹⁰ Mi inkam nwirin hir

nwokin mi siir nimmwo waeyaowim bidi yaoninsimsiriuwim. Kam nhirim sima Jisis siir boinwokiyop natkaigiyam naingwowi, Moses siya winim diminim biya simiirsi. Mi sima siirin hinina srii, Moses siir siyiuin igbid kamiyaugak bidi ywowin makak inkamin siirin wi ii komiia piu siisiya Sabat sairar haiswoniski, aniya? Iye? ¹¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi inkam nwirin kimiir bopwo waraur nwowin siya sibsib irkaki niuwi mi ti sibsibin Judami ii komiia piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya enau sair ninwarkainami mi ti inkamin siir sibsibin pi koua tiriirar nonkwokiyitkinki, iye? Nngaka. ¹² Mi iikamim krma ini sibsibim simiir haiburim, sibsibim yim dimin komii rani. Mi Judami ii komiia piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya krma sairin wi hiriirar whindiriraerari iikamim makakim simiirin. ¹³ Mi Jisis siya ti inkam iir boinki, kiriir inib waeyaowim kinanwomwokaigi mi siir inib waeyaowim ina kinanwomwokaigiyin mi siir inib waeyaowim ini wadiyar swoki sibgu okiyin ina kwira sair hiriinan. ¹⁴ Mi siya hiriinan tirkiyin Farisi kamim ina nhinamim mi maeyau kwirua yahaingiriyu imprio boinaiyu Jisis siir nisomaowam.

Jisis siya Adi Komii siir miyan inkamkingin

¹⁵ Jisis siya ti diminim sima tiram minim siir, simiir bidi yinokninkinin mi ti omin siirin hiriinansi haiburgigin mi siya ina yamin. Mi iikam whiekakim makakim sima ini siir mhoiyar yamin, simiir haiswonimniskiyamin. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir yikiduki siir inigin iki iikam nhirim simiir kipi boinmimauu, diminim siya tirkiyim simiirin. ¹⁷ Mi siya ti diminim ta Adi Komii siir yaiya biya profet Aisaia siya wina sair ninkin boinourwokaigikin. Ta yaiya saeya hinina boinka,

¹⁸ ti inkamin yo kara nmbingin kariirgi kariir miyan inkamkin, kara siir bidi yimbinin. Kara siirimar naingwo iski mi kariirin maigimaiga siyar hauwi. Mi kariir naeyiuin wi siir hauugi mi wi siir whinkinsis haiginuwi. Mi siya wi iikamim hinda tindainim simiir boinmimauuwam nami kariir kwoin miyik iir. ¹⁹ Mi siya wi io yai boin tani mi ig yai boin tani sima siir yaiya wi hinina wakae rani mi siya wi iki siyiuim simiir bopwo nokwo kauwokam tani. ²⁰ Mi siya siir iikamim kirie karamaeyim auwim opudgi hugswoswowiyim siir hiriinan nwowi wi simiir tirbu rani. Nngaka. Mi iikamim yipiki diminsi nmmimni yim paridsimin tingiyam kingiin nwowin siir hiriinan ywowim ti hiriinanin Adi Komii siya simiirin wi paenan niuwao rani. Mi wi iya kariir kwoin miyikin dimin biye imiir nikwowaisii ana sairar nadigiuwi. ²¹ Mi iikam nhirim nu whiekakim simiir hiranim sima wi siirim naingwo tmbii mi wi siirima nwokwokini simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

Jisis mi Bielsebul siir inig whirin Setankin (Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Mi ta ii aiirin sima inkamin nwira yikunani siirim mi ti inkamin uridyu biyeyin siir hirar nwokin. Mi siya nhwokwisaekin mi siya ini waeyaiya mi owin. Mi siirin Jisis siya haiswoniski haiginugun mi siya yai ina boinaigiyin mi siir nhwoin ina swoki kaowirkiyin. ²³ Mi iikam isid komii whiekakim sima ini hindara yanaakiyim mi sima boin, ti inkamin Divid siir isidankin. Biya, Biyan Inkam Komiiyin siya nimbini nitam tari siya, aniya? ²⁴ Mi Farisi kam nhirim sima ti hiriinan yai wakaeyim mi sima ti iikam isid komiiyin io simiir ywoki, ti inkamin siya uridyu biye imiirin Bielsebul siir kirie aiirar haiswonimniskii, siya uridyu biyeyim simiir biyan inkamkin. ²⁵ Mi simiir kwoinim Jisis siya ina ninokninkinim mi siya simiir boinki mi om whiruwan iikamim sima isido whisa ninkibirnaki mi yaii sowa sowa ninii mi ti omin wi miyika nwoki, aniya? Nngaka. Mi iikamim pugan kwiruwanim sima isido whisa nwowi mi yaii sowa sowa ninii mi ta pugana wi miyika nwowi, aniya? Nngaka. ²⁶ Mi Setan siya kariir whindiriraerar haiginuwi uridyu biyeyim simiir haiswoniskiyam. Mi siir isidin wi

whisa ninkibirnaki. Mi siya wi paki hinin kirieya sae haiswoniski, ha? Nningaka. ²⁷ Mi Bielsebul siya kariir whindiriraerari mi kara uridyiu biyeyim siir kirie aair haiswoniski mi kimiir isidin simiirin wi nhinga whindiriraerar haiginuwi, uridyiu biyeyim sim, aniya? Mi Bielsebul? Nningaka. Mi kimiirin Bielsebul siya whindiriraerar tani uridyiu biyeyim simiir haiswoniskiyim. Nningaka. Ti diminin Bielsebul siir nnsiimauugin siya kariir bi whindiriraerarkin. ²⁸ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin siyar whindiraerari mi kara uridyiu biyeyim simiir asi haiswonimniski, ti digworaekwowim kimiir nnsiimauuwi mi kima wa dinokninkin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya bidi yamwoniya. ²⁹ Mi yai kwira kara kimiir boinmauuwi inkam nwirin siya inkam Setan kiriekakim siir omaka hiriir nami mi wi siir digworaekwo imiir tauae haii, aniya. Siya ti inkam kirie iirin wiyinsopni tiki inirkaikikingik, siir nga inim hiriinan tiri mi siir digworaekwowim omakanau hir nwokaiyim wi siya hainaki.

³⁰ Inkamin nomiyau kanaka nwo karam nwowi mi siya io kariir nwowikin. Mi yipikin kariir whindiriraerar karam nwowi iikam simiir kwoinim Adi Komii siirim ninkpit haigiyim, sima ini iikamim dimin biyekakim sima nhinikriopkiyim hinda tinda ini simiir hiriinan ywowin. ³¹ Kara kimiirin pi hinina boini, Adi Komii siya wi digar nwowi kimiir digworaekwo biye whiekakim simiirar haiyoprimdiyumiigi mi iikam whiekakim sima nighbumbu boinim simiir warar mi inkamin Adi komii siir naeyiu iir nighbumbu boini mi Adi Komii siya ta yaiya siya nighbumbu boina wi saiir wara haiyoprimdiyumiigi rani. Nningaka. ³² Inkamin Yaowae Adin ninomor kouan kariir nighbumbu boini mi Adi Komii siya siir dimin biye imiirin wa haiyoprimdiyumiigi. Mi inkamin Adi Komii siir naeyiu iir nighbumbu boini mi Adi Komii siya siir nighbumbu boina wi saiir haiyoprimdiyumiigi rani. Mi tariinanin, iriipa hiriinan mi mhoiya iriipa hiriinan. Iriig.

*Pae biyeyin pi nae biyeya mi budi
(Lk 6:43-45)*

³³ Paeyin miyik nwowiyin mi siir naeyim pi wadieya mi owi, pae biye mi owiyin mi siir naeyim pi biyeya mi owi. Inkamim sima bi nae imiirar niki kigi mi sima pa ninokninkini, pae miyikin, iyie? Pae miyik rani. ³⁴ Kima ti iikam biyeyim, kima ini mipug biyeyim simiir hiriinan ywowin. Mi kima wi piki hinin yai miyikim simiir nimboboini, ha? Yai panin panin kwoinkim iikam krimiir mhi kwoinawu nwokaiyim pi simiirar prii boininisami. ³⁵ Inkam miyikin mi kwoin miyikim ini siir mhi kwoinawu hirar nwokaiyim. Mi siya siyu miyik miyik asi tiri. Inkam biyeyin siir kwoinawu yio yai bibiyie kasaki nwokai rani. Mi mhoiya siya wi yai biye imiirar boini.

³⁶ Kara kimiirin pi ti dimin taemin hininim sim boinki, boinwokiyopnatkaini iya Adi Komii siya wi iikamim simiir hidi yai bibiyeyim sima priiboin priiboinim simiirsi. ³⁷ Mhoiya Adi Komii siya wi krimiir srii yai whiekakim biya krimiir yai aeya boinim. Mi ti kimiir yai whiekakim wi simar nnsiimauuwi. Kira miyiki pi yamisi owin, iyie? Kira inkam miyik rani. Mi siya kimiirin wa hidi dimin taemin whiekakim kima boinim. Iriig.

*Kam nhirim dimin kirie kirie komii komiyim simiir kigam kauwok boinkikim
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)*

³⁸ Ta ii aairin kam nhirim siyu komii ninokninkiniyikim mi Farisi kam nhirim sima boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, krma ha naingwowi kira dimin kirie komiyin whira diisiimauu haiginu mi krma wa nwoki inokninkinim kira Adi Komii siir yinisimkin. ³⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina ywowarki boin, kima iikamim kariiram kauwokim dimin komii kirie kimiir nnsiimauuim, kima iikam miyik rani. Kima Adi Komii siirim bi swoki aingwo tibmiigim. Kara dimin kirie komii pi kimiir swoki isiimauu rani. Diminin whirin kara kimiirin pi siirarar nnsiimauuwi iya biya profet

Jona siya tira ti nu iir. ⁴⁰ Biya Jona siir hiriinan, siya nwokaiyin anasu komiia sair mhinan, nabieyim kwoim mi niyim kwoim. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin wi iriipa hiriinan, nabieyim kwoim mi niyim kwoim ienau hir nwokai. ⁴¹ Mhoiya iya Adi Komii siya iikamim simiir hidi. Mi iikamim biya om Niniva hir nwowim mi wi ti iikamim simaka ninkin okwowi. Mi sima wi hinina boini. Kima iikam biyekingim. Mi sima wi hinina boini. Dimusi rani, biya Jona siya Adi Komii siir yai aiiir boinmimauuin mi iikam whiekakim sima Adi Komii siiram bidiya yaingwo tibmiiyim. Inkamin nwira nwowi tirin, yio ini Jona siir haiburin mi kima siirim bi naingwo tibmiikim. Nningaka. ⁴² Mhoiya Adi Komii siya iikamim simiir hidi, biyan wig komii ira nu nhirim simiir kigriraowiya saeya biya iikamim nu Sivanim simiir kigriraoka. Mi saeya wi ti iikamim tariinan nwowim wi simaka nokwowi. Mi saeya wi hinina boini, kima iikam biyeki biye kingim. Mi saeya wi hinina boini. Dimusi rani, biya saeya sair nu iirar mi haiburgigi mipi aru maeyauwar mi rintioki inkam komii Solomon siir yai wakaeyam. Ti inkamin tir nwowin siya ini Solomon siir haiburin mi kima iikamim siir yai bi wakaeyoknakim. Nningaka. Iriig.

Uridyiu biyeyin ina swoki itin
(Lk 11:24-26)

⁴³ Mi iya uridyiu biyeyin siya inkam nwirni haiburgigiyin mi maeyau nninga nningaim op karamaeyim pi simiir priyam priyamki siya sair nin owowim. Mi siya maeyaukwir bi kigin. ⁴⁴ Mi siya hinina yaingwo, kara pa swoki ami maeyaua biya kara nwonaniya sairam. Mi siya ha swoki amin mi siya kig ta maeyaua sima bidi nhiskiia mi bidi puaiya mi maeyau nhirkim nninga bi nwokim mi uridyiu biye nwirki hir nwo rani. Nningaka. ⁴⁵ Mi siya hiriinan kignamin mi ina swoki amin mi uridyiu biye iriyyar nwiso simiir swoki ikuna mi siyiu bibiyeyim sima tiriyim ini ti siir haiburin. Mi sima saika yam mi sima ina yapninopkainamim mi ta maeyaua sair ini owou. Biya ti inkamin uridyiu biye whirin siya nwowin biya siya biye wao bi nwokin. Mi tariinanin ini ti uridyiu biye iriyyar nwiso simar yonkwobumbuninkin iuguskiyin ti inkamin siirin. Mi wi hiriinan kinar nimbiamswowi iikam biyeyim tariinan nwowim simiirin. Iriig.

Jisis siir apua aeya mi siir nomousisim ima siir kigam namkim
(Mk 3:31-35; Lk 8:9-21)

⁴⁶ Mi Jisis siya yai, iikam imiirar niki boinmimauuin mi siir apu aeya mi siir nomousisim ikim sima yaba yaka okwoni. Sima yai saika boinaiyam nitkim. ⁴⁷ Mi inkam nwirin Jisis siir boinki, wakae, kiriir apu aka mi kiriir nomousisim ikim sima isi yaba hirar nokwowim mi sima yai kinaka boinaiyam nitkim. ⁴⁸ Mi Jisis siya ti inkamin siir yai aka hinina yowarkii boinki, siya Adi Komii siir isidin simiir nowomwarkaiyuum siya hinina boinkin. Yipiki kariir apua? Mi yipiki kariir nomousisimim, ha? ⁴⁹ Mi Jisis siya siir mi kigna mriyyan kamim ina simiir yisiimauugi, kigi! Kariir apua mi kariir nomousisimim ti simargim. ⁵⁰ Inkamin kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir kwoin iirara napi, yim kariir apu mi kariir nomousisim mi kariir yokmankim. Iriig.

13

Inkamın sasae ninkiniyin numir aiiir siir yaiga
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Ta ii aiiirin Jisis siya omaka hir haiburgikin mi ina yapnaniyamın yaba hiriir. Mi siya whigbid hir yani idwoiu. ² Mi iikam whiekakim siir yani kaeyokaiyiu. Mi siya i ira sair yani kwirii idwokaiyiu mi siya i hir nidwokaiyin mi iikam whiekakim opmaiga hir yani okwomaiyiu.

³ Mi siya boiniyo yai kasa bi boinkin. Siya boin, wakae mi inkam nwirin siya siir numira witnid sair nitkinam namkin. ⁴ Mi siya witnidim ha nitkinamim mi nhirim siyiu

nikigiyim mi ipiyin nhirim ha nitim sama ini atkin idwo aeni. ⁵ Mi witnid nhirim maeyau siiyakaka saiir nikigiyim mi nuin aowa bi namkin mi ti hiriinan witnidim ina whakiyim. ⁶ Mi bieyin ha whwonaidniyakwokin mi ini simiirar yawhwoniyin. Mi ti witim simiir miyim haimii bi namkim simiirin ini bie siyar whwowaigiyim. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwo nakaigaiyim mi urid nimiridgakin ha nisikiyin mi ini siya yisirimdinugiyin. Mi sasaenidim bi sibgu whakim. ⁸ Mi witnid nhirim nu miyikin siir nikigiyim, yim nae ina budgiyim. Mi nhirim yim hiniina bud nhirim kamairim iriyyar mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwoim mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwir iur. ⁹ Inkamin wingakairgin mi siya ti kariir yai imiirar wakae mi ha sibgu daingwo. Iriig.

Mi Jisis siya boiniyo yayim siya boiniyim simiir bwamkibwamim simiir boinmauugin (Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

¹⁰ Jisis siya ta yai aiir boin digiyin mi kamim siir kigna miriyyim sama Jisis siirim nitim mi siirin hiniina ini boini, hae! Kira simiirin boiniyo yai dimusi boini, ha? ¹¹ Siya hiniina yowarkii boin, Adi Komii siya bidi yisiimauuwim nimirio yayim i Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana. Mi siya iikam nhirim simiir wara bi nisiimauugin. ¹² Ti diminim inkam nwirin siya ninokninkin komiigakinuwi mi Adi Komii siya wa swoki inkin hauugi mi siir ninokninkina wi komiyyar nwowi. Mi inkam nwirin siir digworaekwo simim kwisuwakinuwi mi wi Adi Komii siyar swoki haii. ¹³ Mi kara ti hiriinanin simiirin boiniyo yai boini. Dimusi rani, simiir nhwowim ina kaowim mi sama dimin kig rani. Simiir winim ina mauim mi sama yaimwo aiir wakae ninokninkinkin tani. ¹⁴ Kima ti iikamim yai kwira profet Aisaia siya boina biya saeya bidi yimbiniya saeya hiniina boinka.

Kima yai aiirin wa wakaei mi kima saiir yaimwo aiirin wi ninokninkin tani. Mi kima wa kigi mi kima wi siir siirara kignanaei. Mi kima wi ninokninkin tani kima dimu dimin kigim. ¹⁵ Ti iikamim simiir mhi kwoinim ini hindara hugimkikiugiyim. Mi simiir winim ti yai imiir wakaeyim pi piyaowi mi simiir nhwowim ina kwisnamim. Mi simiir nhwowim pi dimin whir kigisi. Mi sama kariir yai aiir sibgu wakaekini mi simiir kwoinim wa sibgu ninokninkinki. Mi simiir mhi kwoinim wa kisina haigii mi wa naingwo tibmii mi kara simiirin wa haiswonimniskii haiginuwi.

¹⁶ Mi kima hiriyyar maigimaigra. Mi kimiir nhwowim dimin taemin imiirar sibgu kigikim. Mi kimiir winim yaimin dimin imiirin ha sibgu wakaeyomokikim. ¹⁷ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, biya profet kam whiekak ikim mi iikamim dimin whirki kimbu karamae nwo ikim sama ti diminim kima kigam naingwowim simiir kigama naingwokim mi sama simiir bi kigim. Mi sama ti yayim kima wakaeyam tirim, simiir wakaeyamar naingwokim mi sama simiir bi sibgu wakaekim. Iriig.

Sasaeya ninkinin inkamin numir siir boiniyo yaiga (Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

¹⁸ Tariinanin kima inkamin sasaeya ninkinin numir siir boiniyo yaimwokiayaimwo aiir wakae. ¹⁹ Iikam whiekakim sama yai win kibi aiir wakaei, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saiir wakaei. Mi sama saiir yaimwokiayaimwo aiir bi sibgu ninokninkinkim. Mi Setan siya simiir mhi kwoinim hiriir namim mi ta Adi Komii siir yayi biya simiir hir nwowa saiir hainiknatki. Iikam whiekakim sama yaiwin kibi aiir wakaei ninomor kouana mi saiir yai aiir ninokninkin karamae nwowi ya hiniinga witnidim siyiu nikigiyim mi Setan siya simiirim niti mi simiir boini kima ta yai aiir kipi wakae Adi Komii siya ninkina kimiir mhi kwoinim imiir waraur. ²⁰ Mi witnid nhirim nu maeyauwa siiyakaka saiir nikigiyim, yim ini iikamim yai aiirin winwinarar sibgu wakaeyim mi maigimaigra ha nwowiyin ini simiir hiriinan ywowim. ²¹ Mi yim ini witnidim mi grinkii karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi sama wi

ii pr̄iei nokwo rani. Mi wa swoki kwaowainami. Mi iikam n̄h̄rim simiir naingwo t̄ibm̄iia ini ti witnidim simiir h̄riinan ywowim mi sima ii pr̄iei naingwo t̄ibm̄iia rani. Mi iia simiirin hik kimp̄ip̄isuki n̄mbiyami, ta sima naingwo t̄ibm̄iia Adi Komii siiram, w̄i diḡum̄ii haimriiyugigi mi wa n̄kii iuguskii. ²² Mi witnid n̄h̄rim urid n̄mr̄idgakin siir bopwo nakaigaiyim yim ini iikamim Adi Komii siiram naingwo t̄ibm̄iiyim mi simiir h̄riinan ywowim. Mi ti nuan dimin biyeyim simiirim naingwoyimiyoki, um̄ir min h̄n̄inim, simiiraram naingwoyim, ti h̄riinanin ya Adi Komii siir yai aiir higr̄in̄uwi wa n̄kii iuguskii. Mi sima w̄i diḡum̄ii Adi Komii siir haimriiyugigi. Mi simiir m̄iia sima m̄riia, sima saiirin m̄iyik panisi m̄riisi. ²³ Mi ti witnidim nu m̄iyik nitkinim, yim ini iikamim Adi Komii siir yai sibgu wakaeiyim mi simiir yaimwokiyaimwo sibgu inomokn̄ink̄niyim, ini simiir h̄riinan ywowim. Mi ti iikam h̄riinanim sima w̄i m̄i m̄iyikar m̄rii, ti sasaenidim kamairim iriyyara budiyim mi kamnwoima mi budiyim mi kam nw̄ir iura mi budiyim ini simiir h̄riinan ywowim. Iriig.

Boiniyo yaiya ko biyeya num̄ir whakiya saiir boiniyoka

²⁴ Jisis siya yaeya boiniyo yai kw̄ira saiirin h̄n̄ina boin simiirin, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir k̄igirkakana, ya ini ti inkamin witnid n̄ink̄nin siir num̄ir aiir ini siir h̄riinan ywowin. ²⁵ Mi iia iikamim ha whwonkai aokaokiwiyim mi siir sau omomin siir inkam nw̄irin ha nitwiyim mi siya ko biyeya kim̄idiniya siir num̄ir aiir ini itkingig. Mi siya ina swoki idamkiwiyim. ²⁶ Mi mhoiia ti sasaenidim ha ninan iigiyim mi sasaeyim wai ha nwokiyim mi siyar kigi ta ko biyeya warar n̄ink̄in whakiya. ²⁷ Mi m̄iyan kamim ina yamim numiran adin siiram. Mi sima boin, biyan inkam, kr̄miir kwoinim ha naingwokim k̄ira num̄ir h̄rin sasaeya m̄iyikim simiirara n̄ink̄ini mi ta h̄riinan ko biyeya saeya pan̄ina n̄mbiyamka, ha? ²⁸ Mi siya simiir boinki, k̄miir sau an inkam nw̄irki nitkingikin ta ko biyeya! Mi siir m̄iyan inkamin siir boinki, k̄riir kwoinin pan̄ina naingwowi kr̄ma iki ko biyeyim simiir pini ak̄u, aniya? ²⁹ Mi siya simiir boinki. N̄ngaka. Sasaeyim w̄i ko biyeya saika k̄ima n̄ink̄in akisi. ³⁰ K̄ima sowiirin h̄riiyar k̄ign̄ink̄in whakii mi w̄i iia sasae n̄ngugu haiyana, w̄i saiirar nad̄iḡuwi. Mi iia sasae imiir n̄ngugu haiyana m̄iyan kam imiirin w̄i kara boini, ko imiirin maeyau kw̄iruwa dak haiḡin m̄im̄ir. Mi simiirin w̄i iripa kog hainami mi w̄i pae namḡinki. Mi sasaeyim, yim w̄i kariir omaka nae haigiya w̄i saiir hir haigii. Iriig.

Boiniyo yaiya mastetnidin mi yis ikin sowiir boiniyoka
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹ Jisis siya yaeya boiniyo yai kw̄ira simiirin h̄n̄ina boinki, Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir k̄igirkakana ini mastetnidin siir h̄riinan ywowa. Mi inkam nw̄irin siirin siya hainam siir num̄ir aiir ini inkin iu. ³² Mastetnidin siya nae wh̄rni nidnan bi nwokin. N̄ngaka. Siya komii rani. Mi mhoiia siya w̄i komiia n̄mbiyamki mi num̄ir hiran naeyim simiirin siyar mw̄ri haiburigigi. Siya pae komii nwokiyim mi ipiyinim pi siir kwiya imiirar mi atkikini mi wh̄ie minim pi h̄rar mi haigii. Mi iia Adi Komii siya siir digworaekwo whiekak imiir k̄igirkakana, siir iikamim sima w̄i ti mastetin siir h̄riinan nwowi mi w̄i komiisar nasae ow̄iguskii.

Yisin siir boiniyo yai aeya

³³ Jisis siya yaeya boiniyo yai kw̄ira ina swoki boinkiyin. Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir k̄igirkakana ini yisnan iyopin bwaembwaekin howoknamin. Iia wig ira saeya ti yis iir haiya, praua aka kaipridgiyam mi ti prauain pa niyopin bwaembwaekii howopnami. Iriig.

Jisis siya ta boiniyo yaiya iikamim simiir boinka
(Mk 4:33-34)

³⁴ Jisis siya ti yayim biya siya boinim digworaekwo whiekakim iikam imiirin boiniyo yai ara boinkin. Siya simiirin yai wh̄r wara bi boinkin. N̄ngaka. Siya simiirin boiniyo

yai arar boinkin. ³⁵ Siya simiirin boiniyo yayim hinina boinkin, siya profet inkamin siir yai aiir swoki boinurwokaigikin, biya yokwoni siya win boinkiya yayia saiir. Ta yayia saeya hiniinga,

kariir yayia wi boiniyo yai imiirara kaonisboini. Adi Komii siya ti nu iir nonkwokwo karamaeya niki owa mi kara ti diminim biya haigipraprakaiyim mi tariinan namwoniyim wi simiirarar boininkigi. Iriig.

Ko biyieya saiir boiniyo yaiga

³⁶ Jisis siya ha boin digiyin mi siya iikamim simiir haiburgigin mi siya omaka saiir yapninopkainam. Mi kamim siir mi kigna miriiyim, sima ina yitim siirim mi ina boinim, kira ta boiniyo yayia ko biyie saiira numir whaka krimiir unki boinmimauu. ³⁷ Jisis siya ina yowarkii boinin simiir yai aka, inkamin sasaeya miyik ninkiniyin numir, yo karargin, biyan Yaowae Adin ninomor kouanki nitin. ³⁸ Mi numira ya ti nu ieya mi sasaeya miyikim yim iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyim, ya simiir nikri boinka. Mi ko biyieya ya iikamim Setan siir yai aiir wakaeyoknaeyim ya simiir nikri boinka. ³⁹ Sauan omomin siir inkamin ko biyie aiir nankaiyin yo Setan siya. Mi iya sasae imiir ningugu haiyana, ya ta iya Adi Komii siya iikam imiir hidana ya saiir boinka. Mi kamim numiran sasae imiir ningugu haiyim, yim Adi Komii siir paekwosim ima. ⁴⁰ Mi ko biyeyim maeyau kwiruwa sima haingiriyu haiginim mi ha namginkiyim paeya mi mhoiia wi hiriinanar tiri. Iikamim dimin biyie biyekakim, simiirin wi hiriinan hidi. ⁴¹ Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, wi kariir paekwosimim simiir nikropkii hinda tinda. Mi sima wi ti nuin siir diminpai diminpai whiekakim iikamim simiir naingwo tibmii aiir kiyopsimsibgiyim mi iripi hiriinan, sima wi iikamim dimin biyie tirim, simiirin wi Adi Komii siir isidin simiir hiranki nhinikropki. ⁴² Mi simiirin wi pae komiia saiir hiriir nitkaigaigi mi sima wi paenau hinar kaouubopboinkaeyami mi wi simiir big imiirar naegimgiyikaeyami. ⁴³ Mi ta ii aiirin iikamim dimin whirki kumbu karam nwowim wi bienan simiir whwoyaei. Adi Komii siir iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir. Inkamin wingakairgin siya ta yai aiirin ha timi wakae. Iriig.

Inkamın umır miya nu haingikaiya saiirım hansranın saiir boiniyo yaiga

⁴⁴ Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saeya ini ta umir miya numira saiir haigiprakaiya inkam nirkim biyar, ini saiir hiriinan ywowa. Mi mhoiia inkam nwirin ha swoki hansir haiyin mi ina swoki haigiprakaigigin ta maeyau aiirar mi siya ini maigimaigra ywonamin. Mi siir digworaekwo whiekakim ina hauugiyim inkam nhirmi sima sainam. Mi ti umirim siya haiyim wi ta maeyau aiir nwoki sainim. Iriig.

Umır komii sainsi siyün siir boiniyo yaiga

⁴⁵ Mi boiniyo yai kwira ya hiniinga, Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini ti inkamin umir miyik miyik haiyam hansraniyin ini siir hiriinan ywowin. ⁴⁶ Mi siya umir miyik kigiyim mi ti siir umir digworaekwo whiekakim wi iki inkam nhirim simiir umir digworaekwo miyik miyikim simaka ninowana haii. Iriig.

Haimnani boiniyo yaiga

⁴⁷ Mi boiniyo yai kwira ya hiniinga. Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini inkamin haimna whinau kwira sae humii ikouwiyin, wraisupai wraisupai simiiram, ini siir hiriinan ywowin. ⁴⁸ Mi iya haimnan, wraisuki naokinguguninkiniyim mi siirin pa kinaidami nupaiga hiriir. Mi sima pa nidwowi mi anasu miyik miyikim pi two nhirmi kigmamak isitnoudnankaigii. Mi biyie biyeyim yimbi paeya nisitnoudnankaigi. ⁴⁹ Iya Adi Komii siya iikam whiekakim simiir hidana, ya wi ti anasuwim simiir hida wi hiriinan nwowi. Mi iya paekwosim ima nitana mi wi sima kigmamak haii, piki hinin iikam ikim wadiyem mi piki hinin iikam ikim biyeyim.

⁵⁰ Mi sima simiirin wi pae komiia sair hiriir nitkaigaigi. Mi ta iya, sima wi kaouu ou prasae kin tani. Mi simiir big imiirar ninin aekiyimkiyikaeyami. Iriig.

Inkamın dimın miyik mi dimın kab sowiir haii ikın

⁵¹ Mi Jisis siya simiir sriigi mi kima ti yai whiekakim, simiir yaimwowim simiirin ina ninokninkinim, aniya? Mi sima ina boinkiyin siirin, ihi. ⁵² Siya simiirin hinina boinki mi kam siyu komii ninokninkiniyim yipiki kariir kigna miriyan inkam nwowim sima Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, sima sair bidiyar haiyim. Mi sima ini omakain inkamın siir hiriinan ywowin. Mi siya omaka siir digworaekwo haigiya pi sair napninopkainami mi siya dimın miyik mi dimın biye, pa ninin hainakinaka mipa siotkin hauunami iikamim simiir whinkinsiisam. Mi ti hiriinan siyuiin, wi sima boinmimauuami Adi Komii siir yaiya biya profet inkamim sima boina mi ta yaiwin kibiya sair warar. Iriig.

*Om Nasaret hiran iikam sima Jisis siirın digumii haimriiyugigin
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)*

⁵³ Jisis siya ti boiniyo yayim simiir boin swokiyim mi siya ti om iirin ina haiburgigin mi ina yamin. ⁵⁴ Mi siya siir omki om iirar swoki amin mi siya iikamim simiir ini boinmimauuu, Adi Komii siir yai aair omaka yaimin dimın nidwokai wakaeiya simiira sair. Mi sima wakae digiyim, sima ini hinda yanaakiyim. Mi sima ina yomboin amboinim, ta ninokninkina dimın kirie kirie iikamim sim haiswonimniskiiya siya papi haigin, ha? Siya krimiir hiriinan inkamaigin. ⁵⁵ Mi ti yinisimın siya inkamın omaka miriyan, siir yinisim tani, aniya? Mi tari siir apua Maria saeya rani, aniya? Mi tari Jems, Josep Saimon mi Judas, yim tari siir nomousisim tani, aniya? ⁵⁶ Mi tari siir yokman whiekak rani, ti krimakar nwowim, aniya? Mi ti digworaekwo whiekakim siya papi haigin, ha? ⁵⁷ Sima hiriinan yai boinim mi simiir mhi kwoinim ini hikaka ywokiyim. Dimusi rani, sima ninokninkin tani, siya ta kirieya papiyanka haiga. Mi Jisis siya simiir boinki, profet kamim sima inigakim iki om whiekak imiirin mi siir omki om hirin mi siir piugana sair hiran iikam ikim, siya simaka inigak bi nwokin. ⁵⁸ Mi siir om hirin siya dimın kirie whiekak bi haiswonimniskigim iikam imiirin. Nningaka. Dimusi rani, sima siiram ha bi naingwo tibmiigim, siya ti inkamın Adi Komii siya nikropkiyin. Nningaka. Iriig.

14

*Jonın op baptais haiginiuanın iikamim simiir siya bidi yaowin
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)*

¹ Ta iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwokin Galili hir mi siya diminim Jisis siya tirim simiir wakaewin, ² Mi siya siir miyan kamim simiir boin, kara ha naingwowi, ti Jon siyaki siyairgin inkamın iikamim simiir baptais haiginiuin op, aniya? Biya kara siir nimbinkin inkamki nisomaowim. Siya ie hiranka swoki insiin idwokin mi ti hiriinan kirie komiia siir hir asi nwowi.

³ Mi biya Herot siir kamim sima Jon siirin hiriinansi nonkworinugin mi siirin wiyinsopni yinrkai mi maeyauwa hiuyokiyokaiya mi biye miriia hir ini haigigik. Dimusi rani, Jon siya maigimaigra bi nwokin, Herodias saeya Filip siirar wiga mi ini yaowae biyeyin Herot siya swoki hainikionkwonan. ⁴ Biya Jonın op baptais haiginiuanın inkamın, siya Herot siir boinainanaekin ti dimın siir, siya hinina boinkin, kira ta wig aair hainikionkwonan kira nonkwonani siyu komii iir nikripkin yo ti hiriinan siyuiin miyik rani. ⁵ Herot siir kwoinin Jon siir nisomaowamar naingwokin mi siya ini Juda iikamim simiirsi yididin. Dimusi rani, sima ha naingwokim Jon siya profet inkamkiniwi.

⁶ Mhoiia igwira iikam nhirim sima ina yitim, iya Herot siirin siir yopiiga naokaina sair naemirsim aairam mi taka iya Herodias sair yinisim kopaka saeya ig simiir bopwo

hir ini swaeyu mi Herot siya maigimaigra komiika sairim. ⁷ Mi siya sairin hiniina yimbinki, kara kiriirin yaimwowar boini, diminin kira kariirim srili mi kara kiriirin wa hauwi. ⁸ Mi sair apua Herodias saeya sair yin kopak airin hiniina boinmauugi Herot siirim mi saeya ina boina, kira Jonin op baptais haiginiuwiyin siir ni iir kaigrpki mi siirin mobmir kwirni haiginki mi kira kariirim tirir whauugi mi kara wa ninokninkinim siya bidi yaowin. ⁹ Mi saeya hiriinan yai aair boin digiya mi inkam komii Herotin siir kwoinin ini hikaka ywokiyin. Dimusi rani, siya iikamim saikar nidwokai aeyim mi siya simiir whwonkam ida nimbingin mi siya simiirsi asi nididgin. Mi siya siir kamim simiir boinki, ha ti hauugi sairar ti diminin. ¹⁰ Mi Herot siya inkam nwirin maeyauwa hiuyokiyokaiya mi biye miriia sair hiriir namam yikropki Jon siir ni iir kaigrphainakiyim. ¹¹ Mi sima Jon siir mwo kaigrphaii digin mi sima siir mwoin mobmir kwira sair haiginki mi sima ta yin kopaka sair hauugi. Mi saeya sair apu airim hainam. ¹² Mi kamim Jon siir kigna miriyyim sima wakaewinim mi sima ina yamim siir piuis aair ini hainaki mi sima sairin ina haingikaiyim. Sima kikai digigim mi sima Jisis siir ini boinmauuu. Iriig.

*Jisis siya hauu aeyim kamim nae 5,000 kim
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jo 6:1-14)*

¹³ Iya Jisis siya ta yai aair wakaeyin mi siya ti om iir haiburgik mi i ira sair kwirinam mi maeyau iikam karamaeya mirmiiya hiriir yam. Siya siya namkin. Iikamim sima hiriinan wakaeyim mi sima om iir haiburgik mi sima ini siir mhoiia yapnamim. ¹⁴ Mi Jisis siya ha namasukuin mi i airin ina haiburgigin mi siyar yapkigidam iikam isid komiyyin hirar nwowi. Mi siya simiirsi yaingwoyimiyyokin mi iikamim makakim ini siyar haiswonimniskiiyim.

¹⁵ Mi naiowaka kamim siir mi kigna miriyyim sima ina yitim siirim mi ina boinim, ta maeyauwa iikam karamaeka iya ini namkiriba. Mi haingingin niuwi kira ti iikamim simiir dikropki mi sima ti omi sisimim kingiin nwowim simiir damtib mi naemin ti sainaeyam tib. ¹⁶ Mi Jisis siya simiirin hiniina boinki, sima whisarii pi dimusi nami? Kima hauu ae simiirin. ¹⁷ Mi sima siirin hiniina boin, krimiir tirin nae homgaki nwo rani. Nungaka. Bretim iriyyar mi anasu whis ha nwowi. ¹⁸ Jisis siya ina boinkiyin, naeyim kariirim hainaki. ¹⁹ Mi iikamim simiir boinki, kima ko aair didwoki mi siya ti bret iriyyarim mi anasu whiswo simiir hai mi ninomor koua hiriir kaoki mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya anasu bretim ina yimbimbir yinop hauugiyim kamim siir mi kigna miriyyim simiir. Mi kamim siir mi kigna miriyyim simiir hauugi mi sima iikam imiir hauunam. ²⁰ Mi sima ha naeyim mi simiir mhiyyim ini digar ywokiyim mi kamim siir mi kigna miriyyim sima nae haimiihaimiiyim sima naepipiru haiginim simiir swoki haingiriyu haiginam mi nibim sima haigiyim nae haimiihaimii imiir pariig iuur is. ²¹ Kamim ti nae imiir naeyim 5,000 kim, sima wigiyin imiir wara bi mwaingim. Iriig.

*Jisis siya whi kwira nunan opa sair idwodar napnaidamkin
(Mk 6:45-52; Jo 6:15-21)*

²² Mi Jisis siya nae simiir hauuwae digikin mi siya kamim siir mi kigna miriyyim simiir boinki, kima i ira sair kwirinam mi kariir biya damkwokin whiia sair mirmiiya hiriir. Mi iikamim simiirin siyar yikropki. ²³ Mi siya iikamim simiirin ha nikropkiyin mi mhuusim whir iirin Adi Komii siirim siya siyar ini kwisboiniu. Mi naiowaka Jisis sasa ywokairib mhuusim iirin. ²⁴ Mi ta i airin siir mi kigna miriyyim sima ini igak whi idopwoniya hirar yakiririr mairibim mi opuda ini irib hiranka hugnaniya mi hinin komiia ini i aairar kaibombokiiya. ²⁵ Piunok nugakin bie ha niyyok naidniyakwokin iya pirkin kingiin nwoyakwoka Jisis siya ini nunan ta whiia ini sair op ida yapamyakwokin mi kamim siir mi kigna miriyyim simiir hiriir yapnimbiiyam. ²⁶ Sima kigwin siya opa sair idwodar napni mi sima nidid pranae bi kinkim. Sima boin, wari napniyin

wraigin mi ha nididim mi ina yinkau ankauim. ²⁷ Mi Jisis siya bi kimiminkikin ini simiirar boinkiyin, kima kirie dwo! Karargin, kima kipi nidid! ²⁸ Pita siya siir yai aka hinina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii kirargin niuwi mi kira kariir boinki mi kara pi opa saiir idwowa napnani kiriirim. ²⁹ Jisis siya ina yowarkii boinki, kira ha wit! Mi Pita siya iya saiir haiburgik mi ini nunan opa saiir idar kwaewiskin apamin Jisis siirim. ³⁰ Siya opuda saiir kinainkiuwinin siya ina yididwinin mi siya op aowa hiriirin ina yokwokwomairaraonainamin. Mi siya hinina kauwoki, Biyan Inkam Komii kira kariir kibokiinawid! ³¹ Jisis siir ina bi kimiminkika ini Pita siirar yanka nonkwo sasaugiya mi siya siir boin, kiriir naingwo tibmiya kabi rani, kiriir kwoinin dimusi naingwo yisyiskin. ³² Mi sowa iya saiir ini kwirii mi opuda ina hugwokmaigiya. ³³ Mi kamim siir mai kigna miriyyim i hir nwowim sima ti dimin iir kigiyyim, sima ini Jisis siir inig iir hainanim mi sima hinina boin, kibe idwai kira Adi Komii siir yinisimkin. Iriig.

*Jisis siya nu Genesaret hiran iikamim maki niyyim simiir haiswonimniskigin
(Mk 6:53-56)*

³⁴ Mi sima whii aiir niyikrionaidamim mi sima maeyau kwira nu Genesaret hirana saiir yamamasu kuwu. ³⁵ Iikamim ta maeyau aiiranim sima ina yinokninkinim, Jisis siya tio. Mi sima yaiya ina hauu ninkikinkiya om whiekakim kingiin nwowim simiiram mi sima ina hainaniyyim iikam whiekakim makakim Jisis siiram. ³⁶ Mi sima siir sriinanae, ini mi owin iikamim makakim sima kiriir piu aiir nonkwokiyin mi ningaki mi iuwi mi yuis mwis iirarar timi onkwoki inara, aniya? Mi iikamim siir yuis piu owiir nonkwowim sima ini wadieyar swoki okiyim. Iriig.

15

*Adi Komii siir yaiya ini yidiwi wanwiyaе simiir yai imiir haiburim
(Mk 7:1-13)*

¹ Mi Farisi kam nhirim mi kam nhirim siyiu komii ninokninkiniyyim, sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi sima ini Jisis saika yamwoniyyim mi sima siirin hinina sriigi. ² Kamim kiriir kigna miriyyim sima yidiwi wanwiyaemi siyiuim simiir biri napkim. Moses siya boina mi ina min simiirim biyyin hisok rani, iya sima naeyim krimiir yidiwi wanwiyaemi siyiuin kirieyin siir hiriinan. ³ Jisis siya simiir yai aka ina yowarkii boinin, kima ti yidiwi wanwiyaeyim simiir siyiuim simiir, dimusi napkripkaii. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir siyiu iir dimusi nikwo waisigim, ha? ⁴ Biya Adi Komii siya hinina boinkin. Kira, kiriir yopii adwo sowiirwai yai aiirar sibgu wakaeyokna mi kira sowiirin siyiu miyyik iirar diisiimauu. Mi dimin whirin siya simiir boinin, nwirki siya sowiirwai nikbumbu boini mi sima wi siir nisomaowi. ⁵ Mi kima ta yai aiir bi wakaeyoknakim, kima hinina boinkim. Inkam nwirin siya umir digworaekwo kakiniuwi yopii ad owiir whinkinsiisim. Mi kira yopii ad owiirin hinina kipi boin, ti umirim Adi Komii umirkim. Mi kara bidi yimbinin ti umirim Adi Komii siirgin mi kara pi kowiirwai hauu rani. Ningaka, ningakinga. ⁶ Mi tiki hiriinan siyiuin siir tiri mi ini mi owin kima sowiirwai mi kigrirao karamae mi owi mi kima Adi Komii siir siyiu iir bidi haigin ikworinugigim mi kimiir wanmi siyiu iiramar yikpitkai namim. ⁷ Kima ti iikamim niksisaeyan iikamkim. Ta yaiya Adi Komii siya boina biya profet Aisaia siya kimiram nimbina ini kaimwowa ywowa mi siya kimirin hinina boinkin.

⁸ Ti iikamim sima kariir inig iir hainaniyyim sima yai ara nhinkini, simiir mhai kwoinin kanaka namasu rani. ⁹ Sima kariir inigin whisariyyar priihainani ti diminim sima boinmimauuim iikamim simiir, ya kariir yai rani, simiirar yaiga. Iriig.

*Inkamim kwoin biye nwowiyin yipi miyyik nwo rani,
(Mk 7:14-23)*

¹⁰ Mi Jisis siya simiir boinmimauu digiyin mi siya iikamim simiir yikuna, sima siirim namim. Mi siya simiirin hinina boin, kima sibgu wakae nonkworinugi, ti diminim simiirin. ¹¹ Diminin inkam ieya nonkwo haiiyin mi ha naeyin, yio iikamim ioki siya bi hio haiginuwigin. Nningaka. Mi kwoin biyie yio nikrani io pi siya hioyi mi inkamin pi siya kiyainami siyiu biyie taramin.

¹² Mi siya ti dimin imiir boin digiyim. Mi siya kamim siir kigna miriyyim sima ha nitim mi ina yaboiniyim kira ina ninokninkin ti Farisi kamim sima ti diminim kira boinim simiirar wakaekiyim. Mi sima kinaka io komiiga? ¹³ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin. Adi Komiiyin ninomor kou nwowin, siya numirkakin. Digworaekwo whiekakim siya ninkikin karamae nwowim mi siirin wi miigakar kiyop haigi. Mi wa nitkaigi. ¹⁴ Kima Farisi inkamim simiirsi kipi naingwoyimiyok, sima ini nhwokwisae inkamnan ywowim. Nhwokwisae inkam nwirin siirin siyiu bi nisiimauuwikin. Mi siya nhwokwisae inkam nwirin siir nisiimauuwi mi sowa wi ieno iirar napnatkaigai namswowi. ¹⁵ Pita siya Jisis siirin hinina boinki, ta boiniyio yaiya kira saiir yaimwo ailar boiniski mi krma saiir nwoki inokninkinim. ¹⁶ Jisis siya simiir boin kima ini inkam whaowaeyar niki owim iki iikam nhirim simiir hiriinan, aniya? ¹⁷ Kima ninokninkin tani, ti hinin diminin yaiya naekiyim pi mhi kwoina nam tani, pi dini siyiuin pi siir namki. Mi mhoiyya pi waisi hir nini iugik rani, aniya? ¹⁸ Mi diminim inkamni mhi kwoinau nwokaiyyim, mhoiyya wi yai saeyar boininkigi mi ti diminim inkam iirin wi siyar nwowaiginuwi dimin biyiekak. ¹⁹ Mi digworaekwowim kwoinau nwokaiyyim yim hinningim. Kwoin biyie nwowi ikin mi inkam nwirni nisomaoni siyiu ikin. Mi inkam nwirni wig hainikii nonkwonani siyiu ikin. Mi hii inkam nwiraka nanaeni siyiu ikin. Mi hii tauaeni siyiu ikin mi niksisaeni ikin mi nikbumbuni siyiu ikin. ²⁰ Ti digworaekwo biyie biyie hininim inkamin biyie sima nwowi. Mi siyiuin inkamin ina hisok ae karamae nwowiyin, ti hinin diminin yio inkamin io siya bi hiowikin. Adi Komii siir whwonkam idain. Nningaka. Iriig.

*Nu Kenan hiran wiga Jisis siirim naingwo tibmii kanga
(Mk 7:24-30)*

²¹ Mi Jisis siya ti omin siir haiburgik mi om Taia mi om Saidon sowiir hiriir yam. ²² Mi wig ira Juda wig rani, nu Kenan hirana saeya ta maeyau ailar nwowika mi saeya ha nita mi siirim ini kauwokni. Kira Devid siir isidan inkamkin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin kira kariirsi daingwoyimiyok. Uridiyu biyieyin siya tumbubugin kariir yinisim yinugiyina. ²³ Mi Jisis siya saiirin yaimirsim kwir bi swoki owarkii boinmiminkin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima siirim nitim mi ina boinim, ta wiga saeya krimiir mhoiyya nitka mi yai saeya sisinanaei. Mi kira saiir whindiriraerarki mi saiir dikropki. ²⁴ Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin. Nningaka. Adi Komii siya nikropkikin kariirin Isrel simiir iikamim simiiraramar sibsibnan kigugu iuguskiyim simiiram. ²⁵ Mi ta wiga ha nita mi ina ini waisii huniya siir igmiiga kingiin mi saeya ina boina. Biyan Inkam Komii kira kariir whindiriraerarki! ²⁶ Mi Jisis siya ina yaingwowin krma Juda iikamim Juda iikam tani simiirin wranan naingwokim mi Jisis siya boiniyio yai kwira saiirin hinina boinkin, yio siyiu miyyik rani krma yinmi naeyim simiir kipi hai mi wrami kipi nitkinu aeki. ²⁷ Mi ta wiga saeya ina boina Biyan Inkam Komii wara yaiya kira boina kaimwoka. Krma wra biyie nankim. Wra sima naemirsisimim yin ina naekrimkrinkiiyim pi simiirar mi iumimin aei. ²⁸ Mi Jisis siya saiir yai aka ina yowarkii boinin, wigra, kiriir naingwo tibmiiya ini komii ywowa! Diminin kira naingwowin siya wi kiriirar nambiyami! Mi ta ii ailarin bi kimiminkin saiir yinisim yinugiyina ini wadiyar ywokiya. Iriig.

Jisis siya iikamim makakim simiir haiswonimniskigin

²⁹ Mi Jisis siya om Taia mi om Saidon sowiir haiburgik mi whikbid Galili saiir hiriir yapam mi siya mhuismim siir hiriir iyyam mi hir ini idwowyu. ³⁰ Mi iikam whiekakim

ini saika yamwonyim mi sima iga in biyie biyiekakim mi nhwokwisae mi kiu minim ninsimsiruim mi waeyai mikrim ikim mi makak iikam nhirim sima Jisis siir igmiiga ini kikinuni. Mi siya simiir haiswonimniskii haiginugig. ³¹ Iikamim sima hiriinan kigim mi sima ina yanaakiyim. Dimusi rani, sima kigi waeyai mikrimim sima yai ina swoki boinaakiyim mi kiu ninsimsiruim ini wadieya ywokiyim. Mi iga in biyie biyieyim ina sibgu apririrkiyim mi nhwokwisae yim simiir nhwowim ina kaokiyim. Sima Isrel simiir Adi Komiiyin siir inig iir asi hainankim. Iriig.

Jisis siya hauu aeyim iikamim 4,000 kim
(Mk 8:1-10)

³² Mi Jisis siya simiir haiswoniski digiyin mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir yikuna. Mi siya simiir boinki, kara ti iikamim simiirsi naingwoyimi yoki iiyim kwoim sima kanaka nwokaigiyim. Mi sima nae bi naemiminkim kara pi boriisopi simiirin mhirima nikropkiyim mi sima pi siyu hir naokaowi mhiigi. ³³ Mi kamim siir kigna miriiyim ina yowarkii boinkiyim siir yai aka, ta maeyaua iikam karamaeka mi krma naeyim pi papiyanki mi inkiguna haii, ha? Ti iikamim simiir hauu aeyamin. ³⁴ Jisis siya simiir sriigi, kima bretim pariiga nwokaii? Mi yim ina boinkiyim, krma bretim iriiyar mi antousisim ikim ina mi okaiyim. ³⁵ Mi Jisis siya iikamim simiir boinki, kima nu iir grnkin idwoki. ³⁶ Mi siya ti bret iriiyar nhiswo simiir haiyin mi ti anasum simiir warar yinkin hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yimbimbir yinoop priigikiyim. Mi siir kigna miriiyim kamim simiir hauugi mi yim ina yapninkwokwo hauunamim iikam imiir. ³⁷ Mi sima ha nae digiyim. Mi ti nae haimii haimiiyim sima naepipiru haiginaowidim. Mi kamim siir kigna miriiyim nibim simiir swoki tau haigiyim iriiyar is. ³⁸ Ti kamim ti nae imiir naeyim sima 4,000 kim. Mi sima wig yin imiirin wara bi ninkin mwaingim.

³⁹ Sima nae digiyim mi Jisis siya iikam imiir nikropkiyin mi siya ina kwiriiyin i kopsim ira saiir kamim siir kigna miriiyim sima warar mi ina yamim whigbid yarmiya hiriir, nu Magadan hiran maeyau aiiram. Iriig.

16

Farisi nhirim Adi Komii siir kirie komii komiiyim simiir kigam sriigim
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Mi Farisi mi Sadyusi kamim sima Jisis siir kinankuwam nitkim. Mi sima siiram sriigi. Kira ninomor kouan kirie komii komii nhirim Adi Komii siirim krimiir waisiimauu krma nwoki kigim. ² Jisis siya simiir yai aka yowarkii boin. Naiowaka kima pi hinina boin tibi, ninomora ini pariidnan maskwonainamtiba waka ii miyik sapi nikii. ³ Mi nugakin kima pi hinina boinyakwoki. Bieyin iyaka bi maskwonaidniyakwokin mi iya pa swoki imimgi, panao ii miyik nwo rani, pi naokak nwowi. Ihi, kima kigninokninkinikim ninomor saiirin. Mi kima ti hiriinan iiyim ina ninokninkinim mi kima Adi Komii siir diminim ti tariinan nimbiamim simiir kigninokninkin tani, aniya? ⁴ Kima iikam bibiyeyim ta ii aiir nwowim Adi Komii siiram nam karam nwowim kima kariiram kirie komii diriraeraram sriigim mi kima Adi Komii siiram mhoiia bi namkim. Nngaka. Kara kimiirin wi dimin kirie nisiimauu rani. Nngaka. Kara kimiirin wi dimin kirie komii whiruwani iya Jona siya nwowa pi siirarar nisiimauuwi biya Jonah siya anasu komiia saiir mhinan nwokaiyin iiyim kwoim mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi kima wi Jonah siir kirie komiia saiirara kigi. Mi siya ti yaiyim simiir boin digiyin mi Jisis siya simiir haiburgik mi siya ina yamin. Iriig.

Boiniyo yaiya Farisi Sadyusi simiir yisin siir boinkin
(Mk 8:14-21)

⁵ Kamim siir kigna miriiyim sima whiia saiir ninidnamkim i kopsim ira saiir mi bret nhirim ini sima yangwo owougikim simiir wara bi hainamkim. ⁶ Mi Jisis siya simiir boinki kima sibgu mintarao mi aru dwo Farisi Sadyusi simiir yisin siirsi. ⁷ Sima,

simasima yimboin amboin. Siya hinina boinkin siya ta yaiya krimiir boina dimusi rani, krīma bret biri hainanikim. ⁸ Jisis siya simiir yaiya bidiya yinokninkinkiyin mi siya simiirin hinina srii. Kima ti kamim kimiir naingwo tibmiya tari kabi rani. Kima hinina dimusi boinkim. Krīma bret karamaeka, ha? Kariir kirieya kimiir whinkinsiisim wi dig nwo rani, aniya? ⁹ Kima ini ninokninkin karamaeyar niki owim, aniya? Mi kima bi naingwokim iya kara nimbimbir hauuwim bret iriyyarim 5,000 ikamim sima naeyim mi kima ini yaingwo owouwim, aniya? Mi kima nae haimiihaimiyyim nibim pariiga haigi, ha? ¹⁰ Mi kima ti bret iriyyar nhiswo 4,000 kamim kara hauu aeyim simiir bi naingwokim mi kima ini yaingwo owouwim, aniya? Mi kima nae haimiihaimiyyim nibim pariiga haigi, ha? ¹¹ Mi kima ninokninkin karamae dimusi nwowi, ha? Kara kimiirin bret bi boinkin ningaka. Kara hinina boinkikin, kima Farisi mi Sadyusi simiir yisin siirsi mintiraos. ¹² Mi kamim siir mi kigna miriyyim sima ina yinokninkinkiyim, siya simiirin yisin bret aka haiigiyin siirsi mintiraosi bi boinkin. Ningaka. Siya Farisi, Sadyusi simiir yai biyeyin yisnanim simiirsi mintiraosi boinkin. Sima simiir yai kipi wakaeyokna. Iriig.

Pita siya boinmimauugin Jisis siya Kraiskin siya krimiir nanmaiwarkainam nitkin (Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Mi iya Jisis siya om komiyyin Sisaria Filipai nikuwiyin siir kingiin hiriir nibiyamin mi ta iya siya kamim siir mi kigna miriyyim simiir srii iki ikam sima panina boini, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin siya yipikin, ha? ¹⁴ Mi sima hinina yowarkii boin. Nhirim ha boini, kira ti Jon op baptais haiginuan inkamin siya mi nhirim ha boini. Ilaijakin mi nhirim ha boini. Jeremaiakin mi yaeya profet inkam nhirim biya naonamim sima. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boinki. Mi wim kamarin kariirin panina dapikim, ha? Kara yipikin, ha? ¹⁶ Mi Saimon Pita siya ina yowarkii boinin. Kira ti inkamin Kraiskin Adi Komii siya nikropkiyyin siya. Mi siya Adi Komiiyyin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin inokinok mi siir yinisimkin. ¹⁷ Mi Jisis siya yowarkii boin, saimon Joni yinisim, Adi Komii siya kiriramar maigimaigaei. Kiriirin ta yaimwowa nuan inkam nwirkin bi nisiimauugin. Ningaka. Kariir Adi Komiiyyin ninomor kou nwowin kariirin siyar nisiimauugin. ¹⁸ Kara kariir boinki, kira Pitakin mi ti kariir inigin siir inigmwokimwoin siiyakin. Mi kariir ikamim naingwo tibmiyyim wi ti siya siir idwo nwowi. Setan siir kirieya wi ti ikamim naingwo tibmiyyim simiir nikwowaisii rani. Mi wi nao rani. Ningaka. ¹⁹ Mhoiyya kara tidiyinin wi kariir hauuwi Adi Komii siir maeyauwa digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sair haiwaowam. Diminin kira nu tir kigninkinkikin mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkinki siirin. Diminin kira naingwowin nu tir kigninkin owim mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkin owi siirin. ²⁰ Mi siya kamim siir mi kigna miriyyim yai kirie simiir boinikiduki, kima ti inkamin Kraiskin Adi Komii siya nikropkiyyin kariirin ikamim simiir nanmaiwarkainam nitin, kariirin inkam nwirni kipi boinmauu. Iriig.

Jisis siya boin kara naowi wa swoki insiin idwowi (Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)

²¹ Mi Jisis siya ha boinmimauu bwakainamin kamim siir mi kigna miriyyim simiir. Mi ii kara om Jerusalem hiriir nami mi kara wi hik kimpipisu kasa hai rani. Mi inkam komiyyim Adi Komii siir mi kigiraowi ikim mi prismi biyan inkam ikim mi kamim siyiu komii iir ninokninkini ikim. Mi wi hik kimpipisu kariir hauuwi mi kariirin wi sima nisomaoki. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi ie hirankin. ²² Mi Pita siya siir yikiunam mi siirin igao yai yani boiniu. Biyan Inkam Komii kibie idwai ti diminin wi kariir kipi swoki imbini mimin. Adi Komii siya wi hinina boini. Ningaka. ²³ Mi Jisis siya ha haiyug kaokiyin mi Pita siir boinki, Setan kira ti amki! Kira kariir mi aiir kipi kiyopsibgi. Kira Adi Komii siir kwoinin siir biri ninokninkinkin. Ningaka. Kira inkami kwoinin siirara ninokninkini.

²⁴ Mi siya ti diminin simiir boin digiyim. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki. Mi inkamin kariir siyu imiir napam niti mi siya siir kwoin iir hidnani mi ha haiburgigi mi kariir mhoiyya wit inkamin kariir mi imiir mirii. Mi siya hik mi naosi kipi nidid. Kara naowi paeyin hiiniya nironinkinin siir hiriinan. ²⁵ Inkamin kariir siyu iir nap karamae nwowiyin siya siir kwoinairgar prinaingwo diriraeramar naingwowi. Mi siya naosi nididiyin mi mhoiyya siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi hindara kigugu uguski wi omwai Adi Komii saika waiyayokiyokii rani, inokinokin mi yipiki inkamkin saama naingwo karamae nwowiyin, inkamin siya kariir mhoiyya niti mi yo siya naosi bi nididkin mi mhoiyya ti inkamin siir kwoinbudin wi Adi Komii saika nwoyokyokii kaeyami inokinokin. ²⁶ Mi inkam nwirin digworaekwo whiekakaki niuwi ti nu iirin mi siya Adi Komii siir mhoiyya nam karamae nwowi mi siir kwoinbudin wi hindara kigugu uguski mi ti siir dimin taemin whiekakim nu tiranim wi siirar whinkinsiisi, aniya? Niingaka. Mi siya wi dimu dimin haii kwoinbud iir whinkinsiisamin inokinokin Adi Komii saika nwowamin, ha? Niingaka. Siya siyu karamaeka. ²⁷ Mhoiyya kara Yaowae Adin ninomor kouanin, kara wi Adi Komii siir kirieyim simaka niti mi saeya wi paenan niuya haiginuwi krimiirin. Mi Adi Komii siir paekwosimim wi kanaka ninkin iti. Mi taka ii aiiirarin kara wi nu tiran iikamim simiir mi imiir hidi mi miyyika kara wi dimin miyyik iirar hauuwi mi biyyeya kara wi dimin biyye iirar mi hauuwi. ²⁸ Kara kimiirin yaimwovar boini ti iikam nhirim tirar nwowim kima wi niki ao rani, kima wa kigwini iya Yaowae Adin ninomor kouanin mi dimin taemin komiyyim mi iya siya iikamim simiir kigirkakana saiirin. Friig.

17

Jisis siir pua ya ina kisinakiya (Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ Mi ii iriyyar kwira yamki mi Jisis siya ina yikunamin Pita mi Jems mi Pita siir nomousimin Jon siir warar. Mi siya simiir yikunam mi sima simar inaiinam mhu whirin siir. Ti mhuwin haruwa rani, ini kougikou hirar nwowin mi sima siir ini owu ti mhu iirin sima simar. ² Sima hirar nwowa mi Jisis siir pua ina kisinakiya simiir whwonkamidar mi siya ini yaeya pu ywokiyin. Mi siir whwonkamin ini bienanar whwoyakiyin mi siir yuisa ini paenanar yuyakiya mi ini whisininar ywokiyin. ³ Moses, Ilaija sowa Adi Komii siir om iir haiburgiko mi sowa Jisis saika nokwo boinaiko. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina kigim sima boinaiyim. ⁴ Mi Pita siya hiriinan kigiyin mi Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii krima tir nwowim ini wadiyyar mi owim mi kira naingwowi mi kara amirim pi kwoima mirii, ira kiriirga mi ira Moses siiram mi ira Ilaija siiram? ⁵ Mi siya hirar niki boinaiyin mi wau kwira ini paenana yuyakiya ini simiirar yakikirinuniya. Mi yai kwira ini ta waua saiir hirankar yimbiniya, saeya boinki. Tikinin kariir yinisimkin, kara siirimar naingwo nanaeikin mi kariir mhi kwoinim siirimin wadiyya nwowi mi kima siir yai aiiir wakae! ⁶ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ta yai aiiir wakaekiyim mi ogmwo nua hiriir waisi kaiyrou hiunainam mi sima nidid prasae bi kinkim. ⁷ Mi Jisis siya simiir kingiin ha natin mi simiir yonkwoni mi siya simiir boini, kima dinsiingi, kima kipi nidid! ⁸ Mi sima ha ninsiingiyim mi koua ha ninansiin kaokiyim mi sima yaeya inkam nwir biri kigim. Niingaka. Sima Jisis siirarar kigi. ⁹ Mi sima ti mhu iir haiburgigim mi ha nuunainamim mi Jisis siya igao yai simiir boinki, kima inkam nwir kipi boinmauu ti diminin kima kigin. Niingaka. Iya Yaowae Adin ninomor kouanin siya nitana mi siya ie hiranki ninsiin idwowi mi wi saiirar nhinkigi. ¹⁰ Ti diminin simiir mhoiyya mi kam nwoimim siir kigna miriyyim sima srigi. Mi kamim siyu komii ninokninkiniyyim, sima hinina dimusi boinkim, biyyin wi Ilaija siya niti, ha? Mi ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyyim wi mhoiyya niti. ¹¹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin. Ihi, kaimwoka, biyyin wi Ilaija siya niti mi digworaekwo whiekakim wi

siyar diriraerar kwokini. ¹² Jisis siya simiir boin, kara kimiirin, pi hinina boinki Ilaija siya bidi yitin mi ikamim sima siir bi ninokninkinkim ningaka, sima simiir siyu imiir napama naingwokim mi sima siirin siyu biyie asi tiraiginugikim mi kariirin Yaowae Adin ninomor kou hiranki natin siirin wi hiriinanar mi tirbumbuwi. ¹³ Mi Jisis siya kam nwoimim siir kigna miriyyim simiirin hinina boinki mi sima ina yinokninkinkiyim, siya simiirin Jonin op baptais haiginuwanin siir boini, Iriig.

*Jisis siya yinisim nwirin urid yiu biyekakin siir haiswoniskigin
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)*

¹⁴ Mi sima ha swoki apamim mi ini maeyauwa ikam isid komiyyin siya nwowa saiir yimbiam. Mi inkam nwirin ogmwo siirim ini huiiu. ¹⁵ Mi siya ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariir yinisim iirsi daingwoyimyok, kariir yinisim yinkamiyyin iir kigi siya miyiki miyik rani, whaowa punan nwowi mi nopnopa mi kini. Inokinokin siya paenau nakaigainanaei mi ii nhirim pi opa mi amainami. ¹⁶ Mi kara siirin kamim kiriir kigna miriyyim simiirim nikunamin mi sima siir haiswo niskiyim dig bi nwokim. ¹⁷ Jisis siya simiir yayaka ina yowarkii boinin. Kima ti hinin kam isidin naingwo tibmii karamaekim mi kimiir mhi kwoinim wadie sibgu o rani! Iya kara kima niki owim pariigim, ha? Mi kima Adi Komii siir yayaiir mi sibgu wakaeyim, kara kimiirin wi pariig iya swoki boini, kima naingwo tibmiyyim kima wara yinisim iirin kariiram wikiunan. ¹⁸ Mi Jisis siya ti uridyiu biyeyin igao yayi siir boinki, uridyiu biyie kira damki mi siya ti uridyiu biyeyin biri kimiminkikin, ina yamkiyyin mi siya ti yinisim iirin ina haiswoniski haiginugiyin.

¹⁹ Mi mhoiyya kamim siir kigna miriyyim simasimar yit, omaka hiriir, Jisis siir ini srini. Mi siir ini boiniu mi krma ti hiriinan uridyiu biyeyin ti siir nwowin siir haiswoniski karamae dimusi nwokim, ha? ²⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir naingwo tibmiyya kabi rani. Mi kima hiriinanin wi dig nwo rani. Ihi, kara kimiirin yaimwowa boini, kimiir naingwo tibmiyya kabi rani, mastet nidisimin siir hiriinan nwowi mi kima wi ti mhuwin siir boinki, kira pi hinda dinsiin apnam! Mi siya wa nami mi kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi diminin kima boini sima wa nimbiam. ²¹ (Ti hiriinan uridyiu biyeyin siir haiswoniskiyim yio yaeya siyu whir karamaeka. Ningaka. Mi siyu whiruwan siir haiswo niskiyyin mi nhwo kwis boini siyu ikin mi nae haiyani siyu ikin mi sowa sowaigo.) Iriig.

*Jisis siya kwisaka ina swoki boinin kara wi kapi naowi mi wa swoki insiin idwowi
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)*

²² Mhoiyya Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima nu Galili hir nidwo boinaigim mi Jisis siya simiir boinimauu. Mi kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki natin siirin wi wir sauan kam nhirim simiir napwouwi. ²³ Mi wi sima nisomaowi siirin mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi mi wi omwaiya swoki waiyaei mi iya kamim siir kigna miriyyim sima ti dimin iir wakaekiyim sima hik prasae biri haigim.

Inkam in omom omomi takis umir haiyyim sima Pita siirim srigim umir haiyyin siyu in siiram

²⁴ Iya Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima om Kapeneam hiriir nimbiamim mi inkamim umir haiyyim Adi Komii siir omaka saiir mi sima Pita siir hiriir yimbiam mi sima siirin hinina srii, kimiir inkam in inkam nowomwarkaiyuwiyin siya takis umira hauwigin omaka Adi Komii siira saiirin, aniya? ²⁵ Mi siya hinina yowarkii boinin, ihi, umirim omaka Adi Komii siira saiir hauwikin. Mi siya omaka hiriir yapninopkainam mi yayi biyyin Jisis siya boinkinkina mi Pita siir srii, Pita kira panina naingwowi, ha? Mi yipikin inkam komiyyin nu kigraowiyin simiir hauwi, ha? Sima pi simiir om komii whiruwan isidan inkam ikim mi om komii whiran ikim pi simiir takis umir namisi haii? ²⁶ Mi Pita siya hinin yowarkii boin, ikamim om komii whiranin. Mi Jisis siya siir boinki

mi inkam komii nu kigraraowiyin iikamim. Mi nim krɪma Adi Komii siir yinisisimkim. Mi ta omaka siirga mi takis umirim siirin pi hau rani. Nɪngaka! ²⁷ Mi krɪma simiirin hiriinan tiri umir hau karamae nwowi mi sima wi io krimiir nwowi, kira whiia sair dam mi sir tini kimaiyu. Mi anasuin biigi bi kira kikaii kira pi siir yai aiarar diinisakwo kig mi kira pa kigi umir kwira ini siir yainau hirar nwokaiya. Mi kira ta umira anasuin siir yainau nwokaiya sairar sain kamim takis umir haiiyim simiirin. Mi ta takis umira Adi Komii siir omaka sair saina ya kririirga. Iriig.

18

Yipikin Adi Komii siir iikamim simiir kigraraowiyim simiir bi nwowin
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Mi ta Iiya kamim Jisis siir kigna miriyyim sima siir hiriir yimbiam mi ina sriyyim, yipikin Adi Komii siir iikamim simiir kigraraowiyim simiir kou nwowin? ² Mi Jisis siya yinisiim nwirin siir yikuna okwo simiir bopwoniya hirin. ³ Mi siya ina boini, kara kimiirin yaimwowa boini, kima ti yinisiim sapisapin siir hiriinan nwowi, digworaekwosi naingwoyimi yok karamae nwowi mi kima Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana sairin wi wara nwo rani. ⁴ Inkamin siyamar naingwona karamae nwowi mi inig karamae ti yinisiim sapisapin siir hiriinan mi ti inkam hiriinanin bi wi siya nwowi, Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana. ⁵ Yipiki kariir yai aiar wakaeyoknaei mi siya iikam nhirim simiirin siyu miyyik tiri, ti yinisiim sapisapin siir tirin sair hiriinan. Mi ti hiriinanin yio siyu miyyik kariirar tirhaiginuwi. Iriig.

Inkamın siir naingwo tibmiiya pi siyu biyie ieyar mi tirbumbuwi
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ Mi inkamin, inkam nwirin inig karamaeyin siir naingwo tibmiiya sair tirbumbuwi, yio ini ti yinisiimin siir hiriinan ywowin. Mi siya siyu biyie tirnami. Mi kima yiibsiya komii saika kogi ti hiriinan inkamin mi whi solwara sair bopwoniya hir kimai whiridgi mi siya pi hir kwiyae haingrikiu aonamim. Ta hiriinan hika ini wadie ywowa mi Adi Komii siya hauukiswo wi biyek biyie pi ywowin. ⁷ Mintarao ti nu iirin digworaekwo biyie biyie whiekakim ini tirar nwowim mi sima tirbumbuwi kimiirin mi ti dimin biyie whiekakim sima wi hiriirar nwoyokiyowi. Mi mhoiia wi Adi Komii siya tirbu iguski inkamin, inkam nwirni naingwo tibmii tirbuwin. ⁸ Mi iga ina sowa siyu biyie tiram mini mi kira sowiir kaigrip itkiki mi kariir iga ina kwokwira nwowi mi ini mi owin kira iga kwir mi ina kwira namim omwai waiyae yokiyokiyim. Yio wi miyyik miyyik nwo rani, kira paeya niuyokiyokwiiya sair hiriir nami iga in kwiiyarar. ⁹ Mi kariir nhwoin siya dimin biyie tiram mini mi kira siir habitkiigi mi ini mi owin kira nhwona nhiruwa mi ami omin omwai waiya yokiyokiyin. Yio wi miyyiki miyyik nwo rani, kira paeya niuyokiyokwiiya sair hiriir nami nhwona nhisar.

Boiniyio yaiya sibsib irin whaowaekiyin siir boinka
(Lk 15:3-7)

¹⁰ Kima mintarao! Kima ha kipi naingwo ti iikam sima kariir siyu iir napin sima iikam nɪngaki niuwi. Nɪngaka. Kara kimiirin pi hinina boini, Adi Komii siir paekwosimim sima kigraraowi simiirin. Mi sima ini siir om hirar nwowim. Mi simiirin wi siya boini. ¹¹ Kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikam biyieyim nu tiranim simiir nanmaiwarkainam nitkin. Iriig

¹² Kima panina naingwowi, ha? Inkam nwirin siir sibsibim kamararim iriiryarkim (100) mi simiir irin ini niimau whaowaekiyin mi siya wi siirim hansiram tani, aniya? Iyie? Nɪngaka. Mi siya ti kamnwii iur iriirar idiyim (99) wi mhuisimin siir hir haiburgigi mi siya sibsib irin whaowaekiyin wi siirim nini hansiruwi. ¹³ Kara kimiirin yaimwowa boini, iya siya pi siir hansir haii mi maigimaigra ti irua siirim nwowa mi ini ti kam nwii iur iriirar idiyim (99) simiir haibura. ¹⁴ Mi iriipa hiriinan ninomor kouanin

siya hininim naingwo rani, siir yinisim nwrki wi kipi swoki whaowae iuguski paeya hiriir. Iriig.

Nomiiyau siyu biye tiriyin mi siir whinkinsiis haiginiuwi siyu ikin.

¹⁵ Mi kiriir nomiiyauin siya siyu biye kinaka tirbugin mi kira siirin dam mi kowa maeyauu kwiruwa didwo mi siyu biye siya kiriir tirbuin mi kira siir boinmauu. Mi siya kiriir yai aiir wakae ti hiriinan siyu biye siya tirin wi digumii siir haimriiyugigi mi siirin kirar whindiriraerar haiginiu mi siya wi wadiya sibgu owim. ¹⁶ Mi siya kiriir yai aiir sibgu wakaeyokna karam nwowi mi kima Moses siir yaiya saiir hiriinan diriraerar mi kira inkamo naingwo tibmiiyo nwis dinkin ikuuna mi sowa kinaka dam, yai kiriir whinboinaiyim. ¹⁷ Mi siya kam nwoimim kimiir yai wakae karam nwowi mi kira iikam nhirim Adi Komii siirin naingwo tibmiiyim simiir dikiuna mi kima iripa hangiriyu boina mi siya simiir yai wakae karam nwowi mi kira siirin hinina daingwo siya naingwo tibmiiyan inkam tani siya siyu biyeyim simiir tiriikim mi kima siirin hindara huriyumi iuguski.

Igbid kamiyau nwo mi kigninkin o.

¹⁸ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, diminin kira nu tir kigninkinkikin, mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkinki siirin. Diminin kira naingwowin nu tir kigninkin owam mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinana mi kigninkin owi siirin. ¹⁹ Mi kara kimiirin pi hinina swoki boini inkam nwiswo nu tirano sowiir kwoinin whiruwa nwowi mi ha kwisboini diminam mi kariir Adin ninomor kou hir nwowin siya sowiirin wa wakaei. ²⁰ Ihi. Dimusi rani, inkam nwis o nwoim sima sima nwowi maeyau kwir mi hangiriyu owi kariir inig iirim mi kara wi simaka hirar mi inkin owi mi simiirin wi karar whindiriraerar haiginiuwi. Iriig.

Boiniyo yaiya miyan inkamin dimin siya prihaiyin siir boinka

²¹ Pita siya Jisis siir hiriir yimbiam mi ina srilyin, Biyan Inkam Komii, kariir nomiiyauin siya kariirin siyu biye tirbuwi mi siir dimin biyeyim wi pariig iya haiyoprimdiyumiigi ti dimin imiirin mi ii iriyyar kwiswo ini digar mi owim, aniya? ²² Mi Jisis siya siirin hinina yowarki boinki, kara kariirin ha boin tani iyim iriyyar kwis. Nningaka. Kara ha boinki kira haiyoprimdiyumiigi iyim kam nwoim iuur iriyyar kwis (77). ²³ Kara kimiir boini ti siyuin dimin biye haiyoprimdiyumiyim. Dimusi rani, Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana ini inkam komii nu kigiraowiyin siya umirim siir miyan kamim whisarii sima prihaiyim simiir swoki hauu kiyyuwam tiri, ini saiir hiriinan ywowim. ²⁴ Siya kamim umirim whisarii prihaiyim simiirar kwamarii bwakainamin simiir hauukiyyuwam mi sima inkam nwirin siirin yikuuna mi umirim siya haiyim 10 milionkim mi siya yamdi siir swoki hauuwim. ²⁵ Mi siya ti umirim siya prihaiyim simiir umir imiir swoki hauukiyyuwim dig rani. Mi inkam komii ina boinin kima wara inkamin mi siir wig yinim mi siir digworaekwo whiekakim simiir wikropki iikam nhirim sima sainim mi ti umirim wi iki diminim siya prii haiyim simiir nwoki hauukiyyuwim. ²⁶ Mi ti miyan inkamin siya inkam komii ogmwo saika kingiina ini hiuni mi ina boinin, kira kariirsi daingwoyimyok mi ha tiki o! Umir whiekakim kara prihai prihaiyim wi kiriir swoki hauukiyyu digi. ²⁷ Mi inkam komiyyin ti siir miyan inkam iirsi yaingwoyimyok mi siirin ina swoki ikropkiyin mi umirim siya prihaiyim simiir warar yinkin iuguski.

²⁸ Mi ti miyan inkamin yaba hiriir napniyamim mi siir nomiiyau nwirin iripa mi sowa miriyyin siir yani kigu mi umirim siya siir hirankin prihaiyim paeyarin hairkin mi siya siir nii iir yonkwo nhiowomwan mi siirin ina boinin, umirim whisarii kira haiyim kariir tirinkin, kira kariir swoki hauugi. ²⁹ Mi siir nomiiyauin ogmwo ha hiuin mi hinina kauwok boinanae, kira kariirsi daingwoyimyok mi ha tiki o, umirim whisarii kara haiyim simiirin wi yamdiya swoki hauwi. ³⁰ Mi siya ini boriisop waeyain mi

siirin maeyaua huyokiyokaiya mi biye miriia sair hir ini whinap kinisugik mi siya siir umir yamdi swoki hauu digi mi siya yaba wa niti. ³¹ Mi siir nomiyauim ti hiriinan siyu iir kigim mi simiir kwoinim miyik bi naingwokikim mi sima ini inkam komii iirima yamim, ti siyu hiriinan siya simiir nomiyau iir turgigin siir ini boinmimauu. ³² Mi inkam komiyan siya asi nikunakikin ti siir miyan inkam iirim mi siirin hinina boinki, kira inkam miyik rani, biya kira kariirima niki kauwok boinanaekin. Kira kariirsi daingwobumbugi mi kara kiriirsiyin ina yaingwobumbugiyin mi kara kariirimin ha bi nikunanaekin kira kariirin ti umir komiyan siirin yamdiya whaukiyu sasau. ³³ Dimusi rani, kira kariir nomiyauin iripa mi kowa miriyan siirsi bi naingwoyimiyo kin kara kariirsi naingwoyimiyo sair hiriinan, ha? ³⁴ Mi inkam komiyan siir kwoinin haugihauga whwiyein mi kam nhirim simiir yikropki mi sima siir yinimnan itkin mi sima siirin maeyaua huyokiyokaiya mi biye miriia sair hir ini whinap kinisugik iya siya umir hauukiyuwi wi sair digi. ³⁵ Mi kara kimiirin pi hinina boinki. Mi kimiir kwoinim dimin biye whiekakim kimiir nomiyauim sima tumbumbum mi simiir haiyoprimdiyumiigi karamae nwowi mi kariir Adin ninomor kou hir mi owin siya iripa hiriinan, kimiir dimin biyeyim wi simiir mi haiyoprimdiyumiigi rani. Iriig.

19

Jisis siya wigkam hainikinonkwonani siyuin siir boinkin (Mk 10:1-12)

¹ Jisis siya ti siir yayim simiir ha boin digiyim mi nu Galili siir haiburgik mi nu Judia mi yabie komii Jodan siir yarmiya hiriir swoki haiyug nam. ² Mi iikam whiekakim ini siir mhoiya kaikwokwo namim. Mi ta maeyau airin iikamim makakim simiirin hir haiswonimniskigim.

³ Mi Farisi kam nhirim ina yitim siirim mi sima siirim ini boinkinankiuni mi siirin ina srilyim, Moses siir siyuin ti krima napin siya miyikargin, siya hiriinan bidi boinin inkamin siya siir wig airin ha sopki, aniya? ⁴ Jisis siya hinina yowarkii boin mi kima ti yayim Yokwo Komiiya sair nwowim, simiir bi mwaingim, ha? Siya hinina boin, bidi bidiniyarin Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiirar nonkwokwowin mi siya wigkam warar yinkin onkwokwoki. ⁵ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya hinina boinkin, ti hiriinan siyuin, kamim siir yopii ad owiir haiburgigi mi siir wig anaka namwoiwu mi sowa ini iripa piu kwiruwa ywokiywo! ⁶ Mi kira hiriinan tiri. Mi sowa ini piu kwiruwa ywokiywo. Diminin Adi Komii siya nokiyopmasugiyin inkamki siir nikripim dig nwo rani. ⁷ Mi Farisi kamim sima siirin hinina srii boin Moses siya ti hiriinan yayia krimiir dimusi hauugigim, kamim siya yokwowa ha winki, ta wig airim sowiir nonkwona aair nikripam mi siya hiriinan dimusi winkin, ha? ⁸ Mi Jisis siya simiir yayi aka yowarkii boinki. Dimusi rani, kima pi nantamyiriyirkim Adi Komii siir yayi aair. Mi Moses siya kimiirin asi kigninkinkikin. Wigkam sopni siyuin mi bidi bidiniyarin Adi Komii siya wig sopni siyuin siirim bi naingwokin. ⁹ Kara kimiirin pi hinina boinmauugi. Mi kam nwirin siir wiga saeya hii kam nwir aka bi nanae miminka mi ti hiriinan kamim siya sairin whisariiyar sopkikin mi siya yaeya wig ir yonkwonau, ti hiriinan inkamin siya nonkwonani siyuin siir tirbugin.

¹⁰ Kamim siir kigna miriym sima hinina boinki mi siya hinina boinkiswo wig nonkwonani siyuin yio ini kirie ywowin mi inkamin siya indima mi owi ini mi owin. ¹¹ Mi Jisis siirin hinina yowarkii boin, iikam whiekakim sima ta yayia sair wakaeyokna apam pi boriisopi. Ningaka. Mi iikamim Adi Komii siya nimbimim sima simargim ti siyuin siir wakaeyoknaei. ¹² Wakae, kam nhirim sima wig nonkwona dig nwo rani. Dimusi rani, iya simiir yopiiga naokainankikiyin yim isi hiriinanar mi owin, sima wig aka iripa piu nwowim wi dig nwo rani. Dimusi rani, sima wi dig nwo rani, wiga aka iripi piu nwowim mi kima nhirim kimiir miomaiyim bidi kantiowim mi kima wig

aka ɪpa pi u wa nwowi mi kima wi yiniekak nwo rani. Mi nhirim sima Adi Komii siir miya sair miriyamar naingwowi. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakim simiirar kigriraowikin mi sima wig nonkwonam pi boriisopi. Inkamin ta yaiya sairim naingwowi mi maigimaigra nwowi mi siya wi sairar wakaeyoknaei. Iriig.

*Jisis siya yinisisim imiir nokboinmamair haiginugin
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)*

¹³ Ta ii aairin iikam nhirim sima yinisisim nhirim Jisis siirim hainamkim mi sima hinina naingwokim, Jisis siir ina simiir nonkwo okboinmamairim. Mi Adi Komii siirim kwisboinim. Mi ti kamim siir mi kigna miriyim sima io simiir ywoki. ¹⁴ Mi Jisis siya boin, kima yinisisimim simiir kigninkinki sima kariiram wit, kima simiir kipi nikidu. Ningaka. Adi Komii siya ti iikamim simiirar kigriraowi mi ini ti yinisisimim simiir hiriinan ywowim. ¹⁵ Mi siir ina simiir mwo idwo yonkwo. Mi siya simiirin ina yokboinmamairin. Mhoiya siya ta maeyau aair haiburgigin mi ina yamin. Iriig.

*Umir digworaekwokak inkamin siir niwugin
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

¹⁶ Mi inkam nwirin Jisis siir hiriir yimbiam mi ina srii boinim. Inkamin iikam nowamwarkaiyuwiyin, kara wi panin dimin miyikin siir tiri mi kariir inigin wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin inokinokin siir haiyamin, ha? ¹⁷ Mi Jisis siir yowarki boinki, kariiram dimusi srii piki hinin dimin miyikin siir haiyam sriigin, ha? Adi Komii siyargin inkam miyik nwowiyin. Mi kira kwoinbudin omwai waiyaiyin siiram naingwowi mi kira siyu komiyyin Moses siirin siya winin biya siirarar daprikpai. ¹⁸ Mi ti inkamin Jisis siirin ina sriiyin, piki hinin siyu ikim, Moses siirim, ha? Mi Jisis siya ina yowarki boinin, ti sima. Kira inkam nwir kipi nitkikai mi kira hai kipi nanae, kira hai kipi tauae, kira inkam nwirni kipi niksise boin huriyiu. ¹⁹ Kira yopii adim simiir yai imiirar wakaeyokna mi sowerwaiyin siyu miyik iirar tir. Mi kira iikam nhirim simiirim naingwoyimiyyim mi kiram naingwoyimiyyoknaeiya mi sair hiriinana daingwoyimiyyok. ²⁰ Mi whranisimin siya siir boinki, ti siyu whiekakim, kara simiirarar mi apikin. Kara whaowaeyin piki hinin dimin ikin? ²¹ Mi Jisis siya siir boinki, kira wadie nwowi kiriir digworaekwo whiekakim iikam nhirim simiir hauu sima sainim mi ti umirim kira iki iikam paeprkabim simiir hauugi. Mi kira hiriinan tiri, ninomor kou hirin kira wi digworaekwo whiekaka nwowi. Mi ti kira tirim simiir mhoiya kira wi kariir mhoiya wit. ²² Mi iya ti whranisimin ta hiriinan yai aair wakaeyin siir kwoinin ini hikaka ywonamin mi siya Jisis siir haiburgikin mi ina yamin. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakakin.

²³ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyim simiir boinki, kara kimiirin yaimwo aairar boinki. Inkamin umir digworaekwo whiekakakin siya Adi Komii siir mhoiya namamin wi minan mirii nami yipiki siir digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyim siirim. ²⁴ Kara kimiirin pi hinina swoki boinki hab saeya tidiyinin digworaekwo paniyin siir no iir ninopkai namamin wi dig nwo rani, inkamin umir digworaekwo whiekakin siya ta haba minan saeya miriia sair hiriinan mi mirii rani. Ningaka. Yio wi mi kamiigikomii miriinami mi siya Adi Komiiyin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyin wi saika namasu rani. Ningaka. Dimusi rani, siya umir digworaekwo imiirimar naingwokwowi mi siirin wi simar nikiduwi. ²⁵ Kamim siir mi kigna miriyim sima ta yai aair wakaeyim mi sima ina yanaakiyim. Mi sima boin mi siya ti hiriinan inkamim siya dig nwo karam nwowi mi yipikin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin siirin dig nwowi, ha? Nim krma ha naingwowi inkam nwirki namim wi dig nwo rani. ²⁶ Mi Jisis siya simiirar kao hirirukiyin mi ina yowarki boinin. Iikamim sima sima whindiriraerarna simiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi dig nwo rani, Adi Komii siya ti dikworaekwo whiekak imiir diriraerari wi diga nwowi.

²⁷ Pita siya Jisis siir boinmauugi Kigi! Krīma krīmiir digworaekwo whiekakim simiir hiriinansi haiburgigim. Mi wi kiriir mhoiyar niti. Mi mhoiia krīma wi piki hinin diminin siir haii, ha? ²⁸ Mi Jisis siya simiir yowarkii boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki. Ti nu winin kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin mi kara wi ipiia Inkam Komii nu kigriraowiyin siira wi saiir nidwokaii. Mi wi paenana niuyaei mi ti nu winin kima kam iuur nwiso kariir mhoiia nitim kima wi ipiiyim simiir nidwokaii, kariir hiriinan. Mi Isrel simiir iikam isid iuur whiso wi simiir siyu imiirar hidi. ²⁹ Mi iikam whiekakim sima simiir omaka mi simiir yinisisim mi simiir yokman mi simiir yopii adim mi simiir nu digworaekwo whiekak ikim, simiir bidi haiburgigim. Dimusi rani, sima kariir mhoiia nitam bidi yaingwowim. Mi mhoiia kara simiirin wi yaeya digworaekwo whiekakar swoki inkin hauugi mi sima kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi siir haii. ³⁰ Mi iikamim inig komiigakim tariinan nwowim yim wi mhoiia hispriprikiini mi iikamim tariinan sima inig komii karamaeyim mhoiia sima wi inig komiigak nwowi. Friig.

20

Numir waina saiir miyan kamim

¹ Adi komi siya iikam whiekakim simiir kigrakakana saeya ini numir waina saiir adin ini siir hiriinan ywowin. Mi nugak imumain siya ina yamyakwokin kam nhirim simiir nikunakiyim siir numir waina saiir miriiyam. ² Mi siya kam nhirim simiir haiyim sima ini wadiya ywokiyim ta wain numira saiir miriiyam. Sima saiir miriiyim umirim pi ii kwokwirani umirim simiirara mirii haii. Mi siya simiir asi nikropkikin siir numir waina saiiramim. ³ Mi iya 9 klok nwowa siya saiir yapninopkainam siir numir waina hiriirin mi siya yap kigam kam nhirim maeyauwa nae haiginiya hirar sibokwowi. ⁴ Siya simiir boinki, kima iriipa hiriinan kariir numir waina saiir tini miriiyu mi kara umirim pi kimiirar hauu digi. Mi ta mi aiirsiyin umirim wi kwokwirani umir maira hauuwi. ⁵ Mi sima asi namkim. Mi ii bie mwo kou nokwoniyin 12 klok mi 3 klok bie nad nwowin siya ha swoki amin mi siya kigam kam nhirim sima hindara sibokwowi mi siya biia siya tira mi saiir hiriinana swokini tiriuwin. ⁶ Mi 5 klok naiowaka siya ha swoki amtibin mi siyar kigamtib kam nhirim hindara sib okworibi. Mi siya simiir sriigi mi ti biewi komiinyin kima ta maeyau aiirin whisarii dimusi nokwo kaoikigiribgim, ha? ⁷ Mi sima siir yai aka yowarkii boinin, inkam nwirin mi krīmiir bi swoki hauu miriigin. Mi siya simiir boinki, kima kariir wain numira saiir tini miriiyu.

⁸ Iya bidi kakaugiriba mi adin numir wainanin siya inkamim siir mi imiir kigriraowiyin siirin hinina boinki, kira iki miyan kamim simiir dikunaki mi simiirin umir hauugi. Inkamim mhoi nitin mi umirin siirar hauu bwakainam mi hiriinanar hauyokiyokiyam mi inkamim bi nitin nugak imuma siirar tina hauu digiu. ⁹ Mi kamim iya 5 klok nwowa ha namiriiniyin bi sima yit mi sima umirim iikwokwirani umir mairin siirar hainamim. ¹⁰ Mi simiir mhoiia kamim bigi biia namiriiniyim sima ina yitim mi ina yaingwowim, krīma pi umir komiia hai. Mi sima umir komii bi haiigim mi sima hirihiriinankinar hai. ¹¹ Mi sima hai digiyim mi sima io ina ywowim numir wainan ad iirin. ¹² Mi sima ina boinim, ti kamim naiowaka namiriiniyim mi sima ti umirin krīma haiyin siir hiriinan dimusi haigim, sima ii priei bi nini miriiniikim. Mi krīra nugakiya miriibumbuyakwokim mi ini bie ieyar yikiyamkiribin mi bieyin krīmiirar whwonanaewakin. ¹³ Mi numir wainan adin siya yaiya kwira yowarkii boin simiir nwir inakan. Siya hinina boinkin, nomiiyau kara kiriir bi tirbugin. Mi krīma tari ti umir iuurim simiirimin iriipa kwoin whiruwa bi nwoko, aniya? ¹⁴ Kira kiriir umir iir bidi haiyin mi ha dam. Ti umirin kara kiriir hauuwin kariirar kwoinkin ti inkamim mhoiia nitin siirin hiriinan umirin kara siirar mi hauuwi. ¹⁵ Kariirar diminkin. Kara kariir umir imiir mi diriraerari yio kariirar kwoinkin. Kira kanaka dimusi ninkinimpisuwi,

ha? Kara siyü miyik iirar tirkin. ¹⁶ Yio hiniingin mi iikamim mhoigi mhoiyanim yim wi biigi biyin sima nwowi. Mi iikamim bi nwowim yim wi mhoigi mhoiia nwoki. Iriig.

Jisis siya ina boinin kara naonami mi ii kwoimaka wa swoki insiin idwowi
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Jisis siya om komii Jerusalem hiriir niinainamin mi kam iur nwisu siir kigna miriitim sima warar yinkin am. Mi siyü hirar napamim mi Jisis siya simiirin siyü mig hiriir yikunam. Mi siya simiirin ina boinin. ¹⁸ Wakae, panaowin krima pi om komii Jerusalem hiriir nami. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kam nhirim sima kariirin wi prismi yaowae adim mi kamim siyü komii ninokninkiniyim simiir kinmauu iti. Mi sima bidi yimboin tibmiitim kariir nisomaowim. ¹⁹ Mi sima kariirin wi Juda iikam tani wi simiir in nonkwo hauugi mi sima kariirin wa nigbumbu boini mi idgiu mini nipimpari mi paeyin hiiniya nironinkinin wi saika ninkin irinugi. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi. Iriig.

Jems Jon sowiir apua Jisis siir sriga sowa biyan inkam nwowam
(Mk 10:35-45)

²⁰ Mi taka iya Sebedi siir wiga saeya yinisim nwisu Jisis siirim yikunam. Mi saeya ogmwo ina ini akai huiwuwa siir kingiin hir mi ina sriga siirim, Jisis siya sairin dimin miyik whir tirim. ²¹ Mi Jisis siya sair boinki, kira pi hiniin dimin siirim naingwowi. Mi saeya siir boinki, kira kariir boinki ti kariir yinisim nwisu sowa ini mi owo, sowa kariir in inig yaoyae owiir mi idwowi mi nwirin iniga mi nwirin yaoyae, iya kira inkam komii nwowi, aniya? ²² Saeya hiriinan yai boina mi Jisis siya ina yowarkii boinin, ti diminin kima srigit kima siir bi sibgu inokninkinkim. Ta hik hiriinana kara haiiya kowa sair haiyim wi digar nwowi, aniya? Mi sowa siirin hiniina yowarkii boinki, ih. Krira wi digar nwowi. ²³ Mi Jisis siya sowiir boinki, kaimwoka ta hika kara haiiya kowa sairin hiriinana mi haii. Mi yipikin kariir ina inig yaoyae sowa nidwokaii, yio kariir dimin tani. Nngaka. Ti kamim simiir ipiitim sima nidwokaiiyim, yim kariir Adin siyar bidi diriraerarkwokinin.

²⁴ Mi kam iurim siir kigna miriitim sima hiriinan yai wakaeyim ti iwinyaowo sowiir apua saeya tirin mi sima io sowiir ywoki. ²⁵ Jisis siya simiirin ina yikunan mi siya simiir boin, kima ina ninokninkinim inkam komii nu kigriraowiyin siya iki Juda iikam tani simiira nikwowaisigim. Mi sima ti inkam komiitim simiirin yai kirie aiir yikwao boin, simiirin wi sima niki sibgu kigriraowim. Mi sima wi simiir yai imiirar wakaeyoknam. Mi inkam komiitim sima iki iikamim simiirar nikwao boinaeikim, sima simiir yai imiirar wakaeyoknam. ²⁶ Ti hiriinan siyüin kimiir tir kipi niki o. Nngaka. Inkamin siya kimiir inkam komii nwowam naingwowi mi siya kimiir miyan inkam nnganan dwo, siyü miyik kimiir tirhaiginuwim. ²⁷ Mi inkamin siya kimiir bi nwowam naingwowi mi siya kimiir mi primiriyan inkamnan dwo. ²⁸ Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara minam bi nitkin iikam whiekakim kima kariir whindiriraerar haiginuwim. Nngaka. Kara kimiir whindiriraerar haiginuwam nitkin. Kara iikam whiekakim dimin biyekakim simiirim naowim mi simiir dimin biye haiyoprimdiyumiigiyam. Iriig.

Jisis siya inkam nhwokwisae nwiswo sowiir haiswo niskigo
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Mi sima om komii Jeriko siir haiburgigim mi ina yamim. Mi iikam whiekakim sima Jisis siir mhoiyar yamim. ³⁰ Mi inkam nhwokwisae nwisu sowa siyü mig kingiin hirar yidwokwokin. Mi sowar wakaewin Jisis siya tiriir napni mi ina kauwoknanaekiyo, Biyan Inkam Komii, kira Devidni isidin siir yinisimkin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, kririirsi daingwobumbu. ³¹ Mi iikamim sowiir boinainanaeki, kowa yai tanki. Mi sowa ina swoki kauwoknanaekiyo, Biyan Inkam Komii, kira Devid siir

yinisimkin, kira kririirsi daingwobumbu! ³² Mi Jisis siya ha namikwowaun mi sowiir yikuna mi ina boinin, kowa panina naingwowa kara kowiirin pi hinin diminin siir tirki, ha? ³³ Mi sowa siir boinki, Biyan Inkam Komii, kira ha naingwowa kira kririir nhwo owiir haiswoniskiigi. ³⁴ Mi Jisis siya sowiirsi naingwoyimyokin mi siir ina ina yonkwokiya sowiir nhwo nhis owiir mi sowiir nhwowa ha kaokiyo mi ini Jisis siir mhoiyar yapnamo. Iriig.

21

Jisis siya om komii Jerusalem hiriir napninopkainamin inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan nwonamkin

(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jo 12:12-19)

¹ Mi sima om komii Jerusalem kingiin nwowamin mi sima omisim Betfasi hiriir yimbiyam mhu whirin Oliv siir kingiin. Mi Jisis siya inkam nwiswo siir mi kigna miriyo sowiir yikropki bi sowa namkwokinim. ² Mi siya sowiir boinki, kowa iki omin krima kigiyin siir dam mi kowa kingiin tirar kwakig. Mi kowa wi kimiminki rani, donki irin uridni sima nimburuwin paeyaka pi siir kigi mi saiir yinisim ii iirin wara mi kowa pi sowiir whro hainani mi kariirim kiyainani. ³ Mi inkam nwirin siya yai kwir kowiir boinki mi kowa siirin hinina boinki, krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya sowiirin miigakin mi mhoiya siir miya dig nwoki mi siya wi kariirar swoki hauugi mi siya wa nami. ⁴ Ti dimin hiriinanin nimbibiyamin mi yayim biya profet sima boinin ini simiirar boinourwokaiyim mi sima hinina boinkim,

⁵ kima iikamin om Saion hiranin simiirin hinina boin, kigi! Kimiir Inkam Komiiyin nu kigriraowiyin isirin kimiiram niti. Siya inkam miuungin mi siya donki haomin siir nidwo namkin mi donki iyyin yopii aeya naokainan siir! Mi iya Jisis siya om Jerusalem hiriir nimbiamin, ti diminin sima ina yimbiyamim.

⁶ Mi inkam nwiswo Jisis siir kigna miriyo mi yayim siya boinkiyim simiir hiriinana ini tiru. ⁷ Mi sowa donki iwinbugao sowiir hakainamwo mi sowiir yuisim siir idwo yitimwanu mi Jisis siya yuis idwowa yidwonam donki yinin siir. ⁸ Mi iikam whiekakin simiir yuisim ini siyu iirar haknamin siir biyar mi nhirim paekwowim sikwonamin simiirar kriphaknam siyu iirar. ⁹ Mi iikam nhirim biya napnam ikim mi nhirim mhoiya saika ninkin apnam ikim sima ina kauwok boinamin, Devid siir isidan yinisimin Adi Komii siya nikropkiyin siya wadieki wadiekin, siir inig iir dokboinmamaigi! Adi Komii siya ti Biyan Inkam Komiiyin natin siir whankansiis haiginugin, siya inkam miyikin krima Adi Komii siir inig iir hainan prapraskikin.

¹⁰ Jisis siya om komii Jerusalem hiriir napninopkainamin mi iikam whiekakin om komii hir nwowinin sima hiriinan dimin iir kigwinin ini hindara yanaawinin mi ina boinin, ti inkamin siya yipikin? ¹¹ Ti iikamin napnaniyim sima boin, Jisis siyairgin profet inkamin om Nasaret nu Galili hiranin. Iriig.

Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir napninopkainamkin

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jo 2:13-22)

¹² Jisis siya Adi Komii siir omaka komiia huuyokiyokaiya siir inig nidwokai hainaniya saiir hiriir napninopkainamin mi kam nhirim umir hir ninwowna haiyim mi nhirim pi saingim, siya simiir nhinnowidninkiigi. Mi siya umir haiyim simiir inankrimkrinkiigi mhoiya sima Adi Komii siir ninkinimiyaei. Mi ipii minim kamim umir mi miriyyim sima nidwokaiyim simiir warar. ¹³ Mi siya simiir boinki, Adi Komii krimiir Wanin siir yayi Yokwo Komii saeya hinina boinka, kariir omaka iikamin hinda tinda nwowim sima saiirin hinina dapi, nhwo kwis boini omakaka! Mi kara kimiir boinki, kima kariir omaka ini hii tauae inkamin siir hiriinan omaka biyenana ywonama.

¹⁴ Mi Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir hirar niki owin mi kam nhirim nhwo kwisaeyim mi iga biye ikim sima ina yimbiniyim siirim mi siya ini simiirar haiswonimniskiiyin. ¹⁵ Prismi biyan kamim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim sima Jisis siya haiswonimniskiiya saiir kigim mi sima wakae yinisimim hinina ninikiu anikiuwi krima Devid siir isidin siir yinisimin siir inig iir hainan prapraski. Mi sima io hiriinansi nwokim. ¹⁶ Mi sima io ha nwowim mi sima minam naingwokim ti yinisimim sima kauwoknanaeyim pi tankiyim mi sima hinina boin, kira ta yaiya yinisimim sima boina ina wakaeyim, ha? Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boinki, ihi, kara tisa wakaeyin. Kima Yokwo Komiiya saiir yai imiir bi mwaingim. Saeya hinina boinka, Adi Komiiyin yinisim budirig ikim mi yinpraigak ikim simiir bidi yisiisimauuin mi sima Adi Komii siir inig iirin hiriinan asi sibgu hainan prapraskim, aniya? ¹⁷ Mi siya simiirin ha boin digiyin mi siya simiir haiburgik mi om Betani hiriir yam mi hirar whwonkaowi. Iriig.

*Jisis siya boinkiyin pae figin ina whirkiyin mi ina wainamin
(Mk 11:12-14,20-24)*

¹⁸ Mi nugak imumarin Jisis siya ina swoki haiyug apam yakwokin om Komii Jerusalema hiriir mi siya mhiya ina yapaowamin. ¹⁹ Mi siya pae fig whirin siyu mig hir nokwoin siir kigam mi siya siirim ha namin mi siya hinina bi kigamkin nae bidi budin. Nningaka. Paekwo nninga nwowi mi siya ti pae figin siirin hinina boin, kira wi nae swoki budminin tani, nningakinga. Mi ti pae figin bi kimiminkikin ina wainamin. ²⁰ Kamim siir kigna mriiyim ti hiriinan dimin iir kigim mi ina yanaakiyim. Sima boin, ti pae figin siya dimusi wai sasaunamkin, ha? ²¹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kima naingwo tibmii kini mi kima wi diga nwowi ti pae figin kara minkiyin siir hiriinan. Mi dimin whirin kira wi diga mi owi. Mi kira ti mhiu iir boinki, kira whii solwara hiriir diswitnatmainam mi siya wi hiriinana mi tiri. ²² Mi kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi ha srii digworaekwo whiekakim kima haiyam srii boini, siya kimiirin wa hauuwi. Iriig.

*Sima Jisis siir srii yipikin inigak kiriir nwo haiginuwun
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)*

²³ Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir swoki haiyug apninopkainam mi iikamim simiir yowomwarkaiyu siir yai imiir. Mi siya ha niki boinin, prismi biyan kamim sima mi Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim sima siir hiriir yimbiyam mi sima siirim sriigi mi yipikin inig komiigak kiriir nwowaiginuun mi kiriir nimbiniin yipikin ti digworaekwo simiirin kira piki hinin inigin siir diriraerari, ha? ²⁴ Mi Jisis siya simiir yai aiirin ina yowarkii boinin, kara iriipa hiriinan kimiirin pi dimin whirin siir sriiyim mi tiri. Mi kima saiir sibgu owarkii boini mi kara iriipa hiriinan wi kimiirar boinmauuwi inkamin inig komiigak kariir nwowaiginuun ta miya saiir mriiyam. ²⁵ Yipikin Jon siir nwowaiginuun inig komiigak iikamim op simiir baptais haiginuwam Adi Komii siya, iyae inkamkin, aniya? Mi sima, simasima hinina yimboin amboina krima siirin pi panin yaiya saiir boini, ha? Mi krima siirin hinina boini, Adi Komii siya hauugin mi siya krimiirin pi hinina boini, kima Jon siir yai wakaeyokna diriraerar karamae dimusi nwokim. ²⁶ Mi krima ha boini ti diminin inkamki hauugin mi krima hiriinan yai boini mi wi iikamim simiirsi nididi. Mi sima wi krimiir tiowi. Dimusi rani, sima hinina naingwo tibmii Jon siya profet inkam komiigin. ²⁷ Mi sima Jisis siir yai aka hinina yowarkii boin, krima ninokninkin tani yipikin inig komii Jon siir hauuwun ti diminim simiir tiram. Jisis siya simiir boinki. Dimusi rani, kima kariirin bi sibgu boinkikim Jon siirin. Mi kara iriipa hiriinan wi kimiir mi boinmauu rani, yipikin inig komii kariir hauuwun ti dimin taeminim simiir tiram. Iriig.

Boiniyo yaiya yinisim nwiswo ad nwiruwaniyo sowiir boinka

²⁸ Kima panina naingwowi, ha? Biya inkam nwirin siir yinisimo nwisko mi mhoiyya iya sowa inikamae nwokiyo mi adin siya siir yinisim yaowaeyin siirim yam mi siir ini boinu, yinisim, panaoin kira kariir numir waina saiir kigriraowam dam. ²⁹ Mi yinisimin adin siir yai aka yowarki boin. Nningaka. Kara pi boriisopi. Mhoiyya siir kwoinin ina swoki kisina haigiyin mi ini adin siir wain numira saiir swokini mriiyuin. ³⁰ Mi adin ina swoki apnamin siir yinisim nwirin siirim mi siya ta hiriinan yai ailar swoki boinu siirin mi kira kariir wain numira saiir tiram dam. Mi yinisimin hinina yowarki boinki, kara pi kapi nami mi siya numira hiriir bi swoki amiminkin. ³¹ Mi siya simiirin hinina srigi, tiki yinisim nwiso yipikin adin siir kwoin iir napin, ha? Mi sima ina boinim Biyan iya mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwo ailar boinki mi ikkam biyeyim omom omomi umir takis haiyanim mi wigim hii nanaei ikim simiir mhi kwoinim bidi kisina haigiyim mi sima Adi Komii siir yai ailaram bidi yaingwo tibmiyim mi kimiir biyin wi simar nami ikkamim Adi Komii siya kigriraowiyim kimiiram. Nningaka. ³² Dimusi rani, Jon siya kimiir waraur nimbini kin siyu miyik miyikin simiir nisiisimaugim kimiirin mi kima siir yai ailar bi naingwo tibmiigim. Mi kamim omom omomi umir haii ikim mi wigim hii nanaei ikim sima siir yai imiir bidi yaingwo tibmiyim. Mi kima ti hiriinan diminim simiir bidi kigim mi kimiir kwoinim biri kisina haigikim mi siir siyu iir napam bi naingwo tibmiigim. Nningaka. Iriig.

*Ta boiniyo yaiya inkam biyeyin numir waina saiir kigriraowiyin siir boinka
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ Jisis siya simiirar niki boinin, kima wakae, boiniyo yai kwira hininga. Inkam komii nwirin siya nu komiigakin mi wain numir yinkan mi ina huyokiyokaiyin mi numir hirin ie whira yop mi nantwo komiyya ienau hir haigi mi sima wain nidim ina whinitkaigaiyim mi simiirin ina yokwobrombropim simiir hii imiirin mi saiir mhoiyya numiran adin siya omaka pada ira mirii ta wain numira saiir kigriraowam. Mi siya ta numira inkam nhirimi hauugi sima kigriraowam mi umir mi saiir warar mi mriiyim. Mi numiran adin ina yamin aru maeyau kwira. ³⁴ Mhoiyya iya wain nidim simiir haiyana ini kingiin nwowa mi numiran adin siya whisarii mi prii mriiyan kam nhirim simiir yikrop amki wain nidim simiir ninguguhainakiyam. ³⁵ Mi kamim ta numir ailar kigriraowiyim mi sima siir miyan kam imiirin siyu miyik bi tirkim. Mi sima nwirin hindara tioki mi nwirin hindara yisomaoki mi nwirin hindara kaigromkrorki siiyani. ³⁶ Mi numiran adin kam nhirim miyanim simiir yikropki, siya hoimgakriga yikroki, biyana saiir hiriinan tani. Mi kamim numir ailar kigriraowiyim hiriinan siyu iilar swoki tirwin simiirin. ³⁷ Mi mhoigi mhoiyan siya siir yinisimki yinisim yinkamiyinin siirgisiirar yikropki simiiram. Adin siya hinina yaingwo, sima wi kariir yinisimin wi siir yaiyar wakae yoknaei. ³⁸ Mi kamim ta numir ailar kigriraowiyim sima ti yinisim iir kigwinim mi sima sima hinina boinaiwin, tiki yinisim hininin siya wi siir adni digwraekwowim wi siya haii. Humbae! Nim siir disom aoki mi ta siir adni numira wi krima haii. ³⁹ Mi sima siirin ha kiyainaniyamim numir yaba hiriir mi sima siirin ina yisomaowin.

⁴⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima panina mi aingwokiyyim? Mhoiyya iya numir wainain adin siya niti wi panin siyuin siir natirni ta numir ailar kigriraowan kamim simiirin? ⁴¹ Mi sima siir boinki mi siya ti inkam biyeyim siir numir ailar kigriraowim wi simiir nisomsom aokii. Mi siya numir waina wi ikkam isid miyik nhirmi hauugi sima kigriraowim mi nae haiyan iya mi sima nae haimii, siirin wa hauu aei. ⁴² Mi Jisis siya simiir boinki, tari kima yai haimii kwira profet kamim biya sima wina Yokwo Komii saiir nwowim simiir biri sibgu mwaininokninkinkim, aniya? Saeya hinina boinka, ti yin miyikin omaka mriiyin kamim sima boriisop waeyaowin tariinanin ini biyan yin yamwowuin. Siya ini bopwonauan kougouwin siir hiriinan yamwowuin. Biyan Inkam Komiiyin siyar diriraerarkikin ti diminin, siya ina yimbiyamim mi krima siir kigin ini wadieyar ywokiyyin.

⁴³ Mi kara kimiirin pi hiriinan asi boinki, ti dimin miyik miyikim Adi Komii siya kigriraowan iikamim simaka nwowim wi kara swoki haii, Juda iikamim kimiir warau-rankar. Mi kara wi iki iikam nhirim om whiranim siir mi sibgu miriyim wi simiir hauugi. ⁴⁴ Yipikin inkamkin kariiram naingwo tibmii karamae nwowin mi siya wi hindara nonkwobumbuninkin iuguski, hauwa niki iswomswokiya mirmirmir yinin siir idwo saiir hiriinan. Mi inkamkin digumii kariir haimriyuwi mi siya wi hindara nikrimkrip iuguski yin siir hiriinan nisimtl sini.

⁴⁵ Mi iya prismi biyan inkam komii ima mi Farisi sima ta hiriinan boiniyo yai aiir wakaekiyim Jisis siya boinim mi sima ina yinokninkinkiyim ta yaiya simiirar nikriiga. ⁴⁶ Mi sima siir nonkworinuwama naingwokim omaka hiuyokiyokaiya saiir hiriir hainamim. Mi sima iikamim simiirsi nididgim Jisis siir yai wakaeyim. Dimusi rani, sima ha naingwo tibmiikim Jisis siya profet inkam komiigin. Friig.

22

Ta boiniyo yaiya nae komiia wig nonkwonaeiya saiir boinka (Lk 14:15-24)

¹ Jisis siya yaeya boiniyo yaiya ina swoki boinin simiirin mi siya hinina boinkin, ² Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigrakakana, saeya ini inkam komii nu kigriraowiyin, nae komii siir yinisim yinkamiyinin wig nonkwonain siirim diriraerariyin ini saiir hiriinan ywowin. ³ Biya kam nhirim simiir nimbina ta wigwas naeya saiir naeyam. Mi naeni iya siya siir kam nhirim simiir yikropki. Mi sima nitim pi boriisopi. ⁴ Mi siya siir miyan kam nhirim ina swoki ikropkiyim mi simiir boinmauu, kima kamim kara nimbingigim simiir dikunaki mi kima simiirin hinina boin, wakae, kariir naeyim bidi diriraerar haigingigim. Mi bulmakau ii ikim mi wraisu hika hikaeyim kara bidi yisomsom haigingigim. Mi digworaekwo whiekakim bidi diriraerar haigingigim. Kima ta wigwas naeya saiirim wit. ⁵ Siya siir miyan kamim ti yai imiir boinmauu digin mi sima ha namim, sima, simiir yai imiir wakaeyim pi boriisop mi sima ina nhinookiyim. Nwirin siir numiram yam mi nwirin ini umir mi miriyam yamin. ⁶ Mi nhirim inkam komii nu kigriraowiyin siir miyan kam imiir yapiyiskai kigwin mi sima simiir yonkwobumbuninkin haiginugi mi simiirin ina yisomsom aokaokiyim. ⁷ Mi ti hiriinanin inkam komii nu kigriraowiyin siir kwoinin haugi hauga ha whiyekiyin mi siir kamim sau ninitiyim simiir yikropki. Mi sima inkam biyeyim simiir yisomao mi om iir warar yinkin haingimugig. ⁸ Mi sima hiriinan tirim, inkam komiyyin siir miyan kam imiir boinmauuugi, wigwas naeya bidi diriraerar haigin diga, kamim kara nimbiniim sima miyiki waeyao paninsi yitsi. ⁹ Mi hiriinanki niuwi kima iki siyu whiekakim simiirar dap kig yokiyokiyam mi kam whiekakim kima simiir kigi mi kima simiir wikunani ta wigwas nae aiirim. ¹⁰ Siya hiriinan yai boinkiyin mi miyan kamim ina nhinookiyim. Mi siyu whiekakim simiir nwowim iikamim simiir yapboinmamauu iikam biye biye ikim mi iikam miyik miyik ikim simiir yikunani wigwas nae aiirim. Mi sima ha nitim ta omaka wigwas nae diriraerara ini iikamkina yinkiniugiya.

¹¹ Iikamim sima ha nidwodwokai digiyim mi inkam komii simiir napninopkai kigam namkin. Mi siyar kigi inkam nwirin yuis miyik bi puainanikin wigwas naeya saiir nidwokai aeyamin. ¹² Mi inkam komiyyin siir boinki, akam, kira yuis miyik puainani karamae dimusi nwokin ta wigwas nae aiiram, ha? Mi siya ini yai mikrima ywowin. Mi ina yididkiyin. ¹³ Inkam komiyyin siya siir miyan kamim simiirin hinina boinki, kima siir iga inim simiir kogrimdunugi. Mi maeyauwa niyim niyim nwowa saiir hiriir ditkaigi. Ta maeyau niyim niyim aiirin siya wi kauu ouu prasae kin tani. Mi siya wi hik komiigikomii aiir haii. Mi wi siir big iirar mi aegiyimgiyikaeyami. ¹⁴ Jisis siya ta boiniyo

yai aair boin digiyin mi siya simiir boinki, ihi, Adi Komii siya iikam whiekakim simiirar nikiunaei. Mi simiirin wi irira nwinwira nikiuna apninopkainani. Iriig.

Sima Jisis siir sriigim umir Sisa siir hauuwam
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Mi Farisi kamim sima yaiya ina haingiriyu hid boinaiyim, Jisis siir kinankuwam. ¹⁶ Mi sima simiir kigna mriiyim kam nhirim mi inkam komii Herot siir kamim simiir warar yinkin ikropki. Mi sima Jisis siir hiriir yimbiam mi ina ini sriiyuim yai nhirim simiiram. Inkam yaimin dimin nowomwarkaiyuwiyin, krima ina ninokninkinin kira yaimwo boinan inkamkin. Mi kira yaimwowa saiirar sibgu owomwarkaiyu boinikin diminim Adi Komii siir iikamim simiirim. Kira inkam nwirni bi nwowikin kou mi nwirni bi nwowikin nua. Niingaka. Kira iikam whiekakim simiirin whiruwar nwowaiginuwikin. ¹⁷ Kira krimiirin sibgu boinmauugi, kira panina naingwowi, ha? Moses siir siyu komiyyin siya boinin ini wadiya mi owin krima omom omomi takis umirim inkam komii Sisa Romanin siir hauuwun, aniya? Iyie? Niingaka. ¹⁸ Jisis siya simiir kwoin biyie biyie imiir bidi yinokninkinin mi siya simiir boinki, kima niksisaeyan inkamkim. Kima kariirim dimusi kinankunikim, ha? ¹⁹ Kima umirim omom omomiyim kima haiiyim mi miya umira saiir nwowa inkam komii Sisa siir hauuwiya kariir wiisiimauugi. Mi sima umira siirim asi hainakikim, siir niisiimauuim. ²⁰ Mi siya simiir sriigi, ti whwonkamim mi ti inig ikin umir aair nwowin siya nhinirgin. ²¹ Mi Jisis siya simiir yowarkii boinki, inkam komii Sisa. Mi siya simiir boinki, dimin Sisa nikin, yo kima Sisa siirar hauu. Mi diminin Adi Komii krimiir Wanin siirgin yo kima siirar timi hauugi. ²² Sima ta hiriinan yai aair wakaekiyim mi sima ina yanaakiyim. Mi sima siir ina haiburgigim mi ina yaimim. Mi sima Jisis siir kinankuan yai karamaekim. Iriig.

Sima Jisis siir sriigi iikamim naonami wa swoki insiin idwowi
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Ta ii aairarin Sadyusi kam nhirim Jisis siir hiriir yimbiam. Ti kamim sima hinina boinikim, inkamin naonamiyin sima wi swoki insiin idwo rani. Sadyusi kamim sima ha nimbiamim mi sima Jisis siir ini sriiyu, ²⁴ inkamin nowomwarkaiyuwiyin, Moses siya hinina boinkin, inkam nwirin siya yinie niyo karam nwowi mi siya ha naonami mi siir wig igabaeya siir nomousim ieyar swoki itkin idwokai naowid. Mi yiniekakin wi siya nwo haiginuwi siir yaowae iirin. ²⁵ Mi kam iriyyar nwiskinuwi mi simiir yaowaeyin wig siya yonkwona mi siya ina yaonamin mi siya yiniekak bi nwogigin. Mi siir wig igabaeya ini siir nomousim ieyar swoki itkin idwokainaowida. ²⁶ Mi siir nomousimin iriipa hiriinanar mi tir, yinie karamaeyar mi aowin. Mi nwoimaka iriipa hiriinanar mi tir mi ini hirii hiriinanar tir yokiyokiyamin. Mi ti iwinyao iriyyar nwisso ini yinie karamaeyar yaowim. ²⁷ Sima yaowin naokao digiyim mi mhoigi mhoiyya simiir yao wig igabae aeyar yaonam. ²⁸ Kira boinki, iya iikamim naokaowim sima ninsiin idwowi. Ti iwinyao iriyyar nwiswo ta wiga saiir kamki kamim wi nhinga nwowi? Kira ina ninokninkinin, sima yaowin saiirara nonkwona swokim.

²⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka ina yowarkii boinin, kima Yokwo Komii saiir yai imiir bi ninokninkinkim, ha? Mi kima Adi Komii siir kirie aair bi ninokninkinkin, ha? Mi kima hiriinanin whaowaeya priboin, aniya? ³⁰ Mi iya iikamim sima ninsiin idwowi mi sima wi nonkwona rani. Niingaka. Mi sima wi Adi Komii siir oman paekwosimim ninomor kou hir nwowin wi simiir hiriinan nwowi, nninga nningar. ³¹ Ti iikamim naonamim mi ha swoki insiin idwowi. Kara kimiir sriiyim mini. Adi Komii siir yaiyim Moses siir hauuwim, kima simiir bi mwaingim, aniya? Siya hinina boinkin, ³² kara Ebrahim mi Aisak mi Jekop simiir Adi Komiiyin. Adi Komii siya iikamim naonamim simiir Adi Komii rani. Iikamim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin simiir Adi Komiiyin. ³³ Iikamim kingiin nokwoim sima ta hiriinan yai aair wakaekiyim mi sima ini hindara yanaakiyim Iriig.

*Adi Komii siir biigi biyan siyug siyiu ieyairgin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

³⁴ Ta hiriinan yaiya Jisis siya Sadyusi simiir yai aair boin tankaigikin. Mi Farisi kamim sama ta yai aair wakaekiyim mi sama ina hangiriyu boinainamim. ³⁵ Mi simiir bopwo hirin inkam nwirin siyiu imiir ninokninkiniyin ini hirar nwowin. Siya Jisis siir sriikinankiuwam namkin. ³⁶ Iikam nowomwarkaiyuan inkam piki hinin siyiu ikin, siyiu whiekakim Moses siya winim simiir bi nwowim, ha? ³⁷ Mi Jisis siya siir boinki, Biyan Inkam Komiiyin siya kiriir Adi Komiiyin. Mi kiriir mhai kwoinim mi kiriir krieya wi sairar hauu iuguski mi kiriir digworaekwo whiekakim simiir warar. ³⁸ Ti siyiuin siya ini siyiu nhirim Moses siya winim simiir kou ywowin. ³⁹ Mi mhoiiyan siyiu whirin yio hinina boinkin, kira inkam nhirim simiirim naingwowyim mi kramar naingwonaeyin sair hiriinanar daingwo. ⁴⁰ Ti siyiuwo sowa boinkiywo ini Moses mi profet kamim simiir siyiu imiirar higrinu irkakiyim. Iriig.

*Jisis siya Farisi kamim simiir srii yipiki inkamkin Adi Komii siya nikropkiyin
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

⁴¹ Farisi kamim sama iripa niki hangiriyu owim mi Jisis siya simiir srii, ⁴² kima Krai siirin ini panina naingwowyim ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, ha? Siya nhinir piugan ankin, ha? Mi sama siirin hinina yowarki boinki, Devid siir piuganankin. ⁴³ Mi Jisis siya simiirin ina swoki sriiyin. Dimusika? Mi Adi Komii siir naeyuin Devid siir nwowin siirin siya nisiimauugin mi Devid siya siirin Biyan Inkam Komii dimusi dapkin, ha? Siya hinina boinkin, ⁴⁴ Devid siya hinina boinkin Adi Komii siya, kariir Biyan Inkam Komiiyin siirin hinina boinkin, kira kariir ina iniga sair didwo. Mi mhoiia kiriir sau omomin wi kara kintiokii simiirin. Mi wi kiriir aowa nwokaii. ⁴⁵ Kima kigi Devid siya dapkin Inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Biyan Inkam Komii siya mi siya ti inkamin Devid siir isid panina nwokin, ha? Nngaka. Siyiu karamaekin. ⁴⁶ Mi inkam nwirkin bi nowarki boinmiminkin ta Jisis siir yaiya. Nngaka. Mi ta ii aairin sama ina yididbwakainamim siirsiiyin mi mhoiia sama siirimin dimin whiram bi swoki srii miminkim. Iriig.

23

*Jisis siya iikam imiir boinki, kima mantarao, kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim simiir siyiu imiirsiiyin
(Mk 12:38-39; Lk 11:43,46; 20:45-46)*

¹ Mhoiia Jisis siya yayim iikam whiekakim mi kamim siir kigna miriiyim simiir boinmimauugin. Jisis siir yaiya hinina boinkin, ² kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, sama kimiirin Moses siir siyiu imiir nowamwarkaiyugim. ³ Mi hiriinankiniuwi yim ti hiriinan digworaekwowim, simiir boinmimauuwiyim, yim kima simiirin ha wakaeyokna ap. Mi simiir siyiu iirin, yio kipi kigna ap. ⁴ Ti yayim sama kimiir boinmimauuwiyim, yim ini dimin hikakim kima nityiskai apiyim, kimiir waeyao ini hiriinan ywowim. Mi sama wi kimiir whinhal rani, ti dimin hikak imiirin. Nngaka. ⁵ Dimin taeminim sama miriiyim, sama minam mini, iikamim simiir nwoki kigim sama ti inmi op minim minam niigim sama Adi Komii siir yayim simiir hopkaiyam. Mi simiir mwowim hais ha mi kikog nhwo kwisboini digworaekwowim, simiir haigiyam. Mi iikamim simiir kigii, sama wa nwoki aingwowim, sama inkam wadiekim. Mi yuis priei prieiyim sama niyim yim ha mi puai haiginu. Sama nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim mi iikamim simiir kigi, sama wa boini, hie wara inkamim, sama inkam wadiekim. ⁶ Mi iia sama yaewou komii komiiyim simiiram namiiyim sama iki mhoiiyan ipiiyim simiir bi nidwokaiigim. Nngaka. Sama iki ipiiyim biyar nwowinim pi simiirar nidwokai omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeya sairin

iriipa hiriinan. ⁷ Sima ha naingwowi, iikamim maeyaua nae haiginiya saiirin sima simiir nwoki boin maingamaingam. ⁸ Iikamim sima kimiirin hinina kipi dap iikam nowomwarkaiyuwan inkam komii komiigim. Nningaka. Inkamin nwiruwaingim kimiir nowomwarkaiyuwiyin, Adi Komii sasairgin. Mi kima whiekakim ini nomiiyaukina yoswowim. ⁹ Mi nu tirin kima inkam nwirniyin hinina kipi dap, krimiir Adi Komiiyin. Nningaka. Adi Komiiyin nwiruwaingim, krimiir Adin. Mi siya ini ninomor kou hirar nwowin. ¹⁰ Mi sima kimiirin hinina kipi dap, inkam komii. Nningaka. Kimiir Biyan Inkamin nwiruwaingim, yio karargin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin. ¹¹ Yipiki inkamkin kimiir bi inigak nwowin. Siya biyin hinda whisarii mi primiriyan inkam dwo ¹² inkamin siir inig iirar hainanaeyin mi mhoiia siir inigin wi aoki aowa namiguskii. Mi inkamin siir inig iirar hainana karamae nwowiyin, mhoiia siya wi inig komiigak nwowi. Iriig.

Jisis siya kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim siya siyu biyeyim sima tirim io simiir nwokin

(Mk 12:40; Lk 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ Ti siyu komii ninokninkiniyim kamim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Kima niksisaeyan inkamkim. Mi kima yaiyairga nhinkini. Iikamim Adi Komii siya kigriraowiyim sima nwowam naingwowyim, simiirin kima niksisaei mi ti iikamim simiir anowin kimar haiginikouwi. Mi simiir kwoinim simaka nwowam wara naingwo rani, simiir siyuin kimar haiginikouwi. Mi kima Adi Komii siir iikamim siya kigriraowiyim simaka bi namasugim. Mi iikam nhirim simiiram namam tiriyim, simiir siyuin kimar haiginikouwi.

¹⁴ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiia kimiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkin iguskii kima yai aingar nhinkini. Kamim naonamiyim simiir wig igabaeyim pi kima mi iksisaei. Mi simiir omakain digworaekwowim pi kima mi tauae haii. Mi kima iikamim simiir whwonkam idain nhwo pi prieiyar mi kwisboini, simiir dimin biyeyim simiir higrinuwwam. Mi iikamim sima wa nwoki aingwowim, kima inkam miyikim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinansi hauuwi.

¹⁵ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiia Adi Komii siya kimiirin wa nonkwobumbuninkin iguskii. Kima yaiyairga nhinkini. Mi kima whi komiia mi nu ikim simiirar napboinmimauuwi Adi Komii siir yai aiirin iikamim simiir kwoin imiir hurworwokaiyam. Mi sima kimiir yaiyar bidi wakaeyoknam. Siyu biye sima diriraerarin ini kimiir imiir haiburim.

¹⁶ Mhoiia Adi Komii kara iikam biye kimiirin wi hindara nonkwobumbu iguski. Kima ini iikam nhwokwisaeiyim simiir ninkikwona apiyin ini simiir hiriinan ywowim mi kima wi dig nwo rani. Nningaka. Mi sima paninsi sibgu wakaeyokna apsi. Mi kima iikamim simiirin hinina boinikim kara wa diriraerari, kara niksisaei rani, kara yaimwowar boini. Ti kariir yayim, kara Adi Komii siir hinina boini, ini mi owin yio dimin komii rani. Mi kira hinina boini, kara wa diriraerari. Kara ti yayim simiirin pi golin Adi Komii siir omaka hir nwokaiyin pi siir nikopaisirki. Mi siya ti hiriinan yayim simiir boini mi kima siirin wa boin, siya ha diriraerar. ¹⁷ Kima whaowae inkamkim mi inkam nhwokwisaeiyim! Dimu diminkim bi nwowiyim mi dimu diminkim mhoi nwowiyim, ha? Ihi, adi Komii siir omaka biyin ini saeyar ywowa. ¹⁸ Krima hinina boinkim, inkamin hiiya nae haigin inkin imiiaeyia Adi Komii siira saiir dapikopsisirki mi mhoiia siya tir karamae nwowi yio dimin kaimwo rani mi inkamin nae Adi Komii siir nikin imiiaei ikopsisir hauuwi. Ihi, yio siya ha diriraerar. ¹⁹ Kima ti nhwokwisae inkam whaowaeiyim dimu diminkin bi nwowiyin, ha? Inkamin nae ninkin imiiaeyin siya, iye? Hiiya saeyar minkin ti naeyim dimin whirki paninsi kimbusi. Ihi, hiiya nae haigin ninkin imiiaeyia biyin ini saeyar ywowa. ²⁰ Inkamin hiiya nae haigin

ninkin imiyyaeiya saiir inig iir dapikopsisiri, siya digworaekwo saiir idwo nwowim simiir warar ninkin ikopsisirkikim. ²¹ Mi inkamin Adi Komii siir omaka miyika saiir dapikopsisiri mi siya Adi Komii siir omaka hir nwowin naeyu digworaekwowim simiir wara ninkin ikopaisiri. ²² Mi inkamin ninomor kou saiir dapikopsisiri mi siya Adi Komii siya mi siir ipiyya sowiir warar nikopaisiri.

²³ Kima kamim siyu komii ninokninkini ikim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao mhoiyya Adi Komii siya kimiirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguski. Dimusi rani, kima yai kiyimiyok boin kiriekim. Mi kima dimin sisimim pi simiirar mi siotkini mi haimiyyin pa mi hauuwi mi ti hiriinan dimin sisimim kima ina wakaeyokna diriraerarim mi biigi biyyan diminin Adi Komii siir yaiya kima hiriinan tir tani. Mi biyyan dimin komiyyin Adi Komii siir yaiya kima digiumii saiirar haimriiyugigi. Mi siyu miyik tiri ikim iikam nhirim simiir mi naingwobumbuni siyu mi naingwo tibmiini siyu ikim, kima ti hiriinan dimin komii komiyyim digiumii simiir haimriiyugigim. Mi kima dimin komii mi Adi Komii siir dimin simim simiir wara wakaeyokna kiswo mi siya kimiiram in wi maingamainga komiyya pi ywokiyyin mi kima simiir tirim pi boriisopkim. Nungaka. ²⁴ Kima inkam miyik rani, ini nhwokwisaenan ywowim mi kima iikamim simiirin Adi Komii siir siyu iir nisiimauamar naingwowi mi kima wi dig nwo rani. Mi Adi Komii siir yaiisimim kima simiirar nikwowaisii mi wakaeyokna rani. Mi kima Adi Komii siir biyyan yai komiyyim simiir wakaeyokna in naingwo rani. Mi kima pi boriisopi. Nungaka.

²⁵ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiyya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbuninkin iuguski. Kima yaiyara nhinkini kimiir mhi kwoinim ini mobmor mob minim idanara kima sibgu hisokiyim mi aowa iokaka nwowiyim mi ini simiir hiriinan ywowim. Kimiir kwoinim ini inkam nwirni diminam kigmairi siyu in mi piu saeya nipiyaokinami siyu ikin ini sima yinkiniyim. ²⁶ Farisi kamim kima ini inkam whaowae nhwokwisaenan ywowin mi biyyin kima mobmir mobim simiir aowa tiki hisok mi idana wi wadieya mi oki. Mi iriipa hiriinan kimiir kwoinim hiriinana timi tir. Mi kira siyu miyikin siir tiram naingwowi kira wa tiri.

²⁷ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, mhoiyya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbu iuguski. Kima mintarao! Kima yaiyarga nhinkini. Kimiir kwoinim ini maeyauwa inkam haingikaiyya ini saiir hiriinan ywowim. Mi idwowin wadieya sibgu kigi mi ienau hirin ini inkam mwokiugi yinkiniyin. Iikam kimiir mhi kwoinim hiriinan ywowim. Mi ida wadiyar sibgu kigi mi kimiir aowan kwoinin miyiknan nwoki rani. ²⁸ Kima ini iriipa hiriinana mi owim, iikamim sima kimiir yaimwo whwonkam imiirin wadieya kigi sima hinina naingwowi, kima iikam wadiekim. Mi kimiir mhi kwoinim ini niksisaeni siyu ikin mi dimin bibiyeyim ini simasimar nwokaiyim. Iriig.

Jisis siya kamim iikam nowomwarkaiyuwiyim mi Farisi kamim simiir boinkin sima wi hik kimpisu haii

(Lk 11:47-51)

²⁹ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Mhoiyya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbuninkin iuguski. Kima yaiyarga nhinkini. Kima profet kamim biyya naonamim simiir ku mwowim ie imiirar puai haiginiugim. Mi iyya sima omwaiya niki waiyam, sima siyu miyik iirar tirkim. ³⁰ Mi kima boin, iyya krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima nwowa krima saiir nwokiswo mi krima wi simiir di whininii profet kamim simiir nisom aowamin. Nungaka. ³¹ Ta yai hiriinana kima kimar nisiimauunaei, kima ti kamim profet kamim simiir nisomsom aowam, simiir hiran inkamkim. ³² Kara kimiirin yaimwovar boini, kara kimiirin bidi yinokninkinin kima wi kimiir yidiwi wanwiyaeyim, simiir siyu biyie imiirar swoki tiri, biyya sima tirim saiir hiriinan mi kima wi hiriinana swoki tiri mi wi simiir hiriinana

swoki imbiyami. ³³ Kima kam biyiekim, kima mipugnankim. Kima kam biyeyim kima kam isid biyeyim simiir hiranki nitkim mipugnan. Adi Komii siya kimiirin wi maeyauwa paekaka saiir hiriir boinwokiyopnatkaigi, kima wi panina nidami, ha? ³⁴ Mi kima wakae mhoiia kara wi profet kam nhirim ninokninkin miyikakim, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir mi kamim nowomwarkaiyuwiyim wi kimiirim nikropki mi sima kimiir waraur nimbini. Mi nhirim wi kima nisomsom aokaowi mi paeyin hiiniya nirioninkinin saika nirinuwi mi nhirim omaka, yaimin dimin nidwokai wakaeiya saiir hirar nipimpari. Mi nhirim kima simiirin wi om komii whirin siir hiranki nhinikriropki mi simiirin wi hinda tinda ninkin aeyokiyoki. ³⁵ Mi ti hiriinanin kara wi saiirsi nikropki kam nhirim hik kimiir hauuwim, kam miyik nhirim nuanim biya kima nisom aowim simiirsi. Inkam miyik Ebel siir hiranka nisomao bwakainamkim mi ini profet Sekaraia siirar yadigiuwin Berekaia siir yinisimin. Sima siirin Adi Komii siir omaka yai nidwokai wakaeiya mi maeyaua huuyokiyokaiiya nae ninkin imiiaeyia dimin whirki kimbu karam nwowa siirin hir nisom aokin. Dimusi rani, ti dimin hininin mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinansi nonkwobumbuninkin iuguski. ³⁶ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini. Dimin biyeyim simiir hik kimpipisuim ti iikam isid whiekakim kima ti nwowim wi krimiirar nimbiamyami. Iriig.

*Jisis siya om komii Jerusalem siir iikamim simiirsi nougin
(Lk 13:34-35)*

³⁷ Jerusaleman iikam!! Jerusaleman iikam!! Kima profet kamim kimiir waraur nitim simiirar nisomsom aokaowikim mi iikam nhirim Adi Komii siya nikropkiyim simiirin ini siiyani kima kaiyimik aokaokiyim. Hinokinokin kara kimiirin dimin biyeyim simiir hirankar nikunama naingwowi kanaka nwowim kimiir whindiriraerarim. Kakaruk yopiia saiir yinim saiir kpida aowa namiyim saiir hiriinan tirama mini mi kimar boriisopi. ³⁸ Kima wakae! Mhoiia kimiir omin wi iikam karamaeyar nwoki. ³⁹ Ihi, kara kimiirin hinina boini mi kima wi kariir kigmimin tani mi iia kima ta yai hinina saiir boini mi wi saiirar nadigiuwi. Adi Komii siya kinsiishaiginiuwi ti inkamin. Biyan Inkam Komii siir inig iir nitin siir. Iriig.

24

Jisis siya Adi Komii siir omaka yai nidwokai wakaeiya saiir boinkin wi sapi nimburiyami

¹ Jisis siya Adi Komii siir inig hainaniya omaka komiiya yai nidwokai wakaeiya saiir haiburgikin mi ina yapnaniyamim mi kamim siir kigna miriyyim sima siiram yit. Sima siir nisiimauuam naingwokim omaka miyikim Adi Komii siirim simiir. ² Mi siya simiir boinki, kima ti digworaekwowim simiir bidi kigiyim, aniya? Ihi, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki, ti siiyam Adi Komii siir omaka saiirim sima wi siiya kwirni idwo nwo rani. Nungaka. Mi kam nhirim sima niti, wi ti Adi Komii siir omakam simiir nininkinhimnhinkigi mi wi nu saika diga swoki amwowiuwi. Iriig.

*Jisis siya hik whiekakim mhoiia nimbiniyamim simiir boinkin
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)*

³ Jisis siya mhu Oliv hir nidwokin mi kamim siir kigna miriyyim sima simar yit siirimim mi sima siir ini boini, kara krimiir boinmauugi, ti dimin hiriinanim wi paki hinin iia saiir nimbiamyami krimiir nisiimauuamim, ha? Piki hinin diminin wi bii siya nimbiamyami mi krima wi siir nwoki inokninkinim iia kara swoki haiyug itana saeya nimbiamyami mi ti nuin wa digi, ha?

⁴ Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kima kima kimasiyar sibgu mintiraona wi inkam nhirkim niksisaesi kimiirin. ⁵ Kam nhirim sima niti mi sima wi kariir inig iir nini iksisae dapboini, karargin Kraisin Adi Komii siya nikropkiyin mi sima wi iikam whiekakim simiir niksisaesi irkaki. ⁶ Mi mhoiia kima wi yaiini yaiyim simiir

wakaemimikwini. Yaiya hinda tinda ina niniya, kingiin mi aru iriipi hiriinan mi kima wi kipi nanaawin. Ti digworaekwowim sima wa nimbiyami mi iya kara nitana ti nu ieya digana ya ina niki owa. ⁷ Nu whiran kamim wi nu whiran kamim yaii simaka ninii. Mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin wi nu whiranin siir isidin yaii wi inkam komii nwinin siir isid inaka ninii. Mi nu maeyau nhirim wi mhi prasae nao rani mi nu maeyau nhirim wi nin prasae nit rani. ⁸ Ti digworaekwo whiekakim wi wiga yinisimin hukrimkripin naokainam wi saiir hiriinan hik kimpipisu haii, biya saeya haiyim wi saiir hiriinan nimbiyami. Ta ii aiirin sima hik kimpipisu wi kimiir hauuwi mi sima wi kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim wi io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Ti digworaekwo whiekakim wi wiga yinisimin hukrimkripin naokainam wi saiir hiriinan hik kimpipisu haii biya saeya haiyim wi saiir hiriinan nimbiyami.

⁹ Ta ii aiirin sima hik kimpipisu wi kimiir hauuwi mi sima wi kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim sima wi io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai wakaeyoknaekim. ¹⁰ Mi ta ii aiirin iikam whiekakim sima wi simiir naingwo tibmii aiir haiburgigi. Mi sima simiir nomiiyauim wi simiir sau omomin siir kinmauu iti mi simiir nhirim wi io sima sima ninwo anwowi. ¹¹ Mi ta ii aiirarin niksisea profet kam whiekakim sima nhinani mi wi iikam whiekakim simiir niksisea. ¹² Mi ta ii aiirarin dimin biyieni siyiuin wi komiia nimbiyami mi iikam whiekakim sima wi inkam nwinisi naingwokwonanae rani. Niingaka. ¹³ Iikamim sima simiir naingwo tibmiiya kirieya nwoyokiyokii mi mhoigi mhoiyana saiirar namwoiwi mi ti iikamim simiirin wi Adi Komii siyar swoki anmaiwarkinaei. ¹⁴ Mi sima wi nu maeyau maeyau whiekakim hinda tindanim simiir napboinmamauu irkaki maeyauwa Adi Komii siya kigirkakana siir digworaekwo whiekakim saiir mi iikam isid whiekakim sima wa waka, dimin miyikim Adi Komii siya diriraerarin. Mi wi ii aeya nadigiwi. Iriig.

*Dimin biyeki biyeyin wi sipi nimbiyami
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ Inkamin ta yaiya saiir mwainin siya sibgu daingworinu, Jisis siya boinki mi mhoiia kima wi ti dimin biyeki biyeyin Adi Komii siir omaka io saiir hoanin wi siirar kigi, diminin Adi Komii siir omaka bopwo nwowin igbid kamiyaugakin biya profet Daniel siya boinin nimbiyamim mi siya. ¹⁶ Mi ta ii aiirin iikam whiekakim nu Judia hir nwowim sima mhua hiriir yidam ninopkainam. ¹⁷ Mi iikamim yaba hir grinkin okwowim mi sima simiir digworaekwo imiirimi kipi swoki iwit ninopkainam omaka hiriirin simiir haiyim sima mhua hiriirar didam iugugusamki. ¹⁸ Mi yipiki inkamim sima numir nwowi mi sima simiir oma hiriir kipi swoki haiyug am, simiir yuis imiir hainakiyim. Sima hindara didam iugusam. ¹⁹ Mi wigim yinpiugak nwowim simiirsi naingwoyimiyoki mi wigim yinpraigakakim simiirsi warar mi timi aingwoyimiyoki ta ii aiir nwowim. Sima wi nidam sasau rani, sima wi hikak nwowi mi wa kiguguwi. ²⁰ Kima Adi Komii siiram srii boin mi ii kima nidami saiirin wi naoki kipi kin mi wi Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir mi idami ya wi miyik mi o rani, ti ii hiriinanim kima wi nidam sasau siyiuim whaowaei. ²¹ Mi ta ii aiirin wi hik kimpipisu prasae hai rani. Iya nuin siya wina niki owin mi ini tariinana yamwoniin, ti hik hiriinanim biya sima bi niki imbinikim. Mi mhoiia wi hiriinan hiki mi imbiyam tani. ²² Mi Adi Komii siya ti dimin biyeyim simiir iya saiir nikwokripna karam nwokiswo mi iikam whiekakim sima wi hiriirar pi whaowae iuguskiyin. Adi Komii siya siir kamim siya nimbinim simiirsi naingwoyimiyokiyin mi siya ti ii hiriinana saiir asi nikwokripnakin, ti diminim sima nimbiyamam.

²³ Mi ta ii aiirin inkam nwinin siya wi kimiir boini. Kigi, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya tisi tirar nwowin, siya isi hapi nwowin, kima wi siir yai kipi naingwo tibmii. ²⁴ Ta hiriinana kara kimiirin saiir boinki mhoiia kam nhirim sima niti mi

wi hiniina nini iksisae boini, Kraisin karargin. Mi kara profet inkam nwirkin. Mi sima wi dimin kirie komii komii nhirim simiirar diriraerari, iikamim Adi Komii siya nimbinim simiirin wi sima nhinpriginam kinankiugiuwi mi ti iikamim sima wi simiir yai wakaeyokna rani. ²⁵ Wakae, kara kimiirin bi ti digworaekwo imiirar boinmaugim mi bi wi digworaekwowim sima nimbiamyami mi mhoiyya kima simiir kigi mi kima wi haninggi kigninokninkini.

²⁶ Sima kimiir hiniin yai boini, kigi. Siya maeyauwa inkam karamaeya nu siiyin apa sair nwowin, kima wi taka maeyauwa sair kipi nam. Mi sima hiniina boini, kigi, siya ta omaka maeyauwa hiuyokiyokai sair hir nwokaiyin. Kima wi simiir yai kipi naingwo tibmii. ²⁷ Kima ina kigim, sinana bieki nimbiiidniyin siir hirar sinankiyim mipi bieki nikiiyamiyin siir hirar namwoiuwi mi mhoiyya iya Yaowae Adin ninomor kouanin kara swoki iti kima kariirin wi hiriinanar kigwini.

²⁸ Maeyauwa inkam whigi nwowiya mi wakikiyao wabim pi simiir pu imiirar natkikin idwo aei. Mi mhoiyya kara swoki iti iikam whiekakim sima wi kariirar kigwini. Friig.

*Yaowae Adin ninomor kouanin mhoiyya siya wa swoki iti
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

²⁹ Hik komiyya ta iya sair haiya saeya dig nwoki mi bieyin wa kakauu iuguski mi bwana wi mi whwo rani mi nauunim wi ninomor kou hiranka nikigiki. Mi ninomor kou hiran dimin komii komiyyim, sima wi nini hiniina nitki. ³⁰ Mi ta ii aiirin digworaekwo nhirim ninomor kou hiranim mhoiyya wi iikamim wi simiir nisiimauuwi ta iya. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin wi sair swoki iti mi iikam isidin hinda tindanim nu tiranim sima wi nou prasae kin tani. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin sima wi kariirar kigwini waumirsima kariir dimin kirie komiyyim paenan niuyaeiyim wi simaka ninkin iti. ³¹ Iya kara niti, kidin wa maski. Mi iya siya kid maski mi kariir paekwosimim sima wa namki omom omomim hida tinda nwowim simiir, iikamim kara nimbinim sima wi kariiram nikunani.

*Whrougiwokiyyim iya Jisis siya nitana sair nisiimauugin iikamim simiir
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)*

³² Kima whrou siir bidi yinokninkinim. Iya pi whrou siya woki ti hiriinanin krima pa ninokninkini opin wi sipi niuwi. Mi opud naowo wa mi ikii kini. Ta hiriinan iya saeya opki niuwi aeya. ³³ Ini mi owin, mhoiyya kima ha kigi ti dimin taemin whiekakim kara boinim ini nimbiamim, kima ha dinokninkinki, iya kara nitana ini kingiin nwowa. ³⁴ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, iikamim sima ta ii aiirar niki owim sima wi niki aonam tani mi ti digworaekwo whiekakim wa nimbiamyami. ³⁵ Nu ninomor sowa wa digi mi kariir yayia wi swoki digi rani. Ningaka. Saeya wi hiriyyar nwoyokiyokii. Friig.

*Inkam nwirkin ta iya Jisis siya nitana sair swoki inokninkin tani
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30,34-36)*

³⁶ Inkam nwirkin ta ii aiirin ninokninkin mimin tani. Mi paekwosimim ninomor kou hiranim sima iriipa hiriinan sima sair mi inokninkin tani. Kara Yaowae Adin sair mi inokninkin tani. Ningaka. Adi Komii sasa ninokninkini ta iya kara nitana. ³⁷ Iya Noa siya nwowa mi siyuum sair tirim, hiriinan siyuu kaimwowim wi sairar swoki tiri iya kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara swoki iti. ³⁸ Iya op komiyyin siya niunani karamaeya niki owin, sima ti hiriinan siyuum simiir tirkim opmin kwiyae mi naemin nongwomamair aeikiyam mi wigmin priinonkwonakaeyam. Mi ini Noa siya yambudkiyyin siyaiyya hiriir. ³⁹ Iikamim sima bi ninokninkinkim mi sima ini hiriinana mi prii ywowim. Sima ha bi naingwokim ti diminim wi simbi nimbiamyami. Ningaka. Mi op komiyyin ha niunaniyyin mi ini iikam whiekakim simiirar kaipri hainamim mi sima ina yaonamim. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara niti wi hiriinanar mi tiri. Sima

wi ninokninkin tani mi wi ha nwokwokin tani iya kara nitana saiiram. ⁴⁰ Mi iya kara swoki iti sima wi ninokninkinwin tani. Mi inkam nwisko sowa iripa mi miriiguwaki mi wi nwiruwaniya nikiunami mi nwirin siirin wi hirar haiburgigi. ⁴¹ Mi wig iso sowa iripa mi miriiguwaki mi ira wa nami mi ira wi hirar haiburgigi. Mi hiriinankinuwi ⁴² kima, kima kimasiyar mintiraowin. Kima ninokninkin tani, paki hiniin iya wi sae swoki iti kara kimiir Inkam Komiiyin. ⁴³ Kima ti dimin imiir daingwo, omakain adin siya ha ninokninkini hii tauaeen inkamin pi sipi niti mi siya pa nidwo kaowi mi hiiyan inkamin pi hiriir napninopkainam tani ⁴⁴ Kima iripa hiriinan ha nhinkaokwokin, kara Yaowae Adin ninomor kouanin igwira kara niti ina nwowa. Mi kima wa ninokninkin tani kara wi ta hiniin iya saiir niti. Iriig.

Boiniyo yaiya mi biye mi mi miyik miriyo sowiir boiniyoka
(Lk 12:41-48)

⁴⁵ Piki hiniin miyan inkam ikin kwoin miyikakin mi siir mi imiir sibgu kigriraowiyin, ha? Biyan inkamin siya minam nimbingin siya siir miyan kam nhirim simiir kigriraowim mi nae simiir mi inkin hauu aeyim naeni ii aiir. Iya ti inkam hiriinanin siya ti diminim simiir wakaeyokna diriraerari mi siya inkam miyik ieya. ⁴⁶ Mi mhoiya siir biyan inkamin ha nitin mi siya ina ini kigniyin ti miyan inkam iir mi miyim biya siya boingigim ini hiriinanar miriikwokinim mi ti biyan inkamin siya wi maingimairga nwowi siirin. ⁴⁷ Kara kimiirin yaimwovar boini, mhoiya ti biyan inkamin, wi siir nimbini, siir dimin komii komiiyim siya kigriraowim. ⁴⁸ Mi ti miyan inkam biyeyin siir kwoinin ha naingwowi, kariir biyan inkamin siya wi nitsisau rani ⁴⁹ mi siya siir iripa mi miriirim kamim simiirin ina tio bwakainanam mi siya op biye kwiyaeyim kamim simaka mi aekwiyaekin. ⁵⁰ Mhoiya ti miyan inkamin siir biyan inkamin siya niti mi ti miyan inkamin iya siya nitana saiir ninokninkin tani. ⁵¹ Mi biyan inkamin siya niti wi ti miyan inkamin siirar tumbuninkinki mi siya siirin kamim niksisaeyim simaka nikmwain owaiginuwi. Ta maeyau aiirin iikamim sima wi nou prasae kin tani mi sima wi simiir big imiirar ninan aekiyimkiyiki. Iriig.

25

Mwigak kopak iurim simiir boiniyo yaiga

¹ Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigrakakana mi ini mwigak kopak iurim simiir hiriinan ywowin. Inkam nwirin wiga tariinanar kwonkwonakin mi ti mwigak kopakim simiir yukidim warar hainam, sima siirin siyu hir napyiskaiwinam namkim mi siir nikunaniyim. ² Mi iriirarim ninokninkin miyikakim mi iriirarim ninokninkin miyik karamaekim. ³ Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima yugid nhingam simiirara hainam mi sima yaeya op (kerosin) haimiiyim simiir wara bi hainamkim. ⁴ Mi wigim ninokninkin miyikakim, simiir opim (kerosinim) aimwoniya yaokai hainam simiir yukid imakar. ⁵ Ti wig nonkwonain inkamin siya bi niki itsisaugin. Mi ti wig iurim simiir nhwowim ina yiridim mi sima ina whwonkainamim.

⁶ Mi yai kwira ini nibwopwo komiia saiirar kauwok boiniwiya wigkam wino nonkwonao ini nitwiyo. Kima siirin siyu hir dapyiskaiwin mi siirin wikunani. ⁷ Ti mwigak kopak iurim ina nhingwiirim mi sima simiir yugid imiirar diriraerar hainamim. ⁸ Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima boinki, ninokninkin miyikak wig imiir, kima op (kerosin) haimiia krimiir whauugi. Krimiir yugidim pi simbi tingiyami. Mi krima diriiyar nami. ⁹ Mi wigim ninokninkin miyikakim simiirin hiniina yowarki boinki. Nngaka. Ta op (kerosin) haimiisima, kima mi krima saiirararin pi dig nwo rani, kima omaka digworaekwo sainiya saiir hir sainaki kimamar. ¹⁰ Mi sima op (kerosin) sainam bidi yamim mi wig nonkwonan inkamin siya ina yitin. Mi wigim siirin

waikaokwokinim ina yamim omaka hiriir wigwas nae komii aiirim mi sima anowin ina haiginikougiiyin.

¹¹ Mhoiia mwiigak kopak iriiyarim ina swoki itim mi sima ini kauwok boini, Biyan Inkam Komii kira anowin krimiirim haiwaoki. ¹² Mi siya ina yowarkii boinin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kara kimiir bi ninokninkinkin. ¹³ Mi Jisis siya simiir boinki, kima mintarao. Dimusi rani, kima ninokninkin tani, iya mhoiia kara nitana.

*Boiniyo yaiya miyan kamim umir griigak haiyim simiir boinka
(Lk 19:11-27)*

¹⁴ Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya ini biyan inkamin aru maeyau namam minin mi siya siir miyan kam nwoimim simiirin ha nikunain mi siir digworaekwo whiekakim simiir in yinkwo hauugik sima kigriraowim mi ini saiir hiriinan ywowin. ¹⁵ Siya siir miyan kamim simiir siyu ikim mi simiir kirie ikim simiirar kigin mi siya umirim simiirin yapayapa mair asi hid hauugin. Mi nwirin umirim 5,000 kim siir mi nonkwo hauugikim mi nwirin 2,000 kim siir mi nonkwo hauugikim mi nwirin 1,000 kim siir mi nonkwo hauugikim. Siya simiirin hiriinan turgikin mi siya ina yamin. ¹⁶ Mi siya aru maeyau bidi yamkiyin mi bi kimiminkikin inkamin 5,000 umir haiyin ina mirinamin ti umir imiirar mi yaeya 5,000 nhirim ina swoki mirii haiyin. ¹⁷ Mi ti inkamin 2,000 umir hainaowidin, yio iriipa hiriinan siya ina mi mirii namim mi 2,000 umira swoki mirii hai. ¹⁸ Mi inkamin 1,000 umir hainaowidin, siya ie ini opiuin umirim siir Biyan Inkam Komii ieya hauugikim simiir haigiprakaiyam.

¹⁹ Bwan whiekakim bidi yamkiyam mi mhoiia ti miyan kamim simiir biyan inkamin ina yitin mi umirim siya hauugikim simiir kitibmii boinam nitkin. ²⁰ Mi inkamin umir 5,000 hainaowidin siya ina yitin mi umir 5,000 nim siya mirii haiyim simiir warar hainam mi siya boin, inkam komii kira umirim 5,000 na hauugikim mi kigi mi kara ha mirii nanaeyin mi 5,000 umira swoki inkin mirii hai. ²¹ Inkam komiiyin siirin hinina boin, kira miyan inkam miyikin, kira mi miyika sibgu miriigin, kira miya sibgu kigriraowikin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowin. Kara hinina naingwowi kira digworaekwo whiekakim simiirar kigrirao irkak. Mi kira kanakar uni maigimaigani: ²² Mi inkamin 2,000 umir hainaowidin mi siya ina yitin mi siya ina yaboiniyan, inkam komii kira kariirin 2,000 umira hauugigin, kigi. Kara ha swoki mirii nanaeyin mi umirim 2,000 na swoki inkin mirii hai. ²³ Siir biyan inkam komiiyin siir boinki, kira miyan inkam miyikin, kira mi miyika sibgu miriigin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowikin mi kariir digworaekwo whiekakim wi kira kigriraowi mi kira kanakar uni maigimaigani. ²⁴ Mi inkamin 1,000 hainaowidin yio siya ina mi itin mi siya ina boinin, inkam komii, kara bidi yinokninkinin, kira inkampaii rani, sasae digworaekwowim inkam nwirni numiranim kira pi simiirar priningugu hai. Mi kira twonid isim inkam nhirmi niki okmwın whrami, isim sima, haiginki mi twonidginim sima. Mi twonidginim kira pi kiriir omaka hiriirar swoki hainami. ²⁵ Kara pi nididgin kiriirsi mi kara ha namim mi kiriir umirim nunau ie ini ophaigiyu. Mi kigi! Ha tisi kiriir 1,000 umirim. ²⁶ Inkam komii siirin ina yowarkii boinin, kira miyan inkampaii rani! Kira nhaku kiriekkin! Kira kariirin ina ninokninkinin kara inkam nwirni nokmwın inkini numiran sasaeyim mipi kara swoki ingugu haiyirkaki mi iriipi hiriinan kara inkam nhirmiya nokmwın hai twonidim numir hirankin mi ti twonid imiirin pi kara swoki haiyirkaknami omaka hiriir. Kira ti simiirin ina ninokninkin, aniya? ²⁷ Kira kariir umirim omaka umir haigiya saiir haigi karamae dimusi nwokin, saeya yaeya umir swoki inkin mirii haiyim, ha? Mi iya kara swoki itkiswo mi kariir yaeya (profit) umirim simiir wara pi swoki hainiyan. ²⁸ Mi kima ti umir 1,000 nim simiirin siir inankin ti swoki hai mi inkamin 10,000 umirkakin siir ti swoki inkin hauugi. ²⁹ Dimusi rani, kam nhirim dimin taemin whiekakim sima simiirin mi miyik sibgu miriiyim mi kara simiirin wi idwowa swoki inkin hauugi digworaekwo nhirim. Mi inkam nwirin siya siir

digworaekwowim kwisuwakinuwi mi siya simiirin mi sibgu mirii karam nwowi mi siir dimin sisimim siya nonkwowin mi wi siir inankar swoki hai. Mi siya wi nunga nwoki. ³⁰ Mi ti miyan inkam biyeyin siir kiyitkaigi maeyauwa nibwomambwo nwowiya saiir hiriir. Ta maeyau aiirin sima hik kimpipisu haii mi sima wi simiir big imiirar naekiyimkiyiki. Iriig.

Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikam isid whiekakim nu tiranim wi simiir hidi

³¹ Mhoiia kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya wi inkam komiyyin nu kigriraowiyin siir hiriinan nwowi mi siir paekwosim whiekakim mi siya dimin miyikim paenan niyaeiyim simaka warar ninkin iti, ta ii aiirin siya wi inkam komiyyin nu kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir wi siir ipii aiirar nidwokaii. ³² Mi iikam isid whiekakim hida tindanim wi kariir whwonkam idar nwomimiri mi kara simiirin wi isid whisa hidaigini mi inkamin sibsib, meme kigriraowiyin siir hiriinan hidi. Sibsibim maeyau kwira mi memeyim maeyau kwira. ³³ Mi kara wi hinina hidaiginuwi. Iikam miyikim sibsib nanim wi kariir ina iniga namki mi iikam biyeyim meme nanim wi kariir ina yaioyaeya saiir namki. ³⁴ Mi kara inkam komiyyin nu kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir, kara iikamim kariir ina iniga nokwosim wi simiir boinki, kima iikamim Adi Komii siya tirhaiginuwim wadie, kima ha dam digworaekwo miyik miyikim biya kariir Adin siya nimbinim iya ti nu iir nonkwokwowa saiir, simiir tini haiyu. ³⁵ Dimusi rani, iya kara mhirima nwowa mi kariirin kima hauu aekin mi iya kariir kwoinin opam haeyin mi kariirin opa kima hauu kwiyaekin. Kara om whiran inkamnanargin mi kariirin kimiir omaka hiriirar mi whinam. ³⁶ Kara yuis karamae nwowin mi kariirin yuis kima hauu iigin. Mi kara maki niyyin mi kariirin kima kigriraokin mi ini kariir ma aeyar digiyin. Mi kara omaka huyokiyokaiya mi biye miriia saiir nwowin mi kima kariirar nap kigraraonakikim. ³⁷ Mi inkam miyik miyikim sima wi siir yai aka nowarki boini. Biyan Inkam Komii, paki hinin iya krima saiir kigin kira mhiigi naowin, krima naeyim paki hinin iya saiir hauu aekin, ha? Mi kariir kwoinin paki hinin iya saiir haekin opamin mi krima op kariirin ha hauu kwiyaekin, ha? ³⁸ Paki hinin iiga krima kariir kigin kira om whiran inkamnan nwowin mi krima kariirin kimiir omaka hiriir whinamin, ha? Mi paki hinin ii aka kira yuis karamae nwowa mi krima yuis kariir hauu iyyin, ha? ³⁹ Paki hinin ii aka krima kariir kigin mi kira makak nwowin mi kira omaka huyokiyokaiya mi biye miriia saiir nwowim mi krima nini ap kigraraonakiyin, ha? ⁴⁰ Mi kara Yaowae Adin siya simiirin wi hinina nowarki boini, kara yaimwovar boini: Mi digworaekwo whiekakim kima tirim ti kariir nomiiyauin inig sim karamaeyin siir mi yio hiriinan siyiuin kima kariirar whindiriraerarkim.

⁴¹ Mi mhoiia siya simiir boin digiyin mi iikamim siir yaioyaeya nwowim simiir boinki, kima kigugu iugusan iikamkim! Kima damki, paeya inokinok niyokiyokiya hik kimpipisu haiiya saiiram. Mi inokinoki hirar nwokaeyami mi ta paeya Adi Komii siya Setan mi siir paekwosisimim simiirim diriraerar namginkin. ⁴² Dimusi rani, biya kara mhiigi naoin mi kima kariir bi hauu aekin mi kariir kwoin opam haeyin mi kima op kariir bi hauu kwiyaekin. ⁴³ Kara om whiran inkamkin mi kima kariirin bi nikunamkim kimiir omaka hiriirin. Mi iya kara yuis karamae nwowa mi kima yuis kariir bi hauugim. Mi iya kara makak nwowin mi omaka huyokiyokaiya mi biye miriia saiir hir nwowin mi kima kariir bi nini apririr kignakikim. ⁴⁴ Mi kara ti yai hiriinanin simiir boin digii mi sima kariir yai aiirin wi hinina nowarki boini, Biyan Inkam Komii, paki hinin ii aka kira mhiigi naowin mi krima kariir kigin mi kariir kwoinin opam haeyin, kira om whiran inkamkin, kira yuis karamaekin mi kira paki hinin ii aka maki kira niyyin mi omaka huyokiyokaiya mi biye miriia kira saiir nwowin. Mi krima kariir kigin, ha? Mi krima diminim simiir bi kigin mi krima kariir paninsi whindiriraerarsi. ⁴⁵ Mi kara inkam komiyyin simiir yai aka wi hinina nowarki

boinki, kara kimiirin yaimwo aiarar boini, kima kariir nomiiyau nwirin inigsim karamae nwowin siir sibgu grab karamae nwowi mi ti hiriinan siyiuin yio kima kariir bi sibgu grabgim. ⁴⁶ Jisis siir yaiyim hinina ini boin digi. Mi ti hiriinan iikam isidin sima wi paeya nami, sima wi hik kimpipisu prasae nini haiyu rani, inokinokin. Mi iikam miyik miyikim sima wi omwaiya waiyayokiyokiii. Iriig.

26

Inkam komiiyim sima ina kitibmii boinim siyiuin Jisis siir nisomaowam
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jo 11:45-53)

¹ Jisis siya ti siir yai whiekakim iikamim simiir boinim mauu digiyin mi ta ii aiirin siya siir mi kigna miriiyim simiir boinki, ² kima ina ninokninkinim, ii komiia wou nikwo aeniya, ii kwisuwa nwowi krima wi saiir naei. Mi ta iya kara Yaowae Adin ninomor kouankin natin sima kariirin wi sauan omomin siir kinmauu iti mi paeyin hiniya nironinkinin saika nirinugi.

³ Mi ta ii aiirin prismi yaowae ad ikim mi Isrel simiir biyan inkam komii ikim, sima prismi yaowae adin, siir inigin Kaiafaskin, sima siir omaka komiia saiirara ywomiriu. ⁴ Mi sima yai minam haingiriyu boinaigim, siyiuin Jisis siir nimprio nonkworimdinu hainim. ⁵ Sima ina boinim, krima ti dimin hiriinanin iiyim wou nikwo aeyim simiir kipi diriraerar. Dimusi rani, iikam sima yaii wi krimaka niniisi. Iriig.

Wiga wa piui miyik whakiyin Jisis siir mwo iir yaokin
(Mk 14:3-9; Jo 12:1-8)

⁶ Jisis siya om Betani hir nwokin, inkam nwirin ma biyeya paowagi pisikomkopouin siir omaka hir, siir inigin Saimonkin. ⁷ Iya Jisis siya omaka hirar nwowin mi wig ira siirim yit mi wa mobin piui miyik whakiyin, umir kasaka bi sainikin, ira hainani. Iya Jisis siya hiiya saiirar niki idwo aeyin mi ti siiya mob wakakin, piui miyik whakiyin Jisis siir mwo iirar yaokinki. ⁸ Kamim siir kigna miriiyim sima hiriinan kigiyim mi io ina ywowim, sima boin, ti wain whisarii dimusi naoki iuguskikin, ha? ⁹ Krima ti siiya mob wakakin inkam nwirni hauuwi, siya sainim mi krima siirin wi umir prasae dihii mi iki iikam paeprkabim wi simiir pi hauuwi. ¹⁰ Jisis siya simiir yaiya ina yinokninkinkiyin mi siya simiir boinki, kima ta wiga saiirin hiriinan dimusi tiri saeya nididamin, ha? Saeya ti hiriinan siyu miyikin kariirar tirka. ¹¹ Iikam paeprkabim sima wi kimakar nwoyokyoki mi kara kimaka wi ii priei nwo rani. ¹² Mi ta wiga saeya ti wain kariir piu naokinkiyin saeya kariir naoni siyiuin siirim diriraerarka Juda krimiir siyiuin hiriinana tirilkin. ¹³ Mi sima wi saiirar naingwo yokiyoki. Iriig.

Judas siya minam nimbingin Jisis siir kinmauu itim pris kamim simiir
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Mi ta ii aiirarin kamim siir kigna miriiyim iuur nwisko, simiir nwirin siir inigin Judas Iskariotkin, siya prismi biyan kamim simiirim yam. ¹⁵ Mi siya boin, kima kariirin wi dimu dimin hauuwi mi kara Jisis siirin wi kimiir kinmauu iti, ha? Mi sima siirin umir silvaim kamnwir iuura hauu. ¹⁶ Mi ta ii aiirin siya ina yap hainsran bwakaiyin, Jisis siirin simiir kinmauu itim. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriiyim wou simaka nikwo aekin
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14,21-23; Jo 13:21-30)

¹⁷ Biigi biyan iya Bretin yis karamaeyin siir naeiya mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sima ina yitim mi sima ina boinim, kira painina naingwowi krima digworaekwowim papi diriraerar haigini mi kira wou krimaka papi nikwo aei, ha? ¹⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima om komii Jerusalem hiriir dapninopkainam mi kima inkam nwirin siya krimiir bidi yinokninkinin siirin hinina tini boiniu, inkam yai krimiir nowomwarkaiyuwiyin siya hinina boinkikin, ii kariira naowana ini kingiin nwowa kara

kamim kariir mi kigna miriyyim wou simaka nikwo aeyam naingwowi kariir omaka waraur. ¹⁹ Kamim Jisis siir kigna miriyyim yaiyim siya boinkiyim simiir hiriinanar mi tir mi sima wou nikwo aeyamin ina diriraerarim.

²⁰ Mi ta iya saiir naioka Jisis siya mi siir miyan kam iuur nwiswo simaka yidwokai aekairib. ²¹ Sima niki idwo aeyim mi siya simiir boin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kariirin wi kimiir nwikar nap wouwi wir kam biyeyim io kariir nwowi simiir. ²² Mi iya siya hiriinan boin digiyin mi sima hik prasae bi haigim mi siirin sima nwonira nwonira srii, Biyan Inkam Komii mi tari kara, aniya? ²³ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, kimiir nwirin in siira kanaka ninkin inopmai two saiir mi kariirin wi siyar kinmauu iti. ²⁴ Fhi, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin naowam, biya ywokwo komii saeya kariir boina saiir hiriinan. Ti inkamin kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin wir siir napwouwi siirsi naingwo yimiyokii. Ini mi owin siirin yopiigi mi aokaina karamaekiswo ti inkam iirin. Dimusi rani, ta iya siya wa kigugu iuguski. ²⁵ Mhoiyya Judasin, inkamin Jisis siir sauam kam imiir kinmauu itin siya Jisis siirin hiniina srii, iikam nowomwarkaiyin inkam mi tari kara, aniya? Jisis siya siir boinki, wa kira boina ini kaimwovar ywowa. Iriig.

Jisis siya bret ikin mi op wain aka siir miyan kam imiir hauu aekin siir swoki aingwo warkaigiyim

(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²⁶ Sima ha niki aeyim mi Jisis siya bretin ina haiyin mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yinopkiyin mi kamim siir kigna miriyyim simiir hauugi sima naeyim mi siya ina boinin, kima hai mi ha dae, takina kariir kip aeya. ²⁷ Mi mhoiyya siya op mob wainin ira hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya simiir hauugi mi ina boinin, kima whiekakim ti op wain mob iir kwiaeki. ²⁸ Ti diminin kima kwiaeyin siya kariir nhieka. Kara wi minam naokiki Adi Komii siir nimbina wa nimbiam iikam whiekakim simiir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigiyim. ²⁹ Kara kimiirin yaimwowa boini, kara wi op wain saiir swoki kwiaei mimin tani. Mi kara ta op wain wina saiirin wi kimaka swoki inkin kwiaei kariir adin siir om hir. ³⁰ Sima ha nae digiyim mi mwai kwira saiir wao mi wao digiyim mi sima yaba hiriir yapniyam mi sima mhu Oliv hiriir yam. Iriig.

Jisis siya Pita siir boin kira wi digiumii kariir haimriyuwi

(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jo 13:36-38)

³¹ Sima mhu Oliv siirin ha nimbiamim Jisis siya simiir boinki, kima whiekakakar in ta ni aiirin kima wa nidam ninopki, ta hiriinana Adi Komii siir Ywokwo Komiiya saeya hiniina boinka, kara inkamin sibsib kigiraowiyin siir nisomaoki mi sibsib isidin wa nidam ninopki. ³² Mi kara wi ie hirankar swoki insiin idwowi mi kimiir biyin wi kara nam kwokini nu Galili hiriirin. ³³ Pita siya siir yai aka ina yowarkii boinin, sima nidamamki windi kara wi wara nidamam tani. ³⁴ Jisis siya siir boinki, kara kariirin yaimwo aiirar boinki, ta ni aiirin iuumin wi niki ik rani mi kariir inig iirin kira wi kwoima misisaei mi kira wa boini, kara siir bi ninokninkinkin. ³⁵ Pita siya boin, kara kinaka naonamim minki windi mi kara wi hiniina boin tani, kara kariir bi ninokninkinkin. Niingakiinga. Mi kam nhirim kigna miriyyim sima hiriiriinan yaigina boin digi. Iriig.

Jisis siya numir Getsemani hir sri boinkin

(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Jisis siya simaka warar yam numir kwira saiir, sima ha dapikim Getsemani. Mi siya kamim siir kigna miriyyin simiir boinki, kima tirar didwo, kara hinda nami nhwo kwis boiniuwi. ³⁷ Mi Pita siya mi Sebedi siir yinisim nwis owa simiir yikunam mi ini sima yamim. Tariinanin siya ini hikaka ywowin mi siya hik kimpipisu prasae bi kinkin. ³⁸ Mi siya simiir boinki, kariir mhi kwoinim ini hikaka nwowim, kariirin wi ta hik aeya

nisom aowi, kima tapaiir dwo mi kariirsi whin naingwoyimiyo. ³⁹ Mi siya haimiisima ha namkiyin mi siya itwaomiya yakainam nua hiriir. Mi hinina srii boin, Adi ini mi owin, kira ta hika saiir haigi, kira kariir kwoin iir kipi naingwo ap. Nungaka. Kira kiriir kwoin iirar daingwo ap.

⁴⁰ Mi siya ha kwisboin digiyin mi siya kamim siir kigna miriyyim simiiram swoki am mi ina ini kigiun sima nhwo hirar whwonkaii mi siya simiir yinidgu. Mi siya Pita siir boinki, kima kanaka ninkin aingwoyimiyo idwo waikao karamae dimusi nwokim ta ii haimiisima aiirin, ha? ⁴¹ Kima kimasiyar mintarao mi nhwo ha kwis boin, dimin biyekiki miir kinainkiuwi kima wi kiriekak nwo rani, kaimwo kinga. Kwoinin ina naingwowing mi piu saeya kiriekak nwo rani.

⁴² Mi mhoiia siya ha swoki amin mi hinina swoki srii boiniu, Adi, tiki hik hiriinanin kira saiir nikwo waisi uguski karamae nwowi mi ta hik hiriinana kara saiirin wa haii mi kira kiriir kwoin iirar daingwo apiski mi ha diriraerar. ⁴³ Mi mhoiia siya ha swoki itin mi siyar yap kigni sima nhwo hirar swoki grinkin whini, sima nhwoki nridgim mi sima nhwo asi whwinkim.

⁴⁴ Mi Jisis siya simiir swoki haiburgigin mi kwoimaka ina swokini kwis boiniu, diminin biya siya niki kwis boinin mi simiir hiriinana swokini kwis boiniu. ⁴⁵ Mhoiia siya kamim siir mi kigna miriyyim simiirim swoki itin mi simiirin ina yaboiniyin, kima ina niki whinin, aniya? Wakae! Kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir nonkwoniyana iya, kamim io kariir nwowiyim sima, saeya kingiin bidi yiniyaniya. ⁴⁶ Kima dinsiingi mi krima pi nami, kigi, inkamin wir kariir napwouwanin siya ini kingiina nitin.

*Judas siya Jisis siir kinmauu itkin kamim io siir nwowiyim simiir
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jo 18:3-12)*

⁴⁷ Jisis siya ha niki boinaiyin mi Judasin simiir inkam nwirin iur nwisaka kigna miriyyin siya ina yitin. Mi inkam isid komiyyin ini saika yinkin itin, sima kamkiu minim mi dan minim ini warar hainaniyim. Prismi biyan kam ikim mi Isrelmi biyan inkam komii komiyyim simiirin sima nikropkikim. ⁴⁸ Mi Judasin inkamin wir siir napwouwanin siya simiirin hinina boinmauu nam, kara pi inkam nwirin siir naki aepirimdiniuwi mi kima pa dinokninkinki ti inkamin Jisis siyarkin. Mi kima pi siir donkworimdinu. ⁴⁹ Mi bi kimiminkikin ini Jisis siiramar yitin mi ina boinin, akamie, iikam nowomwarkaiyuwin inkam. Mi siya siir yaki aepirimdinu. ⁵⁰ Jisis siya siir boinki, nomiiyau, diminin kira minam nitin mi siirin ha minsasau. Sima ina yitim mi simiir inin Jisis siir ini onkworimdini. ⁵¹ Inkam nwirin Jisis saika nwokin mi siir kamkiun ina kiwok haiyin. Mi prismi biyan inkamin siir miyan inkam nwirin siir win aiir yaki haingrip itkigi. ⁵² Jisis siya siir boinki, kiriir kamkiun siir maeyau aiirar swoki hopkrikiugi. Kam biye whiekakim sima kamkiu imiir hainanii yaii niniyyim mi wi yamdi kwiruwa sima sima hainuwir wir haiginuwi ⁵³ Panopi kira ina ninokninkinin, kara kariir Adin siirim sriikiso diga pi ywowing mi di kimiminki siir paekwosimim kariiramn kasa kasa di nikropki kariir whinkinsisim. Inkam simiir mwianim dig rani. ⁵⁴ Mi kara hiriinan tiri mi ti diminin biya Ywokwo Komii saeya boinin sima wi painina nimbiyami, ha? Adi Komii siya bidi boinin ti diminin sima wa nimbiyami.

⁵⁵ Mi ta ii aiirin Jisis siya ti kam isid iirar boinki, kima kariir uni onkworimdinu haini mi kima wasi kamkiu dan minim simiirar nonkwowim, inkam nwirin hi tauaeiyin siir hiriinan, aniya? Inokininokin kara Adi Komii siir omaka iikam simiir nowomwarkaiyuwiyin mi kima kariirin saiirar bi nonkworimdinugin. ⁵⁶ Ti dimin taemin whiekakim nimbiyamim profet kamim sima winboinkiyim yokwoni simaigim. Mi kam whiekakim siir kigna miriyyim sima Jisis siir haiburgik mi ina yidamkiyim. Iriig.

*Sima Jisis siir boinwokiyop natkaigikim
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55,63-71; Jo 18:13-14,19-24)*

⁵⁷ Sima kamim Jisis siir yonkworimdinu mi sima prismi biyan inkam komiiyin Kaiafas siir omaka saiir hiriir hainam mi kam whiekakim siir haiburgigim mi kamim siyu ninokninkini ikim mi Isrelmi inkam komii ikim sima sima nwomimirkim hapaiirin.

⁵⁸ Pita siya siir mhoiyar yam mi siya arurig hirar ini owou. Mi siya prismi biyan inkam komiiyin siir omaka maeyauwa huyokyokaiya saiir yapninopkainam mi kamim yaii niniiyim ta maeyau aiir kigriraowiyim simaka ini idwoiu. Mi siya kig ninokninkinam namkin, pi dimu diminkin nimbiam. ⁵⁹ Prismi biyan inkamim mi Judami inkam komii kaunsil ikim sima ina hainsirim inkamin Jisis siir niksise boin huriiyuim mi sima siir kigi mi wa nwoki isomaowim. ⁶⁰ Mi kam whiekakim ha nimbiniyim mi niksise yaiyim sima sima ini apkaina boini siirin. Mi sima siirin dimin biye whir bi swoki hainsir yiskaigim siir nisomaowim mi mhoiya inkam nwiswo ina yimbiniyo. ⁶¹ Mi sowa ina yaboiniyo, ti inkamin siya ha boinkin mi siya Adi Komii siir omaka komiia saiirin wa nininkigi mi siya saiirin wi ii kwoimuwar swoki mirii ninokougi.

⁶² Mi prismi biyan inkam komiiyin siya siir yokwao boinki, kira yai kwir nowarki boinam naingwo rani, aniya? Ti hiriinan yaiyim sima kiriir dimusi boinuriyuwi, ha?

⁶³ Mi Jisis siya yai bi swoki boin miminkin mi prismi biyan inkam komiiyin siya siir boinki, kara kiriirin Adi Komiiyin omwai waiya yokiyokiiyin siir inigin siir nikwao boinki! Kira krimiir boinmauugi kira Kraiskin inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, aniya?

⁶⁴ Jisis siya prismi biyan inkam komiiyin siir boinki, kira bidiya boinkiyin. Mi kara kimiirin pi hinina boinki, mhoiya wi kima kigi, kara Yaowae Adin ninomor kouankin natin kara wi Adi Komii siir ina niga saiir nidwowi mi kara wi kirie whiekakar nwowi. Mhoiya kara swoki iti kara wi ninomor kou hiran waumira wi saika ninkin onaiini kirie komiigak. ⁶⁵ Jisis siya hiriinan yai boinkiyin mi prismi biyan inkam komiiyin siir yuisa ina yinikiwitkiyin siya iikamim simiir nsiimauugin siya iokakin mi siya ina boinin. Siya Adi Komii siir yai aiir nigbumbu boinkin mi krima kam nhirim whinboinam kipi swoki ikiuna kima bidi wakaeyim siya nigbumbuwa Adi Komii siir. ⁶⁶ Kima panina naingwowi, ha? Mi sima siir yai aka hinina yowarki boin siya yaigakin mi siya hiriyar daanam.

⁶⁷ Mi sima ti yai imiir boin digiyim sima Jisis siir whwonkam iirin yaeyopni yaskinpapaki mi sima siir yibwambwaeki mi kam nhirim sima yuisa siir whwonkam iir kikogrinugi mi sima siirin ina yobombwaeyin. ⁶⁸ Mi sima boinki mi kira Kraiski niuwi, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Mi kira profet yai krimiir boinki, kiriirin nhinga tiowi, ha? Iriig.

*Pita siya boin, kara Jisis siir bi ninokninkin
(Mk 14:16-72; Lk 22:56-62; Jo 18:15-18,25-27)*

⁶⁹ Pita siya hiira omaka saiir huyokiyokaiya saiir yainau hirar nidwokin. Mi miyan wig ira saeya kingiin ha nita siir kigam mi saeya siir boin. Kira iriipa hiriinan Jisisin nu Galilianin saika warar nwokin. ⁷⁰ Mi Pita siya kam whiekakim simiir whwonkamida kintirgi, kara wari yaiya kira boina saiir ninokninkin tani. ⁷¹ Mi Pita siya yaba ha namin mi siya aru hir yani idwowiu ano kingiin hir. Mi wig ira saeya siir kiga mi saeya iikamim siir kingiin nwowin simiirin hinina boinki, ti inkamin siya Jisisin om Nasaretanin saika warar ninkin okin. ⁷² Mi Pita siya ina swoki kintir boinkiyin, kara Adi Komii siir inig iirar nikopaisirki, kara ti inkam iir bi ninokninkin. ⁷³ Mi mhoiyarin kam nhirim hirar nokwokim, sima Pita siir boinki, kaimwoki kaimwokinga kira Jisis siir isidin siir hiriinanar inkam nwirkin kiriir yaiya simiir yainana wakaei. ⁷⁴ Mi tariinanin Pita siya ina yikopaisirkiyin, kaimwoki kaimwokinga. Kara ti inkamin siir bi ninokninkin. Nngaki, nngakinga. Mi kariir yaiya kaimwo karamaeki niuwi mi Adi Komii siya kariirin hik pa hauwi hiriinan yai boinkiyin mi iuumin ina yikiyin. ⁷⁵ Iuumin nik digiyin

mi Pita siya yaiya Jisis siya boina ini saiirar swoki aingwowarkainakiyin mi iuumin wi niki ikrani mi kira kariir inig iirin wi kwoima misisaei, kara siir bi ninokninkinkin mi Pita siya yaba hiriir namn mi ina yani ouwouwin. Iriig.

27

Sima Jisis siirin nu Roman inkam komiiyin Pailat siirin yikunam
(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jo 18:28-32)

¹ Iya pirkinyakwoka mi prismi biyan inkam whiekak ikim. Mi Isrel simiir isidim simiir hiran inkam komii komii ikim sima yayim ina yidwo kitbmii boinim, Jisis siir nisomaowam. ² Mi sima siirin weyinsopni yomboru mi sima siirin ina kiwowitnamim mi simiir biyan inkam komiiyin nu Romanin Pailat, inkam komiiyin nu Judia hiran omim simiir kigriraowiyin siir ini hauugik. Iriig.

Judasin ini sasar diyankriku aowin
(Ap 1:18-19)

³ Mi tariinanin Judas siya inkamin Jisis siir kinmauu itin, sauan kamim simiir, siya bidi yinokninkinin, inkam komiiyin sima Jisis siir hainamim inkam komii Pailat siirin siya nisomaowim mi siya naingwoyimyok idid prasae bi kinkin, ti diminin siya tirin siirsiyin. Mi siya ti umir silva paeyar haoumim ina swoki hainamin, prismi biyan inkamim simiiram. ⁴ Mi siya umir ha swoki hauuwin. Mi siya simiir boinki, kara dimin biye bidi tirin. Kara inkamin dimin biye tir karamae nwowiyin siirin, sau omomin siir kinmauugin mi siya wa naonami. Mi sima siir boinki, siya krimiir dimin tani. Yio siya kiriirar diminkin. ⁵ Mi Judas siya umir silvam Adi Komii siir omaka komiia yai nidwokai wakaeiya saiir hir inankrimkrin itkingikin mi siya ha haiburgikin mi ha namn mi yio ina sasar diyankriku aonamin.

⁶ Prismi biyan inkamim sima ti umir imiir haiyim mi sima boin, ti umirin minam saingin inkam nwir nisomaowankin. Krimiir siyiuin hinina boinkin Krima Adi Komii siir omaka saiir umirin simaka kipi ninkin haigi. Ningaka. ⁷ Mi sima yai kwira yimboin tibmikimai mi ti umirin ini nu haimiiyin Jerusalem hir nwowin hau nonkwokwowyin inkamin ini siir sainin. Sima ha naingwowi ta nu maeyaua iikamim om aruwanim simiir haingikaiyan maeyau nwowim ⁸ mi ti nuin ti umir iir sainin mi sima ta nu maeyaua saiir inigin hiriinansi dapkin, nuin nhiekakin. Mi ti inigin ina nwokripkaiyin.

⁹ Ya ta saeya, yai kwira biya Adi Komii siya boinkiya mi profet Jeremaia siya winkiya yokwoni, saeya ina yimbiyam kinna. Saeya boin, sima ti umir silva kam nwir iuur imiir hai. Isrel simiir iikamim sima bidi yimbinim ti umir hiriinanim ti inkam iir sainam. ¹⁰ Ti umirin sima ini nuin inkam ieya nonkwokwowyin hau, ini siir sainin, Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiyin kariir saiir hiriinan mi kara hiriinan asi tirkin. Iriig.

Pailat siya sri kasaka bi srikin Jisis siirin
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jo 18:33-38)

¹¹ Sima Jisis siirin inkamin nu Judian omom omomim simiir kigriraowiyin siir wh-wonkam ida yokmwun okwo haiginu. Mi inkam komiiyin omom omom kigriraowiyin siya siir sriigi, kira iikamim nu Judia hiranim simiir kigriraowan inkam komiugin, aniya? Mi Jisis siya boin, ihi, wasi kira boinki iskiyin. ¹² Mi prismi biyan inkamim mi Isrelmi inkam komii komii ikim, sima Jisis siir boin huriyiu boinkim, siya dimin biye kasaka bi tirkin. Mi siya dimin biye bi tirkin mi siya yai kwirmn kwirmn bi swoki owarkii boinkin, ti yai imiirin. ¹³ Mi Pailat siya siirin hinina boinki, kira ti yai whiekakim sima kiriir boin huriyiu boinim simiir wakae rani, aniya? ¹⁴ Mi Jisis siya yai kwir bi swoki owarkii boinkin Pailat siirin. Mi inkam komiiyin omomom kigriraowiyin siya asi nanaakikin. Iriig.

Pailat siya bidi boinin, ini mi owin paeyin hiniya nironinkinin Jisis siirin saika nirinuim (Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jo 18:39-19:6)

¹⁵ Biewi whiekakim ta iya komiia wou nikwo aeiya pasova mi biyan inkam komiyyin omom omomim sim kigriraowiyin siya inkamin omaka hiuyokiyokaiya mi biye mriiya saiir hir nwowiyim, simiirin pi nwira nini ikiunaki. Iikamim sima kauwokiyim inkam nwiramim mi inkam komiyyin siya ti inkamin pi siirar nikropki. ¹⁶ Mi ta ii aiirin sima inkam biye nwirin omaka hiuyokiyokaiya mi biye mriiya saiir hir nwokin, siir inigin Barabaskin, sima ombudim siir bidi yinokninkinim. ¹⁷ Mi iya iikamim sima maeyau kwiruwa hangiriyu omimirim mi Pailat siya simiir srigi, kima panina naingwowi, kara kimiirimim piki hinin inkamin siir haiwao hauugi, ha? Kara Barabas siir pi ikropki, aniya? Iye, kara Jisis siir nikropki sima dapiyin Krai inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, aniya? ¹⁸ Pailat siya bidi yinokninkinin, prismi biyan kamim mi Isrelmi inkam komii komiyyim sima io Jisis siir nwowi. Dimusi rani, iikamim sima ini Jisis siiraramar yamim. Mi sima siirin Pailat siiram asi nikiunamkim siya siirin kam nhirim simiir nwoki ikmwim isom aowim. Mi siya ta srinya simiir asi srigin.

¹⁹ Pailat siya inkamin yai hidiyin siir ipii aiirar niki nidwokaiyin mi siir wiga saeya yayim hinina boinmimauugi yokwoni. Kara dimin whir kipi swoki tirmintirmim, ti inkam iirin, siya dimin biye bi tirkin. Mi ta niyaka kara nhwoin whira whinkigmimikwii mi kara hik prasae bi haiga.

²⁰ Prismi biyan inkamim mi Isrelmi inkam komii komii ikim sima iikamim simiir kwoin imiir boinswoswo. Mi sima Pailat siirim kauwok boinki. Siya Barabas siir duguski mi Jisis siir disomao. ²¹ Mi inkam komiyyin omom omomim simiir kigriraowiyin siya simiir srigi. Kima panina naingwowi kara ti inkam nwiswo sowiirin pi nhini duguski, ha? Sima ina yowarki boinim Barabas. ²² Mi Pailat siya simiir boinki, kara wi panina tiri Jisis siirin, sima dapiyin Krai Adi Komii siya nikropkiyin kara siirin wi panina tiri, ha? Mi sima kauwok boinki, paeyin hiniya nironinkinin saika dirinugi! ²³ Mi Pailat siya ina srigiyin. Dimusika siya dimu dimin tirbugin, ha? Mi sima ina kauwoknanaeyim, paeyin hiniya nironinkinin saika dirinugi! ²⁴ Pailat siya bidi yinokninkinin, sima yayim kara boiniyim simiir wakaeyokna dig nwo rani mi ina nhinkii boinaigiyim yaii niniyam. Mi siya opa ina haiyin mi siir ina aiir hisoki. Mi iikamim simiir nhwowim ini siirar kaokiyim simiir nisiimauugin, siya Jisis siir nisomaowam pi borisopi. Mi siya hiriinana niki tirin mi siya simiir boinki, kara siirin dimin whir bi kigin mi kara siirin wa nisomaoki rani. Kimiirar diminkin. ²⁵ Mi iikam whiekakim sima hinina yowarki boin mi siir naowa saiir mwokankwowa ini mi owa wi krimiiramar swoki iti mi krimiir yinisisim imiiram warar. Kara siir nisomaoki Adi Komii siya wi io kiriir nwo rani. ²⁶ Mi Pailat siya Barabas siirin hiriinansi duguskikin simiiramim. Mi siya Jisis siirin kam nhirim simiir yokmwim tio mi idni ha kogrimdinugiyin mi siya siirin ina yikropkiyin Rom hiran sauan kamim simiiram. Paeya hiniya nironinkinin saika ninkin irinugiyam. Iriig.

Sauan kamim sima Jisis siir nigbumbu boinkim (Mk 15:16-20; Jo 19:2-3)

²⁷ Mi sauan kamim Biyan Inkam Komii siirim, sima Jisis siirin simiir Biyan Inkam Komiiyin siir omaka hiriir yikuuna apninopkainam mi sima whiekakim saikar yangiriyuni. ²⁸ Mi sima siir yuisa saiir nisaiyim mi sima siirin yaeya yuis pariidnan kwira saiir ii haiginu. Ta yuis hiriinana inkam komii inigakin siira saiir nikrika. ²⁹ Mi sima urid amridnanin siir hurokikin mi sima siir mwo iir yaki kaigrisiugi. Mi sima paekopin whira yonkwo haiginu siir ina inig aiir inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan. Mi sima ogmwo siirim hu mi sima siir yigbumbu boin, kara inkam miyyikin, Juda iikamim simiir nu kigriraowan inkam komiikin. ³⁰ Mi sima siir yaswaiyugi mi sima ti paekop iir hai mi siir mwo iir tonanae. ³¹ Sima siir yigbumbu boin mi ta siir yuis pariidnan

aiir yisaigi mi sima siir yuisi yuis aiirar ii haigini. Mi sima siirin paeyin hiiniya nironinkiniyin siirim whinapnam saika ninkin irinuim. Iriig.

Sima Jisis siirin paeyin hiiniya nironinkinin saika yirinugi
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jo 19:17-27)

³² Sima ha napnamim mi sima om Sairini hiran inkam nwirin siir kig, siir inigin Saimonkin, sima siir nikwao boinkim siya Jisis siir paeyin hiiniya nironinkinin siir hainamam. ³³ Sima maeyau kwira saiir yimbiyam, saiir inigin Golgotaka saiir inig mwokimwoin hiniingin mwokiuni mwokin. ³⁴ Sima Jisis siirin op wain biyeya kausriya dimin biye whir aka pridgiya saiir hauu, siya kwiyaeyam siya hinda kinankugiyin mi siya bi kwiyaekin.

³⁵ Sima siirin paeyin hiiniya nironinkinin saika nirinu digiyin mi sima gwo kwira satu dapiya saiir gwo siir yuis digworaekwo imiir haiyam. ³⁶ Mi sima ta maeyau saiira yidwo mi sima saiir hirar waikao. ³⁷ Mi yaiya sima wina paemira Jisis siir mwo koua ninkin irinuwa saeya hiniina boinka. Tiriiginin Jisiskin, Juda iikam simiir nu kigriraowan inkamkin. ³⁸ Jisis siir kingiinin sima inkamwo hitauaeyo nwisai yinkin irinu inankii mi nwirin iniga mi nwirin yaiyaeya.

³⁹ Mi iikamim sima ha nitim mi sima siir yigbumbu boin mi sima mwo ara kinttir iski mi sima yaebu ina buwim siirin. ⁴⁰ Mi sima boin, kira ti inkamin Adi Komii omaka saiir ninhinkigi mi ii kwoimaka wi saiir swoki mirii ninokougi mi kinakina diriraerarna. Mi kira Adi Komii siir yinisimkinuwi, kira paeyin hiiniya nironinkinin siir haiburgig mi ha wiuwini! ⁴¹ Mi iriipa hiriinan prismi biyan inkamim mi kamim siyu ninokninkini ikim mi Isrelmi inkam komii komiiyim sima siir mi inkin igbumbu boinkim. ⁴² Mi sima hiniina boin, siya iikam nhirim simiirara whindiriraeri mi siya siya whindiriraerarnam dig nwo rani. Mi siya hiriinan boini siya Isrel iikamim simiir nu kigriraowan inkamkinuwi mi siya paeyin hiiniya nironinkinin siir haiburgig mi ha wiuuni mi krima wi siirima naingwo tibmiiyim. ⁴³ Siya Adi Komii siirima naingwo tibmii mi ha boini, kara Adi Komii siir yinisimki yinisimkin. Mi Adi Komii siya siirim naingwowi mi siya wi siirar swoki anmaiwarkinaei. ⁴⁴ Inkam nwiswo hitauaeywo Jisis saika kingiina ninkin irinuwo mi sowa iriipa hiriinan ta hiriinan nigbumbu yaiya saiirara mi boin siirin. Iriig.

Jisis siya bidi yaonamin
(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jo 19:28-30)

⁴⁵ Mi iya hiriir tiriir nabie bopwo nwowa mi hinda tinda iya ina kakauu iuguskiya mi hiriinana nwokiya mi bieyin nad nworibin saiirar yadig iuwun. ⁴⁶ Mi ta ii aiirarin bieyin nad nworibin Jisis siya ina kauwoknamnankiyin, Eli, Eli, lema sabaktani? Ta yaiya saiir yaimwokiyaaimwowa hiniinga. Kariir Adi Komii krimiir Wanin kira kariir dimusi niuguskikin? ⁴⁷ Kam nhirim kingiin hirar nokwoim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima boinki, ti inkamin siya Ilaija siirim kauwok boinki. ⁴⁸ Mi simiir inkam nwirin ina iwitnamin mi hamganin siir yani hainaki mi siirin op waina kausriya saiir houginki paekop whirin saika yinkin widgi mi Jisis siir yaki hauugi siya kwiyaeyam. ⁴⁹ Mi iikam nhirim sima boin, ha tiki o krima tiki kigrirao. Mi siirin wi Ilaija siya namisi whindiriraerarki, iyie? ⁵⁰ Mi Jisis siya ina swoki kauwok nanaekiyin mi siir naeyuin siir haiburgigin mi siya ina yaonamin.

⁵¹ Mi iya siya naonamin mi ta yuis komiia Adi Komii siir omaka saiir yainau hir kiburikuwa bopwoniya yinwitamki, kou hirarkar niuguskiya ini nu hirar yadigiwa mi mirkwiya yimbiyam. Saeya minam nisiimauuga, iikamim sima Adi Komii siiram nwoki kwisboinim, Jisis siya siyu win bidi tirkiyin inkamim sima Jisis siirim nwoki kwisboinim, ninin ina yitkiyin mi siya komii komiiyim ina pampamkiigiyim. ⁵² Mi maeyau inkam haingikaiiya ina pigikiya mi Adi Komii siir iikam whiekakim biya naonamin mi sima ina swoki insiingiyim. ⁵³ Sima maeyau inkam haingikaiiya saiir bidi haiburgigin mi

Jisis siya mhoiyya yinsiinidwonam mi sima om miyikin Jerusalem siir yam. Mi iikam whiekakim simiirar kaowinim.

⁵⁴ Mi kamim sau ninitiyim simiir bi nwowiyin mi sauan kam ima sima Jisis saika ninkin okim mi sima Jisis siiram waigaokim mi sima kigi nuin, ninin nitkiyin mi digworaekwowim ina yimbiyamim mi sima nidid prasae bi kinkim. Sima boin, kaimwoki kaimwokinga, ti inkamin siya Adi Komii siirar yinisimkin. ⁵⁵ Wig whiekakim sima hirar nwokim sima Jisis siir mhoiyya nitkim mi nu Galili siir haiburgigim mi siir nini whindiriraerarniyam nitkim naemin. Sima ti wigim arurig hirar nokwo kaokim. ⁵⁶ Wig ira simaka hirar ninkin owa saeya Mariaka, om Makdala hiranka. Mi ira Maria saeyairga Jems Josep sowiir apua. Mi ira Sebedi siir yinisim nwisso Jems Jon sowiir apua saeyairga. Iriig.

*Sima Jisis siir piuis biyieya siyanoin siir nini kikaigikim
(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jo 19:38-42)*

⁵⁷ Mi bieyin nadnworibin inkam nwirin umir digworaekwokakin om Arimatiankin siir inigin Josepkin siya ina yitin. Mi siya iriipi hiriinan Jisis siir kigna miriyan inkamkin, siya maeyaua Jisis siya naowa saiirim nitkin. ⁵⁸ Mi siya Pailat siir hiriir yimbiyam mi siir ini sriiyu Jisis siir piuis biyie nunga saiiram mi siya saiir ini hiunis haiyu. Mi Pailat siya siir sauan kamim simiir boinki, sima Jisis siir piuis biyieya Josep siir hiunis hauugiyim. ⁵⁹ Mi Josep siya siir piuis biyieya saiir hiunis haiyin mi yuis whisinana saiir whrinhainam. ⁶⁰ Mi yuis aiirin ha whrin digiyin siya siir piuis biyieya ini siir siyano winin siirar kikaigikin biya inkam nwir bi haingikai miminkin mi siya siir kamim simiir boinki, sima siiya komii kwira saiir warkikiugiyim. Mi sima hiriinan turgigim mi sima ina yamim. ⁶¹ Mi sima hiriinan tirim mi Maria om Makdalan aka mi Maria iraka sowa hirar nwoko. Sowa ieyin siir haingikaiyin siir kingiin hirar nidwo kaoko, Iriig.

Sauan kamim sima ieyin Jisis siir piuis biyie aiir kikaiyin siir hirar waikaokim

⁶² Mi igwira Judami ti komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiyya mi prismi biyan inkam ikim mi Farisimi kam ikim sima Pailat siir kigam namkim mi sima saika yahangiriyu omimiru. ⁶³ Sima siir boinki. Inkam komii krma yai kwira ti niksise inkamin siya boina krma saiirar naingwokwowi. Siya ha boinkin mi mhoiyya ti kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi. Mi wi omwaiya swoki waiyai. ⁶⁴ Mi kira kiriir sauan kamim simiirin hinina boin mi sima siyan ti ieyin siir no iir warkikiukikin siir waikao. Mi wi siir kigna miriyyim kamim sima nini tauae hainakisi mi iikamim wi sima niksise boini, siya ie hirankin bidi yinsiin idwonamin. Mi sima hiriinan tiri, ta niksiseaeya siya ie hiranki ninsiin idwowa saeya wi ta niksiseaeya biya sima ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya boina wi saiir haiburi. ⁶⁵ Pailat siya simiir boinki, kima sauan kam nhirim simiir dikunam sima ti inkam ie iir waikaowim. ⁶⁶ Mi sima ie iirin diyoin ina ini haingikin. Mi kam nhirim sau ninitiyim ini ni nabe hirar waigaowim. Iriig.

28

*Jisis siya ina swoki insiin idwowin
(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jo 20:1-10)*

¹ Ti Komiiya piu siisiya bidi yamkiya mi igwir nugaka Sande bieyin ha nimbidiyakwokin mi Maria om Makdalana mi Maria ir aka sowa yam maeyauwa Jisis siir piuis biyie aiir kikaiya saiiram sowa saiir kignakiyam. ² Mi bi kimiminkikin nin komiyyin ina yitkiyin Adi Komii siir paekwosimin ninomor kou hir haiburgigin mi ina yuniyin mi siiya komiyyin ina warnamin mi ieyin siir hirankin mi siya ini siiya iirar yidwowin. ³ Mi siir whwonkamini sinana ninomir kou hir sinaniya ini saiir hiriinan yuyakiya mi siir yuisa ini waumira beki kainankiya ini saiir hiriinan whisnan siingiya.

⁴ Mi sauan kamim waigaowim sima siirsiyin nidid prasae bi kinkim mi sima ini nopnopa kinkiyim mi sima inkamin naonamiyin ini siir hiriinan ywokiym.

⁵ Mi paekwosimin siya wig iswo sowiir boinmauugi. Kowa kipi nidid! Kara ina ninokninkin, kowa Jisis siirim nini hansirniko ti inkamin paeyin hiiniya nironinkin sima ninkin irinugiyin siirim. ⁶ Siya tapi nwo rani, siya bidi yinsiin idwo namn, yaiya biya siya boina ini saiir hiriinana swoki tirin! Kowa maeyauwa siir kikaiya saiir unkin kigni. ⁷ Mi kowa ha damsasau mi kamim siir kigna miriyyim simiirin hinina tini boinmauuu, siya ie hiranki bidi swoki insiin idwoin. Mi siya ini kimiir biyar yamkwokin nu Galili hiriir mi kima siirin wi ta maeyau aiir nini kigiwi. Kara kowiirin tisa boinkiyin! ⁸ Mi wig iswo ha nanaakiyo mi ini maigimaiga ywonamwo mi maeyauwa inkam haingikaiya saiir haiburgik mi ina iwitnamwo kamim siir kigna miriyyim simiiram.

⁹ Mi sowa ha niki iwitamwo mi Jisis siya sowirin siyu hir yapyiskaiwin mi ina boinin. Kowa bidi yito? Mi sowa kingiin ha namwo mi ogmwo ina yakai hunainamwo mi siir iga aiir ini onkwoiu mi siir ini hainan. ¹⁰ Jisis siya sowiir boinki, kowa kipi nidid! Kowa kariir nomiiyauim simiir tini boinmauuu mi sima nu Galili hiriir dam, kariir kigniym. Iriig.

Kamim sau niniyyim simiir yaigim

¹¹ Wig iswo ha niki amwo mi sauan kam nhirim ie iir waikaowim sima ini om Komii Jerusalem hiriir yapnopkainamim mi sima prismi biyan kamim simiir ini boiniu digworaekwo whiekakim nimbiyamim simiir. ¹² Mi prismi biyan kamim sima Isrel simiir biyan inkamim simaka yahangiriyu owiu mi sima yaiya kwira hangiriyu boinai. Sima umir whiekakim sauan kamim simiir hauugi. ¹³ Mi sima simiir boinki, kima wi hinin yaiya saiir boin. Kamim siir kigna miriyyim sima niyaka nitwigim mi krima nhwo bidi whinamim mi sima siir piuis biyeya saiir ini tauae hainakiwi. ¹⁴ Mi Biyan Inkam Komiiyin omom omom kigriraowiyim ta yaiya saiir wakaeyin mi krima yai nhirim simiirin wara swoki inkn boinmauugi mi kima wi yaigak nwo rani. ¹⁵ Mi sauan kamim sima umir hiriinansi haigim mi sima ini simiir yai imiirar mi wakaeyoknaim. Mi ta yaiya ini nu Judia siirar yiniyokiya mi biya mi tariinanim Juda iikam whiekakim sima ti diminim simiir yaingwo tibiiyim. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyyim mi simiir nikumauugim (Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)

¹⁶ Mi wig iswo sowa simiir boin digiywo, kamim siir kigna miriyyim iur nwikim sima nu Galili hiriir yapnamim. Mi sima ti mhuisimin siir yimbiyam, Jisis siya boinkiyin simasima namam. ¹⁷ Mi sima Jisis siir kigiuwim mi sima siir inig iir hainan mi kam nhirim simiir kwoinim ini whisa ywowim. Mi ha naingwokim siya bi ninsiin idwokin siir aknain aeya niuwi. ¹⁸ Mi Jisis siya kingiin ha nitin mi simiirin hinina boinki Adi Komii siya kariirin inigak nu ninomor sowiir digworaekwo imiiram nwoaiginugikin. ¹⁹ Kima hinda tinda asi namkam iki iikam isid whiekakim hinda tinda nwowim simiir nini boinmimauuwuim sima kariir kigna miriyyan iikam nwowim. Kima simiirin kariir Adin mi kara Adi Komii siir yinisimin mi Adi Komii siir naeyu ikim wi simiir inig imiirar tini baptais haiginuwu. ²⁰ Mi kima simiirin dimin whiekakim kara kariir nowomwarkaiyuwim simiir tini boinmimauuu. Sima wakaeyokna diriraeraram, waka, mi tariinan mi inokinokin kara wi kimaka nwoyokiyokii mi ii aeya digi. Iriig.

MAK

Mak siya wɔnkika ta yokwowa. Mi Mak siir inɔg whirin Jon makan. Mi siya om Jerusalem hirankin mi siya Pol mi Pita sowiir whin mɔriigin. Mi siya ta yokwowa Rom hiran iikamim simiiram wɔnkika. Mak siya ta yokwowa dimin kirie kirieyim mi dimim taeminim Jisis siya tiriyim mi siya Rom hiran iikamim simiir boimimauugin mi Rom hiran iikamim ini ta kirieya saiirama yaingwo tibmiigiyim. Iriig.

Jon siya iikamim simiir baptais haiginuwigin mi Adi Komii siir yaiya saiir warar boimimauu

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jo 1:19-28)

¹ Ta Yokwo Komiiya Adi Komii krimiir Wanin siir yinisimin Jisis Krais siirga, siir yaiga. ² Mi ta yaiya bɔdi bɔdiniya profet inkamin Aisaia siya wɔnkiya mi ini saiir hiriinana yimbiamama.

Mi bɔdi bɔdiniyarin Adi Komii siya siir yinisimin siirin hinina boinkikin, wakae! Kara inkamin wi nwira nikropkii kariir yai aiir boimimauuwamam. Mi siya ini kariir biiyar yamkwokin mi siya wi kariir siyu iir kisisop haiginkwokini. ³ [Inkam nwirin maeyau siiyin nu apa saiir hir kauwok boinamnankikin. Siya hinina boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siyuin sibgu kisisop diriraerarkwokin, siya napnaniyam.]

⁴ Jon siya iikam imiir baptaisam nitkin niimau siiyin nu apa siir. Mi ti niimau siiyin apain siirin inkamki bi whwonkaiigin. Nningaka. Mi siya iikamim haimitii tamii hir napim simiir boinmauugi ta yaiwin kibiya. Mi simiir kwoinin wi nwoki aingwo tibmiiyim. Mi simiir dimin biyeyim wi Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigi. ⁵ Mi iikamim ti nu komiiyin Judia hiranim mi om komii Jerusalem siir hiran iikam ikim sima Jon siir boinmauugi digworaekwo biyeyim sima tirim. Mi Jon siya simiirin ina baptais haiginuwin Jodan ie hir.

⁶ Mi Jon siya niya yuusa, kamelni piokim. Mi siya piuwop ha mi kikogikin mi naeyim siya naeyim kokmwo graeyis minim mi mhwina nae nwowiya saiir yin ikim, siya simiir naekin. ⁷ Mi Jon siya ina boinmauugiyin simiirin, inkam nwirin kariir mhoyiya nitin siir kirieya ini kariir kirieya saiir haiburgika, kariir kirieya ini aowa saeya ywowa. Kara inkam miyik rani, siir iga siya niya saiir uridin wi kara waisi hak rani. Nningaka. Kara inkam biyeyin ini siir aowa ywokaiyin. ⁸ Kara kimiirin opni baptais haiginuwi mi inkamin mhoyiya nitin kimiirin wi siya niuae haiginuwi naeyiuniyin. Iriig.

Jon siya Jisis siir baptais haiginugin

(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Mi ta iya Jisis siya omisimin Nasaret nikuiwiyin nu Galili hir nwowin siir haiburgigin mi siya ina yitin. Mi Jon siya siirin ie Jodan hir baptais haiginu. ¹⁰ Mi siya op hir haiburgigin mi ha nig apnadam nua hiriir mi siya kigi, ninomora omaka anonan haiwaokiya. Mi Adi Komii siir naeyuin ipiyini hanina siinainiiniyin siiram. Ta ipiyina krima dapiya inmab mi saiir hiriinanar siinanainika. ¹¹ Mi simar wakaeki yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya, kira kariir yinisim yinkamiyinkin, kara kiriiramini maingimaingar ywowinin. Kariir kwoinin kiriiramini ini wadieki wadieyar ywokiyin. Iriig.

¹² Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir naeyuin siya yikropki Jisis siirin maeyau siiyin nu apa siir hiriir. ¹³ Iiyim Jisis siya maeyau siiyin nu apa siir nwowim kamnwis. Mi Setanin, biiki biyan yu biyeyin ina kinankuin siirim. Mi siya ini mwanhunan ywowin. Mi Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siirim, ini saikar yauni oniyin. Iriig.

*Jisis siya nu Galili hir mirii bwakainakin
(Mt 4:12-22; Lk 4:14-15; 5:1-11)*

¹⁴ Iya Jon siya maeyauwa huyokiyokaiya mi biye miriia sair hirar niki okaiyin mi ta iya Jisis siya nu Galili hiriirin sair yimbiniyin. Mi Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair yayim, siya simiir ini boinmimauuni ikam imiirin. ¹⁵ Siya boin, ta iya bidi yimbiniya, ta iya Adi Komii siya ikamim ti nu komiiyin siirim wi simiir kigriraowi. Mi taka iya ini kingiin nwowa krimiirin wi siyar kigriraowi. Krimiir kwoinim ti kisina haigi mi Yokwo Komii sair yayim simiiraramar daingwo tibmii iski. Iriig.

¹⁶ Jisis siya nu Galili whigbida hiriir napamin mi siya Saimon, Endru sowiiryao yapkigam, sowa haimna whi hir nitmai. Ta miya sowa miriia anasu kikaiya, sowa umir mi mirii. ¹⁷ Mi Jisis siya boinki, kowayao kariir mhoiia wit mi wi kara nsiimauwi kariir miya kowiiryao. Mi kowayao ta miya kara miriia sair hiriinan siyu hirar sibgu ap. Mi ikam hoimgakim simiir nwoki ikunam. ¹⁸ Mi sowiir haimna ini hirar kwaiburgigin. Mi sowa biri kimiminko ini Jisis siir mhoiyar yamo. Mi sowa ini siir mi ailar ini miriiyuwo.

¹⁹ Mi siya ha swoki apnamin priei biri napkikin mi siya youap kigam, Sebedini yinisim nwiso Jems mi siir nomousim ieya Jon, sowa i hir hainomai. Mi yo sowa, sowiir haimna iir kisisok diriraerari. ²⁰ Mi siya sowiirim yikuuna. Mi sowiir adwai biyeyin mi sowiir adin siir mi miriim kamim simiirin i hirar kwaiburgig. Mi yo sowa ini Jisis siir mhoiyar yapnamo mi siir mi ailar yamiriyu. Iriig.

*Jisis siya haiswoniskigin yu biyeyin inkam nwirin siir nwowin
(Lk 4:31-37)*

²¹ Sima om Kapeneam hiriir yam simiir ii komii airim. Jisis siya ta simiir ii komiia simiir omaka komiia yai nidwokai wakaenakiya sair yapninopkainam. Mi ikamim simiirin Adi Komii siir yai ailar ini boinmimauu haiginuu. ²² Iya sima siir yai ailar wakaeyim, ini hindara yanaakiyim. Siya simiirin kamim siyu komii ninokninkiniyim simiir hiriinan biri boinmimauugin. Ningaka. Siir yayi ini inkamin inig komiigakin, siir hiriinan ywowin.

²³ Mi ta iya inkam nwirin simiir omaka komiia yai nidwokai wakaeya sair nwokin. Mi yu biyeyin siir piu hir nii okaiyin mi siya ina kauwok boinkiyin. ²⁴ Jisis om Nasaretanin! Kira dimuam nitkin, dimu tirniyam? Mi kira tari krimiir tumbumbuam nitkin? Kara kiriir bidi yinokninkinin, ni kira Adi Komii krimiir Wanin siir hiranki nit ieya inkam wadiyeyin. ²⁵ Mi Jisis siya ti yu biye siir nikiyin mi siya ina boinkiyin, yu biye iirin, kira yayi ti tanki mpa dinkimnisnaki. ²⁶ Mi ti inkamin siya ha kaunanaekiyin mi siirin siya hainiyop whaowagig. Mi yu biye siya ti inkamin siir piu hiranki yuun iwiskinam mi ina yamin. ²⁷ Mi ikam hoimgakim hiriinan diminin siir kigim, sima ini kakakar ywakiyim. Mi sima ha nanaakiyim mi ini sima simar yomboin amboinamim, tiki hinin diminin tari dimu diminkin, ha? Taka yayi saeya yai winka. Mi tari ti inkamin siya inig komiigakin. Iya siya yu biye imiir boinkiyin mi sima ini siir yai ailar mi wakaeyoknam. ²⁸ Mi ti diminin siya tirin biri kimiminkin, ina haigiririr boinamin nu Galili hiran omim simiir hiriir. Iriig.

*Jisis siya Pita siir nua sair haiswoniskigin
(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)*

²⁹ Sima omaka komiia yai nidwokai wakaeya sair haiburgigim mi ha woknaniyamim, sima Saimon Endru sowiiryao omaka sair wokninopkainam. Mi Jems Jon sowayao warar yinkin am. ³⁰ Mi Saimon Pita siir nua hai hirar whwonkaiga, saeya piu huuwa kini ma saeya niiga. Mi sima biri kimiminkim ta wiga maka niya sairin, Jisis siir ini boinmauuu. ³¹ Mi Jisis siir sairam ha namin mi sair in ailar ini onkwoiu mi ina

kininsiin idwokiya saiirin. Mi ta pu huuwa kini ma saiir niya, ina digiya. Mi saeya ini simiir naeyim simiir swoki diriraerarim. Iriig.

³² Iya bie nikiiyamtibin mi simiir iikamim makakmakakim ini simar swoki ikunaniyim Jisis siirim. Mi iikamim yugi nonkwowim yim ini warar mi inkin ikunaniyim. ³³ Mi ti om komiiyin siir hiran iikam homgakim, sima ta omaka Saimon, Endru sowiira saiir anoka kingiin hirar ini okwoiu. ³⁴ Mi Jisis siya haiswonimniskiiyim mapai mapaiyim simiir niyim mi yu biyeyim siya ninimniskiiyim kasa rani, simiir nwowim. Mi sima ti yu biyeyim Jisis siir bidi yinokninkinim mi siya simiir asi nikidugin kima kariir inigin siir kipi dap. Iriig.

*Jisis siya nu Galili hir nap mariugin
(Lk 4:42-44)*

³⁵ Mi igwira Jisis siya nugak imumar yinsiin apnamyakwok, maeyau kwira inkam karamaeya saiirim. Mi siya Adi Komii siirim nhowo hir ini kwisboinu. ³⁶ Mi mhoiia Saimon siya mi siir nomiiyu ima, sima ini siir mhoiiyar yapansrinamim siirim. ³⁷ Iya sima siir nini kiguin sima ina boinim, ti iikam isid komiiyin kariirim hansrananikim. ³⁸ Mi siya simiirin ina boinin, kiya! Nimbi ti omim kingiin nwowim pi sim nami. Kara Adi Komii siir yaiyim simiir warar mi boinimauuam mi aingwowi. Kara ta mi aiirimar nitkin, dimin mi mariiyam bi nitkin. Nungaka. ³⁹ Mi siya nu Galili hiran omim simiir asi namkin. Mi siya omakam yai ndwokai wakaeyim simiirar yapnopakai boinimauuam, Adi Komii siir yai aiirin. Mi siya yu biyeyim simiir nwowim ini simiir warar yinimniskiiyamim. Iriig.

*Jisis siya inkamin paowaigi piskimkopouin wadie siir nwo haiginiugin
(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)*

⁴⁰ Mi inkam nwirin paowaigi piskimkopouin, siya ha nitin, ini Jisis siir igmiiga kingiina ini akai hu ouniyin. Mi siya siir boinki mi kira ha naingwowi, kara kariirin wi digar nwo haiginiugii. ⁴¹ Mi Jisis siya siirsi yaingwobumbu mi siir ina ina yonkwokiyin siir. Mi Jisis siya ina boinkiyin, kara ha naingwowi kira wadie dwoki. ⁴² Mi ti paowaiyim siir piskimkopouim biri kimiminkikim ina wiskiyim mi siya ini wadiyar ywokiyin. ⁴³ Mi Jisis siya yai kirie aiirar boinki siirin. Mi biri kimiminkin siirin ina yikropki sasaugiyin. ⁴⁴ Jisis siya siir boinki, kira sibgu mintarao! Kira wi inkam nwirni kipi boinmauu ti diminin. Nungaka. Mi kira pa dam mi kariir puu pa inkamin naemin krimiirsi ninkin imiiaeyin Adi Komii siirim pris, pi siir tini iisimauuu. Mi kira Adi Komii siirin nae pa dinkin imiiaeki. Minsi dinkin imiiaeki! Kariir puu wadie nwowa siirsi, yaiya krimiir brougaeyin Moses siya boina saiir hiriinan. Mi sima ti kamim wi nwoki ninokninkinwini kariir paowaiyim bidi wiskiyim. ⁴⁵ Mi inkamin ha namim mi biri nini haigiprakai boiniugin ti yaiyim. Nungaka. In hiriayar boiniskiyin ti diminin. Mi siya ti diminin ini niwiinan siir boinyokiyokiiyamim omom omomim simiirin. Mi Jisis siya om komiia hiriir paninsi yamsi iikamim simiir whwonkam idan. Iikamim ini homgak ywom, siya simiir ma imiir niskiiyim wi dig nwo rani. Mi siya om komiiyim simiir yaba nwowim omim iikam homgak karamaeyim, ini simiir hirarar ywowin. Mi maeyau maeyauan iikamim ini Jisis siiraramar yitswom. Iriig.

2

*Jisis siya inkamin iga in ninsimsiruun siir haiswoniskiiyikin
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)*

¹ Ii nhirim bidi yamkiyim mi Jisis siya ini om Kapaneam hiriayar swoki amin. Mi iikamim sima hiniina wakaewin, siya ini omaka hir nwowin. ² Mi iikam homgakim hanngi yaninkinuuu mi omaka ini digar ywokiya. Mi anoka kingiinin, maeyau kwirki nunga bi swoki oka. Nungaka. Mi Adi Komii siir yaiya Jisis siya simiirin saiir

boinmimauugin. ³ Iya Jisis siya yaiyar niki okwo boinin mi sima ina hainaniyim ti inkamin iga in ninsimsiruun Jisis siirim. Mi kam nwiyyim sima hainani ti inkam iirin. ⁴ Mi omaka yainaua ini iikamim sima yidwokaisisirkiya mi sima Jisis siir kingiin paninsi haiginsi ti inkamin iga in ninsimsiruun. Mi sima akouwa hirii iiyam mi akou haimii iir ini piraku maeyaua siyar nokwo hiririuwa saiirar. Mi sima akou haimiyyin ha pirak grirgigiyin mi ta haiya ti inkamin siya whina mi sima idmirim kwiiya boritkikin mi ina yonkwokiikiraraokiya. Mi ini Jisis siir igmiiga yauni kikinuuwa. ⁵ Mi Jisis siya simiir naingwo tibmiiya saiir kigiyin mi siya ti inkamin siir boinki, yinisim! Kara kiriir dimin biyeyim simiir bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁶ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim yim sima hir warar ninkin idwokaigim mi simiir kwoinim aowa aowa ini ta yaiya Jisis siya boina saiir saiira yaingwokwonanaeyim. ⁷ Siya ti hinin yai boinin mi siya tari Adi Komii siir nighbumbui. Inkam nwrkin biri swoki haiyoprimdiyumii srankin dimin biyeyim. Nningaka. Adi Komii siirar miiga. ⁸ Mi simiir kwoinim Jisis siya bidi yinokninkiniyim mi siya simiir asi boinkin, kima wara hinin kwoinin kimiir waraur dimusi nwowi? ⁹ Piki hinin dimin ikin hinsima nwowiyin? Mi kara ha boini kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi tiki hinin diminin kara wi diga nwowi? Mi tari wi dig nwo rani? Mi kara ha boini, kira kiriir hai aiir hainam mi hininin kara wi digar nwowi, iye? Wi dig nwo rani, aniya? ¹⁰ Kima dinokninkin, Adi Komii siir yinisimin ninomor kou hirankin nitin karaigin. Kariir kirieya wi digar nwowi kimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim. Mi Jisis siya ti inkamin iga in ninsimsiruun siir asi boinkikin. ¹¹ Kara kiriir boinkii, kira dingsingi! Mi kiriir hai aiir hainam mi kira pi kiriir omaka damigusam. ¹² Mi siya ini iikamim simiir whwonkam idar yinsiingiyin. Mi siya ini siir hai aiirar hainamin. Mi siya biri kimiminkin, ina yinsiin apnamin. Mi sima hiriinan kigiyim mi sima ini hindara yanaakiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Mi sima ina boinkiyim, biya nim krma ti hinin diminin siir biri kigin. Iriig.

Jisis siya Livai siir nikiunakin
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Mi Jisis siya whigbid hiriyar swoki apnamin mi iikam isid komiiyin sima ini siir mhoiyar yamim. Mi siya Adi Komii siir yaiya ini simiir yowimwarkai haiginuwwim. ¹⁴ Mi siya ha napnamin Livai siir kig, Alfias siir yinisimin. Mi siya omaka omom omoman umir nidwokai haiya, yio saiir nidwokaii. Mi Jisis siya yikiugi, kira kariir mhoiyya wit! Livai siya ha ninsiingiyin mi ini siir mhoiyar yamin.

¹⁵ Iya Jisis siya Livai siir omaka hir niki idwokai aeyin mi kam hoimgakim umir haiiyim, nhirim siyu biye tiri kam ima mi kamim Jisis siir kigna mriiyim, sima simar yidwokai aemim Jisis saikan. Ti hiriinan kamim kasaka rani, Jisis saika nap mriiyim. ¹⁶ Mi Farisi kam nhirim siyu komii ninokninkiniyim sima kig Jisis siya kamim siyu biye tiriyim mi kamim umir min haiiyim simaka nidwokai aei. Mi Farisi kamim sima srigi kamim Jisis siir kigna mriiyim simiir, Jisis siya kamim siyu biye tiriyim mi kamim umir min haiiyim simaka dimusi nidwokai aei? ¹⁷ Mi Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ina boinkiyin, inkamin ma karamaeyin yio siya paowai widi inkamin siiram biri swoki amikin. Nningaka. Mi iki makak iikamim pi sima simar nami kamim paowai widiyim simiiram. Kara iikam miyyik miyyikim simiir nikiunam ara biri nitin. Nningaka. Kara iikam biyeyim simiir nikiunam nitkin. Iriig.

Nae haiya aeni siyugin
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Mi igwira Jon siir kigna mriiyim kamim mi Farisi sima, sima nae haiyakim. Mi kam nhirim sima ina yitim, Jisis siir ini srini mi Jon siir kigna mriiyim kamim mi Farisimi mi kigna mrii ikin, sima nae dimusi haiyaei? Mi kamim kiriir kigna mriiyim yim nae haiya

karamae dimusi nwowi? ¹⁹ Mi Jisis siya simiirin boiniyo yaiya kwira boinki, iya inkam nwirin siir wig aair sainam tiri mi siir nomiiyauim mi ikam nhirim sima wa niti ta nae aairimin. Mi sima ta iya wigwas naeya saiir naei mi sima wa haiyaei? Nningaka. Sima wa naei. Mi siir nomiiyauim mi ikam yaisi yaisiyim sima wi maigimaigar nwonami siir whinsain haiginiuwamin. Mi taka iya sima wi nae minar haiyaei. Nningaka. ²⁰ Iya tiki inkamin wig nonkwonain siya om whira nami mi krima hikak saiir dwoki mi nae minim saiir haiyaki. Mi iya kara kimiir haiburgigana mi kima wi hiriinanar timi tirki.

²¹ Jisis siya boiniyo yai kwira ina swoki boinin, dimin winin dimin biyie aka kipi nitapiyok. Inkamin yuis win haimii biri kintio haigin yuis kwira saiir noin siir nitkin panam mi siya hiriinan tiri, siya saiir nitkin pani mi saeya wa swoki imbiryami. Mi wina wi kaba saiir mimbirgi mi noin wi komiiyar swoki okii. ²² Inkam nwirkin wain wini opa wraisu is kaba op two biyenana saiir biri swoki aokaiiga. Nningaka. Mi siya hiriinan tirkiswo mi ti wain winin siir opa saeya niyopiingi mi ta wraisu is kaba saeya wa nimbiryamkii mi wain wini opa wa naokiyamki. Mi wraisu isa wa mi imbiryamki. Mi inkamin wain wini opa saiir naokaii siya wi hinina tir, wi wraisu is wina wi saiir daokai. Iriig

*Juda simiir ii komiia p'u siisiya Sabat mii min saiir kipi m'rii
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)*

²³ Mi Adi Komii siir ii komii kwira Sabat Jisis siya numira wid ninkina saiir napnamkin mi kamim siir kigna m'riiyim sima saika warar yinkin apnam. Iya sima napama, sima witnidim ha kiwromwris haiyamim mi ina yinibrombrop apaeyamim. ²⁴ Mi Farisi kam nhirim sima Jisis siir boinki, wakae! Kima ta Juda simiir ii komiia p'u siiskuwakiya mii min saiir dimusi m'riigim mi nae minim saiir dimusi mi haigim. Mi kima ti siyiu iir bi sibgu apkim. ²⁵ Jisis siya ina yowarkii boinkiyin simiir yai aair mi kima tari dimin whirin baiya kimiir brougaeyin Devid siya tirin siir biri mwaingim? Mi taka iya Devid siya mi siir isid ieya sima nae karamaekim mi simiir m'hiyim ina yaowim. ²⁶ Iya tiki dimin ieya nimbiamin Abaiata siya nwokin pris inkamin nae Adi Komii siir ninkin imiiaeyin. Mi Devid siya mi siir isid ieya simar yapn'opkainam Adi Komii siir omaka aair. Mi Devid siya paimir iir naeyin mi siya paimir haimiyyim siir isid iir yae hauu. Tiki naeyim inkam nningaki bi naeikin. Nningaka. Pris simiiraraingim. Mi sima yai biri swoki boinkikim ti diminin Devid siya tirin. Mi kima yai krimaka dimusi boini. ²⁷ Jisis siya boinki, ta ii komiia Juda simiira p'u siiskuwakiya Sabat, saeya iikamim hik simiir hauuwim biri nwoka. Nningaka. Ta ii komiia minam nwoka iikam hoingakim simiir whindir'raerar haiginiuwam. ²⁸ Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin ta ii komiia Juda simiira p'u siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya Sabat saiir Biyan Inkam Komii siya asi nwowi. Iriig.

3

*Mi Jisis siya Juda simiir ii komiia inkamin inib waeyaoki naowin saiir haiswoniskigikin
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)*

¹ Mi Jisis siya ha swoki apn'opkainamin Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeiya saiir mi inkam nwirin hir nwokin siir inib waeyaowim ini paeyarwainan ywokiyamim. ² Mi Farisi kam nhirim Jisis siiram hirar kaonanae. Sima biri ninokninkinkim siya ti inkamin siirin pi ii komiia saiir namisi haiswoniskii mi ta hiriinana saiirsi boiniuriyiu boinam minkim siirin. ³ Mi Jisis siya ti inkamin ina paeyarwainan nwowin siir boinki, kira simiir bopwoniya dinsiin okwoki. ⁴ Mi Jisis siya simiir sriigi, krima wi piki hinin siyiuin si tiri Juda simiir ii komii aairin mi krima siyiu m'iyik ti tir. Iyie!? Farisi sima yai biri wakae boinkim. ⁵ Mi Jisis siya simiir kaoyokiyokigiyin mi siir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin. Mi siya simiir m'hi kwoin imiir kigiyin m'iyik biri nwokin, sima ti inkam iirsi bi naingwoyimyokim. Mi Jisis siya hikak asi nwonamkin, ti hiriinan

siyü iirsiiyin. Mi siya ti inkamin siir boinki, kiriir #ndibin ha dinkiyinyinki. Mi siir #na ini wadeyar ywokiya. ⁶ Mi Farisi kamim sima Juda simiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya saiir haiburgigim mi sima biri kimiminkim ina yinsiin apnamim Herot siiram mi siir nomiiyau nhirim simiiram warar. Mi sima yayim iripa minam kitibmii boinkim Jisis siir nisomaokiyim. Iriig.

Iikam isid komiiyin whigbid hir nani owiugim

⁷ Mi Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim sima ti omon nu Judia hiranin sima siir haiburgigim mi whi Galiliya hiriir yam. Mi iikam isid komiiyin sima ini siir mhoiiyar yamim. ⁸ Mi iikamim ti omom omomim hiranin nu Galili nu Judia mi om komii Jerusalem mi nu Idumia mi ti om whiso Taia mi Saidon yo ini yab komiiyin Jordan, ini siir gimiiya waiywo. Sima omom omomankin nitkim. Mi ti isid komiiyin Jisis siir yayi sima wakae winkim digworaekwowim siya tirim simiir mi sima ha nitkim siiramim. ⁹ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, iikam isid komiiyin tisa nwowin ambi sima haigin ikwokromkwirisi. I ira pi kariiram dwomaigi, kara pi saiir kwirii nami. ¹⁰ Biya siya i aiir niki apni kwiriinam karamae niki owin mi siya iikam kasa bi haiswonimniskigin. Mi tariinanin iikam whiekak nhirim makak makakim sima ina yapiyaonamim siiram, simiir #nam siir piu aiir nini onkwouim. Mi sima iikam nhirim simiir asi napkinyamya amkim. ¹¹ Mi kamim yiu bibiyekin nii whwonkaiyim sima Jisis siir kigiyim mi sima ini siir igmiigar ini akaigai hiiuniyim. Mi sima ina kauwok boinkiyim. Kira Adi Komii siir yinisimkin. ¹² Mi Jisis siya yiu biyie imiir ninimniskiiyiyin mi siya iikam imiirin ina boinikidugiyin. Kima kariir inigin wi kipi haigiririr boinam. Iriig.

Jisis siya kamim iuur nwisa yimbingi siir mai aiir nap miriiyam

(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Mi Jisis siya mhu iir niinainamin mi siya ina dapikiuna kamim siya naingwowim simiir inigim. Mi kamim siya dapikiunam sima ina yamim siiram. ¹⁴ Mi siya aposel kamim iuur nwisa yimbingi hinda tinda saika nap miriiyam, Adi Komii siir yai aiir nap boinmamauuam. ¹⁵ Mi siya aposel kamim simiirin ini inigakar ywowaiginugiyim, yiu biyeyim iikamim simiir piu nii whwonkaiyim, simiir ninimniskiiyamamin. ¹⁶ Mi Jisis siya aposel kamim iuur nwisa yimbingi. Mi Saimon siir inig whirin Jisis siya nokdap haiginuin, Pitakin. ¹⁷ Mi Sebedi siir yinisim nwiso Jems, Jon sowiirin Jisis siya yaeya inigar swoki kisina okdap haiginu, Boanesis. Tiki inigin siir inig tipmwoki tipmwowin, ta diya tiowiya saiir yinisimkin. Sowii yayi ini hiriinan ywowa. ¹⁸ Mi Endru, Filip, Batolomiyu, Matyu, Tumas mi Jems Arpias siir yinisim ieya mi Taitias. Mi Saimonin biya ta yayi saiir boinmamaugun nu whiran inkam komiiyim krimiir kipi kigrirao. ¹⁹ Mi nwirin Judas Iskariotkin. Mi ti inkamin mhoiia wi wir siya napwouwi, kam nhirim io Jisis saika nwoiiyim siir nisomaowam naingwowim simakan. Iriig.

Ta miya bigi biyan yiu biyeyin Biesebul siirga

(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Mi Jisis siya ina swoki amin omaka hiriir. Mi iikam isid komiiyin ini Jisis saikar swoki amwoniyim. Mi Jisis siya mi siir kigna miriiyim kamim sima nae nidwosiis aeni ii karamaeka. Nungaka. ²¹ Mi Jisis siya siir iripa o nhiiyim mi siir yopii ad owa, sima hiriinan nini wakaeniyim, Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim, sima nae min nungugu ae karamaeyar nwowi mi sima ina yitim siir nikiunakiyam. Mi sima siir boin mi tari siir kwoinin pi whaowaekin, siya ti nae min nungugu ae karamae nwoiin.

²² Mi kamim siyü komii ninokninkiniyim sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi ina yitim. Mi sima ina boinim mi tari bigi biyan yiu biyeyin Biesebul ini saika nwoiin. Mi nhirim ina boinim mi tari Jisis siirin Biesebul siya hauuga ta kirieya yiu biyeyim inkam piu nii okwokaiyim simiir ninimniskiiya. ²³ Mi Jisis siya simiiram yikuna, sima siir kingiin nitim. Mi siya simiirin boiniyo yai arar boin. Mi siya boin, yiu

biyie simiir apu budin Setanin, siya wi yiu sima simar swoki inimniskiinaei, aniya? ²⁴ Mi ti om komiyyin siir hiran iikamim sima isidin whisa ninkibirnakii mi sima wi kiriekakar sibgu owi, aniya? Nningaka. Sima wa nidam ninoopki. ²⁵ Mi iikam nhirim omaka iruwanim sima isidin whisa ninkibirnaei, yaii niniyam mi sima wa sibgu owi iripar, aniya? Nningaka. Sima wa ninoopki. ²⁶ Mi yiu biyie Setan siir isidin sima siman isidin whisa nwowi mi siir isidin sima sima wi kiriekakar nwowi, aniya? Nningaka. Sima wa ninoop iuguski. Mi hiriinan tiri, Setan siirin, wi Setan siya swoki haiswoniskiinae, aniya? Nningaka. Siir kirieya ini kariir kirieya saeya haibura. Mi siir miya wi kara tirbugi.

²⁷ Iya inkam nwirin inkam kirieni omaka napninopkainami mi siir digworaekwowim simiir nini tauae hainakiyam mi siya wi digar nwowi, siir digworaekwo imiir tauae haiyam, aniya? Nningaka. Mi siya inkam kirie iirin bi idni tiki kogrimdinugig. Mi siya hiriinan tiri siirin mi iki siir digworaekwowim, iki siir omaka nwokaiyam, simiirin wa nini tauae hainaki.

²⁸ Kara kimiirin yaimwowa boini, digworaekwo biyie biyeyim iikam hoimgakim kimiir waraur nwokaiyam, wi Adi Komii siyar haiyoprimdiyiumii swoki. Mi yai bibiyeyim kima mi boinbumbuwiyim simiirin wi warar mi inkin haiyoprimdiyiumiigi. ²⁹ Mi inkam nwirin Adi Komii siir naeyuin siir nigbumbuwi mi Adi komii siya tiki inkamin siir dimin biyeyim, simiirin wi warar ninkin haiyoprimdiyiumiigi rani. Nningaka. Tariinan mi mhoiyya iripi hiriinan, wi nningar mi owi. Jisis siya hinina boinkin, tiki inkamin, Adi Komii siir naeyuin siir nigbumbuin mi tiki siir dimin biyeyim siya inokinokin wi hik simiirsiyar hainanaei. ³⁰ Jisis siya ti yai whiekakim hinin dimusi bi boinkin, simiir kwonim ha naingwokim, Jisis siya yiu biyie siir kirieya saiir mirii. Mi siya ti yaiyam hinin asi boinkin. Iriig.

*Jisis siir apu aeya mi siir nomousim ima
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)*

³¹ Mi ta iya Jisis siir apu aeya mi siir nomousim ima, sima ina yimbiniyim. Mi simainii omaka akpitga hir yaka okwoniyim. Kira unki it krimiiram. ³² Mi iikam isid komiyyin siir nidwo ywokaiyam sima boinki siirin, ha? Wakae! Kiriir apu aeya mi kiriir nomousim ikim mi kiriir yokman ima, sima isi kiriirim idwowiya hinar nidwo kaowim, kiriiram in sima nikiugikim. ³³ Mi siya ini simiir yai aka yowarki boinkiyin, yipiki iikakim kariir piugana saiir hiriinan nwowim? ³⁴ Mi iikamim siir nidwoyokaiyam siya ini simiirar kaoyokiyokiyin. Mi siya ina boinkiyin simiirin, kigi! Kariir apu mi kariir nomousim, ti kimargim, ti tirar kwowim. ³⁵ Iikam hoimgakim Adi Komii siir yai aiirim naingwo tibmiyim mi siir miya saiir miriyyim sima wara. Mi sima wi kariir apu mi kariir pomou yokman nwowi. Iriig.

4

*Inkam nwirin witnid nitkinamkin numir
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Jisis siya simiirin Galili whigbid hir swoki owomwarkaiyuu. Mi iikam isid komiyyin saika nwowim kasa rani. Mi Jisis siya i aiir asi kwiriigin. Mi siya saiir kwirii idwokaiyin mi iya ini whigbid hinar ywowa. Mi iikamim ini whigbid hinar yokwowim mi siya simiirin i hinar yidwokai owimwarkaiyugi. ² Dimin taeminim siya nowimwarkaiyuwim simiir, siya boiniyo yai arar nowomwarkaiyugim. ³ Mi Jisis siya boin, kima wakae! Inkam nwirin witnid numir hir bidi yitkingikin. ⁴ Mi iya siya ha nitkinamin mi witnid nhirim siyiu nikiigiinaowidim, yim ini ipiyinki sim ini iugi aenyim. ⁵ Mi witnid nhirim siiyakak maeyauwa saiir nikiigiyim, maeyauwa nun idar nwowa, nuginin aowa nam kamae nwowa saiir. Mi ti witnidim biri briprigim ina whakidudugiyim. ⁶ Mi iya biyyin ha whwokiyin mi ini witnid ibairim simiirar yaowhwoniyim. Mi ti witnid ibairim simiir miyim aowa nam karam nwowim yim

ina wainamim. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwo yakaigai. Mi ti urid amridnanin ha whakiyin mi ti witnid ibairim simiirin ini siya yisiwamwarkaigiyim mi ti witnidim nae bi budgin. ⁸ Mi witnid ibair nhirim nu maeyau miyik nikiigiyim, yim ini komiiyar ywokiym mi yim nae hiniina hiniina bud, nhirim kamairim iriiyar mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwoim mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwir iuur. ⁹ Mi Jisis siya simiir boinki, inkamin wingakaingin mi siya ti kariir yai imiirar wakae mi ha sibgu daingwo omok. Iriig.

*Jisis siya boiniyo yai aiararar boinmimauugin
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Mi iigwir mhoiia Jisis siya sasair ywoki hirin. Mi mhoiia kam iuur nwiso siir kigna miriiyim mi iikam nhir ikim sima ina yitim Jisis siirim. Mi sima ini srini siirin boiniyo yayim simiir yaimwoki yaimwaim simiiram. ¹¹ Mi Jisis siya simiir yowimwarkaiyugi. Mi ta Adi Komii siir oman yaiya kara kimiir bidiyar iki owomwarkaiyugiyim. Mi iikam nhirim saiir wakaeyim, sima biri ninokninkinkim sima boiniyo yaiarar wakae. Mi sima saiir yaimwowin siir biri ninokninkinkim, sima pi whaowaekim.

¹² Mi sima wa kigi ti diminin mi sima wi sibgu kigsib rani. Mi sima wa wakaei mi sima ta yaiya saiirin wi sibgu wakaesib rani. Nungaka. Mi simiir kwoinin bi kisina haigikim mi sima Adi Komii siiram paninsi yaingwo tibmiisi. Mi Adi Komii siya simiir dimin biyeyim simiir paninsi haiyoprindiyumiigisi. Iriig.

*Jisis siya ta boiniyo yaiya inkamin witnid nitkinin siir yai imiir nowomwarkaiyugim
(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)*

¹³ Mi Jisis siya simiir boinki, kima ta boiniyo yai kwira saiir bi ninokninkinkim, aniya? Mi kima wi panina sibgu owomwarkai boin haiginuwi ti boiniyo yai whiekakim simiir yaimwowim, ha? ¹⁴ Kara kimiir niki boinmauu wakaeki, tiki inkamin witnid nitkinin ini tiki inkamin Adi Komii siir yai boinmimauuwiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁵ Iikam nhirim sima Adi Komii siir yaiya pa wakae nami mapi sima siyu hir napami mpa naingwo ouwouami Adi Komii siir yaiya. Sima Adi Komii siir yaiya panaowar wakaenaki mi Setan siya panaowar swoki kwitkigi Adi Komii siir yaiya simiir kwoinaw haiginama. Mi tiki iikamim ini ti witnidin siyu nikiiyim, sibgu whak karamae nwowiyim, ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁶ Iikam nhirim sima ini ti witnidin siiyakak nuin, siir nakaigaiyim mi sima ti iikamim ini hiriinan ywowim. Yayim sima wakaeyim pa wakae nigruramsasaugi, ta Adi Komii siir yaiya simiir mhi kwoinaw. Mi sima pi maingimairgar nwo nami, ta yai aiiram. ¹⁷ Tiki iikamim ini witnidni miyiyim aowa nam karamae nwowiyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima paninsi ywokwo bripriisi. Mi iya hikin nimbiniiyim simiir kinankiuwam mi sima wi ii priei nokwo rani. Mi sima Adi Komii siir yai aiirin wi digumii haigingigi. Mi sima whiekakim wa nikiiyam iuguskii. ¹⁸ Mi iikam nhirim ini ti witnidin maeyauwa urid amridkakim siya nwowa saiir nakaigaiyim ini simiir hiriinan ywowim sima wakaeyim Adi Komii siir yaiya. ¹⁹ Mi simiir kwoinin ini umirmimim mi nuan digworaekwowim ini sima kiyainamim. Mi ta Adi Komii siir yai kibiya ini ti digworaekwo imar higrinugiya. Mi Adi Komii siir siyuin siir paninsi sibgu apsi. ²⁰ Mi iikam nhirim ini ti witnidin nu maeyau miyik nikiiyin, ini siir hiriinan ywowim. Sima ina sibgu wakaeyim Adi Komii siir yaiya. Mi simiir nhirim kam nwir iuura mi budi mi nhirim pi kam nwoima mi budi mi nhirim pi kamairim iriiyara mi budi. Iriig.

*Sima yukidin niuyaiyin wi two aowa higrinuwi
(Lk 8:16-18)*

²¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi iya inkamin yukidin niuyaiyin siir hangimunanii mi siya wi two aowa haigiprakaii, iye? Wi hii aowa haigiprakaii, aniya? Nungaka. Kira bopwonauan romyasin siir dinankii! Mi yukidin pa sibgu iuyakii. ²² Tiki inkamin siir

kwoinpai kwoinpaiyim tariinanin tiki idowiiya nwo karam nwowim mi mhoiia sima wi idowiiya nwo iuguskii mi wi dimin whirkin swoki haigiprakai rani. Nningaka. ²³ Kima ti iikam whiekakim kima wningakaingim, kima timi wakae.

²⁴ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, yaiyim kima wakaeiyim kima sibgu daingworinukripkai. Siyiuin inkam nwirni kima tiriyin mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan siyiu irar swoki inkin tiri. ²⁵ Mi inkam nwirin siya ninokninkin miyikaki niuwi mi mhoiia Adi Komii siya siirin wi hiriinan ninokninkin ailar swoki inkin idu hauraraokii. Mi inkamin ninokninkin haimisimakaki niuwi wi Adi Komii siya swoki haii. Mi siya wi ninokninkin karamaeyar nwoiuguski, wi haimii sima hai naowid rani. Nningaki nningakinga. Iriig.

Ta boiniyo yaiya inkamin witnid nitkin whakiyin siir yaiga

²⁶ Jisis siya hinina boinkin, iya Adi Komii siya iikamim mi digworaekwo whiekakim simiir biyan nwowin, siya ini ti inkamin witnid nitkinamin mi siir numir aair sibgu kigriraowin ini siir hiriinan ywowin. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinanar mi sibgu kigriraowi. Mi siir numiran naeyim wi hoimgakar nimbiamii. ²⁷ Mi inokinokin ti inkamin niyaka pi nhwo nib whwonkaowi mi nugakin siya pa ninsiin apriramyakwoki. Ti inkamin siya kigiyin mi siya ini siya siyar yaingwowin, ti witnidin siya komii panina nwokikin, siya biri ninokninkinkin. ²⁸ Nu siya minki mi ti witnidin pa kinan grimgrinkigi mi siya mhoiia pi nae kakar namwo iuwi. Bi pi kwo aeyar nimbiamii mi mhoiia nae pa budgi. ²⁹ Iya sasaeyim wai nwowiyim mi ti inkamin pa ningugu haii. Iriig.

Ta boiniyo yaiya mastet yinika

(Mt 13:31-32,34; Lk 13:18-19)

³⁰ Mi Jisis siya boinki, kima Adi Komii siir iikamim mi siir digworaekwo whiekakim simiir biyan iikam nwowi mi kima wi paka hinin boiniyo yaiya sae nikri boini siirin. ³¹ Mi ti mastetnidin siir hiriinan ti ikrii boin. Mi mastetnidin siya iki paenid nhirim simiir hiriinan tani. Nningaka. Siya sapkisapisimkin komii rani, ara krinankin. Mi siir nidim kasa rani, hoimgakim. Mi Adi Komii siir isidin ini ti mastetnidin siir hiriinan ywowin kasa rani, hoimgakim. ³² Mi inkamin ti mastetnidin siir ninkin digiyin mi siya pa whakii mipi komiiyar namwo iuwi. Mi siya iki sasae hoimgakim pi simiira mrwii haiburgigi. Mi siya kwiya komii kakargin mi ipiyan minim simiir whieyim pi siir kwiya imiirar mi haigii. Iriig.

³³ Iya sima Jisis siir boiniyo yai imiir ninokninkinim mi mhoiia siya iikam imiirin boiniyo yai kasa biri boinkin, Adi Komii siir yaiyim. ³⁴ Diminim siya boiniyim pi simiir boinkii iuguski rani. Nningaka. Siya pi boiniyo yai ara boinkii. Mi iya siir kigna miriyyim kamim pi sima sima nwoki saikain mi Jisis siya yaimwokiayimwowim pi haningii boinski. Iriig.

Jisis siya opud hinin komiia sair boinkikin mi opud hinino ina digiywo

(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Mi naiowaka ta iya ailarin siir kigna miriyyim kamim siya simiir boinki, kima pi whi yarmiya kigidamtibi. ³⁶ Mi sima ta iya Jisis siya nidwokaiya sair kwiriinam mi sima siir wara yuginam. Mi sima i nhirim ini warar yinkin kwirii namim. Mi iikam isid komiyyin sima siir haiburgigim mi sima ina yamim. ³⁷ Mi opud komiia ha hugnaniya mi hinin komiia ha mi it mi simiir iyan ini wara kaibombokiigiyin, hinin aeya. Taka hinin opud komiia prasaeki mi iuwi. Mi iya opa mirkimirki ninkinim pariiparii. ³⁸ Mi Jisis siya iya sair idao hir kikinaniu whwonkaigin nhwo mipiyananin siir. Mi sima siir yinidgu insiin mi sima ina boinim, hie! Ti krimiir Adin, kima pi inigak nwo rani, pi tirar nwomainainami. Mi tari kira krimiirsi naingwoyiyimiyok rani, aniya? ³⁹ Mi Jisis siya ha ninsiingiyin mi siya io opud hinin sowiir ywoki. Mi siya ina boinkiyin, kowa

dig dwoki! Mi Jisis siya hiriinan boinkiyin, opuda ina digiya mi opa hinin simki biri swoki itkika, ini ningar ywomaigiya mokmokwaiga. ⁴⁰ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki. Kima hinin dimusi nididnanaekim, ha? Mi kima tari naingwo tibmii karamaekim ini ningar ywowim, aniya? ⁴¹ Mi sima ini mounana siinkaokiyim mi nidid prasae biri kinkikim. Mi simasimar yomboin amboina. Tiki inkamin siya yipikin tiki hinina tirin? Opud hinino ini siir yaiyar mi wakaeyoknakiyo? Iriig.

5

Inkam nwirin siir nwowim yiu biyeyim Jisis siya ninimniskigikim (Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Sima whi yarmiiya hiriir yimbiam Garasa simiir nu iir. ² Mi iya Jisis siya i aiir haiburgigin mi inkam nwirin uridyiu biyekakin siya biri kimiminkikin ina yamin siirim mi tiki inkamin uridyiu biyekakin siya maeyauwa inkam hangikaiya saiir hir nwowikin. Siya saiir hiranki nitkin. ³ Siya inkam hangikaiya maeyauwa saiir whwonkaiigin. Inkam nwirkin siir nonkworinu dig nwo rani. Mi weyin sopni siir mi udkikini wi iriipi hiriinan, wi dig mi o rani. Ningaka. ⁴ Fi kasa rani, sima siir iga in imiir udim weyin sopni mi tidop mini ha mi kurimdinu. Mi ti dimin whiso siir kogo, pi sowerar mi ankabimbirnami. Siir kirieya prasae rani. Inkamki siir nonkworinu mi siir udrinu dig nwo rani. Ningaka. ⁵ Inokinokin siya nii nabie pi inkam hangikaiya maeyauwa mi mhu, pi hirar nwowi. Iki siya kauwaryimyoknamiyim mi siya pa hai pi siir piu aiirar nikrimkripi. Mi siir pua nhie aunawaigi nwowi.

⁶ Siya kigi Jisis siya aru hirar nwowin mi siya ina iwitnaniyin. Mi siya ini Jisis siir igmuga kingiina ini akai huniyin. ⁷ Siya ina kauwok boinkiyin, Jisis! Kira Adi Komii siir yinisimkin ninomor kouankin nitin kira kariirin dimu tiram mini? Kara kariir nikopwaisisirki Adi Komii siir inig iir, kira wi kariir kipi diriraerar bumbugi. ⁸ Mi Jisis siya ti yiu biyeyin siir piu nii okwokaiyin siir boinki, yiu biye, kira ti iuguski siir piu hirii kipi nwo. ⁹ Mi Jisis siya srii, kariir inigin yipikin? Mi siya ina yowarkii boinin, krima hoimgakim. Mi kariir inigin siirin hinin asi dapkin, hoimgakim. ¹⁰ Mi siya Jisis siiram kauwok boinanaeki, kira krimiir kipi nikropki ta nu maeyau aiir haiburgigin.

¹¹ Hu isid komiyyin mhusimin kingiin nwowin ini siir mhaeyim. ¹² Mi yiu biye sima Jisis siirim kauwok boinanae, kira krimiirin ti huim simiiram dikropki. Mi krima pi simiir nii whwonkainami. ¹³ Mi Jisis siya ini wadieya ywokiyin simiirin. Mi ti yiu biyeyim ti inkam iir haiburgigin, ini hu simiir piu ii whwonkainamim. Mi ti hu isid komiyyin sima mhu iir haiburgigin mi sima ina iwit iniwamwirkinaniyamim siiyenan iir. Mi sima ig hinin biri niwit namkim, nhwo bidi kwisnamim. Mi sima ina iwit natatamim opa hiriir. Ti hu whiekakim hiriigim, 2,000 kasaka rani, hoimgakim. Mi sima ini op aiir kwiyae aokaonamim.

¹⁴ Mi hu imiir kigriraowiyim kamim sima ina yidamkiyim. Mi sima ha niwit amim mi ina boinmimauuamim om komii hiran iikam imiir mi omisisismim ti om komii siir yaba nwowim simiir hiran iikamim simiirin warar mi iwit boinmimauuam. Mi iikam whiekakim ta maeyauwa hu ima nwowa saiir ini kignaki mi diminin Jisis siya tirin ta maeyau aiir. ¹⁵ Mi sima Jisis siir hiriir yimbiam mi sima ti inkam iir ini kigu biya yiu biye isid komiyyin siya nwowin. Biya ti inkamin yuisak biri nwokin mi tariinanin siya yuis bidi kaiyin. Mi siir kwonin ini hanngi yaingwo omokiyin. Mi siya hirar nidwowi mi iikamim sima siir kaowim mi sima ina yididim siirsiyin. ¹⁶ Mi iikam whiekakim ti diminin siir kigim mi sima ina yapboinmamauamim ti diminin ti inkamin Jisis siya haiswoniskigiyin yiu biye biya ti inkam iir nwowin. Mi sima hu imiir warar mi ikin boinmimauu. ¹⁷ Mi iikamim sima Jisis siir boinki, kira ti krimiir nuin siir kipi nwo. Kira maeyau kwira damki!

¹⁸ Hya Jisis siya i aiir kwiriyin mi inkamin biya yu biyeké nwokaiyiun siya sri Jisis siir, Jisis, kara kinaka namam naingwowi? ¹⁹ Mi Jisis siya wadie biri nwokin siirin. Nningaka. Siya ti inkamin siir boinki, kira kiriir omaka dam, kiriir yopii yokman imiiram. Mi kira simiir tini boinmimauuu digworaekwo hoimgakim Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya tirkiyim. Mi siya kiriirsi naingwobumbugin. ²⁰ Mi ti inkamin siya ti om iir haiburgikin mi siya ina yamin. Mi siya nu Dikapolis hiriir yimbiyam. Mi siya hiran iikamim simiir ini boinmimauuu diminin Jisis siya tirkiyin siir. Mi iikamim sima hiriinan wakaekiyim ini mouni hanina siinkaokiyim. Iriig.

*Jisis siya inkam komii nwirin siir yinisim yinugiyina saiir haiswoniskigika
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)*

²¹ Mi Jisis siya ha swoki iyikidamin whi saiir mirmiiya hiriir mi iikam isid komiiyin sima ini saikar yamwomimrniyim whigbid hir. ²² Inkam komii nwirin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir kigiraowiyin mi siya ina yatin. Siir inigin Jairaskin. Mi siya Jisis siir kigin mi ina yamin mi ini ogmwo Jisis siir igmiiga kingiinar ini hiuniyin. ²³ Mi siya ti inkamin Jisis siirim sriinanae. Kariir yinisim yinugiyina ini nao kingiinar nwowa. Kiriir ina saiir wini hainini saeya pi naonamisi mi saeya wadie nwoki owim. ²⁴ Mi Jisis siya Jairas saika asi namkin. Mi iikam isid komiiyin ini siir mhoiyar woknamim. Mi nhirim ini siir priska priska miya yapamim. Mi Jisis siir wara biri kigwinkin, ini simiirara kigwin iskiyin.

²⁵ Mi wig ira hir nwowa saeya nhieki mi napidwodwomaimiia, saiir biewiyim iurwhis nhieki saeya napidwodwomaimiia. ²⁶ Naeyugak inkamim kasaka rani, saiiram nankabgugunanaeyim. Mi ta wiga saiir umirim whisariiyar nuguguskim simiirin. Mi saiir ma wadie bi swoki okika. Nningaka. Ma saiira ini komiia yasae owiuguskiya. ²⁷ Ta wiga saeya Jisis siir yai aiir wakaewina mi saeya ha nitka siiram. Mi saeya ti iikam isid komiiyin simaka nitka. Mi saeya Jisis siir mhoiia yit mi saiir ina siir yuis aiir yaka onkwoki. ²⁸ Mi saeya saiir kwoin arar yaingwokwokai mi kariir ina pi siir yuis aiirara maka onkwoki mi kara pi wadiyar nwoki. ²⁹ Mi biri kimiminkika saiir nhieya ina yinkisaenakiya mi saiir pua ini saeyar kinankiugiya nismikinkiya. ³⁰ Mi Jisis siya ina yinokninkikiyin siir kirie nhirim namkiyim. Mi siya iikamim simiir bopwoniya haimisiyao okwokaokiyin mi ina boinkiyin, yipikin kariir yuis aiir nonkwokiyin? ³¹ Mi Jisis siir kigna miriiyim kamim sima boinki siir, kira kigi! Iikam isid komiiyin wasi kiriirar nokwoyokaiyim mi krma wi panina ninokninkini? Kira hinin dimusi boinkin, yipikin kariir nonkwokiyin? ³² Mi Jisis siya ina kaoyokiyokiyin ti inkamin siir nonkwokiyin siir kigsibgiyam. ³³ Mi ta wiga saeya ina yinokninkinkiya diminin saiir tirkiyin mi saeya ini nididkakar ywokiya, saiir kiim kirie biri nwokin. Mi saeya ha nita ogmwo ini Jisis siir igmiiga kingiina ini akai kaiyrou hiuniya. Mi saeya ina boinmauugiya digworaekwo hoimgakim siir. ³⁴ Mi Jisis siya ta wig aiir boinki, yinisim! Kiriir naingwo tibmiiya kariir kirie aiiram naingwo tibmiiya, kiriirin wadie saeya nwowaiginugika. Mi kira ha dam! Kiriir kwoinin sibgu dwowipisunam mi kiriir ma dig nwoki oki.

³⁵ Mi Jisis siir yaiya ha niki boinin mi kam nhirim Jairas siir omaka hiranki nitkim mi sima yaboini siir, kiriir yinisima bidi yaonama. Kira kiigi wara inkamin nowamwarkaiyuwiyin saika hirii kipi ninkinanae. ³⁶ Mi siya ta yaiya sima boina saiirin ini hindara wakaemumuin. Mi siya Jairas siir boinki, kira kipi nidid! Kira kariirimin hindarar daingwo tibmii iski. ³⁷ Mi Jisis siya iikamim simiir yikidugig, sima pi saika kipi nam. Pita, Jems mi siir nomiiyau ieya Jon, Jisis saika simasimar yinkin am. ³⁸ Mi sima Jairas siir omaka saiir nimbiamim mi Jisis siya kigi, sima pi nankaninouwi, sima hinin biri nougim, wamki kimaii, nhwokou nhwokouim ini warar youwonikiyim. ³⁹ Mi Jisis siya ha napninpokainamin omaka apinaua hiriir mi siya simiir ini boiniu, kima dimusi nankaninouwi ta yinisim aiirsiyin? Ta yinisima saeya biri naonamka. Nningaka. Saeya

nhwo whini. ⁴⁰ Mi sima yaibu siir yiewaiyugi, Jisis siya iikam hoimgakim omakanau hir nwowim siya simiir yikrop apniki. Mi Jisis siya mi saiir yopii ado sowawai mi kam nwoimim siir kigna mirii ikim, hiriirin simasimar youapninopkainam maeyauwa yinisim aeya nwo aiirin. ⁴¹ Mi Jisis siya saiir ina aiir yonkwoki mi ina boinkiyin saiirin, Talita kumi! Krima ta yaiya saiirin hiniina boinkim, yinisim yinugiyin. Kara kiriir boinki, kira dinsiingi! ⁴² Mi biri kimiminkika ta yinisim yinugiyina ha ninsiin idwokiya ina yapririrama. Saiir biewiyim iurwhisko. Mi sima ti diminin siir kigim mi sima ini mouni hanina siinkaokiyim. ⁴³ Mi Jisis siya ina boinikidugiyin kima inkam nwir kipi boinmauu ti diminin. Mi siya simiir boinki, ta yinisim yinugiyina nae saiir ti hauu ae. Iriig.

6

Om Nasaretan iikamim sima Jisis siirin digiumii haimriiyugigim (Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Jisis siya ti omin siir haiburgigin mi ini siir omki om iirar swoki amin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ini saikar yinkin amim. ² Mi Juda simiir ti komiyya Sabat, Jisis siya omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya saiir yapninopkainam. Mi Adi Komii siir yaiya simiirin hir ini boinmimauuu. Mi iikam kasa rani, siir yai wakaeyim mi sima mounan asi siinkaokikim. Mi sima boin, tiki inkamin ta ninokninkina siir hir nwowa mi siya papi haigin, ha? Mi ti hinin dimin komiyyin siya panina tirkin, ha? ³ Mi tari ti inkamin omaka miriyyin mi siya, aniya? Mi siya ini iikamim nuanim krimiir hiriinan ywowin, aniya? Mi siya Jems siir yaowaekin, aniya? Mi Josis, Judas mi Saimon mi siir yokmanim sima ini krimaka tirar nwowim, aniya? Mi sima hiriinan kwoin naingwowim mi ini simasimar priidwo boinaiyamim. ⁴ Mi Jisis siya simiir boinki, profet inkamin iki siya hinda tinda namiyim sima siirin pi ha kigi, siya inkam komiigin. Mi siir omki om hirin siir yopii adam mi siir iripa o nhieyim yim sima pi ha kigi, siya inkam komii rani. ⁵ Mi siya dimin komii komii bi swoki miriigin siir om hirin. Nungaka. Mi siir ina simiirin wi nhirmi arar hainiiwokmaigi, siya iikam homgak wao biri hainiiwokmaigigin. Nungaka. ⁶ Mi Jisis siya iikamim simiir kigiyin sima biri naingwo tibmiigim mi siya ini iingasar pikrimgribgiyin. Mi siya ini omim siir omin siir kingiin nwowim, ini simiir yamin. Mi siya hiran iikamim simiir boinmimauuwam Adi Komii siir yaiya saiir. Iriig.

Jisis siya kam iur nwiso mi simiir hauugikin (Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Mi Jisis siya aposel kam iur nwiso simiiram yikuuna. Mi siya simiirin nwonisa nwonisa yikropki. Mi siya simiirin kirie ini warar yinkin hauugiyin, yu biyeyim simiir ninimniskiiyam. ⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima nae digworaekwo homgak kipi hainam. Kima pi paekopin hugwokwo apiyin siirara hainam. Mi umir minim onau kipi haiginam. Nungaka. Kima pi kimiir piu nunga nunga dam! ⁹ Kima iga pa diyopkimkikunam. Mi kima yuisa koua niyya saiirin pi kwokwisa kipi niinam. Nungaka. Kwokwira diinam. ¹⁰ Mi Jisis siya yai kwira ina swoki boinkiyin aposel kamim simiir, iyya nwisko mi apnimbiiyami om hir mi inkam nwirkin ha boinwini, kowa ta omaka saiir uni oni mi yaeya omaka iram kipi swoki amimin. Nungaka. Ta omaka irua kowa nwowa saiirara dwo kripkai kipi kisae kimrae. Mi iyya kowiir miyya dig nwokii ti om iir mi kowa wi haning dam. Mi ta omaka aiirin wi haning haiburgig mi kowa wa dam. ¹¹ Mi iyya kima om whir napnimbiiyamiyim mi sima kimiir yai biri wakaekim mi kima ti om iirin ha timi haiburgig mi yaeya om whiram timi am. Mi sinim kimiir iga imiir nwowim simiirin wa dikrimkrinkiigig. Mi sima wa nwoki aingwowoknakiyim simiir siyuuin miyyik rani. ¹² Mi aposel kamim sima Jisis siir yai aiir wakaenamim mi sima ina yamin. Mi sima ina yapboinmamauwamim Adi Komii siir yaiya saiir, iki omom omom imiir. Mi sima boin, kimiir mhi kwoinim ti kisina haigi, hiriyyar kipi nwokripkai. ¹³ Mi sima yu biyie hoimgakim iikam imiir nwowim simiirin haning

haiswonimniskiyam. Mi sima wa waekimnanin pi siirar mi iyopi iikam makak imiirin mi sima pi wadieyar mi okii. Ti wa waekimnanin siir kirie rani, Adi Komii siir kirieya wadie saeyar nwowaiginuwi. Iriig.

*Jonin op baptais haiginuwiyin siya bidi yaonamin
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)*

¹⁴ Tariinanin inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herot siyar wakaewin, ta yaiya Jisis siir inigin omom omomim bidi yiniyokiiyin. Iikam nhirim sima boinki, Jonin op baptais haiginuwiyin iikam imiir, siya bidi yinsin idwowin ie hirankin. Mi ti siya dimin komii komiiyim simiir asi mi inimniskii. ¹⁵ Mi nhirim sima boin mi tari Ilaijakin, aniya? Mi nhirim yim ina boinim mi tari ti profet inkamin biyanin siya, aniya?

¹⁶ Hiya Herot siya Jisis siir inig iir wakaewinin haigirirniyin mi siya ina boinkiyin, biya Jon siir niyin kara bidi iki kaigrip haiyin mi tariinanin siya ina swoki insiin idwokiyin, aniya? ¹⁷ Biyin Herot siya kam nhirim simiir nikropkikin Jon siir nonkworinuwam mi weyinsopni kogrinukikaiyam omaka huyokiyokaiya saiir hir hugripkikikaiyam. Mi Herot siya ti diminin dimusi bi tirkin, Herodias saiirsi tirkin. Mi Herodias saeya io Jon saika nwoka. Saeya Filip siir wiga. Herot siir nomousimin. Mi ta Filip siir wiga ini Herot siya hainiki onkwona. ¹⁸ Mi Jon siya Herot siir boinki, kira ti kiriir nomousimin siir wiga saiir hainiki nonkwonain yio ti hariinan siyiuin miyik rani. ¹⁹ Mi Herodias saeya kwoin biye Jon siiram ywo siir nisomaowam mi saeya dig bi nwoka. Ningaka. Dimusi rani, Jon siya ini omaka huyokiyokaiya saiir nwokaiyin. ²⁰ Herot siya Jon siirsi nididigin. Siya ina ninokninkin Jon siya inkam wadiek, siya dimin whir bi swoki tibusrankin. Ningaka. Siya inkam komiiyim simiir siyiu aka bi nantamyiririkin. Ningaka. Mi siya Jon siir asi kigriraokin. Mi siya siir yai aiir wakaeyin mi siya ina yaingwoyimiyyokiyin. Siir kwoinin miyik biri nwokin, siya ini hikak ywokiyin.

²¹ Herot siya nae komiia kwira diriraerarkwokin iya siir apugi naokainakiya saiir naingwokikin. Siya ta naeya inkam komiini mi mriiyim kamim mi inkam komiiyim omom omomim sim kigriraowiyim mi yai niniyim simiir biyan kamim mi nu Galiliyan inkam komii ikim simiiram diriraerarkin. Herodias saeya Jon siiram in i miyik amar niki oka Jon siir nisomaowamin. ²² Mi Herodias saiir yinisim yinugiyina ha napninopkainaniya ta omaka nae naeya saiir mi saeya ini ig ini swaeniya. Mi Herot siya mi inkam komii komii nhirim saika naeyim sima ini maigimaigra ywokiyim saiirimin. Mi inkam komii Herotin nu kigriraowiyin siya ta yinisim yinugiyina saiir srigi, kira dimuam naingwowi, ha? Kira kariir ti boinmauugi mi kara kiriir nwoki hauugi. ²³ Mi Herot siya ina yokopaisirkiyin ad isao! Ti diminin kara nimbini mi kira kariiram boini dimin whir kiriir hauuwam mi kara kiriirin wa hauugii. Mi kira kariir nu mi kariir digworaekwowim simiirim boini, bopwoniya kikitokiyam haimii kiriir hauugiyim mi kara kiriirin wa mi hauugi. ²⁴ Mi ta yinisima ha napnaniyama mi ini saiir yopii aiir yani sriinakiya, kira pi dimu haiyam boini, ha? Mi yopiiya ina boinkiya, kira pi ti Jonin op baptais haiginuwiyin pi siir mwo iir kaigrip haiyam tini boinu. Mi kira pa whainani kariirim. ²⁵ Mi biri kimiminkika ta yinisim yinugiyina, ti inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herot mi saeya siir boinki, kara minam naingwowi, kira pi Jonin iikam baptais haiginuwiyin siir mwowin pi mobmarni kaigrip haiginki mapi kariir whauugi. ²⁶ Mi saeya hariinan boina mi ti inkam komii Herotin nu kigriraowiyin siir kwoinin ini hikakar ywokiyin. Mi siyar yaingwowarkaigi, kara bidi iki imbinkiyin mi iikamim saika nidwo aeyim simiirsi warar mi aingwokin. Mi siya ta wiga saiir yai paninsi yiriyu boinsi. ²⁷ Mi bi kimiminkin ti inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herotin, siya ina yikropkiyin, inkam nwirin yai niniyin siir Jon siir mwo iir nini kaigriphainakiyim. Mi ti inkamin yai niniyin ina yamin, maeyauwa siir hugripkikikaiya saiir. Mi Jon siir ni iir ini kaigriphainaki. ²⁸ Mi Jon siir mwoin mobmorni haiginam. Mi siya ha hainaniyin mi

ta yinisim yinkopaka saiir ini hauuni. Mi ta yin kopaka ya ini saiir apu aiir ini hauuua, saeya kigam. ²⁹ Mi kamim Jon siir kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima ina yitim Jon siir piuis biyieya saiir hainakiyam. Mi sima ie ini kikaiyiu saiirin. Iriig.

*Jisis siya hauu aeyim kamim 5,000 kim
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jo 6:1-14)*

³⁰ Mi Jisis siir aposel kamim ha swoki haiyug apnaniyim, sima ini saikar swoki amwoniyim. Mi sima siir ini boinmauuni miyyim sima mriinaniyim mi yayim sima boinmimauuim iikamim simiir. ³¹ Iikam kasa rani, haimii tamii nnap anapim. Mi Jisis siir aposel kamim mi Jisis siyar, sima naeni ii karamaeka. Mi Jisis siya simiir asi boinkim, humbae! Krima nami maeyauwa iikam karamaeya saiir. Krima piu haimiisima nwoki siisi. ³² Mi sima i aiir kwiriyyim mi ina yamim simasimar maeyaua iikam karamaeya saiir.

³³ Mi iikam kasa rani simiir kigwo kwiriigiyim. Mi sima ina yinokninkinkiyim simiirin. Mi iikamim om komii komiyanim ini ta maeyauwa saiirim yamim. Mi bii ini simar iwit okwokwokinim. Jisis siya mi siir aposel kam ima, yim mhoiyya yimbiam. ³⁴ Mi Jisis siya mi siir aposel kam ima, sima ha nakuiyim mi Jisis siya iikam homgakim simiir kigin mi siya simiirsiyin naingwoyimyok prasae biri kinkin. Sima sibsibnankim inkamki bi kigiraowikim simiirin. Nungaka. Mi siya simiirin digworaekwo kasa biri nowimwarkaiyugin. ³⁵ Iiya bieyin nikiiyamtibin mi siir aposel kamim sima saikar ini boiniu, ta maeyaua inkam karamaeka, bie isi nikiiyam kingiin nwowamtibin. ³⁶ Kira iikamim simiir dikropki sima pi hinda tinda nwoki amtibim iki omim simiir. Mi sima pi nae nwoki sain aeyamtibim. ³⁷ Jisis siya simiirin ina yowarkii boinkiyin, simiirin nae kimar hauu ae. Mi sima Jisis siir boinki, kira minam naingwowi krima umirim kamarim kam nwira K400.00 hainamim nae simiir sain hauu aeyim, aniya? ³⁸ Mi siya simiir sriigi, kimiir waraurin naeyim pariiga nwowi, ha? Kima tikina kignaki. Sima nini kigninokninkinakiyim mi sima boin, krima bretin iriyyar mi anasu whis ha nwowi.

³⁹ Mi Jisis siya siir aposel kamim simiir boinki, kima ti iikam isid komiyyin simiir boinki sima maeyau maeyau didwowaam tib, ta ko kibi aiir. ⁴⁰ Mi sima hinin hinina yidwonam, nab whirin kamarim iriyyar (100) mi whirin, kam nwis iuur (50). ⁴¹ Mi Jisis siya ti bret iriyyarim mi anasu whis iko, siya simiir haiyin mi siya ninomor koua hiriir kaoki mi ina boin wadiekinyin. Mi siya bretin haninggin yinibimbir priiginki mi siya siir aposel kamim simiir hauugi. Mi iikam imiirin sima nwoki hid hauunamim. Mi anasu whiso iriipi hiriinanar mi tirki ina mi inspiispak inoop priiginkiyim. Mi ini iikamim simiir swoki hid hauunamim. ⁴² Mi sima nae dig nwokiyim mi simiir mhiyyim ina yaekinugiyim. ⁴³ Mi sima bret anasu haimii haimiyyim ina yaepipiru haiginkiyim. Mi nae haimii haimiyyim sima naepipiru haiginkiyim, nibim iuur isa swoki haiginam. ⁴⁴ Kamim ti bret anasu imiir naeyim 5,000kim. Kasa rani. Homgakim. Mi wig yinim hir warar ninkin okim mi sima simiir wara biri mwaingim. Kamim simiirarar mwaingim. Jisis siir kirieya naeyim homgak saeya nwokikim. Iriig.

*Jisis siya whi hirin op idwowa napnikin
(Mt 14:22-33; Jo 6:15-21)*

⁴⁵ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir yikrop kwiriigi sima i aiir kwiriinamim. Mi sima siir biyya yamkwokin whi mirmiyya om Betsaida hiriir iyikidam. Mi siya iikam isid komiyyin simiir nikropkiyam warar mi aingwo. ⁴⁶ Siya iikamim simiir nikropkiyin mi yio siya mhua hiriir iyyam, siya nhwo hir ini kwisboiniu. ⁴⁷ Mi naiowaka kamim siir kigna miriyyim ini whi hirar yakiririr mairibim. Mi Jisis siya ini whigbid hirar yokworibin. ⁴⁸ Mi siya kigi opud komiyya simiir i aiir namitiuwua, sima igwir hinin biri kignamkim mainan mirii idamkim. Mi iyya imimar niki oyakwoka biri niki pirkin iuguskika mi Jisis siya opa saiir ida yapamyakwok simiirimim. Siya minam naingwokin,

simiir nap haiburgikam. ⁴⁹ Mi kamim siir kigna miriyyim simar kigwin, siya whi aiirin op idwovar nouwapniyakwoki. Mi simiir kwoinim ha naingwokim, siya wraig mi iuwi. Mi sima haningi yinkau ankau siirsiyin. ⁵⁰ Iya sima siir kigwinim mi sima ina yididwinim. Mi Jisis siya biri kimiminkin siya ina yanka boinkiyin, kima kipi nidad! Kima kirie dwowin! Karaingin ti nitin. ⁵¹ Mi siya i aiir kwiriliuin mi siya ini simakar ywowin. Mi biri kimiminkika opud komiia ina digiya. Mi sima ini mouni hanina siinkaokiyim. Mi simiir kwoinim ini warar whriewhriekiyim. ⁵² Sima biri naingwowoknakim ti bret anasum Jisis siya hid hauum iikam imiir. Niingaka. Simiir kwoinim ina niki whriewhrie kripkaiyim. Iriig.

*Jisis siya haiswoniskiiyim iikam makakim om Genesaret hiranim kasa rani,
(Mt 14:34-36)*

⁵³ Mi sima whi aiir iyikidnaidam mi ini om Genesaret hiran maeyau aiir yaka kuu. Mi simiir iya hir yaka kunimborugig. ⁵⁴ Iya sima i aiir haiburgika mi ti omin siir hiran iikamim sima biri kimiminkim, Jisis siirin ina kigninokninkinwinim. ⁵⁵ Mi simiir iikamim ina yitirinkiiyim om Genesaret siirar. Ta maeyaua sima kua saiirar biri nwokim. Mi iya sima wakaekiya Jisis siya ini hapi nwowin mi simiir iikamim makakim simiirin hini yohaiginam. Mi sima ina hainamim siiram. ⁵⁶ Mi omisisim whiekakim mi om komii ima mi ti omom omomim Jisis siya bidi yapyoki digim. Mi simiir makak iikamim maeyauwa iikam homgaki ninkiniuwiya maket pi saiir hiran nini haiginiuwi. Mi iikamim ti makak iikam imiir hainaniyim sima Jisis siiram yikugi, kira wadie simiir nwokii mi ti iikam makakim simiir inim kiriir yuis aiirarar piki onkwokii mi sima pi wadieyar nwoki okiyim, aniya? Mi iikam homgakim siir yuis aiir nonkwowim, sima ini wadieyar ywowim. Mi sima whiekakar in, ini wadiekinar ywokiyim. Iriig.

7

*Yidiwi wanwiyae simiir niwiiyin Adi Komii siir siyu komii saika dig biri nwokin
(Mt 15:1-9)*

¹ Farisi kamim sima mi kam nhirim siyu komii ninokninkini ikim, sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi sima ini Jisis saika yamwonyim. ² Mi sima kig, kamim siir kigna miriyyim sima pi naei. Sima ina min simiirim bi biri hisokim mi sima krimiir yidiwi wanwiyae simiir siyu iir bi sibgu apkim. Mi simiir inam miyik biri nwokim.

³ Mi Farisi kamim mi Juda hiran iikam homgak ikim, sima simiir yidiwi wanwiyae simiir siyu imiirar niki tirkrpkaiyim. Iya simiir ina op hisok karamae nwowiyim, sima pi nae niki ae rani. Niingaka. ⁴ Iya sima maeyaua nae haiginiya maket saiir namiyim mipi sima nae sainaki mipa swoki iti. Mi naeyim sima hainaniyim sima pi op nini hisokni karamae nrowi mi sima pi nae rani. Siyuim sima tiriyim sima siyu whiruwani biri tirikim. Niingaka. Sima simiir yidiwi wanwiyae siyu imiirar tirikim simiir digworaekwowim. Mi simiir digworaekwo whiekakim hiriayar hisok digikim. Mobmir mob mi yhi two ikim sima simiirin bi swoki kimbuwikim.

⁵ Farisi kamim sima mi kamim siyu komii ninokninkini ikim mi sima Jisis siir asi srigim mi sima ti kamim kiriir kigna miriyyim, sima krimiir yidiwi wanwiyae siyuim simiir nap karamae dimusi nrowi? Simiir inam miyik biri nwokim, sima isi hiriinanar nonkwo aeyim. ⁶ Mi Jisis siya simiir boinki, biya Aisaia, profet inkamin siya ta yai aiirar niki win boinkikin kimiiram in. Kima niksisaeyakawaiwigim. Siir yokwowa hinana win boinkika,

ti iikam isidin sima kariir inig iir hainanam boiniyim, sima yai ara nhankini. Simiir kwoinim kanaka biri namasugim. Niingaka. ⁷ Mi kamim simiir siyu imiirara boinmimauwiiyim mipa boini ta yaiya Adi Komii siirga. Mi sima kariir inigin whisariiya hainani mi sima kariir inig iirim naingwo tilmii rani. Niingaka.

⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima Adi Komii siir siyũin b̄idi haiburgigim mi ini kimiir yidiwi wanwiyaemi siyũ imiirar napim. ⁹ Mi siya ina boin taraowamin simiirin, kara ina ninokn̄inkin̄in kimiir n̄iksisae siyũin. Mi kima h̄iriya naingwowi, ti simiir siyũin siyũ wad̄eyairgin. Mi wim kima Adi Komii kr̄imiir Wanin siir siyũin diḡumii siir haimriyũugigi. ¹⁰ Mi panao kara pi kimiir siyũ iir boinmauu wakae haiḡin̄uwi. Biya Moses siya hin̄ina boinkin, kira, k̄iriir yopii ado sowiirwai yai sibgu wakaeyokna. Mi inkamin siir yopii ad owiir n̄igbumbuwi mi siirin w̄i hindara disomaok̄ingi. ¹¹ Mi panao kara pi kimiir siyũ iir boinmauu wakae haiḡin̄uwi. Biya Moses siya hin̄ina boinkin, wim kima hin̄ina boinkim, inkamin umir digworaekwokakin mi siya wa hauuwi siir yopii ad owiirin. N̄ingaka. Siya w̄i hauu rani. Mi siya ha boini, ti umirin Adi Komiini umirkin kara pi kowiirwai swoki hauu rani. N̄ingaki, n̄ingak̄inga. ¹² Mi siya ti inkamin w̄i sowiirwai wh̄indiriraerar haiḡin̄u rani. N̄ingaka. ¹³ Mi kima kimiir yidiwi wanwiyaemi siyũim simiirar napi mi kima Adi Komii siir yaiya saiir wakaeyim pi boriisopi. Mi kimiir siyũ imiirara napama naingwowi. Mi kima ti h̄iriinan tirim mi kimiir kwoinim hin̄ina naingwowi, kimiir siyũin kima tiriyin wad̄eyairgin. Iriig.

Inkam̄in kwoin̄ biȳie nwowiyin̄ m̄ipi m̄iyik̄ nwo rani.
(Mt 15:10-20)

¹⁴ Mi Jisis siya iikam imiir yikiuna mi siya simiir boinki, kima ta kariir yaiya saiirar wakae nonkworinugi. ¹⁵ Dimin̄in inkam̄ ieya nonkwo haiiyin̄ mi ha naeyin̄, yio inkamin̄ io siya biri h̄iohaiḡin̄uwikin̄. N̄ingaka. Mi kwoin̄ biȳeyin̄ inkam̄ siir kwoin̄au nwokaiiyin̄ yio nik rani, pi siya tir̄bumbugi inkam̄ iirin̄. ¹⁶ Inkamin̄ w̄inwo rino kakairgin, siya yaimin̄ dimin̄im ha wakaeyimok.

¹⁷ Mi siya ha haiburgigin̄ iikam̄ isid komiyyin̄ siir mi siya ina yamin̄ omaka. Mi kam̄im siir k̄igna miriyyim̄ sima siir srii biyan̄ boiniyio yaiya siya boina saiirim̄. ¹⁸ Mi siya boinki simiirin̄, wim kima w̄indi kimiir kwoin̄im biri naingwo omokikim, aniya? Mi kima tari biri ninokn̄inkin̄im, dimin̄in inkam̄ ieya nonkwo haiiyin̄ mi ha naeyin̄, yio inkamin̄ io siya biri h̄iohaiḡin̄uwikin̄. N̄ingaka. ¹⁹ Ti hin̄in̄ dimin̄im m̄h̄i kwoinan̄ tani. N̄ingaka. Pi dini siyũ siir namki. Mi m̄hoiyya pi waisi h̄ir nin̄i ugigi. Ta yaiya Jisis siya boina saiir yaimwokiyaimwowa ya hin̄inga, iki naepai naepaiyyim̄ dimin̄ karamaekim̄ kima simiirin̄ h̄iriya sibae sibae. ²⁰ Mi Jisis siya ina boin̄tiraowin̄, dimin̄in inkam̄ siir m̄h̄i kwoin̄au nwokaiyyim̄ m̄ipi idowiȳa nitinaka mi ti hin̄in̄ inkamin̄ pi m̄iyik̄ nwo rani. ²¹ Mi kwoin̄ biȳeyim̄ inkam̄ni m̄h̄i kwoin̄au nwokaiyyim̄ m̄ipi hiranka h̄iugrim̄kripnanini mi inkam̄ iirin̄ pi simar tir̄bumbugi. Mi sima ti siyũ biȳeyim̄ hin̄in̄ hin̄ingim̄, kwoin̄ biȳie naingwo, h̄i nanae mi h̄i tauae mi inkam̄ nin̄it̄kikaigai aokao mi inkam̄ siyamar naingwona. ²² Wig h̄ain̄iki nonkwona, kigm̄air mi digworaekwo biȳie biȳie ikim̄ mi n̄iksasae mi hindara mwrakboin̄ mi inkamin̄ siyamar naingwonaeyin̄ mi nwirni dimin̄ mi boin̄bu mi nantamȳiriyir mi wh̄aowae diriraerar. ²³ Ti digworaekwo biȳie biȳeyim̄ inkam̄ siir kwoin̄au h̄ir nwokaiyyim̄ mi iya sima idowiȳa nitiyim̄ m̄ipa boin̄iski. Mi ti h̄iriinan̄ siyũin̄ inkamin̄ pi biȳie sima nwowi. Iriig.

Nu Finisia h̄iran wiga saeya Jisis siirim̄ naingwo tibm̄iga
(Mt 15:21-28)

²⁴ Jisis siya ha nh̄ingiyin̄ mi ti om̄ iir haiburgig mi siya nu Taia h̄ir nwowim̄ om̄im̄ simiir yam. Mi siya omaka ira saiir yapn̄inopkainam. Mi siya pi boriisopi inkam̄ nwirkin̄ siir k̄ipi ninokn̄inkin̄. Mi siya asi mi aguprakaiyyim̄ w̄i diḡ mi owi. N̄ingaka. Siya w̄i diḡ nwo rani. ²⁵ Mi wig ira saeyar wakae Jisis siya ini tir̄ nwowin̄ mi ta wiga saiir ȳinisim̄ ȳinugiȳina ȳu biȳeyin̄ ini saiir h̄ir nwokaiyyin̄. Mi saiir apua biri kim̄im̄inkika ina ȳitsisaua Jisis siirim̄. Mi saeya ini siir iḡm̄iga kinḡinar ini akai h̄uniya. ²⁶ Saeya ta wiga nu wh̄iranka saeya Juda wig rani. Saeya nu sim̄ Finisia nu komii Siria h̄ir nwowin̄ mi siir hiranka. Mi ta wiga saeya Jisis siirim̄ sriinanae saiir ȳinisim̄ ȳinugiȳina saiir

nwowin yiu biyeyin siir haiswoniskigiyam. ²⁷ Mi Jisis siya sairin boiniyo yaiya sair boinki, krima biyin yinisimim simiir naeyim simiir tiki hauu ae. Krima krimiir yinim simiir naeyim simiir kipi haii mi wra kipi nitkiniugi. Nningaka. ²⁸ Mi saeya ini siir yaiyaka yowarki boina, Biyan Inkam Komii kiriir yaiya yaimwowaiga. Iki wra sima kingiin nwowiyim mi naeyim pi yin ima nae krimkrinkigii mapi wra ima niuimim aei. ²⁹ Mi Jisis siya sair boinki mi kira ta hinina boina mi kira ha ti swoki am kiriir oma hiriir. Mi yiu biyeyin kiriir yinisima sair nwowin diyio kara bidi hugitkigiyin. Mi kariir kirie aeyar nwo haiginiugika kiriir yinisima wadie asi nwokika. Mi kiriir naingwo tibmiya ini kirie ywowaowa. ³⁰ Mi saeya ha swoki ama sair omaka hiriirin mi saeya ini kigu sair yinisima hii hirar whini. Mi ti yiu biye sair nwowin bidi yamigusamin. Iriig.

Jisis siya haiswoniskiigikin inkam waeyai w'ingirwiyin

³¹ Mi Jisis siya ha haiburgigin nu Taia hiran om iirin mi siya om Saidon siir om bopwovar yapam. Mi siya ina swoki amin nu haimii komii whirin Dikapolis hiriir. Mi siya whi Galilia hiriir yapnimbiam.

³² Mi sima inkam nwirin Jisis siirim yinkikwona apnam. Siya ti inkamin w'ingirwii waeyaigin. Mi sima Jisis siirim srininae, siir ina ti inkam iir hainiwokmaigiyim.

³³ Mi Jisis siya siir nikunamin mi iikam imiirin hirar haiburgig. Mi ini sowa sowar ini owouwo. Mi Jisis siir inanan ti inkamin siir win aair yaka hopkaigi. Mi yaeyapa ha piginkiyin siir ina iir mi ini ti waeyaiyin siir kwiryae aair yaka hougwokiyin.

³⁴ Mi Jisis siya ninomor kou hiriir kaoki mi siya ina iyaeniskigiyin. Mi siir kwoinin ha naingwoyimiyokiyin mi siya siir boinki, Efata, ta yaiya Jisis siirar yaiginka. Mi krimiir yaiya hinina boinika, kira wakaeki! ³⁵ Mi biri kimimankin ti inkamin siir wina ina wakaemokiya. Mi siir yaiya ina mi bonomokiya. ³⁶ Mi Jisis siya simiir boinikidukikinki, kima ti diminin inkam nwir kipi swoki boinmauumimin. Mi yim sima ta yaiya siya boin nikidukiya simiir sair biri swoki wakaekim. Nningaka. Yim sima ti diminin ini siirar swoki haigiririr boinamim. ³⁷ Mi sima ini hindara yanaakiyim mi ina boinim, digworaekwo hoimgakim siya tiriiyim pi wadie kinar nwowi. Mi siya inkamin w'ingirwii nwowiyin siir mi diriraerari mi wi wadieyar mi okii. Mi siya inkamin waeyai nwowiyin siir mi diriraerari wi digar mi owi. Iriig.

8

Jisis siya hauu aeyim iikamim 4,000 kim (Mt 15:32-39)

¹ Mi ta iya iikam isid komiyyin ina swokini oniyim mi sima nae karamaekim. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiirim yikuna. Mi siya simiir boinki, ² kara ti iikamim simiirsi naingwoyimiyoki iyyim kwoim sima kanaka nwokaigiyim. Mi sima nae karamae asi nwokim. ³ Mi sima mhiirima nwowi mi kara simiirin ha nikropki simiir oma hiriirin mi nhirim kingiinanki nitki waeyao, yim wi siyu hir pi napakaigai yamisi. ⁴ Mi kamim siir kigna miriiyim ina yowarki boinkiyim siir yai aka, ta maeyauwa inkam karamaeka mi krima naeyim pi papiyankin mi inkiguna haii, ti iikamim simiir hauu aeyamin? ⁵ Jisis siya simiir srigi, kima bretim pariiga nwokaii? Mi yim ina boinkiyim, krima bretim iriyyar nhisa nwokaii.

⁶ Mi siya iikamim simiir boinki, nu iir grinkan idwokiyim. Mi siya ti bretim iriyyar nhiswo simiir haiiyin mi Adi Komii krimiir Wanin siirim boin wadieki mi ina yinibimbirpriiginkiyim. Mi siir kigna miriiyim kamim simiir hauugi mi yim sima ina yapninkwokwo hauuwamim iikam imiir. ⁷ Mi simiir antiou sisimim ha mi haiyim mi Jisis siya Adi Komii siirimim simiirim wara mi boin wadieki. Mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, sima antiousisimim simiirin warar mi hidninkwokwo hauunamim. ⁸ Mi sima ha nae digiyim mi simiir mhiiyim ina yaekiniugiyim. Mi ti nae

haimii haimiyyim sama naepipiru haiginaowidim, nibim simiir swoki haigiyim iriyyar is. ⁹ Ti iikamim sama iriparin 4,000 kim kasaka rani. Mi Jisis siya simiir yikropki mi sama ina yamim. ¹⁰ Mi siya biri kimiminkin siir kigna miriyyim kamim simaka kwirii namn i aiirin. Mi sama nu Dalmanuta hiran maeyau aiirim yam. Iriig.

Farisi nhirim Adi Komii siir dimin komii komiyyim simiir kigam srigim

(Mt 16:1-4)

¹¹ Mi Farisi kamim sama yai Jisis saikar yinkinwaomwarkii boin. Mi sama siirim boinki, kira ninomorani dimin komii komii nhirim krimiir wiisiimauu mi krima nwoki inokninkini kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi sama siiram kinankiugim. ¹² Mi Jisis siya ha niyeniskiigiyin mi siir pua ini hikak warar ywokiya. Mi siya ina boinin simiirin, ti iikamim ta ii aiir nwowim, kima ti dimin komii komiyyim simiir kigam dimusi kauwok boinanaekim, ha? Kara kimiirin tisa boinkiyin, kara wi yaeya dimin komii komii nhirim simiir swoki diriraerarki rani, ti iikamim ta ii aiir nwowim simiiramn. Nningaki, nningakinga. ¹³ Mi siya simiir haiburgikin, ini i aiir swokani apni kwirii namn whi yarmiyya hiriir swoki iyikidnadamim minkin. Iriig.

Farisi mi Herot sama niksisaekim simiir mi simiir yaiya ini ti yisin bret niyopiiniyyin siir hiriinan ywowa

(Mt 16:5-12)

¹⁴ Mi kamim siir kigna miriyyim sama pi naingwo owouugikim. Mi sama bretim wara biri ninkin hainanikim. Nningaka. Mi sama bretim hara nwokai twonau hirin. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boiniyokin, kima sibgu mintirao! Farisi kamim simiir diminin bret niyopiiniyyin yisin wi siir kipi kigna diriraerar. Mi Herot siirin iriipi hiriinan. Mi kima ti simiir hiriinan siyuuin siir kipi nap! ¹⁶ Mi sama sama whrie boinam, krima bret karamaekim mi siya ta yai hinina krimiir asi boinkikin. ¹⁷ Jisis siya ina ninokninkinin siyuu biyeyin inkam nhirim sama tiriyin. Mi siya simiir boinki, kima hinin yai dimusi whrie boini, krima bret karamaekim? Mi kima tari biri naingwowoknakim? Mi tari kimiir kwoinim ini hu habni kwoinan ywowim, aniya? ¹⁸ Kima nhwokakaigim mi kimiir nhwoim ti digworaekwo imiir kig rani, aniya? Kima wningakaigim kimiir winim wakae rani, aniya? Mi tari kimiir kwoinim ini yaingwo owouu iuguskiyyim, aniya? ¹⁹ Mi iya kara ninibimbir priiginim bret iriyyarim 5,000 iikamim simiirim mi kima nibim pariiga haigii ti bret haimii haimiyyim kima naepipiru haiginim? Mi sama boin, nim krima nibim iur isa yae haigi. ²⁰ Mi iya kara ninibimbir priiginim bret iriyyar nhiswo 4,000 iikamim simiirim, kima nibim pariiga yu haigi ti nae haimii haimiyyim kima naepipiru haiginim? Mi yim ina boinim, krima nibim iriyyar isa yae pipiru haigi. ²¹ Mi Jisis siya simiir boin mi kima tari kariir kirie aiir biri ninokninkinkim, aniya? Iriig.

Jisis siya haiswoniskigiyin inkam nwirin om Betsaida hirankin

²² Mi sama om whirin Betsaida hiriir yimbiyam. Mi hiran inkam nhirim sama inkam nhwokwisae nwirin Jisis siiram yinkikwona apnam. Mi sama Jisis siirim boinki, kiriir ina ti inkam nhwo kwisaeyin siir donkwoki. ²³ Mi Jisis siya siirin om mwisa hiriir yinkikwona apnam. Mi siirin haningn yasaiginugi Jisis siya. Mi siya siir ina siir yaka onkwoki mi siya ina srigiyin siirin, kira digworaekwowim ina kigomokiyim iyie? Nningaka. Aniya? ²⁴ Mi tiki inkamin siir nhwonain ina kigomokiyin. Mi siya boin, kara inkam nhirim simiirin ina kigim. Mi siya boin, kara simiirin paenan kigi mi sama ina napriririm. ²⁵ Mi Jisis siya ina ina swokini onkwoniyin ti inkamin siir nhwo iir. Mi taka iya ti inkamin ini haningi sibgu anaokigomokiyin. Mi siir nhwonain ini biimiyakinkiyin. Mi digworaekwo hoimgakim siya kigiyim waugi biri kimirkaigikim. Nningaka. Ini idowiiyar ywokiyyim. ²⁶ Mi Jisis siya ina yikropkiyyin siir omaka hiriir. Mi siya ina boinkiyin, kira pi om hir kipi swokini apririr iu. Pi kira namkin mipi kiriir omaka dapiiyam iuguski. Iriig.

*Pita siya boinkin Jisis siya Kraiskin
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)*

²⁷ Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simaka nhinam, ti omisisimim ti om komii sowiir kingiin nwowim, Sisaria Filipai simiirim yam. Mi Jisis siya siyiu hirar yap srii yam kamim siir kigna miriyyim simiir, iikamim sima kariirin panina naingwokim, ha? ²⁸ Mi sima siirin ina boinkiyim, nhirim kariirin hinina dapikim, kira Jonin baptaisiyin siya. Mi nhirim hinina dapikim Ilaija mi nhirim sima hinina boini, kira profet inkamkin. ²⁹ Mi Jisis siya simiir srii mi wim kima kariirin panina naingwowi? Mi Pita siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, ni kira Kraiskin, inkamin inkam whinkinsiis haiginuwiyn mi siya. ³⁰ Mi Jisis siya simiir boinkidukikinki, kima ti diminin inkam nwirin kipi swoki boinmausran. Iriig.

*Jisis siya min boinmaugun siya nao nami mi siya ninsiin idwo aeya
(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)*

³¹ Mi Jisis siya haningun boinmauubwakainam kamim siir kigna miriyyim simiirin. Mi siya boin, ninomor kou hiranki nitin inkamin karaigin. Mi kara wi hik kimpipisu kasa hai rani. Mi inkam adiyaowaeyin siyiu komii kigriraowiyim mi inkamin naemin krimiirsi ninkin imiyyaeyin Adi Komii siir pris mi kamim Adi Komii siir siyiu komii iir ninokninkin ikim. Mi sima wi digumii kariir haimriyugigi. Mi kariirin wi sima nisomaoki. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Kara ini kimiir inkam komii yauni oniyin mi ini inkam kinar swoki owin. Jisis siya hinina boinkikin. ³² Yaiyim Jisis siya boinim, siya biri nimprio boinkin. Nningaka. Siya ini idowiyar boinmauu wakaekiyin, siya biri nimprio boinkin. Nningaka. Mi Pita siya siir yakiunanam mi siya ini siir yani ikuin. ³³ Mi Jisis siya ha haiyug kaokiyin kamim siir kigna miriyyim simiir mi siya Pita siir ywo io. Mi ina boinkiyin, Setan kira kariir digiuwa damki! Kira Adi Komii siir bi ninokninkin. Nningaka. Kira inkami kwoinin siirarar ninokninkin.

³⁴ Mi Jisis siya iikam whiekakim simiirim yakiuna, sima siirim nitim. Mi kamim siir kigna miriyyim simiirim warar yinkin ikuna. Mi siya simiir boinki, inkam nwirin kanakar niti mi siya siir digworaekwowim simiiram kipi naingwokwonanae ti aingwo owou. Mi siya siir piu aiirsi kipi naingwoyimi yok mi siir piu hik kimpipisukak dwo. Mi siya ti paeyin haniya nrio ninkin kara haiyin siir hiriinan hik aiir haii mi siya kariir mhoiyya wi haini wit. ³⁵ Mi inkamin siir piu aiirsiya naingwoyimi yoknanaeyin mi tiki inkam hiriinanin siya wi omwai waiya rani, siya wa kigugu iuguskii. Mi inkamin siyama naingwona karam nwowiyin mi naonam minsi nidid karamae nwowiyin yo wi hriiyar nokwoyokiyokii. ³⁶ Mi inkamin ti nuin siir digworaekwo hoimgakim simiir haii mi siya ha nao nami mi ti digworaekwo whiekakim siirin wi simar whin diriraerar naowidi, aniya? ³⁷ Ti inkamin digworaekwo hoimgakakim mi siirin wi sima swoki saininiyoknanaowidi omwai waiyamin? Nningaka. ³⁸ Ti iikamim tiki nwowim sima siyiu miyik tir tani, simiir iga hinda tinda nokwowikim mi sima Adi Komii siir yaiya digumii haingigigi. Mi inkam nwirin krimaka nwowi mi siya yaewan kindiyu wani mi siya kariir yai aiirin warar mi kindiyu wani. Karaigin ti inkamin ninomor kouanin biya kimiir tir nikauni onakiyin. Mi mhoiyya kara swoki iti nua tiriir mi kara wi yamdiyar swokauni kindiyu wani ti inkam iirin. Mi iya kara swoki iti mi wi kariir Adi Komiiyin siir dimin kirie komiiyin paenan nuwiyaiyin, wi saikar ninkin iti. Mi Adi Komii siir paekwosimin kantid kantidnanim ninomor kou hiranim wi saikar ninkin owi. Iriig.

9

¹ Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwowa boinkii, ti kam nhirim krimaka nokwom, sima wi niki ao rani. Nningaka. Wa niki owi. Mhoiyya wa kigwini Adi Komii siya wi iikam hoimgakim simiir Biyan Inkam Komii nwowi simiir kigriraowam. Mi siir kirieya wi warar ninkin iti. Iriig.

*Jisis siir piua ya ini saa yimbiyamkiya
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)*

² Mhoiia iiyim iriirar kwira yamki mi Jisis siya ina yikiunamin Pita Jems mi Jon simiirin. Mi sima mhu whirin siir iinainam. Ti mhuin haruwa rani, ini kougi kou hirar nwowin. Mi simasimar ini owiu ti mhu iirin. Mi Jisis siir piua ina kisinakiya simiir whwonkam idar. Mi siya ini yaeya piu ywokiyin. ³ Mi siir yuis minim ini whisinin ywowim mi sima ini namnamiinan ywowim. Inkamkin hisokiyim yuisim hiriinan whisinin biri swoki imbiyamikim. Niingaki, niingakinga. ⁴ Mi Ilaija Moses sowa bidi bidinan inkamko mi sowa warar yimbiyam. Mi sowar ini kigu sowa Jisis saika boinai. ⁵ Pita siya ti hiriinan diminin siir kigin mi siya ina boinkiyin Jisis siir, dimin taemin nowomwarkaiyuan inkam! Wadieka, krima tirirar nwowim mi krima amirim kwoima mirii ira Mosesnika mi ira Ilaijanika mi ira kiriirga. ⁶ Sima tiki kam nwoimim ini nididkakar ywokiyim. Mi Pita siya taka yaiya nhin nhin asi boinkikin. ⁷ Mi wau kwira ha nita simiir yauni kiikiirinuni. Mi yai kwira waunau hirar yimbiyamki ina boinkiya, tikiin kariir yinisimkin kariir kwoinin ini siiramar naingwokwonanaeyin, kima siir yaiya saiir wakae. ⁸ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina dikaoraekaokiyim mi sima inkam nwir biri ninkin kigim. Niingaka. Sima Jisis siirar kig, simaka saisar nwowi.

⁹ Mi mhukiu hir haiburgigim mi ha niunaiiniyim mi Jisis siya ina swoki kauwok boin taraokiyin. Ti diminin kima kignamin wi inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. Niingaka. Kima kariirama tiki o. Inkamin ninomor kouanki nitin kariiram. Iya siya naonami mi siya swoki insiin idwowi ie hirankin mi wi haninggi boinkii ti diminin kima kigin. ¹⁰ Mi sima ini ta yaiya saiirar yaingwokwokaiyim. Mi simasimar boin, saeya ta yaiya ie hiranki ninsiin idwonaniya saeya dimu yaiga, ha? ¹¹ Mi sima Jisis siir srii, sima ti kamim siyiu komii ninokninkiniyim sima hiniin dimusi boinkim, biyyin wi Ilaija siya niti, ha? Mi inkamin krimiir whinkinsiisiyiyin Mesaia yio wi mhoiia niti, ha? ¹² Jisis siya simiir boinki, hiipa! Kaimwoairga. Mi bi wi Ilaija siya niti digworaekwo hoimgakim simiir diriraerarkwokinam. Yokwo Komiiya ya hiniina boinka, ti inkamin ninomor kou hiranki nitin siya iriipi hiriinan yaigakin. Ta Yokwo Komiiya saeya hiniina boinkika, ti inkamin ninomor kouanki nitin, wi hikpai hikpai kasa hai rani. Mi sima siirin wi yai miyik swoki boin tani, aniya? ¹³ Kara kimiirin tisa boinkiyin, Ilaija siya bidi yitin. Mi kamim simiir kwoin imiirarar napim mi sima siirin siyupai siyupai haninggi tirbumbuninkin haiginu. Mi Yokwo Komii saeya hiniina boinka Ilaija siirin. Iriig.

*Whran nwirin yiu biyekakin Jisis siya haiswoniskigigin
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)*

¹⁴ Mi ti kam nwoimim ina swoki itim, ti kam nhirim Jisis siir kigna miriyyim simiiram. Mi sima ini simaka swokini owiuwim. Mi sima kig, iikam isid komiyyin simakar nwowi. Mi kam nhirim Adi Komii siir yai ninokninkiniyim sima Jisis siir kigna miriyyim kamim, simakar ninkinwamwarki boini. ¹⁵ Mi ti iikam hoimgakim sima Jisis siir kigwinim mi sima ina yanaawinim. Mi sima siirim iwitnam. Mi sima siir ini boinu, hie! Akamwai! ¹⁶ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir sriigi, kima ti kamim Adi Komii siir yai ninokninkiniyim simaka dimu yai boinaikim, ha? ¹⁷ Mi inkam nwirin ti iikam isid komiyyin simakar nwowin mi siya Jisis siir yai aiir wakae boinki, hae, dimin taemin nowomwarkaiyuan inkam! Yinisimin yiu biyie waeyai mikrimin ini siir nwowin. Mi kara siirin kiriirim asi nikiunanikin. ¹⁸ Inokinokin ti yiu biyeyin pi siir piu iiyam mi siirin pi siya nitirimtowi. Mi siir yaiya yaeyopa hapi whopiigi nakii ibirgini. Mi siya siir big imiirar swoki aegiyimgiyiki. Mi siir piua iki kirie namwoiuwiyim, swoki onkwo sipkaiyim. Niingaka. Mi kara kiriir kigna miriyyim kamim simiirim boinkin, ti yiu biyie iirin sima mi haiswoniskiigiyim. Mi sima dig biri nwokim. Niingaka. ¹⁹ Jisis siya ta yai aiir wakaeeyin mi siya iikamim simiir yaiyaka yowarki boinki, kima ti iikamim naingwo tibmii karamaekim! Niingaka. Wim kima ti hiniin hikim kariir hauwi. Kara

iiyim kimaka wi pariiga nwowi ti hik imiir haiyim, ha? Kima yinisimin kariirim wikuu nanani. ²⁰ Mi sima ti yinisimin Jisis siirim yikiunani. Mi yiu biyeyin Jisis siir kigin mi ti yinisim iirin haniingi haigitiirimtio. Mi yinisimin nu iirar yikiwariyimiyyokin mi ina diwartaewarnamin. Mi yaeyop biyeya hapi whopiigi nakii ibirginkin siir yaiya. ²¹ Mi Jisis siya siir ad iir srigi, iiyim pariigim siya hiriinan nwokaiyim, ha? Mi siir adin ina boinkiyin, iya siya yinisim sapisapar nwowin saiirar nwobwakainakin. ²² Finokiinokin ti yiu biyeyin siya haigitiirimtio nanaei siirin mi pi paeya mi itkaigi mi pi opa mi itmaigi siya siir tio aokiyamar tirkin. Mi kira dig nwowi mi kira krimiirsi daingwoyimiyyok mi krimiir whindiriraerar haiginiu! ²³ Jisis siya boinki siirin, hiipa! Kaimwoka! Mi kira ina naingwo tibmiyyin siiram, aniya? ²⁴ Mi ti yinisimin siir adin biri kimiminkikin ina kauwokiyin kara bidi yaingwo tibmiyyin mi kariir naingwo tibmiyya komii rani! Kira kariir naingwo tibmiyya saiir kinsis haiginiuugi kirie nwokiyam!

²⁵ Mi Jisis siya kig iikam isid komiyyin namwoniyyin. Mi siya ti yiu biyeyin siir asi nikwao boinkikin, kira ti yiu biyie waeyai wingirwii tirbumbu haiginiuwiyyin kara kiriir boinki, kira ti yinisimin siir duguski. Yio hinin kipi tirbumbu haiginiu. Mi kira siir piu kipi swoki omimin. ²⁶ Mi yiu biyeyin ina dikauraekaukiyyin. Mi siya ti yinisim iir haigitiirimtiogig. Mi siir pua ina yinkinimniskakiya mi siya ina yamin. Mi ti yinisimin siir pua ini naoni punan ywokiyyin. Mi iikam nhirim sima boin, siya bidi yaonamin. ²⁷ Mi Jisis siya siir ina aiir nonkwo kininsiin okwokiyyin mi siya ina yinsiin okwokiyyin.

²⁸ Mhoiyya Jisis siya omaka namin mi kamim siir kigna mriiyim sima ina sruiyyim siirin, krima dig nwo karamae dimusi nwowi? Yiu biyie simiir ninimniskiiyim, ha? ²⁹ Mi siya simiir boinki, Adi Komii siirim srii boina sasairga ti yiu biyie siir niniskigiyin, dimin whirin dig nwo rani. Iriig.

*Jisis siya kwisaka ina swoki boinin siya wa naonami
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)*

³⁰ Mi sima ti om iir haiburgigim mi nu Galili hiriir yapriokinam. Mi Jisis siya pi boriisopi inkam nwirkin siir ninokninkinim, maeyauwa siya nwowa. ³¹ Mi siya kamim siir kigna mriiyim simiirin haniingi sibgu siboboiniu haiginiu, inkamin ninomor kouanki nitin siirin wi siya nikropki simiiram, sima nisom aokiyam. Mi siya iiyim wi kwoima nwokwowaki ienau hirin. Mi siya wa swoki insiin idwowi. ³² Mi sima biri ninokninkinkim ta yaiya siya boina. Mi sima siir sruiyam tirkim mi sima ini siirsi swoki ididim. Iriig.

*Yipikin siya kougikou nwowin, ha?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)*

³³ Mi sima om Kapeneam hiriir yimbiam. Mi sima omaka bidi yapninopkainamim mi Jisis siya kamim siir kigna mriiyim simiir ini sruiyu, kima siyu hirin dimu yai napboinainikim, ha? ³⁴ Mi sima ini yai mikrimar yokwonainmimikim. Yim sima siyu hirin min napboinainikim, yipikin krimiir kou nwowin, ha? ³⁵ Mi Jisis siya ha nidwowin mi siya kam iuurnwiso siir kigna mriiyim simiirim yikiuna, sima nitin siirim. Mi siya ina boinkiyin, inkamin kimiir kou nwowam naingwowi mi siya wi siyamar kipi naingwona. Siya hinina daingwo, an kara iikamim simiir aowa dwo. ³⁶ Mi siya yinisim sapisapin nwira yinkikwona apnani mi simiir bopwoniya hirar ini okmwon okwoni. Mi Jisis siya yinisimin siir ina aiir yonkwo mi siya simiir boinki, ³⁷ Inkamin kariirim naingwowi mi siya yinisim nwir kigriraowi mi siya kariirarar kigrirao haiginiu rani. Nungaka. Siya Adi Komii siirin wara mi kigriraowi, siya nikropkikin kariirin mi kara ha nitkin. Iriig.

*Inkamin io krimiir nwo karamae nwowiyin mi wi krimiir nomiiyau nwowi
(Lk 9:49-50)*

³⁸ Jon siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowamwarkaiyyuan inkam! Krima inkamin nwira kigi, yiu biyeyim simiir ninimniskiiyyin kiriir inigin siir kirie aiir. Mi siya krimak

biri namasugin mi krɪma siirin asi boɪnikidugin siya wi yɪu biyie pi nɪnɪmɪnskiisi. ³⁹ Jisis siya Jon siir boɪnki, krɪma siir kipi nɪkidu! Inkam nwirin kariir inig iir tiri dimin komii whir mi siya kariirin wi yai biyie wara nɪnkin boɪn tani. ⁴⁰ Inkamin io krɪmiir nwo karamae nwowiyin yio siya krɪmiir nomiiyaugin. ⁴¹ Kara kimiirin yaimwower boɪnki, wɪm kɪma Kraisi isidgin mi inkam nwirkin kimiir hauu kwiyaei op mi ti inkamin digworaekwo wi ta mi aiirsi haii. Mi ta yaiya, ya yaimwoka. Iriig.

Siyu biyieki nɪpiyaokigin inkamin siir naingwo tibmiiya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² Mi inkamin ti yinisimin siir whɪnkiyopsɪbgi haiginɪuwi, ta naingwo tibmiiya Adi Komii siiram saiirin mi bii siya mi aonami yai karamaeka. Mi ti hiriinan inkamin siiram siya komii nhira hai siir nɪ iir nomborugiyam. Mi siirin wi whɪi komii solwara hir tani omboru kimai whiridgi. ⁴³ Mi kira ha naingwowi in kiriira saiirin siyɪu biyie ti tirhaiginɪu mi kira saiirin kaigrɪp itkiigi. Mi kira ina kwiruwa sasa mi onami ti omin Adi Komii siya kigriraowiyin siir iikam whiekak imiir siirin wi wadɛyar mi owi. Mi kiriir ina kwiso hiriyar nwokripkaii mi wi siyɪu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyɪuɪn, siyɪu miyik rani. Mi kiriirin wi sowa nɪpiyaokɪnami maeyauwa paeya nɪutingi karamae nwowiya saiir hiriirin. Mi tariigina ya miyik rani. ⁴⁴ Mi ta maeyauwa saiir hiran iyim biri swoki aokaowikim. Nɪngaka. Mi wi inkami kip sima naei. Mi paeya hir mi iuiya, biri swoki iutingimimɪnika. Nɪngaka. ⁴⁵ Mi kira ha naingwowi iga kiriira saiirin siyɪu biyie ti tir haiginɪu mi kira saiirin kaigrɪp itkaigi. Mi kira iga kwiruwa sasa mi onami ti omin Adi Komii siya kigriraowiyin siir iikam whiekakim simiir mi siirin wi wadɛyar mi owi. Mi kiriir iga kwiso hiriyar nwokripkaii mi wi siyɪu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyɪuɪn, siyɪu miyik rani. Mi kiriirin wi sowa nɪpiyaokɪnami, maeyauwa paeya nɪutingi karamae nwowiya saiir hiriirin. Mi tariigina ya miyik rani. ⁴⁶ Mi ta maeyauwa saiir hiran iyim biri swoki aokaowikim. Nɪngaka. Mi wi inkam kip sima naei. Mi paeya hir mi iuiya, biri swoki iutingimimɪnika. Nɪngaka. ⁴⁷ Mi kira ha naingwowi nhwona kiriirin siirin siyɪu biyie ti tir haiginɪu mi kira siirin habitkiigi. Mi kira nhwona nhuruwa sasar mi o nami, omin Adi Komii siya kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir, wi wadɛyar mi owi. Mi kiriir nhwona nhiswo hiriyar nwokripkaii mi wi siyɪu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyɪuɪn miyik rani. Kiriirin wi sowa nɪpiyaokɪnami maeyauwa paeya nɪutingi karamae nwowiya saiir hiriirin. Mi tariigina ya miyik rani. ⁴⁸ Mi ta maeyauwa saiir hiran iyim biri swoki aokaowikim. Nɪngaka. Mi wi inkam kip sima naei. Paeya hir mi iuiya, iriipi hiriinan bi swoki iutingimimɪnika. Nɪngaka.

⁴⁹ Paeya wi iikamim simiir idwower nɪkrɪmkrɪnkɪnami wa krɪma nɪkrɪmkrɪnkɪniyin siir hiriinan. ⁵⁰ Wa siya dimin wadɛkin. Mi wa siir hiiya dig nwokiyim mi kɪma wi panina swoki tiri ti wain siya hiigak swoki okiyim? Kimiir kwoɪn hii karamae nwowiyin wain siir hiriinan kipi nwo. Nɪngaka. Kɪma ti wa kibiyin hiigak nwowiyin naemin sibgu prɪdaeyin mi krɪmiir kwoɪn hiriinan dwo. Mi kɪma, kimiir nomiiyaugin simaka kwoɪn hiinsima nwoki owi. Iriig.

10

Jisis siya wig haniki nonkwonani siyɪuɪn siir boɪnmɪmauugin
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Jisis siya ta maeyau aiir haiburgigin mi siya ina yamin Judia simiir nu komii iir. Mi siya Jodan ie mɪrmii hiran om imiir yam hir nwo imiir. Mi iikam hoɪngakim ina swoki itim ini saikar swoki amwonyim. Mi siya inokɪnokɪn simiirin Adi Komii siir yaiyim biya siya niki owomwarkaiyɪuɪm mi ini simiirar swoki owomwarkaiyɪuɪn. Siir siyɪuɪn hiriyar tirikin.

² Farisi sima ha nitim mi sima Jisis siiram ini ikunani. Mi sima siir srii, krɪmiir siyɪuɪn wadɛki pi yamisi owin siir wig aiir sopkiyim, aniya? Mi sima Jisis siiram kɪnankɪuwam

tirkim. ³ Mi Jisis siya ina yowarkai boinkiyin simiir yai aiirin, siyiu komiiyin biya krimiir brougaeyin Moses siya hauugiyin krimiir mi siya panina boinkikin, ha? ⁴ Mi sima boin, Moses siya wadie bidi ywokiyin. Inkamin yokwo win hauugi siir wiga sair sopkiyam mi saeya wa swoki ami sair pomou adim. ⁵ Mi Jisis siya simiir boinki, kima pi nantamyiriyirkim kimiir siyiu inakar. Mi Moses siya ti siyiu komiiyin kimiirin yokwo hiriinansi win hauugikin. Siya Adi Komii siir siyukin tani. Nningaka. ⁶ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya nonkwokwokiym digworaekwo hoimgakim mi siya ina yinkin onkwokwokiym wigkam sowerwai warar. ⁷ Mi kamn siir yopii ad owiir asi haiburgigi mi siya siir wigaka asi namasu kripkaii. ⁸ Mi sowa wi piu kwiruwar nwowi. Mi sowa wi yapa yapa nwo rani. Nningaka. Siya mi saeya sowa wi hinina nwo rani, yapa yapa. Nningaka. Sowa wi piu kwiruwar nwoiski. ⁹ Diminin Adi Komii siya nokiyopmasugiyin inkamki siir nikripim wi dig nwo rani.

¹⁰ Mi mhoiia sima omaka hiriir swoki amim mi siir kigna mriiyim kamim sima srii siirin ta yai aiiramn. ¹¹ Mi siya simiir boinki mi ti inkamin siir wig aiir sopkii mi siya yaeya wig nonkwonaei, yio ti kamn siir wig aiir sopgigin. Mi siya siir biyan wig aiirin siyiu miyik biri tirkikin. ¹² Mi wig ira saeya sair kam iir sopgigi mi yaeya kam nini owiwi mi ta wiga saeya pi sopgika sair kam iirin. Mi ta wiga saeya sair biyan kam iirin siyiu miyik biri tirkika.

*Jisis siir dimin miyik miyikim yinisisimim simiir hauu piuai haiginugim piuainan
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)*

¹³ Mi sima yinisiim sapisap nhirim Jisis siirim yinkikwona apnani. Sima minam naingwokim, siir ina simiir nonkwokiym. Mi kamim siir kigna mriiyim sima io simiir ywoki. ¹⁴ Jisis siya hiriinan kigiyin siir kwoinin miyik biri naingwokikin. Mi siya simiir boinki, kima ti yinisisimim simiirin kariirim kigninkinki yimbi niti kariiram. Kima simiir kipi nikidu naowid. Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin ti hiriinan yinisisimim simiirgin. ¹⁵ Kara kimiirin yaimwowa boini, inkamin Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir namim naingwowi mi siir naingwo tibmiya yinisiim praigakni kwoinan dwo. Mi Adi Komii siya wi siirar sibgu kigriraowi. Mi siir kwoinin hiriinan nwo karamae nwowi mi siya wi ti omin siir napninpokainam tani. Nningaki. Nningaka. ¹⁶ Mi Jisis siir ina simiir yonkwo. Mi siir ina ha nonkwowa mi siya simiirin ina whinkinsis haiginuin. Iriig.

*Inkamn digworaekwoki naokingugunankai ikn
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)*

¹⁷ Jisis siya ha napnamn mi inkam nwirin siirim iwit nani. Mi siya ogmwo siir igmiiga kingiina ini akai huni. Mi siya siir sriigi, dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkam kibi! Kara wi panina tiri kwoinbudin omwai waiyayokiiyinin inokinok siir haiyamn, ha? ¹⁸ Jisis siya siir boinki, kira kariirin inkam wadie dimusi nikugin, kiriir kwoinin ha naingwokin kanakanargi nuwi inkam wadieyin, aniya? Adi Komii sasargin inkam wadieyin. ¹⁹ Kira ti siyiu komiiyin siir bidi yinokninkinin: Kira inkam kipi nit mi wig kipi sop mi kira hai kipi tauae mi kira inkam nwirni kipi niksisae boin huriyiu. Mi kira kiriir yopii adwo sowerwai aowa dwo. ²⁰ Mi ti inkamin siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkam! Kara yinisiim sapisapar nwonaniyin mi tisa nadigniyin. Kara ti siyiu komiiyin siirar napikin. ²¹ Jisis siya siir kigin mi siir kwoinin ina yaingwo bunan siirsi. Mi siya siir boinki, diminin whir tir karam kira nwowin. Kira kiriir digworaekwo hoimgakim tini hainaki inkam nhirim sima sainim. Mi kira umir simiir haii mi wi inkam paeprikabim simiir hauu. Mi mhoiia kira Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin digworaekwo hoimgakim simiir, siir hirin wi dimin miyikakar mi owi. Mi kira kariir mhoiia wit. ²² Ti inkamin ta yai aiir wakaeyin mi siir

hanɛngin dimbingi, nwirin wi ɛniga dikmwon idwo mi nwirin wi yaioyaeya timi okmwɛn idwo. ³⁸ Mi Jisis siya sowiir boɛnki, kowa tari biri sibgu ninokninkinko ti diminin kowa sriiyin kariir? Mi kowa ta hika kara haiya saiir hiriinan hika wa haii? Mi kowa wi digar nwowi ti mob opkakin kara kwiyaeyin siir kwiyaeyim? Mi kowa wi digar nwowi kariir hiriinan op baptaisim, aniya? ³⁹ Mi sowa siir boɛnki, nikrira wi digar nwowi. Mi Jisis siya sowiir boɛnki, kaimwoka ti op mobin kara kwiyaeyin mi wo kowa wa timi kwiyaeyim. Mi ta opa kara baptaisa, wo kowa hiriinan wa timi baptais. ⁴⁰ Wi nhinga namisi idwowi kariir ɛniga mi kariir yaioyae aka. Ti diminin yo kariir dimin tani. Nɛngaka. Wi Adi Komii krɛmiir Wanin siyar hidi simiirin. Mi wi nhinga namisi idwowi ɛniga yaioyaeya.

⁴¹ Mi kam iurim Jisis siir kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima io prasae bi swoki okim Jems, Jon sowakan. ⁴² Jisis siya simiirim yikiuna, sima siirim nitim. Mi siya simiir boɛnki, kima bidi yinokninkinim inkam komiyyin omom omom kigriraowiyin sima nikworinuwi wi digar nwowi. Mi sima inokinokin mi wa hauunanaei. ⁴³ Mi ti siyiu hinin yio kimiir tir kipi nwo. Nɛngaka. Mi inkam nwirin kimiir yaowae nwowim naingwowi mi siya whisarii mi prii miriyyan inkam dwo. Kimiir mi imiir whinmiriyyam. ⁴⁴ Mi inkam nwirin kimiir biyan inkam nwowam naingwowi mi siya inkam nanganan dwo wigkam whiekakim simiir mi imiir whinmiriyyam. ⁴⁵ Mi ti hiriinan inkamin ninomor kou hiranki nitin siya minam biri nitkin kam nhirim siir mi imiir miriyyim. Nɛngaka. Siya hininam biri nitkin. Siya minam nitkin simiir miyan inkam nwowam. Mi siya biri naingwoyimyokin naosiyin. Nɛngaka. Siya naowamar nitkin iikam whiekakim simiir nanmaiwarkananaowidam. Mi simiir dimin biyeyim siya bidi haiyoprindiyumiiyyim mi sima ini rirmiiyar ywokiyim. Iriig.

*Jisis siya haiswoniskiiyin inkam nwirin Batimiaskin
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)*

⁴⁶ Mi sima om komii Jeriko hiriir yimbiam. Mi iya sima om komii Jeriko hir haiburgigim mi ina yamim. Mi kamim siir kigna miriyyim sima mi iikam isid komii ikin, sima ini saika yinkin amim. Mi sima kig Batimiasin Timiasni yinisimin siya siyugbid hirar nidwowini mi siya nhwokwisaekin. Mi siya iki iikamim simiiramar priikau priikauwikin umir minamin. ⁴⁷ Mi siya wakae Jisisin om Nasaretanin ini tir nwowin. Mi siya ina kauwok boɛnkiyin, Jisis Inkam Komii! Devidni isidin siirin kira kariirsi timi aingwobuna! ⁴⁸ Iikam hoimgakim sima siir yik, kira yai tanki. Mi siya yai ini komiiyar swoki kauwok boɛnkiyin, kira ti Devidni yinneyim simiir yinisimin, kira kariirsi timi aingwobumbu. ⁴⁹ Mi Jisis siya ina yamokwo naingwoyokiyoyuun. Mi siya ina boɛnkiyin, siirin wikiu nani. Mi sima ti nhwokwisaekim inkamin siirim yikiunam mi sima siirin ina boinmauu wakaekiyim kiriir kwoinin kirieya dwonam mi kira dinsiin siya kiriiram nikunaei. ⁵⁰ Mi siir yuisa ina kiwhro itkingiga. Mi siya biri kimiminkin, ina yinsiin iwitnamin Jisis siirim. ⁵¹ Mi Jisis siya siir boɛnki, kira dimuim naingwowi, kara kiriirin pi dimu minki? Mi ti nhwokwisaekim inkamin siya Jisis siir boɛnki, dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkam, kara minam naingwowi, kariir nhwonan pi nanaokigimokiyim. ⁵² Mi Jisis siya siir boɛnki, kira ha dam! Kiriir naingwo tibmiya saeya nwowaiginugikin, wadie kiriirin. Mi biri kimiminkin siir nhwonan ini wadieyar ywokiyin mi ina kigimokiyin. Mi siyiu hirin siya ini siir mhoiyya yapnamin. Iriig.

11

*Jisis siya om komii Jerusalem hiriir napninopkainamin inkam komiyyin nu kigriraowiyin siir hiriinan nwonamkin
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jo 12:12-19)*

¹ Mi sima omisim whiswo om komii Jerusalem siir kingiin hir nwowo sowiir hiriir yimbiam. Mi sima ti om whiswo Betfasi Betani mhu Oliv kingiin hir nwowo sowiir hiriir bidi yimbiamim mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir nwisni yikropki.

² Mi siya sowiir boinki, kowa ti omin kingiin tirar kwowin siir dam! Mi iya kowa ti omisim iir napnimbiiyami mi kowa pi donki haomisimin siirar napkigami. Siirin sima bidi yimboruninkinin biya inkam nwirkin siir biri niki idwokin mi siya wa wakaeyokna rani. Niingaka. Mi uridin siir nimbhoruninkinin pi hirar hakaigingig. Mi siirin pa whainani kara nidwonamam. ³ Mi inkam nwirki srigii, kowa dimuam nikiunami siirin, ha? Mi kowa wi hinina dowarkii boin, Yaowae Komii siya maigakin siirin. Mi siya pi kimimin tani pa swoki ikropki kiriiramar. ⁴ Mi sowa ina yamwo. Sowa kig donki haomin omaka ira sair anoka hir nimbhoruninkini mi siya ini idowiiya hirar nwowin siyuka kingiin hir mi sowa siir hakainam. ⁵ Mi kam nhirim kingiin hir nwowim sima boinki sowiirin, kowa ti donki haomin siirin dimusi hakainami, ha? ⁶ Mi sowa simiirin Jisis siya boinmaugiya yaiya sair hiriinanar boinki. Mi sima ini wadieyar ywokiym sowiirin. ⁷ Mi sowa ti donki haomin Jisis siirim hainani. Mi sowiir yuiso siir idwo hir haigin mi Jisis siya siir idwodar yidwo. ⁸ Mi ikamim simiir yuisim siyu iirar hakinwin mi nhirim paeya kwiya undimtio hainaki siyu iir haiginwinam. Sima siirin hiriinan minam tirkim, siir inigin siir hainanwinam inkam komiirin nu kigiraowiyin siir hiriinan. ⁹ Iikam nhirim bi ywo mi nhirim mhoii ywo. Mi sima ina kauwok boinkiyim, Hosana! Kira ti inkamin Adi Komii krimiir Wanin siir kirieni nitin siir kinsis haiginu. ¹⁰ Siya krimiir kigiraowam nitkin biya krimiir brougaeyin Devid siya kigiraowa sair hiriinan. Krima ini maigamaigama nwowinim mi kira siir kinsis haiginu, kira inkam komii kungin. ¹¹ Mi Jisis siya ha namin om komii Jerusalem hiriir yimbiiyam. Mi siya ina yapninpokainamin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair mi siya ina yapkiyokiyokiiyin omaka yainau hir mi omaka akpitga warar. Mi siya digworaekwo hoimgakim simiir napkig digiyin mi siya mi nhirim simiir miriirim naingwokin. Mi bieyin ina yikiyamtibin. Mi kam iuur nwiso siir kigna miriirim sima mi siya, sima om Betani hiriir asi nam tibgin. Iriig.

*Jisis siya pae fikin siir boinkin siya wi yin kipi bud
(Mt 21:18-19)*

¹² Mi igwir nugakin sima om Betani hir haiburgikyakwokim mi ina swoki amyakwokim om komii Jerusalem hiriir. Mi Jisis siir mhiya ina yaokiya. ¹³ Jisis siya pae fikin wira kigi, arurig hirar nokwowini mi kwo saeyara nopki kaisisi. Mi siya siir kigiyin mi ina yamin hiriir siir yinim ini hansiru siya naeyam. Mi siya ini niinga yaka kigiuin, yin biri budgin, nhiruwa sim karamaeyar ywowin. Niingaka. Siya kwo ara ninkinugin. Mi ti pae fikin siir iya yin siya budiya saeya waeyao ¹⁴ Mi Jisis siya ti paeyin siir boinki, kira wi yin kipi swoki bud mimin. Niingakinga. Mi kamim siir kigna miriirim ina wakaekiyim ta yaiya siya boinkiya. Iriig.

*Jisis siya niparnatnowidninkigikim kamim Adi Komii siir omaka digworaekwo sair haiginim
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jo 2:13-22)*

¹⁵ Mi sima om komii Jerusalem hiriir nimbiiyamim mi Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hiriir yapninpokainam. Mi siya kamim digworaekwo haiginim ta omaka aair mi kamim ti nae digworaekwo imiir sain ikim, siya simiir ini nhinikriropnatnouwidninkigi. Mi siya kamim umir ninowana haiiyim simiir haiiyim simiir wara yinakinhimnhin itkiigigi. Mi kamim ipiyin mi haiginim simiir haiiyim warar mi inkim inakinhimnhin itkiigigi. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir boinikidugi, sima nae digworaekwowim ti siyuin Adi Komii siir inig hainaniya omaka sairim napriokinamiyin siir pi haiginisi. ¹⁷ Mi siya simiir boinki, Adi Komii siir yaiya hinina boinka, kariir omaka wi hinina dapi, iikam hoimgakim simiir omakaka Adi Komii siirim kwisboinika. Mi

ta omaka nae min kima nini haiginiya mi kima ini inkamin hii tauaeiyin si nini idam oniiyim inkamki kigsi mi siir hiriinan nini tirnikim.

¹⁸ Mi prismi inkam komii komiiyim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim, sima ta yai aiir wakaewinim mi simar kig iikam whiekakim Jisis siir siyiu iirara napim mi sima ini nididkakar ywowim. Dimusi rani, iikam whiekakim sima siir siyiu iirar napi mi sima siir nisomaoni siyiuam asi hansirkim.

¹⁹ Mi naiowaka kamim siir kigna miriiyim sima mi siyar, sima om komii Jerusalem hir haiburgikrib mi sima ini om Betani hiriirar swoki am tibim. Iriig.

*Inkam naingwo tibmii mi siya ha kwisboini mi diminin siya sruiyin wa haii
(Mt 21:20-22)*

²⁰ Mi iigwir nugakin sima ha napnamyakwokim mi ina kigamim ti pae fikin bidi waiyugusamin. ²¹ Pita siya ta yaiya Jisis siya boina saiir swoki aingwokiyyin mi siya ina boinkiyin, dimin taemin nowomwarkaiyuan inkam, kira kigi ti pae fikin ii kira boingikin, siya bidi waiyugusamin. ²² Mi Jisis siya simiir yai aiir yowarki boinki, kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi ti hiriinan diminin kima wi siirar mi tiri. ²³ Mi kima ti mhuu iir boinkii hinin, kira damki, whi komiia saiir hir damikwomaiyiu. Mi ti inkamin siya kwoin whisair naingwo karamae nwowi, siya hindara naingwo tibmii iski mi ha boini, ta kariir yaiya wi kaimwowar nwowi. Kara kimiirin yaimwowa boini, diminin ti inkamin siya boini mi wi siir hiriinanar nimbiyami. ²⁴ Mi iya kira nhwo kwisboinkii dimin whir haiyam mi kira naingwo tibmii mi ha boini mi wi kaimwowar nwowi kira wi ti dimin iirar haii. Kara kimiirin yaimwowa boini, ti diminim kima kwisboinkiyim mi wi simar swoki imbini. ²⁵ Iya kima Adi Komii siirim kwisboiniyim mi inkam nwirkin kimiir tirbugin mi kima kwoin biyie siirim kipi nwo io saika nwowam. Nningaka. Kima nae saikar dombudninkin ae. Mi kima hiriinan tiri mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan siyiu iirar swoki tir haiginuwi. ²⁶ Mi kima ti inkamin kimiir tirbuin saika nongwomamair ae karamae nwowi mi Adi Komii siya kimiir dimin biyieyim wi simiir haiyoprimdiyumiigi rani. Mi siya wi kimaka mi ingwomamair ae rani. Nningaka. Iriig.

*Sima Jisis siir srugim ta miya nhinga hauuga siirin
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)*

²⁷ Mi sima ina swoki amim om komii Jerusalem hiriir. Mi Jisis siya ina yapninopkai namin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir. Mi kam nhirim pris nwowim mi kam nhirim Adi Komii siir siyiu komii iir kigriraowi ikim mi Judami kam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim, sima yitswo Jisis siiramin. ²⁸ Mi sima siir ini srini, kiriirin kirie nhinga hauugin, ta miya saiir Biyan Inkam Komii nwowin? ²⁹ Mi Jisis siya ina yowarki boinkiyin, kara iriipi hiriinan pi kimiir mi kwasrii dimin whirin siirim. Mi kima kariir yai aiir wakae boini mi kara kimiirin pa mi boinmauuwi inkamin ta miya kara miriia saiir boinkiyin. ³⁰ Mi yipikin Jon siir nikropkiyyin iikamim simiir baptais haiginuwam? Adi Komiiyin ninomor kouanin siya piyamisi ikropkiyyin, iyie? Mi tari nuan inkamkin piyamisi ikropkiyyin, aniya? ³¹ Mi sima io simasimar yinwo anwo mi krima ha boini, ti diminin ninomor kou hirankin mi siya wa boini mi kima dimusi nwokim siirim biri naingwo tibmiigim, ha? ³² Mi krima ha boini, siya inkami diminkin, ta yaiya wi dig nwo rani. Nningaka. Mi sima iikamim simiirsi swoki ididi. Iikam hoimgakim ina ninokninkinim Jon siya profet inkamkingin. ³³ Mi sima Jisis siir yai aiir asi wakae boinkim, krima ninokninkin tani. Mi Jisis siya simiir boinki, kara iriipi hiriinan pi kimiir mi boinmauu rani. Nningaka. Inkamin kariir boinkiyin ta mi aiirimin. Iriig.

12

*Boiniyio yaiya inkam biyieyim wain numira saiir kigriraokim
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)*

¹ Mi Jisis siya boiniyio yai nhirim simiir boinki, siya boin, inkam nwirin numir waina ha yiyokninkinam mi ina yitkii ninkin iuin. Mi siya ie komiiyin ina yopin. Mi diyamir komiia ira yopkikaigi ti ie iir, wain imiir warbrompropnamim. Mi pada bripriya haini mriinainam koua hiriir, kamim saiir kigriraowim simiirim. Mi siya simiir boinki ta numira kima sibgu kigrirao. Mi iya ti paeyim sima budgin mi sima higi mi nhirim wi kimar whin haii mi nhirim wi kariir whin hauugi. Mi iya siya simiir boingigin mi siya ina haiburgigin siir om iirin. Mi siya ina yamin aru maeyauwa. ² Mi iya ta wain numira saeya higiya mi numiran inkamin siya yikropki inkamin whisarii mi primiriyyin siir, kamim wain numira saiir mriiyim simiirim. Siya minim nikropkikin ta numira saiir nae nhirim siir hauugiyim. ³ Mi kamim numir kigriraowiyim sima ti inkamin whisarii mi primiriyyin siir yankabrimdinu okwo mi sima siirin ina yipimpar haiginugiyim. Mi siirin ini nngar swoki ikropkiyin. ⁴ Mi siya whisarii primiriyyin inkamin nwira swoki ikropki simiiram. Mi siirin sima mwo iir yikirki mi siirin haini yigbumbu haiginugi. ⁵ Mi siya whisarii primiriyyin inkam nwirin nwoimaka ina swoki ikropkiyin. Mi ti inkamin yio hiriinan, ina mi isomaokiyin, sima mi siya kamim whisarii mi primiriyyin simiirin hoimgakar yikropki. Mi sima nhirim hindara mi tioki mi nhirim ina yisomsom aokiyim. Mi sima ti hiriinan siyuin nwiruwanu biri tirkin. ⁶ Mi siir hirin nwiruwar nwowi siya siirar yinisimkin, siir kwoinin siirimar naingwokwonanaeikin. Mhoigi mhoiia ini siir yinisim iirar yikropkiyin ti kamim numir aiir kigriraowiyim simiiram. Siya haina boinkikin, sima wi kariir yinisimin wi siir yaiyar wakaeyoknaei. ⁷ Mi ti kamim ta numir aiir kigriraowiyim sima, sima simar yomboin amboin, ti inkamin siir adni digworaekwo whiekakim wi siya hai. Hundie! Krima siir nisomaoki. Mi ta numira wi krima kirmar nwoki. ⁸ Mi sima siir nisom aowam kauwok boinkikin mi siirin numwowa hiriir yisom itkaigi.

⁹ Mi Jisis siya ina swoki sriiyin, ta wain numira saiir adin wi panina tiri? Mi iya siya niti mi wi ta numir aiir kigriraowim kamim wi simiir nisomsom aoki. Mi ta numira wi inkam nhirim simiir boinki, sima kigriraowim saiirin. ¹⁰ Mi kima tari Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowim simiir biri mwangim? Siya haina boinkikin, ti kougouwin yaewan kima kindiyu wangigin mi tariinanin siya ini bopwonauan kougou yamwoiun. ¹¹ Siirin biki biyin, Biyan Inkam Komiiyin siya tirkin mi ti diminin ha nimbiamkin. Mi krima siir kigiyim ini wadiyar ywokiyim.

¹² Mi ti Judami inkam adiyaowae komii komiiyim sima bidi yinokninkinim Jisis siya ta boiniyio yaiya simiirar kwaboinka. Mi sima Jisis siir nonkworimdinu hainamim tirkin omaka huyokiyokaiya saiir hugripkiikaigigim mi sima ini ikamim simiirsi yididin. Mi sima siir haiburgim mi sima ina yamim. Iriig.

*Mi sima Jisis siir srigim umir hauuim inkam komii Sisa om whiranin siirim
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)*

¹³ Mi sima Farisi simiir nhir ima mi Herot siir kam nhir ima simiir yikropki mi sima yam Jisis siirim. Mi sima Jisis siirin minam kinankugim siya yai biyie boinim. Sima bidi yinokninkinim, siya haina boinkiswo, ihi Farisi kamim Judami isidin sima wi io pi ywowin siirin. Iyie? Siya ha boinkiswo. Nngaka. Mi Herotni isidin sima wi io simiir pi mi owin. ¹⁴ Sima ha nitim mi siir ini boini, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, krima bidi yinokninkinim yaiyim kira boiniyim kaimwowaigim. Kira inkam nwiruwaniiyim biri naingwowikin mi kira inkamin inigakin yaeya yai biri swoki boinikin mi inkamin inig kamaeyin yai whirni. Nngaka. Mi kira ikamim simiirin Adi Komii siir siyuin siir yaimwo imiirarar boinimauuwi. Kira panina naingwowin? Mi krima takis inkam komii Sisa siir hauuwi mi wi wadiyar nwowi. Iyie? Nngaka. Wi hauu rani, aniya?

¹⁵ Mi Jisis siya b̄idi ȳinokn̄ink̄in̄in, simiir n̄iks̄isaeya. Mi siya simiir bōnki, k̄ima kariiram dimusi k̄inank̄iuw̄i, kariir n̄iks̄isaeyim? K̄ima um̄ira kw̄ira whainani kara k̄igam. ¹⁶ Mi sima um̄ira kw̄ira hainani siirim̄in. Mi siya s̄rii taka h̄in̄in um̄ir whwonkama nh̄iniir in̄igin nwoka, ha? Mi ȳim sima ina bōnkiȳim, inkam komii Sisa siirga. ¹⁷ Mi Jisis siya ina wakae bōn̄in simiir yai aka, Sisa siir dim̄in̄in k̄ima Sisa siirar hauu. Mi Adi Komii k̄rimiir Wan̄in siir dim̄in̄in ȳio Adi Komii siirar tim̄i hauu. Mi sima in̄i siir siirara yaingwokwowim. Iriig.

Sima Jisis siir s̄rii inkam̄in naonamiȳin mipa swoki insīin idwowi
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Mi mhoīiya Sadyusi nh̄irim̄ Jisis siirim̄ yit. Sadyusi sima h̄in̄ina naingwokim, inkam̄in naonamiȳin w̄i swoki insīin idwo rani. Mi sima siir in̄i s̄riini. ¹⁹ Inkam̄in iikam nowimwarkaiȳiuwiȳin Moses siya h̄in̄ina w̄inkikin yai kw̄ira k̄rimiir̄im̄in, iya inkam nw̄ir̄in siya naonami mi siya ȳinis̄imkak biri nwogigin mi wiga ina ywokiya mi ti kam̄in siir nomousim̄in w̄i siya swoki onkwonaei ta wiga? Mi mhoīiya siya ȳiniekkak nwowi siir yaowaeȳin siir igsopa w̄i siya nwoki okwokairinanaowidi? ²⁰ Mi simayao irīiyar nwisk̄iniuw̄i, yaowae wig siya yonkwona mi mhoīiya siya ina yaonam̄in. Mi siya ȳinie biri niȳiogigin, in̄i n̄ingar yaoyopn̄isugika siir wiga. ²¹ Mi yaowae saika nwokaiȳin mi in̄i siya swoki onkwona ta wiga, ȳio irīipi h̄iriinan ina mi aonam̄in. Mi siya in̄i ȳinis̄im karamaeyar mi ogigin, ȳinie bi mi iȳiogigin. Mi nwoimakan irīipi h̄iriinanar mi tir. ²² H̄irii h̄iriinank̄ina ti kamiyao irīiyar nwiswo ta wig irua saiirara nonkwonakim. Mi sima ȳinie biri swoki iȳiogigin. Mi mhoīiya ta wiga ina mi aonama ²³ mi mhoīiya ti kamiyaowim naonam̄im sima swoki insīin idwodwo d̄igi ieyank̄in mi ta iya, ta wiga w̄i nh̄iniir wig nwowi? Kira b̄idi ȳinokn̄ink̄in̄in ta wiga simiiryao wigar niki oka, Sadyusi sima h̄in̄ina s̄riigim siir̄in.

²⁴ Jisis siya simiir bōnki, k̄ima Yokwo Komiiya saiir yai biri n̄inokn̄ink̄ink̄im. Mi k̄ima Adi Komii siir k̄ir̄eya saiir biri mi inokn̄ink̄ink̄im? Mi k̄ima yaimwoni bi mi inokn̄ink̄ink̄im? Mi k̄imiir kwoin̄im m̄iȳik pan̄insi yaingwosi. ²⁵ Iya kam̄im naonam̄im sima n̄insīin idwowi ie hirank̄in, sima w̄i wig nonkwonakak nwo rani. N̄ingaka. Sima w̄i n̄inomor kouan paekwosim̄im simiir h̄iriinan nwowi. ²⁶ Mi ta yaiya sima kam̄im naonam̄im simiir bōna, sima wa swoki insīin idwowi, ie hirank̄in. Mi k̄ima tari yokwowa Moses siya w̄inkiya saiir biri mwaingim, ti nīiw̄iȳin paeya paekikopim simiir nīuwa. Mi Adi Komii k̄rimiir Wan̄in siya Moses siir̄in saiir bōnmauukin, siya h̄in̄ina bōnkikin, kara Ebrahim, Aisak, Jekop omwai waiyayokiyokiȳim simiir Adi Komiīgin. ²⁷ Adi Komii siya ti kam̄im naonam̄im simiir Adi Komii rani. N̄ingaka. Siya kam̄im omwai waiyayokiyokiȳim simiir Adi Komiīgin. War̄i k̄imiir kwoin̄in m̄iȳik rani, in̄i biȳie ywowin. Iriig.

Adi Komii siir siȳiu whiekakim simiir bīyan siȳiu ieya
(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

²⁸ Inkam nw̄ir̄in siȳiu komii n̄inokn̄ink̄iniȳin siya ina yit̄in. Mi siya wakaeni sima yaiinan n̄inii. Mi siya wakae Jisis siya bōniȳim yaiȳim simiir, siya yai wad̄ie imiirara bōni. Mi siya Jisis siir asi s̄riigin, piki h̄in̄in siȳiu ikin, siȳiu whiekakim simiir bīi nwowin? ²⁹ Jisis siya siir yai yamdi h̄in̄ina yowark̄i bōn, bīyan siȳiuin sima h̄in̄ina w̄in bōnkikin. Wakae! K̄ima ti iikam̄im Isrelanim, k̄ima ti bīyan siȳiuin siir sibgu wakae! K̄rimiir Adi Komii nw̄iruwan siȳaiḡin Bīgi Bīyan Inkam Komiiȳin ³⁰ kira k̄iriir Bīyan Inkam Komiiȳin siir̄im daingwo. Mi k̄iriir m̄hīi kwoin̄im mi k̄iriir k̄ir̄eya siirara hauu iuguski. ³¹ Mi mhoīyan siȳiuin ȳio h̄in̄inḡin kira inkam whiekakim simiiramar daingwo irkak, kira naingwokwonanaeiȳa k̄iriir p̄iu aisi saiir h̄iriinan. Siȳiu wh̄irk̄in ti siȳiu wh̄iswo sowiir kou biri nwokin. N̄ingaka. ³² Mi ti inkam̄in siȳiu komii n̄inokn̄ink̄iniȳin siya Jisis siir bōn, inkam̄in iikam nowimwarkaiȳiuwiȳin! Kira yai wad̄eya bōni.

Hipa, kaimwoka! Adi Komii siya argin Biyan Inkam Komiiyin, inkam nwir karamaeka. Niingaka. ³³ Mi krimiir mhi kwoinim mi krimiir kirieya siiramar daingwokwonanaei. Krma naingwokwonanaeiya krimiir piu airam saiir hiriinan. Krma ti siyu whiswo sowiirar dap iski. Mi ti siyuin ini ti Adi Komii krimiir Wanin siiram nanag hauuwiyin siyuin wraisu minim sim mi ini siir kou ywowin. ³⁴ Mi Jisis siya ta siya wakae boinkiya saiir wakaekiyin mi siya ina yaingwokiyin ti inkamin ninokninkin wadiekakin. Mi Jisis siya siir boinki, kira aru nwo rani, ini kingiinar nwowin kariiram nitim mi kariir aowa nwowim. Mi kara wi kiriir Biyan Inkam Komii nwowi kiriir kigriraowam. Mi iikam hoimgakim sima Jisis siirsi yidid mi siirimin yai nhirim paninsi swoki sriisi Iriig.

Jisis siya simiirin Kraiis siirim sriigin
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir nwowin mi siya yayim iikam imiirin hirar yowomwarkaiyu. Mi siya simiir srii mi sima ti kamim siyu komii ninokninkiniyim, sima hinin dimusi boinkim, Kraisin Devidni yinneyim simiir yinisimkin, ha? Mi ta yai hiriinana sima boina, kima panina naingwokim? ³⁶ Adi Komii siir naeyuin Devid siir nisimaugin. Mi Devid siya hinina win boinkikin, Adi Komii siya kariir Biyan Inkam Komiiyin siirin hinina boinkikin, kira kariir ina inig aiir didwo. Mi mhoiya kara kiriir sau omomin wi siir waorimtiokiigi. Mi sima kinaka wi kirie nwo rani, wi kiriir aowa nwowi.

³⁷ Mi ta yaiya yokwoni siya win boinkika. Devid siya siirin hinina dapikuwi Kraiis siya Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya Devid siir apu dimusi nwokin? Ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia mi iikam isid komiiyin ini maingmainggar ywokiyim, siir yai wakaeyamin. Iriig.

Jisis siya kamim siyu komii ninokninkiniyim simaka yaigakin
(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

³⁸ Mi Jisis siya simiir nowimwarkaiyuwim mi siya ina boinin, kima sibgu mintarao siyu komii ninokninkiniyim kamim simiirsiyin. Mi sima yuis bripri kaiiyim mipa nouaptatao ami. Sima minam naingwowi, iikamim maeyau kwiruwa nidwowyim sima simiir nwoki boin winim, akamnaei. ³⁹ Sima minam naingwowi Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeiya iikamim simiir whwonkam ida minam nidwokaii, iya nae komii aiir naei mi nae miyik miyikim wi simiirar nwoki hauuim biyin. ⁴⁰ Sima wig igabaeyim simiir omaka imiir kinimbiramikim simiir kamim naonamim. Mi sima nhwo kwisboiniyim mi yai priei boiniyim, sima pi niksisaei. Mi mhoiya sima inkam komiiyin yai hidiyin saika nokwo boini mi sima wi hik hiriinansi haii. Iriig.

Wig igabaeya digworaekwo karamaeya Adi Komii siir hauuga umir mirmii kwisuwa sairo
(Lk 21:1-4)

⁴¹ Jisis siya miya umir haiigiya Adi Komii siir omaka hir nwokaiya saiir kingiin hirar nidwokin. Mi siya ina nidwo kigriraowin iikamim umir nitkaigaiyuwim umir haigi miya saiir. Mi umirkak kamim yim umir hoimgakar mi itkaigaiyu. ⁴² Mi wig igabae ira digworaekwo karamaeya saiir kamim bidi yaowin, saeya ha nita saiir umir mirmiisim kwiswo ina mini itkaigaiyugiga. Mi ti umir mirmii mirmii kwiswo saeya nitkaiyugigo iriparin ini kwiruwar ywowa. ⁴³ Mi Jisis siya kamim siir kigna mriiyim simiiram yikuna, sima siirim nitim. Mi siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwowa boini, ta wig igabaeya digworaekwo karamaeya saiir kamim bidi yaowin, saeya umir prasae biri nini itkaiyugiga ta umir miya saiirin. Mi iikamim umir saiir nitkaigaiyuwim ini ta wiga saeya taouugam. ⁴⁴ Ti iikam omkakim sima umirkakim, simiir umirim ina nwokaiyim. Mi sima nhirim umir miya aiir haigigi. Mi ta wiga saeya niingakinairga

mi saiir umirim ina yitkaiyu swokiyim. Mi saeya ini ningar ywokiya. Nhirim nae sainaeyim biri swoki onaowidgim. Ningaka. Iriig.

13

Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir boinkin wi sapi bimbirgigiyami
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir haiburgigin mi siya ina yapamin. Mi inkam nwirin siir kigna miriyyin siya boinki siirin, dimin taemin nowimwarkaiyuwan inkam! Ti siya komii komiyyim simiir kigi. Mi omaka miyyik miyyikim Adi Komii siir omaka kingiin nwowim simiir kigi! ² Mi Jisis siya siir yai aiirin hinina yowarkii boinki, kira ina kigin ti omaka komii komiyyim, aniya? Mi kira wa kig rani, siya nhirim ini siya nhirim simiir idwo haiginim. Ningaka. Mi sima wa nhimnhinkinainami. Mi nhirim wa niki ipimpamki. Iriig.

Jisis siya boin hikpai hikpai whiekakim wa nimbiam
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-9)

³ Jisis siya mhu Oliv siir nidwokin mi siya yidwo kigi yarmiya hiriir, Adi Komii siir omaka komiyya hapi nwowi mi Pita, Jems, Jon mi Endru simasimar yit Jisis siirimin. Mi sima siir ini srini, ⁴ kira krimiir boinmauugi, wi paka hinin iya saiir nimbini ti digworaekwowim. Wi piki hinin dimin iki nimbini biyyin krma ninokninkinamin. Mi ti digworaekwowim ini kingiin nwowim wi simbi nimbini, ha?

⁵ Mi Jisis siya simiir boinki, kima ha hiirtarao, kimiirin wi inkam nwirkin pi niksisaeksi. ⁶ Kam nhirim sima wi kariir inig iir nini kinsina dapnii. Mi sima wa boini, ti inkamin yio karairgin. Mi sima wi iikam hoimgakim simiir niksisaeksi mi sima wa nwoki aingwo tibmiyyim. ⁷ Mi iya kima ha wakaei yayiya ini kingiin tirar kwiniya mi yaii kwira ini hindankin mi kirirniya mi kima wi kipi naingwoyimyokwin, takina ya wi bi nimbini. Mi iya digiyana ya ina niki owa. ⁸ Kam nhirim om whiranim wi om whiraka nini iniiyuwi. Mi nu whiran kamim wi nu whiran kamim yaii simaka nini iniiyuwi. Mi maeyau nhirim ninin wa mi iti mi mhi wa mi aowi. Mi tiki hinin diminpai diminpaiyim sima nimbiam, mhoiyya wi komiyya nasae owuguski wi gwo rani. Ningaka.

⁹ Kima kimasayar timi mintirao, kimiirin wi sima nonkworindinu hainami kamim yai hidwiniyyim simiirim. Mi sima kimiirin wi omaka yai nidwokai wakaeiya hirar tioki. Mi sima kimiirin wi inkam komii komiyyim omom omom kigriraowiyim mi inkam komiyyim nu kigriraowi ikim, wi simiir whwonkam ida nini okmwim okwoyuwi. Mi kima wi kariir yaiwin kibiya saiir niki boinmimauuwim simiirin. ¹⁰ Iya digiyana wi aisiima niki digi rani, iikamim omom omanim hinda tinda nwowim sima ta yaiwin kibiya saiir tiki wakae digi. ¹¹ Mi iya sima kimiir nonkworindinu hainami inkam komiyyin yai hidwiniyyin siirim mi kima wi kipi nidid mi wi ha kipi naingwo, krma wi panin yayim sim boini, ha? Ningaka. Yai hoimgakim Adi Komii siya wi ta ii aiirar boinmimauugi. Mi yayim kima boini mi wi kima boin tani. Ningaka. Wi Adi Komii siir naeyuin siyar boini. ¹² Mi yaowae wi siir nomousim iirar nikropkii kamim sau ninitiyim simiirim, sima nitim siirin. Mi adin siir yinisim iirin wi ti hiriinan siyu iirar mi tiri. Mi yinisimim yim wi simiir yopii adim simaka ninii yaii. Mi simiirin wa nikropki kamim sau ninitiyim simiirim, sima nitkikikinim simiirin. ¹³ Mi iikam hoimgakim sima kima io wi whisarii nwo rani, kima kariir siyu iir napikim. Mi sima wi ti hiriinan siyuin siir asi tiri kimiirin. Iya digiyana saeya digi mi ti inkamin hikpai hikpasi niki karam nwowin mi siirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaei. Iriig.

Dimin biyek biyeyim wi sipi nimbini
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴ Mi iya kima ti dimin biyeké biyeyin om kopbumbuwiyin siir kigi, siya wi maeyauwa haiyaeya wi saiir nokwowini. Mi inkamin ta yaiya saiir mwaini, siya wi sibgu dinokninkin mwain. Mi ta iya iikamim nu Judia hir nwowim, sima wi mhuua hiriir nidamami. ¹⁵ Mi inkamkin piu aeyin hii hir nidwo siiswaki, siya wi siir omaka hiri swoki iwit iiyam tani, siir digworaekwo imiir hainakiyim. Nningaka. ¹⁶ Iya inkamin siya siir numir aiir tirkwowaki, siya wi swoki haiyug am tani, siir yuis aiir hainakiyim. Nningaka. ¹⁷ Mi yimbisimim wigim yinpiugak nwowim mi nhirim yinisimim mwiyyar niki aeyim mi sima wi hik prasae hai rani. ¹⁸ Mi kima nhwo kwisboin ti diminin ta iya nao komigi kiniya saiir kipi nimbini. ¹⁹ Mi ta iya wi hik prasae hai rani. Mi iya Adi Komii krimiir Wanin siya ti digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwowin mi ta hiriinan hika bi nimbiamka, tariinanin tasa niki oyokiyokwiya. Mi mhoiyya iriipi hiriinan, ta hik hinina wi nimbiam tani. Nningaka. ²⁰ Mi Adi Komii siya ta ii aiirin haruwa nikwoninkikripna karamae nwowi mi iikam whiekakim sima wi hinda priyop itkaigii. Mi siya iikamim siya nimbingiyim simiirsi naingwoyimi yokin mi siya ta iya haruwa asi nikwoninkikripnakika.

²¹ Mi ta iya inkam nwirin kimiir boinkin, kigi! Kraisin tisi tapi nwowin. Mi nwirin yio wa mi kwaboini, kigi! Krai siya isi hapi nwowin. Mi kima wi kaimwo kipi nwo ta yai aiirin. ²² Mi mhoiyya kam nhirim wi ha niksisaie, kara Kraiskin mi kara profet inkam nwirin, wi simiir hiriinan nwonanii. Mi sima dimin komii komiiyim mi mipai mipaiyim wa mi kininankiuwi iikamim Adi Komii siya nimbingiyim simiir niksisaeyam. ²³ Mi kima sibgu mintarao, ti digworaekwowim tapa kara boinmimauu digiyim kimiir, mhoiyya wi simar swoki imbiyami. Iriig.

Mi mhoiyya yaowae adin ninomor kouanin wi sipi niti
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²⁴ Mi iya ta hik komiyya saeya digi mi taka iya biyeyin wi hindara kakauu iuguskii. Mi bwana wi mi who rani. Nningaka. ²⁵ Mi nauunim wi ninomor hiranka nikiiki nainii. Mi digworaekwo kirie kirieyim ninomor kouanim wa kiisiskii. ²⁶ Mi wi sima kigwini Yaowae Adin ninomor kouanin wau mirsima saika ninkin iti. Mi siir kirie komiyya mi siir dimin miyikin paenan niyaeiyin wi warar ninkin iti. ²⁷ Mi ta iya siya wi siir paekwosimim simiir nikropki. Mi siya wi iikam whiekakim nuanim siya nimbinkiyim hinda tinda nwowim, wi simiir nikuuna digi, maeyau kwiruwa nangiriyuniyim. Iriig.

Whrou siya ii hidni siyuuin siir nikrigin
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ Kima whrou siirar dinokninkin, iya pi whrou siya woki ti hiriinanin krima pa ninokninkini opin wi sipi niuwi. Mi opud naowin wa mi ikii kini. Ta hiriinan iya saeya opki niuwiya. ²⁹ Mi hiriinankiniuwi mhoiyya wi kimar kigi ti diminin ini yimbiamin. Mi kima wi nwoki inokninkinkiyim, iya Yaowae Adin ninomor kouanin siir iya tiriir nitana kingiin bidi ywowa. ³⁰ Kara kimiirin yaimwowa boini, ti iikamim nwowim sima wi niki ao rani mi ti digworaekwo hoimgakim wa nimbiam. ³¹ Mi nu ninomorwo yo wa digii mi kariir yaiya wi wara rani. Nningaka. Iriig.

Inkam nwirkin ninokninkin tani ta iya siya niti
(Mt 24:36-44)

³² Inkam nwirkin ninokninkin tani ta ii aiirin nugak, nabie mi naiowaka. Nningaka. Mi paekwosimim ninomor kouanim yim hiriinan ta iya saiir mi inokninkin tani. Mi Adi Komii siir yinisimin iriipi hiriinan ta ii aiirin wara mi inokninkin tani. Nningaka. Adin sasar ninokninkin iski ta ii aiirin. ³³ Kima mintarao mi kima wi nhwo kipi whwonkai kima ninokninkin tani, tikinin wi paka hinin iya sae nimbini. ³⁴ Siya inkam nwirin siir hinngin siir omaka saiir haiburgikin mi ina yapnamin maeyau gwira. Mi kamim whisarii mi primiriyim siir mi imiir, siya miyim simiirin yapa yapa yonkwo digig. Mi

siya inkamın ano iir kigriraowiyın siir boingig, kira sibgu kigrirao nhwo kipi whwonkai. Jisis siir boiniyo yaiya dig ywokiya. ³⁵ Jisis siir yaiya tasa niki ama. Mi kima wi asi kigriraowi kima ninokninkin tani, iya omakan inkamın siya niti. Siya wi paka hinin iya sae namisi iti, siya niibopwo namisi iti, iyie? Wi iuumaka namisi iti, iyie? Wi nugak namisi ityakwoki kima ninokninkin tani. ³⁶ Mi kima sibgu kigrirao, siya kimiirin wi hindara nhingaknisi. Siya wa kignisi, ina niki whwonkaiyim. ³⁷ Ta yaiya kara kimiir boinmauugiya, kara iikam hoimgakim simiir warar boinkika, kima mintarao! Iriig.

14

Prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim sima Jisis siir nisomaowam boinkim

(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jo 11:45-53)

¹ Mi ta ii komiia Pasova dimin whirkin kimbu karam nwowiya, bretin waisikaiyin yis karamaeyin siir nikwo aeiya iya mi ta nae komiia uga nikwo aebwakainami. Mi prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim sima boin, krima Jisis siirin wi panina nonkworindinu hainprakaii? ² Mi sima boin, krima wi ta ii komiia Pasova wi saiir kipi nisikina nim wi ti iikamim siir whin nwowim wi sima pi whininiisi siirsiyin. Iriig.

Wiga saeya wain Jisis siir mwo iir naokinkika

(Mt 26:6-13; Jo 12:1-8)

³ Jisis siya om Betani hir nwokin Saimon siir omaka aiir. Ti inkamın paowaigi piskimkopouin. Mi iya Jisis siya ha niki idwo aeyin mi wig ira ina yapninopkainaniya siirim. Mi ti wa mobin umir prasae bi saingin. Mi saeya kwaigwowa ina kinis haigiya ti wa mobin siir kibokouwa. Mi ti wa mobin puui miyikakin ini Jisis siir mwo iirarar yaokin swokiyin. ⁴ Mi iikam nhirim ta omaka saiir nwowim, simiir kwoinim miyik biri naingwokikim ini io kwoin yaingwokiyim. Mi sima, sima simar yomboin amboin, saeya ti wa kibiyin siirin whisarii dimusi pridiriraerarkikin, ha? ⁵ Mi tiki wa krimiir tirankin sainakikiswo mi siya pi umir prasae di saini. Mi siya umir paeyarim kamairim pi iuur iriyyar K300.00 nanar pi sainin. Mi siir umirim pi iki iikamim digworaekwo umir minam whaowaeyim simiir pi hauuin. Mi sima io ta wig aiir ywoki. ⁶ Mi Jisis siya boinki, kima ta wiga saiirin hindara kig ninkinki. Mi kima saiirin yai whisarii dimusi boini? Saeya kariirin siyiu wadieki wadieyin siirar tirkika. ⁷ Mi iikam paeprikabim inokinokin sima wi kimakar nwokripkaii ti nu iirar. Mi kima digworaekwo simiir hauuwi, wi hiriyyar ti hauu. Mi ankara kimaka wi ii priei nwo rani. Nungaka. ⁸ Diminin wig aeya tiram naingwowi, saeya wa tiri. Saeya ti wa wadieyin kariir piu naokinkiyin, ie haingikaiyam naokin haiginugikin. ⁹ Kara kimiirin yaimwowa boini mi ti nuim hinda tinda nwowim wi yai win kibiya saiirar mi boinmimauuwi. Mi ti omom omomim wi ti diminin siirar mi haigiririr boiniyokiyokii, ta wiga saeya tirkiyin. Mi sima wi siirimar naingwokwowi. Iriig.

Judas siya ini apwougig wira inkam komiium simiir

(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Mi Judas Iskariot siya kam iuur nwiso simiir nwrkin. Mi siya prismi yaowae adim simiirim yam, wir simiir nini apwougigim. ¹¹ Sima ta yaiya saiir wakaewinim, sima ini maingimarga ywowim. Mi sima ina yimbiyiyim umir siir hauuwam. Mi ta ii aiirarin Judas siya ina yap hansir bwakaiyin, Jisis siirin simiir kinmauu itim. ¹² Mi bikiki biyan iya bret waisikaiyin yis karamaeyin siir naeiya ina yimbiniya. Mi sima sibsib yinisimim saiir yisomsom aokao ta nae komiia Pasova saiirim, saiir naekwowakam. Mi kamim siir kigna miriyyim sima siir srii, krima nae pi papi nini diriraerariuwi, ta nae komiia saiir naeyim, kira naeyamin, ha? Mi sima Jisis siirin hinina sriigim. ¹³ Mi Jisis

siya kamim siir kigna miriyyim nwisu yikropki. Mi siya sowiir boinki, kowa om komii iirar dapninopkainam. Mi inkam nwirin op two komiia opkaka saiir hainani mi siya kowiirin pi om komii hir napyiskaigin mi kowa wi siir mhoiia dam. ¹⁴ Mi siya omaka ir napninopkainamkin mi kowa saikar dinkin apninopkainam. Mi kowa ta omaka saiir adin siirin pi hiniina tini boinu: Dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkamin siya hiniina boinkikin, kariir maeyaua ini papi nwowa ta nae komiia Pasova kamim kariir kigna miriyyim simaka naeyana, ha? ¹⁵ Mi kowiirin wi siya nusiimauuwi, maeyau kwira omaka anauwa kouana saiir nwowa. Mi ta maeyaua hi ipii saiirara. Mi kowa krimiir naeyim wi ta maeyau aiir tini diriraerar kwokin, krima naeyam. Siya sowiirin hiniina boinkikin. ¹⁶ Mi inkam nwiso siir kigna miriyo ina yamwo. Mi sowa om komii hiriir yimbiyam. Mi digworaekwowim Jisis siya boinkiyim sowa ini simiirar ini kigiuwim. Mi sowa nae komiia ina diriraerar kwokino ta Pasova nae komii aiiram.

¹⁷ Mi naiowaka Jisis siya siir kigna miriyyim kam iuur nwiso sima yitrib. ¹⁸ Mi iia sima hiya nae haigin aeiya saiir hirar nidwoyokai aeyim mi Jisis siya boin, kara kimiirin yaimwowa boini, inkam nwirin krimaka tir nidwokai aeyin kariirin wi wir siya napwouwi. ¹⁹ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ini hikakar ywokiyim. Mi sima, sima sima yinsrii ansrii siirin mi tari kara, aniya? ²⁰ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, kima ti kam iuur nwiso kimiir nwirkin niuwi ini tirar nwowin. Mi ti inkamin in kanakar ninkin inopkai haiiyin ta twowa nae haigiya mi wi siyar napwouwi wira kariirin. ²¹ Hiipa! Ti inkam yaowae adin ninomor kouankin nitin siya wi sipi naowi. Siya karaigin. Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya hiniina boinkika mi wi mintarao ti inkamin wir kariir napwouwin sau omomin siir, siirin wi hik prasaeki nimbiam tani. Mi ti inkamin siir yopiiya siir naokaina kamae nwokiswo, ini wadieki wadieya mi owin. Dimusi rani, ti inkamin siya wi hik prasae hai rani. Iriig.

*Jisis siya komunion kamim siir kigna miriyyim simiir hauu aekin
(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)*

²² Mi sima ha niki aeyim mi Jisis siya bretin nhira hai mi siya Adi Komii siir boin wadieki. Mi siya ina yinibimbir hauugiyin kamim siir kigna miriyyim simiir. Mi siya boin, kima hai, tikinin yo kariir kipka. ²³ Mi siya mob wainin ira mi hai. Mi siya ina mi boin wadiekiyin Adi Komii siirim. Mi siya ina hauugiyin simiir, sima kwiyaeyam. ²⁴ Mi siya simiir boinki, takina ya kariir nhieka Adi Komii siya nimbangig aeya. Mi kariir nhieya wa naokiinainami iikam whiekakim simiir whindiriraerar haiginuwam. ²⁵ Kara kimiirin yaimwower boinkii, ti op wainin kara wi idip idip swoki kwiyaey rani. Nningaka. Mi hiriyyar namiyokiyokii mi wi iia kara wainin Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin wi siir hirar nini kwiyaeyu iski. Jisis siya hiniina boinkikin. ²⁶ Mi sima mwai kwira wao. Mi sima mhu Oliv hiriir yam. Iriig.

*Jisis siya Pita siir boinki siya wi digiumii siir haimriyugigi
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jo 13:36-38)*

²⁷ Mi Jisis siya simiir boinki, kima wa nidamgrirgigi wi kanaka nwo rani. Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowa hiniina boinka, inkamin sibsib kigriraowiyin Adi Komii siya nisomaokii mi siir sibsibim wa nidam ninoopkii. ²⁸ Mi kara wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Mi biyyin wi karar namkwokini nu Galiliya hiriirin. Mi wim kima wi kariir mhoiia niti. ²⁹ Pita siya ina yowarkii boinkiyin siir yai aiirin, yim sima kiriirin wa nidamgrirmiigigi mi ankara nningaka. Kiriirin wi kinisu rani. Nningaki, nningakinga. ³⁰ Mi Jisis siya siir boinki, kara kiriirin yaimwowa boini mi ta niyaka iuumin kwisaka wi niki ik rani mi kira kariir inigin wi hiriyyar misisaei kripkaii. Mi kwoimaka wi kira wakaeki iuumin ini nikiyakwokin. ³¹ Mi Pita siya ini igao yaiyar boinkiyin, kara kiriirin wi swoki imprio rani. Nningaki! Nningaka! Mi kara kinakar ninkin aowama mini mi kara

kiriir inigin wi mi imprio rani. Mi kam nhirim siir kigna miriyyim yim iriipi hiriinan yai aiirar mi boinki. Iriig.

Jisis siya maeyau miyika Getsemani nhwo saiir kwis boinikin Adi Komii siirim
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Mi sima maeyau kwira saiir yimbiyam Getsemani. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boingig, kima tapaiir didwoki, kara nhwo nikini kwis boiniwi. ³³ Mi siya Pita Jems mi Jon simiirrarar yikiunam, saika namam. Mi siya ini hikakar ywokiyyin. Mi siir kiuin kugak bi nwokikin. ³⁴ Mi siya simiir boinki, kima whaowae nrowi kariir kwoin siyarin ini wara yiyiuamwankiyyin. Mi kariir piua ini warar yinkisimsibnakiya. Kima tirar dwoki mi kima sipgu mintarao. ³⁵ Mi siya ha kwapnamin mi ini hindara yakai whinamin nu hirar. Mi siya ina kwisboinkiyin Adi Komii siirim. Adi Komii, kira digar mi owi mi ta hika wi kariir mi imbini rani. ³⁶ Mi siya boinki, adiyo! Iya kira digworaekwo hoimgakim simiir tiramar naingwowi, kira wi digar mi owi. Mi ankara hinina naingwowi, ta kariir hika kira saiir hainaowid. Mi kira kariir kwoin iirara kipi nwo, kariir kwoin iirar timi o.

³⁷ Mi siya ha swoki itin mi ina kigniyyin, sima nhwo ara grinkin whini. Mi siya Pita siir ini boini, Saimon! Kira nhwo whini, aniya? Mi kira pi haimiisima nidwo kao rani, aniya? ³⁸ Kima didwo kao mi kima nhwo min timi sriboin. Mi dimin whirkin kimiiram kinankiwi, wim wi nikiisi. Kwoinin ina naingwowin dimin taemin tiramin mi piua saeya kini rani.

³⁹ Mi siya ina swoki amin nhwo ina swokini kwisboiniuin. Mi siya yayim biya siya nikini sriboiniuin, simiirar swokini sriboiniu. ⁴⁰ Mi siya ina swoki itin kamim siir kigna miriyyim simiiram. Mi yim sima nhwoki nridnanaekim mi sima nhwo asi grinkinwhinkim. Mi sima siirin ini yai kaonis boinam whaowaeyim.

⁴¹ Mi siya kwoimaka ha swoki itin simiiram mi siya ina ini boiniyyin simiirin, kima ina niki grinkinwhinkripkaiyyim, aniya? Ini dig ywoki, kima ti kigi, iya ti inkam yaowae adin ninomor kou hirankin nitin siir nonkwonakiyana kam bibiyeyim sima, bidi yimbiniya.

⁴² Kima dinsin, krima pi nami. Ti kigwin, inkamin wir kariir napwougigin isi nitin. Iriig.

Sima Jisis siir nini onkworimdinu hainakikin
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jo 18:3-12)

⁴³ Jisis siir yaiya biri niki digika mi Judasin kam iur nwiso simiir nwirin siya ina yitin. Mi kam isid komiyyin saika yinkan it. Mi sima kamkuu minim mi dan minim simiir warar yinkan hainani. Mi prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim mi kam adi yaowaeyim siyiu komii kigriraowi ikim simiirin sima nikropkikim siir nonkworimdinu hainakiyam. ⁴⁴ Mi inkamin wir Jisis siir napwouwin mi siya hinina boinirargig kima pa kigin, inkamin pi kara nini aepirimdinuwi mi ti inkamin siyairgin. Mi kima pi siir donkworimdinu hainam.

⁴⁵ Mi Judas siya ha namim mi siya ini Jisis siirimar youap hiriru namim. Mi siya ina ini boiniuwun, dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkam. Mi siya ina yaka aepirimdinuun siirin. ⁴⁶ Mi sima Jisis siirin ina yonkworimdinu kihainamim. ⁴⁷ Mi Jisis siirar inkam nwirin siir kinginar nokwoin siir kamkuuin ha kwakiwokhaiyyin mi ini ti prismi yaowae adin siir mi whisarii prii miriyyan inkamin siir win aiir yaka haingrip itkigiyyin.

⁴⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima ti kariirim nitim mi kima ti kamkuu minim mi dan minim simiirin wara dimusi hainanikim, kariir nonkworimdinuwamin, ha? Kima ha naingwokim kara kimiir haiyan inkamkin, aniya? ⁴⁹ Ii kasa rani, kara kimiir nowomwarkaiyuwin Adi Komii siir omaka saiir hir. Mi kima kariir bi nonkworimdinugim. Mi Yokwo Komii saiir yaiya ini kaimwower ywowa. ⁵⁰ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ha haiburgigim siirin mi yim sima ina yidamkiyyim. Iriig.

⁵¹ Mi wهران nwirin Jisis siir mhoiia namin siya yuis arar kainamkin. Mi sima siir nonkworimdinu haiyam tirkim. ⁵² Mi ta siir yuisa ini sima yinikiwhro hainaowida. Mi siya ini parurar iwit amin. Iriig.

Jisis siya inkam komiiyim yai hidiiyim simiir whwonkam ida ini okwo iu
(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55,63-71; Jo 18:13-14,19-24)

⁵³ Mi sima Jisis siirin prismi biiki biyan yaowae adin siir omaka hiriir yikunam. Mi prismi yaowae adim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim mi sima ina yitim ta omaka aairara namwonyam. ⁵⁴ Mi Pita siya Jisis siir mhoiia yam. Mi siya kingiin bi nwoyin, ini aru hirar ywokiyin. Mi siya ina yapnropkainamin hira saiir ano iir, prismi biigi biyan yaowae adin siir omaka maeyau hiriir. Mi siya kamim waikaowiyim pae simaka ini idwo oniyiu. ⁵⁵ Mi prismi yaowae adim mi inkam komiiyim yai hidiiyim mi sima kam nhirim simiir yikuna sima boinmauwim siyiu biyieyim Jisis siya tirim simiir. Mi sima siirin wi hiriinansi nwoki isomsomim. Mi sima ha kigim siirin mi siya dimin biyie whir bi tirkin. Ningaka. ⁵⁶ Mi ti kamim sima yaimwoni bi boinkim, sima hindara priiboinkim. Mi simiir yaiyim iripa bi nwokim ini yapa yapa ywowim. ⁵⁷ Mi kam nhirim siirin pi whisariia priinansiin okwo boinki. Mi sima hinina boinkim. ⁵⁸ Nim krma ha wakaekim siya hinina boinkin, ta Adi Komii siir omaka inkamkar nonkwo miriia saiirin wi kara nipirgigi. Mi ti kwoimim dig nwoki mi kara saiirin wa swoki haininansiin mirii nami. Saiirin wi inkamki nonkwo mirii rani. Ningaka. ⁵⁹ Mi ta yaiya ti kamim sima boina, yim sima iriipa hiriinan yaimwoni bi mi boinkim. Simiir yaiyim iripa bi namasugim, ini yapa yapa ywowim.

⁶⁰ Mi prismi biiki biyan yaowae adin siya simiir whwonkam ida yinsiin okwoki. Mi siya ina sriiyin Jisis siirin mi kira ti yaiyim sima priiboin priiboinim simiir yai yamdi nowarkii boin tani, aniya? ⁶¹ Mi Jisis siya yaimin yaiminkin, ini hindara yokwo tanin. Siya yaimirsim bi nowarkii boinkin. Mi ti prismi biiki biyan yaowae adin siya ina swoki sriiyin mi kira ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin mi siya aniya, iyie? Mi kira ti yinisimin Adi Komiiyin dimin whirki kimbu karam nwowin siir ieya, aniya? ⁶² Mi Jisis siya ina boinin, ihi, karargin. Mi kima wi kariirar kigi ti Inkam Yaowae Adin ninomor kouankin nitin, ini Adi Komiiyin kiriekakin siir ina iniga saiir nidwowin. Mi kara niti, kara wi waumirsisim whisinanim ninomor kou hiranim, simakar ninkin onaiinii. Mi kima wi kariirar kigwini. ⁶³ Mi prismi biiki biyan yaowae adin siya yinakiwomwitki siir yuis briipriya siya niia saiirin. Siya whisarii bi ninikiwomwitka, siya iokakin. Mi siya ina boinkiyin, krma pi inkam nhiram kipi swoki ikuna yai whinboinamin. Ningaka. ⁶⁴ Kima bidi wakaekiyim yai bibiyeyim siya boinkiyim Adi Komii siir mi kima ini panina yangwokiyim? Mi sima hoingakarim ini yai kwiruwar kiritkin boinkiyim, siya siyiu biyie bidi tirin, siya wa dao.

⁶⁵ Mi kam nhirim yaeyop siir yaswaiyugi mi sima siir yaimwo whwonkamim yuisni kogrinugi mi siirin ina tiom. Mi sima boin, kira profet yai ti boinki, kiriirin nhinga tiowi, ha? Mi kamim waikaowiyim sima yikunam siirin. Mi sima siirin haningi yipimpar. Iriig.

Pita siya misisaekin Jisis siirin
(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jo 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mi iia Pita siya omaka maeyau akpitga nu hirar niki okin mi wig ira prismi biigi biyan yaowae adin siir mi miriia saeya ina yita. ⁶⁷ Mi iia saeya Pita siir kiga siya pae hir nidwo oniyin mi saeya siir whwonkam iirar ini kigsib boiniu. Ni kira iriipi hiriinan Jisisin om Nasaretanin saika mi okin. ⁶⁸ Mi Pita siya ini hindara misisaekiyin. Ningaka. Kara ninokninkin tani siirin, kara ta yaiya kira boina saiirim warar whaowaei. Mi siya ina youapnaniyam hira saiir ano kingiin hiriir. Mi iuumin ina yikiyakwokin. ⁶⁹ Mi ta wiga mi miriia saeya Pita siir swoki kiga mi saeya kam nhirim saiir kingiin hir nwowim simiir boinki, tiki inkamin Jisis siir kigna mirii inkam nwir ieyairgin. ⁷⁰ Mi

Pita siya ina swoki miisisekiyin. Niingaka. Mi mhoiia kam nhirim saikar nokwowim sima swoki boinhuriyugi siirin, kaimwoki kaimwowainga kira kipi niksise ni kira iriipi hiriinan Jisis siir mi kigna miriyan inkam nwirkin, nu Galili hiran inkamkin. Sima hiniina boinkikin. ⁷¹ Mi Pita siya ina yikopaisirkiyin, kaimwoki kaimwo kinga! Kara ti inkamin kima boinin siir bi ninokninkin. ⁷² Mi biri kiminkin, iuumin kwisaka ina yikiyin. Mi Pita siya ina swoki aingwowoknakiyin yaiya biya Jisis siya boina siir. Jisis siya hiniina boinkin, iuumin kwisaka niki ik karam nwowi mi kira kariir inigin wi kwoima miisisei. Mi Pita siya nou prasae bi kinkin. Iriig.

15

Sima Jisis siirin Pailat siirim yikiunam
(Mt 27:1-2,11-14; Lk 23:1-5; Jo 18:28-38)

¹ Mi prismi yaowae adim sima nugak imumar yamyakwok adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi inkam komiiyim yai hidi ikim simiiram, sima yai iripa hangiriyiu boina. Mi sima Jisis siirin weyin sopni yimboru kinam Pailat siirim. ² Mi Pailat siya Jisis siir srii, kira Juda iikamim simiir nu iir kigriraowan inkam komiigin, aniya? Mi Jisis siya ina yowarki boinkiyin, wa yaiya kira boina ini mi owa. ³ Mi Pailat siya yaowae adim simiir wakaeyin sima yai whiekakim siirara boin huriyugi. ⁴ Mi Pailat siya Jisis siirin ina swoki sriigiin, kira yai wakae boin tani, aniya? Wakae! Sima yai whiekakim ini kiriirarar boin huriyiuim. ⁵ Mi Jisis siya yai kwir biri swoki wakae boin srankin. Niingaka. Mi Pailat siya asi kintirgikin. Iriig.

Pailat siya boinkin Jisis siirin pae hiniya nirioninkinin siir ninkin irinu inankiiyim
(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jo 18:39-19:16)

⁶ Biewi biewiyim ii komiia Pasova wou nikwo aeya mi Pailat siir siyiuin hiriyar tirikin, siya maeyauwa mi biye miriia kamim hugripkiikikaiyim simiirin pi nwira nokmwim apniki. Iikamim simiir kwoinkin naingwowin inkamin siir. Mi Pailat siya simiirim pi siirar nikropki. ⁷ Mi ta iya inkam nwirin Barabas nikuwiyin, omaka huyokiyokaiya saiir nwokaiyin mi kamim wra nwowiyim inkam komii komiiyim omom omom kigriraowiyim io simaka nwowim mi simiir nhir imiir nisomsom aokaowim siya simakar nwokaigin. ⁸ Mi iikamim ha naninkiniuniyim mi sima Pailat siir boinki, tiki siyiuin, biya kira tirin biewi nhirim digiyim mi kira pa nikrop apniki ta maeyauwa mi biye miriia huyokiyokaiya saiir nwowin simiir inkam nwirni. Mi tariinanin kira siira ti swoki tir. ⁹ Mi Pailat siya simiir yai yaka yowarki boinki, kima minam naingwowi kara Juda simiir inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir nuguskiyim, aniya? ¹⁰ Mi Pailat siya hiniin asi boinkikin. Dimusi rani, siya bidi yinokninkinin prismi yaowae adim simiir kwoinim. Sima Jisis saika whwokwoka nwo rani, simiir kwoinin i ieyar kwaewaowi bi sima nwowim. Mi sima siirim asi nikiunanikim siirin. ¹¹ Mi iikamim simiir kwoinim prismi yaowae adim sima ini boinurwokaiyu. Mi sima pi hiniin nwoki boinkiyim Pailat siya Barabas siir dikrop apniki. ¹² Mi Pailat siya simiirin ina swoki boinkiyin mi kara pi panina tiri ti inkamin kima boiniyin Judami iikam simiir inkam komiiyin nu kigriraowiyin, ha? ¹³ Mi sima siir yai yamdi ina kauwok boinkiyim, siirin paeyin hiniya nirioninkinin saika dinkin irinugi! ¹⁴ Mi Pailat siya simiir sriigi, dimusika, ha? Siya dimu dimin tirbukin, ha? Mi sima ina kauwok boinamnankiyim, siirin ti paeyin hiniya nirioninkinin saikar dinkin irinugi! ¹⁵ Mi Pailat siya iikam isidin simiirim hiirgin mi siya Barabas siir asi kigninkin apnikikin. Mi siya Jisis siirin kamim yai niniyim simiirim iyopmauugi, sima nipimparim siirin. Mi mhoiia sima siirin ina yikropkiyin paeyin hiniya nirioninkinin saika ninkin irinugiyim. Iriig.

Mi kamim yai niniyim sima Jisis siir nigbumbugim
(Mt 27:27-31; Jo 19:2-3)

¹⁶ Mi kamim irim haiiyim sima Jisis siirin inkam komiiyin omom omom kigriraowiyin siir omaka maeyauwa hiriir yinkikwona apnam. Mi sima kam nhirim yaii niniiyim simiirim yikiuna, sima ta maeyau kwiruwa saiirarar naninkiniuniyim ¹⁷ mi sima Jisis siirin yuis paridnana kwira yitomwanu haiginiu. Mi sima urid nimridgakin whira hopwhro mi sima siir mwo iir kaigrisiugi. ¹⁸ Mi sima siir yigbumbu, akamie! Juda iikamim simiir nu kigriraowi inkam komiigin! ¹⁹ Mi sima siir mwowin paekopin hougwokwo apiyin siir yikrimkrae. Mi sima siirin yaeyop haini mi yaswaiyu mi sima ogmwo ha hium mi ina kaiyrou kisisanaim siir inig iir hainanam. ²⁰ Mi sima siir mingigin digiyim mi ta yuis pariidnan briipriya ina swoki isaiya. Mi sima siirin ini siir yuis aiirar swoki ii haiginiugiyim. Mi sima Jisis siirin ina yikiunamin paeyin hiiniya nirioninkinin saikar ninkin irinugiyam. Iriig.

*Mi sima Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika yinkin irinugi
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jo 19:17-27)*

²¹ Inkam nwirin Saimonkin siya om Sairini ankin Aleksanda Rufas sowiir yaowae adgin. Mi siya omisisimim om komii siir yaba nwowim simiir haiburgigim mi siya ina yapamin siyu maeyau nunga aiir. Mi sima siyu bopwo hir yinapyiskai om komii siir kingiin. Mi sima kimidiniya igao yai siir boinwin paeyin hiiniya nirioninkinin Jisis siirin siya haiyam. ²² Mi sima Jisis siirin maeyau kwira saiir hiriir yikiunam ta maeyauwa saiir iniga Golgota. Mi ta maeyauwa saiir inig mwowin inkam mwo kiuni maeyauga. ²³ Mi sima op wain simiir naba saikar yinkin aepibmigiya siir hauuwam minkin mi siya biri kwiyaekin. ²⁴ Mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin siirin saikar yinkin irinugi. Mi siir yuisim ini sima hidnonkwokwo hainamim. Mi sima gwo kwira sae gwo satu, sima minim gwokim ti hinin diminin pi nginga haii. ²⁵ Iiya nugakar niki oyakwoka 9:00 klok mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin siirin saiirar yinkin irinugiyakwok. ²⁶ Mi siir mwo kouga ta yaiya siir boina saiir winki yokwoni. Sima hinina win boinkikim, Juda iikamim simiir nu kigriraowi inkam komiigin. ²⁷ Mi sima Jisis siir kingiinin inkam nwiso hi tauaeiyo sowiirin warar yinkin irimdinugik paeyin hiiniya nirioninkinin siir. Mi nwirin iniga mi nwirin yaioyaeya. ²⁸ [Mi Adi Komii siir Yokwo Komii saiir yaiya ini kaimwowa ywowa bidi bidinan sima wina mi tariinanin saeya bidi yimbiniya. Mi ta yaiya hinnga, sima siirin kamim hi tauaeiyim simaka yinkin huwiyopmasugi.]

²⁹ Mi iikamim haimii tamii napim siir yapikbumbu mi sima mwo ina yapkintirim. Mi sima siir boinki, biya kira hinina boinkin, Adi Komii siir omaka wi kara niipirgi mi ii kwoimim dig nwokii mi wa swoki haininansiin okwoki. ³⁰ Mi kira kinakina tamii diriraerarna mi kira pa nwoki iuniyim wari paeyin kiriir nirioninkinin siir waraurankin! ³¹ Mi prismi yaowae adim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim, sima Jisis siirin warar yapikbumbu. Mi sima, simasimar yomboin amboin, siya inkam nhirim simiirin bidiyar whindiriraerar haiginiuin. Mi siya, siya siyar diriraerar namim panopi, ha? ³² Mi ti inkamin siya nimbinkiyin siya Israel simiir inkam komiigin, simiir nu kigriraowikin. Mi siya paeyin hiiniya niro ninkin siir hirankin krimar kigwokwoiungi. Mi krima wa nwoki aingwo tibmiikiyim kiriiramim. Mi inkam nwiso Jisis saikar ninkin irimdinugiyo paeyin hiiniya nirioninkininsi yo sowa iriipi hiriinan siirin warar mi inkin igbumbu. Iriig.

*Jisis siya bidi yaonamin
(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jo 19:28-30)*

³³ Mi iya nabie bopwo nwowa mi iya ina kakauugiya. Mi hinda tinda ini niyar ywokiyim. Mi iya bie nad nwowamtibin, iya ii kwoim nwowiya saiir yadig iurib. ³⁴ Mi ii kwoim namwoiwiya mi Jisis siya ina kauwok boinkiribin, Eloie, Eloie, lema sabaktani? Ta yaiya saiir yaimwokiyaimwowa hinnga, kariir Adi Komii, kariir Adi Komii kira kariirin digumii dimusi haimriiyugigin, ha? ³⁵ Mi kam nhirim kingiin hir nokwowim

sima siir yai wakaeyim mi sima ina boinim, waka! Siya Ilaija krimiir wanwiyaeyin siirim nikiuwi. ³⁶ Mi inkam nwirin ina iwitnamin hamgan hainakiyim. Mi ta op kausrira siir idwo yaokinki. Mi kimidiniya paekop inakar yinkin udgi mi Jisis siir yaiga yaka onkwo mauugi siya kwiyaeyim. Mi ti inkamin siya boin, ha tiki o. Krima niki kigriraowi siirin pi Ilaija siya nasi whindiriraerar iuungi paeyin hiiniya nironinkinin siir hirankin. ³⁷ Mi Jisis siya ha kauwankii boinkiribin mi siya ina iyie hikainamtibin.

³⁸ Iya Jisis siya naowa ta yuis komiia Adi Komii siir omaka saiir nitiyisiuwa saeya ini bopwonyar yinwitamnaiiniya. Mi ina yugusnainama nua hiriir. Mi ta yuis prieiya ini kwisa ywokiya. ³⁹ Mi kamim yaii niniyim simiir bi nwowi inkamin siya Jisis siir whwonkam ida nokwokin mi siya kigiyin siya hiriinan niyae hikainamtibin mi ini siya siyar boinkiyin, kaimwoki kaimwokinga! Tiriiginin Adi Komii siirar yinisimkin. ⁴⁰ Mi wig nhirim hirar mi inkin okim mi sima arurig hirar nokwo kaokikim. Mi nhirim simaka hir ninkin okwo kaokim. Ira Maria om Makdalanka mi ira Maria Jems sapisapin mi Josis sowiir apu aeya. Mi ira Solomonika. ⁴¹ Biya Jisis siya nu Galili hir nwowin mi ta iya ti wigim siir mhoiya namkim. Mi sima siir nae diriraerarim mi wig isid komii whirin yim sima iripi hiriinan Jisis saikar yinkin am om komii Jerusalema hiriirin. Mi sima hir ini owou. Iriig.

*Siima Jisis siirin siyano siir haigigi
(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jo 19:38-42)*

⁴² Mi naiowaka Josepin om Arimatianin ina yitribin. Siya yai hidan inkam wadiekkin. Mi yio siya iripi hiriinan iya Adi Komii siya iikam simiir kigriraowana iya saiirimar mi owini. ⁴³ Mi Juda simiir ii komiia waka nwokwowaki mi tapa ya nae diriraerar haigigik ni iiga mi Josep siya asi napninopkainamkin Pailat siir kigam. Siya biri nidid namkin. Niingaka. Siya Jisis siir piuis biyieya saiir hainakiyim sriiyugin. ⁴⁴ Mi Pailat siya ini hindara yanaawinin ta yaiya saiir wakaewinin, Jisis siya naonama. Mi siya kamim yaii niniyim simiir biyan inkamin siirim yikiuna mi siya siir srii, Jisis siya bidinanar naonamkin, iyie? Tariinanar kwaokin. ⁴⁵ Mi iya siya yaii nini kamim simiir bi nwowiyin siir yai aiir wakaeyin mi siya Josep siir boinki siya Jisis siir piuis biyieya saiirin hati hainam. ⁴⁶ Mi Josep siya yuis whisinana kwira sainam. Mi siya Jisis siir piuis biyieya ina ini hunis hainakiya paeyin hiiniya nironinkinin siir hirankin. Mi siya siirin yuis whisinana saiir whrinainam mi siirin siya siyano whirin siir ini haigigik. Mi ti siyanowin inkamkar nopkikinkin. Mi siya siiya komiia kwira warnani ie iir warkin tinugigam. ⁴⁷ Maria om Makdalana mi Maria Josisni yopi aka, sowa kogwokwo haigigigo maeyauwa Jisis siir piuis biyieya saiir haigigiya. Iriig.

16

*Jisis siya bidi yinsiin idwowin ieyankin mi ini omwaiyar swoki waiyan
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jo 20:1-10)*

¹ Mi Juda simiir ii komiia dig nwokiya mi Maria om Makdalana mi Maria Jemsni yopii aka mi Salomi saeya sima waim piuii miyik whakiyim simiir sainam. Sima Jisis siir piu aiir naoknam sainamkim. ² Mi igwira sima biyeyin bidi maskwokiyakwokin mi saiirar yamyakwok Sandeya, siyanowin inkam haigigigiyin siirim. ³ Mi simasimar yapboinaiyam, krimiirin pi nhinga whin mrii ta siiya komiia saiir waritkinkiyim, ha? ⁴ Mi iya sima siyanowin siir nini kigiuwim mi simar kigi siiya komiia hir nwo rani. Niingaka. Bidi inabaki itkinkiya iemiga. Taka siiya, siiya prasae rani. ⁵ Mi sima siyano iir napninopkainamin mi sima kigam whranisim nwirin simiir ina inig miya nidwokai. Siya yuis whisinin bripriya kwira nii idwokai. Mi sima siir nini kigiuwim mi ini hindara ini anaauwuuwim. ⁶ Mi siya simiir boinkaiwin, kima kipi kignanae kara bidi yinokninkinin, wim kima Jisisin om Nasaretanin siirim hansiri paeyin hiiniya

nirioninkinin sima ninkin irinugiyin siirin. Mi siya tapaiir nwo rani, bidi yinsiin idwonamin! Mi ini omwaiyar swoki waiyan! Kima ta maeyauwa sima haigigiga saiir ti kwakig siya hir nwokaii. ⁷ Kima dam! Mi kima pi kamim siir mai kigna miriyyim pi simiir tini boiniu mi Pita siirin warar. Mi kima pi hiniina tini boiniu, Jisis siya kimiir biya bidi yamkwokinin nu Galilia hiriir. Mi kima siirin wi hir nini kiguwi. Biya kama siya niki boina saiir hiriinan! ⁸ Mi ti wig oumim ina yidamniyamim idowiya hiriir, ti siyano iirsi. Mi sima ina yidam iugusamim, kugak bi nwonamkim simiir kuum ini hindara yinirkinamim. Mi sima inkam nwiraka yai paninsi yimboboinamsi. Ningaka. Sima pi nididnamkim. Iriig.

Jisis siya Maria om Makdalana saiir hiriir yimbiyam
(Mt 28:9-10; Jo 20:11-18)

⁹ [Jisis siya Sande nugak imumar yinsiin idwonamyakwok. Mi siya bigi biyin Maria om Makdalana saiir hiriir yimbiyam. Mi ta wiga, biya Jisis siya ninkigigiya yu biye iriyyar nwisu sima nwokaiya saiir mi saeyairga.] ¹⁰ Maria saeya ini kigu ti siir nomiyauim naingwoyimiyyok ou prasae biri kinkim siirsiyin. Maria saeya biyin siir nomiyauim biya saika nwokaiyiuim simiir ini boinmauuu. ¹¹ Mi Maria saeya simiir boinki Jisisin ini omwaiyar swoki waiyan kara siir bidi kignaniyin. Mi sima ta yaiya saiir wakaeyim mi sima biri naingwo tibmiigim. Iriig.

Jisis siya siyu hirin inkam nwisu siir kigna miriyyo sowiir hiriir yimbiyam
(Lk 24:13-35)

¹² Mi ta saiir mhoiya inkam nwisu siir kigna miriyyo sowa om komii hir haiburgigo mi ha napamwo mi sowa siirin siyu hir yapiyiskai. Mi Jisis siya sowiir hiriirin yaeya piu kwir yam. ¹³ Mi sowa ha swoki amwo mi kimidiniya kam nhirim simiir ini boinmauuu. Mi yim sima sowiir yai aiirim bi swoki aingwo tibmiigim. Ningaka. Iriig.

Jisis siya kam iuur nwirim siir mai kigna miriyyim simiir hiriir yimbiyam
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)

¹⁴ Mi kam iuur nwirim siir mai kigna miriyyim iya sima naeyar niki idwo aeyim mi Jisis siya ina yimbiyamim simiir hiriir. Mi siya simiir ini iku whisarii rani, sima bi naingwo tibmiigim. Mi kam nhirim sima pi nantamyiriyirkim kam nhirim sima naboiniyim Jisis siya bidi yinsiin idwown ieyankin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. ¹⁵ Mi siya simiir boinki, kima iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir dam mi Yai Win Kibiya saiir dapboinmamauuam iikamim simiir. ¹⁶ Mi inkamim naingwo tibmii mi siya ha baptais mi siirin wi Adi komii siyar kaoprigiokwowi. Mi yipiki inkamkin naingwo tibmii karam nwowi, yim wi siya griritkaigi. ¹⁷ Mi iikam whiekakim naingwo tibmiyyim simiirin kirie wi Adi Komii siya hauuwi dimin komii komiyyim simiir diriraeraram. Mi sima wi kariir inig iirar ninimniskiyami uridyu bibiyeyim simiirin. Mi sima wi yaeya yaigin kwira boini. ¹⁸ Mi simiir inam mipugin biyu dapiyin siir nonkwowi mi op biyieya kwiyae aokaowiya saiir kwiyae mi ti hiriinan diminim wi simiirsi nao rani, sima. Mi simiir inam makak inkamim simiir mi hainii mi sima wi wadeyar mi oki. Iriig.

Adi Komii siya Jisis siirin ninomor koua hiriir yikunam
(Lk 24:50-53; Ap 1:9-11)

¹⁹ Mi mhoiya krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya siir yaiyim simiirin dig nwogigim mi Adi Komii krimiir Wanin siya ina yikunamin siirin ninomor koua hiriir. Mi tariinanin siya ini siir ina inigmiiya ini idwoiun. ²⁰ Mi kamim siir kigna miriyyim, sima ina yamim hinda tinda. Biyan Inkam Komiiyin siya ini simakar yinkin miriyyamin. Mi siya simiir yai imiirin warar mi whinkinsiis haiginuwam dimin komii komiyyim sima tir imiirin. Mi ti diminin iikamim simiir nisiimauugin. Mi ta simiir yaiya kaimwokikaimwowaiga, Adi Komii krimiir Wanin siir yaiga. Iriig.

LUK

Luk siya wɔnkika ta yokwowa mi yio siya paowai udikin. Mi siya Pol saikar nwowikin mi siya Judan inkam tani, siya Grik inkamkin. Mi ti niwiiyin siya wɔnkikin Grik hiran iikamim simiiram, yio Jisis siirgin. Grik hiran iikamim sima minam naingwowi, sima siyiu miyik iirar nwoki idwowim. Luk siya ti niwiiyin Jisis siir boinkin, siya inkam wadiekwadie ieyairgin. Mi siya iikamim simiirsi naingwoyimiyokin mi simiir dimin biyeyim ini siyar mi inakiyim. Iriig.

¹ Biya iikam whiekakim sima simiir yapa yapa kwoin imiirar wɔnkinkanɔgugikim inkam komii Tiofilas siiramɔn, dimin taeminim krimiir tiriir nimbiniyim. ² Yim sima dimin taeminim yipiki aposel kamim sima kigim mi iikam nhirkim, sima mi boinmimauuim simiir mi wakaeyokna apikim. Mi ti niwiiyim. Yim tariinanɔn ini krimar nonkwowim. ³ Kara Lukgin, niwii whiekakim biyanim mi tariinanɔn ikim simiirin kara bidi sibgu hidgiyim. Mi kara ti niwiiyim biigi biyanim mi tariinanɔn ikim, simiirin kara kiriiram bidi wɔnkiyin inkam komii Tiofilas kiriiram. ⁴ Mi kira wi hinina ninokninkinim, ta yaiya sima nowomwarkaiyuwa kiriir, saeya kaimwo kinga.

Adi Komii siir paekwosimɔn Sekaraia siir boinki Jonin wi siipi nimbini

⁵ Mi iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwowin, nu Judia hiran pris inkamɔn nwira nwokin, siir inigin Sekaraiakɔn. Siya Abaisani pris isidin siirgin. Mi siir wiga, ya Eroni isidin siirga, saiir inigin Ilisabetka. ⁶ Mi sowawaiyin Adi Komii siir whwonkam idan dimin whirki bi kimbugo ini wadieki wadieyar ywowo. Mi sowa Biyan Inkam Komiiyin siir siyupai siyupai whiekakim simiirar napiko. Mi siir yaiyim simiirin ha mi wakaeyoknaeikim. ⁷ Mi sowawaiyin yinie bi niyio miminko. Dimusi rani, Ilisabet saeya wig pioa nɔngaka. Mi sowawaiyin wai bidi ywowo.

⁸ Ya Sekaraia siir isidin siya miriia iya saeya. Mi Sekaraia siya pris inkamɔn krimiir kaoprige okwowyin siir miya Adi Komii siir whwonkam ida miriigin. ⁹ Mi siirin sima yimbingi maeyauwa huyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nwowa Biyan Inkam Komii siira dimin taemin min ninkin imiiaeyia siirin hiriir yokmwɔn apnɔpkaigi. ¹⁰ Mi ta ii airin iikam isid komiiyin sima idowiiya hirar ywo. Mi yio siya dimin taemin imiirar niki inkɔn imiiaeyiin mi yim sima ini idowiiya hirar kwisboinim. ¹¹ Mi Biyan Inkam Komii siir paekwosimɔn ina yimbiyamɔn siir hiriir. Mi ini hiya dimin taemin haigin ninkin imiiaeyia ini saiir kingiin hirar yamkwoniyin. ¹² Mi iya siya Biyan Inkam Komii siir paekwosimɔn siir kigiyyin mi siya ini hindara yanaakiyin mi siya ini nididkakar ywowin. ¹³ Mi Adi Komii siir paekwosimɔn, siya siir boinki, Sekaraia, kira kipi nidid. Adi Komii krimiir Wanin siiram kira kwis boina, siya bidi wakaewinɔn. Mi kiriir wiga Ilisabet saeya yinisim yinkamiyinɔn wi nwira naokinaei. Mi siir inigin wi Jon dokdap haiginu. ¹⁴ Mi kira wi maigimaiga taokitaoka siirim nwowi. Mi iikam whiekakim iriipi hiriinan, wi maigimaiga taokitaoka siiramar mi owi. ¹⁵ Mi siya Adi Komii siir whwonkam idan wi inig komiigak nwowi. Mi siya wi op wain mi iki op bibiyie nhirim, kwiyae whaowaeiyim, wi simiir wara kwiyae rani. Mi iya siir naokinaei, Adi Komii siir naeyuun wi siirar naninkinuuuwi. ¹⁶ Mi Isrel simiir iikam nhirim, wi siya nikunami Biyan Inkam Komiiyin, simiir Adi Komii krimiir Wanin siirim. ¹⁷ Mi siya Adi Komii siir naeyuwɔn mi siir kirieya biya Ilaijani nwowa wi saiir hiriinankak nwowi. Mi siya wi Biyan Inkam Komii siir biya namkwokini. Mi adim simiir kwoinim wi siya kisina haigii mi sima wi simiir yin imiiram nwoki aingwowim. Mi iikamim nantamyiriyirim, simiir kwoinim wi siya kisina haigii. Mi sima wi iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowim, ninokninkin komiigakim wi simiir

kwoin hiriinan kinar nwowi. Mi iikamim simiir kwoinim wi siya kisisop haigiwini Biyan Inkam Komii siiram. Adi Komii siir paekwosimin hinina boinkin.

¹⁸ Mi Sekaraia siya paekwosimin siir yai aka hinina yowarkii boin mi ta yaiya saeya kaimwoki niuwi mi kara wi panina ninokninkini, kara waibiyie bidi ywowin mi kariir wiga ya iriipi hiriinan waibiyie bidi mi owa. Siya hinina boinkikin. ¹⁹ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin siir yai aka hinina yowarkii boin, kara Gebrielkin, kara Adi Komii siir whwonkam ida nokwowikin. Kariirin siya nikropkikin kariir nauuni boinmauuniyam. Kara ta yaiwin kibiya kariir boinmauuniyam hainanikin. ²⁰ Kira wakae! Dimusi rani, kira kariir yai aiir naingwo tibmii rani. Mi panao kariir yaiya pi kara tirbugii mi kira pi waeyaimikrim nwowi. Mi wi iya ti digworaekwo whiekakim sima nimbiniyana wi sairar nadigiuwi mi ta kariir yaiya wi kaimwowa nwowi. Adi Komii siir paekwosimin hinina boinkin.

²¹ Mi iikamim Sekaraia siiram nwowim sima ina yinaingwoyimiyok boinim, siya dimu dimin minkimimini, maeyaua hiuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nwowa sair hirin? ²² Mi iya siya idowiiya ha napnaniniyin mi siya yai simaka bi nani boinikin. Mi sima ina yinokninkinyim mi tari siya yaeya dimin win bidi kignaniyin maeyaua dimin whirki kimbu karamae nwowa sair hirin. Mi siya simiirin ini inarar yani kinmauuuin mi siya ini waeyaimikrimar ywokripkaiyin.

²³ Mi siir mini iyim dig nwokiyim mi siya ina swoki amin siir omaka hariir. ²⁴ Mi taka ii aiirarin siir wiga Ilisabet saeya ini yinpiugakar ywokiya. Mi idowiiya napririr karamae saeya nwowim bwanim iriiyar. Saeya hinina boinka, ²⁵ mi Biyan Inkam Komiiyin siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kara nididnanaekaigiya iikam whiekakim simiir whwonkam ida, siya bidi yitkiigiya. Iriig.

Paekwosimin siya Maria sair boinkin, Jisis siirin wi saeya naokinaei

²⁶ Mi bwan iriiyar whir aka, paekwosim Gebriel siirin Adi Komii siya yikropki nu Galili hiran omisim whirin Nasaret siirim. ²⁷ Mi kopaksim ira, sair yopiigar whausokninkin prapraskiya, saeya hii min bi nanaeka, sima sairin whran nwirin siiram boiritmaiga siya nonkwonaim siir inigin Josepkin, siya Devidni isidin siir hirankin. Mi ta kopaka sair inigin Mariaka. ²⁸ Mi paekwosimin sairam ha namim mi siya sair ini boiniu, Akam, Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin. Mi siya ini kinakar nwowin. ²⁹ Mi Maria saeya ta yai aiir wakaeya saeya ini hindara yanaakiya. Taka yaiya saeya panin, panin yaiga. ³⁰ Mi paekwosim siya sair boinki, Maria, kira kipi nidid. Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin. ³¹ Wakae! Kira wi yinpiugak kipi nwowi. Mi kira yinisim yinkamiyinin wi nwira naokinaei mi kira siir inigin wi Jisis nokdap haiginu. ³² Mi siya wi inig komiigak nwowi. Mi siirin wi hinina boini, Adi Komii ninomor kouanin siir yinisimkin. Mi Biyan Inkam Komii Adi Komii siirin wi siir brougaeyin Devid nu kigriraowiyin wi siir hiriinan nokmwirin okwo haiginuwi. ³³ Mi siya inokinokin wi Judami inkam komii nwowi. Miya inkam komii nu kigriraowiyin wi siir iriiyar nwoyokiyokikeyami. Ningaka.

³⁴ Mi Maria saeya paekwosim siir yai aka hinina yowarkii boin, tiriiginin wi panina nimbiamiyi? Kara kamkak rani. Kara inkam nwir aka bi nwoka mi kara wi yinkak ha nwo rani. ³⁵ Mi paekwosim siya sair yai aka hinina yowarkii boin, Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin wi kariir naninkinuni mi siir krieya kariirin wi saeya kinsiis haiginuwi. Mi mhoiya kira wi ti yinisimin siir naokinaei. Mi sima wi ha boini siirin dimin whirki bi kimbugin. Siya Adi Komii siir yinisimkin. ³⁶ Wakae! Biya kariir yopiya Ilisabet saeya wai bidiyar ywowa mi saeya ini yinkakar swoki owa. Saeya bwanim iriiyar whira ywo Biya sima ha boinkim saeya wi yinpiugak nwo rani. ³⁷ Damin whirkin Adi Komii siya tir karamae bi nwokin. Ningaka.

³⁸ Mi Maria saeya siir yai aka hinina yowarkii boin, wakae! Kara Biyan Inkam Komiiyin siir miyan wiga. Wa kira boina siya kariirin wi hiriyyar mi tiri. Mi paekwosimin siya sair haiburgigin mi siya ina yamin. Iriig.

Maria saeya Ilisabet sair ini kigu

³⁹ Mi ii nhirim bidi yamkiyim mi Maria saeya bi kimiminka, ina nhinama, mhu nhirim om whirin nu Judia hir nwowim simiir hiriir. ⁴⁰ Mi saeya Sekaraia siir omaka aiir napnropkainama mi saeya kimidiniya Ilisabet sair ini boinu, akam. ⁴¹ Mi iya Ilisabet saeya ta akam Maria saeya boina sair wakaeya mi ti yinisimin ina kaknanaokaigiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimin ini sairar yaninkinuuuwim. ⁴² Mi saeya ha kauyikiya mi ina boinkiya, kira ini kina wigar ywowa. Mi iki wig nhirim simiir kouwin ina kirar ywowa. Mi war yinisimin kiriir mhinau nwokaiyin, yo ini sakisar mi owin. ⁴³ Kara panin wiga, ti Biyan Inkam Komiiyin siir apua ta kariiram nita? ⁴⁴ Wakae! Kariir wina, kiriir yai aiir wakaeya, akam, kira boinkiya mi ti yinisimin kariir mhinau nwokaiyin ina kaknanaokaigiyin mi siya ini maigimaigara ywokiyin. ⁴⁵ Kira Adi Komii siiram naingwo tibmii wiga kira maigimaigara ha dwo. Mhoiya kariirin wi Biyan Inkam Komiiyin siya boina wi sair hiriinan tiri. Ilisabet saeya hinina boinka. Iriig.

Maria sair mwaiga

⁴⁶ Maria saeya mwai waowa saeya hinina boinka, Kariir mhi kwonim ini Biyan Inkam Komiiyin siiramar naingwo irkakim. ⁴⁷ Kara Adi Komii siiram maigimaigaei, kariir nanmaiwarkainan inkamkin. ⁴⁸ Kara miyan wig ningaka. Mi siya ini kariirsiyar swoki aingwo bunan. Mi Tariinanin mi mhoiya iripi hiriinan, iikamim sima kariirin wi hinina boini, kara wig bimbuiwani. ⁴⁹ Dimusi rani, Adi Komiiyin kirieki kiriekakin, siya kariirin dimin komiigi komii iirar tirkin. Mi siir inigin dimin whirki bi kimbugin. ⁵⁰ Yaioyae yaioyayim hiri hiriinan kinaigim. Sima pi inan ii okwoki mi Adi Komii siya iikamim siirsi naingwo ididim wi simiisi naingwobumbuwi. ⁵¹ Adi Komii siir ina mi kirie kirieyim saeyar nonkwo mriigim. Mi iikamim simamar naingwonaeyim, simiirin siya bidi nhinikropkiyim hinda tinda. ⁵² Mi inkam komii komiiyim nu kigraowiyim, simiir miyim wi Adi Komii siya nikropkii mi iikamim inig karamaeyim, simiirin wi siya hainanpraprasa. ⁵³ Siya dimin miyik miyikim wi iikamim mhiigi naowim wi simiir hauuwi. Mi iikamim iki digworaekwoki naokinguguninkinim simiirin wi piu ninga ninga siya nhinikropkii. ⁵⁴ Mi siya ini naingwobumbuwa biya siya nimbina ini sairar swoki aingwowoknakiyin. Mi siya Isrel simiir iikamim simiir whinkinsis haiginugin. ⁵⁵ Siya krimiir brougaeyin Ebrahim saika bidi yimbinin mi siya siir yineyim mhoiya niti, simiirsi naingwobumbuwi. Maria saeya hinina waoboboinka. ⁵⁶ Maria saeya Ilisabet saikan bwanim whwoima ywo. Mi saeya ina swoki ama sair oma hiriir. Iriig.

Ilisabet saeya Jon siir yaokaina

⁵⁷ Ilisabet saeya naokainani iya yinisim iir, ina yimbiyama. Mi saeya yinisim yinkamiyin iir yaokaina. ⁵⁸ Mi sair inkannanin, sair omaka kingiin nwowim, simiir hiranin mi sair nomiyau ikim, sima ta yai aiir wakaeyim Biyan Inkam Komii siya Ilisabet sairsi naingwobumbuwin mi sima ini maigimaigara wara mi inkin owim saikan. ⁵⁹ Mi ii iriyyar kwoimaka sima yinisimin siir mio isa ina kitiyopnir haiyim. Mi sima minam namkim siir adin Sekaraia siir inig iirar swoki okdap haiginuuuwim. ⁶⁰ Mi siir apua saeya boin. Ningaka! Siir inigin Jon dokdap haiginu. ⁶¹ Mi sima sair boin, krimiir brougae wanwiyaeyim biya ti hiriinan inig iir bi nokdapkim. ⁶² Mi sima siir adin siiram

kinmimauu srii, krɪma yɪnisim siir inigin wi panina dapi? ⁶³ Mi mhoiia Sekaraia siya simiir boinki, yokwo siir hauugiyim pi winmauugiyim. Mi siya hinina winmauugi, siir inigin Jonkin. Mi sima ini hindarar yanaakiyim. ⁶⁴ Mi bi kimiminkikin, Sekaraia siya yai ina swoki kaonis boinkiyin. Mi siya ini Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyin. ⁶⁵ Mi simiir inkam inkamnanim simiir omaka kingiin nwowim sima nidid prasae bi kinkim. Mi ta yaiya ini mhuim nu Judia hiranim ini simiirar yiniyokigiya. ⁶⁶ Mi iikamim ta yai aiir wakaeyim, sima ini sima simar yinaingwoyimyok boinim. Ti yinisimin siya wi panin panina nwowi. Sima ina yinokninkinkiyim, Biyan Inkam Komiiyin siir kirieya ini saika nwowa. Iriig.

Sekaraia siir mwaigim

⁶⁷ Jon siir adin, Sekaraian Adi Komii siir paekwosimkin bɪdi yinkiniukikaiyin. Mi siya diminin mhoiia nimbiyamanim simiirin ina kauwok boinkiyim.

⁶⁸ Krɪma Biyan Inkam Komiiyin, krɪmiir Adi Komiiyin siir inig iir hainanprapraskii. Mi siya siir iikamim, Isrel hiranim simiir whinkinsiisim nitkin. Mi sima ini rirmiia ywokiyim. ⁶⁹ Siya ninansiin okwokikin nanmaiwarkainan inkam komiiyin, krɪmiir nanmaiwarkainam Devidni isidin siir inkam nwirin siir. Siir miian inkam nwowam. ⁷⁰ Siya siir profet inkamin dimin whirki kimbu karame nwowin siirin bɪdi bidiniyarin hinina boinkin. ⁷¹ Siya krɪmiirin, krɪmiir sau omomin simiir hiranki nanmaiwarkainaei. Mi siya krɪmiirin wi kamim krɪmaka nomboin ii ae karam nwowim, wi simiir in kirieya saiir hirankar nispimspaki hainakii. ⁷² Siya nimbina krɪmiir brougae wanwiyaeyim simaka mi saeya. Mi siya ta naingwobumbuwa krɪmiir nɪsiimauuga. Ta nimbini kibiya siya haiyaprapraskiya, siya saiir swoki aingwowoknakikin. ⁷³ Ta siir nimbini kibiya krɪmiir brougaeyin Ebrahim saikar nimbinkin. ⁷⁴ Mi siya krɪmiirin krɪmiir sauan omomin siir in hirankar nanmaiwarkainaei. Mi krɪma siir mi aiir mirii, krɪma wi nididgak nwo rani. ⁷⁵ Mi krɪma siir whwonkam idan wi dimin whirki kimbu rani, wi wadiyar haiyaprapras okwowi. Mi wi rirmiia dwo. Mi igwir igwirin krɪma wi hiriyar nwoyokiyokiii. ⁷⁶ Mi kira ti kariir yinisim yinkamiyinin mhoiia sima kiririn wi Adi Komiiyin ninomor kougikouanin siir profet inkam dapi. Mi kira wi Biyan Inkamin siir biya namkwokini. Siir siyu iir kisosop diriraerarkwokinim. ⁷⁷ Mi siya yaiyim wi siir iikam imiir boinmimauuim. Mi simiirin wi siya nanmaiwarkainaei. Mi simiirin dimin biyeyim igbid kamyau siya bɪdi haiyoprimdiyumuigiyim. ⁷⁸ Whisarii rani, Adi Komii siir kwoinin krɪmiirsi naingwobumbugin mi hiinsima krɪmiirsi nwokin. Mi siya wi ti siir nikropkii, bienan krɪmiir whwoyakiyam. ⁷⁹ Mi siya wi iikamim nibwomambwo nwokaeyamim mi naokao kingiin nwowim, wi simiir nokya haiginuwi. Mi krɪmiirin wi siyar nɪsiisimauu api kwoin miyikin hiinsima nwowiyin siirin.

Sekaraia siya hinina boinkikin.

⁸⁰ Mi yinisimin ina mwruiyin mi siir kwoinin mi siir piu aka ini kirie warar yinkan okiyim. Mi siya maeyau siiyin nu apa nninga saiir hirar nwoninaeyin mi ini Isrel simiir iikamim simiir hiriyar yimbiamin. Iriig.

2

Maria saeya Jisis siir yaokainaki (Mt 1:18-25)

¹ Mi taka iya Sisa Ogastasin nu komii Rom hiran inkam komii nwokin. Mi siya siir biyan inkam komii komiiyim simiir boinki ti omisisimim siir hir nwowim siya kigriraowiyim simiir hiran iikamim simiir inig imiir nini winakiyam. ² Mi siyiuin inig haiyin iikamim omom omanim simiir mi ta ii aiir halbwakainakim. Mi taka iya Sairinias siya nu Siria hiran omom simiir biyan inkam komii nwokin. ³ Mi iikam whiekakim sima

ini simiir yapayapa omamar swoki amim. Mi simiir inigim simiir om hirar ini winaki yokwoni.

⁴ Mi Josep siya om Nasaretin, nu Galili hir nwowin siir haiburgigin mi siya ina yamin siir brougaeyin Devid siir om iiram, Betlehem nu Judia hir nwowin siirim. ⁵ Josep siya mi wiga siya boritmaiya Maria, sowar yam. Sowa minam namkwo, inig nini dapmauwuwam. Mi taka iya Maria saeya yinpiugakar nwonamka. ⁶ Mi iya sowa om Betlehem hirar nwowa mi yinisimin ina kaknanaokaiyin. ⁷ Mi taka iya sowiir yinisim yinaomiyinin ini saiirar yaokainan. Mi saeya yinisim iirin yuis mirmiiya saiir higrinu. Mi siirin bulmakaumi twowa nae haigiya saiir kikaiyu whwonkai. Mi simani bulmakauni omaka saiir whwonkaigim. Dimusi rani, omakam inkamki whwonkaiiyim inkam kina bidi digiyim. Iriig.

Adi Komii siir paekwosimim sima ini boinmauwuwu kamim sibsib kigriraowiyim simiirin

⁸ Mi kam nhirim sibsib kigriraowiyim, niyaka sima omin siir kingiin hir waikaowigim, maeyauwa sibsib ima naeiya saiir. ⁹ Mi Biyan Inkam Komii siir paekwosimim simiir hiriir yimbiyam. Mi Biyan Inkam Komii siir paeya namnamiinan ha wokiinaiiniyin mi ini simiirar yamtkinuwin. Mi sima nidid prasae bi kinwinkim. ¹⁰ Mi paekwosimin ina boinin simiirin, wakae! Kima kipi nidid. Kara yaiwin kibiya kimiir nauuni boinmauugigam nitkin. Mi ta yaiya iikam whiekakim simiir kwoinim wi maigimaiga komii saeya nwowaiginuwi. ¹¹ Mi taka iya brougae Devid siir om hirin wig ira yinisim yinkamiyinin nwira yaokaina. Mi ti inkamin kimiir nanmaiwarkainankin. Adi Komii siyar nimbinkikin siirin, Biyan Inkam Komii Kraiis nwowam. ¹² Mi kima siirin hinina nini kigninokninkinuwi mi siyairgin. Mi kima wi yinisim nwirin yuis mirmimi saeya higrinuwin wi siir nini kiguwi. Mi siya ini bulmakaumi twowa nae haigiya, ini saiir whwonkaiyin. Adi Komii siir paekwosimin siya hinina boinkikin. ¹³ Mi bi kimiminkikin ninomor kou hiran paekwosim whiekakim ina yuunaiiniyim mi sima ini ti paekwosimin saikar yauni oniyim. Mi sima ini Adi Komii siir inig iir hainan prapraskiyim. Mi sima mhoiia hinina boinki, ¹⁴ Adi Komii krimiir Wanin ninomor kou hiranin siir inig iir hainanki. Dimusi rani, Adi Komii siya big nasmirwaiya bidi ywokiyin simiirin mi iikam whiekakim nuanim sima iripa dingwomamair aeikiyam.

¹⁵ Mi iya Adi Komii siir paekwosimim mi sima swoki ama ninomor kou hiriir, simiir haiburgigim mi kamim sibsib kigriraowiyim sima sima yomboin amboinki, humbae! Krima om Betlehem hiriir nami. Ti diminin hir nimbiamin siir nini kignaki. Biyan Inkam Komii siya boinkiyin krimiir. ¹⁶ Mi sima biri kimiminkim ina yamsauwim mi sima Maria, Josep mi yinisimin twowa bulmakaumi nae haigiya saiir kikaiyu whwonkaiyin, simiirni ini kigu. ¹⁷ Mi iya ti kamim sibsib kigriraowiyim sima siir nini kiguwim mi sima ti yayim Adi Komii siir paekwosimim sima boinmauugigim simiir ti yinisimin siirim mi sima ini sowiirwai boinmauuniyim. ¹⁸ Mi iikamim ti kamim sibsib kigriraowiyim simiir yai aiir wakaeyim mi sima ini hinda yanaakiyim. ¹⁹ Maria saeya ti yayim saeya wakaeyim simiir simiira naingwokwokaigika. Mi saiir kwoinawu hirar haigi okai, saeya biri naingwo owouga. ²⁰ Mi kamim sibsib kigriraowiyim sima ha swoki apamim mi sima mwai ina yapwowaowamim Adi Komii siir inig iir hainanam digworaekwowim sima wakaeyim mi sima kigim simiir. Mi digworaekwo whiekakim Adi Komii siir paekwosimim sima boinmamauugikim bidi yimbiyamkiyim. Iriig.

Sima siirin Jisis yokdap haiginu

²¹ Mi mhoiia ii iriiriyar kwoimim namkiyim mi siir mioisa ina kitiyopnir haiya. Mi sima siir inigin Jisis yokdap haiginu. Mi Adi Komii siir paekwosimim sima biyar dapkikinkin, iya siya siir yopiya saiir mhinawu hir niki okai karamaeyar niki owin saiirar. Iriig.

Simion Ana sowa Jisis siirin omaka komiia Adi Komii siira saiir hir ini kigu

²² Ta iya sowa buga niyoprikmaiya sowa buga siyũin biya Moses siya winboinkiyin mi siir hiriinanar mi tir. Mi siir ad yopiiyo ina hainamwo siirin om komii Jerusalem hiriir, Biyan Inkam Komii siir in nini onkwo hauugiyam. ²³ Yai komii kwira Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir nwowa, saeya hinina winboinkika, biki biyan yinisim yinhaomiyinin, yio minim nimbingin, Biyan Inkam Komiiyin siir hauugiyam, siir yinisimar nwowim. ²⁴ Yokwo Komii saiir yai kirie kwira saeya hinina boinkika, iya wigkamwo sowa yinisim yinkamiyin yinhaomiyinin, Adi Komii siir omaka komiiya saiir hainam mi yo sowawaiyo iriipi hiriinan inmab haomwo isa timi isom hainam. Mi inmab airam mi whaowaekin, mhautam haomwo isa timi isom hainam. Mi Josep, Maria sowawaiyin om komii Jerusalem hiriir asi namkwo.

²⁵ Mi inkam nwirin om komii Jerusalem hir nwokin, siir inigin Simion. Mi ti inkamin siya dimin whirki bi kimbugin. Ningaka. Siya inkam wadiek. Siya Adi Komii siiramar mi kwisboinikin mi siya ii aairimar niki owi, iya Adi Komii siya inkam nwirin siir nikropki, Isrel hiran iikamim simiir mhai kwoin imiir kirie haiginuwam. Mi Adi Komii siir naeyuin ini saikar nwowin. ²⁶ Adi Komii siir naeyuin siir bidi yisimauuin mi siya wi niki aosau rani. Ningaka. Siya Biyan Inkam Komiiyin Kraisiya siya nitana siiramar niki owi. ²⁷ Adi Komii siir naeyuin siyar hurworwokai insiingikin mi siya Adi Komii siir omaka saiir hiriir yapninopkainam mi yopii adwo yinisim Jisis siirin ina hainaniyin Adi Komii siir omaka saiirim, Adi Komii siir hauugiyim, simiir siyu ieya boinin siir hiriinan. ²⁸ Mi Simion siir ina ti yinisim iirar yinkwo mi siya Adi Komii siir inig iirin hinina hainan prapas boinki,

²⁹ Biyan Inkam Komii diminin biya kira nimbini, kara siir bidi kigin. Mi tariinanin kara naonami, kira kariirin ha kigninkinki. Tariinanin kara kariir miyan inkamin wi maigimaigar nwowi.

³⁰ Inkamin krimiir nanmaiwarkaininin kara siir bidi kigin.

³¹ Kira ti dimin iirin iikam whiekakim hinda tindanim simiir whwonkam ida diriraerarkin.

³² Siya paenan minam niuyakin iikam whiekakim Juda iikam tani, simiir kwoin imiir nanaakninki haiginuwam. Isrel kariir iikamim inig komii simiir hauu haiginuwam.

³³ Mi iya siir yopii adwo sowawaiyin hiriinan wakaeywo ti hiriinan yayim Simion siya boinim sowiirwai yinisim iir mi sowawaiyin naingwoyimyok pranae bi kinkwo.

³⁴ Mi Simion siya simiirniyin hanngi yigboinmamair haiginu. Mi siya Maria Jisis siir apua saiirin hinina boinki, waka, ti kowiirwai yinisimin, Isrel simiir iikamim wi higa siya ninuwi. Mi nhirim wi siya swoki anmaiwarkainaei. Ti inkamin siya, Adi Komii siya nimbini. Mi siir siyu iirin wi siya nisiimauuwi mi nhirim wi saikar ninkinwamwarkii boini. Mi nhirim wi yaewan siir kindiyuwangigi. ³⁵ Mi iikam whiekakim simiir kwoin aowa aowanim wi idowiyar nwoki. Mi mhoiya sima siirin wi siyu miyik miyiknan tir tani. Mi kira siirin hiriinan kigi mi kariir kwoinin wi hindara hugimkikugi, siirsiiyin. Mi ta hik hiriinana wi sauin, inkam piu nitiiyin mi ha kimpisugiiyin, wi hiriinan kimpisugi. Simion siya hinina boinkikin.

³⁶ Mi profet wig ira om komii Jerusalem hir nwoka, saiir inigin Anaka, saeya Fanyuel siir yinisimka. Asa siir isidin siir hiranka, saeya waibiyie bidi yowa. Biya saeya kam pua niki owa, saeya biewiyim pariiga ywo, iriiyar whis (7). ³⁷ Mi mhoiya saiir kam in ina yaonamin mi wig igabae nhinga saiir biewiyim pariig, kamnwii whii (84). Mi saeya inokinokin Adi Komii siir inig hainanim bi siisika, saeya Adi Komii siir inig iirin ni nabie ni nabie hainanika. Mi ii nhirim, saeya nae minim pa mi haiyaei iiyim saeya nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim Adi Komii siir omaka komiiya saiir. ³⁸ Mi iya Josep Maria sowawaiyin ta omaka Adi Komii siira saiir hirar niki owi, Adi Komii siir ninkin imiiaeyim mi Ana saeya ha nimbiniya mi saeya ini Adi Komii siir inig iir ini

igboinmamaɪrniya. Mi saeya kimidiniya ti yinisimɪn siir yai imiir boinmimauu, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim, siirim nwokwokinim, Isrelan iikamim hir nwowim simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

Josep siya om Nasareta hiriir swoki haiyug apnam

³⁹ Sima digworaekwo whiekakim diriraerar digiyim, Biyan Inkam Komiiyin siir siyiu ieya boinin siir hiriinan mi sima ina swoki amim nu Galili, simiir oma Nasareta hiriir. ⁴⁰ Mi ti yinisimɪn ha mwrigiyin mi siirin ma minkin bi nipiyaokimiminkin siya ini kiriekar ywokiyin mi siya ini ninokninkin miyik whiekakar mi okiyin. Mi Adi Komii siir naingwoyimyoka ini saikar nwowa. Iriig.

Yinisim Jisis siya ina yamin Adi Komii siir omaka saiirim

⁴¹ Mi biewii biewiyim ta ii komiia wou nikwo aeiya Pasova Jisis siir yopii adwo, sowawaiyin om komii Jerusalem hiriir namnanaeiko, sowawaiyin bi nwokaigiiko. ⁴² Jisis siir biewiyim iur whisa namwo iuwim mi siya wara yinkin am, siir yopii ad owakan, ta ii komiia wou nikwo aeiya saiirim. Biewii biewiyim biya sowawai niki tirkiyim simiir hiriinan. ⁴³ Mi wou nikwo aeni iya dig nwokiya mi sima ina swoki amim mi yinisim Jisis siya om komii Jerusalem hirar ywoki. Mi siir yopii adwo sowawaiyin ha bi naingwoko siya ini hirar ywokiyin. Niingaka. ⁴⁴ Mi sowawaiyin ha naingwoko siya ti iikam whiekakim sowaka waiyar napamim simaka napami mi ta nabe kirieya sowa sowa asi napamko. Mi sowa sowiir nomiiyauim mi sowiir ad igrimim simiirim hansiram siya simaka mi owi. ⁴⁵ Mi sowawaiyin ha hansiranaeyo siir bi swoki kigin. Niingaka. Mi sowawaiyin, om komii Jerusalem hiriir asi swoki haiyug hansranamko siirim. ⁴⁶ Iiyim sowawai siirim hansiro, kwisa hansir mi kwoimaka saiir ini kigu, omaka Adi Komii siira saiir hir nwowi siya, Juda simiir inkamim siyupai, siyupaiyim sim nowomwarkaiyuwiyim simiir bopwoniya hir nidwokai wakaemimiki, simiir yai min dimin imiir mi siya simiirin ina mi kinawaomwarki sriyin. ⁴⁷ Mi kamim siir yai imiir wakaekiyim mi sima ini hindarar yanaakiyim ti yai whiekakim siya ninomokninkin boinkiyim simiirin. ⁴⁸ Mi sowawaiyin siir nini kiguwin mi sowa ini hindara yanaakiyo. Mi siir yopiiya saeya siirin hinina ini boinu, yinisim! Kira kirirwaiyin hinin dimusi tirgikin, ha? Kirirwaiyin kirirsiyin pranae pranae bi naingwoyimyok hansirko. ⁴⁹ Mi siya sowiirwai yai aka hinina yowarki boin, kowawaiyin kariirim dimusi hansirko? Mi kowa bi ninokninkinko, kara pi kariir Adin siir omaka tirar nwowi, ha? ⁵⁰ Mi sowawaiyin bi ninokninkinko ta yaiya siya boina saiir yaimwokiyaimwo aiirin.

⁵¹ Mi siya ini sowakawai warar swoki inkin amin om Nasareta hiriirin. Mi siya ini yopii ado sowiirwai yaiyar mi wakaeyoknan. Mi ti yaimin diminim siya boinim, ini yopiiya saiir kwoinawu hirar haigi okaiyim. ⁵² Mi Jisis siya komii namwoiuwin mi siir ninokninkina ini warar mi inkin opnirtaraokiya. Mi iikam ikim sima ini siiramar yaingwokinim. Iriig.

3

*Jonin op baptais haiginiuwiyin yai siya boinmimauugin
(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jo 1:19-28)*

¹ Taibirias Sisa siya kigriraokiyim omom omom nhirim nu Rom hiranim, biewiyim iur iriir (15). Mi Pontias Pailat siya nu Judia siir kigriraowan inkam nwokin. Mi ta ii aiirin Herot siya iikamim nu Galili hiranim, simiirin saiir kigriraokin. Mi siir akamin Filip siya nu Itaria mi nu Trakonaitis sowiir kigriraowan inkam komii nwokin. Mi Laisenas siya nu Abilini siir kigriraowan inkam nwokin. ² Anas, Kaiafas sowa prismi biyan inkam nwoko. Mi ta iya Jonin Sekaraiani yinisimɪn maeyau siiyin nu apa saiir hir nwowin mi Adi Komii siir yaiya siir hiriirin, saiirar nimbiamkin. ³ Mi Jon siya omom omom whiekakim ie Jordan siir kingiin hir nwowim, simiir hirar iikamim simiirin siya

hinina boin, kima kimiir dimin biyeyim digiumii simiir haimriiyugigi mi op wa nwoki baptais haiginium mi Adi Komii siya kimiir dimin biye biyeyim biya kima tirkaiyuum wi haningin haiyoprimdiyumiigi. ⁴ Jon siya hinina boin profet inkamin siir yai airin. Yai nhirim profet Aisaia siya winboinkiyim Yokwo Komii sair, yim hingingim,

mi inkam nwirin maeyau siyin nu apa ninga, hir kauwok boinkiyin siya hinina kauwok boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siyuum simiir kisisop diriraerarkwokin. Siir siyu iir sibgu diriraerarkwokin. Profet Aisaia siya hinina boinkin.

⁵ Mi maeyauwim ieno ieno whiekakakim yim ha timi hainkrimkrinkinkwokin. Mi mhu komii komiiyim mi mhuisisim ikim, wi sima dopkiyimikina mi siyuum mipugnan wrieyokim yim timi oprimtioki mi siyuum haigi inamnaniyim, yim timi iyohimikmai diriraerarkwokin.

⁶ Mi iikam whiekakim wa nwoki kiginokninkinkiyim, inkamin Adi Komii siya nimbiniin krimiir nanmaiwarkainanin siirin. Profet Isaia siya hinina boinkikin.

⁷ Jon siya iikam isid komiiyin siiram nitim saika nwowim simiirin hinina boinki, kima iikam miyiknanki mi iuwu, ini wrakiwranan ywowim. Mi kimiirin nhinga boinkikim kariirim nidamnaniyim, op kimiir baptais haiginugiyim? Mi Adi Komii siya wi kimiir nonkwoninwomwirninkin tani, aniya? ⁸ Mi kima iikam whiekakim simiirin hinina disimauu, kima kimiir dimin biye whiekakim, simiirin bidi haiyoprimdimiigiyim. Mi kima, kima kima hinina kipi ninkinwamwarki boin, nim krma Ibrahim krimiir brougaeyin siir iikakim mi siya wi digar nwowi mi krma wi iikam miyikar nwowi. Nngaka. Mi Adi Komii siya naingwowi mi tiki siyam siyar mi diriraerari, siya wi digar mi owi mi sima wi Ibrahim siir yinisimar namwoiwi. ⁹ Ua ini paemi hirar haigin taowaigina mi pae whiekakim nae miyik bud karamae nwowim yim wi paenau sima niyitkaigaiki. Mi wim kima ini ti paeyim simiir hiriinan ywowim.

¹⁰ Mi sima siirin hinina srii, krma wi panina tiri. Simiirin hinina nisiimauuim, krimiir dimin biyeyim bidi haiyoprimdiyumiigiyim, ha? ¹¹ Mi Jon siya simiirin boiniyo yaiya hinin boinki, inkamin yuis kwisairgakiniuwu mi siya kwira, inkamin ninga nwowin, siir timi hauu. Mi inkamin naeminkin naokingugunankaiyin yo iriipa hiriinanar timi tir. ¹² Mi kamim omom omomi umir haiyim, yim iriipi hiriinan ina mi itim Jon siirim, op simiir baptais haiginium. Mi sima siirin hinina srii, iikam nowamwarkaiyuan inkam, krma wi panina tiri, simiirin hinina nisiimauuim, krimiir kwoin biyeyim, bidi haiyoprimdiyumiigiyim? ¹³ Mi Jon siya simiirin hinina boinmauugi, kima umirmairin gavman siya boinkiyin siirarar hai. Yaeya umir nokii kipi swoki inkin hai. ¹⁴ Mi kamim yaii niniyim yim iriipi hiriinan siirin ina mi sriyim, krma wi panin panina tiri? Mi siya simiirin hinina boinki, kima inkam nhirmi hindara kipi priitopriitio mi kima simiirin whisarii kipi priiboin huriyiu mi simiir umirim whisarii kipi priiyiksasae hai. Mi kimiir kwoinin hiinsima dwo ti umirsimin kima haiyin kimiir mi aiirsi.

¹⁵ Mi iikam whiekakim sima ina yinaingwoyimiyok boinim, ti inkamin siya Kraisin Adi Komii siya nikropkiyin iikamim sim nanmaiwarkainam, aniya? ¹⁶ Jon siya simiir yaiyaka hinina yowarki boin kara kimiirin op ara baptais haiginuwu, inkamin kariir mhoiia nitin kariir kouwin ini siyar ywowin mi siya ini yaowae adnan ywowin, kara ini yinisimnan ywowin. Mi kara siir miyim wa sibgu inomokninkin mirii rani. Kara inkam miyik rani. Nngaka. Mi kara op arar baptais haiginuwu mi Adi Komii siir naeyuin siirin wi siyar hainuae haiginuwu mi ti dimin biye imiirin wi paenan siyar nu iuguski. ¹⁷ Siya ini inkamin twonidim twonau haigiyyin mi ha nokwobrombropiyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi iya iki twonid imiir nokwobrombrop digiyim mi kasim pa kuubrukigi. Mipi twonid nngam simasima namwokaiyiuwi mi simiirin pi omaka nae haigiya hir nini haigiyuwi. Mi siya kas imiirin pa nhisopkininaka mi simiirin pi pae

nhisopkin namgingki. Mi ta paeya saeya wi niutingi rani. Nningaka. Saeya wi hiriyyar niuyokiyokikaeyami.

¹⁸ Mi Jon siya ti hiriinanin simiir boinmauu digiyin mi siya Yaiwin Kibiya saiir yai kiriekirie kibi whiekakin simiir warar yinkan boinmauu.

¹⁹ Jon siya gavmanin siir biyan inkamin Herot io siir nwokin. Dimusi rani, siya siir nomousimin Filip siir wiga Herodias saiir hainiki nonkwonan mi siyu biye nhirin siya tirin io simiirsi wara mi inkin okin. ²⁰ Mi Herot siya siyu biye komii whirin ha swoki tirin mi ini ti biyanin simakar swoki inkin haiginkiyin. Whisarii rani, Jon siirin siya higrupkikaigin. Iriig.

Jon siya baptais haiginiugin Jisis siirin
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Hya Jon siya iikamin simiir baptais haiginiugin mi siya Jisis siirin ini warar mi inkin baptais haiginiugin mi iya Jisis siya nhwowar niki kwisboinin mi ninomora ini omaka anonanar haiwaokiya. ²² Mi Adi Komii siir naeyuin ina yiuwiniyin. Mi sima kigwin siir naeyuin inmabnan siinaini siiram. Mi yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya saeya hinina kauwok boinkika, kira kariir yinisim wadieki wadie kingin. Mi kariir kwoinin ini kiriiramar naingwokwonanaeyin. Mi kariir mhai kwoinin, kiriirimin ini maingmainga ywokiyin. Iriig.

Jisis siir yidiwii wanwiyaeiyim simiir inig ima
(Mt 1:1-17)

²³ Hya Jisis siya siir biewiyim, kamnwir iuura nwowin mi siya ha mirii bwakainakin. Iikamin simiir kwoinin ha naingwokim, Jisis siya Josep siirgisiir nhiekinuwi. Nningaka. Siya Adi Komii siirgisiir yinisimkin. Mi Josep siya Hilai siir yinisimkin.

²⁴ Mi Hilaiyin, yio Matatni yinisimkin. Mi Matatin, yio Livaini yinisimkin. Mi Livaiyin, yio Melkaini yinisimkin. Mi Melkaiyin yio Janaini yinisimkin. Mi Janaiyin, yio Josepni yinisimkin. ²⁵ Mi Josepin yio, Matataiasni yinisimkin. Mi Matataiasin, yio Emosni yinisimkin. Mi Emosin, yio Neamni yinisimkin. Mi Neamin, yio Eslaini yinisimkin. Mi Eslaiyin, yio Nagaini yinisimkin. ²⁶ Mi Nagaiyin, yio Meatni yinisimkin. Mi Meatin, yio Matataiasni yinisimkin. Mi Matataiasin, yio Semeni yinisimkin. Mi Semenin, yio Josekni yinisimkin. Mi Josekin, yio Jodani yinisimkin. ²⁷ Mi Jodanin, yio Joanani yinisimkin. Mi Joananin yio, resani yinisimkin. Mi Resanin, yio Serababelni yinisimkin. Mi Serababelin, yio Sialtielni yinisimkin. Mi Sialtielin, yio Neraini yinisimkin. ²⁸ Mi Neraiyin, yio Melkaini yinisimkin. Mi Melkaiyin, yio Edaini yinisimkin. Mi Edaiyin, yio Kosanamani yinisimkin. Mi Kosanamain, yio Elmadamni yinisimkin. Mi Elmadamin, yio Erni yinisimkin. ²⁹ Mi Erniyin, yio Josuani yinisimkin. Mi Josuain, yio Eliesani yinisimkin. Mi Eliesain, yio Jorimni yinisimkin. Mi Jorimin, yio Matatni yinisimkin. Mi Matatin, yio Livaini yinisimkin. ³⁰ Mi Livaiyin, yio Simioni yinisimkin. Mi Simionin, yio Judani yinisimkin. Mi Judanin, yio Josepni yinisimkin. Mi Josepin, yio Jonamni yinisimkin. Mi Jonamin, yio Elaiakimni yinisimkin. ³¹ Mi Elaiakimin, yio Meliani yinisimkin. Mi Melianin, yio Menani yinisimkin. Mi Menanin, yio Matatani yinisimkin. Mi Matatanin, yio Netani yinisimkin. Mi Netanin, yio Devidni yinisimkin. ³² Mi Devidin, yio Jesini yinisimkin. Mi Jesiyin, yio Obetni yinisimkin. Mi Obetin, yio Boasni yinisimkin. Mi Boasin, yio Salmoni yinisimkin. Mi Salmonin, yio Nasoni yinisimkin. ³³ Mi Nasonin, yio Aminadapni yinisimkin. Mi Aminadapin, yio Atmini yinisimkin. Mi Atminin, yio Anaini yinisimkin. Mi Anaiyin, yio Hesroni yinisimkin. Mi Hesronin, yio Peresni yinisimkin. Mi Peresin, yio Judani yinisimkin. ³⁴ Mi Judain, yio Jekopni yinisimkin. Mi Jekopin yio Aisakni yinisimkin. Mi Aisakin, yio Ebrahimni yinisimkin. Mi Ebrahimin, yio Tirani

yinisimkin. Mi Tirain, yio Nehoni yinisimkin. Mi Nehoin yio Serakni yinisimkin. ³⁵ Mi Serakin, yio Reuni yinisimkin. Mi Reunin, yio Pelekni yinisimkin. Mi Pelekin, yio Ebeni yinisimkin. Mi Ebenin, yio Selani yinisimkin. ³⁶ Mi Selain, yio Kenani yinisimkin. Mi Kenanin, yio Apaksatni yinisimkin. Mi Apaksatin, yio Siemni yinisimkin. Mi Siemin, yio Noani yinisimkin. Mi Noain, yio Lemekni yinisimkin. ³⁷ Mi Lemekin, yio Matusalani yinisimkin. Mi Matusalain, yio Inokni yinisimkin. Mi Inokin, yio Jaretni yinisimkin. Mi Jaretin, yio Mahalalelni yinisimkin. Mi Mahalalalelin, yio Kenani yinisimkin. ³⁸ Mi Kenanin, yio Inosni yinisimkin. Mi Inosin, yio Setni yinisimkin. Mi Setin, yio Adamni yinisimkin. Mi Adamin, yio Adi Komiini yinisimkin. Iriig.

4

Setan siya siir nipiyaokiyam tirkin (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Adi Komii siir naeyiun ini Jisis siir yaninkiniuniyin mi siya ie Jodan siir haiburgigin mi ina swoki amin. Mi Adi Komii siir naeyiun siya yikiunam maeyau siiyin apa nanga inkam karamaeya saiir hiriir yam. ² Mi siya ta maeyau siiyin apa inkam karamaeya saiir nwowin, iiyim kam nwise ywo (40). Mi ta iya Setan siya Jisis siirimin saiir kinankiukin. Mi ta ii aiirin Jisis siya nae bi naekin ningaka. Siya mhiirima nwokin.

³ Mi Setan siya siir boinki, kira Adi Komii siir yinisimkiniuwi mi kira pi ti siiyain siir boinki mi siya pi bret nwoki imbiyamim. ⁴ Mi Jisis siya siir yai anaka hinina yowarkii boinki. Yokwo Komii saeya hinina boinka inkamin nae aram naingwowyin siya wi kiriekak nwo rani. Ningaka. Inkamin bret ara naeyam naingwowyin siya siirin wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siir hauu rani. Ningaka.

⁵ Mi Setan siya siirin ina yikiunainamin mhiukua hiriir mi bi kimiminkikin, siya ina yiisimauuwim nu tiran omom omom whiekakim simiir. ⁶ Mi siya boinki, kara ti kariir omom omomim mi kariir dimin taemin whiekakim wi kariir hauuwi. Mi kira wi nu kigriraowan inkam komii nwowi, whisarii rani, yim ti digworaekwowim kariirargim mi kara inkam nwir mi hauuwi kara wa mi hauuwi, kariirar kwoinkin. ⁷ Kira ogmwo kariiram hui mi kariir inig iir hainani, ti digworaekwo whiekakim yim kariirgim. ⁸ Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, Yokwo Komii saeya hinina boinka. Kira Biyan Inkam Komiiyin siir inig iirrarar hainan siya kariir Adi Komiikin mi kira siir mi aiirrarar donkwo iski.

⁹ Mi Setan siya Jisis siirin om komii Jerusalem hiriir yikiunam. Mi Jisis siirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir akou hir ini okmwon okwoiu. Mi siya siir boinki mi kira Adi Komii siir yinisim kunginiuwi mi kira pa diswit natkinainam. ¹⁰ Yokwo Komii saeya hinina boinka mi Adi Komii siya wi siir paekwosimim simiir boinki. Sima kariirar sibgu kigriraowim mi kira wi nao rani. ¹¹ Mi sima wi kariir nonkwowini simiir inam mi kariir iga wi siya kwirki swoki hain tani. Ningaka. ¹² Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boin, Yokwo Komii saiir yaiya saeya hinina boinka, kira Biyan Inkam Komiiyin siirimi kipi kinankiu mi siirimi kipi srii, ti hiriinan dimin biyeyin siya kariir whindiriraerarkiyim. Ningaka. ¹³ Mi iya Setan siya siirimi kinankiuguguwin, ti dimin taemin whiekakim simiir mi Jisis siya bi wakaeyoknakin. Mi Setan siya Jisis siirin ina haiburgigin mi ina ini sinsin wokmainakiyin. Iriig.

Jisis siya nu Galili hir mirii bwakainakin (Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Mi Jisis siya nu Galili hiriir namin mi Adi Komii siir naeyiu miyikin siir kirieya ini siyakar ywowin mi dimin taemin whiekakim Jisis siya diriraerarim simiir yaiya ina haigiririr boinama omom omomim simiir. ¹⁵ Mi siya iikam whiekakim simiirin, simiir

omaka yai nidwokai wakaeiya saiir hir boinmimauugin mi sima ini siir inig iirar hainan prapraskiyim. Iriig.

*Mi om Nasaretan iikamim sima digiumii Jisis siir haimriiyugim
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)*

¹⁶ Mi Jisis siya omin yinisim sapisap siyar naemrwi okwonaniyin Nasaret siirimar swoki am. Mi Jisis siya Judami ii komiia pui siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya ta omaka yai nidwokai wakaeiya saiir yapninopkainam. Inokininokin siya tiriya saiir hiriinan mi siya ini Yokwo Komiiya saiirar yokwo mwaingiyin. ¹⁷ Mi sima siirin profet Aisaia siya wina yokwowa bidi bidiniyar saiir hauu mi siya mi kwira hinina boina saiiram hansirkin,

¹⁸ Adi Komii siir naeyiun ini kariir tir nwowin. Mi siya kirie kariirin minam hauugin mi ha nimbinkin, siir yaiwin kibiya iikamim sima sima sipiyimiyokmaeyamiyim simiir boinmimauuim. Siya kariirin minam nikropkikin kara ta hiriinan yaiya iikam simiirin hinina boinmauuim mi digworaekwowim uridnan kimiir nitkiyim mi kimiirin wi rirmiia kara nwowaiginuwi mi iikamim nhwokwisae nwowim simiir nhwowim wi wadie kara nwowaiginugi. Mi iikamim hikak nwowim simiirin wi rirmiia kara nwowaiginugi.

¹⁹ Siya kariirin minam nikropkikin. Iya Adi Komii siya nanmaiwarkainana iikamim simiir kara saiir boinmimauukin.

²⁰ Mi siya ha mwain digiyin mi yokwowa ina swoki haiginikougiya. Mi ina swoki hauugiya inkamin yokwo imiir kigriraowiyin siir. Mi siya ha swoki idwowin mi ta omaka yai nidwokai wakaeiya saiir nwowim iikamim simiirin ta ii aiir nowomwarkaiyu bwakainamkin mi simiir nhwowim siirara kaonanaekiyim. ²¹ Mi siya simiir boinki, yaiya tariinan kima kwawakaekiya Yokwo Komii saeya boina, tariinanin saeya tasi nimbiraraowa. ²² Mi sima siirin ina boin wadiyeyin mi sima naingwoyimiyok prasae bi kikinkim yai miyik miyikim siir yai hiranka nimbiniyim simiirsiyin mi sima boin. Ti yinisimin siya tari Josep siir yinisimkin, aniya? Mi siya krimiir hiriinanargin mi siya ti hiriinan yai miyik miyikim papiyanki haigim? ²³ Mi siya simiir boinki, kara kimiirin pi boiniyo yai kwira saiir yaimwokiayimwo aiir boinmauugi, inkam iikam nhirmi whindiriraerariyin yo ti hiriinan inkamin sasar timi whindiriraerarna. Siyu hininin Kapaneam kira tirnaniyin mi ti kiriir ombud om iirin hiriinan siyu iirar timi tir. ²⁴ Mi siya boin, kara kimiirin yaimwowar boini, iikamim sima simiir omki oman profet inkamin siir yai bi wakaeyoknaeikin. Nningaka. ²⁵ Wakae! Kara kimiirin yaimwokiayimwowa boini, bidi bidiniyarin Ilaija siya nwowa mi wig igabae nninga nhirim nu Isrel hir nwokim. Mi taka iya naoki bi swoki kinmiminka biewiiyim whwoim haimii (3 ½ yia). Mi iikam whiekakim ti nu iir nwowim sima mhi prasae bi naokim.

²⁶ Mi Adi Komii siya Ilaija siirin iki wig igabae nningam nu Isrel hir nwowim simiirin bi nikropkikin. Nningaka. Siya siirin, wig igabae nninga irua om Sarefat nu Saidon hirana saiiram nikropkikin nae saiir hauu aeyim. Mi ya saeya nu Isrel hiran wig rani.

²⁷ Mi profet Ilaija siir iya iripi hiriinan mi siya iikam nhirim nu Isrel hiranim paowaigi piskomkopouwim, simiir nwirni miyik bi nwokin. Nningaka. Mi nninga nwokiyin Neman sasargin. Neman siya Isrelan tani, siya Sirian inkamkin. Jisis siir yaiya hiriinanka. ²⁸ Mi ta iya iikam whiekakim sima ta omaka yai nidwokai wakaeiya saiir hir nwowim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima bidi yinokninkinkiyim ta yaiya Jisis siya simiirar huriyu boinkin. Mi simiir mhi kwoinim haugihauga asi whwiyiekikim. ²⁹ Mi sima ha ninsiin okwokwokiayim mi Jisis siirin ina kiyaiwowitnaniyamim omin siir yaba hiriir. Mi sima siirin mhuusim whirin simiir om ieya nwowin mi sima siirin hiranki nitkiigiyim tirkim.

³⁰ Mi sima dig bi nwokim whisarii rani, Adi Komii siyar nikidukin simiir kwoinim mi sima asi nididkim. Mi Jisis siya ini simiir bopwowar yapnamin. Mi siya ina yugusamin. Iriig.

*Jisis siya inkam nwirin uridyu biyekakin siir haiswoniskikin
(Mk 1:21-28)*

³¹ Mi Jisis siya om komii Kapaneam nu Galili hiranin siir namkin. Mi Juda simiir ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya siir iikam nhirim saiirar mi owomwarkaiyugin Adi Komii siir yai aiir. ³² Mi sima ta siir yai aiir wakaeyim mi sima ini hindara yanaakiyim. Dimusi rani, siir yaiya inkamin inig komiigakin siir hiriinan boinkin ta yaiya kirie komiigaka. ³³ Mi omaka yaimin dimin nidwokai wakaekiya, inkam nwirin yiu biyekakin hir nwoyin. Mi siya ina kauwok boinamnankiyin, ³⁴ hie! Jisis om Nasaretanin, kira dimu dimin tiram nitkin, ha? Kira krimiir nonkwoninwomwairninkinam nitkin, ha? Kara kiriirin ina ninokninkinin kirargin Adi Komii siir yinisimin dimin whirki kimbu karamae nwowin mi iikam whiekakim krimiir nanmaiwarkainanin. ³⁵ Mi Jisis siya igao yai ti yiu biye siir yikwao boinki, kiriir yaiya ti tanki! Mi yiu biyeyin siya ti inkam iirin iikam whiekakim simiir whwonkam idar haigi irimtogigin mi siya ina yamin. Mi siya siir bi nonkwoninwomwairninkingigin. ³⁶ Mi iikam whiekakim sima hiriinan kigiyim mi sima ini hindara yanaakiyim. Mi simasimarin hinina yimboin amboin, ae! Ta yai hinina saeya panin panin yaiga. Mi siya yiu biyeyim simiirin wi inkamin kirie komiigakin mi inigak ikin mi siir hiriinan boinmimauwi. Mi sima hiriinan wakaeyim mi sima ti inkam iirin ina haiburgigim mi sima ina yaimin. ³⁷ Mi ti dimin hiriinanin Jisis siya tirkiyin ina haigirirkiyin, omom omom imiirin. Iriig.

*Jisis siya iikam kasa bi haiswonimniskigin
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)*

³⁸ Mi Jisis siya ta omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya saiir haiburgigin mi Saimon siir omaka aiir yam. Mi Saimon siir nuua saeya ma piu huua kiniya saeya niiga. Mi kamim sima ini ikiunaki Jisis siirin saiir nini kigniyam. ³⁹ Mi siya ha namin, kimidiniya hiya saeya whina saiir kingiinar ini okwowuwun mi siya ta ma huua kiniya igao yai saiir boinki mi ta ma piu huua kiniya ina haiburgiga. Mi saeya biri kimiminkika saeya ina yinsiin idwo sasaugiya mi saeya ini simiir nae imiirar swoki insiin diriraerara.

⁴⁰ Mi iya beyin nikiiyamki tbin, iikamim nomiiyaugakim, sima simiir nomiiyaum mapai mapagi niyim simiirin ina yikunaniyim, Jisis siirim. Mi siir ina ti iikamim makak makakim simiir piu imiir nonkwokiyim mi siya simiirin ina yinimniskigiyim. ⁴¹ Mi ti uridyu bibiyeyim iikam whiekakim simiir hir nwowim sima ini warar yinkan amkiyim mi sima igao yaigak hinina ywonamim. Hie! Kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi Jisis siya igao yaigak simiir ywoki mi siya yai simiir bi kigninkin boinaikin. Dimusi rani, sima ina ninokninkinim siya inkamin Mesaia Adi Komii siya nimbiniin siya krimiir nanmaiwarkainanin.

*Jisis siya yai omakam yaimin dimin nidwokai wakaeyim simiir hir boinmimauugin.
(Mk 1:35-39)*

⁴² Mi bienainakar in siya tiki om iir haiburgigin mi siya maeyauwa inkam karamaeya saiir yam, nhwo Adi Komii siirim kwisboinim. Mi iikam whiekakim sima ina yaimin Jisis siirim hansiram. Mi iya sima siir hansiryiskaiyin mi siir kwoinin kimidiniya sima yikpitmaiyim ti simiir om iir haiburgigsi, siya pi om whira namisi. ⁴³ Mi siya simiir boinki, kara yaiwin kibiya iya Adi Komii krimiir Wanin siya digworaekwo whiekakim mi iikam ikim, simiir kigirkakana saiirin pi iki omom omom nhirim simiir mi boinmimauwi. Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kara hiriinan asi tiri. ⁴⁴ Mi siya ha boin digiyin mi siya ina haiburgigin simiirin mi siya ina yamin Adi Komii siir yaiya saiirin iki omakam, yaimin dimin, nidwokai wakaeyim nu Judia hiranin simiir asi boinmimauuwamkin. Iriig.

5

*Jisis siya boinkin Pita siya anasu hoimgak asi haigin
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)*

¹ Mi igwira Jisis siya Genesaret whigbid hir nwokin. Mi iikam whiekakim sima ha nitim, ini saikar yaninkiniuniyim. Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiir wakaeyam. ² Mi siya igopsim iswo sowiir kigi sowa whigbid hir nwowi. Mi kamim anasu haiiyim sima ti i iswo sowiir bidi haiburgigo. Mi sima haimna hisoki. ³ Mi Jisis siya iisim ira saiir kwirii, ta iya Saimon Pita siirga. Mi siya Saimon Pita siir boinki siya i aiirin hamisima wokiyopkiyim yaba hiriir mi siya ta ikopsim aiir yidwokai boinmimauugi Adi Komii siir yai aiirin, iikam whiekakim simiir.

⁴ Mi Jisis siya yai ha boin digiyin mi siya Saimon Pita siir boinki, iya whidopwoniya kinaniyam, kira mi kiriir isidin kima haimna ditmai anasu kikaiyim. ⁵ Saimon Pita siya ina yowarkii boinin, inkam komii ta nii kirieya krma whisariiyar mirinanaemaowikim, anasu whirmin whirmin bi swoki igimiminkin. Mi kira pi boinkin, kara pi asi nitmai. ⁶ Mi sima ha nitmaikiyim mi simiir haimna anasu kasa bi nigikim mi haimnain pi hiriir pi inanbirgiyin. ⁷ Mi sima simiir iripa miyan kamim i ira saiir nwowim simiirim kinkina, simiir whinmiriyyim mi sima ha nitim mi anasum ina yiskaina haigimimirkiiyim. Mi i iso ini hindara iyimiminkiywo. ⁸ Saimon Pita siya hiriinan kigiyin mi ogmwoin Jisis siir kingiina ini hiiu mi ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariir haiburgik mi kira ha dam! Dimusi rani, kara dimin biye tiran inkamkin. ⁹ Siyar mi kamim saikar nwowim, sima ti anasu whie komiiyim sima haiyim simiir kigiyim ini hindara yanaakiyim. ¹⁰ Sebedi siir yinisim nwiso Jems, Jon sowa Saimon Pita sima iripa mi kwiruwa miriigim. Sowa iripa hiriinan ini warar mi inkin anaakiywo. Mi Jisis siya Saimon Pita siir boin, kira kipi nidid ti anasu kira haiyim, mhoiia kira iikamim simiirin wi hiriinan haii, kariir mhoiia nitamin. ¹¹ Mi sima i iso ha nadu hiiwamasukuniyim mi simiir digworaekwo whiekakim ini hirar iyopnisugikim mi sima ini Jisis siir mhoiyyar yamim. Iriig.

*Jisis siya inkamin paowaigi piskomkopouin siir haiswoniskigin
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Igwira Jisis siya om whirin inkamin paowaigi piskomkopouin siya nwowin siir ini owou. Mi ti inkamin siir pua paowaigi bidi yinkiniua mi iya siya Jisis siir kigwinin mi siya ini Jisis siir igmiiga whwonkam ida kingiinar yakai kaiyrou whinainamin. Mi ina boinaiyin, Inkam Komii kira naingwowi mi kariirin wi dig karar nwowaiginugi. ¹³ Mi Jisis siir ina ha ninkikiya mi siir yanonkwowuin mi siya boin, kara ha naingwowi, kiriir ma ha digi! Mi ta ma bi kimiminkika ina digiya. ¹⁴ Jisis siya igao yai siir boinki, kira sibgu mantarao! Kira wi inkam nwirni kipi boinmauu ti diminin. Niingaka. Mi pa dam inkamin naemin kimiirsi ninkin imiyyaeyin Adi Komii siirim pris inkamin kimiir kaoprigi okwowyin siir tini boinmauuu. Mi kira Adi Komii siirin nae pa dinkan imiyyaeki! Kiriir pu wadie nwowa saiirsi. Mi yaiya krimiir brougae Moses siya winkiya saiir hiriinan. Mi ti kamim nwoki inokninkin wini kiriir paowaiyim bidi wiskiiyim. ¹⁵ Mi diminim Jisis siya tirim simiir yaiya ina yiniyokigiya. Mi iikam whiekakim siir yai wakaenakiyim nitkim mi maim simiir pu nwokaiyim simiir warar haiswoniskiiyim. ¹⁶ Mi ii nhirim siya maeyaua inkam karamae pi saiir napninopkainami mipi nhwo hir nini kwisboiniuwi. Iriig.

*Jisis inkamin iga in ninsimsiriuwun siir haiswoniskiiigigin
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Mi igwir nabie Jisis siya iikam nhirim simiir nisiimauugin mi Farisi kam ikim mi kamim siyu komii komiiyim sim ninokninkiniyim sima hir warar ninkin idwokim. Sima ti omom omom whiekakim nu Galili mi nu Judia mi om komii Jerusalem simiir

hɪrankɪm nɪtkɪm. Mɪ Bɪyan Inkam Komiiyɪn siir kɪrɪeya ɪni Jisɪs saɪkar nwowa, makak iikamɪm sɪmiir haiswonɪskɪiyɪm. ¹⁸ Kam nhɪrɪm sɪma ha nɪtɪm, inkam nwɪrɪn ɪga ɪna nɪnsɪmsɪrɪunɪnkɪnɪn siirɪn hɪgakar hainamɪn, sɪma siirɪn omakanau hɪriir hainɪnopkainamɪm tɪrkɪm, Jisɪs siir ɪgmɪiga nɪni haɪɪnɪuɪm. ¹⁹ Dimusi rani, ɪni iikamkɪ yɪnkɪnɪu waowɪm, sɪma ɪni siyɪuɪm yɪnkɪnyaeyaonamɪm, tɪ makak inkamɪn siir hainɪnopkainamɪm. Mɪ sɪma siirɪn akoua hɪriir hainainam mɪ sɪma maeyau kwɪra saiir yamɪ ɪnɪkɪnɪngɪ. Ta hɪiya saiir digar mɪ tɪ inkamɪn ta hɪi aiir whwonkaiyɪn sɪma siirɪn hɪgakar yonkwosiisiisnainam iikam ɪma nwowa maeyaua saiir bopwoniya. Mɪ sɪma Jisɪs siir whwonkam ɪda yauunɪ kɪkɪnɪu. ²⁰ Iiya Jisɪs siya sɪmiir naɪngwo tɪbmɪi kɪrɪe saiir kɪgiyɪn mɪ siya ɪna boɪnɪn, nomiiyau, kɪriir dimɪn biyɪeyɪm kara bɪdi haiyoprɪmɪdiyɪumiigiyɪm. ²¹ Mɪ kamɪm siyɪu komii nɪnoknɪnkɪniyɪm mɪ Farisi kam ɪkɪm sɪmasɪmarɪn ɪna yomboɪn amboɪnɪm. Yɪpɪkɪn tɪ inkamɪn Adi Komii siir hɪriinan boɪnɪn? Inkam nwɪrɪkɪn bɪ swokɪ haiyoprɪmɪdiyɪumɪi srankɪn dimɪn biyɪeyɪm. Nɪngaka. Adi Komii siirarar mɪiga. ²² Mɪ sɪmiir kwoinɪm Jisɪs siya bɪdi yɪnoknɪnkɪnkɪiyɪm mɪ siya sɪmiir boɪn, dimugɪn? Tɪ hɪnɪn kwoinɪn kɪmiir waraur nwokaiyɪn, ha? ²³ Pɪkɪ hɪnɪn dimɪn kɪrɪe ɪkɪm kara mɪrii karamae nwowiyɪm mɪ pɪkɪ hɪnɪn dimɪn ɪkɪm hɪinsɪma nwowiyɪm kara mɪrii karame nwowiyɪm? Mɪ kara ha boɪni kɪriir dimɪn biyɪeyɪm kara bɪdi haiyoprɪmɪdiyɪumiigiyɪm ta mɪi hɪriinana ya mɪi kɪrɪe, o mɪi komii rani, aniya? Mɪ kara ha boɪnki, kɪra dɪnsiingɪ mɪ kɪriir hɪi aiir hainam ya mɪi komiiga, iyɪe? Mɪi komii rani, aniya? ²⁴ Yaowae Adɪn nɪnomor kou hɪrankɪn nɪtɪn karargɪn. Mɪ kɪmiirɪn wɪ karar nɪsiimauuwi kɪrɪeya dimɪn biyɪeyɪm sɪmiir haiyoprɪmɪdiyɪumiigiyɪm mɪ Jisɪs siya tɪ inkamɪn ɪga ɪna nɪnsɪmsɪrɪunɪn siir asi boɪnkikɪn. Kara kɪriir boɪnki, kɪra dɪnsiingɪ! Mɪ kɪriir hɪi aiir dɪnsiin hainam mɪ kɪra pɪ kɪriir omaka damɪgusam! ²⁵ Mɪ siya bɪri kɪmɪmɪnkikɪn ɪna yɪnsiin hainamɪn siir hɪiya mɪ siya ɪni iikamɪm sɪmiir whwonkam ɪdar yapnamɪn mɪ siya mwai ɪni Adi Komii siir ɪnɪg ɪirar hainan ap waowaowamɪn. ²⁶ Mɪ sɪma ɪna yanaakiyɪm mɪ sɪma naɪngwoyɪmiyok prasae bɪ kɪkɪnkɪm mɪ sɪma ɪni Adi Komii siir ɪnɪg ɪirar hainanprapraskiyɪm mɪ ɪna boɪnɪm, ae! Dimɪn prasae rani, tapa krɪma kwakɪgiyɪn. Iriig.

*Jisɪs siya Livai siir nɪkɪunakɪn
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Mɪ tɪ dimɪnɪn siir mhoɪiya, Jisɪs siya napnamɪn mɪ siya kɪgi inkam nwɪrɪn omom omomɪ umɪr haiiyɪn siir ɪnɪgɪn Livaikɪn, siya omaka siya nɪdwokai mɪriiia saiir hɪr nɪdwokaii. Mɪ Jisɪs siya siir boɪnki, kɪra kariir mhoɪiya wɪt. Mɪ Livai siya ha nɪnsiingiyɪn mɪ siir digworaekwowɪm ɪni hɪrar grɪrgɪngikɪm mɪ siya ɪni Jisɪs siir mhoɪiya yamɪn. ²⁸ Livai siya ha nɪnsiingiyɪn mɪ siir digworaekwowɪm ɪni hɪrar yɪnsiin haiburgigɪn mɪ siya ɪni Jisɪs siir mhoɪiyar yamɪn.

²⁹ Mɪ Livai siya nae komiia ɪna dirɪraerarɪn siir omaka hɪrar, Jisɪs siiram. Mɪ kam hoɪngakɪm omom omomɪ umɪr haiiyɪm mɪ kam nhɪr ɪkɪm, sɪma warar yɪnkɪn ɪdwokai ae sowakan. ³⁰ Mɪ Farisi kamɪm mɪ kamɪm siyɪu komii komii nɪnoknɪnkɪniyɪm sɪma Farisi sɪmiirar ɪsid whɪrkɪn. Kamɪm Jisɪs siir kɪgna mɪriiyɪm, sɪmiirɪn hɪnɪna yɪniinansao boɪn, kɪma warɪ kamɪm omom omomɪ umɪrɪm yaeya swokɪ ɪnkɪn haiiyɪm mɪ kamɪm siyɪu biyɪe tɪriyikɪm, nae op mɪn sɪmaka dimusi nɪdwokai ae kwiyae, ha? ³¹ Mɪ Jisɪs siya sɪmiir yai aka hɪnɪna yowarkɪi boɪn, inkamɪn ma karamaeyɪn, yɪo siya inkamɪn paowai widiyɪn siiram bɪ swokɪ amikɪn. Nɪngaka. Mɪ ɪkɪ makak iikamɪm pɪ sɪmasɪmarɪn nami kamɪm paowai widiyɪm sɪmiiramɪn. ³² Kara inkamɪn paowai widiyɪn siir hɪriinankɪn, kara iikam mɪiyɪk mɪiyɪkɪm sɪma ha naɪngwowɪm krɪma iikam mɪiyɪkɪm sɪmiir mhɪi kwoin nɪnkɪpɪt haigi aram bɪ nɪtkɪn. Nɪngaka. Kara iikam biyɪeyɪm hɪnɪna naɪngwowɪm krɪma mɪiyɪk rani, sɪmiir mhɪi kwoin ɪmiir nɪnkɪpɪt haigiyɪm nɪtkɪn. Iriig.

*Nae haiya aeni yaiga
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)*

³³ Mi Ferisi iikam nhirim sima Jisis siir boin, Jon siir kigna mriiyim kamim, sima ii kasakasa bi haiyaekim mi nhwo pranaepranae bi kwisboinikim. Mi Farisi simiir kigna mriiyim kamim yim iriipi hiriinan. Mi kamim kiriir kigna mriiyim, yim hiriinan bi tirkim, yim sima nae pa mi aei mi opa pa mi kwiyaei. ³⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boinki, kima ha naingwowi, iya iikamim ti inkamin wig nonkwonain siir wigwas nae aiiram niti, saiir naeyam mi kima wi saiir haiyaki, aniya? Nningaki, nningaka. ³⁵ Mi mhoiyya iikam biyie nhirim sima ninkaknan nwowi siir nikiunakiyim. Mi siya siir inkamnanim simiir haiburgigi mi taka iya ya nikrani sima nae wi saiir haiyaki.

³⁶ Jisis siya min boiniyokin, inkamin, yuis win haimiyya saiir kipi kintio hai, yuis kaba saiir nitkin panim. Mi siya hiriinan tiri mi ta yuis miyika wi saeya nonkwobumbuwi. Mi ta yuis wina saeya wi yuis biyieya saika wi miyik kig rani. Nningaka. ³⁷ Inkamin wain opa wraisu is kaba saiir bi naokaigin. Nningaka. Mi siya hiriinan tiri mi ti wain opa saeya niyopiinainii mi wi ta wraisu is kaba saiir mimbimbirgi mi ta wain opa wa naokininkwokwo iuguski. ³⁸ Nningaki, nningakunga. Mi kira ta wain opa wraisu is miyik aiirar daokai. ³⁹ Ta yaiya saiir yaimwokiyaimwowa saeya hinunga. Iikamim Moses siir siyiu iir napiyim sima boriisopi Jisis siir siyiu iir swoki apim mi sima wi hinina boini ti siyiuin siyiu paii rani. Mi sima siyiu winin digiumii siir haimriyugigim mini mi sima siyiu biyanin siiramar naingwowi. Iriig.

6

*Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saeya mi haiyani iiga
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)*

¹ Mi Juda simiir ii komii kwira piu siisiya dimin taemin tir karam nwowiya Jisis siya witnid numirim simiir bopwowa napriokinanamkin. Mi kamim siir kigna mriiyim witnid nhirim simiir kigrimgrirgi haiyamim mi sima ina yinibromprop yonkwomromrok apaeiyamim. ² Mi Ferisi nhirim sima boin mi kima Moses siir siyiu komii iir dimusi taouga diriraerarkim, ti diminim Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir haiyam mi kima simiir dimusi tirkim, ha? ³ Jisis siya simiirin hinina yowarkii boin, kima ti diminin biyya Devid siya tirin Adi Komii siirin, siir bi nwankim, iya siir isidin sima mhiigi naowim mi sima naeyim, aniya? ⁴ Mi Devid siya omaka komiyya Adi Komii siira saiir napninopkainamin mi siya kimidiniya bretin Adi Komii siir ninkin imiyyaeyin siir haiyin mi siya ina yaeyin. Mi haimiyyin, kimidiniya siir isid iir hauu ae. Mi kima tari siir biri mwaininokninkinkim, siyiu komii siir siyiuin, hinin boinkin. Tiki bretin inkam nningaki bi swoki aeikin. Nningaka. Yio pris simiiraraigin. ⁵ Mi Jisis siya ina swoki boin, kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siya, ta Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir Biyan Inkam Komii asi nauuni onikin. Mi kima io kariir dimusi nwowi, ha? Iriig.

*Jisis siya inkamin ina biyekakin siir haiswoniskigin
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)*

⁶ Mi Juda simiir ii komii kwira piu siiskuwakiya, dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya simiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya, saiir yapninopkainam. Mi siya simiir yowomwarkaiyiu. Mi inkam nwirin hir warar ninkin okin, siir ina hinga bidi yinsimsiriunamim ini paeyaryaowainan ywokiyama. ⁷ Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, sim Jisis siirim hirar kaonanae. Sima biri ninokninkinkim, siya ti inkamin siirin pi Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir nasi haiswo niskii mi ta hiriinana saiirsi huriyyiu boinam minkim siirin. ⁸ Mi Jisis siya bidi yinokninkinin simiir kwoin imiirin mi siya ti inkamin

ɛnakin naonɛnsɛsɛrɛuwɛn siir boɛnki, kira tɛriir wɛnsiɛn apnani. Mi tiki inkamɛn siya ɛna ɛni okwowɛuwɛn. ⁹ Mi Jisis siya sɛmiir boɛnki, kara kɛmiir sɛrii, siyɛu komiiyɛn siya panɛna boɛnkikɛn, Judami ɛi komiiya pɛu siisiya dimɛn taemɛn tir karamae nwowiya saiirɛn? Mi krɛma siyɛu mɛiyɛk ti tir iyɛ? Mi siyɛu biyɛ ti tir, aniya? Mi krɛma siir ti haiswonɛski haigɛnɛu, ta ɛi komii aiirɛn, iyɛ? Mi krɛma siirɛn hɛriiyar ti kɛgnɛsu ao, iyɛ? ¹⁰ Mi Jisis siya iikam ɛmiir kaoyokiyokɛigiyɛn mi siya ti inkam ɛiir boɛnki, kɛriir ɛndibɛn ti ɛnkiyɛnyɛnki. Mi ti inkamɛn hɛriɛnan tɛrkiyɛn mi siir ɛna ɛni wadɛyar swoki okiya. ¹¹ Mi sɛmiir kwoɛnim ɛni haugi haugar whwiyɛkɛkaigiyɛm. Mi ɛni sɛma sɛmar whrɛboɛnamɛm mi krɛma Jisis siirɛn wɛ panɛn panɛna tiri? Iriig.

Jisis siya aposel kamɛm ɛuur nwɛsa yɛmbin
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Mi taka ɛiya Jisis siya ɛna ɛiyamɛn mɛhuwisɛm whɛrɛn siir, nhwo Adi Komii siiram kwɛsboɛnam. Mi ta nɛi kɛrieya siya ɛni hɛrar kwɛsboɛn pɛrkɛnkaiyɛn, Adi Komii siiram. ¹³ Mi biyɛn ha maskwonaidniyakwokɛn mi siya kamɛm saika mɛriiyɛm sɛmiiram yɛkiugi mi siya ti kam ɛuurnwɛso sɛmiir yɛmbin. Mi siya sɛmiir ɛnigɛm ɛna dap haigɛnɛuɛm aposel. ¹⁴ Sɛmiir ɛnigɛm hɛnɛn hɛnɛngɛm. Mi Saimon siir ɛnigɛn Pita yokdap haigɛnɛu mi siir nomousɛmɛn yɛo Endrugɛn mi nhɛrɛm yɛm sɛm ɛnigɛm hɛnɛn hɛnɛngɛm Jems, Jon, Filip mi Bataromiu. ¹⁵ Matyu, Tumas mi Jems Alpiasni yɛnisɛmɛn mi Saimon siir ɛnig whɛrɛn Selot. Ti ɛnig Selotɛn siir yaimwokɛyaimwowa hɛnɛngɛn mɛiya siya mɛriiya bi mɛrii kɛkɛpikɛn. ¹⁶ Judas, Jemsni yɛnisɛmɛn mi Judas Iskariot inkamɛn wɛr Jisis siir napwouwɛn siir sau omomni. Iriig.

Jisis siya makak iikamɛm sɛmiir haiswonɛmɛnskɛigɛn
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Mi siya ha digikɛn mi Jisis siya ɛni sɛmakar yɛnkɛn apniyamɛn mi siya maeyau hikmainana saiir yokwo iikam ɛsid whɛkɛkɛm sɛmakar. Mi iikam whɛkɛkɛm nu Judianɛm mi om komii Jerusalem, an ɛkim mi omom om komii Taia mi om komii Saidon sowiir hɛriir wainam ɛkim. Whɛgbid whɛgbida wainamɛm, sɛmiir hɛran iikamɛm sɛma warar yɛnkɛn ɛt. ¹⁸ Mi sɛma siir yai aiir wakaeyam nɛtkɛm mi siya sɛmiir ma ɛmiir mi haiswonɛmɛnskɛiyɛm mi iikam nhɛrɛm uridyɛu biyɛkɛ nɛnkɛnɛuwɛm sɛmiir warar. Mi siya ɛna haiswonɛskɛi haigɛnɛuwɛn. ¹⁹ Mi iikam whɛkɛkɛm sɛma ɛna Jisis siir nonkwowɛm mɛnkɛm. Dimusi rani, siir kɛrieya sɛma bɛdi kɛgiyɛn, iikam whɛkɛkɛm makakɛm siya haiswonɛmɛnskɛigɛm. Mi sɛma ɛni wadɛyar ywokiyɛm. Iriig.

Jisis siya iikamɛm mairgɛmairgakakɛm mi iikamɛm hikak nwowɛm sɛmiir boɛnmɛmauugɛm
(Mt 5:1-12)

²⁰ Mi Jisis siya kamɛm siir kɛgna mɛriiyɛm sɛmiir kaoki mi ɛna boɛnkiyɛn, kɛma ti iikam paeprigabɛm kɛma mairgɛmairga dwo. Dimusi rani, Adi Komii siya digworaekwo whɛkɛkɛm kɛma mɛriiyɛm sɛmiirar kɛgrɛraowikɛm. ²¹ Kɛma ti iikamɛm tariɛnanɛn mɛigi naowɛm kɛma mairgɛmairga dwo. Dimusi rani, mhɛiɛya kɛma wɛ digworaekwokɛ naokɛngugunankaii. Mi kɛma iikamɛm ti tariɛnan nɛnɛnɛnkɛiyɛm, mhɛiɛya kɛma digworaekwo whɛkɛkɛkɛkɛ nwowi mi kɛma wɛ yaibu sɛmiir grɛnkɛn ɛei.

²² Kira iikamɛm kɛnaka nombopboɛn ae karam nwowiyɛm mi ɛo kɛnaka nwowiyɛm mi yai biyɛ kɛriir nɛgbumbu boɛniyɛn mi digɛumii kɛriir haimriiyɛugigiyɛn kira siiramɛn mairgɛmairga dwo. Sɛma ti dimɛnɛn kɛriir whɛsariɛn tir tani ni kira ti Yaowae Adɛn nɛnomor kouankɛn nɛtin kariir siyɛu ɛiir napkɛn. ²³ Biɛya kɛmiir brougae wanwiyaeyɛm, hɛriɛnanar mi tɛrkɛm, profet inkam ɛmiirɛn. Mi kira ti hɛriɛnan dimɛnɛn siya nɛmbiyami kira mairgɛmairga prasae kɛpi nwo, ogmwo warar dɛnwomwokam. Dimusi rani,

mhoiia kira wi digworaekwo miyik miyikak nwowi mi ti digworaekwowim ini Adi Komii siyar niki onkwo idwowim, ninomor kou hir.

²⁴ Kima ti iikamim umir digworaekwoki naokingugunankaiyuwiyim mi wadie sibgu owipisukaeyamim, kima sibgu mintirao, mhoiia kima wi hik whoimoni hai rani. Dimusi rani, kima wi ninomor kouan digworaekwowim simiir hai rani. Nningaka.

²⁵ Kima mintirao kima wi mhi naekak nwo rani, mhoiia wim wi mhiigi naowi. Mi kima mintirao ti iikamim yaibu niniemamairim kima wi ninouninki prasae kin tani. ²⁶ Mi kima sibgu mintirao iia iikamim sima kimiir nikboin praprasa mi biia krimiir brougaeyim, iriipi hiriinanar mi tirkim, profet niksisaie imiirin. Iriig.

Siyuin io nwowi inkamim simiiram napiyaowi ikin

(Mt 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Mi kara kimiirin pi hiniina boinmaugii, iikamim kariir yai aiir wakaeyim simiiram dapiyao. Mi iikamim io nhwo nanaowiyim, kima simiirin siyu miyik iirar swoki tir haiginu. ²⁸ Mi iikamim yaibiyie kimiir nikbumbuwi mi kima simiirin yai miyik aiirarar boinaiginu mi iikamim sima siyu biyie kimiir tirhaiginuwi mi kima simiiramini Adi Komii siiram srui, siya simiir whinkinsiis haiginuwim. ²⁹ Mi inkam nwirkin kiriir yaeka aiir naka tioki mi ha ti swoki inkpit okwoki, yaeka kwira saiir swoki tiokiyim. Mi inkam nwirki kiriir yuis prieya saiir nishai mi kira siirin hiriyar kigninkin haigi. Mi kira yuis haruwa kwira, saiir warar swoki inkin hauugi. ³⁰ Mi inkam nwirkin dimin whiram srui mi kira siirin ha hauugi. Mi inkam nwirki diminin kiriir maeyau hiranki nini hainaki mi kira ha kipi swoki boin, kariir swoki hauugi. Nningaka. ³¹ Diminin kira naingwowyin sima kiriir tiram mi kira simiirin hiriinan dimin iirar swoki tir.

³² Mi iikamim kiriiram naingwowyim simiiram naingwowi, yio dimin komii rani. Mi Adi Komii siya kiriirin wi hiniina boin tani kira inkam wadiekin. Nningaka. Mi iikamim dimin biyekakim yim sima iikamim simiiram naingwowyim, simiiramar naingwodikim. ³³ Mi iikamim siyu miyik kiriir tiriyyim mi kira simiirin siyu miyik mi tiri, yio dimin komii rani mi Adi Komii siya kiriirin wi hiniina boin tani, kira inkam wadiekin. Nningaka. Mi iikamim dimin biyekakim yim sima iriipi hiriinanar mi tirikim.

³⁴ Mi kiriir diminin inkam nwirni hauugi, hindara haisasae miriinakiyam, siya kariirin wa swoki hauuwi, yio tiriiginin yio dimin komii rani, Adi Komii siya kiriirin wi yaigak saiirsi nwo rani. Nningaka. Mi iikamim dimin biyekakim yim sima iikamim dimin biyekakim simiir dimin imiirar mi hauu miriisasaekim mpa swoki hainani. Mi yim sima iriipi hiriinan dimin imiirar mi ingigir haigim. ³⁵ Nningaka! Kira iikamim io kinakar nwowiyim simiiram dapiyao mi simiirin siyu miyikar timi tir. Mi diminin hindara haisasae miriyyin, siirin haiyim kipi swoki aingwo. Nningaka. Mi kira hiriinan tiri mi Adi Komii siya kiriirin wi dimin miyik miyik imiira hauuwi. Mi kira wi Adi Komiiyin ninomor kouanin siir yinisimkin nwowi. Dimusi rani, Adi Komii siya iki iikam bibiyeyim siirim naingwo karam nwowiyim simiiramar naingwobunaekin. Mi wim kima hiriinanar timi tir. ³⁶ Mi kima simiiramini Adi Komii siya naingwobumbuwa saiir hiriinanar timi aingwobumbu. Iriig.

Kima inkam nwirni siyuin siir kipi hid

(Mt 7:1-5)

³⁷ Mi kima iikamim simiirin kamim yai hidiyim simiir hiriinan hid karamae nwowi mi Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi mi hid rani. Nningaka. Mi kima iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi mi Adi Komii siya kimiir dimin biyeyim simiirin wi hiriyar mi haiyoprimdiyumiigii. ³⁸ Mi kima digworaekwowim iikamim simiir hauuwi mi Adi Komii siya digworaekwo kimiir wa mi iyopkiyuwi mi siya wi yaeya digworaekwo miyik whiekak nhirim warar swoki inkim iyopkiyugi kimiirin. Mi kima ti hiniin diminin siir hauugin iikamim simiir. Mi Adi Komii siya kimiirin wi ti hiriinan dimin iirar swoki hauuwi.

³⁹ Mi Jisis siya boiniyo yaiya kwira boin simiirin, inkam nhwokwisae nwirin, siya wi inkam nhwokwisae nwirin siir swoki isiisiimauu ap rani. Nningaka. Mi siya hiriinan tiri mi sowa nwisairarin wi ieyar napnatkaigai swonami. ⁴⁰ Yinisimin iki ninokninkinam namiyin, siya inkamin iki siir nowomwarkaiyuwiyin siir ninokninkin aiir biri swoki haiburikin. Nningaka. Mi iya yinisimin siya ninokninkin komiigak nwowi mi mhoiia siya wi inkamin siir nowomwarkaiyuwiyin wi siir hiriinana swoki owi.

⁴¹ Mi kira paeka sima kiriir nomiyauwin siir nhwo iir nwowa saiir dimusi boinkin mi kira wari paemir komiia saiir biri kigin kiriir nhwo iir nwokaiya, aniya? ⁴² Mi kira, kiriir nomiyauwin siirin panin panina ninokninkinkin? Nomiyau, kara paekasima kiriir nhwo siir nwowa saiir haiyam mini. Mi kira paemir komiia kiriir nhwo iir nwowa saiir biri ninokninkinkin, aniya? Kira niksisaeyan inkamkin! Biyin kira, kiriir nhwo iir nwowa paemir komiia saiir tiki hai. Mi kiriir nhwovin wadie nwowi mi mhoiia kira paekasima kiriir nomiyauwin siir nhwo iir nwowa saiirin wi haningi haii. Iriig.

*Pae biyeyin siya nae biyeyar mi budikin
(Mt 7:16-20; Mk 12:33-35)*

⁴³ Pae miyikin siya nae biye bi budikin. Mi iripi hiriinan pae biyeyin siya nae miyik bi budikin. ⁴⁴ Iya inkamin siya bidi kigninokninkinin ti paenid hininin tabgin o amka. Inkamin amin nio siir hiranka bi nirkuuwigin. Mi inkamin tabnidim pae twaa siir hiranka biri whinaigin. Nningaka. ⁴⁵ Iikamim paenankim. Mi inkamin kwoin miyikakin, siya mi miyik miriyyin mi inkamin kwoin biyekakin yo wi mi biye mirii. Ti hinin diminim. Yai aeya boinkiiigiyim mi kima dinokninkinki ti inkamin siir mhi kwoinim ti dimin hininin bidi yinkiniukikaiyin. Iriig.

*Omaka miriini siyu whiskey
(Mt 7:24-27)*

⁴⁶ Mi kima kariirin hinina dimusi nikuwi, Biyan Inkam Komii Biyan Inkam Komii mi kima kariir yai wakaeyokna kamae dimusi nwowi? ⁴⁷ Yipiki iikamim kariir yai aiirim nitim mi kariir yai aiir wakaeyam nitim. Mi ha wakaeyoknam, ti iikam hininim yim hiningim. ⁴⁸ Ti iikamim yim sima ti inkamin omaka miriyyin siir hiriinankin. Biya siya ie komii iir iki opnainam mi yinim ina inansiingiyim mi op komiyyin siya ha nunaniyyin mi owie komiyyin ha mi aikinani mi ta omaka gobmi wanmi bi swoki kinmiminka. Nningaka. Dimusi rani, siya omaka miyik bidi sibgu miriyyin. ⁴⁹ Mi inkamin kariir yai bidi wakaeyin. Mi siya biri wakaeyoknakin mi yo ini ti inkamin ie ida hambwaenaeyin mi ie mi sibgu priigi kamae nwowiyin, ini siir hiriinan ywovin. Mi mhoiia op komiyyin ha nakiinamainiyyin mi ini omaka aiirar kaihomai namiyamin. Jisis siya simiirin hiriinan boinkin. Iriig.

7

*Jisis siya sauan isidin simiir biyan inkamin siir mi miriyyin siir haiswoniskigin
(Mt 8:5-13)*

¹ Jisis siya ha boin digiyin iikamim simiirin mi siya simiir haiburgigin mi om Kapaneam hiriir yimbiyam. ² Mi nu Rom hiran sauan isidin simiir biyan inkamin siya, siir miyan inkamin siirima nangwonanaeikin mi siya niya ma komiika, siya nao kingina nwokin. ³ Ti simiir biyan inkamin siya Jisis siir yai bidi iki wakaeyin mi siya iki Juda simiir biyan inkamim simiir yikropki sima Jisis siir nikuunakiyim. Mi siir miyan inkamin siir haiswoniski haiginuwim. ⁴ Mi sima Jisis siir hiriir nimbiamin mi kimidiniya sima yikuwirwirna siirin. Tiki inkamin siir biyan inkamin siya inkam biyekaki mi iwi. Nningaka. Inkam wadie ieyargin mi kira siirin sibgu tirhaiginu. ⁵ Siya

Juda kr̄imiir iikam̄im s̄imiiramar naingwokwonanaeikin mi kr̄imiir omaka yaim̄in dim̄in nidwokai wakaeya sair̄in siyar miriiga.

⁶ Mi s̄ima ta yaiya ha boind̄igiyim mi Jisis siya ini simakar yinkin amin. Mi iya s̄ima ti inkam makakin siir omaka kingiin namwowuim mi biyan inkamin siya siir nomiiyau n̄hirim s̄imiir yikropki Jisis siiram siyu hir n̄piyiskai boinwinam. Mi s̄ima hin̄ina yaboini, Inkam Komii! Kira yaki prii it, an kara inkam miyik rani mi kira kariir omaka aiir̄in pa nit rani. N̄ngaka. ⁷ Mi an kara iriipa h̄riinan k̄iriiram pan̄insi mi itsi. Kara ha naingwowi, kira yaiaarar boinki mi kariir miyan inkamin pi wadie nwoki okiyim. ⁸ Dimusi rani, an kara ini inkamin inig komiigakin mi kariir hauuwiyin, ini siir aowa ywowin. Mi an karar̄in ini sauan isidin kara k̄igr̄iraowiyin ini s̄imiir kou ywowin. Mi kara iki nwirni boinkiyim mi siya pa mi ami mi kara nwirniȳin iki hin̄ina boinkiyim, kira wit mi siya pa mi iti mi kara kariir miyan inkamin siir̄in ha boiniyim, kira ta mi hin̄ina sair̄ mirii mi siya pa mi mirii.

⁹ Mi i Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ini hindara yanaakiȳin. Mi siya ti iikam isid komiiȳin siir m̄hoiia nwokiyim s̄imiir haiȳugkaokiȳin mi hin̄ina boinki mi Isrel h̄iran iikam̄im kara ta h̄riinan naingwo tibmii sair̄ biri k̄igin. N̄ngaka. ¹⁰ Mi ti biyan inkamin siya nikropkiyim kam̄im s̄ima ina swoki am̄im s̄imiir omaka h̄iriir mi s̄ima k̄igni ti siir miyan inkamin wadieki wadie b̄idi swoki okiȳin. Iriig.

Jisis siya igabae ira sair̄ ȳinisim̄in siir haiswoniski okwonaowidgin

¹¹ Mi m̄hoiia Jisis siya om komii wh̄rin siir yam, siir in̄igin Nen. Mi kam̄im siir k̄igna miriyyim mi iikam isid komiiȳin saika n̄nkin amkin. ¹² Mi i siya om komii siir omwois kingiin nwowamin mi iikam isid komiiȳin s̄ima ti isidin inkam wh̄rin siir n̄io haiginam̄im s̄ima om komii siir omwois h̄iranki napn̄imbinani. Ta igabaeya sair̄ ȳinisim̄ n̄wirkinw̄iruwan sisiyairgin. Mi om komii h̄iran iikam wh̄iekakim saika n̄nkin itkin. ¹³ Mi ta iya Biyan Inkam Komii siya sair̄ k̄igiyin mi siir kwoin̄in sairs̄iyin naingwoȳimiyok pranae biri swoki k̄nkin. Mi siya sair̄ boinki, kira kipi nou. ¹⁴ Mi siya kingiin ha nam̄in mi ta h̄iia inkam wh̄rin siya wh̄ina sair̄ yonkwoki. Mi ta h̄i aiir hainam̄im kam̄im s̄ima ini hindara yamikwoiim. Mi siya siir boinki, whranisim, kara k̄iriir boinki, kira d̄insiin okwoki. ¹⁵ Mi whranisim̄in niki aonamin siya ina ȳinsiin idwokiyin mi siya ina boinaikiȳin. Mi Jisis siya siir̄in ina swoki boinkiȳin siir apu aiiram. ¹⁶ Mi iikam̄im s̄ima asi nididgim. Mi s̄ima ina yomboin ididnam̄im, amburii, tiki profet inkamkin. Mi s̄ima ini Adi Komii kr̄imiir Wan̄in siir in̄ig iirar hainanim mi s̄ima boin, profet inkam komii nw̄ir̄in kr̄imiir bopwoniya t̄ir b̄idi yimbiniȳin, Adi Komiiȳin b̄idi yimbiniȳin siir iikam̄im s̄imiir nanmaiwarkainam. ¹⁷ Mi ti dim̄in̄in Jisis siya t̄irkiȳin siya ini nu Judia siirar haigir̄ir̄ boinam̄im mi nu maeyau nu Judia siir kingiin hir nwowim s̄imiir warar. Iriig.

Jon siya siir k̄igna mirii inkam nw̄iso sowir̄in Jisis siiram yikropki (Mt 11:2-19)

¹⁸ Mi Jon siir k̄igna mirii kam̄im s̄ima dim̄in wh̄iekakim Jisis siya tir̄im, Jon siir boinmauu mi siya inkam nw̄iso sowir̄im boinki, sowa siir̄im nitim. ¹⁹ Mi Biyan Inkam Komii siir̄im yikropki mi siir̄in hin̄ina tini sr̄iyȳu mi kira ti profet inkamin nitim boin̄in siya mi kr̄ima k̄iriir̄im dwokwokin, iyie? Siya rani, n̄wirkin?

²⁰ Mi iya sowa Jisis siir h̄iriir n̄imbiyamo. Mi sowa hin̄ina boin, Jonin op baptais haigin̄uwiyin kr̄iriir̄in siya nikropkikin k̄iriir̄im nitim mi siya boin mi kira ti inkamin profet inkamin s̄ima boin̄in nitam siya. Iyie? Kr̄ima wi yaeya inkam nw̄ir̄im dwokwokin? ²¹ Mi taki iya Jisis siya iikam̄im mapai mapaikakim kasaka biri haiswoniskikin. Mi iikam̄im uridȳu biyiekakim ha haiswonim̄nisk̄igi mi iikam nhwokwisae kasaka biri dir̄iraerarkikin mi s̄ima ina swoki k̄igomokiyim. ²² Mi Jisis siya Jon siir k̄igna mirii inkam nw̄iso sowir̄in hin̄ina yowarkii boin, kowa ha dam, Jon siir tini boin̄immauu

ti diminim kowa kig namim mi kowa wakaeyim simiir mi nhwo kwisaeyim ha swoki kaokiyim mi iikamim iga bibiyie nwowim ina swoki sibgu apririramim. Mi iikamim paowaigi piskomkopouwim sima ini wadieyar swoki okiyim. Mi inkam wirim ina swoki insiin idwowim mi inkam paeprikabim sima ini Adi Komii siir yokwo yaiwin miyika saiirar wakaeyim. ²³ Yipiki inkamkin siya io kariir nwo karamae nwowiyin siya ha maingimainga. Mi siir naingwo tibmii kana mi siya hiriayar maingimainga yokiyoki.

²⁴ Mi inkam nwisso Jon siya nikropkiyo mi sowa ina swoki amo mi Jisis siya Jon siirin iikamim simiir boinmauu. Mi siya ina boinin, kima maeyau nu siin apa saiirin dimu dimin kigam namkim? Mi kima tari au whirin opudgi hugswoswowin siir kigam namkim. Aniya? Ningaka. ²⁵ Kima dimu dimin komii kigam namkim? Mi kima tari inkam nwirin yuis miyik miyik niyin siir kigam namkim, aniya? Mi inkamim yuis miyik niyim mi dimin taemin miyik miyikakim sima ti hiriinan inkamim yim ini inkam komiyyim nu kigriraowiyim simiir omaka hirar nwowim. Jon siya ti hiriinan inkamin siya rani. ²⁶ Kariir boinmauu, kima dimu dimin kigam naingwowi profet inkam? Ihi kara kimiir boinmauuwi, siya profet inkamaingin mi siya ini profet nhirim simiir haiburin. ²⁷ Ti inkamin Jon, Yokwo Komii saeya hinina boinkin siirin, waka, kara inkamin kariir yaiya saiir boinmauuwanin wi siir nikropki mi siya wi kariir biyar namkwokini. Mi kariir siyiuin wi siyar kisisop haigikwokini. ²⁸ Kara kimiir boinmauuwi Jon siya inkam komiikin mi siya ini inkam komiyyim yopiigim naokainam ini simiir haiburim mi tiki isidin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir sima inig komiigag wao rani. Ningaka. Siya ini simiir aowa ywowin.

²⁹ Mi iikam whiekakim mi kamim omom omomi umir haiyim sima ta Jisis siir yai aiir bidi wakaeyim mi sima Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyim mi sima ini siir yai aiirar wakaeyoknam mi sima op Jon siir hiranki baptais. ³⁰ Mi Farisi kamim mi kamim siyiu komii komiyyim simiir ninokninkiniyim mi siyiu miyikin Adi Komii siya hauuwun, digiumii siir haimriyugig. Mi Jon siya simiirin op paninsi baptais haiginiusi.

³¹ Mi Jisis siya simiir boinki, ti iikamim nuanim tapa digiumii Adi Komii siir haimriyugigim, kara simiirin panin panin iikam nimbini haiginiuwi, sima panin panin iikamkim? Mi kara pi kimiir boinmauugi. ³² Sima ini yinisimnan ywowim maeyaua nae haiginiya simiir yopii ad aka namiyim saiir hiriinan. Mi iya sima maeyaua nae haiginiya saiir nwowim mi sima yinisim nhirim simiirin hinina boinki. Mi krima kid ina masim kimiiramim mi kima mwai wao rani. Mi krima tisa nouuboponim mi kima krima nouum pi boriisopi. ³³ Jonin op baptais haiginiuwiyin ha nitin mi nae op wain minim ina haiyakiyim. Mi kima hinina boinkim, uridyiu biyeyin ini siir piu hir nwowin. ³⁴ Kara Yaowae Adin ninomor kou hiranin bidi yitin. Mi kara nae op wain mina mi kwiyae aeikin. Mi kima boin, kigi! Tiki inkamin siya hunan naeikin. Mi siya waina mi kwiyaeikin. Tiki inkamin kamim omom omomi umir haiyim mi kamim dimin biyekakim simiir nomiiyaugin kima hinina boinkim. ³⁵ Iikamim Adi Komii siir siyiu imiir napim mi iikam nhirim sima hiriinan kigiyim mi sima ina yaingwokiyyim Adi Komii siir siyiuin mi siir yaiyim sima wadeki wadie kingim. Jisis siir yaiya hiriinanka ini dig ywokiya. Iriig.

Wig ira dimin biyekaka wa Jisis siir iga aiir niyopka

³⁶ Mi Farisi inkam nwirin Jisis siirim yikugi nae siir omaka hir nidwokai aeyim mi siya ina iyamim mi nae ini saika ini idwokai aeyuin. ³⁷ Mi wig ira dimin biyekaka ti om iir nwoka. Saeya wakaewin Jisis siya Farisi inkam nwirin siir omaka hir naei. Mi ta wiga saeya wa mobin piuii miyikakin ira hai mi saeya ina yita. ³⁸ Mi wa mobin ha hainaniyin mi saeya Jisis siir igmii kingiin ha nini idwowaia mi saeya ina youa. Mi saiir ouwobim ini siir iga aiirar yauni hougin ium. Mi ini saiir mwowan kana saiirar yinak whwosinkiya. Mi ha ninak digiya ini siir igrib iirar yankabmamaira. Mi saeya hiriinan tir digiya mi wa ini siir iga aiirar iyopa. ³⁹ Mi ti Farisi inkamin Jisis siir nikuna aeyin nae, siya ti

dimin siir kigiya mi siya hinina yangwo mi ti inkamin siya profet inkam kinginuwu mi siya pa ninokninkini ta wiga in siir nokwowa saiirin mi saiir siyu iir warar. Ta wiga saeya dimin biye tiran wiga. ⁴⁰ Mi Jisis siya hinina boin, saimon, kara yai nhirim kiriir boinmauwam mini. Mi Saimon siya boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin kira kiriir yayim ha boinki.

⁴¹ Mi Jisis siya boin, inkamo nwisawowowi sowa umirim hindara niki prihainaniko inkam nwirin siir hirankin. Mi nwirin paeyarin iur mi nwirin paeyarin hara mi hai. ⁴² Sowa tiki umir iir swoki hauukiyyu dig nwo rani. Mi tiki inkamin siya ina kisina boinin, kowa umir kariir kipi swoki hauukiyyu, yo dimin komii rani. Yipiki sowiir nwirki wi maigimaiga komiigak nwo mi ti inkamin siirim? ⁴³ Mi Saimon siya hinina yowarki boin, kariir kwoinin hinina naingwowi ti inkamin umir komii haiyin wi siyar nwo mi maigimaiga komiigakin. Jisis siya boin, wa kiriir yayi kaimwoka. ⁴⁴ Siya ha boin digiyin, Jisis siya ta wig aiir kwakaowin mi siya Saimon siir boinki, kira ta wiga tir nwo sair kigi. Kara kiriir omaka napninopkainaniyin mi op kariir iga aiir hisokim bi swoki hauugin. Ningaka. Mi ta wiga saeya kariir iga saiir ouwob aiirar hisoka mi ini saiir kan aiirar yinak waisinkiya. ⁴⁵ Mi iya kara kiriiram nin, kira kariir bi nankabmarwinkin. Ningaka. Karar napninopkainaniyin mi saeya ini kariir igrib iir yankabmamarnanaeya. ⁴⁶ Mi kira wa piui miyikakim kariir mwo biri swoki aokin haiginiugin. Ningaka, ta wiga saeya wa miyikni saeyar hisok haiginiugin kariir iga. ⁴⁷ Kara kiriir boinki, saeya kariirar naingwo kini. Ta wiga saeya aknainan nisiimauuga iikam whiekakim simiir. Dimusi rani, saiir kwoin komiyyin kariiramar naingwo kinga mi kara saiir dimin biye biye whiekakim simiir asi haiyoprimdiyumiigi swokikim. Mi kara inkamin dimin biye sim tirin siir haiyoprimdiyumiigi, ti inkam hiriinanin siya kariiramin ha miisima naingwowi. Mi siya ta yai aiir ha boin digiyin. ⁴⁸ Mi Jisis siya wig aiir boinki, kara kiriir dimin biye imiir bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁴⁹ Mi iikam nhirim ta hiya siya nidwokaiya saiir nwoyim sama sama yomboin amboinim Yipiki siya pi krimiir dimin biye biyeyim pi simiir haiyoprimdiyumiigi? ⁵⁰ Mi Jisis siya ta wig aiir boinki, kiriir naingwo tibmiya kiriir dimin biye biyeyim saeyar haiyoprimdiyumiigi, kira ha dam mi kiriir mhi kwoinim hiisima dwonam. Iriig.

8

Wig nhirim sama Jisis siir mhoiya yapnam

¹ Mi mhoiya Jisis siya om komii komii ikim mi omisisim ikim simiir hiriir yapnam. Siya Adi Komii siir yayin kibi aiir boinmauwugin iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim nuanim simiir kigirkakana mi kam iur nwisawowowi ini saikar yinkin amim. ² Mi wig nhirim biya Jisis siya haiswoniskiyim uridyu biyekakim mi makak makak ikim sama saika yinkin apnam. Ira Mariaka, Makdalanka. Biya Jisis siya uridyu biyeyim saiirin iriirar nwisawowowiski. ³ Joana saeya inkam nwirin Susa inkam komiyyin Herot siir yaimin dimin winiyin siir wig aeya mi Susana saeya mi wig nhirima sama ini saika yinkin amim. Ti wigim sama Jisis mi kamim siir kigna mriiyim simiir nae digworaekwo imiir whindiraerar hauu aekim simiir yapayapa umir imiirar. Iriig.

Inkam nwirin wit nid nitkinin numir (Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Iikam nhirim ha niki woknaniyim om komii komii nhirim simiir hirankin, Jisis mi iikam whiekakim ha nahaingiriyuniyim. Mi Jisis siya boinyo yai kwira simiir boin, ⁵ Inkam nwirin witnidim siir numir hir nitkinin namkin mi siya ha nonkwo krimkrinkii itkinamin mi nhirim siyu hir yamikiigiyu mi ini iikamkim yinkin okwo brombrop namim mi ipiyin minim sim yatkikin idwo aenamim. ⁶ Mi witnid nhirim maeyau siyakaka saiir nakaiyim, yim ha whakiyim mi nuin opkak bi nwokin mi ti witnidim ina waiyugusnamim. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwoniya nakaiyim,

yim ini sima yisirimdinunamim. ⁸ Mi tiki witnid nhirim nu miyikni nikiiyim mi sima ini wadeyar whaknaiinamim mi ini nae hoimkakar budkiyim mi simiir nhirim wowira wowira kamarim iriyyar iriyyara bud. Siir yayim ha digiyim mi Jisis siya ina swoki boinkiyin, kira inkamin wingakaingin ta kariir yai aiir wakae, kira sibgu daingworinu kripkai. Iriig.

*Ta boiniyo yaiya saiir yaimwo aeya
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)*

⁹ Mi kamim siir kigna miriyyim sima Jisis siir srii, wari boiniyo yaiya saiir yaimwokiyaimwowa paniinga? ¹⁰ Mi siya simiirin hiniina yowarki boinki, Adi Komii siya simiir yaimwok yaimwoim aowa aowan yayim kimiir bidi boinmimauuwun, iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, kimiir bidi boinmimauuwun iki boiniyo yai ara kara boiniyim simiir nhwowim isa kigim mi winim isa wakaeyim, sima ninokninkin wao rani, ti dimin iirin. Iriig.

*Wit nidin siir boiniyo yaiya saiir yaimwo aeya
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)*

¹¹ Taka boiniyo yaiya saiir yaimwok yaimwowa hiniinga, tiki witnidin Adi Komii kirmiir Wanin siir yai aeyarga. ¹² Mi ti witnidim siyiu nikiiyim, yim ini iikamim Adi Komii siir yai wakaeyim simiir hiriinan ywowim mi mhoiyya Setan siya ina swoki itnoutninkiiyim, simiir naingwo tibmiini siyiuin siir kikinokou mi Setan siya ha naingwokin simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaeisi. ¹³ Mi witnid nhirim maeyau siiyakaka saiir nikiiyim yim ini Adi Komii siir yai wakaeyoknam mi sima ini maingimainga ywowim mi ta yaiya simiir kwoina bi ningruramka simiir naingwo tibmiyya komii bi nwoka sima haimeisima naingwo tibmiigim, iya simiirin dimin whirkin kinankuwiiyim mi simiir naingwo tibmiyya asi niki iuguski. ¹⁴ Mi witnidim uridin nimirgakin siir bopwoniya nakaigaiyim, yim ini iikamim Adi Komii siir wakaeyoknaeyim simiir hiriinan yowim mi iya sima ha napnamim mi hikpai hikpaiyim mi maingimaingaim umir digworaekwowim nu tiranim ini simar yisirimdinu waigiyim mi simiir naeyim miyik paninsi budsi. ¹⁵ Mi witnidim nu maeyau miyik nikiiyim yim ini iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna nonkworinukripkaiyim mi simiir mhi kwoinim hiinsima nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi simiir kwoinim Adi Komii siirim naingwo tibmii kingim mi sima siir yai aiirar wakaeyokna diriraerar yokiyokiiyim. Yim ini ti nae whiekakim numiran sasaeyim wai sibgu okiyim simiir hiriinan ywowim. Iriig.

*Sima yuکیدin niyaeiyin two aowa hangumu haigikin
(Mk 4:21-25)*

¹⁶ Mi inkamin sima yuکیدin niyaeiyin siirin twoni biri higriniuwikin mi hii aowa biri haigiprakaiigim. Nungaka. Siya romiyasin bopwoniya nwowin siir ninankiigin. Mi iikamim sima omaka hiriir napninopkainami mi sima pi pae aiirar kigami. ¹⁷ Tariinanin dimin nhirim aowa aowa nwowim mi sima mhoiyya wi idowiiyar nimbiiyami. Mi digworaekwo nhirim inkamki higriniuim mi mhoiyya wi Adi Komii siyar haiginki idowiiya mi iikamim sima siirin wa kigi.

¹⁸ Kima mintarao mi kima yayim sibgu wakaeyokna. Yipiki inkamkin ninokninkin miyikak nwowin mi Adi Komii siya siirin wi hiriinan ninokninkin miyik aiirar swoki ink in hauugi. Mi yipiki inkamkin siya kwoinarar naingwowi siir kwoinai hirar ta yai saiir nonkwowim mi ha wakaeyoknaei mi hiriinan inkamin yai miyikim siir kwoinai hirara nwokaiyim, ti yayim simiirin wi Adi Komii siyar swoki hai siir hirankin. Iriig.

*Jisis siir apu aeya mi siir nomousisim ima
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)*

¹⁹ Ta iya Jisis siir apua mi siir nomousisimim sima siir kigam nitkim mi iikamim ini yinkinukikinim mi sima siir kingiin paninsi yamsi. ²⁰ Mi inkam nwirin siir boinki, kiriir apua mi kiriir nomousisimim sima ini yab hir nokwowim, sima kiriir kigam mini. ²¹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, yipiki iikamkam Adi Komii siir yai miyika sairim naingwo tibmiyim mi ha wakaeyoknam, yim ti hiriinan iikamim yim kariir apu mi nomousisimkim. Iriig.

Opud komiyya Jisis siya boinkiya ina digiya

(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Mi igwira Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima ina kwiriinamim i kopsim ira sair. Mi siya simiir boinki, krima pi whigbid yarmiyya nami. Mi sima ina yamim. ²³ Mi isima ha hugainama mi Jisis siya nhwo bidi whwonkaiyin mi opud komii kwira ha hug-natmaiya mi opa pariiparii mirkimirka ninkinim ta i aiirin. Mi sima nwomainainamim pariipariisim. ²⁴ Mi kamim siir kigna miriyyim, sima Jisis siir yami inidguwu mi sima ina boinin, Biyan Inkamti, Biyan Inkamti, hae, nimbini nwomainainamiri. Mi siya ha ninsiin idwokaiyin mi io ti opud hinin komiyya sair ywoki. Mi opud hinin komiyya ina digiya mi opa ini mokmokwaiyar yomaikiya. ²⁵ Mi siya simiir boinki, kimiir naingwo tibmiyya ini pinda yama? Mi sima ha nididim mi ina yinaingwoyimiyyokim. Mi sima sima yimboin amboinin, ti yipikin? Ti opud hinino sowiir boinkiyin mi sowa ini siir yai aiirar wakaeyoknakiyo. Iriig.

Jisis siya inkam uridyiu biyekakin siir haiswoniskikin

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Mi mhoiyya sima ina kignaidamim Gegesan iikamim simiir oma hiriir. Tiki omin ini nu Galili siir whigbid yarmiyya nwowin. ²⁷ Mi Jisis siya isima sair haiburgigin mi ha kunamin mi inkam nwirin ti omin siir hirankin, siya ina yitin siirim. Mi uridyiu biye nhirim ti inkamin siir nwokim. Ii haruwa rani ti inkamin siya yuis biri kaigin mi siya siir omaka biri nwowikin. Niingaka. Mi siya siyanowim inkam kikaiyyim simiir nwokin. ²⁸ Mi iya siya Jisis siir kigiyin mi siya ha kauwaeyimiyok ougiyin mi siya ogmwo ini siir igmiiga kingiinar ini huiwuin mi siya ina kauwok boinkiyin, Jisis o! Adi Komii ninomor kouanin siir yinisimin, kira kariirin dimu tiram mini? Wakae! Kira kariirin hik kipi hauu. ²⁹ Mi Jisis siya ti uridyiu biyeyin siir boinki, siya ti inkam iir haiburgigin. Ii kasa rani, ti uridyiu biyeyin siya nonkwowin ti inkamin siir. Mi kamim inokinok siir kigiraowiyim, sima siirin weyinsopni (sen) mi tidop (hankap) kurimdinuwikim siir iga in imiirin. Mi siya ti weyinsop minim pi simiirar mi anka bimbir nami. Mi uridyiu biyeyin siya siirin maeyau siin apa nanga inkam kamaeya siirin pi hiriir mi inkin aeyokiyok nami ti inkamin siirin. ³⁰ Mi Jisis siya siir srigi, kariir inigin yipikin? Mi siya boin, kariir inigin uridyiu biye whiekakim. Dimusi rani, uridyiu biye whiekakim ini siir yaninkinuwuim. ³¹ Mi ti uridyiu biyeyim sima ini Jisis siirima kauwoknanaekiyim, kira krimiirin ie biyeyin paekakin siirim kipi niyopriyugi.

³² Hu isid komii whirin ti mhu kopsim whirin kingiina kwowin siir naekim. Mi ti uridyiu biye whiekakim sima Jisis siirim asi kauwok boinaekim. Kira krimiirin ti hu isid komiyyin siirim dikropki. Mi Jisis siya simiirin asi kigninkin amkikin. ³³ Mi ti uridyiu biyeyim ti inkamin siir haiburgigin mi ti huim simiir piuar yamkiyim. Mi ti hu isid komiyyin mhuku hiranke niwtananiyim mi ini siyapai amounana sairar yamim. Mi sima ini ta whi aiirar yani amaimaiyuwim mi sima opa ha kwiyaeyim mi sima ina yaonamim.

³⁴ Mi kamim ti hu imiir waikaowiyim sima ti dimin iir kigiyim mi sima ina yidam namim. Mi ta yaiya sima ina haigiririr boinama iikam whiekakim hinda tindanim simiir. ³⁵ Mi iikamim sima ti diminin siir ini kigu. Mi sima Jisis siir hiriir nimbiamim mi ti inkam iir kig uridyiu biyeyim siir bidi haiburgigim. Mi siya yuis bidi kaiyin mi siir kwoinin ini wadiya nwowin mi siya Jisis siir igmiiga kingiinar nidwowi. Mi

iikamim sima hiriinan kigim mi sima ina yididgiyim. ³⁶ Mi iikamim ti diminin siir kignakiyim sima iikam nhirim simiir boinmamauu siyiuin Jisis siya haiswoniskiyin ti inkamin siir. ³⁷ Mi iikam whiekakim Gegesa hiran nu maeyauwim sima Jisis siir boinki, kira krimiir haiburgik mi ha dam. Sima nidid prasae bi kikinkim mi sima hiriinan asi boinkim mi Jisis siya isim aiir kwirii mi siya namim swoki minkin. ³⁸ Ti inkamin uridyiu biyeyim sima haiburgigin, siya Jisis siirim kauwok boinanaeki, kara kinaka nami. Mi Jisis siya siirin ina swoki ikropkiyin mi ina boinkiyin, ³⁹ Kira kiriir oma hiriirar swoki am. Mi dimin whiekakim Adi Komii siya tirkiyim simiir tini boinmamauuwu. Mi ti inkamin siya ha namin mi ti yaiyim iikam whiekakim om komii siir hiranin ini simiirar boinmamauuwuwun dimin whiekakim Jisis siya tirim simiir. Iriig.

*Jisis siya haiswoniskikin wiga siir yuis nonkwowa
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Mi iya Jisis siya ha swoki amin whigbid yarmiia hiriir mi iikam whiekakim sima hirar nwowinim mi sima siirin ina boin maigimaigra winim. ⁴¹ Mi inkam nwirin ina yimbiniyin siir inigin Jairaskin. Siya maeyauwa iripa yai boinaia huyokiyokaiya saiir biyan inkamkin. Mi siya igmwowin Jisis siir igmiiga kingiinar ini huiu mi ina kauwok boinanaekikin, kira kariir omaka wit. ⁴² Mi siir yinisima irki iruwaka mi saeya yinkopaka. Mi saiir biewiyim iuur whisko. Mi saeya naowamar tiri. Mi Jisis siya ha napnamin mi iikam isid komiyyin sima ini Jisis siir mhoiiyar yamim. Mi sima ini iripa iripa yonamim. ⁴³ Mi wiga ira nwowi, inokinokin saeya piu biyieka napidwodwomaimiiga biewiyim iuur whis, kamim paowai udiyim simiir nwirkin saiir ma aiir bi swoki owaiginukin miyik. Niingaka. ⁴⁴ Mi ta wiga saeya Jisis siir digiuwa kingiin ha nita mi saeya ini siir yuis prieiya saiir mwois iirar yaka onkwokiya mi saeya hiriinan tirkiya mi bi kimiminkika ta piu biyieya saeya nwowa ina yinkisanakiya mi mhoiia saeya bi swoki imbiyamka. ⁴⁵ Mi Jisis siya sriigi, yipikin ina kariir naka onkwokiyin? Mi iikam whiekakim ina boinkiyim, an niinga, an niinga. Mi Pita siya ina boinkiyin, inkam Komii iikam isid komiyyin wasi kiriirar nokwoyokaiyim, simar kwakikin namkim. ⁴⁶ Mi Jisis siya boinki, ina kariirin nwirka nonkwokikin. Mi kara ina kinankugiyin, kirie nhirim kariir bidi haiburgigim. ⁴⁷ Mi ta wiga saeya ninokninkinkiya mi saeya ini nidid komiigakar yowa mi saeya siirsi bi swoki imprioka mi saeya igmwo ini Jisis siir miiga ini huiuwuwa. Mi iikam whiekakim simiir whwonkam ida saeya ina boina, iya kara Jisis siir yuis aiir nonkwokiya, kariir ma biri kimiminkika saeya ina digiya. ⁴⁸ Jisis siya boinki, kariir yinisim yinkopak, kariirin kariir naingwo tibmii miyika saeyar nwowaiginugika mi kira ha dam mi kariir mhai kwoinim hiinsima dwonam.

⁴⁹ Mi Jisis siya ha niki boinaiyin mi biyan inkamin Jairas, siir omaka hiran inkamin siya ha nitin mi ina ini boinuwun siirin, kariir yinisim yinkopaka bidi yaonama. Kira inkamin dimin taemin nowimwarkaiyuwiyin kiigi siir kipi ninki. ⁵⁰ Mi Jisis siya ta yaiya aiir wakaekiyin mi siya Jairas siir yai anaka hinina yowarkii boin, kira kipi nidid. Mi kira hindara daingwo tibmii iski mi kariir yinisim yinkopaka saeya wi miyika nwoki owim. ⁵¹ Mi Jisis siya Jairas siir omaka hiriir yam mi siya iikam whiekakim simiirin omakanau hiriirin saika biri kigninkin apninopkai namkim. Niingaka. Pita, Jon, Jems mi ta yinisim yinkopaka saiir yopii ad owa simasimar yapninopkainam saikan. ⁵² Mi iikam whiekakim sima ta yinisim yinkopaka saiirimar nanka ninougim mi sima hirar nounanaekim. Mi Jisis siya simiir boinki, kima kipi nou, saeya biri naoka, saeya nhwo whwonkaii. ⁵³ Mi sima siirin yaibu prasae biri niekim. Dimusi rani, sima bidi yinokninkinim, saeya bidiya yaonama. ⁵⁴ Mi Jisis siya ta yinisim yinkopaka saiir in aiir yonkwoki mi ina boinkiyin, yinisim yinkopak, kira dinsiingi. ⁵⁵ Mi ta yinisim yinkopaka saiir pugina ina swoki ita saiirim. Mi biri kimiminkika saeya ina yinsiin idwokiya. Mi Jisis siya simiir boinki, kima nae nhirim saiir hauu ae. ⁵⁶ Mi ta yinisim yinkopaka saiir

yopii ado sowa ini mounana sinkaokiyo. Mi Jisis siya sowiirin ina boinkiyin, ti diminin siirin kowa inkam nwirni kipi swoki boinmauu mimin. Iriig.

9

*Jisis siya kamim siir kigna miriyyim mi simiir hauugin
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Jisis siya kam iuur nwiso siir kigna miriyyim simiir yikuna iripa haingiriyuim mi siya kirie komii mi inig komii simiir hauuwim. Uridyu biyie biyeyim mi mapai mapaiyim simiir haiswonimniskiiyim. ² Mi siya simiirin ina yikropkiyim iya Adi Komii siya siir digworaekwowim simiir kigirkakana saiir boinmimauuam mi makak iikamim simiir mi inimniskiiyim. ³ Mi siya simiir boinki, kima digworaekwo wara kipi hai apnam mi kima nae minim mi umir hoknibim mi paekopim hogwokwo apiyim simiir wara kipi hainam. Mi kima yuiso kwokwisa kipi hainam. ⁴ Mi omaka kima napninopkainami mi sima wadie kimiir nwowini mi kima ta omaka aiirar dwokripkai. Mi ti om iirin wi ta omaka saiir hirankar haiburgig. ⁵ Mi sima kimiirin simiir omaka hiriir namamin wadie nwowin karamae nwowi mi kima ti om iir haiburgik. Mi nusin imiir dikrimkrinkiiigig sima wa ninokninkinkiiyim, krima miyyik rani. ⁶ Mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima ina yitirinkiiyim omom omomim simiir mi Adi Komii siir yaiwin kibiya saiir yapboinmamauuam mi iikam makakim omom omomanim hinda tindanim simiir warar mi inkin haiswonimniskiiyam. Iriig.

*Herot siya Jisis siir yai wakaekin
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)*

⁷ Mi inkam komiyyin Herot nu Galili kigriiraowiyin ti yai whiekakim simiir wakaekiyin mi siir kwoinin ini hindara whriewhriekiyin. Dimusi rani, nhirim ha boini, Jonin op baptais haiginuwiyin ieyankin bidi swoki insiin idwowin. ⁸ Mi nhirim hinina boin, Ilaija bidi yimbiamin. Mi nhirim hinina boini, biyan profet inkam nwirin bidi swoki insiin idwowin. ⁹ Mi Herot siya hinina boinki, Jon siir niyyin karar bidi kaigripkiyin. Mi ti inkamin siya yipikin kara ti siir yaiya hinina wakaewinin, ha? Mi siya Jisis siir kigam mini. Iriig.

*Jisis siya naeyim 5,000 kamim simiir hauu aekim
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jo 6:1-14)*

¹⁰ Mi aposel kamim ha swoki itim mi dimin whiekakim sima tirim sima Jisis siir ini boinmimauuni. Mi siya simiirin warar yinkin ikunam mi sima iikam nhirim simiirin hirar haiburgik mi simasimar yam om whirin siirin. Mi ti omin siir inigin Betsaidakin. ¹¹ Mi iya iikamim sima wakae digiyim mi sima ini siir mhoiyar yamim. Mi sima siirim ha namim mi siya ini maigimairga ywowinin simiirin. Mi siya Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana saiir yowomwarkaiyu simiirin mi iikamim makakim, simiir warar mi inkin haiswonimniskii haiginu.

¹² Mi iya biyeyin ha nikiiyamtibin, kam iuur nwiso siir kigna miriyyim sima ha nitim siirim mi sima boin, kira iikamim simiir dikropki sima iki om nhirim hinda tinda nwowim pi simiirim nwoki amim mi sima pi hir nwoki whwonkaowiyim mi nae minim pi hir nwoki inkiguna aeyamwiyim. Whisarii rani, ta maeyauwa krima nwowa om karamaeka. ¹³ Mi Jisis siya simiirin igao yaigakar ywoki, simiirin nae kimar hauu. Mi sima ina boinim, krima nae hirii hirii karamaekim. Krima bretim iriyyar mi anasu whis simasimar nwowi. Mi kira hinina naingwowi ti iikam whiekakim nwowim, krima naeyim simiir digar pini sainaki, aniya? ¹⁴ Kamim hir nwowim 5,000kim mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, kima simiir boinki, sima kam nwis iuur iura kiiyop idwodwoam. ¹⁵ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ini hiriinanar mi tirim mi sima iikam imiirin ina yokmwirin idwowim. ¹⁶ Jisis siya ti bret iriyyarim mi ti anasu

whis iko ha haiyin mi siir nhwowin ninomor koua hiriir ha kaokiyin mi siya ina boin wadiekinyin Adi Komii siirim. Mi siya ina yinop hauugiyim kamim siir kigna miriyyim simiir mi iikam simiirin ini simar hid nonkwokwo hauunamim. ¹⁷ Mi iikam whiekakim ha naekiniu digiyim mi nae haimii haimiyyim sima naepipiru okiyim mi nibim sima haigimarninkinkiyim iuur is. Iriig.

Pita siya Jisis siir boininkigin siya Kraiskin
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Hi gwira Jisis siya Adi Komii siirimnin nhwo sasar ini kwisboiniu. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina yamim siirim. Mi siya simiir sriigi, iikamim kariirin panin nikiuwigim? ¹⁹ Mi nhirim yim hiniina boinikim, Jonin op baptais haiginiuwiyin siya. Mi nhirim yim hiniina boini, kira Ilaijakin mi nhirim yim hiniina boini, profet inkam nwirin bidi yinsiin idwowin. ²⁰ Mi siya simiir sriigi boinki, wim kima panina dapikim? Mi Pita siya ina ywowarkii boinin, kira ti inkamnin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia siya. Iriig.

Jisis siya boin kara naonami wa swoki insiin idwowi
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Mi Jisis siya simiir boinki, ta yaiya inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. ²² Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara wi hik kimpipisu prasae hai rani. Mi biyan inkamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir kigriraowiyim mi prismi biyan inkam mi kamim siyu komii komiyyim sim ninomokninkiniyyim, sima wi digiumii siir haimriyyuwi mi sima siirin wa nisomaowi mi siya ii kwoimaka wa swoki insiin idwowi ie hirankar.

²³ Mi siya simiir boinki mi inkamnin kariir siyu imiir napam niti mi siya diminin siir kwoinawu hir nwokaiyyim digworaekwowim simiir haiburgigi mi siya kariir mi imiir mirii mi kariir siyu imiir dap iski. Mi siya kariir mi aiiirarar miriyyokiyoki mi kariir siyu imiirarar timi apiyokiyokii. Mi siya ti paeyin hiiniya nironinkinin siirin hiriyyar haiyokiyoki kariir hiriinan. ²⁴ Mi yipiki inkamkin digiumii siir digworaekwo mi diminin siir kwoinawu nwokaiyyim simiir haimriyyu karamae nwowi mi siir kwoinin omwai waiyaiyyin wi miyyik nwo rani. Mi siya wi hindara kigugu iski. Mi yipiki inkamkin digiumii siir digworaekwo mi diminin siir kwoinawu nwokaiyyim simiir haimriyyuwi mi siya wi omwai hiriyya waiyayokiyokii. ²⁵ Mi yipiki inkamkin ti nu siir digworaekwo whiekakim simiir haingiriyu haigin mimiri siyamar mi inig komiigak ha mi owi mi ti digworaekwowim wi sima whinkinsiis haiginiuwi siirin omwai waiyayokiyokikaeyamim, aniya? Nningaka. ²⁶ Mi yipiki inkamkin kariiram maigimaigra karamae nwowi mi digiumii kariir yai aiiir haimriyyuwi mi mhoiyya kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya swoki ti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya kariir hauuwim paenan niuyaeiyyim mi Adi Komii siir paekwosimim simaka niti mi taka iyya kara kariirin wi digiumii saiiir swoki haimriyyuwi. Mi mhoiyya siya wi Adi saika nwo rani. Nningaka. ²⁷ Kara kimiirin yaimwowar boini, ti iikam nhirim tirar nwowim, kima wi niki ao rani. Mi diminin iyya Adi Komii siir dimin taemin imiir kigirkakana wi saiiirar nimbiiyami. Iriig.

Jisis siir piua ya ini saa yimbiyamkiya
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Mi Jisis siya ti yaiyyim ha boin digiyim mhoiyya ii iriyyar kwoimim namkiyyim mi siya Pita Jon mi Jems simiir yikunam mhuusim whirin siir kiua hiriir, nhwo Adi Komii siirim kwisboinin. ²⁹ Mi siya hirar kwisboinin mi siir whwonkamnin ina yigiyin mi siir yuisa paenan ha niuyakiya mi saeya ini whisinana ywokiya. ³⁰ Mi biri kimiminkikin inkam nwiso ini saikar yamokwo boinainiyo. Moses, Ilaija so. ³¹ Mi sowa Adi Komii siir diminin paenan niuyaiyyin saika ninkin imbinikin. Mi sowa iyya Jisis siya naonama saiiir nimbiiyami diminin Jerusalem hir, Adi Komii siya nimbiniin bidi bidiniyyar simiir boinmimaugim. ³² Mi Pita siya mi siir nomiiyau nwis owa sima nhwo whwonkaigim

mi sima ha ninsiingiyim mi simar kigi paeya Jisis mi inkam nwiso saika nokwowo simiir hir niuyaki. ³³ Mi sowa Jisis siir haiburgigim minko mi Pita siya siir boinki, Biyan Inkam Komii, krima tir nwowim wadieka. Mi krima omaka amirim wi ouuma mirii, ira kiriirga mi ira Moses mi ira Ilaija Pita siya ta yai airin whaowaeya priboinkin, siya bi ninokninkinkin. ³⁴ Mi siya yai ailar niki boinin mi waua ini simiira yauni kikirinuniya, sima ina yididgiyim. ³⁵ Mi yai kwira ta wau aiar kauwok boinkiya, saeya hinina kauwok boinkika, wari yinisimin kariir yinisimkin. Mi kara siir bidi yimbinin. Kima siir yai ailar wakaeyokna. ³⁶ Mi ta yaiya ha boinkiya mi sima kigi, Jisis sasar nwoki. Mi kamim siir kigna miriiyim sima yai ha ninkin tankiyim mi ta iya ti diminin sima kignamin, sima inkam nwir bi swoki boinmauumiminkin. Iriig.

*Jisis siya yinisim nwirin uridyiu biyekakin siir haiswoniskigin
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)*

³⁷ Mi igwira sima mhuusim whirin siir haiburgigim mi ha niuunamim mi iikam isid komii whirin, sima Jisis siirin siyiu hir yapyiskaiwin. ³⁸ Mi ti iikam isid komiiyin simiir hiran inkam nwirin siya ina kauwok boinamnankiyin, iikam nowomwarkaiyuan inkamin mi kara kariiramar kwisboinki. Kira kariir yinisim yinkamiyin iir kigi, siya kariir yinisim yinkamiyin nwirki nwiruwa ieyairgin. ³⁹ Mi uridyiu biye whirin siya nonkwokin siirin. Mi bi kimiminkikin, siya ha kauwok boinkiyin mi ti uridyiu biye ieyar haigi itiwamwakikingig. Mi yaeyopa pa nimbaniyam siir yai hirankar mi siya ti yinisimin siir piu ailar nonkwobumbuninkinikin mi siya siir bi swoki haibur sranikin. Niingaka. ⁴⁰ Mi kara kamim kariir kigna miriiyim simiiram bidiyar kauwok boinanaeyin ti uridyiu biye siir haiswoniskiyim mi sima dig bi nwokim. ⁴¹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin mi ti iikamim tariinananim kima naingwo tibmii karamaekim. Kimiir mhi kwoinim miyik nwo rani. Mi kara kima wa pariig iya nwowi, ha? Mi kara kimiirin wa pariig iya whindiriraerar haiginuwi mi kima wa nwoki aingwo tibmiiyim, ha? Mi siya ti inkam iir boinki. Yinisimin tiriir whainani. ⁴² Mi siir yinisimin ha niki apnaniyin mi ti uridyiu biyeyin ini siyar haigi owomwak inamnaniyin. Mi Jisis siya igao yaigak ti uridyiu biyeyin siir boinki mi siya ti yinisim iirin ina haiswoniski haiginugiyin. Siya ini siir ad iiramar swoki ikropkiyin. ⁴³ Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siir kirie komiia sair kigiya sima ini hindara yanaakiyim. Iriig.

*Jisis siya kwisaka ina swoki boinin kara wi kapi naowi
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Mi iikam whiekakim ina niki aingwoyim yokripkaiyim, ti diminin siya tirim simiirsiiyin mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, ⁴⁴ kimiir wiinim sibgu mauugi. Mi mhoiia Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wa wir nhirim sima napwouwi. ⁴⁵ Mi sima ta yaiya siya boina sair bi ninokninkinkim, ta yaiya sair yaimwokiyaimwowa simiirsi nimprioka mi sima sair paninsi sibgu yinokninkinsi. Mi sima pi nididgim ta yai airamim siir paninsi srissi. Iriig.

*Yipikin siya kougikou nwowin
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sima yaiya kwira yiniinansao boin, yipikin simiir kougikou nwowin. ⁴⁷ Mi Jisis siya bidiya yinokninkinin kwoinin simiir hir nwowin. Mi siya yinisim sapisap nwirin siir asi nikiunakin. ⁴⁸ Mi siya simiir boinki, inkamin ti yinisim sapisapin siirin kariir inig iir kigriraowi yio siya kariir kigriraokin. Mi inkamin kariir kigriraowi mi siya inkamin kariir nikropkiyin siirin warar ninkin kigriraowi. Mi inkamin yinisim sapisapnan kimiir waraur nwowi mi kimiir kougikouin ini siyar ywowin. Iriig.

*Inkamin io nhwo kimiir nanao karamae nwowiyin siya kimiir nomiiyaugin
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Jon siya ina yowarkii boinin, Biyan Inkam Komii, krɪma inkam nwɪra kɪg, uridyɪu biyeyim simiirin kiriir inig iir haiswonimniskigɪn. Mi siya krɪmiir yai bi wakaeyok-nakin mi krɪma siirin hiriinansi nikidugim. Dimusi rani, siya krɪmiir isid rani. Nɪngaka. ⁵⁰ Mi Jisis siya siir boinki mi kam nhirim siir kigna mɪriiyim sima, kima siir kipi nikidu. Inkamin io nhwo kimiir nanao karamae nwowiyin yio siya kimiir nomiiyugin. Iriig.

Sameria hiran om whirin siir iikamim sima Jisis siir siyu iir haiginikougɪn mi siirin ina swoki ikropkiyin

⁵¹ Iya Adi Komii siya Jisis siir swoki ikiunamana ninomor koua hiriir saeya ini kingiin nwowa. Mi Jisis siir kwoinin om komii Jerusalema namim asi naingwokin. ⁵² Mi siya kam nhirim simiir yikropki, yai siir biyin sima nwoki haigiririramim mi sima ha namim nu Sameria hiran om whirin siir yapnɪnopkainam. Mi sima siir digworaekwo nhirim simiir dirɪraerarim mɪnkim. ⁵³ Mi omin siir hiran inkam nhirim sima siir biri nikunamkim simiir omaka hiriir. Dimusi rani, Sameria iikam sima iripa mhi kwoin biri nwowikim Judami iikam simakan sima ina ninoknɪnkɪnim siya pi om komii Jerusalem hiriir nami. ⁵⁴ Inkam nwiso siir kigna mɪriiyo Jems, Jon sowa, sowa hiriinan siyɪuin siir kɪgɪn mi sowa siir boinmauu, Biyan Inkam Komii, krɪma paeya ninomor kou hirana sairɪm nikugi, saeya ti iikamim tiranɪm simiir nwoki iuniyim, aniya? ⁵⁵ Mi Jisis siya ha haiyug okwokiyin mi siya io sowiir ywoki. ⁵⁶ Mi sima om whira yapnam. Iriig.

Inkamɪn Jisis siirɪm nami

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Mi sima siyu hɪrar niki apamim mi inkam nwɪrin siir boinki, kira omom omomim kira nami mi kara wi kiriir mhoiɪya nɪnkɪn apiyokiyokiii. ⁵⁸ Mi Jisis siya siir boinki, niimauan wraim yim ieno kakargim mi ipiyinim yim iriipi hiriinan whie kakargim. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin yio omaka maeyau whwonkai karamaekin. ⁵⁹ Mi siya inkam nwɪrin siir boinki, kira kariir mhoiɪyar wit. Mi siya boin mi kira kariirin wadie tiki oki. Kariir adin siir piuis biyeya sair niki hangikaigigi. ⁶⁰ Mi Jisis siya siir yowarkii boinki mi inkam wɪrim yim inkamim kariir mhoiɪya nit karamae nwowiyim sima haingikai. Mi ni kira iya Adi Komii siya siir digworaekwowim mi siir iikamim simiir kigirkakana sair yai imiir tini boinmimauuwɪu.

⁶¹ Inkam nwɪrin siya siir boinki, Biyan Inkam Komii, kara kiriir mhoiɪya nitam mani mi kira kariirin pi wadie dwoki. Kara yai minim kariir isidin simaka nini idwo boinaigigi. ⁶² Mi Jisis siya siir boinki, inkam i kigriririyin, siir nhwowin idaowa hiri hiriya kaonanaei mi ti hiriinan inkamin siya wi Adi Komii siya kigrirao tani. Nɪngaka. Iriig.

10

Jisis siya kamim kam nwoim iuur nwisa yikropki Adi Komii siir yai aair boinmimauuwam

¹ Mi mhoiɪya Biyan Inkam Komiiyin siya ina swoki imbinin kamim kam nwoim iuur nwiso. Mi siya simiirin nwɪnnwisa yikropki mi sima siir biyar yamkwokin. Mi siya simiirin om komii komiiyim mi omisisimim mhoiɪya siya namanim simiirin simiir hiriir yikropki. ² Mi siya simiir boinki, iikam whiekakim simiir kwoinin wadie bidi ywowim sasaeyim wai nwowim simiir hiriinan. Mi iikam whiekakim sima ta yai aair wakaeyama tiri. Mi iikam whiekak rani, simiirɪm namim mi simiir nikunakiyim mi sima bidi gririgiyim. Mi numiran adin, Adi Komii siyairgin, siirɪm sriigi siya kam nhirim simiir nikropkiyim mi simiir kwoin imiir hɪurworwokaiyim mi sima siir mhoiɪya nwoki amim. Ti hiriinan inkamin siya numira sasaeyim wai nwowiyim simiirɪm namiyin mi ha nɪngugu haiswonaniyim ini siir hiriinan ywowin. ³ Kima dam! Kara kimiirin huyinsim prikipriknan nikropkikɪn niimau mie komii komiiyim wra bibiyeki nwowim simiir hiriir. Mi kimiirin wi kigriraoowan inkam kakar nwowi. ⁴ Mi kima umir hoknibim wara

kipi hainam mi iga nii aka mi kima siyu bopwo hirin inkam napkigami mi simiirin yai kipi kainanam. Hindarar daparkaknam, ii naeisi. ⁵ Mi kima omaka ir napninopkainami mi biyyin kima wi hinina tini boinu, kima ha maigimairga iikamim ti omaka aiir nwowim. ⁶ Mi inkam nwirin kwoin hinsima nwowiyin siya ta omaka aiir nwowi mi siya wi kimiir yaiyar wakaeyoknaei mi siir kwoinin wi hinsima nwowi. Mi hiriinan inkam karamaeki niuwi mi kira hikak nwowi mi ta yaiya hriiyar swoki okainani. ⁷ Mi kima ta omaka irua aiirar dwokripkai. Mi kima nae op minim sima hauuwi simiir dae kwiyae. Mi kima ti nae imiirsiyin umir kipi hauu simiirin. Dimusi rani, kima dimin miyyik miyyikim simiir bidi hauuwim. Mi sima kimiirin hiriinansi hauu aei. Kima omaka irni irni kipi whwonkaiyam. ⁸ Mi kima om komii whira napninopkainami mi inkam nwirkin kimiirin wadie nwowini, siir omaka hiriir namim mi nae minim siya hauu wini mi kima wi kipi boriisop wa dae. ⁹ Mi kima ti om komii hiran inkamim makakim simiir warar timi haiswonimnskii haiginu mi kima simiirin hinina boinki, iya Adi Komii siya siir dimin taeminim mi siir iikamim simiir kigirkakana, saeya kimiir kingiin bidi yamwoniya. ¹⁰ Mi kima om komii whirin siir napninopkainami mi sima kimiir bi boin wadie winkim simiir omaka hiriir namamin mi kima ti om komii siir siyuin siir yaba hir dikwowin kima hinina boin, ¹¹ ti kimiir om komiyyin siir nu sinim sima ini krimiir iga imiir nwowim mi krima pi kimiirarar swoki hauugigi. Mi kima sibgu daingworinu. Dimusi rani, kima krimiir yai imiir bi wakaeyoknakim, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim, simiir kigirkakana ini kingiin yamwoniya mi kima ta yaiya digiumii saiir haimriiyugim. ¹² Kara kimiirin pi hinina boinki, mhoiyya iya Adi Komii siya iikamim dimin biyekakim simaka boinaini iya saeya nimbiamyami mi ta hika wi hika om komii biyekibiyeyin Sodom hiran iikamim dimin biye tirim wi simiir haiburi. Ti omin Isrel siir omkin. Iriig.

*Om nhirim naingwo tibmii karamae nwowim simiirsi naingwoyimiyoki
(Mt 11:20-24)*

¹³ Jisis siya ha niki boinin mi siya boinki, kima Juda iikamim om Kolosiyanim Adi Komii siya kimiirin wi hik prasae hauu rani mi om Betsaidan Juda iikamim kima iriipa hiriinan, Adi Komii siya kimiirin wi hik prasae mi hauu rani. Dimusi rani, dimin miyyik miyyik whiekakim Adi Komii siya kimiir tirim mi kima simiir biri kigim mi kima simiir biri wakaeyoknakim. Niingaka. Kima ini digiumii simiirar haimriyukripkaiyam. Mi biyya Adi Komii siya dimin miyyik miyyikim iikamim Juda iikam tani om Taia om Saidon sowiir hiranim simiirin hiriinan hauugiso mi sima ha kigiso mi sima sinin wa pi masin mi aknainan bidi pi yisiimauuin Adi Komii siirin, dimin biye biyeyim sima tirim simiirsiyin mi sima ha pi yaingwo tibmiyyin Adi Komii siirimin. ¹⁴ Mi ta iya Adi Komii siya iikamim simiir hidi mi hika kimiir nimbiamyami saeya wi komiigi komii nwowi. Wi hika om Taia mi om Saidon sowiir nimbiamyama saiir haiburi. ¹⁵ Kima ti iikamim om Kapaneamanim, nu Isrel hiranim kimiir kwoinin ha naingwowi, Adi Komii siya kimiirin ini kougikou haiginin, aniya? Niingaka. Adi Komii siya kimiirin iikam miyyiki miyyiknan mi ikuwi. Mi kima wi inkam biyenan nwowi. Mi siya kimiirin wi maeyau biyeya paekaka wi saiir nitkaigi.

¹⁶ Mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki. Yipiki inkamkin kimiir yai aiir wakaeyoknaei. Mi yipiki inkamkin digiumii kimiir haimriyuwi. Mi yipiki inkamkin digiumii kariir haimriyuwi mi siya inkamin kariir nikropkiyin digiumii siir warar mi inkim haimriyuwi, yio Adi Komii siyairgin. Iriig.

Kam, kam nwoim iuur nwiso sima ina swoki itim

¹⁷ Mi mhoiyya ti kam, kam nwoim iuur nwiso ha swoki itim mi sima ini maigimairga komiigakar ini oniyim. Mi sima hinina boin, Biyyan Inkam Komii, krima kariir inig iirar boinkiyim mi uridyuu biyeyim sima ini krimiir yai aiirar mi wakaeyoknam. ¹⁸ Mi siya simiir boinki, kara bidi kigiyin Setanin diyanan tionainiyin ninomor kou hirankin.

19 Wakaei! Kara kirie komiia kimiir b̄idi hauugiya mi ow̄iniyai m̄ipug minim kima wi simiirar n̄inkin okwo mirii nami mi sima wi kimiir pi rani. Mi Setan siir kirieya wi kimar nikwowaisii. Mi kimiirin wi dimin whirki swoki tirbu rani. N̄ingaka. 20 Mi kima hinina kipi boin maigimaiga. Uridȳu bibiyeyim ini krimiir yai imiirar wakaeyoknam. N̄ingaka. Kima Adi Komii siiramar maigimaiga kimiir inigim siya b̄idi win haiginim ninomor kou hir. Mi sima wa nwoki inokninkinim kima Adi Komii siir ȳinisimkim. Iriig.

Jisis siya maigimaiga ha nwowin mi ina boin wadiekiyin Adi Komii siirim
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

21 Mi taka iya Adi Komii siir naeyiun Jisis siir m̄hi kwoin imiir h̄urworwokai mi siya ini maigimaiga ywowin. Mi Jisis siya boin, Adi Komii, kira nu ninomor sowiir Biyan Inkam Komiiyin. Kara kiriir boin wadieki, kira dimin n̄hirim kamim ninokninkinkakim mi kwoin miyik miyikakim simiirsi n̄mpriokin nu tiranim mi kira inkamim naingwo omok kamaeyim simiir ȳisiimauu. Ihi, Adi Komii, kiriir kwoinin siya h̄iriyar nwowikin.

22 Kariir Adi Komiiyin siya digworaekwo whiekakim, kariir ina b̄idi hauu digim. Inkam nwirkin kariir biri ninokninkin, Adi Komii sasar ninokninkini kariirin. Mi inkam nwirkin Adi Komii siir ninokninkin tani. Kara siir Ȳinisimin kanakanar ninokninkini siirin. Mi iikamim kara boinmimauum yim ina ninokninkinim Adi Komii siirin.

23 Mi kamim Jisis siir kigna miriim simasimar nwokim mi siya ina haiyug boinkiyin. Iikam n̄hirim sima dimin kirie kirieyim wari bi kigim. Adi Komii siya kimiirim naingwokwonanaeikin mi siya dimin kirie kirieyim kimiir asi n̄isiimauugim. Mi kima n̄hirim simiir kou asi nwowi. 24 Kara pi kimiir boinki. Biya profet kamim mi inkam komiiyim nu kigriraowiyim, sima ti diminin tariinan kigim, simiir kigamar naingwokim mi sima bi kigim. Mi sima ti yayim tariinan kima wakaeyim, simiir wakaeyamar naingwokim mi sima simiir bi wakaekim. N̄ingaka. Iriig.

Nu Samerian inkam nwirin Juda inkam nwirin siir whinkinsiisgin

25 Mi inkam nwirin siȳu komii ninokninkiniyin, siya Jisis siirim kinankiugin. Mi siya boin, iikam nowomwarkaiyuwan inkam, kara wi panina tiri kwoin budin inokinok omwai waiya yokiyokiiyin siirin, ha? 26 Mi Jisis siya siir yai aka ina yowarkii boinin, Yokwo Komii saeya panina boinka? Kira panina mwaingin saiir yaimwokiayimwowa, ha? 27 Mi siya hinina yowarkii boin, Yokwo Komii saeya hinina boinka, Biyan Inkam Komiiyin siya kiriir Adi Komiiyin mi kiriir m̄hi kwoinin siiramar daingwo irkak mi kiriir piugin mi kiriir kirieya mi kiriir kwoinbud ieya simiirar hauu irkak siirin. Kira kiriir nomiiyau iirimin hinina daingwo kira kramar naingwonaeyin saiir h̄iriinan. 28 Mi Jisis siya siir boinki, ihi, kira ini wadieya yowarkii boinin. Mi kira h̄iriinan tiri mi kira wi omwaiya waiya yokiyokiii.

29 Mi inkamin siȳu komii ninokninkiniyin siya siir inig iirar sibgu diriraeraramar naingwowi. Mi siya Jisis siirin hinina sr̄ii, Yokwo Komii saeya boina yayi kira hinina boinkin kira nomiiyau nwirniyam naingwowyim, kira kramar naingwonaeyi sair h̄iriinan daingwo. Mi ti nomiiyau nwirin kira boinin siya yipikin, ha? 30 Mi Jisis siya hinina yowarkii boin, inkam nwirin om Jerusalem hir haiburgigin. Mi om Jeriko h̄iriir yapnam. Mi siȳu h̄irin siirin inkam biye n̄hirim sima yapiyiskaiwin mi sima siir digworaekwo whiekakim simiir haii mi sima siirin ina yipamparin. Mi sima h̄iriinan tirgikim mi ina yamim. Mi siya ini siȳu hirar ywokiin mi siya naowim pariipari.

31 Mi taka iya pris inkam nwirin krimiir kaoprigi okwowyin ti siȳu iir napniyamkin. Mi siya ti inkam iir kigin mi siya kimidiniya siirsi yapiyoknam mi siya siȳu miga h̄iriir yapnam. 32 Mi iriipi h̄iriinan Livai inkam nwirin nu Judianin ta maeyau kaimwo aiir mi imbiniiyin mi siya ti inkam iir kigin mi siya ina mi apiyoknamin siȳu miga h̄iriir. 33 Mi inkam nwirin nu Sameria hirankin. Simiir sau omomin siya ti siȳu iir

mi apnam mi ti inkamin siir hiriir yimbiam mi siya siir kigin mi siir kwoinin siirsiyin naingwoyimiyo prasae bi kikin. ³⁴ Mi siya siir kingiin ha namn mi wa op wain minim siir paowai imiir yaokinki, wadie simiir nwowaiginugiyim mi siya ina udgiyim siir paowaiyim. Mi siya ti inkamin siirin ha kininsiin idwokiyein mi siirin siir donkiyein siir idwo yaki kikin idwoki. Mi siya siirin omaka ira inkamki saan whwonkaiiya saiir hiriir yikiunam mi siirin ina sibgu kigriraowin. ³⁵ Mi igwir nugakin siya ti inkamin omakanin siirin umirim kam nwira hauugik mi siirin hinina boinmaugi, ti inkamin siirin kira sibgu kigriraowin. Mi kiriir umir nhirim siir hauu sani mi iya kara swoki iti wa swoki hauukiyuwi kiriirin. ³⁶ Jisis siya boin mi tariinanin kira panina naingwowi, yipikin ti inkam nwoimim simiir nwirin ti inkamin, kamim hai tauaeiyim sim nonkwobumbu ninkingikin siirsi naingwoyimiyo, ha? ³⁷ Mi inkamin siyu komii ninokninkiniyein siya boin, ti inkamin siirsi naingwoyimiyo mi siir whindiriraerin siya. Mi Jisis siir boinki mi kira ha dam mi hiriinanar tini tiru. Iriig.

Mata Maria so

³⁸ Mi Jisis siya mi kamim siir kigna miriyeim sima ha napnamim mi sima om komii whirin siir yapnopkainam. Mi wig ira saiir inigin Mataka, siirin saeya yikiuna apnopkainam saiir omaka hiriir nae hauu aeyim. ³⁹ Mata saeya nomousima ira nwowi, saiir iniga Mariaka, Maria saeya Biyan Inkam Komiiyein siir igmiiga kingiina ini idwoni, saeya siir yai imiir wakaemika. ⁴⁰ Mi Mata ya ini nae diriraerarnanaeya mi saiir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin. Mi Mata saeya Jisis siiram yam mi ina boina, Biyan Inkam Komii kariir nomousima kariir bidi haiburgika mi naeyim kanakana diriraerarnanaei. Mi kira saiirim naingwo rani, aniya? Kira saiir boinki, saeya kariir whindiriraerarniyim. ⁴¹ Mi Biyan Inkam Komiiyein siya hinina yowarki boin Matara, Mata! Kiriir kwoinin haugihauga kipi whiyeki mi kipi naingwoyimiyo. Wari dimin whiekakim kira miriyeim simiirsiyin. ⁴² Kariir yai aiir ninokninkinim miriyeim, saeya ini mi nhirim simiir haibura, ta miya Maria saeya nimbina saeya ini mi nhirim simiir haibura. Mi kara saiirin pi nikropki rani. Ningaka. Iriig.

11

Siyein Adi Komiiyeim sri boini ikin (Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ Mi igwira Jisis siya maeyau kwira saiir kwisboinkin Adi Komii siirim. Mi mhoiya siya ha kwisboin digiyin mi inkam nwirin siir kigna miriyein siir boinki, Biyan Inkam Komii, kira krimiir dowomwarkai haiginu Adi Komii siiram kwisboiniya biya Jon siya kamim siir kigna miriyeim simiir nowomwarkaiyein saiir hiriinan. ² Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyeim simiir boinki, iya kima Adi Komii siirim kwisboiniyeim kima hinina kwisboin,

krimiir Adi Komiiyein krima ha naingwowi iikamim sima kiriir inig iir hainanam daingwo. Mi iya kira kiriir iikam whiekakim simiir kigrkana iya saeya nimbiamana krima saiirim naingwowi.

³ Mi inokinokin krima naeyim whaowaeiyim mi krima kiriiram sriiyim mi kira naeyim pi krimiir digar mi hauuwi.

⁴ Mi kira krimiir dimin biyeiyim iripi hiriinan wa timi inkin haiyoprimdiyumiigii. Mi iripa hiriinan krima haiyoprimdiyumiigiyim iikam krimiir tirbuwiyeim simiir dimin biyeiyim simiir hiriinan. Mi kira hik komii krimiiram kipi kigninkinki krimiir kinankuwam.

⁵ Mi siya kamim siir kigna miriyeim simiir boinki mi krimiir inkam nwirkin siya nomiiyau miyikaki nuwi mi kira siir omaka hiriir nami hiriir tirii nibopwo kira kiriir nomiiyau iirimn hinina nini kauwuwi, nomiiyau kira kariirin bretim nhouma whaugi. ⁶ Dimusi rani, kariir nomiiyau nwirin siya siyu hir napniyein mi kariir omaka

tiriir yimbini, kara nae siir hauugi karamaeka. ⁷ Mi ti inkamin omaka hiranin siya ina yowarkii boinin, kira kiigi kariir kipi ninki. Anowin bidi haiginikouwun. Kariir yinim krima nib bidi whwonkaiyim. Kara pi nini rani, dimin kiriir hauugiyim. ⁸ Kara kimiir boinki, ta omaka saiir adin siya hinina naingwokin, ihi, siya kariir nomiiyau topmwokin mi kara nae siirin pi hiriinan ni komiia pi saiir hauu rani. Nningaka. Mi siya ti inkamin kira kauwoknanaeyin saiirsi nhakiugin. Mi siya ti inkamin pa ninsiini mi siir naeyim pa hauugi. ⁹ Kara kimiir boinki mi kima Adi Komii siirim kwisboini mi siya kimiirin diminin wa hauwi. Mi kima diminim hansiri mi kima siirin wa kigi. Mi kima ano kaigakani mi Adi Komii siya anoin kimiiram wa haiwaoki. ¹⁰ Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siirim kwisboiniyim, sima diminin wa hai. Mi inkamin diminim hansiriyin mi siya wa kigi. Mi inkamin ano kaigakani mi Adi Komii siya anoin siirim wa haiwaoki. ¹¹ Mi kimiir inkam nwirkin, siir yinisimin anasum siir ad iirim kauwi mi adin siirin wi mipug biyeyin siir nama hauugi, aniya? Nningaka. ¹² Mi yinisimin ad iirim ipiyin yin kaskakam srii mi adin siirin pi owinyai biyeyin siir nama hauugi, iyie? Yio iriipa hiriinan. Nningaka. ¹³ Mi krima iikamim dimin biyeyar tirikim krima dimin miyikin hindara mi priihauuwikim, krimiir yinisim imiirin mi krima hiriinanar dinokninkin, Adi Komiiyin ninomor kouanin siya naeyu miyikin, pi iikamim siirim kwisboiniyim pi simiirar swoki inkin hauwi. Iriig.

*Sima hinina boinkim Jisis siya Bielsebul saikar miriigin
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)*

¹⁴ Uridyiu biyeyin inkam waeyaiyin siir nwokaiyin Jisis siya haiswoniskigin ti inkamin siya waeyaigin. Mi uridyiu biyeyin siya ha namim mi ti inkam waeyaiyin siya ina swoki boinaigiya. Mi iikamim sima ini hindara yanaakiyim. ¹⁵ Mi kam nhirim sima boin, siya uridyiu biye biyeyim simiirin Bielsebul siir kirieya saiir haiswoniskigin. Uridyiu biye simiir biyan inkamin siir inig whirin Setankin. ¹⁶ Mi kam nhirim sima siirim kinankuwam naingwokim mi sima siirim asi kauwoknanaekikin kiriepai kiriepaiyim ninomor kou hiranim simiirim, simiir nisiimauuam. Mi sima wa nwoki inokninkinim Adi Komii siya nimbinkin iikamim simiir whindiriraerarim. ¹⁷ Mi siya simiir kwoin imiir bidiyar yinokninkinkiyin mi siya simiir boinki mi nu whiruwan iikamim sima isido whisa nwowi, yaii niniyam mi ti iikamim sima wi miyik nwo rani mi ad nwirni yinisimim simani isido whisa nwoki, yai niniyam mi simani wi miyik nwo rani. ¹⁸ Mi Setan siir isidin whisa nwowi mi yaii sowa swoki inii mi siir isidin wi kirie panin panina nwowi, ha? Kima hinina boinkim kara uridyiu biyeyim Bielsebul siir kirieya saiir haiswoniskigin. Ta yaiya saiir yaimwowa hininga, Setan siir isidin whisa ywoki mi yaii ina yiniyim. Mi Setan siir isidin hiriinan tiri mi sima wi kirie nwo rani. Nningaka. Sima wi hindara kigugu iuguskii. ¹⁹ Mi kaimwokiniuwu, Bielsebul siya kariir whinkinsiisi mi kara uridyiu biyeyim simiirin ha haiswoniskii mi kimiir kamim simiirin nninga whindiriraerarkim mi uridyiu biyeyim ha haiswoniskikigim, ha? Nningaka. Kiriir isidin sima bidi yinokninkinim simiirin Adi Komii siir kirieya saeyar haiswoniskigim, Bielsebul siir kirieya sae rani. Nningaka. Wari yai hiriinana kima kariir boinkiya, kima pi niksisaekingim. ²⁰ Nningaka. Adi Komii siir kirieya saeyar haiswoniskigin uridyiu biyeyim. Mi iia Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir nisiimauuwi saeya kimiir bidi yimbiyama.

²¹ Mi inkam kirie nwirin siya sau minim siir omaka hinar sibgu hai okwokaowi mi siir digworaekwo whiekakim wi wadiyar sibgu owi. ²² Mi inkam nwirin siya kirie komiigakin ini ti inkamin omaka hai okwokaowin siir kirie aiir haiburin mi siya siir sau kamku minim siir kinsiisiyim simiir siinaiyin mi ti siir digworaekwo minim ina hid hauugiyim, siir nomiiyau nhirim simiir.

²³ Inkamin kariir whindiriraerariyin yio kariir ioan inkam tani. Inkamin kariir whindiriraerar karamae nwowiya yio siya kariir ioan inkam ieya. Mi ti inkamin

iikamim kariirim naingwo tibmiiyim simiir tirbumbuwiyin mi ti hiriinan inkamin yo siya iikamim simiir kwoin imiir whriewhrie haiginiuwiyin mi ha ninoopamiyim ini simiir hiriinan ywowin. Iriig.

*Uridyiu biyieyin siya ina swoki itin
(Mt 12:43-45)*

²⁴ Mi iya uridyiu biyieyin siya inkam nwrni haiburgigiyim mipi maeyau kwira nami pu nini siisnakiyam. Mi siya hiriinan kig karamae nwowi mi siya pa boini, amba swoki ami omaka biya kara haiburgiga saiiramar. ²⁵ Mi siya ina swoki amin ti inkamin biya siya niki owin siiramar mi siya ina ini kigiuwun ti inkamin siya nunga nunga nwowi. Mi siya ini omaka inkamki nhisiya mi ha puaiya inkamki nitam ini saiir hiriinan ywowa. ²⁶ Mi siya ha namn, uridyiu biyie iriyyar nwiso simiir siyiu biyieyin ini simiir siyiu biyie imiir haiburim mi siya simiir warar yinkin ikunam. Mi sima omakanan ti inkamin siir mhinau hiriyyar yapnropkainam. Ti inkamin biya biyie nwowin mi tariinanin siya ini biyieki biyieyar yasae owoguskiyin. Iriig.

Maigimaiga haini siyugin

²⁷ Jisis siya ta yai aiirin iikam isid komiyyin sima nwowa saiir boinkin. Mi wig ira simaka hir ninkin owa saeya ina kauwok boinanaekiya, ta wiga biya kiriir naokaina mi mwoi kiriir haigiyiu imiyyaeya, saeya ina maigimaiga. ²⁸ Mi Jisis siya boinki, ihi mi iikamim Adi Komii siir yai wakaeyim mi siir mhoiya namim, sima ha maigimaiga. Mi sima ini wadie nwowim, simiir maigimaiga ini kariir apua saiir maigimaiga aiir haiburim. Iriig.

*Kam nhirim sima kiriepai kiriepaiyim nikiugim
(Mt 12:38-42)*

²⁹ Mi iikam whiekakim siir nokwoyokaiyim mi siya simiirin ina boinmimauuwun, kima ti iikamim tir nwowim, kima dimin biyekakim. Iikamim kiriepai kiriepaiyim nikiuim simiir nusiimauuwam, Adi Komii siir kirieya kara boriisopi kimiir nusiimauuim. Mi kara dimin komii whirin pi kimiir nusiimauuwi, Jona siyargin. ³⁰ Biya Jona siya anasu komiyya saiir mhinau namkiyin mi mhinau hirar yokai mi ti diminin Adi Komii siya nusiimauugin, siir kirieya iikamim om komii Niniva hiranam simiir. Mi iriipi hiriinan, kara Yaowae Adin ninomor kouanin ti iikamim tariinananim kimiir nusiimauuwi Adi Komii siir kirieya. Diminin wi kariirar diriraerari mi kima Adi Komii siir kirie aiirin wi hanngi kigi. ³¹ Bidi bidiniyarin wig ira inig komiigaka saeya nu Siva hirankin napiyokiyokinika saeya ii kasa bi napka. Saeya yai miyik miyikim inkam komiyyin nu kigiraowiyin Solomon siya boinim simiir wakaeyim nitka. Kariir yayim ini Solomon siir yai imiir haiburim mi kima kariir yai bi wakaeyoknakim. Mi ta hiriinan iya, Adi Komii siya siir iikamim simiir hidni mi ta wig komiyya inigaka saeya kimiirin wi hinina ninsiin okwo boini, Adi Komii siya kimiirin wi hik komii hauuwi. Dimusi rani, kima siir yai miyik miyik imiir bi wakaekim. ³² Iya Jona siya Adi Komii siir yai kirieya saiir boinmimauuin mi om Niniva hiran iikamim simiir mhi kwoinim bidiyar kisina haigiiyim. Mi kariir yai kirieya saeya ini Jona siir yai kirie aiir haibura mi kimiir mhi kwoinim bi swoki kisina haigikim. Mhoiya Adi Komii krimiir Wanin siya iikamim simiir hidim niti mi om Ninivan iikamim sima wi hinina ninsiin okwo boini, Adi Komii siya kimiirin wi hik prasae hauu rani. Dimusi rani, kima siir yai kirie aiir bi wakaeyoknakim mi kimiir mhi kwoinim bi kisina haigikim. Nungaka. Iriig.

*Krimiir kwoin iirin paenan krimiir nhwo ieyar niuya haiginiuwi
(Mt 5:15; 6:22-23)*

³³ Mi iikamim paeya niuyaeiya ienau mi twonau min bi haigiika. Nungaka. Mi sima romiyas iirar ninankii mi iikamim sima napnropkainami mi sima wi pae aiirar nwoki kigim. ³⁴ Kimiir nhwoim paenan simar niuya haiginiuwi kwoin iirin mi kimiir nhwoin

dimin miyik kigi mi kwoinin iriipa hiriinan pi wadieyar mi naingwowi mi ini yikidin omaka bopwoniya hangomu haiginiyin mi omaka irkak aiarar niuya irkakiya ini siir hiriinan ywowin. Mi kiriir nhwoin siya dimin biye kigi mi kiriir kwoinin wi biyeyar mi inkin owi, omaka yikid haingimu haigin karamae nwowiya sair hiriinan mi omaka irkaka wi sair niuya rani. ³⁵ Mi kima sibgu wakaeyok, kimiir nhwoim omaka anonan kipi haiwaoki, wi dimin biyekei wara ninkin amisi. Mi wi kiriir kwoin iir tumbuwu. ³⁶ Mi kiriir kwoinin siya miyik nwowi mi kiriir siyuin ini wadieyar mi inkin owin. Ti hiriinan inkamin siir kwoinin paeya inkam niuya haiginuwiya ini sair hiriinan ywowin. Siya digworaekwo whiekakim simiir sibgu kigomokim. Iriig.

*Siyu biyeyim Farisi kamim mi kamim nowomwakaiyuwiyim sima tirkim
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

³⁷ Mi Jisis siya ta yaiya sair ha boin digiyin mi Farisi inkam nwirin siya yikuna siirin saika naeyim. Mi siya ha napninopkainamin siir omaka hiriir mi hai aiar yidwokai. ³⁸ Mi ti Farisi inkamin siya Jisis saika nidwokai aeyin siya ini nanaakakar yokiyin. Mi siyar kig Jisis siya op bi whaugin, Juda simiir siyuin siya boina sair hiriinan mi siya nae ha bi naekin mi siya ina yaingwoyimiyo. ³⁹ Mi Biyan Inkam Komiiyin siya siir boinki, kima Farisi kamim, kima kimiir piu aiarin idananar hisokpraprasa mi kwoin kimiirin yio miyik nwo rani. Mi kima ini inkamin mobmor mob minim idanara hisokiyin mi aowa iokakar nwowiyim mi kimiir mhai kwoinim ini simiir hiriinan ywowim. Inkam nwirniyim kigmar mi hai tauae ti hiriinan siyuin. ⁴⁰ Kima habwhaowaenankim! Adi Komii siya piu kwoin sowiirar nonkwokwokikin. Kima ti diminin siir bi ninokninkin, aniya? ⁴¹ Mi kimiir diminpai diminpaiyim inkam paeprikabim simiir hauuwi, naeyim mobmor mobnau nwokaiyim simiir hiriinan mi kimiir mhai kwoinim Adi Komii siir whwonkam ida wi wadieki wadieyar nwowirkaki.

⁴² Farisi kamim kima mintarao! Dimusi rani, digworaekwo whiekakim kima haiyim haimii pi Adi Komii siirar mi hauuwi. Ti siyiu hiriinanin yio wadieyairgin. Mi kima iikam nhirim simiir swoki haimriiyugii mi kima Adi Komii siirim bi naingwowaokim. Biya kima siyiu miyik iir tiki tir mi Adi Komii siiram daingwo mi ti dimin komii komiiyim simiir tir, ti hiriinan siyuin siya wadieyin. Ti siyuin kima tirin dimin haimiiyim Adi Komii siir hauuim yio siyiu wadiekin siir kipi haiburgik. Mi ti dimin komii whirin Adi Komii siirim naingwonanaeyin siir warar dinkin tir.

⁴³ Farisi kamim, kima mintarao! Kima omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeya, pi iikamim simiir whwonkam ida hirar nidwokaiyamar maingimairgaeikim sima kimiir boin maingimairgam. Mi kima minam mi aingwowikim maeyaua iripa yai nidwo boinaiya iikamim sima kimiir inig imiir nwoki hainanim. ⁴⁴ Kima mintarao! Kima ini ieyin inkam whigi nwokaiyin owainie krin karamae nwowiyin mi iikamim sima siir idwovar nnap anapi, sima ninokninkin tani. Mi iikamim sima kimiirin hiniina kigi kima mii miyika mirii mi ta mii miyika ini nuin inkam whi priigintimdiniuyin siir hiriinan ywowin. Mi kimiir mhai kwoinim ini biyekei biye ywowim mi sima ninokninkin tani mi sima kimiir yai imiir asi naingwo tibmiigim.

⁴⁵ Mi inkam nwirin siyiu komii ninokninkiniyin siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin yaimin diminim sim nowomwarkaiyuwiyin, wara yaiya kira boinkiya kira hik krimiir wara ninkin hauugii. ⁴⁶ Jisis siya ina yowarkii boinin, kima kamim siyiu komii nowomwarkaiyuwiyim kima ha timi inkin mintarao! Dimusi rani, kima siyiu kasaka bi haiginkim Adi Komii siir siyuin saika ninkin owim mi inkamim simiirin wi wakaeyokna dig rani. Kima siyupai siyupai imiirar haigini mi sima kam nhirim siyiu komii siir sibgu ninokninkin karamae nwowiyim simiir bi whindiriraerikim. Nangaka. Mi simiirin hik komii komii imiirar hauuwi. ⁴⁷ Kima mintarao! Biya kimiir yidiwi wanwiyaeyim sima profet inkamin Adi Komii siir yai aiar boinmimauuim simiir nisom aowim mi simiir ieyim kimar piuai haiginu. Mhoiia sima nwoki kiginokninkinim.

48 Ti siyiuin, kima kam nhirim simiir mhai kwoin imiirin hinina nisiimauugin mi kima siyiuim biya krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima tirim simiiramar maingimairgaei mi ti hiriinan kwoinin ini simiir hirar nwowin. Mi profet inkamim kima nisomsom aokaokim mi ieyim simiir haingikaiyim ini kimar puaiyim. 49 Mi Adi Komiiyin bidiya yinokninkinin biyan Yokwo Komiiya siya hinina win boinkikin, kara wi profet kamim mi aposel kamim simiirin wi iikamim Isrelanim simiiram nikropki mi simiirin wi kam nhirim sima ninkinaeyokiyok isomsom aokaowi. Mi nhirim hik kimpipisu ara hauugigi. 50 Mi tariinanin kara wi iikamim nu Isrel tiranim wi hik kimiir hauuwi, biya kimiir yidiwi wanwiyaeyim sima nisomsom aokaowim profet kamim simiir. Mi kara kimiirin wi sairsi swoki itrinaei. Mi Adi Komii siya bidi bidinana nidwo kigiyokiyokigin ti nu ieyar whiuwiniuna kima profet kamim simiir nisomsom aokaowim mi ini tarinana yamwonyin. 51 Biiki biyan profetin Ebel siir yisomao mi ini mhoigi mhoiyan profetin Sekaraia siirar yadigniyin. Sima siirin Adi Komii siir omaka sair bopwo hirar nisomaokin. Ihi, kara kimiir boinki, ti iikamim nu tir nwowim. Kara kimiirin wi dimin biye iirar nonkwobumbuninkin haiginiuwi, ti siyiu biyeyin biya kima tirin siirsiyin!

52 Kima kamim siyiu komii nowomwarkaiyuwiyim kima mintarao! Kima siyiuin Adi Komiiiniyim namiyin siirin ina ninokninkinin. Mi kima ti siyiu iir wakaeyoknam naingwo rani. Mi inkam nwirkin Adi Komii siir siyiu iir napim naingwowi. Sima wi dig nwo rani. Dimusi rani, kima siyiu kasaka bi haiginkim mi simiir siyiuin ini kima haiginokouwin. Kima inkam biye kungim. Kima ini inkamin omaka nae haigiya sair anowin siir haiginokougigiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kima nae simiir bi hauugin mi sima yaba hirar nwowim ina yaonamim.

53 Mi Jisis siya ta omaka aiir haiburgigin mi ha napniyamim mi kamim siyiu komii sim nowomwarkaiyuwiyim sima yai siir boin huriyuim yinkinyaeyaowim. Mi sima siir yai aiirim mi kininku siya yai bibiyie boinim, dig bi nwokim. 54 Mi sima ini siiramar kaowim, yai biye kwirki pi siir yai hiranka kwimbini mi sima siirin wa nwoki isomaowim. Iriig.

12

Nikisaeni siyiuin siirsi mintarao (Mt 10:26-27)

1 Iikam kasaka rani, hir nwomimirim. Sima ini iripa iripa ywonamim. Mi nhirim simiir iga idwovar ninkin okwo nami. Mi takii iya Jisis siya kamim siir kigna mariiyim bi simiir iki boinmimauugig, kima sibgu mintarao Farisi simiir yis iirsiyin. Kara simiir siyiuin yayiairgi nhinkiniyim simiir boinkin. 2 Mi Farisi simiir yayiyim mi siyiu biye whiekakim tariinanin aowa aowa nwowim mi mhoiia sima wi idowiyar nimbiyami. Mi nimprio yai whiekakim mhoiia simiirin wi inkamkar ninokninkin iuguskii. 3 Mi yai whiekakim biya niyim niyim kima nimprio boinim mi mhoiia iikamim sima simiirin wi idowiyar kigirkaki nabienan. Mi yai whiekakim hiinsim hiinsima kima boinim omakanau hir mi mhoiia wi Adi Komii siyar nisiimauu iuguski mi wi iikam whiekakim wi simar wakae irkaki. Iriig.

Inkamim dimin whirua siirsi arar didid iski (Mt 10:28-31)

4 Kariir nomiiyauwim, kara kimiirin pi hinina boinkii kima inkamki kimiir nisomaosi kipi didid. Mhoiia sima kimiirin dimin whir swoki tirbu rani. Nungaka. 5 Mi inkamim kima dididanin mi kara kimiirin wi siir nisiimauuwi. Kima siirsi didid Adi Komii siiyairgin sima kimiir nisom aowi. Mi Adi Komii siya kiriekakaairgin mi mhoiia siya inkamim simiir piugina wi maeyau biyieya paekaka sair mi itkaigi. Ihi, kara kimiir boinki, kima Adi Komii siirsiyar didid.

⁶ Kima dinokninkin, inkamim sima ipiyin sisim iriyyarim umirsim kwiso (02 toea) sowiir saingin. Mi Adi Komii siya ti hiriinan ipiyin sim ira saiir bi swoki aingwowowouwika iya saeya naowiya. Nningaka. ⁷ Mi kanim kimiir mwo nwowim siya bidi mwainim mi nuan iikamim kima simiirsi kipi nidid, kima ini ipiyin sisim whiekakim simiir haiburim mi Adi Komii siya wi kimiirar kigriraowi. Iriig.

Jisis siir inig iir boinmimauuni siyu ikin
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Kara kimiir boinkii mi inkam nwirkin kariir inigin iikam whiekakim simiir whwonkam ida boinmimauuwi mi iriipa hiriinan, Yaowae Adin ninomor kouanin kara kariir inigin wi Adi Komii siir paekwosimim simiir whwonkam ida mi boinmimauuwi. ⁹ Mi inkamim kariir inigin iikam whiekakim simiir whwonkam ida nimpriowi mi iriipi hiriinan kara siir inigin wa mi impriowi Adi Komii siir paekwosimim simiir whwonkam idain.

¹⁰ Mi inkam nwirkin Yaowae Adin ninomor kouanin yai biyie kwir siir boini mi Adi Komii siya siir dimin biyeyim wa haiyoprimdiyumuigi. Mi inkamim Adi Komii siir naeyuin siir nikbumbuwi mi Adi Komii siya siir dimin biyeyim simiirin wi haiyoprimdiyumuigi rani. Nningaka. ¹¹ Mi sima kimiir niku nami omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeiya saiir hiriir. Mi inkam komii komiyyim gavmaniyim mi kamim inigakim simiir whwonkam ida hiriir mi kima kipi nidid mi ha kipi naingwo. Mi krima simiir yai aka wi panina nowarkii boini, ha? Mi krima wi paka hinin yaiya saiir boini simiirin? ¹² Mi tariinanin kimiirin pi Adi Komii siir naeyuin siyar kwisiimauuwi, yaiya kima nini boiniuwi simaka. Iriig.

Boiniyo yaiya inkam umirkakin whaowaeyin siir boinka

¹³ Inkam nwirin ti iikam isid komiyyin siir hiranin, siya Jisis siir boinki, iikam nowomwarkaiyuwiyin kira kariir yaowaeyin siirin pi hinina boin, siya kririir adin siir digworaekwowim pi kwisa sioitkin hid. Mi kwira pi kariir whauu. ¹⁴ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, pi panina tiri, yipiki kariir nimbiniin kimiir digworaekwo minim simiir hidam, ha? ¹⁵ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kima mintarao! Kima sibgu kigriraowi mi kima wi dimin whirim kigmair tani. Mi inkamim digworaekwo whiekakakin siirin kwoin miyyik wi ti digworaekwowim sima hauu rani. Nningaka, nningaka.

¹⁶ Mi Jisis siya boiniyo yaiya kwira boin simiirin mi umir digworaekwo whiekakak, inkamim mi siir nuin sasae miyyikar niigin. ¹⁷ Mi siya siir kwoin au hirin hinina yaingwokai, kara pi panina tiri? Kariir numiran sasae whiekakim simiirin omaka haigi dig karamaeka mi simiirin wa haigi dig rani. ¹⁸ Mi siya boin, kara wi hinina tiri. Kara wi kariir omakam nae haigiyyim wi simiir ninimnhinkiigi mi wi komii komii ara mirii. Mi kariir wit whiekakim mi sasae miyyik miyyik whiekak ikim, wi ti omaka imiir haigii. ¹⁹ Mi mhoiyya kara wi hinina nwoki boinim, kara dimin miyyikak inkamkin. Ti kariir nae dimin miyyik whiekakim wi biewii kasaka nwo rani. Mi kara nae opmin kwiyaei mi kara wi hiinsimhiinsima maigimaigra nwowi. ²⁰ Mi Adi Komii siya siir boinki, kira inkam habwowaekkin, ta niyyaka kira pi saiirar nao nami mi digworaekwo whiekakim kira diriraerargikim wi nhinga haii? ²¹ Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin iriipi hiriinan inkamim siya digworaekwo whiekak imiir haingiriyu haiginmimiriyyin siyamar mi siya Adi Komii siir whwonkam ida wi digworaekwokak nwo rani. Nningaka. Siya wi inkam paeprkabnan nwowi. Iriig.

Naingwoyimiyokni siyuugin

²² Mi Jisis siya kamim siir kigna mriiyyim simiir boinki, kara kimiirin pi hinina boinki, kima kimiir piu airsi kipi naingwoyimiyok mi hinina kipi boin, krima wi dimu naei? Mi kima kimiir piu airsi kipi naingwoyimiyoknae. Mi hinina kipi boin, krima krimiir

pɪua wɪ dimu dimɪn nɪtɪmwaniɪwi? ²³ Kwoɪn budɪn yɪo nae siɪr hɪriinan tani. Mɪ pɪua ya yɪuis saiɪr hɪriinan tani. Nɪngaka. ²⁴ Kɪma ɪpiyɪnim simiɪr kɪgnɪnoknɪnkɪki sima sasae bɪ nɪnkɪnikɪm mɪ sima sasae bɪ nɪngugu haiigɪm mɪ sima nae bɪri haɪngiriyɪu haigɪnikɪm. Mɪ sima nae digworaekwo mɪnim, simiɪr omaka karamaekɪm. Mɪ simiɪrɪn naeyɪm Adi Komii siyar hauuwikɪm. Adi Komii siɪr kwoɪnɪn hɪnɪna naɪngwowi, kɪma ɪni ɪpiyɪn ɪmiɪr haiburɪm! ²⁵ Mɪ yɪpɪkɪ inkamkɪn siya biɪwii nhɪrɪm omwai swokɪ hainɪs waiyayokiyokiyɪm swokɪ aɪngwowɪn, ha? ²⁶ Mɪ kɪma hɪriinan dimɪnsɪm whɪr tɪr kara-mae nwowi mɪ kimiɪr kwoɪnɪm tɪ hɪriinan dimɪn whɪr ɪiɪrsɪ dimusi naɪngwoyɪmiyokɪm, ha? Mɪ kɪma hɪriinan kɪpɪ tɪr. ²⁷ Kɪma kɪp ɪmiɪr kɪgɪ sima mwriiyɪm mɪ sima yɪuis mɪnim sima sima bɪ mɪriinanaeikɪm. Nɪngaka. Biɪya Solomon siya pɪuai mɪiyɪk whɪekakaɪrgɪn. Mɪ siɪr pɪuaiyɪm tɪ kɪpɪm simiɪr bɪ haiburgɪm. Nɪngaka. ²⁸ Hɪi, digworaekwo whɪekakɪm Adi Komii siya nonkwokwowɪm wadiɪkiwadiɪyairgɪm. Kowɪm panaoɪn sima pɪ numɪr hɪr whakɪ mɪ ko ɪmiɪrɪn wakar swokɪ akitkaigaigi paenau hɪriɪr. Mɪ tɪ kɪp hɪriinanɪm yɪm Adi Komii siya pɪuaiigɪm mɪ kɪpa ya dimɪn komii rani. Mɪ kimiɪr naɪngwo tɪbmɪiya komii rani mɪ iikam kɪma ɪni kou ywowɪm. Mɪ kɪma hɪriinana timɪ inoknɪnkɪnkɪn. Adi Komii siya wɪ kimiɪrar mɪ sibgu kɪgrɪraowi mɪ kimiɪr digworaekwo whɪekak ɪkɪm. ²⁹ Mɪ kɪma hɪnɪna kɪpɪ naɪngwoyɪmyok boɪn, kɪma wɪ dimu dimɪn naei mɪ wɪ papiyan op mɪ kwiyaei. ³⁰ Sima kamɪm naɪngwo tɪbmɪi karamaeyɪm tɪ nuɪn siɪr tɪranɪm, simiɪr kwoɪnɪm tɪ dimɪn hɪriinanɪm simiɪrɪmar naɪngwokwo nanaeikɪm. Mɪ kimiɪr Adɪn siya bɪdi yɪnoknɪnkɪnɪn, kɪma wɪ pɪkɪ hɪnɪn dimɪnɪn siɪr haii. ³¹ Mɪ kɪma Adi Komii siya siɪr iikamɪm simiɪr kɪgrɪkakana kimiɪr kwoɪnɪm saiɪrɪm naɪngwokɪni mɪ tɪ dimɪn hɪriinanɪm siya wɪ kimiɪrar nɪnkɪn hauuwi. Iriig.

*Siɪyɪuɪn dimɪn mɪiyɪkɪm nɪnomor kou haɪngiriyɪu haigɪni ɪkɪn
(Mt 6:19-21)*

³² Kɪma kariɪr iikamɪm sibsib nanɪm kɪma kɪpɪ nɪdid. Dimusi rani, kimiɪrɪn Adi Komii siya bɪdi yɪmbɪnɪn siɪr digworaekwo whɪekakɪm yɪm wɪ kɪma kɪgrɪraowi. ³³ Mɪ kɪma digworaekwo whɪekakɪm kam nhɪrɪm simiɪr hauuwi mɪ sima sainɪ mɪ tɪ umɪrɪm inkam paeprɪkabɪm simiɪr hauu. Tɪ hɪriinan siɪyɪuɪn mhoɪiya wɪ siya whɪndirɪraerar haigɪniɪwi dimɪn mɪiyɪk mɪiyɪkɪm. Adi Komii siɪr omɪn dimɪn biyɪe whɪrki bɪ swokɪ tɪrbuwikɪn. Mɪ nɪnomor kou hɪrɪn dimɪnki bɪ swokɪ kɪguguwikɪn mɪ hɪyan inkam karamaekɪn mɪ dimɪn ɪmiɪrɪn kɪkomkɪ bɪ swokɪ kɪpɪkɪn. Nɪngaka. ³⁴ Mɪ maeyauwa kɪriɪr dimɪn mɪiyɪk mɪiyɪkɪm sima nwowɪm mɪ kɪriɪr kwoɪnbudɪn omwai waiyayokiyokiyɪn wɪ tɪ om ɪiɪrar mɪni owouwi. Iriig.

Mɪiyan kamɪm dirɪraerar kaowɪm simiɪr yaiga

³⁵ Mɪ kɪma yɪuisɪm haruwa kisina kainam mɪ pɪuwop aka kɪgoknam. Mɪ yɪukɪdɪn kɪma hangumuwi mɪ ha dwo, dimɪnɪn mhoɪiya nɪmbɪniyanɪn siɪrɪm. ³⁶ Kɪma ɪni kamɪm simiɪr biɪyan inkam ɪiɪrɪm nwokwokɪniyɪm simiɪr hɪriinan ywowɪm. Sima wigwas naeya saiɪr naenakiyɪm mɪ ɪna swokɪ ɪtɪm. Mɪ siya nɪnmiga hɪr naka okwo kɪekɪkomni mɪ sima anowɪn wa haiwao sasaugi. Mɪ Adi Komii siɪramɪn hɪriinana sibgu okwokɪn. ³⁷ Mɪ biɪyan inkamɪn siya nɪti, siya siɪr mɪiyan kam ɪmiɪrɪn hɪnɪna nɪni kɪgɪuwi sima nhwo bɪ whwonkaigɪm mɪ tɪ mɪiyan kamɪm sima ha maɪrgɪmaɪrga. Kara kimiɪrɪn yaimwowar boɪni mɪ biɪyan inkamɪn siyarɪn wɪ yɪuisa mɪiyana wɪ saiɪr kisina kaii pɪuwopaka mɪ siya wɪ kimiɪr boɪnki, kɪma hɪiya saiɪr didwo mɪ kimiɪrɪn nae wɪ siyar hauu aei. ³⁸ Mɪ siya nɪibopwo nɪti mɪ biɪyan ɪuumɪn haigigi mɪ siya ha kɪgɪ sima ɪni siɪr mɪiyar mɪriiyɪm mɪ tɪ mɪiyan kamɪm sima ha maɪrgɪmaɪrga. ³⁹ Kɪma tɪ dimɪn ɪiɪr daɪngwo. Mɪ omakɪn adɪn siya biɪya nɪnoknɪnki hɪyan inkamɪn pɪ kariɪr omaka nɪti mɪ siya tɪ hɪyan inkamɪn siɪrɪn wɪ kɪgnɪnkɪn apɪnɪnopkai rani, siɪr omaka hɪriɪrɪn, siɪr digworaekwo ɪmiɪr haiyam. Nɪngaka. ⁴⁰ Kɪma ɪriipɪ hɪriinan ha timɪ o kɪugu kariɪram. Dimusi rani, kara Yaowae Adɪn nɪnomor kouanɪn ɪiya kara nɪti kɪma wɪ saiɪr nɪnoknɪnkɪn tani. Nɪngaka. Iriig.

Miyan inkam miyik mi miyan inkam biye simiir boiniyo yaiga
(Mt 24:45-51)

⁴¹ Mi Pita siya Jisis siir srii, Biyan Inkam, kira ta boiniyo yaiya krimiirarar hauwi, iyie? Mi inkam nhirim simiir wara rani. Aniya? ⁴² Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, panin biyan inkam ikim, kwoin miyikakin siir miyan kamim simiir sibgu kigriraowiyin? Ti hiriinan inkamin yo siya biyan inkamin siya nimbinkin siir miyan kamim simiir kigriraowim. Simiir naeni ii airin wi siyar nwoki inokninkin haiginuwim. ⁴³ Mi mhoiia Biyan Inkam Komiiyin siya wi sipi swoki iti. Mi siya ti miyan inkamin siirin hiniina nini kigni, biya siya boingigin sair hiriinana swoki miriyyin mi siya wi siir boini Kiriir miya wadieka, ti hiriinan miyan inkamin siya wi maigimaiga komiigaka mi owi. ⁴⁴ Kara kimiirin yaimwovar boini, Biyan Inkam Komii siya siir miyan inkamin wi siir digworaekwo whiekakim simiir kigriraowan biyan inkam nokmwim owaiginuwi. ⁴⁵ Mi ti miyan inkam nwirin siir kwoinin tari wi hiniina naingwowi, kariir Biyan Inkam Komiiyin niki itsisau rani. Mi siya siir miyan iikamim simiirin ha tioin mi siya nae op minim mi opa kwiyaeha mi siya sairin ina kwiyaeyin. ⁴⁶ Mi siya hiriinan tiri mi ti inkamin siir biyan inkamin siya niti, iya ti miyan inkam ieya nwowin karamae nwowa sair mi siya wi ninokninkinwin tani iya siya hindara kinkak iti. Mi siir biyan inkamin, siirin wi haningi nonkwobumbuninkin haiginuwi. Mi siya siirin wi iki siir miyan kam nhirim siir yai aair wakaeyokna karamae nwowim, wi simakar ninkin ikropkii.

⁴⁷ Mi inkamin siya siir biyan inkamin siir yai imiirin bidiyar yinokninkin mi siya biyan inkamin siya boinin simiir bi wakaeyokna diriraerarkin mi siirin biyan inkamin siya idgiuni wi kasaka nipimpar tani. ⁴⁸ Mi miyan inkamin siya biyan inkamin siir kwoin iir ninokninkin karamae nwowi mi siya mi miyik mirii karamae ha nwowi mi siirin idgiun wi komii nipimpar tani, biyan inkamin siya. Mi yipiki iikamim digworaekwo whiekak Adi Komii siya hauuwim mi sima homgak mirii digworaekwowim simiir swoki iyopkiyuuwim yamdi. Mi yipiki iikamim digworaekwo Adi Komii siya swoki inkin hauuwim mi ti iikamim sima ti digworaekwowim simiir swoki iyopkiyuuwamin, kima mi nhami nhami kipi mirii. Iriig.

Jisis siya iikam isidin simiir ninikibirim nitkin
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ Mi Jisis siya boin, kara iikamim simiir ninikibirim nitkin inkamin pae nikrimtiowiyin haimii haimiia siir hiriinan. Kara hiniina naingwowi ti diminin siya dimbiyamki. ⁵⁰ Biyin kara hik mi kimpipisu mi wa naonami, wi simiir niki haii. Mi ti diminin siya nimbiniisii ta kariir hika wi hiriia niki oyokiyokwii. ⁵¹ Mi kimiir kwoinim ha naingwowi, kara nu tirin yayiim simiir nikwowaisiiyin nitkin. Nungaka. Kara kimiir boinki. Kara iikamim simiir ninikibirim nitkin. ⁵² Mi tariinan mi mhoiia iriipi hiriinan iikam iriayarim sima omaka irni nwowi mi isidin wi whisa nwowi ouumim wi iso sowaka ninii mi iso wi ouumim simaka ninii. ⁵³ Mi iikamim sima wi yapayapa nwoki. Mi adin wi siir yinisim yinkamiyinin saika swoki kwinii mi yinisim yinkamiyinin wi siir adin saikar swoki inii. Mi yopiiya wi sair yinisim yinugiyina saika swoki kwinii mi yinisim yinugiyina wi sair yopi anakar swoki kwinii. Mi giwaiya wi sair yiniwig anakar kwinii mi yiniwiga wi sair giwai anakar mi ninii. Iriig.

Siyuun diminki nimbiamiyin siir ninokninkini ikin
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ Mi Jisis siya ha boin digiyin, siya iikamim simiir boinki, kima ha kigikim waua maeyaua beki nikiiyamtiibiyin hiranki nimbiniya mi kima bi kimiminkikim pa boinki, naoin kinim mini? Mi kaimwowaiga naowin ha kinikin. ⁵⁵ Mi kima hiniina kigiwi iya krakrarwaiga mi kima pi hiniina boini waka biewii prasae nikii rani. Mi saeya wi hiriinana mi imbiyami. ⁵⁶ Kima yayiairgi nhinkini inkamim! Kima nu ninomor sowiir

diminim simiirar bidi sibgu kigninokninkinim. Mi kima ta miya Adi Komii siya miriyya saiir ninokninkin karamae dimusi nwowi, ha? Iriig.

*Kira inkamin kiriir boiniuriyyu boiniyin saikar kitibmii boin
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ Mi kima siyyu miyyikin siir sibgu naingwo hid karamae dimusi nwokin mi ha diriraerarim, ha? ⁵⁸ Iya kira boinam nami inkamin kiriir boinhuriyyu boinin saika boinin, kowa siyyu hirar niki owamiyyo mi ta iya kowa iripa yai saiirar sibgu boinam. Mi kowa hiriinan tir karamae nwowi mi siya kiriirin wi inkamin yai hidiyin siirim nikiu namisi mi inkamin yai hidiyin siya wi poris inkamin siir in hauugiisi mi poris inkamin kiriirin wi maeyaua huyokiyokaiya mi biyye miriyya saiirim nikropkisi. ⁵⁹ Kara kimiir boinkii, kira maeyauwa huyokiyokaiya saiirin wi niki haiburgig sasau rani. Bi kira digworaekwo whiekakim kira niki prii haiyim, simiir tiki hauukiyyu dig. Iriig.

13

Inkamin siir mhi kwoinim ninkpit haigi karamae nwowi yio wa kigugu iuguski

¹ Mi ta i aiirin iikam nhirim hirar nwokin mi sima Jisis siirin kam nhirim Galiliyanim simiir boinmauu. Mi kamim wraisu Adi komii siir ninkin imiyyaeyim, Adi Komii siir omaka aiir sima ha namim mi Pailat siir isidin warar yinkin apninopkainam. Mi simiirin ini simar yisomaowim mi simiir nhieyim ini wraisu nhieyim simaka yinkin okiyim. ² Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir kwoinim ha naingwowi, ti Galiliyan inkam nhirim hinina naowim, simiir dimin biyyeyim ini iikam nhirim Galiliyanim simiir dimin biyye imiir haiburim, aniya? Nningaka, nningakanga. ³ Kara kimiirin pi hinina boini. Nningaka, nningakanga! Mi kimiir mhi kwoinim kisina haigi karamae nwowi mi kima wi hindara kigugu iuguski simiir hiriinan. ⁴ Mi biya ti iikam iuur iriyyar nwoimim om Siloam siir hiran omaka briipriya saeya nrimdinu aokaowim, kima panina naingwowi ti iikamim simiir dimin biyyeyim ini iikam nhirim om komii Jerusalem hiranim simiir dimin biyye imiir haiburim, aniya? Nningaki, nningaka. ⁵ Kara kimiirin pi hinina boini. Nningaka, nningakanga! Kimiir mhi kwoinim kisina haigi karamae nwowi mi kima wi hindara kigugu iuguski. Iriig.

Paeyin nae miyyik bud karamaeyin siir boiniyio yaiga

⁶ Mi Jisis siya boiniyio yai kwira ina swoki boinin, inkam nwirin siya swapwo wira yinkin siir wain numira saiirin mi mhoyiya siir paenid iirim yit. Mi ini nninga ywowin. ⁷ Mi siya numiran miyan inkamin siir asi boinkikin, kigi. Mi biya biewii whoimim kara ti swapwoin siirin hinina bi kigin. Siya naekak bidi ywowin. Nningaka. Siya ini hiriinana swoki okripkaiyin. Mi kira siirin diigi. Mi siya nu siir hiiya whisariyyar nugugusi. ⁸ Mi numir hiran miyan inkamin siya ina yowarkii boinin siir yai anakan, Biyan Inkam Komii, kira siirin ti biewii iirara tiki kigninkin osasae. Kara siir miyyin wa hambimbiri mi whrinim wa krinkinki. ⁹ Mi nae wi iki biewii whirin siir budi. Mi nningakinuwi mi kira wa diigi. Iriig.

Mi Juda simiir i komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Sabat Jisis siya wig ira saiir haiswoniskigin

¹⁰ Mi Juda simiir i komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya iikamim simiirin maeyauwa Adi Komii krimiir Wanin siir yai nidwokai wakaeya saiir hir nowamwarkaiyugin. ¹¹ Mi wig ira hir nwoka mi uridyu biyye whirin saiir nwokin mi ti uridyu biyyeyin siya ma saiir hauuwun biewiyim iuur iriyyar whoimgim. Mi ta wiga saiir digiukuuin asi ninsimsirugin mi saeya paninsi sibgu okwosi. ¹² Mi Jisis siya saiir kigin mi saiirin ina yikunan mi siya saiir boinki, ta wiga kiriir dimin biyyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi kira ini wadiyyar sibgu okiya. ¹³ Mi siir ina ta wiga saiir yonkwoki mi bi kimiminkika saeya ina sibgu okwo tidwokiya. Mi saeya ini Adi Komii siir

inig iirar hainankiya. ¹⁴ Mi prismi biyan inkam komiiyin maeyauwa Adi Komii siir yai nidwokai wakaeiya saiir bi nwowiyan, siir mhi kwoinim ini haugihauga whiyekiyin Jisis siya ta wiga Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya ini saiir haiswoniskiyin. Mi siya simiirin hinina boinki. Mi mirii iyim iriayar kwirkim. Mi kima minam naingwowi inkamki kimiir ma imiir haiswoniskiyim. Mi kima miini ii imiirar wit. Kima ti dimin hininin Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saiir kipi nit. ¹⁵ Mi Jisis siya siir yaiyaka hinina yowarki boin, kima yai airga nhinkin inkamkim! Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya Sabat saiirin, kima whiekakim pa nami omaka bulmakaumiya saiir mi simiirin pa mi ikunami sima op nini kwiyaeyuwim. ¹⁶ Mi taka wiga saeya, Ebrahim siir isidin simiir yinisimka. Biewiyim Setan siya nonkwowim saiir iur iriayar whoimgim. Mi ini wadiyar mi owa, ta wiga saeya ini ti bulmakauwim simiir haiburim mi kara ta wiga Judami ii komiia Sabat saiir asi haiswoniskigin. ¹⁷ Mi Jisis siya hiriinan boinin mi kamim io siir nwowim sima nidid prasae bikinkim mi sima ini yai mikrima ywokiyim. Mi iikam whiekakim sima ini maigimaiga ywokiyim ti dimin komii komiiyim siya tirkiyim simiiram. Iriig.

Mastet nid mi wit sowiir boiniyo yaiga
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Mi Jisis siya ina swoki owarki boinin, Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana, saeya ini dimu diminan ywowa? Kara saiirin pi dimu nikrii, ha? ¹⁹ Adi Komii siir isidin sima ini ti paenid whirin siir hiriinan ywowin, krima dapiyin mastet. Mi mhoiia siya wi pae komiinan namwoiuwim mi siya ini pae nhirim simiir haiburin. Mi ipiyin whieyim ini siir kwiya imiir haigiiyim.

Yisni boiniyo yaiga.
(Mt 13:33)

²⁰ Mi siya ina swoki boinin, kara Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana wi dimu dimin nikrii, ha? ²¹ Ti iikamim sima yisnankim. Mi wig ira yisin plaua two komii saika pridgika. Mi mhoiia ti plauan ina iyopingiyin mi ini saa yimbiiyam. Mi Adi Komii siir iikamim wi hiriinan nimbiam. Iriig.

Ano simkin
(Mt 7:13-14,21-23)

²² Mi iia Jisis siya om komii Jerusalem hiriir namim mi om komii komii mi omisimim simiir hiran iikamim simiir warar yowimwarkaiyuam Adi Komii siir yai aiir. ²³ Mi inkam nwirin siir sriigi, Biyan Inkam Komii, Adi Komii siya krimiirin wi nhirmiyarar nanmaiwarkainaei saika nini owouwam iyie? Nungaka, aniya? Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarki boinki, ²⁴ kima kimasiyar mintaraona. Mi kima miinan mirii ti ninomor kouan anosimin siir napninopkainamamin. Anoin karargin, iikam whiekakim sima hiriir namamar naingwowi mi sima wi dig nwo rani. ²⁵ Mi omakan Adin saiir anoin wi siyar ninsiin haiginikouwi. Mi kima wi yaba hirar nini okwo kaigakan boini, Biyan Inkam Komii, kira anoin krimiiram haiwaoki! Mi kimiirin wi hinina nowarki boini, kara kimiir ninokninkin tani, kima papiyan omanki nitkim? ²⁶ Mi krima siir yai aiirin wi hinina nowarki boini, biya krima nae op minim kinakar nae kwiyaekin. Mi kira krimiir oman siyu iir nokwoin mi krimiirin ini kirar yowomwarkaiyuun dimin taemin imiirin. ²⁷ Mi siya wi kimiir swoki boinki, kara ninokninkin tani kima papiyankim, kima siyu biye tiran iikamkim, kima dimin biyekak kamkim kariir haiburgik mi ha dam! ²⁸ Mi kima wi Ebrahim, Aisak, Jekop mi profet inkam whiekakim Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana saiir nwowim mi wim kima damki yab hirar dwoki! Mi kima wa kauwaeyimiyok ouwi mi kimiir bigmiuim wi kikiyikikiyika kini io nwowimin. ²⁹ Mi iikam bieki nimbiniyin mi bieki nikiiyamiyin mi maeyau kwiran ikim, sima wi

iiya Adi Komii siya siir dimin taeminim mi siir iikamim simiir kigirkakana wi saiirar ninkin idwokai aei. ³⁰ Thi, iikamim tariinan inig komii karamae nwowim mi mhoiia inig komiigak wi sima nwowi. Mi iikamim tariinan inig komiigak nwowim mhoiia sima wi inig komiigak nwo rani. Iriig.

Jisis siya Jerusalem siirsi nougin
(Mt 23:37-39)

³¹ Mi bi kimiminkikin ta ii aiirarin Farisi kam nhirim sima ina yitim mi siir boinmauu, kira ti omin siir haiburgik mi maeyau kwira dam. Herotin kiriir nisomaowam tiri. ³² Mi Jisis siya simiir boinki, kima wra biyeyin siirin hinina tini boiniu. Wakae, panao waka kara pi uridyiu biyeyim mi kamim makakim pi simiir niki haiswonimniskii. Mi mhoiia kariir miyim digi mi kara piu wa siisi. Herot siya wi kariir nisomao rani mi wi kariir mi aeyar nadigiuwi. ³³ Mi panao waka uga kara wa napnami. Dimusi rani, sima profet inkamin kariirin om whir kipi nisomao. Nningaka. Sima kariirin Jerusalem hirar disomao iski.

³⁴ Jerusalem, Jerusalem, profet inkamim kirar nisomsom aokaowikin mi kamim Adi Komii siya kimiiram nikropkiyim, kima siyani simiirar mi kaiyimikikim. Mi ii kasa rani, kara kiriir yinisimim simiirin iripa haingiriyiu kigriraowama tiri, kakaruk yopiiya saiir hiriinan ywowin saeya saiir yinim saiir pidga aowa hopkrimkrikiuwiyim. Mi kima pi boriisopi. ³⁵ Wakae! Tariinanin Adi Komii siya digumii kimiir om iir bidi haimriiyugiyin kimiir omin kimar kigrirao, kara kimiir boinki. Mi kima wi kariir kig rani mi ti ii aeya nadigiuwi iya kima hinina boini, Adi Komii kira ti inkamin kiriir inigi nitin siir whinkinsis mi wadie siir dwowaiginu! Iriig.

14

Jisis siya inkamin piu minkin noni aokaowin siir haiswoniskigin

¹ Mi Juda simiir ii komii kwira Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya Farisimi biyan inkamin siir omaka hir nini aeyugin. Iikamim sima ini siiramar kaoraraowim, siya inkam haiswoniskiyim. ² Mi inkam nwirin siir pua noni aokaowin, Jisis siir kinginar nwokin. ³ Mi Jisis siya ti inkam iir kigin mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim, Farisi kamim siya simiir sriigi mi ina boinim, Moses siir siyiuin wadie bidi ywokiyan. Mi krma inkam makakin ta Judami ii komiia piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya saiirar haiswoniski, iyie? Nningaka? ⁴ Mi sima ini wakaemumuim. Mi Jisis siya ti inkamin siirin ina yikunan mi ina haiswoniskiyin mi siirin ina yikropkiyin. ⁵ Mi Jisis siya simiir boinki mi inkam nwirin kimiir bopwoniya waraurin, siir yinisimim mi siir bulmakauin siya ie whira namai whiriidami mi ti inkamin siya siirin wi Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya wi saiir haisasauki rani, iyie? Nningaka? ⁶ Mi sima ta yaiya siya boina, saiirin yai kwir bi nowarki boinkim. Iriig.

Inkamın siya hinina kipi naingwo kara inig komiigakin

⁷ Jisis siya ta nae aiiram nitim kamim simiir kigin sima biyan ipiiyim simiir nidwokaigim. Mi siya boiniyo yai kwira simiir asi boinkin, siya ina boinin. ⁸ Mi inkam nwirki kiriir nikunami, wigwas nae komiia saiirim. Mi kira ipiia biyana saiir kipi nidwokai. Dimusi rani, ti inkamin siya wi inkam inig komiigakin kiriir haiburin siir nikunaeisi. ⁹ Mi hiriinanki niuwi, ti inkamin kiriir nikunain siya kiriirin wi hinina boini, kira ta biyan ipiia ti inkamin siir hauugi mi kira wi nidid komiigakar nwowi kira mhoigi mhoiyan ipiia saiir nini idwoiuwi. ¹⁰ Mi kira hiriinan kipi tir mi iya inkam nwirin kiriiram nikugi naeyam kira mhoiyan ipiia saiirar tini idwoiu. Kira hiriinan tiri mi ti inkamin kiriir nikunain siya niti mi siya wi kiriir boini, nomiiyau kira ta biyan ipiia saiir wini idwokaini. Mi siya hiriinan tiri. Mi kira wi inig komiigakar nwowi

ti iikamim kinaka nidwokai aeyim simiir whwonkam ida. ¹¹ Inkamın siir inig iirar hainanaeyin, siirin wi Adi Komii siya nikwowaisii. Mi inkamın siyamar naingwona karam nwowiyin mi siir inigin wi Adi Komii siya haiginki kougikou. Iriig.

¹² Mi Jisis siya ti inkamın naeyim siirim nikiunain simiir boinki mi kira nae kwir diriraeri, kira kiriir nomiiyau nomousim mi kiriir iripa isidin simiir kipi nikiuna mi kiriir iripa omom umir hoimgakakim. Mi mhoiyya wi sima nikiunaeksi kira simiir omaka hir nini aeyuim mi sima wi nae kiriir swoki hauukiyyusi. ¹³ Nningaka. Kira nae komii diriraerari mi kira wi inkam paeprkabim mi iikamim piu simiirim biyie nwowim mi iga biyekakim mi nhwokwisaeyim simiir dikiuna. ¹⁴ Ti hiriinan iikamim sima naei wi kiriir swoki ikiuna hauu ae rani mi kira wa maingimainga. Dimusi rani, mhoiyya nae kiriirim, wi Adi Komii siya swoki hauuwi dimin miyikim kimiir, iya iikam miyik miyikim sima swoki insiin idwowi ie hirankin saiir. Sima inokininokin wi saikar nwoyokiyokii. Iriig.

*Nae komiini boiniyo yaiga
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Ti iikam nae saika naeyim simiir nwirin siya ta yai aiir wakaekiyin mi siya Jisis siir boinki, inkamın Adi Komii siir iikamim simiir maeyaua kigirkakana, saiir nidwokai aei siya ha maingimainga. ¹⁶ Mi Jisis siya siir boinki, inkam nwirin nae komii bidi diriraerarin. Mi siya iikam whiekakim simiir bidi yimbinin ta naeya saiirim nitimin. ¹⁷ Mi naeni iya ha nimbiyama mi siya siir miyan inkam iir yikropki, siya iikamim biya siya nimbinim simiir nikiunakiyim. Siya simiirin hinina boin: Kima wit. Digworaekwo whiekakim bidi diriraerar digim. ¹⁸ Mi iikamim sima sima hinina yomboin amboin, krıma wi nam tani. Inkam nwirin siya miyan inkamın siir boin, kara numira kwira sain, kara pi saiir nini kigiwi. Kaimwoka kara pi nam tani naeyimin. Kara kiriir naeyam bi nitkin mi kara pi boriisopi kira io saiirsi kipi nwo. ¹⁹ Mi nwirin ina mi boinkiyin, kara mi miriyyim bulmakauim iuura sain mi kara simiir nini kigiuwam mini. Wakae! Kara pi nam tani. Kara kiriir naeyam bi nitkin mi kira pi io kariir kipi nwo kara pi boriisopi. ²⁰ Mi nwirin ina mi boinin, kariir wiga tapa nonkwonaka kara pi nam tani, kiriir nae aiiramın. ²¹ Mi ti miyan inkamın ha swoki amin siir biyan inkam iiram mi ti yayim simiir ini boinmimauuu. Mi omakain adın siir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin mi siir miyan inkam iir boinki, kira ha damsısauu siyusisimim ti omin siirim mi kira kam paeprkabim mi kamim piu simiirim biyie nwowim mi nhwokwisaeyim mi iga biyie ikim. Kira simiirin kariir omaka tiriir wıkiunani. ²² Mi mhoiyya ti miyan inkamın siya boin, biyan inkam, kara kiriir yai aiirar bidi wakaeyoknan mi ipii nhirim ini nninga niki owim. ²³ Biyan inkamın miyan inkam iir boin, kira siyu komii simiir omisisim whiekakim simiir dam. Mi iikamim simiir wıkiuna ninopkainani. Kara minam naingwowi kariir omaka mirninkinkiyim. ²⁴ Kara kiriir boini. Ti iikam whiekakim biya kara niki ikiunam, sima wi kariir naeya saiir swoki ae rani. Iriig.

*Inkamın tiki sibgu aingwo Jisis siir mi aiir miriyanın
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Iikam isid komiyyin Jisis saikar napnamkim mi siya ha haimasiyao kaowin mi simiir boinki. ²⁶ Mi inkamın kariirim niti mi siya siir ad yopii wig mi yokman mi siir nomousismim digumii simiir haimriyyugig mi digworaekwowim siir kwoinki naingwo ikim mi hiriinan tir karamae nwowi sima wi kariir mhoiyya nit rani. ²⁷ Yipiki inkamın kariir mhoiyya niti mi siya paeyin hiniya nironinkinin siir haisi nididi mi ti hiriinan inkamın siya wi kariir mhoiyya sibgu it rani. Nningaka. ²⁸ Mi kimiir nwirkin siya omaka bripri ira miriinainamim mini koua hiriir mi bi siya pi niki sibgu idwo hidi, ta omaka saiir miriyan naemar imiiram siya niki inokninkinim siir naeyim wi ta omaka saiirar digi, iyie? Nningaka. ²⁹ Mi siya bi hiriinan tir karamae nwowi mi mhoiyya sima yin ninansiingiyim mi siya ta omaka saiir mirii ninokou karamae nwowi. Mi iikamim sima

wi siir niewaeyi uwi. Mi sima wi hiniina boini, ³⁰ ti inkamin ta omaka saiir miriyyin, siya wi saiir mirii ninokougik rani. ³¹ Mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin, siya inkam komii nwirin nu kigriraowiyin yai saika ninii mi siya pa niki idwo hidnami. Mi siyarin siir sauan kamim (10 Tausen) hoimgak karamaeki nuwi mi inkam komii nwirin siir sauan kam ima ywo hoimgak (20 tausen) mi siya bi tiki sibgu hid mi siirin wi ti inkam komii nwirin siir isid ieya niyopakaiyuwi, iyie? Nangaka? ³² Mi siya hiniina nangwowi, kara wi dig nwo rani mi siir sauan omomin aru hirar niki owim, kam nhirim saiirar nikropki, ti io aiir nokwowaisiyyim. ³³ Mi iriipi hiriinan mi kimiir nwirkin siya siir digworaekwo whiekakim digumii simiir haimriiyuwi mi siya sibgu nangwo karamae nwowi mi siya wi kariir kigna miriyyan inkam nwo rani. Iriig.

*Wa kirie karamaekin
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ Wa siya dimin miyyikin. Mi wa siya hii karamae nwowi mi ti wa siirin wi panina swoki tiri, siya wadie swoki amwoi uuwamin, ha? ³⁵ Ti hiriinan wain naeyaka siir bi pridikin. Mi krima siirin nu miyyik nitkiigi numiran sasaeyim wi miyyik sibgu ii rani. Wakae, kima hindarar prii itkaigi. Iriig.

15

*Sibsibin whaowaeyin siir boiniyo yaiga
(Mt 18:12-14)*

¹ Mi igwira kamim omom omomi umir haiyyim mi kam nhirim dimin biyie tiriyim mi kam nhir ikim, sima Jisis siir kingiina yit siir yai imiir wakaeyam. ² Mi Farisi kamim mi kamim siyu komii ninokninkiniyyim sima io nwokim Jisis siirin mi sima hiniina boin, ti inkamin kamim dimin biyie tiriyim nae simaka nidwokai aekin. ³ Mi Jisis siya ta boiniyo yaiya simiir asi boinkin

⁴ mi kimiir inkam nwirki siir sibsibim kamairim iriyyarki nuwi, (100) mi siir sibsib irin whaowaei mi siir adin wi panina tiri? Mi siya ti sibsib kamnwii iur iriyyar idiyim (99) wi hirar haiburgigi mi yim wi hirar nokwo aekii. Mi siya wi ti sibsib irin siirin nini hansir iuwi. ⁵ Mi siya siir hansir haii mi siya siirin wi siir waeyao niwouu apnami. Mi siya pi maigimaiga nwonami. ⁶ Mi iya siya siir omaka hiriir swoki imbiyami mi siya wa kauwok boinami siir nomiiyauim mi siir inkannanim, simiiramim, iripa saika haingiriyu owim. Mi siya wi simiir boinki, kima kanaka timi maigimaiga! Dimusi rani, kariir sibsib irin niki whaowaekiyin kara siir bidi hansiryiskai haiyin. ⁷ Kara kimiir boinkii mi ninomor kou hiran iikamim yim ini, iriipi hiriinanar mi owim. Mi iikam kamnwii iur iriyyar nwiyyim, (99) sima ha nangwowi, sima dimin biyie bi tirkim mi sima ti hiriinan iikam imiirin maigimaiga wao kintani. Mi dimin biyie inkam nwiruwakar tiri mi siir kwoinin ha kisina haigii mi ninomor kou hirin wi maigimaiga komiyya nwowi siiramim. Iriig.

Umira whaowaeya saiir boiniyo yaiga

⁸ Mi wiga umir iurgaki nuwi mi mhoiyya kwira ina swoki whaowaekiya mi saeya wi panina tiri, ha? Saeya wi iriyyasmir pae bignaei. Mipa bigna nhiskig kaeyami, saiir bidi mi kiga. ⁹ Mi saeya hansir haii mipa kauwok boinki saiir nomiiyauim mi saiir inkam inkannanim, sima iripi nwowim. Mi saeya ina boinkiya, kima maigimaiga kanaka dwo! Kariir umir kwira niki whaowaekiya bidi swoki hansiryiskaiya! ¹⁰ Kara kimiir boinkii mi iriipi hiriinan Adi Komii siir paekwosimin siya inkamin dimin biyekakin nangwo tibmiyyin siirimar maigimaigaekin. Iriig.

Whranisim nwirin ad haiburgigin siir boiniyo yaiga

¹¹ Jisis siya boin, inkam nwirin siir yinisim yinkamiyino nwisko. ¹² Mi nomousimin ad iir boin, adi, kara minam nangwowi, kira digworaekwo whiekakim kririir yao whid

hauu kariirin panaowar whauu. Mi adin ina hidgiyin siir digworaekwo whiekakim siir yinisim nwis owiiram. ¹³ Mi bi kimiminkin, ti nomousimin siir umir digworaekwo whiekakim ina hauugiyim, inkam nhirkim sainim. Mi siya om whirin kingiin tani, siir ini owou. Mi siya ti om iir nwowin mi siir umir digworaekwo whiekakim ini siyu biyeyim siya tirim simiir yuguguskiyim. ¹⁴ Mi siya siir digworaekwo whiekakim hiriinan niuguguskiyim mi mhoiya ti omin siirin mhi komiia ina yamaoia. Mi siya ini dimin whirmin whirmin karamaeyar yamwo iuwun. ¹⁵ Mi siya ti om whirin siir hiran inkamin siir mi asi nini miriyugun. Mi ti inkamin siya yikropki siirin, maeyaua hu nimiyaeiya saiirim, siya kigiraowim simiirin. ¹⁶ Siya minam naingwowi siir mhiya ti binim simiir isim hugi sim naemimin itkikinim simiir naeyim. Mi siirin nae minim, inkam nwirki bi swoki hauugin. ¹⁷ Mi mhiinae kamae siya nwowa mi siya ha naingwoyimyokin mi siya ina boinkiyin, kariir adin siir miyan kamim yim sima naeyim wara whaowae rani. Mi kara tir namwoniyin mhi ina yamaoniyin. Mi kara hiriirnanar nwowi, an wi kapi naowi. ¹⁸ Mi haningni nuwi, an ti swoki am kariir adin siirim. Mi kara siirin wi hinina boini, adi kara siyu biye Adi Komii mi kira kowiir whwonkam ida bidi tirin. ¹⁹ Kara inkam miyik rani mi kira kariirin kiriir yinisim kipi niku. Mi kira kariirin, kiriir miyan inkamnan boin. ²⁰ Mi siya hiriinan boinkiyin mi siya ina swoki amin siir ad iiramar. Mi siya aru tirar nwowamin, siir adin saiirar kigwinin. Mi siir adin siirsiyin naingwoyimyok prasae bi kinkin. Mi siya niwitnamin mi ini yinisim iir yaka iwit ankabmamairiuwin. ²¹ Mi yinisimin ina boinkiyin Adi, kara dimin biye Adi Komii mi kira, kowiir whwonkam ida tirin. Mi kara inkam miyik rani, kira kariirin, kiriir yinisim kipi niku. ²² Mi adin siir miyan kam imiir boinki, kima biyan yuis prieiya saiir whainanisasau mipi siir wini kaiyaiginuni. Mi siirin indihop ha timi iyopkikiu haiginu. Mi siirin su ha timi ii haiginu. Mi siya siiramin pranaepranae bi maigimaigakim. ²³ Bulmakau irpakiyinin ira tini hainaki mpa disomao. Mipi krimar nongwomamair aei. ²⁴ Dimusi rani, ti kariir yinisimin siya naonamnan bidi yowin. Mi tariinanin siya ini omwaiya swoki waiyain siya bidiyar iki whaowaekiyin. Mi kara siir bidi swoki kigin mi sima nae komii asi naekim.

²⁵ Mi yaowaeyin numir nwokin mi mhoiya siya ha nitin omaka kingiin hiriir mi siyar wakaeni, ii kidim, pi ninkinuwu. Yim sima mwai waowi. ²⁶ Mi siya siir miyan inkam nwir iir yikuna mi ina sriyin, sima dimu dimin tiri? ²⁷ Mi siir miyan inkamin siirin ina boinin, kiriir nomousimin bidi swoki itin. Mi kiriir adin siya kao irpakiyinin ira yisomao siirim. Dimusi rani, siya siir yinisim iir bidi swoki kigin. Mi siir dimin whirki bi kimbugin. ²⁸ Mi yaowae siir kwoinin ini haughauga whiyekiyin. Mi siya omaka hiriir paninsi yapninopkainamsi. Mi siir adin ha napnaniniyin mi siirin yai miyik imiirar yani boini siya napninopkainamim. ²⁹ Mi siya adin siir yaiyaka hinina yowarki boin, biewii kasaka rani, kara kiriir miyan inkamnan nwowin mi kara kiriir yaiyaka igwir bi nantamyiriyarkin. Mi kira meme ii kariir bi swoki hauugin. Kara kariir nomiyauim maigimaiga simaka mi owim. Niingaki, niingakinga. ³⁰ Mi ti kiriir yinisimin siya kiriir digworaekwo whiekakim ini iki wigim hii nanaeyim, simiir yugugusgikin mi siya ha swoki itin mi kira ini siirsi yaingwoyimyokin. Mi kira bulmakau yinisim irpakiyinin ina mi isomin siirim. ³¹ Mi adin siir boinki, yinisim, inokinokin kira kanaka nwokin mi kariir digworaekwo whiekakim, yim kiriirgim. ³² Mi tariinanin krima ha maigimaiga mi krimiir mhi kwoinin, wadiyar dwo. Ti kiriir nomousimin siya naonamnan bidiyar iki owin. Mi tariinanin siya ini omwaiyar swoki waiyain. Siya bidiyar iki whaowaekiyin mi tariinanin krima siir bidi swoki hansiryiskaiyin. Iriig.

16

Biiyan inkam nhirim simiir boiniyo yaiga

¹ Mi Jisis siya kamim siir mi kigna miriyyim simiir boinki mi inkam nwirin umir digworaekwokakin siya biyan inkam bidi yimbini, siir digworaekwo whiekakim simiir kigriraowim. Mi inkam nhirim sima ini boini ti inkamin digworaekwo whiekakin siir, ti kiriir biyan inkamin siya kiriir umir digworaekwowim kasaka bi nuguguskikim mi iya ini kingiina nwowa kiriir digworaekwowim sima digi. ² Mi biyan inkamin siir hiriinan wakaeyin mi siya biyan inkamin siiram yikugi mi ina boinin siirin, panin panina tirkin ta yaiya kara wakaeya kiriir? Kira kariir digworaekwo whiekakim kiriir in nwowim simiir tini win naki. Kira wi kariir biyan inkam nwo rani. ³ Mi ti biyan inkamin siir kwoinin aowa aowa hiniina yaingwo. Kara pi panina tiri? Biyan Inkam Komiiyin siya kariir huriyyumigiyim tiri. Mi kara kiriekak rani, nu wa nop rani. Kara inkam nwirni nae umir digworaekwo kaugiki aeyim pi nididi. ⁴ Mi tariinanin kara bidi yinokninkinkiyin, diminin kara tiranin mi iya inkamin siya kariir huriyyumigi siir mi saiir hirankin mi ta hiriinana saiiriyin kariirin wi inkam nhirim sima nikunami, simiir omaka hiriirin. ⁵ Mi siya inkamim siir biyan inkamin siir dimin priihaiyim simiirin nwinwira yikiuna mi siirim in yamim. Mi biyin nwira ieya yam mi mi kigriraowan inkamin ina sriiyin siirin. Diminim kira priihaiyim kariir biyan inkamin siir hirankin pariigim? ⁶ Mi siya boin, wel twowim kamairim iriyyarkim. Mi mi kigriraowi inkamin ina boinin, kira ti diminim kira priihaiyim simiir yokwo aiir hai mi kira kamnwis iuruuwa 50 simiirar kwidwo winki. ⁷ Mi mhoiyya inkam nwirin ina swoki itin, biyan inkamin mi kigriraowiyin siya ina sriiyin, diminim kira priihaiyim pariigim? Mi siya ina boinin, wit nibim kamairim iriyyarkim 100 mi siya siir boinki, kira ta yokwowa kira wina diminim kira priihaiyim saiirim pi kam nwiyyuwa winki. ⁸ Mi mhoiyya biyan inkamin siya ini ti inkamin mi kigriraowiyin siir inig iir hainankiyin. Dimusi rani, siya inkamin kwoin miyyikakin, siir siyuin siir hiriinan tirkin. Mi Jisis siya ha niki boinin mi nu tiran iikamim simiir kwoinin umir diriraerar sainiyim ini Adi Komii siir iikamim simiir haiburim, sima ninokninkin miyyikakim.

⁹ Mi Jisis siya hiniina boinki simiirin. Mi umir digworaekwo whiekakim kima nonkwowim kima iikam nhirim umir digworaekwowim whaowaeyim simiir hauu. Mi sima wi kimiir nomiiyau kin nwoki owim. Mhoiyya kima naonami mi kima wi Adi Komii siir om miyyikin siir nami. Mi siya kimiirin wi hiniina boini, kima siyu miyyik bidi tirim. Mi inokininok kima wi kanaka nwoyokiyokii. ¹⁰ Mi inkam nwirin siya dimin simim simiir sibgu kigriraowi mi siya wi dimin komii komiiyim simiir warar mi sibgu inkin kigriraowi. Mi inkamin misimim simiir sibgu mirii karamae nwowi mi siya mi komii komiiyim simiirin wi mi sibgu mirii rani. ¹¹ Mi kima umirim nu tiranin simiir sibgu kigriraow karamae nwowi mi kima Adi Komii siir dimin miyyik imiirin wi panina sibgu kigriraowi, ha? Niihgaka, kima inkam wi dig nwo rani. ¹² Mi kima inkam nwirni dimin sibgu kigriraow karamae nwowi mi Adi Komii siya dimin miyyikin wi panina hauuwi, inokininok nwoyokiyokiyin, ha?

¹³ Mi miyan inkam nwirin siya, biyan inkam nwiso sowiir miyyim ikwiruwa bi swoki miriikin. Niihgaka. Mi siya kwoin biye wi nwirin siir nwowi mi nwirin wi miyyik siir nwowi. Mi siya wi nwirin siir wakaeyoknaei mi nwirin wi digumii haimriyuwi. Mi kima Adi Komii krimir Wanin siirim miriyyim, umir saiirim wara kipi naingwo. Iriig.

*Jisis siir yaiya Adi Komii siya iikam whiekakim simiir kigrakakana saiir boinkin
(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)*

¹⁴ Farisi sima umirim naingwokwowikim. Mi sima ti hiriinan yai whiekakim Jisis siya boinkiyim simiir wakaekiyim mi sima siir yikbumbu boin. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boinki mi kima kimiir siyu miyyikin iikam whiekakim simiir whwonkam ida hiniina nisiimauuwi kima iikam miyyikim. Mi Adi Komii siya kimiir kwoin imiir bidi yinokninkinim. Diminim inkamki hainaniyyim, yim Adi Komii siir whwonkam idain dimin komii rani.

¹⁶ Moses siir siyiu komiini yai mi profet kamim simiir yai aka sowa iya Jonin op baptaisiyin siya nwowa saiirar yadigiwuwa. Mi Jon siir iya tasi tariinana namwoniya mi Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana mi saiir yaiwin kibiya omom omom whiekakim simiir nimbiamyami. Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana saiir namamar naingwokwowi. ¹⁷ Ninomor nu sowa wa digi. Mi Moses siir siyiu komii siir yaisisimim sima wi wara swoki kigugu rani.

¹⁸ Mi kamim siya siir wig aiir sopki mi irni swoki inkwonaei, yio wig nonkwonani siyugi siyiu iirar nikripkikin. Mi inkam nwirin siya wig ira inkam nwirki sopkiya saiir nonkwonaei, yio wig nonkwonani siyuin siir taouugakin mi siya hai nanaenanaei. Iriig.

Umirkak inkam mi Lasaras so

¹⁹ Biya inkam nwirin umirki naokingugunankaiyin, siya tir nwokin mi inokinokin siya yuis miyik miyik imiirar niigin. Mi inokinokin siya nae miyik imiirar haiikin mi simiirar naeikin siya wadie nwowim. ²⁰ Mi inkam paeprikab nwirin hirar mi inkin okin siir inigin Lasaraskin, siir pua paowai biyeya. Mi siirin siir isid ieyar hainam umirkak inkamin siir omaka anoka kingiin hir ini kikinugik. ²¹ Mi siya ti umirkak inkamin naeyim siir hai aowa naekrimkrinkiyim simiir numimin aeyamar naingwowi mi iya ti umirkak inkamin siir miyan kamim sima nhiskiyim naemimin pruginim naeyim simiir mi ti inkam paeprikabin siir mhiya ini simiirar yaekinuin. Mi wraim sima ntiyim pi siir paowai imiir taowaei. ²² Mhoiia ti inkam paeprikabin ha naonamin mi siirin Adi Komii siir paekwosimim sima hainam mi siya Ebrahim saika ini owou. Mi ti inkam umirkakin ina mi aowin mi siirin ina haingikaiyin. ²³ Mi siya ini maeyau paekaka saiir nwowin mi hik kimpisu komii hir haiyin. Mi siya koua hiriir kaokiiyin mi siya kigi Ebrahim siya kingiin nwo rani mi Lasaras siya saika ninkin owi. ²⁴ Mi umirkak inkamin ina kauwokiyin, adi Ebrahim kira kariirsi daingwoyimiyok mi kira Lasaras siir dikrop iungi siir inain op hopmaiym mi opa kariir kworiyaeya saiir hougin noksisaekeyim. Kara ta pae aiirin hik kimpisu prasae hai rani. ²⁵ Mi Ebrahim siya boin, yinisim tariinanin kira dimin whirin ina naingwokiyin. Biya kira omwaiya niki waiyan mi kira digworaekwo whiekakakar nwokin. Mi Lasaras siya dimin biye biyeyim simiir haiigin. Mi tariinanin siir kwoinin ti om iirin ini wadiyar yamwoniyin mi ni kira ini hik kimpisu yama haiyin. ²⁶ Mi dimin whirin Adi Komii siya bidi haiginin, ie komii whirin kimiir mi krimiir bopwoniya tir. Mi iikamim tir nwowim sima ti ieyin siir niyapidnaidamim sima dig nwo rani. Mi iikamim yarmiya mi owi, krimiir tiriir niyapidnaidniyim sima wi dig mi o rani. ²⁷ Mi umirkak inkamin siya boin, adi kara kariirin hiriinansi srii, kira Lasaras siirin kariir adin siir omaka hiriir dikropki. ²⁸ Kariir nomousimim iriyarkim. Mi Lasaras siya simiirin yai kirie aiirar tini boinu. Mi sima wi ti om biyeyin hik kimpisu kara haiyin siirar swoki inkin itisi. ²⁹ Mi Ebrahim siya ina boinin, sima Moses mi profet kamim ikim simiir yaigakargim. Sima simiirin igao yai bidiya boinin sima ta yai aiirar wakaeyokna. ³⁰ Mi umirkak inkam ieya boin. Nningaka. Adi Ebrahim ta yaiya saeya simiirin wi dig nwo rani. Mi inkam wir nwirin siya ie hiranki ninsiin idwowi mi simiiramim ha nami mi simiir mhi kwoinin wa ninkpit haigii. ³¹ Mi Ebrahim siya ina boinkiyin siirin mi sima Moses mi profet kamim simiir yai imiir wakaeyokna karamae nwowi mi inkam nwirin ie ankin ninsiin idwowi mi sima iripi hiriinan wi siir swoki aingwo tibmii rani. Nningaka. Iriig.

17

Dimin biyeni siyugin

(Mt 18:6-7,21-22; Mk 9:42)

¹ Aiyo, aiyo mi Jisis siya kamim siir kigna mriiyim simiir boinki, diminpai diminpaiyim wa nimbiamyami iikam whiekakim simiir kwoin imiir nipiyaokiiyam mi sima dimin biye tiram. Mi simiir naingwo tibmiya wa whaowae iuguskii. Aiyo, aiyo mi

boin, iya Adi Komii siya siir iikam whiekakim, simiir kigirkakana saeya nimbiam, iikamim simiir nhwowim wi dimin kirie kirie komii komii kig rani. ²¹ Mi sima wi hinina boin tani, kigi, siya tisi tapi nwowin. Nningaka. Wakae, iya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana saeya ini kimiir mhi kwoinaw waraurar nwowa kima wi saiir kig rani. Nningaka.

²² Mi siya ha boin digiyin mi siya kamim siir kigna miriim, simiir boinki, mhoiia iya wa nimbiam mi kimiir mhi kwoinim Yaowae Adin ninomor kouanin kara nitana iya, saiir kigamar naingwowi mi kima wi siir kig rani. ²³ Mi mhoiia kam nhirim wi sima boini kimiirin, kigi, siya isi hinda nwowin, kigi siya tisi tinda nwowin. Mi wim kima wi hiriinan inkamim simiir yai kipi wakaeyokna yim sima kimiir niksisaie. ²⁴ Kima ina ninokninkinim iya ninomora yakii mi ta ninomor kwirkaka wa yaarkakii. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin siya nimbini, wi hiriinanar tiri. Mi iikam whiekakim sima siirin wa kigirkakwini. ²⁵ Mi bi kara wi hik kimpipisuwar niki haii mi iikamim ta ii aiirar niki owim, sima digiumii wi kariir haimriyuwi. ²⁶ Siyuin biya Noaki nwowa iya saiir tirin. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin siir iya siya nitana yo wi iriipi hiriinanar mi tiri. ²⁷ Mi sima nae hirar niki aeyim mi op minim hirar niki kwiyaeyim mi wigkamim ha nonkwonam iya Noa siya siyaiya hiriir napninopkainamin mi op komiyyin ha nitin, simiirin ini siya yakirimdipugiyim. ²⁸ Mi Lot siir iya, ya iriipi hiriinanar mi tir. Mi sima naemin hirar niki aeyim mi opin hirar niki kwiyaeyim mi digworaekwo minim hirar niki sainim mi digworaekwo nhirim, inkam nhirmi hauuwim sima sainim mi numir sasae ha ninkikinim mi omaka minim ha mi mirii. ²⁹ Mi Lot siya om komii Sodom siir haiburgigin mi ha namin mi ta ii aiirin Adi Komii siya pae aiir yikropki. Mi siya komii komiyyim paekak paekakim, ina kinanaiiniyim ninomor kouankin iikamim simiir tioidwomaiyam. ³⁰ Mi iriipi hiriinan iya Yaowae Adin ninomor kouanin siya swoki iti, wi idowiyar nimbini, iikamim simiir whwonkam idar. Mi sima wi digworaekwo kasa tir tani.

³¹ Mi ta hiriinan iya inkam nwirin siya omakanau hir nwowi mi siir digworaekwowim, nu hir nwowi mi siya wi siir digworaekwo imiiram nuunainam tani, simiir hainakiyam. Mi siya wi hindara didam iuguski. Mi iriipi hiriinan inkam nwirin siya numir hir nwowi mi siya wi omaka tiriir swoki it rani, yuismn imiir hainankiyam. Nningaka. Siya wi hindara didam iuguski. ³² Mi kima Lot siir wig aiir dinokninkinki, saeya om komii Sodom siir swoki haiyug kaokiya mi saiirin Adi Komii siya diriraerarki mi saeya sol ha nwokiya mi yinpaeyamwoia. Mi iriipi hiriinan, kima kipi swoki haiyug kao hindara didam iugusam. ³³ Mi inkamin siyamar naingwonaeyin, Adi Komii siiram naingwo karamae nwowiyin, yo wi hindara kigugu iuguskii. Mi inkamin siyamar naingwo karam nwowiyin mi Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyin mi siir kwonin wi hiriirar nwoyokiyokikaeyami, Adi Komii saikar. ³⁴ Kara kimiir boinkii, ta ni aiirarin, inkam nwiso hi kwiruwa saiirarar whwonkai mi Adi Komii siya sowiir nwirin siir hainami mi siir nwirin, yo wi hirar nwokii. ³⁵ Mi wig iso sowa mi iripa miriiguwaki mi Adi Komii siya sowiir ir aiir nikunami mi ira, ya wi hirar nwokii. ³⁶ Mi inkam nwiso sowa numir hir nwowi mi Adi Komii siya wi nwir iirara nikunami mi nwirin yo wi hirar haiburgigi. ³⁷ Mi kamim siir kigna miriim, sima ta yai aiir wakaeyim mi sima ina sriiyim, Biyan Inkam Komii ti diminin wi papi nimbiam? Mi Jisis siya simiirin boiniyo yai boinkin, maeyauwa inkam whigi nwowa, wakikiyao wabim saiir nwowikim mi inkam whiyyim pi simar mi aei. Iriig.

18

Wiga inkamin yai hidiyin siirim nikiunain saiir whindiriraerarim saiir boiniyo yaiga

¹ Jisis siya boiniyo yai kwira simiir boin simiir niisiisiimauugin sima inokinokin nhwo Adi Komii siirim kwisboinim mi sima kipi nhaku. ² Siya hinina boin mi om

komii whirin yai hidi inkam nwirin hir nwokin. Ti yai hidi inkamin siya Adi Komii siirsi bi swoki ididikin. Mi iriipi hiriinan inkam imiirsi bi mi aingwoyimiyokikin. ³ Mi wig igabae ira ti om iir nwoka. Inokinokin saeya ti inkamin yai hidiyin siirin hinina nini boinuwika, kariir ioan inkamin siya kariir nonkwobumbuam tiri mi kira siir boin huriyinatkaigi. ⁴ Biya ti inkamin yai hidiyin saiir whindiriraeraram bi naingwokin. Mi mhoiya siya siir mhi kwoinauin hinina yaingwo, kara Adi Komii siirsi nidid rani mi kara ikam imiirsi bi mi aingwo ididikin. ⁵ Mi taka wig igabaeya kariirin kigi saeya ninkinanaei. Kiya saiirin yai pi kara whinboini mi inokinokin saeya wi kariiram nitnanaeisi mi kariir pua mhoiya wa nhaku iuguski. ⁶ Mi Biyan Inkam Komii siya ina boinin, kima ti yai hidan inkam biyeyin siir yai imiir wakaeki mi ti yai hidan inkam biyeyin, siya ta wiga saiir yai bidi whindiriraerarin. ⁷ Mi wi panina tiri? Mi ikamim Adi Komii siya nimbiniim siirim mi ni nabe siirim nouim mi tari Adi Komii siya yai wi simiir whinboin tani, aniya? Mi siya kaoguguwi mi tari wi simiir whindiriraerar tani, aniya? Nningaka. Adi Komii siya yai hidan inkam miyikingin. ⁸ Kara kimiir boinki mi siya simiirin siyu wa whindiriraerar sasaugi. Mi mhoiya Yaowae Adin ninomor kouanin siir iya, siya wi saiir kigi ikamim simiirin sima bidi yamsi aingwo tibmiyim, iye? Nningaka? Iriig.

Farisi kamim mi kamim omom omomi umir haiiyim simiir boiniyo yaiga

⁹ Kam sima hinina naingwowi, sima inkam miyikim mi sima hinina naingwowi inkam nhirim sima inkam miyik rani. Ti hiriinan inkamim Jisis siya boiniyo yaiya simiir boinkin, ¹⁰ inkam nwiso nhwo kwisboinim namko omaka Adi Komii siira saiir hiriir. Mi nwirin inkamin omom omomi umir haii ikin mi nwirin Farisi inkamkin. ¹¹ Mi ti Farisi inkamin sasa ha nokwokiyin mi siir mhi kwoinau hirin hinina kwisboinki, Adi Komii kara ti inkam nhirim simiir hiriinan tani, kara ti kariirim sriiyin. Mi sima hiiya tauaeikim mi siyu biyeyar mi tirikim mi wiga mi sopikim. An kara, nningaka. Kara ti inkamin omom omomi umir haiiyin siir hiriinan tani. ¹² Mi wik whiekakim simiirin kara ii kwokwisa haiyaeikin nae karamae. Mi digworaekwo whiekakim kara haiiyim, kara iuura soitkinikin mi haimii pi kariir mi hauuwi. ¹³ Mi inkamin omom omomi umir haiiyin siya arurig ha nokwokiyin mi siya ninomor koua hiriir kaowim pi boriisopi. Nningaka. Mi siir niyin ina kaiyirounainamin mi siya ina boinin, Adi Komii kara dimin biyeyan inkamkin. Kira kariirsi daingwobumbu! ¹⁴ Kara kimiir boinki, ti inkamin omom omomi umir haiiyin, Adi Komii siya siirin inkam miyik yikiuwun. Mi siya siir omaka hiriirar swoki amin. Mi ti inkam nwirin yo. Nningaka. Mi inkam saama naingwonaeyin, yo wi Adi Komii siya nikwowaisii. Mi inkamin saam naingwo karamae nwowiyin mi Adi Komii siya siir inigin wi kougikou haiginki. Iriig.

*Jisis siya yinisim sapisapim simiir nokboinmamaingin
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Mi sima yinisim sapisapim Jisis siirim nikiunanikim. Sima minam naingwokim, Jisis siya in simiir nonkwowim. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ti hiriinan kigiyim mi sima io simiir ywoki. ¹⁶ Mi Jisis siya yinisim sapisapim simiirin ina yikiunan siir kingiin hiriir mi siya ina boinin kima yinisimim kariirim kigninkinki, kima simiir kipi nikidu. Dimusi rani, Adi Komii siya siir ikam whiekakim simiir kigirkakana ti hiriinan ikamim simiirgin. ¹⁷ Kara kimiirin yaimwowar boini, inkamin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir nitam naingwowi mi siya ti yinisim sapisapim simiir hiriinan dwo mi hiriinan karamki nuwi mi siya wi saiir napn nopkainam tani. Nningaki, nningakinga. Iriig.

*Biyan inkamin umir digworaekwo whiekakakin siir yaiga
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Mi Judami biyan inkam nwirin siya Jisis siirin hinina sri nowomwarkaiyuwan inkam miyik mi kara wi panina tiri. Kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin inokinok siir haiyamin, ha? ¹⁹ Mi Jisis siya siir boinki, kira kariirin inkam miyik dimusi dapkin, ha? Adi Komii sasargin inkam miyikin. ²⁰ Kira siyu komii iir bidiyar yinokninkinin. Kira wig kipi hainiki nonkwona. Mi inkam kipi mi isom ao. Mi hii kipi mi tauae mi kira inkam nwirni kipi mi iksisae boinhuriyu, kira kiriir yopii ado sowiirwai yai imiirar wakaeyokna. ²¹ Mi biyan inkamin ina boinin, iya kara yinisima nwonaniyin mi ini tari-inanar yamwoniya kara ti siyu iirar wakaeyoknakin. ²² Jisis siya ta yai aiiir wakaekiyin mi siya siir boinki, diminin whira niki whaowaei. Kira kiriir digworaekwo whiekakim inkam nhirim simiir hauu sima sainim mi kira ti umirim inkam paeprikabim simiir hauu. Mi kira hiriinan tiri mi ninomor kou hirin kira wi digworaekwo whiekakakar nwowi. Mi kira kariir mhoiyar wit. ²³ Mi ti biyan inkamin ta yai aiiir wakaekiyin mi siya ini hikakar ywokiyin. Dimusi rani, siya umir digworaekwo whiekakak inkam kingin.

²⁴ Jisis siya ti inkamin siir mhi kwoinim hikak nwokiyim simiir kigiyin mi ina boinin, inkamin digworaekwo hoimgakakin, siya Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin dimin taemin imiir siir namimin wi minan mirii. ²⁵ Mi haba ti tidiyinin yuis panyin siir no iir ninopkainaminin wi minan mirii. Mi inkamin umir digworaekwo whiekakin siya wi ta haba minan saeya miriia saiiir hiriinan mi mirii rani. Ningaka. Yio wi mi komiigi komii mirii nami Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir namimin. ²⁶ Mi kamim sima hiriinan wakaekiyim mi sima ina boinim mi hiriinanki niuwi mi kwoinbudin inokinokin omwai waiyayokiyokiyin wi nhinga haii? ²⁷ Mi Jisis siya ina boinin, diminin inkamki tir karamae nwowiyin yim wi Adi Komii krimiir Wanin siyar diriraerari.

²⁸ Mi Pita siya ina boinin, wakae, krima krimiir omin mi krimiir digworaekwowim simiir bidi haiburgigim mi krima tisi kiriir mhoiia nitim. ²⁹ Mi Jisis siya simiir boinki, ihi, kara krimiirin yaimwowar boini mi yipiki inkamkin Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakina saiiirim sibgu naingwowin mi siya omaka mi wig mi nomiiyau mi yopii ad yinisim, simiir haiburgik ³⁰ mi ti iiyim Adi Komii siya wi hiriinan ii imiirar swoki inkin hauukiyiwi. Mhoiia iya saeya nimbiyami mi sima kwoinbudin inokinokin omwai waiyayokiyokiyin wi siir haii. Iriig.

*Jisis siya kwoimaka ina swoki boinin kara naonami wa swoki insiin idwowi
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Mi Jisis siya kam iur nwiso siir kigna miriyyim simiir yikuuna mi simiir boinmauu, wakae, panao krima om komii Jerusalem hiriir nami. Mi yai whiekakim profet kamim sima win boinim, Yaowae Adin ninomor kouanin kariiram, sima wa nimbiyamkini. ³² Mi sima kariirin wi kam nhirim isid whiranin Juda inkam tani simiir hauugi. Mi sima wi kariir nigbumbu tumbumbu haiginuwi mi wi yaeyop kariir mi yaswaiyuwi ³³ mi sima kariirin wi idgiu mini nipimpari mi wi kariir nisomaoki mi sima kariirin hiriinan tiri mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi ie hiranki. ³⁴ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ta yai aiiir bi ninokninkinkim. Ta yaiya saiiir yaimwokiyaimwowa saeya simiirsi nimprioka mi sima ta yaiya siya boina saiiir bi sibgu naingwokim. Iriig.

*Jisis siya inkam nhwokwisae nwirin siir haiswoniskikin
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Mi Jisis siya om komii Jeriko kingiin ha nimbiyamim mi inkam nhwokwisae nwirin siya siyu mig hirar nidwovikin. Mi siya inkamim simiiramar mi priikau priikauwikin umir digworaekwovim. ³⁶ Mi siyar wakaewin iikam isid komiyyin napnaniyyim mi siya kam nhirim simiir sriwvin, sima dimu mini? ³⁷ Mi sima siir boinki, Jisisin omisim Nasaretanin isi napnaniyyin. ³⁸ Mi siya ina kauwok boinaekiyin, Jisis kira Devidni isidin siir yinisimkin, kira kariirsi daingwobumbu! ³⁹ Mi kamim hii napnamim sima io siir

ywoki, kira yai tanki. Mi siya ina swoki kauwok boinanaekiyin, kira Devidni isidin siir yinisimkin kira kariirsi daingwobumbu! ⁴⁰ Mi Jisis siya ha namikwonyin mi simiirin ina boinkiyin, siirin kariiram wikuunani. Mi siya kingiin ha natin mi Jisis siya siir sriigi. ⁴¹ Kira panina naingwowi, kara kiriirin pi dimu tiri, ha? Mi siya boin, Biyan Inkam Komii kariir nhwoin wadie swoki okiyim tiri. ⁴² Mi Jisis siya siir boinki, kiriir nhwoin ha kaoki, kiriir naingwo tibmiiya, kiriir nhwoin miyik saeya nwowaiginugikin. ⁴³ Mi bi kimiminkikin siir nhwoin ina swoki kaokiyin. Mi siya ini Jisis siir mhoiyar yamin mi ini Adi Komii siir inig iirar boin wadiekiyin. Mi iikam isid komiyyin sima hiriinan kigiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Iriig.

19

Sakias siir niwiiyin

¹ Jisis siya om komii Jeriko siir yapninopkainam mi ina yapnamin. ² Mi inkam nwirin hir nwokin, siir inigin Sakiaskin. Siya kamim omom omomi umir haiiyim simiir biyan inkamkin mi siya umir hoimgakakin. ³ Siya Jisis siir kigsibim minkin, siya yipikin. Mi iikam isid komiyyin sima hirar nwokin mi Sakias siya inkam priei rani. Mi siya Jisis siir paninsi kigsi. ⁴ Mi siya biya iwitamkwokin mi pae wirin siir iiyam, Jisis siir kigwinam. Siya bidi yinokninkinin Jisis siya pi ti siyu iir napnani mi siya ti pae iir asi nii winkin. ⁵ Mi Jisis siya ta maeyauwa saiir nimbiyam in mi siya koua hiriir kaokiyin mi siya siir boinki, Sakias, kira ha wuuni. Panoa kara pi kiriir omaka hir nwowi. ⁶ Mi siya ha niuun idudunaiiniyin mi siir mhi kwoinim maigimaiga ha nwonaiiniyin mi siya Jisis siirin siir omaka hiriir yikuunam. ⁷ Mi iikam whiekakim sima hiriinan kigiyim mi sima io siir ywo. Siya inkamin dimin biyekakin siir omaka whwonkaiyam dimusi namkin? ⁸ Mi Sakias siya ha ninsiin okwokiyin mi siya Biyan Inkam Komii siir boinki, Biyan Inkam Komii kira wakae! Kara panaoin digworaekwo whiekakim pi bopwoniya tir haigin mimiiri mi kara haimii pi kam paeprikabim simiir hauuwi. Mi kara inkam nwirni diminim kara niksisaie haiiyim mi kara siirin idip idipin wi kwiya swoki hauukiiyuwi. ⁹ Mi Jisis siya siir boinki, tapa Adi Komii siya bidi swoki anmaiwarkainam iikamim ta omaka saiir nwowim simiirin. Ti inkamin siya iripi hiriinan Ebrahim siirar yinisimkin. ¹⁰ Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikamim kiguguwim simiirim hansirikin simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

Miiyan kam iuurim umir haiiyim simiir boiniyo yaiga (Mt 25:14-30)

¹¹ Iikamim sima ta yai aiir wakaekiyim mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir warar mi inkin boin. Mi siya om komii Jerusalem siir kingiin bidi ywowamin, sima hinina naingwokim Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana, saeya wi kingiina kwombini. ¹² Mi siya ina boinin, inkam komii nwirin siya hir nwowin om whir nami mi sima siirin wi nu kigriraowan inkam komii dikmwon owaiginu. Mi mhoiya siya wa swoki iti siir oma tiriir. ¹³ Mi siya miiyan kamim simiir haiburgigim tirin mi siya siir miiyan kam iuurim simiirim yikiugi mi siya umirim simiirin paeyarim hasisa hid hauugi. Mi siya simiirin ina boinkiyin mi kima umir mi simiir mirii mi kima wi kariirar mirii kigwin. ¹⁴ Mi tiki inkamin siir oman iikamim simiir mhi kwoinim ini hauugi hauuga whiyekiyim siiram in. Mi kam nhirim sima kam nhir imiir boin siir mhoiya namim. Mi sima boin, krima pi boriisopi ti inkamin siya krimiir nu kigriraowan inkam komii kipi nwo.

¹⁵ Mi sima siirin ini nu kigriraowan inkam komiyyar yokmw in owaiginuin mi mhoiya siya ina swoki itin. Mi siya boin, ti miiyan kamim simiirim dikiugi, biya umir kara niki hauugikim. Mi kara ninokninkinim tiri sima ti umirim kara hauuwim sima nwinwira pariiga swoki inkin mirii hai. ¹⁶ Mi nwirin bi siya yit, yo hinina boin, biyan inkam kara umir mi ti umir paeyar haso sowiirin, umir paeyarim kam nwira (200 Kina)

mirii hai. ¹⁷ Mi biyan inkam teya boinki, kira miyan inkam wadiekɛn mi mi miyɛkar sibgu miriikin. Mi kira dimin simin siirin bidi sibgu kigriraowin. Mi kara kiriirin pi inig komiigak nwowaiginuugi, kira wi om komii komii iuurim simiir kigriraowi. ¹⁸ Mi nwisaka ina mi itin, yio ina mi boinin, biyan inkam kara kiriir umir paeyar haso, sowiirin umir paeyarim iuura (100 Kina) swoki inkin mirii hai. ¹⁹ Mi biyan inkamin siya siir boinki, kara kiriirin om komii iriayarim simiir kigriraowan inkam nikmwɛn owaiginuwi. ²⁰ Mi nwirin ina mi itin, yio ina mi boinin, biyan inkam kiriir umir paeyar haso tisi tapi nwowo. Kara sowiirin kwankab aka kogin. ²¹ Kara kiriirsiyin dimusi bi nididin, kira inkam paii rani. Diminin inkam nwirki haiginiyin mi kira siirsi bi naingwoyimiyokikin pi kira mi haii. Mi sasaeyim inkam nwirki nankiniyim, iriipi hiriinan pi kira swoki ingugu haii. ²² Mi biyan inkamin siya ti miyan inkam iir boinki, kira miyan inkam biyekin! Kiriir yaiya kara kiriirin wi sairsi boin wokiyopnatkaigi. Mi kira hiriinan ninokninkini, kara inkam miyik rani mi kara diminin inkam nwirki haiginiyim pi kara mi haii mi sasaeyim inkam nwirki nankiniyim pi kara mi ingugu haii. ²³ Mi kira umirim miyanau haigi karamae dimusi nwokin mi kara swoki itkiswo wa pini haini, yaeya umir nhirim simiir warar. ²⁴ Mi siya kamim siir kingiin nokwowim simiirin hiniina boinki, kima wara umir paeyar haso sowiir hai, iki inkamin umir paeyarim kam nwirkakin siir hauugi. ²⁵ Mi sima siir boinki, biyan inkam, siya umir paeyarim kam nwira bidi haiyin. ²⁶ Mi siya ina boinin, kara kimiir boinki, yipiki inkamkin digworaekwo whiekak nonkwowim mi mi miyik miriiyim kara simiirin digworaekwo nhirim wi idwowa swoki inkin hauugi. Yipiki inkamkin digworaekwo hoimgak karamae nwowin mi mi miyik mirii karamae nwowin mi mhoiyya siya wi nanga nanga nwowi, digworaekwowim wi karar swoki hai. ²⁷ Mi yipiki iikamim sima io kariir nwowiyim, sima pi boriisopi, kara simiir mi kigriraowan inkam komii nwowim, kima simiirin tiriir wiku nani mi simiirin kariir whwonkam ida disomaoki. Iriig.

Jisis siya Jerusalem hiriirin inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan napninopkai namkin

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jo 12:12-19)

²⁸ Mi Jisis siya simiir yai aiir nowarkai boin digiyin mi siya biyar yapnamkwokin, siyuin om komii Jerusalem hiriir namiyin siir. ²⁹ Mi siya om Betfasi om Betani, mhu whirin sima dapiyin Oliv siir kingiin nwowamin mi siya biyin inkam nwiso siir kigna miriiyo sowiir yikropki. ³⁰ Mi siya sowiir boinmauugi, kowa iki omin hapi nwowin siirim dam mi kowa pi donki haom irin siir kigi, sima bidi yeyok okwowin pae aka. Mi siirin inkam nwirkin bi nidwokin. Mi kowa pi siir whakainani. ³¹ Mi inkam nwirin siya kowiirin hiniina srii, kowa wara donkiyin dimusi hak hai nami? Mi kowa hiniina dowarkai boin, Biyan Inkam Komiiyin siya magakin siirin. ³² Mi Jisis siya sowiirin ina yikropkiyin mi sowa ha namo mi sowa ti digworaekwo whiekakim siya boinkiyin simiirar ini kigu. ³³ Mi sowa weyinsopin ti donki haomin siir neyokin siir houwhroko mi siir adin siya sowiir srii, kowa wara donki haomin siirin whisarii dimusi haki, ha? ³⁴ Mi sowa ina boino, Biyan Inkam Komii siya siirin magakin. ³⁵ Mi sowa donki haomin ina hainaniyin Jisis siirim. Mi simiir yuisim donki siir idwo yitimwanu. Mi sima Jisis siirin siir idwo yokmwɛn idwo. ³⁶ Mi siya donki siir idwo ha nidwo namin mi iikamim simiir yuisim ini siyu iirar puai winim. ³⁷ Mi siya mhu Oliv siir haiburgigin mi ina yuunamin mi siyuin om komii Jerusalem siirim namiyin, siir kingiin nwoniyim mi iikam isid komiiyin siir kigna miriiyim sima ina maigimaigra bwakai namim. Sima min swoki aingwokikim, kiriepai kiriepaiyim biya sima kigim mi sima ha kauwokniyaeyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. ³⁸ Mi sima ina kauwokiyaeyim, Adi Komii kira ti inkam komii nu kigriraowiyin Biyan Inkam Komiiyin siir inigi nitin siir whinkinsiis haiginu! Iikamim ninomor kouanim sima Adi Komii siiramim wi wadieyar nwowi mi wi mhi hiinsima nwowi. Krima Adi Komii krimiir Wanin

ninomor kouanin siiramar daingwo iski siir inig hainanam. ³⁹ Mi Farisi kam nhirim sima ti iikam isid komiiyin saika ninkin okim mi sima Jisis siir boinki, nowamwarkaiyuan inkam, kira io kamim kiriir kigna miriiyim simiir dwoki sima yai tanki! ⁴⁰ Mi siya ina yowarki boinin, kara kimiir boinki mi yai mikrim nwowi mi wi siya imar kauwok boinki, kariir inig hainanam. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalem siirsi nougin

⁴¹ Mi Jisis siya om komii Jerusalem kingiin nwowamin mi siya om komii iir kigin mi siya ini siirsiyar youwin. ⁴² Mi siya boin mi ta ii aiirin kira hinina ninokninkini, siyiuin hiinsima kiriir nwowaiginuwiyin, yio wi wadeyar mi owi mi tariinanin ti diminim aowa aowa nwowim, kira simiir bi kigim. Mi kima wi miyik nwo rani. ⁴³ Kira wakaeki! Mhoiia ii kwira nimbiamyami mi sima wi io kiriir nwowi mi sima ieyin wi whira nopi yaii kinaka niniiyim. Mi kiriirin hinda tinda wi simar kaeyokwai irkaki. ⁴⁴ Mi sima wi kiriir nonkwobumbu ninkini mi iikamim ta hiir aiir kinaka nwowim simiir warar. Mi sima siiyam wi siya nhirni idwo kigninkingik rani. Nningaka. Dimusi rani, kira iya Adi Komii siya kiriir nanmaiwarkainanaei saiir bi naingwokin. Iriig.

Jisis siya iikamim omaka Adi Komii siira umir saiir ninwowana haiyim simiir nhinikropkikim

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jo 2:13-22)

⁴⁵ Mi Jisis siya omaka Adi Komii siira saiir napninopkai namim mi siya iikamim umir mi ta omaka aiir miriiyim simiirin ina yikrirop atkiigiyim. ⁴⁶ Mi siya simiir swoki boinki, Yokwo Komii saeya hinina boinka, kariir omaka Adi Komii siirim kwisboinan omakaka. Kima saiirin haiyan kamim simiir omakanan diriraerarkim.

⁴⁷ Mi inokinokin siya iikamim simiirin omaka Adi Komii siira saiirar nowomwarkaiyuwukin. Mi prismi yaowae adim mi siyiu komii ninokninkiniyim mi iikamim simiir baiyan kam ikim, sima Jisis siir nisomaoni siyiuim noksirkim. ⁴⁸ Mi iikam whiekakim sima Jisis siir yai wakaeyamar naingwokripkaii mi kamim simiir bi nwowiyim siir nisomaoni siyiuim asi noksirgugugim. Iriig.

20

Sima Jisis siir srigim siirin inigak nhinga nwowaiginugin

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Mi igwira Jisis siya omaka Adi Komii siira, iikamim simiirin yai saiir hir boinmauugin mi yaiwin miyika saiir warar mi inkin isiisiimauugin. Mi prismi baiyan inkamim mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi kamim bi nwowi ikim. Sima siirim nitkim. ² Mi sima siir boinki, kira krimiir boinmauugi, kira inig komii papi haigin kira ta miya saiir miriiyin? ³ Mi siya simiirin hinina yowarki boinki mi an kara iriipi hiriinan yai kwira kimiir sruiyim tiri. Kima kariir boinmauugi, ⁴ ta baptaisa Jon siya hauuwa ya Adi Komii siirga, iye? Inkamniyar diminka? ⁵ Mi sima ini sima sima yomboin amboinim mi krima hinina boini siya Adi Komii siir hiranka nitkin. Mi yio siya wi hinina kwaboini, kima Jon siirim naingwo tibmii karamae dimusi nwokim, ha? ⁶ Mi krima ha boini, yio inkamniyar diminkin mi iikam whiekakim sima wi siyani krimiir kaiyimiki whisarii rani, sima hinina naingwo tibmiikini Jon siya profetkin. ⁷ Mi sima Jisis siir yai aiir asi nowarki boinkim, krima ninokninkin tani, Jon siirin nhinga nimbingin. ⁸ Mi siya simiir boinki mi ankara iriipa hiriinan kara kimiirin pi hinina mi boinmauu rani. Kara ta miya saiir miriiyin ti hinin inig komiiyin nhinga hauugin. Iriig.

Inkam biyeyim numir waina saiir kigiraowiyim simiir boiniyo yaiga

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Jisis siya ta boiniyo yaiya iikamim simiir boinka. Inkam nwirin wain ninkinkin numir. Mi ta wain numira kam nhirim simiir in yonkwo sima umir mi saiir miriiyim. Mi

siyarin om whirin aru nwowin ii haruwa bi nini owoukin siirin. ¹⁰ Mi iya numir waina saiir ningugu haiyana mi siya whisarii mai primiriyyan inkam nwirin siir yikropki, ti kamim numir waina saiir miriyyim simiirim. Siya minam naingwokin ta numira saiir nae nhirim siir hauuwim. Mi kamim sima ta numir aiir miriyyim sima ti whisarii mai primiriyyan inkamin siir yipimparki. Mi siirin ini nninga nninga swoki ikropkiyin. ¹¹ Mi siya miyan inkam nwirin ina swoki ikropkiyin simiirim. Mi siirin iriipi hiriinan ina mi tirbumbu haiginugiyin mi sima siirin ini nninga mi ikropkiyin. ¹² Mi siya miyan inkamin nwoimaka ina mi ikropkiyin. Mi sima siir tirbumbu haiginugi mi siirin yaba hiriir yikrirop apniki. ¹³ Mi numiran adin siya boin, kara wi panina tiri? Kara wi kariir yinisim yinkamiyyin kara naingwokwonanaeyin wi siirar nikropki mi sima wi siir yaiyar nwoki wakaeyoknaei. ¹⁴ Mi ti kamim ta numir aiir miriyyim sima kigwin siir yinisimin namin. Mi sima hinina boin, ti yinisimin siya numiran adin siir yinisimkin. Humbae, krima siir nisomaowi mi ta numira saiirin wi krimar nwoki onkwowim. ¹⁵ Sima siirin numira saiir hiranki kinaniyamim mi siirin numwo hir yisom itkingik. Mi Jisis siya simiir sriigi mi ta numira saiir adin siya simiirin wi panina tiri, ha? ¹⁶ Mi siya wa niti, ti kamim ta numir aiir miriyyim wi siya nisomsom aokaowi. Mi siya ta numir waina kam nhirmi hauugi. Mi ti iikamim sima hiriinan wakaeyim mi sima ina boinim, siya hiriinan kipi tirmimim. ¹⁷ Jisis siya simiir kaokiyin mi ina sriigiyin, ta yaiya Yokwo Komii saiir nwowim saiir yaimwoka yaimwowa panina boinka?

Ti yinpaeyin omaka miriyyan kamim sima nitkaigiyin tariinanin siya ini biyan yinin omaka kougou nwowin siir hiriinan yimbiamin.

¹⁸ Iikamim sima ti yinpaeyin siir idwo nikii, wi hindara niki ikrimkrip uguguski. Mi ti yinpaeyin siya inkam nwirni idwo nikii mi siya wi ti inkam iir nisimsin uguski mi wi dimin sisimnan namwo iuwi, Jisis siya hinina boinkin.

Umir hauuni siyugin.

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi prismi biyan inkam ikim sima ina ninokninkinim Jisis siya ta boiniyo yaiya simiirar boini. Mi ta ii aiararin sima ina nhingiyim siir nonkwowam mi ini iikam imiirsi yididim. Iriig.

²⁰ Mi sima siirimim ina kaowim. Mi sima kam nhirim simiirin umir saingi mi ina yikropkiyim siir kanau kigam. Mi ti kamim sima inkam miyiknan niksisaenamkim, sima siirim kinankiugim. Siya pi yai biye kwir boini mi sima siirin wi inkam komiyyin nu kigriraowiyin wi siir in hauuwi siya hidam mi siir wi hik kimpipisu siya hauuwi. ²¹ Mi ti kamim kanau kaowim sima Jisis siirin hinina boinki, inkamin dimin taeminim sim nowamwarkaiyuwiyim krima bidi yinokninkinim, kariir yaiya saeya ini wadiyar ywowa, kira iikamim simiirin yai miyik imiirar sibgu boinmamauuwikin. Kira kamim inigakim simiirsi bi nididikin. Nningaka. Kira Adi Komii siir siyuim mi siir yaimwokiyaimwowim, iikamim simiirin saiirar boinmamauukin. ²² Kira panina naingwowi? Krima umirim takisa inkam komii Sisa om komii Rom kigriraowiyin siir hauu, aniya? Iye? Nningaka? ²³ Mi Jisis siya bidi yinokninkinin, ta sima siir kinankiua. Mi siya simiirin hinina asi boinkin, ²⁴ umir kwira kariir wisiimauugi. Ta aknain inig minim ta umir aiir nwowim nhiniirga? Mi sima boin, Sisa siirga. ²⁵ Mi siya simiir boinki mi Sisa siir diminin yo kima om komii Rom siir kigriraowiyin Sisa siirar hauu. Adi Komii krimiir Wanin siir diminim yim kima Adi Komii siirar timi hauu. ²⁶ Mi ta yaiya saiirin iikamim simiir whwonkam ida wi swoki kinankiu rani. Dimusi rani, siya yai biye kwir bi boinkin mi sima ta yaiya saiir saiirar yaingwokwonanaeyim mi sima yai bi wakae boinkim. Iriig.

Sima Jisis siirin iikamim naonamiyim mi ha swoki insiin idwowyim simiirim sriigim
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Mi kam nhirim Sadyusini isidin simiir hiranim sima Jisis siirim nitkim. Sadyusi sima hinina boinkim: Inkamin naonamiyim bi swoki insiin idwowikim. ²⁸ Mi sima siir sriigi, inkamin dimin taemin nowomwarkaiyuwiyin Moses siir yai kwira biya krimiirimin hinina winboinkika mi inkam nwirin wig nonkwonaei mi siya yiniekak bi nwokin mi ha naonami mi ti inkamin siir wiga wi siir nomousim ieyar swoki haii. Mi siya wi siir yaowaeyin siir yinisim imiir nwoki iyowim. ²⁹ Mi iwinyaowim iriyyar nwisa nwowi. Mi yaowaeyin wig siya yonkwona mi siya ini yinisim karamaeyar yaonamin. ³⁰ Mi nwisaka siya swoki onkwona ta wig aiirin. ³¹ Mi mhoiyya nwoimaka iriipi hiriinana mi tir. Mi ti iwinyaowim ta wig aiir nonkwonam sima ini yinie niyo karamaeyar yaokaowim. ³² Mi mhoiyya ta wiga iriipa hiriinan ina mi aonama. ³³ Mi iyya inkamim naonamiyim sima nnsiin idwowi, ta wiga saeya wi nhiniir wig nwowi, ti iwinyao iriyyar nwiso saiir nonkwonam sima?

³⁴ Mi siya simiir yai aka hinina yowarkii boinki mi tariinanin ti nu iirin wigkamim wa napninkwonaei. ³⁵ Mi iikamim naokaowim sima ha swoki insiin idwowi mi omwai waiyai mhoiyya sima wi wigkam ninap nonkwonani siyugak nwo rani. ³⁶ Mi sima wi nao rani. Sima wi Adi Komii siir paekwosimim simiir hiriinan nwowi. Adi Komii siyar hidnnsiin idwokin ie hirankin. Mi sima wi siir yinisim asi nwowi. ³⁷ Moses siya krimiirin bidiyar sibgu boinmauwun, iikamim ie anki swoki nnsiin idwowyim simiirin. Yokwo Komii saeya ti paekopim, paeya niutingi karamae nwowi saeya nunamin simiirin hinina boinka, Biyan Inkam Komiiyin siya Ebrahim siir Adi Komiiyin mi Aisak, Jekop sowiir Adi Komii warargin. ³⁸ Mi iriipi hiriinan kamim naowim, Adi Komiiyin simiir Adi Komii rani. Nningaka. Ti Adi Komiiyin kamim omwai waiyayokiyokiyim ieyankin nnsiin idwowyim simiir Adi Komiiyin. Mi iikamim Adi Komii siya nimbimim mi omwai swoki waiyam mi sima inokinokin wi Adi Komii saikar nwoyokiyokikaeyami. ³⁹ Mi siya hiriinan boinin, kam nhirim siyu komii ninokninkiniyim, sima siir yai aka ina yowarkii boinim, inkamin dimin taemin nowamwarkaiyuwiyin, kira yai wadieyar boinkin. ⁴⁰ Mi sima yai nhirim siir swoki sriyamim ini yididim. Iriig.

Jisis siya Farisi simiir sriigin inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Kraisin krimiir nan-maiwarkainanin siirim

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi sima hinina dimusi boinkim, kraisin Devidni yinisimkin, ha? ⁴² Mi yokwo Samim Devid siya hinina boinkin, kariir Biyan Inkam Komiiyin siya kariir Biyan Inkam Komii iirin hinina boinkin, kira kariir ina iniga saiir didwo.

⁴³ Devid siya Krai siirin hinina boinkin, mhoiyya kara kariir sau omomin wi kariir aowa nokmwun owaiginuwi.

⁴⁴ Devid siya siirin Biyan Inkam Komii dapikin. Mi siya siir yinisim dimusi swoki kwokukin mi Farisi kamim sima hinina sriigim, ha? Iriig.

Kamim siyu komii nowamwarkaiyuwiyim simiir siyugin

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

⁴⁵ Mi iyya iikam whiekakim sima hirar nwowim sima Jisis siir yaiya saiirar wakaekim. Mi siya kamim siir kigna mariiyim simiir boinki, ⁴⁶ kima ti kamim siyu komii ninokninkiniyim simiirsi mintarao. Sima yuis priei ara nii apamar naingwowikim. Mi sima minamar mi aingwowikim, iikam whiekakim sima simiirin maeyauwa iripa nwoyiya saiir nokboinmamarim. Mi sima minamar mi aingwowikim iikam whiekakim simiir whwonkam ida omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeiya mi saiir biyan ipii imiir nidwokaiyim. Mi biyan ipiyya nae komii nidwokai aeyim saiir mi idwokaiyim. ⁴⁷ Mi sima wig igabaeyim simiirar mi iksisaeikim. Simiir omaka imiir nii kinimbimbir haiikim. Mi sima nhowo priei minam kwisboini iikamim simiir inig hainanim. Mi mhoiyya Jisis siya niti sima wi hik ti hiriinan dimin imiirsi haii. Iriig.

21

Wig igabaeya saeya umir Adi Komii siir hauuga (Mk 12:41-44)

¹ Jisis siya ha kaoyokiyokiigiyyin mi siya kam umirkakim sima umir miyya Adi Komii siir omaka saiira, saiir nitkaikaiyuwi. ² Mi siya kig wig igabae paeprikaba mi saeya umirsim kwiso Adi Komii siir miyanau hiriir haigigi. ³ Mi siya ina boinkiyin, kara kimiirin yaimwowar boinki, wig igabae paeprikaba saeya umir komii iirar haigigika mi saiir siyyin saeya hauugiya umir ini ti iikam whiekak imiir haiburim. ⁴ Ti kara hiriinan dimusi boin tani. Mi ti iikamim sima umir whiekakakaigim mi sima haimeiyara hauugikim, diminin Adi Komii siir priihauunan. Mi ta wiga saeya umir karamae kinga. Mi saiir umir haimeisima ini simiirar hauuswokiyyim. Mi saeya nae sainan umir karamaeya ywokiya. Iriig.

Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir boinkin wi sapi bimbirgi (Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Kam nhirim sima hinina boinkim Adi Komii siir omaka aiirin, ta omaka saeya omaka wadieka sima siya miyyikim simiir puaigim mi diminin Adi Komii siir priihauuwim simiir warar mi puaigim. Mi Jisis siya boin, ⁶ ti digworaekwowim tariinan kima kigim, iya nimbiyami mi sima siya nhirin wi siya nhirni idwo kigninkin o rani. Mi sima wa nhimhinkii iuguguski mi simiirin wa nitkaigaiki. Iriig.

Jisis siya hik whiekakim nimbiyamanim simiir boinkin (Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Mi sima siir sriigi, inkam nowamwarkaiyuan inkam, ti diminin wi paka hinin iya sae nimbiyami? Mi wi piki hinin diminin siya nimbiyami biyyin mi krima wa nwoki inokninkinim, ti diminin ini kingiina nwowim wi simbi nimbiyami, ha? ⁸ Mi Jisis siya ina boinin, kima mintarao, kimiirin wi sima niksisaesi. Mi sima whiekakim sima wi kariir inig iir nini dapni mi sima wa boini, ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyyin, yio karargin! Mi sima wi hinina boini, iya kingiin nwowa mi kima simiir mhoii kipi nam. ⁹ Mi mhoiyya kima wi hinina wakaei sauwa ini ninita mi yaiyya ini mi iniyya mi kima kakak kipi nwo. Ti hiriinan diminin bi wi sima nimbiyami mi kima iya Jisis siya nitina wi asiima niki imbiyam tani. Ningaka. ¹⁰ Mi siya simiirin hinina boinki, nu whiran iikam isid whirin, wi nu whiran iikam isid whirin yaii sima ninii. Mi inkam komii nwirin nu kigriraowiyin siir isidin, wi inkam komii nwirin iriipi nu mi kigriraowiyin wi yaii siir isid inaka mi ninii. ¹¹ Mi ti nu iirin nin komii komiiyyim wa nimbiyami. Mi maeyau nhirim mhi komii wa mi aowi mi naokao komii komiiyyim wa mi imbiyami. Mi ninomor kou hirin wa nimbiyami dimin kirieyyim kimiir kwoin imiir kimainokam.

¹² Mi ti digworaekwo whiekakim wi niki imbiyam tani mi sima kimiir nonkworimdinu diriraerar bumbuwu. Mi sima kimiirin wi omaka Adi Komii siira wi saiir hir boinhuriyyu boini mi sima kimiirin wi maeyau biyye huyokiyokaiyya mi biyye miriyya wi saiir nikmwun apninopkaigi mi sima wi kariir inig iir nikwowaisiyyim tiri, whisarii rani, kima kariir mi kigna miriigim mi kimiirin wi sima nikiunami, inkam komiiyyin nu kigriraowiyin mi kamim omom omom kigriraowiyim simiiram. ¹³ Ti hiriinan iya saeya wi kimiir siyyu miyyik nwowi kariir yaiwin kibi aiir boinmimauuwim. ¹⁴ Mi kima yaiyya kima nowarkii boinana simiir saiirsi kipi naingwoyimiyyok. ¹⁵ Mi yaiyya kima boinana wi kara hauuwi mi ninokninkin aka. Omomim sima ta yaiyya kara hauuwa wi saika nantamyiriyir tani. ¹⁶ Kimiir yopii ad mi nomousisim nomiiyyau mi kimiir iripa o nhieyyim kimiirin wi sima kinmauu iti kimiir sau omomin simiirin. Kimiirin nhirim kimaka nwowim wi simar nisomaowi. ¹⁷ Iikam whiekakim simiir kwoinin haughauga wi dimusi whiyye rani kimiiram, kima kariiram naingwo tibmiigim. ¹⁸ Mi kima kariiram naingwo tibmiikini mi kariir mi aiir sibgu onkworinu mirii mi kima wi swoki

kigugu rani. Nningaka. ¹⁹ Kima kiriyar sibgu o mi kima kimiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wa swoki haiyim. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalem siir boinkin wi sipi nidwomaii
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ Mi mhoiia kima ha kigi sauan omomin ini om komii Jerusalem siir namwokwoyokainiyim mi kima ha dinokninkin, iya ti om komii iir nidwomwaiyana ini kingiin nwowa. ²¹ Mi taka iya nu Judia hiran iikamim sima wi mhu iir nidamami. Mi iikamim hir nwowim sima ti om komii siir haiburgik mi maeyau kwira dam. Mi iikamim om komii siir yaba nwowim, sima siir hiriir kipi swoki am. ²² Dimusi rani, taka iya ya saeya Adi Komii siya swoki tirbuwana iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim simiir dimin biye whiekakim simiirsi mi yai whiekakim Yokwo Komii saiir hir nwowim wa nimbiamkini. ²³ Mi naingwoyimi yok komiiga wigim yinpiugak nwowim mi wigim yinisim mwai haigiyu imiiaeyim ta iya saiirin! Hik komiia wi ti nu iir nimbiammi mi Adi Komii krimiir Wanin siir kwoinin haughauga whiyeya wi ti iikam isidin siir naeyiskaiyuwi. ²⁴ Mi simiirin wi kamkiu ieyar niuguguski. Mi simiirin wi simiir sauan omom ieyar ninkinikou hainami mi simiirin nu whiran isidin simiir bopwoniya nini hauugigi. Mi iikamim naingwo tibmii karamaeyim simiir iga om komii Jerusalem siir namikwoni mi ti iikam isidin sima wi hiriirar digi mi om komii Jerusalem wi simiir iniga nwowi mi wi simiir iya Adi Komii siya nimbina simiiram wi saiirar digi. Iriig.

Yaowae Adin ninomor kouanin siya nitni ii aeya
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ Dimpinpai diminpai wa nimbiammi bie bwan nauun simiirin. Mi nu tirin iikam isid whiekakim simiir kwoinin wa noki, hinin komiia bipibipiyakina whii komii Solwara hir saiirsi. ²⁶ Mi iikam whiekakim simiir kwoinin wa naingwowi. Aei! Dimu dimin biyekin krimiir nimbiamin mi simiir kwoinin wa noki mi nhwo wa mi aowabrombrokainami. Dimusi rani, dimin komii komiiyim ninomor kouanin wi ninanar nitki. ²⁷ Takana saeya nimbiammi iya mi wi sima kigwini kara Yaowae Adin ninomor kouanin ini waumirsim kwira saika ninkin itin, siya kirie komiigakin. Mi dimin komiiyin paenan niuyaeiyin wi saika ninkin iti. ²⁸ Mi mhoiia ti dimin hiriinanin sima nimbiam bwakaii mi ta iya kima wa dokwo. Mi kimiir mwowim wa kinansiina kaoki. Dimusi rani, iya Adi Komii siya kimiir nanmaiwarkainana saeya kingiin bidi yamwoniya. Iriig.

Whrou siya ii nisisimauuwikin
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir boinki. Siya ina boinin, kima whrou siir kigi mi pae nhirim simiir warar. ³⁰ Mi kima hinina kigi auwim ini nisabim whrou wokam, kima ha dinokninkin op komiigi niuni iya ini kingiin nwowa. ³¹ Mi iriipi hiriinan kima ti digworaekwo whiekakim nimbiamim simiir kigi mi kima wa dinokninkinki, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. ³² Kara kimiirin yaimwovar boinkini, iikam whiekakim ta ii aiir niki owim sima wi niki ao rani mi ti dimin whiekakim sima wa nimbiammi. ³³ Nu ninomoro yo wa digi mi kariir yaiya wi wara dig rani. Nningaka. Iriig.

Mi kamim siir kigna miriitim sima mintarao

³⁴ Mi kima, kimasiyar mintarao inokinokin kima nae naeyarimar kipi naingwo, kima opa kwiya whaowaeiya saiir kipi kwiya. Mi kima dimin taeminim piu aiir nwowaiginuwiyim wadie, simiiram kipi naingwo. Mi siyu hiriinanin kimiirin wi siya nikwowaisii, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir iya saeya wi kimiirar nimbini, sauin wraisu namitiuwiyin siir hiriinan. ³⁵ Iya kara swoki iti, ta iya iikam whiekakim mi nu haimiihaimiiyim hinda tinda nwowim wi simiir nimbiammi. ³⁶ Inokinokin kima hindara waikao. Mi inokinokin kima nhwo Adi Komii siirimar

kwishoinanae, siya kirie kimiir hauuwim. Mi ti diminin siya nimbiyami mi kima wi wadieyar nwoki mi kima wi Yaowae Adin ninomor kouanin wi siir whwonkam ida nokwowi.

³⁷ Mi inokinokin Jisis siya iikamim simiirin Adi Komii siir omaka saiir hir nowamwarkaiyugin. Mi niyaka siya pi mhu whirin sima dapiyin Oliv pi siir nini whwonkaowi. ³⁸ Mi iikam whiekakim sima imuma ngingiyakwokikim Jisis siir yaiya saiir wakaeyim Adi Komii siir omaka saiir hir. Iriig.

22

Prismi biyan kamim mi kamim siyu komii ninoknikini ikim, sima Jisis siir nimprio hainam tirkim.

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jo 11:45-53)

¹ Mi iya wou nikwo aeiya dimin whirki kimbu karamae nwowiya bretin yis kara-maeyin siira, sima saiirin Pasova dapikim saeya wi sapi nimbiyami. ² Mi prismi yaowae adim mi kamim siyu komii ninoknikiniyim, sima Jisis siir nisomaoni siyuam hansirkim. Mi sima ini iikam imiirsi yididim. Mi sima ina boinim, krima Jisis siirin wi panina nisomaowi?

Judas siya Jisis siirin bidi yimbinin bi nwowi kamim simiir napwouwim.

(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

³ Mi Setan siya Judas Iskariot, sima dapiyin, siir kwoin iir hurworwokaigin. Mi siya ti kam iuur nwiso Jisis siir kigna miriyyim simiir nwirkin. ⁴ Mi Judas siya prismi yaowae adim mi kamim Adi Komii siir omakam simiir kigiraowiyim, simaka ini boiniu. Siya hiriinan minam tirkin, Jisis siir nisomaoni siyuin siirim hansirkim simiir in hauuim. ⁵ Mi sima ini maingimainga ywokiyim. Mi sima ina kitibmii boinim umir siir hauuwim. ⁶ Mi Judas siya simiir yai aiirin ini wadieya ywokiyin. Mi siya ina hansirin Jisis siirin simiir kinmauu itim. Mi siya minam naingwokin iikamim sima ti diminin siir kipi ninoknikin. Jisis siir kinmauu iti. Iriig.

Inkam nwiso Jisis siir kigna miriyo yaewouwa saiir naeyim sowa ini diriraerarkwokin

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jo 13:21-30)

⁷ Iya wou nikwoaeiya, dimin whirki kimbu karamae nwowiya, bretin yis kara-maeyin ina yimbiyama. Mi ta iya sima sibsib yinisim iirin wi saiir nisomaowi, ta Pasova nae komiyya saiir naeyam. ⁸ Mi Jisis siya Pita, Jon, sowiir yikropki mi siya sowiirin, ina boinim mauugiyin, kowa dam, krimiir naeyim wou nikwo aeyim, pasova, pi kowa tini diriraerarkwokin, krima naeyam. ⁹ Mi siirin ina yowarkii boinkiyin, kira panina naingwowi, krira pi papi diriraerar haigin kwokini? ¹⁰ Mi siya sowiirin ina boinmauugiyin, wakae! Kowa pi om komiyya hiriir napn nopkainami mi inkam nwirin op twokak haiyapni, siya kowiirin pi siyu hir napyiskaiwini mi kowa pi siir mhoiyar dam. Mi omaka siya mi apn nopkainami, wo kowa pi saiir warar timi apn nopkainam. ¹¹ Mi kowa pi ta omaka saiir adin siir tini boiniu, inkamin dimin taemin nowomwarkaiyuwiyin, siya hinina boinkikin, siir maeyaua huuyokiyokaiya, nae diriraerarana ini papi nwowa? Kara mi kariir mi kigna miriyyim kamim, krima nidwokai aeyam, ta Pasova aiir. ¹² Kowiirin wi siya nisiimauuwi, maeyau komiyya huuyokiyokaiya koua nwowa pi saiir nisiimauuwi. Ta maeyaua hi mi ipii digworaekwo whiekakim nae min kowa diriraeraranim ini hirar nwokwokinim. ¹³ Mi sowa ha namo mi sowar kig, digworaekwo whiekakim, Jisis siyar boinkiyim hirar nwowi. Mi sowa yaewouni naeyim Pasova ina ini diriraerariuwo. Iriig.

Jisis siya bret mi op wain opa siir kigna miriyyim simiir hauugin

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)

¹⁴ Mi iya ha nimbiamama Jisis siya, siir aposel kamim simaka yidwokai hiya saiir. ¹⁵ Mi siya simiirin ina boinin, kara kimaka ta yaewou komiia Pasova, saiirara gwomama aenami. Kara wi kapi naowi. ¹⁶ Kara kimiirin yaimwowar boinkii, kara ta yaewou komiia Pasova kara wi yaeya yaewou swoki ikwonikripna rani. Wi iya Adi Komii siya, siir iikam whiekakim simiir kigirkakana, wi saiir nadigiuwi. ¹⁷ Mi Jisis siya mobisimin op wainkakin ira hai mi siya nhwo Adi Komii krimiir Wanin siiram ha kwisboinkiyin mi siya ina boin wadiekiyin, Adi Komii siirin mi mhoyiya siya ina boinin, ha, ti hai, kima kimar ti onkwokwo kwiaeyam. ¹⁸ Kara kimiirin pi hiniina boinkii, kara pi ta wain opa tariinanana pi saiir kwiaeyam. Nningaka. Wi iya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana wi saiir nadigiuwi. ¹⁹ Mi Jisis siya bretin ina mi haiyin mi siya ina mi kwisboinkiyin, Adi Komii siiram mi siirin ina boin wadiekiyin. Mi siya simiirin ha ninoop hauuwun mi ina boinkiyin, tariigina ya kariir kip aeya, kara kimiirin minam hauugin, kimiir kirie haiginuwam. Mi kima hiriinan tiri mi wi kariiram nwoki aingwokiyim. ²⁰ Mi sima ha nae digiyim mi siya op mobin iriipi hiriinana swoki tir. Mi siya simiir boinki, tiki mobin op wainkakin, ya kariir nhie aeya, ya nimbun win aeya. Kara kimiir whinkinsiis haiginuwam naingwokin.

²¹ Kima kaoki! Inkamin wir kariir napwouwanin, ini kanaka warar ninkin idwokaiyin ta hai aiirin. ²² Yaowae Adin ninomor kouanin wi sipi naowi, Adi Komii siya nimbina wi saiir hiriinanar tiri. Mi kara minsi naingwoyimiyoiki, ti inkamin wir kariir napwouwin, siirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii. ²³ Mi siya hiriinan boinkiyin mi kamim siir kigna miriyyim, sima ini sima, simar yinsrii ansriyyim, ti hiriinan siyiuin siirin wi nhinga diriraerari? Iriig.

Jisis siir kigna miriyyim sima yai minam ninkinwaomwarkii boinkim yipikin biyan inkamin

²⁴ Kamim siir kigna miriyyim sima yai kwira saiir ninkinwaomwarkii boinkim. Sima boin, krimiir bi nwowan inkamin yipikin, ha? ²⁵ Mi Jisis siya simiir boin, nu kigriraowiyim inkamim yim inig komiigak bidi yowim, iikamim simiir kigriraowamin. Mi sima ha naingwowi iikamim simiirin nomiiyau dapim. ²⁶ Kima, kima kima hiriinan kipi tir. Nningaka. Inkamin kimiir bi nwowam tiri, siya inkamin i idao nwowiyin siir hiriinan dwo. Mi kimiir biyan inkamin siya miyan inkamnan dwo. ²⁷ Yipikin biyanin, ha? Mi tari ti inkamin hindara priiyidwo aeyin siya, iyie? Si rani mi tari inkamin nae diriraerariyin mi tari siya, aniya? Kimiir kwoinim ha naingwowi siyargi niuwi, aniya? Nningaka. Yio inkamin nae naeyin, siya. Mi an kara ti kimakar mi idwokai aeyin, ini iriipi miyan inkamar mi owin, kimiir kinsiis haiginuwam.

²⁸ Iya dimin taeminim, kariir kinanankiuim, wim kima kanakar nwokim. Kima kariir bi haiburgim, kima ini kanakar yitinakukripkaiyyim. ²⁹ Mi iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim, simiir kigirkakana ya kariir bidi hauugiya. Mi iriipi hiriinan kara kimiir bidi mi hauugiyin. ³⁰ Mi kariir iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana kima wi kanakar nidwo ae kwiaeyi, kariir hai aiirarar. Mi kima wi ipiia, inkam komiyyim nu kigriraowiyim simiira wi saiir nidwokaii. Mi kima wi Isrel simiir isid iuur whiso wi simiir yai hidan inkam nwowi. Iriig.

*Pita siya digumii Jisis siir haimriiyugin
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jo 13:36-38)*

³¹ Mi Jisis siya Saimon Pita siir boinki, saimon, saimon! Wakae! Adi Komii siya wadie bidi yokiyin Setan siirin, kimiir kinankiuwam. Mi siya kimiirin wi widim sim ninibrombropiyim, wi hiriinan ninibrombropi, witnidim yim sima mi kasim yim sima. ³² Mi kara nhwo Adi Komii siiram bidi kwisboinin kariiram. Mi kariir naingwo tibmiya wi digi rani. Mi mhoyiya kariir kwoinin kisina haigii mi wi kariirim nwoki itim. Mi kira wi kariir nomiiyauim. Simiir nwoki whindiriraerim. ³³ Mi Pita siya siir boinki, Biyan

Inkam Komii, kara maeyaua hūyokiyokaiya kinaka nikin hūgripkiikikaiyim nīdid rani mi kara wī kinakar mi aowi. ³⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, Pita, kara kīriirin pi hinina boinkii, panao niyaka iuumin pi nik karama niki owi mi kira kariir inig iirin, idip idipin wī kwoima miisaei, hinin, kara Jisis siir bi ninokninkin. Iriig.

Umir miya mi nib mi kamku ikin simiir yaiga

³⁵ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir srii, biya kara nikropkiya kimiir mi kima umir miya mi nib min, kamku min bidi hainamim, aniya? Mi yim sima ina boinim. Niingaka, niingakinga. ³⁶ Mi mhoiia Jisis siya simiirin hinina boinki mi tariinanin inkamin umir miya mi nib minkaki niuwi, yim simiir warar timi inkin hainam. Mi inkamin kamku karamki niuwi, yo wī siir yuis aiirar timi hainam, inkam nhrkim sim sainim mi yo siya, wī siir kamku iir nwoki sainim. ³⁷ Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hinina boinkika, sima siirin wī iki inkam biyeyim wī simiir in hauugii. Kara kimiirin pi hinina boini, tiki diminin kariirin wa nimbiamyami. Kaimwoka, tiki yayim Yokwo Komii saeya boinkiyim, tariinanin tisi bidi yimbiniyim. ³⁸ Mi kamim siir kigna miriyyim sima boin, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira kigii! Krīma kamkuwo whisa nwowi, tirin. Mi siya simiir boinki, hindara daingwo owougi, kima kariir yai aiir ninokninkin tani. Iriig.

Jisis siya nhwo mhu Oliv hir kwisboinkin

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Mi Jisis siya ha namin mi siya mhu Oliv hiriir yam, nugak siya niki tiryakwokin saiir hiriinan. Mi kamim siir kigna miriyyim sima siir mhoiyyar yam. ⁴⁰ Mi siya ha nimbiamin ta maeyau aiir mi siya simiir boin, wim kima nhwo tir kwisboin, Adi Komii siiram. Mi ti diminin wī kamiiram pi kinankuwisi. ⁴¹ Mi siya simiirin ha haiburgigin mi yo siya arurig sa ini owiu. Siiya Inkamki kabitkiya mi arurig ha namikaiyuwiya saiir hiriinan. Mi siya Adi Komii siiram ogmwo hir ini huii, nhwo siiram kwisboinim. ⁴² Mi siya ina boinkiyin, Adi Komii, diminin kira tirimar naingwowi, ti dimin biyeyim, ti kariir nipiyaokiyim, simiir swoki haiyam tiri, yo kariirar kwoinkin. Kira kariir kwoin iir kipi nwo. Niingaki, niingakinga. Kira kariir kwoin iirar dwo. ⁴³ Mi Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siiram, siya yauni kinsiis haiginuni. ⁴⁴ Jisis siya hik prasae bi haigin mi siya nhwo ina kwisboin. Mi siir pua bidu ini wara yanka nititkiya. Mi ta biduwa ini nhienan nua hiriir yaokiinainama.

⁴⁵ Mi siya nhwo ha kwisboin digiyin mi siya ina swoki insiin apnamin kamim siir kigna miriyyim simiiram. Mi siyar kigam sima nhwo hirar whini. Ta hika ini komii yowa mi sima nhwo asi whinamkim. ⁴⁶ Mi siya simiir boin, kima nhwo dimuam grinkin whini, ha? Kima dinsiin idwoki mi nhwo kwisboin yi miyyik rani, Setan siya kamiiram kinankuim. Iriig.

Judas siya Jisis siir sau omomin siir in hauugi

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jo 18:3-11)

⁴⁷ Mi Jisis siya ha niki boinaiyin mi iikam isid komiyyin ina yitin siirim. Mi inkamin sima dapiyin Judas, ti kam iuur nwiso Jisis siir kigna miriyyim simiir nwirkin. Simiir biyyin siya nwonanikin. Siya siir kingiin minam namkin siir nankabmamair boinim. Yo simiir ad wanmi siyugin. ⁴⁸ Mi Jisis siya siir boinki, Judas, kira Yaowae Adin ninomor kouanki nitin siir dimusi napirimdini mi ti hiriinan siyu kira siirin wī sau omomin siir in asi hauugii, aniya? ⁴⁹ Mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima ti diminin nimbiamin siir kigim mi sima ina boinim, Biyan Inkam Komii, kira hinina naingwowi, krīma siirin kamkuuni ti hampimpit, aniya? ⁵⁰ Mi simiir nwirin, prismi biyan inkamin siir mi miriyyin inkamin, siir inigan wina siya haingrip itkiigi. ⁵¹ Mi Jisis siya hiriinan kigiyin mi siya boin, ti hiriinan siyuin kira ti itkiigi. Mi Jisis siir ina siir win aiir ha nonkwokiyin mi ini wadeyar swoki okiya.

⁵² Mi mhoiyya Jisis siya prismi yaowae adin mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir bi nwowiyim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim, kima siir nonkworinuwam nitkim, kima wara kamkiu dan minim hainaniyim, pi hiiyan inkamin saika nintowi, aniya? ⁵³ Inokininokin, kara kimakar nwokin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir mi kima kariirin, hir bi nonkwokim. Mi ta kimiir ii aeya Setan siya kariir nikwowaisiiyana. Iriig.

*Pita siya boin kara Jisis siir bi ninokninkin
(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Jo 18:12-18,25-27)*

⁵⁴ Mi siya ha boin digiyin mi sima siirin ina yonkworimdinu inkikwona apnamin. Mi sima siirin prismi yaowae adin siir omaka hiriir hainam. Mi Pita siya simiir mhoiyyar yapriraowam. ⁵⁵ Mi sima paeya hira omaka aiir hiuyokiyokaiya saiir yainau hir yangin oni. Mi Pita siya ini simaka warar mini oniyuwun. ⁵⁶ Mi miyan wig ira saeya Pita siir kiga, siya pae hir nwoniyin mi saeya boin, ti inkamin Jisis saikar nwokin. ⁵⁷ Mi Pita siya ina boinin. Nningaka. Wig! Kara Jisis siir bi ninokninkin. ⁵⁸ Mi mhoiyya inkam nwirin ina swoki boiniyin, ni kira ti isidin siir inkam nwirkin. Mi Pita siya ina boinkiyin, nhinga boinkin! Ankara wara rani. ⁵⁹ Mi mhoiyya bi kwamhiimhiigin, inkam nwirin, ha swoki kwitin, igao yai siya ini boini, kaimwokinga, ti inkamin siir inkam nwir ieyairgin. Mi siya nu Galili hiran inkamkin. ⁶⁰ Mi Pita siya ina boinkiyin, nhinga boinkin! Nningaka. Kara wara diminin kira boinin siir bi ninokninkin. Mi siya hiriinanar niki boinin mi iuumin ina yikiyin. ⁶¹ Mi Biyan Inkam Komiiyin ini Pita siirar haiyug okwo kaokiyin. Mi Pita siya, ta yaiya biya Jisis siya niki boina siir, saiir swoki aingwokiyin, tapa niyaka, iuumin pi niki ik karam nwowi mi kira kariir inig iirin idip idipin wi kwoima miisasei, kara Jisis siir bi ninokninkin. ⁶² Mi Pita siya idowiya ha napniyam mi siir noua hir yani iyop bwaemaiyu. Iriig.

*Sima Jisis siir yipimpar mi yaebu siir yiewaiyu
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)*

⁶³ Mi inkamin Jisis siir kigriraowin siya siir yigbumbu mi siirin ina mi ipimparin. ⁶⁴ Mi sima siir whwonkam, yuisni kikogropikou. Mi siirin ina sriyin, kira profet inkamnanki niuwi mi kira krimiir boinki, kariirin nhinga tiowi, ha? ⁶⁵ Mi sima siirin yai bibiyie nhirim simiir warar yinkin igbumbu. Iriig.

*Sima Jisis siirin kaunselmiyam yikiunam
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jo 18:19-24)*

⁶⁶ Mi mhoiyya biyein ha nimbi idniyakwokin mi Isrelmi biyan inkam komii komiiyim mi prismi yaowae ad ikim mi kamim siyu komii ninokninkiniyim, sima iripar yamwoni kaunsel simiir omaka aiirarar. Mi sima Jisis siirin simiiram yikiunam. ⁶⁷ Mi sima boin, kira krimiir boinki, kira Kraiskin, iyie? Kira Krai rani, aniya? Mi siya simiir boinki, kara kimiirin pi hinina boinkii, pi kara kimiir mi boini mi wim kima pi kariir yai aiir mi aingwo tibmii rani. Nningaka. ⁶⁸ Mi kara, kimiiram pi diminam srii mi wim kima pi kariir wakae boin tani. ⁶⁹ Mi tariinanin mi mhoiyya iriipi hiriinan, kara Yaowae Adin, ninomor kouanin, wi Adi Komiiyin, kirie komiikakin, siir iikam whiekakim, simiir kigirkakana wi siir ina iniga saiir inigmiiya nidwowi. ⁷⁰ Mi sima boin, ana, kira Adi Komii siir yinisimkin? Ihi. Yio ina yowarki boinin, wasi kimar bidi boinki iskiyin. Karargin. ⁷¹ Mi sima ina boinin, krima yaeya yai kwiram dimusi swoki hansrani? Krima whiekakar, yaiyim siya boinkiyim bidi wakaekiyim. Iriig.

23

*Sima Jisis siirin inkam komii Pailat siir whwonkam ida boin wokiyopnatkaikikim
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Jo 18:28-38)*

¹ Sima Jisis siir yai wakae digiyim mi sima whiekakar nhinki mi Jisis siirin ina yikiunamin inkam komii Pailat Romanin siirim. ² Mi siirin haningin boinuriyiu bwakainam, inkam komii Pailat saika mi sima ina boinim, krima ti inkamin siir bidi kigim siya Isrel krimiir isidim simiir siyiu imiir bidi haiprid haiginuwun. Mi krimiirin siya mi boinkin takis umirim inkam komiyyin om komii Romanin siir hauusiyin. Mi siya hinina mi boinkin mi Mesaia Kraisin karargin mi nu kigriraowan inkam komiyyin iriipi karargin. ³ Mi Pailat siya Jisis siir srii, kira Juda iikamim simiir nu kigriraowan inkam komiikin, aniya? Mi siya Pailat siir yai aairin ina yowarki boinin, kirar bidi boinki iskiyin. ⁴ Mi Pailat siya ha haiyug kaowin pris simiir biyan kamim mi iikam ikim simiir boinki, kara ti inkam iirin dimin whir bi hidiyiskaikin siya dimin whir bi tirbukin. ⁵ Mi sima ini komiyya kauwok boinkiyim mi siya ta yai aairin siyar boinkin iikam whiekakim nu Judianim simiir boinmimauuwun mi sima ina yanaakiyim. Mi siya ti hiriinan siyiuin nu Galili hiranki diriraerar yokiyokiniyin mi tisi tirar namwoniyin. Iriig.

Sima Jisis siirin inkam komii Herot siir whwonkam ida boinwokiopnatkaigikim

⁶ Mi Pailat siya hiriinan yai aair wakakiyin mi siya simiirin ina sriigiyin mi ti inkamin siya nu Galili hiran inkamkin, aniya? Mi sima ina boinim ihi siya nu Galiliyan inkamkin. ⁷ Mi iya sima hiriinan boinim Jisisin nu haimiyyin Herot siya kigriraowiyin mi siir hirankin mi siya siirin Herot siirim asi nikropkikin. Mi ta ii aairin Herot siya om komii Jerusalem hirar mi okin. ⁸ Mi Herot siya Jisis siir kigin mi siya ini maigimaiga ywowin. Siya siir yai imiir wakaekin mi ii haruwa rani, siya naingwokwonanaeyin Jisis siir kigamin. Mi siya minam kaokin Jisis siya dimin kirie komii whir diriraerarim siir whwonkam idan, biya iikamki kig karamae nwowim simiir. ⁹ Mi Herot siya Jisis siiram yai kasa bi kinwamwarki sriinanaekin. Mi Jisis siya siir yaiisim kwir bi swoki wakae boinkin. ¹⁰ Mi pris simiir biyan kamim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim sima Jisis siir kingiin hirar yamikwoni mi sima siirin ina boin huriyiu kripkaiyim. ¹¹ Mi saiir mhoiyya Herot siya mi siir sauan kamim sima Jisis siir yikbumbu. Mi siirin siyiu miyik bi tirkim mi sima yuis win kibiya kwira hai mi sima ta yuisa siir kaihaiginu mi sima siirin ina swoki ikropkiyin Pailat siirimar. ¹² Biya Herot sowa Pailat io sowa sowa ninwo anwowiko. Mi ta ii aairarin sowa io bi nwoko ina yimboino. Dimusi rani, Pailat siya Jisis siirin Herot siirim nikropkikin. Iriig.

*Pailat siya Jisis siirim boinkin paeyin hiniya nirio ninkin siir nirinuim
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jo 18:39-19:16)*

¹³ Mi Pailat siya ina yikiunan prismi yaowae adim mi kamim Isrel simiir bi nwowi ikim mi iikam ima simiirar yikiuna. Mi sima maeyau kwiruwar hangiriyiu omimir. ¹⁴ Mi siya simiirin ina boinin, ti inkamin kariiram kima nikiunaniyin mi kima siirin hinina boin, siya iikam whiekakim simiir siyiu imiir bidi haiprid haiginuwun. Mi kara siirin kimiir whwonkam ida bidi sriiyin. Mi kima wakae, ti digworaekwowim kima boin huriyiu natkaikiyam tirim siir, kara siirin simiir bi hidiyiskaikin. Siya dimin whir bi swoki tirbukin. ¹⁵ Herot siya iriipi hiriinan. Mi siya ini krimiirimar swoki ikropkiyin. Wakae, ti inkamin siya dimin whir bi tirbukin mi krima siirin wa nisomao rani. Niingaka. ¹⁶ Mi kara pi kariir kam nhirim simiir nikropki siirin idgiuni nipimparim mi kara siirin pa swoki iuguski. ¹⁷ Mi simiir siyiuin hininkin, simiir yaiwou Pasova whiekakim Pailat siya inkamin pi nwira nikrop apniki maeyauwa mi biyie mriiyya huyokiyokaiya saiir hirankin. ¹⁸ Mi iikam whiekakim, sima hinina kauwok boinki komiyyar ti inkamin Jisis, siirin disomaoki mi Barabas siirin duguski krimiiram. ¹⁹ (Biya yai kwira Barabas siya niniika om komii hir biyan kamim omom omom kigriraowiyim simarkar mi siya inkam nisomaokin mi sima siirin maeyauwa mi biyie mriiyya huyokiyokaiya saiir asi nikrop apninopkaikikin.) ²⁰ Mi Pailat siya simiirin yai ina swoki boinin. Siya Jisis siir niuguskiyam naingwokin. ²¹ Mi iikamim sima ini komiyya kauwok boinkiyim, siirin

paeyin hiniya nio ninkin siir dirinugi! Siirin paeyin hiniya nio ninkin siir dirinugi! ²² Mi Pailat siya kwoimaka simiirin ina swoki boinkiyin, dimusika? Ti inkamin siya dimu tirbukin? Kara siirin dimin whir bi hidiyiskaikin mi krma siirin pi kariir kam nhirim simiiram nikropki sima pi nipimparim mi siirin pa swoki iuguski. ²³ Mi sima ina kauwok boinanaeyim, siya Jisis siirin pae hiniya nio ninkin siir nirinuim. Mi ti yayim sima kauwok boinim Pailat siir yaiya aiirin ini sima ikwowaisigiyim. ²⁴ Mi Pailat siya ini simiir yai aiirar wakaeyoknan. ²⁵ Mi iikamim sima ti inkamin yai niniyiyin biyan kamim omom omom kigriraowiyim simaka mi inkam nisomaowin siirim kauwok boin siir swoki ikrop apnikiyim simiiramim mi Pailat siya siirin ina yuguskiyiyin. Mi siya simiir yai aiirar wakaeyokna mi siya Jisis siirin ina hauugiyin sauan kamim simiir in mi sima siir wa nwoki isomaowim.

Sima siirin paeyin hiniya nio ninkin siir yirinugi
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jo 19:17-27)

²⁶ Mi om komii Rom hirin sauan kamim sima Jisis siirin ina yikunamim mi sima inkamin nwira yapyiskai, Saimonin om komii Sairiniyanin siir. Mi siya om komiia hiriir napninopkainamim nitkin mi sima siir yankabrinu mi ti paeya hiniya nio ninkin siir yikmwon itiyiskai mi siya ini Jisis siir mhoiia yitiyiskai apamin.

²⁷ Mi iikam kasa rani, siir mhoiia napnamim mi wig kasa rani, Jisis siiram ninou mwamwanamim. ²⁸ Mi Jisis siya ina haiyug boinkiyin, kima ti om komii Jerusalem wigim, kima kariirim kipi nou. Kima kimasiyar douna mi kimiir yinisisim imiirsi warar. ²⁹ Wakae, mhoiia igwira nimbiamim mi iikamim sima wi hinina boini, wigim yinisisim naokaina karamae nwowim, yinisisim imiirin nwoi haigiyu imiyyae karamae nwowim, sima ha maigimaiga.

³⁰ Mi ta iya sima wi iki mhu komii mi mhuisisimim simiir boinki, kima krmiir idwo wini pamkirinuni! ³¹ Mi om komii Rom hirin iikamim sima siyiu biye kariir tiri, kara inkamin dimin biye tir karamae nwowin mi mhoiia sima tari simiirin siyiu biye komii warar ninkin tiri, kamim dimin biyekakim. Mi sima wa diguguski.

³² Mi kamim yai niniyiyim sima inkam nwiswo sowiir warar yinkin ikunam, sowa siyiu biye diriraerarko. Mi sima sowiirin Jisis saika ninkin isomaowam naingwokim.

³³ Mi sima maeyau kwira saiir yimbiam, ta maeyauwa saiir inigin mwokuka. Mi ta maeyauwa sima Jisis siirin hir nirinugim paeyin hiniya nio ninkin siir. Mi sima ti inkam biye nwiswo sowiir warar yinkin irinugi mi nwirin Jisis siir iniga mi nwirin yaioyaeya. ³⁴ Jisis siya ina boinin, Adi Komii, kira simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi. Sima ninokninkin tani ti diminin sima tir iirin. Mi sauan kamim sima satu ina gwowim siir yuis aiirim mi inkamin pi kaigrinuwi mi ta yuisa pi siya haii. ³⁵ Mi iikamim sima ini hirar yokwowim mi ina kaowim. Mi biyan kamim nu Judianim sima siirin hinina yigbumbu, siya iikam nhirim simiirarar whindiriraerarkin. Mi Kraiskingi niuwi siirin Adi Komii siya nimbiamim mi siya, sisiyar whin diriraerarna.

³⁶ Mi kamim sauanim yim iriipa hiriinan kingiin ha mi itim siir mi igbumbu. Mi sima op waina kowsiriya siir yaka hauu. ³⁷ Mi sima ina boinkiyim, kira Juda simiir nu kigriraowan inkam komiiki niuwi mi pi kinakinar whindiriraerarna. ³⁸ Mi siir mwo koua nwowa yaiya, hinina winboinka. Ti inkamin Juda simiir nu kigriraowan inkam komiikin.

³⁹ Mi ti inkam biye nwiswo Jisis saika ninkin irimdinuwo mi nwirin Jisis siir yigbumbu. Kira Mesaia Kraiskin, aniya? Mi kira kinakinar diriraerarna mi pi kririir warar mi whindiriraerar. ⁴⁰ Mi nwirin siya ta hiriinan yai aiir wakaekiyin mi io siir yo mi krira ta siir hiriinan hik aiir haii mi kira Adi Komii siirsi naidid rani, ha? ⁴¹ Sima kririir nisomaowi siyiu biye krira tirin siirsi, sima siyiu miyik iirar mi tiri. Mi ti inkamin siya dimin whir bi tirbugin, siya wi whisariiyar naowi. ⁴² Mi siya ina boinin, Jisis mhoiia kira kariir nu kigriraowan inkam komii nimbiamim mi kira kariirin wi timi naingwo. ⁴³ Mi Jisis siya

siirin ina boinin, kara kiriirin yaimwowa boini, kira panaoin pi kanakar nwowi ninomor kou hir. Om miyikin ikam miyikin omwai sim waiya yokiyokiyin siir. Iriig.

Jisis siya naonamaeya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jo 19:28-30)

⁴⁴ Mi iya hiriir tiriir nabe bopwo nwowa. Mi hinda tinda iya ina kakauu iuguskiya mi ti nu whirkakin ini niya ywokiyin. Mi bieyin nad nworibin ii kwoim hiniin mi iya ina swoki pirinkiriba. ⁴⁵ Mi iya niya niki owa ta yuis komiia omaka komiia Adi Komii siira maeyauwa huyokiyokikaiya dimin whirki kimbu karame nwowa siir nitomanouwa ini bopwoniya yinwhitamkiya mi mirkwisa yimbiyam. Mi ti siyiuin Adi Komii siya krimiir nasisiimauugikin. Mi krima nhwo siirim kwisboini siyugak bidi yamwowaun. ⁴⁶ Mi dimin taeminim nimbiyam digiyim. Mi Jisis siya ini komiia kauwok boinkiyin, Adi Komii, krimiir Wanin kariir inigin yokiyokiyin pi kiriir in hauugigi. Siya hiriinan boinkiyin mi siya ina yaonamin. ⁴⁷ Mi sauan kamim simiir biyan inkamin siya ti dimin iir kigiyin mi siya ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyin, siya ina boinin, ihi, kaimwoki kaimwokinga, ti inkamin siya inkam miyiki miyikin. ⁴⁸ Mi ikam whiekakim sima siir kaowam nitim mi sima ti digworaekwowim nimbiyamim simiir kigiyim mi sima ini simiir ingas imiirar pikrimgribgiyim mi ina swoki amim simiir omaka. ⁴⁹ Mi Jisis siir nomiyau whiekakim, siir sibgu ninokninkinim mi wigim nu Galiliyanim biya Jisis siirim nitim, sima aruriga ywokwo mi sima ina kigmimikim ti digworaekwowim nimbiyamim. Iriig.

Mi sima Jisis siir piuis biyeya siyenowin siir ini kikaigik

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jo 10:38-42)

⁵⁰ Mi inkam nwirin hirar nwokin, siir inigin Josepkin. Siya wadieki wadiekin, siya Juda kaunsel inkamkin. ⁵¹ Mi iki kaunsel kam nhirim omisim kigiraowiyim simiir kwoin aka bi nwokin, ti diminim sima Jisis siir tiram minim. Siya om Arimatia nu Judia hiran inkamkin. Yio siya iya Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiiram nwowikin. ⁵² Mi ti inkamin siya ina yamin inkam komii Pailat siir omaka mi ina sriiyin, siya Jisis siir piuis nhinga saiir hainamin mi siya ini wadieya ywokiyin. ⁵³ Mi Jisis siir piuis biyeya siya saiir hunis haiyin, pae haniya nironinkinin siir hirankin. Mi yuis whisiinana saiir higrinu mi siya siir piuis biye aiirin siyano whirin siir kikaigik. Mi ti ieyin sima siya komiia saiir nopkikaikin. Mi biya sima ti ie iirin inkam nwir bi kikai miminkin. ⁵⁴ Taka iya Fraideka sima Juda simiir ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir nae digworaekwo imiir diriraerar haiginkim saeya wi sapi nimbiyami.

⁵⁵ Mi wigim nu Galili hiranki nitim Jisis saika mi sima Josep siir mhoiyar yam. Mi sima ti ie iir warar kigmimik. Mi sima Josep siir warar ninkin kaokim siya Jisis siir piuis biyeya wi panina namisi diriraerar haigi. ⁵⁶ Mi sima ha kig digikim mi sima ina swoki amim simiir yapa yapa omaka. Mi sima wa minim mi digworaekwo miyik miyikim piui miyik whakiyim ina diriraerar haiginim. Jisis siir piuis biyeya saiir naokinim, pi whiisi mi simiir ii komiia Sabat nikiuwiya sima piu siiskuwak, siyu komii siya boina mi saiir hiriinan. Iriig.

24

Jisisin ieyankin bidi yinsiin idwownin

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jo 20:1-10)

¹ Mi wik kwira saiir biyan iya Sande sima nugak imumar yamyakwok sima maeyauwa Jisis siir haingikaiya saiir hiriir yam. Sima wain piui miyik whakiyin siir hainam, biya sima niki diriraerar haiginin mi sima ina hainaminim. Mi sima Jisis siir piu aiir naokinim tirkin. ² Sima ta siiya aiir kig, sima niki warkikua, saiirin sima bidi

warakpitkikiya. ³ Mi sɪma ha napnɪnopkai namɪm mi sɪma nɪnomor kouan, Biyan Inkam Komiiyɪn Jisɪs siir piuis biyie aair bi kigim. ⁴ Sɪma ɪna yangwoyɪmiyokim mi sɪma inkam nwiso sowiir kig simiir kingiin hirar nokwowi sowiir yuiso hindara kigniniyaei. ⁵ Mi ti wigim sɪma sɪma nidid prasae bi kikinkim. Mi sɪma ogmwo nɪmwowim nua hiriir kaiyrou nam mi simiir whwonkamim ini nua hiriir kaowim. Mi ti inkam nwiso simiir boin, kɪma inkamɪn omwai waiyokiyokiiyɪn siiram dimusi hansiri ta maeyauwa inkam haingikaiya, inkam wɪrniya saiir, ha? ⁶ Siya tapair nwo rani. Bidi yɪnsiɪn idwo namɪn! Kɪma yayiɪa biya siya kɪmiir boinmauuwa saiir ti swoki aingwowarkaigi, ɪi siya nu Galili hirar niki owɪn. ⁷ Siya kɪmiirɪn hɪniɪna boinmɪmauugɪn, sɪma Yaowae Adɪn nɪnomor kouanɪn kariirɪn wɪ iikamim dimɪn biyiekakim simiir hauuwi mi siirɪn wɪ paeyɪn hɪniya nɪrionɪnkɪn saika sɪma nɪnkɪn ɪrɪmɪnu inankɪi. Mi ɪi kwoimaka kara wa swoki insiɪn idwowi! ⁸ Sowa hiriinan boino mi ti wigim sɪma ɪna yaingwowarkaigiyim ta yayiɪa biya Jisɪs siya boina saiir ⁹ mi sɪma ta maeyauwa inkam haingikaiya saiir haiburgik mi ɪna swoki amin. Mi sɪma kam iuur nwɪrɪm siir mɪi kigna mɪriiyim simiir ini boinmauuu mi kam nhɪrɪm simiir warar, ti digworaekwo whiekakim sɪma kigim simiir. ¹⁰ Mi Maria om Makdalanaka mi Joana mi Maria Jemsni yopii aka, simar nwokim mi wig nhɪrɪm simakar nɪnkɪn okim sɪma ti yayim aposel kamim simiir boinmɪmauuu. ¹¹ Mi ti aposel kamim simiir kwoinim ha naingwokim ti wigim sɪma niksɪsaei mi simiir yai aair bi naingwo tibmiiigim. ¹² Mi Pita siya ha nɪnsiɪnɪn mi maeyauwa inkam haingikaiya saiir hiriir iwɪtnam mi siya ti ɪe iir ini waisi kaowu mi yuis imiirara kig sɪma sɪma nwokai. Mi siya omaka hiriir swoki am mi ini ti dimɪn iir ini aingwoyɪmiyokiuɪn. Iriig.

*Inkam nwiso Jisɪs siirɪn siyɪuɪn omisim Emeasa namiyɪn siir hir kig
(Mk 16:12-13)*

¹³ Mi ta ɪi aairarɪn inkam nwiso simiirairgo, sowa omisim whɪrɪn sɪma dapiyɪn Emeasa siir hiriir napnamko. Ti omɪn siya om komii Jerusalem siir aru ywowɪn. Mi ini omisim Emeas hirar yamwowuɪn, siir prɪeyɪn kilomita iuur kwɪrkim. ¹⁴ Sowa ha napnamo mi sowa digworaekwo whiekakim ti ɪi imiir nɪmbiyamim simiir yapboinaiyam. ¹⁵ Mi sowa ha napboinaiyam mi ini sowa sowa yɪnsrii ansriiyamo mi Jisɪs siya ɪna yɪmbiyamɪn sowiir kingiin hirɪn mi ini sowaka yapamɪn. ¹⁶ Mi sowiir nhwowo dimɪn whirki bi kimirkaigo mi sowa ha bi nɪnoknɪnkɪnko, siya Jisiskɪn. ¹⁷ Mi Jisɪs siya sowiir boin, kowa dimu nouapboinaiyami, ha? Siya hiriinan boinɪn mi sowa ha nokwowo mi sowiir mhi kwoinino ini hikakar ywowo mi sowiir whwonkamo miiyik bi nwoko. ¹⁸ Mi inkam nwɪrɪn, siir inigɪn Kliopaskɪn siya siir yai aka hɪniɪn yowarkɪi boin mi iikamim omom omomiyim Jerusalem hirarar bidi yamwomimiriim. Mi tari kinakinairgɪn ti dimɪnɪn Jerusalem hir nɪmbiyamɪn siir nɪnoknɪnkɪn kamae nwowɪn, aniya? ¹⁹ Siya hiriinan boinkiyɪn mi Jisɪs siya sowiir srii, dimukɪn, ha? Mi sowa siirɪn hɪniɪna boin, ti dimɪnɪn Jisɪsɪn om Nasaretanɪn siir nɪmbiyamkɪn. Siya profet inkamkɪn mi siya mɪi miiyik miiyik komii komiiyim mi yai miiyik miiyik komii komii ikim Adi Komii siir whwonkam ɪda mi iikamim simiir whwonkam ɪda mɪriikɪn. ²⁰ Mi prismi bi nwowi kamim mi kaunselmi biyan kam ikim, sɪma hauugim Jisɪs siirɪn sauan kamim simiir ɪn, sɪma nisomaowim, paeyɪn hɪniya nɪrionɪnkɪnɪn siir nɪnkɪn ɪrɪnuwim. ²¹ Krɪra biya hɪniɪna naingwo tibmiiigo, ti inkamɪn siya Isrelmi iikamim simiir whɪnkɪnsiis haiginiuwiyɪn. Ihi, mi yai kwɪra hɪniɪnga. Ti digworaekwo ɪma nɪmbiyama, ɪi kwoimim bidi yamkiyim digworaekwo whiekak nhɪrɪm simaka nɪmbiyamkɪn. ²² Mi tapa wig nhɪrɪm krɪmiir isid iirɪn sɪma nini boinanankim krɪmiirɪn. Sɪma nugak imumar namiyakwokim maeyauwa inkam haingikaiya saiir. ²³ Mi sɪma Jisɪs siir piuis biyie aair bi kigim. Nɪngaka. Mi sɪma ɪna swoki haiyug apnamim mi sɪma hɪniɪna ini boinu, krɪma paekwosim nwiso sowiirɪn nhwonan whɪn kignankim sɪma hɪniɪna boinkikim, Jisɪs siya ɪni omwaiyar swoki waiyain. ²⁴ Sɪma ha boin digiyim mi krɪmiir kam nhɪrɪm sɪma ha namim

maeyauwa inkam hainkikaiya saiir mi sima digworaekwowa wig ima boinim simiir hiriinanar swoki kigi. Mi yim sima Jisis siir bi kigim.

²⁵ Mi Jisis siya io sowiir ywoki, kowa kwoin karamaeko! Kowiir mhai kwoinim ini hiinsima ywowaowim profetkim boiniyim yai whiekakim simiiram naingwo tibmiiyim.

²⁶ Pi panina tiri, ha? Mi kowa tari bi ninokninkinko, Mesaia Kraisin Adi Komii siya nimbini siya wi hik kimpipisu prasae hai rani, biyyin mi siya mhoiia wi Adi Komii siir hiranki hai inig komiyyin, aniya? ²⁷ Mi Jisis siya Moses siir yayim simiirar kwaboinbwakainam mi profet whiekakim simiir ima mi siya sowiir boinmimauu. Mi siya Yokwo komii saeya boinim yayim siir, simiir boinmimauu.

²⁸ Mi sima ti omin sowa namim tirin siir kingiin hir yimbiyam. Mi Jisis siya hiriinan tirin mi siya ina yapsasaeyamin. ²⁹ Mi sowa siir yikidu mi ina boino, kira kriraka tirar dwo. Biyyin bidi yikiyamkiyyin mi iya pi sapi kakauui. Mi siya ina yapninopkainamin mi ini sowakar ywowin. ³⁰ Mhoiia sima naeyim tirim mi Jisis siya sowakar yidwo. Mi siya bretin ha haiyin mi ina boin wadiekiiyiin Adi Komii siir mi haimiihaimiyo sowiir yinop hauu. ³¹ Siya hiriinan tirin mi sowiir nhwowo ini bimi siya kinkiyi mi sowa siirin ina yinokninkinkiyi. Mi siya hir bi swoki omiminkin ina kwakigugugiyin, sowa siir bi swoki kigmiminkiko. ³² Mi sowa boin, krira siyu hirar niki apniyo mi kririirin yayim siyar niki apboinmamaunikin mi Yokwo Komii saiir yaimwowim simiirar boinmimauugin, kririirin. Kaimwoka ta ii aiirarin kririir mhai kwoinim maigimaiga bidiyar ywowo!

³³ Sowa hiriinan boinaio mi bi kimiminkiko, sowa ta ii aiirar swoki insiin haiyug apnamo om komii Jerusalem hiririin. Mi sowa ti Jisis siir kam iur nwirim simiir ini kigi mi nomiiyau nhir ikim, sima maeyau kwiruwa haingiriyu owi. ³⁴ Mi sima sowiir boin, kaimwoki kaimwokinga, Yaowae Adin ninomor kouanin bidi swoki insiin idwowa. Saimon siya bidi kigin siirin. ³⁵ Mi sowa ina mi boino, digworaekwo whiekakim sowiir nimbiamoy siyu hir. Mi sowa boin, siya bret iir ninopkin mi krira siirin ha kiginokninkinkikin. Iriig.

*Kamim siir kigna miriyyim sima Jisis siir bidi kigim
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)*

³⁶ Sima ta yai aiirar niki idwokai boinaiyim mi Jisis siya biri kimiminkikin simiir bopwoniya hirar yamikwoiu. Mi siya simiir boinki, naingwobumbua kimakar dwo.

³⁷ Mi sima ini hindara yanaakiyim mi ini nididkakar ywonamim. Simiir kwoinim ha naingwokim sima aknain kwir kigi. ³⁸ Mi siya simiir boin, kima dimusi nanaai, ha? Mi kimiir kwoinim hinina dimusi sibnaingwoyokiyokiyami, ha? ³⁹ Kariir iga ina owiir kigi. Karaigin ti nokwowa, kimiir inim kariir donkwo mipa kig. Aknaina saeya kipkak kugak rani, ta kima kiga kariirin saiir hiriinan. Ningaka. ⁴⁰ Siya hiriinan boinin mi siya siir iga inwo simiir yiisimauu. ⁴¹ Mi sima ini maigimaiga ywowim mi sima bi niki aingwo tibmiigim. Mi sima ina yinaingwoyimiyo kim. Mi siya simiir sriigi mi kima tari nae nhirkakim tapaiirin, nwo rani, aniya? ⁴² Mi sima anasu haimiyyin sima nanagin siir hauu. ⁴³ Mi siya ha haiyin mi ini simar kigwo aeyin siirin.

⁴⁴ Mi siya ha nae digiyin mi siya simiir boin, biya kara kimaka niki owin, kara kimiir bidi boinmawuin. Digworaekwo whiekakim biya kariir winboinim, Mosesni siyu komiyyin yokwoni sima winin mi profetmi yokwo aka mi yokwo Sam sima ti digworaekwo whiekakim sima wi hiriyyar nimbiamoy digi. ⁴⁵ Mi Adi Komii siir yai imiirin siyar nanaakinkii haiginugikin iikam imiirin ta omaka aiir nwowim. ⁴⁶ Mi siya simiir boin, Yokwo Komii saeya hinina boinka, Mesaia Kraisin wi hik sipi hai mi ii kwoimaka wa swoki insiin idwowa ie hirankin. ⁴⁷ Mi iikam miyikim sima siir inigin wi iikam isid whie komiyyim ti nu iirin wi simiir boinmimauuwi mi simiir dimin biyeyim wi Adi Komii siya nwoki haiyoprindiyumiigiyim. Kima ta mi aiirin om komii Jerusalem tirar mirii bwakainam ⁴⁸ mi ti digworaekwo imiir boinmawuwam. ⁴⁹ Ini wakaeyim, ti diminin biya

Adi Komii siya boinin kimiir hauuwim, yio tariinanin kara kimiirim nikropkiyim tiri. Kima ti om komii siirar dwo mi iya ninomor kouan kirieya saeya niti kimiirim wi saiirar dadigu. Iriig.

*Adi Komii siya Jisis siirin ninomor kou hiriir swoki ikunam
(Mk 16:19-20; Ap 1:9-11)*

⁵⁰ Mi Jisis siya ha boin digiyin mi siya simiirin ina yikunamim mi om Betani hirar yadigu. Mi siir ina ha ninansiinakiya mi nhwo ina kwisboinkiyin mi siya iikam imiir yikboinmamairin. Adi Komii siya simaka nwowam. ⁵¹ Siya nhwo simiirar niki kwisboinmamairin mi siya simiirin ini hirar iyopnisugikin mi Adi Komii siya siirin ini hirankar yikunakiyin mi ninomor kou hiriir yam. ⁵² Mi sima siir inig iir hainan mi ini om komii Jerusalem hiriir swoki amim mi sima ini maigimaiga komiigakar ywonamim. ⁵³ Mi inokinokin sima Adi Komii krimiir Wanin siir omaka saiirama nami, siir inig iir hainanim. Iriig.

JON

Jon siya wɔnkika ta yokwowa. Jon siya Jisis siir mɔi kɔgna mɔriyan inkam nwɔr ɛya mɔ ta yokwowa siya iikam whɛkakɔm sɔmiirɔm wɔnkika ɛki hɔnda tɔnda nwowɔm tiki nu ɛiirar. Mɔ siya mɔnam wɔnkikin iikam whɛkakɔm wɔ ha nwoki aingwowɔm Jisis siya Adi Komii siir yɔnisɔmkɔn mɔ sɔma wɔ siiram nwoki aingwo tɔbmii kɔnɔm mɔ kwoɔn mɔiyɔkin omwaiwaiyayokiyokiiyɔn siir nwoki haiyɔm. Jon siya mɔiyɔm sɔmiir bi wɔnboɔnkikin, siya yaiyɔm, siya boɔnɔm sɔmiirara boɔnkɔm. Iriig.

Bidi bidiniyarɔn inkamɔn ha nwokɔn mɔ krɔmiirɔn wɔ yai mɔiyɔk mɔiyɔk siya boɔnmɔmauuwi

¹ Bidi bidiniyarɔn ɛiya Adi Komii krɔmiir Wanɔn siya nu ɛiir nonkwokwowɔn mɔ yɔ tɔ inkam nwɔrɔn yɔpiki yai mɔiyɔk mɔiyɔk krɔmiir boɔnmɔmauuwanɔn yɔ ha nwokɔn. Mɔ yaiya siyairgin. Siya Adi Komii saika nwokɔn mɔ sowa nwɔsairarɔn nwɔruwar nwowɔskiko mɔ siya ɔni siir hɔriinanar swoki owɔn. ² Mɔ bidi bidiniyarɔn ɛiya dimɔn whɔrki niki ɔmbiyam karamaeyar niki owa mɔ yɔ siya Adi Komii saika hɔrɔn saiirar nwokɔn. ³ Tɔ inkamɔn siyairgin digworaekwo whɛkakɔm sɔmiir bwamki bwamɔn. Mɔ Adi Komii siya digworaekwo whɛkakɔm sɔmiirɔn hɔriinan saiirsi nonkwokwokɔn. Dimɔn whɔrki saisar bi nɔmbiyamkɔn. Nɔngaki, nɔngakɔnga. ⁴ Tiki inkamɔn siyairgin digworaekwo whɛkakɔm omwai waiyaiyɔm sɔmiir bwamki bwamɔn. Mɔ tɔ omwai waiyaiyɔm yɔm iikam krɔmiir pae nɔyuanan ywowɔm ya iikam ɔmiir whɔnkɔnsiis haigɔnɔuwika, sɔma Adi komii siir nɔnoknɔnkɔnɔm mɔ omwai nwoki waiyam. Ya ɔni paeya siyɔu kigimok apiya ɔni hɔriinan yɔuyakiya. ⁵ Mɔ tɔ inkamɔn mɔ siir yai aeya hɔnda tɔnda pɔ paenan sowar nɔuyakii. Mɔ tɔ dimɔn biyɔeyɔm nɔlbwomambwonan iikam krɔmiir mɔhi kwoɔnau nwokaiyɔm, tɔ dimɔnɔn paenan nɔuyaiyɔn siir nɔmuɔm wɔ dig nwo rani. Nɔngaki, nɔngaka.

⁶ Inkam nwɔrɔn Adi Komii siya nɔkropkiyɔn dimɔn taemɔnɔm iikam krɔmiir boɔnmɔmauuwam, siir ɔnɔgin Jonkɔn. Siya Adi Komii siir yaiyan inkamkɔn ⁷ Siya mɔnam nɔtkɔn, tɔ inkamɔn siir yai aiir boɔnmɔmauuniyɔm iikam ɔmiir yɔpiki paenan nɔuyaeiyɔn mɔ sɔma Jon siir yai aiir wakaɛi mɔ sɔma tɔ inkam ɛiiramɔn wa nwoki aingwo tɔbmii kɔnɔm. ⁸ Mɔ yɔ siyarɔn, tɔ inkamɔn paenan nɔuyaeiyɔn si rani. Nɔngaka. Yɔ siya tɔ inkam komiiyɔn dimɔn whɔrki kɔmbu karam nwowɔn, yɔpiki paenan nɔuyaeiyɔn siir yai aiir boɔnmɔmauuwam nɔtkɔn, iikam whɛkak ɔmiir. ⁹ Mɔ tɔ inkamɔn paenan nɔuyaeiyɔn siya nu tɔriir bidi yɔtɔn iikam ɔmiir whɔnkɔnsiis haigɔnɔuwam mɔ ta hɔriinana saiirsika yɔpikim tɔ tɔr nwowɔm sɔma wɔ nwoki ɔnoknɔnkɔnɔm Adi Komii siirɔn.

¹⁰ Mɔ bidi bidiniyarɔn, Adi Komii siya nu tɔran digworaekwo whɛkakɔm siirsiyar nonkwokwokikɔn. Mɔ siya tɔ nu ɛiir nɔtɔn mɔ iikam whɛkakɔm sɔma tɔ inkam ɛiirɔn ha bi naingwokɔm, digworaekwo whɛkakɔm siyar nonkwokwokikɔm. Nɔngaka. ¹¹ Mɔ siya tɔ nuɔn siyar nonkwokwowɔn siir nɔtɔn mɔ siirgɔsiirar iikamɔm Isrel hɔranɔm, sɔma saika bi nomboɔnkɔm. ¹² Mɔ iikamɔm yɔpiki siir yai aiir wakaeyɔm mɔ ha naingwo tɔbmii kɔnɔm, siya sɔmiirɔn ha boɔni, ɔni ywowɔm sɔma Adi Komii siir yɔnisɔsɔm mɔ owi. ¹³ Sɔma Adi Komii siir yɔnisɔm yopii adɔm sɔmiir naokainakiyɔm sɔmiirsi bi nwokɔm. Nɔngaka. Sɔma Adi Komii siir yɔnisɔm mɔnki nwokɔm, siir kwoɔnkar tɔrkikɔn mɔ sɔma siir yɔnisɔsɔm asi nwokɔm.

¹⁴ Mɔ tɔ inkamɔn nua tɔriir nɔtɔn, siya ɔni inkam krɔmiir hɔriinanar yauni oniyɔn. Mɔ krɔma siir dimɔn kɔrie kɔrieyɔm paenan nɔuyaeiyɔm sɔmiir bidi kigim, siya inkam bɔmbɔuwigi bɔmbɔuwi rani. Siya ɔni Adi Komii siir hɔriinanar swoki owɔn mɔ siya iikam ɔmiir bi kɔmbuwikɔn. Mɔ siya bi swoki ɔksisaemɔmɔnikɔn. Nɔngaki, nɔngaka. Yaimwo boɔnan inkamkɔn. Siya yai iyopan inkam tani. Siya tɔ hɔriinan siyɔu kɔbikɔbiyɔm sɔmiir asi tɔrkɔn. Dimusi rani, Adi Komii siir yɔnisɔm nwɔrki nwɔruwan, ɛiya siir naokaina, siirɔn hɔriinanar naokainakikɔn.

¹⁵ Jon siya simiirin ti inkamin siir boinmauu wakaekin. Siya hinina boinkin, ti inkamin bi kara boinin kimiir, yio siyargin. Mi ti inkamin kariir mhoiia nitin, kariir kouwin ini siya ywowin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siya ha nwokin. Kariir bi niki aokainakin.

¹⁶ Mi iikam krīma Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiir asi haigim. Dimusi rani, ti inkamin, Adi Komii siir dimin miyik miyikim ini siya nonkwowin. Mi siya ti dimin miyik miyikim krīmiirin wi hiriyyar hauunanaei. ¹⁷ Adi Komii krīmiir Wanin siya siyū komiiyim Mosesni hauugikin mi yio siya kimidiniya krīmiir swoki kwahauu, krīma wakaeyokna apam. Mi krīmiirin Jisis Kraissasar hauu iskii naingwobumbu komiia mi siyūin, siyū miyiki miyik sibgu tiri ikin. Mi siya krīmiirin siir yai miyika saiir warar mi inkin hauugi. ¹⁸ Inkam nwirmin nwirminkin Adi Komii siir bi swoki kigmininkin. Nūngaki, nūngaka. Inkamin nwirki nwiruwaargin, saika kingiin nwowin. Yio Adi Komii siir yinisim ieyargin mi krīmiirin siyar nanaakninkii haiginugun Adi Komii siirin hinin, siya paningun? Mi krīma siirin wa nwoki inokninkinim. Iriig.

*Jonin, iikam baptais haiginuwiyin siya simiirin ha boinkin, siya yipikin
(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)*

¹⁹ Isrel simiir biyan kamim, pris imiirin mi Livaimi pugana saiir kam ikim, yipiki pris imiir whindiraerariyim Adi Komii siir omaka aiir, simiirin sima yikropki, Jon siiram. Mi sima siir hiriir ha nimbiamim mi sima siir ini sriiyu, kira dimu mi miriigin, ha? ²⁰ Mi siya dimin whir bi nimpriokikin. Siya ini hiriyyar haknoudninkinswokiyin. Mi siya boin, kara ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haiginuwam, Mesaia, kara si rani. Nūngaka. ²¹ Mi sima siirin hinina srii mi kira ti inkamin Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haiginuwanin siya karamaeki nuwi mi kira yipikin, ha? Mi kira tari Ilaijakin, ha? Mi Jon siya ina yowarkii boinkiyin. Nūngaka. Kara Ilaija rani. Mi sima siirin ina swoki sriiyim mi kira ti profet inkamin krīma nwowinin nitam siya, ha? Mi siya ina swoki owarkii boinkiyin, kara si rani. Nūngaka. ²² Mi sima siirin ina swoki sriigiyim mi kira tari yipikin, ha? Krīma ti kamim krīmiir nikropkiyim simiirin hinina nini boinuuwam tiri, kira ti si. Mi kira krīmiir boinki hinin, kira yipikin, ha? ²³ Mi Jon siya simiirin hinina boinki, Kara ti si. Kara inkamin maeyau siyin nu apa hir kauwok boinamnankiyin siya hinin, iikam kima siyūin sibgu kisisop diriraerarkwokin. Biyan Inkam Komii siiram siya napnaniyam.

Biya profet Aisaia siya yokwo komii saiirin hinina winboinkikin.

²⁴ Mi Farisimi iikamim yipiki ninokninkin komiigakim Mosesni siyū si ninokninkinim mi siir sibgu apim, ti kam imiirin sima nikropkikim Jon siiram, iki sriipai sriipaiyim sim nini sriiyuwam. ²⁵ Mi sima Jon siirin hinina boin mi kira ti inkamin Adi komii siya nimbingiyin Isrelmi iikamim simiir whinkinsiis haiginuwam kira siya karamaeki nuwi mi kira ti inkamin Ilaija siya karamaeki mi nuwi mi kira ti profet inkamin krīma nwokwokin siya karamaeki mi nuwi mi kira iikam imiirin op dimusi baptais haiginugun, ha? ²⁶ Mi Jon siya hinina yowarkii boinki mi kara iikam imiirin op arar baptais haiginuwi. Inkam nwirin ini kimaka waraurar nitapiyokin mi wim kima siir mi inokninkin tani. ²⁷ Yio siya ini kariir mhoiia nitin. Mi siya inig komiigakin, kariir kouwin ini siya ywowin. Mi an kara inkam paeprikab nūngakin mi kara iga siya niya saiir uridin wa kara waisi hakrani. Nūngaka.

²⁸ Mi ti diminim yim om Betani hir nimbiamkim, Jordan iegbid mirmiia maeyauwa op Jon siya baptais haiginuwa iikam imiir. Iriig.

Jisis siya ini krīmiir sibsibnan ywowin krīmiir dimin biyeyim simiir haiy-oprimdiyumiigiyam

²⁹ Mi igwira, Jon siya Jisis siir kigwinin siya siiram napniyin mi siya iikam imiir boinki, kima ti kigwin, i inkamin nitin. Siya ini sibsibnan ywowin siirin Adi Komii siya

nikropkikin krımıir dimin biyie biyeyim krıma tırım simiir haiyoprimdiyıumiigiyam naowim. ³⁰ Yio ti inkamin biya kara kimiir niki boinin hinin, inkamin kariir mhoiia natin kariir kouwin ini siya ywowin. Mi ti inkamin siyairgin. Dimusi rani, siya bidibidiniyar nwokin Adi saikan kariir apua kariir bi niki aokainakin. ³¹ Biya kara siirin ha bi ninokninkinkan, siya pindankan mi kara iikam imiirin op baptais haiginuwim. Ti tapa kara tira sair hiriinan, Isrel kimiir iikamim simiir nisiimauuwam. Mi kima wi ha nwoki inokninkinim siya yipikin.

³² Mi Jon siya digworaekwo whiekakim siya kigim simiirin ina boinnimauu digim. Mi karar kigwin Adi Komii siir naeyuin inmabnan siinanaiiniyin, Adi Komii siir om hirankin mi ini siirar yauni siinatkiniiyin. ³³ Mi biyarın kara ti inkam iir bi ninokninkinkan, Adi Komii siya nimbngiyin iikam whiekakim simiir whinknsiis haiginuwam. Nningaka. Kariirin Adi Komii siya nimbngikin iikam imiirin op baptais haiginuwam. Mi siya kariirin hinina boinki, kira wi Adi Komii siir naeyu iir kigwin, siya siinanaiini mi siya wi inkam nwirin siir pu nasiinatkinii. Mi ti inkamin yio iikam imiirin wi Adi Komii siir naeyu iirarar baptais haiginuwi. Mi siirin wi siyar tirkii, iikamim simiir mhi kwoinaw kwirii idwokaiyam. ³⁴ Jon siya hinina boinkan, an kara siir bidi kigin mi kara kimiirin pi ha boini, siya Adi Komii siir yinisimkin frig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyim nwiiya yikiuna

³⁵ Mi igwir nugakin, Jon siya siir kigna mirii inkam nwiso sowaka nwoyakwoko Jodan iegbid. ³⁶ Mi ta maeyau aiararin siyar kigwin Jisis siya pi napni. Mi siya ina boinin ti inkamin siya ini sibsibnan ywowin, siirin Adi Komii siya nikropkikin, iikam imiir whindiriraeram naowam. ³⁷ Mi siir kigna miriyo inkam nwiso sowa hiriinan wakaeyo mi sowa ini Jisis siir mhoiyar yamo. ³⁸ Mi Jisis siya ha niyaekaowinin mi siyar kigwin sowa siir mhoiyar niti. Mi siya sowiirin ina sriiwinin, kowa dimu diminim kigi, ha?

Mi sowa ina yowarkii boino siirin, Rabai, kira papi nwokaiigin. [Ti inigin siir inig mwoki mwowin, iikam nowomwarkaiyuwigin.] ³⁹ Mi siya sowiir yai aka hinina yowarkii boin, kowai winikignaki. Mi sowa ini saikar yinkan amo, siir maeyauwa siya whwonkaiiya sair nini kignakiyam. Mi sowa saika hirar nwoninaekwowako, ini ii aeyar digiriba. [Bieyin nad bidi ywowin ii kwiinanairga.]

⁴⁰ Inkam nwirin siir inigin Endrukın, siya Saimon Pitani nomousimkin. Ti inkam nwiso Joni yai wakaeyo mi Jisis siir mhoiia ha namo sowiir nwir ieya. ⁴¹ Mi biri kimiminkikin Endru siya ina yamsauwin siir yaowaeyin Saimon Pita siiram. Mi siya nini kigiuwın mi siya siir ini boiniu, krira Mesaia siir bidi kigo. [Mi inkamin siir inig mwokimwowin, Kraiskin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin iikam imiir whinknsiis haiginuwam] ⁴² Mi ti siya boina siir sair mhoiia mi siya Saimon siirin ina yikunamin Jisis siiram. Mi Jisis siya siir kigwinin mi siya siirin hinina boin, kira Saimonkin, kira Joni yinisimkin. Mhoiia kiriir inigin wi Sifas kisina dapi. [Ti inigin siir inig mwoki mwowin Pitain. Grik simiir yaigina ha dapikin siiya.]

Jisis siya Filip Nataniel sowiiram nikunakin

⁴³ Mi igwira Jisis siya nu haimii whirin Galili hiriir namam tirin mi siya Filip siir kigin mi siya kimidiniya siir boin, kira kanakar wit. ⁴⁴ Filipin yio om Betsaida hiran inkamkin. Endru Pita sima iripa om whiruwankim. ⁴⁵ Filip siya ha namın mi siya Nataniel siir nini kigiuwın mi siirin hinina ini boiniu, ti inkamin biya Moseskin si winboinkiyin, Yokwo Komii sair, siirin krira bidi kigin. Mi profet kamim yim iriipi hiriinan siirar mi win boinkikin. Yio Jisiskin, Josepni yinisimin, om Nasaret hiranin siya. ⁴⁶ Mi Nataniel siya siir boinki, ti om Nasaretin dimin kibi whirki bi swoki imbiyamiminkan. Nningaka. Mi Filip siya siir yai aka hinina yowarkii boin, kira unkini kignaki siirin.

⁴⁷ Mi Jisis siya Nataniel siir kigwinin, siya siiram namın mi siya siirin hinina boinwin, kima hoimgakin ti Isrelan inkam kibiyin siir kigwin, siya bi niksisaekın mi siya yaimir bi

nwownikin. Nningaka. ⁴⁸ Mi Nataniel siya siir yai aka hinina yowarki boin, kira kariirin panin panina ninokninkin, ha? Mi Jisis siya siir yai aka hinina swoki owarki boin, kara kinaka nwo kamaeki wendi, kara kiriirin iya Filip siya niki ikiuna kamaeyar niki owin, kara kiriirin pae pigin siir mi hirar niki idwowin sairar ninokninkin. ⁴⁹ Mi Nataniel siya siir yai aka hinina yowarki boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, kara kiriirin ina ninokninkin, kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi kira wi Isrel simiir iikamim simiir kigirkakan inkam nwowi. ⁵⁰ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarki boinki, kira ha naingwo tibmii kungin, kara Adi Komii siir yinisimkin mi ta yaiya kara boina kiriir hinin kara kiriirin pae pigin siir mi hir kigin, kira siir mi hir nidwowin mi kira ha naingwo tibmiigikin, aniya? Ya tariingina, ya dimin komii rani, mhoiyya kira wi dimin kirie komii komii kasa kig rani. Yim triiginim ini sair haiburim. ⁵¹ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kara kimiirin yaimwowar boini, mhoiyya wi kimar kigi Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir anowin haiwaokiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimim wi kimar mi kigi ini haimii tamii wokuun apuunim kariir kigam, Biyan Inkam Komiiyin siiram. Iriig.

2

Inkam nwirin om Kena hir nonkwonakin mi op nninga sairin Jisis siya tirkiya ini op waina yimbiam

¹ Mi ii kwoimaka wigkamwo om Kena nu haimii Galili hirano pi nonkwonam tirko. Mi Jisis siir apua ya hir warar ninkin oka. ² Mi sima mi Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim simiiram warar yinkin ikiuna. Ta sowa nonkwonaina sair kignakiyim. ³ Mi mhoiyya sima wain opa ha kwiyae swokiyim mi Jisis siir apua kimidiniya siir boin. Wain opa sima bidi kwiyae swokiya, haimii simki bi swoki omaigikin. Nningaka. ⁴ Mi Jisis siya sair yai aka hinina yowarki boin, wig, kira kariir kipi boin, hiriinan tiramin, yo kariirar diminkin. Kariir iya bi niki imbinika, kara kanakana nisisiimauunana hinin kara yipikin. ⁵ Mi siir yopiiya ti kamim ti digworaekwo imiir diriraerarim simiirin hinin asi boinka, diminin pi siya boini, kima tiram mi kima pa tir.

⁶ Mi Isrel simiir iikamim sima winboinkiyin, siyu whirin siya hinina boinkin. Iya sima nae naeyam tiriyim, biyyin inop tiki diu mi mhoiyya dae. Mi sima kamhau komii komiiyim Judamiyim iriyyar ira nwowi mi ti kamhau iriyyar irim sima irira opim 20 galans mi 30 galans minanar pi ywowin. ⁷ Mi Jisis siya simiir boinki, wara kamhau imiirin op kunaokaigi. Mi sima ha kunaokaiyim ini yaigiyaigi yaki inkikiniyim. ⁸ Mi iya sima ha kunaokai digiyim mi siya simiirin ina boinkiyim, kima op nhirim ti inkamin ta wigwas naeya sair kigriraowin siiram tiki tibna kunanam. Mi ta Jisis siya boina sair mhoiyya sima opa ina tibna kuna hainamim siir hauuwam. ⁹ Mi ti inkamin siya ta opa Jisis siya tirkiya wain nikpitmaigiya sair kwiyae kiuwun, op wain nimbiniyama mi siya bi ninokninkin, sima ta opa papi namisi haiga. Mi ti kamim ta op aair nonkwo diriraerarim yim sima ina ninokninkinim, maeyauwa sima haiya. Mi ti inkamin ta wigwas nae aair kigriraowiyin, ina yikiugiyin ti inkamin wig nonkwonain siiram, ¹⁰ nim krima hinina tirikim, iikam imiirin bi pi wain kibiki kibi iirar hauu kwiyaei. Mi iya sima hoimgak kwiyaeenanaekiiyim mi iki wainin biyerigsim nwowiyin yipi hainningi hauu kwiyaei. Mi nikira hiriinan bi tirkin. Nikira wain kibiki kibiyin kimidiniya mhoiyya hauu iikam ima kwiyaeayamin.

¹¹ Ya tariingina ya dimin kirie komiyya Jisis siya tira bii bi saeya. Siya ta sairin om Kena nu haimii Galili hir nwowin siir hir tirkin. Mi ta iya siya siir kirie komiyya mi siir dimin miyik miyikim Adi Komii siya hauuwun siir, siya kamim siir kigna miriyyim simiirin sair nisisiimauugin. Mi wa ha nwoki aingwo tibmii kunim Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. ¹² Mi ta sair mhoiyya Jisis siya mi siir apu aeya mi siir nomousisim ina

mi kamim siir kigna mirii ikim, sima ina yamim om whirin siir Kapaneam. Mi sima ii nhirim hīrar mi o. Iriig.

Jisis siya iikamim Adi Komii siir omaka aiir haiginim digworaekwo iikam nhirkim sainam simiir nhinikriropkikin

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Mi Juda simiir iikamim wou sima nikwo aeyana Pasova ini kingiin nwowa. Mi Jisis siya om Jerusalem hiriir asi namkin. ¹⁴ Mi iya siya Adi Komii siir omaka aiir nouapninopkainamin mi siyar kig iikamim sima bulmakau, sibsib mi ipiyin, sim haigini iikam nhirkim sainim. Mi yim sima umir pi simiirsiyar mi haii. Mi siyar kig, ti kamim sima kam nhirim nu whiranim simakar nidwokaiyokaii, ipii kwiruwar Isrel simiirgi simiir umira saiirgisaiir ninowana haiyam. ¹⁵ Mi siya ti hiriinan digworaekwowim simiir kigin mi siya uridin ha haiyin, kimidiniya brouwisidnan yonkwokwo mi siya ina nhinkii paryimyoknamin sibsib, bulmakau minim simiir mi kamim umir ninowana haiyim simiir warar. Mi siya simiirin ina yinkinaeyokiyok paryimyoknaniyam. Mi hii minim simiir warar yinkin iriid nhimnhinkiyam mi simiir umirim ini maeyau maeyau iswapiyar ywowamim. ¹⁶ Mi siya iikamim yipiki ipiyin min haiginim iikam nhirim sima sainam siya simiir boinki, ti kimiir ipiyin minim ti hainaniyam. Kara pi boriisopi kima kariir Adin siir omaka saiirin hiniin tirim. Maeyaua iikamim ninkinuwiya dimin taemin wokiyok sainiya saiir hiriinan nwowim. ¹⁷ Mi kamim siir kigna miriirim sima yai kwira Yokwo Komii sima mwan kiga, saiir swoki aingwowarkaigi. Saeya hiniina boinka, Adi Komii, kariir kwoin komiirim kariir omaka aiir sibgu kigriraowam naingwowi, kara ha naingwowi, saeya wadie hiriir dwo.

¹⁸ Mi ta siya tirkiya saiir mhoiia Isrel simiir kaunselin simiir biyan kamim ina yitim. Mi sima ha nitim siiram mi kimidina siir ini boini mi kariirin Adi Komii siya nwowaiginuwi inig komiigak hiriinan tiram mi panao kira pi dimin kirie komii whir tir krimiir whwonkam idain, krimiir nusiimauuwam. ¹⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kima ta Adi Komii siir omaka aiir nininkii mi kara saiirin wi ii kwoimuwar swoki kwamirii ninikougii. ²⁰ Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin, ta Adi Komii siir omaka saiir miriia biewiyim kannwis iriir whira miriiga. Mi nikira ha boinkin, saiirin wi ii kwoimuwar kwamirii ninikougii wi dig nwo rani. ²¹ Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir bi boinkin. Nngaka. Siya siir pu aiirar boinkin. ²² Mi mhoiia kamim sima Jisis siir nisomaokiyim mi siya ha naonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo ie hirankin. Mi kamim siir kigna miriirim sima yaiya biia Jisis siya boina saiir swoki aingwowarkaigiyim mi sima hanngi yaingwo tibmii kangi Adi Komii siir yaiyim biia sima winkiyim Yokwo Komii simiiram. Ya ta yaiya ya Jisis siir yaimwo aeyairga.

Jisis siya iikami kwoin bidi yinokninkinin

²³ Mi Jisis siya om komii Jerusalem hīrar niki owin, Judami iikamim simiir ii komiia wou nikwo aeya Pasova mi ta maeyau aiirarin iikam kasa rani, dimin kirie komii komiirim Jisis siya tirim simiir kigim. Mi ti dimin hiriinanim sima kigim iikam kasa rani, naingwo tibmii kangiyim siirim. ²⁴ Mi Jisis siya simiir naingwo tibmiikin aiir bi naingwo tibmiigikin. Nngaka. Mi ti hiriinan saiirsika siya, hiniin paninsi yaingwosi siirin simiir in hauuwim. Dimusi rani, siya iikam simiir kwoin imiir bidi yinokninkin kinin. ²⁵ Siya iikamim simiir kwoin imiirin bidiyar yinokninkinin. Mi siirin inkam nwirki bi haiburgin iki iikamim simiir kwoin imiir ninokninkinim mi sima siirin wi inkam nwirki swoki boinmauu rani, iikam simiir kwoin imiirin. Nngaka. Iriig.

3

Jisis siya Nikodimas saika boinaigin

¹ Inkam nwirin siir inigin Nikodimaskin, siya Isrel simiir iikamim simiir kigriraowiyim biyan inkamim simiir nwirkin siya Farisi inkamkin. ² Mi igwir niyaka siya Jisis siiram yamwii. Mi kimidiniya siir ini boinu, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, krima bidi yinokninkinim, kiriirin Adi Komii siyar nikrop iuungikin dimin kirie komii komii krimiir nisiimauuwam. Inkamki simiir tirim wi dig nwo rani, Adi Komii siya siir whinkinsiis haiginu karamae nwowi ti dimin iiram. Nningaka. ³ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boin, kara kiriirin pi ha boini ta yaiya yaimwowainga. Inkamin yinisimnan yaeya swoki aokaina karamae nwowi siya wi Adi Komii siya kigirkakiyim digworaekwo whiekakim wi simiir kig rani. Nningaka. ⁴ Mi Nikodimas siya siir yai aka hinina yowarkii boin, inkamin waibiyie niki owiyin mi siya wi panina swoki ami siir yopiini mhinauwun, siir swoki aokainakiyim, ha? ⁵ Mi Jisis siya siir yai aka ina swoki owarkii boinkiyin Kara kiriirin yaimwowar boinki, inkamin op baptais karamae nwowi mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin siirin kwoin rirmiyya nwowiyin siir hauu karamae nwowi siya wi dig nwo rani, Adi Komii siya kigirkakiyim siir digworaekwo whiekakim simiir kigim. ⁶ Mi inkamin siir yopiigi naokainakiyim yio nu tiranar inkamkin mi yipiki inkamin Adi Komii siir naeyuin kwoin win siya hauuwiyin, yio siya wi inkam win nwowi. ⁷ Kira ta yaiya kara boinkiya kiriir saiirsi kipi nanaaki Adi Komii siir naeyuin kiriirin wi kwoin win siyar hauu haiginuwi. ⁸ Opuda ya hindanki pa hugnani mi tindanki pa mi hugnani. Mi kira saeya hugiyim pa wakaei mi kira saiirin ha ninokninkin tani saeya pindanki hugnaniya mi ini pinda hugnama. Adi Komii siir naeyuin ini ta saiir hiriinan ywowin. Krima ninokninkin tani siya dimin taemin imiirin panin panina tiri mi iikam imiirin panin panin whinkinsiis haiginuwi. ⁹ Mi Nikodimas siya Jisis siir swoki srii, ti dimin hiriinanin wi panina nimbiamy, ha? ¹⁰ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, kira inkam komiyyaargin mi kira iikamar mi owomwarkaiyuwikin mi kiriir ninokninkina iki digworaekwo whiekakim simiir ninokninkina ini Isrel simiir iikamim simiir ninokninkina saiir haibura. Mi kira ti digworaekwo imiir ninokninkin karamae dimusi nwokin, ha? ¹¹ Kara kiriirin yaimwowar boinkii, nim krima diminin krimar ninokninkinim mi krimar kigim simiirarar boinikim. Mi wim kima inokinokin ti yayim krima boiniyim pi yaewan simiir kindiyuwani. ¹² Mi kira ti digworaekwoim nuanim kara kiriir boinimauuim ti dimin hininim yinisimnan yopiigi swoki aokainaki mi opud kira simiiram naingwo tibmii kin karamae nwowi mi kira wi panina naingwo tibmii kini kara Adi Komii siir omin ninomor kou hir nwowin siir digworaekwoim simiir boinimauuwi, ha? ¹³ Mi karaargin Adi Komii siir omin siir hiran inkamin, karaargin inkamin Adi Komii siir omin ninomor kou hir nwowin siir hiranki niunaiiniyin. Kanakanaargin Adi Komii saikar nwowin siir om iir bidi bidiniyar.

¹⁴ Ini Moseski si nonkwokwowin mipugin mi paeyaka ha nikin koginankiigiyin ini siir hiriinan ywowin, maeyau siiyin nu apa nninga saiir hir. Mi ti hiriinan siyuin iikamim sima kariirin ninomor kouan inkamin paeyin hiiniya nironinkinin saikar wi hiriinanar mi inkin irinu inansiingii. ¹⁵ Mi iikam whiekakim kariirim naingwo tibmii kini sima wi omwai Adi Komii saikar waiyayokiyokikaeyami inokinokin. ¹⁶ Adi Komii krimiir Wanin siya iikam whiekakim nuanim simiiram naingwokwonanaeikin mi siya siir yinisim nwirkinwiruwan siir asi nikropkikin. Mi yipiki siiram naingwo tibmii kini sima wi nao rani mi wi kigugu iguski rani. Nningaka. Sima wi omwai hiriyyar waiyayokiyokikaeyami Adi Komii krimiir Wanin saikar ¹⁷ Adi Komii krimiir Wanin siya siir yinisim iirin iikamim nuanim simiir hidam bi nikrop iuungikin. Nningaka. Siya minam nitkin iikamim nuanim simiir nanmaiwarkainam naowam.

¹⁸ Mi yipiki Adi Komii siir yinisimin siiram naingwo tibmii kini Adi Komii siya siirin wi warar ninkin hid rani mi siya wi maeyaua paeki nwowa wi saiir wara nam tani. Nningaka. Mi yipiki Adi Komii siir yinisimin siiram naingwo tibmii kin karamae nwowin

siirɩn Adi Komii siya bɩdi hɩdɩn. Dimusi rani, siya tɩ Adi Komii siir yɩnisim nwɩrki nwɩruwan siiram bi naingwo tibmɩigin. ¹⁹ Adi Komii siya iikam imiirɩn hinɩna hidgim, kariir yayim ini bɩeki whwoyanan ywowim. Kara tɩ nu iirɩn minam nitkin Adi Komii siir dimɩn taeminim simiir nɩsiimauuwim mi sima Adi Komii siir dimɩn miyik miyikim simiiram bi naingwokim, sima nuan dimɩn biyeyim simiiramar naingwo kriпкаigim. Dimusi rani, sima dimɩn biyie tiram naingwokim. ²⁰ Mi yipikin siyɩu biyie tiriyim, yim Adi Komii siir yɩnisimɩn paenan nɩyuaeiyɩn yim siir io omomkin. Sima Adi Komii siir yɩnisimɩn siir siyɩu iir sibgu apim pi boriisopi. Dimusi rani, dimɩn taemin biyeyim sima tiriyim wi si nhinkiisi. ²¹ Mi yipiki siyɩu miyik tiram naingwowim yim Adi Komii siir yɩnisimkim bienan whwoyaeiyim kariiram wit. Mi siya iikam imiirɩn siyɩu miyikin Adi Komii siya naingwoin siya tiram wi simiir nwoki iisiimauuim. Iriig.

Jon siya ha boinkin Jisis siya yipikin

²² Mi ta saiir mhoiia Jisis siya mi kamim siir kigna miriim sima om komii Jerusalem siir haiburgigim mi sima omisim whirɩn nu Judia hir nwowin siir yam. Mi sima ti nhirim hirar ywo mi sima iikam imiirɩn op ina baptais haiginuuwim. ²³ Mi Jonin yio iripi hiriinan iikam imiirɩn op ina mi baptais haiginuuwɩn om Inon Selim kingin hir. Dimusi rani, ta maeyau aiirɩn op kasa rani mi iikamim siirɩn minam nini kignikim siya op simiir baptais haiginuuwim. ²⁴ Herot siya Jon siir bi niki hugripkikikaigin maeyaua mi biyie miriia saiir.

²⁵ Mi Jon siir kigna mirii kam nhirim sima Judami inkam nwirɩn Isrelanin saikar ninkinwamwarkii boinkim. Sima op baptaisni siyɩuin siir ninkinwamwarkii boinkin. ²⁶ Mi sima asi nitkim Jon siir kigniyam. Mi sima siir boin, inkamɩn iikam nowomwarkaiyuwiyɩn, kira ina ninokninkinɩn inkamɩn kinaka nwowin Jordan iegbid mirmii hirɩn siirɩn kira krimiir boinɩn. Tariinanɩn siya iikam kasa bi baptais haiginugɩn. Mi iikam whiekakim ini siiramar ninantonanamim mi sima krimiiram nit rani. ²⁷ Mi Jon siya simiir yai aka hinɩna yowarkii boin, inkamɩn dimɩn whirɩn siir kwoin aigi bi swoki haigin, kiriirɩn siyar bɩdi boinki pi kira hai. ²⁸ Kima bidiyar wakaeyim yayim kara boinim, kara tɩ inkamɩn Adi Komii siya nikropkiyɩn iikam imiir whinkinsiis haiginuuwam si rani. Nɩngaka. Yio siya ini kariir mhoiia nitin. An kara biya minam nami, hindara boinmimauuami sima siir nwoki inokninkinim. ²⁹ Inkamɩn wig nonkwonaeyɩn ta wiga ya siirgisiirairga. Mi Jisis siya ini tɩ inkamɩn siir hiriinan ywowin mi nim krɩma iikamim yipiki siiram naingwo tibmiyim nim krɩma ini siir wignan ywowim. Mi iya siyar wakaewiniyim siir nwirɩn ini nitin mi siya pi maigimaiga nwowini. Mi siya dimɩn taeminim siya boinim simiir wakaeyim siya pi maigimaiga nwoi. Kariir hiriinan ta maigimaiga komigak kara mi owa saiir hiriinan. Kara Jisis siir nwirkin. Kara siir yai aiir wakaesibwinɩn kara hikak bi nwowinkin, kara ini maigimaigar ywowinɩn. Kara hik kamaeka iikamim siiram ninantonanamim simiiramɩn. Nɩngaka. ³⁰ Mi kara ha naingwowi siir inigin kougikouwa damki mi an kara ha mi aingwowi kariir inigin yio nuginuwa dokwokopoukimaigik.

Siya yipikin ninomor kouanki nitin.

³¹ Jisis siya Adi Komii siir omin siir hiranki nitkin mi nuan iikamim simiirɩn ini siyar haiburim. Mi yipikin nuanki nitim, yio ini nuan digworaekwowim simiiraramar naingwowin. Mi yipikin Adi Komii siir omin siir hiranki niti, yio wi digworaekwo whiekakim simiir haiburi. ³² Dimɩn taeminim siya kigim mi siya wakaeyim siya simiir asi boinmimauugin. Mi inkam nwirkin simiir bi swoki wakaeyokna diriraerarkin. Nɩngaka. ³³ Mi yipiki siir yai aiir sibgu wakaeyokna api, yio hindara nanaakninkii haiginuwi ta Adi Komii siir yayia ya yai kaimwoka. ³⁴ Mi inkamɩn yipiki Adi Komii siya nimbingiyɩn mi ha nikropkiyɩn, siya wi Adi Komii siir boinmimauuwi. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyɩuin siirɩn siya bɩdi yinkinukikaiyɩn mi siirɩn siyar whinkinsiis

haiginuwi ta mi aiir miriyyamin. ³⁵ Adin siya siir yinisimin siiram pranaepranae bi naingwokwonanaeikin. Mi siya pi siirar mi kigninkini digworaekwo whiekakim simiir kigirkakamin. ³⁶ Mi yipiki Adi Komii siir yinisimin siiram naingwo tibmii kini, siya wi inigakar nwoyokiyokii inokinokin. Mi yipiki siiram wakaeyokna karamae nwowiyin siya wi omwai waiyayokiyokii rani, inokinokin. Nngaka. Adi Komii siya siirin wi io prasae nwo rani. Mi siya siirin wi hiriyyar nonkwoninwomworninkin kripkaii. Iriig.

4

Jisis siya nu haimii Sameria hiran wiga saikar boinaigin

¹ Farisi kamim Mosesni siyu komii siir napiyim, simar wakae, iikam whiekakim ini Jisis siiramar yamim, simiirin op siya baptais haiginuwam. Mi Jon siirin ini siya haiburin. ² [Simiirin Jisis siyar bi baptais haiginugin. Nngaka. Simiirin kamim siir kigna miriyyim sima baptais haiginugin.] ³ Mi iya Jisis siya hiriinan wakaeyin, Farisi kamim sima bidi yinokninkinim mi siya nu haimii Judia siir asi haiburgigin. Mi nu haimii Galili hiriir asi swoki amkin. ⁴ Mi iya siya ti siyuin nu haimii Galiliya namiyin siirar niki apamin mi siir kwoinin Adi Komii siya swoki hurworwokaigi, siyuin nu haimii Sameria namiyin siir napriokinamim.

⁵ Mi siya omisim whirin nu haimii Sameria hiranin siir yimbiam. Ti omin siir inigin Saikakin. Ti omin ini nu maeyau Jekopki si hauuwa siir yinisim iir Josepni numirim ini saiir kingiin hir nwowin. ⁶ Mi ti aeyaweyin op sima kunaeyin ta maeyau aiir nwowin, siirin Jekop siyar nopgikin. Mi Jisis siya piugi piyaokin mi siya ti aeyaweyin saika kingiin hir ini idwo mi ta iya ya nabiebpwoka.

⁷ Mi Jisis siya hirar niki idwowin mi wig ira Sameria hirana ina yita op kunanakiyam, ti aeyawie iir. Mi Jisis siya kimidiniya saiir boinki, kira kariirin op kuna hauugi, kara kwiyaeyam. ⁸ [Mi kamim siir kigna miriyyim yim ini om komiia hiriir yamim nae sainam.] ⁹ Mi Jisis siya saiirin hiriinan boinkiyin mi ta Samerian wiga ina yowarkii boina, ni kira Isrelan inkamkin mi ankara Samerian wiga mi kira kariiram opam dimuam boinkin, kira kwiyaeyam, ha? [Isrel simiir iikamim mobmir mob minim Samerian iikamim krma nae kwiyaeyim simiirara bi nngigir ae kwiyaekim. Sima ha naingwo tibmii kini wi Adi Komii siya pi boinisi yim miyik rani.] ¹⁰ Mi Jisis siya saiir yai aka hinina yowarkii boin mi kira diminim Adi Komii siya prihauuwiyim kiriir mi kira kariir mi inokninkini ti opam kariiram sruiyin mi kira kariiram pi op miyika iikam imiir whinkinsiis haiginuwiya omwai Adi Komii saika waiyayokiyokiiyam pi saiiram nwoki sruiyin. ¹¹ Mi ta wiga siir yai aka hinina yowarkii boin, inkam komii, kira two karamaeka mi tiki aeyaweyin siir opa kingiin kingiin nwomai rani. Mi kira ta op aiirin pi panin panina haii, iikam imiir hauuwam simiir whinkinsiis haiginuwam, omwai sima waiyayokiyokiiyam, ha? ¹² Ti aeyaweyin krimiir brougaeyin Jekop siyar hauugigin krimiirin mi siya mi siir yinisim ikim yim sima siirar mi kwiyae namkim. Mi siir bulmakau sibsibim yim iriipi hiriinan ta op aiirar mi kwiyakim. Mi kira ha naingwowi, kira ini Jekop siir haiburin, ha? ¹³ Mi Jisis siya saiir yai aka hinina yowarkii boin, iikamim ta op aiir kwiyayeyim, yim wi kwoinkar swoki haei. ¹⁴ Mi yipiki kara hauuwi ta op aiir, yio wi kwoinki haei rani. Nngaka. Mi taka opa kara hauuwana, siir whinkinsiis haiginuwam, ya wi sinkai rani, ya wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami inokinokin. ¹⁵ Mi ta wiga saeya ina swoki boinkiya siirin. Inkam komii, kira wara op hiriinana kariir whauugi mi mhoiia kariir kwoinin wi haei karamae nwoki owim. Mi kara wi tiriir swoki it rani, op kunanakiyam.

¹⁶ Mi Jisis siya saiir boinki, kira kiriir kam iir tini ikinaki. ¹⁷ Mi ta wiga siir yai aka hinina yowarkii boin, kara kam karamaeka. Mi Jisis siya saiir yai aka hinina yowarkai boin, kira kaimwowar boini, kira kam karamaeka. ¹⁸ Biya kiriirin kamim iriyyara iki onkwona mi wara kam kinaka nwowin yio kiriir kamki kam tani. Ta kiriir yaiya

ini kaimwower ywowa. ¹⁹ Mi wig saeya siir boinki, inkam komii, kara ini hainningi yinokninkiya, kira profet inkamkin. ²⁰ Krimiir brougaeyim yim sima Adi Komii siir inig iirin iripa ti mhuu iir haingiriyu hainanikim. Mi wim kima Isrelan iikamim, wim kima ha boini, krima Adi Komii siir inig iirin om komii Jerusalem hirarar hainan iski.

²¹ Mi Jisis siya saiir yai aka hinina yowarkii boinki, wig, kira kariir yaiya kaimwo saiir dwoki. Figwira saeya nimbini, krima Adi Komii siir inigin wi ti mhuu iir hainan tani mi wi om komii Jerusalem hir mi hainan tani. Nningaka. ²² Mi wim kima Samerian iikamim, wim kima diminim kima kig karamae nwowiyim simiiram hainanikim. Mi nim krima diminim krima kigninokninkinim simiiram hainanikim. Dimusi rani, Adi Komii siir miya iikam nanmaiwarkinaeiyu Juda iikam krimiir hiriir nimbini. ²³ Mi iya ta ii aeya nimbiamana ini kingiin nwowa. Mi iikamim yipiki naingwo tibmii kikinginim mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin siya simiir whinkinsiis haiginuwu mi sima siir inigi inig iirin siyu miyiki miyik iirar hainani mi Adi Komii siya ti hiriinan iikamim siiram naingwo tibmii kiniiyim mi siir inig iirgi iir hainaniyim simiiram naingwowikin. ²⁴ Adi Komii siya piu karamaekin, siya ini siir naeyuin siir hiriinan yowuin. Mi yipiki siir inig iir hainani, sima wi daingwo tibmii kin. Sima wi piu ara kipi hainan, sima simiir mhi kwoinim warar hauu iuguski.

²⁵ Mi wig saeya siir boin, kara bidi yinokninkina Mesaia siya wi sipi niti, inkamin Adi Komii siya nimbinyin krimiir whinkinsiis haiginuwam, sima dapiyin Krai. Mi iya siya niti, siya krimiirin wi dimin kasakasa nowomwarkaiyu rani. ²⁶ Mi Jisis siya saiir yai aka hinina yowarkii boin, karaigin, kraisin, ti kinakar boinin.

²⁷ Mi iya siya saika niki boinaiyin mi kamim siir kigna miriyyim ina yimbiniyim. Mi iya sima hiriinan kigim sima ini mouni hanina siinkaokiyim. Dimusi rani, siya ta wig anaka boinaigin. Mi siirin inkam nwirki bi swoki boinkin hinin, kira dimu diminim naingwowi? Mi kira saika dimuam boinkin?

²⁸ Mi ta wiga saiir op twowa ini hirar kwaiburgika. Mi saeya ina iwitama oma hiriir. Mi saeya iikam imiirin dimin taeminim siya boinim saiir simiirar ini boinoudninkiniu.

²⁹ Mi saeya kimidiniya simiir ini boiniu, kima unki it, iki inkamin dimin taeminim kara tirim biya simiir haknoudninkinin, tari Krai siya piyamisi owin? ³⁰ Mi sima om hir haiburgigim mi sima ina yamim Jisis siir kignakiyam.

³¹ Mi iya ta wiga saeya om hirar niki owa mi kamim siir kigna miriyyim sima naeyim siiram ha nonkwowim mi ina boinim, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira nae ti ae.

³² Mi siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara bidi yaeyin, naeyin kima ninokninkin karamae nwowin siir. ³³ Mi kamim siir kigna miriyyim sima, sima simar yinsrii ansriina. Mi siiram nae inkam nwirki hainanikin, ha? ³⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kariir naeyin yio hainningin, kara ti inkamin kariir nikropkiyin kara siir kwoin iirarar dap. Mi kara miya siya nimbinyi kariir saiir dankabimbid digi.

³⁵ Wim kima hinina boinikim, bwanim pi whiia nwokii mi sasaeyim pi sasae wai haninggin nwokii. Mi kima pi hainii nngugu haii. Mi kara kimiirin pi hinina boinkii, kima iki numiran sasaeyim simiir kigi, sima sasae wai bidi ywowim. Kima simiirin hindara ti nguguae. ³⁶ Mi inkamin numiran sasaeyim simiir nngugu haiiyin, iikam nhirkim sim sainam yio ini ti inkamin, hinda tinda namiyin, iki iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyam ini siir hiriinan yowuin. Mi sima ha sibgu wakaeyoknaei mi wa nwoki aingwo tibmii kinim. Mi inokinokin sima wi omwaiyar nwoki waiyayokiyokaeyamim. Mi inkamin ti sasae imiir ninkinin mi inkamin ti sasaeyim wai nwowiyim simiir nngugu haiiyin, sowa nwisairarin pi maigimaigra nwoswowi. Mi yipiki Adi Komii siir yai aiir boinimauwiyim mi yipiki iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyyim, Adi Komii siir yai aiir wakaeyim, yim ini ti inkam nwiso sowiir hiriinan yowowo. ³⁷ Ta yaiya ya kaimwowaigra. Inkam nwirin yio hindira niyokninkinami mi nwirin yio wi hindira nngugu haiyami.

³⁸ Ta kara nikropkiya kimiirin ya numirim inkam nhirkim niyokninkinim simiir sasae

imiir ningugu hainan ywowa. Ti numirim yim inkam nhirkim niyokninkinkim. Ya ini bigi bi sima boinmimauuwa kariir yai win kibiya iki iikam nhirim simiir, ini saiir hiriinan ywowa. Mi wim kima ti yai win kibi kibiyim iki iikamim biya naingwo tibmiyim wi simiir swoki boinmimauuwami.

³⁹ Mi mhoiia nu haimii Sameria hiran iikamim sima Jisis siiram in a yaingwo tibmiyim. Whisarii rani, sima ta wiga saiir yai aiir wakaekim. Saeya hinina boinka, siya dimin taeminim biya biya kara tirim mi tariinan mi tir ikim, siya simiirin ini hiriir haknoudninkin digiyin. ⁴⁰ Mi iikam whiekakim om Saika nu haimii Sameria hiranim sima Jisis siiram ha nitim mi sima kimidiniya siir sri siya simaka hir mi owim. Mi Jisis siya sima iiyim kwisa ywo.

⁴¹ Mi iikam whiekakim siir yai aiir wakaeyim sima in a yaingwo tibmii kinim. Dimusi rani, sima siirgisiir yaiyar wakaekim. ⁴² Mi sima ta wig aiir boin, tariinanin krma siir yai aiiram bidi yaingwo tibmii kingiyim. Krma yaiya kira boina krmiir saiir bi naingwo tibmii kingim. Nungaka. Krma asi naingwo tibmii kini krma krmiir wangi wingar wakaekim. Mi krma bidi yinokninkikiyim siya Kraiskin, nuan iikam whiekakim krmiir nanmaiwarkainain inkamin siya. Iriig.

Jisis siya gavmani mi iriirin inkam nwirin siir yinisim iir haiswoniskigikin

⁴³ Jisis siya hapaiirin iyo kwisa ywo. Mi mhoiia siya hir haiburgigin mi ini nu haimii Galili hiriir swoki amin. ⁴⁴ Jisis siyarin, hinina boinkin, siir oman iikamim sima profet inkamin siirin ha bi naingwowikim siya inkam komiigin mi inigakin. Nungaka. Sima hinina bi naingwowikim. ⁴⁵ Mi iya Jisis siya siir oma hiriir swoki amin mi Galili hiran iikamim sima siiram in a maigimaiga ywowinim. Dimusi rani, dimin taeminim siya tirim Judami ii komiia wou nikwo aeiya Pasova om komii Jerusalem hir sima bidi kigmimikim.

⁴⁶ Mi Jisis siya om Kena nu haimii Galili hiriir swoki amin, omin opa siya tirkiya wain nikpitmaigiya siir. Mi om Kapaneam hir nwowin gavmani inkam komii nwirin siir yinisim yinkamiyinin makakin. ⁴⁷ Mi siya wakaekim Jisis siya nu Juda hir bidi haiburgigin mi siya nu haimii Galili tirii nitam tari. Mi siya ha namin Jisis siiram mi kimidiniya siir ini boinu, saika namim om Kapaneam hiriir siir yinisim iir nini haiswoniskiiyuwim. Siir yinisimin ini nao kingiin nwowin. ⁴⁸ Mi Jisis siya siir boinki mi kima, kara dimin kirie komii komii tir karamae nwowi mi kima wi kariiram naingwo tibmii kin tani. Nungaka. ⁴⁹ Mi ti inkam komiirin siya hinina boinki, Biyan Inkam Komii, kira kanakar wit, kariir yinisim iir kignakiyam. Yinisim ieya naonamin yio miyik rani. ⁵⁰ Mi Jisis siya siirin in a yikropkiyin, kira ti am kariir yinisimin wi omwaiyar swoki waiyai. Mi ti inkamin siya Jisis siir yai aiir wakaeyin mi in a yamin. ⁵¹ Mi iya siya ha swoki haiyug apnamin mi kamim siir iriirim, sima siirin siyu hir yapiyiskaiwin. Mi sima boin siirin, kariir yinisimin ini wadeyar swoki owin. ⁵² Mi siya kimidiniya simiir sri, paki hinin iya wadie sae nwokikin kariir yinisimin, ha? Mi sima siir boin, siir pu hua kinya ii nabie bopwo digika. ⁵³ Mi ta yaiya sima boina siir, saiir mhoiia mi siir adin in a swoki aingwokiya yaiya Jisis siya boina ii nabie bopwo hinin kariir yinisimin wi omwaiyar swoki waiyai. Mi siya mi siir yinwig ima simaniyin ini hiriir yaingwo tibmii kin swokiyim Jisis siiram.

⁵⁴ Mi ya tariigina ya dimin kirie komii kwisaka aeya, Jisis siya tira iikam imiir nisimauuam, iya siya nu haimii Judia hir haiburgigin mi ha napnamin nu haimii Galiliya hiriir. Iriig.

5

Jisis siya inkam nwirin whinausim kwira Betesda dapiya saiir hir haiswoniskigikin

¹ Mi tiriiginim yim dig nwokiyim mi Juda simiir ii komii kwira nae iripa haingiriyu aeiya ina yimbiyama. Mi Jisis siya asi swoki amkin om komii Jerusalem hiriirin. ² Mi om komii Jerusalem hirin anowin napninopkainamiyin iikamkim sim kiyaininopkainamiyin sibsib siir kingiin hirin whinausim kwira ini hir nwowa. Mi iikamim sima Hibu simiir yaigina hinina dapikim Betesda. Mi ta whinausima saiir kingiin hirin uruwim iriyara nwowi iikamkim sim nidwowam. ³ Mi iikam whiekakim makak makakim ini hirar ninidwodwokaowim. Iikamim nhwokwisaeyim mi iikamim igrib indib niimwowaeyao minkin kipiiyim mi iikamim kiu min naoninsimsiriru ikim. Sima minam ninidwodwokaowi Adi Komii siir paekwosimin siya tirkiyim op aiirin imigak nwokiyam. ⁴ Mi ii nhirim Adi Komii siir paekwosimin iki siya nuunaiiniiyim mi ta whinausima pi imig iga siya nuni inunui. Mi inkamin iki biigi bi natmainamiyin ta opa Adi Komii siir paekwosim ieya tiriya mi ta siir ma pa digi. ⁵ Mi inkam nwirin uru hir nidwowin biewiyim maki siya niyim kam nwir iur iriyar whoingim (38). ⁶ Mi Jisis siya ti inkamin siir kigin siya hir whinin mi siya ina yinokninkinkiyin siya maki kwokiyae ya bi niigin. Mi Jisis siya siirin hinina boinki, kira hinina naingwowi kira wadie swoki okiyim, aniya? ⁷ Mi ti inkamin maki niinanaekaigiyin siya siir yai aka hinina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii, iya Adi Komii siir paekwosim ieya tirkiyim ta op aiirin mi kariirin inkamki haidunamam whaowae ta whinausima saiir aowa hiriirin. Mi kariirin pi nhirkim swoki haiburi, bi pi sima natmaidunami.

⁸ Mi Jisis siya siir boinki, kira dinsiin okwoki mi kiriir nibmir aiir hai mpa dapnam. ⁹ Mi biri kimiminkikin, ti inkamin siir ma ina digiya mi siya ini siir nibmir aiirar yinsiin hainamin. Taka iya ya Judami ii komiia piu siisiya Sabat, iya dimin taemin sima tir karamae nwowiya saeya. ¹⁰ Mi siya nibmir ha hainamin mi gavmani inkamim sima ti inkamin Jisis siya nwowaiginugiyin wadie siir sriwin, tapa Judami ii komiia piu siisiya Sabat, dimin taemin tir karam nwowiya saeya mi kira wara kiriir nibmira saiir dimusi hainanikin. Moses siir siyuin hiriinanin siirin igbidgak bidi ywowin. ¹¹ Mi siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, inkamin wadie kariir nwowaiginugiyin kariirin siya nokmwain haigikin ta kariir nibmir aiir ninsiin hainaniyam. ¹² Mi sima kimidiniya ti inkam iir swoki kwasrii, yipikin kiriir boinkiyin ta kariir nibmir aiir hainaniyam, ha? ¹³ Mi ti inkamin wadie Jisis siya nwowaiginugiyin siya bi ninokninkinkikin ti inkam iirin. Dimusi rani, Jisis siya siir bidi haiburgigin mi siya paninsi yinokninkinkisi, iikam kasakiwaeyao hir nokwowim.

¹⁴ Mi mhoiia Jisis siya siirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hir kigin mi siya kimidiniya siir boin, wakae, kira mhoiia wi dimin whir kipi swoki tir. Nningaka. Kira hiriinan tiri mi ta hika mhoiia kira haii, ya wi hika biya kira haiya wi saiir haiburi. ¹⁵ Mi ti inkamin ha namin siya kimidiniya Juda simiir inkam komii komiiyim simiir ini boiniu, ti inkamin wadie kariir nwowaiginugiyin yio Jisis siyairgin. ¹⁶ Mi ti Isrelmi inkam komii komiiyim sima Jisis siirin siyu biye asi tirkim. Dimusi rani, iikamim maki niyim simiirin siya Juda simiir ii komiia piu siisiya Sabat, dimin taemin whir tir karamae sima nwowiya siya saiir haiswonimniskigin.

¹⁷ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kariir Adin siya inokinokin hiriirar miriigin. Mi an kara iriipi hiriinan asi mi mirii. ¹⁸ Mi ta yai hiriinana Jisis siya boina mi Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim siir nisomaowam asi tirkim. Dimusi rani, ti makak iikamim siya haiswonimniskiiyim Judami ii komiia piu siisiya Sabat, dimin taemin tir karamae nwowiya sasa rani. Nningaka. Sima siirin io minsi nwokim ta siya boina hinin, Adi Komiiyin kariir Adgin. Mi siya ini inkam komii siya siyar swoki onain Adi Komii siir hiriinanin. Mi siirin saiirsi nisomaowam tirkim. Iriig.

Adi Komii siya siir yinisim iirin inigak bidi ywohaiginuwun siir mi aiir miriyamin

¹⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwovar boini, kara siir yinisimin dimin whirin kariir kwoin airgi bi swoki aingwo tirkin. Nningaka.

Kara diminim kara kigmimikim kariir Adin siyar tirim kara simiirarar tiri. ²⁰ Adi Komii siya kariiram nhami nhami bi naingwokwowikin mi siya digworaekwo whiekakim siya miriitim kariir asi nisiimauugim. Mi digworaekwowim siya nisiimauuwi wi digworaekwowim ti kara tirim wi simiir haiburi. Mi ti dimin taeminim kima simiir kigi mi kima wi nanaa pranae kin tani. ²¹ Adi Komii siya hidninsiin idwowyim iikamim naokaowim omwai swoki waiyam siir hiriinan. Mi kara siir yinisimin iikamim yipikim kara hauuwam tiriyim kwoin miyik yo kariirar kwoinkin. ²² Mi kariir Adin iikam imiirin siyar bi hidikin. Nningaka. Mi siir kirieya siir yinisimin kariir bidi hauuwim mi siirin kara bidi kisina owin mi iikam imiirin wi karar hidi. ²³ Mi iikam whiekakim wi kariir inig iir asi hainani, kariir Adin siir inig iir sima hainana saiir hiriinan. Mi yipikin kariir inig iir hainan karamae nwowi siir yinisimin kima tira saiir hiriinan mi sima kariir Adin yipikin kariir nikropkiyin wi siir inig iir mi hainan tani. Nningaka.

²⁴ Kara Jisiskin kara kimiirin yaimwowar boinkii mi yipikin kariir yai aiir wakaeyoknaei mi ha naingwo tibmii kini mi sima wi kariir Adin yipikin kariir nikropkiyin wi siir yai aiir warar mi wakaeyokna aingwo tibmii kini. Mi yipikin kariir nikropkiyin siya wi siir naeyu iir hauu haiginuwi simiirin mi kima wi inigak nwoyokiyokikaeyami. Adi Komii siya wi simiir wara hid rani mi sima wi nao rani. Nningaka. Mi sima wi yaeya kwoin win haii omwai waiyayokiyokikaeyamim. ²⁵ Kara kimiirin yaimwowar boinkii, iya Adi Komii siya nimbina iikamim naokaoim simiiram ya bidi yimbiniya. Mi sima wi kariir yai aiirar wakaekii, Adi Komii siir yinisimin. Mi sima wi yaeya kwoin win haii omwai waiyayokiyokigiyamiyin. ²⁶ Adi Komii siya bi naowikin, siya kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siir bwamkibwamin siyargin. Mi ti hiriinan siyuin siya kariirin digworaekwo whiekakim omwai waiyayokiyokiiyim simiir bwamki bwam iir asi mi tirikin. ²⁷ Adi Komii siya ha boinkin, kara siir yinisimkin mi iikam imiirin wi kara hidi. Dimusi rani, kara ini inkamnan ywowin. Mi kara simiir kwoinin ina ninokninkinin. ²⁸ Mi kima wi ta saiirsi kipi nanaaki. Mi iya saeya nimbiamyami mi iki iikamim niki aokaoim mi simiir ienau hir nwokaiyim sima wi kariir yai aiir wakaekii, Adi Komii siir yinisimin. ²⁹ Mi sima wi ie hirankar ninsiin idwonani. Mi yipiki siyu miyik tirim yim wi omwaiyar waiyayokiyokigiyami. Mi yipiki siyu biyie tirim iya sima ninsiin idwowi wi yaigak nwowi. Mi sima wi paeya nami mi inokinokin simiirin wi hiriyyar niunanaei.

Jisis siirin iikam nhirkim yanaakninkii haiginu

³⁰ Kara dimin whirin kariir kwoin argi bi naingwo miriigin. Nningaka. Dimin taeminim kara wakaeyim Adi Komii krimiir Wanin siya boininim kara simiirarar tiri mi kara iikam imiirin asi hidi. Mi kara iikam imiirin wadiyar sibgu hidi. Dimusi rani, kara kariir kwoin ara naingwo diriraerar tani. Kara Adi Komii siir kwoin iirar napi yipikin kariir nikrop iuungiyin nua tiriir.

³¹ Mi ti yayim kariir kwoinkar priinaingwo boinkiswo mi kima wi ha di ninokninkini ti yayim kara boininim kaimwoki piyamisi owim, iyie? Kara hindara priiboini. ³² Mi inkam nwirin yo ina mi owin yo siya Jonkin siirin Adi Komii siya nimbingikin, kariir yayi sair sibgu boinnimauuwam. Kara bidi yinokninkinin yayim siya boinnimauuwim kariirim yim kaimwowaigim. ³³ Mi wim kima kam nhirim kimidiniya Jon siiram yikropki mi ti inkamin siya boinkiyin simiir yo karaigin. ³⁴ Kara kamim kariir yai aiir nanaakninki haiginuuwim simiirin yai karamaeka. Nningaki. Nningaka. Mi ti digworaekwowim ti kara boinnimauuwim kimiir, kima simiirin wi nwoki sibgu inokninkinin. Mi kima wi kariir yai aiirim nwoki wakaeyokna aingwo tibmii kinim. Mi kimiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaei. ³⁵ Jon siya ini pae niuyan ywowin kimiir niuya haiginuwam. Mi Adi Komii siir dimin taeminim simiir nisiimauuwam. Mi ta iya siya omwaiyar niki waiyam, kima siiram nhami nhami bi naingwo tibmii kungim. ³⁶ Dimin nhirim ini ta yayi Jon siya boina kariir ini saiir haiburim ya hininga. Mi dimin miyik miyikim Adi Komii

siya boinkiyim kara tɪram yim iikam kimiir nanaakninkii haiginugim kariirin hinin, kariirin Adi Komii siya nikropkikin. ³⁷ Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kariirin siya boinkigikin mi siyar mi anaakninkii haiginugikin. Mi wim kima siir yai aair bi wakaekim mi siir whwonkam iir bi kigim. Nningaka. ³⁸ Mi siir yaiya kimiir kwoinawu bi haigi nonkworinuga. Nningaka. Dimusi rani, kima kariir yai aairim bi naingwo tibmii kuingim, kara ti inkamin Adi Komii siya nikrop iuungikin. ³⁹ Wim kima Yokwo Komii saiir yayim simiirin ha sibgu mwainikim. Dimusi rani, kima saiir sibgu ninokninkinam mi saiir naingwo tibmii kinam tiri. Mi kimiirin wi Adi Komii siya nwoki hauuwim kwoin winin omwai waiyayokiyokigiyamiyin. Mi wara miyim kima mwainkigmimikim yim kariir yai imairgim. Mi wim kima hininam naingwo mwananaei, Adi Komii siir miyim kimiirin wi omwai simar nwoki waiyayokiyokii haiginuwim. Mi wara miyim kima mwan kigmimikim yim kariir mugim. ⁴⁰ Mi wim kima kariirin naingwo tibmii kinim pi boriisopi, kwoin winin omwai waiyayokiyokiiyin kara kimiir hauuwim.

⁴¹ Kara pi boriisopi iki iikamim kariir inig iir hainan prapasim. Nningaka. Ya tariigina ya dimin komii rani. ⁴² Mi kara kimiirin ina ninokninkinin kimiir kwoinim Adi Komii siirim naingwo hiriru kin tani. ⁴³ An kara kariir Adin siir inigni nitkin mi ta kara nita ya Adi Komii siya nitni haninaka tisi kara nitiskiyin. Mi wim kima kariir yai aair bi naingwo tibmii kuingim. Mi wim kima simiirin ini yimiiyuwim. Mi inkam nwirki nitkiswo mi siya siir yai imiir nini boinmimauuniyim mi wim kima siir yai imiirin wa pi wakaeyin mi kariirin iyie? ⁴⁴ Mi kima kariir yai airamim wi panina naingwo tibmii kinini, ha? Kima wi dig nwo rani. Mi kima, kima kimar ninan hainanamar tiri mi kimiir inigim Adi Komii siya hainanim pi boriisopi. Nningaka. ⁴⁵ Kima ha kipi naingwo kimiirin kara wi kariir Adin siir boinmauwu, kimiir boinwokiyopnatkaigiyim. Nningaka. Mi Mosesin yipikin naingwo tibmii komiigak kima nwowiyin wim kima ha naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwu. Mi Adi Komii siya kimiirin wi dimin whirki kimbu karamae saiirsi nwoki ikuwim. Kimiirin wi siyar boinmauwu kariir Adin siya boinwokiyopnatkaigiyamin. ⁴⁶ Mi kima Moses siir yai imiiram naingwo tibmii kinini, kima tira saiir hiriinan mi kima kariir yai airamim wa mi aingwo tibmii kinini. Dimusi rani, yayim Yokwo Komii hir nwowim kariirim siyar winboinkiyim mi kima simiiram bi naingwo tibmii kuingim. ⁴⁷ Mi ti yayim Moses siya winboinkiyim kima simiiram naingwo tibmii kinin karam nwowi mi kima kariir yai imiiramim wi panina naingwo tibmii kinini, ha? Yi siyu karamaeka. Nningaka. Iriig.

6

Jisis siya hauu aeyim kamim 5,000kim, siya wigiyim simiir wara bi mwaingim (Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Mi mhoiia Jisis siya ti yayim ha boindigiyim mi siya ina iyikidamin Galili whigbida hiriir, saiir inig whirin sima dapiyin ta whi aairin whi komii Taibiriaska. ² Mi iikam whiekakim sima ini Jisis siir mhoiisar sidkaenamim. Dimusi rani, sima dimin kirie komii komii kasa bi kigim iikam makak makakim siya ninimniskiiyim. Mi sima siir mhoiia asi sidkaenamkim. ³ Mi Jisis siya mhuusim whirin siir iiyam. Mi siya kimidiniya siir kamim siir kigna miriyyin simakar ini ii idwoiu. ⁴ Mi Juda simiir ii komiia wou nikwo aeiya Pasova ini kingiin nwowa. ⁵ Mi Jisis siya ha niyaeyok kaokiyin mi siyar kigwin, iikam isid komiyyin nitin siiram. Mi siya Pilip siir boinki, krima bretim pi papi haii ti iikam ima naeyamin, ha? ⁶ Mi Jisis siya Pilip siirin hiriinan boinkiyin mi yo siyarin bidi yonkwokiyin siyuin pi siya tiri. Siya Pilip siirin minam kinankugin, siir kwoinin pi panina namisi aingwokii. ⁷ Mi Pilip siya siir yai aka hinina yowarkii boin mi krima bretim K200.00 saini. Mi ti hiriinan iikam isid komiyyin krima simiirin haimeii haimeiiya hauuwim pi digi dig nwo rani. Nningaka. ⁸ Mi siir kigna mirii inkam nwirin, Endru nikuwiyin Saimon Pitani nomousimin, siya Jisis siirin hinina boin, ⁹ whranisim nwirin

tir nwowin, siya bret baliyim iriyyara nwowi mi anasuwo whisa mi owi. Mi ti hiriinan bret iriyyariuwam mi anasu whisuwa iko, ti hiriinan iikam isid komiyyin pi dig swoki o mimin tani. Nningaka. ¹⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima simiirin nab nab dokmwon idwo. Mi ta maeyaua sima nidwowa ya kokaka. Mi ti 5,000 kamim ini ta maeyaua kokaka ini saiirar priigrinkin idwonamim. [Sima wigyinim simiir warar bi mwaingim.]

¹¹ Mi sima ha grinkin idwokiyim mi Jisis siya ti bret iriyyarim ha haigiyin mi siya ina boin wadiekiyin Adi Komii siir. Mi mhoiyya siya ina yinibimbir hauugiyim kamim siir kigna miriyyim simiir mi ti bret haimiyyim simiirin kimidiniya sima yap hauuwam iikam imiir sima naeyam. Mi mhoiyya siya anasuwo ha mi haiyin, ina mi inoop inispampapak hauugiyin kamim siir kigna miriyyim simiir, bret imiir siya niki turkiya saiir hiriinan. Mi iikam imiirin ha nonkwokwo hauunamim mi sima ini simiir kwoinkar priigrinkin idwo aenamim. ¹² Mi mhoiyya simiir mhiyyim dig ha nwokiyim mi Jisis siya siir kigna miriyyim kamim simiir boinki, wara nae haimii haimiyyim sima naepiruru okiyim ti swoki tauhaiginam iripa. ¹³ Mi ta siya boinkiya saiir mhoiyya, nae haimii haimiyyim simiir swoki taugin haiyam mirisim kwirki bi swoki okikin ini hiriyyar taugin haiswokiyim mi sima simiirin nib komii komiyyim iuur isa tauhaigi. Mi ti nib komii komii iuur iswo ini yaigyaiga yaki itkikiniyyim ti nae haimii haimiyyim sima naepiruru okiyim.

¹⁴ Mi ti iikamim sima ti dimin kirie komii komiyyim siya tirim simiir kigim mi sima ina boinim. Ti profet inkamin Adi Komii siya boinin, nua tirii nitam siyairgin. ¹⁵ Mi Jisis siya bidi yinokninkinkiyin, sima siir nonkwonamam tiri simiir kigirkakan inkam komii nwowam. Mi siya mhuua hiriirin sasar asi swoki amkin. Iriig.

*Jisis siya whiyya saiir op idwower napnaidamkin
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

¹⁶ Mi mhoiyya iyya bieyin ha nikiiyamtibin mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima ina yapniyamtibin whiyya hiriir. ¹⁷ Mi sima kimidiniya i ira saiir yani apni kwiriinam. Mi ina iyikidamim whiyya saiir mirmiiya hiriir. Mi iyya bidi kakauu iuguskiya mi Jisis siya simiiram bi niki amsisaukin. ¹⁸ Mi ta iyya opud komiyya ha hugnaniya mi hinin komiyya ina mi ii okwonaniya. ¹⁹ Mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima kignaidamim kilomitisim iriyyar kwir nanairgin. Mi simar kigwin Jisis siya op idwower napnii. Mi siya simiir iya saiir kingiin napamin mi sima nidid pranae bi kinwinkim. ²⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima kipi nidid, ti karaigin nitin. ²¹ Mi sima maigimaigra siiram ha nwowim mi siirin ina yinkikwona kwiriyyin. Mi biri kimiminkim, sima ina yimbiyamim ta maeyaua sima namam tira saiirin. Iriig.

Iikamim yim Jisis siiram naphansirkim

²² Mi iigwira iikamim sima bidi yinokninkinkiyim, tapaiir nwomaiya iya iruwaigra. Mi sima Jisis siirin wara bi kigwo kwiriigikim kamim siir kigna miriyyim simakan. Nningaka. Sima siirin tirar haiburgigim. ²³ Mi siyaii nhirim om komii Taibirias hiranki nitiyim yim ta maeyaua Jisis siya boin wadiekiya Adi Komii siiram mi bret siya hauu aeya kam 5,000nim sim saiir kingiin hiriir nitikim. ²⁴ Mi iikamim sima hiriinan kigim, Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim, sima tir nwo rani mi sima kimidiniya siyaii sim nhirim sim kwiriinaidam om komii Kapaneama hiriirin Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim simiiram hansiram. Iriig.

Jisis siya ninomor kou hiran bret miyyiknankin

²⁵ Mi iikamim sima Jisis siirin whigbid mirmiiya hir kigiuwon mi sima kimidiniya siir srii, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira tiriirin paka hinin iyya sae nitkin, ha? ²⁶ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwowar boinkii, kima kariiramim minam swoki aingwo hansirnikim bretim kara hauu aeyim kimiir mi kimiir mhiyyim ha nae kinugiyim simiiram. Mi kima kariiramim dimin kirie komii komiyyim kara tirim kima kigim simiiram bi hansirnikim. Nningaka. ²⁷ Kima naeyim

biye nwowiyim simiiram kipi mirii. Kima naeyin kwoinbud hauu haiginuwiyin omwai waiyayokiyokiyam siiram miriinae. Mi kara ti inkamin ninomor kouanki nitin, kimiirin wi kara hauuwi siirin. Dimusi rani, Adi Komii krimiir Wanin siya kariirin inigak bidi ywohaiginugiyin. Mi kara siir mi aiir miriizam nitkin.

²⁸ Mi sima siir swoki srii mi krima wi dimu dimin ti tir big nasmirwaiya Adi Komii siya nwowamin krimiiram, ha? ²⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, tiki diminin kima tiranin, big nasmirwaiya Adi Komii siya nwowi mi maigimaiga siir nwowaiginuwi, kima kariir yai airam daingwo tibmii kin, inkamin yipikin Adi Komii siya nikrop iungiyin nua tiriir.

³⁰ Mi sima siir yai aka hinina swoki owarkii boin, kira wi piki hinin dimin kirie komii komiiyim sim tiri, krima kigamin. Mi krima wa nwoki aingwo tibmiiyim kiriir yai airam, ha? ³¹ Krimiir yidiwi wanwiyaeyim iya sima nu siiyin apain siir hir nwowim sima dimin whirin mana dapiyin siirarar naekim Yokwo Komii saeya hinina boinka, ti naeyin ninomor kouanki nitkin Moses siyar hauu aekim simiirin. ³² Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boinki, kara kimiirin yaimwovar boinkii ti bretin ninomor kouanki nitin kimiirin Moses siyar bi hauugin. Ningaka. Kariir Adin kimiirin siya hauugin ninomor kougi kou hiran bretki bretin. Mi tiki hiriinan naeyin kimiirin wi omwai siya waiyayokiyokii haiginu rani. Ningaka. Kariir Adin ti hiriinan nae kibiyin siir om hiranin siyar hauuwikin bretnanin omwai kima waiyayokiyokiyam. ³³ Mi bretin Adi Komii siya hauugiyin ninomor kouwanin iikam kimiir, yio Jisis karaigin. Mi kimiirin kwoin win wi karar hauu haiginuwi omwai waiyayokiyokiyam. ³⁴ Mi sima siir boinki, Biyan Inkam Komii, wari kiriir bretin krimiirin inokinok hiriir whauunanae mi nim wi omwai hiriir nwoki waiyayokiyokiyim. ³⁵ Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, ti bretin kwoin win hauu haiginuwiyin iikam imiir omwai sima waiyayokiyokiyam, yio karaigin. Yipiki kariirim niti yio wi mhigi nao rani. Mi yipiki kariirim naingwo tibmii kin, yio wi kwoinki haei rani. Ningaka.

³⁶ Kara kimiirin pi hinina boinkii, kima kariir bidiyar kigim mi kima bi naingwo tibmii kangim. ³⁷ Mi iikamim yipiki Adi Komii siya hauugiyim kariir in nonkwowim, yim sima wi kariir siyu iirar napi. Mi kara iikamim kariirim nitim mi kariirim naingwo tibmii kinim, simiirin wi huyarmai rani. Ningaka. ³⁸ Kara ninomor kou hir haiburgigin mi ha nuunaiiniyin, kara kariir kwoin iirara napam bi nitkin Ningaka. Kara nua tiriirin minam nuunaiinikin, ti inkamin kariir nikropkiyin siir kwoin iirarar napim. ³⁹ Mi ti inkamin kariir nikropkiyin siir kwoinin yio hinugin. Kara ti iikamim siya hauugiyim kariir, kara simiir nwirni kipi haiburgig. Ningaka. Iikam imiirin wi karar swoki hidninsiin idwowi, iya Adi Komii siya iikam imiir hidana. ⁴⁰ Ti diminin kariir Adin siya naingwowin kara tiram yio hinugin mi ti iikamim yipiki kariir yai aiir wakaeyim mi ha ninokninkinim kariir, siir yinisimin. Mi sima kariiram naingwo tibmii kinim mi ha mi wakaeyoknam kariir yai aiir, simiirin wi kara hauu haiginuwi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin. Mi simiirin wi karar swoki hidninsiin idwowi. Mi sima wi omwaiyar waiyayokiyokii iya Adi Komii siya simiir hidana.

⁴¹ Mi ti yayim siya boinkiyim simiir mhoiya Isrel simiir kamim io ha nwowim mi ina nhinkii boinainamim Jisis siir. Dimusi rani, siya hinina boinkin, bretin ninomor kouanki nitin yio karaigin. ⁴² Sima hinina boin, tiki inkamin siya Jisiskin, Josepni yinisim ikin. Krima siir yopii ad owiirin bidiyar iki inokninkinim. Mi siya hinina dimusi boinkin, kara ninomor kou hir haiburgigin mi ha nuunaiinikin, ha?

⁴³ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boinki, kima, kima kimar kipi nomboinyokaina. ⁴⁴ Inkam nwirki siir kwoin aigi bi swoki aingwo tibmii kangin pi siya aingwo tibmii kin kariiram siirin Adi Komii siyar hurworwokaigikin. Mi siirin wi siyar swoki hidninsiin idwowi mi siya wi yaeya kwoin win haii. Mi wi omwaiyar swoki waiyayokiyokii. Ya tariigina wi iya Adi Komii siya iikam imiir hidana

wi saair nimbiam. ⁴⁵ Yaiya profet kamim sima winboinkiya Yokwo Komii saair ya hinnga. Adi Komii siya wi ikam kasa nowomwarkaiyu rani, dimin taeminim wadie simiir nwowaiginuam. Mi ikamim yipiki kariir Adin siir yai aiir wakaeyim mi ha ninokninkinim, kariiramim wi sima naingwo tibmii kani. ⁴⁶ Ti ikam whiekakim simiir nwariki Adi Komii siir bi swoki kigimiminkin. Nngaka. Kana kanaingn siir kigin ti inkamim Adi Komii siya nikrop iungiyin nua tiriir.

⁴⁷ Kara kimiirin yaimwower boini, inkamim kariiram naingwo tibmii kaniyin, yo wi yaeya kwoin win haii. Mi siya wi omwai hiriir waiyayokiyokiyami. ⁴⁸ An kararin ini bretnan ywowin, ikam imiirin karar whinkinsiis haiginuwi omwai waiyayokiyokiyamin. ⁴⁹ Biya kimiir yidiwi wanwiyaeyim iya sima nu siyin apain siir nwowim, sima manaim Adi Komii siya hauuwim simiirarar naeyaonamkim. ⁵⁰ Mi an kara ti inkamim Adi Komii siir om iir haiburgigin mi ha nuunainiyin nu tiriir, an kara ini bretnan ywowin, ikam imiir whinkinsiis haiginuam. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kani, yim wi nao rani. Nngaka. Yim wi omwai hiriir waiyayokiyokiyami. ⁵¹ An kara ini bretnan ywowin, ikam imiir whinkinsiis haiginuwam omwai sima waiyayokiyokiyim. Ankara Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitkin. Mi ikamim ti bret iir naei, yim wi omwai hiriir waiyayokiyokikaeyami. Yo ti bretin nuan ikamim sima naeyanin ya kariir pu aeyarga. Mi simiirin wi kara nwoki whinkinsiis haiginuam, yaeya kwoin win haiyamim omwai waiyayokiyokiyamin.

⁵² Mi ti dimin taeminim siya boinim simiir mi Isrel simiir ikamim simiir kwoinim ina iwitpaomaigiyim. Mi sima ini sima simar yinkinwamwarki whrie boinamim. Sima hinna boin, ti inkamim siir puua krimiirin wi panina hauuwi, krima naeyamin, ha? ⁵³ Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, kara kimiirin yaimwower boini. Mi kima ta kariir kip aiir nae karamae nwowi ti inkamim ninomor kouanki nitin mi kima kariir nhie aiir kwiyae karamae mi owi mi kima wi yaeya kwoin win hai rani, omwai waiyayokiyokiyamin. Nngaka. ⁵⁴ Mi inkamim kariir kip aiir naei mi kariir nhie aiir mi kwiyaei, yo wi yaeya kwoin win haii, omwai waiyayokiyokiyamin. Mi siirin wi karar swoki hidninsiin idwokii mi siya inkamnan wi omwaiyar swoki waiyai iya Adi Komii siya ikam imiir hidana. ⁵⁵ Kariir kipa saeyarga diminki dimina naeiya. Mi kariir nhieya saeyarga diminki dimina kwiyaeiya. ⁵⁶ Mi inkamim kariir kip aiir naei mi kariir nhie aiir mi kwiyaei, yim sima kanakar nwowi mi ankara simaka mi owi. ⁵⁷ Adi Komii siyargin digworaekwo whiekakim omwai waiyayokiyokiyim simiir Adin mi yo siyarin omwai hiriir waiyayokiyokikaeyamikin. Mi kariirin siya nikropkikin mi ankara iriipi hiriinan omwai asi mi waiyayokiyokii. Mi yipiki kariir kip aiir naei, yo wi omwai hiriir waiyayokiyokikaeyami ti digworaekwo imiirsi. ⁵⁸ Karaingn ti bretin, Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitin. Ti bretin yo ti bretin kimiir yidiwi wanwiyaeyim biya sima naeyin siir hiriinan tani. Nngaka. Sima ti bret iir naeyim mi iya sima waibiyie nwowa mi sima ina yaonamim. Mi yipiki ti bretin kara hauuanin siir naei, yim wi omwai hiriir waiyayokiyokikaeyami. ⁵⁹ Jisis siya yayim omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya om Kapaneam hirana saair hir boinmimaugun. Iriig.

Jisis siir yaiya saair miyim, ikam imiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi omwai waiyayokiyokiyamin

⁶⁰ Mi ikam whiekakim yipiki siir kigna mriiyim sima ta yai aiir wakaeyim sima hinna boin wari yai hiriinanim kira boinim, krima simiirin ninokninkin tani. Mi krimiirin hikak sima nwowi. Mi ti hiriinan yayim simiiramim pi nhinga nwowi, simiir wakaeyamin, ha? ⁶¹ Mi Jisis siya bidi yinokninkinkiyin ti yai hiriinanim sima boinim. Mi siya simiir boinki mi ti yayim kara boinim simiir miyim kimiir kwoinim sima haipridkikaigim, aniya? ⁶² Mi kima ti inkamim Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin kariir kigii kara swoki ami, ti omin kara niki itin siir mi kima wi panina naingwokii, ha? ⁶³ Ikam kima, kima kimar whinkinsiis ankinsiisnaim omwai waiyayokiyokiyamin

wi dig nwo rani. Nningaka. Adi Komii siir naeyiun mi ta yaiya kara boin aka mi sowa sowaigo kimiir whinkinsiis haiginiuwano omwai waiyayokiyokiyam. ⁶⁴ Mi kimiir nhirim yim kariirim bi naingwo tibmiigim. [Mi Jisis siya bidiyar yinokninkinkiyin iya siya kamim siir kigna miriyyim simiir nimbiniim mi yipiki inkamkin siiram naingwo tibmii kin karamae nwowin, siirin wi wir siya napwouwi siir sau omomin siya hainim siirin.] ⁶⁵ Mi Jisis siya simiirin hiniina boinki, kara kimiir bidiyar iki boinkiyin, inkam nwrki kariiram siir kwoinairga bi swoki aingwo tibmii kinmiminkin. Nningaka. Pi siya yaingwo tibmii kin mi siir kwoinin Adi Komii siyar bidi hurworwokaigiyin.

⁶⁶ Mi ti yaiyyim siya boinim simiir mhoiyya iikam whie komiyya biyya siir niki kigna apim mi tariinanin sima siirin ini digiumii haimriyyugigim. Mi sima siir haiburgigim mi ina yinoopamim. ⁶⁷ Mi mhoiyya Jisis siya siir kigna miriyyim kam iuur nwiso simiir srii mi wim kima tari kariir haiburgigam warar mi aingwowi? ⁶⁸ Mi siir yai aka Saimon Pita siya yowarki boin, biyan Inkam Komii, krma wi nhaniiram nami, ha? Kiriir yaiya sasaiga krmiir whinkinsiis haiginiuwana, omwai krma waiyayokiyokiyamin. ⁶⁹ Nim krmarin ina ninokninkinim kiriirin, yipikin ti krma wakaeyokna aingwo tibmiyyin kirairgin ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin. ⁷⁰ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarki boin, kimiirin kara bidi yimbiniin kariir kigna miriyyan kam iuur nwiso nwowam. Mi kimiir nwirin yo miyyik rani, ini yumi biyan inkamin Setan ini siir hiriinan ywowin. ⁷¹ Siya Judas siir boinkin, Saimon Iskariotni yinisimin. Siya ti kam iuur nwiso siir kigna miriyyim simiir nwrkin. Mi mhoiyya Jisis siirin wi wir siya napwouwi iki kam biyieyyim simiir, sima hainim siirin. Iriig.

7

Jisis siir nomousisimim sima siiram hiniina bi naingwo tibmii kingim siya Kraiskin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin

¹ Mi tiriiginim dig nwokiyim mi Jisis siya ini nu haimii Galili hirar yapmiriyyin. Dimusi rani, inkam komii komiyyim bi nwowiyim hiranim sima siir nisomaowam tirkim. ² Mi Isrel simiir iikamim simiir iya kingiin nwoa, iripa sima haingiriyu owiya yaewou naeya saiir nikwo aeyam amar omaka saiir. Ya ta iya simiir ii aeya numirin sasaeyim wai bi nwowim, simiir ninkin imiyyaeyam Adi Komii siir. ³ Mi Jisis siir nomousisimim sima siir boin, kira ti om iir haiburgik mi kira nu haimii Judia hiriir dam mi iikamim yipiki kiriir yai aii naingwo tibmii wi sima nwoki kigim, dimin taeminim kira tiri. ⁴ Mi inkamin ha naingwowi iikamim siir dinokninkin mi siya siir dimin taeminim hindara kipi nimprio diriraerar. Nningaka. Mi kira ti hiriinan dimin taeminim simiir tiri mi biyyin kirar tiki isiimauuna hinda tinda. Mi ti dimin taeminim iikamim sima nwoki kigim kira diriraerarim dimin miyyik miyyikim. ⁵ Mi siir nomousisimim yim simiir hiriinan yaiyyim hinda puairga mi boinkim, sima bi mi aingwo tibmii kingim. ⁶ Mi simiir yaiyyim ha boin digiyim mi Jisis siya simiir boin, kariir iya bi niki imbinika karar nisiimauunana hiniin, kara ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya. Mi kima paki hiniin iya sae mi ami ta iya Isrel simiir iikamim yaewou iripa sima ninkin imiyyaeyana, numiran sasaeyim wai bi nwowiyim sim Adi Komii, yo kimiirar kwoinkin. ⁷ Iikamim nu tiranim sima io kimiir bi nwowikim Nningaka. Sima io kariir nwowikim. Whisarii rani, simiir aowa aowan dimin taeminim sima tiriyim kara haknoudninkinikim. ⁸ Kimar ti am simakan, ta yaewou airamim. Ankara nningaka pi wara nam tani. An kara ii nhirim tirar niki owamar naingwowi. Kara simiirin hiniinin asiima niki isiimauuwim pi boriisopi, kara ti inkamin Adi komii siya nikropkiyin siya. Nningaka. Ya ina niki owa. ⁹ Mi siya simiirin hiriinan boinkiyin mi siya ini nu haimii Galili hirar ywokiyin. Iriig.

Jisis siya yaewou naeya amar omaka saiir naeya saiirin warar ini ikwo aeyu

¹⁰ Mi Jisis siir nomousisimim ha namim sima ta yaewouwa saiir nikwo aeyam mi yio siya ini mhoiyar mi amin. Siya iikam whiekak aka bi namkin. Siya sasar yimprio am. ¹¹ Mi Isrel simiir iikamim iya sima ta yaewou aiir nikwo aeya, yim sima kimidiniya Jisis siiram yoksirboin. Mi sima ini simasimar yinsrii ansriiyim siya ini papi nwowin. ¹² Mi Jisis siiramim simasimar whrie boinam. Nhirim yim hinina boin, siya inkam wadiekim. Mi nhirim hinina boin, kiya yio inkam paii rani, iikam ima naingwo tibmii yamin, siir kwoinkar priinaingwo boini iikamim simiir nikpitmayamin. ¹³ Iikam hoimgaki bi boinkim Jisis siir nhinkiiyamin. Nningaka. Dimusi rani, sima minsi nididkim, Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim pi sima wakaei mi simiirin pi sima niki.

¹⁴ Mi ii kwoimim yaewou sima nikwo aeyim simiir mhoiyya Jisis siya iikam imiirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hirin, ini idowiyar boinmimauuin. ¹⁵ Mi Isrelmi inkam komii komiiyim sima hiriinan kigim, sima ini hindara yanaakiyim. Mi sima boin, ti inkam hiriinanin ti dimin taeminim yokwo tir nwowim, siya simiirin panin panina ninokninkinkim? Mi siya ti iikam imiir kwomwarkaiyuun, inkam ninokninkin komiigaknan siya skulam bi swoki amiminkin. Nningaka. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarki boin, ti dimin taeminim ti kara nowomwarkaiyuuwim kimiir, yim kariir tani. Nningaka. Ti yayim yim Adi Komii siirgim, inkamin kariir nikropkiyin. ¹⁷ Mi inkamin siir kwoin komiiyin Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiiram naingwowi mi siya pa ninokninkinkii ta yaiya kara boinmimauuwa. Kara kariir kwoinkar priinaingwo boini iyie? Kara Adi Komii siir yai imiir boini. ¹⁸ Mi inkamin siir kwoinkar naingwo boini, yio ti hiriinan inkamin yio siir inig iirar hainanamar tiri. Mi inkamin ti inkamin siya nikropkiyin mi ha nitin, siir inig iir hainani mi yai ha boinmimauuwi mi yio ti inkam hiriinanin, yio inkam wadiekim bi iksisaeikin. Nningaka.

¹⁹ Biya Moses siya siyiu komii siir siyiuim kimiir hauuwun mi kimiir nwirki ti siyiu iir bi swoki sibgu apkim. Nningaka. Mi kima kariir nisomaowam dimuam tiri, kara ti Moses siir siyiu iir nap karamae nwowin, ha? ²⁰ Mi iikam nhirim siir yai akan sima yowarki boinki, yipikin kariir nisomaowam tirin. Mi kira ti hiriinan yai boinin mi tari kariirin uridyugi bidi ii okwokaiyin, aniya? ²¹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarki boin, kima io kariir dimusi nwo rani mi kibi kwira, iikamim makiniiyim simiir kara ninimniskiiyim, Judami ii komiia piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir mi kima kwoin bibiyie kariiramim saiirsi naingwowi. ²² Mi biya Moses siya kimiirin min boinkin, kimiir yinisim yinkamiyinin simiir miois imiir kitiyopnir haiyim. Nningaka. Yio kimiir brougae ima tirkin biyin. Mi wim kima kimiir yinisim yinkamiyinin simiir mioisim Juda simiir ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya, saiirar mi kitiyopnimmir haiigim. Mi Moses siir siyiuin siirar mi apkim. ²³ Wim kima ti diminin Judami ii komiia Sabat piu siiskuwakiya dimin taemin whir tir karamae nwowiya saiirin ini Moses siir siyiu iirar mi apim. Mi kima pi io kariir dimusi nwowi, ti makak iikamim kara ninimniskiiyim simiirsiiyin ta Judami ii komiia piu siiskuwakiya Sabat dimin taemin whir tir karamae nwowiya saiir, ha? ²⁴ Dininim kara kimiir boinin kima simiirin hindara whisariiya kipi hid. Wim kima ha naingwowi kara Moses siir siyiu iir mi ikwowaisii. Kima sibgu daingwo omoki mi kima pa nwoki inokninkininim kariir yayim kaimwowaigim. Iriig.

Mi iikam nhirim sima boin Jisisin Kraiskin inkamin Adi Komii siya nikrop iuungiyin iikam imiir whinkinsii haiginuwam siya

²⁵ Mi iikam nhirim om komii Jerusalem hiranim sima boin, ti inkamin siya sima nisomaowi. ²⁶ Kima siir kigi! Siir dimin taeminim iikam imiir siya boinim, siya isi hindara krinkinkiiyim. Mi siirin inkam nwirki bi swoki boin huriyiu miminkin. Mi inkam komii komiiyim sima hiriirar yaingwo mi tari Krai siyairgi sae, ti inkamin Adi Komii siya nikrop iuugiyin, iyie? Si rani? ²⁷ Mi ti inkamin Adi Komii siya siirin panin panina nimbingikin. Krima ina ninokninkininim siir om iirin. Mi mhoiyya ti inkamin

Krais nikiuwiyin, Adi Komii siya nimbingiyin, siya swoki iti mi iikamim sima wi ha ninokninkin tani, siya pindanki nitkin. Mi hiriinanki niuwi siya tari Krais rani.

²⁸ Mi ti dimin taeminim iikam ima boinkiyim simiir mhoiia, Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hirar niki owin mi siya ini komiiyar kauwok boinkiyin. Wim kima ha naingwowi kara yipikin mi kara pindankin nitkin. Kara kariir kwoinairgi bi priinaingwo itkin. Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kara asi nitkin. Kwoinim siyar naingwowyim yim kaimwowaigim mi kima siir ninokninkin tani. ²⁹ An kara siirin ina ninokninkin, whisarii rani, kara biya saika hirar niki okin mi kariirin nua tiriirin siyar nikropkikin. ³⁰ Mi ti dimin taeminim siya boinim simiir mhoiia, inkam komii komii nhirim ina yamim siir hugripkikikaiyam mi siir nonkwonamim maeyauwa mi biye mriiia saiir hiriir. Mi sima siir bi nonkwokim. Dimusi rani, iia siya namana ya kingiin niki o rani. ³¹ Mi iikam whiekakim, dimin taeminim siya nowomwarkaiyuwim simiir wakaeyim, sima ina yaingwo tibmii kingiyim siiram. Mi sima boin, mhoiia ti inkamin Krais nikiuwiyin Adi Komii siya nimbingiyin tiriir nitam, dimin kirie Komii komiiyim siya tiri wi tari ti inkamin siya tirim dimin kirie komii komiiyim wi tari simiir namsi haiburi? Ningaka. Iriig.

Mi sima polis inkam nhirim simiir yikropki, Jisis siir nonkwowam

³² Mi Farisi kamim sima hiriinan wakaeyim, iikamim sima Jisis siir haigiririr boini mi sima mi prismi biyan inkam ikim, sima polis inkamim simiir asi nikropkikim siir nonkwowamin. ³³ Mi iia sima nita Jisis siiram mi Jisis siya ina boinwinin simiirin, kara kimaka tapaiirin ii priei nwo rani mi kara wi kapi swoki ami ti inkamin kariir nikrop iuungiyin nua tiriir siiram. Mi wi saikar swokin owouwi. ³⁴ Mi mhoiia kima kariiram hansirni, kima wi kariir kig rani. Mi ti omin kara namanin kima kariiram wi mhoiia siiram nintrop it rani. Ningaka. ³⁵ Mi ti yai hiriinanim siya boinkiyim simiir mhoiia, Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim sima simasimar yinwhrie anwhrie boinamim, siya ti hiriinan boinin mi siya wi pinda nami krma siir kig karamae nwowi, ha? Mi siya wi iki omom pugan kwirniyim Isrel simiir pugana saeya wara nwo karamae nwowim wi simiir nami? Mi siya wi iki omom Isrel simiir iikamim simiir kam nwonwirakin ninkin hopkai waiyim wi simiir nami? Mi siya Adi Komii siir yaiya wi Grikmi isidin hiranim wi simiir nini boinimauuwuwu, aniya? ³⁶ Mi siya hinin dimusi boinkin? Mhoiia kima kariiram hansirni kima wi kariir kig rani, kara wi omin kima nintrop it karamae nwowin wi siir nami. Iriig.

Jisis siya opa iikam imiir hauu haiginuwana kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyam saiir boinkin

³⁷ Mi iikam ta yaewou naeya saiir nikopkaini iia saiirar niki ikwo aeyim amar omaka saiir hir mi Jisis siya ha ninsiin okwokiyin ini komiiyar kauwok boinamnankiyin. Yipiki kwoinki haei yio kariir wini kigni mi siirin wi op kara hauu kwiyae haiginugii. ³⁸ Ya ini Yokwo Komii saeyar boina yaiya ini saiir hiriinana ywowa. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kani, yio wi Adi Komii siir naeyuin hiriirar namyokiyokiyin wi siir haii. Yio wi opa ieno anki nriidkinnmwimoinaniniya wi saiir hiriinan nriidkinnmwimoinanini siir kwoin hirankin mi wi siya whinkinsiis haiginuwu iikam nhirim simiirin. ³⁹ Jisis siya ta hiriinan yaiya Adi Komii siir naeyu iir boinkin. Mi yipiki siiram naingwo tibmii kani, tiriiginin wi ini hanin siir kwoin iir kwirii idwokaii. Mi ta iia Adi Komii siir naeyuin bi niki itkin. Dimusi rani, Jisis siya bi niki aonamkin mi bi niki insiin idwonamkin omwai waiyayokiyokiyamin. Mi Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiriir bi niki amkin, kirie komii haiyamin. Ningaka. Iriig.

Mi iikamim isido whisa yinibirgi. Nhirim yim sima kwoin mi aingwo mi nhirim yim sima kwoin

⁴⁰ Mi iikam whiekakim hir nwomimirim sima boin, kaimwoka, ti profet inkamin krima nwokwokinin siyairgin. ⁴¹ Mi nhirim sima boin mi tari Kraisi siya ti inkamin krima nwokwokinin Adi Komii siya nikropkiyam. Mi Jisis siya nu Galili hirankin nitkin mi nhirim yim hiniina boin, ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyanin siya wi nu haimii Galili hirii nimbiam. Nningaka. ⁴² Adi Komii siya Yokwo Komii sairin hiriyar boinkikin. Ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyanin yio Devidni namougin. Siir yopiiya siirin wi om Betlehem omin biya Devid siyar nwowin wi siir hir naokinaei. Mi hiriinanki nuwi mi siya tari Kraisi rani. ⁴³ Mi iikam whiekakim hir nwowim kasa rani. Mi sima isido whisa yinikibirnam, nhirim yim sima dimin mi boin mi nhirim yim sima dimin mi boin, Jisis siirin. ⁴⁴ Mi ti yayim simiir mhoiia, nhirim kimidiniya Jisis siir yonkwowam tir, maeyauwa mi biye miriia sair hir hugripkikikaigiyim. Mi sima siir bi nonkwokim. Dimusi rani, ta iia siya naowana ya bi niki imbinika. friig.

Inkam komii komiiyim sima Jisis siiram bi naingwo tibmiiyim

⁴⁵ Mi ti dimin taeminim simiir mhoiia, polis inkamin sima Jisis siir haiburgigim mi sima ina swoki amim prismi biyan inkamin mi Farisi kam ikim simiiram. Mi sima simiirin hiniina boinwin, kima siir nonkwonani karamae dimusi nwokim, ha? ⁴⁶ Mi polis inkamin sima simiir yayaka hiniina yowarkii boinki, biya inkam nwirki ti inkamin siir hiriinan yai bi swoki boinmin boinminkin. Nningaka. ⁴⁷ Mi Farisi kamim sima hiniina yowarkii boin mi siya iki iikam nhirim simiir kinsinan mi tari kimiirin ini warar yinkin hiuspak haiyin siir siyu iir napam, aniya? ⁴⁸ Mi kima hiriyar kigi, inkam komii komiiyim kimiir kigirkakiyim mi Farisi krima, krimiir inkam nwirkin ini warar wakaeyoknan siir yai airam, aniya? Nningaka. ⁴⁹ Yim ti iikamim, yim Moses siir siyu komiiyim siir siyu imiir bi ninokninkinkin krimiir hiriinan. Mi simiirin wi Adi Komii siya tirbugii, iia siya iikam imiir hidana. ⁵⁰ Mi Nikodimasin ti inkamin Jisis siiram namwiiyin niyaka yio ti Farisi inkamin simiir inkam nwirkin. Mi siya simiir boin, ⁵¹ Krimiir siyuin yio ha boinkin, krima kamim simiir kigirkakiyim, krima inkamin yai boiniyin siir yai airim tiki mauugi mi diminin siya tiranin siiram tiki kigi mi mhoiia krima wi haini boinim, siya wadieki piyamisi owin, iyie? Wadie rani. ⁵² Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin mi ni kira iriipi hiriinan nu haimii Galili hiran inkam paeprikabgin, aniya? Kira Yokwo Komii sair sibgu mwaini mi kira wa nwoki inokninkinim, profet inkam nwirin wi nu haimii Galili hir swoki imbiyamimin tani. Nningaka. friig.

8

Wiga, kamkaka wig nirmi kam aka nwowiya saeya

¹ [Mi iia sima simiir yai imiir digiyim mi ti iikamim hir haingiriyu owim ina nhinmaigiyim simiir yapa yapa oma. Mi Jisis siya yio kimidina mhu whirin Oliv nikuwiiyin siir yam. ² Mi igwir nugak imuma Jisis siya ina swoki amyakwokin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair. Mi iikam whiekakim ha nitim ini siirar ini idwo kaeyokaniyim. Mi siya ini simiir bopwonau hirar yidwokai owomwarkaiyuwin. ³ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim sima wiga kamkaka wig nirmi kam aka nwowa sairin warar yikunani. Mi sima kimidina sair boinki, saeya iikamim simiir whwonkam idar ninsiin okwokiyim. ⁴ Mi sima kimidiniya Jisis siir boinki, inkamin nowomwarkaiyuwiiyin ta wiga, wig nirmi kam aka nwowa krima sair bidi kigim. ⁵ Krimiir siyu komiiyin Moses siya winkiiyin yio hiniina boinkikin, ta hiriinan wiga krima sairin siyani kaiyimik aoki. Mi ni kira pi panina boini ti hiriinan siyu iirin, ha? ⁶ Sima ti hiriinan yayim minam boinkim sirni hanin siya kiyiskaiyim mi siirin pa nwoki boin huriiyuim. Mi siirin pa nwoki onkwonamim maeyauwa mi biye

miriya saiir hūgrīpkīkīkaiyam. Mi sima siir bi swoki iksisaekim. Nūngaka. Siya bīdiyar yinoknīnkīnīn. Mi Jīsis siya ha waisīnainamīn mi siya kīmidīniya nu iir wīn.

⁷ Mi sima hīrar nīki okwowīm mi sima siiramīn īna kīntīnu sīraraokiyīm. Mi Jīsis siya ha nīnkīyīnyīn okwokiyīn mi siya īna boīnkīyīn sīmīrīn, yīpīki kīmīir nwrīn dīmīn biyīe tīr karamae nwowīn, bīi pī siya dīt saiirīn sīiyani. ⁸ Mi siya ha swoki waisīnainamīn mi siya yai nhrīm īna swoki wīnamīn nu iir. ⁹ Mi yaiyīm Jīsis siya boīnīm sīmīir mhoīya, sima īna kiwomwokairaraokiyīm nwonwīra nwonwīra sīmīir oma namīm. Mi bīyīn adīyaowae waībībiyīeyīm sima haīburgīg hīrīn. Mi mhoīya yainan whran, kopak mwīgak īma. Mi sima īna yamīm sīmīir oma. Mi hapaiirīn Jīsis saīsar ywoki ta wīg anakan. ¹⁰ Mi Jīsis siya ha nīnsīn okwoyīnyīnkīyīn mi siya kīmidīna saiir sīi, wīg, sima īni papi nwowīm? Tapaiirīn inkam nwrīki swoki o rani, kīrīir boīn hīuriyūwamīn warī dīmīn biyīeyīm kīra tīrīm sīmīirsīyīn, ha? ¹¹ Mi wīga siir yai aka hīnīna yowarkī boīn, inkam Komīi tapaiirīn inkam nwrīki swoki o rani. Nūngaka. Sima bīdi yamswokiyīm. Mi Jīsis siya saiir boīn, an kara īrīpī hīrīnan warī siyū biyīeyīm kīra mi tīrīm pī sīmīirsi boīn hīuriyū rani. Mi kīra tapaiir haīburgīg mīpī tī am. Mi kīra wī dīmīn biyīe kīpī swoki tīrmīmīn. Nūngaka. Iriig.]

Jīsis siya īni bīeki whwoyanan ywowīn nu iir

¹² Mi Jīsis siya yīpīki siir kīgna apīm, sīmīirīn īna swoki boīnkīyīn, kara tī nu iirīn īni bīenan whwoyan. Mi yīpīki kariirīm naīngwo tībīī kīnī mi kariir yai īmīir wakaeyoknaei mi siya wī siyū biyīeyīn nībwomambwonan nwokiyāmīn wī siir nap rani. Nūngaka. Siya wī yaeya kwoīnwīnīn omwai waiyayokiyokīīyīn wī siir hai bīenan whwoyaeiyīn. ¹³ Mi Farīsi kamīm sima Jīsis siir boīnki, warī dīmīn taemīnīm kīra boīnīyīm yīm kīrīir kwoīnkar pīīnaīngwo boīni. Warī dīmīn taemīnīm kīra boīnīyīm yīm dīmīn komīi rani, yīm krīmīrīn ha nīsiīmauu rani, kīra yīpīkīn. Nūngaka. ¹⁴ Jīsis siya hīnīna yowarkī boīn. Nūngaka. Tī dīmīn taemīnīm kanakanar boīn wakaenam yīm kaimwowaīrgīm. Dimusi rani, kara īna nīnoknīnkīnīn omīn kara nītīn mi omīn kara namanīn. Mi wīm kīma ha nīnoknīnkīn tani kara pīndankī nītkīn mi kara wī pīnda nami. ¹⁵ Wīm kīma kariirīn nuan dīmīn īmīirarar hīdīkīn. Kīma kariirīn dīmīn mwoni bī boīnīkīm. Mi kīma kariirīn īni hīriiyar boīn hīuriyū krīpkaiyīm. Mi an kara inkam īmīirīn hīrīnan bī hīdīkīn. Nūngaka. ¹⁶ Mi kara iīkamīm kariir whwonkam īda nokwowīm sīmīir dīmīn taemīnīm sima tīrīm sīmīir hīdi, kara wī wadīeyar hīdi. Dimusi rani, kara kariir kwoīn aīrgī pīīnaīngwo hīd rani. Nūngaka. Adī Komīiyīn yīpīki kariir nīkropkīyīn siya īni kanakar nwowīn. ¹⁷ Kīmīir siyūūn yīo hīnīna boīnkīn, inkamwo pī nwīsa ywoki kwoīn whīruwa īkī dīmīnīn sowar boīnīn pī kaimwo siya nwokīi. Dimusi rani, sowa kwoīn whīruwa bīdi ywokiyo. ¹⁸ Kara kīmīirīn dīmīn taemīnīm kariirarīm sīmīir boīni, kara tī inkamīn Adī Komīi siir omankī nītīn. Adī Komīiyīn kariir Adīn, yīpīkīn kariir nīkropkīyīn, siya mi kara, krīra kīmīir nīnoknīnkīn haīgīnīuwam tīrī kariirīn hīnīn, kara yīpīkīn. ¹⁹ Mi sima siirīn hīnīna sīi, kīrīir Adīn īni papi nwowīn? Mi Jīsis siya sīmīir yai aka hīnīna yowarkī boīn mi kīma kariirīn ha nīnoknīnkīn karamae nwowī kara yīpīkīn mi kīma kariir Adīn siirīn wī wara mi īnoknīnkīn tani. Mi kīma kariir nīnoknīnkīnīn mi kīma kariir Ad iirīn wa mi īnoknīnkīnīn.

²⁰ Jīsis siya omaka Adī Komīi siir īnīg hainaniya saiir maeyau kwīra hīuyokiyokaiya maeyaua umīrīm Adī Komīini sima hauuwīyīm, sīm haīgīya saiir hīr boīnmīmauūgīn. Mi sima siir bī nonkwokīm maeyaua mīi biyīe miriyya saiir hīr hūgrīpkīkīkaiyamīn. Dimusi rani, siir iīya naowana ya bī nīki īmbīnika. Iriig.

Kīma omīn kara namanīn siirīn wī wara nīt rani

²¹ Mi Jīsis siya sīmīirīn īni hīriiyar swoki haīngīyas boīn taraowamīn. Kara wī kapi namkrīpkainami. Mi mhoīya kīma wī kariirīm hānsīrnanaei. Mi mhoīya kīma wa naonami. Dimusi rani, tī dīmīn biyīeyīm kīma tīrīm sīmīirsīka. Mi kīma omīn kara namanīn wī siir wara nam tani. Nūngī, nūngaka. ²² Mi Isrel sīmīir bīyan inkam komīi

komiiyım sım̄a hın̄ına boın̄ m̄i siya hın̄ına dimusi boın̄kın̄, kım̄a om̄ın siya namanın̄ w̄i siir wara nam tani? M̄i t̄i yayıyım̄ t̄i siya kwaboın̄kiyım̄, yım̄ tari hın̄ına boın̄kım̄, siya w̄i siya siyar swoki isomaonaei. M̄i kr̄ıma w̄i wara n̄ın̄kın̄ am tani, ha? ²³ M̄i Jisis siya hın̄ına yowark̄i boın̄, wım̄ kım̄a nu tıran iikamkım̄ m̄i an kara n̄ınomor kouan inkamkın̄ wım̄ kım̄a t̄i nuın̄ siir tırankar n̄ıtkım̄, an kara kouank̄i n̄ıtkın̄. ²⁴ Kara kım̄iirın̄ t̄i h̄iriinan siirsi boın̄mauugın̄. Kım̄a wa naonami. Dimusi rani, kım̄iir dimın̄ biȳeyım̄ kım̄a t̄irım̄ sım̄iirsika. M̄i kım̄a ha b̄i naıngwo tıbm̄ii k̄ıngım̄ kara t̄i Inkamın̄ Adi Komii siya n̄ıkropkiyın̄ siya. ²⁵ M̄i sım̄a siir yayi aka ına swoki owark̄i boın̄ım̄, ih̄i m̄i k̄ıra ȳıp̄ikın̄? M̄i Jisis siya ına swoki owark̄i boın̄ın̄, kara t̄i yayıyım̄ kım̄iir b̄ıdiyar iki boın̄mauuın̄, iya kara b̄ıḡı b̄ıi Adi Komii siir yayi aıir boım̄ımauuın̄. ²⁶ Kara kım̄iirın̄ wa p̄i boın̄ın̄ m̄i wa p̄i m̄i h̄ıdın̄ dimın̄ biȳe biȳeyım̄ kım̄a t̄irım̄ sım̄iirsıyın̄. M̄i tariinanın̄ iȳe? Ȳıo in̄i n̄ınga ywowın̄. M̄i tariinanın̄ kara nuan iikamım̄ kım̄iirın̄ p̄i yaimın̄ dimın̄ım̄ kara hainaniyım̄ siir h̄ırank̄i, inkamın̄ ȳıp̄ik̄i kariir n̄ıkropkiyın̄ p̄i sım̄iir boın̄m̄ımauuwı. Siȳaırgın̄ kaimwoki kaimwowın̄. M̄i ta saeȳaırga kara boın̄m̄ımauuwiya iikamım̄ nuanım̄ kım̄iir.

²⁷ Sım̄a ha b̄i n̄ınokn̄ın̄kın̄kım̄ t̄i dimın̄ taemın̄ım̄ siya boın̄m̄ımauuwım̄, yım̄ siir Adın̄ siırgım̄. N̄ıngaka. ²⁸ M̄i Jisis siya sım̄iir boın̄k̄i, mhoiıya iya kım̄a kariir hainani, inkamın̄ n̄ınomor kouank̄i n̄ıtın̄ paeyın̄ h̄ıniya n̄ır̄ıon̄ın̄kın̄ın̄ siir m̄i kara ha naonami m̄i kım̄a w̄i haini n̄ınokn̄ın̄kını, kara ȳıp̄ikın̄. M̄i kım̄a w̄i haini n̄ınokn̄ın̄kını, kara t̄i dimın̄ taemın̄ım̄ kanakanar b̄i p̄rıinaıngwo boın̄kım̄. M̄i t̄i yayıyım̄ kara boın̄m̄ımauuwım̄ kım̄iir, yım̄ kariir Adın̄ Adi Komii siyar hauugikım̄ kariirın̄. ²⁹ M̄i kariir Adın̄, Adi Komii siya ȳıp̄ik̄i kariir n̄ıkropkiyın̄, siya in̄i kanakar n̄wowın̄, siya kariirara b̄i k̄ıgn̄ın̄k̄ınk̄iikın̄. Dimusi rani, siir yayıyım̄ karar wakaekım̄ m̄i kara siir kwoın̄ iıirar napikın̄. ³⁰ M̄i iikam wh̄iekakım̄ ta yayıya Jisis siya boına saıir wakaeyım̄ sım̄a ına yaıngwo tıbm̄ii k̄ıngiyım̄ siirım̄. Iriig.

Jisis siya sım̄iirın̄ minsı boın̄m̄ımauugın̄ siya sım̄iir wh̄ınk̄ınsııs haıgınuıugın̄ sım̄a dimın̄ biȳeyım̄ r̄ırmııya sım̄iirsi n̄wowım̄

³¹ M̄i mhoiıya Jisis siya Isrel sım̄iir iikamım̄ ȳıp̄ik̄i siir yayi aıir wakaeyım̄ m̄i sım̄a ına yaıngwo tıbm̄ii k̄ıngiyım̄ t̄i yayıyım̄ siya boın̄ım̄ sım̄iiram. M̄i kım̄a t̄i yayıyım̄ kara boın̄ım̄ sım̄iiram naıngwo tıbm̄ii k̄ıni m̄i kım̄a w̄i kariir k̄ıgna m̄ıriıyan inkam n̄wowi. ³² M̄i mhoiıya kım̄a w̄i haini n̄ınokn̄ın̄kını yaimwokıyaimwowa. M̄i ta yaimwokıyaimwowa kım̄iirın̄ w̄i saeya wh̄ınk̄ınsııs haıgınuıuwı r̄ırmııya dimın̄ biȳeyım̄ sım̄iirsi n̄wowım̄ inkamın̄ maeyaua m̄ı biȳe m̄ıriıya saıir h̄ı h̄ıugr̄ıpk̄ıık̄ıkaıyın̄ m̄i ha haıburgıgıyın̄, siir h̄ıriinan.

³³ M̄i sım̄a ına yowark̄i boın̄ım̄, nım̄ kr̄ıma Ebrahimni namouwım̄, kr̄ıma b̄ııya inkam n̄wırniyım̄ n̄ınga n̄ınga b̄i swoki m̄ıriı m̄ım̄ın̄kım̄. M̄i k̄ıra h̄ın̄ın̄ dimusi boın̄kın̄, kım̄a w̄i inkamın̄ maeyaua m̄ı biȳe m̄ıriıya saıir h̄ı h̄ıugr̄ıpk̄ıık̄ıkaıyın̄ m̄i h̄ı ha haıburgıgıyın̄ m̄i r̄ırmııya ha n̄wowyın̄ w̄i siir h̄ıriinan n̄wowi.

³⁴ M̄i Jisis siya sım̄iir boın̄k̄i, kara kım̄iirın̄ yaimwowa boın̄k̄i, iikam kım̄a ȳıp̄ik̄i dimın̄ biȳe t̄irım̄, yım̄ in̄i iikamım̄ maeyaua m̄ı biȳe m̄ıriıya h̄ı h̄ıugr̄ıpk̄ıık̄ıkaıyım̄ dimın̄ biȳeyım̄ in̄i han̄ın̄ sım̄iir kwoın̄ ımiir kw̄ıriı idwokıyım̄ in̄i sım̄iir h̄ıriinan ywowım̄.

³⁵ Iikamım̄ maeyaua m̄ı biȳe m̄ıriıya saıir h̄ı h̄ıugr̄ıpk̄ıık̄ıkaıyım̄, sım̄a dimın̄ım̄ sım̄a naıngwowyım̄ w̄i t̄ir tani. M̄i inkamın̄ ȳıp̄ik̄i om̄ h̄ırar n̄wowyın̄ ȳıo n̄ıkrani, dimın̄ın̄ iki siya naıngwowyım̄ t̄iram, yım̄ wa t̄iri. ³⁶ M̄i kara t̄i ȳın̄ısım̄ın̄ kım̄iirın̄ wad̄ie t̄ir haıgınuıuwı m̄i kım̄a iki dimın̄ biȳeyım̄ sım̄iirsıyın̄ w̄i r̄ırmııyar n̄wowi m̄i kım̄a mhoiıya w̄i r̄ırmııgıırmııyar n̄woki.

³⁷ Kara ına n̄ınokn̄ın̄kın̄ın̄, kım̄a Ebrahim siir namougım̄. Wım̄ kım̄a kariir n̄ısomaowam t̄iri. Dimusi rani, kım̄a yayıyım̄ kara boın̄m̄ımauuım̄ sım̄iiram naıngwo tıbm̄ii k̄ıın̄ tani. ³⁸ Kara kım̄iirın̄ yayıyım̄ kariir Adın̄ b̄ııya siya n̄ıısiıımauuım̄ kariir, sım̄iir boın̄m̄ımauuwı. M̄i wım̄ kım̄a in̄i dimın̄ taemın̄ım̄ b̄ııya kım̄iir ad ına boın̄m̄ımauuım̄ in̄i sım̄iirar swoki t̄irım̄.

³⁹ Mi siima siir yai aka hiniina yowarkii boin, krimiir adin Ebrahimkin. Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin mi kima Ebrahim siir yinisimki niuwi mi kima wi dimin taeminim siya tirim wi simiir hiriinanar ti tir. ⁴⁰ Mi ti yaiyim kara boinmimauuwim, yim yaimwowaigim, yim ti yaiyim yim kara wakaenani ima Adi Komii siirim. Mi wim kima ini hiriyyar niksisaekripkaiyim kariir nisomaowamin. Abraham siya ti hiriinan siyiu iir bi swoki tirmiminkin. Niingaka. ⁴¹ Wim kima dimin taeminim kimiir ad ima tirim simiirarar tirkim. Mi siima siirin ini igao yaiyar boinkiyim, krima hiyyin tani. Krima ad nwiruwani yinkim Adi Komii siirgisiirgim. ⁴² Mi Jisis siya simiirin hiniina boin mi Adi Komii siya kimiir Adgi niuwi mi kima kariiram warar timi aingwokwo, ti inkamin yipikin Adi Komii siya nikrop iuungiyin nua tiriir siir om hiranki. Kara tiriirin kariir kwoin ara napam bi nitkin. Kariirin siyar nikropkikin. ⁴³ Mi kima ti yaiyim kara boinim simiir ninokninkin karamae dimusi nwokim? Kima wi ninokninkin tani. Dimusi rani, kima, kima nwowa saiir hiriinan nwo rani mi kima kariir yai airin wi ha wakaeyoknarani. ⁴⁴ Wim kima kimiir adin Setan siir yinisimkim. Mi wim kima dimin biyie biyieyim siya naingwowiyim simiirar mi aingwowikim. Mi bidi bidiniyarin, siya inkam nisomsom aowaki waiwigin siya maiyiknansim bi swoki omin ominkin. Dimusika, minsika siya simiir whinkinsiisamin yaimwoni wara bi boinikin. Siya niksisaeyaki waiwigin, iikamim simiir kwoin imiir nikpitmayim. Mi iya siya niksisaeyim, siya siir kwoin iirar napikin. Dimusi rani, siyairgin iikamim niksisaeyim simiir adin. ⁴⁵ Kara kimiirin yaimwovar boini yaiyim kara boiniyim kara yaimwo imiirarar boini. Kara bi niksisaekim mi kima simiiram bi naingwo tibmii kinikim. Dimusi rani, kara kimiirin Setani dimin taeminim sim boinkin. ⁴⁶ Mi kimiir nwirki hiriinan boin karamae dimusi nwowi, ti dimin taeminim kara tirim yim kipii rani, ha? Kara kimiirin yaimwovar boini mi kima kariiram naingwo tibmii kinim payop. ⁴⁷ Mi tiriiginim yipiki Adi Komii siir yinisim nwowi, yim siima dimin taeminim Adi Komii siya boinim simiir wakaeyoknakim. Wim kima Adi Komii siir yinisim tani mi kima dimin taeminim siya boiniyim simiir panisi wakaeyoknasi. Iriig.

Ebrahim siir apu aeya naokaina siir, an kara hiriyyar nwokin

⁴⁸ Mi inkam komii komiiyim Isrel simiir iikamim simiir kigirkakiyim siima siir boin, biya krima kiriirin yaimwovar boinkikim, ti nu haimeii Samerian inkamin, kiriirin yiu biyekki bidi ii okwokaiyin. ⁴⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kariirin uridyugi bi nii okwokaigin. Kara, kariir Adin siir inig iirarar hainan praprasii. Mi wim kima kariir swoki igbumbuwi mi kima kariir inig iir bi hainanikim. ⁵⁰ Kara dimin taeminim minam bi tirkim, iikamim kima kariirin hiniina boinim, kara inkam wadiekin. Niingaka. Adi Komii siya iikam kimiirin wi mhoiyya nisiimauuwi kariirin hiniin kara inkam wadiekin. Mi dimin taeminim kara tirim, wi siyar hidi. ⁵¹ Kara kimiirin yaimwovar boini, yipiki kariir yaiyim kara boinim simiir naingwo tibmii kinin yio wi nao rani. Niingaki, niingakunga. Siima wi omwai hiriyyar waiyayokiyokigiyami. ⁵² Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim, simiir kigirkakiyim, siima siir boin, krima ini haini yinokninkinkiyim kira asi whaowaei, kiriirin uridyugi bidi yitkiyyin. Mi kiriir kwoinin siya kiyipiyaokiinaowidi. ⁵³ Mi inkamin Ebrahim nikiuwiyin mi profet inkam ikim yipiki Adi Komii siir yai aair nowomwarkai haiginugigim yim bidi yaonamim. Mi ni kira kimidiniya hiniina boin, yipiki kariiram naingwo tibmii kinni wi nao rani. Yio wi omwai hiriyyar waiyayokiyokii. Mi kira hiriyyar naingwowi Ebrahim siya mi profet inkam ikim, simiir kouwin ini kira ywowin, ha? Mi kira hiriyyar mi naingwowi kira ini Adi Komii siir hiriinan ywowin? ⁵⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin mi kara kariir inig iirar swoki hainan praprasii, yio dimin komii rani. Kara wi hiriinan tir tani, Adi Komii, kariir Adin yipikin kima boinin hiniin kima siiram naingwo tibmii kinni, siya siyairgin kariir inig iir hainan praprasii. ⁵⁵ Kima ha boinkim, kima siirin ina ninokninkinin mi kima siiram naingwo tibmii kin tani. Niingaka.

An kara siirin ina ninokninkin mi kara ina mi wakaeyokna aingwo tɔbmii kiin siiram. Mi kara ha boini, kara siir bi ninokninkin. Kara wi iikam kimiir hiriinanar pi mi owin niksisaeyan inkam. Niingaka. Kara siirin ina ninokninkin mi kara siiram asi wakaeyokna aingwo tɔbmii kini. ⁵⁶ Kimiir brougaeyin Ebrahimin minam naingwokwonanaekin, iya kara haiburgigana Adi Komii siir om iir mi nua tiriir nitim, inkam nauuni oniyim nuan iikamim kimakar. Siya bɔdi yinokninkin mi siir kwoinin maingmaing komiigak asi nwokin. ⁵⁷ Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim sima siir boin, kira waibiyie bi niki okin mi kira Ebrahim siirin ha kigin, aniya? Kiya, nipi niksisaei. ⁵⁸ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwower boini, biya Ebrahim siir yopiiya siir naokaina, ankara hiriyyar nwokin. ⁵⁹ Mi ti yaiyim siya boinim simiir mhoiyya, kamim siya ina haiyim siir kaiyimik aowam. Mi Jisis siya idowiiya bi nwokin. Mi siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair haiburgigin mi ina yapnaniyam idowiiya hiriir. Iriig.

9

Inkam nhwokwisaeeyin siir niwiigin

¹ Mi Jisis siya ha napnamin sasar mi siya inkam nhwokwisaeeyin siir kig, siir yopiiya siirin hiriinan nhwokwisaeeyar naokainakika. ² Mi kamim siir kigna mriiyim sima siir srii, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, siyu biyie nhinga tirkin, ti inkamin siir yopiiya siirin hiriinan nhwokwisaeeyar naokainan. Siyar, iyie? Siir yopii ad owa? ³ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, ti inkamin mi siir yopii ad owa simani dimin biyie bi tirkim? Siya nhwokwisae hiriyyar nwokin. Dimusi rani, Adi Komii siya siirin wi dimin kibiki kibi iir tirhaiginuwi, iikamim simiir nisii mauuwam. ⁴ Krɔma Adi Komii siir dimin taemin imiirar tirkrɔpkai, inkamin yipikin kariir nikropkiyin tiriirin. Krɔma ti iiyim siya nɔmbingiyim krɔmiir hiriyyar tir. Dimusi rani, mhoiyya ta ii aeya niti, iikamim sima wi ti hiriinan dimin iir tir tani. ⁵ Mi kara ti nu tirar niki owin, kara ini paenan niyua haiginunan ywowin, iikamim simiir siyu iir. Kara simiirin Adi Komii siir dimin taemin imiir nisii mauuwi. ⁶ Mi ti yaiyim siya boinim, simiir mhoiyya siya yaeyopa nu hiriir ha yaskiigiyin mi siya kimidiniya nu inakar yinkan hubrombropki nu bropair nwokiyam. Mi siya kimidiniya siir nhwo iir yaki itimakiugiyin. ⁷ Mi ti siya nitimakiugiyin inkamin siir nhwona iir sair mhoiyyan, siya siir boinki, kira whiyya Siloam nikiuwiya sair tani whaunaki.

⁸ Mi siya ha swoki itin mi iikamim saika kingiin hir nwowim mi iikam nhirim yipiki siir kigin, siya nu hir nidwowin umiram iikam imiiram kauin, sima, sima simar yinsrii ansriina, ti inkamin biya hir nidwowin mi umiram iikam imiiram kauin siir hauuwam mi tari siyargin ti inkamin, iyie? Si rani? ⁹ Mi iikam nhirim sima boin, ti inkamin siyargin nu hir nidwowin krɔmiiram kauin. Mi nhirim sima boin. Niingaka. Ti inkamin si rani, siir whwonkam ti inkamin nhwokwisae nwowin siir whwonkamnankin. ¹⁰ Mi siya simiir boinki, karargin, ti inkamin biya nhwokwisae niki owin. Mi ta siya boinkiya simiir sair mhoiyyan, sima kimidiniya siir srii, kira panin panina tirkin wara kiriir nhwoin wadie nwokiyin mi kira hinda tinda ha kigomokiyin? ¹¹ Mi siya simiir boinki, inkamin Jisis nikiuwiyin siir yaeyopa nu hiriir ha yaskiigiya mi siya kimidiniya nu inaka yinkan hubrombropki, bropp nwokiyam mi mhoiyya siya kimidiniya kariir nhwo iir yaki itimakiugi. Mi siya ina boinkiyin kariirin, kira kiriir whwonkam whi Siloam sair tani whausoknaki. Mi ta sair mhoiyyan, kara ina yamin kariir nhwo iir whausoknakiyim. Mi kariir nhwoin ini ta sairsiyar kigomokiyin, hinda tinda. ¹² Mi ta siya boina sair mhoiyya, sima siir srii, siya ini papi nwowin? Mi siya ina yowarkii boinkiyin, kara siir ninokninkin tani. Iriig.

Mi Farisi kamim sima ti inkam iir srii Jisis siya dimu dimin tirkin

13 Mi mhoiyya sama ti inkamin biyya nhwokwisaie niki owin siir yikunam, Farisi kamim simiiram yipiki Mosesni siyiuim sim sibgu inokninkiniyim. 14 Mi iyya Jisis siya nu bropairin ti inkam nhwokwisaeyin siir nhwo iir naki itimakiugiyin mi siir nhwoin wadie ha swoki okiyin mi siya ina dikaoraekaokiyin hinda tindain. Siya ti diminin Juda simiir ii komiyya piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya Sabat saiir tirkin. 15 Mi siya hiriirin simakar yam Farisi kamim simiir kigamin. Mi sama kimidiniya siir srii siya simiir swoki boinmauuim, siya wadie panin panina nwokikin, tiki sibgu kigomokiyin. Mi siya ina yowarki boinin, kariir nhwonain inkam nwirin nu bropairin siya nitimakiu haiginiugikin mi kara op ha nani whausoknakiyin mi kara hinda tinda ina priikigomokiyin. 16 Mi Farisi simiir iikamim simiir nhirima boin ti inkamin Adi Komii siya bi nikropkikin. Nningaka. Dimusi rani, siya mai Juda simiir ii komiyya piu siisiya dimin taemin whir tir karamae nwowiya Sabat saiir mariigin. Mi siya Moses siir siyiu komii iir bi napkin. Mi nhirim sama boin mi siya uridyugiswo wi ti hiriinan dimin miyyik miyyik imiirar pi tirin? Mi sama, sama simarin isido whisa yinibir. Nhirim yim hinina boin, Jisis siya inkam paii rani mi nhirim sama boin, siya inkam wadiekin.

17 Mi sama inkamin biyya nhwokwisaie niki owin, siir sriigi, kira panina naingwowi inkamin wadie kiriir nhwo iir nwowaiginugiyin, ha? Mi siya simiirin hinina boinki, siya profet inkamkin? 18 Mi Isrel simiir kigriraowiyim inkam komii komiiyim, sama ti inkam iir bi ninokninkinim mi sama paninsi yaingwo tibmii kansii hinin, ti inkamin biyya nhwokwisaie niki okin mi tariinanin siya ina sibgu kigimokiyin. Mi sama ti yayim siya boinin simiir bi naingwo tibmii kangim. Sama wi siir yopii ad owiirar srii iski. 19 Mi sama sowiirwai srii, ana triiginin kowiirwai yinisimkin kowawaiyin hiriinan nhwokwisaeyar naokainakikin siirin? Mi siya panin panina kigimokikin, tariinanin ti dimin taemin imiir kigomokiyin? 20 Mi siir yopii ado sowawai boin simiirin, krira ina ninokninkino, triiginin kririir yinisimkin yipikin krirawai naokainakiyin siirin hiriinan nhwokwisaeyar naokainakikin. 21 Krirawaiyin ninokninkin tani siya panina nanao kaowirirkikin, siya ti dimin taeminim simiir sibgu kigomokiyin. Krira ninokninkin tani, siirin nhinga namsi tir haiginugikin siya ti dimin taeminim simiir sibgu kigomokiyin. Kima siir srii. Siya inikamae bidiyar ywowin, pi siyar nwoki boinin. 22 Mi siir yopii ado sowa hiriinan yai asi boinko, sowa Isrel simiir inkam komii komiiyim simiir iikamim simiir kigirkakiyim simiirsi nididgo. Inkam komii komiiyim biyya sama hinina boinkim, inkam nwirki ha boini, Jisis siya Kraiskin, yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginuuwam ninin. Mi sama sowiirin omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyia wi saiir hiriir kigninkin apninopkaigi rani. 23 Mi siir yopii ado sowawaiyin bidiyar yinokninkino siirin. Mi sowawaiyin simiir boinki, siya inikamae bidiyar ywowin, kima siirar srii.

24 Mi sama ina swoki ikunain ti inkamin yipiki biyya nhwokwisaie niki owin siiram. Mi sama siirin ina boinin, kira Adi Komii siir hainanprapraski mi mipi yaimwowar boinki. Krira ina ninokninkinim tiki inkamin siya Adi Komii siir siyugi siyiu iir sibgu ap rani. Kira hinina dinokninkin warinkam, yio inkam paii rani.

25 Mi siya simiir boin, kara ninokninkin tani tiki inkamin siya wadieki piyamisi owin, iyie? Miyyik rani. Kara ti siirarar ninokninkini, biyya kara nhwokwisaie nwokin mi tariinanin kara iki digworaekwo whiekakim simiirin ina sibgu kigomokiyim. 26 Mi sama siirin ina swoki sriiyim, siya kiriirin dimu dimin tirkikin? Mi siya kiriir nhwo iirin wadie panina nwowaiginugigin? 27 Mi siya simiir yai aka hinina yowarki boin, kara kimiir bidiyar iki boinmauuwin. Mi kima bi sibgu wakaekim. Mi kima pi idip idip wakaeyam dimuam swoki tiri? Mi kima siir wakaeyokna apam naingwowi, aniya? 28 Mi ti siya boinkiya hiriinan saiir mhoiyyan mi sama siirin yai miyyikni bi boinkikim, sama hinina boinki mi ni kira tari siir yai aiir mi wakaeyokna apam mi tiri. Nim krira nningaka. Nim krira Mosesni miyyim si wingikim sim wakaeyokna apikim. 29 Krira Adi Komii siir miyyim Mosesni boinin siya winam simiirarar ninokninkini. Mi warinkam paeprikab

hiriinanin krīma siir ninokninkin tani, siirin nhinga nikropkikin tiriirin. ³⁰ Mi ti inkamin siya simiir boin, ti diminin yio ini saika sa ywowin. Kima ninokninkin tani siirin nhinga namisi ikropkikin. Siya nitkin mi kariir nhwoin wadie siya nwowaiginugikin. ³¹ Krīma ti siirin ina ninokninkinin, Adi Komii siya ti hiriinan inkam biyeyim dimin taeminam siiram sriiyim simiir yai bi swoki wakaekin. Siya iki iikam miyik miyikim yipiki siir kwoin iirara napiyim, simiir yai imiirarar wakaekin. ³² Mi bidi bidiniyarin iya Adi Komii siya nu iir nonkwokwokiyan mi ini tariinanar yadigniyin, krīma hiriinan bi swoki wakaemiminkim, inkam nwirin, inkamin nhwokwisae nwowiyin siir bi swoki whindiraerarkin, siya sibgu kigomokiyim iki dimin taeminim sim. ³³ Mi ti inkamin Adi Komii siya nikropki karamaekiswo siya wi ti hiriinan dimin miyikar pi tirin? Nangaka. ³⁴ Mi ti kamim sima siir boinki, kiriir yopiya kiriir naokainakiya, saeya kiriirin siyu biyeyan inkam naokainakikin. Mi tariinanin kira dimin taemin krīmiir nisiimauuwam tiri, aniya? Mi ta sima boina hiriinan saiir mhoiyan sima siir yikidu mi sima siirin omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya saiir hirankar yikropki. Iriig.

Ikamim Jisis siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim yim ini iikamim nhwokwisae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim

³⁵ Mi Jisis siya hiriinan wakaewinin, sima siirin idowiya hiriir nikrop apnikiyim mi siya kimidiniya siiram hansiram. Mi mhoiya siya siir hansiryiskaiyan mi siya kimidiniya siir srii, kira inkamin Adi Komii siya nikropkiyan siir om hirankin, kira siiram in naingwo tibmii kinin? ³⁶ Mi ti inkamin ina yowarkii boinin Biyan Inkam Komii, kira kariir boinmauu ti inkamin siya yipikin mi kara pi siir yai aiir niki wakaeyokna apim. ³⁷ Mi Jisis siya siirin hinina boin, kira siir bidiyar iki kigin ti siyargin ti kinaka boinaiyin. ³⁸ Mi ti inkamin siir yai akan hinina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii, kara ina naingwo tibmii kinin kirargin inkamin Adi Komii siir om hiranin. Mi siya ogmwo ha waisii hiunanainamin mi siya kimidiniya siir inig iir hainan.

³⁹ Mi mhoiya Jisis siya ina boinin, kara ti nu iirin minam nitkin iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim mi iikamim yipiki siiram naingwo tibmii kin karamae nwowim simiir hidam. Kara tiriirin minam nitkin iki iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim yipiki iki iikamim nhwokwisae nwowim simiir hiriinan nwowim simiir whinkinsis haiginuwam nitkin. Mi sima wi siiram nwoki sibgu aingwo tibmii kinim. Kara minam nitkin iikamim yipiki ha naingwowim, sima Moses siir siyu komiiyan siir yai imiir bidi sibgu inokninkinim, iikamim sibgu kigomokiyim simiir hiriinan. Kara simiir nisiimauuwam nitkin. Tiriiginim, yipiki Adi siiram naingwo tibmii karamae nwowim iki iikamim nhwokwisae nwowim simiir hiriinan, sima nwowa saiir hiriinan. ⁴⁰ Mi Farisi kam nhirim yim saika hir warar ninkin okwokim mi sima bidi wakaekiyim dimin taeminim siya boinkiyim mi sima kimidiniya siir boin mi kira hiriyar naingwowi nim krīma iriipi hiriinan nhwokwisae kim ti iikamim simiir hiriinan, aniya? ⁴¹ Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir kwoininim ini ti iikamim nhwokwisae nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi ta hiriinan saiirsika, kimiirin wi Adi Komii siya boinwokiyopnatkaigi rani. Mi wim kima inokininokin hiri hiriyar boininaekim, kimiir mhi kwoininim dimin whirki swoki kinyiskai rani. Mi kima ina ninokninkinim Adi Komii siirgisiir dimin taemin imiirin. Mi hiriinanki niuwi kimiirin Adi Komii siya boinwokiyopnatkaigiyim wi digar nwowi. Mi kimiir dimin biyeyim wi haiyoprimdiyumiigi rani, sima wi hiriyar nwokripkaii. Iriig.

10

Jisis siya iikam imiirin inkamin sibsib kigiraowiyin siir hiriinan kigiraokin

¹ Kara kimiirin yaimwowar boinkii, inkamin hira sibsib imiir huuyokiyokaiiya sairgisaiir ano iir napninopkainam karamae nwowi mi siya hinda kaina iiyami hir aiirin, yio ti hiriinam siyuin, yio ini inkamin digworaekwo tauaehaiyam namiyin

ini siir hiriinan ywowin. ² Mi inkamin anoki ano iirar napninopkainamiyin, yio siya inkamki inkamin sibsib imiir kigriraowikin. ³ Mi inkamin ta hira saiir anowin napninopkainamiyin siir kigriraowiyin, siya pi ti inkam iir kigwini, siya siirin pa kignin kin apninopkaigi. Mi sibsibim pi siir yai aiir wakae sibgii mi siya sibsibim simiir inigim irira irira pa dapki mi siya simiirin pa whinapnaniyami idowiiya hiriir. ⁴ Mi siya siir sibsib imiirin pa nikuunaniyami mi simiir biyin pi siyar nwonami. Mi ti sibsibim siir mhoiia asi sidkaenamkim. Dimusi rani, simiirin siya nikuunaim mi sima siir yai aiir wakaesibgiyim mi sima ini siir mhoiyar sidkaenamim. ⁵ Mi inkam nwrkiswo, sima wi siir di wakaeyoknaei mi wi siir mhoiia di mi ami. Nngaka. Sima wi siirsi pi yididin mi wa pi yidamin. Dimusi rani, sima inkamin yipiki simiir kigriraowiyin siir yainan wakaeki rani. ⁶ Jisis siya ti yayim Farisi kamim simiirin boiniyo yai ara boinkin. Mi sima simiir bi sibgu ninokninkinim siya tiriiginim, yio siyar boinakin. Iriig.

Jisis siyairgin inkam kibiyin yipikin sibsib sibgu kigriraowiyin

⁷ Mi ti kamim sima ti dimin taeminim Jisis siya boinim simiir bi ninokninkinim. Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kara kamiirin yaimwowar boinkii, karaingin sibsibim simiir anowin. Iikamim yipiki sibsibnan nwowi mi Adi Komii siiram in ha niti simiirin wi kara whinkinsiis haiginuwu. ⁸ Iikamim yipiki biya kariiram niki itim Isrelmi iikamim sima kigriraowim, yim hiyan iikam niki okim. Sima inokininokin sibsib imiir tauaehaiyamar nitikim. Mi sibsibim simiir yai imiir bi swoki wakae sibgim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir sibsibnan nwowim yim wi ti hiriinan inkamim simiiram kipi naingwo tibmii kin. Nngaka. ⁹ Anowin karaingin. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kinin yio ini sibsibin hira saiirgisaiir ano iir napninopkainaniyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ta hiriinan sairsika, siirin wi asi nanmaiwarkanaei. Mi mhoiia siya idowiiya nami mi siya wraisu nae mi kai minim simiir kigi mi wi haini naei. ¹⁰ Mi yio hiyan inkamin, yio dimin taemin imiir tauaehainaki aramar nitikin. Mi sibsib imiir nisomsom aokaogig mi digworaekwo imiir nonkwobumbuninkingig aramar niti. Mi ti kara natin sima wi nao rani, sima wi omwai waiyayokiyokii siyiuin Adi Komii siya naingwowin siir.

¹¹ Kara ini inkam miyikin sibsib sibgu kigriraowiyin ini siir hiriinan ywowin. Kara wi mansi naowi, kariirgi kariir sibsibim simiir whinkinsiis haiginuwam wadie sima sibgu owam. ¹² Mi ti miyan inkamin yipikin umir aramar miriyyin, yio inkamin sibsibgi sibsib kigriraowiyin si rani. Mi sima wi siir sibsib nwo rani. Mi siya niimauan wra biyieyin siir kigwini mi siya siirsi nididwini mi wa nidamnani. Mi niimauan wra biyieyin pi sibsib imiir ninkin aeyokiyoknami. Mipi siya simiir irni yonkwo, iki nhirim yimba kakidamkii hinda tinda. ¹³ Mi ti inkamin ti hiriinan nidamamin, yio siir sibsib imiiram bi naingwowikin. Yio siya sibsib imiirin umiraramar kigriraowi. ¹⁴ Kara ini inkam kibiyin sibsib sibgu kigriraowiyin ini siir hiriinan ywowin. Kara ti iikamim kariir sibsibnan nwowim simiirin ina sibgu inokninkinim mi sima ina mi sibgu inokninkinim tiki iikamim yipiki kariir sibsibnan nwowim simiirin. Mi sima kariirin ina ninokninkinim mi ina naingwo tibmii kinim kariirim. ¹⁵ Kara mi kariir Adieya kriraniyin, krira krira ina sibgu ninan inokninkinao. Mi krira nwirni nwirniyam in ina ninan aingwokwowo. Mi krira ini nwirruwar ywowiskiyo. Mi ti hiriinan siyiuin, kara ina ninokninkinin tiriiginim yipiki kariir sibsibnan nwowim mi sima kariirin ina mi inokninkinim. Kara mi kariir sibsib ima krira krira irni nwirniyam in ina ninan aingwokwonam. Mi kara wi hiriirnansi naowi simiir whinkinsiis haiginuwam. ¹⁶ Mi iki iikam nhirim kariir sibsib nwowim, yim sima kariir piugana Isrel simiir iikam tani. Kara simiirin wi tiki nhir imakar ninkin kigriraowi. Mi sima kariir yai aiir wakaei mi sima wi kariir siyiu iirar napi. Mi mhoiia sima wi piugan kwirruwar nwowi. Mi simiirin wi kakananar kigirkaki.

¹⁷ Kariir Adin siya kariiram in naingwokwonanaeyin. Dimusi rani, kara iikam imiirsi naowam naingwokin. Mi kara wa swoki insiin idwowi mi wi omwaiyar swoki

waiyai. ¹⁸ Kariirin wɛ inkam nɔwɔrki tɪr tani, kara naowamin. Nɔngaka. Kara kariir kwoin iirar nɔwɔwɛ. Tɪ dimɪn taeminim Adi Komii siyar boinkikim mɛ kara asi tiri simiirin. Kariirin siyar bɛdi boinki iskiyin naowamin mɛ kariirin wɛ siyar swoki kiwaki omwai kara swoki waiyayokiyokiyamin.

¹⁹ Mɛ Isrel simiir inkam komii komiiyim isido whɛsa yɛinikibir mɛ sima ta yai aiir yɛnkɛnyaeyo boin. Nhirim, yim sima dimɪn whɛr boin mɛ nhirim yim sima dimɪn whɛr mɛ boin. ²⁰ Mɛ iikam whiekak ima boin, siirin uridyugɛ bɛdi ii okwokaiyin mɛ siir kwoinin siya kiyɛpiyaokii. Mɛ siya tɪ hinɛn dimɪn taeminim sim asi priiwhaowae boini. Mɛ kɛma waraur dimusi nokwɔwɛ siir yai aiir wakaeyamin? ²¹ Mɛ nhirim sima boin, siir yayim siya boinim, siya iki inkamin uridyugakin siir hiriinan swoki boin tani. Nɔngaka. Uridyɛu biyeyin tɪ inkam nhwokwisaeyin siir nhwonain pɛ hiriinan wadie di swoki ohaiginuwi, iki dimɪn taeminim sim sibgu dikaoraekaokiyamin. Iriig.

Mɛ Isrel simiir inkam komii komiiyim sima Jisis siir nikwowaisiigim

²² Jisis siya tɪ dimɪnim om komii Jerusalem hir boinkin, iya iikamim iripa sima haingiriyɛu owa saiir. Ta iya sima swoki aingwokiya kamim simiir digworaekwo biyɛ imiir nɛinikinhamnhɛn itkiigigiya Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir hirankɛn mɛ saeya bɛdi swoki haiwaokiya Adi Komii siir inig iir hainanam. Mɛ ta iya ya naopii iiga. ²³ Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya Solomongɛ si mɛriiya saiir uru aiir napririrkin. ²⁴ Mɛ iya siya hirar niki apriririn mɛ Isrel simiir inkam komii komiiyim ha nitim kimidiniya siir ini kaiyokaini mɛ sima ina srɛiyim mɛ kira tɪ hiriinan yayim krɛmiirin iyim wɛ pariga kinanankuwi? Kira krɛmiirin hindara boinmauu kɛn iski, kira tɪ inkamin Adi Komii siya nɛmbingiyin iikam krɛmiir whɛnkɛnsiis haiginuam siya, iyɛ? Si rani? ²⁵ Mɛ Jisis siya simiir boinki, kara kimiir bɛdiyar iki boinmauuum mɛ kɛma kariir yai aiir bɛ naingwo tibmiigim. Tɪ dimɪn miyik miyikim tɪ kara tirim, kara kariir Adɛn siir kirɛ aiirar mɛrii, tiriiginim yim min nɛsiimaugim kara yipikin. ²⁶ Mɛ kɛma kariir yai imiirin bɛ naingwo tibmii kɛngim. Dimusi rani, biya kara kimiir bɛdiyar iki boinim, kɛma kariir sibsib rani. ²⁷ Kariir sibsibim sima kariir yai aiirin pa wakaei mɛ ankara simiirin irira irirain ina ninoknɛnkɛnin. Mɛ sima pɛ kariir yai aiirar mɛ wakaeyoknaei. ²⁸ Mɛ simiirin kara wɛ hiriinansi whɛnkɛnsiis haiginuwi. Mɛ sima wɛ inigak hiriinyar nɔwoki waiyayokiyokikaeyamin mɛ sima wɛ nao rani. Mɛ kariir iikamim sibsibnanim, simiirin wɛ inkam nɔwɔrki kariir inanki nɛspaki hainaki rani. Mɛ sima kariiram naingwo tibmii kɛn karamae wɛ ha nwo rani. Nɔngaki, nɔngaka. ²⁹ Kariir Adɛn yipikin tɪ iikam imiir hauugiyin, siyairgin iki digworaekwo whiekakim simiir kougi kou nɔwɔwin. Mɛ iikamim yipiki siir siyɛu iir sibgu apim simiirin wɛ inkam nɔwɔrki swoki ispakii hai rani, siir in ankin. Mɛ sima siirin hiriinansi nikwowaisiyyim wɛ digmin digmin nwo rani. ³⁰ Kara mɛ kariir Ad ieya krirani ini nɔwiruwar ywɔwɛskiyo.

³¹ Mɛ tɪ yayim siya boinkiyim simiir mhoiyain mɛ Isrel simiir inkam komii komiiyim, siya ina yuhaiyim siir kaiyimik aowam. ³² Mɛ Jisis siya simiir srɛigi. Kara tapairin dimɪn miyik miyik kasa bɛ tirkin, kimiir whwonkam idain tɪ dimɪn taeminim kariir Ad ieya nɛmbingiyim kara tiram. Mɛ kɛma siya kariirin piki hinɛn dimɪnim simsi kaiyimikam tiri? ³³ Mɛ Isrel simiir kigriraowiyim sima siir boinki, krɛma siya tɪ dimɪn kibikibiyim kira tirim simiirsi kaiyimikam tir tani. Nɔngaka. Krɛma kariirin siya pɛ dimusi kaiyimik rani, kira yai miyiknan bɛ boinkin kira inkamaigrin mɛ kira hinɛn dimusi boinkin, kira ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owɛn. ³⁴ Mɛ Jisis siya simiir yai akan hinɛna yowarkii boin, Adi Komii siir yayia Yokwo Komii saiir hir nɔwɔwa hinɛna boinka, iikamim sima hinɛna boinkim, kara hinɛna boinkin wim kɛma ini Adi Komiiyan ywɔwim. ³⁵ Krɛma ina ninoknɛnkɛnim, Adi Komii krɛmiir Wanɛn siir yayim Yokwo Komii saiir hir nɔwɔwim yim kaimwowaigrim mɛ sima wɛ digmin digmin nwo rani, simiir kisinaim. Mɛ Adi Komii siya iikamim yipiki siya siiboboinuim siir yai aiir, yim sima ini Adi Komii siir hiriinan ywɔwim. ³⁶ Kariirin Adi Komii siyar nɛmbingiyin mɛ siya kariirin ina yikropkiyin

nua tiriir mi kima kariirin hiriinan dimusi boinkim, kara dimin biyie boinmimauwi. Dimusi rani, kara kimiirin pi hinina boini, karaargin Adi Komii siir yinisimin. ³⁷ Mi kara diminim kariir Adin siya nimbingiyim kariir simiir tir karamae nwowi mi kima wi hiriinan saiirsi nwowi ti yaimin diminim simiiram naingwo tibmii kin karamaeyin. ³⁸ Mi kara siir mi aiir mirii mi inkam nwrki kariir yai aiirim naingwo tibmii kin karamae nwowi mi kira wa ti aingwo tibmii kin ti miyiyim ti kara tir imiiram. Mi kima wi hiriinan nwoki sibgu inomokninkinim Adi Komii siya mi kara krira ini iripar yinkiamasuwo. Mi krira ini nwiruwar ywowiskiyo. Mi kririir kwoino ini whiruwar ywoki iskiyin.

³⁹ Mi sima ina swoki kinankiuim siir nonkwoim mi siirin maeyau biyieya mi biyie miriia saiir hir hugripkiikikaigigam. Mi siya simiir haiburgigin mi ina yamin. ⁴⁰ Mi siya simiir haiburgigin mi ina swoki amin. Mi siya ie Jodan siirar swoki iyapidnam mi siya kimidiniya maeyaua biya Jonki si baptais haiginiua iikamim sim, saiir hiriir yimbiam. Mi siya kimidiniya hir ini owou. ⁴¹ Mi iikam whiekakim ha nitim mi kimidiniya sima ini boini, Jon siya iikamim makiniyiyim simiirin hiriinan dimin miyik bi tirkin ti inkamin siir hiriinan. Mi dimin taeminim ti inkamin siya boinmimauuwim krimiir yim kaimwowaigim. ⁴² Mi iikam whiekakim hir nwowim, sima ina yaingwo tibmii kingiyim siyargin Kraisin inkamin yipiki Adi Komii siya nikropkiyin, iikam krimiir nauuni whinkinsiis haiginiuniam. Iriig.

11

Inkamın Lasaras nikiuwiyin, bidi yaonamin

¹ Inkam nwirin Lasaras nikiuwiyin siya om Betani hir nwowikin mi siya makiniigin. Ti om Betaniyin yo omin Maria mi saiir yaowae aeya Mata sowa nwowi ieya. ² [Ta wiga Maria nikiuwiya biya Biyan Inkam Komii siir iga kwis owiir naokina wain piuii miyik whakiyin si mi mhoiya saeya siir iga kwis owiirin, kimidiniya saiir kan aiirar swoki iyaoki. Mi ti saiir pomou ieya makiniyin.] ³ Mi siir yokmano yaiya ina boinkiyi Jisis siiram, Biyan Inkam Komii, kiriir nomiyauin kira naingwokwonanaeyin siya makinii. ⁴ Mi Jisis siya ta yai aiir wakaewinin mi siya ina boinkiyin, Lasaras siya ta ma hiriinana siya wi saiirsi nao rani. Nngaka. Mi ti hiriinan diminin siya nimbiam mi ti iikamim wi siir inig iir hainanprapraskii mi sima kariir inig iirin wi warar mi hainanprapraskii, ti Adi Komii siir yinisimin.

⁵ Jisis siya Mata mi saiir nomousim aeya mi Lasaras siya sowiir pomouwın simiiram naingwokwonanaeikin. ⁶ Mi Jisis siya hiriinan wakaewinin, lasaras siya makinii mi siya bi niki amsaugin. Mi siya maeyaua siya nwowa hirarin iiyim kwisa swoki okiiyunam. ⁷ Mi ti ii kwiso ha digiyo mi siya kimidiniya kamim siir kigna miriyyim simiir boin. Humbae, nimbi swoki ami, Judia nu haimii hiriir. ⁸ Mi siir kigna miriyyim kamim sima siir boin, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira ti om iir namam swoki tirin, ti omin siir hiran kamim hir nwowiyim, sima siyani kiriir kaiyimik aowamar niki tirkim krima tir mi owi pi wadiyar mi owi, aniya? ⁹ Mi Jisis siya hinina naingwokin siya paenankin mi siya simiir boinki, aniya igwira, ii aeya pirkinkiyim mi ii aeya kakaugiyim, aoaim iur kwiskak rani, aniya? Mi inkamin nabie napriririyin, yo bi swoki akaiikin. Mi wi pa nopi? Dimusi rani, yo siya nabieyar kigomok api. ¹⁰ Mi siya niyaka, napamwii mi siya ha nakaii mi wi pa nopi. Dimusi rani, siirin dimin whiki niuya haiginiu karamaeka. ¹¹ Mi ti hiriinan Jisis siya boinkiya saiir mhoiyan, siya simiirin ina swoki boinkiyin, tariinanin Lasaras siya ini nhwo whinin mi kara hiriirin, pa nami, siir nini indguuwamin mi siya pa nwoki insiin idwowim. ¹² Mi siir kigna miriyyim kamim sima siir yai akain ina swoki owarki sruiyim, Biyan Inkam Komii mi siya nhwo whini mi mhoiya siya wadie ha swoki owi mi krima wi tirar timi o, aniya? ¹³ Mi Jisis siya hinina boinki, lasaras siya bidi yaonamin mi simiir kwoinin ha naingwokim siya nhwo whini. ¹⁴ Mi diminki

diminin, Jisis siya simiirin ini haini boimauuniskiyin. Lasaras siya bidi yaonamin. ¹⁵ Mi kara maingimairga asi nwowinkin, kara siya naonama kara saika hir bi nwokin. Dimusi rani, kima wi haini ninokninkini kariirin Adi Komii siya nikropkikin tiriirin, iya kara siir whinkinsiis haiginuwi. Mi tapa krima pi siiram nami siir nini kiguwam. ¹⁶ Mi inkamin Tumas nikuwiyin, sima dapiyin siir inig whirin hiningin. Itmwoyin, siya boin, kam nhirim Jisis siir kigna miriyim simiir, humbae nimbi nami inkamin nowowarkaiyuwiyin saikar mi krima pi saikar nwoki aonamin. Iriig.

Jisis siya ha nitin, siya kimidiniya Lasaras siir yokman iso sowakar ini boini

¹⁷ Mi Jisis siya ha nitin mi siirin hiran kam ima boinwin, Lasaras siya naonama iiyim kwiiya yamki. Mi krima siirin ini siyano whirin siir ini wokaigigin. ¹⁸ Mi om Betaniyin, yio ini om komii Jerusalem siir kingiinar kwowin 3 kiromita nanairgin. ¹⁹ Mi iikam whiekakim Isrel hiranin ina yitim om Betaniya tiriir, Mata mi Maria sowiir kignakiyam mi sowiir nini kinsiis haiginuniyam. Dimusi rani, sowiir pomouwin Lasarasin bidi yaonamin.

²⁰ Mi Mata saeya hiriinan wakaewina, Jisis siya ini nitin mi saeya ha nama, siirin siyiu hir yapyiskaiwin. Mi Maria saeya ini omaka hiran ywokiya. ²¹ Mi Mata saeya Jisis siir boin, Biyan Inkam Komii, kira biya wakaewina saiirar nitkiswo mi tirar nini onikiswo mi kariir pomouwin, wi di yaowi. Nungaka. ²² Mi kara ina ninokninkinin, Adi Komii siya dimin taeminim kira srii siiram, siya wa hauugii kiriirin. ²³ Mi Jisis siya saiir boinki, kiriir pomouwin siya wa swoki insiin idwowi ie hirankar mi wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii. ²⁴ Mi saeya ina yowarkii boina, kara ina ninokninkina, iya dig nwokii, iya Adi Komii siya iikam imiir hidana, siya wi omwaiyar swoki waiyai. ²⁵ Mi Jisis siya saiir boinki, karaigin iikamin ieyanki ninsiin idwowyim mi omwai ha waiyayokiyokiiyim simiir bwamki bwamin. Mi iikamin omwai swoki waiyayokiyokiii, sima wi yaeya kwoin win haii. Mi yipiki kariir yai aiir wakaeyoknain, sima wa naonami mi mhoiyya sima wa swoki insiin idwowi ie hirankar. Mi sima wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii. ²⁶ Mi yipiki omwaiyar niki waiyai mi siya kariiram in ha naingwo tibmii kani, sima wi yaeya kwoin miyik haii mi sima wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiiyiyami. Mi kira ti yai imiiram in naingwo tibmii kana? ²⁷ Mi saeya ina yowarkii boina, ih, Biyan Inkam Komii, kara kiriir yai imiiram in naingwo tibmii kana. Kara kariiram in dimusi naingwo tibmii kan tani, kara ina ninokninkina, kira Adi Komii siir yinisimkin, inkamin Adi Komii siya nimbingiyin ti nu iir nitam. Iriig.

Jisis siya inkam whirin siirsi nougin

²⁸ Mi Mata saeya hiriinan boinkiya mi saeya ina swoki ama. Mi saeya kimidiniya saiir nomousima Maria saiiram yikiugi. Mi sowa sowa ha nwowo mi saeya saiir boin, Biyan Inkam Komiiyin siya ini nitin mi siya kariir boinkikin, kiriir nini boinmauniyam hinin, siya ini papi nwowin. Mi ta saeya boinkiya hiriinan, saiir mhoiyyain, saeya ina yama ti dimin iir tiram. ²⁹ Mi Maria saeya ti yai imiir wakae digiya mi saeya bi kimiminkika, ina iwitnam sasaua Jisis siir kiguam. ³⁰ [Jisis siya oma hiriir bi niki imbiyamkin, siya ini maeyauwa Mata saeya napyiskaiwina siir, ini hiran niki owin.] ³¹ Mi Isrel simiir iikamin Maria saika omaka hir nwowim saiir whinkinsiisim, sima hiriinan kigiyim saeya ninsiin iwitnaniyama mi sima bi kimiminkikim, ini saiir mhoiyyar yamin. Sima hiniina naingwokikim, saeya ieyin siir wokaigikin hiriir nami, hir nini ouwouwam.

³² Mi Maria saeya maeyaua Jisis siya nwowa hiriir nimbiiyama mi saeya siir kiga mi saeya ini siir igmiiyar ini akai hiiua. Mi saeya siir inig iir ha hainana mi saeya ina boinkiya, Biyan Inkam Komii, kira biyar nitkiswo tiriirin mi kariir pomouwin wi di naowi. ³³ Mi Jisis siya saiir kigiyin, saeya noua mi iikamin saika nitim simiir mi kigiyim sima mi ouim mi Jisis siya hik prasae bi nwokin siir pua ini warar yinkan whiridgiyin. Mi siya maingimairga bi nwokin. ³⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, kima siirin ini papi

haingikaiyın? Mi sima siirın ina boınım, Biıyan Inkam Komii, kira unkinı kigni. ³⁵ Mi Jisis siya ini hindara iyısırmsripugiyın. ³⁶ Mi siya ha nouwın mi Isrel simiir iikam ima boın, siir kaoki, siya siiramın, pranae pranae mi aıngwokwowi. ³⁷ Mi kam nhırım sima boınki, biıya siya inkam nhwokwısaeyın siir nhwonain, siya niki tırkiyın mi siya bi kigimokikın aniya, ihi mi siya ti inkamın Lasaras nikiuwıyın mi siya siirın wi naonamsi nikiıdu rani, aniya? Iriig.

Lasaras siirın Jisis siya hidnınsiin idwokın mi siya ini omwaiyar swoki waiyan

³⁸ Jisis siir kwoının ini hindara wıeyımyokiyın mi siya ina yamın ieyın sima kikaigiyın siir, siiram. Mi ti siyanon sima wokaigiyın siir, siir iıyın siıyani sima bıdi warkıntopokgigın. ³⁹ Jisis siya boınki, ti siıyain ti warnam. Mi ti inkamın naonamın siir yokmana Mata saeya wakae boınki, Biıyan Inkam Komii, siya kwokıyaeya bi naokın, iıyım kwııya yamki mi siya tariınanın pi nhami nhami whak rani. Kipi haiwaoki. ⁴⁰ Jisis siya saiir boınki, kara kırıir boınkii, kira siir yai imiıram naıngwo tıbmii kını, kira wa kigi Adi Komii siir kırıe aıırın, saeya tırkii. ⁴¹ Mi sima siıya ha warnama mi Jisis siya ha kigiyın mi ina boınkiyın, Adi, wadıeka, kira bıdi wakaeyım dimın taeminım kara kırııram sıı boınkiyım. ⁴² Kara ina ninoknınkının, kira inokıınokın kariir yai imiırar wakaeikın. Mi kara ti siirın pi dimusi boınki rani, ti iikamım ti tır nwowım, sima wa nwoki inoknınkınım kariırın kira nikropkikın nua tırıırın. ⁴³ Mi ti dimının siya kwıboınkiyın Adi Komii siiram, siir mhoııyan mi siya ini komııyar kauwok boınkiyın, Lasaras, kira tırıir idowııya wapnanini. ⁴⁴ Mi ti inkamın yıpiki niki aonamın ina yapnaniniyın idowııya. Mi siir ıga inım yııısni sima bıdi whrınkiyım iıya sima siir haıngikaıgiya. Mi yııısa siir whwonkam iıir bıdi yıtımwanııgiya. Mi Jisis siya simiir boınki, warı yııısım siir nwowım haıgi. Mıpi siırarar kignınkıni. Iriig.

Mi Isrel simiir inkam komii komııyım sima mınam kitıbmii boınam tırkıim Jisis siir nisomaowam
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Mi iikam whıekakım, yıpiki Maria saıka namım, sima ti dimın iıir kigiyım, Jisis siya tırkiyın, sima ina yaıngwo tıbmii kıngiyım siiram. ⁴⁶ Mi kam nhırım ha namım, kimıdiniya sima ini boınmauuı Farisi kam imiıırın ti dimının Jisis siya tırın. ⁴⁷ Mi mhoııya Farisi kamım mi prismi inkam komii komii ikım mi kaunsil inkam ikım, sima ırıpa ha haıngiriyıı owım mi ina boınım, krıma wi panın panına tiri? Siya dimın komii kırıe kırıe kasa bi tırkın. ⁴⁸ Mi krıma siirın ti hırıınan dimın iıırar kignınkın tırkıpkaii mi iikam whıekakım wi siıraramar nami. Mi iikam whıekakım sima siıraramar nami mi om komii Rom hıran inkam komii komııyım sima simiir kamım yaii nıniıyım simiir nikropkii mi ta omaka Adi Komii siir inıg hainaniya saiırın, wi sima nini ıpirgıınii mi Isrel krımiir iikamım wi warar nınkın onkwobumbunınkıngigi.

⁴⁹ Mi inkam nwırın Kaiafas nikiuwıyın, yıpiki ti biewi iıir nwowın prismi bııgi Biıyan Inkam Komııyın siya simiir boınki, kıma, dimın sim whır swoki inoknınkınmımın tani. Nıngaka. ⁵⁰ Kıma tari ta saiir ninoknınkın tani, ti inkam nwıruwan siya siyar mi aowi, yıo ini mi owın. Mi Isrel krımiir piıgana saiir iikamım yım wi wara nao rani. ⁵¹ Siya ti dimının siir kwoın aırgı bi priınıngwo boınkın. Nıngaka. Siya ti biewiyın siir bııgi biıyan prismi inkam komii nwokın. Mi yaiyım siya boınkiyım, siya profet inkamnan boınkikın, siya hınına boınkikın, Jisis siya wi sıpi naowi Isrel simiir iikamım simiir whınkınsiıs haıgıııuwam. ⁵² Siya wi simiıram ara nao rani. Nıngaka. Siya wi iki iikamım yıpiki Adi Komii siir yınıısısımnan nwowım, iki hında tında nwowım, wi simiir nınkıamasuwam warar naowi. Mi sima ırıpar nahaıngiriyıı ııwi mi wi piıgan komii kwıruwar nwokii. ⁵³ Mi taka iıya mi mhoııya ırııpi hırıınan, Isrel simiir inkam komii komııyım, wi Jisis siiram kınınankııwi siir nisomaowam. ⁵⁴ Mi ti hırıınan saiırsika, Jisis siya idowııya nu haimii Judia simiir iikamım simiir bopwonau panınsi yaprıırsi. Mi

siya hir haiburgigin mi siya kimidiniya nu siiyin apa ningain siir hiriir yam, om komii whirin sima dapiyin, Ifrem. Mi hiran siya siir kigna miriyyim kamim, simaka ini owou.

⁵⁵ Mi ii komiyya Isrel simiir iikamim iripa sima haingiriyiu owiya yaewou nae komiyya Pasova saiir nikwo aeiya ini kingiin nwowa. Mi biyya ta hiriinan yaewou nae komiyya pi saeya yimbiam mi iki iikamim, simiir yapa yapa om hirar nwowim, sima pi om komii Jerusalem hiriirarar nami. Mi simiir dimin taeminim sima ninkin imiyyaeyanim Adi Komii siir pi prismi inkam imiir nini hauuwuwi. Mi Adi Komii siya wi ha niki boinim, sima dimin whirki bi kimbugim. Moses siir siyiu komii siir yai aeya boinkiya saiir hiriinan.

⁵⁶ Mi iikam whiekakim ha nitim om komii Jerusalema hiriir mi sima kimidiniya Jisis siiram ini hansirni. Mi sima omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir omaka yainau hirirar namwo iuwim mi sima irni nwirniyin sima, sima simar yinsrii ansriina, kima panina naingwowi Jisis siirin? Krima hinina naingwowi, siya wi nit rani, nae iikam krimaka nini aeniyam. ⁵⁷ Mi prismi inkam komii komiyyim mi Farisi inkam ikim sima iikam imiir boinki, yipiki Jisis siir kigi, siya ini papi nwowin mi sima wi simiir wini boinmauuni. Mi biyan inkam komii komiyyim, wa nwoki amim siir nonkwowam. Iriig.

12

*Maria saeya wain umir komii sainin Jisis siir iga kwis owiir naokinkikin
(Mt 26:6-13; Mt 14:3-9)*

¹ Mi iyyim iriyyar kwira niki owim, iikamim iripa sima haingiriyiu owam, yaewou nae komiyya Pasova dapiya saiir nikwo aeyam mi Jisis siya ini om Betani hiriyyar swoki amin, omin, Lasaras siya nwowiyin siir, inkamin yipiki biyya Jisis siya hidninsiin idwowin, ie hirankin, iya siya naonama saiir mhoiyya. ² Mi sima nae ina diriraerarim Jisis siya hirar naeyam. Mata sasar yinkin diriraerar kamim nae diriraerarim simakan. Mi inkamin Lasaras nikiuwiyin, yio nae Jisis saikar yidwo ae. ³ Mi mhoiyya wiga Maria nikiuwiya, Lasaras siir yokmana saeya wa yukidin, puui miyyik whakiyin, kimidiniya Jisis siir iga kwis owiir yaokinki mi ti wa hiriinanin siirin umir prasae bi sainikin. Mi mhoiyya saeya kimidiniya saiir kan aiarar swoki iyaonam. Mi ta siir puuiya omaka ini warar yitnopkiya mi digworaekwo whiekakim ini wadiekinar whakiyim. ⁴ Mi Jisis siir kigna miriyyin inkam nwirin Judas Iskariot nikiuwiyin, inkamin yipiki mhoiyya wir Jisis siir napwouwi Isrelmi inkam komii komiyyim simiir in hauugi, siya boinki siirin. ⁵ Mi sima ti hiriinan wain puui miyyik whakiyin siirin umir hai karamae dimusi nwokin? Mi sima siirin umirim pi 300 kina pi haiyim mi ti umirim wi iki iikam paeprikab nhirim sim pi hauuwun. ⁶ Siya iki iikam paeprikabim simiiram bi naingwokin siya hiyan inkam nwokin. Tinairin umir Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim sima haigiyin siyar kigriraokin. Mi umirim siya tauaehaiyim, yim ini siya haigiprakaiyim. ⁷ Mi Jisis siya siir boinki, saiirarar kigninkinki. Ti diminin ti saeya niyopkiyin kariir, yio minam diriraerarkwokinka, mhoiyya iya sima kariir kikaigii ienau, saiiramka. Dimusi rani, kariir iya ini kingiin nwowa. ⁸ Mi iikam paeprikabim yim wi kimiir bopwo waraurar nwowi inokinokin. Mi ankara ningaka. figwirki niuwu, kara wi kimiir haiburgigi. Iriig.

Prismi biyan inkamim Lasaras siir nisomaowam kitibmii boinkim

⁹ Mi Isrel simiir iikamim hiriinan wakaeyim, Jisis siya ini om Betani hir nwowin. Mi sima ina yamim hiriir siir kigam. Sima siir kigam bi namkim, sima Lasaras siir kigam namkim, yipikin Jisis siya swoki hidninsiin idwowin ie hirankin. ¹⁰ Mi prismi Biyan Inkam Komii komiyyim, sima minam kinankiugim Lasaras Jisis sowiir nimprio isomaowim. ¹¹ Dimusi rani, dimin taeminim Jisis siya tirim mi iikam whiekakim sima Isrel simiir inkam komii komiyyim simiir yayim, simiirin ini hindara ikworipukimaigikim. Mi sima ini siiraramar yinmiininkinamim. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalema hiriirin, inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hiriinan nwonamkin

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Mi iigwir nugakin, iikam whiekakim ta yaewou nae komiia pasova nikiuwiya sairam nitim, sima iripa ha nahaingiriyuniyim mi simar wakaewin, Jisis siya wi sipi niti om komii Jerusalem tiriirin. ¹³ Mi sima sikwowim ha haiyim mi kimidiniya siyu iirar haiyikwokwowin. Mi mhoiia sima ina kairwao boinkiyim, Adi Komii kira wadiekin. Kira ti inkamin siir inig iir hainanprapraski, yipiki ti tiriir nitin Adi Komii kariir ogsop aiir nokwokairinam. Kira ti inkamin siir whinkinsiis haiginu, Isrel krimiir iikamim simiir kigriraowim. ¹⁴ Mi Jisis siya donki ha haiyin mi siya ina yidwonamin siir idwo. Yokwo Komii saiir yai aeya boinkiya saiir hiriinan,

¹⁵ iikamim yipiki om komii Saion siir hir nwowiyim, yim kipi nidid! Tariinanin kariir inkam komiiyin nu kigriraowiyin ini nitin, siya ini donki haomin siir idwo nidwonaniyin.

¹⁶ Mi kamim siir kigna miriyyim, sima bi ninokninkinkim sima ti hiriinan dimin tirim. Mi mhoiia iia Jisis siya swoki iti, omwai siya waiyai mi siya ha nami Adi Komii siir om iir mi siya wi inig komiigak ha nwowi. Mi mhoiia sima ina boinim, krima yayim Yokwo Komii saeya boinim simiir ti swoki aingwowoknaki mi sima ti hiriinan diminin siir dimusi tiri.

¹⁷ Mi iikam whiekakim yipiki biia Jisis saika nwowim, iia Lasaras siya swoki insiin idwowa ie hirankin mi ti iikamim, sima ti dimin iir kigim mi kimidiniya sima haigiririr boinam ti diminin siya tirin. ¹⁸ Mi ti hiriinan siirsi bwaekiinaniyamkim iikam whiekakim Jisis siir kigwinamin. Sima bidi wakaewinim hinin, Jisis siya ti hinin dimin komiiyin si tirkin. ¹⁹ Mi Farisi simiir kamim, yai sima simar yomboin amboin, simiir kigi, diminin siya tirim kima kaiyaonaowidi kima wi dig nwo rani, iikam whiekakim ti nu iiranin, wi siiraramar ninkirionaei. Iriig.

Grik simiir iikam nhirim Jisis siir ini kignaki

²⁰ Mi iikam nhirim Grik simiir pugana saiirim, sima om komii Jerusalem hiriir nitim, Isrel simiir iikam nhirim simaka yinkin it yaewou nae komiia Pasova saiir nikwo aeyam. ²¹ Sima kimidiniya inkamin Pilip nikiuwiyin siiram yam siir nini kigiuwam. [Siya om Betsaida hirankin.] Sima boin, inkam Komii, krima minam naingwowi, Jisis siir kigim mi yai saika boinim. ²² Mi Pilip siya ha namim kimidiniya Endru siir ini boinu mi mhoiia kimidiniya sowar yam, Jisis saika boinamin. ²³ Mi Jisis siya sowiir boinki, iia kingiin bidi yitkiya, kararim ti inkamin Adi Komii siir om hiranki nitin, Adi Komii siya wi kariir hauwi, siir inig komiiyin mi siirin wi kara haii. ²⁴ Kara kimiirin yaimwovar boinkii, twonidim nua nikiigiyam karamae nwowi mi hapaiirin nhisuwakar nwokii mi kira simiirin nu ha haingikaii mi mhoiia sima wi yin kasa budgi rani. Mi ti hiriinan siyuuin kara naowi mi inkamim kariirin ha haingikaii mi mhoiia kara ha swoki insiin idwowi mi wi iikam kasa whinkinsiis haiginu rani, kariiram naingwo tibiyyim. ²⁵ Mi yipiki simiir kwoin iirar napi, sima wi sima simar swoki onkwobumbuninkinaei. Mi yipiki simiir kwoin imiirar nap karamae nwowi ti nu iirin mi sima Adi Komii siir kwoin iiraramar naingwo iskii, yim wi omwai hiriirar waiyayokiyokikaeyami. ²⁶ Mi iikamim yipiki kariiram naingwowim mi kariir mii aiir miriyyim, yim wi maeyaua kara nwowa wi saiir warar mi owi. Mi kariir Adin, Adi Komii siya, simiirin wi inkamim inigakim wi simiir hiriinan nwo haiginuwi. Mi sima wi inig komiigak dimusi nwo rani, sima kariir kigna apkim. Iriig.

Jisis siya naonama saiir boinkin

²⁷ Tariinanin kariir kwoinin miyyik miyyik nwo rani, kariir kwoinin ini warar yaowhriewhrieyuwun mi kara pi panina ti boin? Mi kara hinina boini, adi, kara ti haiburgik ti diminin nimbiniyin kariir nisomaowam siirsi? Nningaka. Dimusi rani,

kara ti nu iirin hiriinanamar nitkin. ²⁸ Adi Komii, kira kariir inigin siir tarki, komii nwokiyamin. Mi Jisis siya ti hiriinan yai imiir boinkiyin mi yai kwira ninomor kouana ina kauwok boinkiya, kara kariir inigin, komii bidiyar iki okiyin mi tariinanin pi komiiyar swoki okii.

²⁹ Mi iikam whiekakim saika kingiin hir nokwowim, sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima boin, ninomorka. Mi iikam nhirim yim hinina boin, paekwosimkin, Adi Komii siir inkamin siya boinkii siirin. ³⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, taka yaiya kariiram bi boinkika, kariir whinkinsiis haiginuwam. Ningaka. Ya kimiiram boinkika, kimiir whinkinsiis haiginuwam. ³¹ Mi tariinanin taka iya nita, Adi Komii siya wi ti iikamim ti nu iir nwowim wi simiir dimin biye biyeyim sima tirim wi simiirsi hidi. Mi tariinanin siya Setan siirin wi haini nikwowaisiigi, yipikin dimin biye biyeyim ti nuin siirim simiir kigirkakiyin. ³² Mi mhoiia inkamim kariirin paeyin hiiiniya nironinkinin saika ninkin irinugii mi simiir kwoinim wi kara kiyai, kariiram naingwo tibmiyim mi kariir mhoiia nitim. ³³ Jisis siya ti yai hiriinanin minam boinkin, iikamim simiir nsiimauuwam hinin, siya wi panina namisi aonami. ³⁴ Mi mhoiia iikam whiekakim sima siir yai aka hinina yowarkii boin, Moses siir siyu komiiyin krma napiyin, ti inkamin biya siya winkyin Yokwo Komii aiir, yim hinina boinkikim inkamin yipiki Adi Komii siya nimbingiyin, iikamim omwai waiyayokiyokiiyanim simiir whinkinsiis haiginuwam. Mi kira hinin dimusi boinkin, inkamin Adi Komii siir om hiranin, siirin wi paeyin hiiiniya nironinkinin saika ninkin irinugi mi siya wa naonami, ha? Yipiki siya ti inkamin Adi Komii siir omin siir hiranin? ³⁵ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, biyin wi ii priei whwoki rani, iikam kimiir waraurin. Kima iya bie ieya whwokii mi kima wi wadie haini nwokii. Mi niya wi ti siyu iir higrinu rani. Mi kara kimiir haiburgigi mi kima wi inkamin, niyim niyim napiyin, siyu iir sibgu kigomok ap karamae nwowiyin maeyaua siya namam tira sair hiriir, ini siir hiriinan ywowin. ³⁶ Kima kariiram kigna ap mi kariiram daingwo tibmii kin, karaigin bienan whwoyaei iya kara ti nu iir nwowi. Mi mhoiia kima wi dimin miyikimiyik imiiram naingwo tibmii kini. Iriig.

Isrel simiir iikam whiekakim sima Jisis siir yai imiiram bi naingwo tibmiigim mi siir siyu iir bi kigna apkim

³⁷ Mi ti iikamim sima dimin kirie komii komiiyim siya tirim, iikamim makiniyim simiir siya haiswonimniskiiyim simiirin bidiyar iki kigim mi sima siiram hinina bi naingwo tibmiigim siya Mesaiakin yipiki Adi Komii siya nikropkiyin. ³⁸ Sima siiram bi naingwo tibmii kingim ta yaiya profet Aisaiakin siya win boinkiya ya wi kaimwowar nwowi, siya hinina boinkikin, Biyan Inkam Komii, wi nhinga naingwo tibmii kini, ti krmiir yai imiiram? Mi Biyan Inkam Komiiyin siir kirieya wi nhinir nsiimauuwi? Ini inkam karamaeyar ywowiskiyin.

³⁹ Mi iikamim sima wi siiram naingwo tibmii kin tani mi wi siir mi kigna ap rani. Dimusi rani, biya yaiya Aisaia siya kaimwowar swoki winkyia yai kwira yokwoni, ya hinina win boinkika, ⁴⁰ simiir kwoinim Adi Komii siya bidi kinkripim mi sima wi hindarar nanaingwoyimiyok iuwi. Mi sima hirii hiriayar naingwo whriewhriei mi sima dimin taeminim wi sibgu naingwo omok rani. Mi sima sibgu naingwo omoki mi simiir nhwowim sibgu kigi mi sima wi haini naingwo tibmii kini mi wi haini sibgu wakaeyokna api siiram mi simiirin wi haini haiswonimniskii. Mi yim sima, wi dig nwo rani. ⁴¹ Aisaia profet inkamin siya ti hiriinan dimusi bi boinkikin, siya Jisis siir bidi kigin, siya siir inig komii iir haiyin mi siya hiriinansi boinourwokaigikin.

⁴² Mi tiki iiyim inkam komii komiiyim Isrel simiirim, sima ini Jisis siiram yamim. Sima Farisi inkamim simiirsi nididgim mi sima hinin paninsi boinsi, sima Jisis siiram naingwo tibmii. Mi sima hiriinan boini, sima siiram naingwo tibmii kini mi simiirin wi Farisi inkam ima kiytkikinkii idowiiya hiriirin, omaka yaimin dimin nidwokai

wakaeiya saiir hirankin. ⁴³ Mi simiir kwoin komiiyin ha naingwowi, iikam nhirim simiirin hiniina boinim, sima inkam wadiekim mi simiir inig imiir hainanprapraski. Mi sima Adi Komii siiram in komiiwao naingwo rani mi Adi Komii siya wi ha niki boinim, sima inkam wadiekim. Mi simarin, yio ini ningaki, ningar ywowskiyim. Iriig.

Mi mhoiyan iikamim simiirin wi Jisis sikisiyar hidi

⁴⁴ Mi Jisis siya ini komiiyar kauwok boinkiyin, yipiki kariiram naingwo tibmii kini, siya wi kariiramar kipi naingwo tibmii kin. Siya wi ti yipikin kariir nikropkiyin, nua tiriir wi siiram warar ti aingwo tibmii kin. ⁴⁵ Mi ti iikamim yipiki kariir kigim mi sima yipiki kariir nikropkiyin ti nu iir siir warar timi kig. ⁴⁶ Kara ti nu iir natin, kara ini bienan whwoyanan ywokiyin. Mi ta hiriinan saiirsika mi yipiki kariiram naingwo tibmii kini mi kariiram niti, siya wi biyie nwo rani, inkamin niibwomambwo nwowiyin siir hiriinan. ⁴⁷ Mi yipiki kariir yai imiir wakae karamae nwowi mi simiir mi wakae yokna ap karamae mi owi mi kara siirin wi hid rani. Kara ti iikamim nu tir nwowim simiir hidam bi nitkin. Ningaka. Kara simiir whinkinsis haiginiuam nitkin. ⁴⁸ Mi kimiir iikam nhirkim kariir nikwowaisii mi kariir yai imiir mi wakae karamae mi owi mi mhoiia inkam nwirin siirin wi siya hidi. Mi yayim biya kara boinmimauum, siirin wi simiirar swoki hidi, iya Adi Komii siya iikam imiir hidi. ⁴⁹ Tiriiginim yim kaimwo dimusi bi nwokim, kara kariir kwoin ara bi diriraerarkin mi ha bi boinmimauugin. Ningaka. Adi Komiiyin, yipiki kariir nikropkiyin, kariirin siya boinkikin boinamin. Mi kara simiir asi boinourwokai haiginiugin. ⁵⁰ Kara ina ninokninkin yayim siya boinkiyim, iikamim omwai sima waiyayokiyokigiyamim siya tirkiyim. Mi ti dimin taeminim ti kara boinmimauum, yim kariir Adin siya boinmimauugi ima kariir. Iriig.

13

Kamim Jisis siir kigna miriiyim simiir igam siya hisokim

¹ Mi ii komiia wou nikwo aeiya Pasova, waka nikwo aei. Mi Jisis siya bidiyar yinokninkinyin siir iya siya naowana, ti nu iir haiburgigna siir Adiyin siiram swoki amim siir swoki kigiuwam ya bidi yimbiniya. Siya inokininokin yipiki siir iikam nwowim, siir iikamim ti nu iir siya simiiramar naingwokwonanaeikin mi tariinanin siya wi simiir nisimauwi, siya pariiga naingwokwowi simiiram in.

² Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim, sima nae ina yaeyim. Setan siya Judas siir kwoin iirin bidinanar kwirii idwokaigin, Saimon Iskariotni yinisimin wir Jisis siir napwouwin mi siirin iki inkam biyeyim sim in hauugiyam. ³ Jisis siya bidiyar yinokninkin, ti digworaekwowim siir Adin siir inarar nonkwokikin. Mi siya bidiyar mi inokninkin hinin, siya Adi Komii siir hiranki nitkin mi siya wi siir hiriirar swoki ami. ⁴ Mi mhoiia Jisis siya ha ninsiin okwokiyin, ipiia siya nidwokaiya maeyauwa nae sima nidwokai aeya saiir hirankin mi siya siir idan yuisa ina yiskiya. Mi siya siirin yuisa piu niyaowiya saiir kaihaiginiu. ⁵ Mi siya siirin yuisa piu niyaowiya ha kaiyaiginiuin mi mhoiia siya opa kimidiniya two ira saiir yaomaigi. Mi siya, siir kigna miriiyin inkam nwirin siir iga kwis owiir hisoki mi mhoiia siya sowiirin yuisa piu niyaowiya saiir yiyaoki. ⁶ Mi Jisis siya ha nam in Saimon Pita siir hisok haiginiuwam mi siya siir boinki, Biyan Inkam Komii, kira kariir iga kwiso pi warar ninkin hisokii?

⁷ Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, tariinanin kira ninokninkin tani, ti diminin kara tirkiyin mi mhoiia kira wi haini ninokninkini. ⁸ Pita siya Jisis siir boinki, kira kariir iga owiir kipi hisok. Ningaka. Mi Jisis siya ina boinkiyin mi kara kiriir iga kwis owiir hisok karamae nwowi mi kira wi kariir kigna miriiyan inkam nwo rani. ⁹ Mi Saimon Pita siya ina yowarkii boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kira kariir iga owiirara kipi hisok, kira kariir ina mwo minim warar dinkin hisoki. ¹⁰ Jisis siya boinki, inkamin kariiram naingwo tibmii kini, yio ini inkamin op whaugiyyin mi whauriyyinan ha nwokiiyin,

yio mhoiia op whauam bi swoki naingwowikin. Niingaka. Siya wi siir iga aiirarar hisoki. Kima ombudarin ini whauriyinkinar nwowowim inkamin op whauwiyin mi whauriyinan ha nwokiiyin siir hiriinan. Nwiruwakin hiriinan nwo karamae nwowin. Yio ini inkamin op min whauae karamae nwowiyin hiriinan tainakiyinar nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹¹ Jisis siya bidinanar ninokninkinkin, yipiki wir siir napwouwi mi siirin inkam biyeyim sim in hauugi sima hainam. Siya kamim siir kigna miriyyim simiir boin, kimiir kwoinim ini inkamin op whaugiyin mi whauriyinan ha nwokiiyin ini siir hiriinan ywowim. Mi inkam nwirin siir kwoinin yio miyyik rani, yio ini inkamin op min whauae karamae nwowiyin, hiriinan tainakiyinar nwowiyin, ini siir hiriinan ywowin.

¹² Mi mhoiia Jisis siya simiir iga imiirim ha hisok digiyim mi siya siir yuisa ha swoki iyyin mi siya ha swoki idwokaiyin ipii aiir. Mi siya simiirin ina sruiyin, kima ina ninokninkinim, ti kara tirkiyin hiriinan? Kara kimiirin pi hinina boinkii, ¹³ wim kima kariirin hinina boinikim, Biyan Inkam Komii mi Inkam Nowomwarkaiyuwiyin, yio ini ywowin kima kariirin hiriinan boinin yio. Dimusi rani, karar, kara ini inig komi-igak ywowin. ¹⁴ Kara kimiir Biyan Inkam Komiigin mi kimiir Nowomwarkaiyuwan Inkamkin mi kimiir igam kara bidi hisokiyim. Mi kima ti diminin kara mi tirin wi siir hiriinanar timi tir. Mi kima kimiir nomiiyauwim simiir igam wi hiriinanar timi hisok haiginu inkamin, inkam nwirni mi priimiriyyin umir hai karamae nwowiyin. ¹⁵ Kara ti diminin kimiirin minam nisiimauugikin, kima wi ti kara tirim wi simiir hiriinanar tir. ¹⁶ Kara kimiirin yaimwowar boinkii, inkamin whisarii mi priimiriyyin siya inkamin siir kigriraowiyin siir kou bi nwokin. Mi siya hiriinanam bi namkin iki digworaekwo whiekakim simiirin siir inigi wara nwowim. Niingaka. Inkamin iki inkam nwirni nikropkiyin siya siirin pa boinkii hinin, ti inkamin yipiki siir nikropkiyin siya ini siir kou ywowin. ¹⁷ Mi tariinanin kima bidi yinokninkinkiyim ti diminim kara boinim mi kima ti dimin imiir sibgu api mi kima wi maingimaingra prasae nwo rani.

¹⁸ Mi kara kimiir hoimgakar boin tani. Niingaka. Kara bidi yinokninkinin yipiki kara nimbinim kariir iikam nwowi. Mi Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hinina boinkika, ti diminin wi sipi nimbiamyami. Inkamin nae kara hauuwi mi ti inkamin kariirin wi siya tirbuwi. ¹⁹ Mi ti diminim ti kara boinmimauuwim kimiir kara minsi boinmimauugin mhoiia ti dimin ima nimbiamyami mi kima wa nwoki inokninkin kinim, kara ti inkamin Adi Komii siir om hiranki nitin siya iikam whiekakim ti nuin siir tiranim simiir whinkinsiis haiginuwankin. ²⁰ Kara kimiirin yaimwowar boinkii, iikamim yipiki kara nikropkiyim simiir sibgu kigriraowi, yio kima ini kariir kigriraowan iikam ywowim. Mi yipiki kariir sibgu kigriraowi, yio ini Adi Komii siir boin maingimaingangan ywowin, yipikin kariir nikropkiyin. Iriig.

*Jisis siirin Judas siya iyopmauugi sau omomin siir in
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-33)*

²¹ Mi mhoiia Jisis siya ti dimin imiir boin digiyin mi siir kwoinin hik prasae bi kinkin. Mi siya simiirin hinin boinmauu wakae, kara kimiirin yaimwowar boinkii, kimiir nwirin, kariirin wi wir siya napwouwi mi kariirin wi iki kam biyeyim simiir in nonkwokii sima nisomaowam. ²² Mi kamim siir kigna miriyyim sima, sima simar yinkao ankaona. Dimusi rani, sima bi ninokninkinkim siya yipikin. ²³ Mi kara inkamin Jisis siir kigna miriyyin siya naingwokwonanaeyin, an kara saika kingiinar kinmasu idwokin. ²⁴ Mi Saimon Pita siya kimidiniya kariir kinmauugi kira siir srigi, kira siir srigi hinin, siya yipikin? ²⁵ Mi ta Pita siya srigiya kariir saiir mhoiyan, kara ina yamasunamin Jisis siir kingiin mi ina yaki sruiyin, Biyan Inkam Komii, wi nhinga tiri hiriinanin, ha? ²⁶ Mi Jisis siya kariirin hinina boinki, kara pi ti bret iir haii mipi op hopmaigii mi pa hauugii mi ti inkamin siya kariir tiri hiriinan mi ta yaiya siya boinkiya saiir mhoiyan siya ti bretin ina hauugiyin Judas siir siya naeyam. ²⁷ Mi mhoiia Judas siya ti bret iirin ha naeswokiyin mi Setan siya kimidiniya siir kwoin iir kiyaiigi mi Jisis

siya siir boinki, diminin kira tiram naingwowyin, kira kipi kimimin, kira ha tirsauigi. ²⁸ Mi kamim nae hir nidwokai aeyim, sima ta yaiya Jisis siya boinkiya siir, sima saiir bi ninokninkinkim, siya dimu nasi boinkikin. ²⁹ Mi krima kamim siir kigna miriyyim krima bidi yinokninkinim, krimiir umir tipnairin Judas siya nonkwowikin. Mi krimiir nhirim yim ha naingwokim siya siirin naeyam boinkii, nae sainakiyam ta yaewou nikwo aei ii komiyya saiir nikwo aeyam. Mi siya ha mi boinkii, iki iikam paeprikabim umir simiir tini hauuwuu. Iriig.

Siyu winin siir yai aeya.

³⁰ Mi Judas siya bret iir nae swokiyin mi siya biri kimiminkikin ina yamsaugiyin idowiiya hiriir, ya nibwomambwo komii aeyairga. ³¹ Mi Judas siya namkiya idowiiya saiir mhoiyan mi Jisis siya ina boinkiyin, kara ti inkamin Adi Komii siir om hiranki nitnin, kara wi inig komiigi komii iirar haii. Dimusi rani, dimin taeminim kara tirim iikam imiir whinkinsiis haiginuwam simiirsika. Mi Adi Komii siya wi iriipi inig komiigi komii iirar mi haii. Dimusi rani, ti dimin taeminim kara tiri simiirsika. ³² Mi kara ti inkamin ninomor kouanki nitin iikam imiirin dimin kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyim Adi Komii siirim simiir nisiimauuwi mi Adi Komii siya iriipi hiriinan iikam imiirin wi kariir kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyim wi simiir mi nisiimauuwi. Mi Adi Komii siya ti siirin wi kimimin tani, siya wa tirsauigi. Dimusi rani, siyairgin ti kariir dimin kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyin simiir bwamkibwamin. Yim tiriiginim, yim ini siir hirirar nwowim. ³³ Ti kariir yinisisimim kara ti nu iirin kimaka wi ii priei nwo rani. Mi mhoiyya kima wi kariiram swoki hansirni. Mi kara kimiirin pi hinina boinkii, ti yaiyim biyya kara niki boinim Isrelmi inkam komii komiyyim sim hinin, kima omin kara namanin wi siir wara nam tani. ³⁴ Mi kara kimiirin pi yaeya yaiwin swoki boinkii, siyuiin kima sibgu napanin kima irni nwirniyam nhami nhami kipi naingwokwo, ti siyiu hiriinanin kara naingwokwowyin kimiiram siir hiriinan. Mi kima irni nwirniyam wi hiriinanar timi inan aingwokwo. ³⁵ Mi kima irni nwirniyam ninan aingwokwowi mi iki iikamim hinda tinda nwowim sima kimiir kigi mi sima wi hinina boini, kima Jisis kariir kigna miriyyan inkamkim. Iriig.

Jisis siya Pita siir boinkin siya wi digiumii siir haimriyugigi (Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Saimon Pita siya siir yai aka hinina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii, kira wi pinda nami? Mi Jisis siya hinina yowarkii boin, kira wi kariir mhoiyya nit rani, maeyauwa kara namana saiir hiriirin mi mhoiyya kira wi haini niti kariir mhoiyan. ³⁷ Pita siya siir yai akan hinina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii mi kara kariir mhoiyya tariinanar mi itin ini mi owin? Kara naowam asi naingwowi. Dimusi rani, kara kariiram naingwo tibmii kingin. ³⁸ Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, ana kira kanakar ninkin aowamar naingwowi. Dimusi rani, ni kira kariiram naingwo tibmii kingin, aniya? Kara kariirin yaimwovar boinkii, iuumin niki ik karamaeyar niki owi mi kira idipidipin kariirin wi kwoima misisaei hininin, kira kariir bi ninokninkinkin. Iriig.

14

Jisis siyairgin siyuiin Adi Komii siir hiriir namiyin

¹ Jisis siya ina swoki boinkiyin, kariir kwoinin kwoin biye biye naingwowam mi hikak nwowam kipi kiwaki. Mi kira Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiikini mi kira tariinanin wi kariiram warar timi aingwo tibmiikin. ² Kariir Adin siir omaka maeyauim huyokiyokaiyim kasa rani. Hiriirin biyyin wi kara nami mi digworaekwowim wi bi kara nini diriraerarkwokini kimiiram. Kara kimiirin pi ti sim boinmauwu. Dimusi rani, ti digworaekwowim yim kaimwowaingim ina nwowim. ³ Mi mhoiyya kara ti om iir diriraerar digigi mi kara wa swoki iti kimiir nikunakiyam mi taka iyya kima

wi ti omin kara nwowin siir hirin wi haini nwowi. ⁴ Mi kima ina ninokninkinim siyiuin kara namanin maeyaua kara nini owouwi. ⁵ Mi inkamin Tumas nikiuwiyin siya Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii, krima ninokninkin tani maeyaua kira namana. Mi krima wi panina ninokninkini siyiuin hiriir namanin? ⁶ Mi Jisis siya siir boinki, siyuananin ini karar ywowin mi inkamin Adi Komii siir kigi, inkamin yaimwokiyaimwower boiniyin siyiuin ini karar ywowin. Mi iikamim simiir whinkinsiisiyim digworaekwowim inokinok kanaka waiyayokiyokiyam simiir siyiuin ini karar ywowin. Mi yipiki Adi Komii siiram nami mi sima wi kariiram warar timi it, yipiki simiir hiriinan ti siyiu iir mi apin. ⁷ Mi tariinanin kima kariir bidi yinokninkinkiyim mi kima kariir Adi Komii iirin wi warar mi inokninkini. Mi tariinanin kima siirin ina ninokninkinim mi ina mi kigin.

⁸ Mi inkam nwirin Filip nikiuwiyin siya Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii, Adi Komii siirin krimiir diisimauu mi krimiir kwoinin wi ta hiriinan saiirsi nwoki wokmai haiginuwim. ⁹ Jisis siya siir boinki, kara kimaka kwokiyae ya bi nwokin mi tariinanin kima ina niki whaowae kripkaiyim. Filip kira kariirin ina ninokninkinin? Yipiki kariir kigin mi siya kariir Adin siirin warar bidi mi kigin. Mi kira kariiram kariir Adin siirin kiriir nisiimauuam dimuam srigin hinin, kariir Adi Komiiyin siya paningin? ¹⁰ Filip kira ninokninkin tani, kariir Adi Komiiyin siya kanaka tir nwowin mi krira nwiruwar nwowo? Digworaekwowim kara niki boinmimauuwim kimiir, yim kariir yai rani. Adi Komiiyin yipiki ti kariir kwoin iir kwirii idwokaiyin siya siir kwoin iirarar napikin siir mi imiir miriyam. ¹¹ Kima ti yayim kara boinmimauuwim simiiram daingwo tibmiikin kara mi kariir Ad ieya, krira ini nwiruwar ywowskiyo. Mi kima ti yayim simiiram naingwo tibmii kamae nwowi mi kima wi haini kigi, diminpai diminpaiyim kara tirim iikamim simiir whinkinsiis haiginuam. Mi kima wi haini ninokninkinki ti siirin hinin kara mi kariir Ad ieya, kriraniyin ini nwiruwar ywowskiyo. ¹² Kara kimiirin yaimwower boinkii, iikamim yipiki kariiram naingwo tibmiikinim mi digworaekwowim sima tiri, yim wi ti digworaekwowim kara tirim wi simiir haiburi. Dimin taeminim sima tiri, yim wi kara tirim wi simiir haiburi. Dimusi rani, kara wi kariir Ad iiram swoki ami mi wi saika nini owouwi mi wi Adi Komii siir naeyu iir nikropkii, simiir whinkinsiis haiginuam. ¹³ Dimin taeminim kima Adi Komii siiram srii kariir inig komii iir mi kara simiirin wa hauugii kimiir. Mi iikamim wi ta hiriinan saiirsi hainan prapraskii Adi Komii siir inig iirin. Dimusi rani, yio karar tirkikin. ¹⁴ Mi kima diminamin kariir inig komii iir srigii mi simiirin wi karar tirkii mi wa hauugii kimiir. Iriig.

Jisis siya ha boinkin, Adi Komii siir naeyuun wi siya nikropkii simiiram

¹⁵ Mi kima kariiram naingwokwonanaei mi kima yayim kara boinmimauuwim simiirin wa wakaeyokna api. ¹⁶ Kara wi kariir Adi Komiiyin siiram srigii mi siya kimiirin wi yaeya hauugii, yipiki kimiiram niti, kimiir whinkinsiis haiginuam mi siya kimaka wi hiriyyar nwokripkaigiyamim. ¹⁷ Siya Adi Komiiyin mi Adi Komii siir naeyugun yipiki yaimwokiyaimwo boiniyin iikam imiir mi siya simiir kwoin imiirin yaimwo imiirarar boinkikin. Siya wi iki iikamim nu tiranim simiir kwoin nau nwokai rani. Dimusi rani, sima siir bi kigin mi siir bi mi inokninkinkim. Mi kima wi haini ninokninkini siirin. Dimusi rani, siya wi kimakar nwowi mi mhoiyya siya wi kimiir kwoin nau kwirii idwokaii.

¹⁸ Kara wi kimiir haiburgig rani mi kima wi kima kimar nwo rani, yinisimin yopii ad kamaeyin siir hiriinan. Kara wa swoki iti. ¹⁹ Iya kingiin bidi yitkiya mi ti iikamim ti nu iiranin sima wi kariir swoki kig rani mi wim kima kariirin wa kigi. Mhoiyya kima naowi mi kima wi omwaiyar swoki waiyai. Dimusi rani, kara wi kapi naowi mi kara wa swoki insiin idwowi. ²⁰ Mi mhoiyya kara swoki insiin idwowi omwai swoki waiyam mi kima wi haini ninokninkini ti siirin, kara mi kariir Ad ieya Adi Komii krira wi nwiruwar nwowi. Mi kima ta saiirin ina mi inokninkinin, kara mi kima krima ini nwiruwar mi owim.

²¹ Mi yipiki kariir yai aiir ninokninkini mi simiir wakaeyokna api, sima kariiraramar daingwokwo iski. Mi hiriinankinuwi, kariir Adi Komiiyin siya wi simiiram mi

aingwokwowi. Dimusi rani, sima kariiram naingwokwokim. Mi hiriinankiniuwi mi kara wi simiiramar mi aingwokwowi. Mi simiirin wi hinina nisiimauuwi kara ini simakar nwowin. ²² Mi inkamin Judas nikiuwiyin siya boinki, (yio tiriiginin yio Judas Iskariot si rani) Biyan Inkam Komii, kira, kirar nisiimauunaei krimiir, wi panina nisiimauuwi mi iikamim ti nu iir nwowim ninokninkin karamae sima ywo, ha? ²³ Mi Jisis siya siir boinki, yipiki kariiram naingwo tibmiikini mi kariir yai imiir wakaeyoknaei mi kariir Adin, Adi Komii siya wi siiram mi aingwokwowi mi siya mi kara krira wi ini hanin siir kwoin iir kwirii idwokaii. ²⁴ Mi yipiki kariiram naingwo tibmiikun karamae nwowi mi yayim kara boinim simiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi ti yayim kara boinim, yim kariir kwoinairga bi priinaingwo boinkim, yim kariir Adin, Adi Komii siir hiranki nitkim yipiki kariir nikropkiyin ti nu iir nitam.

²⁵ Kara ini kimakar niki owin mi ti dimin taeminim kara kimiir asi boinmimauuwi. ²⁶ Mi whinkinsiisan inkamin Adi Komii siir naeyuin, yipiki mhoiyya Adi Komii siya nikropkii kariir maeyau aair nokwokairinaowidim kimiirin wi siya nisiimauuwi dimin taemin whiekakim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginuwi yayim biyya kara niki boinim kimiir simiir swoki aingwowarkaiyam. ²⁷ Mi kara kimiir haiburgigi mi kara kimiirin wi kwoin hiinsima nwowaiginugigi. Mi ti kwoinin hiinsima nwowiyin kara kimiir hauuwi, yio ti kwoinin hiinsima nwowiyin, iikamim ti nu iiranim sima hauuwun yio siir hiriinan tani. Yio ini siir kou ywowin mi yio ini sakisa ywowin. Kima wi kipi nidid mi wi kipi nidgin, ti diminin siya nimbiyami. Nungaka. ²⁸ Kima bidiyar wakaeyim kara boinim yayim hinin, kara wi kapi niki amkii mi kara wa swoki iti kimiiram. Mi kima kariiram naingwokwonanaei mi kima wi maingimairga nwokii, kara kariir Ad iiram nami. Dimusi rani, siya ini kariir kou ywowin mi kimiirin wi siyar whinkinsiisi dimin taeminim simiir tiramin. ²⁹ Ti diminim kara kimiir boinmimauuwim biyya, yim ina niki owim bi niki imbiyamkim. Mi mhoiyya sima nimbiyami mi kima wi haini ninokninkini mi wi haini naingwo tibmiikini kariiram hinin kara ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya. ³⁰ Kara kimaka pi hirihirii yai boin tani. Dimusi rani, inkam biyeyin Setan nikiuwiyin yipikin, iikamim ti nu iirar nwowirkakim simiir kigirkakiyin, siya ini nitin kariir nonkwonakiyam siya kariir kou bi nwokin. Nungaka. ³¹ Mi kara ha naingwowi iikamim ti nu iiranim sima hinina daingwo, kara ini Adi Komii siiramar naingwokwowin. Mi ti hiriinan sairsika, kara wi hiriinan asi tiri inokinokin. Siya inokinokin kariir kariirar boinanaei. Mi kara wa kiwakii siiram, Setan siya nonkwonamim kariirin. Mi tariinanin kima dinsiingi, krima pi ta maeyau aair haiburgigi mapi pi namkii. Iriig.

15

Jisis siya ha boinkin urid kibiyin iikam whinkinsiis haiginuwiyin karaigin

¹ Jisis siya boin, uridguridin karaigin. Kariir Adin yio ini inkamin siir numiran urid iir kigiraowiyin ini siir hiriinan ywowin. ² Mi iikamim yipiki kariiram naingwo tibmiikini, yim ini kariir kwiyakwiyanan ywowim. Mi yipiki kariiram sibgu wakaeyokna ap karamae nwowi, yim ini kwiyam waiwhwokaiyim nae bud karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim mi simiirin wi kariir Ad ieya kaibwaembwae itkiigi. Mi kwiya nae budiyim, yim wi kariir Ad ieya niyikii yaeya kwo swoki sainam. Mi biewi whirki niuwi sima wi nae kasakasa bud rani. ³ Wim kima wadie bidinanar nwokim. Dimusi rani, kariir yayim kara boinmimauuwim kimiir, yim ini kimiir kwoinaw waraurar nwokaiyim. ⁴ Mi kima kariiram naingwo tibmii kini mi kara wi kimiir kwoinaw kwirii idwokaii. Mi kwiya uridbud iir nitinaku karamae nwowi, ya wi naeism whir swoki bud rani. Mi iikam kima kariiram naingwo tibmii karamae nwowi, kima wi mi miyik sibgu mirii rani.

⁵ Kara ini uridnan ywowaḡn mi wim kima ini kariir kwiyakwiyanan ywowaḡm. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kani, kara wi inan siir kwoḡnau kwiriḡ idwokaii. Mi siya wi mi miyik aiarar mirii. Mi kima kwoḡn whiruha kanaka nwo karamae nwowi mi kima wi mi miyik swoki mirii mimin tani. ⁶ Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kan karamae nwowi, simiirin wi Adi Komii siya nḡnikriropkii, inkamin iki kwiyā biyie biyeyim sim kainiyimnik itkiigigiyyin nua beki whwoswomswaeyim wi simiir hiriinan tiri. Mi mhoiḡya ti hiriinan kwiyam ha haii mi wi paeya nitoudnankaigii mi yim wi hirar nwoki iusomswaekiyamim. ⁷ Mi kima kariiram naingwo tibmii kani mi kariir kwoḡnin kimiir kwoḡnau nwokaii mi kimiirin siya kiyaii, siir napam mi mhoiḡya kima Adi Komii krimiir Wanin siiram srii, diminin kima naingwowaḡn siiram mi siya wi hiriinanar mi imbiyami, ti kima sriigiyim Adi Komii siiram. ⁸ Mi kima mi miyik mirii mi iikamim sima wi kariir Adin Adi Komii siir inig iir hainanprapraskii. Mi kima iikam imiirin wi hinina nḡsiimauwi, kima kariir kigna miriyan inkamkim mi kariiram naingwo tibmiigim. ⁹ Kara ini kimiiramar naingwokwonanaeyin Adi Komii siya mi aingwokwonanaeya kariiram saiir hiriinan. Mi kima kariiram kiwaki, kara kigriraoyokiyokiyam mi kara naingwokwowaḡm kimiiramim. ¹⁰ Mi kima kariiram naingwo tibmii kani mi kima wi kariiram nwoki kiwakiyim kara kigriraoyokiyokiyam mi kara naingwokwonanaeyam kimiiramim, ta kara mi wakaeyokna apa kariir Adin siir yai aiir, saiir hiriinan. Mi siya kariirin ta hiriinan saiirsayar kigriraokin mi saiirsayar naingwokwonanaekin. Mi an kara ta siya naingwoyimyok naingwokwonanaeya ini saiir warar ninkin owin.

¹¹ Kara ti yayim kimiir boḡnmimauuwim, kara minsi boḡnkim, kara hininam naingwowaḡn kariir maḡgimaḡga kimiir waraur dwo mi ta maḡgimaḡga wi kimiir kwoḡnau waraur nwoki inkiniukikaiyim. ¹² Kara kimiir boḡnki, ti yayim kima wakaeyokna apanim, kima irni nwirniyam dinan aingwokwo, ta kara naingwokwowa kimiiram saiir hiriinan. ¹³ Inkam nwirki wi yaeya dimin komii whir swoki tir tani, ti iikamim siya naingwokwonanaeyim simiirin. Nḡngaka. Dimin komii ta siya naowi simiirsi wi sasar tiriskii. ¹⁴ Mi kima ti dimin taeminim kara boḡnmimauuwim simiir wakaeyokna api mi kima wi kariir nomiiyau nwowi. ¹⁵ Mi tariinanin kara kimiirin pi hinina boḡn tani, kima kariir mi primiriyan inkamkim. Dimusi rani, iikamim ti hiriinan nwowaḡm yim sima diminin simiir kigriraowiyin inkamin siya tiriiyim simiir bi ninokninkinikim. Nḡngaka. Mi ankara kimiirin pi hinina boḡni, wim kima kariir nomiiyaugim. Dimusi rani, yaimin diminim kariir Adin siya boḡnmimauuwim kariir, kara kimiir bidi boḡnmimauuwim. ¹⁶ Kima kariirgi kariir bi hirirugim mi kariir siyu iir bi napkim. Nḡngaka. An kara kimiir nimbingin kima kariir siyu iir napim mi mi miyik miriyyim. Mi ti diminin wi hiriiyar nwoki okripkaiyim. Mi kima ti dimin iir tiri mi Adi Komii siya kimiirin wa hauwi diminin kima sriiyin siiram. Dimusi rani, wim kima kariir yai aiir wakaeyoknaeikim. ¹⁷ Mi ti hiriinanki niuwi mi kariir yayi kimiirin pi hinina boḡni, kima irni nwirniyamim nhami nhami kipi naingwokwo. Iriig.

Mi nuan iikamim sima wi iikamim Adi Komii siir siyu iir napim wi simiir sau omom nwowi

¹⁸ Mi nuan iikamim sima wi kimiiram naingwo rani mi kima ta saiirin wi hiriiyar daingwokwonanae, sima biya kariiram bi naingwokim. ¹⁹ Mi kima ti nu iirin hinda tndan dimin taemin tiri mi iikamim ti nu iiranim wi kimiiram naingwowaḡn, wi simamar naingwonaeya wi saiir hiriinan naingwowaḡn. Kimiirin kara bidi yimbiyiyim kariir siyu iir napim. Mi wim kima ti nuin siir tiran tani mi iikamim ti nuin siir tiranim sima wi kimiiram naingwo rani. ²⁰ Kima yayim kara niki boḡnmimauuwim kimiir, simiiram ti swoki aingwowoknaki. Inkamin yipiki inkam nwirni miriyyin, yo siir biyan inkamin siir kou bi nwokin. Mi sima dimin biyie kariir mi tiri mi sima kimiirin wi hiriinan siyu biyeyar mi tiri. Mi sima kariir yai aiir mi wakaeyoknakiswo mi sima kimiir yai imiirin wa pi wakaeyoknan. ²¹ Mi sima ti hiriinan siyu biyeyin wi kimiir tiri. Dimusi rani,

kama kariir siyü iir napikim. Sîma Adi Komiiyîn yîpîkî kariir nîkropkiyîn tîriir sîma siir siyü iir nap rani. ²² Mî kara simiir boinmîmauwam nit karamaekiswo mî dimîn miyîk tîr karamaekiswo mî Adi Komii siir nikwowaisiigiswo, yîo wî dimîn komii di ywowi. Mî an kara simiirîn dimîn taeminim bîdiyar iki boinmîmauwîn. Mî kara dimîn miyîk miyîk imiirar bîdi mî tîrîn. Mî tariinanin sîma Adi Komii siirîn ini digîumii swokî haimriyîugîim. Mî Adi Komii siya hinîna boinkikî, sîma siyü miyîknan bi tîrkîm mî simiirîn Adi Komii siya nonkwobumbunînkîni. ²³ Mî yîpîkî kariiram naingwo karamae nwowi mî io whwonkam kariir kaowi mî kariirîn naingwo tîbmîi kîin karamae nwowi mî yîm tîriigînim sîma, kariir Adin io whwonkam siir kaowiyîm mî siiram naingwo tîbmîi kîin karamae nwowiyîn ini hîriinan ywowîm. ²⁴ Mî kara dimînîn biya inkamkî tîr karamae nwowîn, siir tîr nwowi mî sîma Adi Komii siirîn ha nikwowaisiigiswo, yîo tîriigîin sîma wî dimîn biyîe di tîri. Mî sîma dimînîn kara tîrîm simiirîn bîdiyar kîgîin mî sîma Adi Komii siirîn ina swokî ikwowaisiiyîm mî sîma io whwonkam karar mî kariir Ad ieya, kimîdiniya krîriirni swokî anao. Mî tîriigîinîn wî dimîn biyîe komiigî komii nwowi. ²⁵ Mî tî dimîn hîriinanîn tî sîma tîrîn siya nîmbiyami mî tî yayîm Yokwo Komii hîr nwowîm sîma kîgna apiyîm, yîm wa nîmbiyami tî kamîm sîma boinkiya saiir hîriinan. Tî yayîm yîm hinîna boinkikî, sîma kariirîn wî hinda whisarii io whwonkamar mî anaowi.

²⁶ Mî mhoîya yîpîkî iikam imiir whînkînsiisi, siya wî sipî nîti. Siya Adi Komii siir naeyîugîin, yîpîkî wî yaimwo ara boîni. Siya wî Adi Komii siir omîn siir hîrankî nîti. Mî siya wî Adi Komii siir haiburgigi mî siirîn wî kara nîkropkîi iikam kimîiram mî kariir dimîn taeminim wî siya nînomoknînkîin haigîniuwî. ²⁷ Wîm kîma irîipî hîriinan, kariirîn mî kariir mîi aka, saiirîn wî yaimwower mî boîni. Dimusi rani, iya karar mîrii bwakaina, kara kimîirar nînoknînkîin haigîniugîin, kariir yayîa mî kariir miya iya kîma kanaka nwowa. Iriig.

16

¹ Jîsis siya boin mî kara tî kariir yayîm pî kimîir boîni mî kîma ta kariir yayî aiirîn wî kîpi naingwo owouumîmîn mî wî iki dimîn biyîeyîm simiiram kîpi kîgnînkwonam. ² Mî sîma kimîirîn wî omaka yaimîn dimîn nidwokai wakaeiya wî saiir hîrankî nhînkîropkîi. Mî mhoîya iî aeya nîmbiyami mî iikamîm yîm wî hinîna naingwowi, sîma kimîir nisomaowi, sîma Adi Komii siir whînkînsiisi. ³ Mî sîma tî dimîn hîriinanîm kimîirîn wî hinîna tîri. Dimusi rani, sîma kariir Adin, Adi Komii siya mî kara, krîriir bî nînoknînkîin mî sîma wî krîriiram mî aingwo tîbmîi rani. ⁴ Mî tî dimînîn, tî kara boinmîmauwîm kimîir mî mhoîya tî dimîn ima nîmbiyami mî sîma tî dimîn hîriinanîn siya kimîir nîmbiyami mî kîma wa nwokî aingwowaarkaiyîm tî dimînîn kara boinîm simiir. Mî tî dimînîn yîm wî Adi Komii siir naeyîu ieya tîri.

Adi Komii siir naeyîuîn siir mîi aeya.

⁵ Mî tariinanîn kara pî kariir Adin, Adi Komii siir kîgam nami, yîpîkî kariir nîkropkiyîn mî kara ha nîtin. Mî kimîir nwîrkî kariiramîn hinîna bi swokî aingwokîin mî hinîna bi swokî sriigîin, kira pînda nami? ⁶ Mî tariinanîn kara kimîirîn pî hinîna boinkî. Kimîir kwonîm maigîmaigîa nwo rani. ⁷ Mî kara kimîirîn yaimwower boinkîi. Tîriigîinîn yîo wî wadîeyar nwowi. Mî kara nami kimîirîn wî siyar whînkînsiis haigîniuwî. Dimusi rani, kara nam karamae nwowi mî tî inkamîn kimîir whînkînsiis haigîniuwânîn, siya wî nîkî it rani, kîmaka nwowamîn. Nîngaka. Mî kara nami mî siirîn wî kara nîkropkîi, kimîiram, kîmaka nauunî oniyam. ⁸ Mî mhoîya siya nîti, iikamîm tî nu iîranîm wî siya nauunî iîsiimauuni, tî dimîn biyîeyîm sîma tîrîm sîma nînoknînkîin karamae nwowîm simiirîn. Mî sîma nînoknînkîin tani, pîkî hinîin ikîin wadîeyîn. Mî Adi Komii siya simiirîn wî hîriinan saiirsîyar hîdi. ⁹ Mî iikamîm yîpîkî dimîn biyîe tîrîm simiirîn wî siya nîsiimauuwî. Dimusi rani, sîma kariiram bî naingwo tîbmîi kîngîim. ¹⁰ Siya iikam

imiirin wi diminin dimin whirki kimbu karamae nwowim simiirarar tiri. Dimusi rani, mhoiia kara nami kariir Ad iiram mi kariir igsopa wi siya nokwokairinanaowidi. Mi kima kariirin wi kig karamae hiriinan saiirsi nwowi. ¹¹ Mi iikam imiirin wi siya nnsiimauuwi hininin, iikamim ti nuin siir tiranim yipiki siyu biyeyim sim napim, simiirin wi Adi Komii siya hidi. Dimusi rani, Adi Komii siya ti inkamin Setan nikiuwiyin yipiki ti nu iir kigraowiyin siirin wi warar ninkin hidi.

¹² Kara dimin kasa naingwo rani, kimiir boinamin. Mi kara simiirin pi kimiir boin tani. Dimusi rani, tariinanin sima simiir ninokninkin tani. ¹³ Mi mhoiia Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin yipiki yaimwo boiniyin siya niti mi wi siya nnsiimauuwi, dimin wadie wadieyim mi dimin kingi kinim. Siya yayim wi siir kwoin aigi naingwo boin tani. Ningaka. Yayim siyar wakaeyim, siya wi simiirgi simiirar boinimauuwi kimiirin ti diminin mhoiia nimbiniyanim. ¹⁴ Siya wi kariir inig iir hainanpraprasa. Dimusi rani, ti dimin taeminim ti kara boinimauuwim, siya wi simiir haii mi wi simiirar swoki hurworwokai haiginiuwi kimiir kwoin imiirin. ¹⁵ Digworaekwowim kariir Adin, Adi Komii siirim yim kariirgim. Mi kara hiriinan asi boini, Adi Komii siir naeyuin kariir yayim wi siya hainaowidi mi wi siya boinimauuwi kimiirin, kimiir kwoinai haigi okaiyam. Iriig.

Tariinanin kima ini maigimaigra karamae niki owim mi mhoiia kima wa maigimaigraei

¹⁶ Ii priei rani, kima kariir kig karamae niki oki. Mi mhoiia ikwirki niuwi, kima kariirin wa swoki kwakigwini. ¹⁷ Mi kam nhirim siir kigna miriirim sima, sima simar yinsrii ansriina, ta yaiya saiir yaimwoki yaimwowa ta siya boinkiya ya paninga? Siya hinina boinkin, mhoiia kima wi kariir kig rani. Mi mhoiia kima kariirin wa swoki kigwini. Mi siya ti siir warar mi boin, kara kariir Adin siiram nami mi siya hiriinan dimusi boinkin? ¹⁸ Mi sima diriirar boinki, ti siya boinkiyin siya dimu kwaboinkikin, siya ii priei bi kwaboinkikin? Krima ta yai aiir bi swoki inokninkinkikim. ¹⁹ Jisis siya bidi yinokninkinkiyin kwoinin sima naingwowin siir sriyam ti dimin iiram. Mi siya simiir boinki, kima, kima kima minam ninsrii ansrigim, ti diminin kara boinkiyin hinin, mhoiia ii priei rani, kima kariir kig karamae nwowi. Mi mhoiia ikwirki niuwi, kima kariirin wa swoki kigwini. Ana kima ti dimin iiram srigin? ²⁰ Kara kimiirin yaimwovar boinkii, mhoiia kima wi kariiram nougii mi kima wi nouboboin prasae kinki rani mi kima wi maigimaigra nwo rani. Mi iikamim nuanim, sima wi maigimaigra prasae kinki rani. Mi kima wi maigimaigra nwoki rani mi mhoiia kima wi maigimaigra haini nwowi. ²¹ Mi wiga yinisim naokainam tiriyim, saeya ina ninokninkina iya yinisim ieya kaknanaokaiyana. Kariir iya ini kingiin nita. Mi saeya pi kimpipisu prasae swoki kin tani mi saeya pi maigimaigra nwo rani, ti siiram. Mi mhoiia saeya pi yinisim iir yaokainaki mi saeya pi ta kimpipisu aiir swoki aingwoki rani. Ningaka. Saeya maigimaigra dimusi nwo rani, saeya yinisim iirin bidi yaokainakiyin. ²² Tariinanin kima maigimaigra nwo rani. Dimusi rani, kara wi kapi naowi. Mi mhoiia kara swoki insiin idwowi, kara wi omwaiyar swoki waiyai. Mi kara wi kimiir swoki kigi mi kima wi maigimaigra prasae nwo rani. Ta maigimaigra kimiir kwoinai waraur nwokaiya saiirin wi inkam nwrki niniskii hai rani. Ningaka.

²³ Mi mhoiia ta iya saeya nimbini, kima wi diminam kariiram srii rani. Kara kimiirin yaimwovar boinkii, kima Adi Komii siiram diminam srii, siya kimiirin wa hauugii. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. ²⁴ Mi biya mi tariinanin iriipi hiriinan, kima Adi Komii siiram diminamin kariir inig komii iir bi srii boinkikin. Ningaka. Mi kima siiram diminam srigii mi kima wa haiwini. Mi siya kimiirin wi maigimaigra komiiyar nwokii. Iriig.

Jisis siya nuan dimin biye biyeyim bidi ikwowsiigigim

²⁵ Kara kimiirin boiniyo yai boini mi mhoiia ta ii aeya nimbini mi kara ti diminin simiir yaimwokiyaimwowim wi boinmauu rani. Nningaka. Kara kimiirin wi yaimwo imiirarar boini, Adi Komii siirin. Mi mhoiia kima siir ninokninkini, kima wi wadie nwoki owim. ²⁶ Mi mhoiia ta ii aeya nimbiam, kima Adi Komii siiram wi kariir inig komiiyin siir inig iir kwisboinki. Mi kara siiram dimin taeminamin wi kimiiram srii rani. Nningaka. ²⁷ Dimusi rani, krimiir Adi Komii krimiir Wanin, siyarin ini kimiiramar naingwokwokrpkaiyin. Mi siya diminin kima srigii siiram, siya wa waka. Siya kimiiram in naingwokwowin. Dimusi rani, kima kariiram naingwokwowim. Mi kima wi haini ninokninkini, kara Adi Komii krimiir Wanin siir haiburgigin mi nua tiriirin ha nitkin. ²⁸ Biya kara Adi Komii siir haiburgigin mi kara ti nu iirin ha nitkin. Mi tariinanin kara ti nu iir haiburgigi mi kara wi hiriir swoki ami Adi Komii siir kigam.

²⁹ Mi kamim siir kigna miriim sima siir boin, yayim tariinan kira boiniyo yai boin tani. ³⁰ Mi tariinanin krima ini haini yinokninkinkiyim, dimin taemin whiekakim kira simiirin ina ninomokninkin digin mi krima pi kariir sriyam swoki min tani. Nningaka. Diminin kira boini yim kaimwowaigim. Krima hiriir ninokninkini, kira Adi Komii siir haiburgigin mi ha nitkin ti nu iir nauuni oniyam. Dimusi rani, wara yayim kira boiniyo yai boin tani, yim bwamkibwamim simiirar nanaakninkii haiginuwu. ³¹ Jisis siya boinki, tariinanin, kima ini hiriir naingwo tibmii kinim, kara Adi Komii siir haiburgigin mi tiriirin ha nitkin, aniya? ³² Iya bidi yimbiniya. Nningaka. Sima bidi yim. Mi ikamim kimiirin wi yapa yapa sima nwowaiginiugii mi kima wi hinda tinda ninoopami. Mi an kara ti inkam nwiruwan an wi kanakanar nwoki kara wi kanakana nwoki rani. Nningaka. Adi Komii siya wi kanakar nwowi. ³³ Kara ti diminin kimiir bidiyar iki boinmauwun, kima kanaka nitanakiukrpkaii mi kima mhi hiinsima nwowi. Mi ti nuan ikamim dimin biye kimiir tirhaiginuwu, kima wi kipi krii, wi sibgu dokworinu. An kara ti siyu bibiyeyim ti nuan ikamim sima tirkiyamim simiirin bidi yokworipukimaigim. Iriig.

17

Jisis siya Adi Komii siiram minam srigin siir kigna miriim kamim simiir whinkinsiis haiginuwim

¹ Mi ti dimin taeminim Jisis siya boinkiyim simiir mhoiian, siya koua ha ninansiina kaokiyin mi siya ina boinkiyin, Adi, kariir iya bidi yimbiniya. Kira kariir inig iir hainanki ti dimin taeminim wi kira tiri kariir simiirsi. Mi ti hiriinan siyuun kara, kariir yinisimin wi kariir inig iir nwoki hainankiyim. ² Dimusi rani, kira kariirin inig komii bidi hauugiyin, kira hiniina boinkikin, yo ini ywowin. Mi kara wi ti nuan ikamim simiir nwoki hauuwim, yipiki kira hauugiyim kariir. Mi simiirin wi yaeya inig win kara hauu haiginuwu mi sima wi wadie hiriir nwoki oyokiyokiikaeyamim. ³ Iikamim kariirin ina ninokninkinim, Adi Komii nwirki nwiruwan kinakinairgin. Mi kira mi Jisis Krai kara inkamin kira nikropkiyin, kara hiriinanam nitkin sima kariir ninokninkinim mi kariir siyu iir nwoki apim. Mi hiriinanki nuwi, ikamim yipiki ti digworaekwo imiiram naingwo tibmii kinim yim wi wadie hiriir nwoki oyokiyokiikaeyamim. ⁴ Mi ikam imiirin kariir inig komii iirin kara bidi yisimauuwim ti nu iiranim. Kara dimin taeminim kira nimbingiyim kariir kara tiram, yim bidi digiyim. ⁵ Adi, kira ti inig komiiyin biya nu iir niki onkwokwo kamaeyar niki owin, iya kara kinakar niki owa mi ha haiyin mi kira siirin kariirar swoki hauugi.

⁶ Kara ti ikamim yipiki kira hauugiyim kariir, ti nu iiranim simiir nanaakninkii haiginuwam tiri mi simiir boinmauwam tiri hiniin, kira paningin. Sima kariir ikamim mi kira simiirin kariir bidi hauugiyim mi sima ini kariir yai imiirar wakaeyokna apim. ⁷ Mi tariinanin sima bidi yinokninkinkiyim dimin taeminim kara tirim simiirin, biya kira hauugiyim kariir, kara tiram. ⁸ Kara yayim biya kira boinim

kariir simiir bidi boinmimauuwim mi sima, simiiram ina naingwo tibmii kinim. Mi sima ina ninokninkinim kiriirin, kariirin karar nikropkikin mi kara kariir om waraurankar niunainikin tiriirin.

⁹ Kara kiriirin minam sriigii ti kamim ti tir nwowim simiir whinkinsiis haiginuwim. Kara kiriirin minam bi sriigikin, iikamim yipiki ti nuan dimin taeminim sim napiyim simiir whinkinsiisim. Nningaka. Kara kiriiram minam sriigikin iikamim yipiki kira hauugiyim kariir simiir whinkinsiis haiginuwim. Dimusi rani, sima kariir iikamkim. ¹⁰ Dimin taeminim kara nonkwowim yim kiriirgim. Mi tiriiginim kira nonkwowim yim kariirgim. Iikamim wi kariir inig komii iir nwoki hainanim. Dimusi rani, tiki iikamim ti tir nwowim simiirsika. ¹¹ Mi tariinanin kara wi kapi niti kariir kigamin. Mi mhoiia kara wi ti nu iir nwo rani mi yim sima wi tirar nwowi. Adi Komii, kira wadiekin simiirin kira kigrirao, kariir kirie komii aeya. Ta kirieya biia kira hauugiya kariir. Mi ti iikamim ti tir nwowim sima wi iripa kinaka ta kirie aiirsi nwowi. Kiriir hiriinan, ta iripa krira mi owiya saiir hiriinan. ¹² Mi iia kara simakar nwowa, simiirin karar kigriraokim, kariir inigin siir kirieni. Mi yim sima ini wadie kinar nwowim, nwirki nwiruwaingim, yipikin wi sasar nonkwobumbuninkini. Mi ti kariir yayim Yokwo Komii hir nwowim biia, biian kamim sima winkiyim, wi hiriinanar mi imbiyami. ¹³ Mi tariinanin kara wi kapi niti kariiram. Mi ti yayim ti kara boinim kara ti nu iir nwowim mi sima bidi wakaekiyim ti yayim kara boinkiyim kariir. Mi kariir maigimaiga wi simiir kwoinawu nwoki owim. ¹⁴ Kara simiirin yayim kira boinmimauugiyim kariir simiir boinmimauugin. Nuan iikamim sima wi io whwonkam simiir nanaowi. Dimusi rani, ti iikamim sima nuan digworaekwuwim simiir nap rani, kariir hiriinan, ti simiir nap karamae kara mi owa saiir hiriinan. ¹⁵ Kara kiriirin minam bi sriigin simiir nikunam, ti nuin siir tirankin. Nningaka. Kara kiriiram minam sriigikin, simiir kigriraowim. Mi ti inkam biyeyin Setan nikuwiyin, simiirin wi nonkwobumbuninkin tani. ¹⁶ Sima ti dimin taeminim ti inkamin siya boiniyim simiir bi wakaeyokna apikim. Ta wakaeyokna ap karamae kara mi owiya simiir saiir hiriinan. ¹⁷ Kira ti kam imiir dimbingi kariir inkam nwowam ta kariir yaimwowa kara boinmimauuwa simiir saiirsi. Kiriir yayim yim yaimwowaingim. ¹⁸ Kara bidi yikropkiyim simiirin iki iikamim nuanim simiiram kariir mi aiir miriyam. Ta biia kira nikropkiya kariir mi kara ha nitin nuan iikamim simiiram kariir mi aiir miriyam saiir hiriinan. ¹⁹ Kara, kanakanar hauunakin kariir piu aiirin pi naonamim kariiram. Mi ti iikamim kira nimbimim sima wi kariir siyiu iir nwoki apim, ta kariir yai kibiya kara boinmimauuwa simiir, saiirsi.

²⁰ Kara ti kamim ti tir nwowim simiiraram kwisboinki rani, kara kariiram ti iikamim yipiki kariir yai aiir wakaei mi sima kariiram wi hanngi naingwo tibmii kingikini. ²¹ Adi, kariir kwoin komiyyin ha naingwowi, sima nwiruwar dwowiski, ti kira mi kara krira mi owiya nwiruwa saiir hiriinan. Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi, sima kariiraramar wakaeyokna ap iski. Mi ti iikamim ti nuin siir tiranim, sima wa nwoki inokninkinim, kariirin kira nikropkikin tiriirin. ²² Kara kariir kirieya mi kariir dimin kirie komiyyin biia kira hauugiyin kariir, kara simiir bidi hauugiyin mi sima wi nwiruwa asi nwowi, ta nwirua krira mi owiya saiir hiriinan. ²³ Kara wi simiir kwoin iir kwirii idwokaii, ta kira mi kwirii idwokaiya kariir kwoin iir saiir hiriinan. Mi sima wi nwiruwar nwoki owim mi iikamim ti nuin siir tiranim, sima wa nwoki inokninkinim hinin, kariirin kira nikropkikin ti nu iir nitamin. Mi kira simiiram wa timi aingwokwonanae ta kira naingwokwonanae kariiram saiir hiriinan.

²⁴ Adi, kira ti kamim kariir bidi hauugiyim mi sima ini kariir ywowim. Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi, sima wi kanakar wini oni, omin mhoiia kara nwowanin siirin mi sima kariir dimin komiyyin paenan niyaeiyin wi siir nwoki kigim. Dimusi rani, kira kariiram naingwokwonanaeikin iia kira ti nu iir nonkwokwowa mi kira ti dimin komiyyin paenan niyaeiyin kariirin hiriinansi hauugin. ²⁵ Adi, kira dimin whirki bi

kimbugin. Iikamim nuanim sima kariir ninokninkin tani mi sima kariir siyu iir mi sibgu ap rani. Niingaka. Ini kanakanar ywowiskiyin mi ti kamim ti tir nwowim yim sima ina ninokninkinim, kariirin karar nikropkikin tiriirin mi ha nitkin. ²⁶ Kara simiirin, kariir bidiyar iki boinin mi kara simiirin pa swoki boinmauwu hininin, kira wi simiiram daingwokwonanae, kira naingwokwonanaeiya kariiram saiir hiriinan. Mi kara wi simiir kwoin imiir nwoki kwirii idwokaayim. Iriig.

18

Jisis siirin Judas siya hauugin sau omomim simiir in.
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Mi mhoiia Jisis siya Adi Komii siiram ha kwisboin digiyin mi mhoiia siya mi kamim siir kigna mirii ikim, sima ta maeyau aiir haiburgigin mi sima ha namim mi kimidiniya eisim whirin Kidron nikiuwiyin siir iyapidnam. Ya tariigina ya numir aeya, hir nwowa. Mi Jisis siya mi siir kigna mirii ikim kamim sima hir ini idwowiu. ² Mi inkamin Judas nikiuwiyin wir Jisisni napwouin, siya ta numir aiir bidi yinokninkinin. Dimusi rani, Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim sima inokinokin iripa hir haingiriyu owikim. ³ Mi mhoiia Judas siya kam nhirim yaii niniyim mi kam nhirim yipiki omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigiraowiyim yipiki prismi biyan inkam nwowim mi Farisi kam ikim, siya simiir yikropki hiriir namamin. Mi Judas saikan sima simar yam ta numira saiir hiriirin. Mi sima sau, irim hipig minim warar yinkin hainam mi sikwo paeyim warar mi inkin bigna apnam. ⁴ Jisis siya ti dimin taeminim iikam ima tiranim siir, siya bidiyar yinokninkinin. Mi siya simiir kingiingikingiin ha nitin mi ina ini sriniyin, kima nhiniram kigi? ⁵ Mi sima siir boin, krima Jisisin om Nasaretanin siiram nitkin siir nonkwonamam. Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, karaigin Jisisin.

Mi inkamin Judas nikiuwiyin, yipiki wir Jisis siir napwouin, yio ini simaka hirar ninkin okwouin. ⁶ Mi Jisis siya ha boinkiyin hinin, karaigin Jisisin. Mi ti kamim hir nwowim, sima siir kigim mi sima ha swoki kriinamim mi ina yakaigainamim nua. ⁷ Jisis siya simiirin ina swoki srugiyin, kara kimiirin bidiyar iki boinkiyin hinin, kima nhiniram kigi? Mi sima siir yai aka hinina yowarkii boin, krima Jisisin om Nasaretanin siir nokwonamam nitkin. ⁸ Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin, kara kimiirin bidiyar iki boinkiyin hinin, karaigin Jisisin. Mi kima kariir nonkwonamam niti mi kima ti kariir kamim simiirin pi hindara kigninkin amki. ⁹ Mi siya ti diminim ha boinkiyim mi ti yayim biya siya boinim, wi simiir hiriinanar mi imbiyami. Biya siya hinina boinkin, adi, iikamim yipiki kira hauugiyim kariir, kara simiirin wi nwirni nonkwo iuguski rani. Niingaka. ¹⁰ Saimon Pita yio kamkiuwun whira nwowi mi siya ha kiwokhaigiyin maeyauwa siir hopkrikiuwa hiranki mi siya ha kinawana yomkiyin mi siya kimidiniya inkam nwirin Malkas niukiuwiyin siir wain aiir haingrip itkiigi yipikin prismi biyan inkam komiiyin si mi miriiyin. ¹¹ Jisis siya Pita siir boinki, kira, wara kariir kamkiuwun maeyauwa siir hopkrikiuwiya saiir ti swoki hopkrikiugi. Kara ti kamim simiirar mi kigninkin diriraeramar mi tiri, ti diminin sima tiram tirin kariir. Kariir Adin siya nibingiyin kariir siya hiriinanamar nimbingikin ti hiriinan dimin iir tiram. Sima kariirin wa tiowi mi kariirin wa kimbipisu haiginiuwi. Iriig.

Sima Jisis siirin inkam komiiyin Anas nikiuwiyin siirim yikropki

¹² Mi kamim yaii niniyim mi kamim simiir kigiraowi ikim, sima simar ywoki kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigiraowiyim simakan. Mi sima Jisis siirin ha nonkwonamim mi sima siir inao ha kogrimdinunamim, ¹³ mi sima siirin bi kimidiniya inkamin Anas nikiuwiyin siiram yikunam, siir kigiuwim. Siya Kaiafasni nugun, yipiki prismi biyan inkam komii nwouin ti biawi iir. ¹⁴ Ti inkamin Kaiafas nikiuwiyin biya Isrelmi iikamim sim niki boinin hinin, siya siyar mi aowi ini mi owin, iikam whiekak krimiirsiiyin. Iriig.

*Pita siya Jisis siir wokinomokou boinkin
(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)*

¹⁵ Mi sima Jisis siirin ha nikiunanamin hariir mi Saimon Pita mi inkam nwirin Jisis siir kigna miriyyin, sowa siir mhoiyar yam. Mi prismi biyan inkam komiyyin yio siya bidi yinokninkinin ti inkam nwirin siir kigna miriyyin siirin. Mi siya ha namn, kimidiniya hira omaka aiir nidyokiyokaiya saiir bopwo hir ini okwokaiyu. ¹⁶ Pita yio hariinan bi tirkin, yio siya ini anowin napn nopkainamiyyin hiira saiirin, ini hirar yokwowin. Mi inkamin Jisis siir kigna miriyyin yipiki prismi biyan inkam komiyyin siya ninokninkinin siya idowiya ha swoki apnaniyamin mi siya wiga anowin napn nopkainamiyyin siir hir nokwowa saiir yani boiniu, Pita siir nikiunaninopkainamam hariir. ¹⁷ Mi wiga hira saiir ano iir kigraowiya saeya Pita siir boinki, ana kira Jisis siir kigna miriyyan inkam nwirkin, iyie? Mi Pita siya ina boinkiyin, kara wara rani.

¹⁸ Ya taka iya pan prasaeki bi nwoka mi iikamim yipiki prismi biyan inkam komiyyin siir mi miriyyim mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigraowi ikim sima pae aiirar nokwoyokai onikim simiir puim huua kinam. Mi Pita siya ha mi amin mi siya simakar mini okwo oniyu, siir puua huua mi kinim. Iriig.

*Prismi biyan inkam komiyyin siya Jisis siir srii, srii nhirim
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)*

¹⁹ Prismi biyan inkam komiyyin siya Jisis siir srii, yayim biya iikam imiir siya boinmimauuim simiiram. ²⁰ Mi Jisis siya siir boinki, inokinokin kara maeyauwim iikam hoimgaki haingiriyu owiyim simiir hirar mi boinmimauugin. Mi kara kariir yayim omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyim mi omakam Adi Komii siir inig hainani ikim, simiir hir bidiyar mi boinmimauuin. Kara, kariir yayim bi swoki imprio boinmimankin. Ningaka. ²¹ Dimusika, kira ti hariinan diminim kariir sriyyin, ha? Kira iki iikamim kariir yai aiir wakaeyim simiirar srii. Kira kara boinim yayim simiiramim simiir srii sima ina ninokninkinim dimin taeminim kara boin imiirin. ²² Mi mhoiyya Jisis siya hariinan ha boinkiyin mi inkam nwirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigraowiyyin saika kingiin hir nokwowin, Jisis siirin siya yobwaeki mi ina boinkiyin, ti hinin yai biyeyim prismi biyan inkam komiyyin siir kipi boin. ²³ Jisis siya siir boinki mi kara yai biyie boinkswomi kira nhirmiyin ha mi boinkiswo yio nikrani mi kara ti yai wadie aiirar boinkiyin mi kira kariirin whisarii dimusi tiokin, ha?

²⁴ Mi sima Jisis siir srii digiyim mi sima siirin ina kogrimdinuwun mi ti inkamim sima siirin hariinankakar yikropki prismi biyan inkam komii nwirin Kaiafas nikiuwiyyin siir nini kigiuwam. Iriig.

*Pita siya Jisis siir misisaekin mi siya ina swoki boinkiyin kara siir bi ninokninkin
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)*

²⁵ Pita siya pae hirar niki okwo onikripkaiyyin siir puua huua kinam mi kam nhirim sima srii siirin, ana kira Jisis siir kigna miriyyan inkam nwirkin, iyie? Si rani? Mi Pita siya ini hariiyar misisae boinkripkaiyyin. Ningaka. ²⁶ Mi inkam nwirin prismi biyan inkam komiyyin siir mi miriyyin, ti inkamin yipiki Pitaki si haingrip itkiigiyin siir win aiir mi siir pugani inkam nwir ieya. Mi siya srii siirin hinin, biya kara ta numir aiir nwowin kara kariirin hir kigin, kira saikar nokwokin, ana kira? ²⁷ Pita siya ha swoki misisaeyin mi siya ina boinkiyin, kira kariir bi kigin. Mi ta siya boinkiya saiir mhoiyyan kakarugin ina yikiyyin. Iriig.

*Sima Jisis siirin gavmani inkamin Pailat nikiuwiyyin siiram yikropki
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)*

²⁸ Mi kamim Jisis siir nikiunamim sima Kaiafas siir omaka aiir haiburgigim mi sima siirin gavmani inkam komiyyin siir omaka hariir yikunam. Ya tariigina ya iya bidi pirkinkiyakwoka. Mi inkam komii komiyyim Isrel simiirim sima gavmani inkam

komiiyin siir omaka hiriir panansi yamsi. Dimusi rani, pi sima omaka inkamin yipikin Isrel simiir pugana saiir karamaeyin pi saiir napnainopkainami mi Moses siir siyiu komiiyin yio ha boinkin, sima wi miyiknan nwo rani, Adi Komii siir whwonkam idan wi iki inkamim piu iokak nwoyiyim wi simiir hiriinan nwowi. Mi sima naeyim ii komiia yaewou nikwo aeiya Pasova saiir naeyim wi kipi mi ae. ²⁹ Mi sima hiriir bi napnainopkainamkim. Mi gavmani inkam komiiyin Pailat nikuwiyin siya idowiiya ha napnaniyin mi ina yani sriiyuin simiir, kima ti inkamin siir dimusi boin huriyugun? ³⁰ Mi sima siir yai aka hinina yowarkii boin, siya dimin tirbu karamaekiswo mi krima siirin pi tiriir di yikunani. Nningaka.

³¹ Mi Pailat siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, siirin kima kima ti ikiunam mipi kima kima tini hidu siirin kimiir yapa kaunsil aka. Mi kimiir yapa siyiu iirar tini tiru kimiir brougae wanwiyae ima boingigim kimiir inkamin dimin biyie tiriyin mi siirin ha tiriyin, siir hiriinan. Mi sima siir yai aka ina yowarkii boinim, om komii Rom hiran gavmanin siya wi krimiir kigninkin tir tani siir toamin mi siir nisomaowamin. ³² [Mi ti diminin nimbiamin mi sima wi yaiya biya Jisis siyar niki boina wi saiir hiriinanar swoki tiri, siya naowamin.] ³³ Mi ta Pailat siya boinkiya saiir mhoiiyan siya ina swoki apnainopkainamin gavmani omaka saiir hiriir. Mi siya siir kam imiir boinki, sima Jisis siirin kingiin hiriir nikuunamim. Mi siirin ina sriiyin, ana kira Isrelmi iikamim simiir kigirkakan inkamkin, iyie? Si rani?

³⁴ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boin mi yio tiriiginin yio kiriirar kwoinkin, ti kira boinkiyin hiriinan, iyie? Kira nhirmi yai wakaekin? ³⁵ Mi Pailat siya siir boinki, kira hiriirar naingwowi kara Isrel simiir pugana saiir inkam nwirkin, aniya? An kara nningaka. Kiriirin Isrel simiir pugana saiir iikamim mi simiir prismi biyan inkam komii komiiyim sima nonkwonakikim mi kiriirin sima nikuunanikin tiriirin. Kira dimu tirkin? ³⁶ Mi Jisis siya siir boinki, kara ti iikamim ti nuin siir nwowim simiir kigriraowan inkam tani. Mi kara ti iikamim ti tiranim simiir, kigriraowan inkam nwokiswo mi iikamim yipiki kariir siyiu iir napim yim wi kariirar pi whinkinsiis haiginuwun yaii simaka niniyamim. Mi sima kariirin wi di yonkwonani. Nningaka. Mi kara wi tir di ywowi, iikam imiir kigriraowam. Nningaka.

³⁷ Mi ta Jisis siya boinkiya saiir mhoiiyan mi Pailat siya siirin ina swoki sriigiyin. Ana kira inkamin iki iikam nhirim simiir kigriraowan inkamkin, iyie? Si rani? Mi Jisis siya siirin ina boinkiyin, kira kariirin ha boini, kara Inkam Komiiyin. Kariir apua kariirin ti nu iir naokainaka mi kara ti nu iir asi nwowi mi ti hiriinan saiirsika, kara wi ti dimin whuruwan siirara asi tiri iikamim simiir ninokninkin haiginuwam mi yaimwo simiir boinam. Mi yipiki yaimwokiyaimwo aiir sibgu wakaeyokna api, yio siya kariir yai aiir wakaeyoknaekin. ³⁸ Mi Pailat siya siirin ina swoki sriigiyin, yaimwokiyaimwowa ya paninga. Iriig.

Pailat siya simiir boinki, Jisis siirin paeyin hiiniya nironinkinin saika ninkin irinugiyim (Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Mi ti yayim sowa boinkiyim simiir mhoiiyan mi Pailat siya ina swoki apnaniyamim idowiiya hiriir Isrel simiir kam imiiram. Kara ha naingwo rani, siya dimin biyie whir bidi tirin mi siya wa nao rani. Nningaka. ³⁹ Mi kimiir siyiuin yio hinngin kara inokinokin inkamin nwira nikropkiikin maeyauwa mi biyie mriiia saiir hir hugripkikikaiyim saiir hirankin ii komiia wou nikwo aeiya Pasova saiir. Mi kima ha naingwowi ti Isrelmi inkam komiiyin siirin kara pi yikropki rirmiia nwowamin kimiiram, iyie? Hinin kipi tir? ⁴⁰ Mi sima ha kauwok boinkiyim mi ina boinkiyim, si rani! Krima minam naingwowi, kira Barabas siir dikrop apniki. Ti inkamin Barabas nikuwiyin, yio hiiyan inkamkin mi inkam nisomsom aokaowan inkamkin. Iriig.

19

¹ Mi mhoiia Pailat siya Jisis siirin ha swoki ikunananopkainamin mi siya siir kamim yaii niniyim simiir boinki, Jisis siirin idgiuni sima nipimparim. ² Mi sima siirin idgiuni ha nipimparim mi sima uridin amridamridkakin ha haiyin, kimidiniya siir mwo iir kaigrisuhaiginiu. Mi sima yuis paridnana mi urid amridamridkakin ha mi haiyo inkam komiiyin nu kigriraowiyin siya niyo hiriinana kimidiniya siir ii haiginiu. Mi sima siirin haini hopmimin gwo mi ina boinkiyim, ³ krimiir kwoin komiiyin hiriyar naingwowi, ti Isrelmi inkam komiiyin wi hiriya nokwoyokiyokigiyami. Mi sima siir kingiin ha nitim mi kimidiniya siir tio. ⁴ Mi Pailat siya idowiiya ha swoki apnaniyamin mi siya kimidiniya iikamim hir nwowim simiir swokani boiniu, kima ta saiir ti wakaeki, siirin pi kara nini ikunanakii mipi idowiiya waraur nikrop apnikii. Mi kima ta saiir dinokninkinkii, kara siirin ha naingwo rani, siya dimin biyie whir bidi tirin mi siya pa nao rani. Nungaka. ⁵ Mi mhoiia Jisis siya idowiiya ha napnaniyamin, ti urid amridamridgakin, siir mwo iir kaigrisuugiyin mi yuis paridnana sima mi ii haiginiuugiya aka, yo ini hiriinanar ywonaniyamo. Mi Pailat siya ina boinkiyin, siir kigi, ti siya inkamin. ⁶ Mi prismi Biyan Inkam Komii komiiyim mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigriraowiyim, sima siir kigiyim mi sima ina kauwok boinkiyim, siirin paeyin hiiniya nironinkinin, saika dinkin irinugi, siirin paeyin hiiniya nironinkin saika dinkin irinugi. Mi sima ti hiriinan yai kauwok boinkiyim mi Pailat siya simiir boinki, kimar ti onkwonam siirin mipi kimar nwoki inkin irinugiyim paeyin hiiniya nironinkinin siir. Kara siirin dimin whir siya tirbu bi hidyiskaigin mi siya pi saiirsi ha nao rani. Nungaka. ⁷ Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim sima boinki, yaiyim siyu komii siirim krima napiyim yim hinina boinkim, siya wa dao. Dimusi rani, siya hinina boinkin, siya Adi Komii siir yinisimkin.

⁸ Mi Pailat siya ti hiriinan yai imiir wakaekiyin mi siya nidid prasae bi kinkikin. Dimusi rani, Jisis siya ha boinkin, siya Adi Komii siir yinisimkin. ⁹ Mi siya Jisis siirin ina swoki ikunananopkainamin gavman simiir omaka komii aiir. Dimusi rani, siya ha naingwokin, Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi siya siir boinki, kira kariir boinki, kira pindankin. Mi Jisis siya bi waka boinkikin siya ini yai mikrimar ywowin. ¹⁰ Pailat siya siir boinki, kira kariir yai aiir waka boin karamae dimusi nwowi? Mi kira ha naingwo rani, kara kirie komiigakin mi kiriirin wa nonkwo iuguski rani mi kiriirin paeyin hiiniyin nironinkinin saika wa mi inkin irinugi rani, aniya? ¹¹ Mi Jisis siya siir boinki, kira ini kariir kou ywowin, dimusi rani, kiriirin Adi Komii siya kigninkin tirkin ti dimin iirin. Dimusi rani, inkamin yipiki kariir nikropkiyin tiriir, kiriir ngi nonkwowam, yo siya dimin biyie prasae bi tirkin. Mi ni kira, dimin komii bi tirbugin. ¹² Mi Pailat siya ta hiriinan yai aiir wakaeyin mi siya hinina yaingwo, siya Jisis siirin wi panina nonkwo iuguskii. Mi Isrel simiir kam ima boinki siirin mi kira siir nonkwo iuguskii karam nwowi mi kira tari om komii Rom hiran inkam komiiyin Sisa simiir kigirkakiyin siir whinkinsiis haiginiu rani. Mi inkamin ha boini, iki iikam nhirim simiir kouwin ini karar ywowin mi simiirin ini karar kigirkakim mi yo ti hiriinan inkamin yo Sisa siir sauan omomkin. ¹³ Mi Pailat siya ta yai aiir wakaekiyin mi siya Jisis siirin ina yikunaniyamin idowiiya hiriir. Mi siya kimidiniya ipiia maeyaua inkam komiigi nidwokai hidiya yaimin dimin saiir yidwokai, maeyaua ha dapiya siya siyu. Mi Hibru simiir yaigina ya hinina dapika, Gabata.

¹⁴ Ya ta iia, ya Isrel simiir iikamim nae sima diriraeraran ii aeya, wou nikwo aeni ii komiia Pasova nikiuwiya saiiram ya saeya ya nabiebopwoka ta Pailat siya boinkiya hiriinan simiir, tisi kimiir inkam komiiyin, kima siir kigi. ¹⁵ Mi sima ina swoki kauwok boinkiyim, siirin disomaoki, siirin disomaoki. Mi siirin paeyin hiiniya nironinkinin saika dinkin irinugi. Mi Pailat siya simiir srigi. Dimuka? Mi kima ha naingwowi, kara kimiir inkam komiiyin kimiir kigriraowiyin siirin paeyin hiiniya nironinkinin

saika ninkin irinugiyim, aniya? Mi prismi biyan inkam komii komiiyim siir yai aka hinina yowarkii boinki, Sisa sasargin krimiir kigriraowiyin inkamin, yaeya inkam nwir karamaeka. ¹⁶ Mi ta sima boinkiya saiir mhoiiyan mi Pailat siya siirin kimidiniya siir kamim simiir in yonkwoki mi siirin sima yonkwonam mi siirin ha kiyainamin mi sima paeyin hiiniya nironinkinin saika yinkin irinugi. Iriig.

*Jisis siirin kam ima ninkin irinugikin paeyin hiiniya nironinkinin saika
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)*

¹⁷ Mi kamim yaii niniiyim sima siirin ha nonkwonamim mi paeyin hiiniya nironinkinin siir ninkin irinugiyam tirin, yio ini siir waeyaowar swoki itiyiskainamin. Mi siya kimidiniya maeyaua ha dapiya inkam mwokiu saiir hiriir yam. (Mi Hibru simiir yaigina ha dapika Golgota.) ¹⁸ Sima siirin ta maeyau aiir yinkin irinu inankiigi. Mi sima inkam nwiso saika hir warar yinkin irinu inankiigi paeyin hiiniya nironinkinin siir. Nwirin yio iniig maiya mi nwirin yaioyae maiya. Mi Jisisin yio ipwoniya ywokai. ¹⁹ Mi diminin Pailat siya winboinkiyin mi siya kimidiniya siir kam imiir boinki, sima saiirin paeyin siir nironinkinin saika dipakiigi. Mi yayim siya winkiyim yim hinina winboinkikim, tikin yio Jisisin om Nasaretanin siya, Judami inkam komiiyim simiir kigriraowiyin. ²⁰ Mi Juda simiir iikamim ti yayim simiirin ina mwainim. Dimusi rani, maeyaua kam ima ninkin irinu inankiigiya Jisis siir, paeyin hiiniya nironinkinin siir, ya ini om komii Jerusalem siir kingiin hir nwowa. Pailat siya ta yaiya Hibru simiir yaigin aiir win boinkikin, Rom, Grik simiir yaigino sowiir warar. ²¹ Mi mhoiyya Isrel simiir prismi biyan inkam komiiyim ha namin, siya Pailat siir ini boiniu, kira hinin kipi winboinki Judami iikamim simiir inkam komiigin, simiir kigriraowikin. Nningaka. Kira hinina ti winboinki, ti inkamin siya siyar boinan hinin kara Juda simiir iikamim simiir kigriraowan inkamkin. ²² Mi Pailat siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, diminin kara winkiyyin, yio bi swoki kisinaeikin hiriyyar nwowikin.

²³ Mi kamim yaii niniiyim, sima siirin ha ninkin irioninkin inankiigiyin mi ti kam nwiiyim sima Jisis siir yuisim ha haiyim mi ina sioitkin hidim. Sima whieyim kwiiya sioitkin mi sima nwonira nwoniran whieyim kwokwira inan hai. Mi sima siir yuis bripriya sima nii haiginugiya pan karamae nwowiya saiir warar yinkin hai. ²⁴ Mi kamim yaii niniiyim sima boin, ta yuisa ya hiriinanar dwo, krima saiirin pi kipi ninikiwomwit. Krima saiiram pi gwo kwira satu nikiuwiya pi saiir gwowi. Mi krima pa nwoki kigim saiirin pi nhinga hai, kira, iyie kara? Mi sima saiirin hiriinanar mi tir. Mi ti yayim biya profet kamim sima winkiyim Yokwo Komii aiir ini hiriinanar mi imbiyamim. Mi ti yayim yim hinina boinkikim, kamim wi kariir yuis imiir nonkwokwo hidhainami mi simiirin wi nwirni nwirni hauugii. Mi sima gwo kwira satu nikiuwiya wi kariir yuis bribriya wi saiiram mi gwowi.

Mi ti kamim yaii niniiyim yim ti dimin imiirin hiriinanar mi tir.

²⁵ Mi Jisis siir yopiiya mi siir yokman aeya mi Maria saeya yipiki biya Klopasni wig niki owa sima mi Maria Makdalan aka, sima maeyaua kam ima nironinkin inankiigiya Jisis siir paeyin hiiniya nironinkininsi, siir kingiin hirar yokwo. ²⁶ Mi Jisis siya hiriinan kigin, siir yopiiya kariir kingiina nokwowi, Jonin, yipikin Jisis siya naingwokwonanaeyin mi siya siir yopii aiir boinki, wig, kariir yinisim yinkamiyyinin wa siyargin kinaka kingiinar nokwowin. ²⁷ Mi ta siya boinkiya kariir siir kigna mirii inkamin saiir mhoiiyan, ta wiga ta tir nokwowa ya kiriir apuga. Mi ta iya siyar boinkiya mi saeya ha nama mi saeya ini kariir omaka hirar yasae owiugusama. Iriig

*Jisis siya nao aeya
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)*

²⁸ Mi mhoiyya Jisis siya ina yinokninkinkiyin, ti dimin taeminim tirim yim ini digidig ywokiyim yayim biya profet kamim sima winboinkiyim Yokwo Komii saiir. Mi ti yayim Yokwo Komii saiir nwowim yim kaimwowaigim siya hinina boinkikin. Kara kwoinki haei. ²⁹ Mi two ira hir nwowa wain opkaka mi sima dimin whirin haimgan haimgankakin siir hopmaigi wain op aiir mi sima siirin paeyin hisop nikuwiyin siir kwiya anaka yinkin udgi. Mi sima ina yaki hopkaigiyin Jisis siir yai aiir. ³⁰ Jisis siya ta wain op aiir kwiyaeyin mi siya ina boinkiyin, dimin taeminim ini digidig ywokiyim. Mi ta siya boinkiya yai hiriinana saiir mhoiyyan siir mwoin ha kaiyirounainamin mi siya ina yaonamin. Mi siir kwoinbudin siir haiburgigin ini Adi Komii siiramar swoki amin. Iriig.

Mi kamim yaii niniyim ha nitim Jisis siir pris aiirin sima yaki hainwitki

³¹ Mi Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim ha namim mi sima Pailat siir ini sriiyu, siya siir kam imiir nikropkiyim iki kamim paeyim hiniya nirioninkinim simiir ninkin irinugiyim simiir igrib imiir nini irimtiokiyim mi sima pi nwoki aosasauunamim. Dimusi rani, ya taka iya ya nae iikam ima diriraeraran aeya, Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya. Sima pi borisopi ti kamim paeyim hiniya nirioninkinim simiir hirar nwowim. Dimusi rani, Sabata ya Judami ii komiyya piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya yaewou nae komiyya saiir nikwo aeya Pasova saeya nimbiamiyim ya ii komiigi komii aeyairga. ³² Mi ti sima sriyya Pailat siir saiir mhoiyyan, siya kamim ina yikropkiyim. Mi sima ha namim, kimidiniya inkam nwisso Jisis saika ninkin irinu inankiyo sowiir igrib imiir ini okwimkwaki. ³³ Mi sima Jisis siiram ha nitim mi sima ina ini kigniyim, siya bidi yaonamin. Mi sima siir igribo wara paninsi yokwimkwakisi. ³⁴ Inkam nwirin yaii niniyin siya bidi yaka haingripkiya siir pris aiirin sauni. Mi nhie, bwiya minim ina naokiinainamin. ³⁵ [Kara Jonkin ti dimin imiir kigin mi ti hiriinan siyuum kara kigin. Mi kara simiirin ta yokwo aiir asi winkikin mi kima wa nwoki inokninkinim siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi ti dimin taeminim kara winboinkiyim, yim kaimwowaigim mi kima simiiram ha ti aingwo tibmiikin.] ³⁶ Mi ti dimin taeminim nimbimbiniyim, yim ini Adi Komii siir yayim yipiki biya profet kamim sima winboinkiyim Yokwo Komiiya saiir ini hiriinanar mi imbiyamim. Ti yayim hinina winboinkikin, sima wi siir kiu whir niinirio rani. ³⁷ Mi yai nhirim Yokwo Komii saiirim yim hinina boinkikin, iikamim sima wa kigii, inkamin yipiki siir priska aiir haingripkii. Iriig.

*Inkam nwisso Jisis siirin siyano whirin siir ini wokaigig
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)*

³⁸ Mi ti diminin ti kam ima tirim simiir mhoiyyan mi inkamin Josep nikuwiyin, om Arimatianin siya kimidiniya Pailat siir srii, Jisis siir puis biyeya paeyin hiniya nirioninkinin siir hiranki hunis hainamin. Josep siya Jisis siir yai aiiram naingwo tibmiigin mi siya ta naingwo tibmiyya idowiiya bi nwoka. Dimusi rani, siya Isrel simiir inkam komii komiiyim simiirsi nididgin. Mi Pailat siya siirin wadeyar ywokiyin. Mi siya ha namim mi Jisis siir puis biyeya ina ini hunishaiyuin. ³⁹ Mi inkamin Nikodimas dapiyin, yipiki biya Jisis siiram namwiiyin niyaka, siya warar yinkin am Josep saikan. Mi siya wain puui miyik whakiyin 50 kilowa hainam. ⁴⁰ Mi sowa Jisis siir puis biyeya ha hunis haiyo mi sowa siir piu aiirin wain ha hainiyopkiyo mi yuis wina saiir whirinki siir piu aiirin. Ti siyuu hiriinanin Isrel simiir iikamim naonamiyim, simiir diriraerarkiiyim simiir hiriinan mi mhoiyya sima siirin pa haingikaigii ienauin. ⁴¹ Mi maeyaua kam ima ninkin irinugiya paeyin hiniya nirioninkininsi Jisis siir, ya numira ini hir nwowa mi ta numira saiir hirin, siyano whirin biya inkam haingikai karam niki owin yio ini hir nwowin. ⁴² Mi sowa Jisis siir puis biyeya siir ini wokaigig. Dimusi rani, taka iya ya Judami ii komiyya piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir nae

imiir diriraeraranka. Mi hiriirin ii hoimgak nwokwokin tani mi sima wi yaeya maeyau kwiram ha hansiram tani, siir haingikaiyam. Nningaka. Iriig.

20

Jisis siya ha swoki insiin idwowin ini omwaiyar swoki waiyan

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Mi tariigina ya Sande nugaka, iya bi niki kinipirkin waokika, imumar niki oyakwoka mi Maria Makdalana ina yama maeyaua ti siyano ieya nwowa ti inkam nwisowa wokaigiga Jisis siir, saiir hiriir. Mi saeya ha nita mi saeyar kig, siya biya ti siyano iir niki haigin topokougiga, saiirin inkamki bidi waritkinkiyin ti ieyin siir hirankin. ² Mi saeya ha niwitnaniya kimidiniya Saimon Pita siya mi kara kririir ini kigni, inkam nwirin siir kigna miriyyin yipiki Jisis siya naingwokwonanaeyin. Mi saeya kririir ini boini, krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir piuis biyieya inkamki bidi hainama ti siyano in siir hiranki mi krima ninokninkin tani, sima saiirin ini papi haiginim. ³ Mi Pita krira ha haiburgigo mi krira ina yamwo siyano iiram. ⁴ Mi krira ha niwitamo mi Pita siirin kimidiniya kara iwit haiburgig mi ti siyano siir biyyin kara iwit imbiyam. ⁵ Mi kara ha nini waisii kaokiyin, yuis aiirarar kigi, ya hirar nwokaii. Mi kara hiriir bi napninopkainamkin, ⁶ Saimon Pitan yio mhoiyya ha niwit nimbiniyyin, yio ini ti siyano iirar iwitninopkai iugusamin. Mi siya yuis aiirarar ini kigi, yuisa ya hirar nwokaii. ⁷ Siya yuis kwira siir mwo iir sima wrieyimyok kogiya saiirarar kig. Mi yuis kwira siir piu aiir sima nitimwanugiya ya hir wara bi nwokaiga. Nningaka. Ya maeyau gwir bidi whrinhaigiya. ⁸ Mi an kara iriipi hiriinan ti inkam nwirin Jisis siir kigna miriyyin, yipiki bi ti siyano iir niwit imbiyamin an kara siir mhoiyya ha mi apninopkainamin mi kara ti digworaekwo imiir mini kigiuwun mi kara ina yinokninkinkiyin. ⁹ Mi biya mi tariinanin iriipi hiriinan krima ta yaiya saiir bi sibgu inokninkinkim. Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir winboinkiyim hinin, siya wa swoki insiin idwowi ie hirankar. ¹⁰ Mi krima ina swoki amim oma hiriir. Iriig.

Jisis siya Maria om Makdalana saiir hiriir yimbiam

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Maria saeya siyano in siir iemig hirar niki okwo ouwa. Mi saeya ha nou huananainama mi ina ini waisiikaokiya. ¹² Mi saeya ha nini waisiikaokiya mi saeya paekwosim nwis owiirarar kigi, yuis whisinankak nii idwodwokaiyo hiiya Jisis siir piuis biyieya saiir nohaiginkiya saiir. Mi nwirin yio siir mwoki nwowin hiriir yidwokai mi nwirin yio siir iga owa nwowo hiriir yidwokai. ¹³ Mi saiirin sowa sriigi, wig kira dimusi nouwi? Inkamin krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir piuis aiir hainamin, krima ninokninkin tani, sima saiirin ini tari papi yamisi haiginim. ¹⁴ Mi ta saeya boinkiya hiriinan saiir mhoiyyan mi saeya ha kwaeyaeyokaowa mi saeya ini Jisis siirar kwakiga saiir kingiin hirar namikwoniyyin. Mi saeya ha bi naingwoka siya Jisiskin. Nningaka. ¹⁵ Jisis siya saiir srii, wig, kira dimuam nouwi? Mi kira nhiniram hansirni? Saiir kwoinin ha naingwoka, siya ti inkamin numir aiir kigriraowiyin siya niuwi. Mi saeya siir boinki, inkam, kira siir piuis biyie aiir hainami mipi kariir boinmauugi. Kira saiirin ini papi haingigin. Mi saiirin pi kara nini hainakii. ¹⁶ Mi Jisis siya saiir boinki, Maria mi saeya ha haiyug inansiina kaokiya mi ini siirar kigiya. Mi saeya siirin Hibru yaigina saiir boin, Robonai Tiriiginin yi hinina boinkikin, Inkamin Nowomwarkaiyuwiyin. ¹⁷ Jisis siya saiir boinki, kariir kipi nonkwo. Nningaka. Kara pi kariir Adin siiram niki am tani. Kira dam mipi kariir nomiyauim simiir tini boinmauwuu. Kara wi kapi nami siiram, yipiki kariir Adin mi yipiki iriipi kariir Adin. Kariir Adi Komiiyin mi iriipi kariir Adi Komiiyin siiram. ¹⁸ Mi mhoiyya Maria om Makdalana ha swoki ama, kimidiniya kamim siir kigna miriyyim simiir ini boiniu, hinin, saeya Biyan Inkam Komiiyin siir bidi kignaniya, saeya yayim siya boinmauugiyyim saiir simiir ini boinmauuu. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir hirir yimbiyam
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Mi Sande niyaka, kamim siir kigna miriyyim sima omaka iripa hirirar nwomimirkim. Mi simiir anowin haini kimkiknam iikamim simiirsi, sima kigisi simiirin. Dimusi rani, sima pi nididgim Isrel simiir inkam komii komiyyim simiirsi, sima pi nonkwonakiisi simiirin sima nisomaowam. Mi sima hirar niki owim mi Jisis siya ha nitin ini simiir bopwonau hirar yamikwoniyyin. Mi siya simiir boinki, kimiir kwoinim kirie dwoki. ²⁰ Mi siya hiriyar niki boinkripkaiyyin mi siya siir inao mi siir pris aka ina yisiimauuwim simiir. Mi krima ti han imiir kigim mi krima maigimaigra prasae bi kinkim Dimusi rani, krima hiriyar yaingwoki, kimiir Biyan Inkam Komiiyyin bidi swoki insiin idwowin ie hirankin. ²¹ Mi Jisis siya kimiir boinki, kimiir mhi kwoinim hiinsima dwoki. Kimiirin wi kara nikropkii, kariir mi aiir miriyyam, kariir Adin siya nikropkiya kariir tiriir nitam, saiir hiriinan. ²² Mi ta siya boinkiya saiir mhoiyyan, siya ha kuugiyin kimiir mi ina boinkiyin, Adi Komii siir naeyiu iir haigi. ²³ Mi kima dimin biyie biyieyim ini hainin inkami kwoin kwirii idwokaiyyim wi simiir haiyoprimdiyumiigi. Mi kima simiirin haiyoprimdiyumiigi karamae nwowi, sima wi hiriyar nwokripkaii simiir kwoinawu hirin. Iriig.

Jisis siya Tumas siir hirir yimbiyam

²⁴ Mi iya Jisis siya nita siyar nini isiimauuniyam siir kigna miriyyim kamim simiir mi inkam nwirin Tumas nikuwiiyyin yio simaka hir wara bi nwokin. Siir inig whirin Didimaskin ²⁵ Mi mhoiyya krima kamim siir kigna miriyyim, krima siir kigim mi krima siir boin, krima Biyan Inkam Komii siir bidi kigim. Mi Tumas siya ina yowarki boinin mi kara noim siir ina hir nwowim simiir kig karamae nwowi mi kariir ina nowin siir pris aiir nwowin siir mi hopkaigi karam mi owi mi kara pa naingwo tibmii kin tani, siya omwai bidi swoki waiyan.

²⁶ Mi ii iriyyar kwisim namkiyyim simiir mhoiyyan, krima iripa maeyau kwira hugripkiya saiirarar haingiriyiu omimirkim mi krima anowin ha mi haiginikounam mi yio Tumasin yio krimaka hir warar nwokin. Mi krima anowin bidiyar mi haiginikouwim mi biri kimiminkikin Jisis siya ha napninopkainaniyyin mi siya kimiir bopwoniya ha namikwokainiyyin mi ina boinkiyin kimiir, kimiir mhi kwoinim hiinsima dwoki. ²⁷ Mi ta saiir mhoiyya siya Tumas siir boinki, kariir inam tiriir dwoki mi kariir ina owiir kigi mi kariir ina kariir pris aiir timi hopkaigi. Kira kariirin digiumii kipi haimriiyiu. Nangaka. Kira daingwo tibmii kin. ²⁸ Mi Tumas siya siir boinki, kira kariir Biyan Inkam Komiiyyin mi kira kariir Adi Komiiyyin. ²⁹ Mi Jisis siya siir boinki, kira kara swoki insiin idwowa mi ha bi naingwo tibmii kingin. Dimusi rani, kira kariir kigin mi ha naingwo tibmii kingin, aniya? Mi yipiki kariir kig karamae nwowim mi ha naingwo tibmii kinim hainin kara ini omwaiyar swoki waiyan, simiir maigimaigra ini kariir haiburim. Iriig.

Jon siya ha boinkin siya ta yokwo aiirin dimuam winkikin

³⁰ Jisis siya dimin taemin miyyik miyyik kasa bi tirkin iikam imiir whinkinsiis haiginuwam. Mi krima kamim siir kigna miriyyim ti dimin taeminim simiir kigim mi kara simiirin hiriyar bi win digim ta yokwo aiirin. Nangaka. ³¹ Kara ti dimin taeminim simiirarar kwaowinkikin. Mi ti iikamim yipiki ta yokwo aiir mwainim kima wa nwoki inokninkinim hainin, Jisis siyargin inkamin Krai nikuwiiyyin yipikin Adi Komii siya nikropkiyyin ti nu iir iikam kimiir whinkinsiis haiginuwam. Siya Adi Komii siir yinisimkin mi kira siiram naingwo tibmii kin, kira wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyyin wi siir hiranki haii. Iriig.

21

Jisis siya kam iriyyar nwiso siir kigna miriyyim simiir hirir yimbiyam

1 Mi mhoiyya igwira Jisis siya kimidiniya krimiir hiriir yimbini, kamim siir kigna miriyyim whii Taibirias kingiin hir. Siya hinina tirkin. 2 Saimon Pita mi Tumas, siir inig whirin Didimaskin mi Nataniel om Kena nu haimii Galilianin mi Sebedi siir yinisim nwisu krira mi inkam nwisu Jisis siir kigna mirii iko, krima iripa hirirar haingiriyu omimirkim. 3 Mi Saimon siya krimiir boinki, kara iya kwirinami, haimna anasu simki niigiyam nitmaii. Mi nim krima ina mi boinkiyim, krima pi kinakar nami. Mi krima ha namim mi ina yani kwiriuim i aiir. Mi haimnam ina yitmaiyyim. Mi nii kirieya krima anasu whirmin whirmin sim bi swoki kibokiin miminkim ini ii aeyar yinkiyanonkwokiyakwoka. 4 Mi iya bieyin ha kaiidowarkinaniyin, Jisis siya opkamaiga kingiin hirar yokwoyakwok. Mi krima siir kigna miriyyim kamim ha bi ninokninkinim siya Jisiskin. Krima ha naingwokim siya inkam nwirkin. 5 Ti whranim, kima whiruwasiim bidi kibokiinim, iyie? Niingaka? Mi krima ina yowarki boinkiyim, krima anasu bi kibokiingim. Mi siya krimiir boinki, 6 kima wari kimiir haimnan inig miyya ditmaigi mi kima pi anasu niki kikaiyyim. Mi krima krimiir haimnan ha swoki itmaigiyin mi krima siirin kibokiinim dig bi nwokim. Dimusi rani, siirin anasu kasaki bi niigigin. 7 Mi kara, inkamin siir kigna miriyyin Jisis siya naingwokwonanaeyin, kara Pita siir boinki, tiriiginin Biyyan Inkam Komii ieyairgin. Mi Pita siya hiriinan wakaeyin, iriiginin hapi nokwowin yio Biyyan Inkam Komii ieya mi siya siir yuisa ina iyya. [Dimusi rani, siya siir yuisa minsi niki isaigiga, anasu haiyam niki isaigiga.] Mi siya siir yuisa ha niyya mi ina yami atamin mi siya ina kiyaidamin Jisis siiram. 8 Mi krimiir kam nhirim Jisis siir kigna miriyyim yim igwiri i aiirar kignaidam nua hiriirin mi sima haimnan anasugin ninkiniuin siirin warar yinkin kaiginaidam. Krima aruwao bi nwokim, 100 mita nanaingim. 9 Mi krima ha namim, nu hir ha nadu okwoiwuim mi krimar kig, paeya hirar niuwi. Mi anasu, bret minim yim hir warar mi owi. 10 Mi nu krima nadu kuikwoniya saiir mhoiyyan Jisis siya krimiir boin, wara anasu nhirim haimna anki kima niskainam tiriir whainani. 11 Mi ta siya boinkiya hiriinan saiir mhoiyyan, Saimon Pita siya ina swoki amin mi siya i hir nani okwokaiyuin mi siya haimna iirin ina kiwarkinaidniyin nua tiriir. Haimnan anasugi bidi yinkiniuin mi anasuim haimnanau hir nwokaiyyim 153 gim mi haimnan bi nimbiryamkin. 12 Mi Jisis siya kimidiniya krimiir boin, wit kima unkin aeni. Mi krimiir nwirki ha bi sriigim siirin, siya yipikin. Dimusi rani, krima omkakar in bidi yinokninkinim, siyairgin Biyyan Inkam Komiiyin. 13 Mi krima hirar niki okwowim mi Jisis siya ha nitin, bret iir ha nini haiyin mi siya kimidiniya krimiir hauu. Mi siya anasuin ha mi haiyin mi ina mi hauuwun krimiir.

14 Ya tariigina ya kwoimaka aeya Jisis siya nimbiyama kamim siir kigna miriyyim simiir hiriir ieyanki siya ninsiin idwowa saiir mhoiyyan. Iriig.

Jisis siya dimin taeminim Pita siir srii

15 Mi ta nae krima naeya saiir mhoiyyan, Jisis siya Saimon Pita siir boin, Saimon, Joni yinisimin kira kariiram nhami nhami naingwokwo rani, ini iki nhirim simiiram naingwokwowiya ini saiir haiburin, aniya? Mi Pita siya siir boinki, ihi, Biyyan Inkam Komii, kira ina ninokninkinin kara ini kariiramar naingwokwowin. Jisis siya siir boin, kira iki kamim yipiki kariir siyu napiyyim simiir kigrirao, inkamin sibsib kigriraowiyin siir hiriinan. 16 Jisis siya siirin ina swoki sriigiyin, Saimon, Joni yinisimin kira kariiram in ina naingwokwowin? Mi siya siirin ina swoki boinkiyin, ihi, Biyyan Inkam Komii, kira ina ninokninkinin ta saiirin, kara kariiram in ina naingwokwowin. Jisis siya boinki, iikamim yipiki kariir siyu iir napi, simiirin wi kira kigriraowi, inkamin sibsib kigriraowiyin siir hiriinan. 17 Mi Jisis siya ina swoki sriigiyin, Pita, Joni yinisimin kira kariiram in ina naingwokwowin? Mi Pita siya ini yididin. Dimusi rani, Jisis siya siirin idip idipin kwoima srii mi siya ina yowarki boinkiyin, Biyyan Inkam Komii, kira digworaekwo whiekakim simiirin ina ninokninkinim. Mi kira ta kara mi aingwokwowa kariiram saiirin ina mi inokninkinin. Mi Jisis siya siirin ina swoki boinkiyin, kira iikamim kariir siyu iir

napiyim simiir kigrirao inkamın sibsib kigriraowiyın siir hiriinan. ¹⁸ Kara kiriirin kaimwower boinkii. Biya kira whranisimar niki owa, kira kiriir yuisim kinakina niinakin kira pi kiriir kwoin iirar priyapriyapi hinda tından. Mi mhoiia kira waipiu namwoiuwi mi kiriir yuisim wi inkam nwrki nii haiginuwi mi wi inkam nhrkim sim udrimdinuwi, uridni. Mi kiriirin wi aka maeyaua kira nam karamae nwowiya wi saiir hiriir nikunami. ¹⁹ [Jisis siya ti dimin iirin min nikri boinkin, mhoiia Pita siya naowi, siya wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii.] Mi ta saiir mhoiian Jisis siya siir boinki, kariir mhoiian wit. Iriig.

Jisis siya inkam nwrin siir kigna mriiyin, yipikin siya naingwokwowyin siir boinkin

²⁰ Mi Pita siya ha niyaeyimyok kaokiyin mi siya ini kariir kaokiyin, inkamın siir kigna mriiyin, yipikin Jisis siya naingwokwowyin siir digiwa nokwowin. Kara ti inkamın siir kigna mriiyin siya yipikin biya ipiia saiir niki idwokaiyin Jisis siir kingin siir ina inig miya mi siirin kara srigin Biyan Inkam Komii, kiriirin wi wir nhinga napwouwi iki inkam biyeyim simiir in hauugiyamin, ha? ²¹ Pita siya kariir kaokiyin mi siya Jisis siir srigiyin mi ina boinkiyin. Biyan Inkam Komii, mhoiia krma ti inkam iirin wi panina tiri? ²² Mi Jisis siya siir boinki mi kara ha naingwowi ta saiirin siya wi hiriian niki owi mi wi iya karar swoki iti wi saiir nadigni. Yio tiriiginin, yio kimiir dimin tani. Wim kima kariir kigna ap. ²³ Mi ti yayim wi iikamim yipiki Jisis siir siyu iir napiyim wi simiir haigirirki. Mi kara ti inkamın siir kigna mriiyin wi nao rani. Jisis siya hiriinan bi boinkikin, kara wi nao rani, siya ha boinkin. Mi kara ha naingwowi ti siirin, ti inkamın wi hiriian tiki okwokin kariiramar, yio tiriiginin yio kimiir dimin tani. Nngaka.

²⁴ Karaigin ti inkamın siir kigna mriiyin, yipiki ti dimin iir boinin mi simiirin kara winkikim ta yokwo aiirin. Kima ta saiirin ina ninokninkinim ti yayim kara boinkiyim yim yaimwo imairgin, kara bi niksisaekikin.

Mhoigimhoian yayi aeya.

²⁵ Jisis siya dimin kasa bi tirkin. Mi iikamim sima simiirin yokwoni hiriian winswokikiswo kara ha naingwowi, wi maeyau nokiigak di ywowi ti nu iirin, ti hiriinan yokwo imiir nonkwowim. Nngaka. Iriig.

APOSEL

Biiyin Luk siya yokwo Luk saiir wɔnkɔn mi ta saiir mhoiiyan siya kimidiniya yokwo Aposel saiir wɔn. Yi ti niwiiyin yio miyim aposel kamim sima miriiyim simiir boinkim. Siya yokwowa inkam nwɔrin Tiofilas nikuwiiyin siiram wɔnkika mi siya Tiofilas siiraram bi wɔnkikɔn. Nɔngaka. Siya iki iikamim hɔnda tɔnda nwowim simiiram warar nɔnkɔn wɔnkikɔn. Mi ta yokwowa saiir yaigiyaiyim yim mɔn boinkikim Biiyan Inkam Komii siir naeyiun aposel kam imiirin panina kisɔsop diriraerarkɔn mi ti aposel kamim ha namkim dimɔn taeminim Jisis siya tirim simiir boinmimauuwamin. Iriig.

¹ Nabie Tiofilas. Biiya kara yokwoni kiriir niki wɔn hauugiyim miipai miipaiyim Jisis siya miriiyim mi yaipai yaipaiyim siya boinmimauuwim. ² Biiya yokwoni kara mi wɔn boinkiyim, iya Jisis siya nua tiriir nita. Mi miyim siya nap miriiyim. Mi iya Adi Komii siir naeyiun siya mi boinmimauuim yaikum siir aposel kamim siya nimbiniim simiir. Mi siya simiirin ina boinamimauuim iya siya swoki amana ninomor koua hiriir. ³ Biiya siya hik prasae bi haigin mi siya asi naonamkɔn. Mi siya ina swoki insiin idwowin ie hirankɔn. Mi siya ha nitin, iyim kam nwisa ini oni aposel kamim simakan. Mi sima nwoki inokninkini siya ini omwaiya swoki waiyan. Sima bidi kigim, siya simaka nidwo boinaiyin. Mi siya simiir boinmimauu, Biiyan Inkam Komiiyin iikamim simiir kigiraowim. ⁴ Mi igwira sima maeyau kwiruwa ywomim Jisis saikar. Mi Jisis siya yaiya kwira boinmauu wakae simiirin. Mi iya sima nidwo aeya mi ta yaiya saiir boinkɔn. Kima om komii Jerusalem tirin wi asiima kipi niki haiburgik ha tiki o. Adi Komii siya bidi iki imbinkiyin ti dimɔn komiiyin siiram. Adi Komii siir naeyiun kara biiya kimiira bidi iki boinmauu wakaekiyin. ⁵ Jon siya baptais haiginugikim iikam imiirin op. Mi wi i priei nwo rani, Adi Komii siir naeyiun wi kimiir naninkiniuni.

Jisis siya ina yamigusamin ninomor koua hiriir.

⁶ Mi igwira aposel kamim sima Jisis saikar ywoyakwok. Mi sima Jisis siir srii. Hae! Ti krimiir Biiyan Inkam Komiiyin taka iya saeya Isrel simiir iikamim simiir kirie haiginuwanka. Mi sima wi biiya niki owɔn isid komiiyin, wi siir hiriinanar swoki owim, aniya? ⁷ Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinkiyin, siya ti dimɔn hiriinanin kima sriiyin kima ninokninkɔn tani, wi paka hinin iya sae nimbiam. Adi Komii siirar diminkɔn, wi siyar nimbinkɔn, iya digworaekwo ima nimbiamana. ⁸ Mi mhoiia ta iya Adi Komii siir naeyiun kimiir naninkiniuni mi kima wi kariir yaiya saiir boinmauwami om komii Jerusalem mi nu Judia mi nu Sameria mi hɔnda tɔndan nuim wi digar nwo irkaki. Iriig. ⁹ Mi iya Jisis siya siir yaiya dig nwokiya mi Adi Komii siya yikuuna siirin ninomor koua hiriir namim mi sima ini siirar kigninkwokwokiyim. Mi siya ina yokwoninopkainamin waua saiir hiriir.

¹⁰ Mi simiir nhwonaam ini siirar kaoyokiyokiiyim. Mi inkam nwiso biri kimiminkiko ina yimbiniyo. Mi ini simiir kingiina yamikwoniyo. Mi ti inkam nwiso sowa kaiya yuisa whisinanka. ¹¹ Mi sowa boin, kima ti nu Galiliyan kamim kima tirara dimusi nokwo kaowi ninomora hiriirin. Ti inkamin Jisis, Adi Komii siya nikunainamin mi siya wi hiriinanar swoki iti, iya siya swoki iti. Iriig.

Mi sima inkamin nwira yimbin Judas siir mi aiir hainaowidim Adi Komii siir mi aiir miriiyam.

¹² Mi iya Jisis siya nama mi yim sima ina mi haiburgigim ti mhuu iirin. Mi ti mhuu siir inigin mhuu oripkɔn. Mi sima ini om komii Jerusalem hiriir swoki amim. Mi tiki mhuu ini om komii Jerusalem siir kingiin hira nwowin. Siya aru biri nwokin. ¹³ Mi sima om komii Jerusalem siir napninopkainamim mi sima ini simiir whwonkai omaka saiirar yapiiyamim. Mi simiir inigim hininkim. Pita mi Jon mi Jems mi Endru mi Pilip mi Tumas

mi Batolomyu mi Matyu mi Jems Alfiasni yinisimin mi Saimon Selot siya, Judas, Jemsni yinisim ikin. ¹⁴ Mi sima tiki kam whiekakim sima ini kwoin whirua ywokiyim. Mi sima nhwo ina kwisim Adi Komii siirim. Mi wig nhirim mi Jisis siir apu aeya Maria mi Jisis siir nomousim ikim sima wara mi srii Adi Komii siirim.

¹⁵ Mi igwira ti iikam, kamar iriiyar nwirim (120) Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim sima hīrar nwomimirkim. Mi mhoiia Pita siya ina yinsiin okwokiyin. Mi siya yai ina boinmimauukiyim simiirin. ¹⁶ Hae, ti kariir isidin. Bidi Bidiniyarin ti inkamin Judas nikuwuyin Adi Komii siir naeyiun siya boinmimauukikin, krimiir wanwiyae Devid siir. Mi mhoiia wi siya nsiimauuwi Jisis siirin simiir. Mi ta yaiya Devid siya winkiya saeya wi sapi nimbiam. Ta yaiya saeya ini kaimwowa ywowa. Mi tariinanin saeya bidi yimbiniya. ¹⁷ Biya Judas siya krimiir isidar niki owin mi siya ta mi hiriinana krīma mi miriia saira mi miriigin. Pita siir yaiya hinina boinkikin. ¹⁸ Judas siya ti nuin umir siya saingin. Ti umirin ta mi biyieya Jisisni siya tira sairsi haigin. Mi siya ini sasar swoki diraraerbumbunan. Mi siya whisin ha haiyin Mi ini sasar diyankriku aomamin. Mi siya ha nikiinaiiniyin mi siir mhiya ina hamburgiya. Mi mhi kwowim ina yikikiigiyim. ¹⁹ Mi om komii Jerusalem hiran iikamim sima ina wakaewinim yaiya haigiririniya. Simiir yaigina hinina dapika ta maeyau aiirin Akeldama. Mi sair yaimwokiyaimwowa hinina dapika nhieni maeyauka. Mi sima hinin asi dapkim ti nuin umir siya saingin, inkam nisom aowam. Mi siir nhieya ta maeyau aiir naokiinainamka.

²⁰ Mi ti yaiyim yokwo Sam nwowim hinina win boinkikim, siir omaka wi sasar dokwobimbirginkiyam. Wi inkam nwirkin kipi nii apririr mimin. Mi yokwo sair yai haimii whirin hinina boinkika, siir miya wi inkam nwirki kisina onaowid. Wi nanga kipi nwoki.

²¹ Mi yai kwira Pita siya boina hininga, krīma tariinanin inkam nwira ti okmwın okwo ti isidin krimaka napriririyim simiir inkam nwirni iya Jisis siyar niki owin mi krimaka napriririn siir. ²² Mi krīma ti inkam nwirin siir ti imbin Jonin iikam baptais haiginiuwın op siir kigin mi Jisis siya mi owa nu tir mi siya mi am aka koua hiriir. Mi krīma wi ti hiriinan inkamin wi siir ninbini. Pita siya hinina boinkikin ²³ mi yim sima ina yomboin amboinim, krīma piki hinin inkamin si boini, mi sima inkam nwisa boin ti inkamo sowiir inigo hiningo. Nwirin Basabaskin mi siir inig whirin Jastas mi nwirin Matiaskin. ²⁴ Mi iya sima nhwo kwisim mi ina boinkiyim, ti krimiir biyan inkam komiiyin kira bidi yinokninkinin iikam whiekakim simiir kwoinim kira wiisiimauu haiginiu krimiirin, ti inkamin kira nimbinkiyin siirin. ²⁵ Judas siir mi aiir hainawidam. Mi Judas siya nidamami mi siya wi hindara natisir whaowae iuwi. ²⁶ Mi sima inkam nwiso sowiira inan dapswo. Mi Jastas siya ini yikiigiyin. Mataias siya yokwo naowid. Mi sima siirin minam nokmwın okwokin aposel kam iuur nwirim simaka miriियim siya. Iriig.

2

Adi Komii siir naeyiun nu tirir nitkin.

¹ Ta ii komiia Juda sima naekwowaka nae komiia sae mi ta ii komiia sair iniga Pentikoska mi saeya tariinanin bidi yimbiam. Mi iikam hoimgakim Jisis siirim naingwo tibmiiyim sima ini ta maeyaua nae naekwowaka ini sairar yaninkiniuwim. ² Mi iya sima omaka hir nidwokaiya Mi dimin komii whirin ini omaka yainau hira yimbiamkiya. Mi krīma hapi opudga naukwhaowanikin. Mi omaka irkaka ini wara yinyokigiyin ti diminin. ³ Mi siya paeyionan nimbiamkiyin mi ini pariidnan yupimparkiyin. Mi ini iikamim simiir irira nwira yakaigimkikiu iuwim. ⁴ Mi Adi Komii siir naeyiun mi ini simiira yaninkiniu iuin. Mi Adi Komii siir naeyiun kirie siya siya hauugikin simiirin. Mi sima omom omomi yaiyim sim asi boinamkim iya ti dimin komii siya nimbiam.

⁵ Mi Juda iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim sima maeyau kwiruwa ywo ta ii komiia nae naekwowaka sairin. Mi simiir siyiuin hiriya tirikin, Adi Komii siir inig iir hainaniyim. ⁶ Mi ti dimin komiiyin whinmamaoni hinin naukwhaowanikin. Mi sima ti iikam isidin ini ta omaka aairara yamwomimrniyim. Mi sima ini hinda yanaakiyim. Mi sima wakaeki sima irira nwinira simiir yapa yapa yai imiirar boinami ⁷ mi sima ini hindarar yanaakiyim. Mi sima ina yaingwoyimiyokeyim. Mi sima boin, ti iikamim tari nu Galili hirankimaigim, aniya? ⁸ Mi krimiir yaigina saair dimusi swoki wakaeki. ⁹ Mi nim krima nhirim nu Batiyankim mi nhirim nu Midia ankim mi nhirim nu Iramankim mi nhirim nu Mesoptemiyankim mi nhirim nu Judankim mi nhirim nu Kabadusiyankim mi nhirim nu Pontasankim mi nhirim nu Esiyankim ¹⁰ mi nhirim nu Prisiyankim mi nhirim nu Pamfiliyakim mi nhirim nu Isip ankim mi nhirin Ribianim om Sairini kingiin nwo ikim mi nhirim om komii Romanki nitkim. ¹¹ Mi om komii Roman iikam nhirim yim Judan iikamkim mi nhirim simiir siyiuin sima tiriyin siir haiburgigim mi sima ini Juda simiir siyiu iirara yapim mi nhirim mhuisim whirin Krit nikuiwiyin siir hiranki nitkim mi nhirim nu Arebiyankin nitkim mi krima ti iikam hoimgakim om whiruwan tani. Ningaka. Krima om whir om whirankim. Mi krima whiekakar in ini krimiir yapa yapa yaigin imiira swoki wakaeyim dimin komiiyin Adi Komii krimiir Wanin siya tirin. Pita siya hinina boinkikin. ¹² Mi sima ti iikam whiekakim ini mouni hanina siinkaakiyim. Mi simiir kwoinim ini wara whriewhriekiyim mi sima ina nhinkii boinaigiyim. Ti diminin panin panina nimbiamkikin, ha? ¹³ Mi kam nhirim sima simiir boinbu mi yaibu sima yiewaiyu. Mi sima ina boinim, sima ti kamim waini opa saair kwiyakim mi sima asi whaowaei. Iriig.

Pita siya yai boinmimauugin

¹⁴ Mi Pita aposel iuur nwirim simaka yisiin okwoki. Mi siya ina kauwok boinkiyin iikam whiekakim simiiram, kima ti Judan iikamim aru maeyauankin nitim mi kima ti Judan iikamim om komii Jerusalem tiran ikim kara kimiirin ti isidin omom omomi yai boinim simiir boinmimauuam tiri. Mi kima kariir yai aair wakaeki. ¹⁵ Kima ha naingwokim ti kamim op biyie kwira wain dapiya sae kwiyae whaowaei. Ningaka. Siya bieyin nad nadu okwoniyakwokin ha bi kwiyakim. ¹⁶ Mi profet inkamin Joelin siya yayim Adi Komii siya boinmimauukiyim siir siya hinina win boinkikin. Mi tariinanin ti yayim bidi yimbiniyim. Bidi bidiniya siya hinina win boinkikin, ¹⁷ mi Adi Komii siya boinki, siya dig kingiin nwowi mi kariir naeyiuin siirin wi kara nikropki iikam whiekakim kimiiram. Mi kimiir yinugiyin yinkamiyininim sima wi kariir yai aair boinmimauuwami. Mi whranim dimininim kara nisiimauuin sima wi siir kigi. Mi kimiir waibibiyeyim simiirin wi nhwo kara nikumauu haiginuwi. ¹⁸ Mi taka iya iriipi hiriinan kariir naeyiuin wi kariir mi miriirim iikamim wi simiir hauugi mi sima wi kariir yai aair boinmimauuwami ¹⁹ mi dimin komii whirin wi kara nini diriraerariuwi ninomor kou hir. Kara diminpai diminpaiyim wi nu tir diriraeri. Mi nhie mi pae mi wau wi nua tiriir nimbini. ²⁰ Mi bie wi whwo rani mi iya wa nimuugi. Mi bwana wi nhienan nimbiamki mi mhoiia ii komiia nimbini mi kima wa kigwini Biyan Inkam Komiiyin nitin. Taka iya saeya wi ii komii kin nwowi. ²¹ Mi iikam whiekakim Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir dapikuwini mi simiirin wi Adi Komii siya ninkii hainaki mi sima wi omwaiya waiyayokiyoki.

Profet Joel siya hinina win boinkikin.

²² Pita siir yayia tasa niki ama. Kima ti iikamim ti Isrelmi isidin siirin kima ta kariir yayia saair ti wakaeki. Kara kimiirin Jisisin om Nasaretanin siir digworaekwowim siya tirim simiir boinmimauuam tiri. Adi Komii krimiir Wanin siya hauuga kirie komiia siirin. Mi siya mi kirie kirie asi miriigin kimiir whwonkam idain. Yim kima bidi kigim. ²³ Biya Adi Komii siya hindara naingwo kikaigin siir kwoinarar. Sima Jisis

siirin kimiirim yikunani siirin kima nwoki isomaowim. Mi siirin kimar yikropki inkam biyeyim simiirim. Mi sima siirin paeyin hiniya nironinkinin saika yaka inkin tionugi mi siirin ina yaka isomaokiyin. ²⁴ Mi ta siya nao nama Adi Komii siya siir hika hiriinansi naoyopnisugikin. Mi siya omwaiya swoki waiyan mi ieyin siir haiginikou dig bi nwokin.

²⁵ Mi Devid siya hinina win boinkikin siirin, kara bidi kigin ti Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya inokinokin kariir ina iniiga saiir kingiin minam nokwowi kariirin kirie siya hauu haiginuim. Mi kara wi dimin whirsi naingwoyimi yok rani. Niingaka. ²⁶ Kara wi maigimaiga asi nwowi. Kara mwai minam waowi pua nhinmi kinim. Iya kara nao nami mi kara wi kariir piu aiirsi naingwoyimi yok rani. Mi saeya wi wadieya swoki owi. ²⁷ Mi kira kariir pugina wi yuni om hir niyopnisugik rani. Niingaka. Mi kira kariir piu aiirin wi nu hir kignisu whigringrinkinam tani. Niingaka. Kara ini kiriir yinisim topmwo ywowin. ²⁸ Kara bidi swoki iyopmaugiyin kariir inigin. Mi kara maigimaiga asi nwokikin.

Mi yayim Devid siya winkiyim Mesaiyani, siya hinina win boinkikin.

²⁹ Pita siir yaiya tasa niki ama. Hae! Ti ikamim kara kimiir boinmauu wakaeki krimiir wanwiyaeyin Devid siirin. Mi Devid siya bidi bidinanar naokin mi sima siirin ini ienau haingikaigiyim. Mi tariinanin krima siir ieyin ina kigyokiyokikaeyimim. ³⁰ Devid siya Adi Komii siir profet inkamkin. Mi Adi Komii siya Devid siir isidin simiir yinisim nwirin siir yimbingi ikam hoimgakim simiir kigiraowam inkam komiiyin nu kigiraowiyin siir hinin. Mi Devid siya bidi wakaewinin mi bidi mi inokninkinin. ³¹ Mi siya bidi yinokninkinkiyin dimin Adi Komii siya tirkiyin hininingin. Mi siya hinina win boinkikin, inkamin siya Mesaia siya nimbongi siya wi sipi naowi mi siya wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Mi Adi Komii siya siir pugina wi yuni om hir niyopnisugik rani mi saeya wi ienau hir mi whigringrinkinam tani. Niingaka.

Devid siya inkamin siya nimbinkiyin Mesaia siirin hinina win boinkikin. ³² Pita siir yaiya ina nika ama. Tiki inkamin Jisis siyargin. Mi siirin Adi Komii siya bidi kininsiin idwokiyin ie hirankin. Mi krima kigninkinkikin siirin. Mi krima asi boinmauugim. ³³ Mi Jisis siya bidi yamin ini ninomor kou hir nwowin. Mi siya ini Adi Komii siir ina iniiga saiir nidwown. Mi taka iya Adi Komii siya siir naeyuin siir yikropki simiirim biya siya nimbina simiiram naeyuin ini nu tiriir yitin. Mi ti sima tariinanin kima kigin mi kima wakaeyim. ³⁴ Devid siya ninomor koua hir bi namkin. Niingaka. Siya hinina boinkikin, Adi Komii, kira Kariir Biyan Inkamin siirin kira kariir ina iniiga saiir didwo. ³⁵ Mi wi kara nikwowaisigi kamim kinaka nomboin ii ae karamae nwowiyim. Mi wi kira nokwonaowid iski.

³⁶ Mi Pita siir yaiya tasa niki amyokiyokiya. Hae! Ti Isrelan ikamim kima ti wakae ninokninkin. Adi Komii siya Jisis siirin, inigin whisaira yokdap. Biyan Inkam Komii mi inkamin siya nimbongiyan Mesaia. Ti inkamin Jisisin paeyin hiniya nironinkinin saika kima naka inkin irinugiyin mi kima siirin ina yaka isomaokiyin. Pita siya hinina boinkikin. Iriig.

Ikam whiekakim simiir kwoinim ina kisina haigiyim mi sima op ina baptaisim

³⁷ Mi sima ta yai aiir wakaeyim mi simiir piua ini hikak wara ywokiyim. Mi sima Pita siir boinkiyim mi aposel kam nhirim simiir warar yinkin boinki, hae! Nomiiyauim krima pi dimu dimin tiri? ³⁸ Mi Pita siya simiir boinkin, kimiir kwoinim ti kisina haigi. Mi Jisis siir inigin op siir ti baptais mi kimiir dimin biyeyim wi Jisis siya ninak iuguskii. Mi kima hiriinan siyuin siir tiri mi Adi Komii siir naeyuin wi kimiirim nwoki itim. ³⁹ Biya Adi Komii siya hinina boinkin, kariir naeyuin wi simiir hauugii. Simiirin kara niki ikunakim, taka yaiya kara hauua kimiir mi kimiir yinisisimim mi kimiir ikamim aru maeyau ankin nitim, simiirin wi Adi Komii siir Biyan Inkam Komiiyin wi siya hauuwi

iikamim siya nikuunam simiirin. Mi Adi Komii siya ta yaiya bidi bidinanar boinkin mi Pita siya saiir asi bommimauugin.

⁴⁰ Mi Pita siya simiirin yai whirni whirniya boinmimauuam. Mi siya yai kwiruwa biri boinkin. Mi siya ina yimbisu boinkiyin, kima mintarao, ti iikamim miyyik rani, wim wi siyiu biye sima nisiimauuwi. Kimiir kwoinim ti kisina haigi. Ti iikamim simiir kwoinan kipi nwo. ⁴¹ Mi taka iya iikamim Pita siir yai aiir wakaeyokiyim mi sima ina yaingwo tibmiikeyim mi op ina baptaisim. Mi ti iikam hoimgakim kasa rani, 3,000 kim. Iriig. ⁴² Tiki iikamim simiir puim bi nhakiukim. Nningaka. Mi simiir kwoinim simiiramar naingwokwonanaekim. Aposel kamim sima boinmimauuwim diminpai diminpaiyim simiir Adi Komii siirim in i ripar boin wadieyim. Mi sima, sima sima swoki inkansiis ankansiisnam mi nae iripa sima mi aeyim iripi hiriinan.

Ti siyiu miyyikin iikam winim naingwo tibmiiyim simiir siyugin.

⁴³ Mi aposel kamim sima dimin komii komiiyim kasa biri tirkim. Mi sima kigim mi sima ini wara yanaakiyim. ⁴⁴ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ini om whiruwar waiyim. Mi simiir digworaekwowim nwiruwanini gin biri nwokim. Nningaka. In simiir ombudni inigar ywowim. ⁴⁵ Mi iikam nhirim umir digworaekwowam whaowaeiyim mi sima simiir digworaekwo hoimgakim mi simiir nuin pi iikam nhirmi niyopmauugi sim sainim mi ti digworaekwowim simiir umirim nwiruwanini gin bi nwokim. Nningaka. In simiir omkakni inigar ywoim mi inkam nwirkin umiram mi whaowaei mi sima siirin pa mi hauugi. ⁴⁶ Mi inokinokin sima Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir haingiriyiu onanaekim. Mi sima pi simiir omaka simiirar nii idwodwokai aeyarkaki. Mi simiir mhai kwoinim ini wadieyar ywokiyim. Dimin whirkin bi tirkikim mi sima ini maingimainga ywokiyim. ⁴⁷ Mi sima Adi Komii siir inigin ha mi hainanim mi siirin ina mi boin wadiekiyim. Mi iikam nhirim sima boin, ti iikamim, iikam wadie imairgim. Mi iikam nhirim Biyan Inkam Komiiyim siir yai aiir wakaeyim mi simiir kwoinim ina kisina haigiyim mi sima ini naingwo tibmiiyan iikam ywowim. Mi sima ini iripa ywowim yapa yapa biri nwokim. Iriig.

3

Inkam nwirin iga biyeyin mi mhoiya ini wadieya ywokiyin

¹ Mi Pita, Jon sowa igwir naiowaka biyeyin nad nwowamin mi sowa ina yapamtibwo. Mi naiowaka sowa Adi Komii siir omaka saiir yapninopkainam, nhwo kwisam. ² Mi inkam nwirin om komii Jerusalemanin siir iga miyyik rani. Mi siir apua saeya naokainakiyin siirin hiriinanar naokainakin. Siir iga miyyik rani. Inokinokin sima siirin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir omaka ano hir kikinuu idwogikikin. Mi ti anowin siir inigin wadiekin. Tiki inkamin siya hindara priikau priikauwikin iikamim iki Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir niyamiiyim umir digworaekwowam simiiram. ³ Mi tiki inkamin iga biyekakin mi siya Pita Jon sowa siir kigwinin sowa Adi siir omaka saiir namo mi siya ina sriwinin umirim sowa. ⁴ Mi Pita sowa Jon ini tiki inkamin ini siir ywokwo kaonanaeyo. Mi Pita siya boinki, kira kiririr kaoki. ⁵ Mi tiki inkamin siya ha kaokiyin mi siir kwoinin hinina yaingwoki pi kara kwaeyae kaowi mi kariirin pi umir sowa hauwi. ⁶ Mi Pita siya boinki, ao! Kara umir karamaeka. Nningaki, nningaka. Kara diminin, whira nwowi pi kiririr hauugi. Tiki diminin biyan diminkin. Mi Jisis Kraisin om Nasaretanin siir kirieya mi kira ha dinsiin apririrki. ⁷ Mi Pita siya tiki inkamin iga biyekakin siir ina aiir ini onkwo kininsiin okwoki. Mi siya biri kimiminkikin ina yinsiin okwotidwokiyein mi siya ina yapnamin. Mi siir ogmwo paimwowim biri naptidwomwoknamkin. Nningaka. In wadieyar ywonamim. ⁸ Mi siya ini wadieyar yinsiin okwotidwok apnamin. Mi siya Adi Komii siir omaka hiriirin ini sowaka yinkin apninopkainamin. Mi siya ina yopnatkiigi boinamin, hae! Adi Komii kira wadiekin.

⁹ Mi iikam whiekakim sima siir kigiyim siya napririramın mi siya ini Adi Komii siir inigin siirar hainan yokiyokigiyamin. ¹⁰ Mi tiki iikamim sima bidi yinokninkinim tiki inkamin umirim priikau priikauin mi siya. Adi Komii siir omaka saiir omaka anoin siir niki idwokin. Mi tiki anoin siir inigin wadiekin mi sima ini wara yanaakiyim ti diminin siir tirkiyin. Iriig.

Pita siya yai Adi Komii siir omaka saiir boinmimauugin.

¹¹ Mi iya ti inkamin siir ina Pita Jon sowiir nonkworinuwın mi iikam whiekakim ha niwitnaniyim, ini simaka yamwoniyim. Mi sima imii imii simaka yınkin apninopkainamim ta maeyau haimiyya hugripkikikaiya Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir omaka yainau hir. Mi ta maeyaua saiir iniga Solomonka. Mi sima ini kakakar ywokiyim ti inkamin siir nini kigiuwim. ¹² Mi Pita siya kigwinin mi siya iikamim simiir boinwin, kima Isrel hiran iikamim kima kakak dimusi nwokikim ti dimin iirsiyin? Mi kima kririir dimusi kaowaiyuwi? Kima ha naingwokim kririir kirieya saeya niuwi? Mi kririir siyu miyikin siya niuwi? Niingaka. Kririir kirieya saeya bi tirkikin mi tiki inkamin ha bi napririrkin? Niingaka, niingakanga. ¹³ Jisis siir kirieya saeya nwowaiginugigin ti inkamin wadie. Mi krimiir brogaeyim Ebrahim, Aisak, Jekop simiir Adi Komiiyin iriipi hiriinan Jisis siir inig iirar mi hainankin. Mi Jisis siirin kimar kwikropkikim Pailat siirimin, siya nisomaowam. Mi Pailat siir kwoinin siir nikropkiyamar tirkin. ¹⁴ Mi wim kima inkam miyikin siir boriisop. Kima inkam biye siir nikiunam naingwokim. Ti inkamin digimii kima haimriiyuin inkam biye rani, inkam wadie ieyairgin. Siya dimin whir biri tirbusrankin. Niingaka. Mi kima ti inkam nwirin inkam nisomaakiyin mi omaka huyokiyokaiya saiir nwokaiyin mi kima kimidiniya siir yikuana. ¹⁵ Mi kima ti inkamin kwoin miyikin inigak nwowaiginuwiyin inokinok nwokripkaigiyamiyin krima siir yisomaoki. Mi siirin ini Adi Komii siyar swoki kininsiin idwokiyin ie hirankar. Mi Jon krira siir bidi kigiyin. ¹⁶ Mi Pita, Jon sowiir yaiya tasa niki ama. Jisis siir kirieya saeya kininsiin okwokin tiki inkam iga biyeyin. Kima siir bidi kigim mi siir bidi yinokninkinim. Siya wadie asi nwokin naingwo tibmiyya Adi Komii siya hauugiya kririir mi siirin wadie saeya nwowaiginugigin.

¹⁷ Hae! Tiki iikamim, kima biri ninokninkinkim tiki hiriinan siyuin kima tirin. Mi kimiir yaowaeyim sima biri mi ninokninkinkim. Niingaka. ¹⁸ Biyya profet kamim sima winkiya Jisis siya wi hik sipi haii mi siya wa naonami. Mi ti digworaekwo whiekakim biyya sima winkyim, yim Adi Komii siyar tirkikim. ¹⁹ Pita siya nu Isrel hiran iikamim simiir asi boinkikin, kimiir kwoinim ti kisana haigi mi Adi Komii krimiir Wanin siiram daingwo tibmii. Mi krimiir dimin biyeyim wi siyar ninak itkiigigi. ²⁰ Mi Adi Komii siir kirieya wi krimaka asi nwowi. Mi Adi Komii siya Jisis siir nikropkii mi siya wi krimaka namwoni. Tiki inkamin biyya siya niki imbinin siyairgin, Mesaia. ²¹ Mi tariinanin Jisis siya ini ninomor kou hirar niki idwo kaowin. Siya minam niki idwo kaowi ti digworaekwowim win kina nimbiamkiyim. Mi siya nua tiriirin wa swoki iti. Biyya Adi Komii siya profet kamim simiir hurworwokai haiginugim. Yim sima ini saiirar mi boinmimauuim. ²² Mi Pita, Jon sowa ina niki boinyokiyokiyamwo. Moses siya hinina boinkikin, wi Adi Komii siya nokmwın okwo haiginuwi kimiir inkam nwirin profet inkam nwowam. Ta siya mi okmwın okwo haiginuwa mi ta siya mi ikropkiya kariir saiir hiriinan. Mi digworaekwo whiekakim siya boinmimauuwim kima sibgu wakaeyoknam. ²³ Mi iikam whiekakim ti profet inkamin siir yai wakae karamae nwowim mi simiirin wi Adi Komii siya tirki mi sima wa naokaoki. Mi sima wi iki Adi Komii siir iikam nhirim simaka nwo rani. Niingaka. ²⁴ Mi profet Samyuel mi profet kam nhirim siir mhoi nit ima sima boinki, tiki digworaekwo whiekakim wi simbi nimbiam tariinanin. ²⁵ Kima ti iikam whiekakim kima profet kamim simiirarar isidgim. Adi Komii siya nimbini tibmiikikim kimiirin. Mi kimiir isidin siir inkam nwirki niuwi wi siya whin diriraerar haiginuwami iikam whiekakim, omom omom anim simiirin. Adi Komii siya ta yaiya

kimiir brogaeyin Ebrahim siir boinmimauugikin. ²⁶ Mi Adi Komii siya Jisis siirin Isrel krimiir isidin siir waraur yikropki biyin, kimiir whin diriraerar haiginuwam mi kimiir kwoin imiir kisina haigiyam dimin biyeyim kima tirim simiir si. Iriig.

4

Mi Isrel hiran inkam komii komiiyim sima yikropki Pita, Jon sowiirin omaka huuyokiyokaiya saiir hiriir sowiir huugripkikikaiyam.

¹ Iya Pita, Jon sowa yaiya niki boinmimauuwo iikamim simiir mi pris inkamim mi inkamin Adi Komii siir omaka saiir biyanin mi Juda iikamim naokaowim mi ha ninsiin idwowim simiiram naingwo tibmii karam nwowim mi simiirin hinina dapikim, Sadyusi. Mi sima sowiiram in okakar namkim. ² Mi tiki isidin sima ini owu io komiia Pita, Jon sowiir ta sowa boinmimauuwa yaiya iikamim simiir ta Jisis siya naonama mi siya swoki insiin idwowa ie hirankin saiirs. ³ Mi sima sowiirin naiowar kaeyokairibim iya biyeyin nad nwowamtibin mi ini ii aeyar pirinkiyakwoka. ⁴ Mi iikam nhirim sima taka sowiir yaiya saiir wakae digiyim mi sima ina yaingwo tibmiigiyim Adi Komii siiram. Mi kamim naingwo tibmiiyim sima iriparin 5,000 kim. Kasa rani. Iriig.

⁵ Mi igwir nugakin bi nwowi kamim mi Juda simiir isidin siir biyan inkamin mi kamim Adi Komii siir siyu komii ninokninkiniyim sima ha nitim, sima om komii Jerusalem hirirar yamwoni, ⁶ Ananias saikar. Prismi biyan inkam komiiyin mi Kaiafas mi Jon mi Aleksanda sima tiki biyan inkam komiiyin pris siir isidin mi yim sima wara yinkan am om komii Jerusalema hiriirin sima hirira yaninkiniuwim. ⁷ Mi sima Pita, Jon sowiir yikunaki. Mi sowa ha nito ini simaka yamikwoniyim. Mi sima sowiir sriigi, nhinir kirie aka inkam iga biyeyin siir haiswoniskigiya. Mi nhinir inig ikin ti diminin kowa tirin. ⁸ Mi Adi Komii siir naeyuin Pita siir pu ara naninkiniuniyim mi siya simiir boinki, kima inkam komiiyim Isrel hiranim mi Juda simiir isidin siir biyan inkamim ⁹ mi kima kririir srii? Ti dimin kibiyin krira tirkiyin ti inkamin iga in ninsimsiriun siir mi siya wadie panina nwokikin, ha? ¹⁰ Kara kimiir boinkii, Isrelan inkamim simiir warar ninkin boinkii, kima siirin inar kigim ti inkamin iga in ninsimsiriun siya isi wadieyar nwowin. Krira ti diminin Jisis Kraisin om Nasaretanin siir inig iir tirkikin. Mi kima Jisis siirin paeyin hiniya nioninkinin saikar ninkin irinugigin mi kima ina yaka isom aokiyin siirin. Mi Adi Komii siya siirin ie hiranka swoki kininsiin idwowin. Mi ta hiriinan kirie kaimwowa mi tiki inkamin wadie saeya nwokikin. ¹¹ Mi Jisis siya ini siiya omaka miriyyin ini siir hiriinan ywowin. Yokwo Komii saeya hinina boinkika, wim kima ini inkamin omaka miriyyin ini siir hiriinan ywowin.

Mi wim kima ti siyan omaka kougounanin siir nonkwo miriyyim pi boriisopi. Mi kima siirin ini digiumii haimriiyugigim. Adi Komii siya tirkikin ti siyan omaka kougounan.

¹² Mi krimiir dimin biyeyim wi inkam nwirkin swoki inak itkiki rani. Mi krima inigak wa swoki o rani, inokinokin. Nungaka. Jisis siyairgin. Inkam nwirkin krimiir dimin biyie simiir ninakim dig bi nwowikin. Nungaka. Jisis siir inigin wadie siya nwowaiginugin. Inkam nwirki bi nwowaiginugin. Nungaka. Pita siya hinina boinkikin.

¹³ Iya kamim siyu komii ninokninkiniyim. Kaunsil, sima Pita, Jon sowiir kigwino sowa yai nokwo boinmimauuniyo mi sowa biri nididko yaowae komiiyim simiirsiiyin. Mi sima ina yinokninkiniyim Pita, Jon sowa biri swoki skul miminko. Sowa ninokninkinkak rani. Mi sima hinda asi nanaakikim. Mi sima hinina naingwokim sowa Jisis saikar nwoko mi sowa yai boinmimauusiiyin paninsi yididsi. ¹⁴ Mi sima kigwin ti inkamin siir iga inin ninsimsiriunamin sowa diriraerirkiyin. Mi sima sowiirin yaigak paninsi ywosi. Ti inkamin iga in biyeyin siya ini sowiir kingiin hir yokwowin mi sima hiriinansi nwokim. ¹⁵ Mi sima yikropki Pita, Jon sowiirin idwowiya hiriir kamim

siyiu komii ninokninkiniyim, kaunsil, omaka saiir akpitga hir yani okwo iu. Mi sima mhoiia ini sima sima swoki boinkiyim sowiirin. ¹⁶ Mi sima boin, krima wi paniina tiri tiki inkam nwisowoiir? Sowa dimin komiiyin whira yiniskii. Mi iikam whiekakim om komii Jerusalemanim sima kigin mi sima wakaeyin mi sima ina boinim, krima wi paniina haigiprakaii? ¹⁷ Krima pi boriisopi ti diminin siya nhinkii mi wi iikam nhirkim pi wakaesi. Mi sowiirin wi krima boinikiduwu. Sowa ta Jisis siir yaiya saiirin hiri kipi boinmimauunanae. ¹⁸ Mi sima ina swoki ikunam Pita, Jon sowiirin. Mi sima sowiir boinikiduki kowa Jisis siir inigin wi kipi swoki boin nhinkimimin. Wi nunga dwoiuguski wi kipi nisiisiimauu. Nungaka.

¹⁹ Mi Pita, Jon sowa ina yowarkii boinkiyo simiir yai aiir, kima kima tiki aingwo hidna. Krira wi Adi Komii siir yai aiir nasi wakaeyoknaei krira niki inokninkin tani. ²⁰ Ni krira kririir yaiya wi pan tani. Krira wa boinmimauuwi iikamim simiirin digworaekwo whiekakim krirar kigim mi krirar wakaeyim. ²¹ Mi sima yai paenan haningin yiu mi ina boinim, duguski, wari inkam nwiswo yopi nami. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim, kaunsil, sima ini sowiir tioni siyiuam whaowaeyim. Mi sima ini tiki iikam whiekakim simiirsi yididgiyim. Adi Komii siir inig iir hainankiyim. Mi ti inkam iga biyeyin siir bidi kigiyin, iga siira wadie nwokiya mi sima asi naingwo tibmiigim. Mi sima asi nididgim sowiir tiosiyin. ²² Mi tiki inkamin Pita, Jon sowa haiswoniskiiyiyin siya adi yaowae komiigin siya yinisim tani. Mi ti inkam iga biyeyin siir biewiyim tari kam nwis, kwis kwoim nanairgim. Iriig.

Kamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim sima nhwo minam kwiskim Adi Komii siir kirie aiir haiyim.

²³ Mi iia sima Pita, Jon sowiir duguskiya mi sowa ina swoki haiyug apnamo sowiir nomiiyauim simiir naboimamauuamim ti diminin sowa tirin siir. Mi prismi biyan inkamin mi kam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim sima sowiir boinki. ²⁴ Mi tari Pita, Jon sowiir nomiiyauim sima ta sowiir yai aiir wakaewinim mi sima ini kwoin whirua ywokiylim. Mi sima nhwo ina kwisboinkiyim Adi Komii siirim, hae! Ti Biyan Inkam Komiiyin kirar nonkwokwokim ninomor nu mi whi komii aka mi tiki digworaekwowim, nu tir nwowim kinakinar nonkwokwoswokim. ²⁵ Biya kiriir naeyuin, yai kwira siya boinkika krimiir brougaeyin Devid siir, kiriir mi iriiriyin siir. Devid siya hiriinan bidi boinkiyin,

tiki iikamim sima Judan iikam tani. Mi simiir kwoinin haugihauga dimusi whiyiekim?

Mi sima ti iikamim iikam nhirmi tirbuam dimusi naingwokim, ha? ²⁶ Mi inkam komiiyin omom omom kigriraowiyin mi kamim bi nwowi ikim sima maeyau kwiruwa ywomim. Mi sima Adi Komii siya nimbinkiyin Mesaia mi inkamin siya. Sima sowakar nintiwam tiri. Devid siya hinina boinkikin.

²⁷ Mi nhwo sima kwisboinkiya yaiya ta saeyairga niki amyokiyokiiya. Hiipa! Taka yaiya, yai kaimwoka. Mi tariinanin ta saeya nimbiyama. Herot mi Pontias Pailat mi iikamim Juda iikam tani ikim mi Isrelan iikam ikim, sima om komii Jerusalem hirirar yamwo ium. Sima minam haingiriyuiugim ti inkamin kira nimbinyiyin Mesaia, ti miyan inkam kibiyin Jisis siir nisomaowam. ²⁸ Mi sima iripa yai hiriinanam haingiriyiu boinaikim, ta yaiya biya kirar boinkiya saiir tiram. Mi sima tariinanin saiir tiram naingwowi.

²⁹ Mi kira ti biyan inkam tapa kira bidi kigiyin, yaiya sima ninii nintowa. Mi kiriir kirieya krimiir whauugi kiriir miyan kamim mi krima wi simiirsi nidid rani, kiriir yai aiir boinmimauuwim. Nungaka. ³⁰ Kira kirie krimiir whauugi iikamim makakim simiir ninimniskiiyam. Mi kira krimiir hauugi mi krima wi mi prasae mirii rani. Jisis siir inigin kiriir miyan inkam miyikin, sima Adi Komii siir boinki. ³¹ Iia sima nhwo kwis digiyim mi ini sima kinankugiyim, ta omaka ninii hanin nitkiya mi ini praprasa kinkiya. Mi ti Adi Komii siir naeyuin ini iikamim simiir yapa yapa pua yaninkinuium mi sima ini Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauuwim mi tiki iikamim sima biri nidigim. Nungaka. Iriig.

Iikam whiekakim siiram naingwo tibmiyim sima ini kwoin whiruar ywowim.

³² Mi iikamim naingwo tibmiyim, sima ini kwoin whirua ywowim. Inkam nwirin ha bi boinikin ti diminin kariirairgin. Nningaka. Mi simiir digworaekwo whiekakim ha biri boinikim nwiruwaniyim. Nningaka. Simiirin pi sima ombudka wokiyok haii.

³³ Mi aposel kamim sima Biyan Inkam Komiiyin Jisis ie hirankin siya ninsiin idwowa saiirin nididmir nididmir biri boinimauugim simiirin. Nningaka. Mi Adi Komii siya simiirin hiriinansi kirie haiginiugin. ³⁴ Mi simiir inkam nwirkin dimin whiram paninsi whaowaesi. Dimusi rani, simiir nhirim nu digworaekwo omakakin ninkiniuwiiyim pi sima nokmwirin saini inkam nhirimi. Mi sima umir pa haii ti digworaekwo imiirsi. Mi sima ti umirim pi ti kamim digworaekwowim whaowaeyim pi simiir hauuwi. Mi simiir inkam nwirki dimin whiram paninsi whaowaesi. ³⁵ Mi ti digworaekwo whiekakim simiir umirim sima pa hainani, aposel kamim simiir hauugikim mipi sima hid hauuami kamim digworaekwowim whaowaeyim simiir.

³⁶ Mi inkam nwirin om komii Jerusalem hir nwokin, siir inigin Josepkin. Mi kimidiniya aposel kamim sima swoki kisina dap siir inigin Banabas. Ti inigin siir inig tipmwowin kaoprigi okwowikin. Mi siya Livaini isidgin mi siya nu Saipras hirankin. ³⁷ Siya iriipi nugakairgin. Mi ti siir nuin ini inkam nwirkin sainin mi ti nuin siir umirim siya ini aposel kamim simiir ini hauugikin. Iriig.

5

Ananias Sapaira sowawaiyairgo

¹ Inkam nwirin Ananias nikiuwiiyim mi siir wig aeya Sapaira, sowiirwai nuin ini inkam nwirkin sainin. ² Mi Ananias siya umir haimeiiyim ini siyar yonkwonaowidin. Mi siir wiga saeya bidi yinokninkina, ti umir haimeiiyim saiir kam ieya hainaowidin. Mi umir haimeiiyim siya haipirugigin, siya ha hainamin, ini aposel kamim simiir ini hauugikin, ti umir haimeiiyim. ³ Mi Pita siya Ananias siir boinki, kiriirin yiu bibiyie whiekakim simiir biyanin, Setan, siya nipiyaokinamkin mi kira Adi Komii siir naeyiu iir asi niksisaekin. Ti nuin siir sainin umirim mi haimeii ini kirar hainaowidin. Mi kira hiriiran dimusi tirkin? ⁴ Biya tiki nuin kiriir inigin nwokin. Mi kiriir kwoin ieyar naingwo prihauugikin, umir hai yamin. Mi ti hiriinan kwoinin, kiriir dimusi nimbiamkin? Ni kira inkam ara bi niksisaekin. Nningaka. Ni kira Adi Komii krimiir Wanin siir warar niksisaekin. Pita siya hinina boinkikin. ⁵ Iya Ananias siya ta yaiya Pita siya boinkiya saiir wakaeyin mi siya ina yakai aonamin. Mi kamim ta yai aiir wakaeyim, sima ina yididgiyim. ⁶ Mi whranim ha nitim, siirin ina ini kog hainakiyim. Mi ina hainamin mi sima siirin ina ini haingikaigikim.

⁷ Mi mhoiia Ananias siir wiga ina yita. Mi saeya biri ninokninkinka, sima saiir kam iir haingikaiyim. ⁸ Mi Pita siya Sapaira saiir sriiwin, kiriir kamim ti nuin siir umir whiekakim siir sainim ini krimiirara hauuswokiyim, aniya? Mi saeya ina yowarkii boinkiya, ihi. Mi saeya ya pi niksisaeka. ⁹ Mi Pita siya saiir sriiwin, nhinga boinkin, kowiirwai kwoinin whirua nwoki iskiyim ti dimin iir tiramin? Kowiir kwoinin ha naingwokin, Adi Komii siya biri ninokninkinkin, aniya? Mi kowa Adi Komii siir naeyiu iiram dimusi kinankiugin? Wakae! Ti whranim kiriir kam iir nini haingikaigikim mi sima isi ano hir nokwowim mi sima kiriir kogainamam mini ienau swokini haingikaigikim kiriirin. Pita siya hinina boinkin. ¹⁰ Mi taka wiga biri kimiminkika, saeya ini Pita siir igmiiga kingiinar yaowakainama mi ina yaowigusama. Mi tiki whranim ina yapninopkainamim mi ina ini kigiim, taka wiga bidi yaowigusamkiya. Mi sima twowai ina haiyim, saiir kogainamim. Mi saiirin, ini saiir kamim siir kingiinar swokini haingikaigika. ¹¹ Mi iya iikamim naingwo tibmiyim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima ini mouni hanina siinkaokiyim mi sima ini nididkakar ywokiyim. Mi iikam nhirim yim iriipi hiriinan ini mouni hanina mi siinkaokiyim mi ini kakak wara mi okiyim. Iriig.

Dimin kirie komii komii whiekakim ina yimbiyamim.

¹² Mi aposel kamim sima tirim dimin kirie komii komiiyim, iikam whiekakim sima bidi kigim. Mi iikam whiekakim naingwo tibmiiyim, sima inokinokin Adi Komii siir omaka haimeiyin hugripkikikaiyin, pi siir hirar nwowi. Mi ta maeyau haimeiya huuyokiyokaiya sair inigin Solomonka. Mi iya sima hir nwowiyim, simiir mhi kwoinim pi whiruwa nwo iski. ¹³ Mi iikam nhirim naingwo tibmii karam nwowim, sima boin simiir siyiuin siyiu wadiekin. Mi sima pi nididgim simaka paninsi yamasusi. ¹⁴ Mi iikam whiekakim ta yai aair wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiiyim. Mi ti iikamim sima ini Adi Komii siir iikamim simaka iripa isid whiruwar ywowim. ¹⁵ Mi sima iikamim makakmakakim, simiirin siyiuim om komiia namiyim, ini simiir hiriir hainamim. Mi nhirim sima hi idwo ini haiginu mi nhirim nibmir idwo ini haiginu. Sima hinina naingwokim, iya Pita siya tiriir napni mi siir aknaina pi krimiir namtkini mi krima pi wadieyar nwoki. ¹⁶ Mi omisisimim om komii Jerusalem siir kingiin nwowim, simiir hiran iikamim simiir makak iikamim ina mi hainamim, om komii Jerusalem hiriir. Mi iikamim yu biyieki ninkinukikaiyim yim sima ini warar mi inkin amim. Mi simiirin aposel kamim sima yinimniskii haiginugi. Iriig.

Aposel kamim simiirin ina yonkwobumbunin kin haiginuim.

¹⁷ Mi biyan pris inkamim mi Saidyusi kam ikim sima aposel kamim simiir mi aairam kigmaigim. Mi sima io asi nwokim simiirin. Sima hinina naingwokim, iikam whiekakim wi aposel kamim simiir yai aairara wakaei mi wi krimiir yai aair wakae rani. ¹⁸ Mi sima ina nhinamim, ini aposel kamim simiir ini onkwoium. Mi simiirin omakanau hir ini hugripkikikaigig. ¹⁹ Mi tapa niyaka Adi Komii siir paekwosim nwirin ina yuunainiyin ta omaka aposel kamim simiir, kiyitkaigaigiya sair omaka ano in siir ini haiwaoki. Mi sima ina yapnaniniyim idowiiya tiriir. Mi Adi Komii siir paekwosim ieya boinki simiirin. ²⁰ Kima taka Adi Komii siir omaka sair kwapiiyam, siir yayim iikamim simiir tini boinmimauuu. Mi siyiuin kwoin miyik haiyin simiir diisiisimauu. Adi Komii siir paekwosim siya hinina boinkikin. ²¹ Mi aposel kamim sima ti Adi Komii siir paekwosim siir yai aair wakaeyim mi sima nugakar yamyakwok Adi Komii siir omaka sair. Mi sima siir yayim, iikamim simiir ini boinmimauuu. Mi iya sima yaiya boinmimauuwa mi ti Saidyusiyan kamim mi biyan pris inkam ikim mi Isrelmi isidin si inkam komii inkin sima ini maeyau kwiruwa ini owiuwim. Mi sima kamim yaii niniyim, simiir yikropki sima nini ikunakiyim, aposel kamim simiirin. ²² Mi kamim yaii niniyim, sima ha namim omaka aposel kamim simiir hugripkikikaiya sair simiir ninkikwonanakiyam mi sima hir biri nwokim. Mi kamim yaii niniyim, sima asi swoki amkim mi ini inkam komi komiiyim simiir ini boinmimauuwim. ²³ Mi sima boin, ano bidi haiginokoukripkaigigin. Mi krima ti kamim omaka hugripkaiya sair kigriraowiyim simiir ini kigu. Yim sima omaka huuyokiyokaiyim, simiir omaka anowim simiira nokwo kaoirkaki. Mi krima anowin ha nini haiwaoiuwin, simiirin inkam nwir biri haiwao kigim. Niingaka. Ini omaka niinga niinga haiwao hinsisirkiiyim. ²⁴ Iya tiki inkamim, Adi Komii siir omaka kigriraowiyin mi biyan pris inkam ikim, sima ta yai aair wakaewinim mi sima ini warar yanaawinim. Sima biri ninokninkinkim, iya ti dimin ieya nimbiyamim. ²⁵ Mi inkam nwirin siya ini kignaki mi siya ina ini boinuin simiirin, kamim kima hugripkikikaigaigigim sima isi Adi Komii siir omaka sair nokwokai boinmimauuim, iikamim simiir. ²⁶ Mi biyan inkamim Adi Komii siir omaka sair kigriraowiyin mi siir isidin, siir whinmriiyin sima yamswoki aposel kamim simiir swokini kiyitnimnir hainakiyam. Mi sima simiirin nhimbwonhimbwo bi kiyitnimnir hainakikim. Sima ini iikamim simiirsi yididim. Dimusi rani, simiir kwoinim hinina naingwokim, nimbii siyani sima pi kaiyimikisi. Iriig.

²⁷ Mi sima ha nikunaniyim, ini kamim siyiu komii ninokninkiniyim kaunsel simiir whwonkam ida ini okwoniyim. Mi biyan inkamim pris siya simiir srii. ²⁸ Biya krima

kimiirar niki boinwakaekikim. Kima Jisis siir yaiya hirihirii kipi boinmimauunanae. Mi wim kima krimiir yaiyaka nantamyiriyirnamkim. Mi yai ina swoki boinmimauuamim, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim simiir. Mi wim kima simiirin hinina nini boinmimauu Jisisin krima mi isomaokii. Sima hinina boinkim. ²⁹ Mi Pita siya mi aposel kam nhirima, sima ina yowarkii boinkiyim, Adi Komii siir yaiya kou ini saeyar ywowa mi kima saiirara wakaeyokna iski. Kimiir yaiya saiir aowa ywokaiya. ³⁰ Mi kima Jisis siirin paeyin hiniya nironinkinin saika yinkin irinugi mi siya ina yaonamin. Mi krimiir wanwiyaeyim simiir Adi Komii siya swoki kininsiin idwonaowid ie hirankin siirin. Mi siya tariinanin ini krimiir Adi Komii wara ninkin owin. ³¹ Mi Adi Komii siya yikiunainam Jisis siirin ninomor kou hirir. Mi siya ini Adi Komii siir ina iniiga saiir kingiinar yaka kinmasu idwowin mi Jisis siya krimiir Biyan Inkam Komii gin. Mi siya argin krimiir dimin biyeyim simiir ninak itkigigiyin. Mi nu Isrelmi iikamim, simiir mhi kwoinim pi siyar kisina haigi mi simiir dimin biyeyim pi Jisis siya ninak itkigigi. ³² Ti digworaekwowim krima kigpriginim mi krima ini whinboinan kam ywowim. Mi Adi Komii siir naeyuin iriipi hiriinan, ha mi whinboinikin. Adi Komii siya siir naeyuin minam hauugikin, iikam whiekakim siir yai aiir wakaeyoknaim simiiram. Pita siya hinina boinkin.

³³ Sima ta yaiya saiir wakaekiya simiir kwoinim ini hauugihauuga whiyekiyim, aposel kamim simiiram. Mi sima simiir nisomsom aowam asi naingwokim. ³⁴ Mi inkam komii nwirin Farisi simiirgin siir inigin Gamelielkin. Tiki inkamin siyu komii ninokninkinikin. Mi iikam whiekakim, ini siir inigin siir hainankiyim. Mi Gameliel siya omaka yai nidwokai wakaeya, saiir omaka yainau hir yinsiin okwokai boinki, kima wari aposel kamim simiirin idwowiya dinkikwona apniyam. ³⁵ Mi ti inkamin siya kaunsil kamim siyu komii ninokninkiniyim simiir boinki, kima ti nu Isrelan kamim, kima sibgu mintirao, diminin kima tiram naingwowin ti kam imiir. ³⁶ Mi biya inkam nwirin Tiudas nikiuwiyin, siya hinina boinkin, karaigin biyan inkam komiiyin. Mi iikamim kamairim kam nwir 400 sima ini siir isid ywowim. Mi mhoiya siirin kam nhirkim sima yisomaoki mi siir isidin ina yidam ninoopkiyim mi siir miyiyim ina yikigiyim. ³⁷ Mi mhoiya Judasin om Galiliyanin siya ina yitin. Mi taka ii hinina iikamim simiir inigin saiir winamkim gavman siya. Mi tiki inkamin Judasin siya iikam kasa biri nikiunakin, siir siyu iir napam. Mi siirin iriipi hiriinan, ini kam nhirim sima yisomaokiyin. Mi siir isidin ina yidam ninoopkiyin. ³⁸ Mi wim kima wara kam nhirim simiirin kipi nisomsom aoki. Kima simiirin hinda kigninkinki. Mi taka miya inkamni inig ara hainanikiswo mi wa pi yikigiyin. ³⁹ Mi ta miya Adi Komii siirgi niuwi mi inkamki ta miya saiir nikiduim wi dig nwo rani. Nningaka. Kima wi inkam tio rani, kima wi Adi Komii siirar tiowi. Gameliel siya hinina boinkin kaunsil imiirin mi yim sima ini Gameliel siir yaiya mi wakaeyoknaim. ⁴⁰ Mi kaunsil sima yikiunaki, aposel kam imiirin. Mi sima simiirin ha tiokiyim mi sima ina yuguskiyim. Mi sima ina boinkiyim, kima ha dam! Mi kima Jisis siir inigin pi kipi swoki apboinmamauwam. ⁴¹ Mi aposel kamim sima kaunsil simiir haiburgigim mi sima ina yamim. Mi sima ini hindara boin maingimainga namim. Mi sima boin, ini wadeyar mi owin krima Jisis siir inigin hik siira mi haiyim. ⁴² Mi inokinokin sima yai pi Adi Komii siir omaka mi iikamim simiir omaka ikim, pi simiir hir boinmimauwi. Jisis siya argin, Mesaia ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin siya. Iriig.

6

Mi sima kamim iriyyar nwisa yimbin aposel kamim simiir whin miriyyim

¹ Mi taka iya Jisis siir isidin ini komiiyar yoraraowamin. Mi Judan iikam nhirim nu Grik hir nwowim, io sima ywo Judan iikam nhirim nu Isrel hir nwowim simiirin. Mi sima io dimusi biri nwokim, Isrelan isidin sima wig igabae nningam Grik hiranim, simiirin sibgu biri kigiraokim. ² Mi ti aposel kam iuur nwiso sima, kamim kigna diriraerariyim

simiirim asi nikiunakim. Mi sima boin, nim wi Adi Komii siir yaiya saiir pi haiburgikisi, nae hidamin. Yio ti siyiu hiniinin yio miyik rani. ³ Ti nomiyauim kima kamim iriyar nwisa tiki hansran hainaki krimiir isidin siir kam nhirim simiir ta miya, wig igabaemi hidauwiya nae saiir kigriraowim. Mi ti kam iriyar nwiso Adi Komii siir naeyiun simiir ti inkiniukikai. Mi sima ninokninkin inkam dwo. ⁴ Mi nim krima inokinokin nhwo ara kwisnanaei, iikamim simiir boinmimauuwim, Adi Komii siir yai aiir. Ya ta hiriinan miya, ya krimiir miiga. ⁵ Mi iikamim naingwo tilmiiyim, iya sima ta yai aiir wakaeyim mi sima boin, ta yaiya, yai wadieka. Krima ini maingimaing wara nwowim. Mi sima Stiven siir yimbin, inkamin Adi Komii siir naeyiugin ninkiniuwim. Mi kam nhirim sima nimbinim simiir inigim hiniin hiniingim, Filip, Prokoras, Naikena mi Taimon, Pamenas mi Nikolas. Nikolas siya om Antiok hirankin. Biya siya Juda simiir isid biri nwokin mi tariinanin siya simiir isid bidi ywowin. ⁶ Mi kam iriyar nwiso ha nimbingiyim mi simiirin ina yikiunaniyim aposel kamim simiiram. Mi ina simiirin ha nonkwokiyim simiir mi sima Adi Komii siiram in srigiyim.

⁷ Mi Adi Komii siir yaiya maeyau kwiruwa biri nwoka. Niingaka. Hinda tinda bidi yiniyokiya. Mi Jisis siir isidin om komii Jerusalem hiranin, ini hoingakar yamwoiim. Mi prismi isid komiiyin, simiir mhi kwoinim ina yinkpit haigigiyim. Iriig.

Juda inkamim sima nokwoyokaigim Stiven siirin.

⁸ Stiven siya inkam imiirsi naingwoyimi yok prasae biri kinkin. Mi siya iriipi hiriinan kiriekak. Mi siya dimin kirie komii komii whiekakar mi tirikin, iikam imiirin. ⁹ Mi Stiven siya Adi Komii siir yai aiir boinmimauuin mi iikam nhirim saikar yinkinwamwarkii boin. Mi iikam nhirim saika boinim, Juda inkamkim. Mi nhirim nu haimii whirin Sairini hiranki nitkim mi nhirim nu Aleksandriankin nitkim. Mi nhirim nu Silisiankin nitkim mi nhirim nu Esiankin nitkim mi tiki iikam isid komiiyin sima Stiven saikar ninkinwaomwarkii boinamar tirkim. ¹⁰ Stiven siir yaiya ini saeya yokwonaowida. Mi simiir yaiya ini yikigiya. Stiven siirin kwoin miyikin Adi Komii siya hauugin mi siir yaiya asi nokwonaowidga. ¹¹ Mi sima kam nhirim simiir ini ikiunaki mi ina boinim, pi kima tini iksisaeyiu. Mi ti kamim niksisaeyim sima boin, Stiven siya Moses siir nigbumbugin mi siya Adi Komii siirin wara mi inkim igbumbu. Tiki kamim niksisaeyim sima Stiven siirin hiniina boinkim. ¹² Mi kamim priiyiksasaeyim sima kam adi yaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim, simaka ini boiniu. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiirin wara mini boiniu mi sima yai biye Stiven saika ini boiniu. Mi sima Stiven siirin omaka inkam komiugin nidwokai wakaeiya yai, saiir hiriir kiyitnimnir hainam. ¹³ Mi tiki kamim niksisaeyim mi sima niksisaeyim yaiyim simiir boinkikim mi tiki kamim sima ina boinim, inokinokin Stiven siya Adi Komii siir omaka saiir nigbumbuwikin. Mi Adi Komii siir siyiu komiiyin siir wara mi ikbumbu. ¹⁴ Krima bidi wakaekiyim siya hiniina boinkin, taka omaka Adi Komii siira, wi Jisisin om Nasaretanin siya tirbumbugi. Mi siya siyiuim Moses siya hauuwim krimiir, wi siya kisina haigini. Ti kamim niksisaeyim sima hiniina boinkim. ¹⁵ Mi iikam whiekakim ta omaka yai nidwokai wakaeiya saiir nwowim sima Stiven siir whwonkam iir kigiyim ini Adi Komii siir paekwosimin siir whwonkamnan ywokiyin. Iriig.

7

Stiven siir yaiga

¹ Mi biyan inkamin pris siya srigi Stiven siirin, ta yaiya kaimwowaing, aniya? Ta sima boina. ² Mi Stiven siya boin, hae! Kima ti nomiyauim mi ti inkam komii komiiyim kima ini wakaekiyim, biya krimiir brougaeyin Ebrahim siya nu Harana hiriir biri niki amkin. Siya nu Mesopotemia hirar niki owin mi Adi Komiiyin ninomor kouanin ina yimbiyamim siir hiriirin. ³ Mi Adi Komii siya boinki Ebrahim siirin, kira kiriir omin siir ti haiburgig mi kiriir pugan aka mi kira, kima iki nu kibi whirin si tini owiu. Tiki

nuin wi kara n̄isiimauu haigin̄iwi k̄iriirin. Adi Komii siya hin̄ina boinkin siirin. ⁴ Mi Ebrahim siya Kaldian iikamim simiir nuin siir haiburgigin mi siya ini nu Harana h̄iriir yamin ini hir yamwoiun. Mi iya siya nu Haran hir nwowin mi siir adwai biyeyin ina yaonamin. Mi Adi Komii k̄rimiir Wanin siya yikropki Ebrahim siirin ti nu kima nwo iir̄im. ⁵ Mi Adi Komii siya tiki nuin Ebrahim siir biri n̄ik̄iu iuguskikin. N̄ingaka. Siya hindira n̄ikumauu aekin siir nu tipmwo rani, siya haimiisima biri n̄ikumauugin. Tiki nuin ini n̄ingar mi owin. Adi Komii siya yimbingi siirin, mhoiia kara tiki nuin wi k̄iriir n̄ikumauu iuguskii. K̄iriir ȳinisisimim simiir wara n̄inkin iikumauugi tiki nuin. Ta iya Adi Komii siya n̄imbingiya, Ebrahim siya ȳinisisim karamaeya nwokin. ⁶ Adi Komii siya hin̄ina boinkin, k̄iriir ȳinisisimim wi iki om wh̄irni nuin k̄imiir kingiin nwo karam nwowin wi siir nwoami. Ebrahim k̄iriir ȳinisisimim wi kam nh̄irim simiir mi mirii. S̄ima wi mi n̄ingar mirii, wi umirkak nwo rani, simiirin. Mi kamim simiir k̄igr̄iraowi s̄ima simiirin wi siȳu miyiknan tir tani. S̄ima miriyyokiyokiyim biewiyim kamairim kamnwir (400). ⁷ Mi mhoiia ti kamim mi simiir k̄igr̄irao miriyyim simiirin wi hik hauugi. Iya kara hik simiir hauwi mi k̄iriir ȳinisisimim wi ti om iir haiburgigi. Mi s̄ima wi kariir mi aiir namiriini mi wi kariir inig iir hainani nu Isrel hirin. Adi Komii siya hin̄ina boinkin. ⁸ Mi Adi Komii siya Ebrahim siir n̄isiimauuin, siȳuin miois k̄it̄iyin, yio Adi Komii siya n̄imbingi ieya. Mi iya kima ti siȳuin miois k̄it̄iyin siir k̄igiyim mi kima pa ninokn̄inkin, kimaigim Adi Komii siir kamim. Mi iya Aisak siir naokaina Ebrahim siir ȳinisisimim mi iir̄iyar kwoimim namkiyim mi siya siir mioisa ina k̄it̄iyopnir haiya. Mi mhoiia Aisak siya Jekop siir ad ywo. Mi Jekop siya ini kam iur nwis̄o ini simiir ad ywowin. Mi yim s̄ima ini ti h̄iriinan siȳu kaimwowin miois k̄it̄iyin ini siirar swoki tirim.

⁹ Mi ti Josep siir nomiiyau iur nw̄irim s̄ima io siir ywo. Mi siirin s̄ima iyopmauugi kam nh̄irkim sainam. Mi s̄ima siirin wara ȳinkin īkunam nu Isiba h̄iriirin. Mi iya siya nu Isib hir nwowa mi Adi Komii k̄rimiir Wanin siya ini saikar ywowin. ¹⁰ Mi hikpai hikpaiyim Josep siir n̄imbiyamim mi siirin Adi Komii siyar wh̄inwokin. Mi ti hikpai hikpaiyim siir biri niyopakaiyugim. N̄ingaka. Mi Adi Komii siya hauu haigin̄iwi, kwoin miyikin Pero siir, nu Isib simiir inkam komiyyin simiir nu k̄igr̄iraowiyin siirin. Mi siya Josep siirin ini wadiyar k̄igr̄iraowin. Siya b̄idi ȳinokn̄inkin Josep siya ninokn̄inkin wadiakakin. Mi Pero siya siir asi nokmw̄in okwokin, biyan inkam komii nu Isib simiir nuin siir inkam komii nwowim. Mi inkamim mi digworaekwowim siir omaka nwo ikim, siya simiir biyan inkam komii wara ywowin. ¹¹ Mi nu Isiban iikamim mi nu Kenanan iikam ikim, s̄ima ini nae karamaeyar ywokiyim. Mi s̄ima m̄hi komii ina yaowa mi k̄rimiir brougae wanwiyaeyim naeism̄ bi swoki inkiuguna haimim̄inkim. N̄ingaki, n̄ingaka. ¹² Mi Jekopin Josepni adin siyar wakaeki naeyim ini nu Isib hir nwowim. Mi siya siir ȳinisisim ȳinkamiyim k̄rimiir wanwiyaeyim simiir yikropki nae imiir nini hainakiyam. ¹³ Mi mhoiia kwisaka s̄ima ina swoki amim. Mi Josep siya ha nam̄in mi siya ina ini boiniuw̄in siir yaowae imiir, kima b̄idi ȳinokn̄inkinim kariirin? Kimiir nomousim̄in, karaiḡin. Mi Pero siya ini wara k̄ign̄inokn̄inkin̄iyin Josep siir yaowae imiirin. ¹⁴ Mi Josep siya boinki simiir, wara k̄rimiir ad wai biyeyin Jekop siirin wara w̄ik̄iunani nu Isiba t̄iriir wit. Mi siir p̄ugana s̄ima wara w̄inkin it. Mi ti iikamim s̄ima ir̄iparin kamnw̄im iur ir̄iyara yimbiyam. ¹⁵ Mi Jekop siya nu Isiba h̄iriir asi namkin. Siya wi waibiyie hirar nwowim. Mi wi hirar nwoki aowim. Mi k̄rimiir brougae wanwiyaeyim mi Jekop siir ȳinisisim ikim s̄ima ini hir̄irar mi aowim. ¹⁶ Mi simiir p̄uis n̄inga ini simiir ȳinisisimim s̄ima swoki hainamim Ebrahim siya sainin nuin siirim siir haingikaiyam. Tiki nu Sekemin, Ebrahimkin sainḡin. Hemoni ȳinisisimim simiir nuḡin.

¹⁷ Biyarin Adi Komii siya Ebrahim siir boinkin, iya ti biewi kamair kamnw̄irim (400) dig nwokiyim mi siir p̄ugana nu Isib hir haiburgik mi s̄ima ina yamim. Mi tiki simiir iikamim ini hoimgakar ywokiyim. ¹⁸ Mi inkam komiyyin nu Isib hir k̄igr̄iraowin, siya b̄idi yaowin. Mi inkam komii nw̄irin ina swoki okiyin. Mi siya Josep siir mi

kibi aiir bi ninokninkin, siya whaowaeya nwokin. ¹⁹ Mi siya simiirin mi prasae bi hauugin. Nningaka. Mi siya simiirin ina yipimpar miimiyim. Mi mi komii komiiyim ina mi hauuin mi simiir yinisisimim hindara asi priiyitkikininisugim. Mi sima, simiir nimiiyaeni siyuam whaowae mi sima asi naokaonamkim. ²⁰ Mi taka iya Moses siir apua siir naokainakiya mi saeya siir adni omaka hir haigiprakaiyim bwanim whwoim. Mi saeya siirin mwii ina yapimuaeya. Ti yinisisimim yinisisim kibikin. ²¹ Mi Moses siir ad yopiyo sowawaiyin siirin hipiuin siir kikaiyugo. Mi sowawaiyin ina hainamin siirin mi sowa kimidiniya aumiinau hir ini kikaiyugig. Mi iya siya aumii aowa hir nwokaiya mi Pero siir yinisisim kopaka saeya siir kigin mi ini saeya hai namim siirin. Mi siirin ini saeya yimiiyaeyin. Mi siya ini sair yinisisimnana ywowin, ti yinisisimim. ²² Iya siya Pero siir omaka hir nwowin mi siya ina mwiriraraokiyin. Mi nu Isib hiran inkamim sima yowomwarkai haiginu nu Isib hiran diminpai diminpaaiyim siirin. Mi Moses siir kwoinin iki nu Isib simiir digworaekwo whiekakim simiir asi ninomokninkin digim. Siya inkam biye rani, inkam wadie ieyargin. Mi yaiyim siya boiniyim, siya biri kiyikriku boinikin. Nningaka.

²³ Mi iya Moses siir biewiyim kam nwisa namwoiim mi siir kwoinin ina yaingwokiyin an wi iki kariir isidin Isrel hiran iikamim wi simiir nini kignaki. ²⁴ Mi Moses siya ha napnamim mi siyar yapkigam nu Isiban inkam nwirin, Moses siir oman inkam nwirin siir nonkwobumbuninkini. Mi Moses siya siir oman inkamim siir whinintoin mi ti inkamim ini siya tioakiyin. ²⁵ Mi Moses siya hinina naingwokin kariir oman iikamim sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ta miya kariir nimbingiya. Siya minam nimbingikin. Isrelan iikamim simiir whinidamkiyim nu Isib tir nwowisi. Mi Isrelan iikamim sima hinin biri naingwokim. Nningaka. ²⁶ Mi igwir nugakin, Moses siya ina yapamyakwokin. Mi siya kigam, inkam nwiso Isrel hirankinaro sowa yaii ninii. Mi siya ti inkam nwiso sowiir yaii aiir yibirmiigi. Mi siya sowiir boin, kowa om whiruwaniarairgo mi kowa kowa yaii dimusi ninii? ²⁷ Mi ti inkam nwirin yaii bi niniiyim, siya yiriyu boinki, Moses siir yaiya sair mi siirin ina iyop isiskiyin. Mi siya boin, nhinga boinkin, kira krimiir yaowae komii nwowin mi krimiir mi hid miriiyam? ²⁸ Mi tari kira kariirin ii kira niki isomaokiyin nu Isib hiran inkamim siir hiriinanam swoki boini? Mi kariirin pi hiriinan swoki isomaokiyim, aniya? ²⁹ Mi iya Moses siya tiki inkamim siir yaiya sair wakaekiyin mi siya ina yidamkiyin, ini Midian simiir nuin ini siir yamwoiim siya. Mi mhoiia siya wig nokwonain mi siya yinisisim yinkamiyino nwisa iyoninkin.

³⁰ Mi biewi kam nwiso dig nwokiyim iya siya ti nu siiyin apa nninga siir nwowa. Mi igwira Adi Komii siir paekwosimim ha nitin siirim mi siya paeya paekikopim sim nimbiyama sair yainau hir yimbiam, mhu Sainai kingiin hir. Ta maeyau nu siiyin apa nninga sair hir. ³¹ Mi Moses siya kigiyin mi siya ini hindara yanaakiyin. Mi siya ha napiraoamin kingiin kigam mi ini siya wakaeki, Biyan Inkam Komii siir yaiya boinkiya, ³² krimiir brougae wanwiyaeyim simiir Adi Komiiyim kara Ebrahim, Aisak mi Jekop krimiir wanwiyaeyim simiir Adi Komii warargin. Mi Moses siir pua ini nopnoper kinkiya. Mi siya ti paekikopim simiir kaowin mi siya ina yididin. ³³ Mi Biyan Inkam Komii siya siir boinki, wari kiriir igga souwa diski. Wari nuin kira nokwowin nu kibiki kibi ieyargin, bimbuiwi rani. ³⁴ Kara bidi kigin, ti dimin biyeyim sima tir haiginuwim kariir iikamim nu Isib hir nwowim simiirin. Kara bidi kigin, simiir noua. Kara hiriinanam nitkin, simiir whindiriraeraram mi simiir hika sair ninakiyim. Mi kariirin wi kara nikropki nu Isiba hiriir namim. Mi simiirin wi kira nini kigiraowuwim.

³⁵ Biya Moses siir oman iikamim sima siir boinki, nhinga boinkin kariirin, krimiir yaowae komii nwowin mi krimiir mi hidin? Adi Komii siya nikropkikin ti inkamim Isrel simiir yaowae komii nwowim. Mi sima wi nu Isib hir nwoki haiburgigim mi sima wa nwoki amim. Adi Komii siir paekwosimim ti paekikopim paeki niugiyim Moses siirim

nitkin siir nauni kirie haiginuniyim. Mi Adi Komii siya boinkiya yaiya, siya simiirim namim, simiir whindiriraerar haiginuwam mi siya hiriinanam nitkin. ³⁶ Mi Moses siya nu Midian hir haiburgigin mi siya simiirin nu Isib hirankar ini ikunananaki mi sima ina yamigusamim. Mi siya nu Isib simiir nuin dimin kirie komii komii whiekakim haini turbumbugik mi simiir nuin ini biyeya ywokiyin. Mi mi kwira siya mariiya op paridnana sae, siya kimprinaidama mi biewi kam nwiso siya nwowim ti nu siiyin apan siir mi mi komii komii nhirim ini hirar yimbiamim. ³⁷ Biyarin ti inkamin Moses nikuwiyin siya Isrel hiran ikamim simiir boinkin, krimiir inkam nwirin wi Adi Komii siya nokmwim okwowi profet inkam nwowam. Mi siya wi kaoprigi okwowan inkam nwowi, kariir hiriinan. ³⁸ Mi Moses siya Isrel simiir isidin simakar nwowin, krimiir brougae wanwiyaeyim nu siiyin apa nngan siir mi Adi Komii siir paekwosimin siya Moses siirimin mhua Sainai hiriir yam, siir yaiya inokinok nwoyokiyokiiya saiirin hir ini boinnimauugig ikam whiekakim krimiir boinnimauuam. Mi ta yaiya Moses siya nini hauuniya krimiir, saeya kiriekaka, kwoin miyikin omwai waiyayokiyokiiyin inokinok krimiir hauu haiginuwam.

³⁹ Mi krimiir wanwiyaeyim sima Moses siir yaiya saiir biri wakaekim. Mi sima Moses siir yaiya ini digumii haigingikim. Simiir kwoinim ini nu Isib siirimar swoki aingwo hisraenamim omin biya sima nwo iiram. ⁴⁰ Mi Isrelan ikamim sima Eron siir boinki, kira tidiyu min ti ikrimtio iupimpit krma kuuwam mi sima wi krimiir adi komiinan nwoki owim. Mi krma wi simiir yai imiir niki wakaeyoknam. Mi tiki inkamin Moses nikuwiyin krimiir niki ikunaniyin nu Isib hirankin siya mhua hiriir namim mi siya biri swoki itkin. Nngaka. Krma biri ninokninkinkim diminin siir tirin. ⁴¹ Mi taka iya bulmakau yin irin aeyini sima nonkwokwokikin. Mi sima wraisu ira yisom siir nimiiyaeyam. Mi sima minsi hauugikim, wi simiir pi nonkwowisi. Mi iya sima ti dimin iir kigim mi ini ogmwomir karamaeyar ywokiyim. Mi sima yaewou nae komiia ina ikwo aekiyim. ⁴² Mi Adi Komii siya digumii simiirin whisarii biri haimriiyugin. Mi siya simiirin ini hindara kigninkin diriraerarkiyin. Mi bie bwan nauunim ini simiir adi komiinan ywowim. Biki biyin profet kamim simiir yaiya hinina win boinkikim,

kima ti Isrelan ikamim iya kima nu siiyin apa hir nwowa ti biewi kamnwiso mi ti wraisuin nhinir nisom hauugikin? Mi kima kariirim bidi yaingwowim, aniya? ⁴³ Nngaka. Kima ti wraisuin Adi Komii nksisae Molok siir nisom hauugikin. Mi ta kimiir wraisu is omaka kima haiyapyokiyokaiya ti nu siiyin apa siir, ti biewi kamnwiso kima minam hainankim Molok kimiir adi komii nksisaeyin siir inig iir hainanam. Mi kima ti nauunin Refan nikuwiyin siya kimiir adi komii nksisaenan nwokin mi kima ini siir inig iirar mi hainanim. Mi ti tidiyuin kimar nikrimtio diriraerarim, kima simiir inig imiir hainankim. Mi kima hiriinan tiri mi kimiirin wi kara nhinikriropki, nu Babilon hiriir. Mi kima wi simiir aowa mrii kaeyami.

⁴⁴ Adi Komii siir yaimwowim saiir yimbiam. Mi Adi Komii siya minam nisiimauugin, sima wa nwoki aingwowim, Adi Komii siya ini krimaka nwowin. Mi Adi Komii siya yisiimauu Moses siirin, ta omaka wraisu isa saiirin. Biya iya krimiir brougae wanwiyaeyim nu siiyin apa siir nwowim, sima omaka wraisu isa saiir yapninopkainam Adi Komii siir inig iir hainanam. Moses siya ini hiriinana swoki mariiyin. ⁴⁵ Siya krimiir brougae sima nu siiyin apa siir hiriir namim mi ta omaka wraisu isa saiirin warar yinkin hainam. Mi sima ini simiir inkam komiyyin Josua, saikar yitim. Mi ikamim ti nu iir nwowim, simiirin Adi Komii siya nikrirop nhingiyim mi sima ina yidamkiyim. Mi ti nuin krimiir brougae simiir inigar nwoyokiyokiiyin mi ini Devid siyar yimbiniyin. ⁴⁶ Mi Adi Komii siya ini Devid siirimar yaingwokwonanaeyin. Mi Devid siya Adi Komii siir srigi mi kara omaka ira ti mrii, kariir inig iir hainanam, kira ti Jekopni Adiiyiin

mi kira wi sair nwoki owim, aniya? Siya ina boinkiyin. Nningaka. ⁴⁷ Mi Devidni yinisimin Solomonin Adi Komii siir omaka siya bidi mriigika.

⁴⁸ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya ninomor kou hirankin, siya taka omaka inkamkin nonkwo mriiya sair biri nwowikin. Nningaka. Bidi bidinanarin profet inkamin siya ta yaiya hinina win boinkikin, ⁴⁹ Adi Komii siya boinki, ninomora ini kariir ipiinan ywowa kara nidwowika. Mi tiki nuin kariir #ga siir nokwowikin. Kima wi paka hinin omaka sae mirii, kariiram. Kara wi piki omin si nidwosiisnaki. ⁵⁰ Mi kariir ina tiki digworaekwowim simiir biri nonkwo diriraerarkin, aniya? Nningaka. Kara nonkwokwokim tiki digworaekwo whiekakim.

Adi Komii siya boinkiyim, profet kamim sima winkiyim.

⁵¹ Stiven siir yaiya tasa niki ama. Kima tiki kamim nantamyiryiyim kimiir wina panina wakaei. Mi kima inokinokin Adi Komii siir naeyuin siir yai paninsi wakaei. Mi kima ini kimiir brougae wanwiyaeyim simiir siyu biyie biya sima tirkaiyuwim mi kima ini simiir hiriinanar swoki tirim. ⁵² Kimiir brougae wanwiyaeyim hik prasae biri hauugim profet kamim simiirin. Mi simiir nwirkin nunga biri nwokin, hik hai kamae. Mi profet kamim sima boina hinin, ti inkam wadieki wadieyin wi sipi niti. Mi kima ti profet kamim simiirin ina yisomsom akiyim. Mi mhoiya siya ha nitin mi siirin ini warar yinkin isomaokiyin. ⁵³ Mi Stiven siir yaiya tasa niki amyokiyokiya. Adi Komii siir siyu komiyyin siir paekwosimin siir boinmauugiyin mi siir paekwosimin kimidina Moses siir kwaboimauu mi Mosesin kimiir swoki kwaboimauu mi kima ti siyu iir bi sibgu apkin. Nningaka. Iriig.

Sima Stiven siir kaiyimik aoki siyani

⁵⁴ Mi sima bidi wakaeyim yai whiekakim Stiven siya boin huriyugiyim mi simiir kwoinim ini haughauga whwiyekiyim mi bigim ini kikiyikikiyikar kinkiyim. ⁵⁵ Mi Adi Komii siir naeyuin ini Stiven siirarar yaninkinuniyin. Mi siir nhwoin ninomor koua hiriir ninansiina kaokiyin mi ini siyar kigiyin dimin komiyyin paenan niudkwakwakiyin, yio Adi Komii siyairgin. Mi siyar mi kigi Jisis siya Adi Komii siir ina iniiga sair kingiina naka kinamasu okwowi. ⁵⁶ Mi Stiven siya boinki simiir, wakae! Kara bidi kigiyin ninomora pigigiya. Mi kara inkamin nwira kig ninomor kou hirin, siya ini Adi Komii siir ina iniiga sair kingiina yaka kinamasu okwowin. ⁵⁷ Mi sima biri wakaeyokim mi sima yai ina nhinki boinainamim. Mi sima whiekakar, ini siiraramar yinoopnamim. ⁵⁸ Mi sima siirin ti om komiyyin siir idwowaia hiriir kiyinimnarnaniyam. Mi sima siiya komii komiyyim ha haiyim, ina kaiyimikim siir. Mi kamim biya yai siir niki boin huriyuum, simiir yuis nhirim ina yisitikinkiyim. Mi inkam nwirin Sol nikuwuyin siir igmiiga hir haigingig mi sima siiya ina kaiyimikim siirin. ⁵⁹ Mi iya sima siyani Stiven siir kaiyimikim mi siya ina kauwanki boinkiyin, Biyan Inkam Komiyyin siiram. Mi siya ina boinkiyin, Biyan Inkam Komii, Jisis, kira kariir paekwosimin siir haigi. ⁶⁰ Mi Stiven siya ogmwo ha hugiyin mi siya ina kauwok boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kira wi yamdi simiir kipi swoki onkwobu, ta sima kariir tirkiya sairsi. Nningaka. Mi kira simiir dimin biyeyim simiir diinak itkiigigi. Mi siya ti yayim simiir boin digiyin mi siya ina kwaonamin. Iriig.

8

¹ Sol siir kwoinin ini maigimaigra ywokiyin, sima Stiven siir nisomaokiyin.

Sol siya kamim Adi Komii siir yaiya sair boinmauwuyim simiirin siya nisomsom aokaokim.

Mi taka iya ilkam whiekakim sima Adi Komii siir isidin om komii Jerusalem hir nwowin, siir diriraerar bumbuninkan haiginugim. Mi sima om komii Jerusalem hir asi haiburgim. Mi sima ina yinoopkiyim ti omin ti nu whiso sowiir nwowo, simiir. Nu

Judia mi nu Sameria. Mi ini hiriir yamim. Mi aposel kamim sima om komii Jerusalem hirin wara biri haiburgim, simaka. Nningaka. ² Mi kam nhirim Adi Komii siiram naingwo tibmii kuniiyim, sima youu haingikaiwak, Stiven siirin. Sima nou prasae biri nougim.

³ Mi ti inkamin, Sol nikiuwiiyin, siya siyu whiruwa biri tirkin Jisis siir isid iirin. Mi omaka omakaim siya tionhantaraoami. Mi simiirin pi hirankar kiyit kiigiiki. Mipi omaka sima hugripkiikikaiya pi saiir kiyitnoudnankaigi simiirin. Iriig.

Sima yai win kibieya saiirin nu Sameria hir boinmimaugim.

⁴ Mi iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim, sima ini omom omomim simiir yinoopamim. Mi sima ini Jisis siir yai kibieya ini tiki omom simiir yap boinmimauuamim.

⁵ Mi Filip siya nu komii whirin Sameria siir hiriir yapiinam. Mi siya inkamin Adi Komii siya nimbini Kraist, siya siir yai imiir boinmimauuamkin. ⁶ Mi iikam whiekakim sima ini ta Filip siir yaiya, saiiramar maugiyim. Mi sima kigi, dimin kirie komii komiiyim siya diriraerarim. ⁷ Mi iikam whiekakim ti om iir nwowim uridyiu bibiyie saiirara, bidi yinkiniukikaiyim. Mi tiki uridyiu bibiyeyim, Filip siya ninimniskiiyim sima ina nhinki kaunamim. Mi iikam whiekakim iiga in ninsimsiriunakiyamim, simiirin Filip siyar yinimniskii digi. ⁸ Tiki iikamim nu Sameria hiranim, sima ini maingimainga ywokaeyamim.

⁹ Mi ti nu komii Sameria hirin, inkam nwirin hir nwowin, siir inigin Saimonkin siya nop nao kiriekin. Mi iikam whiekakim siir kigiyim ti diminin siya tirin mi sima ini hindara yanaakiyim. Mi siya simiir boin, adi yaowaeyin karaingin. ¹⁰ Mi iikam whiekakim ti omin siir hiranim mi iikam nhirim inigakim mi nhirim inig karamae ikim mi sima ini Saimon siir yaiya saiirar wakaeyim. Mi sima boin, wara inkamin kiriekakin Adi Komii siya hauugin siirin kirie. ¹¹ Saimon siya diriraerarim sima bidi bidinana kignanaekim, ta nopa siya nanaowiya. Mi sima tiki iikamim Saimon siir yaiya saiir asi wakaeyoknakim. ¹² Mi Filip siya ta yai win kibieya ini saiir boinmimauuwin iikamim ti omin siir hiranim simiir. Siya minam boinmimaugun, iya Biyan Inkam Komiiyim siya iikamim simiir kigriraowi mi Jisis Kraist siir inigin siir wara yinkan boinmauu simiirin. Mi sima ini ta yaiya siya boina, ini saiirim yaingwo tibmiiyim mi siya iikam imiirin op ina baptais haiginiuswowim. ¹³ Mi ti inkamin Saimon nikiuwiiyin siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ina yaingwo timiigiyin. Mi Saimon siya ini saikar ywowin. Mi ti dimin kirie komii komiiyim siya simiir kigin Filip siya diriraerarim. Mi siya ini kakakar ywokiin.

¹⁴ Mi aposel kamim om komii Jerusalem hir nwowim, sima wakaewin, nu komii Sameria hiran iikamim sima bidi wakaeyoknaim Adi Komii siir yai aiirim. Mi sima ina yikropkiyim Pita Jon sowiirin, sowa kignakiyam. ¹⁵ Mi sowa om komii Jerusalem hir haiburgiko mi sowa ha napdinamo mi nu komii Sameria hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa nhwo iikamim naingwo tibmiiyim simiiram ha nini kwisiuwo mi Adi Komii siir naeyuin simiira yaninkiniuiuin. ¹⁶ Sowa bidi yinokninkino, biya sima whisariya baptaisim Jisis Biyan Inkam Komiiyim siir inigi iirin. Sima Adi Komii siir naeyuin siir biri niki haigin nningar niki okim. ¹⁷ Mi Pita, Jon sowiir inao simiir mwo imiir ha nonkwowim mi sowa ina boinkio, Adi Komii, kiriir naeyuin simiir waninkiniuni.

¹⁸ Mi Saimon siya kigi, aposel inkam nwiso sowa iikamim simiir mwowim simiir nonkwokiyim. Mi ini siyar kigi, naeyuin simiir naninkiniuiuin. Mi siya umir asi nini hainakikin sowiir sainam. Mi siya ina boinkiyin, ¹⁹ mi kowa wara kirieya kariir warar mi hauugi. Mi kariir ina inkam nwirni mwo mi onkwowi mi Adi Komii siir naeyuin wi nwirni mi aninkiniuiuwim. ²⁰ Mi Pita siya boin Saimon siir, diminin Adi Komii siya priihauugiyin kira ha naingwowi pi umir aka sainim, aniya? Nningaka. Wara kiriir umirim wi kinakar ninkan kiguguki. ²¹ Kira taka kirie aiir haiyim, wi dig nwo rani. Minsika, kiriir kwoinin Adi Komii siir naeyuin saika miyik nwo rani. Nningaki, nningaka. Ina biyeki biye ywokiin. ²² Kiriir kwoinin ti kisina haigi, kira Adi Komii siiram ti

sriinanae kiriir dimin biyeyim igbid kamiyau simiir haiyoprindimiigiyim kiriir mhi kwoinnau nwokaiyim mi kira wi wadiyar nwoki owim. Mi Adi Komii siya wi saiir saiira naingwokwonanae rani. ²³ Pita siir yaiya tasa niki amyokiyokiiya. Kara bidi kigin kiriir mhi kwoinim whwokwoka bi nwowikim. Mi kira siyu miyikin siiram paninsi yaingwosi. ²⁴ Saimon siya ina boinkiyin, kowa Adi Komii siirim ti sriinanae kariir dimin biyeyim simiir ninak itkiigiyim ti dimin biyeyim kariir kwoinau tir nwokaiyim. Mi kariirin wi sima nonkwoninwomwirninkinisi.

²⁵ Hya Pita, Jon sowa swoki haiyuk apnama om komii Jerusalem hariir mi sowa Adi Komii siir yai win kibiyim ini ti ikamim ti omi sisimim nu Sameria hir nwowim, ini simiir swoki apboinmamauamo. Iriig.

Filip siya Adi Komii siir yaiya nu Itiopia hiran inkamin siir boinmimauugin

²⁶ Adi Komii siir paekwosim nwirin Filip siir boinki, kira om komii Jerusalem siir ti haiburgik mapi ti siyu komiiyin Gasa namiyin pi siir hariir dapnyiam. Mi kira pi ti siyu siiyin nu apa ningan siir dam. ²⁷ Mi Filip siya ha napiinamin ti siyu iir mi siya nu Itiopian inkamin om komii Jerusalem hir nini hainangikyakwokin Adi Komii siir inig iir mi siya siirin siyu hir yapiduna, ti nu Itiopian inkamin. Mi siya ti inkamin simiir wig komiia nu Itiopia hir kigiraowiya, saiir umir digworaekwowim simiir biyan inkamin, ti inkamin. Mi ta wiga saiir inigin Kandesika. ²⁸ Mi tiki inkamin ina swoki amim, siir oma hariir. Mi siya karisa saiir ii idwokainam. Mi hos iso sowar kiwowotnam, ta karisa. Mi siya yokwo kwira biya profet Aisaia siya wingiga, saiir nidwokai mwainamkin. ²⁹ Mi Adi Komii siir naeyuin siya boinki Filip siir, kira pi ta karisa pi saiir pida dapam. ³⁰ Filip siya ha niwitinamin kingiin hariir mi siya yap wakaeyam, tiki inkamin ta yokwowa biya profet Aisaia si wingiga siya saiir nidwokai mwainami. Filip siya siir boinki, kiriir kwoinin ta yokwowa kira mwaina saiir bidi yinokninkiyin, aniya? ³¹ Mi tiki inkamin siya ina wakae boinkiyin, Filip siir yaiya saiirin. Inkam nwirkin kariir boinmimauu karamae nwowi, kanakana wi panina ninokninkini. Ningaka. Tiki inkamin siya boinki, kira wiinaini, Adi Komii siir yaiyim kariir wini boinmimauuni. ³² Ta yaiya siya mwainama saeya hininga.

Ini sibsib yinisimnan ywowin, sima siirin ha haimim mi ina yisom aowin. Mi siya yaimin dimin biri nomboboinamkin, siya ini sibsibnan ywowin. Sima, simiir kan imiir kinkrimkrip haiiyim mi sima biri kauwigim. Ningaka. ³³ Mi sima siir yigbumbu haiginu. Mi sima siirin yai miyiknan biri boinkim. Mi siirin simar swoki isom aoki. Siir iya ti nu iir nwowa ini dig ywokiya. Mi siir igsopa bi nokwokairinanaowidgin. Mi siir niwiiyin wi nhinga boinmimauuwi siir ikam imiirin. Ningaka.

³⁴ Tiki inkamin nu Itiopianin, siya yokwowa ha mwain digiyin mi siya Filip siir boinki, kara kiriir srii, tiki inkamin profet, siya ta yokwowa nhiniiram winkika? Mi siya, siyamar winaka, iye? Mi tari inkam nwiram nasi winkika? ³⁵ Mi Filip siya siir yai imiir wakae digiyin mi siya ina kwaboinmamauun ti yaiyim siir. Siya ina boinin, siya ta yai win kibiya yokwoni Jisis siirim winkika. ³⁶ Mi sowa ha namwo ti siyu iir mi sowa whiisim kwira saiir yimbiyam. Mi tiki inkamin siya Filip siir boinki, kira Kigi! Tasi opa kwomaiya, kara op baptaisam tiri. Mi dimin whirki, kariir siyuin op baptaisiyin siir biri haiginikougin? ³⁷ Mi Filip siya swoki boinki, kiriir kwoinin naingwo tibmiikinkiswo mi kira wa pi tibin. Mi tiki inkamin siya ina swoki wakae boinkiyin, kariir kwoinin ina naingwo tibmiigiyin Jisis siirim, Adi Komii siir yinisimin. ³⁸ Mi ti nu Itiopia hiran inkamin siya boin, kariir karisa pi tir kugiki. Mi Filip sowa ti inkamin nu Itiopianin sowa ina yapnatmaimainaniyamwo. Mi Filip siya siirin ina baptais haiginuin. ³⁹ Mi sowa opa saiir haiburgikwo mi sowa ina yapnadamwo. Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir naeyuin, ini Filip siirar yikunamin. Mi tiki inkam komiiyin Filip siir biri swoki kigin. Ningaka. Mi siya ini maingimainga ywowamin. ⁴⁰ Mi Adi Komii siir

naeyiun Filip siir in om Asdot hir ini diyankinisugik. Mi siya omom omomim simiira yap boinmamauam Adi Komii siir yai win kibiya sairin. Mi mhoiia siya nu Sisaria hiriir yapnimbiiyam. Iriig.

9

Sol siir kwoinin ha kisina haigikiyin mi siya ina yaingwo tibmiiyiyin Kraisi siir in.

¹ Mi taka ii aiararin Sol siir kwoinin miyik biri nwokin. Siya kamim Jisis siir kigna miriyyim simiir nisomsom aowam tirkin. Mi siya prismi biki biyan yaowae adin saika ini boinu. ² Sol siya siir sriyyin mi siya ina boinkiyin, kariirin wi yokwo kira win hauugi mi wi kara hainami Juda simiir Biyan Inkam Komiiyin om Damaskas hir nwowin siiram. Mi siya yokwowa, ha win digiya mi ina kwauugiya siir. Taka yokwowa siir kirie aeyarga. Siirin saeyar kinsis haiginiwi Jisis siir isidin saikar nap miriyyim simiirin wi saeyar kiyitnimnir hainami, omaka sima hugripkiikikaiya om komii Jerusalem hir nwowa sairim sair kiyitkaigaikiyam. ³ Mi Sol siya ha napamin om Damaskas kingiin hir mi bi kimiminkikin parid komii whirin ninomor kou hiranki nikiinainiyyin, ini Sol siirar kaigikiunainiyyin, hinda hinda bi namkin. ⁴ Mi siya ina yakainamin nua hiriir. Mi siya ina wakaekiyin, yai kwira siiram nikiugiya, Sol! Sol! Kira kariir diriraerarbumbuam dimusi tirkin? ⁵ Mi Sol siya boinki, ti inkam komiiyin kira yipikin? Mi siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamin kira diriraerar bumbukiyin siyairgin. ⁶ Kira dinsiin apnam mipi om komiia hiriir dam. Mi kira pi kariirimar didwo hirgiugu. ⁷ Kamim Sol saika napnamim sima ini kakakar ywokiyyim. Mi sima ini yai kaonis boinam yankabguguwim. Mi sima yaiya sairar wakaekim sima inkamin siir biri kigim. Nningaka. ⁸ Sol siya ina yinsiin okwokiyin. Mi siir nhwoin ini waugiwauga yigiyin, bi sibgu kigomokin. Nningaka. Mi sima siir ina sair yinkikwona apnam om Damaskasa hiriir. ⁹ Mi iyyim kwoim, Sol siir nhwoin nhwokwis nhwokwis nwokiyyim. Siya naeism biri naekin mi opisim biri kwiyaekin. Nningaka.

¹⁰ Inkam nwirin Adi Komii siir mi kigna miriyyin, om Damaskas hir nwowin, siir inigin Ananaiskin. Mi siyar whin kig mimikwin, Jisis siya siir boinki. Ananais! Mi siya ina boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kara tisi tirar nwowin. Kira dimuam nikiuwi? ¹¹ Biyan Inkam Komii siya siir boinki, kira dinsiingi! Mipi tiki siyiuin nap wrieyok karamae nwowiyin pi siir dapnam. Tiki siyiuin, siir inigin biri nap wrieyokin. Mi kira pi Judas siir omaka sair dap iyyam. Mi inkam nwirin om Tasas hiranin mipi siirim tini sriiyiu. Siir inigin Solkin. Siya ini nhwo hirar kwisin. ¹² Mi siya nhwowa niki kwisin mi ini siyar kwiskigmimikwinin inkam nwirin, Ananais nikiuwiyyin, siya Sol siiramar swoki iti mi siir ina siir nini onkwoni mi siir nhwoin pi nwoki nanaokigimokiyim. Biyan Inkam Komii siya Ananais siirin nhwo hiniina nikiuauugin. ¹³ Mi Ananais siya waka boinki, Biyan Inkam Komii, kara bidi wakaeyin iikam whiekakim sima siirsiira haigiririr boininaei. Mi siya kiriir isidin om komii Jerusalem hiranin, simiirin siyiu miyik miyiknan biri tirkin. ¹⁴ Prismi yaowae adim sima siirin inigak bidi yowaiginiuwim yokwo hirin ti hiriinan siyiu iir tirim. Siya minam nitkin iikamim kiriir yai aiarar naingwo tibmiiyyim simiirin uridni nomburu kiyitnimnir nainamim, omaka hugripkiikikaiya sair nini kiyitkaigaigikim. ¹⁵ Mi Adi Komii siya boinki Ananais siirin, kira ta kariir yaiya saira ti wakaeyoknanam. Sol siirin kara bidi yimbiyiyin. Mhoiia siya wi hinda tinda nami mi wi kariir yaiya sair nap boinmamauwami iikam whiekakim Judami isid nwo karamaeyim simiir. Mi siya Juda simiir iikamim simiirin wi wara ninkin boinmamauwi mi inkam komiiyin nu kigriraowiyim simiirin wi wara ninkin boinmamauwi. ¹⁶ Siirin wi kara nisiimauwi mi siya hikpai hikpaiyyim, wi kariir mi aiirsi hai.

¹⁷ Mi siya Adi Komii siir yai aiar wakaeyin mi siya ina yamin Judas siir omaka. Mi siir ina ini Sol siir piu aiar ini onkwoiun. Mi siya siir boinki, nomiiyau Sol! Ti Biyan Inkam

Komiiyin Jisisin siyiu kira kigni kariirin siya nikropkikin kiriirimin. Kara kiriir nhwoina iir haiswoniskiyam nitkin. Mi Adi Komii siir naeyiun wi kiriir piu niki anikinuniyim. ¹⁸ Mi diminin Sol siir nhwonau hir nwokaiya, opsu srananka. Mi saeya biri kimiminkika. Saeya nhwonau biri nwokaiga. Nningaka. Siir nhwonain ini biimiya kinkiyin. Mi siya ha ninsiin apnamin mi siirin op ina tibaiginuin.

Sol siya yai win kibiya saiir boinmimauugin om Damaskas hiran iikamim simiir:

¹⁹ Mi mhoiia siir nhwoin wadie ha nwowin mi siya nae minim ina yaeyim. Mi siir pua ini kirieya ywokiya. Sol siya ii nhirim Jisis siir isidin simakar ywo om Damaskas hir. ²⁰ Mi siya ha napamin mi simiir omaka komiia yai nidwokai wakaieya saiir yapninpokainam. Mi Jisis siir yayim simiir ini boinmimauuu. Mi siya boin, Adi Komii siir yinisim tipmwoki tipmwo ieyarigin. ²¹ Mi iikam whiekakim sima siir yaiya saiir wakaieya sima ina yinsiin whriewhriekiyim. Mi sima ina boinkiyim, tiki inkamin, siya yipiki inkamkin? Tiki inkamin, iikamim biia Adi Komii siir inigin siir niki hainanim mi siya niki tumbuninkin haiginugim siyiu bibiyeyim om komii Jerusalem hirin. Mi tariinanin tisi mi imbiniiyin krimiir tiriir. Mi krimiirin wi siya kiyitkaigaigi, omaka huuyokiyokaiya saiir. Mi krimiirin prismi yaowa adim simiiram in wa mi ikunamin.

²² Mi Sol siir yaiya biri kiyirikukika. Mi Juda iikamim om Damaskas hir nwowin, sima ini siir yaiya saiirar wakaeyoknam. Mi sima ina yinsiin whriewhrie boinim tiki inkamin Jisis Adi Komii siya nimbingiyin siya Mesaia kin.

²³ Ii nhirim kasa rani, namkiyim. Mi igwira sima maeyau kwiruwa yidwo boinai, sima minam nidwo boinaigim, Sol siir nisom aokiyim. ²⁴ Mi Sol siya Juda simiir iyaiya sima saowa hira saiir anowin om komii hir nwowa saiir hir waikaowam boina, ni nabie ni nabie, siir nisomao ni siyuam, siya bidi wakaewinin kam nhirim sima naboimauuniya siir. ²⁵ Mi igwir niyaka Sol siir isidin ina iiyamwiiyim, ta siiya hira om komii siir nyokiyokaiya saiir. Mi sima hir nami ii okwowim mi Sol siirin nibni yami kikaiyugi. Mi uridin ina yimborugiyin nib iir. Mi sima ina yonkwo kikiraraokiyin siirin, nua hiriir mi siya ina iwiskii idamamin. Iriig.

Sol siya om komii Jerusalem hir nwokin.

²⁶ Mhoiia Sol siya om komii Jerusalem hiriir yam, siir kwoinin minam naingwokin, Jisis siir mai kigna miriiyim kamim siya simiir isid mi owim. Iikam whiekakim sima saika biri nidwo boinaigim, ini siirsi yididim. Simiir kwoinim ha pi naingwokin, Jisis siir isidin simiir inkam nwirkin. Nningaka. Sol siyairgin. ²⁷ Banabas siya Sol siirin ina yikunamin, aposel kamim simiiram. Mi siya simiir ini boinmimauuu Sol siirin. Siya boin, siya Biyan Inkam Komii siirin ti siyiu iir napiyiskainikin. Biyan Inkam Komiiyin siya siirar boinkikin mi Sol siya iikam imiirin Jisis siir inigin om komii Damaskas hir boinmimauugin. Banabas siya hiniina boinkikin. ²⁸ Mi Sol siya aposel kamim simaka asi nwokin om komii Jerusalem hirin. Siya biri naingwo ididkin. Nningaka. Siya ini Jisis siir inigin siirar boinmimauuyokiyoyin om komii Jerusalem hirin. ²⁹ Sol siya ini Juda simiir iikamim simiir boinmimauuin. Mi sima Grik simiir yaigina saiir bidi yinokninkinim. Sol siya simaka ninkinwamwarkii boinkin. Mi siirin pi sima pi kwisomaowin. ³⁰ Mi kam nhirim naingwo timiiyim, sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima siirin ina yikunaniyim om Sisaria tiriir. Mi sima siir boinki, kira om Tasas hiriir dam. Mi siya simiir yai aiir wakaeyin mi siya ina yamin.

³¹ Isid whirin ti Jisis siir isidin nu Judiyanim mi nu Gaririyanim mi nu Sameriyani kim simiirin dimin whirkin bi tirbugim. Nningaka. Sima ini wadieya ywowim. Mi sima ini Adi Komii siiraramar yaingwo iskiyim. Mi Adi Komii siir naeyiun siya yowomwarkai haiginu simiirin. Mi simiir isidin ini hiriirar yamiyokiyokiyamin mi ini komiia yasae okiyin. Iriig.

Pita siya Inias siir haiswoniskiiyin.

³² Omom omomim hinda tinda nwowim, Pita siya bidi yapyokiyim. Mi siya Adi Komii siir isidin om Lidia hir nwowin, simiir hiriir yapnimbiam. ³³ Mi tiki omin inkam nwirin ini hir nwowin, siir inigin Iniaskin. Mi siir piu minim bidi yinsimsirunakiyamim. Mi biewiyim omaka ara siya nwokaigiyim iriyar whoim. Mi ti biewi iriyar whoimim siya bi napririrkin. Nningaka. Siya omaka hirira nwokaigigin. ³⁴ Pita siya Inias siir boinki, Jisis Krai siya kiriirin wadie bidi ywowaiginugiyin. Mi kira dinsiingi maeyaua kira whwonkaiya sibgu diriraerargig. Mi siya ina yinsiin idwosasaugiyin. ³⁵ Iikamim tiki om whiswo sowiir hirano Lida mi Saron simar kigiyin Inias siya ninsiin okwokiyin mi siya ini wadieyar ywokiyin. Mi tiki iikamim simiir kwoinim ina yaingwo tibmiigiyim. Mi simiir kwoinim ini Adi Komii siiraramar yaingwo tibmiigiyim.

³⁶ Wig ira Adi Komii siiram naingwo tibmiya, ini om Jopa hir nwowa saiir inigin Tabitaka. Grik simiir yaigina hinina dapika, Dokas. Taka wiga saiir siyuun, bimbuiwi rani, saeya tiriyim iikamim simiir. Pi sima nae digworaekwowim whaowae pi saeya mi hauuwi. ³⁷ Mi saeya taka wiga ii kwira maka niiga. Mi saeya ina yaowigusamkiya. Mi sima saiir puis biyieya ina hisok hainanaimim mi sima saiirin mowinawu hir ini haigigig. ³⁸ Om Lida ini om Jopa siir kinginar kwowin. Mi kamim Jisis siir mi kigna miriyim om hir mwowim, sima wakaeki, Pita siya om Lida hir nwowi. Mi sima inkamwo nwisa yikropki siiram. Mi sowa ha namwo mi Pita siir ini boinaki, hae! Kira ha witsisau! ³⁹ Mi Pita siya ini tiki inkam nwiso ini sowakar yito. Mi siya ina yimbiamin om Jopa hiriir mi sima siirin mouwiya hiriir whiniyam. Mi ti wig igabaeyim, sima yokwo ouwin Pita siir whwonkam idan. Mi ti yuisim Dokas saeya panim, sima Pita siir yisiimauu. fiya saeya krimakar nwowa mi ti digworaekwowim saeya nonkwokwokim. ⁴⁰ Pita siya iikam whiekakim simiir nikrop iungiyin mi siya ogmwo yami hugi simiir mhoiyan. Mi nhwo Adi Komii siiram yami kwisboinki. Mi Pita siir whwonkamini ini taka wiga saiir piu is nhinga ini saiir swoki kwaimisyao kaowin. Mi siya boin, Tabita! Kira dinsiin idwoki. Mi saiir nhwoin ina yanao kaowirirkiyin mi saeya ini Pita siirar yinsiin idwo kaowirirkiya. ⁴¹ Mi Pita siya ta wiga saiir ina aiir ini kiyai mi ina kininsiin okwokiya. Mi siya simiir yikuuna iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiyim mi wig igabaeyim simiirin wara yikuuna. Mi Dokas saeya ha nuunaiiniya mi ini simiir whwonkam ida yauni iun okwoniya. Mi sima saiir kigim mi sima ina yaingwokiyim, saeya ini omwai swoki waiya. ⁴² Mi taka yaiya ina haigirirkiya om Jopa siirar. Mi iikam whiekakim ta yai aiir wakaewinim mi sima ina yaingwo tibmiigiyim Biyan Inkam Komii siiram. ⁴³ Ii kasa rani, Pita siya om Jopa hir nwowin, Saimon siir omaka aiir. Saimon siir miya iki wraisupai wraisupaiyim, naeyim simiir isim, simiir diriraerar nonkwokwowikin. Iriig.

10

Mi Adi Komii siir paekwosim siya Konilias siir hiriir yimbiam mi siir yaiyim siir ina boinmimauugig.

¹ Inkam nwirin nu komii Sisaria hir nwowin, siir inigin Koniliaskin. Siya kam kamair iriyarim (100) yaii niniyim, ini simiir biyan inkam komii ywowin. Siya kamim irim haiiyim nu Itali hiranim mi sima iripa nu komii whiruakim. ² Mi siya Adi Komii krimiir Wanin siiraramar naingwokwonanaeikin mi siir inig iirar hainanikin. Mi siir omakan iikamim yim iriipa hiriinan Adi Komii siiraramar mi aingwowikim. Mi siya umir digworaekwo nhirim iki Judan iikamim umir digworaekwowim whaowaeiyim, pi simiira mi hauuwi. Mi siya inokininokin Adi Komii siiraramar mi srininnaeikin. ³ Mi igwira bie nad nwowam tibiin mi dimin whirin nhwonan siya whinkigiyin, ini paenan yuyakiyin. Mi ini siya kigwinin, Adi Komii siir paekwosim nwirin nouapninopkainaniyin. Mi Adi Komii siir paekwosim siya ina ini dapikuun, Konilias siir inig iir, Konilias! ⁴ Mi Konilias siya ina kigididwinin Adi Komii siir paekwosim iirsiyin. Mi siya boin, Biyan Inkam Komii, dimukin kira boinin kariir? Adi Komii siir paekwosim ina boinkiyin,

kara bɪdi wakaeyɪn nhwo kɪra kwɪsboɪnɪn mɪ umɪr digworaekwo mɪnɪm kɪra hauuwɪm, iikamɪm sipɪmɪyokmaeyamɪyɪm sɪm. Adi Komii siya bɪdi kɪgɪn tɪ hɪriinan siyɪuɪn kɪra tɪrɪn mɪ kara kɪriiram asi nɪtkɪn. ⁵ Mɪ kɪra pɪ kam nhɪrɪm pɪ sɪmiir dɪkropki, sɪma pɪ om Jopa hɪriir dam. Mɪ kɪma pɪ inkam nwɪrɪn Saimon mɪ siir inɪg whɪrɪn Pitakɪn mɪ kɪma pɪ siir wɪkiunani. ⁶ Tɪki inkamɪn inɪ Saimon nwɪrɪn siir omaka saiir hɪr nwowɪn. Mɪ siya wraisupai wraisupaiyɪm sɪm ɪsɪm sɪmiir dirɪraerar nonkwokwowikɪm. Mɪ siir omaka inɪ whɪi komiiya solwara nɪkiuwiya, inɪ saiir whɪigbid hɪr mɪriiyya. ⁷ Mɪ iyya Adi Komii siir paekwosɪmɪn ha namkiyɪn mɪ Konilias siya inkam nwɪso siir omaka mɪriiyo sowiiram yɪkiuna. Mɪ tɪ inkam nwɪso sowiir nwɪrɪn yɪo yayi nɪniigɪn mɪ tɪriigɪnɪn yayi nɪniiyɪn siir kwɪnɪn Adi Komii siiraramar naɪngwokwonanaeikɪn. Mɪ tɪ inkamɪn siir mɪiyya Konilias siir whɪnmɪriigɪn. ⁸ Mɪ Konilias siya yayɪm Adi Komii siir paekwosɪm ɪeya boɪnmɪmauugiyɪm mɪ siya kam nwoɪmɪm sɪmiir swoki boɪnmɪmauugi. Mɪ siya sɪmiirɪn ɪna yɪkropkiyɪm om Jopa hɪriir.

⁹ Mɪ tɪ kam nwoɪmɪm ha napnamɪm mɪ sɪma bopwo yapwhonkainamwɪi. Mɪ ɪi gwɪra sɪma ha swoki ɪnsiɪn apnamyakwokɪm mɪ ɪni om Jopa kingiɪn hɪriir yapnɪmbiyamɪm. Mɪ taka iyya Pita siya omaka akou hɪriir iyyam. Mɪ sɪmiir omaka akouwɪn yɪo ɪni hindara yɪtkɪnɪn. Mɪ siya nhwo kwɪsboɪnam hɪriir nɪiyamkɪn. Mɪ bɪe mwokou bɪdi yamɪkwoniyɪn. ¹⁰ Mɪ Pita siya mhɪigɪ naokɪn, siya pɪ naeyɪm tɪrkɪn. Mɪ sɪma nae ɪna iki dirɪraerarɪm. Mɪ dimɪn whɪrɪn nhwonan siya whɪnkɪgwɪnkɪn, siir hɪriir nɪmbiyamɪn. ¹¹ Mɪ ɪni siyar kɪgɪyɪn nɪnomora pɪigikiya. Mɪ dimɪn whɪrɪn ɪna yɪkiɪnaiɪniyɪn. Tɪki dimɪnɪn, ɪni nɪbmɪrnan ywowa. Mɪ ta dimɪna saiir mwɪs mwɪs whɪiyɪm, bɪdi yɪnkiamamasugiyɪm. Mɪ saiirɪn ɪna yonkwokiɪkɪraraokiya nua tɪriir. ¹² Mɪ nɪbmɪra saiir yainau hɪr nwokainaiɪniyɪm wraisupai wraisupaiyɪm kasa rani. Mɪpug ɪpiyɪn mɪ hu hab mɪ ɪt tɪ hɪnɪn hɪnɪn wraisu ikɪm. ¹³ Mɪ Pita siya tɪ digworaekwowɪm sɪmiir kɪgɪyɪn mɪ yayi kwɪra ɪna kauwok boɪnkiya siiram, Pita! Kɪra dɪsiɪn ɪdwoki mɪpɪ tɪ wraisu ɪmiir dɪsomsom anagae. ¹⁴ Mɪ Pita siya ɪna yowarkɪ boɪnkiyɪn, Bɪiya Inkam Komii, kɪbɪe idwai kara pɪ tɪ hɪnɪn wraisu biyɪeyɪm pɪ sɪmiir swoki ɪsomsom anagae rani. Nɪngaka. Juda sɪmiir siyɪuɪn igbidgak bɪdi ywowɪn, tɪ nae hɪriɪnanɪm sɪmiir naeyɪm. Mɪ an kara ɪriipa hɪriɪnan igbidgakɪn. ¹⁵ Mɪ taka yayi kwɪsaka ɪna swoki boɪnkiya Pita siiram. Bɪdi wakae! Dimɪnɪn Adi Komii siya boɪnkiyɪm kɪra kɪpi nantamyɪryɪr mɪ ha kɪpi naɪngwo wɪ biyɪe nwowi. Nɪngaka. Wɪ biyɪe nwo rani. ¹⁶ Mɪ ta yayi kwɪmaka ha swoki boɪnkiya Pita siir mɪ bɪri kɪmɪmɪnkikɪn tɪ dimɪnɪn ɪna swoki kwankainamɪn nɪnomor koua hɪriir.

¹⁷ Mɪ Pita siya ɪna yaɪngwo whɪrɪwhɪrɪkiyɪn tɪki dimɪnɪn nhwonan siya whɪnkɪgwɪnɪn siirsɪyɪn. Mɪ siya ɪni siir siira yaɪngwowɪn, tɪki dimɪnɪn siya dimuam nɪmbɪnkɪn? Mɪ iyya siya siir siira nɪki aɪngwokwonanaeyɪn mɪ tɪ kam nwoɪmɪm Konilias siya nɪkropkiyɪm sɪma Saimon siir omaka aiir naka apyɪskaɪyɪuɪm mɪ sɪma ɪni ta omaka saiir omaka anoka yaka okwoɪuwɪm. ¹⁸ Mɪ sɪma ɪna yaka ikɪuɪuwɪm, ta omaka! Saimon Pita ɪni tɪr nwowɪn, aniya? ¹⁹ Mɪ Pita siya dimɪnɪn nhwonan siya whɪnkɪgɪn ɪni siirar nɪki aɪngwokwo kɪpkaɪyɪn. Mɪ Adi Komii siir naeyɪuɪn siya boɪnki siir, bɪdi wakae! Kam nwoɪmɪm sɪma kɪriiram hansrani. ²⁰ Mɪ Pita siya ha nɪuunamɪn mɪ ɪna yauni ɪuun boɪnɪn tɪ inkamɪn kɪma hanranɪn siya karaɪgɪn. Mɪ kɪma dimuɪm nɪtkɪm. ²¹⁻²² Mɪ sɪma ɪna boɪnkiyɪm, kɪmɪir bɪiyan inkam komii Konilias siya nɪkropkikɪn mɪ kɪma asi nɪtkɪm. Mɪ siya kam kamair ɪriiyarɪm (100) yayi nɪniiyɪm sɪmiir bɪi nwowikɪn. Mɪ kɪmɪirɪn siya nɪkropkikɪm. Mɪ siya inkam wadiɪkɪn, dimɪn biyɪe bɪ dirɪraerarikɪn. Mɪ siya bɪdiya mɪ aɪngwo tɪbmɪiyɪn. Mɪ siya Adi Komii siirsɪyɪn, pa mɪ ɪdidi. Mɪ Judan iikamɪm sɪma Konilias siir boɪn, siya inkam wadiɪkɪn. Mɪ Adi Komii siir paekwosɪmɪn siir boɪnmauugikɪn. Mɪ Konilias siya kɪmɪirɪn asi nɪkropkikɪn, siir omaka namɪm kɪriir yayɪm sɪmiir mɪ wakaeyɪm. ²³ Mɪ Pita siya sɪmiir boɪnki, sɪma ta omaka aiir pɪriiyamɪm. ɪriig. ²⁴ Mɪ ɪi gwɪr nɪugakɪn, Pita siya ɪni sɪmaka yɪnkɪn amyakwokɪn. Mɪ Jɪsɪs siir ɪsidɪn om Jopa hɪranɪn, sɪma wara yɪnkɪn amyakwok sɪmakar. ɪgwɪra sɪma ha

napnamyakwokim mi siyu hir yapwhwonkainamwii. Mi ii gwir niugakin ina yinsiin apnamyakwokim. Mi sima kimidiniya om Sisaria hiriir yapnimbiiyam. Mi Konilias siir piugana mi siir nomiiyauim simiirin, biyar yikiunakwokin. Mi sima ini hirirar yokwokinim Pita simiirim. ²⁵ Pita siya ina yapnimbiiyam, Konilias siir omaka sair hiriir. Mi siya ha mi apnaniyin mi sowa ini omakanau hirar yiniyapyiskaiyo. Mi Konilias siya ini Pita siir igmiiga nini akai huniyin siir inig iir hainanam. ²⁶ Mi Pita siya kinisiin okwoki siirin mi siya boin, kira ti insiin okwoki. Kara kiriir hiriinan inkamaig'in. ²⁷ Mi Pita siya Konilias saikar naboinei iyamin siir omaka hiriir mi ini siyar ii kiginamin, iikam whiekakim sima hirarar nidwokaimimirkwokini. ²⁸ Mi Pita siya boinki simiir, Judan iikamim, ina ninokninkinim nim krima om whiran iikamim simaka kingiin bi napkinmasuwikim. Nningaka. Krima igbidgak hiriinasi nwokim, Adi Komii siya kariirin hinina boinmaugikin, kara inkam nwirin hinina kipi dap inkam biye. Nningaka. ²⁹ Mi kara kimiir yaiya pi sair wakae boin tani. Nningaka. Kariirin kima nikiunakikin mi kara tiriir asi nitkin. Mi kara panaoin pi kimiir swoki kwasri? Kima dimuam nikiugikim kariiram?

³⁰ Mi Konilias siya boinki, mhisi biya ti ii kwoimim namkiyim mi dimin whirin iya bie nad nwowamtibin kara nhwo kwisa Adi Komii siiram kariir omakanau hir mi ini kara kigi Adi Komii siir paekwosim nwirin kariir whwonkam ida namikwoniyin. Mi siir yuisa ini twakwo hignan yinyakiya. ³¹ Mi siya boinki, Konilias, Konilias! Adi Komii siya bidi wakaekiyin kira srigiya siiram mi siya iikamim umir digworaekwowam whaowaeyim kira prihauuwim mi tariinanin Adi Komii siir kwoinin ini simiirar naingwokwokaigiyin. ³² Mi kira kam nhirim simiir dikropki om Jopa hiriir namim Saimon Pita siir nini ikunakiyam. Mi ti inkamin ini Saimon nwirin siir omaka sair nwowin. Mi siya ti inkamin wraisupai wraisupai is mi miriigin. Mi siir omaka ini whi komiia solwara nikiuwiya, ini sair whigbid miriia. ³³ Mi kara kam nhirim kiriir waraur asi nikropkisasaugim. Mi kira siyu miyik tirkin mi kira ha nitkin. Mi krima omakakim ti tirarar namwoniyim Adi Komii siir whwonkam ida krima minam nitkin, yai whiekakim Biyan Inkam Komiiyin, siya boinmimaugikim simiir wakaenakiyam. Konilias siya hinina boinkikin. Iriig.

Pita siya Adi Komii siir yaiya Konilias siir omaka sair hir boinmimauuu.

³⁴ Pita siya iikam imiirin hinina swoki boinki, kibie idwai! Kara tapa tisa ninokninkinin, Adi Komii siir kwoinin hinina bi swoki naingwowikin, kimiir isid ikin mi siir isid ieya. Nningaka. Adi Komii krimiir Wanin siya whiekak krimiiramar naingwo irkakikin siya isid whirua whisuwamar bi swoki naingwowikin. ³⁵ Nningaka. Siya iikam whiekakim iki hinda tinda nwowim siirim naingwo tibmiyim mi siyu miyik napiyim siya simiiram naingwowikim. ³⁶ Kima bidi yinokninkinkiyim taka yaiya Adi Komii siya hauugika Isrel simiir isidin siir. Mi siya krimiir Biyan Inkam Komiiyin, Jisis Krai siir yaiwin kibi imiir boinmimauuwi. Mi krimiirin siya ninkiyamasu haiginiugim, Adi Komii saika kwoin whirua nwowam. ³⁷ Mi taka yaiya biyin nu Galili hir nimbiiyamka. Mi ini nu Judia hir nwowim omisisimim ini simiira yinyokii irkaka. Ta yaiya kima bidi yinokninkinim bi Jon siya bidi boinmimauuwim, op baptais haiginiuni siyuin. ³⁸ Taka yaiya Jisis siirga. Mi siya om Nasaret hirankin. Adi Komii siya nimbiiyikin siirin. Mi siir naeyuin ini wara yinkan ikropkiyin. Mi siir kirieya mi iripi hiriinan ini wara mi inkin hauugiya sair. Mi siya omom omomim ini simiir yamin mi kibiya sair napmriiyamam. Mi siya iikam biyeyim yu biye siya diriraerarbumbuninkin haiginiyim, ini siya haiswonimniskiyamim. Mi Adi Komii siya miya siya miriia ini saika ywowin. ³⁹ Kima bidi kigim digworaekwo whiekakim Jisis siya tirim, nu Judia mi om komii Jerusalem hir. Mi nu Judan inkam komii komiiyim sima Jisis siirin ini paeyin hinia nironinkinin, saika yinkan irinugiyin. Mi sima siirin ina yaki isomaokiyin. ⁴⁰ Mi ii kwisaka dig nwokiyo mi siirin ini Adi Komii siyar swoki kinisiin idwowin ie

hirankin. Mi siya Jisis siirin krimiir nãsiimauu haiginuugin. ⁴¹ Mi Judan iikam whiekakim sima siir biri kigikim. Nĩngaka. Siirin krĩma krĩma kigikin. Biyan Adi Komii siya nimbinim siir yai boĩnmĩmauuam. Mi siya kinĩnsiin idwoki siirin ie hirankin. Mi krĩma ini saikar yidwo aeyim. ⁴² Mi siya hinĩna boĩnmĩmauuugikin krimiirin, ta Adi Komii siir yaiya iikamim simiir sibgu boĩnmĩmauu haiginu. Adi Komii siya nĩmbingikin Jisis siirin. Mi siya wi krimiir Biyan Inkam Komii nwowi. Adi Komii siya nĩmbinkin siirin Inkam Komii nwowam, iikamim nuanim simiir yai hidam. Mi siya wi iikamim omwai waiyayokiyokiyim mi iikamim naokao ikim, siya wi simiir hidi. ⁴³ Biya ti profet inkamim Jisis siir dimĩnpai dimĩnpaiyim yokwoni sima winpriginkim profet kamim sima boĩnim, inkamim Biyan Inkam Komiiyin siirim naingwo tibmii mi siir dimĩn biyeyea wi siya nĩnak itkiigi. Iriig.

Mi iikamim Juda iikam tani mi Adi Komii siir naeyiun ini simiir wara yanĩkinĩuniyin.

⁴⁴ Mi iya Pita siya yaiya niki okwo boĩnin mi Adi Komii siir naeyiun ina yanĩkinĩuniyin iya sima Pita siir yai imiirar niki wakaeya saiirar. ⁴⁵ Mi tiki Judan kamim naingwo tibmiiyim Pita saikar nĩkin itim, sima kigiyim ti kamim Judan iikam tani mi sima iriipi hĩriinan Adi Komii siir naeyiun ini simiir wara mi anĩkinĩuniyin. Mi sima ini hindara yanaakiyim. ⁴⁶ Mi sima wakaeki, sima omom omoman yayim sim boĩnamim mi sima Adi Komii siir inigin siir hainanim. Mi Pita siya hinĩn asi boĩkin. ⁴⁷ Mi wi nhĩnga haiginikouwi ta opa ta iikamim simiir tĩbaiginuwiya saiir siyiun. Mi Adi Komii siir naeyiun ti krimiir mi anĩkinĩuniyin mi simiirin ini hĩriinanar mi inkinuun. Pita siya hinĩna boĩkin. ⁴⁸ Mi Pita siya simiir boĩnmauu wakaeki, kĩma Jisis Krai siir inigin op siir ti baptais. Mi sima siir boĩnki, kĩa ii nhĩrim krimaka tĩra timi o. Iriig.

11

Pita siya om komii Jerusalem hĩran iikamim naingwo tibmiiyim yai simiir boĩnmĩmauugin.

¹ Aposel kamim sima mi Jisis siir isidin nu Judia hir nwowim sima bĩdi wakaekiyim, nhĩrim Juda iikam tani mi simiir nhĩrim Adi Komii siir yaiya saiir wara mi ikĩn wakae. Mi sima ina yaingwo tibmiikiyim. ² Mi iya Pita siya om Komii Jerusalem hĩriir napnĩmbĩidinamin mi kamim miois kitiyim sima saikar yĩnkin waomwarki boĩn. ³ Sima boĩnki, kĩa ti kamim miois kit karamae nwowiyim nae simiir omaka bĩdi ini idwokai aenakiyin. ⁴ Mi Pita siya boĩnmauugin iikamim simiir digworaekwo whiekakim mi siya boĩnki.

⁵ Kara om Jopa hir nwowin mi kara nhwo ha kwisboĩnin mi dimĩn whĩrin nhwonan kara whĩn kig wĩnkin nĩnomor kou hiranki nitĩn ini nĩbmĩrnan ywowa. Taka nĩbmĩra saiir haĩmii haĩmii whiiyim uridni bĩdi yĩnki amamasukiyim irĩpa. Mi saeya ini kariiramar hĩriĩunaiiniya. ⁶ Kara bĩdi sibgu kignĩnoknĩnkiyim, tiki dimĩnim saiir yainau nwokainaiiniyim. Wraisupai wraisupaiyim niimauanim mipuk ipiyin mi it, ti hinĩn hinĩn wraisuim, saiirara nwokainaiinikim. ⁷ Mi ini kara wakaekiya yai kwĩra kauwok boĩnkiya kariirim. Kĩa wara wraisuim simiir disomsom anagae! ⁸ Mi kara ina wakae boĩnkiyin, Biyan Inkam Komii. Kĩbie idwai! Kara pi hĩriinan wraisuim krĩma haiyaiyim kara pi simiir swoki ae rani, sima wraisu paiigi waeyao. ⁹ Mi ta yaiya, kwĩsaka ha swoki boĩnkiya nĩnomor kou hir, saeya hinĩna boĩnkika, dimĩn wadie Adi Komii siya tĩrkiyin siirin ha kipi boĩn, dimĩn biyiekin. Nĩngaka. ¹⁰ Mi tiki dimĩnin kwoimaka, ha nĩnkinyaeagugunamin mi siya ina swoki amin nĩnomor koua hĩriir. ¹¹ Mi biri kimĩmĩnkikin tiki kam nwoimim, omaka kara nwowina ini saiir akpitga yamĩkwoniyim. Inkam komii nwĩrin nu Sisaria hĩranin siya kariiram nĩkropkikin simiirin. ¹² Mi Adi Komii siir naeyiun siya boĩnmauugin kariirin, kĩa simaka dam. Kiriir kwoinin kipi naingwoyĩmyoknanae. Mi tiki nomiiyau iriĩyar nwĩrim sima ini kanakar yĩnkin itim. Mi krimar yapiiyam siir omaka aiir. ¹³ Mi siya krimiirin Adi Komii siir paekwosimĩn siya

kigin, siir omakanau hir nimbiamin, siir boinmauwun. Adi Komii siir paekwosimin siya hinina boinkin, om Jopa hiran kam nhirim Saimon siirim dikropki. Mi siya pi simaka swoki inkin itim. Mi siir inig whirin Pitakin. ¹⁴ Mi siya wi kiriir boinmauwi Adi Komii siya kiriir dimin biyeyim wi panina ninak itkiigigii? Mi siya wi kiriir omakain inkamim simiir dimin biyeyim wi simiir warar mi inak itkiigigii mi simiirin wi siyar swoki ikiunaei. ¹⁵ Iya kara yai simiirar niki boinmimauuin mi Adi Komii siir naeyiun ina yaninkinu iuwun simiir. Biya krima niki tira saiir hiriinan. ¹⁶ Mi ini kara swoki aingwowarkaigiyin, ta yaiya Biyan Inkam Komii siya boina. Siya hinina boinkin, Jon siya baptais haiginiugim inkamim simiirin op aiir. Mi wi kara hauugi Adi Komii siir naeyiun wi krimiir naninkinuni. ¹⁷ Biya krima, Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siiramar naingwo tibmiikim. Mi Adi Komii siya naeyiun krimiirin ini hindara priihauuginan ywokiyin. Mi tariinanin iriipi hiriinan, Adi Komii siya ta hiriinan priihauua ini saiir kaimwowar swoki kwahauuin, ti iikamim Juda iikam tani simiir. Mi kara wi digar nwowi Adi Komii siir yai aiir nriiyu boinim, aniya? Nningaka. Pita siya hinina boinkikin. ¹⁸ Mi iya sima ta Pita siir yai aiir wakaeyim mi sima ini hindara wakaemumuim, yai biri waka boinkim. Mi sima Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainanim mi sima boin mi Adi Komii siya ti iikamim Juda iikam tani simiir mhi kwoin imiir asi nmkpit haigikim. Mi sima wi omwaiya nwoki waiyayokiyoyim. Iriig.

Om Antiok hiran inkamim ina yaingwo tibmiikiyim.

¹⁹ Iya sima Stiven siir kaiyimik aokiyin mi ti kamim naingwo tibmiiyim, sima ini hikakar ywokiyim. Mi sima nu komii whiswo Finisia mi Saipras mi om Antiok hir ini o naki. Sima ta Adi Komii siir yai aiirin iki om nhirim simiir wara bi boinmimauugim. Nningaka. Sima Juda iikamim simiirara boinmimauu haiginiugim. ²⁰ Mi kam nhirim simaka hirar ninkin okim. Mi ti kamim, ti nu whiswo Saipras mi Sairini sowiir hirankim. Mi iya sima om Antiok tiriir nimbiniyim mi sima Judan iikam tani Grik simiir wara mi boinmimauu. Mi sima Biyan Inkam Komii Jisis siir Yai Kibiya Yokwo Komii saiir nwowa, saiirin wara mi inkin boinmimauu. ²¹ Mi Biyan Inkam Komii siir kirieya simaka hirar nwoka. Mi iikam whiekakim sima ina yaingwo tibmiiyim. Mi sima ina yamim Biyan Inkam Komii siirim.

²² Om komii Jerusalem hiran iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, sima ta yai aiir wakaewinim mi sima Banabas siir yikropki om Antioka hiriir. ²³ Mi iya siya ha nimbiamin mi siya ina ini kigu, Adi Komii siir naingwobumbuwa simiir hir nwowi. Mi siya ini maigimaigim ini owiuwin. Siya iki iikam whiekakim simiir kwoin imiir boinurwokaigin, simiir Biyan Inkam Komii siirim nwoki ami inokinokin. ²⁴ Banabas siya inkam wadekin mi Adi Komii siir naeyiun ini siirar yaninkinuniyin mi ta siir naingwo tibmiiya kirie asi namwoiga. Mi iya sima siir yai wakaeyim mi iikam isid bripiyin, sima ini Biyan Inkam Komii siir isid iirarama swoki itim. ²⁵ Mi mhoiya Banabas siya ina yamin, om whirin Tasas dapiyin siir. Mi siya Sol siirim ini hanisru. ²⁶ Siya siir nini kiguin mi siirin ini om Antiok hiriir yikunamin. Biweiyin whir sowa nwowin. Sowa iikamim om Antiok hiranin naingwo tibmiiyim simaka nidwo boinaigim. Mi iikam isid komiiyin sowa boinmimauu Adi Komii siir yai aiir. Om Antiok hiran, kamim kigna mriiyim bigi biyin simiir inigim hinina dapkim Kristen.

²⁷ Mi ta iya profet kamim sima om komii Jerusalem siir haiburgigim mi ini om Antiok hir yamwoiuim. ²⁸ Profet inkam nwirin siir inigin Agabaskin. Mi siya Adi Komii siir naeyi siir kirieya saiir yokwoki. Mi siya yai komiia kwira boinmauugi. Siya ina boinkiyin, mhoiya mhi komiia wa naoki, ti omom omomim ti nu iir nwowim. Mi iya ti diminin siya nimbiamin mi Krodias siya inkam komii nwokin omom omom kigriraowam. ²⁹ Mi kamim om Antiok hiranin kigna mriiyim, sima iripa yai minan nombointibmiikimaigim, umir nhirim simiir nomiiyauim nu Judia hir nwowim, simiir hauugiyim nae sima sain aeyim mi simiir diriraerar haiginiuwam. Mi sima yapa yapa

nwonra simiir kwoin ara yaingwoki, umir nhirim simiir hīrar nwowim. Mi sima haimii simiir hauugi. ³⁰ Sima hiriinan tirim mi sima Banabas mi Sol sower hauugi ti umirim. Mi ti umirim kimidiniya sowa hainam, inkam adiyaowaeyim siyū komii kigriraowiyim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. Iriig.

12

Herot siya yisom aoki Jems siirin mi Pita siirin omaka huyokiyokaiya saiir ini haigigik.

¹ Mi taka iya inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herot mi siya tībumbunin kin haiginugi, kamim Adi Komii siiram naingwo tībmiyim simiirin. ² Siya tībao simsiokikin simiirin Jon siir nomiiyauin Jems, siirin nhiridni nikrip aokiyam. ³ Mi Juda simiir iikamim sima maigimaigā dimusi bi nwokikim, Jems siirin siya nisomaokikin. Mi siya Pita siirin wara asi ninkin haiginikoukripkiigik. Mi siya Pita siirin ta iya yaewou komii nikwo aeya saiir hūninikougik. Mi ta iya Juda simiir iikamim nipu waisikaiyin siirar niki aekim. Mi ta nae komiia saiir iniga pasovaka. ⁴ Mi siya Pita siir yankabrīnunaowid. Mi siya Pita siir ini huyokiyokaigik. Mi siya Pita siirin kamim yai niniyim iur iriir nwrkim simaka ini whinapiyikiugig. Mi sima siirin ni nabie ni nabie waikaokim. Mi ti kamim irim haiyim hīnin hīnina waikaokim, nwiyim nugak mi nwiyim nabie mi nwiyim naioka mi nwiyim niyaka. Mi Herot siir kwoinin ina yaingwoki, iya ta yaewou nikwo aeya nae komiia Pasova dapiya saeya digi mi siya Pita siirin wa nini haiwao ikunakii, Juda simiirim sima nisomaokiyam. ⁵ Mi Pita siya omaka sima huyokiyokaiya saiir nwokaiyin mi sima siirin ina waikaowim. Mi iikamim naingwo tībmiyim sima ina sriinanaeyim Adi Komii siirim, siya whindiraerarim siirin. Iriig.

Pita siirin omaka huyokiyokaiya hirankin nini ikunakikin paekwosim ieya.

⁶ Herot siya ina yaingwowin, Pita siirin waka omaka inkam komiigin nidwokai wakae winiya yai wi saiir hiriir nikiunami. Iya bi niki pirkinka mi niyaka Pita siya inkam nwiso yai niniyo sower bopwoniya whwonkaowiigin. Sima siir ina kwiso ti inkam nwiso yai niniyo sowaka ninkin widgikin. Whisin ha wrokikin kam nhirim siir kigriraowiyim, sima ta omaka huyokiyokaiya saiir ano iirar waikaowiyim. ⁷ Mi Biyan Inkam Komiiyin siir paekwosimin biri kimiminkikin ini Pita siir kingiina yamikwoniyin ta omaka huyokiyokaiya saiir hir. Mi ta paeya niyayia ini ta omaka saiir hira yimbiamkiya. Mi Adi Komii siir paekwosimin siya Pita siir prisā saiir ini hogwo iyopswoswo boinu. Mi siya ina boinin, kira ha dinsiinsasau. Mi Pita siya ina yinsiingiyin. Mi weyin sop whiswo ini siir indib hiranki huwrokiyo mi ini nua yamikiigiyo. ⁸ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya boin siirin mi kira kiriir piuwopa kikogi mi kiriir iga ha timi igi. Mi siya hiriinana mi tir mi Adi Komii siir paekwosimin ina swoki boinkiyin mi kiriir mwinsa tiyanani mi kira kariir mhoiia wit. ⁹ Mi Pita siya ta maeyaua huyokiyokaiya saiir haiburgigin mi siya ini Adi Komii siir paekwosimin siir mhoiia yamin. Mi siya bi mi inokninkin ti diminin Adi Komii siir paekwosim ieya tirin. Mi siya ina yaingwowin, kara tari nhwo namisi whini iye? Tari nhwo whin tani. ¹⁰ Mi sowa ha napniniyo, bi nwowinin inkamin yai niniyin siiram waikaowin siir kwaiburgiko, ha swoki kwapnaniyo nwirin ano whirin si swoki kwaowaikaowin siir swoki kwaiburgiko mi ha napnaniyamwo ano komiiyin, aiyini haiginikouwin idowiiyanin ini sasa haiwaowinin. Mi sowa ini hinda yapigusnaniyamwo. Mi sowa om komii siir yam. Mi siyū whirin siir youapam. Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir paekwosimin ina kwaiburgigin Pita siirin.

¹¹ Mi Pita siir kwoinin ina yaingwoki mi siya boin, kara bidi yinokninkinin, Biyan Inkam Komiiyin siya nikropkikin siir paekwosimin. Mi kariirin Herot siir inankin siya nispaiki hainakikin. Mi siyū whiekakim mhoiia Juda simiir isid ieya tirim naingwowim mi simiir hirankar nikiunakin.

¹² Siya ti dimin iir ninokninkinamin mi siya ina yamin Maria, Jon siir apua saiir omaka aiir. Mi Jon siir inig whirin Makin. Mi iikamim kasaka rani, ta omaka aiir nwowim. Sima Adi Komii siirim hirar srinanaekim. ¹³ Mi Pita siya ta omaka saiir anoin yabanin, siirar yaki kaigakanu. Mi wig ira hir miriia saiir inigin Rodaka ano saeya yami haiwaoki Pita siirim. ¹⁴ Mi saeya wakaesibnama, Pita siir yai aiirin mi saeya ini maingimainga ywonama. Mi saeya ano bi niki haiwaokika. Mi saeya ha niwitnama mi kimidiniya simiir iikamim simiir boinmaugik Pita siya ini ano hira nokwowin. ¹⁵ Mi sima saiir yanugaugau, kira pi whaowaei! Mi imiimii saeyar nwowa mi ina boinkiya. Niingaka. Kibie idwai. Siya tisi tirar nwowin! Sima boin, wara siir piunain aeya. ¹⁶ Mi Pita siya ini ano iirar kaigikankripkaiyin. Mi sima anoin ha haiwaokiyin siir kigam mi sima ini hindara yanaakiyim. ¹⁷ Mi Pita siya simiir yikidugi, kima yai kipi sisi. Mi sima yayim ina tankiyim. Mi siya simiirin ina boinmimauuim, Biyan Inkam Komii siya nikunakikin kariirin, omaka hiuyokiyokaiya saiir hirankin. Mi siya ina boinin, kima Jems siir boinmauu mi nomiyau nhirim simiir warar ti diminin. Mi Pita siya simiir haiburgigin mi siya ina yamin om whira.

¹⁸ Mi iya ha pirinkiyakwoka kamim yai niniyim, sima ini hindara hinsir whaowaekiyakwokim. Dimusi rani, sima Pita siir bi kigim. Mi sima boin, Pita siya ini pinda yamin? ¹⁹ Mi Herot siya minan napmiriigin Pita siirim hansirin mi siya siir bi kigin. Mi siya kamim yai niniyim ini simiir yikin. Mi siya yai ina boin tibmikimaiyin kamim yai niniyim simiir nisomaowam. Mi Herot siya nu Judia hir haiburgik mi siya om komii Sisaria hiriir yam mi hir ini owou. Iriig.

Herot Siya bidi yaonamin.

²⁰ Herot siya io prasae bi nwokin iikamim ti om whiso, Taia Saidon hiranim simiirin. Mi iripa haingiriyunani mi ina yitim siirim. Mi sima yai Blastas saika kitibmii boinkim, omaka haimeiyin bidi hiuyokiyokaiyin ti inkam komii nu kigriraowiyin siya whwonkaiyin mi ta maeyaua siya kigriraowika. Mi sima ina boinanaeyim inkam komii siir ta simiir iowa pi digiyim mi krimiir kwoinim ha naingwowi iikamim krima ti nu iir nwowim, krima naeyim inkam komii siir nu iir sainaekim. Mi sima asi boinanaekim ta iowa pi digiyim.

²¹ Mi Herot siya ikwira yimbinki. Mi ta ii aiirin, siya siir puuai miyikim simiirar puuai mi siya ini siir ipii aiirar yidwokaiyin. Mi siya simiirin ina yowarkii boinin. ²² Mi iikamim ina kauwok boinkiyim. Mi sima ina boinim, ta yayia tari inkamni yai rani? Saeya Adi Komii siirar yaiga. ²³ Mi Herot siya Adi Komii siir inig iir bi hainankin. Mi biri kimiminkikin, Biyan Inkam Komii siir paekwosimin siya diriraerarkiyin mi Herot siya ini igi yaewimwhirkii aonamin.

²⁴ Mi ti Biyan Inkam Komiiyin siir yayia ini komiia ywokiya. Mi omom omomim ini saiirar haigiririr boinyokiyokiyamim. ²⁵ Mi Banabas, Sol sowa om komii Jerusalem hir mirii dignaniyo mi sowa ina swoki itwo, om Antioka tiriir. Mi sowa Jon mi siir inig whirin Mak dapiyin siir wara yikunam mi siya ini sowaka yinkan amin. Iriig.

13

Mi sima yimbinki Banabas Sol sowiirin Adi Komii siir yai boinmimauuim.

¹ Mi iikamim naingwo tibmiyim om Antiok hiranim simiir kam nhirim profetkim mi nhirim tisakim sima ini wara ninkin owim. Ti kamim simiir inigim hininin hinigim, Banabas mi Saimon siir inig whirin piu yhiuwinankin mi Lusias om komii Sairini hirankin. Sol, Maneyen sowa biya inkam komii Herot siir omaka irua saiirara whwonkaigo. ² Mi iya iikamim Biyan Inkam Komiiyin siir inig hainanim mi sima nae minim ini wara yinkan haiyakiyim. Mi Adi Komii siir naeyu miyikin ina boinkiyin, kima Banabas, Sol sowiirin, ta miya kara boina saiir miriirim ti imbin tibmii. ³ Mi sima nae minim ha haiya

digiyim mi Adi Komii siirim mi sri digiyim mi simiir inaim ina yinkwokiyim sowiirin. Mi sowiirin ina swoki ikropkiywo Adi Komii siir mi aiir mriiyim. Iriig.

Banabas Sol sowa nu Saipras hir boinmimauugo yai kibiya saiir.

⁴ Adi Komii siir naeyuin siya nikropkikin Banabas, Sol sowiirin. Mi sowa ini om Selusia hiriir yapiinamwo. Mi om komii Selusia hirin sowa ini siyaiini yani kwiriinamwo. Mi siyaiiya sowiirin ini mhu whirin Saipras nikuwiyin siir hiriir yuginam mi sowiirin hir yatkinugig. ⁵ Sowa om komii Salamis hir yamasu. Mi Juda simiir inkamki nwowiya maeyuin Adi Komii siir yayim simiir boinmimauu. Jon siya sowaka warar yinkin owin sowiir whindiriraerarin.

⁶ Sowa ti mhuiisimin Saipras siir yapyokiyokwiyo mi om Komii Pefos hiriir yimbiam. Sowa inkam nwira ini kigu ti omin siir hirin. Ti inkamin siya nop nao kiriekin. Siya Juda hirin profet inkamnan ywowin. Mi siya pi Juda simiirar mi iksisaei. Siir inigin Ba Jisiskin. ⁷ Mi siya simiir inkamin bi nwowiyin siir inigin Sesias Polaskin. Mi siya saika yamwoni Sesias Polas siir kwoinin bimbiiwi rani. Mi siya yikiugi Banabas, Sol sowiirin. Siya sowiirin minin nikuunakin, siir kwoinin Adi Komii yai wakaeyam naingwowi. ⁸ Mi sowiirin Elimas siya yikidu. Mi ti inkamin nop prasae bi naowikin. Mi sima siirin Ba-Jisis dapikim Grik simiir yaigina hinina dapikim Elimas. Mi siir kwoinin ti simiir inkamin bi nwowiyin, siir kwoin iir kisina haigiyam naingwowi. Mi ti siir kwoin miyikin pi nwoki itkiigiyim. ⁹ Mi Sol siir inig whirin Polkin. Mi Adi Komii siir naeyuin siirar yaninkinuu. Mi siya siir kaonanaeki ti inkamin nop naowiyin mi siya ina boinkiyin siirin, ¹⁰ Kira Setan siir biyan yinisim kungin. Kira siyu miyikin io simiirar nwowikin. Mi niksisaeni siyu mi siyu biye whiekak ikim, ini kiriir waraurar nwowim. Mi kira Biya Inkam Komiiyin siir siyu miyik imiir tir bumbuwikin. Mi kira ti hiriinan siyu biyeyin siir bi nugiskikin, aniya? ¹¹ Mi wakae panaowin Biyan Inkam Komiiyin siir ina pi saeya tiowi kiriirin. Mi kiriir nhwona pi nhwo kwisae nwoki. Mi panaowin kira pi bie iirin kiginokninkin tani mi kira wi ii prieirig sim kipi niki oki. Pol siya hiriinan yai boinkiyin mi bi kimimankikin Elimas siir nhwona ini nhworiikaka ywokiyin. Mi siya ina priap priap amin. Siya minam naingwokin inkam nwirkin siir ina nnkwoim mi siyu siir nisiisimauu apamim. ¹² Mi inkam komiiyin omom omomim kigiraowiyin siya ti diminin siir kigiyin mi siya ina yaingwo tibmiikiyin. Mi siya ini kakar ywokiyin, yaiya Biyan Inkam Komii siya boina saiirsiyin. Iriig.

Sowa om Antiok hiriir yam nu Pisidia siir.

¹³ Pol siya mi inkam nwiso sima siyaiiya saiir kwiriinam. Mi sima om Pepos siir haiburgigim mi sima ina yakiyamim mi om Pega hir yamasu iu. Mi nu Pamfilia hiriir yam. Mi Jon siya simiir haiburgik. Mi siir inig whirin Makin. Siya om Komii Jerusalema hiriir swoki amin. ¹⁴ Sowa om Pega siir haiburgig mi ina yapnamwo om Antioka yimbiam nu Pisidia siir. Mi Juda simiir ii komiia sima ina yamim maeyaua yai boinaiya saiir. Sowa ina ini idwokaiyuwo simaka warar. ¹⁵ Simiir maeyaua yai nidwo boiniya saiir kigiraowiyim yaowae komiiyim siyuni yayim, bidi bidinanin Moses siya winim mi bidi bidinan profet kamim sima mi winkyim, sima simiir mwain digiyim mi mhoiia sima ina sriiyim, Pol kira mi kinaka mriiyim kamim kima yaigakinui mi yaiya kima naingwonaniya pi saiirar kwaboin iikamim krimiir kwoin imiir kirie haiginugikim.

¹⁶ Mi Pol siya ha nokwokiyin mi siir ina ina yiisimauugiya. Mi siya ina boinkiyin, kima ti iikamim Isrelranim, kima kariir yaiya saiir wakaeki. Mi ti Judain iikam tani ikim ti tir mi owim mi kima kimiir kwoinim Adi Komii krimiir Wanin siir hauuam nitim mi kima kariir yaiya saiir wara dinkan wakaeki. ¹⁷ Ti Isrel simiir Adi Komiiyin siya bidi yimbinkiyin kimiir yidwi wanwiyaeyim simiir. Mi iya sima nu komii Isib hirar niki priiywokaigiyim, sima om whirni omin siir nwokim. Adi Komii siya diriraerarkikin mi

sima ini isid komii ywokiyim. Mi mhoiyya siir kirieka nikiunamkin mi sima nu komii Isib siir haiburgigim mi sima ina yamim. ¹⁸ Mi nuin iikam karamaeyin mi Isrel sima siir nwokim. Mi sima whisariyya priiywokim, sima nu karamaekim. Mi simiirin Adi Komii siya kigriraowim biewiyim kam nwis (40) sima priywokaigiyim. ¹⁹ Adi Komii siir kirieya saeyar tirkiya mi ti nu komii Kenan hiran iikam isid iriyyar whiswo sima ina yaokaokiyim. Mi sima yapa yapa omkim mi yapa yapa yaigingim. Mi ti omim simiir nuin ini Adi Komii siya hauugiyin Isrel simiir. ²⁰ Biewiyim sima ti nu komii iir nwowim 450 gim. Mi ta iya Adi Komii siya nimbina kamim yai hidiyim simiir mi simiir kigriraowim mi ina ywowim mi profet Samyuel siya ina yimbiyamim. ²¹ Mi mhoiyya sima ina sriiyim profet inkamim Samyuel siirim, kira krimiirin inkam komiyyin nwira dimbingi siya krimiir kigriraowim. Mi Adi Komii siya hauugin kwoin miyyik Samyuel siir, siya ini Sol siirar yimbingiyin, siya Kis siir yinisimkin, siya Bensamin siir pugana saiir hiran inkamkin. Biewiyim siya kigriraowim simiir kamnwiskim (40). ²² Mi Adi Komii siya nhinikriropki siirin. Mi kimidiniya Devid siir yokmwim okwo haiginu simiir inkam komii nwowim. Mi siya boinki, kara bidi kigin Devid siirin Jesini yinisimim. Kariir kwoinin ini ti inkamim siiramar naingwo iskiyin. Siya wi kariir siyu imiirar napi. ²³ Bidi bidiniya Adi Komii siya ha boinkin, inkam nwirin wi kara nikropkii Isrel simiir isidin siir whindiriraerar haiginuam. Mi siya hiriinan tirin mi siya Jisis siir yikropki krimiiram krimiir dimin biye biyeyim simiir ninak itkiigigiyim. Mi siya Devidni pugana saiir hirankin. ²⁴ Jisis siya bi niki itkin. Mi taka iya Jon siya yayim saiir boinmimauugim Isrel simiirin mi simiir mhi kwoinim wi nwoki kisina haigiyim mi op wa nwoki baptaisim. ²⁵ Jon siya ta miyya saiir mirii digiyin kingiina nwokin. Mi siya boin kima panina naingwowi, kara yipikin? Ti inkamim kima nwokwokinin kara si rani. Kima wakae! Inkam nwirin wi kariir mhoiyya niti, siya inkam komiigin, kara inkam kingin, komii rani. Ningaka. Kara inkam biyenankin. Iga siya ninaniya wi saiir uridin siirin wa whro rani. Ningaka. Jon siya hinina boinkikin.

²⁶ Kima ti nomiyauim, kima kariir brogaeyin siir yinisimkim, kima tir nwowim. Mi kima kariir yayia saiir wakaeki mi ti iikamim Judan iikam tani mi kima ini tirar ninkin owim mi kima kimiir kwoinim Adi Komii siir hauugiyam nitim mi kima kariir yayia saiir warar dinkin wakaeki. ²⁷ Iikamim om komii Jerusalem hir nwowim mi simiir biyan inkam ima mi ti inkamim siir bi sibgu ninokninkin. Mi digworaekwo hoimgakim sima Jisis siir tirim bidi bidinanin profet kamim sima winin ti digworaekwowim tariinanin bidi yimbiniyim. Juda simiir ii komii komiyyim sima ti profet kamim simiir yayim pi simiir mwaini. Mi sima simiir sibgu ninokninkin tani. Ningaka. ²⁸ Mi sima siirin yai biye kwir bi tisiryiskaigim. Ningaka. Mi sima ina kauwok boinkiyim Pailat siiramim, siya ti tirki siyuin siir prii isomaokiyanin. ²⁹ Sima bidi diriraerar digiyim digworaekwo whiekakim biya profet kamim sima winkiyim yayim siirim. Mi sima siirin paeyin hiniya nironinkinin siir hirankar swoki iniskii hai. Mi sima siirin siyano whirin siir ini haigigik. ³⁰ Mi Adi Komii siya swoki hidninsiin idwoki siirin ie hirankin. ³¹ Ti kamim biya Jisis saika napmriiyim mi sima nu Galili siir haiburgigim mi ini om komii Jerusalem hiriir yamim. Mi ti kam kaimwowim Jisis siya simiir hiriir swoki imbiyam. Mi sima ini siirar kigim ii whiekakim. Ti diminin sima kigin mi ini iikamim simiir boinmimauuwim.

³² Mi krima ta yai kibiya kimiir asi boinmimauwi ti diminin Adi Komii siya nimbinkikin, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir hauugiyim. ³³ Diminin Adi Komii siya nimbinkiyim krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir mi tariinanin simiir yinisimim krimiir tiriir bidi yimbiniyim, Jisis siya wa swoki insiin idwowi ie hiranki, hiriinanam tirkikim. Ti yayim ta yokwo Sam kwisa saiir winkiyim. Mi saeya hinina boinkim, kira kariir yinisimkin. Mi tariinanin kara ini kiriir Adi ywowim.

³⁴ Mi siya siir ie hiranki kinisiin idwoki. Mi siya mhoiyya wi swoki ao rani. Ningaka. Adi Komii siya hiriinan boinkikin.

Dimin kibiki kibiyin kara wi kimiir hauugii. Biya kara ti diminin Devid siiram niki boinkin siir hauuim.

³⁵ Mi yokwo Sam kwira ya iriipi hiriinanar mi boinkika.

Mi kira wi kiriir inkam kibiki kibiyin siirin wi ienau hirar kignisu whiigrimgrinkinkaeyam tani. Niingaka.

³⁶ Hya Devid siya niki owin mi siya ta Adi Komii siir mi miyika saiira niki miriyyin mi siya ina yaonamin. Mi siirin, siir brogaeyin siir hiriinanar swoki haingikaigi. Mi siya ini ie hirar whiigrimgrinkinkaeyamin. Siya ta yaiya yokwo Sam nwowa saeya Devidni biri win boinkika. Niingaka. ³⁷ Ti inkamin Adi Komii siya ieyankin hidninsiin idwowin siir pua ienau hir bi whiigrimgrinkinka. Niingaka. ³⁸ Kima ti nomiiyauim kima bidiya yinokninkin ninim. Krima ta yaiya saiirin hinina boinmauwuwi kimiirin, ti inkamin siya krimiir dimin biyeyim simiirsi nankab ougin. ³⁹ Moses siir siyu komiyyin krimiir dimin biyeyim wi siya ninak rani mi krimiirin wi siya nikuonaowid rani mi krimiirin wi inkam miyik dap rani. Niingaka. Ti inkamin siyairgin iikam whiekakim krimiir dimin biyeyim simiir ninak itkiigiiyanin. Mi yipikin inkamin naingwo tibmii mi siirin wi Jisis siya priiyao haiginuwuwi mi siya wi rirmiyya nwowi. Mi krimiirin wi siyar swoki ikiunawidi. Mi siya krimiirin wi iikam wadiya nikuwi. ⁴⁰ Mi kima ha hirguguwun ti diminin profet kamim biya sima wina yaiya saeya nitisi. Sima hinina boinkikim, ⁴¹ bidi bidinanin propet kamim sima hinina boinkikim,

krima ti kamim nigbumbuwanim kima wa timi kinankuraraowin mi wi saiir saiira timi naingwokwonanae. Wim wi saeya griritkaigii. Kara ta kimiir iya kima niki owa, kara mi komiyya tariinanin saiirar miriigin. Mi inkam nwirki ta miyya saiir miriyyim naboinkin kima saiirimin wi naingwo tibmiinam tani.

Pol siya hinina boinkikin.

⁴² Mi iya Pol, Banabas sowa ta maeyaua yai nidwo boinaiyya saiir haiburgiko mi ina yapniyamwo idowiiya hiriir. Mi sima ina nhinkigiyim. Mi sima ina boinkiyim, sowiirin, ini wakae namwo kowa! Aka Judami ii komii kwira kowa wa swoki it. Mi wi ta yaiya saiir swokini boinmimauuni krimiirin. ⁴³ Mi iikamim ta maeyaua yai nidwo boinaiyya hir wakae dignamim mi sima ina nhinkigiyim. Mi Juda iikam nhirim mi kam nhirim, Juda iikam tani mi tiki Juda iikam tani simiir kwoinim ina kisina haigiyim. Mi sima ini Juda iikamim simiir siyu siirarar ywowim. Ta maeyaua yai nidwo boiniya saiir haiburgigim mi sima ini Pol, Banabas sowiir mhoiyya yamim. Mi sowa yayim ina boinmimauuim, hinin kima daingworinu ta Adi Komii siir naingwobumbuwa wi kimiir hauugii.

⁴⁴ Juda simiir ii komii kwira iikamim ti om komii iir nwowim, sima nit swokiyim pariiparii, ta Adi Komii siir yaiya sowa boina saiir nini wakaeniyim. ⁴⁵ Iriipi hiriinan Juda hiran Biyan Inkam Komiyyim ina kigin iikam whiekakim maeyau kwirua nwowi. Mi sima ina kigmairim ta sowiir mi aiirimin mi simiir kwoinim simiirim ini haugihaugi whyekiyim. Mi sima ini yai biyeyim simiir yigbumbuim mi ini Pol siir yayim simiir yanugaugauwim. ⁴⁶ Mi Pol sowa Banabas simiirin yaimwo aiirar boinmimauugo. Mi sowa boin, krira ta yai kibiya Adi Komii siira bi Juda iikamim kimiir boinmimauuniyam nitkwo. Mi kima ta yai aiirin digumii haingigigi, aeya wim kima boinae mi nim krima ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyyin siirin wi hai rani. Mi wakae kima! Panao krira pi kimiir haiburgigi mi krira pi iki isid whirin siyim nami. Mi ta yaiya pi simiir nini boinmaugigi, sima Juda simiir iikam tani. ⁴⁷ Biyan Inkam Komii siya hinina boinkikin kariirin,

kara kimiir nimbingikim siyu miyik iki iikam isid whirin simiir nisiimauuwim Juda iikam tani siyuin nitmaisok okwowyin siir. Mi kira ini pae niuyanan ywowin, simiir niuya haiginuwam. Mi iki om whiekakim ti nu iir nwowim, simiirin wi ti yai aiir boinmauwuwi kira. Mi simiirin wi siyuin nitmaisok okwowyin wi kira pi yisiisimauu haiginuwun.

⁴⁸ Mi iikamim Juda iikam tani sima ta yai aiir wakaeyim mi simiir mhi kwoinim ini wadiya ywokiyim. Sima ini maigimaiga ywokiyim ti Biyan Inkam Komiiyin siir yaiya aiirim. Mi iki iikam whiekakim Adi Komii siya nimbinim, kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siir haiyim. Mi sima ina yaingwo tibmiiyim.

⁴⁹ Mi Adi Komii siir yaiya ini ta maeyau aiir yamkiya. ⁵⁰ Mi Juda simiir biyan kamim sima ini hopsowo'u wigim inigakim Adi Komii siir inig iir hainaniyim simiir kwoin imiir. Mi Biyan Inkam Komiiyim ti om komii siir nwowiyim simiirin warar. Mi sima ina yigbumbuim Pol, Banabas sowiirin. Mi sima ina kauriirgiyim sowiirin sowa ti nu iir kipi nwo. ⁵¹ Iriipi hiriinan mi sowiir iga hir nwowim sinim ini ti omin siir yikrimkrinkigigin. Mi dimin biyeyin ini simiir hirar ywokiyim. Mi sowa ini om komii Aikoniam hiriir yamwo. ⁵² Mi iikamim naingwo tibmiiyim om Antiok hiranim sima ini maigimaiga kana ywowim. Mi Adi Komii siir naeyuin siir kirieya ini simiir yaninkinu iuwim. Iriig.

14

Inkam nwisso sowa om Aikoniam hir miriigo.

¹ Mi om Aikoniam hirin, sowa hiriinana swokini tiru. Sowa ina yapninopkainamwo Juda simiir maeyaua yai nidwo wakae saiir mi yai hir ini okwo boinu. Mi iikam isid komiiyin Judainim mi Grik an ikim, sima ina yaingwo tibmiigiyim. ² Mi Juda iikam nhirim bi naingwo tibmiigim mi sima iki iikam nhirim Juda iikam tani, simiir kwoin imiir ini hopsowo'u. Sima io ti Jisis siir isidan inkam nwisso sowiir nwowim. ³ Mi aposel inkam nwisso sowa om Aikoniam hirin ii kasaka bi nwoko. Mi sowa ini kirieya ywonamwo. Ti Biyan Inkam Komii siir yai aiir boinmimauuwim. Mi sowiir inim ti Biyan Inkam Komiiyin siya kirie haiginu mi sowa kiriepai kiriepaiyim ina tiramwo. Ta kirieya Biyan Inkam Komiiyin siya niisiimauuga iikamim simiir. Ta siir naingwobumbuwa mi saiir yaiyim ini kaimwowa ywowim. ⁴ Mi ti om komiiyin siir hiran iikamim sima isido whisa ywo. Mi nhirim Juda maka ywo mi nhirim aposel inkam nwisso sowakar ywo.

⁵ Mi mhoiia kam nhirim Judan iikam rani mi Juda sima ina nhinamim. Mi ti isid whiso simiir biyan iikamim sima nhinam sima Pol, Banabas sowiir diriraerarbumbuwm naingwokim. Sima sowiirin siiyani kaiyimik aokiyim naingwokim. ⁶ Mi sowa ta io aiir bidi hirnao. Mi sowa nu Likionia hiran om komiiyo Listra mi Debi om nhirim sowiir kingiin nwowim, simiir hiriir yidamam. ⁷ Mi sowa ta yai win kibiya Jisis siira ini omom omomim simiir yaboinmamauyokiyokiyamwo. Iriig.

Pol, Banabas sowa om Listra hir miriigo.

⁸ Mi om Listra hirin, inkam nwirin ini hir nidwowin, siir igao bidi yinsimsirunamwo, siir apua aeyar naokaininkinkiyin siirin mi hiriinana nwokin. Tiki inkamin siya bi swoki apririr sranikin. Nungaka. ⁹ Mi siya wakaeki Pol siya Adi Komii siir yai aiir boinmimauuin. Mi Pol siya siirsiira kaonanaei. Mi ini siyar kigiyin ti inkamin naingwo tibmii dig namwo iuwim mi siya wi wadiyar nwowi. ¹⁰ Mi Pol siya igao yaiya boinki, kira dinsiin okwoki! Mi siya bi kimiminkikin ina yinsiin okwokiyin mi ina yopnatkiigiyamin mi siya ina yapririrkiyin. ¹¹ Mi iikam whiekakim ti diminin Pol siya tirkiyin siir kigiyim mi sima nu Likionia simiir yaigina saiir kauwok boinki! Krimiir wanin ini inkam pua swoki imbiniyin. Mi tapa tisi krimakar nwowim. ¹² Mi sima Banabas siirin hinina mi dap Sus mi Pol siya yai boinan inkamkin mi Sima Pol siir inigin Hemis asi dapkin. Ti inig whiso Sus mi Hemis dapiyo, yim simiir wanmi digworaekwokim, simiir inig imiir hainanikim. ¹³ Ta omaka Sus siir inig hainaniya ini ti om komiiyin siir yaba miriia. Mi prismi yaowae adin ta omaka saiir kigriraowiyin mi bulmakau ii nhirim ina hainamim. Mi kipim ina yomboboruninkinim mi ina hainamim. Mi ti om komii siir anoin siir kingiin yamwo'u. Mi iikam whiekakim sima warar yitim digworaekwowim sowiir hauugiyim. Mi ti digworaekwowim sima sowiir hauuwim, biya sima simiir

wanin Sus siirin hiriinan naeyim simiirar mi inkim imiyyaekim. ¹⁴ Mi aposel inkam nwisso Banabas, Pol sowa, ta hiriinan yaiya sair wakaeyo mi sowa ina kigo. Mi sowa ini io simiir ywowo. Mi sower yuiso ina yinikibimbirgiyo. Mi sowa ini iikamim simiir bopwoniya iwitnainopkainamwo. Mi sowa ina kauwokiyo, ¹⁵ kima ti kamim kima hinin dimusi tirkim? Krira inkamaigo, krira kimiir hiriinanaigo. Krira Jisis siir yai win kibiya kimiir boinmimauuam nitko. Mi kima ti siyu biyeyim simiir duguski. Mi kima Adi Komiiyin krimiir yaimin dimin wakaeiyyin siiramar daingwo tibmii. Nu ninomor mi whii komii komii ikim mi digworaekwo hoingakim ti nwowim siya nonkwokwokim. ¹⁶ Kibie! Biyan iyyim iikam whiekakim ti nu iir nwowim siya simiirar kigninkinkin. Sima simiir kwoinka naingwo diriraerarkim. ¹⁷ Mi siya bi naguprakaigin. Mi kima pi siirim whaowae rani. Nningaka. Mi siya kimiirin dimin miyyik iirar diriraerar haiginugun. Mi naowin ninomor kou hir nwowin pa mi diriraerarki kimiirim mpa mi kinaini. Mi naeyim siya diriraerarkiyim ini wadieya yimbiyamim. Mi naeyim siya dig haiginuwi mi kimiir kwoinim maigimarga asi nwowi. ¹⁸ Mi sowa ta yaiya sair boin digiyo mi sowa minan nap mirii nanaeko iikamim simiir nikiduwim. Mi sima ti wraisuim nanag hainamim sower kipi hauu biya simiir wanin Sus siir hauuwim mi siir hiriinan. Iriig.

¹⁹ Mi Juda iikam nhirim om Antiokanim mi om Aikoniaman ikim, sima ina yitim. Mi iikamim simiir kwoinim sima ini hopswonni. Mi sima siya minim ina kaiyimikim Pol siir. Mi sima Pol siirin ini om komii siir yaba hiriir kinaniyamim. Simiir kwoinim ha naingwokim, siya naowigusami. ²⁰ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ini siirar yokwo kaeyokaiyim. Mi siya ha nnsiingiyin, ini oma hiriirar swoki apainopkai namim. Mi igwira siya Banabas saika yam om whirin min nikuwiyin Debi hiriirin.

Mi Pol Banabas sowa nu Siria hir nwoin omisimim Antiok mi sowa hiriir swoki am.

²¹ Mi sowa ta yai win kibiya ti omin siir hiran iikamim simiir boinmimauu haiginu. Mi sowa hiriinan tirkiyo mi iikam whiekakim ina yaingwo tibmiiyim. Mi mhoiyya sowa ina swoki amwo ti simiir om whoimim Listra mi Aikoniam mi om Antiok hiriir. ²² Mi ti om whoimim iikamim naingwo tibmiiyim sowa nwoki whinkinsiis haiginuwi simiirin. Mi sowa simiirin haning boinanae. Mi kima kimiir naingwo tibmii airin donkworinukripkai. Biya krima siyuin hikpai hikpai haiyin mi siir tiki hopnin apnam. Mi mhoiyya krima wi ti Adi Komii siir om kibiyin iikam whiekakim mi digworaekwo ikim simiir kigirkakiyin wi siir nami. ²³ Mi sowa kam adi yaowae nhirim simiirin siyu komii kigiraowam yimbin. Mi omkakim Adi Komii siir inig hainaniyim omom omomanin simiir hiran iikamim naingwo tibmiiyim simiirim warar. Mi sowa Adi Komii siirim sriyo mi nae minim ini wara haiyakiyim. Mi sowa ti iikamim naingwo tibmiiyim Inkam Komiiyin siirara hauuswokiyo, siya kigiraowam.

²⁴ Mi mhoiyya sowa nu Pisidia sower bojonau aair yapam. Mi nu Pamfilia hiriir yapnimbiiyam. ²⁵ Mi sowa om komii whirin Pega yai hir boinmimauugik. Mi mhoiyya sowa om Atelia hiriir yapiinam. ²⁶ Mi om Atelia hirin, sowa siyaiini yani kwiriinam. Mi siyaiyya sowerin, om Antiok hir swokaka atkinugig. Biya ti omin iikamim Adi Komii siirim naingwowyim mi sima Adi Komii siirim kwisboinki, ti inkam nwisso soweram miyya sowa miriyya sair kirie haiginuwim. Mi sowa hiriinana tiro mi sowa ina swoki imbiyamwo ti om iirar.

²⁷ Mi iyya sowa om Antiok hiriir nimbiiyamwo mi sowa iikamim naingwo tibmiiyim simiiramim ina yikiuna digim, sima maeyau kwiruwa nwowim. Mi sowa ina boinmimauuim digworaekwo whiekakim Adi Komii siya sower whindiriraerarim. Mi sowa ina boino, Adi Komii siyar niyok haiginugikin kririir siyuin iikam nhirim Juda inkam tani ta Adi Komii siir yaiya sair boinmimauuim. Mi sima wi nwoki aingwo tibmiiyim. ²⁸ Mi sowa iikamim naingwo tibmiiyim simaka ii kasa bi nwoko. Iriig.

15

Iikam Whiekakim naingwo tibmiiyim ini om komii Jerusalem hirara yaingiriyuuim

¹ Mi nu Judia hiran kam nhirim, sima ina yapiinamim om Antioka hiriir. Mi iikamim naingwo tibmiiyim yai simiir ini boinmimauugig. Mi sima boin mi kima siyuuin Adi Komii siya hauugiyin Moses siir kima siir tir karam mwowi mi kimiir mioisim kitiyopnir hai karamae mwowi mi Adi Komii siya kimiirin wi wara kaoprigi okwo rani. Nningaka.

² Mi sima hiriinan yai boinkiyim mi Pol sowa Banabas sowa io prasae bi nwoko simiirin. Mi sowa simaka yai prasae bi niniinansaoko. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima yikropki Pol, Banabas sowiirin. Mi kam nhirim om Antiok hiranim sima ini wara yinkin amim om komii Jerusalema hiriinin, ta yaiya saiir nini bointibmii kimaigikim aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyuu komii kigriraowiyim simakar.

³ Mi simiirin iikamim naingwo tibmiiyim sima nikropikim. Mi sowa ti nu komii whiso Finisia mi Sameria sowiir bopwo hir napamko. Mi iikamim naingwo tibmiiyim ti nu whiso sowiir hir nwowim omisisimim simiir hiran iikamim simiir ini boinmimauuwuu ta yaiya. Mi sowa simiirin hinina ini boiniu, Adi Komii krimiir Wanin siya bidi kisina haigiyin iikamim Juda iikam tani simiir kwoinim. Mi nu Finisia mi nu Sameria hiran iikamim mi sima ini maingimainga taokitaoka ywokiyim Pol siir yai aiiramim.

⁴ Mi sowa om komii Jerusalem hiriir nimbiamwo mi iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim mi aposel kam ikim mi inkam adiyaowaeyim siyuu komii kigriraowi ikim, sima sowiir boin wadiewin. Mi Pol, Banabas sowa digworaekwo whiekakim Adi Komii siya tirim sowiir mi simiir ini boinmimauuwuu. ⁵ Mi Farisi simiir iikam nhirim naingwo tibmiiyim sima ina yinsiin okwo boinkiyim, kam nhirim Juda iikam tani simiir, simiir mioisim ti kitiyopnir hai. Mi kima simiir boinki, sima Moses siir siyuu iir dap.

⁶ Mi ti aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyuu komii kigriraowiyim sima iripa yidwo hid boina ta yai aiirim. ⁷ Sima yai whiekakim boina digiyim mi Pita siya ina yinsiin okwokiyin. Mi siya simiirin ina boinkiyin, ti nomiiyauim! Kima bidi yinokninkinim. Adi Komii siya hid haiginiugikin miyim krimiir. Mi bidi bidiniya kariirin siyar nimbingikin ta Jisis siir yai win kibiya saiir boinmimauuwam iikam nhirim Juda iikam tani sima wakaei mi sima wi wara nwoki aingwo tibmiiyim. ⁸ Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yinokninkinin simiir kwoinim. Mi siya ina mi inokninkin iikamim Juda iikam tani simiir kwoinim. Mi siya siir naeyuun ini simiir hauugiyin krimiir hauugiya saiir hiriinan. ⁹ Mi siya Juda iikam tani simiirin yaeya siyuu whir bi tirikin mi Juda iikamim simiirin yaeya bi mi tirkin. Nningaka. Iikamim siiram naingwo tibmiiyim simiir dimin biyeyim wi Jisis siyar whinkaoprigi okwowi. ¹⁰ Mi kima tariinanin Adi Komii siirim dimusi kinankiuwi? Mi kima ti iikam nhirim Juda iikam tani naingwo tibmiiyim mi kima hik simiir dimusi hauugim? Biya krimiir yidiwi wanwiyaeyim mi krima ti hik hininim simiir haiyim wi dig nwo rani. Nningaka. ¹¹ Mi krima ha naingwo tibmii mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir naingwobumbua wi saeyar swoki kaoprigenaowidi krimiirin. Mi simiirin iriipi hiriinan wi wara mi inkim kaoprigi okwowi. Pita siir yaiya ini dig ywokiya.

¹² Sima ti iikamim yai bi boinmiminkim simiir winim Pol mi Banabas sowiir yaiyama mauugim. Mi sowa simiirin min boinmimauugim dimin kirie komii komiiyim Adi Komii siya diriraerarim Juda iikam tani simiir mi sowa simiir boinmimauugim.

¹³ Mi sowa ta yai aiir boin digiyo mi Jems siya ina yisiin okwo boinkiyin ti nomiiyauim! Kima kariir yai aiir ti wakaeki. ¹⁴ Saimon siya kimiir bidiya iki boinmauwun hinin, Adi Komii siir kwoinin ini simiiramar yaingwo hirirugiyin ti iikamim Juda iikam tani simiiram. Mi siya kiyaina iikam nhirim simiirin, sima siir isid nwowim. ¹⁵ Mi taka yaiya profet kamim sima boina mi saiir hiriinanainga. Mi sima David siir isid iiram win boinkikim. Taka yaiya hinina boinkika,

¹⁶ kr̄m̄iir B̄iyan Inkam Kom̄īȳin siya h̄in̄ina bōinkik̄in, mhōīya kara swok̄i iti mi ta Devid siir omaka nakainam ya wi kara swok̄i haininasiin okwowi. Mi iki saiir digworaekwo nh̄ir̄im, biȳie nwow̄im, ȳim wi yaeya kara swok̄i grab mirii. ¹⁷ Mi iikam nh̄ir̄im Juda iikam tani ȳim wi kariiram wit. Mi iki iikam wh̄iekak̄im nu wh̄iran̄im kariiram naingwo t̄ibm̄īȳim, ȳim iriipa h̄iriinan kariir warārḡim. Mi siya h̄in̄ina bōinkin. ¹⁸ Bīki B̄iyan Inkam Kom̄īȳin, siya ta yai aiir b̄idi bōin̄in. Mi tariinan̄in siya ina swok̄i bōinkiȳin,

¹⁹ mi Jems siir yaiya tasa niki amyokiyok̄īya. Kariir kwoin̄in h̄in̄inḡin, iikam̄im Juda iikam tani simiir kwoin̄in ina kisina haiginam̄in Adi Kom̄ī siir̄im mi kr̄ma simiir̄in k̄igi k̄ipi n̄inki. ²⁰ N̄ingaka. Kr̄ma simiir̄im̄in yokwo ti w̄in hauugi. Mi simiir yokwowa h̄in̄ina w̄in bōinki mi sima siȳu biȳie wh̄iekak̄im uruwai siyaowainiȳim simiir d̄uguski. Mi sima h̄inanaeni siȳūin siirsi dapiyok. Mi sima iki wraisuim n̄iyara sima n̄imboruk̄imk̄rik̄u aokiȳim simiir k̄ipi nae. Mi sima wraisuipai wraisuipaiȳim simiir nh̄ie imiir k̄ipi mi kwiyae. ²¹ Kr̄ma d̄inokn̄ink̄in, bīya h̄iriinan mi tariinan̄in iriipa h̄iriinan iki om kom̄ī kom̄ī wh̄iekak̄im inkam kakārḡim, Moses siir siȳu kom̄ī siir yai imiir bōin̄im̄im̄auuam. Mi sima siir yai aiirar mwain̄ik̄im maeyaūim yai sima n̄idwo wakaeȳim simiir. Mi Juda simiir īi kom̄ī kom̄ī ik̄im. Iriig.

Sīma yokwo iki iikam nh̄ir̄im Juda iikam tani Adi Kom̄ī siir̄im naingwo t̄ibm̄īȳim simiir̄im w̄in hauugika

²² Mi aposel kam̄im mi inkam adiyaowaeȳim siȳu kom̄ī k̄igr̄iraowi ik̄im mi inkam ima sima yai maeyauu kw̄iruwa minam n̄idwo b̄inaiḡim, inkamwo nw̄isa n̄imbinkiȳim Pol, Banabas sowaka nam̄im, om Antiok h̄iriir. Mi ti inkam nw̄iso sima n̄imbino sowiir in̄igo Judas mi siir in̄ig wh̄ir̄in Basabas mi nw̄ir̄in, Sailask̄in mi iikam̄im naingwo t̄ibm̄īȳim simiir bīiȳin ini sowa ywowo.

²³ Yokwo kw̄ira sima sowiir w̄in hauugiya Juda iikam tani simiir̄im mi saiir yaiȳim h̄in̄ina w̄in bōinkik̄im, kr̄ma aposel kam̄im mi kr̄ma inkam adiyaowaeȳim siȳu kom̄ī k̄igr̄iraowiȳim kr̄ma kimiir nom̄īȳauk̄im. Kr̄ma w̄inkika ta yokwowa kimiir̄im ti nom̄īȳau nh̄ir̄im, Juda iikam tani om Antiok an̄im mi nu Sirian̄im, kimiir̄im. Ti akam̄im! ²⁴ Kr̄ma b̄idi wakaeȳim! Kr̄miir kam nh̄ir̄im kimiir̄im n̄it̄k̄im mi yaiȳim sima bōin̄im k̄ima ini kakar ywokiȳim. Mi kimiir kwoin̄im sima p̄ridaiḡin̄iuḡim. Mi kr̄ma simiir̄in h̄iriinan bī bōinkik̄im. ²⁵ Kr̄ma ta yaiya saiir wakaeȳim mi kr̄ma ini kwoin wh̄irua ywow̄im. Mi kr̄ma ina bōin̄im, n̄im inkamo nw̄isa ti ikropki kimiir̄im ti kr̄miir nom̄īȳau wad̄ie nw̄iso sowaka Banabas Pol. ²⁶ Mi sowa naosi bī naingwoȳimiyoko, kr̄miir B̄iyan Inkam Kom̄īȳin Jis̄is Krāis siir mi aiir napm̄ir̄iyam̄in. ²⁷ Mi kr̄ma Judas Sailas sowiir asi n̄ikropkiko, ta yai aiir̄in pi sowiir yaiga n̄ini bōin̄im̄im̄auun̄iȳim kimiir̄in. ²⁸ Mi Adi Kom̄ī siir naeȳu mīȳik̄in ini kr̄maka nwow̄in. Mi kr̄ma yai b̄idi kit̄ibm̄ī bōin̄im mi kr̄ma kimiir̄in pi yapa hik kw̄iri swok̄i ink̄in hauugi rani. N̄ingaka. Mi k̄ima ti h̄iriinan dim̄in īirarar t̄ir. ²⁹ Mi k̄ima wraisuim sima n̄isomaow̄im mi uruwai siyaowaini hauuim, k̄ima simiir k̄ipi nae. Mi k̄ima wraisuim n̄i ara sima nomboru aokiȳim simiir k̄ip̄im k̄ipi mi ae. Mi simiir nh̄eȳim k̄ipi mi kwiyae. Mi k̄ima h̄inanaeni siȳūin siirsi dapiyok. Kimasiya k̄igr̄ir̄iraona mi ti h̄iriinan siȳūin īisi dapiyok. Mi k̄ima wi wad̄ieya sibgu okripkai. Ta yokwowa ini digyokiya.

³⁰ Iikam̄im sima n̄ikropkik̄im mi sima om Antiok h̄iriir yapiinam̄im. Mi sima iikam̄im naingwo t̄ibm̄īȳim simiir̄in ha n̄ik̄unam̄im maeyau kw̄irua haingiriȳu ow̄im mi ta yokwowa ina hauua simiir. ³¹ Mi iikam̄im naingwo t̄ibm̄īȳim sima ta yokwowa saiir mwain̄im mi sima ini mārḡimārga ywokiȳim. Ta yaiya simiir wh̄ink̄insiis haiḡin̄iuga sima w̄inkiya. ³² Mi profet inkam nw̄iso Judas, Sailas sowārgo mi sowa yai mīȳik̄ mīȳik̄im iikam̄im naingwo t̄ibm̄īȳim simiir asi bōin̄im̄im̄auugo mi simiir̄in sowa wh̄ink̄insiis haiḡin̄iugo. ³³ Mi sowa om Antiok h̄ir̄in ina iki onanaeyo bī namsasaugo. Mi iikam̄im naingwo t̄ibm̄īȳim sima sowiir̄in ina bōin wad̄iek̄iywo. Mi sima ina swok̄i

ikropkiywo simiirimar. ³⁴ Mi Sailas siir kwoinin ina yaingwown, kara wi om Antiok tirar nwowi.

³⁵ Mi Pol, Banabas sowa om Antiok hir nwoko. Mi sowa kam nhirim simaka yinkin miriyyim, iikamim simiir nisiisimauuam Adi Komii siir yai aiir. Mi Biyan Inkam Komiiyin siir yai win kibiya saiir boinmimauuam.

Pol, Banabas sowa ini yapa yapa yamkiywo

³⁶ Mi mhoiyya bwana nhirim bidi yakaigiyim mi Pol siya Banabas siir boin, krira swoki ami iki nomiiyauim om komii komiiyim simiir nwowim simiir swoki apkig ami biya krira boinmimauuim Biyan Inkam Komii siir yaiya saiir. Mi krira simiir ninokninkinim, sima ina namisi sibgu owim, iyie? Niingaka. ³⁷ Banabas siya minam naingwokin Jon siya saikar namim mi siir inig whirin Makin. ³⁸ Mi Pol siya ina boinin, ti inkamin biya krimiirin nu Pamfilia hir haibugikin mi siya mi kriraka miriyyam wara bi nitkin mi krira siirin wi wara kipi nikunam. ³⁹ Mi sowa io ti dimin iir haning ywonanae. Mi sowa iripa bi miriigo. Mi Banabas siya Mak siir yikunam mi sowa siyai ira saiir kwirinam mhuusim whirin Saipras siir hiriir namam. ⁴⁰ Mi Pol siya Sailas siir yikunam mi ini sowa yamwo. Mi iikamim naingwo tibmiyyim sima boin, Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya wi kowaka nwonami. ⁴¹ Sailas sowa Pol nu Siria mi nu Silisia ti nu komii whiswo sowiir bopwo hir napamwo mi iikamim naingwo tibmiyyim simiir whinkinsiiskim sowa. Iriig.

16

Pol siya Timoti siir yimbini saika namam.

¹ Pol siya wara yinkin am om Debi mi om Listra sowiir hiriirin. Mi om Listra hirin inkamin naingwo tibmiyyin nwira nwowi. Siir inigin Timotikin mi siya Juda wiga saiir yinisimkin. Saeya bidi yaingwo tibmiyya. Mi siir adin Grik inkamkin. ² Sima iikamim naingwo tibmiyyim om Listra mi om Aikoniam hiranim, sima siir siyiu imiir boinkim, Timoti siya inkam wadiekin. ³ Pol siir kwoinin ha naingwowi Timoti siya saika wara namim. Mi siya siirin ina yikunaniyin. Mi siir moisa ina kitiyopnir haiya. Siya Juda kamim hir nwowim simiirsi naingwokin mi ti hiriinan siyiuin siir asi tirkin. Juda iikam whiekakim siir ninokninkinim Timoti siir adin Grik inkamkin. ⁴ Pol, Sailas mi Timoti sima ina yapnamim om komiiyim simiir. Mi ta yaiya aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowi ikim, biya sima nimbointibmii kimaiya iikamim naingwo tibmiyyim om komii Jerusalem hiranim simiiram mi sima ti kam nwoimim simiirin saiirar swokini boin naingwo iu. Mi sima boin, kima ti siyiu iirar ti swoki ap. ⁵ Mi omom omomim ti kam nwoimim sima naboimamauuim simiir hiran iikamim naingwo tibmiyyim ini komiiyar ywokiyim. Mi inokinokin simiir isidin wi komiiyar nworaraowi. Iriig.

Pol siya whinkigmikwinkin nu Masedonia hiran inkamin siirin.

⁶ Mi sima ti nu whiso Frisia mi Galesia sowiir boponiya napamo mi Adi Komii siir naeyiuin siya boinikidugi, kima nu Esia hirin wi yai kipi nini boinmimauuiu. ⁷ Mi sima nu Misia hir ini apieyokmainaki. Mi sima minam tirkim, pi nu Bitinia hiriir napnropkainamim. Mi ini Jisis siir naeyiu ieya yikidunaowidim simiirin. ⁸ Mi sima nu Misia hirin asi napkindiyugikim. Mi sima ina yapnaniyim om Troas tiriir. ⁹ Mi niyaka Pol siya dimin whirin nhwonan whinkigwinkin. Mi inkam nwirin nu Masedonia hiranin siya ina yinsiin okwo kauwok boininaekiyin Pol siiram. Kira wara whi komiyya solwara nikuwuya saiir whi mirmiyya tiriir wit! Nu Masedonia tiriir, krimiir nini whindiriraerar haiginuniyam. ¹⁰ Pol siya ti dimin iir bidi kigiyin mi krima bi kimiminkikim ini digworaekwo imiirar diriraerar namim nu Masedonia hiriir namimin. Krima bidi

yinokninkiyim Adi Komii siya nikiugikin krimiirimin. Yokwo Komii saiir yai win kibiya simiir boinmimauuim. Iriig.

Lidia Saeya bidi yaingwo tibmiya.

¹¹ Mi krīma siyaii aiirin om Troas hir nwowa saiir yani sain kwiriinam. Mi ta siyaiiya ini om Samotras hiriirar kigiriinunama. Mi igwira om Niapolis hiriir yakiyam. ¹² Mi krīma ti om iir haiburgigim mi om Filipai hiriir yapnimbiam. Biya siya ti omin Rom hiran iikam nhirim sima nini kripkii whinikin. Mi ti om komiiyin ini nu Masedonia siir nu haimii iir nwowin. Krīma ii kasa bi niki onakikim ti om iirin. ¹³ Mi Juda simiir ii komiia krīma om iir haiburgigim mi ina yapniyamim ti ie siir kingiin hiriir. Ha naingwokim ta opa saiir kingiin hirin, saeya nhwo kwiskak maeyaugi niuwi. Mi ta opni maeyaua krīma kigi wig nhirim hir nwowi. Mi krīma yai simaka yidwo boinai.

¹⁴ Wig ira saiir inigin Lidiaka. Saeya ta wiga Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainan krieka. Mi saeya ta yai aiir wakaeya mi saiir omin Taiatairakin. Mi saeya yuis pariidnan pani miya saiir mriiga. Mi saeya umir pi saiir siyar mi hai. Biyan Inkam Komiiyin siya kisina haigikin saiir kwoinin mi saiir wiina ini yaiya Pol siya boinkiya ini saiirima mauugiya. ¹⁵ Mi saiirin op ina baptais haiginiua mi saika iripa omaka irua whwonkaiyim simiirin warar. Mi saiirin op ha baptais digiya mi saeya boinki krimiirin, kima kariirin ha naingwowi kara Biyan Inkam Komiiyin siirim bidi yaingwo tibmiikikina mi kima pa nwoki itim kariir omaka aiirin. Mi saeya krimiir boinanaeya mi krīma ini saiir yai aiirar mi wakaeyoknanamim. Iriig.

Pol, Sailas sowiirin omakanau hugripkikikaigo om Filipai hir.

¹⁶ Mi igwira krīma ti ieyin siir kingiin hiriir napnamim mi Adi Komii siirim ini sriiyu ta maeyau aiir. Mi wig ira mi nanga priimiriya saeya krimiirin siyu hir yapyiskaiwin. Mi saeya ta wiga uridyu biyieki bidi yinkinukikaiya. Mi saeya iki boskwonauwan yaimin diminim pi saeya niisiisimauwi. Mi ta wiga saiir biyan iikamim sima umir komii pi miya saeya mriiya pi saiirsiyar mi haii. ¹⁷ Ta wiga saeya ini Pol siya mi krīma, saeya ini krimiir mhoiia yita. Mi saeya inokinokin pi hinina kauwok boinkii, kima ti kamim Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowiyin siir mi mriiyim, kima krimiirin siyuin Adi Komii siya kaoprige okwowyin siir boinmimauu. ¹⁸ Inokinokin ta wiga hiriinan siyu iirar tirnanaeka. Mhoiia Pol siir pua ina piyaokiya mi siya ha haimisiyao okwo kaokiyin ta wig aiirim mi siya yu biyie iir boinkii, kara kariirin Jisis Kraiis siir inig iir boinki, kira ta wig aiir duguski! Mi ha damki! Mi ti uridyu biyieyin bi kimiminkikin, ta wig aiirin ina yuguskiyin mi siya ina yamkiyin.

¹⁹ Mi ti omin siir biyan inkam komiiyim sima bidi kigii, ti diminin mi sima ina yinokninkiyim, ta wiga saiir umir miya nikiigiya. Mi sima Pol, Sailas sowiir yonkworimdinu mi sima sowiirin ina kiyainamwo mi sima maeyaua sima nidwo boinaiya biyan inkam komiiyin saika hir ini boinaiyu, sowiir boiniyopnatkaigiyam.

²⁰ Mi sima sowiirin biyan inkamim yai wakaeyin, siirim yikunam. Mi sima ina boinim, ti inkam nwiswo Juda hiranko. Ti krimiir om komiiyin sowa nini pridiraraerbumbuniko. Mi krimiir iikamim kakak asi nwokim. ²¹ Mi sowa simiirin yaeya siyu whir bi niisiisimauugo. Mi nim krīma om komii Rom simiir siyuin siir napikim. Mi ti siyarin yo iripa bi namasugin. Mi krīma ti siyuin sowa niisiimauuwun siir kipi nap, yo ini yaeya siyu ywowin. Mi ti yaiyim sima boinim ini dig ywokiyim.

²² Mi iki iikamim simiir yaiyim ini sowiirar swoki inkim boinhuriiyugiyim. Mi inkam komii komiiyim yai hidiyim sima yinikiwimwitki sowiir yuiso. Mi sima boinki, sowiirin idgiu hankak dwoki. ²³ Mi sowiirin idgiuni yiparnanae. Mi sowiirin omaka huyokiyokaiya saiir dokmwun apninopkaigi. Mi inkamim ta omaka huyokiyokaiya saiir waikaowiyin siir boinki, kira sowiirin wi sibgu waikao. ²⁴ Mi ti inkamim waikaowiyin, ta hiriinan yai kirie aiir wakaeyin mi ta omaka huyokiyokaiya sowiirin

boinmimauu, simiir kwoinim kirie nwoki owim. Mi sima ha haiburgigim mi sima ina yamim. Iriig.

17

Mi om komii Tesalonaika hiran iikamim sima Pol Sailas sowiir tioim minkim

¹ Mi sowa ha napnamo mi sowa om whirin Amfipolis hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa ti om iir haiburgigo mi sowa om komii whirin Apolonia hiriir yimbiiyam. Mi sowa ti om iir mi haburgigo mi sowa om komii whirin Tesalonaika hiriir yimbiiyam. Mi omaka ira Juda simiirga yai nidwokai wakaeya ini ti om iir nwowa. ² Pol siir siyuun iki om komii komiiyam siya namim, siya pi Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya mi siya pi simaka ninkin apninopkainami. Mi Juda simiir ii komii komii kwoimim siya simaka yinkinwamwarki boin, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yai imiir. ³ Mi siya Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yai imiirin minam boinmimauugin simiirin, Adi Komii siya bidi yimbinin inkam nwirin, hik haiyamim. Mi siya wa naonami mi siya wa swoki insiin idwowi. Mi siya boinki, ti inkamin Adi Komii siya nimbiniin, siya Jisis siyairgin. ⁴ Mi Juda iikam nhirim simaka hinar nwowim, sima ini Pol siir yai aiirim yaingwo tibmiiyiyim. Mi sima ini Pol, Sailas sowiir isid ywowim. Mi iikam whiekakim Grikanim, yim sima iriipi hiriinan Adi Komii krimiir Wanin siirima mi hainanikim. Mi simiir iikam isid bripriyin sima ini sowaka yinkin itinakuum. Mi bi nwowi wigim, yim ini hiriinanar mi tirim.

⁵ Mi Juda simiir kwoinim whwokwoka bi nwokikim mi sima inkam biyeyim siyu hir napamim simiiram yikiuna. Mi sima iikam whiekakim ina yikiuna digim. Mi ta yaiya sima nini boinua mi simiir kwoinim ini haugihauga whiyekiyim. Mi sima ini yaiiyamar yaingwokiyim. Mi sima Jeson siir omaka saiir nokwoyokaigiyim mi sima ina hansranim simiirim. Sima minim tirkim, simiirin iikam whiekakim simiir niyopmauugiyim. ⁶ Mi sima simiir bi kigim. Mi sima Jeson mi iikam nhirim naingwo tibmiiyiyim simiir yikiunam ti om komiiyin siir biyan iikamim simiirim. Mi sima hinina kauwok boinam, ti kamim siyu bibiyie tirbumbuwi ima ti omom omom imiir. Mi tariinanin sima tisi om iir mi atirbumbuniyim. ⁷ Mi Jeson siya yikiunam simiirin siir omaka hiriir. Ti iikam whiekakim sima om komii Rom hiran inkam komiiyin Sisa siir siyu imiir nanugaugaugim. Sima ina boinim, inkam Komii nwirin ina nwowin, siir inigin Jisiskin. ⁸ Mi iikamim mi biyan inkam komii ikim ti om komii siir nwowim, sima ti hiriinan yai imiir wakaeyim mi sima ina yanaakiyim. ⁹ Mi biyan inkam komiiyam sima boin, kimiir yaiya yai paii rani mi kima pi ta yai aiir saingig. Mi Jeson mi iikamim naingwo tibmii ikim, sima umirim ha saingigim mi sima ina yamim. Iriig

Mi Sol siir isidin sima om Beria hir miriigim.

¹⁰ Mi ta iya saiir niyaka iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyiyim, sima Pol, Sailas sowiirin om Beria hiriir yikropki. Mi iya sima om Beria hir nimbiiyamim mi sima ina yapninopkainamim Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir. ¹¹ Mi Juda iikamim om Beria hiranim, simiir kwoinim iikamim om Tesalonaika hiranim simiir hiriinan tani. Niingaka. Mi sima ini maingimainga nwowim, simiir yai aiir wakaeyamim. Mi inokinokin sima Adi Komii siir yaiyim yokwo hir nwowim, simiira mwainanaeikim. Mi sima nwoki inokninkini, simiir yaiya yai kaimwoka. ¹² Mi Juda iikam whiekakim om Beria hiranim, sima ina yaingwo tibmiiyiyim. Mi Grik wig whiekakim inigakim mi Grik kam ikim, sima ina mi aingwo tibmiiyiyim. ¹³ Mi mhoiia Juda iikamim om Tesalonaika hiranim sima wakaeki, Pol siya Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauuwi om Beria hiran. Mi sima asi namkim ti om iirin. Mi sima ini hopswoiu iikamim simiir kwoinim mi sima ina yanaakiyim. ¹⁴ Mi bi kimiminkim iikamim naingwo tibmiiyiyim sima Pol siir yikropki whigbida hiriir. Mi Sailas Timoti sowa ini om Beria hinar ywokiyo. ¹⁵ Mi sima Pol siirin siyaiini minam nani whinapyiku kwiriigigim, siirin om Atens hir nadu atkinugigim. Mi Pol siya yaiyim ina boinmimauugin simiirin, Sailas, Timoti sowiirim. Siya simiirin

hinina boingig sowiiramın, sowa wa wıtsısau kariiramın. Mi sima ına swoki haiyug apnamım om Beria hiriir. Iriig.

Pol siya om komii Atens ta Adi Komii siir yaiya hir boınmımauugın

¹⁶ Pol siya om komii Atens hir ywokwokın, Sailas, Timoti sowiirimın. Mi siya ına kigin ti om komiıyın sima uruwai siyaowaini inigin siirara hainani mi siir kwoının miıyık bi naıngwokın. ¹⁷ Mi siya omaka Juda simiira yai nidwokai wakaeyıya, saiir yapınopkainam. Mi siya Judan iikamım mi nhirım Juda iikam tani Adi Komii siir inig hainaniyım, siya yai simaka yınkınwamwarkı boın. Mi siya inokınokın pa mi ami maeyaua iikamkı nınkınıuwiya saiir. Mi siya yaiyım pi iikamım simiir hırar mi boınmımauwi. ¹⁸ Mi kam nhirım Epikuriamni siyıu nınoknıknınyım mi kam nhirım Stoıknı siyıu nınoknıknıni ikım sima yai saıka yınkınwaomwarkı boın. Nhirım yım ha boın, ti inkamın yai prıboın prıboınıyın siya dimu minam naıngwowi? Mi nhirım ına boınım, siya urıdyıu biyeyın om whıranın siir yai imiir boınmımauwi. Pol siya Jısıs Krais siir yaiwın kibi aiir boınmımauugın simiirın. Siya boın, Jısıs siya ie hirankı nınsiın idwokın. Mi siya ta hiriinan yaiya saiir boınkiyın mi sima ta siir yaiya saiir bi wakaı nınoknıknıknım. Mi sima siirın yai biyie asi nıkbumbugım. ¹⁹ Mi sima Pol siirın asi nıkıunamkım simiir bııyan inkam komiıyın siiram, maeyaua yai nidwo boınaiıya mhiuku Ariopagas hirana saiirim. Mi sima boın, krıma ta yaiwın kibiya kira boınmımauua iki iikamım simiir mi krıma saiirim naıngwowi saiir wakaeyım. ²⁰ Krıma ta kiriir yaiya saiir wakaeyım mi krıma ini wara wakaeyımyokiyım. Ta yaiya, ini saa ywowa. Mi krıma ta yaiya saiir yai mwo imiir nınoknıknınim naıngwowi. ²¹ Mi iikamım om komii Atens hıranım mi nhirım om whıran iikam ikım, sima om komii Atens hırarayamwoni. Mi sima inokınokın yaeya yai whır bi boınikım. Nıngaka. Sima ti yaiwın imiirara whrıe boınanaıkaıgıgım.

²² Mi Pol siya bııyan inkam komii komiıyım mhiu Aripagas hıranım, simiir whwonkam ida yınsiın okwo boınki. Mi siya boın, kıma ti kamım om komii Atens anım kara kımıirın bıdı kigım, kıma mıni hanın mıriıgım wou nıkwı aeyamın. ²³ Mi iıya kara waraura nwowa mi karar bıdı kigım digworaekwowım wou kıma nıkwı aeyım simiirın. Mi kara bııya kwıra kig. Mi sima yaiya hir wına hinina wınboınka. Ti Adi Komiiyın krıma nınoknıknı karamae nwowın. Mi ti Adi Komiiyın kıma whaowaeyın mi kıma siir inigin hindara whısariıyar, prıhainani. Mi kımıirın ti Adi Komiiyın, kıma nınoknıknı karamae nwowın siir boınmauwam tıri.

²⁴ Adi Komii siyairgın nu nınomor mi digworaekwo whıekakım simiir nonkwokwokiyım. Siya, nu nınomor sowiir nwowım digworaekwowım mi simiir Bııyan Inkam Komiiıgın. Mi siya omaka inkamkı nonkwı mıriıyım, siya simiir bi nwowikın. Nıngaka. ²⁵ Siyar hauugikım digworaekwo whıekakım iikam imiirın. Mi omwai waiyayokiyokıııyın kwoınbudın pi siyar nwowaıgınuıwi mi simiir kwoınım asi niyaeı. Mi digworaekwo whıekakım simiirın hiriınanar mi hauu haıgınu. Mi Adi Komii siirın digworaekwowım, inkam nwırkın bi hauumauu haıgınuıgın. Mi siya dimın whıram bi whaowaekın. Nıngaka. ²⁶ Bııkı bııyın Adi Komii siya inkam nwırın Adam siir nonkwokwokikın. Mi siir yınıeyım, ini hoıngakar ywokiyım. Mi sima piıım kwırıua bi nımbiyamkım, ini piıpai piıpai yımbiyamım. Mi simiir nu maeyauım sima nwowanım siyar yımbıngı, bıdı bıdıniya siya tıki kwoının siira naıngwokwokaıgıkin nu maeyau simiirın yapayapa kıkıntımtıo haıgınuım. Mi siya tıki iıyım ti digworaekwo whıekakım sima nımbiyamıyım, simiir warar yınkın imbingi. ²⁷ Mi Adi Komii siya hiriinan minam tırkın, krıma siir kignınoknıknınim. Mi siya aru nwo rani, ini krımiir kingiınar nwowın. ²⁸ Mi siir kırıeya krımiirın omwai saeya waiyayokiyokııı mi krıma asi nongwomamaır aekiyami ti nu iıirın. Kımıir inkam nwırın siya hinina wınboınkikın, krıma ti ombud komiıyın Adi Komii siirara yınısısımkım.

²⁹ Mi krɪma ɪni Adi Komii siir yɪnisɪm ywɔwɪm, mi krɪmiir kwɔɪnɪn ha kɪpi naɪngwo, Adi Komii siya uruwai siyaowai mi siya pae mɪnɪm krɪma nonkwokwɔwɪyɪm siya sɪmiir hɪriinan tani. Nɪngaka. ³⁰ Biya kamɪm nɪnoknɪnkɪn karamaeyɪm mi Adi Komii siya sɪmiirɪn yai hɪrii bi boɪnkɪn digworaekwɔwɪm sɪma tɪrɪm ta ɪi aɪrɪn. Mi tariinanɪn siya yai ɪna boɪnɪnaeyɪn iɪkam whɛkəkɪm ɪkɪ omom omomɪm sɪmiir nwɔwɪm. Mi siya boɪn, kɪmiir kwɔɪnɪm tɪ kisɪna haigi. Mi dimɪn biyɛyɪm sɪmiir haimriyɪugig. ³¹ Mi siya ɪiya kwɪra yɪmbɪn sɪmiir yaimɪn dimɪnɪm sɪmiir hidam. Mi siirɪn Adi Komii siya ɪe hɪrankɪ swokɪ hidnɪnsiɪn ɪdwokɪn. Mi krɪma nwokɪ nɪnoknɪnkɪni, siya Adi Komii siirgɪsiira inkamkɪn. Tɪ inkamɪn Adi Komii siya nɪmbingiyɪn siyaɪrgɪn, yai hidiyɪn.

³² Mi ɪiya sɪma ta yaiya, Pol siya boɪna inkamɪn ɪeyankɪ nɪnsiɪn ɪdwɔwɪn siira saiir wakaekiyɪm mi nhɪrɪm ɪni siir boɪn grɪnamɪm. Mi nhɪrɪm ɪna boɪnɪm, krɪma wɪ kɪriir yai aɪrar swokɪ wakae tɪ dimɪn ɪiirɪn. ³³ Mi Pol siya sɪmiirɪn ha haiburgigɪn mi siya ɪna yamɪn. ³⁴ Mi iɪkam nhɪrɪm yaeya naɪngwo tɪbmɪigiyɪm, sɪma asi namkɪm saɪkan. Mi Daionisias siya nu Ariopagas hɪran kamɪm siyɪu komii nɪnoknɪnkɪnɪm sɪmiir inkam nwɪrkɪn. Mi wig ɪra saiir ɪnigɪn Damariska. Mi iɪkam nhɪrɪm sɪma ɪni sɪmakar yamɪm. Friig.

18

Pol siya om Korin hɪr mɪriigɪn.

¹ Mi mhoɪya Pol siya om komiiyɪn Atens siir haiburgigɪn mi siya om whɪrɪn Korin siir yam. ² Mi siya Judan inkamɪn nwɪra kɪg siir ɪnigɪn Akwilakɪn. Mi siya nu maeyaua Pontas dapiya saiir hɪrankɪ nɪtkɪn. Siya mi siir wig aeya sowa waiyɪn nu komii Itali hɪrɪn aɪi bi haiburgigo. Mi siir wiga saiir ɪnigɪn Prisila. Mi Biyan Inkam Komiiyɪn om komii Rom hɪr nwɔwɪyɪn siir ɪnigɪn Klodias. Siya nhɪnkɪropki Judan iɪkam whɛkəkɪm om komii Rom hɪr nwɔwɪm sɪmiirɪn. Sowawai tɪ om komiiyɪn Rom siir asi haiburgigo mi ɪna yito. Mi Pol siya sowiirɪn hɪr ɪni kɪgɪu. ³ Siya ta mɪiya sowawai mɪriiya wraisu ɪs pani mɪiya omaka mɪriiya saiir hɪriinan mɪi aɪrar mi mɪriigɪn, umɪr mi haiyɪm. Mi siya sowiirwai omaka asi whwonkaigɪn. ⁴ Mi Juda sɪmiir ɪi komii komiiyɪm, Pol siya Juda sɪmiir omaka yai nɪdwokai wakaeiya saiir napnɪnopkainamkɪn. Mi siya yai sɪmaka yɪnkɪnwaomwarkɪ boɪn. Mi siya Juda mi Grik hɪran iɪkamɪm sɪmiir kwɔɪn ɪmiir ɪni boɪnɪurwokaiyɪu sɪma Jisɪs siirɪm naɪngwo tɪbmɪiyɪm.

⁵ Mi mhoɪya Sailas sowa Timoti ɪna haiburgigo nu Masedonia hɪrɪn mi sowa ɪna yɪtwo Pol siirɪm. Mi Pol siya ɪnokɪnɔkɪn yaiwɪn kɪbiya saiirara boɪnmɪmauwɪkɪn. Mi siya Juda sɪmiirɪn ɪna boɪnɪnaekiyɪn. Jisɪsɪn Biyan Adi Komii siyar nɪmbingikɪn, Judan iɪkamɪm kɪmiir kaoprigi okwɔwam. ⁶ Mi sɪma siir yai aɪr yanugaugau mi sɪma siirɪn ɪna yɪgbumbuwɪm. Mi sɪma nu sɪnɪm siir yɪuis aɪr nwɔwɪm asi nhɪskigikɪm. Dimusi rani, siya pi brombropnamkɪn. Mi siya ɪna boɪnkɪyɪn sɪmiirɪn, kɪma kɪgugukaeyami kɪmiirar dimɪnkɪn, yaɪkakɪn wɪ kɪmakɪma nwowi. An kara yai karamaeka. Panaowɪn kara pi ɪkɪ iɪkamɪm Juda iɪkam tani kara pi sɪmiirɪm nami. ⁷ Mi Pol siya ta Juda sɪmiir omaka yai nɪdwokai wakaeiya saiir haiburgigɪn mi siya inkam nwɪrɪn siir omaka saiir yam. Tɪ inkamɪn siir ɪnigɪn Tisias Jastaskɪn. Siya Juda inkam tani, siya tɪ inkamɪn Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir ɪnigɪn ɪiirar hainanikɪn. Mi siir omaka ɪni ta Juda sɪmiir omaka yai nɪdwokai wakaeiya ɪni saiir akpitga ywowa. ⁸ Mi ta Juda sɪmiir omaka yai nɪdwokai wakaeiya saiir biyan inkamɪn saiir kɪgrɪraowiyɪn, siir ɪnigɪn Krispaskɪn. Mi siir wig yɪn ɪma, sɪmani bɪdi yaɪngwo tɪbmɪiyɪm sɪmiir Biyan Inkam Komii ɪiirɪmɪn. Mi om Korin hɪran iɪkam whɛkəkɪm sɪma ta Pol siir yai aɪr wakaekiyɪm mi sɪma ɪna yaɪngwo tɪbmɪigiyɪm. Mi sɪmiirɪn op ɪna baptais haigɪniuwɪm.

⁹ Mi ɪigwɪr niyaka Pol siya dimɪn whɪrɪn nhwonan siir whɪn kɪg. Mi Biyan Inkam Komiiyɪn siya boɪnki siir, kɪra kɪpi nɪdid. Nɪngaka. Kɪra ha boɪnmɪmauugi, mi kɪra yai mikrɪm kɪpi nwo. ¹⁰ Mi kara kɪnakar nwowi mi inkam nwɪrɪn wɪ kɪriir hopswo rani mi

kiriirin wi siya tirbumbu rani ti om komiiyin kariir iikam whiekakim ini tirar nwowim. Ta yaiya Adi Komii siya boinkika. ¹¹ Pol siya om Korin hirin, biewiyin whira ywo. Mi bwanim iriyyar whira yinkin o. Mi siya simiirin Adi Komii siir yai aiir boinmimauugin.

¹² Mi ta iya Galio siya nu komiiyin Grik hiran biyan inkam komiikan, hir nwowikin. Mi ta iya Juda sima wara yinkin nhin, Pol siir nwowam io. Mi sima siir yikunam biyan inkam komiiyin yai hidiyin, saika nokwo boinam. ¹³ Mi sima boin, ti inkamin, iikam whiekakim simiir kwoinin siya boinurwokaiyugin Adi Komii siir inig hainanam. Mi ta siir yaiya ti siyu komii saika iripa bi namasuga. Ningaka. ¹⁴ Pol siya ina naingwowin simiir yai aka nowarki boinamin. Mi Galio siya Judan kamim simiir boin mi ti inkamin siya siyu biye tiriikiswo mi kara kimiir yai aiirin wa pi wakaeyin. Mi siya ti inkamin krimiir oman siyuin saika bi nantamyiryirkin mi siyu biye bi tirkin. Ningaka. ¹⁵ Mi tiki diminin siya krimiir oman dimin tani. Ningaka. Juda hiran iikamim kimiir siyuin mi siir diminkin. Mi digworaekwo whiekakim simiir inigim, yim kimiirar diminkin kimakima ti kitimbii boin. Mi kara ti hiriinan diminin siir yai nidwo wakaeyim pi boriisopi. ¹⁶ Mi siya simiir maeyaua yai inkam komii aka nokwo boiniya, saiir hiranka yikriropnatkiiki. ¹⁷ Mi sima Sostenis siir yankabrinunaowid. Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir biyan inkamkin. Mi sima siirin maeyaua yai nokwo boiniya, saiir kingiin hirar yipimpar. Mi Galio siya ti diminin sima tirkiyin, siirsi bi swoki naingwoyimokikin. Iriig.

Pol siya om Antiok nu Siria hir nwowin siir hiriir swoki am.

¹⁸ Pol siya om Korin hirin, ii kasa bi nwokin. Mi mhoiya siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, ha dwoki! Mi siya ha nhinamin siyai aiir kwirinam mi Akwila sowa wai Prisila ini saika yinkin amwo Senkria hiriirin, maeyaua siyai ima namasuwiya om Korin kingiin hir nwowa saiirim. Mi kana ina priiyaonama. Dimusi rani, siya Adi Komii saika bidi yimbinin, dimin whir tiramin. Mi siya Juda simiir siyuin siir napkin. Mi siyaiya ha hiuyanama mi sima ina yamim nu Siria hiriir. ¹⁹ Sima om Efesas hiriir yimbiyam. Mi Pol siya sowiirin ti om iir haiburgig. Mi siya ina yapninopkainamin Juda simiir omaka yai nidwokai boiniya saiir. Mi siya Juda kamim simaka ini whieboinaiyu. ²⁰ Mi sima siirin ina sriiyim, kira krimaka wi ii prieiriga nwonami, aniya? Mi siya ina boinin, kara wi dig nwo rani. ²¹ Mi mhoiya siya simiir boinki, ha dwoki! Mi Adi Komii siya kariirim naingwowi mi kara wi kimiirima swoki iti. Mi siya om Efesas siir haiburgig mi siyaiya saiir yani kwirinam.

²² Mi siyaiya ina yamamasu iuwa om Siria hir. Mi Pol siya siyaiya saiir haiburgigin mi ina kunaidamin. Mi siya om komii Jerusalem hiriir yam. Mi iikamim naingwo tibmiiyim siya simiir ini boiniu ti akamim! Mi siya hiriinan tir digigin mi ini om Antiok hiriir yapiinamin. ²³ Pol siya om Antiok hirin, ii prieiriga nwokin. Mi mhoiya siya ina yamin. Siya ti nu whiswo sowiir yam, Galesia mi Frisia hir nwowim omisisim nhirim simiir nap miriyyamkin. Mi siya iikam whiekakim naingwo tibmiiyim, simiir whinkinsiis haiginugin.

Apolos siya Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwikin om Efesas hir.

²⁴ Mi Juda inkam nwirin ti om komiiyin Aleksandria hirankin. Siya om Efesas hir namwonikin, siir inigin Apoloskin siya yai miyyik miyyik ara boinikin. Siya Adi Komii siir yai aiirin, bidi yinokninkin digin. ²⁵ Mi yio siya bidiyar mi inokninkinin, dimin taemin nhirim Jisis siya diriraeriyim. Mi siya ini simiirar kauwok boinamin. Mi siir yaiya siya boina Jisis siir, siya bi kiyikriku boinkikin. Ningaka. Mi siir yaiya ina yinyokiigiya hinda tinda. Biya Jon siya, siir boinmimauuwim yayim, simiir kwoin kisina haigiyam mi op baptaisim. Mi siya simiir boinmimauugin. ²⁶ Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir yam. Mi siya yayim ini hindara ini boin iskiyim mi siya simiirsi nidid kwoin bi naingwokin. Prisila Akwila sowawaiyar wakaeyo mi

sowa siirin ina yikunamin sowirwai omaka hirir. Mi sowawaiyin siirin hanngin yanaaknkii haiginu Adi Komii siir siyu imiirin siirin. Mi siya wi nwoki sibgu inoknkim. ²⁷ Mhoiya Apolos siya nu komiyyin Grik hirir namim minin mi iikamim naingwo tibmiyyim om Efesas hiranim sima boin maigimaiga haiginugi siirin. Mi yokwowa sima win hauugi, nu komii Grik hiran iikamim naingwo tibmiyyim simiirim. Mi sima hinina win boinki, kima siirin wi dikunam kimiir omaka hirir. Mi iya siya nu komii Grik hir nambiyamin mi iikamim naingwo tibmiyyim simiir pu nhinmi siya ini kin haiginuu. Biya Adi Komii siya naingwobumbuwa simiir kwoin imiir kisina haigiyam. ²⁸ Mi siya ini igaokaka yowwin, Juda sima boinim yai bibiyeyim iikamim simiir whwonkam ida mi siya simiirin yayim Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir nwowim Jisis siya inkamin biya Adi Komii siya nimbingiyin krimiir whindiriraerar haiginuwam mi siir boinkika. Mi sima asi nongwomamair aekiyamkim. Iriig.

19

Pol siya om Efeses hir miriigin

¹ Apolos siya om Korin hir miriigin. Mi ta iya Pol siya iki nupai nupaiyim simiir nap miriyyin. Mi siya om Efeses hirir yap nimbiiyam. Mi ti omin hiran iikam nhirim naingwo tibmiyyim, simiir ini kigu. ² Mi siya sriiyu biya kima naingwo tibmiyyim mi kima Adi Komii siir naeyu miyyik iir bidi yaeyin? Mi sima boin, nngaka. Krima Adi Komii siir naeyu miyyikin siir yai bi wakaemiminkim. ³ Mi Pol siya boinki simiirin, kima piki hinin siyuin si baptaiskim. Mi yim ina yowarkii boinkiyim, nim krima Joni siyuin op siya baptaisin mi siir baptaiskim.

⁴ Mi Pol siya boin, biya Jon siya iikamim simiirin op baptais haiginugim mi siya ti siyuin man niisimauugin, sima naingwo tibmiyyim. Jon siya Juda iikamim simiir boin, kima ti inkamin kariir mhoiya nitin siirim daingwo tibmi. Ti inkamin siya Jisisin siyargin. ⁵ Mi sima ta Pol siir yayi saiir wakaeyim mi ini Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iirar dapim mi op ina baptaisim. ⁶ Mi Pol siir ina simiir yonkwoki mi Adi Komii siir naeyuin ini simiir yaninkinuniyin. Mi sima ini yaipai yaipaiyim ninomor kou hiranim, ini simiirar boinamim profet kamim yayi sima boiniya mi sima simiir hiriinana boinkim mi sima Adi Komii siir yayi ina boinmimauuwamim. ⁷ Ti kam whiekakim iur nwisko, Adi Komii siir naeyu miyyik iir haiyim.

⁸ Mi Pol siya ina yapnropkainamin omaka Juda simiira yai nidwokai boinaiya saiir. Mi yayi siya nini boinuwu, siya ini hindara ini boiniskiyin. Siya nididmir nididmir bi boinkin mi siya ini simakar yinkinwamwarkii boinin simiir kwoin imiir boinurwokaiyam. Mi siya simiirin Adi Komiiyin siir iikam mi siir digworaekwowim simiir kigiraowiyin siir boinmimauuim bwanim parig whoim. ⁹ Mi nhirim ini boriisop waeyaowim, bi naingwo tibmiigim mi iikam whiekakim simiir whwonkam idan mi sima yai biyie Biyan Inkam Komiiyin siir siyu iir yigbumbu boinim. Mi Pol siya simiir haiburgigin mi siya iikamim naingwo tibmiyyim simiirar yikunam mi inokinokin Pol sima skulam Tiranasi hirir namikim, Adi Komii siir yayi saiir whrie boinaiyiwam. ¹⁰ Siya hiriinanar diriraeraryokiyiyin biewiyo whis. Mi iikamim nu Esia hiranim, sima bidi wakaeyim Biyan Inkam Komii siir yai imiirin. Mi Judan iikam mi Grik an iikam yim ina mi wakaeyim. Iriig.

Siva siir yinisim yinkamiyin ima.

¹¹ Adi Komii krimiir Wanin siya hauugikin Pol siirin kirieni, ti dimin kirie komiiyin mi ti diminin, yo ini sa ywoiskiyin. ¹² Mi sima yuis mirim pi Pol siir pu aiir naka iprakna haii mi mhoiya pa hainami iikamim makakim simiir pu imiir nini hainiyyuwu mi ta simiir ma simiir niya pi digar nwoki. Mi iki uridyu biyie biyeyim simiir nwowim ina haiburgigim mi ina yamin. ¹³ Mi ti Juda iikamim omom omom nhirim sim yapyokiyoki

inkamim uridyu biyekakim simiir yinimniski. Mi sima boin, nim ti yu bibiyeyim sim ninimniskiyami ti Jisisni inigin si niki kinankiuwi. Mi sima yu biye siir boinki, ti inkamin Pol siya boinin siir inig ieya niuwi mi kira damki. ¹⁴ Juda simiir yaowae adin pris Sipakin, siir yinisisimim iriyyar nwisko. Mi sima ti hiriinan siyu imiir tirikim. ¹⁵ Mi ti uridyu biyeyin siya simiir yayaka hinina yowarkii boin, kara Jisis Pol sowiir bidi yinokninkinin mi wim kima yipikim. ¹⁶ Mi ti uridyu biyeyin ti inkamin siir puu hir nwokin, sima diriraerar nskinakim mi sima ta omaka saiir haiburgig mi ini paru parura yidam natkiiginamim. Nhie aunowaiga. ¹⁷ Mhoiyya Juda iikam whiekakim mi Grik iikam whiekak ikim, sima om Efesas hir nwowim, sima ta yaiya saiir wakaeyim mi iikam whiekakim sima nidid pranae bi kinkim. Mi sima Biyyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iirar hainanim. ¹⁸ Iikam whiekakim naingwo tibmiyyim mi sima ina yitim. Mi digworaekwo biye whiekakim biyya sima tir kaiyuum, ini simiir ini boininkiniyim, iikamim simiir whwonkam ida. ¹⁹ Mi iikam whiekakim nop min nanaowiyim mi naeboin wir minim pa samsakikini wigam. Mi simiirin ina ikom swokiyim pae arar, iikam whiekakim simiir whwonkam ida. Mi digworaekwowim yokwo sima winim simiir iripar mwainim, hinina yimbiam. 50,000. ²⁰ Mi ti hiriinan siyuin sima tirin mi Biyyan Inkam Komii siir yaiya ina kiririrama mi ta yaiya ini komiyya ywokiya. Iriig.

Mi om Efesas hiran inkam whiekakim sima Pol siirimin io yai prasae bi saokim.

²¹ Mi saiir mhoiyya, Pol siir kwoinin Adi Komii siir naeyu miyyik ieya yowomwarkaiyu, nu Mesedonia mi nu Grik hiriir napamim mi mhoiyya siya om komii Jerusalem hiriir namam naingwokin. Mi siya boin, kara ti omom simiir nini kignaki. Mi mhoiyya kara wi om komii Roma hiriir nami. ²² Mi siya inkam nwiso siir whin miriiywo sowiir yikropki, Timoti, Irastas sowa nu Mesedonia hiriir namim. Mi Pol siya nu komii Esia hirar iki okiyin.

²³ Mi taka iya hik komiyya om Efesas tiriir yimbini. Mi sima nansao prasae bi kinkim. Mi ta hik komiyya whisarii bi nimbiamka, Pol siya siyuin iikamim sima naingwo tibmiyyin Jisis siirim mi siir boinmaugin. Mi ta hika asi nimbiamka. ²⁴ Inkam nwirin hir nwowin siir inigin Demitrias siya ti inkamin digworaekwo paipaiyim silvani nonkwokwowikin. Ta omaka wiga Atemis saiir inignana saiir inig iir hainanam. Mi siir miyyan kamim, ti digworaekwowim simiir nonkwokwowiyim mi sima umir prasae bi haligim. ²⁵ Mi siya siir mi miriiyim simiirim wara yinkin ikuna. Mi siya simiir boinki, krima mi kwiruwa miriigim, kima dinokninkin, krima umir komii asi haii, ti miyyim krima miriiyim simiirsi haii. ²⁶ Mi ti inkamin Pol, iikam isid komiiyin pi siya nhinpriginaei. Mi simiir kwoinin pi siirima naingwowi. Mi kima bidi kigim mi kima bidi wakaeyim siya ti hiriinanin om Efesas hirira bi tirkin. Nningaka. ²⁷ Ta Pol siir yaiya ini krimiir umir miyya saiirar yikripkiya mi hiriinana sasa rani. Nningaka. Mi sima wi ta omaka komiyya Atemias wi saiir haimriyugigi mi wi ta wiga saiir inig iir mi hainan tani. Nningaka. Mi ta omaka komiyya mi ta wig aeya, yo wi hiriyyar nokwosaoaekaeyami. Ta wiga inig komiigaka mi iikam whiekakim nu komii Esia hiranim, sima saiir inig iir hainanikim. Mi ta Pol siir yaiya wi ta simiir wiga inig komiikak nwowa, wi saiir nikworinuwi. Siya hinina boinkin.

²⁸ Mi sima ta yai aiir wakaekiyim mi simiir kwoinin ini haughauga whwiyekiyim mi sima ini komiyya kauwok boinkiyim, Atemias! Saeya om komii Efesas krimiir biyyan wig komiiga. ²⁹ Mi ti om komiiyin siir hiran iikamim, yai ini komiyya nhinkii kauwokiyim. Mi sima diriyar yinsiin iwitnam, maeyaua iripa yai sima nidwo boiniya saiirim. Mi sima Gaias, Aristakas sowiirin wara yinkin kiwowit hainam. Ti inkam nwiso nu komiiyin Mesedonia hiranko sowa ti inkam nwiso Pol saika nap miriigo. ³⁰ Mi Pol siya iikam whiekakim, simiir bopwo napn nopkainamim minkin. Mi iikamim naingwo tibmiyyim sima yikidu siirin. ³¹ Mi nu komii Esia hiran inkam komii nhirim sima Pol siir nomiiyaugim. Mi sima yai siirim boinki mi sima siirin ina boinikidukiyim,

kira maeyaua yai iripa nidwo boinaiya, wi saiir kipi napninopkai. ³² Ti iikam isid komiiyin, ta omaka yai nidwokai wakaeiya saiir nwowim sima omkakarim ini diriyar nhinki kauwok boinkiyim. Mi sima yai whiruwani biri kauwok boinkikim. Nhirim yai whirni, nhirim yai whirni hinin hinina kauwok boinki. Mi iikam hoimgakim sima biri ninokninkinkim ta iripa sima nwowa mi sima bi ninokninkinkim inkamin ta iripa sima nwowa saiir bi nwowanin. ³³ Juda sima Aleksanda siirin bopwoniya hiriir iyopninopkaigi, simiir bi nwowam. Mi iikam whiekakim sima ini whiekakar kauwok boinkiyim. Mi Aleksanda siya ina yisiimauugiyin, simiir yai imiir nribmi boinim. Mi siya simiir yai aiir nowarkii boinkiyim tirkin. ³⁴ Mi iikam whiekakim sima ina kigninokninkinkiyim siya Juda inkamkin. Mi sima whiekakim ini diriya nhinkiikauwok boinkiyim. Atemisa om Efesas krimiir biyan wig komiiga. Mi sima idip idip ini ta yaiya saiir saiirar iyop boininaeyim.

³⁵ Inkamin omaka komii nidwokaiyin yaimin winiyin om Efesas hiran iikamim simiir yayim siya yinsiin okwo paringigi. Mi siya ina boinin, kima ti om Efesasan iikamim kima wakae! Krima ta omaka aiirin minam kigriraowi, Atemis saiir inig iir hainanam. Mi ta siiya haiya praprasa ninomor kou hiranki nikiinainiya saiir wara kigrirao. Mi iikam whiekakim sima bidiya yinokninkinim. ³⁶ Mi ta yai aiirin wi inkam nwirki nanugaugau rani. Nungaka. Mi kima yai tanki! Mi kimiir kwoinim haeyia kipi kinki mi dimin whirin ha kipi nanka diriraerarki. ³⁷ Kima bidi yikunaniyim ti inkam nwiso sowiirin. Mi sowa ta omaka Atemisa saiir dimin whir bi tauae haigo. Nungaka. Mi sowa krimiir biyan wig komiia saiir bi nigbumbugo. Nungaka. ³⁸ Mi Demitras siya mi kamim mi saika miriiyim sima yaigakinuwi, inkam nwirin saikain mi sima iya ta omaka yai wakaeiya mi sima saiir dam, yai boinamin. Mi sima ta yaiya, inkam komiiyin saika tini boiniu. ³⁹ Mi kima yaigakinuwi, kimiir kwoinaw waraurar tiki okainam. Mi wi yaowaeyim yai nidwokai wakaeiyim, om Efesas hiranim, simaka tini boiniu. ⁴⁰ Mi om komii Rom hiran iikamim sima krimiirin wi yaigak nwowi, ta krima ninii nansaowa maeyaua iripa nidwo boinaiya saiir. Mi krima hiriinan wi whisarii dimuim ninii nansaowi? Mi sima krimiirin inkam komii komiiyim simaka boini mi krima wi yai karamaeyar nwowi. Siya hinina boinkin. ⁴¹ Mi yai siirim dig nwokiyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ha ti nhinkiinam. Iriig

20

Pol siya nu Masedonia mi nu Grik hir napmriigin.

¹ Mi ti yaiya sima ninii nansaowa dig nwokiya mi Pol siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir yikunam. Mi siya yai nhirim simiir boinmauugi, simiir kwoin imiir kirie haiginuwim. Mi siya simiir boingig, ha dwoki kima mi siya om Efesas hir haiburgigin mi ina yamin nu Madedonia hiriir. ² Mi siya om whiekakim simiira yapmrii, siya yai kasa biri boinmauugin iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, simiir kwoin imiir kirie haiginuwim. Mi siya mhoiia nu Grik hiriir yimbiam. ³ Mi nu Grik hiran siya bwanim whwoima ywo mi mhoiia siya nu Siria hiriirin siyai aiir kwiriinamim yangwo. Mi siya wakae, Juda sima yaiya siirim nomboin tibmiikimaigim, siir nisom aokiyim. Mi Pol siir kwoinin ina yangwowin, kiya? An wi nu Masedonia hiriir swoki ami. ⁴ Sopata siya om Beria hirankin, siya Piras siir yinisimkin, siya Pol saika namkin. Mi inkam nwiswo om Tesalonaika hiranko, Aristakas mi Sekandas. Mi Gaias siya om Debi hirankin. Mi Tikikas mi Trofimas yo nu komii Esia hirankin nitko. Mi Timoti siya sowaka yinkan am. Mi sima ini Pol saika yamim. ⁵ Sima ti kamim biya namim, krimiirimin sima om Troas hir ywokwokin. ⁶ Mi iya Juda simiir ii komiia wou sima nikwo aeyia, bretin niyopiin karamae nwowiyin siira, ya bidi yamkiya. Mi mhoiia krima siyaiya saiir yani kwiriinam mi om Filipai siir haiburgig. Krima ii iriir aka om Troas hiriir yimbiam mi krima iiyim iriir kwisa ywo om Troas hiran. Iriig

Mi om Troas hirin Pol siya Yutikas siirin ie hiranki hidninsiin idwokin

⁷ Mi biyan ii komiia krīma iikamim naingwo tibmiiyim simaka maeyau kwiruwā ywo. Mi sima nae ina yaeyim. Mi Pol siya yai iikam imiirin ina boinmimauugigin. Siya asi boinmimauugigin, siya waka namim naingwowi. Mi siya yai prēi asi boinyokiyokiyamkin mi nibwobwo boin digiwii. ⁸ Mi krīma omaka anaua kouana saiir nwokin. Mi ta omaka pae hoimgakim niuyaiyim haningin haingomu ininankinam. ⁹ Mi inkam nwirin, whrankin, siir inigin Yutikaskin. Mi siya ounib nidwokin. Mi Pol siya yai ina boinanaeyin. Mi Yutikas siya ta yai aiir wakaeninidin mi siir nhwoin ina yasae whinwowam iuguskiyin. Mi siya ina wariniwarkiinamin nua hiriir. Mi ti ounibin omaka anau kwoimaka saiir nwokin. Mi sima ha nhiniuungiyim siir haiyim mi sima yauni kigiū, siya bidi yisom aokiyin. ¹⁰ Mi Pol siya wara yinkin iunainam. Mi siya ti whranin siir yauni anka idwo iu. Mi siya ina boinin, kima kipi naingwoyimiyok, siya tisi irkak piuar swoki owin. ¹¹ Mi Pol siya ha swoki iiyamin koua hiriir mi siya paimirim ina ini inikimkir hauu iuwīn. Mi sima ina yaeyim. Mi siya yai simaka boinainanaewiyyin mi ini ii aeya yinkiyanonkwokiyakwoka. Mi siya simiirin haiburgiyakwokin mi siya ina yamin. ¹² Mi ti whranisimin siya ini wadiya swoki owin. Mi sima siirin ina yikunamin siir omaka hiriir. Mi simiir kwoinim ini wadiyar yaingwokiyim. Iriig.

Pol siya om Troas hir haiburgig mi om Mailitas hiriir yamin.

¹³ Krīma biya namkwokinkim mi siyaiya saiir yani kwiriinam. Mi om Asos hiriir yimbiam. Mi ti om iirin krīma Pol siirin ini hansriu. Mi siirin siyaiini krīma pi yuginamin. Biya siya niki boinkin siyaiini kwiriinamamin. Mi Pol siya simiiramin nua yapriokiwīn om Asos hiriir. ¹⁴ Mi Pol siya krīmiirin om Asos hir ini kigni mi krīma siirin siyaiini yuginam. Mi krīma om komii Mitilini hiriir yimbiam. ¹⁵ Mi krīma ti om komii Mitilini siir haiburgigin mi ina kwiriinamim siyaiini. Mi igwira krīma mhiuwisimin Kaios siir kingiin yakii pirkin idamyakwok. Mi igwira krīma ha swoki iyikidnadamim mi mhiuwisim whirin Semos siir kingiin pirkin idamyakwok. Mi igwira ha swoki iyikidnadamim mi krīma om komiyyin Mailitas siir kingiin yakii pirkin idamyakwok. ¹⁶ Mi Pol siya om Efasas hir namasunamim pi boriisopi. Mi siya nu Esia hiriir mi amim pi mi boriisopkin. Dimusi rani, siya minam nankanamkin om komii Jerusalem hiriirin, ii komiia nae naekwowakiya Pentikos nikiuwiya saiir wara ninkin owowim. Iriig.

Pol siya om Efesas hiran biyan inkam komiyyim simiir boingigin ha dwoki.

¹⁷ Mi krīma om komii Mailitas hir nimbiamim mi Pol siya yaikuin ina hauugiyin om Efesas hiriir, inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim simiirim boinkikin sima siirim nitim. ¹⁸ Mi sima siir hiriir nimbiamim. Mi siya yai ina boinmimauuwīn simiirin. Kima bidiya yinokninkinim iya kara winwina nita nu Esia hiriirin mi siyuim kara diriraerarim, iyyim kara nwokaigiyim kima bidi kigim. ¹⁹ Ii kasa rani, Judan iikamim sima siyu biye kariir tirim naingwowim. Mi ti hiriinan siyuin, kara pi hika mi haii. Mi an kara kariir inigin ini aowar ikworinugigin mi ini Adi Komii siir inig iirar hainan iskiyin. ²⁰ Kara ta yaiya kimiir boinmimauuwiya, saiirsi nidid rani. Mi kimiir omaka ima mi maeyau iripa yai boini aka kara kimiirar niki boinmimauugin, ta yai kibiya. ²¹ Kara Juda iikamim mi Grikan iikam ikim, kara simiirin yai prasae bi boinkim simiir kwoinin Adi Komii krīmiir Wanin siirim kisina haigiyim. Mi sima krīmiir Biyan Inkam Komiyyin Jisis siirim daingwo tibmii. ²² Adi Komii siir naeyuun siya boinkikin kariirin mi kara tapa ha napnamkin, om komii Jerusalem hiriirin. Mi iya kara hiriir nimbiamim, kara ninokninkin tani sima kariirin wi dimu tir wini. ²³ Iki omom omomim kara nami, Adi Komii siir naeyuun siya boinkikin kariirin. Sima hik wa hauwi mi kariirin wi omaka huyokiyokaiya wi saiir huiukripkikaigigi. ²⁴ Kara hininam naingwo rani, kara irkak piua nwokripkaiyim. Niingaka. Siya dimin komii rani, kara wi ta kariir pi aiirsi naingwoyimiyok rani. Niingaka. Kariir kwoin komiyyin dimin komiyyin Adi Komii siya

hauugiyin ini siyar nwowin. Mi siir digi, ta miya siya hauugiya kariir mi kara siir yai win kibiya saiir boinmauu siir naingwobumbuwa krimiir hauugiya.

²⁵ Biya kara kimaka napmariigin mi kara Adi Komiiyin siir iikam imiir kigriraowiyin mi siir digworaekwo ikim kara siir yai imiir boinmimaugun. Mi tariinanin kara ina ninokninkin mhoiya kima wi kariir whwonkam iir swoki kig rani. Nningaka. ²⁶ Mi kara tapa kimiirin pi yai asi boinmimaugigi ta yaiya prasae rani. Mi kimiir nwirkin siya siyu biye tirkin mi ti hiriinan siyuin yo yaiya wi kariirim kipi nit. ²⁷ Mi kariir kwoinin nidid kwoin naingwo rani, Adi Komii siir yaiyim mi siir digworaekwowim mi siir siyupai siyupaiyim kimiir boinmimausiyin. Nningaka. ²⁸ Kima, kima kimasiya kigiraona, Adi Komii siir iikam nhirim naingwo tibmiyim simiir kigrirao. Adi Komii siir naeyuin siya hauugin ta miya simiir kigriraowam. Mi kima sibgu kigrirao, Adi Komii siir isid iirin. Mi Jisis siir nhieya paeyakwiya siya naowa mi ha naokiinainiya simiirin saeyar yanmaiwarkaina. Mi kima simiirin sibsibim kima kigriraowiyim mi simiir hiriinan kigrirao. ²⁹ Kara bidi yinokninkin iya kara kimiir haiburgigi mi kara nami mi mhoiya inkam biyeyim niti wi kimakar namwoni. Mi sima kimiirin wi wra biyeyin sibsib pirimtio aokaowiyin mi wi siir hiriinan pirimtio aokaowi. ³⁰ Mi kimiir inkam nhirim, wi yaimwoni boin tani wi hindara niksise boini. Iikamim naingwo tibmiyim sima, simiir siyu imiir nwoki apim. ³¹ Kima sibgu kaorarao inokinokin. Biya kara piugi bi piyaokin ti biewi whoimim, kara ni nabie ni nabie boinmimaugun ta yai win kibi aiirin. Mi kara kimiirsiyin naingwoyimiyok prasae bi kinkin nhwo kariirin ouwoba pi wara griekiinaini mi kima kipi naingwo owouu.

³² Mi tariinanin kara kimiirin ini Adi Komii saika yinkiamasukikinim paeni hanin, kimiirin siya kigriraowim. Mi ta siir yaiya naingwobumbukaka, ti hiriinanin wi kimiirar kirie haiginuwi. Mi wi siya hauugi dimin miyik miyikim kimiir. Mi siir isidin dimin whirkin bi kimbugin simiir warar yinkin hauu. ³³ Kara inkam nwirni umir digworaekwowim simiirim bi kigmairgim. ³⁴ Mi kima bidi yinokninkinim. Iya kara kimaka nwowa, kara kanakana mirii inkiguna hainae. Mi kariir digworaekwowim pi kanakana swoki saini. Mi kariir isidin kanaka nwowiyin mi kariir whinmariiyim simiirin pi wara mi sain hauuwi. ³⁵ Kara kimiirin bidiya yiisimauuim siyuin umiram kara miriinanaiyin. Mi wim kima hiriinanar timi miriinae iikamim umir digworaekwo karamaeyim simiir hauuwam. Mi kima sibgu donkworinu Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir yaiya. Siya hinina boinkin, inkamin digworaekwo haiwiniyin siya wi wadiyar mi owi. Mi inkamin digworaekwo hauuwi yo ini wadiyar ywokiyan. Pol siir yaiyim hiningim.

³⁶ Mi Pol siya ti yai imiir boin digiyin mi siya ogmwo ina hūnainamin. Mi siya ini simaka kwisin, nhwo Adi Komii siirim. ³⁷ Mi sima nou prasae biri kinkim siirsiyin. Mi sima Pol siirar yankab ouugi. ³⁸ Mi sima yaiya Pol siya boina saiirar naingwokim kima wi kariir whwonkam iir swoki kig rani mi sima hik prasae biri swoki okikim mi sima ina whinapnaniyamim siyaii hir yani whinap kwiriigi. Mi sima ina boinkiyim siirin, ha dam! Iriig.

21

Pol siya siyaii aiir kwirinam mi siya om komii Jerusalem hirii yam

¹ Krīma simiir haiburgigim mi krīma siyaii aiirim yam. Mi siyaiiya ina hūnisnama. Mi krīma omin Kos nikiuwiyin, siirim hirirūnaidam. Mi igwir nugakin krīma mhu sim whirin Ros nikiuwiyin, siir yimbiyamyakwok. Mi krīma siir haiburgigim mi om Patara hirir yimbiyam. ² Krīma siyaii ira nu Finisia namana saiirim hansrani. Mi krīma ta siyaiiya saiir kwiriirim mi ta siyaiiya ina hūnisnama. ³ Mi krīma ha namim, mhuisim whirin Saipras nikiuwiyin bopwoniya nidwomaiyin siir kwakig kigam yo yaioyaeya kwomaimigii. Mi krīma nu Siria hirir yimbiyam. Mi krīma om Taia hir yamamasu iu. Mi siyaiiya digworaekwowim ti om iir yigingig. ⁴ Mi krīma iikamim naingwo tibmiyim

simiir ini kigiu. Mi krīma ti om iirīn iiyim iriyyar kwisa ywowak. Mi Adi Komii siir naeyiu miyyikin siya hūrworwokaikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kwoin imiirīn. Mi sima Pol siir boinmauu, kira om komii Jerusalem hiriirīn wī kipi nam. ⁵ Iya krīma nimbinamim ti om iirīn ini hiriyyar digigim mi krīma ti om iirīn ha haiburgigim mi ina yamim. Mi kamim naingwo tibmiiyim mi simiir wigyin ima mi krīmiirīn sima yana whinapkinisugig om komii siir yaba hir. Mi krīma whigbid hirīn ogmwo ha nani hūuim mi ina srīyim Adi Komii siirīn. ⁶ Mi krīma simiir boingik, ha dwoki! Mi yim sima iriipi hiriinan krīmiir mani boinki, ha dam! Mi nim krīma siyaii ira saiir kwiriinam. Mi sima ina swoki amim simiir omaka hiriir.

⁷ Mi krīma om komiyyin Taia siir haiburgigim mi om komii whirīn Tolemes siir yimbiam. Mi krīma iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, naiowaka kima! Mi krīma iya kwira ywowak simaka. ⁸ Mi igwira krīma om komii Tolemes hir haiburgigim mi om komii whirīn Sisaria hiriir yimbiam. Krīma inkamim Adi Komii siir yai napboinmamauwiyin Filip, siir omaka hiriir yam. Mi siya kam iriyyar nwiso aposel simiir whinap miriyyim mi simiir nwirīn mi siyairgin. Mi krīma saika ini owou. ⁹ Siir yinisim yinugiyinim idigim. Simiirīn kamki bi niki onkwonakim. Adi Komii siir naeyiu siya tirikikin simiirīn mi sima Adi Komii siir yai aiir asi boinmimaugim, ti yinugiyin idiyim. ¹⁰ Krīma ii kasa biri nwokim ti om iirīn. Mi profet inkamim Agabas nikuwiyin, siya nu Judia hirankin nitkin. ¹¹ Siya krīmiirīn nitin mi Pol siir piuwopa saiir ini hainaki mi siir iga inim simiira swoki kogrimdinunam. Mi siya boinki, Adi Komii siir naeyiun, hinina boinkikin, om komii Jerusalem hir nwowim Juda simiir iikamim sima ta piuwopa saiir ad iirīn, wī hiriinana kogrimdinuwi. Mi sima siirīn, wī iki iikamim Juda iikam tani wī simiiram nikropki. Agabas siya hinina boinkikin ¹² mi krīma ta yaiya saiir wakaewinim mi krīma ti inkam nhirim krīmaka nwowim, krīma ini Pol siirar boininaeyim, siya wī om komii Jerusalem hiriir kipi swoki amimim. ¹³ Mi Pol siya ina ywowarkii boinin mi kima dimusi nounanaei? Mi kariir kwoinin biyie kima nwowaiginuwi. Mi kariir kwoinin ha naingwowi, sima kariirar kogrimdinuki wīndi mi kariirar mi isom aoka wīndi om komii Jerusalem hirīn. Dimusi rani, kara krīmiir Biyan Inkam Komiyyin Jisis siir inig iir boinmimauuwi. Kara yai min karamaeka, yio dimin komii rani. ¹⁴ Mi krīma siirīn wī yaeya kwoin pa swoki kisina haigi. Mi krīma ta yai aiirīn asi nūguskikim. Mi krīma ina boinim, krīmiir dimin tani, krīma Adi Komii siir kwoin iirara napiski.

¹⁵ Mi ii nhirim bidi yamkiyim mi krīma digworaekwowim ina diriraerar haiginamim om komii Jerusalem hiriir namim. ¹⁶ Mi inkam nhirim naingwo tibmiiyim om komii Sisaria hiranim, sima krīmaka warar namkim. Sima krīmiirīn siir omaka hir whinapyikiugig. Siya ti mhūuisim whirīn Saipras siir hiran inkamkin. Siya bidiniya naingwo tibmiiyin mi krīma siir omaka hir ywo.

Mi Pol siya om Komii Jerusalem hiran biyan iikamim yai simiir boinmimaugin.

¹⁷ Iya krīma om komii Jerusalem hiriir nimbiyamim mi iikamim naingwo tibmiiyim sima krīmiir kigwinim, ini maigimaiga ywowinim. ¹⁸ Mi igwira Pol siya krīmaka yam, inkam komii komiyyim Jems sima iripa mi kwiruwa miriyyim siyiu komii kigriraowiyim, simiir kignakiyam. ¹⁹ Pol siya simiir boingig, nabie kima! Mi siya simiirīn haningnin sibgu boinmimaugi, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya tirim siir miya saiir, iki iikam nhirim Juda iikam tani simiir. Pol siya biyan kamim simiir yai wakaewinin mi siya ina yamin simiir omaka aiirim.

²⁰ Iya sima wakae digiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainanim. Mi siirīn sima boin, nomiiyau! Kira wakae! Juda simiir iikamim kasa rani, tausenkim, Adi Komii siirīn naingwo tibmiiyim. Mi sima ini Moses siir siyiu komii iiraramar naingwo tibmiiyim mi sima siir napam naingwowi. ²¹ Mi kam nhirim sima kariirīn hinina mi boinki, Pol siya Juda simiir iikam nhirim iki iikamim Juda iikam tani simiir nu nwowim

simiir mi boinmimauuwi, sima Moses siir siyuuin ha boinin siir haiburgigim, kima kimiir yinisimim simiir mioisim simiir kipi kitiyopnir hai. Mi kima Juda simiir biyan siyuu iirar kipi napkripkai. Mi sima hiniina boinkim, ²² krima bidi yinokninkinim kiriirin mi ta kiriir yaiya bidi yama. Mi sima wa ninokninkini kira bidi yitin mi krima kiriirin wi panina tiri! ²³ Mi krima kiriirin pi siyuu whirin siir boinmimauuwi. Mi kira wi hiriinan siyuu iirar tir. Mi ti kam nwiyyim ti tir nwowim, sima dimin whirin Juda simiir siyuu iir tiram naingwowi. ²⁴ Mi kira ti kamim simaka dinkin am. Mi kira simaka nami mi ti Juda simiir siyuuin ti kam nwiyyim sima tiri mi simaka timi inkin tir, whauriyinan nwowam. Mi kira umirim wara timi haigin simiir kan aair piriyaowim. Mi iikam whiekakim wa ninokninkinki. Mi ta yaiya sima boina kiriir mi saeya hindara niksisaeka kaimwo rani. Mi sima nwoki ninokninkinki kira siyuu komiini yayim simiirar mi wakae yoknaeikin. ²⁵ Mi iikam nhirim Juda iikamim naingwo tibmiyyim krima yokwo bidi win hauugiyim simiiram. Mi ta yokwowa hiniina boinki, kima kigrirao! Mi wraisuim kamim sima hauuwiyim, uruwai siyaowainiyim, kima simiir kipi nae. Mi kima wraisuim ni ara sima nomboru aowiyin siir kipi nae. Mi nhie aair kipi mi kwiyae mi kima hai kipi nanae. Ti yokwo saiir yayim hiniina boinkim. ²⁶ Higwira Pol siya kam nwiyyim, simiir yikunam, op whauim. Mi sima op ha whau digiyim mi sima ina yapninopkainamim Juda simiir omaka Adi Komii, siir inig iir hainanam. Mi sima, simiir boin wakaeki wi paka hiniin iya sae digi, ti siyuuin op whauiyin! Mi wraisuim sima wi nwonira yapayapa nanag hauugi Adi Komii siirin. Iriig.

Juda sima Pol siirin hirar yonkworimdinuun.

²⁷ Mi mhoiia ii iriiyar kwisaka dig kingiin nwowim mi Juda iikamim nu komii Esia hir nwowim, simar kig Pol siya simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya, saiir nwowi. Mi iikam whiekakim simiir kwoinim sima ini hopswo iu Pol siir nonkworimdinuim. ²⁸ Mi sima haniingin kauwok nanaeki. Kima ti Isrelan iikamim, kima krimiir whin diriraerarki. Ti inkamin siya iki omom omom whiekakim simiir kamim siya nusiimauuwi. Mi Moses siir siyuuin mi Isrelan iikam ikim mi ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya wi siya nanugaugauwi. Mi ti diminin sasa rani. Niingaka. Siya pi iki Grik simiir iikam nhirim simiir wara mi ikmwim apninopkainami, ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiirin. Mi taka omaka miyyik bi nimbiyamka. Sima hiniina boinkikim. ²⁹ Biya sima kigin ti inkamin Judan inkam tani Trofimasin, siya om Efesas hirankin. Mi siya Pol saikar nwokin om Komii Jerusalem hirin. Mi simiir kwoinin ha naingwokim Pol siya nikunami siirin simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hiriirin. Mi ta yaiya asi nimbiyamka. ³⁰ Mi om Komii Jerusalem hiran iikam whiekakim sima ini hindira yanaakiyim. Mi iikamim ina iwitnamim mi maeyau kwiruwa yamwomimiriu mi sima Pol siir yankabrinu. Mi sima siirin ini simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir yaba hiriir kiyainaniyam. Mi sima ta omaka saiir ounibim ina kwaiginimokounamim.

³¹ Mi sima Pol siir nisom aokiyam tirkim mi yaiya ti kamim yaii niniyyim simiir bi nwowiyin ofisa inkamin siir hiriir yimbiam. Sima hiniina boinkim, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim ini hinda yanaakiyim. ³² Mi siya bi kimiminkin kam nhirim yaii niniyyim mi simiir biyan ieya, simiir yikunam mi ina iwitnaniyamim iikam hoimgakim simiirim. Mi iya sima kamim yaii niniyyim mi simiir biyan kamim simiir kigwinim mi sima Pol siir bi swoki tokim, ina yuguskiyin. ³³ Mi kamim yaii niniyyim simiir biyan inkamin ofisa siya ina yamin Pol siir kingiin mi ina yonkworinuwim siir. Mi kamim yaii niniyyim simiir boinki, sima siirin wiewinsopo whisa kogrimdinu. Mi siya ina sriiyin simiirin mi ti inkamin siya yipikin? Mi siya dimu tirkin? ³⁴ Iikam isid komiyyin hirar nwokin mi nhirim yaeya yai gwir kauwok boinki mi nhirim yaeya yai gwir. Mi sima yai prasae bi ninkiniugim. Mi biyan inkamin siya yai mwowa saiir sibgu wakaeyok rani. Mi siya ina boinkiyin, kima kamim yaii niniyyim simiir omaka hir tini

whinapyikiugig siirin. ³⁵ Sîma Pol siir hainamim mi sîma siirin ta omaka saiir ninmiga ini kikinuu. Mi iikam isid komiiyin sîma kigin, sîma minam nitkim Pol siir nisom aokiyam. Mi siya kamim yaii niniyim sîmiir waeyao yidwokainam mi sîma ina yamim. ³⁶ Iikam isid komiiyin sîmiir mhoiia yam. Mi sîma ina kauwok boinamim, siirin disom aoki. Iriig.

Pol siya Juda iikamim sîmiir boinmimauugin biki bi naingwo tibmiiya saiir

³⁷ Mi kamim yaii niniyim sîma Pol siir nikiunamim naingwokim sîmiir omaka. Mi Pol siya boin sîmiir biyan ofisa inkam iir mi kara yai gwira kiriir piki boinmauu? Mi sîmiir biyan ofisa inkam ieya boin mi kira Grik sîmiir yai aiirin ha boinikin? ³⁸ Kariir kwoinin ha naingwokim aingwo kira ti nu Isipan inkamin siya niuwi. Biya inkam komii komii gavman simaka yaii kira niniigin. Mi kira ti inkamin 4,000 kamim yaii niniyim sîmiir nikiunamin nu siiyin ap hiriir mi kira ti inkamin siya? ³⁹ Mi Pol siya boin. Nungaka. Kara Juda inkamin nu komii Silisia hiranin siya. Mi kariir omisimin Tasakin mi kara ti omin siir hirankin. Mi kariir omin siya inigakaigin. Ini wakaeyin? Kara iki iikamim yai sîmiir pini boinmimauuu. ⁴⁰ Mi biyan inkamin siya ini wadieya ywokiin. Mi Pol siya ti nin iirar ywokwokaigi mi siir ina ina yinkiyiniyinainama koua hiriir, iikam whiekakim sîmiir whwonkam idar. Mi ti iikam whiekakim yai ina yinkin tankiyim. Mi Pol siya sîmiirin Hibru sîmiir yai aiir boinki. Iriig.

22

¹ Pol siya ina boinin, kima ti yaowae adim, kima wakae! Kara kimiir yai yamdi pi hiniina nowarki boini tariinanin. ² Mi simar wakaeki, Pol siya Hibru sîmiir yaigna saiir boinki mi sîma yai ina tankiyim yai bi sisimiminkim. Mi Pol siya ina boinin.

³ Kara Juda inkamkin, apu kariira, kariirin om Tasas hir naokainaka, ti nu komiiyin Silisia siir hir. Mi hirin kara yinisim sapisapar haiburgigin. Mi kara om komii Jerusalem tir nae mwrii okwonamkin. Inkamin kariir nisiimauuwun, krimiir yidiwi wanwiyayeyim sîmiir siyusae siyusae imiir yio Gamelielkin. Mi kara kirie asi nwokin, Adi Komii siir siyiu iir napamin. Wa kirie kima mi haiya mi hiriinan saeyairga. ⁴ Kara diriraerarbumbugin iikamim naingwo tibmiiyim sîmiirin, ta kara naingwo tibmiiya saiir hiriinan. Iikam whiekakim kara sîmiir nisomsom aokaowima naingwokin. Mi kara sîmiirin pi weyin sopni mi kogrimdinu hainami, omaka huuyokiyokaiya pi saiir hir mini kiyitkaigaigigi. ⁵ Mi prismi yaowae adin mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim, sîma bidi kigninokninkinim kariirin. Mi yaiyim wi sîma boinmimauuwi. Yokwowa sîma win hauugika kariirin Juda sîmiir iikam isid komiiyin om Damaskas hir nwowim siirin mi kara ina yapamin om Damaskas hiriir iikamim naingwo tibmiiyim ti om iir nwowim sîmiir udrimdinu haiyam mi sîmiirin om komii Jerusalem tiriir nikiunaniyam naingwokin. Mi sîma hik nwoki haiyim, siyiu biyeyim sim tirim sîmiirsiiyin. Iriig.

Iiya Pol siya naingwo tibmiiya mi siya saiir boinmimauugin.

⁶ Mi iya kara napyokiyokiyama siyiuin om Damaskasa namiyin hiriir mi om Damaskas kingiin hirin, nabie bopwo hir ywowam. Mi bi kimiminkikin, pae komiia ninomor kou hiranki nitkiya ini kariiramar hiriru naiiniya. ⁷ Mi kara nu ha namikiyiuin mi kara wakaeki inkam nwirin siir yaiya kariir boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi tirbumbu haiginiuwi. ⁸ Mi kara siir yai yamdi ina yowarki boinin, Adi Komii kira yipikin? Mi siya kariirin ina boinin, kara Jisisin om Nasaret hiranin siya. Kira kariir tirbumbu haiginiuwi. ⁹ Kamim sîma kanaka nwowim sîma ina kigin paeya niuyakiya. Mi inkamin yai kanaka boinaiyin sîma siir yai bi wakaekim kanakana wakaekin siir yaiyim. ¹⁰ Mi kara boinki, Biyan Inkam Komii kara pi dimu tiri? Mi siya ina boinki kariirin, kira dinsiin apnam om Damaskas hiriir. Mi tiki om iirin inkam nwirin wi siya nikiunamauuwini mi whiekakim kara nimbiniim kiriirin. ¹¹ Mi ta paeya saeya

prasae bi niuyakika mi kara dimin taeminim bi nanaokigimokikim. Mi kamim kanaka nwowim, sima kariir ina aiir asi nonkwokim. Mi kariirin ina yinkikwona apnamim om Damaskasa hiriir.

¹² Mi inkam nwirin hinar nwokin ti inkamin siir inigin Ananaiskin. Ti inkamin siyairgin siyu komiini sibgu apiyin. Mi Juda iikam whiekakim om Damaskas hir nwowim sima siirin hinina boinkikim, ti inkamin inkam miyikin. ¹³ Mi siya kariir kingi-ina yamikwoni mi siya kariirin ina boinin, nomiiyau Solti! Kiriir nhwona ha kaowirirki. Mi ta iya kariir nhwona ina kigomokiyin mi kara dimin taeminim ina kigirkakiyim. Mi Ananais siirin ini wara yinkin kigiya. ¹⁴ Mi siya kariirin ina boinmauuin, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir Adi Komiiyin bidi yimbinin kiriirin. Kira siir kwoin iirin wa ninokninkini mi kira ti inkamin siya nimbinkiyin siirin wa kigi mi siyar boiniyim yayim kira wa mi wakaei. ¹⁵ Kira siir yayi wa saiir boinmauuwi iikam whiekakim simiir, ti digworaekwowim kira kigim mi kira wakaeyim. ¹⁶ Mi kira dimuim swoki owi? Kiriir kwoinin op baptasim daingwoki. Mi Jisis siir inig iiram kauwoki mi siya wi kiriir digworaekwo biye imiir nwoki haiyoprindiyumiigi. friig.

Adi Komii siya nikropkikin Pol siirin iki iikamim Juda iikam tani simiiram.

¹⁷ Mi mhoiia iya kara ti om komii Jerusalem tiriir swoki ita mi kara Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hir sriiyin Adi Komii siirimim mi kara digworaekwowim nhwonan whinkigmimikin. ¹⁸ Mi kara krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir kig. Mi siya kariirin hinina boinki, ini wakaeyin kira! Kira wi kipi kimimin wi om komiiyin Jerusalem siir haiburgig mi ha dam. Mi kira kariir yai aiirin ti om iir boinmauuwi mi sima wi wakaeyokna rani, ta yai aiirin. ¹⁹ Mi kara ina boinin, Biyan Inkam Komii, sima bidi yinokninkinim biya kara omaka whiekakim yai nidwokai wakaeyim, simiira namkin. Mi kariir siyiuin iikamim kiriirim naingwo tibmiiyim simiirin omaka hinar ninkinikou tiokin. ²⁰ Mi biya sima Stiven siir yisomaoki. Siya kiriir yai boinmauuwan inkamkin. Ta iya kara simaka kingiin warar ninkin okin. Mi kariir kwoinin hiriir mi naingwo ti hiriinan siyiuin wadiyairgin. Mi kamim siir nisomaowim mi simiir yuis minim kara simiir kigriraokim. Kariir siyiuin hinigin. Iikamim naingwo tibmiiyim pi simiir nipimpari. ²¹ Adi Komii siya kariir boinkikin, kira dam! Mi kiriirin wi kara nikropki aru maeyaua, ta yaiwin kibiya inkam nhirim Juda iikam tani simiir boinmauuam. Pol siya hinina boinkikin.

²² Mi Juda iikam whiekakim sima ta yayi Pol siya boina, saiir yikidugi. Mi sima ina kauwok boinkiyim siirin, disomaoki! Ti hiriinan inkamin siya omwai kipi waiya. Nungaka. ²³ Mi sima io prasae bi nwokin. Mi sima asi priikauwok priikauwokim. Mi simiir yuis minim ina yisim mi ina yonkwo whriwridamim. Mi nu whrinanin ina yop kabitkiyin koua hiriir. ²⁴ Mi kamim yai niniyim simiir biyanin siya simiir boinki, Pol siirin dinkikwona apnam yai niniyim simiir omaka hiriir mi siirin kima dipimpar. Mi siirin yaimwoki yaimwowa saiirim srii. Kima wi nwoki sibgu inokninkinim iki iikamim sima siirimim hinin dimusi kauwok boinkim? ²⁵ Mi sima Pol siirin idni kogrinu okwo sima tioam idgiuni. Kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin ini Pol siir kingiina ywokwowin. Mi Pol siya hinina boinki siirin, inkam komiiyin yai wakaeyin siya kariirin hinina bi boinkikin, kara dimin whir bidi tirbuin. Nungaka. An kara om komii Rom hiran inkamkin mi kima kariir kipi tio. ²⁶ Bi nwowiyin inkamin ta hiriinan yai aiir wakaeyin mi siya biyan inkamin kamim yai niniyim simiir kigriraowiyin, siir ini boinmauuu. Kira panin tirim naingwowi? Ti inkamin siya om komii Rom hirana inkamkin. ²⁷ Mi simiir biyan inkamin ina yitin Pol siirim. Mi siir ini boini, kira kariir boinmauu, kira om komii Rom hiran inkamkin, aniya? Pol siya ina boinin, ihi! Kara om komii Rom hirana inkamkin. ²⁸ Mi simiir biyan inkamin siya ina boin. Mi kara umir prasae bi saingin mi kara ini om komii Rom hiran inkam ywowin mi Pol siya boin, an kara, nungaka. Kariir adin siya om komii Rom tiranairgin mi an kara iriipa hiriinan Rom

tiran inkam asi mi owi. ²⁹ Mi kamim yai niniyim saika kingiin nokwowim, siir tioam, sima bi kimiminkim, sima ina yagimgigium. Mi simiir biyan inkamin siir kwoinin ha naingwokin Pol siya om komii Rom hiran inkamki niuwi mi siya asi nikidugin. Mi kara wara asi nidigin.

Pol siya inkam komiinyin yai wakaeyin siir whwonkam ida nokwokin

³⁰ Mi simiir biyan inkamin siya ta yai aiir sibgu wakaeyam naingwowi. Ti Juda iikamim simiir tirim, Pol saika dimu diminkin? Mi siya ti gwira ina hakiyin wieyin sopin siir ninirkaiyin. Mi yaiya ina yikiukiya prismi yaowae adim mi Judami kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiirim, sima nitim, iripa yai nidwo boinim. Mi siya Pol siir yikunaiini nua tiriir mi sima siirin ina yikunamim simiir whwonkam ida nokwoam.

23

Pol siya Judami kamim siyiu komii ninokninkiniyim yai simiir boinmimauugin

¹ Pol siya kamim siyiu komii ninokninkinim simiir simiira kaonanaeyin mi siya ina boinkiyin. Ti nomiyauim! Kariir siyiuin Adi Komii siir whwonkam ida kara dimin whir bi tirbugin. Kariir kwoinin ini wadieki wadieya ywowin, dimin whirki bi tirbugin kariir napririr aiirin mi ini tariinanar yadigniyin. ² Mi prismi yaowae adin Ananias nikuiwiyin siya kamim siir kingiin nokwoim simiir boinki sima siir yai aiir niripugiyim. ³ Mi Pol siya siir boinki, Adi Komii krimiir Wanin siya wi kiriir tiowi, kira tioa kariir mi saiir hiriinan. Mi iikamim sima ha naingwokim, kira inkam wadieki niuwi mi kiriir kwoinin ini biyieki biyie ywowin. Kira ti tir nidwowin mi kira kariir hidam tirkin siyiu komii iirin. Kiraigin siyiu komii iir sibgu ap karamae nwowiyin. Iiya kira boina, simiirin kariir tioam. ⁴ Mi kamim Pol saika kingiin nokwowim sima boin mi kira tari Adi Komii siir biyan prisin siir nigbumbuwi, aniya? ⁵ Pol siya boinki, ti nomiyauwim! Kara bi ninokninkin, siya Adi Komii siir biyan priskin piyasi owin? Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hinina boinkika, kira kimiir biyan inkamin siir kipi nigbumbu.

⁶ Pol siya ina ninokninkinin, kam nhirim siyiu komii ninokninkiniyim simiirin. Mi nhirim Farisimi siyiuin siir napikim. Mi nhirim Sadyusimi siyiuin si napikim. Mi siya siyiu komii kigriraowiyim simiiramim hinina kauwok boinki, kima ti nomiyauim an kara Farisimi inkamkin. Mi kariir adin, iripi hiriinan Farisi inkamkin. Kara ha naingwowi iikamim naokaowim sima wa swoki insiin idwodwowi ie hirankin. Mi kara bidi boinkiya ta yaiya mi ti hiriinan siyiuin kima yaigak kariir asi nwokim. ⁷ Mi siya ta yai aiir boinkiyin mi ti isid whiso Farisi Sadyusi sima io ina yinwo anwowim mi sima ina yinkibirnakiyim. ⁸ Mi Sadyusiyam kamim sima boin, inkamin wi ie anki swoki insiin idwo rani. Nningaka. Mi Adi Komii siir paekwosim karamaeka mi siir piugana iripi hiriinan. Nningaka. Mi Farisiyam kamim sima ti digworaekwowim simiirin ini kaimwowa ywowim. ⁹ Mi sima yai komii asi kauwoknanaekim. Mi kam nhirim siyiu komii nisisiimauwiyim, sima Farisi simiir isidin siir hirankim. Mi sima ini yai kirie aiirar yinsiin okwo boinkiyim. Krima ti inkamin siirin siyiu whir bi kigin. Mi tari naeyugin nasi boinaigin saikain iyie tari Adi Komii siir paekwosimin siya nasi boinaikin, aniya?

¹⁰ Simiir iowa ini komiia ywokiya. Mi yai nini kamim simiir biyan inkamin siya ini nididkakar ywokiyan, ti isid whiso sowiirsiyin. Pol siirin wi sima pi nonkwobumbu ninkin haiginuwisi. Mi siya kamim yai niniyim simiir asi boinkikin, kima diuunam! Mi Pol siir donkworinu naowid mi siirin kimiir omaka hiriir dikunam. ¹¹ Mi igwir niyaka krimiir Biyan Inkam Komiinyin Jisis siya wi Pol siir kingiina nokwokaowi. Mi siya boin, kira kipi nidid! Biya kariir yaiya kira boinmimauugin om komii Jerusalem hirin mi kira kariir yaiya om komii Rom hirin wi hiriir swoki boinmimauuwi. Adi Komii siya hinina boinkin. Iriig.

Judan kamim sima Pol siir nisom aowam boin tibmiikikaigim

¹² Mi nugakin Judan kamim sima maeyau gwiruwa ywoyakwok, yai kitibmii boinam. Sima boin, kibie idwai! Krima wi naemin nae rani mi wi op mi kwiyae rani. Mi iya krima pol siir nisomaoki mi wi ha nae. ¹³ Judan Kamim ta yai aiir nimbintibmiikimayim kam nwis nanaigim. ¹⁴ Mi sima biyan prisim mi inkam adi yaowaeyim siyu komii kigriraowiyim simiiram yam. Mi sima boin krima bidi yimbin tibmii kimayim. Krima wi naemin niki ningugu ae rani. Krima iya Pol siir nisom aowi mi krima nae minim wa naei. ¹⁵ Kima mi kamim siyu komii kigriraowi ikim, kima inkam komiyyin om komii Rom hir nwowin siirim dikugi. Mi siirin pi hinina boin Pol siirin siya wikuu naiini tiriir. Mi krima siir yaimwoki yaimwowa krima niki wakaeyam mini. Mi iya Pol siya kimiiram napnani mi krima wi siiram naguprakai wini siyu hir, siir nisom aowam.

¹⁶ Mi siir yokmana saiir yinisim yinkamiyyin siyar wakaemimik ta yai aiirin, Pol siir nisom aowinam boina mi siya asi namkin kamim irim haiiyim simiir omaka. Mi siya ina yapninopkai boinmauu siir papiyeyin Pol siirin. ¹⁷ Mi Pol siya kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin siir yikuna mi ina boinin, ti whranisim iirin dikunam yaii niniyim kamim simiir biki biyan inkam iirim. Siya yaigakin, siya saika boinim mini. ¹⁸ Mi biyan inkamin siya siirin ina yikunamin biki biyan inkam iirim. Mi siya boin, Polin inkamin sima hugripkikikaiyin siya boinkikin kariirin ti whranisimin siir nikunaniyim kiriirim. Siya yaiya kwira nwowi mi siya kiriir boinmauwim naingwowi. ¹⁹ Mi biki biyan inkamin siir in aiir yinkwoki mi siirin ina yikunamin maeyaua inkam karamaeya saiir. Mi siya srii, kira kariirin pi paka hinin yaiya saiir boinmauuwi? ²⁰ Mi whranisim ieya boinki, Judan kamim sima yai bidi yomboin tibmiikimayim kiriir sriiyim, waka kira Pol siir wikuunaiini kam whiekakim siyu komii ninokninkiniyim simiirim mi sima wi siir niksise. Mi sima siirin haningi srisasae ta yaiya saiir yaimwokiayimwo aiirim. ²¹ Mi kira simiir yai aiir kipi wakaeyokna. Mi simiir inkam nhirim kamnwisnanaigim. Mi sima ina boinim, krima wi nae minim wi mi ae rani mi op minim wi mi kwiyae rani. Mi iya krima Pol siir nisomaowi, wi saiirar nadigiuwi. Mi tariinanin sima ini siyu nwokwokinim siirim. Sima krimiiram minam nwokwokini, kiriir kwoinin wadie nwowi mi kira Pol siir dikropki. ²² Mi biki biyan inkamin siya ti whranisimin siir boin ta yaiya kira niki boinmauu kariir mi kira wi inkam nwir kipi boinmauu mimin. Mi siya siirin ina yikropkiyin. Iriig

Kamim irim haiiyim simiir biki biyan inkamin siya yikropki Pol siirin inkamin Filiks nikuwiyin omom omom nhirim sim kigriraowiyin siirim.

²³ Mi biki biyan inkamin yaii niniyim simiir baii nwowiywo inkam nwiso, sowiirim yikugi. Mi ina boinkiyin kowa kam kamair nwoim iuurim 70 hosim simiir idwo nidwo ikim mi yaii niniyim kam kamair iuurim 200 sima warar. Mi kima tapaiirin pi iriyyar kwii min haiburgig mipi om komii Sisaria hiriir damwii niyyar. ²⁴ Kima hosin ira timi inkin haii Pol siya nidwo namim. Mi krima siirin inkamin omom omom nhirim sim kigriraowiyim Filiks mi siirim dikunam. ²⁵ Mi biki biyan inkamin yokwowa kwira win hauugi Filiks siirim. Ta yokwowa hinina boinki,

²⁶ kara Klodias Lisiaskin, ta yokwowa kara win hauugika biyan inkamin omom omom nhirim sim kigriraowiyin Filiks kiriirim. Nabie! ²⁷ Mi ti inkam iirin Judan kamim sima yonkworinu mi siirin sima pi yisomaowin mi kara siirin bidi wakaeyin siya om komii Roman inkamkin. Kara mi kamim yaii niniyim, krima simiir hiriir yimbiam mi siirin simiir in hirankar yikunaki. ²⁸ Kara ta yaiya sima priboin huriyua ti inkam iir, kara saiir yaimwo iir ninokninkinim mini. Mi kara simiir kamim siyu ninokninkiniyim kausil simiirim yikunam. ²⁹ Mi kara simiir asi sriigin. Mi kariirin sima boinmauugi yai nhirim simiir siyuniyim. Mi ta yaiya sima siir boinuhuriyugi. Mi Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin, siir nisom aowamin mi siir hugripkikikaiyim. Ningaka. ³⁰ Mi yaiya ini kariirima yimbiniya. Tariinanin sima yaiya kwira boinimprio kimai ti inkam

iir nisom aowam. Mi kara bi kimiminkikin, siirin ina yikropkiyin kiriirim. Kara kamim yai siir priiboin huriyuum simiir boinki, sima kiriir whwonkam ida wa mi okwo boini piki hinin diminkin ti inkamin siya tirin. Siir yayim hinina win boinkikin.

³¹ Mi Kamim yaii niniyim sima ini siir yayia mi wakaeyoknam. Mi Pol siirin ina yikunamim, om komii Antipatris hiriir niyakar yamwii. ³² Iya ha pirinkiyakwoka mi kamim yaii niniyim ini simiir omaka hiriirar swoki amim. Mi kamim hos idwo nidwonamim sima sima whinam Pol siirin om komii Sisaria hiriirin. ³³ Kamim hos idwo nidwonamim ina yimbiyamim om komii Sisaria hiriir. Mi sima yokwowa ina ini hauu iuwa ti inkamin, omom omom kigriraowiyin siir. Mi sima Pol siirin siir, whwonkam ida yokwin okwo. ³⁴ Mi siya ta yokwo aiir mwainin mi siya Pol siir srii, kira piki hinin nu komii siir nwowikin? Mi Pol siya boinki, kara nu komii Sallisia ankin. ³⁵ Mi inkamin omom omom kigriraowiyin siya boinki, iya kamim yai kiriir priiboin huriyuum sima nimbini mi kara pi kiriir yai aiir wakae. Mi siya simiir boinki, sima Pol siir nikunamin omaka komiia biyan inkamin Herot siya mriiya saiirim mi wi kam nhirkim nwoki waikaowim. Iriig.

24

Juda simiir biyan ikamim sima Pol siir boinwokiyopnatkaigi.

¹ Mhoiia iiyim iriyara yamki mi biyan prisin Ananias mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim sima ina yapiniyim. Mi inkam nwirin siir inigin Tetalaskin, siya simaka wara yinkin apini. Tiki inkamin siya siyu komiini siyu bidi yinokninkin digin. Mi sima inkamin Filiks nikuwiyin omom omom kigriraowiyin, siir boinmauu ta sima niniinansaowa Pol saika. ² Inkamin omom omom kigriraowiyin siya Pol siirim yikuna. Mi siya ha namin mi Tetalas siya yayim ini siir boinhuriyiu bwakainamin. Siya ina boinin, inkam komii Filiks! Kira sibgu kigriraokin krimiirin mi krima wadie asi nidwowi mi krima yaii min bi niniigim. Kiriir kwoin miyikin krimiirin wadie siya whinwohaiginukin. ³ Mi bwan bwanim hinda tinda dimin whirkin bi tirkin. Krimiir kwoinin ti hiriinanin krima kiriir boin wadieki. ⁴ Mi kiriirin kara wi ii priei nikidu o rani. Mi kara kiriir sriiyim naingwowi, kira kariir yaimirsima saiir wakaeyim, pi kara boini. ⁵ Krima ti inkamin Pol siir bidi yinokninkinim siya inkam paii rani. Mi io biyin pi siya nwowi. Mi omom omomim siya namiyim mi siya pi Judan ikamim simiir nigbumbuwami. Mi sima asi nanaakikim tiki inkamin siya om Nasaret hiran isidin siir biyan inkamkin. ⁶ Siya Adi Komii siir omaka saiir diriraerarbumbuwim kinankugun mi krima siir asi nonkworinugim. Mi krima siirin, wi krimiir siyu komii iirsi nwowi yaigak. ⁷ Mi yaii nini kamim simiir biki biyan inkamin Lisias siya ina yitin. Mi siya ini igaokaka ywowin. Mi siya siirin ini krimiir in tiranka yispaki hainamin. ⁸ Mi Lisias siya boin, kamim Pol siir boinwokiyopnatkaiyim sima wi kariir whwonkam ida nimbini. Mi wi kira srii ti inkam iirin. Mi kira wi siir yaiga yayia saiirar wakae, ti dimin taemin whiekakim krima boinhuriyiuwim siir, kaimwowaigim. Tetalas siya hinina boinkin. ⁹ Mi Juda ikamim yim iriipa hiriinan siir mi whinwo mi sima yai Pol siirara boinhuriyiu. Sima ina boinkiyim, ti yai whiekakim yaimwowaigim. Iriig.

Pol siir yayim inkam Komii Filiks siir boinmauugin.

¹⁰ Mi ti inkam komiyyin siir ina ina kinmauugiya, siya pi ninsiin okwokiyim. Mi Pol siya siir yai yamdi ina yowarki boinin, kara bidi yinokninkinin, biewi kasa rani, kira ti ikamim simiir kigriraowim. Ta yayia kara kiriir yai yamdi nowarki boina, kariir kwoinin ini wadieya ywokiyin. ¹¹ Kira simiir srii, kira ti hiriinan yayim wi simiirar swoki wakae. Mi iiyim iuur kwisa yamki, kara om komii Jerusalem hiriir namin mi Adi Komii siir inig iir hainaniuin. ¹² Mi sima kariirin ha bi kigim, Adi Komii siir omaka kara inkam nwiraka yaii bi niniinansaokin. Mi simiir omaka yai nidwokai wakaei aka mi kimiiir om komii hirin. Ningaka. ¹³ Taka yayia tapa sima boinhuriyiuwa mi saeya. Mi

sima kariirin wɛ yaimwoni boin tani. Mi sima wɛ kariir boinwokiyopnatkaini siyɛuam whaowaei. ¹⁴ Mi kara ta yai kwira pɛ kariir boinmauwu, kariir kwoinin Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwowyin ini krimiir brougae wanwiyayim simiir kwoin hiriinanar swoki owin. Mi kara Jisis siir siyɛu iir sibgu apkin. Mi sima boin, ti siyɛuin pɛ niksisaei, kaimwo rani. Mi kara yai whiekakim siyɛu komiiyin Moses siya hauugiyin simiirim naingwo tibmii. Mi kara Adi Komii siir yayim profet kamim sima winkiyim biya, simiiram wara ninkin aingwo tibmii. ¹⁵ Mi kara ina naingwo tibmiiyin. Mi kara Adi Komii siirima nwokwokini siya iikamim naonamim, simiir hidninsiin idwowim. Mi iikam miyik ikim mi iikam biyie ikim. Mi sima iriipa hiriinan, ina ninokninkinim tiriiginin. ¹⁶ Kariir kwoinin inokinokin krieya nwowikin, dimin biyie tirbumbusi. Mi Adi Komii siir whwonkam ida mi iikam whiekakim simiir whwonkam ida warar. ¹⁷ Mi kara biewi nhirim om nhirim simiirar mi okin. Mi mhoiya kara ina swoki itin om komii Jerusalem tiriir. Mi kara umir digworaekwowim iki iikamim whaowayim simiirim hainanikin. Mi kara nae nhirim ina minin inkin imiyyaegikim Adi Komii siirim. ¹⁸ Mi kara hiriinan siyɛu iir tirkin, Adi Komii siir omaka sairin. Mi sima ini kariirar kigim siyɛuin op sibgu whau aeyin, kara tirin. Mi iikamim kanaka nwowim homgak rani. Mi inkam nhirkim yai bisisikim. Ningaka. ¹⁹ Mi Judan inkam nhirim nu komii Esia hiranki nitim, sima tir warar ninkin okim mi sima ti kamim kanaka yaigakin niuwi mi sima ha wit, kariir whwonkam ida wini okwo boini, ta yaiya. Mi ti hiriinan siyɛuin yio wadie ieya mi sima bi nitminkim. ²⁰ Mi hiriinanki niuwi mi sima ti kamim diminin kara tirbuin sima kigin pɛ siir boinmauu kariirin, iya kara kaunsil kamim siyɛu komii kigriraowiyim simiir whwonkam ida nokwo boina. ²¹ Mi tari yai kwiruwairga biya kara simiir boina? Mi kara hinina boinkin iikam whiekakim naonamim mhoiya sima wa swoki insiin idwowi mi ta yaiya yai biyieka, aniya? Mi wɛ simar swoki boinim? Pol siya hinina boinkin.

²² Filiks siya bidi yinokninkin digin iikamim naingwo tibmiiyim simiir siyɛuim, sima tiriyyim. Mi siya Juda iikamim simiirin asi boinmauugin, sima Lisias siirim nwokwokinim. Mi ta simiir yayi wɛ siyar hidi. ²³ Mi siya bi nwowiyin kepten inkamin siir boinki, siya Pol siirin omaka mi biyie mriiya huuyokiyokaiya sair nokmwɛn apninopkaigiyim. Mi kira siirin hirii kipi nikidu okripkai. Mi kira iki siir nomiiyau imiirin kipi nikidu, siirin dimin taemin hauusiyin. Iriig.

Filiks siya Pol siirin omaka huuyokiyokai aairin biewiyo whisa huugripkikikai.

²⁴ Hi nhirim bidi yamkiyim mi Filiks siya siir wiga Drusila saika yit. Mi saeya Judan isidin siir hiran wiga. Mi siya Pol siir yikuuna siir yai aair wakaeyam, iikamim Jisis Kraiss siirim naingwo tibmiiyim simiir. ²⁵ Mi Pol siya ti siyɛu miyikni napiyim siyɛuim simiir boinmimauugin. Mi siyɛuin digumii haimriiyugigi ikin. Mi mhoiya Adi Komii siya wɛ iikamim simiir hidi. Pol siya hinina boinkin. Mi Filiks siya ina yididgiyin. Mi siya boinki, kira ha dam! Mi mhoiya kara igaki niuwi, wɛ kapi nikugi kariirim. ²⁶ Mi Filiks siya dimin whirin siirim nwowi, siir kwoinin ha naingwokin Pol siya umir nhirim pɛ kariir hauwi. Mi inokinokin siya siir asi nikunakin yai saika boinaiyim.

²⁷ Mi Filiks siya Juda iikamim simiirim hiirugin mi sima siiram nwoki aingwowim mi siya Pol siirin omaka huuyokiyokaiya sair asi kignin okaigin. Mi mhoiya biewi whiso digiyo mi Festas siya Filiks siir mi aair kwainaowid. Iriig.

25

Pol siya Sisa siir yikuuna siir yai aair wakaeyim.

¹ Festas siya bidi yitin nu komii Sisaria hiriirin. Mi siya iyyim kwoimuar ywowak. Mi siya ina yamin om Jerusalem hiriir. ² Mi biyan prisim mi Judami inkam komii ikim, sima ina yamim mi sima yai Pol siir boinuriyɛu. Mi siya simiirsiiyin minsi nikripkikin, sima Festas siir boinainanaekim. Mi sima hinina boinkin, ³ kira krimiirin hindara whindiriraerar haiginu. Mi kira Pol siirin om komii Jerusalem tiriir dikropki.

Mi sima hiriinanam mini siirin, siyiu hir nisomaowinim. ⁴ Mi Festas siya ina yowarkii boinin, Pol siirin om komii Sisaria hir hugripkikikaiyin, iya ini kingiina nwowa, kara wi kapi swoki ami ti om iir. ⁵ Mi kimiir inkam komii komiiyim sima wi kanaka winkin it. Mi ti inkamin siya dimin whir tirbuwi mi wi kima nwoki hid boinin.

⁶ Festas siya Juda kamim simaka nwowim iiyim iriiyar kwoim iurnankim. Mi siya om komii Sisaria hiriir yam. Mi iigwira siya omaka yai boiniya saiir hir ini owou. Mi siya ina boinkiyin, Pol siirin omaka huyokiyokaiya saiir hirankin wikunani. ⁷ Mi Pol siya bidi yimbiniyin. Mi Judan iikamim sima om komii Jerusalem siir haiburgig mi ina yapiniyim. Mi sima siir kingiina yamkwoni mi yai bibiyeyim sima Festas siir boinimamauu ti dimin biye whiekakim Pol siya tirim simiir. Mi sima siirin whisariya prilboin huriyugim. Siirin inkam nwirkin bi kigin dimin biye siya tirin. ⁸ Mi Pol siya Festas siirin hinina yowarkii boinki, kara dimin whir bi swoki tirbusrankin, Judan iikamim simiir siyiu komii iirin. Mi kara simiir Adi Komii siir omaka saiirin dimin whir bi tirbugin mi simiir inkam komiiyin Sisa nikuwiyin siirin iriipa hiriinan. Ningaka. ⁹ Mi Festas siya Judan iikamim simiirim hiram minkin. Mi siya Pol siir boinki, kira om komii Jerusalema hiriir namim, wi wadiyar mi owi, aniya? Mi hiriinanki nuwi mi ta kiriir yaiya kara saiirin wi om komii iir wakaemimiki. ¹⁰ Mi Pol siya boin, ta omaka yai boiniya kara nwowa mi inkam komiiyin Sisa om komii Rom hiranin mi siya kigiraowiya mi kara Rom tirana inkamkin, ta omaka saeyairga kariir yai wakaeiya. Kira bidi yinokninkin kinin, kara Juda iikamim simiir dimin whir bi tirbugin. Ningaka. ¹¹ Mi kara simiir siyiu nikripkiswo mi an kara wi pi yaowin, ya yai karamaeka. Sima wira wi isid whirni napwouni mi kariirin wi sima nisomaowi. Mi ta yaiya sima boinuriyuwa kariir saeya kaimwo karamaeki nuwi mi kara wi simiir omaka yai wakaeiya wi saiir namtani. Ningaka. Kara inkam komiiyin Sisa nikuwiyin saika boinam naingwowi. Kara Rom hiran inkamkin. ¹² Mi biyyin Festas siya siir kam kintidnanim simaka iki boin. Mi siya boin mi kira inkam komiiyin Sisa nikuwiyin, siirim nikuunam minkin mi pi siya niki wakaeyim kiriir yai airin. Mi kira ha dam siirim! Iriig.

Festas siya Agripa siir sri ta Pol siir hik airimin.

¹³ Ii nhirim bidi yamkiyim mi inkam komiiyin nu kigiraowiyin Agripa mi siir wiga Benaisi saeya sowa om komii Sisaria tiriir nitko, Festas siir nankabmamair boinkaeyami. Akamie! ¹⁴ Sowa ii kasaka bi nwoko mi Festas siya boinimamauugi Pol siir hik imiirin. Siya hinina boinkin, inkam nwirin tiranin ini tir hugripkikikaiyin Filiks siya hugripkikaigigin mi siya ina yamin. ¹⁵ Biya kara om komii Jerusalem hir nwowa mi Judami biyan pris ikim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigiraowi ikim, sima kariiram nitkim. Pol siya simiir siyiu imiir tirbumbugin. Mi Judan iikamim sima kariir nini srinikim Pol siirin sima nisomaowam. ¹⁶ Mi kara simiir yai aka hinina yowarkii boinki, om komii Rom krimiir iikamim krimiir siyiuin hinin tani, inkamin yai wakae boin karamae nwowiyin siirin whisarii bi nisomaowikin. Mi inkamin iki yaigakin bi pi siya nokwowi, kamim yai siir boin huriyuwim simiir whwonkam idan. Mi krimiir ii haimiia siirim tiki oki, siir yayim sima boin huriyuwim simiir mi boinin.

¹⁷ Mi sima kariiram nitkim mi kara bi kimiminkin, ini omaka yai boiniya saiir yamidwokaiyuin. Mi kara kamim yaii naniyim simiir boinki kima Pol siir wonkwonani. ¹⁸ Mi kamim yai siir boinhuriyuwim sima ina yinsiin okwokiyim. Mi kariir kwoinin ha naingwokin, sima Pol siir boinhuriyuugi ti dimin biye whiekakim siya simiirsi naowi. Mi sima hiriinan yayim simiir bi nokwo boinkim. Ningaka. ¹⁹ Mi sima wou nikwo aeni siyiuin saiirsi ninkinwamwarkii boinkim. Mi ti inkam nwirin naonamin Jisiskin. Pol siya ina swoki boinin, siya bidi yinsiin idwowin. Mi sima siirin warar mi inkinwamwarkii boinkim. ²⁰ Mi kara ina boinin, ta yaiya saiir yai mwo aair ninokninkinam naingwowi. Mi kara siir wani siyiuin siir bi ninokninkin mi kara wi dig nwo rani. Mi kara Pol siir asi srigin mi wi wadiyar nwowi krira om komii Jerusalem hiriir namamin. Mi

ti kiriir yaiyim kara pi ti om iir nini wakaeyuim. Mi sima kririir boinmauwini mi krira wa ninokninkini, aniya? ²¹ Mi Pol siya hiniina boinkin. Nningaka. Kara omaka hiuyokiyokai aiir nwowima naingwowi mi mhoiya kara om komii Rom hiriir nami mi inkam komiiyin Sisa siya nwoki sibgu boinaiginuwi kariir yai aiirin. Mi Festas kara, kamim yaii naniiyim simiir boingig, sima sibgu waikaorarao siirin. Mi wi kara niki ikropkiyim inkam komii Sisa siirim. ²² Mi Agripa siya Festas siir boinki, kariir wanga wakaeyama mini ti inkamin siir yaiya. Mi Festas siya ina boinin, kira waka wakae siir yaiyim.

²³ Mi igwira Agripa mi Benaisi sowawaiyar yit mi sowawai mi inkam nhir ima sima puuai kasa bi puuainanikim. Mi sowawaiyin ina yapninopkainamo omaka yai nidwokai boinaiiya sair. Mi kamim yaii naniiyim simiir bi nwowi ikim mi om komii hir nwowiyin inkam komii ikin, sima iripi hiriinan ini warar yinkin apninopkainamim. Mi Festas siya bidi boinkiyin, sima Pol siirin wara yinkin whinapninopkainani. ²⁴ Mi Festas siya ina boinin, inkam komiiyin nu kigriraowiyin Agripa mi ti kamim krimakar ninkin owim kima ti inkamin siir kigi. Mi iikam whiekakim om Jerusalem an ikim mi tiran ima mi tiki Juda inkam ima sima kariir whwonkam ida bidi boinwinim. Mi sima ina kauwoknanaekiyim kima siirin disomaoki! Siya wi irkak nwowisi. ²⁵ Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin mi siya wa naonam tani. Nningaka. Mi siya ti yaiyim Sisa siir nini boinmaugikam tirkin. Kara siir nikropkiyim bidi boinin. ²⁶ Mi kara diminin siya tirin siir bi ninokninkinkin mi yokwo paninsi win hauugisi inkam komii Sisa siirim. Hae! Ti inkam komii nu kigriraowiyin Agripa, kara ti inkamin kiriirim nikiunanikin mi ti iikam whiekakim kimiram warar. Kima siir yai aiir sibgu wakaeyim mi kara pi yaiyam wakaeraraoki yokwoni win hauugiyam. ²⁷ Kara inkamin Sisa siirim whisarii nikropki rani. Nningaka. Kara yokwo win hauu karamae nwoki, siyu biye biyeyim sima boinin siirin, siya tirim simiirin, yo ti hiriinan siyuin miyik rani. Iriig.

26

Pol siya yaiyim Agripa siir boinmauugin

¹ Mi Agripa siya boinki Pol siir, kira, kiriir yai imiira boinki. Mi Pol siya siir ina ina yisiimaugiya koua hiriir mi ina boinkiyin.

² Inkam komiiyin nu kigriraowiyin Agripa, kariir kwoinin ini wadiya ywokiyin. Ta kariir yaiya pi kiriir whwonkam ida boini kara pi ta yaiya Juda iikamim sima boinhuriyuwa pi sair nowarki boinki. ³ Kira bidi yinokninkin digin Juda iikamim simiir siyu whiekak imiirin. Mi sima yaiyim ina yinkinwamwarki boinin simiir wanmi siyu imiir. Mi kara ha naingwowi kira pi kariir yai aiir sibgu wakaeyoki. Mi kariir yaiya prieiki nuwi mi kiriir puua wi kipiki piyao.

⁴ Mi iya kara yinisima nwowa mi Juda hiran iikam whiekakim sima bidi yinokninkinim kariir siyu iirin. Mi inokinokin mi tariinanin iripi hiriinan, tisa nwowin. Mi kariir omki om hirar nwo aka mi mhoiya kara om komii Jerusalem hir mi o aka, sima bidiyar yinokninkinim. ⁵ Mi iikamim kariirin bidinanar ninokninkinkim. Mi sima hiriinan naingwokiswo mpa pi boinin. Mi sima kariir bidi yinokninkinim kara Farisi simiir wanmi siyuin siir naingwo diriraerarkin. Ti siyuin ini kirie waiwii ywowin. ⁶ Mi kara minsi naingwo tibmiigin, Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbiingiyin Jisis siya wi ie hirankin swoki insiin idwowi. Mi sima kariirin hiriinansi boinwokiyopnatkaigikin. ⁷ Mi Juda iikam iuur whiswo, sima nii nabie hainankim Adi Komii siir inigin. Mi sima iriipa hiriinan ta siya nimbina sairim warar ninkin okwokini, Jisis siya ie hiranki ninsiin idwowi. Inkam komii ti hiriinan siyuin kara naingwo tibmiiya mi sima sairsiya boinwokiyopnatkaigi kariirin. Juda iikamim sima boinwokiyopnatkaigi. ⁸ Mi iikam whiekakim kima ti tir nwowin kima naingwo tibmii

karamae dimusi nwokim Adi Komii siya wi iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwowi.

⁹ Biya kara hinina naingwokin, iikamim Jisisin om Nasaret hiranin siir siyu imiir napiyim, pi kara nipimpar itkini. ¹⁰ Mi kara om komii Jerusalem hiran hiriinana tirkin. Mi kariirin biyan prisim inigak sima nwowaiginugin. Kara Adi Komii siir iikamim omaka hiuyokiyokaiya saiir hiran kasa bi hugrimkripkiikinoudnankaigikim. Mi iya sima kariir sriya simiir nisom aowam mi ini wadiya ywokiyin. ¹¹ Mi i kasa rani, omaka whiekakim yai nidwokai wakaeyim hik kara hauuwun. Mi kara simiirin minim tirkin, sima Jisis siir nigbumbuwim mi sima siirin digumii haimriiyugigim. Mi kara io prasae bi nwokin simiirin mi iki omom omomim sima namiyim kara pi simiir mhoiyar mi siuyokiyokiii, simiir nipimpar itkinam. Friig.

Pol siya iya siya naingwo tibmiinama saiir boinmauugin.

¹² Mi igwira kara om Damaskas hiriir namim mi kariirin biyan prisim inigak sima nwowaiginugikin iikamim naingwo tibmiyim simiir tioam. ¹³ Inkam komii Agripa, nabe bopwowun kara siyu hir napamin mi ini karar kigwinin paeya ninomor kou hiranka niuyanaiiya. Mi ta paeya prasae bi niuyakika mi bie siya saika dig bi nwokin ini saeya hiigrinugiya. Mi saeya ini kariirar yauuni iuyaniya mi kamim kanaka ninkin apniyim simiir warar. ¹⁴ Mi krima ina yamakaigaiyuum nu hirar. Mi kara wakaeki yai gwira ninomor kou hir boinki, Hibru simiir yai aiir. Siya hinina boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi diriraerarbumbuwi? Mi kira kariirsi dimusi nidamkin? Ni ti hininin kinakinar swoki idimdirginakin pae minaka. ¹⁵ Mi kara ina yaki owarki boinkiyin ta yaiya ninomor kou hir boinkiya saiir. Biyan Inkam Komii kira yipikin? Mi Biyan Inkam Komiiyin siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamin kira diriraerarbumbuwin siya. ¹⁶ Kira dinsiin okwoki, kara kariirimim ti diminin siiram nitkin. Kara kariir nimbingigi kira kariir miyan inkam nwowim. Mi diminin tapa kira kigin simiir tini boinmauuu. Mi kira digworaekwo nhirim mhoiya kara nisiimauuwi mi kara wi simiir wara ninkin boinmauuu. ¹⁷ Mi kara kariir nikropkii, iki iikamim Juda iikam tani simiiram. Mi yai kariira simiir nini boinmauuuwim. Mi wi kara swoki anmaiwarkinaei kariirin mi kariir isid ieya mi Juda iikam tani ikim, simiir hirankin. ¹⁸ Mi sima Setan siirin wi digumii haigingig mi simiir kwoinim wi nwoki kisina haigiyim. Mi sima sibapsibapni siyuin nilbwomambwo napiyin wi siir haiburgig. Mi sima siyu miyikin nabienan kigomok apiyin wi siir nwoki apim. Mi sima ta Setan siir krieya wi saiir haiburgig mi wi Adi Komii siiram niti, sima wi kariiram naingwo tibmii. Mi simiir dimin biyeyim wi kara ninak itkigigi. Mi sima wi Adi Komii siir isidin siir nwoki owim inigak. Jisis siya hinina boinkikin.

Pol siya boinmauugin inkam Agripa siirin Adi Komii siir miya siya napmriiya saiirin.

¹⁹ Inkam komii Agripa nu kigriraowiyin, kara ti diminin ninomor kouwanin nhwonan siir whinkigmimikwinkin. Mi kara siir yai aiir nanugaugaugin. ²⁰ Nngaka. Kara yaiyim bi om Damaskas hir boinmauugin. Mi kara om komii Jerusalem hiran inkam imiirin mhoiya boinmauugin. Mi om whiekakim nu Judia hiranim mi iikam nhirim Juda iikam tani mi kara yai simiirin hinina boinmauu, kima kimiir kwoinim ti kisina haigi Adi Komii siiram mi siyu miyik iir dap. Mi sima nwoki kigi. ²¹ Kara simiirin hiriinan boinin mi Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim mi sima kariirin asi nonkworinugim, Adi Komii siir omaka akpitga hiran mi sima kariir nisom aowam minkim. ²² Mi ta iya kariirin Adi Komii siya whindiriraerar haiginugin. Mi kara tirin minam nwowi yai kimiir boinmauuwam, inkam komii komiiyim mi inkam nhinga ikim. Mi kara yaeya yai bi swoki boinmauugin. Kara ta yaiya biya profet kamim mi krimiir brougaeyin Moses, simiir yaiya saiirar boinmauuukin. ²³ Mi sima hinina boinkim, siya hika wa haii mi ie hirankin wi bi siya swoki insiin idwowi. Mi siya siyu miyikin nabienan kigimok apiyin wi siir boinmauuwi, Juda iikamim mi Juda iikam tani.

²⁴ Pol siya yaiyar niki okwo boinin mi Festas siya ini komiia kauwok boinkiyin. Pol! Kira pi whaowaei! Mi kira skul prasae bi kinkin mi ta kirir ninokninkin komiia kiririn saeya tirowhriei haiginuwi. ²⁵ Mi Pol siya ina boinin inkam komii Festas, kara whaowae rani. Nningaka. Kara yai mwowa boini mi kara kwoinkakin mi ti hiniin yaiyim sim asi boinkin. ²⁶ Mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin siya ti digworaekwo whiekakim ina ninokninkinin. Mi kara siir asi boinmauugin. Mi kara bi nididigin ti digworaekwo whiekakim kara boinmimauiim siir wunga wakaeyim mi siir nhwokar kigimokim. Ti diminim boskwo bi nimbiamkim. ²⁷ Inkam komii Agripa, nu kigriraowiyin kira profet kamim simiir yai imiiram in naingwo tibmiyyin, aniya? Mi kara bidi yinokninkin, kira bidi yaingwo tibmiyyin. ²⁸ Mi Agripa siya Pol siirin hiniina boinki, kariirin kira kiyaigin pi naingwo tibmii sasaugiyamin. ²⁹ Mi Pol siya boinki, kira tariinanamar mi naingwowi ini wadeyar mi owin. Mi kira mhoiyam mi naingwowi iripi hiriinan ini wadeyar mi owin. Mi kara Adi Komii siirim kiririm sri boinkikin inkam Agripa mi inkam nhirim kimiiram warar, kariir yai aair wakaeyim. Tapa kara ha naingwowi, kima ta kariir naingwo tibmiia sair hiriinanar timi naingwo tibmii. Kara ti weyin sopin sima kogin siir bi boinkin. Nningaka.

³⁰ Pol siya hiriinan boinkiyin mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin, siya inkam komii nwirin mi Benaisi saeya mi iikam whiekakim hir wara nwo ikim, sima ina yinsiin okworirigiyim. ³¹ Mi sima ha napnamim mi ina yimboin amboinnamim sima simar ti inkamin siya dimin whir bi tirbugin. Mi sima siirin wi whisarii nisom ao rani. Nningaka. ³² Mi Agripa siya Festas siir boin mi ti inkamin siya Sisa siirim nikuna karamkiswo siir yai aair wakaeyam mi krima siirin wa pi yuguskuyin. Iriig.

27

Sima Pol siirin siyaiya om komii Roma hirir nama sair yani whinapyiku kwiriigi.

¹ Sima bidi boin tibmiigiyim krima siyai aairin nu Itari hirir namana. Mi Pol siya mi kam nhirim hugripkiiknowidnankai ikim omaka huuyokiyokaiya sair mi simar kwiriinam siyai aairin. Mi yai nini kamim simiir bi nwowiyin Julias mi siya kigriraowidam simiirin. Mi ti inkamin yai niniyyin siya ti isidin yai niniyyin om komii Rom hiran inkam komiyyin mi siir isidgin. ² Mi krima siyai aairin om Adramitiam hir yani kwiriinam mi ta siyaiya ini ti nu komiyyin Esia siir omisisimim simiir gaeya hiriira kikinama. Mi Aristakas siya om Tesalonaika nu Masedonia hiran inkamin siya krimaka yinkin am. ³ Mi igwira om Saidon hir yamimasuu. Mi Julias siya Pol siirin ini siyu miyik iirar tirin. Mi siya siir biri nonkwobugin, siir nomiiyau imiir kignakiyamin mi naeism simiir hir nini hainakiyamin. ⁴ Mi krima ti om iir haiburgigim mi ina swoki huayanamim. Mi krimiir siyaiya opudga hugiriyugika mi krima mhuusim whirin Saipras siir yaeka yaeka yokigiyam. Mi opuda krimiir bi namitunika. ⁵ Mi krima nu Silisia mi Pamfilia sowiir kingiin hirir iyikrio naidam. Mi krima om whirin Maira nu komii Lisia hir nwowin siir yadu amasu. ⁶ Mi tiki om iirin kamim yai niniyyim simiir biyan inkamin siya siyai ira om Aleksandria hiranki nita sair kigin mi siyaiya saeya pi nu komii Itali hirir namam tirka. Mi siya krimiirin ta siyaiya sair asi nugipriiginamkim.

⁷ Krima ha haiburgigim mi ii kasa rani, siyai hir kigwai amim. Mi krima mainan miriinaidnikim mi ini om Naidas kingiin triira yimbi idniyim. Mi opud komiia ha hugnaniya mi krima mhuusim whirin Krit siir hirir wokmainaidam mi ini mhu yaekayaeka yakiiyamim. Mi Salmoni idnabin ina yakii owarkinamin. Mi opuda krimiir bi namitunika. ⁸ Krima mainan miriinanamkim, iya krima ti mhuusim siir yaekayaeka nakiiyokiyokiyama. Mi mhoiya krima maeyau gaenau kwira miyika huimasu kuwiya, om Lasia kingiin hir nwowa, sair yaka amasu.

⁹ Mi ii hoimgakim bidi digiyim mi Juda iikamim simiir ii komiia mi nae sima haiyaeiya iya ya iripi hiriinan bidi mi digiya. Mi Pol siya simiir asi boinmimauugin. ¹⁰ Ini

wakaeyim, kima! Ii paii rani, pi nam tani mi siyaiiya mi digworaekwo whiekak ikim mi sima sima rani mi krima iriipi hiriinan pi wara mi inkim omainainami. Mi kara bidi yinokninkin. Pol siya hinina boinkin. ¹¹ Mi kamim yaii niniyim simiir biyan inkamin siya Pol siir yai bi wakaeyoknakin. Nningaka. Siya ini siyaiiya saiir biyan inkamin mi saiir nonkwo saini ad ieya, siya ini sowiir yai aiir wakaeyokna iskiyin. Mi sowa boin, humba! Nimbi nami. ¹² Mi ta maeyaua tapa krima namasua panki nwowi, iya miyik bi nwowika. Mi sima ta maeyaua saiir haiburgigim minkim. Mi sima om Finiks hiriir namam kininkugim. Mi iya panki nwowiya digikiswo mi wi ha pi yamin. Mi Finiks maeyaua siyaiigi namasuwiya, ini mhuusimin Krit nikiuwiyin ini siir pida nwowa. Iriig.

Mi opuda ha hugnaniya mi hinin komiia whii komii solwara hirana ina hugnatmainaniya.

¹³ Mi opudsima, simiir yaioyae miya hugnani. Mi simiir kwoinim ha naingwokim sima pi wadiyar sibgu iwaoidami. Mi sima idmira siya komii si nomboru itmaiya ina kiboknainiya. Mi sima mhuusim whirin Krit siir yaeka aiirar kikinripkainamim. ¹⁴ Mi biri kwakimiminka, opud komiia ina yimbiyama. Mi ta opuda saiir iniga whinmamaoka, saeya not is ankin nitka mi saeya mhuusim Krit hiranki hugnatmainanika. ¹⁵ Mi opuda ini siyaii aiirar yamituniya. Mi siyaiiya ini opud aeyar hughainama. Mi krima ini daogugugiyim mi ini saeyar yaninkinripkaiya. Mi krima maeyau kwira asi nakiiyamkim. ¹⁶ Mi krima mhuusim whirin Koda siir yakii haiburgig mi ina yamim. Mi krima mainan mirii naidamkim, ta siyaiisim ira mhoii nomborukiyitkiya saiirin. ¹⁷ Mi sima saiirin siyaii komiia saiir idwo yami haiyitkin mi sima ta siyaii komiia saika yinkin kogrinu. Mi sima nidid prasae bi kinkim nu Libiya hiran siiyinin siir niyikiusi mi sima ta yuisa koua nitkina asi whrohaigikim. Mi ini indimindima yakiidamim. ¹⁸ Mi ii gwira opud komiia ina swoki huga mi siyaiiya saeya kairimdiyauam hinda tinda mi sima sasae digworaekwo nhirim opa asi nitnowidnamaigikim. ¹⁹ Mi ii gwira krima digworaekwo kirie kirie nhirim siyaii aiir nwokaiyim ina yitnowidnamaigiyim opa. ²⁰ Mi iiyim kasa rani, krima bie nauun sowiir kig karam nwowim. Mi opud komiia ya ini hiriir hugkripkaiya. Mi krima ina yaingwokiyim, krima ombudarin pi hiriirar nwomainainami.

²¹ Ii kasaka rani, sima naemin ningugu ae karam nwowim. Mi mhoiia Pol siya simiir yinsiin okwo boinki, kima ti kamim, kima kariir yai aiir wakaeyoknakiswo kara boina ti mhuusimin Krit siir kipi haiburgig. Mi ta hiriinan dimina pi krimiir di yimbiyami. ²² Mi tapa kara pi kimiir boinmauwu, kimiir kwoinin kirieya dwo kipi naingwo idid, krimiir nwrki pi kigugu rani. Nningaka. Pi siyaiiya sasa nwomainaowidi. ²³ Kara Adi Komii krimiir Wanin siir inkamkin mi kara siir inig iirar hainanikin. Mi ii niyaka Adi Komii siir paekwosimin kariir kingiin tirar nokwoidniwigin. ²⁴ Mi siya boin, Pol, kira wi kipi nidid! Kira wi inkam komiyyin Sisa wi siir whwonkam ida tini okwo boinu. Mi Adi Komii siya bidi wakaeyin kiriir srii aiirin. Mi waka iikam whiekakim kinaka nwowim siyaii waraur mi sima wi wara kigugu rani. Adi Komii siir paekwosimin siya hinina boinmauugigin, ²⁵ kima ti kamim, kima kipi nidid! Kara Adi Komii siirima naingwo tibmiigin mi digworaekwowim siya kariir boinmimauwukiyim mi wi sipi nimbiyami. ²⁶ Krima ha dakiyam mi krima pi mhuusim whirin pi siir namamasuwu. Pol siya hinina boinkin.

²⁷ Mi iiyim krima nakii waiwaiyim iuur kwii. Mi krima whii komiia Edria saiir yimbiyam mi iya nii bopwo kingiin nwowa mi kamim siyaii aiir miriyyim simiir kwoinim ina yaingwoidamwiiyim, sima mhuusim whirin siir kingiin mi owidami. ²⁸ Mi sima idmira siyani yimboru itmai mi ina hiumiikium. Mi ta idmira sima hiumiikua 120 pida yimbiyam. Mi krima ha swoki amim mi ina swoki hiumii kiuium mi pariiga yimbiyam 90 pid. ²⁹ Mi sima ini nidid kwoin yaingwowim. Sima nidid kwoin minsi naingwokim, siyaiiya pi siya komii sae naeyikuiuwisi. Mi sima siya komii komii

kwiiyim asi nombomboru itmaigikim ta siyaiya saiir idao hir. Mi ta siyaiya ini hirar yakiririra. Mi sima ina sriiyim Adi Komii siirim bieyin pi nimbiiidni sasauim. ³⁰ Mi kamim ta siyaii aiir miriiyim, sima pi nidamam tirkim mi sima ta siyaiisima idwo haiyitkina, saiir asi haiyitmai namkim. Mi sima simiir yiksisaenam, krma siiya nhirim pi siyaiya saiir irib hir nimboboru itmaigi. ³¹ Mi Pol siya kamim yaii niniyim simiir biyan inkamin siir boin mi ti kamim siyaii tirin wara nwo karam nwowi mi sima whiekakarim wa niuguski. ³² Mi kamim yaii niniyim sima siyaiisima mhoiia nomboru kaimikiya saiir id aiir asi nikripkikim mi ya ina yakiiyama.

³³ Mi iya bieyin maskwo kingiin nwoyakwokin mi Pol siya iikam whiekakim simiirin ina boinmaeyakwokin, kima nae ti aeyakwok. Ii kasa rani, kima naingwoyimiyokim mi kima nae bi naekim, mhirima nwoyokiyokigim ti ii iuur kwiiyim. ³⁴ Mi kara pi kimiir boinmauugi kima nae nhirim simiir hai mi wi saeya kirie haiginiuwi kimiirin mi kima wi kigugu rani. Niingaka. Kima whiekakarim wi hiriinana swoki o digi wi dimin whirkin kimbu rani. ³⁵ Mi siya hiriinan boinkiyin mi siya palmirim ini simiir whwonkam ida haiyin mi ina boin wadiekinyin Adi Komii siirim. Mi siya ha ninikimkar priiginkiyin mi ina yaeyin. ³⁶ Mi iikam whiekakim simiir kwoinim ini wadieya ywokiyim mi yim iriipa hiriinan, ina mi aeyim. ³⁷ Mi iikam whiekakim krma ta siyaii aiir nwowim iriparin kamarim iuur nwoim mi nunga iuur iriyyar nwir 276. ³⁸ Mi sima nae digiyim mi sima witnidim ina yitmaikiyim whi komii solwara hiriir. Mi simiir siyaiya pi nwoki bokiyim. Iriig.

Siyaiya ina yimbuwamkiya

³⁹ Mi iya ha pirkinuguskiyakwoka mi kamim siyaii aiir miriiyim sima nu iirin ina kigiyakwokim. Mi sima ti nu iir bi ninokninkinkim. Mi sima gae komii kwira saiir kigi ina hiriyyar yonakaeyama. Mi saiir hirin siiyin kibiyin whira nwowi. Mi sima saiirim yombointibmiinam, siyaiya hir naka ikripkinuim. ⁴⁰ Mi sima idmir whiekakim sima boritmaimaiyim siiyani ini hirar yikrimkrip priimiigigim. Mi sima wiewinsopin igwira siyaii aiir kindimdiyugiya saiir nwowin ina hakiyin. Mi sima yuis komiia ina yitkinim siyaiya saiir koua hiriir. Mi sima ha naingwokim, siyaii aiirin pi opud aeya nwoki hugainaidamim siiyina hiriir. ⁴¹ Mi siyaiya nuyin whirin whi idopwoniya nidwomaiyin siir yaka iyikuuu. Mi iribin ina yiniyaekin iuguskiyin nua hiriir. Mi idaowin ini opnau hirar ywomaigiyin. Mi hinin komiia ha nita idao iir yaki ituuu mi ta siyaiya saiir idaowin ina yinkiramkiyin.

⁴² Mi kamim irim haiyim simiir kwoinin kamim omaka huuyokiyokaiya saiir nwowiyim simiir nisomsom aowam naingwokim, pi sima natmaimaikiya ami mipi simbi nidamami. ⁴³ Mi kamim irim haiyim simiir biyan inkamin Pol siirsi yaingwoyimiyok. Mi siya simiirin asi nikidugin. Mi siya iikamim kiyaeiyim bi simiir yikrop atmamai kiyaki, siiyina hiriir. ⁴⁴ Mi iikamim kiya karamae nwowiyim yimbi ipii mimirim siyaiya saiirim hininkin kaiyitikimkirkiyim, yim simiir yonkwosiiskwo migidam. Mi krma hiriinan tirim mi krma whiekakarim ini wadieyar yadu owuim siiyin hirin. Iriig.

28

Pol siya Molta hir nwokin

¹ Mi krma wadieya yaki kuuiu. Mi krma wakaeki, ti mhuisimin bopwonau nidwomaiyin siir inigin sima hinina dapi, Molta. ² Iikamim ti mhuisim siir hiranim, sima krmiirin siyu miyik iirar tirkim. Mi nao ha kinaniyin mi krmiir puim ini noknoka kinkiyim. Mi sima pae ha namginim mi sima ina yikiunam, krma nini oni iuwim. ³ Mi Pol siya paeyar nhirim ina ini iuginkaeys hainakiyim. Mi siya ha nini amginuwun paeya. Mi mipug irin siir piua huua kinkikin mi ina wokitkin naniniyin. Mi

kimidiniya Pol siir indibin siir yaki tipnankin. ⁴ Mi iikam ti omin, mhuusimin siir hiranin, sima mipugin Pol siir indib iir tipkiku kripkaiyin ini siirar kigiyim siya siir indib hirar kiririyin. Mi sima boin mi tari kamwonkin ti inkamin inkam nisomaowin mi siyairgin. Siya whi komii solwara hir bi naokin mi Adi Komiiyin siyu miyik tiriyin siya tari siirin pi boriisopi, siya omwai waiyasiyin. ⁵ Mi Pol siya ti mipug iirin, paeya iyarkrip itkaigi mi ini paenau yamikaiyuwin. Mi Pol siya biyie bi swoki okin. Niingaka. ⁶ Mi sima ini hirar ywowim. Simiir kwoinim ha naingwokim siir indibin pi sipi noniki mi simiir kwoinim ha mi naingwokim siya pi sipi naowakainami. Mi sima ini hirgugukiyim ii haruwa rani mi sima ha bi kigikim siir pua ini biyie ywokiya mi sima yaeya kwoin asi kisina haigigim. Mi sima ina boinim, siya tari Adi Komii siir paekwosim kirie nwirkin.

⁷ Mi nu maeyauim ta maeyaua krima nwowa saiir kingiin hir nwowim ti simiir baiyan inkamin ti mhuwisimin siir hiranin, siirgin. Mi siir inigin Pabliaskin. Mi siya ini maigimairga ywowin krimiiramim mi krimiirin siya yikunam, siir omaka hiriir. Mi krima iiyim kwoima ywo siir omaka hirin. ⁸ Mi Pablias siir adin makakin ma siir niya piu huua kini aka mi mhinaugi wara mi inkim iugin. Mi Pol siya siirim yam. Mi nhwo siirim ini kwisu mi ina sruiyin. Mi siir ina ina yonkwowin siir piu aiir mi siya ini wadieya ywokiya. ⁹ Mi siya hiriinan tirkiyin mi iki iikam nhirim makakim ti mhuwisimin siir hiranin, ina yitim siirim, simiir ma imiir ninimniski haiginugiyim. Mi simiirin ini wadieyar ywo haiginugiyin. ¹⁰ Mi sima krimiirin siyu miyik asi diriraerar haiginugikim. Mi sima digworaekwo kasa bi hauugikim. Mi iya krima siyai aiir nani apni kwiriyim mi sima digworaekwo whiekakim ina swoki ani apni haigigiyukiyim, ta krima nakiidama saiirsi haigigiyumamaugikim. Iriig.

Mi Pol siya om komii Rom hiriir yimbiam

¹¹ Mi baiya krima ti mhuusimin siirin bwanim whoima niki okim. Mi mhoiia krima ta siyai ira om Aleksandria hiranki nita saiir yani kwiriinam mi ta siyaiya saiir iniga hiniinga paekwosim niswo itmwoyin naokainako. Mi ta siyaiya ti mhuusimin siir hir nwoka, iya panki nwo digiya saiirim mi krima saiir yani apni kwiriinam. ¹² Mi krima ha namim mi krima om whirin Sairakyus hiriir yimbiam mi krima hirin iiyim kwoima ywo. ¹³ Mi krima ti om iir haiburgigim mi ina swoki kwiriinamim siyaiini mi om Risiam hiriir yimbiam. Mi igwira krima ha swoki kwiriinamim mi opuda krimiir digiumiia hugnani mi krimiirin saeya hugainaidam mi ii kwisaka krima Pyutiolai hiriir yimbiam. ¹⁴ Mi krima ti omin iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir ini kigu. Mi sima boin, kima wi krimaka tir nwowi iiyim iriyar kwis mi mhoiia krima simiir haiburgigim mi ina yani kwiriinamim siyaiini om komii Roma hiriir namim. ¹⁵ Mi om komii Rom hiran iikamim naingwo tibmiiyim sima krimiir wakaenaniyim, krima bidi yimbiamim mi sima ina yitim maeyaua nae haiginiya Apias krimiir nini kigniyim. Mi nhirim krimiiramim omaka ouumim whwonkaiyim simiir hir ini kigni krimiirin. Mi Pol siya simiir kigwinin mi siya ina boin wadiekiyin Adi Komii siirin mi siir kwoinin ini kirieya ywokiya.

Pol siya yai win kibiya om komii Rom hir boinmimauugin.

¹⁶ Krima om komii Rom hiriir yapnropkainam mi sima Pol siirin yapa omaka yokmwim whwonkai, siir kigiraowam. Iriig.

¹⁷ Iyim kwoima yamki mi Pol siya Judan iikamim, simiir inkam komii komiiyim ti omin siir hir nwowiyim simiirim yikuna, sima maeyau kwiruwa namwonyim. Mi sima ha namwonyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ti nomiiyauim! Kara dimin whir bi tirbugin krimiir isidin siir nikworinim mi krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir siyuim kara simiir bi nanugaugaugin. Sima kariirin om komii Jerusalem hiran omaka maeyaua huyokiyokaiya mi biyie mriiya saiirin whisariiyar hugripkikikaigin. Mi sima tapa kariirin om komii Rom tiran inkam komii komiiyim kimiirim asi nikropkikim. ¹⁸ Om komii Rom hiran iikamim sima kariir yaiya saiir wakaeyim mi sima ina yinokninkinim

kara dimin whir bi tirbugin mi sima kariirin pa nisomao rani. Simiir kwoinim kariir niuguskiyama naingwokim. ¹⁹ Mi Juda iikamim sima kariir niuguskisi nanugaugaugim mi kara yaeya siyu whir karamaeka. Mi kara inkam komii Sisa siirim namim asi naingwokin, kariir yaiya siya wakaeyim. Mi kara Juda iikamim simiirin yai kwir boin huriyuwim whaowae. ²⁰ Mi kara kimiirin hiriinansi nikiunakin. Kara kimiir kigam naingwowi mi yai kimiir boinmimauuim wara mi naingwowi. Kara ta yai aiirin minim boinmauugin inkamin Isrel hiran iikamim sima nwokwokinin siirim. Mi kara minam naingwo tibmiigin, inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia mi siya bidi yimbiniyin. Mi sima kariirin ti weyinsopin hiriinansi kogrinugin. Pol siya hinina boinkin. ²¹ Mi sima boinki siirin mi krimiirin Juda hiran inkam nwirki bi win hauugikin yokwoni krima kiriir ninokninkinim. Mi krimiir nomiiyauim nu Judia hiranim sima krimiir bi boinmimauunikim yai bibiyie kiriir nigbumbuwamin. ²² Mi krima kiriir yaiyim simiir wakaeyam naingwowi krima bidi yinokninkinim omom omoman iikamim, sima ti isidin kira namasuwim siir nigbumbugim. Sima hinina boinkin,

²³ sima iya kwira yimbingi mi iikam whiekakim ta omaka Pol siya nwowa sima saiir namkim, nugaka namkripkaiyakwokim mi ini naiowaka nhingigiyim. Mi siya simiirin yai win kibiya saiir saiira boinanaekin, iya Adi Komii siya kigriraowana iikamim simiir. Mi siya yai nhirim Moses siir siyu aka nwowim, simiir boinmimauugin. Mi profet inkamim biya sima win boinkiyim Jisis siir saiir wara yinkin boinmimauu. ²⁴ Iikam nhirim siir yaiya saiirin ina yaingwo tibmiiyim mi nhirim bi naingwo tibmikim. ²⁵ Mi sima kwoin whiruwa bi nwokim mi nhirim sima asi namkim. Dimusi rani, ta yaiya Pol siya hinina boinkiyin, Adi Komii siir naeyuin bidi yikopsisirkiiyin profet Aisaia siirin. Mi Aisaia kimiir brougae wanwiyaeyim simiirin hinina boingik.

²⁶ Kira ti am iki iikamim simiirim mi simiirin pi hinina boiniu, kima yai aiirin wa wakae mi kima wi saiir yaimwo aiir ninokninkin tani. Mi kima siirin wa kigi mi kima wi siir kig ninokninkin tani. Nungaka. ²⁷ Ti iikam isidin, simiir kwoinin bidi hugimkikiunamim mi simiir win minim yai wakaesi boriisopi. Mi simiir nhwowim bidi kwisnamim mi sima kwisnam karamaekiswo mi wa pi yanao kigomokin mi win minim yai bidi pi mi wakaeyin. Mi simiir kwoinim ta yaiya saiir yaimwo aiir bidi pi yaingwowarkai. Mi simiir kwoinim, wa kisina haigi mi sima wi kariirima pi swoki iti mi simiir wi kara ninimniski haiginiugi.

Adi Komii siir naeyuin hinina boinkikin mi Aisaia siya yokwo asi winkin. ²⁸ Ta Pol siir yai aeyarga niki boiniyokiyokiiama. Siya boin, kima dinokninkin, ta mi miyika Adi Komii krimiir Wanin siya minkika krimiir ninimiskii hainakiyim. Siya bidi yikropkiyin iikam nhirim Judan iikam tani simiirim mi sima wi nwoki wakaeyoknaim. ²⁹ Mi iya Pol siya ta yaiya saiir boin digiyin mi Juda iikamim sima ina swoki amim mi sima sima yai prasae bi ninkin wamwarki boiniugim.

³⁰ Mi Pol siya biwiyiyo whisa ywo, ti om iirin mi ta omaka siya whwonkaiya siya saiirin ina sain taraoim mi iikamim siir omaka nii apririr boinaeyim, siya simiirin pi wadieyar nwowini. ³¹ Mi siya iya Adi Komii siya kigriraowi iikamim mi digworaekwo ikim, simiir boinmimauugin. Mi siya iki iikam whiekakim simiirin Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir yai aiirar boinmimauugin. Mi yaiyim siya boinmimauuwiyim, siya bi nimprio boinmimauugin. Nungaka. Siya ini idowiiyar boinmimauuwamin mi inkam nwirkin saiir nikiduamin wi dig nwo rani. Nungaki, nungakinga. Iriig.

ROM

Mi iya Pol siya om Korin hir nwowin mi siya ta yokwowa ha wankikin iikamim om Rom hiranin simiiram mi siya yokwowa kimidiniya wig ira Fibi dapiya saiir hauugi mi ya saeya kimidiniya iikamim naingwo tibmiiyim Judamiyim mi Judami tani ikim simiir ini hauuu. Siya tariigina minam warar ninkin wankika iikamim Judamiyim mi iikamim Juda iikam tani ikim naingwo tibmii karamae nwowim dimin biyieki naokingugunankaiyim sima Jisis siiraramar naingwo tibmii iskiyim mi simiirin wi wadie siyar nwoki owaiginuim Adi Komii saikan. Jisis siya paeyin hiiniya nironinkinin siirin krimiirsi naokin rirmiiya krimiir nwowaiginuwim dimin biyieyim simiirsi. Moses siir siyu komiiyin iikam imiirin wi rirmiiya siya nwowaiginu rani. Nngaka. Biyan Inkam Komii Jisis Krai siiram naingwo tibmii sasaiga iikam ima nwowana wadie.

Ta yokwowa mi whiekakim Adi Komii siya nimbiniim aposel Pol siya mriiyam simiir boinka

¹ Kara Polkin ta yokwowa iikamim om komii Rom kimiiram wankika. Kara Jisis siir miyan inkamkin mi kariirin aposel inkam siya nokmw in okwo haiginuugin mi kariirin siya bidi yimbiniin Adi Komii krimiir Wanin siir yai win kibiya saiir boinmimauuwam iikamim simiir.

² Bidi, bidiniyarin Adi Komii siya bidi yimbiniin ti siir yai miyik miyikim iikamim simiir boinmimauuwim. Mi ti profet kamim sima yai win kibiya saiir hai mi sima yokwo komiia dimin whirki kimbu karamae nwowiya saiir wanki. ³ Ta yai win kibiya saeya Adi Komii siir yinisimin Jisis Krai siir yaiga, krimiir Biyan Inkam Komiiyin. Siya inkam kngin yopiiga naokainakin mi siya Devidni isidin Juda simiir hiranki nitkin. ⁴ Adi Komii siya bidi yiisimauuin, siya inkam ara rani. Mi siya krimiirin dimin kirie whira yiisimauu iya siya siirin ie hirankin hidninsiin idwowin. Jisis siya Adi Komii siirgisiirar yinisimkin Adi Komii siya siirin mansi tirkin siir naeyuin dimin whirki bi kimbugin. ⁵ Adi Komii siya kariirin Jisis Krai siir kirieniyin minam nimbngin ti dimin taeminim Jisis Krai siya tirim simiir aposel inkam nwowim. Mi siya kariirin minam nikropkikin simiir boinmimauuwamin iki iikamim hinda tinda nwowim mi iikamim Juda iikam tani ikim sima wi siir yai imiirar nwoki aingwo tibmiiyim mi siir yai imiiram nwoki wakaeyoknam. ⁶ Adi Komii siya iikamim om komii Rom hiranin kimiiram wara bidi yimbiniin mi siya kimiiram bidiyar mi ikunan, kima Jisis Krai siir yinisim timi ink in o.

⁷ Mi kara ta yokwowa iikamim om komii Romanin Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim kimiiram asi wankika. Mi siya kimiir bidi yimbiniin kima siir iikamkin. Kara minam naingwowi, krimiir Adi Komii mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai sowa wi krimiirar nwoki tirim dimin miyikim mi naingwoyimiyok mi nongwomama aei aka. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kigam naingwokin.

⁸ Kara biyin pi ta yaiya saiir niki boini: Hinda tinda sima kimiirin hinina haigiririr boini, kima Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiiyan iikamkin. Mi Jisis Krai siir inig iirin kara kimiir asi boin wadieki Adi Komii siir. ⁹ Kara Adi Komii siir mi aiir mriiyin mi kariir kwoin komiiyin ina yaingwokiya siir Yinisimin siir yai win kibi aiir boinmimauuim. Mi Adi Komii siya ina ninokninkinin kariirin inokinokin siyar whinkinsiis haiginuwikin iya nhwo kara kwisboiniyim. ¹⁰ Mi inokinokin kara Adi Komii siirama sriigin, siya kariir whinkinsiis haiginuwim mi ii nhirim kara siyugaki nuwi kimiiram wa nwoki itim kimiir kigamin. ¹¹ Kariir kwoinin kimiir nini kignakiyam in naingwokinin mi kara dimin miyikim kimiir hauuwam mini, Adi Komii siir naeyu ieya hauuwim mi ti dimin hiriinanin wi kimiir nwoki whinkinsiis

haiginiuwu kirie kima nwowim. ¹² Saeya hiniinga, kimiir naingwo tibmiiya saeya kariir kinsiis haiginiuwu mi kariir naingwo tibmiiya kimiir mi kinsiis haiginiuwu. Mi ti hiriinan siyiuin siya wi krimiir whiekakar nwoki kinsiis haiginiu irkakim.

¹³ Ti nomiiyauim kara ha naingwowi kima ti inokninkin ii whiekakim kara kimiir kigamar naingwowi kariirin dimin whirki nipiyaokii rani. Kara iikam nhirim Juda iikam tani simiir bidi whindiriraerarin mi sima ini naingwo tibmiiyan inkamkin ywowim. Mi kara kimiirin hiriinan whindiriraerarimar naingwokin. Mi iriipi hiriinan kimiir waraurin wi naekaka niki owim. ¹⁴ Adi Komii siya kariir bidi yimbinin siir yai win kibiya saiir boinmimauuim nu Grik hiran iikamim dimin taeminki naokingugunankaiyim mi iikam nhirim nu whiranim dimin taemin karamaeyim simiiram mi iikamim ninokninkin whiekak karamaeyim simiiram warar. ¹⁵ Mi ti dimin hiriinanim, kara iikamim om komii Romanim kimiiramnin simiirsi nikwokrimkripnaniyam tirkin Jisis Kraisiir siir yai win kibiya saiir warar nanaakninkiiyim. Iriig.

Ta Kraisiir yai win miyika saeya kiriekaka.

¹⁶ Kara ta Kraisiir yai win miyika saiirsi bi nididgin. Nningaka. Dimusi rani, saeya Adi Komii siir kirieka, iikamim wakaeyoknam mi ha naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiisi. Ta yaiya saeya bi Juda iikamim simiir hiriir yam mi mhoiia saeya Juda iikam tani simiir hiriir yam. ¹⁷ Mi Kraisiir yai win kibiya saeya krimiir nisiimauuga Adi Komii siir yipiki hiniina nisiimauuin siya dimin whirki bi kimbugin siya dimin miyikim krimiir diriraerarin simiir. Mi siya iikamim krimiirin dimin whirki kimbu karamae inkam asi dapkim mi iikamim krima wi iripa mhi kwoin saika ninkin owi. Adi Komii siir yaiya saeya hiniina boinka, ta kimiir naingwo tibmiiya saeyar dapi kimiirin Adi Komii siir whwonkam idan, dimin whirki bi kimbugim mi kima wi omwaiya waiyayokiyokii. Siyiu whir karamaeka. Nningaki, nningakinga. Iriig.

Ta yaiya iikamim Adi Komii siir yai aiir haimriiyuim simiir siyiu imiir boinka.

¹⁸ Adi Komii siya ninomor kou hir nidwowin siir om iir. Mi ta siir io yaiya saeya wi nimprio rani saeya wi idowiiya nimbini iikamim digumii siir yai aiir haimriiyuim simiir mi iikamim dimin biyie tiriirim ta Adi Komii siir yai win miyikina ini simar ikworimdinukiya. ¹⁹ Dimusi rani, Adi Komii siya bidi yisiimauuin siir dimintaemin whiekakim simiirin mi sima wa pi sibgu inokninkinin. Mi Adi Komii siya simiirin bidiyar sibgu isiimauuin. ²⁰ Bidi bidiniyarin Adi Komii siyar nonkwokwowim digworaekwo whiekakim simiir mi ta iya saiir hirankar nitiyokiyokiiya mi tisi tariinanar namwoniyin. Mi iikamim ti digworaekwowim siya diriraerarin simiirin ha pi kigninokninkinim mi sima Adi Komii siirin ha pi yinokninkinsasaeyin ti digworaekwo imiirsiyar. Ya hiniinga, sima digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim simiirin wa kigi mi sima siir whwonkamim wi kig rani. Mi sima wa nwoki kigninokninkinim siir kirie komiia inokinok nwoyokiyokiiya saiirin. Mi sima hiniina boin karamaeka, krima Adi Komii siir bi ninokninkinkim mi krima siir inig iirin wa hainan tani. Nningaka. ²¹ Sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ina nwowin mi sima hiniina naingwo rani, siya Adi Komii kisingin mi sima siir inig iir bi hainankim mi siir bi boin wadiekim. Nningaka. Simiir kwoinim pi whaowaekim mi simiir kwoinim miyik bi nwokim. Sima habwhaowaenan nwokim. ²² Simiir kwoinim ha naingwowi sima digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim. Nningaka. Simiir kwoinim ini habwhaowaenan ywowim. ²³ Mi sima Adiiyiyin naonam karamae nwowiyin digumii siir haimriiyugim mi sima siir inig bi hainankim. Mi sima kimidiniya diminim inkamkar nonkwokwowiyim simiir inig imiir hainan ti uruwai, siyaowai, ipiyin, mi it mi mipug minim mi wraisupai wraisupai ikim.

²⁴ Mi Adi Komii siya simiir haiburgigin mi simiirin, simiir siyiu biyieyin siya kiyainankim. Mi sima siyiu biyieyin siiram nikwokwo nanaeikin, iraka nwiraka iripa

pɔu nwowamɪn. ²⁵ Mɪ tɪ hɪriinan iikamɪm sɪma Adi Komii siir yaimwo aairɪn digumii bɪdi haimriiyuɪm mɪ sɪma pɪ yaeya niksɪsae yaiyar haii. Mɪ sɪma pɪ dimɪnim Adi Komii siya nonkwokwowɪm pɪ simiir inɪg imiir swoki hainani. Mɪ sɪma pɪ Adi Komii siir inɪg iir hainan tani, yɪpiki tɪ digworaekwowɪm simiir nonkwokwowɪm. Nɪngaka. Siyairgin wadieki wadieyɪn mɪ iikam krɪma siir inɪg iirarar hainan, inokinokin.

²⁶ Mɪ Adi Komii siya simiirɪn siyɪu biyeyɪn siir hirar haiburgik mɪ sɪma inɪ siyɪu biyɛ tiri siyɪuɪn siirar yapɪm. Mɪ simiir wigɪm, sɪma siyɪuɪn irɪpa pɪu simiir kam aka nwowiyɪm inɪ yimiyyunamɪm mɪ sɪma irɪpa pɪu kimidiniya wig nhɪrmaka inɪ owou. ²⁷ Mɪ kamɪm yɪm irɪipi hiriinanar mɪ tɪr, sɪma irɪpa pɪu simiir wig imaka bi nwokim, simiir kwoinɪn irɪpa pɪu inkam nwɪraka nwowam nikwokwokim mɪ sɪma siyɪu biyɛ sɪma simar yɪnwo anwona. Mɪ Adi Komii siya simiir asi tɪrbugikin, tɪ siyɪu hiriinan sɪma tɪrɪn siirsika. Yɪo tɪ hiriinanɪn yɪo dimɪn karamaeka.

²⁸ Mɪ tɪ iikam hiriinanɪm Pɪ boriisopi simiir kwoinɪn Adi Komii siiram nwowɪm mɪ siir digworaekwo ikɪm. Mɪ siya simiirar kigninkinki mɪ sɪma inɪ simiir kwoinkar yaingwo dirɪraerar namɪm tɪ siyubiyieki siyɪu biyɛ kɪn iirɪn mɪ sɪma wɪ siyɪumwoni nap rani. Nɪngaki, nɪngakɪnga. ²⁹ Simiirɪn tɪ dimɪn biyɛ biyɛ hinɪnim sɪma bɪdi yaokɪngugunankaiyɪm. Digworaekwo whiekakam naingwo mɪ kwoin biyɛ biyɛ iikam nhɪrmiyam naingwo mɪ kɪgmar mɪ nɪnkɪnwamwarkɪ boin, niksɪsae yai boin, inkam nisomao, kwoin inkam nwɪram niwɪtpaomai inkam nhɪrmi boinikikasna. ³⁰ Mɪ whisariyar haigirɪr boin mɪ io whwonkam Adi Komii siir nanaonanaei. Mɪ inkam nwɪrnisi kɪginiyokna karam nwo mɪ simamar naingwona mɪ dimɪnpai dimɪnpai sɪma tɪraraowam mɪ yopii adni yai nantamyɪriyɪr. ³¹ Mɪ siyɪu mwoni nap karam nwo mɪ nɪmbin aair nɪkrɪmkɪp mɪ inkam nhɪrmisi naingwoyɪmiyok karam nwo mɪ nhɪrmaka nomboin ii ae karam nwo. ³² Adi Komii siir siyɪu mɪiyɪkɪn siya hinɪna boinkɪn, iikamɪm hiriinan siyɪu biyeyɪm simiir tiri yɪo daonam. Sɪma bɪdi yɪnoknɪnkɪnim mɪ sɪma tɪ siyɪu biyeyɪn siirɪn inɪ hiriyar tɪryokiyokiyamɪn. Mɪ tɪ hiriinan siyɪuɪn sasa rani. Nɪngaka. Sɪma inɪ hindara yɪinɪnopkainamɪm mɪ iikamɪm tɪ hiriinan siyɪu tɪriyɪm sɪma simiirɪn pa mɪ ikboinmamairi. Iriig.

2

Yaiya Adi Komii siya hɪdiya ya nɪnoknɪnkɪn wadiekiwadieyairga

¹ Juda iikam kɪma Juda iikam tani, simiir simiira pɪiboin huriyyunanaei, siyɪu biyeyɪm sɪma tɪriyɪm simiirsi, kɪma hiriinan kipi boin. Dimusi rani, wɪm kɪma iki siyɪu hiriinanɪn kɪma boiniyɪm simiir, siirar mɪ tɪrikɪm. Mɪ kɪma simiir boini mɪ ta yaiya wɪ kɪmar swoki kwaeyopkwonaei. ² Mɪ Juda iikam kɪma bɪdi yɪnoknɪnkɪnim, Adi Komii krɪmiir Wanɪn siya krɪmiirɪn wɪ kɪpa kɪpa hɪd rani, siya krɪmiirɪn wɪ hiriinankɪnar hɪdi. Mɪ tɪ iikamɪm, tɪ hiriinan siyɪu iir tɪriyɪm, Adi Komii siya simiirɪn, wɪ siyɪu mɪiyɪkɪmɪiyɪk iirar nonkwobumbunɪnkɪn iuguskii. Mɪ ta siya hindana saiir bwamkɪbwamɪn wɪ wadieyar namki. ³ Kɪma iikamɪm tɪ hiriinan siyɪu iir tɪriyɪm simiir boinhuriyyuwiyɪm mɪ wɪm kɪma tɪ hiriinan siyɪu biyɛ iirar mɪ tɪrikɪm. Kɪma panɪna naingwowi, kɪma wɪ digar nwowi, iya Adi Komii siya iikamɪm simiir nonkwobumbunɪnkɪnana, simiir dimɪn biyeyɪm simiirsi, ha? Nɪngaki, nɪngakɪnga. ⁴ Pɪ panɪna tiri, ha? Adi Komii siya kɪmiirɪn wɪ hiriyar naingwoyɪmiyokiyokiyokii mɪ siya kɪmiiramɪn wɪ ii haruwa nwo rani mɪ siya kɪmiir dimɪn biyeyɪm asiima bi niki dirɪraerar bumbu sasauwikɪn. Nɪngaka. Mɪ hiriinankɪ niuwi mɪ kɪma Adi Komii siir siyɪu mɪiyɪkɪn siir dimusi kiyopsɪbgii. Mɪ Adi Komii siya ha naingwowi krɪmiir kwoinɪn tɪ kisina haigi mɪ siya kɪmiirɪn wɪ tɪ hiriinan siyɪu iirsi tɪr haiginɪuwi. Mɪ kɪma tari nɪnoknɪnkɪn tani, aniya? ⁵ Kɪmiir kwoinɪm bɪdi yɪnkisaiowaeyɪm mɪ kɪmiir kwoinɪm panɪnsi kisina haigisi. Mɪ tɪ hiriinan siyɪuɪn, wɪm kɪma kɪmiir dimɪn biyɛ imiir haingiriyɪu haigin ii raraoinami. Mɪ irɪipi hiriinan Adi Komii siya kɪmiir io yaiyɪm wɪ hiriyar mɪ haiginonkworɪnukɪpkai, siya

wi haiginirki rani ti dimin biyeyim kima haingiriyu haiginmimirim. Mi ta iya Adi siya kimiir dimin biyeyim wi haningi ntkiigigii mi siya iikam kimiirin wi haningi nonkwobumbu ninkin haiginuwi. ⁶ Adi Komii siya iikamim, simiirin irira nwinwira, wi siyuin sima tirin, wi siir hiriinan yamdiyar swoki hidi. ⁷ Mi iikam nhirim sima mainan mriinanaei siyu miyik iiramim, Adi Komii saika sibgu idwowanin ninomor kou hir mi sima wi inig komiigak nwowi mi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siya wi nonkwobumbuninkin tani. Adi Komii siya wi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin inokinok wi ti iikam imiir hauwi. ⁸ Mi iikam nhirim yim simamar naingwonaei mipi yaimwo aiiir haimriiyugigi digumii mipi siyu biye iir diriraerar nami mi Adi Komii siir kwoinin ti iikam hiriinanim simiiramim wi haugahauga whiyie mi siya simiirin wi haningi nonkwobumbuninkini. ⁹ Mi mhoiia Adi Komii siya wi hik kimpipisu komii iikam whiekakim siyu biye tiriyim wi simiir naninkinuni. Bii wi Juda iikamim siyu biye tirim simiir mi mhoiyyin wi iki Juda iikam tani hinda tindanim siyu biye tirim simiir. ¹⁰ Mi Adi Komii siya wi iikam whiekakim siyu miyik tiriyim, wi nidwo miyik mi inig komiigak mi iripa ningwomamair aei wi simiir hauwi ninomor kou hirin. Bii siya wi Juda iikamim simiir tiri mi mhoiia Juda iikam tani hinda tinda nwowim simiir warar. ¹¹ Adi Komii siya ha bi naingwowikin, iikamim inig komiikakim, sima mi iikamim inig kamaeyim yim sima. Ningaka. Kima ini hiriinan kimar ywowim. Mi siya irira nwinira kimiirin wi diminim kima tirim wi simiir digar mi sibgu hidaiginuwi.

¹² Iikamim Juda iikam tani mi sima Adi Komii siir siyu komii iir bi ninokninkinkim mi sima siyu biye ha tirkim mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinansi nwo rani. Ningaka. Siya simiirin wa nonkwobumbuninkin haiginuwi. Mi Juda iikamim simiirin ningaka. Sima Adi Komii siir siyu iirin ina ninokninkinim mi sima siyu biye ha tiri mi Adi Komii siya simiirin wi ti siyu iirsi boinwokiyop natkaigi. ¹³ Iikamim Adi Komii siir yai aiiirin hindara wakae kimaigiyim mi Adi Komii siya simiirin wi ha boin tani, sima iikam miyikim. Ningaka. Iikamim siyu komii iir wakaeyokna apiyim, ti hiriinan iikamim simasimargim Adi Komii siya nikuwanim iikam miyik. ¹⁴ Mi iikamim Juda iikam tani, tinda tinda nwowim, Adi Komii siir siyu iir ninokninkin karam nwowim, sima diminin simiir kwoinkar naingwokiyin, pi siyu miyik siirar mi tiri. Adi Komii siir siyu komii ieya boina saiiir hiriinan siyuin, yo krimiir nisiimauugin. Mi yim sima ina ninokninkinim, piki hinin dimin iki wadiyeyin mi piki hinin dimin iki biyeyin. ¹⁵ Mi siyu hiriinanin sima tirin yo simiir kwoinuin Adi Komii siir siyu komiyyin ini hanin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi simiir kwoin ieyar nisiimauuwi, piki hinin dimin ikin wadiyeyin mi piki hinin dimin ikin biyeyin. Mi hiriinanki nuwi, simiirin ini simiir kwoin ieyar nowomwarkaiyuum. ¹⁶ Mi mhoiia ii komiia, yaimin dimin imiir hidana Adi Komii siya wi Jisis Kraisi siir boinkii, ti kwoinpa kwoinpaayim, iikamim hinda tindanim simiir kwoinai kwirii idwokaiyim, simiir kinawhiyimiye itkikinam. Mi siya simiirin wi ti digworaekwo imiirsi boinwokiyop natkaigi. Mi ti digworaekwowim, sima wa nibiyami mi Adi Komii siir yai win kibiya kara boinmimauuwiya saeya ta hiriinan yaigaka.

Yaiya Juda iikamim mi siyu komii ikin simiir boin aeya

¹⁷ Juda iikam sima ha naingwowi, Adi Komii siya mi kima, kima iripar nongwomamair aeikim. Mi kimiir kwoinin ha naingwowi kimiir bopwowa paeki bi namai ikougin mi Adi Komii siya ti siyu komii siir yayim kimiir hauugiyim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginuwi, aniya? Ningaka. Mi kima kimiir inig imiirar hainaniyim, kima pi ha boini, nim krma Adi Komii siir iikamkim. ¹⁸ Kira Adi Komii siir kwoin iirin siir bidi yinokninkinim. Mi kira ina hid ninokninkinin piki hinin dimin ikin biyeyin mi piki hinin dimin ikin miyikin, kira siyu miyik iirar napikin. Dimusi rani, sima kiiirin Adi Komii siir yaiya yinisimar nowomwarkaiyukin. ¹⁹ Kima hinina naingwowi, Adi Komii siir yaiya kima saiiirin ninokninkin miyikakim mi kima iikamim habwowhaenan

nwowim simiir aknainan n̄isiimauuwam m̄ini Adi Komii siir yai m̄iyyika saairin, ha? Mi k̄ima siȳu m̄iyyik̄in siir n̄isiimauuwam m̄ini m̄i sima k̄imiir nwoki wakaeyoknam. ²⁰ K̄ima hin̄ina naingwowi k̄ima digar nwowi, iikamim habwahaowaenan̄im simiir nowomwarkaiȳuwim Adi Komii siir dim̄in m̄iyyik̄im simiir, ha? Mi k̄ima iikamim ȳinisim sapisapnan Adi Komii siir dim̄in m̄iyyik̄im simiir nowomwarkaiȳuwam m̄ini m̄i k̄ima simiir sibgu owomwarkaiȳuwamar naingwowi Adi Komii siir dim̄in im̄iirin. Dimusi rani, k̄ima hin̄ina naingwowi Adi Komii siir yaimwokiyaimwowa saair b̄idi ȳinokn̄ink̄in̄in. Mi sima w̄i k̄imiir h̄iriinana nwoki owim, ha? ²¹ N̄ingaka. K̄ima iikam n̄hirim simiirin ha nowomwarkaiȳuwigin, Adi Komii siir dim̄in im̄iirin m̄i k̄imak̄ima nowomwarkaiȳuna dimusi nwowi, ha? K̄ima ha bōnikim, k̄ima h̄i k̄ipi tauae m̄i tari h̄i k̄imar tauaeikim, aniya? ²² K̄ima hin̄ina bōnikim k̄ima h̄i wig iraka k̄ipi nanae m̄i k̄ima h̄iriinan siȳu iir b̄i tirikim iyie? N̄ingaka. Mi k̄ima p̄i boriisopi iikam n̄hirim sima uruwai siyaowaini nikwo aeyim. Mi k̄ima nae n̄hirim Adi Komii siir omaka h̄iranka tauae hainakikim. ²³ K̄ima k̄imiir inig im̄iirar hainanei inkamkim m̄i k̄ima ha bōnikim, k̄ima Adi Komii siir siȳu iirin b̄idiyar ȳinokn̄ink̄in̄in. Mi k̄imar taouugaik̄in t̄i siȳu komii iirin, ȳo t̄i h̄iriinan siȳuun k̄ima Adi Komii siir inig iir haigin ikworinugin. ²⁴ Yokwo Komii saeya h̄iriinan yai kaimwo aiiar m̄i bōnka, iikamim Juda iikam tani sima Adi siir Komii inigin wh̄isarii b̄i haigin ikwowaisiugin. Dimusi rani, Juda iikamk̄in̄im k̄ima n̄isiimauugin, simiirin.

²⁵ Kaimwoka, iya k̄ima ȳinisim sapisapa nwowa m̄i sima k̄imiir m̄iois aiiar k̄itiyopn̄ir haiya ȳo wad̄ek̄in t̄i h̄iriinan siȳuun, siȳu komii siyar bōnk̄in. Mi k̄ima t̄i siȳu komii iir haigin ikworinuwi m̄i sima k̄imiir m̄iois im̄iir b̄i k̄itiyopn̄ir haigim, iikamim naingwo tibm̄ii karamaeyim simiir h̄iriinan. ²⁶ Mi kamim simiir m̄ioisa k̄itiyopn̄ir hai karamae nwowi m̄i sima Adi Komii siir yai im̄iir wakaeyokna api m̄i Adi Komii siir yai im̄iir wakaeyoknaei m̄i siya simiirin w̄i dim̄in wh̄irki kimbu karam iikam nokdap haiginuwi m̄i t̄i iikamim sima w̄i kamim m̄iois k̄itiyopn̄ir haiyim w̄i simiir h̄iriinan nwowi. ²⁷ Kaimwoka, k̄ima Juda iikam k̄in̄im, w̄im k̄ima k̄imiir m̄ioisim b̄idi k̄itiyopn̄ir haiyim m̄i ir̄ipi h̄iriinan, k̄ima t̄i siȳu komiiyin siir haiyim m̄i inok̄inok̄in k̄ima t̄i siȳu iir b̄i wakaeyoknaeikim. N̄ingaka. Mi iikamim Juda iikam tani h̄inda t̄indanim sima simiir m̄ioisim b̄i k̄itiyopn̄ir haigim m̄i sima Adi Komii siir siȳu iirar wakaeyoknakim. Sima yai w̄i k̄imiir bōn h̄iriinȳu bōni. ²⁸ Mi k̄imiir yopiiyim sima k̄imiirin Juda simiir isidin siir h̄irar naokainaka w̄indi m̄i sima k̄imiirin w̄i Juda iikamk̄in h̄iriinansi nik̄u rani. N̄ingaka. ²⁹ Mi iikamim Adi Komii siir siȳuun siir yaimwokiyaimwowa simiir kwoin̄au nwokaiya saair sibgu apiyin, yim simakisima Juda iikam k̄in̄im. Mi t̄i h̄iriinan siȳuun kwoin̄ ara sima p̄riinaingwo tibm̄iiyin ȳo ina Adi Komii siir naeyuun k̄imiir m̄iois im̄iir k̄itiyopn̄ir haiyim in̄i h̄iriinan ywowin. Mi ȳip̄iki t̄i Adi Komii siir siȳu komiiyin b̄iyya Moses siya w̄inkiyin siir yai im̄iir nap karamae nwowim m̄i iikam n̄hirim sima t̄i h̄iriinan iikamim w̄i simiir inig im̄iir hainan tani. N̄ingaka. Mi ȳo Adi Komii siya simiiram̄in w̄i nhami nhami naingwokwonanae rani. Iriig.

3

Siyu biyie siya w̄i siȳu m̄iyyik̄ iir nikwowaisii rani.

¹ K̄ima pan̄in pan̄ina naingwowi Juda iikam wad̄e k̄imar yowiski m̄i iki Juda iikam tani yim m̄iyyik̄ rani, iyie? Mi t̄i k̄imiir siȳuun m̄iois k̄itiyopn̄ir haiyin, siya w̄i k̄imiirar wh̄ink̄insiis haiginuwi iyie? ² In̄i m̄i owin, ȳo h̄iriinan siȳuun ȳo dim̄in karamaeka, ȳo k̄imiir wh̄ink̄insiis haiginiugin, b̄igib̄iiyin Adi Komii k̄imiir Wan̄in siya siir siȳuun Juda iikam k̄imiir hauugin k̄ima n̄inokn̄ink̄in̄am m̄i k̄ima siir napim. ³ Kaimwokikaimwoka, Juda k̄imiir iikam n̄hirim t̄i Adi Komii siir siȳu komiiyin siir yaiya saair siȳu iir nap karam nwowim simiirin w̄i pan̄ina t̄iri m̄i Adi Komii siya w̄i diḡumii siir yai aiiar haimriiȳuwi, aniya? ⁴ N̄ingaki, n̄ingak̄inga! Iikam wh̄iekakim t̄i nu iirar

nwoirkakim, sima niksisaе yai boini mi Adi Komii siya wi niksisaе yai wara boin tani, yio wi yaimwokiyaimwo imiirrarar boin iski. Adi siir Yokwo Komiiya saeya Adi Komii siirin hinina boinka,

inokinokin iikamim yai kiriir boinhuriyiyuwiyim mipi kirar swoki atkin okwonaowidi.

Mi sima wa nwoki inokninkinim, kiriir yaiya ini kaimwokikaimwowa ywowa.

⁵ Mi ta iya Adi Komii siya krimiir dimin biyeyim, simiirsi nonkwobumbu ninkini, iikamim sima kigninokninkinam mi sima wa naingwowi, Adi Komii siya dimin whirki bi kimbuwikin. Mi krima wi panin panin boini, ha? Mi inkamin ha boini, kiya, siya krimiirin siyu miyik bi tirkin mi krima wi kwoin whiruwa siir kwoin iirrarar nwoki, aniya? ⁶ Nningaki, nningakinga, Adi Komii siir siyuin siya dimin whirki kimbuwikiswo mi siya iikam imiirin wi panin panina pi sibgu hidin, ha?

⁷ Mi ta kariir niksisaе yaiya saeya Adi Komii siir yaimwokiyaimwowa sairin idowiya nnowaiginugi mi inig komiigak siir nnowaiginuwi mi siya kariirin dimin biyekak inkam dimusi swoki dapi mi kariirin wi yamdi dimusi swoki tirbuwi, ha?

⁸ Mi ini mi owin, krima wi hinina boini, humbaie, krima siyu biye tiri mi iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir nwoki hainanim. Mi tari hiriinan siyuin ini wadie siya ywowim, aniya? Nningaki, nningakinga. Mi iikam nhirim sima kariirin hinina nikbumbuwikim, Pol siir yaiya saeya hiriinanairga. Mhoiya Adi Komii siya wi yamdi simiir diriraerarbumbuwi ti hiriinan kamim mi siya simiirin wi siyu wadiekwadie iirrar tirhaiginuwi. Iriig.

Inkam miyik nwir karamaеka. Nningaka.

⁹ Mi krima wi panin panina naingwowi, ha? Mi tari iki iikamim Juda iikam tani, simiir kwoinim ini Juda iikam krimar ywowiskiyim, ha? Nningaki, nningakinga. Kara kimiiirin pi hinina boinki, Juda iikam kima mi Juda iikam tani ikim, ti nu iir nwowim hinda tinda krima hoingakarim, siyu biye kinar tiriikim. Krimiir kwoinin siyu biye tiramin, siyar kiyai. ¹⁰ Tiki yayim, yim yaimwokiyaimwo imairgim. Bidi bidiniyarim, kam nhirim sima winkiyim Adi Komii siir yayim, Yokwo Komii Samni, sima hinina winboinkikim,

mi krimiir nwirniyin, Adi Komii siya wi ha boin tani, dimin whirki bi kimbugin. Nningaki, nningaka. Krima hoingakarim, siyu bibiyeyan iikam kinairgim. ¹¹ Krimiirin inkam nwirki ninokninkin tani, pi hinin dimin ikin, kaimwokikamwo nwowin mi Adi Komii siir mi inokninkinam naingwowin mi siir wakaeyoknam. ¹² Iikam whiekakim sima Adi Komii siirin digumii bidi haimriiyugigim sima ini dimin biye tiran iikam ywowim. Nwirkanwirki siyu miyik bi tirkin. Nningaki nningaka.

¹³ Yai bibiyeyim, sima boiniyim, ini ieyin inkam haingikaiiyin, si budwaki whakiyin, ini siir hiriinan ywowin. Sima niksisaе yai kasa bi boinkim mi ti yai bibiyе hiriinanim sima boiniyim iikam imiir yim ini mipugni bigi pikiiyim mi urura ha kinamiyin, ini hiriinan ywowim. ¹⁴ Inokinokin sima yai bibiyе arar boinanaei iikam imiirin. ¹⁵ Sima bi kimiminikim mipi iki iikam nhirim io simiir nwowi mi simiirin pa mi isomsom aokaokii. ¹⁶ Maeyau mauyauim sima namiyim, sima digworaekwo imiirin pi haningin nonkwobumbuninkingigi mi mi iikamim sima pi hik prasae hai rani, simiirsiiyin. ¹⁷ Sima iikam nhirmi bi ninki amasuwikim iripa nongwowamair aeyam. Nningaka.

¹⁸ Sima Adi Komii siir inig iir hainanam bi naingwowikim; yipiki inkam komiigi komiirin.

¹⁹ Mi krima ina ninokninkinim, digworaekwo whiekakim siyu komii siya boinim mi iikamim sima wi siyu komii siir aowa nwoki owim. Mi inkam nwirkin ha boin karamaеka, kara inkam wadiekim. Nningaka. Krima iikam whiekakim maeyau-maeyauwanim Adi Komii siir whwonkam idain dimin biye bidiyar tirbuwim. Mi Adi Komii siya krimiirin wi ti siyu komii ieya boinwokiyopnatkaigi. ²⁰ Mi ta hiriinan sairsika krimiir nwirki nwirki Adi Komii siir siyupai siyupaiyim simiir bi napkin mi

Adi Komii siya kr̄im̄ir̄in wa ha dap rani, dim̄in wh̄ir̄ki b̄i k̄im̄buk̄in. N̄ingaka. Adi Komii siir siȳu komīiȳin siya siyar n̄isīmauuḡin, kr̄im̄ir̄in. Inkam̄in siȳu biȳie tir̄iȳin. Iriig.

Iikam̄in Krāis siir yai āir̄im̄ nāngwo t̄ibm̄ii w̄i iikam̄ m̄īȳik̄ s̄ima n̄wowi.

²¹ M̄i tariinan̄in Adi Komii siya kr̄im̄ir̄in idow̄īya b̄idi ywokiȳin, ȳip̄ik̄in siir wh̄wonkam̄ ida dim̄in wh̄ir̄ki k̄im̄bu karam̄ n̄wow̄in. M̄i ȳio t̄i dim̄in̄in siȳu komīi sāika b̄i namasuḡin. N̄ingaka. Ȳio ini sa ywow̄in m̄i yaȳim̄ Moses siya b̄idiya w̄inkiȳim̄ m̄i profet kam̄im̄ s̄ima m̄i w̄ink̄i ik̄im̄, s̄ima t̄i dim̄in̄ iir̄ w̄inbōink̄ik̄in. ²² T̄iki siȳu m̄īȳik̄in siya h̄in̄inḡin, iikam̄in J̄is̄is Krāis siir yai āir̄im̄ nāngwo t̄ibm̄īȳim̄, t̄i iikam̄in s̄ima Adi Komii siya dapiȳim̄ dim̄in wh̄ir̄ki b̄i k̄im̄buḡin. M̄i iikam̄ wh̄iekak̄im̄ nāngwo t̄ibm̄īȳim̄ Adi Komii siya s̄im̄ir̄in w̄i iikam̄ m̄īȳik̄ n̄ik̄īuwi. Adi Komii siya w̄i h̄in̄ina nāngwo rani, w̄im̄ k̄ima Juda iikam̄k̄im̄ m̄i n̄im̄ kr̄ima Juda iikam̄ tani. N̄ingaka. Ȳio t̄i h̄iriinan̄in dim̄in karamaeka. ²³ Iikam̄ wh̄iekak̄im̄ h̄inda t̄inda n̄wow̄im̄ s̄ima dim̄in biȳie b̄idiyar̄ tir̄im̄ m̄i Adi Komii siya w̄i s̄im̄ir̄ in̄i n̄w̄ir̄ni hainan pr̄apras rani m̄i s̄im̄ir̄in wa bōin tani k̄ima iikam̄ wad̄iek̄im̄. N̄ingaka. ²⁴ Adi Komii siir nāngwoȳim̄iyoka kr̄im̄ir̄in hindara pr̄ilhauḡik̄in J̄is̄is Krāis siya naowa iikam̄ s̄im̄ir̄ dim̄in biȳeȳim̄ s̄im̄ir̄si m̄i kr̄im̄ir̄in saeyar nanmaiwarkainak̄im̄ Setan siir in̄ank̄in. M̄i Adi Komii siya w̄i ta h̄iriinan̄in kr̄ima nāngwo t̄ibm̄īya J̄is̄is Krāis siiram, w̄i sāir̄siya dap̄ik̄īuwi dim̄in wh̄ir̄ki k̄im̄bu karamaek̄. M̄i t̄i dim̄in̄ h̄iriinan̄in b̄i sāin̄ik̄in. N̄ingaka. ²⁵ Adi Komii siyar n̄ikrop̄ iuunḡik̄in Krāis siir̄in, nu tir̄ nauun̄i aoniyam, s̄ibsib̄in inkam̄k̄in n̄isom̄ ink̄in im̄īȳaeȳin, Adi Komii siiram siir h̄iriinan̄in. M̄i siir̄ nh̄eya ha naokiinaīini m̄i kr̄im̄ir̄ dim̄in biȳie biȳeȳim̄ w̄i saeyar haiyopr̄im̄diȳum̄īḡii, īiya kr̄ima siiram nāngwo t̄ibm̄ii. Adi Komii siya h̄iriinan̄in minam̄ tir̄kin̄ kr̄im̄ir̄in, kr̄ima wa n̄woki inokn̄ink̄in̄im̄ siya dim̄in wh̄ir̄ki b̄i k̄im̄buḡin. M̄i b̄idi b̄idiniyar̄in iikam̄in dim̄in biȳie tir̄iȳim̄, Adi Komii siya s̄im̄ir̄si nāngwoȳim̄iyok̄im̄ m̄i siya s̄im̄ir̄in b̄i nonkwobumbun̄ink̄in̄in. Dimusi rani, J̄is̄is siir̄in w̄i siya n̄ikrop̄ iuunḡii, s̄im̄ir̄ dim̄in biȳie biȳeȳim̄ s̄im̄ir̄ haiyopr̄im̄diȳum̄īḡiyam. ²⁶ J̄is̄is Krāis siir̄in siyar n̄ikrop̄ iuunḡik̄in nu tir̄ nauun̄i aoniyam m̄i iikam̄in s̄ima n̄woki k̄ign̄inokn̄ink̄in̄im̄, siya dim̄in wh̄ir̄ki b̄i k̄im̄buḡin. M̄i iikam̄in J̄is̄is siir̄ yai āir̄ sibgu wakaeyokna ap̄im̄, siya kr̄im̄ir̄ dim̄in biȳeȳim̄ h̄iriinansi haiyopr̄im̄diȳum̄īḡik̄im̄. M̄i siir̄ wh̄wonkam̄ ida siya kr̄im̄ir̄in w̄i iikam̄ wad̄ie asi n̄ik̄īuwi.

²⁷ M̄i w̄i pan̄ina t̄iri, kr̄ima w̄i kr̄im̄ir̄ m̄i m̄īȳik̄im̄ s̄im̄ir̄ in̄iḡ im̄īir̄ar̄ t̄i hainan, ha? N̄ingaka. T̄iki m̄ī m̄īȳik̄ m̄īȳik̄im̄, kr̄ima m̄irīiȳim̄ kr̄im̄ir̄ dim̄in biȳeȳim̄ w̄i s̄ima haiyopr̄im̄diȳum̄īgi rani. N̄ingaka. J̄is̄is siir̄ yai āir̄am̄ nāngwo t̄ibm̄īȳin siȳūin, siya siyar̄ḡin kr̄im̄ir̄ dim̄in biȳie im̄īir̄ haiyopr̄im̄diȳum̄īḡiȳin. M̄i Adi Komii siya kr̄im̄ir̄in t̄i h̄iriinan̄in siir̄si n̄ik̄īuwik̄in dim̄in wh̄ir̄ki k̄im̄bu karamaeȳin. ²⁸ Kr̄ima dinokn̄ink̄in, iikam̄in J̄is̄is Krāis siir̄ yai im̄īir̄am̄ nāngwo t̄ibm̄īȳim̄, kwōin wh̄iruwa n̄wokiȳim̄ s̄ima s̄imārḡim̄ Adi Komii siya n̄ik̄īuwiȳim̄ dim̄in wh̄ir̄ki k̄im̄bu karamaek̄, siya kr̄im̄ir̄in t̄i m̄ī m̄īȳik̄ m̄īȳik̄im̄ kr̄ima m̄irīiȳim̄, siȳu komīi siir̄ siȳu im̄īir̄ kr̄ima nap̄iȳim̄, s̄im̄ir̄si b̄i dap̄ik̄in, dim̄in wh̄ir̄ki k̄im̄bu karamaek̄. N̄ingaka. ²⁹ K̄ima pan̄ina nāngwowi m̄i tari Adi Komiiȳin Juda kr̄im̄ir̄ar̄ar̄ Adi Komiīḡin, aniya? M̄i tari ik̄i Juda iikam̄ tani s̄im̄ir̄ Adi Komii wara rani, aniya? N̄ingaka. Siya ik̄i Juda iikam̄ tani s̄im̄ir̄ Adi Komii warārḡin. ³⁰ Dimusi rani, Adi Komii siya ik̄i iikam̄ wh̄iekak̄im̄ h̄inda t̄inda n̄wow̄im̄, kr̄im̄ir̄ar̄ar̄ Adi Komiīḡin. Kam̄im̄ m̄iōis̄ k̄itiyopn̄ir̄ haiȳim̄ m̄i ha nāngwo t̄ibm̄īȳim̄ J̄is̄is siir̄ yai im̄īir̄ s̄im̄ir̄ Adi Komiīḡin m̄i kam̄im̄ m̄iōis̄ k̄itiyopn̄ir̄ hai karam̄ n̄wow̄im̄ m̄i ha nāngwo t̄ibm̄īȳim̄ J̄is̄is siir̄ yai āir̄, siya s̄im̄ir̄ Adi Komii warārḡin. M̄i t̄i h̄iriinan̄in iikam̄in ȳim̄ s̄ima, Adi Komii siya dapiȳim̄, dim̄in wh̄ir̄ki k̄im̄bu karamaek̄. ³¹ M̄i kr̄ima ha nāngwowi iikam̄in J̄is̄is siir̄ yai im̄īir̄ wakaeyokna āngwo t̄ibm̄īȳim̄, ya ini komīi saeya ywowa m̄i k̄ima w̄i pan̄ina nāngwowi, siȳu komīi siir̄ yaȳim̄ Moses siya w̄inkiȳim̄, ȳim̄ dim̄in komīi rani, aniya? N̄ingaka. Tariinan̄in t̄i digworaekwow̄im̄, ȳim̄ siȳu komīi siir̄ siȳumwok̄is̄iȳumw̄ōin siir̄ nanaakn̄ink̄ii haiḡin̄uḡin. Iriig.

4

Adi Komii siya dimin whirki kimbukaramin Ebrahim siir dapkin.

¹ Ebrahim siya krimiir hiriinan inkamaingin mi siya Juda iikam krimiir brougaekin. Mi krima siirin wi panina naingwowi mi siya Adi Komii siir siyu komiiyin siir siyuum panin panina huimikainakin, siir whinkinsis haiginiuwamin, ha? ² Mi kaimwoki niuwi, Ebrahim siya siyu komii siir siyupai siyupaiyim simiir sibgu api mi siirin wi dimin whirki kumbu karam ti dimin ima nwowi mi siya siir inig iirin wa ti hainan. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam idain Ebrahim siya wi dimin whirki kumbu karamaeyin wi ta hiriinan saiirsi nwo rani. Ningaka. ³ Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hinina boinka, Ebrahim siya Adi Komii krimiir Wanin siir yai aair wakaeyoknakin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kumbu karamae saiirsiyar nikuugin ⁴ Krima ina ninokninkinim, inkamin inkam nwirni mi mriiyin mi umir ha haiyin ta miya siya mriiya saiirsi mi ti hiriinan umirim siya haiyim, siya ti inkamin siirin hinda bi sib hauugin. Ningaka. Yo miya siya mriiya saiirsi haiigin. ⁵ Mi inkam nwirkin siyu komii siir mi aair mrii karamae nwowi mi Adi siya ha kigi, siya ini siir yai aairam naingwo tibmii kinim mi siya ti iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim imiirin wi ha dapi dimin whirki bi kimbukim. ⁶ Mi biya Devidin yo iriipi hiriinan yaiya saiirar mi win boinkikin. Adi Komii siya krimiir miyim simiir bi kigikin. Ningaka. Mi inkamin siyu komii siir yaiyim simiir sibgu ap karamae nwowi mi siya Adi Komii siya siirin dimin whirkin kumbu karamae ha niuwu mi yo siya maingimairga dwo. ⁷ Yaiya biya Devidki si win boinkiya yokwo Samni, siya hinina win boinkikin, iikam whiekakim simiir dimin biyeyim Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim mi yim sima maingimairga dwo. ⁸ Mi Adi Komii siya iikamim siyu biye napim simiirin wara kinawhiyemiyie boin karamae nwowi mi simiir boinwokiyopnatkaigi karam nwowi, yim ti iikamim maingimairga dwo.

⁹ Mi tari Juda iikam miois kitiyopnir haiyim simasimar ti maingimairga, aniya? Iyie? Ningaka. Mi tari Juda iikamim miois kitiyopnir hai karamae nwowim yim sima ha timi maingimairga, aniya? Krima Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yaiyim simiir ti sibgu naingwo saeya hinina boinikim, dimusi rani, Ebrahim siya Adi Komii siiram naingwo tibmiigin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kumbu karamae asi nikuugin. ¹⁰ Mi Ebrahim siya ini panina ywowin Adi Komii siirin ti dimin whirki kumbu karamae naingwowin, ha? Mi siya tari miois bidi kitiyopnir haiyin. Ningaka. Siya miois bi niki kitiyopnir haigin mi Adi Komii siya siirin ha bi dapkin dimin whirki kumbu karamae mi ta saiir mhoiya, siya miois haningin kitiyopnir hai. ¹¹ Mi siya miois niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Ebrahim siya Adi Komii siiram saiirar naingwo tibmiigin. Mi Adi Komii siya ta saiirsiyar dapkiugin dimin whirki kumbu karamaeyin. Mi siya kamim miois kitiyopnir hai karamae nwowim simiir brougae asi nwokin. Mi ta simiir naingwo tibmii mi kwoin whiruwa sima nwowa Adi Komii siirim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siir kwoinairga asi naingwo daphaiginiugin simiirin dimin whirki bi kimbugim. Ya ini diminin hindara prihauuwiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹² Mi siya iikamim ti tariinan nwowim miois kitiyopnir haiyim krimiir brougaekin. Mi siya ta miois krima kitiyopnir haiya krimiir brougae saiirsi bi nwokin. Ningaka. Dimusi rani, krima siir yai aairam naingwo tibmiigim biya siya mi tira saiir hiriinan. Mi siya miois niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Adi Komii siya siirin, siir naingwo tibmii aair siya nikuugin dimin whirki kumbu karamaeyin. Iriig.

Adi Komii siya nimbina ya iikam whiekakim naingwo tibmiiyim simiirga

¹³ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya nu whiekakim mi iikamim Ebrahim siya mi siir yinie ikim, simiir nimbingik sima kigrirao irkakim. Siya ta nimbina Ebrahim siirin, siyu komiini siyu siya sibgu apa saiirsi bi nimbingikin. Ningaka. Siya siirin siir

naingwo tibmii aiirsiyar nimbangikin. ¹⁴ Mi Adi Komii siya iikamim siyiu komiini siyiuin siir napiyim simiirara nimbini iikamim hinda tindanim simiir kigrirkakamin mi siya ti iikamim siiram naingwo tibmiiyim simiirin wi panina naingwowi, yim simiirin dimin karamaeka, aniya? Mi ti simiir naingwo tibmiiya mi ta simiir nimbina ya wi dimin komii nwo rani. ¹⁵ Dimusi rani, krīma dīnoknīnkīn siyiu komii siir siyiuin, yio krīmiir dimin biyeyim simiir nīsiimauugin Adi Komii siya yipiki ti siyiu iir nīnikibiri wi siirsi nonkwobumbunīnkīni mi ti siyiu komiiyin siya nwo karamkiswo mi wi dimin whirki di nomokouwi, wi hindara pi prīdiraerarkaeyamin.

¹⁶ Ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim, iikam krīma haiyam, krīma simiirin wa haii. Dimusi rani, krīma siiram naingwo tibmiiyim. Yio siir siyiu komii iir napni dimin tani. Nīngaka. Adi Komii siya ti digworaekwowim krīmiirin hindarar prii hauugin, siya hiriinan mīnsi tirkīn, siya siyiu mīyik krīmiir tir haiginiugin. Mi ti Ebrahim siir isidin, krīma wi ti digworaekwowim simiir haii. Yio krīma krīma rani. Nīngaka. Ti digworaekwowim biya siya nimbiniim, wi iki iikamim hinda tindanim, yipiki siiram naingwo tibmiiyim, wi simiir warar nīnkīn hauuwi. Ya aknainan krīmiir nīsiimauuga biya brougae Ebrahim siya tira saiir hiriinan. ¹⁷ Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hīnīna boīnka. Kara Adi Komiiyin, kara kīriirin wi iikam whiekakim hinda tindanim wi simiir brougae nokmwīn ohaiginiūwi. Mi Ebrahim siya krīmiir biigi biyan brougae asi nwokin. Dimusi rani, krīma siir yai aiir wakaeyokna apkim. Siya ti Adi Komii iirimin minam naingwo tibmiiyin, iikamim naokaowim simiirin wi siya swoki hidnīnsiīn idwowi mi sima wi omwaiyar swoki waiyaei. Mi digworaekwowim, siya boinim nimbini karam nwowim, yim wa mi imbiyami. ¹⁸ Ebrahim siya ini warar iki whaowaeyin, ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim sima wi panin panina nimbiiyami mi siir naingwo tibmiiya ha naingwowi, ti digworaekwowim wa nimbimbiiyami. Siya hīnīna naingwo tibmii, siirin wi Adi Komii siya nokmwīn okwo haiginiūwi, iikam whiekakim hinda tindanim simiir brougae nwowam. Adi Komii siya Ebrahim siir boīnki Ebrahim mhoīya kīriir isidin wi kasakasa nwo rani. ¹⁹ Ebrahim siir biēwiiyim, kamairim iriīyarnanārgim, (100) mi siya ha naingwowi, siya wai biyie bīdi ywowin, siir naoni iya ini kingiīn nwowa. Mi siir wiga Sera saeya iriipa hiriinan walbiyie bīdi mi owa, saeya wi yīnīekak nwo rani. Mi siir naingwo tibmiiya, siya naingwo tibmiiya Adi Komii siir yai aiiram mi dimin taemin whiekakim ya kinisu karamaeka. ²⁰ Siya ha bi naingwokin, ti diminin Adi Komii siya nimbiniim siir, siya wi tir tani. Nīngaka. Siya hīnīna bi naingwokin. Mi siir kwoinin bi naingwo owouugin Adi Komii siir yai aiirin mi siya Adi siirin hiriīyar mi okboīnprapas mi siya hiriīyar yaingwo Adi Komii siya siirin yinisim yīnkamiyinin wa hauuwi. ²¹ Ebrahim siya ha naingwo aingwo tibmiiyin, Adi Komii siir kīrieya wi digar nwowi mi siya kwoin whiskak bi nwokin. ²² Mi Adi Komii siya Ebrahim siir naingwo tibmiiya hiriinan kīgiyin mi siya siirin dimin whirki kīmbu karam asi nīkiugin. ²³ Ta yaiya Yokwo Komii saiir nwowa, Adi Komii siya siirin, dimin whirki kīmbu karam Ebrahim siirara biri boīnkīn. Nīngaka. ²⁴ Ta yaiya krīmiir warar boīnka, Adi Komii siya wi krīmiir warar nīkiūwi, dimin whirki kīmbu karamin. Dimusi rani, krīma siiram naingwo tibmiiyim, yipiki Jisis Kraiis siirin siya hidnīnsiīn idwokin ie hirankīn krīmiir Yaowae Adin nīnomor kouwanin. ²⁵ Adi Komii siya Jisis siirin nua tiriirin minam nīkropki iūgikīn nu tir nauuni aoniyam krīmiir dimin biyeyim simiir haiyopridiyiūmiiyiyim. Mi Adi Komii siya siirin ie hirankar swoki hidnīnsiīn idwo mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi Adi Komii siya krīmiirin dimin whirki kīmbu karam asi nīkiūwi. Iriig.

5

Adi Komii siya kīmiirin dimin whirki kīmbu karam dapaiginiugin

¹ Kríma iikamim Adi Komii siiram naingwo tĩmiiikim mi ta hĩriinan saiirsika, ta ii aĩirĩn Adi Komii krĩmiir Wanĩn siya krĩmiirĩn wĩ dimĩn whĩrki kĩmbu karam saiir nĩkiuwi mi krĩma wĩ irĩpar nongwomamaĩr aei. Dimusi rani, ti digworaekwowim krĩmiir Biĩyan Inkam Komii Jisĩs Kraĩs siya tĩrkĩm krĩmiiram. ² Mi iĩya krĩma Jisĩs Kraĩs siirĩm naingwo tĩmiiiyim mi ti siyũũn Adi Komii siya bĩdi haiwaokiyĩn krĩmiir siyũũ iĩr nĩiyok haigĩnũwiyĩn krĩma Adi Komii siir naingwobumbu aĩir haiyam. Mi ta hĩriinan saiirsika, krĩma wĩ dimĩn iĩramar nĩkwokwonanaekaigi Adi Komii saika nongwomamaĩr aeyokiyokĩkaeyamam. ³ Mi krĩma ti dimĩn imiiraram kipi maĩrgimaĩrga. Nĩngaka. Krĩma hĩkpai hĩkpaĩyĩm krĩmiir nĩmbiniyĩm, simiiramar warar timi maĩrgimaĩrga. Dimusi rani, krĩma ina nĩnoknĩnkĩnim, krĩma hĩkpai hĩkpaĩyĩm wa haii mi ti hĩkpai hĩkpaĩyĩm krĩmiir mhĩi kwoĩnim wĩ simar kĩnsiis haigĩnũwi. ⁴ Mi krĩma kĩrie hĩriinanar nwoyokiyokĩi mi dimĩnpai dimĩnpaigi krĩmiiram kĩnanankĩuwi mi Adi Komii siya krĩmiirĩn wĩ dimĩn whĩrki kĩmbu karam nĩkiuwi. Mi hĩriinankĩ nũwi krĩma wĩ Adi Komii siya nĩmbinim dimĩnpai dimĩnpaĩyĩm wĩ simiiramar nĩkwokwonanaekaigi. ⁵ Mi krĩma hĩriinan naingwo tĩbmii mi krĩmiir naingwo tĩbmiiya saeya wĩ kĩgugu iuguski rani. Nĩngaka. Dimusi rani, Adi Komii siya naeyũũ miĩyĩkĩn krĩmiir bĩdi hauugiyĩn. Mi Adi Komii siir naingwokwowa wĩ krĩmiir mhĩi kwoĩnau nwoki okiyim. Mi hĩriiyar nwoyokiyokĩi mi krĩma wa nĩnoknĩnkĩnki ti Adi Komii siya nĩmbinim dimĩn taeminim krĩmiiram wa nĩmbiyam kĩni.

⁶ Mi krĩmarĩn ini kĩrie karamaeyar ywowim, Adi Komii siir whwonkam idain, dimĩn whĩrki kĩmbu karamaeyĩn. Mi iĩya Adi Komii siya nĩmbingiya Jisĩs Kraĩs siya naowana, iikam hĩnda tĩndanim dimĩn biyie biyeyim simiirsi, simiir whĩnkĩnsiis haigĩnũwam. ⁷ Mi tari krĩmiir nwĩrki siir pũũ aĩirsi bi naingwoyĩmiyokĩn inkam miĩyĩk nwĩrnisi naowim. Aniya? Nĩngaka. Mi inkam wadĩeyĩn iikam whĩnkĩnsiis haigĩnũwiyĩn mi inkam nwĩrki siiram naingwokwonanaei, ini mi owĩn, ti hĩriinan inkamĩn siyar mi owim siir hĩk aĩirsiyĩn. ⁸ Mi krĩma iikam miĩyĩk rani. Mi iĩya krĩma dimĩn biyeyakar niki owim mi Jisĩs Kraĩs siya ini krĩmiirsiyar mi aowĩn. Ti hĩriinan siyũũn Adi Komii siya krĩmiir nĩsiimauugin, siya krĩmiiramĩn nhami nhami naingwokwonanae rani. ⁹ Kraĩs siyar nao iĩskikĩn krĩmiirsiyĩn mi siir nhĩeya ha naokiinaiĩniya mi krĩmiirĩn ini saeya yĩnaki iĩskiyĩn. Mi ta hĩriinan saiirsiyar nĩkiugin, Adi Komii siya krĩmiirĩn dimĩn whĩrki kĩmbu karamaeyĩn. Mi kĩma panĩna naingwowi, siya tari kĩrie karamaekĩn, krĩmiirĩn wĩ siya whĩnkĩnsiis haigĩnũũ rani, dimĩn biyie biyeyim krĩma tĩrim, simiirsi nanmaiwarkainaei, mhĩiia Adi Komii siya iikam biyeyim simiir nonkwobumbunĩnkĩni, ha? ¹⁰ Biĩya krĩma iikam miĩyĩk miĩyĩknan bi nwokiyamkim, krĩma Adi Komii siir sau omom nwokim. Mi siir yĩnisimĩn Kraĩs siyar naowĩn mi krĩmiirĩn irĩpa siyar yĩnkĩamasu haigĩnũũ Adi Komii saikan. Mi tariinanĩn, krĩma tisi Adi Komii saĩkar nongwomamaĩr aeyim mi krĩma bĩdi yĩnoknĩnkĩkiyim mhĩiia krĩmiirĩn wĩ Adi Komii siya nĩkiunami nĩnomor koua hĩriir. Dimusi rani, Kraĩs siya ie hĩrankĩ minam nĩnsiĩn idwokĩn krĩmiir whĩnkĩnsiisam. ¹¹ Ta sasa rani. Nĩngaka. Dimĩn whĩrĩn krĩma saika nongwomamaĩr aeyia yĩo siya, krĩmiir Adi Komii wadĩekĩwadĩeyĩn. Dimusi rani, ti dimĩn miĩyĩk miĩyĩkim krĩmiir Biĩyan Inkam Komiiyĩn Jisĩs Kraĩs siya tĩrkĩm krĩmiirĩn Adi Komii saika nĩnkĩamasu haigĩnũugin. Iriig.

Tayaiya Adam Kraĩs sowiir boĩnka.

¹² Krĩma dĩnoknĩnkĩn bĩdi bĩdiniyarĩn, biĩgi biĩyan inkamĩn ti nu iĩr nwowĩn Adam siyar tĩrkĩn, dimĩn biyeyĩn mi siya ina yaonamĩn. Mi siyar tĩrkĩya dimĩn biyeyea ina yĩsinĩnkĩkĩnkiya kũũ auni hanĩn iĩki iikamim hĩnda tĩnda nwowim simiir. Mi nĩm krĩma irĩipi hĩriinan warar mi aowi. Dimusi rani, nĩm krĩma siir kĩgna tĩrkĩm ti hĩriinan siyũũim. ¹³ Siyũũ komii siir siyũũn bi niki imbiyamkĩn ti nu iĩrĩn mi dimĩn biyeyea ya ha nwoka. Mi Adi Komii siya dimĩn biyie sima tĩrim simiirsi panĩnsi boĩnwokiyopnatkaigisi. Dimusi rani, siya ti siyũũ komiini siyũũim Moses siir bi niki hauugin, siya wĩnam. Mi sima siyũũn Adi Komii siir wakaeyoknaeyĩn, siir panĩnsi yĩnoknĩnkĩnsi. ¹⁴ Iikam nhĩrim siyũũ komii

saika bi nantamyiryirkim Adam siya nantamyiriyira sair hiriinan mi ti naoni siyiuin ini sima warar mi inkin iniyopkwona. Adam siirin aknainan min isiimauugin Jisis siir, yipikin mhoiia nitanin. Mi naoni siyiuin Adam siir hirankar nwobwakainaniyin ini Moses siir tirar yadigniyin. Mi ti naoni siyiuin Adi Komii siyar boinkiyin ini iikam whiekakim sima warar mi inkin iniyopkwonan. ¹⁵ Mi dimin biyeyim Adam siya tirim mi dimin miyik miyikim Adi Komii siya prihauuwim sima iripa rani. Niingaka. Krima bidiyar yinokninkinim iikam whiekakim wa naokaowi yim dimin biyeyim Adam siya tirkiyim simiirsiyar naokaowi. Mi krima ina ninokninkinim, Adi Komii siya krimiiram nhami nhami naingwokwonanaei rani mi ta siir naingwoyimiyoaka krimiirin hindara prihauugikin. Dimusi rani, ti diminin ti inkam nwiruwan Jisis Krai siyar tirkin. Mi ta naingwoyimiyoaka, ya whwomoni rani, ya ini ti dimin biyeyim Adam siya tirim simiir haibura. Mi ta naingwoyimiyoaka ya iikamim siiram naingwo tibmiyim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigika. ¹⁶ Mi ti dimin biyeyin, ti inkam nwiruwan Adam siyar tirki iskiyin Adi Komii siya ha boinkikin iikam whiekakim wi sima warar ninkin iniyopkwonaei, ti naoni nonkwobumbuninkina. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Krai Adi Komii siir naingwobumbuwa saeyar nimbingikin, iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. Mi diminim Adi Komii siya tirim, yim Adam siirin simaka bi namasugin, yim ini simakisimar ywowim. ¹⁷ Mi ti inkam nwiruwan Adam, siyu biye sasar tirki iskiyin mi ta dimin biyeya iikam imiirin ini ini hanin saeyar kwirii idwokaigiya mi ti siyairgin iikam ima naokaowiyin siyiuin. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Krai siir miya Adi Komii siya iikam imiirin ta naingwoyimiyoaka hindara prihauugiyam tiri. Mi siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi mi sima ninomor kou hirin, wi wadiyar nwoki ongwomamair aekiyamim inokinokin. Mi digworaekwo whiekakim simiirin wi simar kigirkaki. Mi hiriinanki niuwi mi tari Jisis Krai siir miya ini Adam siir siyiuin siir haiburin.

¹⁸ Mi bidi bidiniyarin, ti inkam nwiruwan Adam, siyu biye siyar tirki iskiyin mi Adi Komii siya ha boinkikin, iikam whiekakim wi sima warar ninkin iniyopkwonaei, ta naoni nonkwobumbuninkina. Mi ini hiriinankinar ywowin mi miyika ti inkam nwiruwan Jisis Krai siya miriia. Mi iikam whiekakim, yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmiyim Adi Komii siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi. Mi sima wi wadiyar sibgu ongwomamair aekiyami, inokinokin. ¹⁹ Mi bidi bidiniyarin ti inkam nwiruwan Adam Adi Komii siir yai aka siya nantamyiryirkim. Mi siyu biye ha tirkin mi ti siyiuin dimin biye tiriya ini iikam whiekakim sima warar yinkin hugiyiskainan mi yim sima ini ti iripi hiriinan siyu biye siirar mi tiriyokeyiyamim. Mi ti inkam nwiruwan Jisis siyar sibgu wakaeyokna apiskiia siir yai aair mi Adi Komii siya iikamim, yipikin Jisis Krai siiram naingwo tibmiyim simiirin dimin whirki kimbu karamae asi nikiugim.

²⁰ Adi Komii siyar hauugin siir siyiuin iikam imiirin, simiir dimin biyeyim simiir nisiimauuwam, sima kasakasa rani. Mhoiia Adi Komii siya simiirin dimin miyik miyik imiirar yisiimauu mi ti dimin miyik miyikim ini ti dimin biyeyim sima tirim simiir haiburin. ²¹ Mi ti dimin biyeyim sima tirim, iikam imiirin ini ini hanin simiir warar yinkin kwirii idwokaiaiyin. Mi siyu whirin, Adi Komii siya nisiimauuwim yo hiniingin, siir naingwoyimiyoaka iikamim simiirsi mi siya mi tirkiya krimiirin dimin whirki kimbu karamae, ta miya Jisis Krai siya tira mi krima wi omwaiyar waiyayokiyokii. Iriig

6

Krma Krai saika bidi yaonamim

¹ Mi kima panina naingwowi, ha? Krma siyu bibiyie whiekakar ti diriraerarnanaei mi Adi Komii siya wi krimiisi nwoki naingwoyimyoknanaeyim. Mi krimiir dimin

biyeyim wa nwoki haiyoprimdiyumiigiyim, aniya? Nningaka. ² Krīma ini inkam wirnan ywowim. Mi krīma siyū biyeyim simiir bidi haiburgigim mi krīma wi ti siyūin siir swoki apmimin tani. Nningakinngaka. ³ Mi tari kīma bīdiyar yinokninkinim, biya krīma Krai saikar nītinakiugim mi sima krīmirin op bīdiyar baptais haiginiuwim ya tariigina ini Krai saika naonamni hanin ywowa. ⁴ Sima krīmir bidi baptais haiginiuwim mi ta sima baptais haiginiua ya ini kraisi saika naoni hanin ywowa. Mi Adi Komii siir kirieya Jisis Krai siirin ie hirankar swoki hidninsiin idwokin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi ti hiriinan siyūin nim krīma iripi hiriinan ie hirankar mi insiin idwokim. Mi ini omwaiyar mi waiyam mi krīma wi siyū miyik miyikim simirarar napi.

⁵ Yio ini ti siir kirienan ywowin. Biya krīma Krai saikar niki amasukikinim mi saika niki inkim aonam. Mi mhoiia krīma saikar namasukikini mi krīma wi omwaiyar swoki waiyayokiyokii siir hiriinan. ⁶ Krīma bidi yinokninkinim, krīmir biyan kwoin biyeyin yio bidi yaonamin paeyin hiiniya nironinkinin siir, Jisis Krai saika. Siya dimusi bi naonamkin, siya minsi naokin, ti kwoin biyeyin krīmir nipiyaokiiyin dimin biye tiram, siirin wi Adi Komii siyar nwoki onkwobumbuninkinim. Mi hiriinanki niuwi, ti kwoin biyeyin krīmirin wi siya kiyopiyaokiiyam tani siyū biye tiramin. Nningaka. ⁷ Mi inkamin naonamiyin siir hiriinan nwowiyin inkamki mi ti siirin saeya bi swoki boinwokiyopkaigiikin swoki kiyopiyaokii rani. Nningaka. ⁸ Ihi, kaimwoka, krīma Krai saika bidi yaonamin mi krīma hiriir naingwowi, ⁹ Krīma bīdiyar yinokninkinim, iya Jisis Krai siya naonama mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwokiya ie hiranki siirin wi saeya swoki nonkwobumbuninkin tani. Nningaki, nningakinga ¹⁰ Jisis Krai siya kwirkikwiruwa minam naokin dimin biyeyim ikkam ima tirim simirsi. Mi tariinanin siya ina nwowin mi Adi Komii siir dimin taeminim ta mi kwiruwa siya sairar mirii digi iskiyin, ini siyar yanaakinkii haiginiuin. ¹¹ Mi wim ti hiriinan kwoin iirar timi aingwo, wim kīma ini naoni piunan ywowim kīmir biyan kwoin biyeyin yio bidi yaonamin mi siya wi kīmir swoki kiyopiyaokii rani. Nningaka. Kīma Krai Jisis saika bidi yamasukikinim mi krīma omwai di waiyayokiyokii, krīma Adi Komii siirsiiyar waiyaiyokiyokii.

¹² Mi hiriinanki niuwi, kīma ti dimin biyeyim simiirin kintimtinu. Mi kīma ti dimin biyeyim kīmir kwoin ieya tiram naingwowyim simiirin haimiisima kipi swoki kiwaki. ¹³ Mi kīma kīmir iga in minim dimin biye tiram kipi kiwaki. Nningaka. Mi kīma kīmir piu irkaka, Adi Komii siirarar hauugi iski, siya siyar nwoki kigairao irkakim mi krīmirin siyū miyik tiramin wi siyar nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi wim kīma ini naoni piunan ywowim, kīmir Adi Komii siyar hidninsiin idwokin ie hirankin. Mi kīma, kīmir piu irkaka siirarar hauugi iski. ¹⁴ Kīmirin nu tiran dimin biyeyim sima kipi swoki ipiyaokii. Nningaka. Dimusi rani, kīma siyū komii siir siyūin siir aowa nwo rani. Nningaka. Kīma wi Adi Komii krīmir Wanin siir naingwoyimiyaoka sair aowar nwoyokiyokikaeyami inokinokin mi dimin biyeyim wi krīmir niyopakaiyū rani. Nningaka. Iriig.

Krīma siyū miyik imiir sibgu ap

¹⁵ Mi krīma pi dimu tiri, ha? Mi krīma siyū komii siir haiburgi mi krīma Adi Komii siir naingwoyimiyaoka sair aowa nwowi mi krīma dimin biyeyim wi hiriirar pi tiryokiyokikaeyamin, aniya? Nningaki, nningaka! ¹⁶ Kīra ti dimin iir bidi yinokninkin kinin. Mi iya kīma inkam nwirnyam kiwakiiyim mi siya miriiyam mi kīmir kouwin pi kou siyar mi owi mi kīma siirar timi wakaeyokna mirii mi kīma dimin biye imiiram kiwaki mi kīmir kouwin wi simar mi owi mi wim kīma wi simiiramar mi mirii. Mi kīma Adi Komii saika aru aru ha nwokii mi kīma ha natisir whaowae kaiyūwi mi kīma wi hindara kigugu iuguski. Mi Adi Komii siya ini kīmir kou nwowin mi kīma wi siiram mirii mi siir whwonkam idain kīma wi dimin whirki kimbu rani. Mi kīma wi omwaiyar waiyayokiyokikaeyami. ¹⁷ Biya kīmir kouwin dimin biye imar nwokin. Mi tariinanin

kima Adi Komii siirin boin wadie prasae kipi nwoki. Dimusi rani, ti dimin hiriinanin siyar diguguskikim mi tariinanin kima yayim sima boinmimauuwim Jisis Kraiis siirim simiir wakaeyokna, simiir bidi wakaenonkworinuwim. ¹⁸ Mi iya kima dimin biyie sair inar niki owa mi Adi Komii siya kimiirin sairar nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kima ini siyu miyikin Adi Komii siirin dimin whirki kumbu karam nwowin, ini siir nwowim. ¹⁹ Kara kimiiram in iki yai boskwonauwanim simiir boinam bi nitkin. Dimusi rani, kima Adi Komii siir digworaekwowim simiir bi ninomokninkin digim. Mi biya kima niki kiwakiya mi kimiir iga ini hinda tinda iki okwokiyim. Ti siyu biyie hiniinim sim tiram, hii nanae mi hii tauae mi iki siyu bibiyie nhir ikim. Mi ti hiriinan siyuin, kima mi kiwaki mi kimiir iga ininim wi dimin miyik miyikim simiirar tiri.

²⁰ Mi biya kimiirin dimin biyie imar niyopakaiyuwa mi wim kima rirmiya bi nwokim siyu miyikin siir aowa. Nngaka. ²¹ Mi biya ti digworaekwo biyie biyeyim kima niki tirakaiuwim mi tariinanin kima ini nididgak swoki amwoiim. Mi ti digworaekwo hiniinim sima kimiir bidi whinkinsiis haiginuwim, aniya? Nngaka. Yim ti hiriinan siyu bibiyeyim yim sima, kima kigugu iuguskiyanim. ²² Mi iya dimin biyeyim sima kimiir kou nwowa mi tariinanin kimiirin Adi Komii siyar nanmaiwarkainakim. Mi ini mi owin, kima siir aowa mi owim. Mi hiriinan ha mi owi, kima wi saikar nongwomamair aekiyami inokininokin. ²³ Mi kima dimin biyeyim simiiram kiwaki, siyu biyie kima tiram mi mhoiya kima wi dimu dimin haii, ha? Tiriiginim, yim kimiir swoki onkwobumbuninkin iuguskii, Adi Komii siya ti inigak nwoyokiyokiiya sairin hindara priihauugikin iikamim yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiyim mi saika nitinakiuwim. Iriig.

7

Mhi wini siyugin

¹ Ti akamim, kima siyupai siyupaiyim bidiyar yinokninkin digim. Mi ti yayim kara mi boinmimauuwim kima simiirin bidi mi inokninkinim. Mi iikam kimiir kouwin ini siyu komii siyar yowiskiyin mi siya kimiirin wi nokpaoki rani. Nngaka. Wi kimar naobudgi. ² Kara boiniyo yai kwira pi kimiir boini siyu komiiyin yo hiniina boinkin, iya wig sair kam in omwaiyar niki waiyaeyin mi saeya siyakar dwo. Mi iya siya naonami mi ti siyu komii siir siyuin sairin wi siya nikidu rani. Nngaka. ³ Mi sair kam in ha niki owi mi saeya inkam nwirni piu ha nini owouwi mi siyu komii siya ha boinkin, ta wig hiriinana ya kam nwiruwani wig rani. Nngaka. Mi iya sair kam ieya naonami mi saeya kam nwirni piu ha nini owouwi yo ti hiriinan siyuin yo yai karamaeka. ⁴ Ti kariir akamim wim kima ini siyu hiriinanin kara nikri boinin ini siir hiriinan ywowin. Wim kima Kraiis saika namasukikinim mi ini paeyin hiniya nironinkin siya naonamin ini saika yinkin aonamnan ywowim. Mi wim kima ini naoni piunan ywowim mi ti siyu komii siir siyuin wi kimiir haiginikou rani. Mi wim kima ini Adi Komii siir yowim yipikin Jisis Kraiis siir hidninsiin idwowin ie hirankin. Mi wi hiriinan sairsiyar mirii siir mi miyik miyikim. ⁵ Biya krma, krimiir kwo in imiirar napkim mi ti siyu komiiyin dimin taeminim sim nikiduwim mi krimiir kwo in iirin siyar swoki kiyainamkin, siyu bibiyie tiramin. Mi mhoiya ti siyu biyeyin krma tirin, krimiirin wi siyar swoki onkwobumbuninkin haiginuwi mi krma wa kigugu iuguskii. ⁶ Mi iya krimiir kouwin ti siyu komii ieya nwowa mi krimiirin Adi Komii siyar ini anmaiwarkainaki. Mi krma hiriinana nwokiswo mi krma wi naoni piunan pi ywowin ti siyu komii siirsiyin. Mi ta Adi Komii siiram krma miriia, ya krma miriia biyan siyu komii siir yai aeya boinkiya ya sair hiriinan tani. Nngaka. Krma Adi Komii siiram in siyu win in siir mirii siir naeyu ieya boinkiyin. Iriig.

Dimin biyie saeya nonkwobumbuninkin haiginugin

⁷ Mi krɪma pɪ panɪn panɪna boɪni, ha? Mi krɪma wɪ hɪnɪna boɪni, siyɪu komiiyɪn, yɪo ɪni biyɛki biyɛ ywowɪn, iyɛ? Nɪngaka. Mi siyɪu komii siya krɪmiir nɪsiimauu karamkiswo dimɪnɪm siyɪu bibiyɛ tiriyɪm simiirɪn mi krɪma wɪ panɪna pɪ yɪnoknɪnkɪnɪn, pɪki hɪnɪn dimɪn ɪkɪm siyɪu biyɛ tiriyɪm mi pɪki hɪnɪn siyɪu ɪkɪn, siyɪu mɪiyɪk tiriyɪn, ha? Mi siyɪu komii siya krɪmiirɪn hɪnɪna boɪnkikiswo, kɪma inkam nwɪrni dimɪnam kɪpi kɪgmair mi krɪma wɪ panɪna pɪ yɪnoknɪnkɪnɪn. Tɪ dimɪnɪn, siya dimɪn biyɛki niuwi, ha? Krɪmiirɪn siyɪu komii siyar nɪsiimauugin. ⁸ Mi iya siyɪu Komii siya tɪ hɪriinan digworaekwowɪm simiir nikɪduwiyɪm, yɪm tɪriiginɪm yɪ krɪmiir nɪsiimauugin pɪki hɪnɪn dimɪn ɪkɪn siyɪu biyɛ tiriyɪn mi tɪ siyɪu biyɛ hɪriinanɪn. Kariir kwoɪnɪn, pɪ hindara nikwokwowi, dimɪnpai dimɪnpaiyɪm simiiram kɪgmairɪm. Mi siyɪu komii siya nwo karamkiswo mi kara wɪ ha di nɪnoknɪnkɪni, tɪriiginɪn yɪo dimɪn biyɛkɪn. Nɪngaka. ⁹ Biya karar nwowa kara tɪ siyɪu komiiyɪn siir haɪmɪisima bi swoki ɪnoknɪnkɪn mɪmɪnkɪn. Nɪngaka. Mi kara siyɪu komii siir siyɪu iir panɪnsi yɪnoknɪnkɪnsi mi mhoiia siyɪu komiiyɪn ha nɪmbiniyɪn mi karar wakaeyɪn mi tɪ nuan dimɪn biyɛ biyɛyɪm, kariir kwoɪnɪn ɪni simiiramar ikwokwonamɪn mi ɪni tɪ dimɪn biyɛyɪm ɪni simiiramar kɪgmairnamɪm. Mi kara ɪna nɪnoknɪnkɪnɪn kara siyɪu biyɛ bidi tɪrɪn mi kara wɪ kapi naowi. ¹⁰ Kɪma bidi yɪnoknɪnkɪnɪm tɪ siyɪu komiiyɪn Adi Komii siya hauugiyɪn, yɪo tɪriiginɪn siya mɪnam naingwokɪn wadie krɪma nwowam. Mi krɪmiir whɪnkɪnsiis haiginuwiwɪm yɪo tɪriiginɪn, yɪo kariir nɪsiimauugin, kara inkam pai rani, kara dimɪn biyɛ tɪrɪkɪn mi kara wɪ kapi naowi. ¹¹ Kariirɪn tɪ siyɪu komii ieya nɪkpɪtmaigin siyɪu biyɛ tɪramɪn mi ta dimɪn biyɛya kariirɪn wɪ saeyar boɪnmauugiyɪu aowi.

¹² Krɪma ɪna nɪnoknɪnkɪnɪm tɪ siyɪu komii siir yayɪm, yɪm dimɪn whɪrki bi kɪmbugɪm ɪni wadieki wadiekinar ywowɪm. Yɪm Adi Komii siyar hauugikɪm. ¹³ Mi hɪriinankiswo tɪ siyɪu mɪiyɪkɪn kariirɪn wɪ siya boɪnmauugiyɪu aowi, aniya? Nɪngaka. Dimɪn biyɛ saeya tɪrɪkɪn mi kara siyɪu biyɛ saier siyɪumwokɪsiyɪumwoɪm wɪ siir nwoki sibgu ɪnoknɪnkɪnɪm. Iriig.

Krɪmiirɪn dimɪn biyɛ saeya nonkwonɪnwomwɪrɪnkɪnkɪn.

¹⁴ Krɪma bidi yɪnoknɪnkɪnɪm siyɪu komii iirɪn Adi Komii siir naeyɪu ieya hauugin Moses siirɪn, siya wɪnkɪyam. Mi hɪriinankɪ niuwi mi tɪ siyɪu komiiyɪn wɪ dimɪn whɪrki kɪmbu rani. Adi Komii siir hɪriinan mi an tari ɪni inkamɪn hindara sipɪmiyokaeyamiyɪn ɪni siir hɪriinan ywowɪn. Mi kariir kouwɪn ɪni dimɪn biyɛ saeya ywowɪn mi kara wɪ tɪ siyɪu ɪmiir nap rani. Nɪngaka. ¹⁵ Kara bi nɪnoknɪnkɪnkɪn tɪ siyɪu hɪriinanɪn kara tɪrɪn. Mi tɪ dimɪn mɪiyɪkɪm kara tɪram naingwowɪm mi kara pɪ tɪr tani. Nɪngaka. Kaimwoka, tɪ siyɪu biyɛyɪm kara tɪram naingwo karamae nwowiyɪm, kara simiirɪn pa tɪri. ¹⁶ Mi iya siyɪuɪn kara tɪram naingwo karamae nwowiyɪn, kara siir tiriyɪm, yɪo tɪriiginɪn siyɪu komii siya kariirɪn siyɪu wadiekiwadie iirar nɪsiimauugin ¹⁷ Mi tariinanɪn kara ɪni haɪni yɪnoknɪnkɪnkɪyɪn tɪ hɪriinan siyɪuɪn karar bi tɪrɪkɪn. Nɪngaka. Yɪo dimɪn biyɛya kariir kwoɪnau nwokaiya saeya nɪpiyaokɪigin tɪ siyɪu iir tɪram. ¹⁸ Kara bidi yɪnoknɪnkɪnkɪyɪn, tɪ kariir kwoɪnɪn, kariirɪn wɪ siya nɪkpɪtmai rani, siyɪu mɪiyɪk tɪramɪn. Nɪngaka. Kariir kwoɪnɪn siyɪu mɪiyɪk tɪramɪn ɪna naingwowɪn mi kara hɪriinan tɪrɪm wɪ dig nwo rani. ¹⁹ Kaimwoka, siyɪu mɪiyɪkɪn kara tɪram naingwowiyɪn, kara siir tɪrɪm pɪ dig nwo rani. Mi siyɪu biyɛyɪn kara tɪram naingwo karamae nwowiyɪn mi kara siirɪn pa tɪri. ²⁰ Tɪ siyɪu biyɛyɪn kara tɪram naingwo karam nwowiyɪn mi kara siirɪn pa tɪri. Yɪo tɪriiginɪn karar bi tɪrɪkɪn. Nɪngaka. Dimɪn biyɛya kariir kwoɪnau nwokaiya, kariirɪn saeya hopmɪmɪn tɪrɪkɪn. ²¹ Kara bidi kɪgin, tɪ hɪriinan siyɪuɪn ɪni kariir tɪr nwowɪn. Kara siyɪu mɪiyɪk tɪramɪn ɪna naingwowɪn mi tɪ dimɪn biyɛya kariir kwoɪnau nwokaiya saeya kariirɪn kinɪrɪkɪn tani. Nɪngaka. ²² Kaimwoka, kariir kwoɪnɪn Adi Komii siir siyɪu mɪiyɪk iiramɪn, ɪni maigɪmaigɪa nwowɪn. ²³ Kara bidi yɪnoknɪnkɪnɪn, tɪ kariir kwoɪnau nwokaiyɪn siyɪuɪn yɪo ɪni sa ywowɪn yɪo Adi Komii siir siyɪu mɪiyɪkɪn ɪo saika nwowikɪn. Mi Kariirɪn pɪ sowar nɪnki ankii. Mi tɪ siyɪu biyɛyɪn kariir kou nwowɪn kariirɪn pɪ

siyar kiyɔpsɔbgi haiginɔuwi. ²⁴ Kara inkam paii rani mi kariir kwoinin whwokwoka bi nwowikin mi kara maigimaigra bi nwowikin kariir pɔua ini paenan yiiwhirida. Mi kariirin wi nhinga kinsis haiginɔuwi ti kwoinin kariir nikpitmaiiyin, siyu biye tiram siirsiyin, ha? ²⁵ Kara Adi Komii krimiir Wanin siir boin maigimaigraei Jisis Kraiis siirin krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya nikropkikin, kariir nanmaiwarkainam, siya kariirin minam nanmaiwarkainakin, ti kwoin biyeyin kariir kwoinawu nwokaiyin siir huikmaigiyim. Mi kariir kwoin komiiyin Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim tiri. Mi ii nhirim ti dimin biyeyim kariir kwoinawu nwokaiyim, kariirin pi siyar mi ikpitmai ti nuan digworaekwowim simiir tiram. Iriig.

8

Krais siya haiyoprimdiyumiigikim krimiir dimin biyeyim. Mi krimiirin Adi Komii siir naeyiun siyar swoki hauu.

¹ Mi ta sairsika iikamim yipiki Jisis Kraiis saika namasukikinim, yim wi yaigak wara nwo rani mi wi nonkwobumbuninkan tani, dimin biyeyim krɔma tirim simiirsiyin. Niingaka. ² Dimusi rani, kara tariinanin Kraiis Jisis siirgin, kariirin dimin biyeyim mi naoni siyu ikin, siir hiranki siya nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kara ti siyu hiriinanam simiir swoki o rani. Niingaka. Kariirin Adi Komii siir naeyiun siya bidi hauuwɔn siyu miyikin mi kwoin budin omwai waiya yokiyokiiyin siirin. ³ Mi ti krimiir kwoin biye hiriinanin, Adi Komii siir siyu komiiyin krimiirin wi iikam miyik siya nokwo haiginɔu rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya siir yinisim iir asi nikropkikin nua tiriirin. Mi siya ini krimiir hiriinanar yauuni oniyin, krimiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam Adi Komii sasar nonkwobumbuninkan ta siya naonama mi ini ta saeyar yokworɔpukimaigiya dimin biye sair kirie aiirin. ⁴ Mi siya hiriinan minsi tirkin, yipiki iikamkim krimiir kwoin biye iir nap karam nwowim mi krɔma wi Adi Komii siir naeyiun siir kwoin iirarar nwoki apim. Mi krɔma hiriinan tiri mi krɔma wi kirie kakar nwowi siyu komii siir yai imiisiyin. ⁵ Mi iikamim kwoin biye siir kwoin iir napiyokiyokiiyim mi simiirin ini ti kwoin biye ieyar kigirkakin. Mi iikamim Adi Komii siir naeyiun siir yai aiir wakaeyokna apiyokiyokiiyim yim simiirin wi Adi Komii siir naeyiun ieyar kigirkak iskiyin. ⁶ Mi iikamim bidinan siyu biye iiram naingwokwowyim siir napam mi yim ti iikam hiriinanim, yim wa naonami. Mi iikamim simiir kwoinim Adi Komii siir naeyiun, siir siyu iiram naingwokwo nanaeyin mi yo wi omwaiyar waiyayokiyokii. Mi siya wi irɔpar nongwomamair aekiyami Adi Komii saikan. ⁷ Mi iikamim bidinan siyu biyeyin siya kigirkakiyim yim ti hiriinan iikamim sima io Adi Komii saika nwoyokiyokiiyim. Yim sima Adi Komii siir siyu iir napim pi boriisopi. Mi sima kiriekaki waeyo siir siyu iir paninsi yapsi. ⁸ Mi ti hiriinan iikamim simiir biyan kwoin biye iirar napiyim mi Adi Komii siya wi simiiram maigimaigra rani. Niingaka.

⁹ Mi iikam kɔma tariinanin biyan kwoin biyeyin siir nwo rani. Niingaka. Tariinanin kɔma ini Adi Komii siir naeyiun kɔmiir kwoinawu nwokaiyin, ini siir kwoin iir napim. Yo tiriiginin simiir kwoinin ini hanin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi yipikin Jisis Kraiis siir naeyiugin nwo karam nwowin, siir kwoinawu yo ti hiriinan inkamin yo siir tani. ¹⁰ Mi Jisis Kraiis siya kimika nwowi mi kɔma saika namasukikini mi kɔmiir pɔua saeya wa naoki wɔndi. Adam siir dimin biyeyim simiirsi mi kɔmiir kwoin budin yo wi omwaiyar waiyayokiyokii, iya Adi Komii siya kɔmiir dapikiuwi, siir whwonkam idain dimin whirki kimbu kamaeyin. ¹¹ Biya Jisis Kraiis siya naonama siirin Adi Komii siir naeyiun siyar swoki hidninsiin idwoki ie hirankin. Mi siir naeyiun kɔmiir kwoinbudnau kwirii idwokaii mi kɔmiir pɔua ha naonami mi kɔmiir kwoinbud iirin wi siir naeyiun ieyar nwowaiginɔuwi omwai waiyayokiyokiiyam.

¹² Ti nomiiyauwim krɔma dimininim Adi Komii siir naeyiun ieya boinmimauuwim siyu miyikim simiir sibgu wakaeyokna ap. Krɔma iki siyu biyeyim krimiir kwoinawu

nwokaiyım sımıir kipi nap. Yım tiriiginım krıma sımıirın digumii haimriiyugi. Yıo ini dimının krıma prıihaiiyın mı ini siir niyopkiyiuni hının ywowın. ¹³ Mı kima kımıir kwoın biyeyın siir napi mı kima wı kımıi naokaowi. Mı kima Adi Komii saıka wı aru aru nwokiyami mı Adi Komii siir naeyuın siya wı digar nwowi, kımıir whınkınsiis haiginıuwım. Mı kımıir dimın biyeyım kımıir kwoınau nwokaiyım, wı siya haiyoprimdiyumiigi. Mı kima wı omwai Adi Komii saıkar nwoki waiyayokiyoyım. ¹⁴ Mı ikamım Adi Komii krımiir Wanın siir naeyuın siir kignınkinkii, sımıir mhi kwoınau kwırıi idwokaiyam mı ti hiriinan ikamım yım wı Adi Komii siir yınisısım kın nwowi. ¹⁵ Mı Adi Komii siir naeyuın yipıkın, krımiiram nikropkiyın, krımiir mhi kwoınau, kwırıi idwokaiyam. Siya ta mhoıya Adi Komii siya nonkwobumbunıknı, krımiirın saıir boınıdidam bı nitkın. Nıngaka. Siya krımiirın siir yınisısımnan nauunı dirıraerarnıknı siir kirıeya krımiir whınkınsiis haiginıuwam. Mı krıma Adi Komii siiramın wı hınına nwoki ikıuwım, Adiyo! Adiyo! ¹⁶ Adi Komii siir naeyuın siyar hıurworwokaii krımiir kwoın iirın. Mı krıma pi hiri hiriıyar naıngwokwo kripkaii, krıma siir yınisımkim. ¹⁷ Mı krıma Adi Komii siir yınisım nwowi mı digworaekwo mııyık mııyıkım, siya nımbınım krımiiram siya wı krımiir warar mı inkın sıoitkın haiginıuwi. Mı ti digworaekwowım siya hauuwım Jısis Kraıs siir yım wı krımiir warar mı inkın hauuwi. Mı ikamım krımiir nonkwobunıknınam tiri, Kraıs siir nonkwobumbunıknınam sıma tira saıir hiriinan. Mı Kraıs siya mı krıma, krıma wı dimın mııyıkımııyık imiırar haii. Mı krımiirın wı siya hainan praprasi. Iriig.

Mhoıya krıma wı dimın mııyık mııyık imiıir haii. Mı krımiirın wı Adi Komii siya hainan praprasi.

¹⁸ Kaimwokıkaimwoka. Krıma bıdi yınoknıknım mı krıma ha bıdi mı hidgiyım, mhoıya Adi Komii siya krımiirın wı dimın mııyık mııyık imiıir nısiımauwı. Mı ti tariınan sıma nonkwobumbunıknı haiginıuwım krımiir, ya dimın komii rani. ¹⁹ Digworaekwo whiekakım Adi Komii siya nonkwokwowım ini hindara nikwokwowım. Sıma mınam nikwokwowi, Adi Komii siya, siir digworaekwo whiekakım, sımıir nısiımauwım yipıkın siir yınisımın siir. ²⁰ Digworaekwowım Adi Komii siya nonkwokwowım, sıma mııyıknan nwo rani. Dimusi rani, sımıirın Adi Komii siyar tirbugikın. Sıma, sıma bı nwokım, hiriinanın. Nıngaka. Adi Komii siyar tirkiyın mı sıma ini hiriıyar nwokripkaiyım mı Adi Komii siya mınam naıngwowi ikamım sıma nonkworınukripkaiyım sımıir naıngwo tıbmii aiirın. ²¹ Adi Komii siyar boınkıkım, digworaekwo whiekakım biyie nwowamın. Digworaekwo sıma, sıma bı tirbunakım, biyie nwowamın. Nıngaka. Krıma hiriıyar naıngwowi, ti digworaekwowım ti biyie nwokiyamım mhoıya sımıirın, wı Adi Komii siyar swoki grabı. Mı ti nuan digworaekwo biyie biyeyım wı sımıir nonkwo rani. Mı mhoıya sımıirın mı Adi Komii siir yınisım ikın, krımiirın wı dimın whırkın kımıbu rani. Nıngaka. ²² Krıma ina nınoknıknım digworaekwo whiekakım Adi Komii siya nonkwokwowım, sıma ha mı kımıpıısuwikım, wıga yınisım naokainaıya saıir hiriinan. Mı digworaekwo whiekakım, hiriıyar nınounıkiyım mı tariınanın ini hiriıyar mı inounıki kripkaiyım. ²³ Mı ti digworaekwowım Adi Komii siya nonkwokwowım sıma, sıma rani. Nıngaka. Nım krıma irıipi hiriinan Adi Komii siir naeyuın siir bıdiyar mı haiyın, dimın bııyanın Adi Komii siya prıihauuwın krımiir siir hiriinan. Mı nım krıma irıipi hiriinan ina mı inounıkiyım. Mı krıma Adi Komii siırıma nwowi, iıya siya krımiir dirıraerarki, siir yınisım nwowam mı krıma wı rırmııya nwokii mı krımiir pıua wı dimın whırkı kımıbu rani. Nıngaka. ²⁴ Mı ta krımiir nanmaiıwarkaina ya krımiir naıngwo tıbmii aeyar nanmaiıwarkainaka. Mı ta naıngwo tıbmııya ya hınınga, krıma hında niki kaowi dimın taemınım mhoıya nımbınıyanım krıma niki hai karamae nwowım sımıiram. Mı inkamın dimın nasae haıgiıyın, yıo siya dimın whıram bı swoki naıngwowıknı. Nıngaka. ²⁵ Mı dimının krıma kig karamae nwowıyın krıma siir haiyamın, hindara kao.

²⁶ Mi ti hiriinan siyiuin iya kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram saeya kirie nwo karam nwowi mi Adi Komii siir naeyiuin pa niti mi krimiirin pi siya nini kinsiis haiginuuni. Mi iya krma nhwo dimin whiram kwisboiniyim, Adi Komii siiram, krma ninokninkin tani siya pi panin panina namisi tiri. Mi iki kwoin ara krma pio, boiniyim krimiirin pi Adi Komii siir naeyiu ieyar hurworwokai iskii, Adi Komii siirin. ²⁷ Adi Komii siya inkami kwoin kigikin mi siya ina ninokninkin dimin siir naeyiu ieya tiriyin krimiir kwoinaw. Mi Adi Komii siir naeyiuin krimiiram pi siyar sriinanae iskii Adi Komii siiram mi sowa pi kwoin whuruwar nwokii.

²⁸ Krma bidi yinokninkinim digworaekwo whiekakim krimiir nimbiniyim simiirin pi Adi Komii siyar ninikiriimdiyiu haiginkii miyik nimbiamim. Yipikin siiram naingwokwonanaeyim simiir whinkinsiis haiginuwam. Mi yipikin krimiir nimbiniyim, dimin taeminim siya naingwowim simiir tiram mi krma siir kwoin iirar timi wakaeyokna ap. ²⁹ Iikamim Adi Komii siya nimbiniyim siir iikam nwowam krma ini siir yinisimin Jisis Kraisi ini siir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyiuin siya iikam krimiir yaowae adnan asi nwowi. ³⁰ Mi iikamim siya nimbiniyim mi ninokninkinim, mhoiya siir siyiu iir sibgu api mi siya wi krimiiram nikunaei siir siyiu iir napim. Mi nim krma siya nikugiiyim siir wakaeyokna apam mi krma siir whwonkam idain wi rirmiiyar nwowi mi nim krma wi siir yinisimnanar nwowi. Iriig

Adi Komii siir naingwokwowa wi krimiir haiburgig rani.

³¹ Mi hiriinankinuwi, Adi Komii siya krimiirsi nwowi mi iikam nhirim io krimaka nwowi sima wi digidiga nwowi krimiir niyopakaiyiuim, aniya? Nningaka. ³² Mi siya siir yinisimin siirin krimiiram nikropkiyim bi kisisirgin. Nningaka. Siya ini siirar mi ikropkiyin krimiir nanmaiwarkainaim mi takana ya mi komiiga siya digworaekwowim krimiir hauuwim tariinanin siir yinisimin wi dig nwo rani, nningaka siya wa hauuwi siir priihauugiyin krimiir siir hiriinan. ³³ Mi hiriinanki nuwi krimiirin wi nhinga boin huriiyiuwi yipikin Adi Komii siya nimbiniyim siir yinisim nwowamin, ha? Mi wi digar nwowi, nwrki hiriinan tirim, ha? Nningaka. Krimiirin Adi Komii siya boinkikin, dimin whirki kumbu karamaeyin. ³⁴ Mi krimiirin wi nhinga boini hinin, krma dimin biyie tiri iikamim mi krma wi maeyauwa paeki nuwiya wi saiir nami, ha? Wi Jisis Kraisi siya tir tani hiriinanin. Nningaka. Siya bidi yaowin. Mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo ie hirankar mi tariinanin siya ini Adi Komii siir ina inig miya nidwowin, maeyauwa inkam inig komiigakim sima nidwowiya saiir. Mi siya Adi Komii siiramini siir yinisimim krimiiram kwisboinin. ³⁵ Mi krimiirin Kraisi siir naingwobumbuwa saiir hirankin wi nhinga nispakii haii? Mi iya hiki krimiirim niti mi krimiir puim kimpipisuwi mi inkam nwrki krimiir diriraerar bumbuwi mi iya krma mhiigi mi aowi mi yuis minam mi whaowaei mi iya yayigi krimiir mi imbiyami mi krimiir nisomaowam tiri mi ti hiriinan digworaekwowim krimiirin Kraisi siir naingwokwowa saiir hiranki wi sima namisi ispakii haii, ha? Nningaka. ³⁶ Kaimwoka, ti hiriinan digworaekwowim krimiirin ha nimbiamikim yayim Yokwo Komii saeya boinim simiir hiriinan, krma kiriir iikam bidi ywowim. Mi inokinokin sima krimiir ninkin aeyokiyok isomsom aokaowama tirikim. Mi sima krimiirin ini sibsibim sima nisomsom aokaowiyim ini simiir hiriinan kigim.

³⁷ Mi ti digworaekwowim simiir kipi naingwo, yim dimin komii rani, Kraisi siya krimiirsi naingwokwonanaeikin. Mi inokinokin krimiirin simiir bi nwowamin Kraisi siya whindiraerar haiginuwikin. ³⁸ Ihi, kara ina naingwo tibmii kinnin krimiirin Adi Komii siir naingwokwowa saiir hirankin wi dimin whirki swoki ispakii hai rani. Nningaka. Mi naonami mi tari saeya, aniya? Mi tari irkak piu nwowiya saeya, aniya? Mi tari paekwosim sima, aniya? Mi tari nu tiran biyan kamim sima, ha? Mi tari digworaekwowim ti tariinan nwowim sima, aniya? Mi tari digworaekwowim mhoiya nimbiniyanim sima, aniya? Mi tari kiriepai kiriepai komii komiiyim sima? ³⁹ Mi tari digworaekwowim kou

nwowim sima, aniya? Mi tari digworaekwowim nu aoki aowanim sima, aniya? Mi tari iki digworaekwo nhirim sima? Mi ti hiriinan digworaekwo whiekakim sima nispacki haiyim Adi Komii siir naingwokwowa sair hiranki wi dig nwo rani. Nningaka. Krima ta naingwokwowa krimiir Yaowaeyin Krai Jisis siir hiranki haiga. Iriig.

9

Pol siya hik naingwoyimi yok prasae bi haigin Isrel simiir iikamim simiirsiyin.

¹ Kara Krai siir inkamkin mi kara yaimwo imiirar boini, kara kimiirin niksise yai boin tani. Adi Komii siir naeyuin kariirin siyar huirworwokai haiginuwi mi ti yayim kara boinmimauuim ti digworaekwo simiirim yim yaimwo imairgim. ² Kariir mhi kwoinim inokinokin Isrel simiir iikamim simiirsiyin nap ouu prasae bi kinikin. ³ Mi kara siyu kakiswo, kara ha naingwowi Krai siya kariirin wi digumii pi haimriiyugigin mi kariir igsoa wi siyar pi yokwokairiinain mi simiirin wi ta sairsiyar pi yanmai-warkainain mi kima kariir nomiyauim mi kariir piugin aka, kima wi Krai siir nwoki wakaeyokna apim. ⁴ Ti Isrelmi iikamim, Adi Komii krimiir Wanin siya kimiir bidi yimbingiyin, siir yinisisim nwowam mi dimin kirie krieyim paenan niyaeiyim kima bidi kigim. Mi siya siir siyu komiyyin siir siyuim kimiirar mi hauugin, siir wakaeyokna apamin. Mi kima bidiyar yinoknankinim siyuin siir inig iir sibgu hainaniyin Adi Komii siya bidi whinkinsiis haiginuwin mi wi siya mi nanmai-warkainaei. ⁵ Mi bidi bidinan inkam komii komiyyim inigakim, kimiir yidiwi wanwiyaeiyim, wim kima simiir yiniekim, iya siya nua tirii nitin mi siya ini nuan iikamim krimiir hiriinanar yauuni oniyin. Mi digworaekwo whiekakim ini siyar kigirkak iskiyim. Mi krima inokinokin Adi Komii siir inig iir hainan iski.

⁶ Kara ha bi boinkin digworaekwo whiekakim biya Adi Komii siya nimbingiyim, kimiiram wi tir tani. Nningaka. Mi Isrel kimiir iikam whiekakim Adi Komii siya hiriyar bi nimbini swokim siir isid kina nwowamin. Nningaka. ⁷ Whiekakim Ebrahim siir yiniekina rani. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yai aiiir bi wakaeyoknakim Adi Komii siya Ebrahim siirin hinina boinkikin, isidin Aisakni isidin siir hiranki nitim yim sima kimiir isidin, yipikin wi kara hauuwi, kariir digworaekwo whiekakim simiir mi iki nhirim yim wi nninga nwowi. ⁸ Ta yayia sair yaimwokiyaimwowa ya hininga, Ebrahim siir isidin siir yineyim, yim Adi Komii siir isid rani. Nningaka. Mi yinisisim Adi Komii siya nimbini Ebrahim siirgisiir nhekar nwowam siir isidin sima simairgim Ebrahim siirgisiir yinisisimim. ⁹ Mi Adi Komii siya Ebrahim siirin hinina yimbingi, mhoiia kariir wiga Sera saeya wi yinpiugak sapi nwowi mi saeya wi yinisisim yinkamiyin naokainaei.

¹⁰ Mi ta sasa rani. Nningaka. Rebeka sair yinisisim yinkamiyin nwisio yo iriipi hiriinan ad nwiruwaniyar yinisisimko. Krimiir brougae waibiyeyin Aisak siirgo. ¹¹ Mi yinisisim itmwoyino niki aokaina karamaeyar niki owo, Rebeka sair mhinou hirar niki okaiyo mi sowa dimin biye mi dimin wadie ha bi tirko. ¹² Mi Adi Komii siya Rebeka sair boin, kariir yinisisim yaowaeyin yo wi nomousimin siir aowa nwowi mi siya wi siiram mirii. Tiriiginin yo krimiir nisimauugin, Adi Komii siya siir kwoinkar nokmwain okwowikin inkamin siir yinisisim nwowamin. Mi siyuin inkamki tiriyin yo siir kwoin iir bi nikpitmaigin. Nningaka. ¹³ Yokwo Komii saeya hinina boinka, kariir kwoin komiyyin Jekop siiram nwokin mi siirin kara yimbin siya kariir yinisisim nwowim. Mi kara Iso siiram bi naingwokin mi siirin kara yikropki niimaua.

¹⁴ Mi krima wi panina boini? Mi tarii Adi Komii siya siyu miyik bi tirkin krima hiriinanar ti boin, aniya? Nningaka, nningakunga! ¹⁵ Adi Komii siya Moses siir boinki, yo kariirar kwoinkin, kara inkam nwirnsi mi aingwoyimi yoki mi siirin ha whinkinsiis haiginuwi. Yo kariirar kwoinkin, kara iikam imiir mi whinkinsiis haiginuwi. ¹⁶ Yo hiningingin, ti dimin hiriinanin, yo inkami kwoinki bi nwowikin miya siya miriia mi siyu miyikin siya napin siirsi. Nningaka. Yo Adi Komii siir naingwoyimi yoka sairar

diminkin, iikam imiir nikiunamin. ¹⁷ Yokwo Komii saeya hinina boinka Pero siirin nu Isip hiran inkam komiiyin nu kigriraowiyin, kara kariirin nu kigriraosan inkam komii asi nokmwın okwo haiginiugin mi ti hiriinan siirsi nokmwın okwo haiginiugin, sima kariir kirie aiir kigim. Mi kariir inigin omom omomin wi siir nwoki haigin idwokiyim. ¹⁸ Krıma dinokninkin Adi Komii siya inkam nwirni mi aingwoyimiyo siirar kwoinkin mi siya inkam nwirni mi okmwın antamiyiri, yo siirar kwoinkin siya siirin wi hiriyar mi okmwın antamiyiri. Iriig.

Adi Komii siya nonkwobumbuninkin haiginiuwa mi siya whinkinsiis haiginiuwa sowa.

¹⁹ Mi kimiir nwirkin kariirin hinina boini mi ta yaiya saeya kaimwokiniuwi mi Adi Komii siya hinina dimusi boinkin inkamin dimin biyie diriraerarin siirin, ha? Mi yipikin siir kwoin iir niriyyu boinanin, ha? Inkam nwir karamaeka. Nningaka. ²⁰ Mi yipiki inkamkin, Adi Komii siir yai aiir niriyyu boinanin, ha? Mi hau saeya inkamin saiir nonkwokwoin siirin wi ha boini, kira kariirin hiriinan dimusi nonkwokwokin, ha? ²¹ Mi inkamin hau nonkwokwowyin, siya nu haimiiyin pa haii mi siirin hauwo pi kwisa nonkwokwowi, kwira pi wadie sibgu nonkwokwowi mi ta wadie sibgu nonkwokwowa ya dimin miyik tiranka. Mi aka sibgu nonkwokwo karam nwowa, ya iki dimin biyie biyeyim sim tiranka. Yo ti hiriinan siya mi onkwokwowi, yo siirar kwoinkin.

²² Mi Adi Komii siya wi iriipa hiriinanar mi tiri. Yo siirar kwoinkin, siir io aiir kinwakigii, yipiki siya nimbiniim, iikam biyeyim simiir nonkwobumbuninkinam. Mi siya hiriinan minam tirkin, siir kirie aiir nisiimauugin iikam krimiirin mi siya krimiirin wi aisiima niki onkwobumbuninkin tani. Nningaka. ²³ Mi yo siya iriipi hiriinan siir kirie komiia mi siir dimin miyik miyikim simiir mi isiimauugin iikam imiirin. Mi siir naingwoyimyoka krimiirsi nwowa, krimiirin saeyar nimbingikin mi iriipa saeyar ninkiamasu haiginiugin, ti dimin miyik miyik siirim krimar nonkwokwo haiyam. Mi siya krimiirin maigimaigira asi nwowaiginiugin. ²⁴ Mi siya krimiir nhirmi bi nimbingin, ti dimin miyik miyik imiir haiyamin. Nningaka. Mi Juda iikam krıma mi Juda iikam tani ikim, krıma whiekakarın ti siir dimin miyik miyik imiirin wi hiriyar haiswowi. ²⁵ Mi yayim Adi Komii siya boinkiyim Hosaiya siir siya hinina winboinkikin,

iikamim biya kariir iikam nwo karam nwowim, mhoiia sima wi kariir iikam nwowi. Mi iikamim nu whiranki nitim, kara naingwobuna karam nwowim, mhoiia kara simiiramın wa naingwobunaei. ²⁶ Mi yai kwira Hosaiya siir yokwo aiir nwowa hinina boinka, mhoiia Juda iikamim wi sima boini, nu whiran iikamim simiir, wim kima Adi Komii siir iikam tani. Mi ti nu whiran iikamim mhoiia ti Adi Komiiyin kwoin budin omwai waiyayokiyiyin, simiirin wi kara nimbingi kariir iikam nwowam.

²⁷ Mi profet Aisaia siya Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii aiirin hinina winboinkikin Isrel simiir iikamim simiir nu hiranim, mhoiia Isrel simiir iikamim simiir yinneyim sima niyowi, wi yab siyinan nwowi. Mi Adi Komii siya ti iikam imiir wi hoimgak nanmaiwarkainanaowid rani. ²⁸ Mi Biyan Inkam Komiiyin siya yai wi hiriiriri boin tani, ti iikamim naingwo tibmii karam nwowiyim simiir nonkwobumbuninkinamin. Nningaka. Siya wi simiiram nwo rani. ²⁹ Biya Aisaia siya hinina winboinkikin mi Adi Komiiyin ninomor kouan sauwan kamim simiir kigirkakiyin siya Isrel krimiir iikamim simiirin nhirmi nokmwın onaowid karamae nwowi, krıma wi hindara kigugu uguskii. Mi nim wi om whiso Sodom Gomora so hinin tiri. Iriig.

Adi Komii siir yaiya Isrel simiirin saeya whinkinsiis haiginiugin.

³⁰ Mi krıma wi panina boini, ha? Krıma wi hinina boini, iikamim Juda iikam tani sima kwoin karamaekim minan mriiyim Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowim. Nningaka. Sima naingwo tibmiya Adi Komii siya simiirin sairsiyar nikiuwi dimin whirki kimbu karamaeyin. ³¹ Isrel simiir iikamim yipiki Adi Komii siya nimbiniim, siir iikam nwowam, yim minan siyu komii siir siyu iir napam

mirii. Adi Komii siya wɛ simiir nwoki ikɛuim dimin whirki kimbu karamae iikam mi sima wɛ dig nwo rani. Mi Adi Komii siya wɛ digumii simiir haimriiyugi. Siya simiirin wɛ dimin whirki kimbu karamae iikam nikiu rani. Nɛngaka. ³² Dimusika minsika, sima siir yai aair bi naingwo tibmiigim, sima miinan minam mirii minan simar primirii haiyim. Mi Adi Komii siya simiirin digumii asi haimriiyugin mi siya simiirin dimin whirki kimbu karamae panɛnsi yikiusi. Sima Kraisiiram bi naingwokim mi sima siir bi mi wakaeyoknakim. Mi sima ini inkamin siiyaki haingiiyin mi ha nhinikaigaiyamiiyin, ini siir hiriinan ywowin. ³³ Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hinina boinkika,

kima wakae, kara Adi Komii mi inkam nwirin wɛ kara nokmwɛn ohaiginiuwi siya kirieni hanin om Saion hir. Mi iikamim yipiki naingwo tibmii karamae nwowim, simiirin wɛ siya nonkwobumbuninkini. Mi sima wɛ inkamin siiyaki haingiiyin mi ha nhinikaigaiyamiiyin wɛ siir hiriinan nwowi. Mi yipiki siir yai aairim naingwo tibmiiyim sima wɛ maigimaigra siiram nwowi mi simiirin wɛ siyar whinkansiis haiginiuwi. Iriig.

10

Isrel sima Adi Komii siir siyu miyik iir bi napkim.

¹ Ti akamim kariir kwoin komiiyin ha naingwowi, wɛ Adi Komii krimiir Wanin siya nanmaiwarkinaei. Isrel simiir iikamim digumii siyu biyeyim sima tirin siir haimriiyugigim simiirin wɛ Adi Komii siya swoki anmaiwarkinaei mi kara inokinokin Adi Komii siiram saiar kwisboinikin. ² Kara simiir bidi yinokninkinin mi kara kimiir asi boininkigikin, sima ini Adi Komii siir siyu iir napama mininkinkripkaiyim. Mi sima ninokninkin miyik karamaeka dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim sima napam. ³ Mi sima pi whaowaekim dimin taeminim, Adi siya diriraerarkiiyim simiir. Mi Adi Komii siya wɛ krimiir nwoki ikɛuwim dimin whirki kimbu karamae iikam. Mi sima simiir siyu iirar napkim. Mi minan simamar mriinakim. Mi sima Adi Komii siir aowa bi nwokim. Mi Adi Komii siya simiirin dimin whirki kimbukaram panɛnsi yikiusi. ⁴ Mi iya Kraisiya nita, siyu komii siirin, ini inkam igsop nokwokairinani hanin ikin ini siyar yauni okwokairinaniyin. Mi tiriiginin yo ina digiiyin. Mi yipiki Kraisi siir yai aairam naingwo tibmiiyim simiirin wɛ Adi Komii siya nikiuwi dimin whirki kimbu karamae.

Nanmaiwarkaina ya omkak krimiiraira

⁵ Mi Moses siya winboinkiya yaiya siyu komii siira, iikamim simiiram, siya min winboinkikin, iikamim siir sibgu apim. Mi Adi Komii siya simiirin wɛ dimin whirki kimbu karam hiriinansi nikiuwim. Mi yipiki siyu komii siir siyu iir sibgu naingwo tibmiiyim, mhoiia sima wɛ omwaiyar waiyayokiyokii Adi Komii saikain. ⁶ Yo hiningin, Moses siya hinina winboinkikin, iikamim sima Adi Komii siir whwonkam idain wɛ dimin whirki kimbu karamae panina nwowi. Mi siyuin Kraisi siir yai aairam naingwo tibmiiyin sasargin siyuin Adi Komii siir whwonkam idan dimin whirki kimbu karam yo. Mi ta yaiya ya hinina boinkika, kima hinina kipi naingwo ninomor koua hiriirin wɛ nhinga nami Kraisi siir nikiunakiiyamim krimiiram? Jisis Kraisi siya bidiiyar yuuniyin. ⁷ Mi Krɛma hinina kipi mi boin, iikamim naokaowim simiir oma hiriirin wɛ nhinga nuunainami Kraisi siir nauuni ikunakiiyamim krimiiram Jisis Kraisi siya bidi yinsiin idwonamin ninomor hirankin. ⁸ Adi Komii Komii siir yaiya hinina boinkika. Adi siir yaiya ini kimiir kingiingikingiin waraurar nwowa. Mi saeya kimiir mhi kwoinau waraurar nwoka mi kima ta yai aairin ina boinkiiyim. Mi ta yaiya krɛma boinkiya saiar yaimwokiyaimewowa ya hininga, kima Jisis Kraisi siiram daingwo tibmii. ⁹ Mi kira iikam nhirmaka hinina boini, Jisis Kraisi siya kariir Biyan Inkam Komiiyin mi kira ha naingwo tibmiikikini, ta Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowa Jisis Kraisi siirin ie hirankin mi kiriirin wɛ Adi Komii siyar nanmaiwarkinaei. ¹⁰ Mi krimiir kwoinim

Krais siir dimin taeminim simiiram naingwo tibmiikikini mi krīma ta krīma mi aingwo tibmiikikina saiirin ha mi boinankigii mi Adi Komii siya krīmiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi mi krīmiirin wi siya nanmaiwarkainaei. ¹¹ Yokwo Komii saeya ti dimin iirin hinina boinkin mi iikamim siiram naingwo tibmiikikiniyim sima wi hikak nwo rani. ¹² Ta yaiya Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim, hinda tindanim, ti nu iirar nwoirkakim, krīmiirar boinkika. Mi krīma whiekakarın Adi Komii siir whwonkam idain ini hirii hiriinankinar ywowim. Adi Komii siya krīmiir whiekakniyar Adi Komiiyin. Mi ini mi owin iikam whiekakim, yipiki siiram kauwok boinim, simiirin wi siya whinkinsiis haiginuwi mi dimin miyik miyikim wi siyar hauu haiginuwi. ¹³ Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya hinina boinkika, iikamim Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir dapikiuwim simiirin wi siya nanmaiwarkainaei.

¹⁴ Mi sima siiramın wi panina kauwok boini, sima siiram naingwo tibmiikikin karamae nwowi, ha? Mi sima siiramın wi panina mi naingwo tibmiikikini, sima siir yai aiir wakae karam nwowi, ha? Mi iikamim sima siirin simiir boinmimauu karam nwowi mi sima wi panina wakaei, ha? ¹⁵ Mi Adi Komii siya siir iikam imiir nikropki karam nwokiswo siir yai aiir boinmimauuam mi sima wi panina wakaei, ha? Yio ti hinin siyuin miyik rani. Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya iikam imiirin hinina boinka. Iikamim yipiki Krais siir yai win kibieya saiir boinmimauuim, yim iikam bimbuiwi rani. ¹⁶ Mi Isrel simiir iikam whiekakim Krais siir yai win kibiya saiiram bi naingwo tibmiikikinkim. Isaia profet inkamın siya hinina winboinkikin, Biyan Inkam Komii, iikam hoingak rani, krīmiir yai naingwo tibmiikikiniyim mi iki nhirim yim ini ninga ywowim. ¹⁷ Minsika, ti iikamim sima Krais siir yai aiirim whisarii bi naingwo tibmiikikinkim sima ta yai aiir bidi wakaeyim. Ta yaiya sima saiirin whisarii bi wakaekim, saiirin iikam imar boinmimauuwamkim simiirin. Mi sima asi wakaekim saiirin.

¹⁸ Tariigina kara pi kimiir srii, Isrel simiir iikamim sima ta Krais siir yai win kibiya saiir bidi wakaeyim, aniya? Iki, sima bidiyar wakaeyim. Adi Komii siir yaiya yokwo Sam hir nwowa saeya hinina boinka, ta yai win kibiya iikam ima bidi yapboinmimauuwa, hinda tindan maeyauim Isrel simiir iikam ima nwowim simiirin.

¹⁹ Mi kara kimiirin pi dimin whirin siir swoki kwasriigi, kimiir kwoinin ha naingwowi, Isrel simiir iikamim sima whaowaekim ta yai aiir bi ninokninkinkim, aniya? Ningaki, ningakinga sima bidiyar yinokninkinim. Moses siya bi ti Isrel simiir dimin taeminim simiir winboinkiyin siya hinina winboinkikin,

Adi Komii kara, kara wi iikamim maeyau nhiranim inig komii karamaeyim, wi simiir haii. Mi yim sima kariir dimin taeminim simiir bi ninokninkinkim. Mi kimiirin wi kara kiyopsibgikikaigiki mi kima wi kigmair prasae kin tani, dimin taeminim kara tirim simiiramın.

²⁰ Mi Aisaia, profet inkamın siya bi kaorarao boinkin, iikamim Juda iikam tani simiirin. Siya hinina boinkin, Adi Komii siir yai aiirin, iikamim minan kariiram mirii karamae nwowim, yim sima kariir bidi yakigniyim. Mi iikamim kariiram srii karamae nwowim iikam nhirmi, kara simiir hiriirin bidiyar mi imbiyamın.

²¹ Mi profet inkamın Aisaia siya Isrel simiir iikam imiirin hinina boinkikin Adi Komii siir yai aiirin, ii kasakasa rani, namkiyim, kara simiiram nikiu kinkina nanaeyim, kariir wakaeyokna apim. Mi sima ini boriisopim mi kariirin sima digiumii haimriiyugig mi sima kariir yai aiir bi wakaeyoknakim. Mi sima ini yantamyiriyir kinim. Iriig.

11

Adi Komii siya Isrel simiir iikamim simiirsi naingwobumbugin.

¹ Kara kimiir sriyam tiri, kima hriiyar naingwowi, Adi Komii krimiir Wanin siya siir isidin Isrel simiir iikam imiirin digiumii bidi haimriiyiugin, aniya? Nningaki, nningakinga. Mi an kararın Isrel inkamaigin. Abraham siya kariirar brougaekin mi an kara Bensamini isidin siir hirankin. ² Adi Komii siya siir iikamim bidi bidiniya siyar nimbingiyim, simiirin digiumii bi haimriiyiugin. Mi kima bidi yinokninkinim yaiya profet Ilaija siya kwisboinkiya Adi siiram Yokwo Komii hir nwowa Isrel simiir iikamim simiiram, siya hinina kwisboinkikin, ³ Biyan Inkam Komii, kariir profet inkamim Isrel sima bidi yisomsom aokaokiyim. Mi hiyim wraisu Adi Komii siiram ninkin imiiaeyia yim iriipi hiriinan sima bidi mi inikinhimnhingiyim. Mi kanakanar nwowi mi sima kariiram hansiri, kariir nisomaowam. ⁴ Mi Adi Komii siya siirin panin yaiya sae yowarki boinki, ha? Siya ha boinkikin. Nningaka. Kariir iikam 7,000nim, yim ina nwokripkaiyim kariir yai aiarar wakaeyoknarpkaiyim kara simiirin digiumii bi haimriiyiugin. Mi sima Bal simiir niksise diminin uruwai siyaowaini hanin igak siiram bi nakaiswaekin. Nningaka. ⁵ Mi iriipa hiriinan, tariinanin isid haimii whirin ina mi owin, Adi Komii siya nimbinin siya simiirsi naingwobumbugin. ⁶ Adi Komii siya simiir nimbinin siya simiirin whisarii bi nimbingin, siya simiirsi naingwobumbugin. Siya simiir miyiyim sima miriyyim simiirsi bi nimbingin. Nningaka. Mi Adi Komii siya miyiyim sima miriyyim simiirsi nimbingiswo mi ta siir naingwobumbuwa wi opa pi kimaiyin.

⁷ Mi krima wi panina boini? Ti diminin Isrelmi iikamim minan sima napmiriyyin, siyiu komii siir siyiu iir napam sima siir bi haigin. Mi iikamim Adi Komii siyar naingwobumbuim mi ha nimbinim siir iikam nwowam, sima simaigin ti dimin imiir haiyan iikamim. Mi iki iikam nhirim, yim simiir kwoinim Adi Komii siyar tirkikin mi sima ini kwoinam yaowhaeyiim, siir siyiu iir napim. ⁸ Yokwo Komii saeya boina sair hiriinan,

simiir kwoinin Adi Komii siya bidi tirkiyin mi sima ini kwoin kamae ywowim. Mi diminin sima kigiyim, sima siiram kig naingwo tibmii kinim pi boriisopi. Mi diminin sima wakaeyin, sima siiram naingwo tibmii kinim pi mi boriisopi. Mi biya sima nwowa, hriiyar nwoyokiyokinaniyin mi ini tariinanar yadigniyin.

⁹ Adi Komii siir yaiya Devid siya winboinkiya ya hinina, sima Adi Komii siirin bidi yaingwo owouugikim mi sima ini yaewou nikwo aeyim inantonanamim. Mi tariigina ya ini uridin krima huridkikaiyyin huwam ini siir hiriinan ywowa. Mi simiirin ha kiyiskaii mi simiirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii.

¹⁰ Sima inkam nhwokwisaenan dwokiyam, sima kipi nanaokigimokaeyam. Mi sima inkamin dimin hikak haiyyin mi ha hugraknainamiyyin, siir hiriinan dwo. Mi simiir dimin biyeyim, simiirin wi hiriinanar timi kikin hugrak haiginu.

¹¹ Mi kara kimiirin pa swoki sriigi, kima ha naingwowi, ti Isrel simiir iikamim sima bidi yonkwobumbuninkin iuguskiyim, aniya? Nningaki, nningakinga. Mi sima Krai siir yai aiar bi wakaeyoknakim mi ta hiriinan sairsi whinkinsiis haiginugun Adi Komii siya iki Juda iikam tani simiir nanmaiwarkainam. Mi Isrel simiirin wi Adi Komii siya minki mi sima wi io whwonkam Juda inkam tani simiir nanaowi. Dimusi rani, siya dimin miyyik simiir hauugin. ¹² Mi siyiu biyeyim sima tiriyin, Adi Komii siirin simar huyarmai mi siya iki iikamim Juda iikam tani simiirin dimin miyyik asi hauuwi. Mi Isrel simiir iikamim sima Adi Komii siir dimin miyyik miyyikim, simiirin ini yimiyyiuwim mi Adi Komii siya ti dimin miyyik miyyikim iki iikam nhirim sim asi hauugikin. Mi mhoiya Isrel simiir iikamim sima Krai siiram swoki haiyug naingwonanii mi ti dimin miyyik miyyikim wi Juda iikamim ti nu iirar nwoirkakim hinda tinda wi simiir whinkinsiis haiginuwi.

Adi Komii siya Juda iikam tani simiir nanmaiwarkainakim.

¹³ Mi tariinanin kara ti iikam Juda iikamim tani, tisi yai kimiir nini boinmimauniyyin. Kara aposel inkamkin, kariirin Adi Komii siya nikropkikin ti iikamim Juda iikam tani,

kimiiram. Mi ta miya kara miriyya kara sairamin maingimairga komii asi nwowi. ¹⁴ Mi iya kara hiriinan tirin mi kariir isidin Isrel sima wi whwokwoka nwo rani. Sima wi dimin miyik miyikim Adi Komii siya hauuwim iki iikam nhirim sim, hiuyirmaii. Mi kara Juda simiir iikam nhirim wi ti hiriinan siyu iirsi nanmaiwarkanaei. ¹⁵ Adi Komii siya wi iikamim Juda iikam tani simiiram kiwakii, saika nongwomamae aeyam. Dimusi rani, siya Isrel simiir isidin, siirin digumii bidi haimriiyugigin. Mi mhoiyya iya siya simiir swoki ikunaei siiram swoki itim, ya wi dimin miyiki miyiknan nwowi, inkamin ieyanki swoki insiin idwowyin mi omwai ha waiyaeiyin siir hiriinan.

¹⁶ Mi inkamin paemiyim Adi Komii siir nikiumauuwi mi iki siir kwiya kwiyaam mi siir kwoim mi siir nidim, yim iripi hiriinan siirara kinaingim. Mi Ebrahim siya mi profet inkam miyik miyik ikim, sima Adi Komii siir yinisisim nwowi, mhoiyya simiir isidim simiir yineyem wi iripi hiriinan siir yinisisimar mi owi. ¹⁷ Mi Adi Komii siya ibin inkamki nonkwo nankaiyin, siir kwiya wai imiir nikrip haii mi siya ibin sasa nikii whakiyin siir kwiya ha mi ikrip haii mi simiirin wi iripa nitimrwaku widgii. Mi sima kirie wi sima simar swoki inhai anainaiei. Mi Juda iikamim yim ini ibin inkamki nonkwo inkiniyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi Juda iikam tani yim ini ibin sasa nikiiwhakiyin, ini siir hiriinan ywowim. Mi kima isid whisairin ini iripar yitinakuim, ti pae wiso sowiir hiriinan. Mi wim kima ini ta paeyakwiya waiya ini saiir igsop aiir nokwokairiinan ywowin. Mi wim kima opa pi siir mi imiirsiyar mi haii. Mi Juda iikam tani kima kirie pi Juda iikamim simiirsiya mi haii. ¹⁸ Mi kima hiriinan nwowi mi kima wi ha kipi naingwo, Juda iikamim simiir kouin ini kima ywowim, yipiki ti paeyakwiyam wainamim Adi Komii siya nikrip haiiyim simiir hiriinan. Mi kima hiriinan dimuam naingwowi, ha? Wim kima ini paeyakwiyanan ywowim mi Juda iikamim yim ini paeminan ywowim. Wim kima ini paeyakwiyanan ywowim mi kima wi dig nwo rani, pae siir mi imiir op hauuwim, paeyakwiya imiirin paemi ieyar kirie haiginiuwi.

¹⁹ Mi wim kima wi hinina boini, paeyakwiyam Adi Komii siya nikrip haiyim igsopa krima mi okwokairinaei yo ini mi owin. ²⁰ Ta yaiya, ya yaimwowaiga mi kima, kimasiyar mintirao ta sairsiyin. Simiirin Adi Komii siya nhinikriropkikim. Dimusi rani, sima siir yai aiir bi wakaena apkim. Mi simiir igsopa kima asi nokwokairiinanawidga, wim kima siir yai aiiram naingwo tibmii kangim. Mi kima, kimamar kipi naingwona, kima wi ti idid. Mi diminim kima naingwo tibmii kinim simiirsi ha timi mintirao. ²¹ Juda iikamim, yim ini paeyakwiya kinan ywowim mi Adi Komii siya simiirin wi hiriyyar kignankin okripkai rani. Nngaka. Simiirin wi siyar nikrimkripkii. Mi wim kima, wi ha kipi mi aingwo, Adi Komii siya krimiirin, wi hiriinan mi tir tani. Nngaka. ²² Adi Komii siya iikamim digumii siir haimriiyugigim, simiirsiyin naingwoyimyok karamaeka. Nngaka. Sima ini ibyakwiyaam Adi Komii siya nikrimkripkiyim ini simiir hiriinan ywowim, wim kima ini ibin sasa nikii whakiyin, siir kwiyaam ini simiir hiriinan ywowim. Mi kima siiram wakaeyokna apkripkai karam nwowi mi kima wi hiriyyar naingwowi, siya wi krimiir nhinikriropki rani mi wi krimiir nonkwobumbunankin iguski rani, aniya? ²³ Mi Juda iikamim sima swoki aingwo tibmii kani, Adi Komii siya wi digar nwowi, simiirin wi simiir naeyu imiirar swoki iyopkimkikiugii. ²⁴ Mi Juda iikam tani kima ini ibin sasa nikii whakin Adi Komii siya nikripkiyin, ini siir hiriinan ywowin. Adi Komii siya miriyya miya ya ini saikisar ywowa. Mi siya kimiirin ibin inkamki ninkinin, saikar yinkin iyopkikiu haiginiu. Mi Juda iikamim ini ti ibin inkamkin ninkinin ini siir hiriinan ywowin. Mi Adi Komii siya kimiirin Juda iikam tani hinin tiri, ya tariigina ya mi komii rani, Juda iikam simiir swoki ikunaei mi simiirin simiir maeyaugi maeyau imiirar swoki iyopkimkikiugii. Nngaka. Iriig

Adi Komii siya iikam whiekakim Juda iikamim simiirim mi Juda iikam tani ikim wi simiirar nanmaiwarkana swowi.

²⁵ Ti kariir akamim, kara ha naingwowi, ta yaiya saiir yaimwokiyaimwowim simiir ti sibgu inokninkin, biya inkamki sibgu ninokninkin karam nwowa, kara ha naingwowi kima ti diminin siirgisiiir ti inokninkin mi kara pi boriisopi, kima hinina naingwom digworaekwo whiekakim simiirin kimar yinokninkin iski. Nningaka. Adi Komii siya kiyopsibgi haiginuwi Isrel simiir iikamim simiir kwoin imiirin mi wi ta iya Juda iikam tani Adi Komii siya nimbiniin siir yinisisim nwowi, sima naingwo tibmii kinana wi saiirar nadigni. ²⁶ Mi mhoiia ti digworaekwo whiekakim sima digii mi Isrel simiir iikamim ha swoki amswowi Adi Komii siiram mi simiirin wi siyar nanmaiwarkainaei. Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hinina boinka,

inkamin iikam imiir nanmaiwarkainainin, yio om Saionanki nitin inkamin siya. Mi kwoin bibiyeyim Jekopni isidin siir kwoinawu nwokaiyim wi siya kindimdiyugii.

²⁷ Mi ta iya, kara simiir dimin biyeyim simiir kindiyugii mi ta biya kara nimbina, nimbina ya wa nimbiam. ²⁸ Isrel sima Adi Komii siir yai win kbiya digumii saiir haimriiyugigim, sima whwokwoka saika bi nwowikim mi Adi Komii siya simiirin io asi nwokin. Mi iki Juda iikamim simiiram asi ninmiininkinamkin. Dimusi rani, Isrel simiir kamim Adi Komii siya bidi yimbiniin siir iikam nwowam. Mi siya simiiramar naingwokwoin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siya simiir brougaeyim Ebrahim, Aisak mi Jekop, simiir bidi boinin hinin, kimiir isidin wi karar kigriraowi mi simiirin wi siyu miyik iirar tirhaiginuwi. ²⁹ Adi Komii siya simiirin wi siyu miyik iirar tiri. Dimusi rani, siir kwoinin wi swoki kina haigii rani, iikamim siya nimbingiyim, siir iikam nwowam, simiir nanmaiwarkainamin. Nningaka. ³⁰ Biya Juda iikam tani yaewan kima niki kindiyu wankim Adi Komii siir yai aiirin mi tariinanin Adi Komii siya krimiirsi naingwobumbugin mi siya kimiir asi whinkinsiis haiginuwi. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim, sima Adi Komii siirin digumii haimriiyugigim mi siya kimiiram asi ninmiininkinani. ³¹ Adi Komii siya krimiirsyin ina naingwobumbuwun. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim sima siir yai aiirin yaewan bidi kindiyuwangikim. Mi tariinanin, Adi Komii siya wi krimiirsi swoki aingwobunaei mi siya simiirin wa whinkinsiis haiginuwi. ³² Mi ti siyuin Adi Komii siir yai aka nantamiyiriyiriyin, Adi Komii siya iikam imiirin wi iikamim hugripkikikaigiyim wi simiir hiriinan hugripkikikaigi mi Adi Komii siya krimiirin ti hiriinan tirkiyin mi siya mhoiia krimiirsi naingwobumbuwi mi wi krimiir whinkinsiis haiginuwi. Iriig.

Krima Adi Komii siir inig iir hainan.

³³ Ha kipi naingwo, krimiir Adi Komiiyin, siya bimbuiwigi mi iuwi digworaekwowim siya ninokninkinim, ini solwara nwowi siiyinkrinim ini simiir haiburim mi kougikouwin ini siyar yowiskiyin. Krima ninokninkin tani, ti hiriinan siyuin siya tiriyin mi siya krimiirin wi panin panina namisi tiri, siya hindara tiri. ³⁴ Kaimwoka, Yokwo Komii saeya hinina boinka,

yipikin Biyan Inkam Komii siir kwoin iir ninokninkinin, ha? Mi wi nhinga boini siirin, hininin, kira ti hininin si ti tir, iyie? Ti hininin si ti tir, ha? ³⁵ Yipiki inkamkin dimin

Adi Komii siir niki hauuwi mi mhoiia siya siirin wa swoki iyopkiyuwi siirin, ha?

³⁶ Nningaka. Digworaekwo whiekakim siyar tirkikim. Mi digworaekwo whiekakim simiirin ini siyar kigirkakim mi digworaekwowim yim ini hiriyar nwowim, siir kinsiis haiginuwam. Mi krima siir inig iirin inokinokin hiriyar hainananaei. Taka yaiya, ya yai kaimwoki kaimwoka. Iriig.

12

Krimiir mhai kwoinim Adi Komii siirin inkamim dimin taemin siir ninkin imiiaeyim simiir hiriinan hauugi.

¹ Ti kariir akamim, kara krimiirin ta yai aiir boininkwokwokii, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiiram naingwobumbu prasae bi kinkin. Mi siya krimiirin siyu miyik miyik

kasa bi tırkin, krımıir whınkınısiis haiginiuwam. Mi krıma, krımıir mhi kwoinim Adi Komii siirin, inkamın nae siir nınkin imiyyaeiyın siir hiriinan hauugi. Mi krıma siir yai imiir wakaeyokna mi siir mi imiir mirii. Mi siya wi krımaka nwoki ingwomamaır aeyim. Mi ti hiriinan siyiuın krıma Adi Komii siir inigin wi siir nwoki hainan kınim. ² Kima siyiuım nuan iikamım sima tiriiyim simiir kipi kigna diriraerar. Nningaka. Kima Adi Komii siir tiki kignınkinki, kımıir kwoin imiir hurworwokaiyamın mi kima wi Adi Komii siirgisiram wakaeyokna apan iikam nwoki owim. Mi kima wi haini ninokninkini digworaekwowim Adi Komii siya naingwowim kima tiram. Yio tiriiginin ini yokiyın, Adi Komii siirin wi maırgımaırga siya nwowaigniıwi. Mi Tiriiginin, krımıirin wi siya whınkınısiis haiginiıwi.

³ Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kariirin siir aposel inkam asi nokmwın okwohaiginugin. Mi ta hiriinan kara inigakin kımıirin hınına boinim, wım kima inig karamae iikamım kima ha kipi naingwo kima wi inig komiigak iikam nwowi. Nningaka. Kima, kimamar kipi naingwona mi kima, kımıir naingwo tıbmııya Adi Komii siya hauuwa kımıir, saiirgisaiir digar hid. Mi kima wi ti diminin siya nımbingiyın tiram wi siir nwoki tirim. ⁴ Krıma dinokninkin, krımıir piua kwıruwaırga mi saiir piua haimii haimiiyim kasa rani. Pıu haimii nhirim yım dimin whir nonkwo diriraerarikim mi nhirim yım dimin whir mi onkwo diriraerarikim sima dimin whırua bi nonkwo diriraerarikim. ⁵ Mi ti hiriinan siyiuın krıma iikam kasa rani mi krıma ini piıu kwıruwananar swoki owim. Dimusi rani, krıma Kraıs siir yai aiir wakaeyokna apkim mi krıma ini irıpar yınakiuwim. Mi krıma, krıma krıma ti swoki whınkınısiis ankınısiis irni nwırniyın. ⁶ Mi diminim Adi Komii siya tiriiyim mi siya hauuiyim krımıir sima hirii hiriinankına rani. Nningaka. Adi Komii siya kımıirsi naingwobumbugin mi kima wi hainii ninokninkini diminin siya kımıir boınmauuın. Mi siya ta yai boınmımauuni ninokninkına inkam nwırni hauuwi mi siya siir naingwo tıbmııya saiir digar boınmımauu. ⁷ Mi Adi Komii siya krımıirin kirie siir mi aiir miriiyam hauuwi. İki iikam nhirim sima whınkınısiisam mi kima ta mi aiirgi aiirrarar sibgu mirii İski. Mi Adi Komii siya kımıirin kirie siir yai aiir boınmımauuam hauuwi. Mi kima ta mııya siya hauua saiirgisaiirrarar sibgu mirii İski. ⁸ Mi kima iikamım Adi Komii siya nımbinim iikam nhirmi nokboın prıpras haiginiıwi mi ti hiriinan siyiuın kima tirin simiir, simiirin wi siya whınkınısiis haiginiıwi. Mi iikamım yıpiki Adi Komii siya nımbingiyım iikam nhirmi nokboın prıpras haiginiıam mi kima ta mi aiirrarar sibgu mirii simiir whınkınısiis haiginiıam. Mi iikamım yıpiki Adi Komii siya nımbingiyım digworaekwo iikam nhirmi sıoitkin hauuam mi sima ta mi aiirin sibgu mirii mi simiirin digworaekwowim hoıngakar sıoitkin hauu. Mi iikamım yıpiki Adi Komii siya nımbingiyım iikam nhirmi kou nwowim, kima sibgu tir mi kima wi sibgu dwo. Mi iikamım yıpiki Adi Komii siya nımbingiyım, iikam nhirmisi naingwoyımıyokim, sima saiirin wi sibgu tir. Mi kima simiirin wi nımbunıniekakar dwoki.

⁹ Kima kipi nıksisae, kima irni kwırniyamıar daıngwo dimin mııyık mııyıkim simiiraramar daıngwo. Mi diminim biyie nwowiyım simiiramın kipi naingwo. ¹⁰ İrni nwırniyam naingwokwowiya, ini kirıir yınwigım simiiram kira naingwowiya ini saiir hiriinan yowa iikam nhirmiyam naingwokwowiya ini kıramar naingwonaeyıa ini saiir haıbura. ¹¹ Kima piıugi kipi piyao. Diminin kima tiriiyin Bııyan Inkam Komii siir kımıir kwoinin ti siirrarar hauu iguski. ¹² Kima maırgımaırga hirııyar dwokrıpkai İıya Bııyan Inkam Komııyın Kraıs siya swoki itana saiiram. Mi İıya kımıirin dimin biyieki kimbu haiginiıwi, kima wi sibgu dokworınu. Adi Komii siiramın dimin taeminamin. İnokıınokar sıınanae. ¹³ Mi iikam nhirim naingwo tıbmıı kınıiyım sima paeprikabnan nwowi mi kima simiirin kımıir digwokworaekwo imiirar hauu. Mi iikam nhirim om whıranım kımaka boınaenakiyam nıti, kima simiirin İgi haigi İdwokaigi.

¹⁴ Mi iikamım kımıir nonkwonınwomwırninkin haiginiıwi kima simiirin yamdi kipi

swoki tir. Kima simiirin siyu miyiki miyik iirar tir. Mi Adi Komii siiram kwisboinki simiir whinkinsis haiginiuwim. ¹⁵ Mi iikamim maigimaiga nwowi mi wim kima iriipi hiriinan simakar timi inkin maigimaiga. Mi sima hik mi haii mi wim kima iriipi hiriinan hik simakar timi inkin hai. ¹⁶ Kima iripa dongwomamair ae kima ha kipi naingwo, kouwin ini kimar ywowim. Nningaka. Kima iki iikamim inig karamaeyim simaka damasu mirii, iki mi bibiyeyim sima miriiyim simiir. Mi kima iki iikam nhirim simiirin ha kipi naingwo, ninokninkin komiigakin kimar yo. Nningaka. ¹⁷ Mi kima iikamim siyu biyie kimiir tiri simiirin yamdi kipi swoki tir haiginiu. Mi kima iikam imiirin dimin miyik iirar tirii mi sima wa kigninokninkinkii. Wim kima siyu miyiki miyik iirar tirii. ¹⁸ Mi siyu kakin niuwi, kima digworaekwosi kipi niniinansao. Nningaka. Kimiir kwoin komiiyin iikam imaka nongwomamair aeyam daingwo. ¹⁹ Ti kariir akamim kima iikamim kimiir tirbuwim simiirin yamdi tirbuwam kipi swoki tir. Kima ti iikamim io kimaka nwowim, simiirin Adi Komii siiramar dwo. Wi yamdi siyar tiri. Kima ti diminim Adi Komii siiram dwo yamdi siyar tirim. Dimusi rani, siir yaiya Yokwo Komii saiir hir nwokaiyim hiniina boinkim, simiirin mhoiya wi yamdi karar tirhaiginiuwu mi wi karar nonkwobumbuninkin haiginiuwu. ²⁰ Mi kima iikamim siyu biyie kimiir tirim simiirin yamdi kipi swoki tir. Mi sima mhuigi naowi, kima simiirin naemin ha timi hauu sima naeyam. Mi sima kwoinki mi haeii, kima simiirin op ha timi hauu kwiyae. Mi kima simiirin hiriinan tiri, mi sima wi nidid prasaekikin tani, ti siyu biyeyin sima tirin kimiir siirsiyin. Mi ti hiriinan siyuin yio ini nhiridmir parid siytkinkinan ywowin simiir mwo imiir. ²¹ Mi hiriinanki niuwi, kima siyu biyeyin siiram kipi kiwaki, siya nikwowaisiyam. Nningaka. Kima siyu biyie imiirin siyu miyikin kima tiriyin siya dikwowaisii. Iriig.

13

Kima gavman simiir siyu imiir dap

¹ Iikam hoingak krimarin, gavman simiir inkam komii komiiyim simiir yai imiir wakaeyokna. Adi Komii krimiir Wanin siyar nokmwun okwo haiginiugim gavman simiirin, iki iikam whiekakim omom omomanim simiir kigriraowam. Adi Komii siyar nimbingikin, iikam imiirin, gavman nwowamin krimiir kigriraowam tariinanin. ² Mi iikamim gavmani iikamim simiir yai wakaeyokna karam nwowim, yim sima digumii Adi Komii siir haimriiyuwu mi ti hiriinan kamim, yim siyar nokmwun okwo haiginiugim, ta hiriinan mi aiir nwowamin. Mi sima gavman siir yai aiir wakaeyokna karam nwowi, simiirin wi gavman siya nonkwoninwoimwurninkin haiginiuwu. ³ Mi iikamim siyu miyik sibgu tiriyim, kima ha kipi naingwo gavman siya wi io kimiir nwowi. Nningaka. Mi iikamim siyu biyie tiriyim, sima didid simiirsiyin. Mi kima gavman siirsi nididi, io kimiir nwosi mi kima wi ti hiriinan siyuin siir di tirii kima wi siyu miyik iirarar pi tirin. ⁴ Yim sima Adi Komii siir igsopa saiir nokwokairinanan ywowim. Mi kimiirin ini simar kigirkakim mi kima wi iripar nwoki ingwomamair aeyim. Mi kima siyu biyie tiri, kima wi didid. Dimusi rani, sima inig komiigak whisarii bi nwokim mi kimiirin simiir kirie aeya nonkwowi mi wi sima nonkwobumbuninkin haiginiuwu. Adi Komii siir igsopa simar nokwokairinaka, iikamim siyu biyie tiriirim simiir nonkwobumbuninkinam. ⁵ Dimino whiskwo kima wakaeyokna api gavman siir yai aiirin. Kimiirin wi Adi Komii siya pi nonkwobumbuninkinisi mi wi mi naingwoyimyoknanaeisi. ⁶ Wim kima umiram Gavman simiir asi hauuwu, Adi Komii siir igsopa simar nokwokairinanaowida, kimiir kigriraowam inokininokim mi kima wi wadie nwoki owim. ⁷ Mi kima diminim taeminim gavman simiir iikam ima nikiuwiyim, simiir hauuwam yim ha timi hauugi. Mi Kima gavmani iikamim umiram sima srigiiyim, kima simiirin ha timi hauugi. Mi sima nuni umiram mi srigii, yi iriipa hiriinan ha timi hauugi. Mi gavmani iikamim yim sima ini krimiir kou ywowim mi krima simiirin siyu miyikimiyik iirar sibgu tir. Iriig.

Mi iikamim iikam nhiram naingwowiyim, yim sima Adi Komii siir siyiu iir napikim.

⁸ Mi kima inkam nwiri dimin haii, wi niyopkiiyiu karamae kipi swoki o. Mi kima inkam nwiraka wi hiriinankak kipi nwo. Mi diminin whiruwaingin, niyopkiiyiu dig nwo karamae nwowi, irni nwirniyam naingwokwowiyin. Mi iikamim, iikam nhirmiyam naingwokwowiyim yim sima Adi Komii siir siyiu iir napkim. ⁹ Adi Komii siir siyiu komiiyin hinina boinkin, kima hai inkam nwirni wig aka kipi nanae mi wig irni kam aka kipi mi anae. Mi inkam kipi mi isomsom aokao mi hai kipi mi tauae mi kipi mi kigmair, ti sima sima rani, siyiu komii siir yai nhirim ina mi owim. Mi diminin whiruwaingin simiir kou nwowin, yio hininingin kima iikamim kimiir omaka kingiin nwowim, simiiram karamar naingwonaeyia saiir hiriinan daingwo. ¹⁰ Iikamim, iikam nhiram naingwowiyim sima simiirin siyiu biyie bi tirikim mi ti hiriinan siyiuin iikam nhiram naingwowiyin, yio Adi Komii siirgisiir siyiu iirar napi.

¹¹ Kima hiriinan tir iya Jisis Krai siya swoki iuuniyana nua tiriir ini kingiin nwowa. Mi kima Jisis Krai siir mi aiir mirii wi kipi mirii piyapiyao. ¹² Hai, iya siya swoki itana nua tiriir, ini kingiin nwowa. Mi krimiir iya ti nuin dimin biyieki naokingugukikaiyin siir nwowana ini dig kingiin nwowa. Mi krima Setan siir siyiu biyieyim yim ti iuguski. Mi Adi Komii siir kirie aiir hai mi Setan siir ti swoki kwatio. ¹³ Krima siyiu miyik iir sibgu ap mi siir sibgu tir. Iikamim nabie kigomok apiyim sim hinin mi siyiu biyie siir kipi nap iki iikamim ni tisisir apiyim simiir hiriinan. Yim ini op biyieya kwiyae whaowaeyia saiir kwiyae whaowaenan ywowim. Sima hai nanaekim mi yaii prininii prininiigim mi io whwonkam nanaokim mi wranan ninsikim. ¹⁴ Mi wim kima wi hiriinan kipi tir kima Jisis Krai siir kirie aiir hai. Mi dimin biyieyim kimiir kwoinki naingwowiyim tiram, yim wi kipi tir. Iriig.

14

Krma iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir kipi hid.

¹ Mi iikam nhirmi naingwo tibmiiya kirie nwo karam nwowi Jisis Krai siiramim mi kima simiirin kipi huuyarmai kima simiiram dapiyao Adi Komii siir inig iirin kinakar hainanam. Mi kima diminin whwokwoka nwo karam nwowiyim simiir kipi ninkinwamwarkai boin. ² Boiniyio yaiya kara pi hinina boini, mi inkamin Adi Komii siiram naingwo tibmiiyin siir naingwo tibmiiya saeya ha boini, ti naepai naepaiyim yim hiriir daeswo, yio siya wa dae. Mi nwirin siir naingwo tibmiiya Adi Komii siiramim kirie nwo karam nwowi, yio wi kuaekuaeyim simiirarar timi ae. ³ Mi inkamin naepai naepai naeyin, siya iki inkamin naepai naepai naesi nididiyin siir kipi nighbumbu, yio ti hiriinan siyiuin yio miyik rani. Mi inkamin kuaekuae ara mi aeyin yio iriipa hiriinan, iki inkamin naepai naepai imiirar naeyarkakiyin siir kipi mi nighbumbu. Mi yio tiriiginin yio iriipa hiriinan miyik rani. Dimusi rani, simiirin Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yanmaiwarkainaswowin. ⁴ Kima hiriir naingwowi iki iikam nhirim Krai siir mi miriiyim, simiir hidim mi kou ini kimar ywowim, ha? Biyan Inkam Komii siya hidi digworaekwo whiekakim siir iikam ima tirim simiirin wi wadieyar nwowi, iyie? Wi wadie nwo rani, aniya? Simiirin wi Adi Komii siyar whinkinsiis haiginuwi, siyiu miyik tiramin.

⁵ Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, ii nhirim simiir kouwin ini ii kwira kou saeya ywowa. Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, ii whiekakim ini hiri hiriinankimar ywowim. Mi Kima irira nwinwira diminin kima naingwowiyin, siiramim sibgu daingwo omok hid. ⁶ Mi iikamim ha naingwowim, ii nhirim iki ii nhirim simiir kouwin ini sima ywowin, yim sima Biyan Inkam Komii siir inigin hiriinan saiirsiyar mi hainani. Mi iikamim naepai naepai imiir naeyarkakiyim, yim sima Biyan Inkam Komiiyin siir inigin simiirsiyar mi hainani. Dimusi rani, sima ti naeyim Adi Komii siya hauugiyim simiir, siirin simiirsi ti swoki boin wadieki. Mi iikamim kuae kuae ara naeyim, yim sima

Biiyan Inkam Komiiyin siir inigin ti simiirsiyar mi hainani. Mi sima Adi Komii siirin ti naeyim siya hauuim pi simiirsiyar mi boin wadieki. ⁷ Inkam nwirkin siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyamin, siya bi nonkwokin. Nningaka. Mi inkam nwirki siir kwoin aingar bi mi aingwo aonamkin. Nningaka. ⁸ Mi krma omwaiyar mi waiyai yio Biiyan Inkam Komii siirar diminkin. Mi krma mi aonami yio iriipa hiriinan Biiyan Inkam Komii siirar diminkin mi krma omwaiyar mi waiyai mi krma mi aonami, nimkrma Krai siir iikamkim. ⁹ Dimusi rani, siya bidiya yaowin mi ini iki iikamim naokaowim mi iikamim krma ti omwaiya niki waiyam siya ini krmiir Biiyan Inkam Komii nwowin.

¹⁰ Mi dimusika, kima kimiir nomiiyauim simiirin whisarii prii hidi, ha? Mi dimusika, kima kimiir nomiiyauim simiir nigbumbuim, ha? Mi mhoiia krma homgakar in wi Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. Mi diminpai diminpaiyim wi siyar hid iskii. ¹¹ Adi Komii siya Yokwo Komii sairin hinina boinkikin,

Biiyan Inkam Komiiyin siya hinina boinkikin, kara kimiirin yaimwower boinki, kara ini omwaiyar waiyam. Ombud komiiyin wi ogmwo kariir whwonkam idair nini hiunii mi sima wa boini Adi Komii kingi kinin kirargin.

¹² Mi krma irira nwinwira Adi Komii siirin, wi krmiir yapayapa kwoin imiirar boini, krma ti dimin taeminim hinin dimusi tirkim, iya krma ti nu iir niki owa. Mi krma wi mintarao, siyiuin krma tirin iki nomiiyau nhirim naingwo tibmii kinim sim. Iriig.

Krma nomiiyauim naingwo tibmiiyim simiir naingwo tibmiiya sair kipi tirbu.

¹³ Mi krma, krmiir nomiiyauwim simiir kipi hid. Kima ti dimin hiriinanim simiirsi daingwo. Kima, kimiir nomiiyau imiirin dimin kipi swoki tirsrar simiir nikpitmayamin siyu biyie tiram mi sima nanka ikiiyam. Nningaka. ¹⁴ An kara Jisis Krai saika bidi yitinakiukikin mi kara asi ninomokninkini, digworaekwo whiekakim wadie kina nwo imiirin. Mi nwirki ha naingwowi, ti diminin miyik rani mi siya wi kipi tir mi wi kipi mi ae. ¹⁵ Mi naeyin kira naeyin, kiriir nomiiyauin kiriirsiyin hikak siya nwowi mi ti hiriinan siyiuin, yio nomiiyauam naingwokwowyin si rani. Mi ti dimin hiriinanin kima naeyin siirin, kima iikamim yipiki Krai siya naowin simiirsiyin, simiir whwonkam ida kipi nae, simiir naingwo tibmii aiir tirbuam. ¹⁶ Mi dimin whir kipi swoki isiimauu iikam nhirmiyin, wim wi sim pi boinbumbuwisi ti diminin kima ha naingwowyin, yio wadiekin mi yim sima wa boini, yio miyik rani. ¹⁷ Mi dimin miyik miyikim Adi Komii siir isidin siirin, yim naeni dimin tani mi yim op kwiyaeni dimin tani. Nningaka. Yim hinin hiningim, dimin whirki kimbu karamae nwo mi iripa Adi Komii saika nongwomamair aei mi maigimairga nwo. Yim ti dimin hininim yim Adi Komii siir naeyiu ieya hauugim. Mi ti diminin simakisimaigim kougi kou nwowim. ¹⁸ Mi kira ta mi hiriinana sair mirii Jisis Krai siiram in mi Adi Komii siya kiriirin wi maigimairga prasae nwo rani, ta miya kira miriia sairam in. Mi kimiir nomiiyauim yim iriipa hiriinan wi maigimairgar mi owi.

¹⁹ Mi krma siyiuin krmiir whinkinsiis haiginiuwiyin, iripa nongwomamair aeyin mi kirie irni nwirni hauuwiyin, siir dap. ²⁰ Kima Adi Komii siir miya ti naeyam kima naeyim tirim simiirsi ara kipi tirbu. Nae whiekakim yim wadiekinargim. Mi ti diminin kira naeyam tirin, kiriir nomiiyau siir whwonkam ida siir naingwo tibmiiya sair nanka ikii, yio tiriginin wi biyieki biyie nwowi. ²¹ Mi diminin kira naeyam naingwown mi opa kira kwiyaeyam naingwowa, kiriir nomiiyau iirin siya nanka ikii mi kira ti hiriinan diminin wi kipi swoki tirmimin wi hindarar ditkii iuguski. ²² Mi diminin kira ha naingwowyin yio nae dimin kibikin mi kima siir naeyam naingwowi yio kimakima dimprio ae, kima inkam nwirni kwoin nipiyaokiyim kipi tir, yio kima mi Adi Komii siya kimiirarar diminkin. Mi kimiir kwoinin ha naingwowi siyiuin kima tiram naingwown yio siyu wadiekin mi sima wi maigimairga nwowi. ²³ Mi inkamin kwoinin whisa nwowi diminin siya naeyam naingwown mi siya siirin wi kipi nae. Mi siya ti dimin iir naei, yio siya dimin biyie bidi tirin. Mi diminin kira ha naingwown, yio dimin biyiekin mi kira

siir'in hiriyar tirkipkai, yio tiriiginin, Adi Komii siya ha boini, tiki diminin yio dimin biyekin. Iriig.

15

Krīma Kraiṣ siir yai aiirar wakaeyokna ap.

¹ Mi iikam krīma yipiki naingwo tibmii kīnim Jisī Kraiṣ siiram, krīma iki iikamim Jisī Kraiṣ siiram naingwo tibmii kīn karamae nwowim simiir whānkīnsiis haigīniū, yim wī pī nīkīi iuguskiisi. Mi krīma, krīmamar kīpi naingwona. ² Nīm wī krīmamar pī naingwonaēisi, krīma iki iikamim naingwo tibmii kīnim simiir whānkīnsiis haigīniū mi simiir naingwo tibmīya Jisī Kraiṣ siiramīn wī kīrie nwokī owi. ³ Adi Komii siir Yokwo Komīya hīnīna boīnka, siya krīmiir Bīyan Inkam Komīyīn, siya siir kwoīnārga bī nītkīn, krīmiiram nauni mīriiniyim. Nīngaka. Adi Komii siir Yokwo Komīya saeya hīnīna boīnka, tī yai bibiyeyim sima nīgbumbuwīyim, an kara īni warar mī īkīn hīkīn mī krīma wī krīmiir kwoīnkar kīpi naingwo mīrii. ⁴ Tī yayīyim bīya sima wīnkīyim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir, yim krīmiir nowamwarkai haigīniuwam wīnkīkim. Mi iya sima tī yayīmiir wīnkīyim, sima mīnam wīnkīkim krīmiir kwoīn īmiir wokmai haigīniuwam. Mi hīriinankī niūwi, krīma wī naingwo tibmii kīn pranāe kīn tani, ta iya omwai Adi Komii saika waiyayokiyokīyana saiiramīn. ⁵ Adi Komii krīmiir Wanīn sikīsiyārgīn krīmiir wokmai haigīniuwīyīn mī krīmiir whānkīnsiis haigīniuwīyīn sowiir bwamkībwamīn. Mi kara Adi Komii siiramīn hīriinan saiiram kwīsboīn yokiyokīgīn. Mi iya siya kīmiir whānkīnsiis haigīniūwī mī kīma īrīpa dongwomamāir ae, Jisī Kraiṣ siya tīrīn siyūiūn krīmiir nīsiimauuwīn siir hīriinan. ⁶ Mi krīma wī kwoīn whīruwar dwokī mī wī diriyar timī boīnki, Adi Komii siir inīg iīr hainan praprasamīn krīmiir Bīyan Inkam Komīyīn Jisī Kraiṣ siir Adīn. Iriig.

Kraiṣ siya Juda iikamim mī Juda iikam tani ikim simiir kīnsiis haigīniū swokīn.

⁷ Jisī Kraiṣ siya bīdi mī boīnīn, krīma siir iikam nwowam. Mi īrīpa hīriinan siyūiūn kīma nwīrni īriiyamar timī aīngwo. Mi hīriinankī niūwi, iikamim sima wī Adi Komii siir inīg iīr hainan prapraskī. Dimusi rani, sima kīmiir siyūiū iīr kīgīm. ⁸ Mi tī yayīyim kara kīmiir boīnmīmauwīm simiir yaimwokiyaimwowīm yim hīnīngīm, Jisī Kraiṣ siya Juda iikamim, yipiki mīoīs kītiyopnīr haiiyim simiir whīsarīi mī pīrimīriyan inkam nwokīn. Siya simiir nīsiimauuwam tīrkīn siir Adīn siir yaimwo kīna. Mi Adi Komii siya dimīn taemīnim krīmiir brougae wanwīyaeiyim simiir nīmbingīyim bīdi bīdiniyar Ebraham Aisak mī Jekop simiirīn wī siya tīri. ⁹ Kīma mī kīmiir nomīyauwīm naingwo tibmii kīnim kīma īrīpar dongwomamāir ae. Dimusi rani, kraīṣ siya iki Juda iikam tani simiiram warar nītkīn. Mi sima wī Adi Komii siir inīg iīr nwokī hainan praprasīm tī iikam whīekakam siya naingwōwīya saiirsī. Yokwo Komii saiir yayīya hīnīna boīnka, mī īni mī owīn kara tī Juda iikam tani simakar mī owīn mī kara mwai wī kīriir inīg iīr hainan prapras waowī. ¹⁰ Mi Yokwo Komii saiir yayī kwīra saeya ha boīnkīka, kīma iikamim Juda iikam tani, kīma mārgīmaīrga dwo Juda iikamim simakān. ¹¹ Mi hāmīi whīrīn yīo hīnīna boīnkīkīn, kīma iikamim Juda iikam tani, kīma Bīyan Inkam Komii siir inīg iīr hainan prapraskī. Mi iikam whīekak kīmarīn, siir inīg iīrīn nhamīi nhamīi kīpi hainan prapraskī. ¹² Profet inkamīn Aisāia siya Yokwo Komii saiirīn hīnīna wīn boīnkīkīn, mhōīya inkam nwīrīn wī sīpī nīti, yīo Jesīni isidīn siirgīn Devidni adīn mī iikamim Juda iikam tani hīnda tīnda nwowīm, simiirīn wī siyar kīgīski. Mi sima wī hīnīna naingwo aīngwo tibmii kīni, simiirīn wī siya nanmaiwarkānaei.

¹³ Adi Komii siyārgīn, krīmiir naingwo tibmii kīna saiir bwamkī bwamīn. Kara ha naingwōwī, mārgīmaīrga mī īrīpa nongwomamāir aeī siyūiūn yīo kīmiir dīnkīnīukīkai. Mi Adi Komii siir naeyūiūn siir dimīn kīrie kīrieyim wī kīmiir nwokī whānkīnsiis haigīniuwīm, ta Adi Komii siiram kīma nwōwa siya nanmaiwarkānam. Iriig.

Pol siya siir mi airam maingmaingakin.

¹⁴ Ti kariir akamim, kara bidi yinokninkin, kima iikam wadiekin mi Adi Komii siir yai imiirin kimar yinokninkin. Mi irni nwirniyin kimar mi owimwarkaiyuwi, wi digar mi owi. ¹⁵ Mi yokwowa ti digworaekwo imiira igao yai kara winboinkiya, kimiiram, kara bi nididgin simiir boinmimauusiyin. Nningaka. Kara minsi winkikin, kima wi pi naingwo owouwisi, ti digworaekwo imiirin. Dimusi rani, kariirin Jisis Kraisi siir aposel inkam nwowamin Adi Komii siya nokmon okwo haiginiugin. ¹⁶ Mi kara siir miyan inkam asi nwokin, iki Juda iikam tani simiirsi nini miriyyuwim. Mi an kara ini pris inkamnan ywowin, Adi Komii siir yai win kibiya saiir boinmimauuwam simiir. Mi iya sima Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kini mi Adi Komii siir naeyuin simiirin dimin whirki kimbu karamae nwohaiginiyuwi, siir whwonkam idain mi simiirin kara swoki hauugi, diminin Adi Komii siir hauugiyyin siir hiriinan mi siya bigi wi nasmirwaiyar nwoki owim sima siir iikam kuingi kin nwowam. ¹⁷ Mi an kara Kraisi siir inkamkin mi kara maingmaingaga asi nwowi ta miya Adi Komii siira kara miriyya saiiram. ¹⁸ Kara pi dimin whir wara boin tani, kara miyim kara miriyyim Kraisi siya whindiriraerarim kariir, pi simiir boini, iikamim Juda iikam tani sima wi siir yai aair nwoki wakaeyoknam mi wa nwoki aingwo tibmii kinim. Mi ti yaimin diminin kara tirim siya whinkinsiis haiginiugin. ¹⁹ Kariirin Adi Komii siir naeyu ieyar whinkinsiis haiginiugin, dimin kirie komiyyim biya iikamki kig karam nwowim simiirin. Mi kara Jisis Kraisi siir yai win kibi kibiyyim om komii Jerusalem hirankar boinmimauunaniyin, ini nu Ilirikam hirar yadigiuwin. ²⁰ Mi ti diminin kara tirim, kariir kwoin komiyyin, simar nwokin, kraisi siir yai win kibiya saiir boinmimauuwamin, iki iikam nhirim, om nhiranim simiir hiranam wakae karamae nwowim simiir. An wi iki omoman kam nhirkim sim niki boinmimauuwim, wi sim pi swoki boinmimauuwisi. Kara yinin inkam nwirkin ninansiin okwogikin omaka siir idwo haigin miriyyim pi boriisopi. ²¹ Nningaka. Kara Yokwo Komii saiir yaiyyim simiir wakaeyokna apam tiri, saeya hiniina boinka, iikamim Kraisi siir dimin taemin imiir kig karam nwowim wi sima kigi siirin. Mi iikamim biya siir yai aair wakae karamae nwowim sima wa ninokninkini siir yai aairin. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kignakiyam tirkin mi nu Spen hiriir namim warar mi tiri.

²² Inokininokin kara kimiir kignakiyam ina naingwowin, kariirin ta mi aeyar kwipiyaokiii mi kara kimiir kignakiyam paninsi yitsi. ²³ Biewii biewiyyim namkiyyim, kara kimiiram nitima naingwokin. Mi tariinanin kariir miyyim tapairin ini dig ywogigim. ²⁴ Mi tariinanin kara kimiir kignakiyam tiri mi nu Spen hiriirin pi mhoiyya nwoki amim. Mi kara, kimaka waraur nini gwo ae sasaenakii mi kariirin wi siyyuam kima nwoki whinkiyansa haiginiugiyim nu Spen hiriir namamin. ²⁵ Mi tariinanarin kara pi om komii Jerusalem tiriir swoki ami Adi Komii siir iikamim hiranam simiiram. ²⁶ Mi iikamim naingwo tibmii kiniiyyim nu Mesodonia mi nu Grik hiranam sima kwoin whiruwa bidi ywokiyyim, umir haingiriyu haiginkiyim, Adi Komii siir iikam paeprikabim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. ²⁷ Kwoin whiruwa sima simar nwokikin hiriinan tiramin. Mi sima om komii Jerusalem hiran iikamim simakan dinaukakim. Iya Juda iikamim sima boinmimauuwa yai win kibi kibiyyim iikamim Juda iikam tani simiir, sima naingwo tibmiiyam Jisis Kraisi siiram, saiirsika. Mi ini mi owin, sima Juda iikam paeprikabim om komii Jerusalem hiranam Adi Komii siirim, simiir mi whinkinsiisim, ta simiir dinau aair digiyam. ²⁸ Biyyin, kara pi ti diminin siir tiram niki ami mi ti umirim sima haingiriyu hauugiyyim kara simiir nikini onkwo hauugigi. Mi kara nu Spen hiriir namim tiri mi bi wi kimiir nikini kigigi. ²⁹ Mi iya kara kimiir kigam tiri, kara hiriyya naingwowi Kraisi siir dimin miyyik miyyikim wi kariirarar nakaisiskini. Mi kara simiirin wi kimiirar mi whinkinsiis haiginiyuwi.

³⁰ Ti kariir akamim kara kimaka sri komiigakin. Dimusi rani, kima Jisis Kraiis siirim naingwokwonanaei mi Adi Komii siir naeyiu siir krieya kima irni nwinriyam in ninan aingwokwowim. Mi kara ha naingwowi, kima Adi Komii siiram kariiram wara dinkin kwisboin ³¹ kariir whinkinsiis haiginuwam, ti ikamim nu haimiti Juda hiranim, kariirin wi sima pi nisomaowisi. Mi kima siiram ti umirim kara hauwi Adi Komii siir ikamim om komii Jerusalem hiranim simiir siiram warar timi kwisboin, sima wi maingimairga nwoki owim. ³² Mi Adi Komii siya ha naingwowi kara kimiir wini kignaki mi kara wi kimaka nini ongwomamair aesasaenakiyim. ³³ Kara ha naingwowi, Adi Komiiyin yipikin krma nongwomamair aeni bwam nonkwowin, siya ini whiekak kimakar nwowin. Kaimwoka. Iriig.

16

Pol siya ikamim simiir nokboinmamaigikin.

¹ Kara kimiirin wig ira saiir boinkii, saiir inigin Fibika saeya Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna api wiga. Mi ikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiyim om Senkria hiranim simiirin saeya whinkinsiisika. ² Kara kimiirin ta wig aiirin minam boinmauu wakaekii, kima saiir nokboinmamair haiginuwim kima nokboinmamair haiginuwa iki ikam nhirim Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim simiir, saiir hiriinan. Mi kima saiirin siyiu miyik iirar tir siyuin Adi Komii siya naingwowin kima tiram saiir. Mi diminin saeya haiyam naingwowin saiirin whinkinsiis haiginu. Dimusi rani, kariirin saeya whinkinsiis haiginugin mi ikam nhirim simiirin iriipa hiriinan.

³ Mi ta kariir nokboinmamaira kima Prisila mi saiir kam ieya Akwila sowiirwai tini boiniu yo sowa Jisis Kraiis siir mi kibiya kanaka miriigo. ⁴ Mi biya sowawaiyin parii parii naowim kariir whindiriraersi. Kanakana rani, sowiirsi maingimairga, iki ikamim hinda tinda nwowim Juda ikam tani naingwo tibmii kinim yim sima iriipa hiriinan maingimairga bidiyar mi owim sowiiramwaiyin. ⁵ Mi kima ikamim sowiirwai omaka hirar haingriyiu idwokai hainaniyim Adi Komii siir inig iir, simiir ha boin, kara simiir nokboinmamaigikin. ⁶ Mi Maria saiirin ha timi boin, kara saiir nokboinmamaigikin. Saeya kimiirin dimin taemin kasa bi whindiriraerar haiginuga. ⁷ Mi kima Andronikas mi Junias sowiirin ha timi boin, kara sowiir nokboinmamaigikin. Mi ti Juda inkam nwisso sowa kanakar nankin huyokiyokaigwo maeyauwa mi biye miriia saiir. Mi aposel kamim sima sowiir bidi sibgu inokninkinim. Mi biyarin kara Kraiis siiram niki aingwo tibmii kin kamaeyar niki owa mi ywo sowa saiirar naingwo tibmii kingwo.

⁸ Mi kima Apletas siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaigikin. Siya kariir nomiiyau kibikin, Biyan Inkam Komii siir mi aiir miriigin. ⁹ Mi kima Eban siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaigikin. Siya Biyan Inkam Komii siir mi aiirin kanakar miriigin. Mi kima Stekis siirin warar timi boin kara siir nokboinmamaigikin. Dimusi rani, siya kariir nomiiyau kibikin. ¹⁰ Mi kima Apelis siirin ha timini boiniu, kara siir nokboinmamaigikin, kara ikam nhirim simiir yai wakaekin siya Kraiis siir siyugi siyiu iirar napkin. Mi siirin ikam biye nhirim siyiu biye sima tirhaiginuwim mi siya hiriinansi bi nwokin. Mi Aristobyulas siir omakan ikamim simiirin ha timi boin, kara simiir nokboinmamaigikin. ¹¹ Mi kima Herodion siirin kariir isidin siir inkamin siirin pi ha boin kara siir nokboinmamaigikin. Mi kima ikamim naingwo tibmii kiniyim Nasisas siir omaka iruwanim simiir wi ha timini boiniu, kara simiir nokboinmamaigikin.

¹² Mi kima Traifina mi Traifosa sowiirin ha tini boiniu, kara sowiir nokboinmamaigikin. Biyan Inkam Komiiyin siir miyim kigi sowa nankiko. Mi kima ta wiga Pesis dapiya saiirin ha timi boin, kara saiir nokboinmamaigikin. Saeya kariirg kariir nomiiyau kinga. Mi saeya Biyan Inkam Komii siir miyim pranae pranae bi miriiga. ¹³ Mi kima Rufas siirin wi ha tini boiniu, kara siir nokboinmamaigikin, ti

inkamın Biiyan Inkam Komiiyin siir siyuuın siir sibgu apiyin. Mi siir yopiya, ya ini kariir yopiinan warar mi owa. ¹⁴ Mi kima Asin Kritas, Fligon mi Hemis Patrobas Hemas mi iikam nhirim naingwo tibmii kiiinyim simaka hir nwowim simiirin ha tini boinu, kara simiir nokboinmamaigikin. ¹⁵ Mi kima Filologas mi Julia mi Nerias mi siir yokman aeya mi Olimpasiya mi iikam nhirim Adi Komii siirim simiirin wi ha tini boinu, kara simiir nokboinmamaigikin.

¹⁶ Mi Kima iikamim warauranim irira nwinwira kima kimar dokboinmamairna. Mi iikamim naingwo tibmii kiiinyim, Adi Komii siir inig iir haingiriyu hainaniyim hinda tindanim yim sima iriipi hiriinan, wi kimiir mi okboinmamaigii. Iriig.

Nikopkaigiyaniyai aeya

¹⁷ Ti kariir akamim, kara kimiirin minsi boinmauugi kima mintirao. Kimiirin wi iki iikam biyeyim sima pi ninikibirisi isidin whisa nwowam, Adi Komii siir yayim Kima wakaeyim biya simiirsi. Mi ta simiir hiriinan yayi dimin taeminim iikamki naingwo tibmii kiiinyim, wi saeya kikinwaisiigi mi kima ti hiriinan iikamim simiir kingiin kipi nwo. ¹⁸ Mi ti hiriinan iikamim yim Biiyan Inkam Komii siir mi imiir bi mriigim. Nungaka. Yim sima, simiir kwoin imiirar napikim, ti hiriinan dimin iir tiramin. Mi sima pa priiyksasae hiir kinaop itkaigai boinami mi iikamim ha niki aingwowim sima yaimwowa boini. ¹⁹ Mi wim kima Adi Komii siir yayi aair wakaeyokna apikim mi iikamim hinda tindanim sima kimiir inig iirim bidi haigin idwokiyim mi tariigina kara kimiirin maigimaigra komiiga. Kara ha naingwowi, kima siyu kibi iir sibgu inokninkin. Mi kara pi boriisopi kima iki dimin biyeyim simiir tirim. Nungaka. ²⁰ Kimiir kwoin imiirin Adi Komii siya tirikin, iripa nongwomama aeyam. Mi wi kimimin tani, Setan siirin wi siyar nonkwonwomwirninkin iuguskii mi siirin wi siyar ninibrombrop itkini. Kara ha naingwowi krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir naingwobumbuwa wi kimakar nwoki owim.

²¹ Mi Timoti siya kanakar mriiyin, kimiirin siya nokboinmamair haiginugikin. Mi Lusias, Jeson mi Sosipata, kariir isidin, yim sima kimiirin wara mi okboinmamaigikim.

²² Kara Tetiaskin, ta yokwowa Pol siira kara whin winboinkika. Mi an kara iriipi hiriinan kariir nokboinmamaira simiiram mi boinkika.

²³ Mi Gaias siya inkamın nae Pol kariir diriraerar hauu aeyin, ti inkamın siir omakain iikamim naingwo tibmiiyim iripa sima haingiriyu owiya yo iriipi hiriinan, siir nokboinmamaira kimiir mi boinkika. Mi Ecrastasin inkamın gavmani yokwo digworaekwo winiyin, ti om komii siiranin mi krimiir nomiiyau ieya Kwotas yo sowa iriipi hiriinan sowiir nokboinmamaira kariiram mi winboinkika.

²⁴ Kara ha naingwowi Biiyan Inkam Komii Jisis Kraisi siir naingwombumbuwa, saeya kimakar dwokripkai. Ta yayi saeya kaimwo ywokiya. Iriig.

Kima Adi Komii siir inig iir hainan.

²⁵ Mi kima wi asi niti Adi Komii siir inig iir hainanam siyargin kimiir naingwo tibmii kina sair whinkinsiis haiginuwi, hiriyar nokwoyokiyokiigiyamam. Mi Kraisi siir yayi win kibiya kara boinmimauua Adi Komii siya haigiprakaiya krimiirsi, tariinan saeya idwowiya bidi yimbiamama. ²⁶ Mi tariinanin ta yaimwokiyaimwowa idowiyakidowiya bidi yimbiamkiya Yokwo Komii sairin. Mi Adi Komiiyin yipikin omwai hiriyar waiyayokiyokikaeyamiyin, siya krimiir bidi boinkiyin, siir yayi aair boinmimauuam iki iikamim hinda tindanim simiir mi sima wa nwoki aingwo tibmii kiiinim.

²⁷ Kara ha naingwowi, krima Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainanprapraski, yipikin digworaekwo whiekakim simiir ninokninkin digin. Krima siir inig iirin inokinokar hainanpraprasnanae digworaekwom Jisis Kraisi siya tirim krimiir simiirsi, ta yayi ini kaimwo ywowa. Iriig.

1 KORIN

Mi iya Pol siya om Efesas hir nwowa mi siya ta yokwowa ha winkika iikamim naingwo tibmiiyim om Korin hiranim simiiram. Biya iya Pol siya om Korin hir niki owin siya Adi Komii siir yai airin biewiiyim whirkakin whir mi haimii ha iki boinmimauu. Mi ti omin Korin nikuwiyin yo Grik iikamim simiir om komii ieya mi Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim yim hir nwokim. Mi iikam whiekakim yipiki dimin biyie tiriyim yim hir warar mi okim. Mi mhoiyya iikamim naingwo tibmiiyim yokwowa ina winkiyim Pol siiram, sima ti hinina win boinki, sima miyiknan nwo rani ini yapiyapi nwowim. Mi iya Pol siya hiriinan wakaewinin mi siya ta yokwowa ha winkikin simiir whinkinsiis haiginugin dimin taeminim sima tirim wadie sima nwowim. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara Krai Jisis siir aposel inkamkin. Kariirin Adi Komii siir kwoinkar naingwo okmwun okwo haiginugin, aposel inkam nwowam. Kara mi kariir nomi-iyauwin, Sostanis, krira kimiir boin wadiei. ² Ta yokwowa krira winkika om komii korin warauran iikamim Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiiyim kimiiram. Mi Kimiirin Jisis Krai siyar diriraerarkikin mi kimiirin dimin whirkin paninsi kimbusi. Mi wim kima ini Adi Komii siir inkam kingi knar ywowim. Kima, ti iikam whiekakim omom omomim hinda tinda nwowim simiir hiranim Jisis Krai Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir hainaniyim mi siya ini krimiir hoimgakni Biyan Inkam Komiiyar ywowirkakin.

³ Adi Komii krimiir Wanin siya mi Jisis Krai, sowiir mhi kwoinim iripa nongwomamair aeyamin wadie saeya nwowaiginuwi. Iriig.

Pol siya Adi Komii krimiir Wanin siir boin wadiekikin

⁴ Kara inokinokin kimiiramim Adi Komii siir boin wadiekii, ta naingwobumbuwa siya hauwa kimiir saiirsi boin wadiekii. Dimusi rani, kima ini Krai Jisis siir iikamkim. ⁵ Kima Krai Jisis saika bidi yamasu kikinim mi kima dimin taemin whiekakim simiir kirie komiigak asi nwokim. Mi kima kwoin miyik mi adi siir yaimwokiyaimwowa saiir ninomokninkin boini kwoin miyikak asi nwokim. ⁶ Mi ta Krai siir yai win kibiya saeya inan kimiir bidi kwirii idwokaiya. ⁷ Mi kima Adi Komii siir naeyuun siir dimin miyik miyikim simiiram paninsi whaowaesi. Nningaka. Inkam Komiiyin Jisis Krai siya nitana wi saiir nadiguwi. ⁸ Mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi mi kima wi kirie hiriyyar nwoyokiyokiyami mi wi ta io aeya digii mi krimiirin wi dimin whirki kimbu rani. Iya krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya nitana. Nningaki, nningakunga. ⁹ Adi Komii siya yaimwo boinan inkamkin mi kimiirin siyar nimbingin siir yinisimin Jisis Krai, krimiir Biyan Inkam Komiiyin, ini hanin kwirii idwokaiyim mi saika nidwo boinaiiyim. Iriig.

Iikamim iripa mhi kwoin nwowiyim simiir yaiga

¹⁰ Mi ti kariir nomiiyauwim kara kimiirin, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siir inig iir boinin kwokwokii. Kimakima kipi ninkinwaomwarkii boin mi ti kimiir isidin yapa yapa kipi nwo kimiir kwoinim whirua dwo mi yaiya diriyar kiritmai boinki. ¹¹ Ti kariir nomiiyauwim kara, kariir nomiiyauwin Krowi, siir isid ieya boinmauugikin, kimakimarin ini ninkinwaomwarkii boinkaka nwowim. ¹² Kara kimiirin pi hinina boinmauwakaekii, kima yapa yapa nwonira kimiir nhirim pi hinina boini, nim nhirim Polnikim mi nim nhirim Apolosnikim mi nim krima Krai nikim. ¹³ Mi ini panina tirin, kraisiya ini tari haimii haimiyya ywowin, ha? Mi tari ti paeyin haaniya nironinkinin siirin Pol kariir ninkin irimdinu aokikin kimiir whinkinsiis haiginuwamin, ha? Kima tari Pol kariir inig iir baptaiskim, ha?

¹⁴ Kara Adi Komii siir boin wadiekii, kara kimiir waraurin Krispas, Gaias sowerarar baptaisgikin kara inkam nwir wara bi baptaisgikin. Nningaka. ¹⁵ Inkam nwirki kimiirin wi hinina boin tani, kima kariir inig iir baptaisim. Nningaka. ¹⁶ Ae, kara tisi haningi swoki kwanaingwowoknakiyin, kara Stefanas simiirniyin warar ninkin baptais haiginiugikin. Kara ninokninkin tani, kara tari inkam nwir warar bidi yamisi baptaisgikin iyie? ¹⁷ Krais siya kariirin baptaisim bi nikropkikin. Nningaka. Siya kariirin yai win kibiya saiir boinmimauuwam nikropkikin. Mi ti hiriinan saiirsika kara kimiirin aowa aowan yayim, kima ninokninkin karamae nwowim pi simiir wara kinawhiyimiyaena boin tani, kamim ninokninkin komiigakim simiir hiriinan. Nningaka. Mi kara hiriina boinkiswo mi ti paeyin Krais siir nirioninkin hiniya yo wi inigak di ywowi. Iriig.

Adi Komii siir kirieya ini Krais siir hir nwowa

¹⁸ Kaimwoka, iikamim ha naingwowi, ti paeyin hiniya nirioninkin siir yaiya saeya hindara priiboin whaowaei. Mi krima iikamim Adi Komii siya nanmaiwarainam, nim krimiir kwoinim ha naingwowi, ti paeyin hiniya nirioninkin, siir yaiya ya Adi Komii siir kirie aeyairga. ¹⁹ Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya ha boinka, iikamim ninokninkinkakim simiir ninokninkina wi kara tirbugii. Mi iikamim kwoinpai kwoinpai miyikakim simiir kwoinim wi kara nirimdiyugii.

²⁰ Mi ti iikamim ninokninkikakim mi iikamim kwoinpai kwoinpaigakim iikamim yai krpii naniikiigi ikim mi sima wi inigakar nwowi. Nningaka. Mi Adi Komii siya nu tiran iikamim ninokninkinkakim, simiir ninokninkin imiir bidi tirbugiyim.

²¹ Adi Komii siir ninokninkina ti nuan iikamim simiir kwoinairga naingwo haiyim wi dig nwo rani. Nningaka. Adi Komii siya ta boinbu yaiya sima boinmimauuwa saiiram naingwo tibmiyim, iikamim simiirin wi siya nanmaiwarainaei. ²² Juda sima yaewan minam kindiyu wankim, sima yaeya dimin kirie komii win kigi mi sima wa naingwo tibmii. Mi yim Grikim, ninokninkin komii haiyamarar mi ankaii. ²³ Mi nim krima paeyin hiniya nirioninkin Krais siir ninkin irimdinu aokiyin, siir yai aiirar mi boinmimauuwikim. Mi Juda iikamim sima ta yai aiir wakae winim mi simiir kwoinim miyiknan bi nwokikim, ini hindara hugimkikiugiyim. Mi iikamim Juda iikam tani, yim simiir kwoinim ha naingwowi, ta yaiya saeya hindara priiboin whaowaei. ²⁴ Nim krima nhirim Juda iikamim mi nhirim krima Juda iikam tani. Krima Adi komii siir niku aiir wakaeyim krima ina ninokninkinim, Krais siya Adi Komii siir kirieya mi siir ninokninkina, saiir nisiisiimauugin. ²⁵ Iikam nhirim sim kwoinim yim ha naingwowi, Adi Komii siir ninokninkina saeya bwam karamaeki nuwi mi yim inkam nhirim sim kwoinim ha aingwowi, Adi Komii siir kirieya saeya opairgi mi iuwi. Mi Adi Komii siir ninokninkina ini ti nuan inkamim ninokninkin komii komiigakim bi nwowim, ini simiir ninokninkin imiir haibura mi Adi Komii siir kirie ini ti nuan iikamim kirie komii komiigakim bi nwowim simiir kirie aiir haibura.

²⁶ Ti nomiiyauim kima biya Adi Komii siya nimbina iya kima naingwo tibmiya mi saiiram ti swoki aingwowoknaki biya kima panin panin inkam nwokim, iya Adi Komii siya kimiir nimbina. Mi nu tiran iikamim ninokninkin komii komiigakim mi kirie komii komiigak nwokim, yim iuarig bi nwokim. Nningaki, nningakinga. ²⁷ Adi Komii siya bidi hidgiyin iikamim nu tiranim ha naingwowim inig karamae nwowim simiir nimbinam, iikamim ninokninkinkakim simiir kiyipsibgi haiginiuwam. Mi siya iikam opairim nuan inkam ima naingwowim simiir bidi yimbiingiyim, inkam kiriekakim simiir kiyipsibgi haiginiuwam. ²⁸ Adi Komii siya bidi yimbiingiyin inkamim yaeyipyayipa ti nuan inkamim sima yasururgaiyim. Mi iripa nomboin ii ae karamae sima nwowim simiirin. Dimusi rani, ti iikamim nuanim ha naingwowyim, sima inig komiigakim simiirin Adi Komii siya bidi ikwowaisiugiyim. ²⁹ Inkam nwirki hainan karamaeka siir inig irarin, Adi Komii siir whwonkam ida. Nningaka. ³⁰ Whisarii rani, krima ini Jisis

Krais siirgi siirkina ywowim. Mi Adi Komii siya Jisis siirin minam nimbingin Krais siirin siya krimiir ninokninkin haiginuwim. Mi Adi Komii siya krimiirin wi hinina nwoki boinim, dimin whirki bi kimbugim mi krimiirin siyar sakii prapras okwokiyeim mi krima ini rirmiia ywokiyeim. ³¹ Yokwo Komii saeya hinina boinka, yio siyu miyik rani, inkamin siir inig iirar hainanaeyin, siya Adi Komii siir inig iirar hainan iski. Iriig.

2

Pol siya paeyin hiiniya nironinkinin saiir boinmimauugin

¹ Pol siya boin, ti nomiiyauim, iya kara kimiirim nita kara Adi Komii siir yai miyika saiir boinmimauuwim mi kara kimiirin yai kirie kirieyem mi yai aowa aowan ikim, kara simiir bi boinmimauugim. Nningaka. ² Iya kara kimaka nwowa kariir kwoinin hiningin, kara wi dimin whirim naingwo rani. Nningaka. Kara Jisis Krais siiraramar yaingwo iski. Mi dimin komii whirin paeyin hiiniya nironinkinin siya naowin siirama daingwo iski. ³ Iya kara kimiir waraur nita kara kiriekak sim bi nitkin kara nidid kakar nitkin mi kariir piua nopnopa mi kinka. ⁴ Mi yaiya kara boina mi yai win kibiya kara mi boinmimauua, kara inkamim ninokninkinkakim kimiir kwoinim simiir hiriinan bi hiir boinikin. Nningaka. Kara Adi Komii siir naeyuin siir kirieya saiirar nitkin kimiir nisisiimauuwamin. ⁵ Mi kimiir naingwo tibmiiya inkam ninokninkinkakim simiir hiranki bi haigin. Nningaka. Adi Komii siir kirieya saiir hiranka nitka. Iriig.

Ninokninkina krimiirin Adi Komii siir naeyiu ieyar hauugin

⁶ Kaimwoka, sima iikamim naingwo tibmii kirie kiriekakim yaowae adnan nwowim, simiirin wi yai kirie kirie kapi boinmimauuwi. Mi ta ninokninkina ti nuin siir tiran tani mi ti inkam komii komiiyem nu kigiraowiyem simiir tani. Nningaka. Ta simiir kirieya ini kingiina nwowa wa diguguski. ⁷ Krima Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauugim. Mi taka nimprio yaiya inkamim nuanim simiirsi nimprioka. Ta yaiya saeya bidi bidiniyar nwoka, iya siya nu iir nonkwokwo karamae nwowa saiirar. Ta ninokninkina kara boinmimauua saeya Adi Komii siya ninokninkina nimprio yaiya mi ta nimprio yaiya iikamim nuanim simiirsi nimprioka. Mi ta yaiya saeya biya nwokwokinka. Siya minam naingwokin, siir siyu miyik miyikim krimiir whwonkam ida diriraeraram mi krima saikar nwoki ongwomamair aeyim. Mi ti sima kara boinkiyem. ⁸ Nuan inkam komii nwirki bi ninokninkinkin ta yaiya saiir bwam iirin. Nningaka. Mi sima ninokninkiswo mi sima ninomor kouan Inkam Komiiyin siirin wi paeyin hiiniya nironinkin saika dinkin irinugi. Nningaka. ⁹ Mi ti digworaekwo whiekakim simaigim Adi Komii siya kiyau haigin kwokini iikamim siiram naingwokinim simiiram. Mi Yokwo Komii saeya hinina boinkika, tiki dimin taeminim yim iikami nhwoki kig karamae nwowim mi simiir wingi wakae karamae nwowim mi iikamim sim naingwowim yim wi nwo rani.

¹⁰ Adi Komii siir naeyuin siyar nisisiimauugim ti siir nimprio yayiem krimiirin. Adi Komii siir naeyuin siya siyar ninokninkini diminpai diminpaieyem mi Adi Komii siir kwoinin, iriipi hiriinan, sasar mi inokninkini. ¹¹ Yipiki inkamkin, inkam nwirni kwoinin siir ninokninkinin. Ti inkamin siir kwoinin naeyuin sasar ninokninkin iski. Mi iriipi hiriinan Adi Komii siir kwoinin inkam nwirki ninokninkin karamaeka. Siir naeyuin sasar ninokninkini. ¹² Mi krima ti kwoin hiriinanin nuan inkamki bi hauugin. Nningaka. Krimiirin kwoin miyikin Adi Komii siir naeyuin siyar hauugin. Mi krima wa ninokninkini, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya krimiirin hindara priihauugim.

¹³ Ti diminin krima siirin kimiir boinmauu wakaekin. Ta yaiya krima inkamin ninokninkinkakin siir hiranki bi haiga. Nningaka. Ta yaiya krima boinmimauua Adi Komii siir naeyuin siyar nisisiimauugin. Mi krima kamim Adi Komii siir naeyugakim simiir hiriinan asi boinmimauuwi mi sima asi sibgu wakaeyoknaei. ¹⁴ Inkamin Adi Komii siir naeyiu karamae nwowin mi siya wi Adi Komii siir dimin miyik swoki inokninkin

tani. Nningaka. Dimusi rani, siya hinina naingwokin siya hindara priinaingwo whaowaei boini. Mi siya wi ti diminin siir dimin mwo iir ninokninkin tani. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyuin siirar diminkin. ¹⁵ Inkamin Adi Komii siir naeyugakin, siyairgin digworaekwo whiekakim simiir hidiyin mi siirin, inkam nwirki hidim wi dig nwo rani. Nningaki, nningakinga. ¹⁶ Biya Adi Komii siir inkam nwirin siya Yokwo Komii aiirin hinina win boinkikin, ihi, yipikin Biyan Inkam Komiiyin siir kwoin whiekak imiir ninokninkin. Mi wi nhinga ninokninkini Biyan Inkam Komii siir kwoin iirin mi wi nhinga nisiisimauwi siirin, ha? Nningaki, nningakinga. Siya hinina win boinkikin. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyuin siyar nowomwarkaiyuwi krimiirin mi krma Krai siir kwoinin siir hiriinan asi nwowi. Iriig.

3

Adi Komii siir miyan inkamkin

¹ Ti nomiiyauim, biya kara boinmauwim yaiyim mi kara kimiirin kamim Adi Komii siir naeyugakim simiir boinmauwa sair hiriinan bi boinmimauugin. Nningaka. Yaiyim kara boinmimauwiyim kara iikamim Adi Komii siir naeyu karamae nwowim, simiir hir boinmimauugin. Dimusi rani, kimiir naingwo tibmiya ini yinisim praigaknan ywowim Krai siir siyu iirin. ² Ta yaiya kara kimiir boinmimauwa ini mwinan ywowim, kara kimiirin mwinan hauu aekin. Kariir yaiya saeya ini nae kirie kiriyim inkam adiyaowaeki naeyim, simiir hiriinan bi hauu aekin. Nningaka. Kima wi Adi Komii siir yai kirieya sair wakae rani. Dimusi rani, kimiir kwoinim ini yinisim praigaknan ywowim mi tariinanin iripi hiriinan, kima dig bi mi okim. ³ Dimusi rani, kimiir siyuum kima napdiraerariyim ini iikamim nu tiranim simiir hiriinan ywowim. Ihi, kima kimiir nomiiyauim simaka whwokwoka bi nwowikim mi ninkinwamwarkii boini siyuin ini kimiir waraurar mi inkin owin. Ti siyuin kima tirin ini kamim Adi Komii siir ninokninkin karam nwowim, ini simiir hiriinan ywowim mi kima simiir siyuin siir asi napkim. ⁴ Nhirim pi hinina mi boini, krma Pol siirgin. Mi nhirim pi hinina mi boini, nim Apolosnikim. Ti hiriinan siyuum kima tiriyim yim ini iikamim nuanim sima tiriyim ini simiir hiriinan ywowim.

⁵ Kima sibgu daingwo, Apolosin yio yipikin? Mi Pol kara yipikin? Krma miyan inkam kinaingwo Biyan Inkam Komiiyin siya kririirin yapiyapa mi hauugin. Mi ta kririir miya kima Krai siiramini sairar yaingwo tibmiikiyim. ⁶ Kara bi minam nitkin, Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiya sair boinmauwam, inkamin sasaeya ninkiniyin siir hiriinan. Mi Apolosin mhoiya ha swoki itin yio ini hiriinan yai kibi aiirar swokini owomwarkaiyuniyin, inkamin ko nakiyin numir, siir hiriinan. Kimiirin kwoin miyikin Adi Komii siyar hauugin numiran sasaeyam sibgu mwrii namiyim simiir hiriinan. ⁷ Mi inkamin sasaeya ninkiniyin, yio inig karamaekin mi ko numir nakiyin, yio iripi hiriinan, inig karamaekin. Sasae imiirin Adi Komii krimiir Wanin siyar diriraerarki mi sima pa nimbiamyami mi inigakin pi Adi Komii siyar nwowi. ⁸ Mi inkamin sasaeya ninkiniyin mi inkamin numira sair ko nakiyin sowa hiriinan mi kwiruwa sairarar miriigo mi sowiirin digworaekwo mhoiya wi Adi Komii siyar hauuwi miya sowa miriia sair digar. ⁹ Krma iripa Adi Komii siir mi kwiruwa sairar miriigo. Mi kima ini Adi Komii siir numira siya niyokninkinan ywowim.

¹⁰ Adi Komii siir naingwobumbuwa saeyar tirikin kara biyan inkamin omaka miriyyin siir hiriinan asi nwokin. Kara iyyin paeyin bidi inansiin okwokiyin mi kara kimiiram asi nitkin, Adi Komii siir yai aiir boinmimauwam. Mi kariirin Adi Komii siyar hauugin ninokninkin miyika mi mhoiya iikam nhirim ha nitim sima ini mirii ninkinokougik ta omaka. Mi kima yapayapa nwonira omaka sibgu haigi siyin miriirao. ¹¹ Kima ina ninokninkinim, yinpaeki yinpaeyin bidi yokwokiyin, siya Krai

Jisis siyaargin. Mi wi inkam nwirki yinpae wir swoki inansiin okwo rani. ¹² Inkamin Adi Komii siir mi aiir miriyyin siya ini inkamin omaka miriyyin siir hiriinan ywowin. Mi nhirim yim mi wadie wadeyim simiirar mi miriyyim mi simiir miyyim ini gol, silva siiyam yipiki hiriyyar nwoyokiyokigiyamiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi ta omaka wi hiriyyar nwoki okwoyokiyokwiyyim mi nhirim yim mi miyyik bi miriigim, simiir miyyim ini kai auwim ii priei nwo karamae nwowiyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi taka omaka saeya wi nokwo bripri rani. Nningaka. ¹³ Mi mhoiyya iikam whiekakim simiir miyyim wi idowiiya nimbiyami ya ta iyya Adi Komii siya hidana yaimin dimininim simiir ya saeya. Mi taka ii aiirin Adi Komii siya hidana paeya wa nimbiyami mi miyya gol, silva mi siiya miyyik miyyiknan nwowa mi paeya wi saiir wara ninkin iunam tani. Nningaka. Mi Miyya biyye nwowa ya wi kai aunan niugi nhiskii. Mi siya wa nwoki naingwowim simiir miyya wadiei piyamsi owa, iyie, miyyik rani, aniya? ¹⁴ Mi inkamin Adi Komii siir mi miyyik miyyikim simiir mirii, simiirin wi ti inkamin iyyin paeyin haininansiin okwowin siir idwo nam haigi siyin miriyyin, wi siir hiriinan nwowi. Mi paeya saiir wara ninkin iu karamae nwowi mi Adi Komii siya dimin miyyik miyyikim wi ta mi aiirsi hauwi. ¹⁵ Mi paeya ti mi imiir niu iuguskii mi siya wi dimin miyyik miyyikim simiir hai rani. Nningaka. Mi siirar kwoinbudin yio wi wara ninkin dig rani. Nningaka. Siirin wi Adi Komii siya hainaowidi. Mi siya wi diminkak nwo rani. Nningaka. Siya wi nninga nninga priiwo kaeyami.

¹⁶ Mi tari kima bi ninokninkinkim, aniya? Kima ini Adi Komii siir omaka komiyya ini saiir hiriinan ywowim mi Adi Komii siir naeyiun ini kimiirar yaninkinuniyin. ¹⁷ Mi inkam nwirki Adi Komii siir omaka dimin whirki kimbu karam nwowa saiir nininkigii mi Adi Komii siya ti inkam iirin wi yamdiyar swoki onkwo ninwimwirninkini. Dimusi rani, Adi Komii siir omaka ya krimaargin.

¹⁸ Kira ti dimin hiriinanin kinakina kipi swoki iksisaena. Mi inkam nwirki kimiir bopwoniya waraurin, siya nuan dimininim simiir siyu imiir napi mi siya hinina naingwowi, kara ninokninkin komiikakin mi ti inkam hiriinanin siir mhi kwoinim kisina haigii mi siya, siya siyamar naingwona karamae nwowi mi nuan iikamim sima wi hinina boini, wara inkamin siir kwoinin bidi yinkisaowaenakiyamin. Mi Adi Komii siya ti hiriinan inkamin, siirin wi hinina boini, siya ninokninkin miyyikakin. ¹⁹ Ninokninkina iikamim ti nuanim simiir siir tirana ya Adi Komii siir whwonkam ida ya bidi yinkisaowaenakiyama. Yokwo Komii saiir yai kwira hinina boinka mi ti hiriinan iikamim sima ha naingwowi krima ninokninkin komiigakim. Mi ti hiriinan mwrakboini siyuun sima tiriyin yio ini wraisuim haimna anki krima haiiyim ini hiriinan ywowim. Mi Adi Komi siya krimiirin wi hiriinan nitkin timdnu haii, iyya krimiir mhi kwoinim hiriinan biyye nwowi. ²⁰ Mi Yokwo Komii saiir yai kwira hinina boinka, Biyyan Inkam Komii siya ina ninokninkinin mi inkamin siir kwoinin ha naingwowi kara ninokninkinkakin mi ta siir ninokninkina ya ini nningakiningar ywowa. ²¹ Mi dimininim inkamki diriraerar nonkwokwowim krima simiir biyyan inkamim simiir inig imiir kipi hainan. Nningaka. Dimusi rani, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim yim kimiiram nimbingim, kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi yim ti digworaekwowim yim kimiiraargin. ²² Pol kara mi Apolos mi Pita, krima tir minam nwokim kimiir whindiriraeraram. Adi Komii siyar nimbinga iyya kwoinbudin omwai waiyaiyin mi iyya naonaman aka. Mi digworaekwo whiekakim tariinan mi mhoiyya nimbiyamamim siyar nimbinkim, ti digworaekwo whiekakim yim kimiirgin. ²³ Mi wim kima Krai siirgin mi Krai siya yio Adi Komii siirgin. Iriig.

4

Biyyan Inkam Komiyyin siir miyyan inkamim yim wi siyar hidi

¹ Kima kr̄imiir d̄inokn̄ink̄in, kr̄ima Kraiis siir m̄iyan inkam̄kim, siya kr̄imiir̄in m̄inam n̄imbink̄in Adi Komii kr̄imiir Wan̄in siir aowa aowan n̄impr̄io yai kibiȳim simiir k̄igr̄iraow̄im iikam̄im simiir bōinm̄imauuw̄im. ² Siȳu wh̄ir̄in m̄iyan kam̄im simiir̄in hin̄inḡin, siya siir m̄i imiir sibgu wakaeyokna m̄irii m̄i siir m̄iyȳim siya wadie sibgu m̄irii, siir bīiyan inkam̄in siir whwonkam̄ idan. ³ M̄i kima kariir bōinwokiyopnatkaiḡii inkam̄ komii komiyȳim yai hidiȳim simaka, kariir yai imiir, ya ta ii h̄iriinan̄a ya yaim̄in karamaeka. An kara ir̄iipi h̄iriinan̄ nu t̄iranar inkam̄kin, kara p̄indan tani. N̄ingaka. An kara om wh̄iran inkam̄ tani m̄i kara w̄i kanakanar swoki hid rani. N̄ingaka. ⁴ Kariir kwōin̄in ha naingwowi siya ini r̄irm̄igi r̄irm̄iyya nwow̄in dim̄in wh̄ir̄kin swoki kinyiskai rani, kariir kwōin̄in siir n̄ipiyaok̄iyyam̄in Bīiyan Inkam̄ Komiiȳin sasar n̄inokn̄ink̄ini. ⁵ Iiya ina niki owa m̄i kima inkam̄ nw̄irni siȳuim̄ saiirar k̄ipi niki hid kima Bīiyan Inkam̄ Komiiȳin siir̄imar t̄iki okwokin. M̄i siya digworaekwo wh̄iekakim̄ m̄i kwōin̄im aowa aowa nwow̄im m̄i n̄ibwomambwo nwokiyam̄im, sima w̄i idow̄iyyar n̄imbini iuguskii w̄i kim̄im̄inki rani. M̄i taka ii āir̄in, w̄i Adi Komii siya bōinm̄imauugi ir̄ira nwonira simiir m̄i imiir̄in wad̄ieki piyasi owa, iȳe? M̄i tari m̄iyȳik rani.

⁶ Kima ti nom̄iyyauim̄, ti yayiym̄ kara bōinm̄imauuw̄im, Apolos siya m̄i kara kr̄iriirar yaiḡim, kimiir wh̄inkisiis haiḡin̄uam, dim̄inim̄ kr̄ima dir̄iraerarim̄ m̄i kr̄ima n̄isiimauuw̄im simiir. M̄i kima wa nwoki inokn̄ink̄inim̄. Saeya hin̄inga, kima diḡum̄ii Adi Komii siir yayi sair̄ k̄ipi haimriiȳugig m̄i k̄ira k̄ipi nantamȳiriȳir m̄i diḡum̄ii nw̄irni k̄ipi haimriiȳu m̄i nw̄iruani aram̄ k̄ipi naingwo. N̄ingaka. ⁷ Ȳipiki k̄iriir nokmw̄in okwohaiḡin̄uim̄ inkam̄ komii, iki iikam̄ nh̄ir̄im̄ simiir kou mwowam? N̄ingaka. Adi Komii siya hauugim̄ wara digworaekwo wh̄iekakim̄ kima nonkwowim̄ m̄i kima hin̄in dimusi bōinkim̄, dim̄in m̄iyȳik m̄iyȳikim̄ kimiir k̄iriek̄ar dir̄iraerari.

⁸ Kr̄imiir kwōin̄im ha naingwokim̄ kima Adi Komii siir digworaekwo wh̄iekakim̄ simiir b̄idi haiȳim m̄i kima digworaekwo wh̄iekakam̄ b̄i hainguguwikim̄, aniya? Kimiir kwōin̄im ha naingwowi kima ini digworaekwoki yaokingugunankaiȳim, aniya? Kara h̄iriyyar naingwowi, kima nu k̄igr̄iraowan inkam̄ komii nwowi m̄i n̄im kr̄ima w̄i ir̄iipi h̄iriinan̄ nu k̄igr̄iraowan inkam̄ komiiyar m̄i owi. ⁹ Kr̄imiir̄in Adi Komii siya nokmw̄in okwo haiḡin̄ugim̄ aposel inkam̄ paeprikab nwowim̄. Kr̄ima ini simiir bōin h̄uriȳiu inkam̄nan ywowim̄ m̄i kr̄ima wa nwoki aonam̄im, ha naonamiȳin inkam̄in yaigak nwowiȳin m̄i iikam̄im nu t̄iranim̄ simiir whwonkam̄ ida m̄i n̄inom̄or kouan paekwosim̄ ikim, ini simiir h̄iriinan̄ ywowim̄. M̄i simiir nhwōin̄ ini kr̄iriirar habit̄k̄inkiyim̄. ¹⁰ Kr̄ima Kraiis siir yai āir̄in ina bōinm̄imauuw̄im. M̄i simiir kwōin̄im ha naingwowi, simiir mwoim̄ sima n̄inkisaiowaenakiyami. M̄i w̄im kima ha naingwowi Kraiis siir siȳupai siȳupaiȳim simiir b̄idi ȳinokn̄ink̄in diḡim̄ m̄i n̄im kr̄ima n̄ingaka, ha? M̄i w̄im kima ha naingwowi, k̄iriekak kr̄imar ywo iski. M̄i n̄im kr̄ima n̄ingaka, ha? M̄i w̄im kima ha naingwowi k̄irie komiigak k̄imar ywo m̄i n̄im kr̄ima n̄ingaka, ha? ¹¹ M̄i bīiya ir̄iipi h̄iriinan̄ m̄i t̄isi tariinanar nad̄igniȳin m̄i n̄im kr̄ima mh̄i prasae b̄i naokim̄ m̄i kr̄imiir kwōin̄im ha m̄i sim̄sinkai op m̄inam̄ m̄i mw̄inis m̄inim̄ ha m̄i haingugu. M̄i sima, simiir in̄aim̄ pa m̄i unomoknaei kr̄imiir p̄riit̄io p̄riit̄iowam̄ m̄i kr̄ima maeyau kw̄irua nwow̄ip̄isuam whaowaei. ¹² Kr̄ima p̄iu m̄ink̄i piyaowi m̄i m̄iyȳim kr̄imiir in̄gair̄ k̄ipi swoki onkwo m̄ir̄ii um̄irs̄is̄im̄ haiyam̄ m̄i naem̄in sāinan. M̄i iiya sima kr̄imiir n̄igbumbuw̄iȳim m̄i n̄im kr̄ima n̄ingaka, simiir̄in p̄i yai m̄iyȳik m̄iyȳik arar swoki bōini. Iiya sima kr̄imiir tirbuw̄iȳim m̄i n̄im kr̄ima simiir̄in p̄i hindara k̄ign̄ink̄in dir̄iraerari. ¹³ M̄i iiya sima yai biȳe kr̄imiir bōiniȳim m̄i n̄im kr̄ima simiir̄in p̄i yai hīins̄ima bōini. Kr̄ima ini nuan k̄igwo paekwowim̄ simiir h̄iriinan̄ ywowim̄ m̄i kr̄ima ini mhakwokȳinan ywowim̄. Simiir kwōin̄im ha naingwokim̄ kr̄imiir̄in, kr̄ima bīiya h̄iriinanar nwokim̄ m̄i tariinan̄in ir̄iipi h̄iriinan̄.

¹⁴ Kara ta yayiya kimiir kiyopsibgi haiḡin̄uam b̄i w̄inkika. N̄ingaka. Kima ini kariir ȳin̄isis̄im̄nan ywowim̄ m̄i kariir kwōin̄in ini kim̄iiramar naingwo ir̄kak̄in m̄i ta yokwowa

kara wɛnkiya kara kimiirsi kauɔdidgikin. ¹⁵ Iikam whiekakim sima wa niti Jisis Kraiss siir yai aair boinmimauuwim mi yim tiriiginim yim kimiir ad tipmwo rani. Nningaka. Kima hirii hirii ad karamaeka, kanakanairgin kimiir adin. Whisarii rani, kimiir tiriirin biki biyin kara nitkin, Jisis Kraiss siir yai win kibiya sairim kara nini boinmimauunikin kimiirin mi kima ha wakaeyim mi ina yitim ta mi aiiram. ¹⁶ Ta kara boinanaeiyia kimiir, kara dimusi bi boinkin, kara minsi boinkin, kima kariir siyu iir kigna apim. ¹⁷ Kara Timoti siirin hiriinansi nikropkikin kimiir waraurin. Siya ini kariir yinisimnan ywowin mi kara siiramar naingwokwonanaeikin. Siir naingwo tibmiiya, Jisis Kraiss siiram naingwo tibmiiya, ini kiriekikirie ywowa mi siya Jisis siir siyu imiirar sibgu apikin. Mi siya wi Jisis Kraiss siir yai imiirar swoki boinmimauuwi kimiirin, kimiir kwoin imiir swoki boinworwokai haiginuam, siyuuin Kraiss Jisis siirin kara napiyin siir. Mi siyuuin kara nowomwarkaiyuwiyim Adi Komii siir iikam imiir. Mi maeyau maeyauim kara ta hiriinan yai kwirua sair saira boinmimauu nanaeikim Adi Komii siir iikam imiirin.

¹⁸ Kimiir nhirim sima bidi yantamyiriyirim. Dimusi rani, sima ha naingwowi kara wi swoki it rani, yim sima kimiir kwoin imiir haipridkikaiyim tiri. Mi kima wi kariir yai aair wakaeyokna rani. ¹⁹ Nningaka, mi Biyan Inkam Komiiyin siya kariirim naingwowi mi kara kimiiram wa nitsauwi mi kara kamim nantamyiriyiyim wi simiir yai imiir waka rani. Nningaka. Kara minam niti Adi Komii siir miya kima miriia sair nini apririr kignakiyim kima Adi Komii siir kirie aairar nasi mirii, iyie? Kimiir kirie aairar nasi mirii? ²⁰ Adi Komii siya siir iikamim mi simiir digworaekwo ikim simiir kigriraowikin ta yaiya saeya yai whoimoni rani. Nningaka. Saeya kirie komigaka. ²¹ Kimiir kwoinin ha naingwowi kara kimiiram idgiu tioni siyuuin siirim nitim, iyie? Mi kwoin hiinsima nwowiyin siirim pi yt, iyie? Mi kimiirim naingwokwonanaeyin siirim pi yt, aniya? Kima kariir yai aairar bidi wakaeyokna diriraerarim. Mi kima digworaekwo whiekakim kima tirim simiir ti swoki aingwoki. Mi digworaekwowim biyie nwowim yim kimar sibgu diriraerarkwokin mi kara kimiiram, wi maigimaigani siyuuin siiramar niti. Iriig.

5

Hii niwit nanaeni siyuuin ini Adi Komii siir iikam nhirim om Korin hiranim naingwo tibmiiyim ini simiir hir nwowin

¹ Yaiya bidi haigirirkiya, hii nanaeni siyuuin ini kimiir waraur nwowin. Tiki siyu hiriinanin yo ini kipiki kipii ywowin tiki siyuuin yo ini inkamin siir adni wig hainiki nonkwonaein ini siir hiriinan ywowin. Mi iikamim hiranim Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim, yim sima ti hiriinan siyuuin siir bi swoki tirikim. Nningaka. ² Kima bidiya iki inokninkinim kimiir inkam nwirin ti hiriinan siyu biyie siir tirin mi kima nantamyiriyirkak dimusi swoki owi, ha? Kima ti hiriinan siyuuin siirsiyin naingwoyimiyok ididgak dwo. Mi haninginuwi, kima siirin ti hainiknatki, yo kimaka kipi nwo. ³ Kaimwoka, kara kimaka kingiin bi nwokin mi kariir kwoinin siya kimaka waraur bidi ywowin mi kara bidiyar mi hidgiyin siir siyuuim siya tiriyim simiirin. ⁴ Kara hiriinan bidi boinkiyin, Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iirin kima iripa haingiriyu boinai. Mi kariir kwoin ieya mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir kirieya wi kimaka ninkin owi. ⁵ Mi kima ti iikamim naingwo tibmiiyim, ti hiriinan inkam biyie nwirin kimaka nwowin siir hainiknatki Setan siirim mi siirin wi Setan siya nwoki onkwobumbunkinim. Mi siir kwoinbudin wi Adi Komii siya nwoki anmaiwarkainaowidim. Mi iia Biyan Inkam Komii siya swoki itana siya wi wadieyar nwoki owim.

⁶ Yo ti siyu hiniinin yo miyik rani, kima hiniina boini, krimiir iikamim wadieyairgim. Mi kima kimiir dimin biyeyim ini hiriyar kignisu okripkaiyim. Kima ta diminsima ninom nikuwia sair daingwoki. Saeya pi omaka min ku mi inkamin omakainin, pi

kiyinsa diriraerar karam ywo mi ta omaka pi saeyar kurimtoki uguskii. Mi hiriinanki niuwi, kimiir waraurin dimin biye inkam nwiruwakar diriraerari mi kima siirin hiriyyar kignisu diriraerari. Mi mhoiya wim kima wi ti hiriinan siyu iirar mi tiri. ⁷ Mi kima kimiir siyu biyeyin dtkigi, ta diminsima ninom nikiuwiya saiir hiriinan mi kimiir kwoinim rirmiyya nwoki okiyim. Dimusi rani, Kraisiya ini kimiir wou nikwo aeni ii komiinan ywowin. Mi siya ini nimwo op hainaowiyin inkamin, krimiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprindiyumuigiyam mi ini siir hiriinan ywowin. Mi iya paeyin hiniya nioninkinin Kraisi siir nankin isom irinugiyin, siya ini sibsibin biya Judakim sim nisom nanag hauuwun ini siir hinin ywowin, krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumuigiyam. Mi Kraisiya ini krimiir sibsibnan ywowin. ⁸ Mi nim krima iriipi hiriinan dimin biyeyim, simiirin digumii timi haimriiyugig mi ha timi haiyoprindiyumuigi swoki. Ya ini Judaki sima tirin bretin yis karamaeyin ini siir hiriinan ywowin ta ii komiyya wou nikwo aeiya, saiirin, ta iya bretin yis karamaeyin siir naeiya ya simiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprindiyumuigiyim saiir nusiimauuga. Mi krima hiriinan tiri, dimin biyeyim biya krima tirkaiyuwim digumii simiir haimriiyugigi mi krima wi iikam wadieyar nwowi. Mi krimiir yayim iriipi hiriinan wi wadieyar mi owi.

⁹ Mi yokwo kwira kara winkiya kimiiram, kara hinina win boinkikin, kima iikamim hi niwitnanaeyim simaka kipi napririr. ¹⁰ Kara iikamim naingwo tibmii karam nwowim sima tiriyim hiriinan siyuim, hi min niwitnanaeyim mi inkamam kigmari ikim mi inkam nirmi digworaekwo min tauae haii ikim mi inkamim uruwai siyaowaini siyu napi ikim, kara simiir bi boinkin. Nningaka. Kima ti hiriinan iikamim simiirin digumii haimriiyugigam naingwowi mi kima ti nu iirar ti haiburgik iski. ¹¹ Ta yokwowa kara winkiya saiir yaimwokiyaimwowa saeya hininga. Mi inkamin naingwo tibmiyyin siya hi min nanaei mi siya inkam nwirni dimin nam kigmari mi uruwai siyaowaini siyuin siir mi api mi inkam nwirni mi igbumbuwi mi op biye mi kwiyaei mi inkam nwirni dimin min mi tauae hai mi yo ti hiriinan inkamin, kima saika kipi nombopboin mi nae saika kipi mi ae. Nningaka.

¹² Kimiir kwoinim ha naingwowi ta mi hiriinana inkamin naingwo tibmii Karam nwowiyin siirin kara hidim, aniya? Nningaka. Mi krima inkamim naingwo tibmii kinim simiirara hidiski. ¹³ Iikamim naingwo tibmii karamaeyim simiir siyuim wi Adi Komii siyar hidi. Adi Komii siir yayi biya sima winkiya saeya hinina win boinkika mi ti hiriinan inkam biyeyim kimaka waraur nwowim simiirin hainimiknatatki. Iriig.

6

Iikamim naingwo tibmiyyim sima simiir nomiiyau imiir kipi boiniuriyiu boin

¹ Mi kimiir inkam nwirki siya maingmairga siir nomiiyau nwirni nwo karama nwowi, yo wi yaigak nwowi. Mi kima siirin hiriinan dimusi kigninkin tirkim siir nomiiyau iir boinwokiyopnatkaigiyamin, iki gavman iikamim yipiki Adi Komii siir siyu iir nap karama nwowiyim simiir in nonkwokiyamin, ha? Kima hiriinan Kipi tir! Siya Kimiiram dam, iikamim yipiki Adi Komii siir yai aairgiair wakaeyokna apiyim kimiiram mi sowiir yayim kimar wakae mi sowiirin kimar hidhaiginiu mi sowa wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. ² Kima ti dimin imiir daingwoki, mi nim krima iikamim Adi Komii siirim, mhoiya krima wi nuan iikamim simiir hidi. Mi kima iikamim yipiki ti nu iir nwowiyim simiir hidi mi kima ti dimin sim hiriinanin kima, swoki hidnaei siirin wi panina sibgu ninokninkini, ha? ³ Kima ti siir daingwoki. Mhoiya krima wi paekwosim imiir hidi mi tariinanin nu tirin kima hinina daingwo, kima wi digar nwowi. Ti dimin hiriinanin ti kima kimar tirin kimiir waraurar siir hidim. ⁴ Mi hiriinanki niuwi inkamin siir nomiiyauin saika nongwomamair ae karam nwowi mi kima siirin wi dimuam kigninkinkii, iki iikamim kima ninokninkinim, iikam biye nwowim yipiki Adi Komii siir

pugana sair karamaeyim, simiir hiriirin, ha? ⁵ Ta yokwowa kara winkiya, kara igao yai win boinkikin mi iikam kimiiram in ha win hauugikin mi kima wa nwoki ididim. Dimusika? Mi tari kimiir waraurin inkam nwirm in nwirminki ninokninkin karamaeka ti inkam nwisso naingwo tibiimyo sowiir hik aiir wokmai haiginiuwamin, aniya? ⁶ An kara ha naingwowi, Niingaka. Mi ti hiriinanin siir tiriyim kimiir iikam nhirim yimbi io kwoin naingwowi Mi simiir nomiyauim yipiki Adi Komii siir yai aiir napiyim simiirin pi simar swokini kiyainaki. Mi sima pa nami mi simiirin pi iki iikamim yipiki Adi Komii siir siyu iir nap karamae nwowiyim simiiram nikunami, simiir whwonkam ida nini okwo boinmimauuwam simiir boinwokiyopnatkaigiyam. Mi simiirin pi sima nwoki whinkinsiis haiginiuwim iripa sima nongwomamair aeyam.

⁷ Mi ti diminin kimiirin wi siya niyopakaiyuwi. Mi wara iripa kima nongwomamair aeya wi saeya tirbugi mi kima mi kimiir nomiyau ima, wim wi yaigak kima kimar swoki inwo anwonaei. Mi kiriir nomiyauin siya kiriir tirbuwi, kira siirin yai komiyam kipi nam mi hindara daingwo ouwouu iuguski mi inokinokin kiriir nomiyauin siya kinakar nwowi. ⁸ Mi ti siyu hiriinanin kima tirin kimiir nomiyau imiir, yo siyu biyieki biyie kingin.

⁹ Ti simiir ti aingwoki, iikamim yipiki dimin bibiyie tirim, yim wi omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim simiir, sima wi siir wara nam tani. Mi kima ti hiriinan iikam biyieyim, yipiki wi Adi Komii siiram nam karam nwowi saika nwowam, kima simiirsi wi naingwoyimyo rani, aniya? Yo wi miyik nwo rani, ti hiriinan diminin kima, kima kimar swoki iksisaenaei. Mi iikamim yipiki iikam nhirimaka priinanaeyim hi mi naeyu biyiem inig hainaniyim mi iikamim yipiki nonkwonam hi sima swoki priinanaeyim mi kamim iripa pu kam nhirimaka nwowiyim mi siyu biyie ha tiriyim, yim wi ti omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim simiir, wi siir wara nwo rani. Niingaka. ¹⁰ Mi iikamim yipiki hi tauaeiyim mi digworaekwowam kigmariyim mi op biyieya kwiyae whaowaeiya sae kwiyaeiyim mi ha kwiyae whaowae-namiyim mi tiriiginim yipiki yai bibiyie boiniyim mi iikam nhirim hinda whisariiya priiboiniyim mi iikam nhirim digworaekwo prihai prihaiyim mi ti hiriinan iikamim yim wi omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim sim, wi siir hiriir wara nam tani hir nwowamin. Niingaka. ¹¹ Mi kimiir iikam nhirim biya sima ti hiriinan siyu iirar bidi iki tirim mi ti dimin biyie hiriinanim kimiir kwoinaw nwokaiyim, yim Adi Komii siir naeyu ieya bidi yinakiyim mi kimiirin siya bidi yimbinim siir iikam nwowam. Mi siya boinki, kima whauriyinan mi wadie bidi ywokiyim. Dimusi rani, kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiir yai aiiram naingwo tibiim kingim mi sair wakaeyokna apkim. Mi kima ini siirar ywowim. Iriig.

Mi kima siyu wadie tiri, kiriir pu aiirin, iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir hainanprapraskii. Dimusi rani, ta sairsika

¹² Mi wim kima hinina boinkim, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nikopaisisir karamae nwowim krima simiir tiri wadie nwowam wi digar nwowi. Mi kara pi hinina boini, ti digworaekwo hiriinanim simiir nhirim, krimiirin wi sima whindiraerar tani wadie krima nwowamin. Mi kima ha boini, ti diminin yim wadieyairgim, krima simiirin ha tir mi kara ti simiirin kimiirin pi hinina boinkii, kara wi ti digworaekwo nhirim simiir tir tani. Dimusi rani, kara simiiram naingwo rani, kariir kwoin iir kiyaiyam mi kara simiiram pa nwoki aingwokwonanaeyim. Niingaka. ¹³ Mi wim kima hinina boinkim, naeyim Adi Komii siya tirim krima wi simiir naei. Krimiirin mhi Adi Komii siya hauugin ti nae ima nwokaiyam mi kima ti naeyim mi mhi ikim simiiram hinin kipi naingwo, kouin ini sima ywowin yim ti dimin hininim yim dimin komii rani mhoiya wi Adi Komii siyar swoki hauukiiyuwi yaeya mhi mi yaeya nae. Mi krimiir naeyim mi krimiir pu ikim, yim wi siya digi krimiir puim yim Adi Komii siya tirikikim. Mi krima mi iki nhir ikim, krima dimin biyie irni nwirni kipi tir krima Biyan Inkam Komii siir digworaekwo

imiirarar tir mi siir inig iirarar hainan, digworaekwowim krimiir piu ima tiriyim mi siya wi hiriinan saiirsi kigirkaki krimiir piu aiirin. ¹⁴ Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya bidiyar iki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki. Mi mhoiia krima naonami mi krimiir piu imiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwowi, siir kirie komii aeyar.

¹⁵ Krima ini Kraisiir piu ini saiir iga in mi piu haimeii haimeiiinan ywowim. Kima ta saiir daingwoki mi kima hiriayar naingwowi, tiriiginin yio wadiekin, krima, krimiir piuim Kraisiir piu hiranki ti hai mi wiga hii nanaeiya saiir piu anaka ti inkin itapiyoki, aniya? Nningaka. ¹⁶ Ta saiir daingwoki, inkamin yipiki siir piu wiga hii nanaeiya saika nitapiyoki, yo sowa ini piu kwiruwar ywowiskiyo. Adi Komii siya Yokwo Komii saiirin hinin boinkikin, inkamin wig iraka iripa piu nwowi, yo sowa ini piu kwiruwar ywowiskiyo. ¹⁷ Mi iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siir yai imiir wakaeyokna apim, yim ini saika iripa kwoin whiruwar ywowiskiyim.

¹⁸ Siyiuin hii nanaeyin siirsi dapiyok. Mi ti iikamim, siyiuin hii nanaeyin siir siira tiriyim yim simiir piu imiirar kiyopsibgi haiginuwi. Mi iki dimin biyie nhirim iikam ima tiriyim yi simiir piu aiir bi tirbuwikan ti siir hiriinan. Nningaka. ¹⁹ Kimiir piuim yim ini wadieki wadie ywowim yim ini Adi Komii siir naeyiuin siir omaka kirienan ywowa. Mi kima ta saiir bi ninokninkinkim? Siir naeyiuin yipiki kimiir hauugikin ini hanin kimiir kwirii idwokaiyam. Kimiir piu ya kimiirgi kimiir piu rani. Nningaka. ²⁰ Yim Adi Komii siir piugim. Dimusi rani, biya Adi Komii siya siir yinisim iirar nikropkikin mi siya ina yaowin paeyin hiiiniya nironinkinin si, krimiir namaiwarkainam. Mi krima Adi Komii siir inig iir hainanki diminim krima tirim simiirsi. Dimusi rani, siya krimiirin dimin kibiki kibi iirar tirkin krimiir nanmaiwarkainamin. Iriig.

7

Iikamim yipiki nonkwona pi simiir boini

¹ Mi ta kara winkiya yokwoni kamiiram kara min swoki win boinkikin, ti digworaekwowim kima sriigiym, iya kima winkiya kariiram. Mi kariirar kwoinin yio hinina naingwowi ta saiirin inkamin wig nonkwona karamae mi owi yi ini wadieyar mi owin. ² Mi wigkam whiekakim yim hii nanaeni siyiuin, dimin biyiekakin siir tirikim. Mi ti hiriinan siyiuin yio ini ywowin, kam whiekakim yim simiir yapiyapa wigakar dwo mi iriipi hiriinan wigim simiir yapa yapa kamaka mi owi, yi ini mi owin. ³ Mi inkamin yipiki wigak nwowiyin, yio siya siir wig aiiramar timi kiwaki, iripa nib saika whwonkaiyam. Mi wiga kamkak mi owiya, ya saeya saiir kam iiramar timi kiwaki, iripa nib saika mi whwonkaiyam. ⁴ Kara ti hiriinan minsi boinkikin, wig saeya saiir piu wi sasar kigriraona rani. Nningaka. Saiir kam wi siya warar timi kigrirao. Mi kam, yio iriipi hiriinan siir piu siya siyar mi kigriraona rani. Nningaka. Wiga siya nonkwona wi saeya warar timi kigrirao siirin. ⁵ Mi sowowaiyin iripa piu nwowamin wi kipi nimiyyu. Mi ini mi owin sowa kwoin whiruwar mi okii iripa nib mi whwonkai karamae mi owi ti nhirim mi sowa Adi Komii siiram wa nwoki kwis boinim diminamin. Mi mhoiia, sowa diminamin Adi Komii siiram kwisboin digii mi sowa iripa nib whwonkaiyam wa ti swoki aingwo mi Setan siya sowiir kwoin iir nikpitmai karamaeyin wi hiriinanki nwowi. Mi hiriinanki nuwi, sowa wi kam nwiraka mi wig iraka hii saeya priinanaeyami.

⁶ Taka yaiya ya wigkamim nonkwonam simiir boinkika, ta kima niki sriigiya kariir. Mi kara ini kwoin whiruwar mi okiyin. Mi ta yaiya ya Adi Komii siir siyiu komii siir yaiya ya saiir hiriinan tani. Nningaka. ⁷ Mi kara hinina naingwowi ti wigkam hiriinan yim sima kariir hiriinan nningar timi o. Mi Adi Komii siya iikam nhirim yim hiriinanar mi onkwokwokikim nhirim ti hinin mi nhirim ti hinin. Adi Komii siya hiriinanar naingwokin iikam nhirim yim ha timi onkwona mi Adi Komii siya iikam nhirim krimiirin hiriinan nningar mi owamar mi onkwokwokikin.

⁸ Mi kara ta saiirin pi hiniina boinkii, wigkamim yipiki nonkwona karamaeyim mi wigim yipiki simiir kamim naowim, yi ini wadieyar mi owim, sima hiriinan nunga mi owim kariir hiriinan. ⁹ Mi kima, kimiir kwoinim sibgu naingwo omok karamae nwowi mi kima ha naingwowi, iripa piu kamaka mi wig aka nwowamin mi kima hindara nonkwonaei, aeya yi nikrani. Mi yio siyiu miyik rani, kima hiriinan nungar nwowi. Mi iripa piu kam nwiraka mi wig iraka ha nwowi, yio ti hiriinan yio siyiu miyik rani, ini kipiigi kipi ywowin.

¹⁰ Kara ti wigkamim yipiki nonkwonam kimiir boinkii, kara kimiirin igao yai boinkii, wig kima kimiir kam imiir kipi haiburgig. Mi ti yayim kariir kwoinairga bi priinaingwo boinkim. Nungaka. Kariirin Biyan Inkam Komii Krai siyar boinmauugin mi kara kimiir asi boinkin. ¹¹ Mi wiga yipiki saiir kam iir soggiya, saeya kipi swoki onkwona yaeya kam nwirni. Mi hiriinan karamaeki niuwi, saeya wa ti swoki am saiir kamkikam iiramar mi kamim yim iriipi hiriinan yim simiir wig imiir kipi mi sopki.

¹² Mi tiriiginim, yim kariir kwoinkar naingwo boinkikim, iikam nhirim kimiirin Biyan Inkam Komii Krai siya bi boinkikin kariirin ti siirin, yim kariir kwoinkar naingwowarkaigim. Mi inkamin yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaei mi siya wiga Adi Komii siir siyiu napkaramaeya saiir bidi yasae onkwonakiyin mi saeya siiram naingwowi mi saeya wi hiriyar timi o siirar mi siya saiirin wi kipi sopki ya hiriyar timi o. ¹³ Mi wiga Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna api mi saeya kamim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna karamae nwowin siirin bidi yasae onkwonakiya mi siya saika hinar nwokripkaiyam tiri mi saeya siir kipi sopki. ¹⁴ Mi saeya siirin wi kipi boriisop mi wi kipi sopki. Dimusi rani, Adi Komii siya ha boinkin, tariigina ya siya bidi yimbiyiya. Dimusi rani, siir wiga Krai siir yai imiir sibgu wakaeyokna apka Adi Komii siya ha boinkin, wiga Krai siir yayim simiir wakaeyokna ap karamae nwowiya bidi yimbiyiya. Dimusi rani, saiir kamim yio Krai siir yai aiir sibgu wakaeyokna apikin. Mi ti yayim sima kaimwoki niuwi mi Adi Komii siya wi ha boini, kimiir yinisisimim yim wadiekim. Mi ti yayim sima kaimwo nwo karam nwowi mi Adi Komii siya wi ha boini, kimiir yinisisimim yim miyik rani, yim ini iki iikamim Krai siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowiyim ini simiir yinisisimnan ywowim. Mi yim ti yayim yim kaimwowaigim. ¹⁵ Mi wigkamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi wigkamim nonkwonam sima sima ha ninan sopkii mi kima yipiki Krai siir yai aiir wakaeyokna apim, kima simiir boin sima swoki onkwonamin. Kima simiirarar kigninkinki. Mi wiga yipiki Krai siir yai aiir wakaeyokna apa ya saeya saiir kamim siir kwoin iir kipi kiyai, saika hiriyar nwokripkaiyamin yo sowa yapa yapar timi o. Mi kamim yipiki Krai siir yai aiir wakaeyokna apiyin, yio siya siir wiga saiir kwoin iir kipi mi kiyai, saika hiriyar nwokripkaiyamin. Yo sowa yapa yapar timi o. Wigkam kimiirin Adi Komii siya bidi yimbiyiyim, siyamar mi krima wi siyiu miyikimiyikin wi siir nwoki apim mi krima wi iki wigkam nhirim mhi hinsima simaka nwoki owim. ¹⁶ Mi ni kira wiga naingwo tibmii kinia kira ninokninkin tani, kira kariir kam iir tiri, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim. Mi iriipi hiriinan, kamim naingwo tibmii kiniyin, kira ninokninkin tani kira kariir wig aiir tirkiyim, saeya Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim. Iriig.

Krīma hiriyar dwo mi dimin taeminim krīma tirim Adi Komii siya nikuna krīmiir siir iikam nwowam krīma simiirarar tir

¹⁷ Kara pi ta yai kwira sae swoki kwaingiyas boinami, iikam kima nwinira irira hiniina dwo mi diminim Biyan Inkam Komii siya nimbimim kimiir biya, iya siya kimiir kwoin imiir kiyaiyin siir siyiu iir napam simiirarar dap iski. Kara ti dimin hiriinan kaimwowim pi ti iikamim Adi Komii siir siyiu iir napiyim iki omom omomim simiirim pi simiirar swoki boinkii. ¹⁸ Mi biya sima kamim simiir miois imiir kitiyopnimnir haiyim, yi tiriiginin yio min nusiimauugin siya Adi Komii siirgin. Mi Adi Komii siya

ti inkamın siir kwoın iir kiyaii, Jisis Kraıs siiram naıngwo tıbmii Kınam. Mi siya Adi Komii siir yai aiiramın bıdi iki wakaeyoknan mi siya ta wısyaiya sima nıga saıirın wı kipi swoki inakmımın. Mi inkamın siir mioısa kitiyopnır hai karamae nwowi mi Adi Komii siya siir kwoın iirın ha kiyaii, Jisis Kraıs siiram naıngwo tıbmii kınam mi siya Adi Komii siir yai aiiramın bıdi iki wakaeyoknan mi siya wı simiiram kipi kiwaki mioıs aiir kitiyopnır haiyamın. ¹⁹ Mi inkamın mioıs kitiyopnır haiyın mi inkamın mioıs kitiyopnır hai karamae nwowın, yio ti hıriinan dimının, yio dimın komii rani. Mi dimınki dimın komiiyın iikamkım sim wakaeyoknaeyın ya Adi Komii siir yai aeyairga. ²⁰ Mi tiriiginım hıriinanar tiri, iikamım sima Adi Komii siiramın saıir naıngwo tıbmii kını mi simiir miyım sima mırıiyım ta ii aiir, yım ini ywowım. Mi sima wı hıriinanar ti swoki tırnam. ²¹ Mi kira inkamın whısarii mi nıngar priimiriigin. Mi kırıir kwoının Adi Komii siya kiyaiğın siiram naıngwo tıbmii kınam, yı ti hıriinanın yı dimın karamaeka kira ta mi hıriinana kira mırıiya wı saıirsi kipi naıngwoyımıyok. Mi inkamın kırıir kigrıraowiyın siya kırıirın rırmıiya nwowaıgınıugi, yı ini mi owın mi kira ti hıriinan siyıuın siir mi owamın maırgımaırgar timi onam. ²² Ta kima nwowa ti inkamım yipiki kimiir kigrıraowım simiir aowa saıir hıriinan ta bıya kima nwowa dimın biyie saıir aowa saeya niki kigrıraowa saıir hıriinan. Mi kimiir kwoınım Adi Komii siya kiyaii, siiram naıngwo tıbmii kınam, kima siir yai aiir wakaeyokna apam mi kimiirın wı siyar pi ywohaıgınıuwın rırmııyan ti dimın biyieyım yipiki kimiir kigrıraowım simiir aowa kima nwowa simiir hırankın. Mi hıriinanki niıwi, kima tariinanın ini Jisis Kraıs siir iikam rırmıiya nwowım. Mi kima yipiki, whısarii miya priimiriigi windi, yipiki ti inkamım kimiir kigrıraowım simiir mi mi ti hıriinan siyıuın, iikamım yipiki mi umıram mırıiyım, yipiki inkam nhırmı aowa nwo karam nwowım mi kimiir kwoınım Kraıs siya kiyaii, kima siiram naıngwo tıbmii kınam mi siir yai aiir wakaeyokna apam mi kima tariinanın ini Kraıs siir aowa nwowım, whısarii mi priimiriinan. ²³ Mi ta Jisis siya naonama mi siir nhıeya ha naokiınaiiniya mi Adi Komii siya kimiirın dimın prasae prasae bi hauugikın kimiir saınamın. Mi tiriiginım ha saıngiyım, Adi Komii siir iikam nwowım, kima iki iikam nhırim simiirın hıuyırmai, kimiir nıkiunamsi, yaeya siyıu whıram simiir aowa nwowam. ²⁴ Mi ta hıriinan saıirsika kariir nomııyauım nım krıma wı hıriiyar nwokrıpkaiğı Adi Komii saıkan. Mi krıma wı kwoın whıruwar nwoki. Mi krıma wı ta mi aiırar mırıi krıpkaii, ta krıma mırıiya bıigi bıı Adi Komii siya kiyaiya krımiir kwoın imiir. Mi krıma ha napım siir siyıu iir saıir. İriig.

Wigım kam karamae nwowiyım mi igıbae ikım sim boıni

²⁵ Tariinanın, kara ta yokwowa kimiiramın wigım kam karamaeyım simiir wın boınkikım. Kara kimiiramın dimusi bi wınkikın, bıya kima kariiramın simiiram niki sııgikın. Kariirın Bııyan Inkam Komii siya bi boınkın. Nııngaka. Yım ti dimın hıriinanım kimiirın, yı kariir kwoınkar kwanaıngwo boınkikım. Adi Komii siya kariirsi naıngwobumbugin mi siya kariirın wadie asi nwo haıgınıugin mi siya kariirın kwoın miyık iırar hauu haıgınıu mi kima ti kariir yai imiırar timi wakaeyokna ap yım kaimwowaırgım.

²⁶ Kara ha naıngwowi ti hıriinan siyıuın yio wadiekin, inkamın hıriinan wig karamaeyar mi owı. Dimusi rani, taka iıya iikamım nuanım sima krımiirın wı siyıu miyıknan tır tani. ²⁷ Mi kamım yipiki nonkwonam, kima kimiir wig imiir kipi haıburgig mi wig wım kima irıipi hıriinan kimiir kam imiir kipi mi haıburgig. Mi kamın yipiki wig nonkwona karamae nwowın, ni kira wig nonkwonam kipi swoki aıngwo mi wıga yipiki kamkak nwo karamae nwowa, ni kira kamkak nwowam kipi mi aıngwo. ²⁸ Mi wigkamım yipiki nonkwonam, wım kima dimın biyie tıram kipi naıngwo. Mi kara kimiirın pi hıniına boınkii, iikamım yipiki dimın biyie krımiir tırim, sima wı kimiir kimpıısu haıgınıuwi iikamım yipiki nonkwonam. Kara hıniına naıngwowi, ti dimın hıriinanın kimiir kipi

kiyipsibgi haiginiu. Nningaka. Kima nonkwona karamae nwowi, wim wi ti nonkwonani siyiuin, hikak siirsi nwo rani. Nningaka.

²⁹ Ti kariir nomiiyauim, ti yayim simiir yaimwoki yaimwoim, ti kara win boinkiyim kimiiram yim tisirim. Iya Adi Komii siya nimbingiya krimiir ti nu iir nwowam, ya ini kingiin nwowa, wi sapi digii mi kwoin ara ta saiiram daingwoki mi Adi Komii siir mi aiirarar mirii iski. Mi tariinanarin, inkamin wigakin yipiki Adi Komii siir mi aiir miriim sima nhami nhami kipi mirii, iki kamim nonkwona karamaeyim simiir hiriinan sima mi miriia. ³⁰ Mi iikamim yipiki Adi Komii siir mi aiir miriim mi ha ninouninkiyim, yim iki iikamim ninouninki karamae nwowim simiir hiriinan dwo. Mi iikamim yipiki maingamainga nwowim, yim sima iki iikamim yipiki kwoin whwokwoka nwo karam nwowiyim simiir hiriinan dwo. Mi iikam yipiki digworaekwo whiekakakim, yim iki iikamim yipiki digworaekwo karamaeyim simiir hiriinan dwo. ³¹ Mi iikamim yipiki ti nuin siir tiran digworaekwo imiir sainiyim sima ha kipi naingwo, kouin ini sima ywowim. Nningaka. Dimusi rani, ti nuin siir digworaekwowim, mhoiia yim wi simbi digiguskii.

³² Kara ha naingwowi, wim kima ini ti hiriinanar mi aingwowim. Mi ti umiram naingwokwonanaei kwoinin wim wi Adi Komii siir naingwo rani. Mi inkamin nonkwonam naingwo karamae nwowi mi siir kwoinin Adi Komii siir mi aiir mirii aramar naingwowi, yim sima ini big nasmirwaiya Adi Komii siiraramar nwowim. ³³ Mi kamim yipiki wigak nwowim, yim simiir kwoinim ha naingwowi, nuan digworaekwowim simiir wig imiirin wi maingamainga sima nwowaiginuwi.

³⁴ Mi inkamin siir kwoinin dimino whisairam naingwowyim, yim simiir kwoinin ha naingwowi Adi Komii siya big nasmirwaiya simiiramar mi owim. Mi sima hiriinanam warar mi aingwowi, simiir wigim maingamainga simaka mi owim. Mi wiga niki onkwona karamae niki owa mi ta wig kopaksim nninga, saiir kwoinin Biyan Inkam Komiiyin siir dimin taemin imiiraramar daingwo. Sima hinina daingwo, simiir pua mi simiir kwoinim, yim rirmiiyar dwo Adi siir dimin taemin imiir tiram mi wigim yipiki nonkwonam, yim sima simiir kam imiiramar naingwo iski, big nasmirwaiya simakar mi owim. Mi sima ti nuan digworaekwowim simiiramar naingwo kripkaii.

³⁵ Mi ti dimin taeminim kara boinkiyim, kara kimiirin hinina bi boinkikin, kara wari dimin taeminim kima tirim simiir kaiyaokikin. Nningaka. Kara ti diminin kimiirin minam boinkikin, kimiir whinkinsiis haiginuwim wi siyu miyikin siir napam. Mi hiriinanki nuwi, ti digworaekwowim ti nuin siirim yim wi kimiir kwoin imiir kiyaiwao rani, kima Biyan Inkam Komii siir dimin taemin imiir tiri.

³⁶ Mi inkamin wig aiirin hindara boiritmaiiyin, siya wa ti idid. Dimusi rani, siya iripa piu saika nwowam naingwowi mi siya saiirin wi hindara ti nonkwona iski mi yo ti hiriinanin yo sowa hii nanae rani. Dimusi rani, sowa bidi yonkwonao. ³⁷ Mi inkamin siir kwoinin siirin siyar swoki kigriraonaei mi siya hinina naingwowi, siirin wi iikam nhirkim kiyai rani mi siya wi iripa piu saika mi o rani mi siya ta wig aiirin mi onkwona karam mi owi, yo ini mi owin. ³⁸ Mi kamim yipiki wig nonkwonam, yim sima siyu miyikimiyik iirar tiri. Mi kamim yipiki simiir kwoin imiirar nwowiyim yim kipi nonkwona, yim ini ywowim mi yim sima dimin komii kibi iirar tirkim.

³⁹ Mi wiga yipiki biya kamkak niki owa mi saeya yaeya kam nwirni nonkwonam kipi tir, iya saiir kamim ha niki owiyin. Mi saiir kamim siya naonamkiswo, aeya nikrani, saeya yaeya kam nwirni nonkwonam ha mi aingwokiswo. Mi ti inkamin, ti saeya nonkwonam tirin, yo siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kinan inkam dwo wi yaeya inkam kipi nwo. Nningaka. ⁴⁰ Mi kara ti siirin hinina naingwowi, wiga yipiki saiir kamim naowin mi saeya hiriinan kam karamaeyar mi owi, saeya wi maingamaingar mi owi. Adi Komii siir naeyiuin kariirin siya whinkinsiis haiginugin mi kariirin siya boinkin ti hiriinanin. Iriig.

8

Dimin taeminim uruwai siyaowai ninkin imiiaeyim simiir boini

¹ Mi dimin taeminim panao kara kimiiram winkii, kara pi dimin taeminim iikamim yipiki ti nu iir nwowim yipiki Adi Komii siir siyu iir nap karamae nwowim mi uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim simiir boinkii. Kara ta yokwowa kimiiram in whisarii bi winkika, biya kima simiiram niki sriigikim. Kara ha naingwowi, kima hiriinan bidiyar iki boinkiyim, krima ti dimin iirin ina ninokninkinim. Mi kara pi hinina boinkii, inkamin dimin taemin whiekak ninokninkiniyin mi ti hiriinan digworaekwowim siirin sima nantamiyiriyiri mi siya paninsi wakaeyoknasi. Mi krima irni nwirnyam ninan aingwokwowi mi ti hiriinan siyuin krima krima krimar swoki kinsisnaei mi krima wi wadie sairsiyar nwowi, Krai siir hiriinanin. ² Mi yipiki ha boini, sima digworaekwo whiekakim bidi yinomokninkin digim mi yo Adi Komii siya simiirin wi ha boini, sima miyik rani, sima bi sibgu naingwo omokim. Mi sima hinina bi mi aingwokim sima siir digworaekwo whiekakim simiir bidi mi inokninkinim. Nungaka. ³ Mi yipiki Adi Komii siiram naingwokwowyin, yo wi hinina boini, sima wadiekim mi sima siir iikamim.

⁴ Mi kara kimiirin pi min boinkii, nae dimin taeminim yipiki sima ninkin imiiaeyim uruwai siyaowaini. Mi ti siyu hiriinanin, kara pi hinina boinki, krima uruwai siyaowai simiirin ina ninokninkinim, yim sima kaimwo rani. Yim sima Adi Komii rani. Adi Komii sasairgin biyar whuwiniunan. ⁵ Digworaekwo kasa kasa rani, ninomor kou hir nwowim mi nu tirin iripi hiriinan. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apkaramae nwowim sima boin, krima ini Adi Komii siir hiriinan ywowim. Mi kam adiyaowaeyim yim ha naingwowi, ti uruwai siyaowaiyim, yim hiriinar nwokim. Mi nim krima iikamim simiirin ina ninokninkinim. ⁶ Adi Komiiyin nwirki nwiruwaargin, siya krimiir Adigin mi siya hiriinar nwokin mi siyaargin digworaekwo whiekakim simiir bwamkibwamin mi krima hiriinanar dwo mi siiraramar dinmiininkin. Mi Jisis Kraisin nwirki nwiruwaargin yipikin hiriinar whauiniunan biya siya ninomor nu sowiir digworaekwo whiekak imiirar mi nonkwokwokin. Mi krimiirin siyar mi onkwokwokikim mi krima siir naeyu iir haigim mi krimiirin siya whinkinsiiskim mi krima hiriinan asi nwowi.

⁷ Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apim, simiir nhirim hinina kigninokninkin tani, ti niksise uruwai siyaowaiyim yim dimin komii rani. Yim sima ha naingwowi, sima inkamni hanin yaimin dimina mi omboboini. Mi iya sima naeyim uruwai siyaowai imiir ninkin imiiaeyim simiir naeyim, sima ha naingwowi triiginim yim kaimwowaargin. Mi iki naeyim sima swoki aeyim yim uruwai siyaowaini simar niki inkin imiiae imairgin mi simiir mhi kwoinim pi miyik swoki o rani, pi yibgini hanin hindarar kimtkini. Dimusi rani, simiirin dimin whirkin bi neyokin. Mi Adi Komii siya pi big nasmirwaiya nwoki rani. ⁸ Adi Komii siya naeyim uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim krima naeyim simiirsi bi naingwoyimyokikin. Nungaka. Mi iki krima mi ae karamae mi owiyim, simiirsi bi mi aingwoyimyokikin yim dimin komii rani mi ti diminim krima naeyim, yim wi krimiir tirbu rani mi Adi Komii siya krimiirin wi hinina naingwo rani, krima iikam bibiyekim. Nungaka. Mi diminin iki krima nae karamae nwowyin, yo wi krimiir mi kiyipsibgi haiginu rani mi Adi Komii siya wi hiriinan sairsi mi aingwo rani, krima iikam miyikim. Nungaka. Dimininim krima naeyim yim dimin komii rani.

⁹ Yi triiginin yo dimin karamaeka. Mi kima wi mintirao diminim kima naei simiirsiyin. Mi hiriinanki niuwi, kima wi iki iikamim yipiki Krai siir siyu iir sibgu ap karamae nwowim wi simiir kiyipsibgi haiginuwi. Mi yim wi hinda kipiirar nwowuguskii. Dimusi rani, sima kimiir kigim, diminim sima haiyaiyin kima naekin. ¹⁰ Mi ta hiriinan sairsika, kira hinina boini, an kara ti inkamin ti digworaekwo imiirin ina kigninokninkin. Mi kira ti nae imiirin ha naei ti sima ninkin imiiaeyim uruwai

siyaowaini mi ti inkamın yipiki niki aingwo tibmii kın karamae niki owın Jisis Kraıs siıram mi siya kırıir kigi, kira ti dimın iir naei mi yio siya wi ti naeyım uruwai siyaowaini nınkın imiıyaeyım wi simiir naeyamar mi aingwowi. Mi siir naingwo tibmiıya wi sima kiyıpsıbgı haıgınuwi biyie nwowamın. ¹¹ Mi ni kira ti dimın imiir asi naei, ni kira hınına naingwowi, uruwai siyaowaiyım yım dimın komii rani. Mi inkam nwırın dimın whırki niyok karamae nwowiyın Kraıs siya siırsi bıdiyar mi aowın. Mi siya ha naei ti nae iirın mi ti dimınım Kraıs siırim siya niki kigna tırım, yım wi kipiıı nwoki rani. Dimusi rani, ti naeyım siya naeyım simiırsika. ¹² Kira wi kırıir nomııyauwın siir kwoın iir kiyıpsıbgı haıgınuwi kipiıı siya nwowam mi siya Kraıs siir yai aiirın wi sibgu wakaeyokna ap rani. Dimusi rani, warı dimının kira kwatırkiyın siırsika. Mi kima Kraıs siirın, wi ti hırıinan siyıu biyeyın wi siir tiri. ¹³ Mi ta hırıinan saiırsika, ti dimının kara naei, yio wi kariir nomııyauwın siir kwoın iir kiyıpsıbgı haıgınuwi biyie siya nwowım mi dimın taemınım Kraıs siırim siya niki kigna apım, simiir warar. Mi kara mhoııya wi ti hırıinan dimın imiir swoki ae rani kara pi boriısopi kariir nomııyauın siir kwoın iir nwowaıgınuwım biyie. Dimusi rani, ti dimın taemın hırıinanım simiırsika. Iriig.

9

Pol siya maırgımaırga dimusi bı nwokın, siya umırım iıkamım naingwo tibmii kınıiyım simiir hırankı bı haıgın dimın taemınım siya naingwowım simiıramın

¹ Kariirın wi dimın whırki nikıdu rani, ti dimınım kara tıriyım Adi Komii siırim. Kara aposel inkamın mi Jisis Kraıs siırin karar kigin. Mi Biıyan Inkam Komııyın mi iıkam kima Kraıs siir yai aiirın wi hırıinansi wakaeyokna api. Dimusi rani, Biıyan Inkam Komii siir digworaekwowım yım kara tırım kımıir, simiırsika. ² Mi iıkam nhırım hınına naingwo karamae nwowi kara aposel inkam tani, yio dimın komii rani. Mi wım kima om Korin warauran iıkamım wım kima kariirın hınına asi naingwowi, kara aposel inkamkın. Dimusi rani, digworaekwowım kara nısiımauwım kımıir simiırsika. Mi kima kimaırgım Kraıs siir yai aiir wakaeyokna apiyım. Mi ti digworaekwowım Kimiirın sima nısiımauugım hının, kariirın Biıyan Inkam Komii siya nımbingın aposel inkam nwowamın.

³ Mi iıkamım ha boınıiyım kariirın hının kara aposel inkam tani mi kara simiir yai akan pi hınına nowarkıı boınkıı wara yayım kara wınkıyım simiirın. ⁴ Mi hanıngınuwi, kara dimın taemınım iıkam kımıir waraurankı ti hai mi kara pa nwoki aeyım dimınım kara tırım kımıir simiırsiyın. Dimusi rani, kara aposel inkamkın. ⁵ Mi yipiki Biıyan Inkam Komii siir siyıu iir napıyım wigım, krıma simiir mi onkwonaei yio ini mi owın mi krıma wi simaka niki amyokıyokıyım iki aposel kam nhırım simiir hırıinan iki Biıyan Inkam Komii siir nomousısımım simiir hırıinan mi Pita siya, aniya? Mi ini mi owın kara naeyam kariir mıı aiıram mi sııı? ⁶ Mi Banabas mi kara krıra krırar ti mıriı nonkworınu krıpkai nae sainamın mi nae imiir naeyamın krıriırgı krıriir umır imiırarar ti krınmai, aniya? ⁷ Mi kamım yayı nıniıyan inkam nwowiyım sima nae mınim simar bı kigrıraonaeikım. Mi inkamın numıran sasaeya nınkıniyın mi inkam nhırkım siirın ha pi boınikın, warı dimın taemınım kira nınkikınım simiirın wi kira nae rani. Iıkamım wi sıbsıbgı kigrırao rani, simiirın iıkam nhırkım boını hının, kima wi simiir mwııı imiir kwiıyae rani. Nıngaka. Mi krıra kımııramın naeyam sıııı wi wadıeyar mi owı, aniya?

⁸ Tiki yayım yım inkami kwoınarar bı prıınaingwo boınkikım. Nıngaka. Siyıu komııyın bııya Adi Komii siya hauugıyın Mosesni, yio irıipi hırıinanar mi boınkikın, ti dimınım yım kaimwowaırgım. ⁹ Mi bıdi bıdiniıyarın Moses siya yayım Yokwo Komııniyın hınına wınbınkikın, bulmakauın wıtnıd nokwobrombropıyın siir yai aiirın wi urıdni kipiıı kogrıpkııou mi hırıinan tiri, siya wi ti wıtnıd imiir nae rani. Nıngaka. Adi Komii siya bulmakau imiıram bı naingwokın iıya siya ti yayım Moses siir boınmımauwım. ¹⁰ Nıngaka, siya ti yayım mınam wınkikın iıkam krımiir whınkınsiıs

haiginuam bulmakauni hanin. Moses siya ti yaiyim minam winkikim, krɪma ti yai imiir ninokninkinim. Mi inkamin yipiki nu hainopin mi inkamin yipiki sasaeyim wai nwowim simiir ningugu haiyin, sowa nwisairarin wi umir kinar haiswowi ta miya sowa miriia sairsiyin. ¹¹ Mi krɪma Adi Komii siir yaiya kimiir bidiyar iki boinmauuim ya ini naenan ywowa kimiir mhiyim saeyar kinu haiginuwi. Mi hiriirankinuwi mi tari kima wi nae krɪmiir hauu rani, krɪmiir piu airsi, aniya? ¹² Mi iki iikam nhirim yipiki kimiir whinkinsiisiiyim, sima naeyim kimiir warauranki mi haii, simiir pua sair kirie haiginuam mi ti hiriinan siyiuin yio ini wadieki wadieyar mi owin, krɪma kimiir biyan inkamim nae mi haiyim. Mi biyar nwoyokiyokiananiyin mi tariinanar yadigiyin, krɪma iikam kimiir waraurankin dimin sim whir bi swoki haimiminkim. Krɪma inkam paeprikabnan nwokim mi krɪma mhiigar mi aokim. Mi krɪma kimiir kwoin imiirin wi hiriinan sairsi nkipitmai rani. Mi krɪma hiriinan tiri, wim wi Jisis Kraiis siir yai aair wakae rani. ¹³ Kima ta yai aair daingwoki, Isrel simiir pris inkamim yipiki omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair miriyyim, sima simiirin pa mi boinki, sima naeyam ti nae nhirim ti iikam ima hainaniyim ta omaka aair Adi Komii siiram. Mi ti pris inkamim ti diminim ti kam ima haingigim hiya nae haiginiya sair, sima simiirin pa haii mipa ninkin imiyyae Adi Komii siir mi haimiyyim pi simar swoki aei. ¹⁴ Mi ti hiriinan siyiu kaimwoin Biyan Inkam Komiiyin yio iriipi hiriinanar mi boinkin. Ti iikamim yipiki Kraiis siir yaiwin kibiya sair boinmimauuim, yim sima nae digworaekwo minim wi iikamim yai sima boinmimauuim simiir hiranki haii simiir piu aair kirie haiginuam.

¹⁵ Mi ti hiriinan siyiuin kariirin ini wadie siya ywowin kimiir aposel inkamin siya sriyamim kimiir. Mi biyarin kara kimiiram bi kaugin diminamin mi tariinanin kara ta yokwowa kimiiram hiriinanam bi winboinkikin, kima kariir kigriraowim. Mi kara mhiigi nao kingiin nwokiswo mi kara kimiiramim pi naeyam dimuim mi sriigii. Ningaka. Kara pi boriisopi dimin whirin inkam nwirni inanki haiyim. Mi kara dimin haii mi kara wi ha boin tani kara Kraiis siir yaiwin kibiya sair boinmimauuin mi umir bi haigin. Ningaka. ¹⁶ Mi kara maigimaiga kanakana bi nwonakin Kraiis siir yai win kibiya sair boinmimauuamim. Ningaka. Kariirin Biyan Inkam Komii siyar nimbingikin ta sair tiramin. Mi kara simiir boinmimauu karam nwokiswo mi kariir kwoinin kanakanarin wi io prasae di ywowi. Mi kara ta yaiya Biyan Inkam Komii siya boinkiya kariir ya wi digumii pi haimriiyugigin. ¹⁷ Mi kariir kwoinaiga priinaingwo tirkiswo ta miya Kraiis siir yaiwin kibiya sair boinmimauuwiya mi kara wi umir digworaekwo ta mi airsiyar pi mi haiyin. Mi ya tariigina ya kariir kwoinaigi bi priinaingwo tirka. Ningaka. Adi Komii siyar nimbingin kariirin ta mi aair miriyyamin. Mi hiriinankinuwi mi kara wi umir, digworaekwo nae min hai rani, ta mi airsiyin. ¹⁸ Mi hiriinan tirkiswo mi kara wi piki hinin umirin si pi haiyin ta miya kara miriia sairsiyin, ha? Kara wi ti si pi haiyin. Mi iya kara Kraiis siir yaiwin kibiya iikam imiir boinmimauuwi mi kara simiiramim wi nae umir minam srii rani. Ningaka. Mi sima Adi Komii siir yaiya hinda whisariiyar priihaii. Mi ti hiriinan siyiuin ti maigimaiga kara nwowin, ya tariigina ya kariir umir aeya.

¹⁹ Kara inkam nwirni aowa bi nwokin mi kara ini iikamim simiir whisarii mi primiriyyan inkam ywowin. Mi kara iikam whiekakim simiir kwoinim wi digar piyamisi owin Jisis Kraiis siiram kiyaiyyim, siiram naingwo tibmii kinim. ²⁰ Mi iya kara Isrel simiir iikamim simaka nwowiyin, kara pi Isrel simiir siyiu imiirar mi api mi Moses siir siyiu komii ikin. Mi ta hiriinan sairsiyairga kara iikamim simiir kwoinim sairsiyar kiyaii, sima Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kinim. Mi hiriinankinuwi mi ti Moses siir siyiuin siya boinkiyin kariir, yio wi nwo rani, kariir kou. Mi ti iyyim kara nwowim hir kara simiirar mi apkim mi ta hiriinan sairsiyairga kara simiir kwoinim sairsiyar kiyagin. Mi wi Moses siir siyiu komiini yaiyim wi sima nwo rani, simiir kouin. Mi sima wi Kraiis siir yaiwin kibiya sairam ninmiininkini. ²¹ Mi kara Moses siir siyiu komiiyin siirin naingwo owouu rani. Mi siirin digumii bi haimriiyugigin. Ningaka. Mi kara tariinanin ini Kraiis

siir yai imiir wakaeyokna apin. Mi iya kara iki iikam nhirim yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna ap karamae nwowiyim simaka nwowiyim, kara Moses siir yai imiir bi napikin. Kara ti hiriinan siyiuin minam tirkin, kara wi iki iikamim simiir kwoin imiir niki kiyaiyim Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiikinim. Mi ti hiriinan kara tirin, kara Adi Komii siir siyu iir bi taouugakin, kara Jisis Kraiis siir siyu iir napkin. ²² Mi iya kara iikamim yipiki naingwo tibmii kirie nwo karam nwowiyim Jisis Kraiis siiram, simaka nwowiyim mi kara diminin maingimainga sima nwo karamae nwowiyin kanaka, siir bi tirikin. Nningaka kara diminin sima naingwowyin hinin yio ini ywowin kara siirarar tirikin. Mi hiriinan saiirsika, kara simiir kwoin imiirin asi kiyaii kirie nwowamin, Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kinamin. Mi inokinokin kara iki iikamim hinda tindanim simaka nwowiyim, kara diminin iki sima naingwowyin hinin yio wadiekin, kara siirarar napikin. Mi ta hiriinam saiirsika, kara simiir kwoin imiirin hiriinansi kiyaigin Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kinim.

²³ Mi kara inok inokin hiriinan ta saiirsi tirkin Kraiis siir yaiwin kibiya saiir hainanam. Mi Adi Komii siya kariirin wi hiriinan saiirsi hainan prapraskii kariirin mi iki iikam nhir ikim. ²⁴ Kima ta saiir daingwoki. Iikam whiekakim iki ninkikin iwitiyim sima bikinar bi nwoswowikim. Nningaka. Nwarkinwiruairgin pi bi iwit okwoiu. Mi ti inkamin bi niwit okwowin diminin pi sasar haiyiskii. Mi ti hiriinan siyiuin, ti iikamim yipiki ninkikin iwitiyim kima Kraiis siir yai aiiram hiriinan sibgu wakaeyokna api mi kima dimin miyikin Adi Komii siya wi hiriinan saiirsi hauuwi. ²⁵ Mi iikam whiekakim yipiki ninkikin iwitam naingwowyim, dimin haiyim, sima inokinokin nhami nhami bi niwitikim mi simiir puua kirie saiirsiyar nwowi. Sima ti hiriinan mansi tiri, sima wi iki iikam nhirim simiir nwoki iwit haiburim mi wi diminin Adi Komii siya hauuwi iikamim bi nwowim simiir wi siir nwoki haiyim. Krima dimin komii komii imiirarar tir Adi Komii siiram wakaeyokna apim mi krima wi siir dimin miyik miyik imiir nwoki haiyim. Yim sima ti diminin ti kamim ninkikin iwitiyim bi nwowiyim sima haiyim wi simiir hiriinan biyie nwo rani. Nningaka. Yim sima wadieki wadie imairgin mi wi hiriinar nwoyokiyokikaeyami. ²⁶ Kara ti inkamin yipiki hinda tinda niyaeyimyok kaowiyin siir hiriinan bi ninkikin iwitikin. Nningaka. Kara ini inkamin yipiki maeyaua niwit okwowiya saiirgisaairamar nanmainonkwowiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ti hiriinan siyiuin kara inokinokin Adi Komii siir mi aiir asi miriinanaei. Mi inkamin yipiki yaii niniiyin siya siir ina hinda bi priitio priitowika. Nningaka. Mi ti hiriinan siyiuin, ta Adi Komii siir miya ta kara miriia ya hinda bi mi priimirii priimiriiga. Nningaka. ²⁷ Kara kariir puu aiirar kirie haiginunaekin karar kigriraowamin mi saeya wi kariir kwoin iirarar nwoki wakaeyokna apim. Kara ti hiriinamin minam tiri, mhoiia kara Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwi mi siya kariirin wi hiriinan boin tani, kara inkam paii rani mi kara siir dimin miyik miyikim wi simiir hai rani. Iriig.

10

Kima, kimasiyar mintiraona kima wi dimin biyie kipi tir

¹ Ti kariir nomiyauim kara ha naingwowi kima ina sibgu inokninkinim siyiuin Adi Komii siya tirin krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir. Mi ta iya krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima Moses siir wakaeyokna apnamim niimau meki meya hiriir mi taka iya Adi Komii siya wau marsima saiir yikropki simiir siyu iir nisiimauu apnamam. Mi taka iya siya simiirin bidiyar mi whinkinsis haiginuin. Mi iikamim sima ini whi komiia pariidnan dapiya ini saiirar mi iyapidnadamim mi simiir nwirki bi swoki aomin aominkin. ² Mi diminin krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima tirin, iya simiirin waumir sima saeya kiikii ikoua sima kigna apam mi iya sima whi komii kwira pariidnan nikiuwiya sae mi iyapidama, yim tiki digworaekwo hiriinanim, yim iikam imiir nisiimauugin sima Moses siirarar wakaeyokna ap iskiyim. Mi sima ini

siirarar mi wakaeyokna apim iikamim yipiki baptaisim simiir hiriinan yipiki hinina nasisiimauuim sima Biyan Inkam Komii Kraiis siirgim mi simiirin ini siyar kigirkakim. ³ Mi iya sima niimau boskwonau hir nwowa, sima naeyin mana nikuwiiyin siir naekim, yipiki Adi Komii siya hauugiyim simiir siir hirankin. Mi tiriiginin simiirin siya whinkinsiis haiginugun simiir naingwo tibmiya kirie nwowam. ⁴ Mi sima opa yipiki Adi Komii siya hauugiya simiir saiirar mi kwiyae. Mi tariigina simiirin saeya kinsiis haiginugun mi simiir naingwo tibmiya komiigi komii asi nwokika. Mi ta opa sima kwiyae, ya siya komiyya saiir hiranki nitka. Mi ta siya komiyya ya aknainan Kraiis siir nasisiimauuga simiir kwoin iir kinsiis haiginuam ta opa sima kwiyae simiir piu aair kinsiis haiginuam saiir hiriinan. ⁵ Mi Adi Komii siya simiirin ti hiriinan siyu kaimwoin siir asi whinkinsiis haiginugun, Adi Komii siya maingimainga iikam hoimgakim bi nwokin mi ta hiriinan saiirsika siya hiriinan asi tirkin mi Adi Komii siya iikam imiirin hiriinan saiirsi nisomsom aokao digiyam tirkin. Mi simiir piuis biyeyim niimau hinda tinda digar asi nwokikim.

⁶ Adi Komii siya ti hiriinan diminin minam tirkin, krimiir nasisiimauugin krma wi iki dimin biye hiriinanin sima tirim wi simiiram naingwowski, simiir tiram. ⁷ Krma uruwai siyaowaini inig kipi hainan, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir iikam nhir ima tira saiir hiriinan. Mi ti Adi Komii siir yayim biya Moses siya winkyim Yokwo Komii saiir yim hinina win boinkikim. ⁸ Mi iikam krma ti hiriinan siyu biyeyin hai sima prininae prininaeyin siir kipi tir, biyan iikam nhirim sima tirim simiir hiriinan. Mi Adi Komii siir kwoinin paenan ha nugiyin simiiram mi siya simiir iikam nhirim ina yisomsom aokaokiyim. Mi 23,000 nim yim iikwiruwa saiirar mi kwaonam. ⁹ Krma Biyan Inkam Komii siir kwoin iir kipi kiyai, io krimaka nwowam, biyan iikam nhirim sima tirim simiir hiriinan. Mi Adi Komii siya io simaka ha nwowin mi siya mipugim ina yikropkiyim mi simiirin ini sima piyaokaokiyim. ¹⁰ Krma Adi Komii saika kipi ninkinwaowarki boin, biyan iikamim simiir nhir ima tira saiir hiriinan. Mi sima diminam ha boinanaeyim mi Adi Komii siya siir paekwosimin siir yikropki mi siya ha nitin mi simiirin siya yisomsom aokaoki.

¹¹ Mi ti digworaekwowim ti krimiir yidiwi wanwiyaeyim imiir tirim yim iya sima niimau boskwoki boskwonau hir nwowa ha tirkin. Mi ti digworaekwowim Moses siya winkyim Adi Komii siir Yokwo Komii aair, yim krimiir nasisiimauugin krma wi simiir hiriinan kipi tir. Sima ti iikamim ti tariinan nwowim krimiir nasisiimauugin, iya Kraiis siya swoki itana ini kingiin nwowa. Mi krma krimasiyar mantiraona krma wi dimin biye kipi swoki tirmimin biya krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima tirim simiir hiriinan.

¹² Yim tiriiginim yim ini ti sima tirim ini simiir hiriinanar mi imbiyamim mi wim kima iikamim yipiki ha naingwowim wim kima kiriekim mi kima Kraiis siir siyu iir napim ini kimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir haiburim. Mi kima kimasayar mantiraona kimiir kwoinim iki iikam nhirim sima kiyaii mi kima wi siyu biye tiri. ¹³ Mi kima wi hinina kipi naingwo, ti digworaekwowim kimiir kwoin imiir kiyaii, kimiir nikpitmayam mi tiki hiriinan diminin iki iikamim, iki hinda tinda nwowim simiirin ini iripi hiriinanar mi tirin. Yim sima yaeya rani. Nungaka. Adi Komii siya wadiek, kimiirin wi siyar whinkinsiisi. Mi siya iki dimin biyeyim wi simiir kigninkin rani, kimiir kwoin imiir nipiyaokiyam mi kimiirin wi sima nikpitmai rani. Kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi ti hiriinan dimin biyeyim ti kimiir kwoin imiir kiyaiyam tiriyim simiirsi nokworinum.

¹⁴ Ti kariir nomiyau kingi kinim, kima uruwai siyaowai simiirsiyin aru dwo wim wi simiir inig imiir wara pi hainanisi. Dimusi rani, kimiirin wi Adi Komii siyar whinkinsiis haiginui mi wi siyar kigriraowi. ¹⁵ Kara ti yayim iikamim yipiki ninokninkin miyikakim kimiiram boinkikin mi kima ti yayim ti kara boinkiyim simiir ti aingwoki mi simiir ti sibgu hid. ¹⁶ Mi iya krma kumuniyin opa mobin siir nwokaiya nhwo saiiram

kwisboiniyim mi krɪma iki sair kwiyaeiyim mi krɪma hɪnɪna nɪsiinawuwi, krɪma mi Kraisiya krɪma ini nwɪruwar ywowskiyim mi ini kwoin whɪruwar mi okiyim ta siir nhie airamɪn biyar naokiinainama mi bretin krɪma nɪnɪbɪmbɪr aeyin yio min mi isiimauugin krɪma mi Kraisiya krɪma, ini kwoin whɪruwar ywowim ta siir pɪua biyar naowa yipiki paeyin hɪiniyar nɪrɪonɪnkinɪn saika nɪnkin irɪnugiyin. ¹⁷ Mi iikam whiekakim krɪma kasa rani mi krɪma ini bret haruan siirarar yaeyim. Mi bret haruan krɪma naeyin yio tiriiginɪn yio min nɪsiimauugin krɪma whiekakarɪn ini Kraisiya siir pɪu kwɪruwa saiirarar yɪnkiamamasuim.

¹⁸ Kɪma Isrel simiir iikamim simiir daingwoki mi iikamim yipikki ti nae imiir naeyim biya priskim sim haiginim hɪiya naemin dimin haiginiya Adi Komii siiram, yi tiriiginim yim min nɪsiimauugin sima mi Adi Komii siya, sima ini kwoin whɪruwar ywokiyim ta hɪiya nae min haigin inkin imiiaeya saikan. ¹⁹ Mi ta yaiya kara boinkiya kimiir ya ta saeya, nae minim mi wraisu min ikim yipiki sima nɪnkin imiiaeyim nɪksisae uruwai siyaowaini mi ti naeyim yim dimin komiigim, iyie? Uruwai siyaowai sima ywo dimin komiyyin? Nɪngaka. Yim naeyim yim nae imairgin. Mi yim ti uruwai siyaowaiyim, yim tidiyu min imairgin. ²⁰ Mi iikamim yipiki ti dimin taemin imiir nap karamae nwowiyim mi Adi Komii siir naeyim siir nɪnkin imiiaeyim hɪini sima nɪo haiginiyim, yim sima simiirin pi uruwai siyaowaini swoki inkin imiiaei pi Adi Komii siir nɪnkin imiiae rani. Nɪngaka. Mi kara pi boriisopi kɪma ti dimin hɪriinanɪm uruwai siyaowaini nɪnkin imiiaeyim simiir naeyim. Mi kɪma ti hɪriinan dimin imiir tiri, yi tiriiginim yi min nɪsiimauugin kɪma mi uruwai siyaowai sima, wim ini iripar yɪnkiamasuim mi ini kwoin whɪruwar ywowim. ²¹ Mi kɪma Biyan Inkam Komii siir op mobin wi siir kwiyae rani, kɪma uruwai siyaowaini op mobin siir kwiyaei. Kɪma wi hɪriinan tir tani. Nɪngaka. Mi kɪma naeyim Biyan Inkam Komii siir hɪiya sair haiginiyim siir nɪnkin imiiaeyam wi simiir nae rani, kɪma ti naeyim uruwai siyaowaini nɪnkin imiiaeyim simiir naei: Kɪma wi hɪriinan kipi tir. Nɪngaka. ²² Mi kɪma hɪriinan tiri, wim wi Biyan Inkam Komii siir kiyopsibgi haiginuwu mi siya wi io kimakar nwowi mi kimiirin wi siya pi tɪoin. Siyairgin kirie komiigakin mi nim krɪma ini nɪnga ywowim. Mi siya kimiir tiowi mi kɪma wi siir nikwowaisii rani. Nɪngaka.

²³ Wim kɪma ti digworaekwo imiirin hɪnɪna boinkim, ti digworaekwowim krɪma tiriyim yim wadiyairgin. Mi kara kimiirin pi hɪnɪna boinkii, ti digworaekwo hɪriinanɪm, yim wi kimiir whɪnkinsiis haiginu rani, Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim. Sima wi kimiir kwoin imiir kirie haiginu rani, Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim simiir nɪrim sima simairgin mi kɪma, ti kɪma tirim simiiram daingwoki. ²⁴ Kɪma wi kimamar kipi naingwona mi kɪma wi iki iikam nɪrim simiir whɪnkinsiisam daingwo.

²⁵ Mi kɪma wi kipi nidid wraisuim maket haiginiyim simiir sainsiyin mi simiirin hɪnɪna kipi mi srii, ti wraisu biya uruwai siyaowaini nɪnkin imiiaekim mi kimiir kwoinim wi hɪriinan naingwoyimok karamae saiirsi nwowi. ²⁶ Mi yaiyim yipiki Adi Komii siir Yokwo Komii aair wɪnkiyim bɪdi bɪdiniyar yim hɪnɪna wɪn boinkikim, ti nuin yio Biyan Inkam Komiiyɪn siirgin mi digworaekwowim siir mi owim iripi hɪriinan siir. Mi krɪma ina nɪnoknɪnkinim mi krɪma digworaekwo whiekakim simiirin wa naei.

²⁷ Mi iikam nɪrim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna ap karamae nwowiyim, sima kɪriiram boinkii, simiir omaka hɪriir namam nae simaka naeyam. Mi kɪma ti naeyim sima hauuwi kimiir, simiirsiyin wi hɪnɪna kipi naingwo, tiki naeyim inkamki bɪdi yamisi inkin imiiaeyim, iyie? Kɪma hindara wakaemumu ae. Mi kɪma hɪriinan tiri mi kɪma wi iripa nwoki ongwomamair aeyim ²⁸ Mi kɪma ti inkam inaka nidwowi mi siya kimiirin ha boini, tiki naeyim biya iikamkim sim niki inkin imiiaeyim uruwai siyaowaini sima. Mi kɪma ti nae imiirin wi kipi nae wim wi inkamin kimiir nokmwɪn aeyin wi siir kwoin iir pi kɪnsiis haiginuwusi. ²⁹ Kara siir kwoin iir boini, kimiir iir boin tani ti diminim siya niki boinmauim simiir kipi nae. Mi kɪma hɪnɪna naingwowi, krɪma

ti nae imiir nae karamae dimusi nwowi mi tari yi mɔnsika, iki iikam nhirim yim Krai
siir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apikim, aniya? ³⁰ Mi kara nhwo Adi Komii siiram
kwisboinkiyim mipa mi boin wadieki. Dimusi rani, ti naeyim kara naeyanim simiirsika.
Mi iikam sima hiniina dimusi boinkim kara siyu miyiknan bi tirkin ti dimin taeminim
kara naeyim simiirin, ha?

³¹ Mi kara kimiirin ta saiirin pi hiniina boini, ti naeyim kima naeyim mi opa kima mi
kwiyaeya mi wraisu minim kima naeyim mi dimin taeminim kima mi tir ikim, kima
simiir tiri mi ti iikamim yim Adi Komii siir inig iir hainanprapraskii. Dimusi rani,
ti simiirsika. ³² Mi kima wi ti dimin hiriinanim simiir kipi tir. Juda iikamim mi Juda
iikam tani ikim mi iikamim Adi Komii siir isid nwowim wi simiir kiyopsibgi haiginiu
rani, siyu biye tiramin. Nningaka. ³³ Yim ti dimin taemin hiriinanim ti kara boinkiyim
kimiir, yim kariir kwoinkar naingwo boinkikim. Kara ti dimin taeminim minam tirkikim
iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwwim. Kara ti diminim karamar bi tirkin, kariirar
swoki whinkinsiis haiginiuwwim. Kara ti dimin taeminim minam tirkin, iikamim simiir
whinkinsiis haiginiuwwim. Mi simiirin wi Adi Komii siya nwoki anmaiwarkainam simiir
dinin biyeyim simiir hirankin ti sima tirim. Iriig.

11

¹ Kima ti dimin taeminim kara tiriyim simiir kigna ap, ti kara mi kigna apiyim dinin
taeminim Krai siya mi tirim simiir saiir hiriinan.

*Wigim simiir mwo imiir kaigrisu idwokaiyim, Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir
simiir boinka*

² Kara kimiirin dimusi bi hainanprapraskikin, kima ti dimin taeminim kara
boinmimauuwim inokinok simiir wakaeyokna tirkim. ³ Kara ha naingwowi kima ti
yaiyim kara boinim simiir dinokninkin Jisis Krai siyairgin kamim simiir kougi kou
nwowin mi kamim yim ini simiir wigim simiir kou ywowim mi Adi Komiiyin yio ini
Jisis Krai siir kou ywowin. ⁴ Mi ta hiriinan saiirsika mi inkamin omaka Adi Komii
siir inig hainaniya saiir hiriir nami mi siya pagra siir mwo nwowa saiir kibwaehai
karamae nwowi mi siya Adi siir yaiya hiriinankakar boinmimauuwi, yio ti hiriinan
siyuin yio Jisis Krai siir kiyopsibgi haiginiuwi. ⁵ Mi wigim simiir mwowim dinin taemin
nitimwanu karamae nwowi mi sima Adi Komii siir yaiya ha boinmimauuwi omaka
siir inig hainaniya saiir hir, yi ti hiriinan siyuin yi saiir kam iirar swoki kiyopsibgi
haiginiuwi. Mi saeya hiriinan naingwo karamae nwowi mi saeya wi wiga yipikki saiir
kan aiir piriyaog uguskiiya mi nididgak ha nwowiya wi saiir hiriinan nwowi. ⁶ Mi wigim
simiir mwowim dinin taemin nitimwanu karamae nwowi mi saiir kam saiir kan aiir
piriyaokii mi yi ti hiriinan siyuin yi saiir nisiimauuwi hinin, saeya siyu miyiknan
bi napika. Nningaka. Yi wi hiriinan tir tani. Mi wigim dinin taemin simiir mwo
imiir nitimwanuwi, yim sima wi nididgak nwo rani. ⁷ Mi kamim iya sima Adi Komii
siir yai aiir boinmimauuwiyim mi iya sima nhwo Adi Komii siiram mi kwisboiniyim,
simiir mwowim dinin taemin kipi nitimwanu. Dimusi rani, kamim yim Adi Komii
siir kirieya mi siir dinin kirie komii komiiyim paenan niyaeiyim mi digworaekwo
whiekak ikim simiir sibgu kigirkakikim. Mi yim wigim. Nningaka. Yim sima simiir
kamim simiir kirieya mi simiir dinin miyik miyikim paenan niyaeiyim mi simiir
inig komii ikim, yim simiir nisiimauuwi. ⁸ Adi Komii siya Adam siir puua Iv saiir puua
saiir hiranki bi haiga mi siya ha bi nonkwokwokin. Nningaka. Adi Komii siya Iv saiir
puu aiirin dininin Adam siir puu hiranki haiyin siir nonkwokwokin. ⁹ Adi Komii siya
Adam siirin Iv saiir whindiriraeraram bi nonkwokwokin Adi Komii siya wiga Iv dapiya
saiir nonkwokwokin Adam siir whindiriraeraram. ¹⁰ Mi ti hiriinanin yi ini mi owin
wig sima mi itimwanuwiiyim dinin taemin simiir mwo imiir. Yi ti hiriinanin yio min
nisiimauugin, wig imiirin ini kam imar kigirkakim. Mi simiirin ini simar kigirraonamin

iiya sɪma omaka Adi Komii siir inɪg hainaniya saiir namiyim. Sɪma wɪ tɪ hiriinan dimin iir tɪr. Dimusi rani, Adi Komii siir paekwosimin ini simiirar kigin. ¹¹ Wigim yim simiir kamim simiir aowar timi o. Mi nim krɪma iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siirim, nim krɪma ini nwɪruwar ywowiskiyim. Mi irni nwɪrniyin ha timi inan whɪnkɪnsiis ankɪnsiis wadie sibgu nwowamin. ¹² Krɪma irni nwɪrni dinan whɪnkɪnsiishaiginu, wadie sibgu owamin. Dimusi rani, bɪdi bidiniyarɪn, Adi Komii siya biigi biyan wiga saiirin inkamin Adam nikiuwiyin siir piu hiranki haiyin diminin siir nonkwokwokin. Mi hirankar nɪtiyokiyokɪnaniyin mi ini tariinanar yadigniyin, wig sɪma kam krimiir asi naokainae. Mi ta hiriinan saiirsika krɪma irni nwɪrniyam asi naingwowi. Mi iikamim mi digworaekwowim tɪ nu iir nwowim yim Adi Komii siyar nonkwokwokin.

¹³ Mi kɪma tɪ dimin imiir daingwoki mi simiir hidgi. Mi wigim dimin taeminim Adi Komii siiram kwisboinkii mi sɪma simiir mwowim dimin taemin nɪtimwanu karamae nwowi mi tɪ hiriinanin yio wadiekɪn, iyie? Miiyik rani? Yio miiyik rani, ini biyie ywowin. ¹⁴ Mi krɪma tariinanin ta saiir tɪ naingwoki mi inkam nwɪrɪn siir kana priei nwowi wigmi kanim simiir hiriinan, siya wɪ nɪdid prasae kipi kɪn. Dimusi rani, ta saiirsika. ¹⁵ Mi yim wigim yim ta saiirsiyin nɪdidgak bi nwowikim. Dimusi rani, ta kan hiriinana simiirin Adi Komii siyar hauugin simiir mwo imiir higrinuam. ¹⁶ Mi iikamim tɪ hiriinan diminim simiirsi nɪnkɪnwaowarkii boinam naingwowi mi kara simiirin pi hinina boini, aposel kam krɪma iikam imiirin wɪ dimin whɪr kigna apam kipi swoki kiwaki mi kara tɪ hiriinansi boinkikɪn. Iriig.

Mi om Korin hiran iikamim sɪma simar tɪrbunakim kumuniyin aiirsiyin

¹⁷ Mi tariinanin kara iikam kimiirin pi haigin idwoki rani, tɪ diminin kara kimiir boinkiyin siirsi. Dimusi rani, tɪ dimin biyeyim, kɪma tiriyim yim ini dimin miiyik miiyikim kɪma tirim, iripa kɪma haingiriyu owiya Adi Komii siir inɪg iir hainanam, ini saiir haibura. ¹⁸ Mi diminin biigi bi pi kara boinkii, yio hinɪngɪn, kara iikam nhirim sɪma boina saiir wakaekɪn, kɪma Adi Komii siir inɪg iir hainanam namiyim, kɪma iripa bi sibgu owikim kɪma yapa yapae priyo priyo amikim. Mi kara ta yai aiir wakaekiyin mi kara simiir yai nhirim simiirin ini kaimwower mi okiyin. ¹⁹ Mi ya ini kaimwokikaimwower ywowa. Mi kɪma wɪ kimiir iikam nhirim wɪ simiir yayim wɪ simiir nɪnakrimkripkii mi tɪ iikamim yipiki ta yaimwokiyaimwo aiir sibgu apiyim yim wɪ idowiiya simbi nimbini. ²⁰ Mi hiriinamki niuwi, kɪma iripa haingiriyu owi Adi Komii siir inɪg iir hainanam mi naeyim kɪma naei, yim Biyan Inkam Komii siir nae rani. Nɪngaka. ²¹ Mi kɪma nhirmiyam niki o karamae nwowi mi simiirin bi kɪma kɪmar hainami, kɪma kɪmar naeyamar mi hiriinanki niuwi tɪ iikamim yipiki mhoiiya niti, yim wɪ mhiigar nini aoni. Mi tiriiginim yipiki bi namim naeyim yimbi kɪma kɪmar kwaeswonami mi kimiir mhiyim pi digi digar nwowi mi kɪma op minim pa kwiyae nanaei mpa kwiyae whaowaenami. ²² Mi kɪma kimiir omaka hirar niki idwokai aenaniyim pa nopi, ha? Kɪma omakakakaigim mi kɪma hirar pi yidwokai aeyin mi kɪma hiriinan tir tani. Nɪngaka. Kɪma omaka Adi Komii siir inɪg hainaniya saiir nɪtiyim mi kɪma pi Adi Komii siir isidin simiir iikamim pi simiir nanokou kao rani. Kɪma ha naingwowi, yim sɪma ini kimiir inkam biyenana ywowim mi dimin taeminim yimbi kɪma kɪmar kwaeswonami. Mi kɪma tɪ iikam paeprikab hiriinanim simiir kiyopsibgi haiginuwi tɪ dimin hiriinanin kɪma tɪrkiyin. Mi kɪma panina naingwowi, kara kimiirin tɪ dimin imiirin wɪ panina tɪ boin, ha? Mi kara kimiir tɪ hainanprapraski. Mi tɪ tari tɪ simiirsika, aniya? Nɪngaka.

²³ Mi yaiya kara boinkiya kimiir ya kara Biyan Inkam Komii siir hiranki haiga. Ta yaiya ya hinɪnga, Judas siya Biyan Inkam Komii Jisis siirin wir niyaka napwougin mi siirin kimidiniya sau omomin siir in yonkwoki, taka niyaka Biyan Inkam Komii siya bret iir haiya saiir. ²⁴ Mi siya tɪ bret iir haiyin mi ina boin wadiekɪyin Adi Komii siir. Dimusi rani, siirin siya hauugin. Mi siya bretin ha nɪnibimbɪrgiyin mi siya siir kigna mɪriiyim kamim simiirin hinina boinki, tiki diminin yio kariir piu aiir nɪkrigin. Kara

naowi, kara wɛ iikam kimiir whɛnkɛnsiis haigɛnɛuwi mi mhoiɛya kɛma wɛ ti kara tirɛn, wɛ hɛriinanar niki tiriyokiyokiyim. Mi ti tariinan kara tirɛn, kara mɛn nɛsiimauugin, kɛma wɛ kariiram nwoki aingwokiyim, ti dimɛnim kara tirɛm kimiir simiiram. ²⁵ Bretɛn siya hauuwɛn simiir saiir hɛriinan. Mi siya wain op mobɛn ha mi haiyɛn mi siya boɛnki, ta wain opa ti mob iir nwomaiya ya mɛn nɛsiimauuga, Adi Komii siir yai wɛn kibiya yipiki siya boɛnmɛmauuwa kimiir whɛnkɛnsiis haigɛnɛuam, ya saiir nɛsiimauugin. Mi tariigɛna kara wɛ mɛnsi tirɛwakainaei kariir nhɛya saeya naokiinaiini saiirsika. ²⁶ Mi mhoiɛya kɛma ti bret iir naei mi ta wain opa mobnau tir nwomaiya saiir mi kwiyaei, ti siya tira saiir hɛriinan, yɛo kɛma Kraiis siir nɛsiimauuwi siya iikam krɛmiir whɛnkɛnsiisam naokin. Mi wɛ siyar swoki itbudgiyim.

²⁷ Mi kimiir nhɛrim ti bret iir naeyim mi ta opa mob iir mi okaiya saiir mi kwiyaeim, yim mɛn nɛsiimauugim dimɛn taemɛnim Biyan Inkam Komii ieya tirɛm simiir nɛsiimauugim. Mi kɛma ti dimɛn imiir naingwo omok karamae nwowi, kɛma tira saiir hɛriinan mi Adi Komii siya wɛ ha boɛni, kɛma siyɛu miyiknan bi tirkim. Mi kɛma wɛ ta Kraiis siir nhɛya mi siir piɛu aka, wɛ sowiir kiyopsibgi haigɛnɛuwi. ²⁸ Mi iikamim simiir kwoɛnim sibgu daingwo omok mi ti dimɛn biyeyim yim dinangrirmiigi. Mi mhoiɛya ti bretɛn sima naei mi ta opa sima mi kwiyaei, yo dimɛn komiyyɛn Biyan Inkam Komiiyɛn siya tirɛn siir nɛsiimauugin. ²⁹ Dimusika? Mi inkamɛn ta yaiya Biyan Inkam Komiiyɛn siir piɛu aiir boɛna saiir yai mwo aiir nɛnoknɛnkin karamae nwowi mi siya ti nae iirɛn ha naei mi ta op aiirɛn ha mi kwiyaei mi siya wɛ ha naingwowi, tirigɛnin yɛo dimɛn bi nikrigɛn. Mi sima wɛ sima simar swoki igikiyaonaei Adi Komii siya simiir nonkwobumbunamɛn. ³⁰ Mi ti hɛriinan siyɛuɛn kimiir iikam nhɛrim makɛni mi sima kɛrie karamae ha nwowi mi kimiir iikam nhɛrim sima wa naonami. Dimusi rani, sima kɛmakar nɛnkin aekim ti bret iirɛn mi kɛmakar mi inkɛn kwiyaeim ta opa ti mob iir nwomaiya saiirɛn. Mi kɛma bi niki aingwo omokikim ti dimɛn hɛriinanɛn kɛma tirɛn saiir hɛriinan. ³¹ Mi kɛma Biyan Inkam Komii siir nae iir naeyam naingwowi mi biyɛn kɛma, kimiir kwoɛnin niki sibgu hɛdi mi Adi Komii siya kimiirɛn wɛ nonkwobumbunɛnkin tani. ³² Mi krɛmiir Biyan Inkam Komiiyɛn siya krɛmiir nonkwobumbunɛnkin siya mɛnam naingwowi krɛma krɛmiir dimɛn biyeyim simiirɛn digumii haimriiyugig. Adi Komii siya ti hɛriinan mɛnam tiri, krɛma wɛ wadie nwoki owim mi mhoiɛya krɛma wɛ ti iikamim yipiki ti nuan digworaekwowim simiir napiyim wɛ simaka nao rani. ³³ Mi ta hɛriinan saiirsika ti kariir nomiiyauwim kɛma iripa haingiriyɛu aei Biyan Inkam Komii siir nae imiir, kɛma wɛ iki iikam nhɛrim simiiram tiki o sima nitam. Mi mhoiɛya kɛma ti nae iir naei mi kɛma wa nwoki aingwokiyim ti dimɛnin biya siya tirɛn krɛmiir siiramɛn. ³⁴ Mi kimiir nhɛrkɛm mhiigi naowi mi kɛma biyɛn naeyim hapi kimiir omaka hira tiki aenani. Mi mhoiɛya kira iki nhɛr imaka wɛ haini wit mi iripa wɛ haini wini haingiriyɛu aeni, Biyan Inkam Komii siir nae imiir naeyamɛn. Mi Adi Komii siya wɛ io nwo karamae hɛriinanki nwowi mi Kimiirɛn wɛ nonkwobunbunɛnkin tani, warɛ dimɛn biyeyim kɛma tirɛm simiirsiyɛn. Kara boɛnkiyanim tariinan yim hɛriinankim. Mi mhoiɛya kara niti kimiir kigam mi kara kimiirɛn digworaekwo nhɛrim kɛma niki srɛgiyim kariiram yim wɛ haini nini boɛni. Iriig.

12

Dimɛn kibi kibiyim Adi Komii siir naeyɛu ieya hauuwim krɛmiir simiir boɛni

¹ Ti kariir nomiiyauwim kara ti yai imiirɛn mɛnam naingwo winkikɛn kɛma ti dimɛn taemɛnim Adi Komii siir naeyɛu ieya hauuwim krɛmiir simiir sibgu inoknɛnkinim. ² Kɛma ta saiir dinoknɛnkin, biya kɛma Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakim. Kimiir kwoɛnim Setan siya kiyopiyaokiyim mi kɛma kimiir kwoɛn iirar napkim mi kɛma uruwai siyaowaini inig asi hainankim. Mi tiriigɛnin kimiirɛn wɛ yaimɛn dimɛn whɛr di swoki boɛni. ³ Mi hɛriinanki niuwi, kara ha naingwowi, kɛma dinoknɛnkin, iikamim sima

hina boini, Jisis siir ti kiyopsibgi haiginu! Mi Adi Komii siir naeyuun wi ti hiriinan iikam imaka nwo rani. Mi Adi Komii siir naeyuun iikamim simiir kwoin nau nwokai karamae nwowi mi sima wi hiriinan boin tani, Jisis Krai siya Biyan Inkam Komiigin digworaekwo whiekak imiir kigirkakikin. Ningaka.

⁴ Adi Komii siir naeyuun kirie komii komii kasa bi hauugin iikam imiirin. Mi ta kirie hiriinana Adi Komii siir naeyuun siya siyar hauu iskii, yaeya inkam nwir karamaeka. ⁵ Mi krma wi digar nwowi mipai mipaiyim Jisis Krai siir kwoin iirarar naingwo mirii. Mi ti inkamin yipiki krmiir kigirkakiyin, siya siyargin Adi Komii nwiruwani. ⁶ Digworaekwo whiekakim Adi Komii siirim krma tiriyim krma siir kirie aiarar tiri. Mi Adi Komii siya siyargin iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyin ti digworaekwowim sima tirim simiirsi. ⁷ Adi Komii siir naeyuun siir kirieya siya iikam whiekakim simiirin yapa yapar nusiimauuwikin. Mi krma simiirin hiri hiriinankina bi kigikim. Mi krma simiirin minam tirkim, krma wi iki iikam nhirim Adi Komii siir pugana saiirim wi simiir nwoki whinkinsiis haiginuwim. ⁸ Adi Komii siya iikam nhirim yim sima dimin hauuwikim mi nhirim yim sima diminin. Adi Komii siir naeyuun iikam kimiir kwoinim siyar kiyaii. Mi kimiirin siyar sibgu inokninkin haiginuwi Adi Komii siir yai miyik miyikim simiir ninokninkinim. Adi Komii siir naeyuun sasargin iki iikam nhirim simiir kiyaiyin. Mi simiirin pi siyar mi isiimauuwi Adi Komii siir dimin taemin imiirin. Mi sima Adi Komii siir yaimwoki yaimwo aiirin pi iki iikam nhirim sim nini boinmimauu iuwi. ⁹ Adi Komii siir naeyuun sasargin iikam nhirim kwoin kiyaiyin mi sima siir asi sibgu wakaeyoknaei. ¹⁰ Mi siya siir kirieya iki iikam nhirim simiir warar mi hauu mi sima dimin taeminim wi ti hiriinan nwoki tirim. Mi iikam nhirim yim wi dimin kirie komii komiiyim biya inkamki tir karamae nwowim yim wi simiir mi tiri. Mi iikam nhirim yim wi dimin taeminim Adi Komii siirim yim wi simiir nanaakninkii haiginuwi. Mi iikam nhirim yim wi dimin kibi kibiyim Adi Komii siir hiranki nitim mi dimin taeminim niksisaeyim uridyu biyeni handanki mi iti yim wi simiir mi boinmimauuwi krmiirin. Mi iikam nhirim yim wi yaeya yaigin kwir mi boini yaigina biya sima ninokninkin karamae nwowa saiir. Mi iikam nhirim yim wi ta yaiya saiir ninkpit boinmimauuwan inkam mi owi iki iikam nhirim sim. ¹¹ Mi ti hiriinan diminpai diminpaiyim yim Adi Komii siir naeyuun sasair hauuwi krmiirin. Siya siir kwoin iirar napikin mi simiirin pi siir kwoinkar mi prihidnonkwokwo hauugi iikam imiirin. Friig.

Iikam whiekak krma Krai siir piu saiir piu haimeii haimeigim

¹² Krma ta saiirin ina ninokninkinim krmiir piu kwiruwarga mi saiir piu haimeii haimeiyim kasa rani mi nim krma iikamim Krai siirim nim krma ini piunan ywowim. Krma kasa rani mi krma ini piu kwiruwar ywowiskiyim. ¹³ Krmiir iikam nhirim yim Judami pugana saiirgim. Mi nhirim yim Grikmikim mi kimiir nhirim yim whisarii mi miriyan iikamkim mi kimiir nhirim yim dimin whirki bi kinyiskaiigim. Mi nim krma ini nwiruwar ywowiskiyim iya Adi Komii siir naeyuun ini hanin krmiir kwoin nau kwirii idwokaiyin. Mi krmiirin nwiruwa nwowamin wi siya ninkiamasu haiginuwi. Adi Komii siir naeyuun siya nikropkiyin siya ha nitin, siya kimidiniya ini hanin krmiir kwoin imiir yauuni kwirii idwokaini. Mi krmiirin iripa siyar yinkiamasu haiginu nwiruwa nwowamin. ¹⁴ Krma ina ninokninkinim krmiir piim kwiruwa rani. Ningaka. Sima hoimgakaigim. ¹⁵ Mi inkam nwiri iga ha boini, kara ina rani mi hiriinanki niuwi mi kara wi ti inkamin siir piu haimeii nwo rani. Mi siir iga hiriinan boini, ya dimin komii rani, wi saiir yai kipi wakae. Dimusi rani, ya ti inkamin siir piu haimeiga. ¹⁶ Mi inkam nwirni wina ha boini, kara nhwona rani mi hiriinanki niuwi mi kara wi ti inkamin siir piu haimeii nwo rani. Mi siir wina hiriinan boini, ya dimin komii rani, wi saiir yai aiir kipi wakae. Dimusi rani, ya saeya ini ti inkamin siir piu haimeii ywowa. ¹⁷ Kara pi hina boini, krmiir piu irkaka nhwona arar nonkwokwokiswo mi krma dimin taeminim wi panina pi wakae omokin? Mi krmiir piu irkaka win arar nwokiswo

mi krīma dimin taeminim wi panin panina pi whakin? Nim wi dig di ywowi. ¹⁸ Adi Komii siya krīmiir piū aiirin piū haimii kwiruwar bi nonkwokwokikin. Nīngaka. Siya krīmiir piū haimii haimii imiir nonkwokwowin mi simiirin ini yapa yapa maeyaugar ywowaiginuwun, siyar naingwokiya sair hiriinan. ¹⁹ Mi krīmiir piua saeya piū haimii kwiruwakiswo mi krīmiir piua wi sibgu di yowi. Mi piugi piua ya wi papi pi yowin. ²⁰ Krīmiir piūim sima piū haimii haimii kwiruwara rani, simiir piū haimii haimiyyim kasa rani. Mi krīmiir piūim ini kwiruwar ywowiskiyim.

²¹ Mi inkam nwirin siir nhwonan siir ina aiirin wi hinina boin tani, krīma kiriiram naingwo rani, krīma, krīma krīmar mi owi ini mi owim. Mi ti hiriinan siyūin siir mwoin siir iga kwis owiirin wi hinina boin tani, kara kowiiram naingwo rani kara, kakanar mi owi ini mi owin. Nīngaka. ²² Krīmiir piū haimii haimii nhirim krīma ha naingwowi, yim dimin komii rani. Mi krīmiir piūim ti hiriinan piū haimii haimiyyim sima wara nwo karam nwowi mi krīma wi kirie di ywowi. Nīngaka. ²³ Mi krīmiir piū haimii nhirim nididgak krīma nwowiyyim, krīma simiirin inokinokin hiriyyar haigiprakainanaeikim dimin taemini. ²⁴ Mi krīmiir piū haimii nhirim yim krīma simiir bi haigiprakaiigim. Ti dimin hiriinan yim Adi Komii siya nonkwokwokikim mi piū haimii haimii nhirim krīma naingwowyim hinin yim inagak rani, krīma simiirin dimin miyyik imiirar higrinuwikim. Mi krīma simiirin ha naingwowi, yim ini krīmiir piū haimii haimii nhirim simiir haiburim. ²⁵ Adi Komii siya ti hiriinan misi nonkwokwokikin, krīma, krīmiir. Piū imiirin wi haimii haimii pi nwowisi mi sima wi kwirni kwirni nwoiki aingwoyimyokim. ²⁶ Mi krīmiir igribin owinyaigi pikiiyyim mi siya urur prasae bi swoki kinkiikin piū kwirkaka pi warar ninkin kimpipisugi ta siya mi kimpipisugiya sair hiriinan yo ini krīmiir isidin saikar yinkin owin. Mi inkam nwirki kimpipisuwi mi isid whirkakin yo wi warar mi inkin kimpipisu irkakii saikar. Mi ti hiriinan siyūin, inkam nwirin siya maingimainga nwowi mi nim krīma wi maingimainga saikar mi inkin owi.

²⁷ Mi wim kima ti iikamim krīmakar nwowim, nim krīma ini Krai siir piua sair hiriinan ywowim. Krīma irira nwinira ini siir piū haimii haimiinan ywowim. ²⁸ Adi Komii siya siir iikam nhirim simiirin hinina nimbingin, hinina nwowam. Siya biyyin kam krīmiir nimbingin siir aposel inkam nwowam. Mi krīmiir mhoiyya siya kam nhirim simiir yimbin profet kam nwowam, yipiki Krai siir yai imiir ninomokninkin haiginuwuyim. Mi ti simiir mhoiyya siya kam nhirim simiir yimbin, iikam nowomwarkaiyyuyim Adi Komii siir yaimwokiyyaimwo air. Mi sima wi wadie nwoiki owim mi wi Adi Komii siirgisiir siyū iir nwoiki sibgu apim. Mi siya nimbingiya simiir sair mhoiyyan, siya iikam nhirim simiir yimbin, dimin kirie komii komiyyim simiir tiram mi nhirim iikamim yipiki maki niyyim simiir ninimniskii ikim mi nhirim iikam nhirim sim whindiriraerari ikim siyūpai siyūpaiyyim sim mi nhirim iikam nhirim kigriraowi ikim mi nhirim yaigina biyya sima ninokninkin karamaeya sair ninomokninkinan ikim. ²⁹ Mi tariinanin wi panina tiri? Mi kima hiriyyar naingwowi ti kam whiekakim wi aposel kam kinar nwowi? Mi kima hiriyyar mi aingwowi, ti kam whiekakim wi profet kam kinar nwowi? Mi kima hiriyyar mi aingwowi, ti kam whiekakim wi iikam nowomwarkaiyyuan inkam kinar nwowi Adi Komii siir yai air? Mi kima hiriyyar mi aingwowi iikam whiekakim wi dimin kirie komii komii kinar mi tiri? ³⁰ Mi kima hiriyyar naingwowi iikam whiekakim wi iikamim makak makakim wi simiirar ninimniskii swowi? Mi kima hiriyyar naingwowi, krīma whiekakim wi yaiginim biyya krīma ninokninkin karama nwowim wi simiirar ninomokninkin digi? Mi kima hiriyyar naingwowi, krīma whiekakim wi yayim biyya sima ninkpit boin karama nwowim wi simiirar ninkpit boin digi? Nīngaka. Adi Komii siya iikam krīmiirin yapiyapi dimin hauugin irni nwirni ninan whinkinsiisim. ³¹ Kara kīmiir boinkii, kima ti dimin komii komiyyim Adi Komii siir naeyū ieya hauuwim iikam krīmiir simiir dinokninkinki. Mi tapa kara kīmiirin pi dimin kibi whirin iki dimin nhirim simiir haiburin pi siir boinkii, Adi Komii siir naeyū

ieya hauuwɪn krɪmiir, kɪma wakaeyokna apam. Iriig.

13

Iikamɪm ɪrni nwɪrniyam naɪngwowiyɪm Krɪmiir yaiga

¹ Mi kara iikamɪm omom omomanɪm sɪmiir yaigɪn ɪmiir boɪni mi paekwosɪmi yaigɪn ikɪm mi kara nhɪrmiyam naɪngwokwo karam nwowi mi sɪmiirɪn mɪiyik sɪbgu tɪr karamae mi owi mi tɪ yai hɪriinanɪm kara boɪnɪm yɪm wɪ naekak nwo rani. An wɪ inkamɪn ɪi whɪsarii prɪhain prɪhainiyɪn dimɪnam hain karamae nwowiyɪn an wɪ siir hɪriinan nwowi. ² Mi Adi Komii siir naeyɪuɪn kɪrie kariir hauuwi mi kara tɪ Adi Komii siir dimɪn ɪiirɪn iikam ɪmiirɪn wɪ hainɪngɪn boɪnmɪmauuwi. Mi kara Adi Komii siir aowa aowan dimɪn taemɪnɪm sɪmiir nɪnoknɪnkɪni mi kara tɪ dimɪn taemɪnɪm sɪmiir yaimwokiyaimwo ɪmiir mi inoknɪnkɪni mi kariir naɪngwo tɪbmɪya kɪrie ha nwowi mi kara tɪ mɪhu ɪiir boɪnkii, siya hapi maeyau gwɪr namwoɪuam, kɪra damki mi kara sɪmiirɪn hɪriinan boɪnkii namam mi kara iikam nhɪram naɪngwokwo karam nwowi mi kara wɪ mɪiyan inkam komii nwo rani. ³ Mi kara ɪnokɪnokin kariir umɪrɪm nae naeya sainanaei iikam paeprikabɪm sɪmiiram mi Krai siir yai wɪn kɪbi aɪr boɪnmɪmauuwi mi inkam biyeyɪn krɪmiirɪn paeya ha nitoudnankaigii mi kara sɪmiiram ha kiwakii mi krɪma paeki ha nɪuwaokaokii mi kara iikam nhɪrmiyam naɪngwokwo karam nwowi. Mi kariir mɪ kɪbiya ya wɪ naekak nwo rani mi sɪma wɪ kariir whɪnkɪnsiis rani. Nɪngaka.

⁴ Mi krɪma iikam nhɪrmiyam naɪngwokwonanaei mi krɪma sɪmiiramɪn wɪ ɪo nwoɪsɪsɪu rani. Mi krɪma iikam nhɪrmiyam naɪngwokwonanaei mi krɪma wɪ sɪmiiram kɪgmair tani. Mi krɪma iikam nhɪrmiyam naɪngwokwonanaei mi krɪma wɪ krɪmiir ɪnɪg ɪmiirar hainanprapras rani. Mi krɪma wɪ ha mi boɪn tani, kouwɪn ɪni krɪmar ywowɪn mi krɪma wɪ krɪmamar naɪngwona rani. ⁵ Mi krɪma iikam nhɪrmiyam naɪngwokwonanaei mi krɪma sɪmiirɪn wɪ siyɪu mɪiyiki mɪiyik ɪiirar tiri. Mi krɪma wɪ krɪmiir pɪu aɪramar naɪngwona rani. Mi krɪma sɪmiirɪn wɪ ɪo aɪsiima niki osɪsɪu rani. Mi krɪma dimɪn biyɛ biyeyɪm iikam nhɪrkɪm tɪrbumbunɪnkɪn haigɪnɪuwɪm krɪmiir wɪ sɪmiir swoki aɪngwo rani. ⁶ Krɪma wɪ maɪrgɪmaɪrga nwo rani, nhɪrkɪm dimɪn biyɛ tiri. Mi sɪma krɪmiirɪn dimɪn mɪiyikni tiri mi krɪma wɪ maɪrgɪmaɪrga haini nwowi. ⁷ Mi dimɪn taemɪn biyeyɪm krɪmiir tiri, krɪma wɪ yaimɪn dimɪn nomboboɪn tani, nɪm wɪ yai mɪkrɪmar nwowi. Mi ɪnokɪnokin krɪma wɪ dimɪn mɪiyikam tɪ aɪngwo, ikɪ iikam nhɪrɪm sɪmiiram. Krɪma wɪ nhami nhami kɪpi naɪngwo dimɪn mɪiyik mɪiyikɪm Adi Komii siya krɪmiir tɪranɪm siiramɪn. Krɪma kɪrie hɪriiyar dwoyokiyokii mi hɪki tɪ dimɪn biyɛ biyeyɪm krɪmiir nɪmbiniyɪm sɪmiirar timi hai.

⁸ Mi tɪ kwoɪn hɪriinanɪn iikam nhɪrmiyam krɪma naɪngwokwonanaeyɪn yɪo wɪ hɪriiyar nwoyokiyokii. Mi mhoɪya ta ɪi aeya nɪmbinii mi krɪma wɪ ɪi prɛi boɪmɪmauu rani, Adi Komii siir yai aɪrɪn. Mi mhoɪya ta ɪi aeya nɪmbinii mi krɪma wɪ ɪi prɛi boɪn tani ikɪ yaigɪn nhɪr ɪmiirɪn. Mi tɪ dimɪn taemɪnɪm tɪ krɪma naɪngwowɪm hɪnɪn yɪm wɪ hɪriiyar namyokiyokiyami, yɪm wa digii. ⁹ Mi tariinanɪn krɪma tɪ dimɪnɪm sɪmiirɪm sɪbgu aɪngwo rani, krɪma sɪmiirɪn komii naɪngwo rani. Mi tariinanɪn krɪma tɪ Adi Komii siir dimɪn mwoki mwowɪm ɪni haini boɪnmɪmauuɪnamɪm tɪ digworaekwowɪm mhoɪya nɪmbiyamanɪm. ¹⁰ Mi mhoɪya tɪ dimɪn taemɪnɪm digi dig nwowanɪm yɪm wɪ sɪmbi nɪmbiyami. Mi tɪ dimɪnɪm tɪ hindara nwoɪsɪsɪeyɪm, tɪ krɪma naɪngwowɪm hɪnɪn, yɪm dimɪn kɪbiki kɪbikɪm, yɪm tɪ digworaekwowɪm yɪm wa digɪuguski.

¹¹ Mi ɪiya kara yɪnisɪm sapisapar nwowa kara yɪnisɪm sapisapnan boɪnkɪn. Mi ɪnokɪnokin kara boɪniyɪm, kara pa nɪnoknɪnkɪni dimɪnpai dimɪnpaiyɪm tɪ yɪnisɪm sapisapɪm dimɪnpai dimɪnpai nɪnoknɪnkɪniyɪm sɪmiir hɪriinan. Dimusi rani, kariir kwoɪnɪn yɪnisɪm praigakni kwoɪnan nwokin. Mi tariinanɪn kara inakamae komii bɪdi yasae okiyɪn. Mi tɪ kwoɪn hɪriinanɪn yɪnisɪm praigananɪn kara siir wara nonkwo rani. Yɪo tɪ hɪriinan kwoɪnɪn, yɪo bɪdi digiyɪn. ¹² Mi tariinanɪn krɪma Adi Komii siir dimɪn taemɪnɪm

hoingak naingwo rani, ti iikamim yipiki simiir aknainim opnain iokaka saiir nonkwo kigiyim simiir hiriinan, digworaekwo whiekakim whauuriyinan bi nwokim. Mi mhoiyya krima Adi Komii saika nwowi mi krima wi haini sibgu inokninkini, diminin Adi Komii siya naingwowyin kougi kou nwowin ta Adi Komii siya ninokninkina iikam whiekak krimiir saiir hiriinan. ¹³ Mi ta ii aiirin, tiki siyu whoimim yio wi hiriyyar niki okripkaii mi ti siyuim yim hinngim, krimiir naingwo tibmiiya ini Adi Komii siirgisiiramar naingwo hirirua. Mi krimiir kwoin komiyyin ini ta nimbina Adi Komii siya nimbina ini saiiramar naingwo tibmii kin iskiya mi krima ini Adi Komii siya mi iikam ikim, ini simiiramar naingwokwo iskiyim. Mi ti dimin komii komii whoimim yim wi digi rani mi whirin yipikin kougi kou nwowin yio minkin, iikam nhirmiyam naingwokwonanae. Iriig.

14

Mi dimin miyyik miyyikim yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim krimiir yim ini iki dimin taemin nhirim simiir haiburim

¹ Mi iikam kima bikibiyyin iikam nhirmiyam daingwokwo. Yio tiriiginin kougi kouwin ini siya ywowin. Mi kima Adi Komii siiramnin diminamin wi hiriyyar nwoki naingwokwokripkaiyim kimiir hauuwam siir naeyiun siir hirankin. Mi ta kirieya siya hauugiya ti diminin simiir boinmimauuam yim Adi Komii siya bidi yisiimauuim iikam imiir mi taka kirieya ini iki kirie nhirim simiir haibura. ² Mi ti iikamim yipiki yaiginpai yaiginpaiyim sim yayim sim boiniyim, yipiki sima ninokninkin karam nwowim, sima iki iikamim simiir whinkinsiis haiginuwam bi tirkim yio Adi Komii siirgin ti sima boinin. Mi iikamim wi ninokninkin tani ti yayim sima boini, simiir yaimwokiyaimwowim Mi Adi Komii siir naeyiun siya kirie ti iikam imiir hauuwi mi sima wi ti aowa aowan dimin taeminim iikamki ninokninkin karamae nwowim wi simiir boini. ³ Mi ti iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwiyim, sima iikam imiirin minam boini, kirie simiir hauuwim, simiir kwoin imiir kirie haiyiniuwam. Mi ta simiir yayia, iikam imiirin wi saeya kiprid haiginuwi yipiki simiir kwoin imiirsi naingwoyimiyyokiyim wadie sibgu owam. Mi ta hiriinan yayia wi simiir nwoki wokmaihaiginuim. ⁴ Mi iikam yipiki yaigina Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwa simiir saiir boini, sima wi dimin taeminim sima simar swoki kinsiisnaeyim wi simiir boini. Mi yipiki Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwi iki iikamim simiir, sima wi iikamim Adi Komii siir pugana saiirin wi simiir whinkinsiisi kirie simiir naingwo tibmiiya saeya nwowim.

⁵ Kara ha naingwowi kima iki yai nhirim kima ninokninkin karamaeyim simiir boin mi kariir kwoinin ha naingwowi, kima whiekakim Adi Komii siir yai kibiya saiirarar boinin. Ya tariigina ya dimin kirieki kirie waiwiiya tirana, saeyairga. Mi ti iikamim simiir yayim yipiki Adi Komii siir yai aiir boinmimauuim, yim ini ti iikamim yipiki yaigin kwirni yayim sima ninokninkin karam nwowim simiir boiniyim ini simiir haiburim. Mi inkamin yipiki ta yayia saiir yaimwokiyaimwowa saiir sibgu inkpit boini kimiirin mi tiriiginim sima iripa kimaka haingiriyu owi mi taka yai hiriinana ya wi Adi Komii siir yayia saiir hiriinan nwowi.

⁶ Ti kariir nomiiyauim, mhoiyya kara kimiiram niti, kimiir kignakiyam mi kara kimiirin yaigina yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwa saiir nini boini kimiirin mi kara wi kimiir whinkinsiis haiginu rani. Mi kara kimiirin dimin nhirim Adi Komii siya nisiimauuwim karir, kimiir boinmimauuwi mi kara Adi Komii siir yaimwokiyaimwo nhir imiir mi isiimauuwi, yim tiriiginim, yim nikrani kimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi.

⁷ Mi inkamin yipiki ii haini mi siya sibgu hain karamae nwowi mi iki iikam nhirim sima wi sibgu wakae sibgi rani. Nningaka. Mi iriipi hiriinan, inkamin irii sibgu tio karamae nwowiyin mi siya mwai wi sibgu wao rani mi iki iikam nhirim sima wi sibgu wakae sibgi rani. Mi ti dimin whiso yio wi miyyiknan nwo rani, wi biyieki biyie nwowi. ⁸ Mi inkamin

iiyìn sibgu hain karamae nwowi mi iikamim sima wi panina ninokninkini, sima yayiyam nami? Nningaka, sima wi ninokninkin tani. ⁹ Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin mi iikamim sima yaigin kwir boini, yipiki iikam nhirim ninokninkin karamae nwowa mi ta simiir yaiya wi tiki iikam nhirim simiir kiyopsibgi haiginuwi. ¹⁰ Mi ti nu iirin, hinda tinda yaiginim kasakasa rani, siir nwowim. Mi ti yaiginim yim yaimwokakinairgim. ¹¹ Mi hiriinanki niuwi mi kara ti diminim inkam nwrki boinim kariir, kara wi ninokninkin tani. Mi siya wi ha naingwowi, kara om whiran inkamkin. Mi an kara wi ha mi aingwowi siya om whiran inkamkin. Mi krma wi iripa boin tani. ¹² Mi ya tariigina ya hiriinansika. Dimusi rani, kima minam naingwokim, kiriepai kiriepaiyim Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim miipai miipaiyim sim miriyam. Mi hiriinanki niuwi, kimiir kwoin komiiyin wi ti kirieyim simiir haiyim daingwo siir hiranki miipai miipai imiir miriyam. Mi hiriinanki niuwi, Adi Komii siir iikamim simiir kwoinim wi hiriinan saeya kirie haiginuwi.

¹³ Mi iikamim sima yaigin kwir boini, yaigina sima ninokninkin karamae nwowa saiir mi sima wi Adi Komii siiramar ti swoki srii kirie simiir hauuim. Mi sima ta yaiya saiir yaimwokiyaimwowa wa nwoki sibgu anaakninkii haiginuim iki iikam nhirim simiir. ¹⁴ Kara ha boini, siya wa tiri ta saiirin. Dimusi rani, kara Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig iir hainanpraprasa, ta yaigina kara ninokninkin karamae nwowa yipiki Adi Komii siya hauuwa kariir, ya kariir kwoinbudin sasar naingwo kwisboini mi kariir kwoinin yio ini hindira priiyakiririn. ¹⁵ Mi hiriinanki niuwi, kara Biyan Inkam Komii siiram wi kariir kwoinbud ieya kwisboinkii mi kariir kwoinin iriipi hiriinan. Mi mwai kariir kwoinbud ieya mi waowi mi kariir kwoinin iriipi hiriinan, yio wa mi waowi. ¹⁶ Mi kira nhwo kwisboini Adi Komii siiram mi siir inig iir mi hainanpraprasa iki yaigin nhirim ti iikam ima ninokninkin karamae nwowim simiir mi sima wi panina ninokninkini ta kira boina saeya wadieki niuwi mi sima kiririn wa nwoki boinim hinin, tariigina ya yai mwoki yaimwo aeyairga. Mi kira yaigin kwirniyin wi hiriinanar boini, ha? Mi siya ta yaiya kira boina saiir yaimwokiyaimwowa wi ninokninkin tani. Nningaka. ¹⁷ Mi kira hiriinan tiri mi kira Adi Komii siir inigin hiriyar sibgu hainani mi ta kirir yaiya iki iikam nhir imiirin wi panina whinkinsiis haiginuwi?

¹⁸ Kara Adi Komii siirin minsi boin wadieki, kara iki yaiginpai yaiginpaiyim sim boinikin. Mi ti yaiginim kara boiniyim kima ninokninkin karamae nwowiyim simiirin yi kara bidi haiburin. ¹⁹ Mi kara iikam nhirim Adi Komii siir pugana saiirim simaka nidwowi mi krma iripa ha haingiriyiu owi Adi Komii siir inig hainanam mi kara biyin ha niki aingwowi, kara diminin priei kipi boin yaigina krma ninokninkina saiirin mi ya tariigina wi simiir nwoki whinkinsiis haiginuwim wadie sima sibgu owam. Kara simiirin wi dimin whiekak boinmimauu rani, yaigina sima ninokninkin karamae nwowa saiirin. Mi tiki yayiyim yim wi simiir whinkinsiis haiginu rani.

²⁰ Ti kariir nomiiyauim, diminim kima naingwowyim, kima yinisim praigakni kwoinan kipi naingwo. Kima inikamaeni kwoinan dwo. Mi dimin taemin biyeyim iikamkim sim napiyim simiir warar dinkin aingwoyokiyokiigi, kima simiirin digumii haimriiyugig. Mi ti hiriinan siyiuin siirin hindara daingwo owouu iuguski, yinisimin iniiyibar niki owiyin siir hiriinan. Mi dimin miyik miyikim yipiki kima naingwowyim, yim ini inikamaeki sibgu aingwo omokiyim kwoin miyikin ini simiir hiriinan ywowim. ²¹ Mi Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa biya profet Aisaiaki si winkiya, ya iikamim yaigin kwir boiniyim simiirin hinina boinkikin,

kara, Biyan Inkam Komiiyin, kara pi ti iikamim yipiki Isrel simiir nuin siir hiranim simiirin pi yaeya yaigin boini, iikamim yipiki om whiranim sima simiir boinam. Mi yaigina kara simiir hauuwi mi sima wi kariir yai imiir boinmimauuwi. Mi kariir iikamim sima wi kariiram naingwo tibmii kin tani. Nningaka. ²² Mi hiriinanki niuwi, ti yaiginim yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya hauugiyim kimiir, sima iikam hauugiyim kimiir, sima iikam kimiir whinkinsiis haiginuwi, yipiki Adi Komii

siir yai airam naingwo tibmii karamae nwowim mi sima wi saiir wakaeyam nwoki aingwowim. Ya wi tiriiginim yipiki Jisis Kraisi siiram naingwo tibmiiyim wi simiir wara whinkinsiis haiginu rani. Mi wi ti iikamim yipiki Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kin karamae nwowim wi simiirarar hauwi. Mi yim tiriiginim yim sima ini hiriyyar naingwowim Adi Komii siya kaimwokikaimwowaingim. Mi Adi Komii siir naeyuun siya inkami kwoin hurworwokaii, dimin taeminim sima nisiimauuwim simiir boinmimauuwam, yipiki Jisis Kraisi siiram naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiis haiginuwankim. Mi hiriinanki nuwi mi wi simiir kwoin imiir nwoki whinkinsiis haiginuwim siiraramar nanaokoukaowim.

²³ Mi Adi Komii siir iikamim sima iripa haingiriyu owi mi sima yaigina sima ninokninkin karamae nwowa saiir boini mi iikam nhirim yipiki ta yai aiir wakae ninokninkin karamae nwowi mi iikam nhirim yipiki Kraisi siiram naingwo tibmii karamae nwowi mi sima ha napninopkainaniyim mi sima wi ha boini, ti iikamim sima pi whaowaei. ²⁴ Mi omkakim Adi Komii siir yai ailarar boinmimauuwi, yaigina sima ninokninkina saiir mi iikam nhirim yipiki Kraisi siiram naingwo tibmii karamae nwowi ini hanin simiir kwirii idwokaiyim mi ti yayim simiir mi wakae karamae mi owi mi siya wi ha naingwowi, siya dimin miyiknan bi tirkin. Mi ta hiriinan yayia siir kwoinin wi saeya hugrimkripi. ²⁵ Mi ti yayim siir kwoinawu hir nwokaiyim yim siya bi niki inokninkinwaokin mi mhoiyya sima wi idowiiyar nwowiguski. Mi siya niti, siya ogmwo wa nini huni mi siya wi Adi Komii siir inig iir hainani mi siya wi ha boini, tariigina ya kaimwoki kaimwoka, Adi Komii siya ini simaka nwowin. Iriig.

Simam iripar haingiriyu o Adi Komii siir inig iir sibgu hainanam

²⁶ Iikamim yipiki kanaka ninkin apninopkai miriyyim Kraisi siir mi aiir, kima wakae! Mi iya kima iripa haingiriyu hainani Adi Komii siir inig iir mi kima wi hinina tir. Nwirin yio wi mwai dokwo wao mi nwirin yio Adi Komii siir mi imiir dowomwarkaiyu mi nwirin yio wi yayia Adi Komii siya nisiimauuwa siir, yio wi saiir boinmimauu mi nwirin yio wi yaigina kima ninokninkin karamae nwowiya wi saiir boin mi nwirin yio wi yayia saiir ti swoki inkpit boinki kimiir mi kima whiekakarim wi hinina tir. Mi kima wi iikamim yipiki hapaiir nwowim wi simiir kwoin imiirsi daingwoyimyok mi kima ta saiirin hiriinanar tiri mi Adi Komii siir iikamim simiir naingwo tibmiiya wi kirie hiriinan saiirsi nwowi. ²⁷ Mi sima yaigin kwira kima ninokninkin karamaeya saiir boini mi saiirin nwiski mi boini mi nwoimgi mi boini ini mi owin, sima simar timi boin. Mi wim kima whiekakim simiirin wara boinam kipi naingwo. Nungaka. Biyyin inkam nwirki tiki boin mi nwirin yio mhoi timi boin. Mi siya saiir boini mi ta yai aiirin wi nwirki ninkpit boinkii kimiiramim. ²⁸ Mi hapaiirin inkamki ta yai aiir ninkpit boinan inkam karamki nuwi mi inkamim yipiki yaigina kima ninokninkin karamaeya saiir boinin siya kimaka ninkin idwokaii mi siya wi ti yayim simiir kipi swoki boinmimin, siya hinda yaimikrimar didwo. Mi mhoiyya siya wi sasar boin Adi Komii saikan. ²⁹ Mi yayia Adi Komii siya nisiimauuwa simiir, ya nwis mi nwoimuwakar timi boin saiirin. Mi iki iikam nhirim yipiki hir nwowim, yim ta yai airam maugi mi saiir hidgi, tari ta yayia saiir yai mwoki yaimwowim ini Adi Komii siir yasi hirirua, iyie? Siir tani. ³⁰ Mi nwirin yio wi hindara boin mi Adi Komii siya ti yayi imiirin wi inkam nwirni nisiimauuwi. Mi siya wa ninsiin okwokii ti yayi imiir ninkpit boinkiyam mi inkamim bi boinin yio wi hindara didwo tani. ³¹ Mi hiriinan tiri mi kima Adi Komii siir yayia wi nwinwira nwinwira dokwo boin. Mi ta hiriinan saiirsika mi kima whiekakarim wi nwoki inokninkinim Adi Komii siir yai aiirin mi kimiir naingwo tibmiiya wi kirie nwoki owim. ³² Mi ti iikamim yipiki ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya prihauuwim simiir haii, Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwim mi sima simiir kwoinin mi simiir yayim simiirin sibgu kigrirao. ³³ Dimusika? Adi Komii siya dimin taeminim iripa bi nitapiyokin. Nungaka. Adi Komii siya ha naingwowi, kima iripa haingiriyu owim, siir inig iir hainanam mi kwoin

miiyik haiyam mi sibgu idwowim mi kwoin hiinsima nwowim mi kwoin whirkiwhiruwa nwowim. ³⁴ Mi tiki wig hariinanim sima iripa kimaka haingiriyu owi Adi Komii siir inig iir hainanam, yim sima hinda yai mikrimar dwo. Mi nim krima pi simiir kigninkin boin tani iki iikam nhirim simiirin naingwo tibmii kiniiyim simiirin. Mi ti diminin siir boini, siyiu komiiyin Adi Komii siir yokwo aair nwowin yio hinina boinkin, wigim bii sima nidwokaii, sima wi inkamim inig komiigakim wi simiir hariinan kipi nwo. ³⁵ Mi sima dimin ninokninkinam tiri mi sima wi simiir omaka hariir dam mi simiir kam imiirin wi hir tini sruiyu ti diminin Adi Komii siir yai aeya boina saiir yaimwokiyaimwowa. Ya hariinan siyiuin siyiu miiyik rani, iya kima Adi Komii siir inig hainaniyim siir omaka aair mi wigim saiirar kipi boin.

³⁶ Mi kima kariir yai aair waka karamae dimusi nwowi, ti kara boinkiyim wigmi mi wim kima simiirin kimidiniya yaeya yai boin? Mi kima hariiyar naingwowi, Adi Komii siir yaiya biyyin kimiiram arar nitka, aniya? Nningaka. Mi iikamim Adi Komii siir yai aair ninokninkinim ini kima kimar ywowiskiyim, aniya? Nningaka. ³⁷ Mi kimiir nwirin ha naingwowi, siirin yai Adi Komii siya hauugin mi siya ha mi aingwowi Adi Komii siir naeyiun siya siyar naingwo hauugin kiriepai kiriepaiyim siirin mi siya wa dinokninkinki, ta yaiya kara winkiya kimiiram kimiirin Adi Komii siya nimbingikin ta yai aair wakaeyoknam. ³⁸ Mi ti hariinan inkamin ta yai aair nikwowaisii mi wim kima iriipi hariinan, wi siir timi ikwowaisii.

³⁹ Mi hariinanki nuwi mi ti kariir nomiiyauim kima ti dimin taeminim Adi Komii siya nisii mauuwi kima boinmimauuwam, wi simiir simiirar daingwokwonanae mi ti kamim yipiki wi yaigina kima ninokninkin karamae nwowa saiir boini mi kima simiirin wi igbid kamiyau kipi hai. ⁴⁰ Mi kima Adi Komii siir inig iir hainani mi iki dimin taeminim simiirin sibgu sibgu tir mi sibgu sibgu kiiriimdiyiu haigin. Mi iikam whiekakim diriyyar kipi boinswo. Nningaka. Iriig.

15

Pol siya Krai siya naonama mi siya swoki insiin idwowa saiir boinkin

¹ Mi tariinanin ti kariir nomiiyauim, kara minan naingwowi, kima ta yai win kibiya yipiki biigi bii kara boinmauwa Jisis Krai siira, saiir daingwowarkaigi. Kima ti yai imiir wakaeyim mi kimiir kwoinim ini kirieyar ywokiylim. ² Ihi, ini ywokiya ta yai win kibiya kara kimiir niki boina mi kima saiirin hariiyar nonkworinukripkaii mi kimiirim wi saeyar nanmaiwarkinaei. Mi hariinan karamaeki nuwi mi kima wi hindara priinaingwo tibmii kinii.

³ Mi yaiya kara Jisis Krai siir hiranki kara haiya ya kara bidi boinmimauwa kimiir. Taka yaiya ya yai whoimoni rani. Mi ta yaiya ya hinina boinka, Jisis Krai siya krimiir dimin biyeyim simiirsi naokin, ta sima winboinkiya biya Adi Komii siir yokwo aair saiir hariinan. ⁴ Mi siya ha naonamin mi sima siirin kimidiniya ienau haingikaigi mi ii kwoimaka siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwoki. Yim sima biya ta Adi Komii siir yokwo aairin ti hariinan dimin kaimwo imiirar mi winboinkikim. ⁵ Mi iya Adi Komii siya Jisis Krai siir hidninsiin idwowa mi siya biyyin Pita siir hariir yimbiam mi mhoiia siya siir aposel kam iuur nwiso simiir hariir yimbiam. Mi sima siirin warar bidi mi kigiyim.

⁶ Mi mhoiia, siya iikam whiekakim naingwo tibmii kiniiyim simiir hariirin idowiiyar yimbiam mi sima ini siirar mi kigim. Mi ti iikamim yipiki siiram naingwo tibmii kinim mi siir siyiu iir napim, 500 bidi haiburim. Mi ti iikamim simiir nhirim yim ina niki owim mi nhirim yim bidi yaokaowim. ⁷ Mi mhoiia siya Jems siir hariir yimbiam mi siya siirin bidiyar mi kigiyin. Mi siya siir aposel kamim simiir hariirin ha mi imbiyamim mi sima siirin bidiyar mi kigim.

⁸ Mi mhoigi mhoiyyin siya ha nitin, kimidiniya kariir tiriir yimbini. Mi kara siirin bidiyar mi kigiyin, yinisimin siir yopiiya siirin siyiumwoni naokaina karam nwowiin

siir hiriinan. ⁹ Dimusi rani, kara ini aowa ywowin kara inigak bi nwokin. Mi an kara ini ti Jisis Kraiis siir aposel kamim simiir aowa ywowin. Dimusi rani, biya Adi Komii siir iikamim hinda tinda nwowim simiirin kara tirbugim. Mi kara tariinanin ti hiriinan kwoin asi naingwowi. Kara inkam paigipaii rani, Jisis Kraiis siir aposel inkam nwowamin. ¹⁰ Mi dimusi rani, kariirin Adi Komii siir naingwobumbuwa, saeyar nitmaisok okwokin mi kariirin saeyar kinsiis haiginugun. Mi tariinanin kara ini Jisis Kraiis siir aposel inkam nwowin. Kariirin kwoin miyikin Adi Komii siya hauugin mi siya whisarii binwokiyamkin. Nningaka. Kara mi komiia siya hauuwa saiirar miriivin mi ta miya kara miriia ini iki iikam nhirimi miyim simiir haibura. Kara ta miya kana kanar bi miriigin. Nningaka. Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya kanakar nwoka. Mi taka ii airin, ta naingwobumbuwa ti mi imiirin sasar mirii iskika. ¹¹ Mi ti diminin yio dimin Komii rani. Dimusi rani, krima whiekakin kimiirin ta Adi Komii siir yai kibi aiirarar mi boinmimauugin. Mi ta yaiya saeyairga kima naingwo tibmii kana. friig.

Iikamim naokaowim wa swoki insiin idwodwowi

¹² Mi ta yaiya krima boinmimauuwa saiir yaimwokiyaimwowa ya hinnga. Iya Jisis Kraiis siya naonama, siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo. Mi hiriinanki niuwi mi kimiir nhirim hiriinan dimusi boinkim, iikamim yipiki naokaowim sima wi swoki insiin idwo rani. Mi sima ti hiriinan boinim, sima ini habwowhaenan ywowim mi sima ti hiriinan yai biye asi boinkim. ¹³ Mi simiir yaiya kaimwokiswo mi ta Jisis Kraiis siya naonama Adi Komii siya siirin wi di swoki hidninsiin idwowi. ¹⁴ Mi ta Jisis Kraiis siya naonama mi Adi Komii siya siirin hidninsiin idwo karamkiswo mi ta Adi Komii siir yaiya ta inokinok krima boinmimauuwiya saeya wi naekak di ywowi. Mi hiriinankiswo mi kimiir naingwo tibmiya Adi Komii siir yai aiiram nwowa ya wi naekak di ywowi. ¹⁵ Mi ti iikamim simiir yayim sima yai kaimwokiswo mi ta yaiya iikam imiir krima boinmimauuwa Adi Komii siir mi imiir, yim wi pi yikisaeyin. Dimusi rani, nim krima iikam imiirin min nowomwarkaiyugin, ta Jisis Kraiis siya naonama mi siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowa saiir. Mi simiir yaiya saeya yai kaimwokiswo mi Adi Komii siya ti iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani, omwai hiriayar waiyayokiyokiyamin. Nningaka. ¹⁶ Mi Adi Komii siya ti iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwo karam nwowi mi wi iripi hiriinanar pi mi tirin, siya Jisis Kraiis siirin wi di mi hidninsiin idwowi, iya siya naonama. ¹⁷ Mi Adi Komii siya Jisis Kraiis siirin hidninsiin idwo karam nwokiswo ta siya naonama mi ta kimiir naingwo tibmiya Adi Komii siya namaiwarkaina kimiir ya wi dimin komii di ywowi. Mi hiriinan nwokiswo mi wim kima wi iikam miyiknan di ywowi Adi Komii siir whwonkam idan. ¹⁸ Mi ta yaiya ti iikamim sima boina saeya kaimwo nwokiswo mi Adi Komii siya iki iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani. Mi mhoiya ti iikamim naokaowim, yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kinim, sima wi omwai Adi Komii saika waiyayokiyokii rani, sima wi hiriayar nonkwobumbuninkin iuguskii. ¹⁹ Krima Kraiis siiram daingwo tibmii kin mi siiram dwokwokin. Mi krima siiram in ti iyim ti tariinan krima nwowim ti nu iir, simiiraramar nwokwokini siiram in, krimiir whinkinsiis haiginuwam mi krima wi iikam miyiknan nwo rani, nim wi siyu biyeki biyeyin si nwowi. Mi mhoiya krima naowi mi krimiir naingwo tibmiya Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kana, ya wi krimiir whinkinsiis haiginu rani. Mi mhoiya iki iikam nhirim krimiirsiyin wi naingwoyimyok prasae di kini. Mi sima krimiirin wi hinina pi boinin, krimiir kwoinin yio ini biye ywowin.

²⁰ Mi sima wi hiriinan di boini. Dimusi rani, Adi Komii siya mhoiya wi krimiirar mi whinkinsiisi. Adi Komii siya Jisis Kraiis siya naonama mi siya siirin bidiyar swoki hidninsiin idwowin. Ya ta yaiya ya yai kaimwowaiga. Mi dimusi rani, Adi Komii siya hiriinanar tirkin. Mi krima ta saiirin ina ninokninkinim, siya ti iikamim naokaowim simiirin wa mi hidninsiin idwowi. ²¹ Mi tariinanin, dimusi rani, ti inkam nwirawan

Adam siir dimin biyeya sairsika, iikam, whiekakim wi asi naokaoyokiyokiii. Mi yio ti inkam nwirin Jisis Kraisin, yio dimusi rani, yio siir mi aiirsika mi ti iikamim naokaowim, simiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwowi. ²² Mi iikamim Adam siir yinie nwowim, nim krima iriipi hiriinan nim krima wa mi aowi, krima wi ii priei nwo rani. Mi ti hiriinan siyiuin, iikamim yipiki Jisis Kraisi siir pugana saairim yipiki wi mhoiyya naowi, Adi Komii siya krimiirin wi yaripar swoki hidninsiin idwodwoswokii iripa saika sibgu oyokiyokikaeyamam. ²³ Mi siya krimiirin wa swoki hidninsiin idwowi iya siir kwoinkar naingwowi krimiiram saair. Jisis Kraisi siya biyin krimiir dimin biyie imiirsi naowin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo. Mi mhoiyya Jisis Kraisi siya swoki iti mi krimiirin wi Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowi, yipiki, Jisis Kraisi siir pugana saairim.

²⁴ Mi iya Kraisi Jisis siya swoki iti mi ti dimin taeminim yim wa digii mi digworaekwowim ti nun siir kigirkakiyim simiir kirieyim yim wi siyar digiguski. Mi kamim bi nwowiyim mi gavmani inkam ikim, yipiki siir mi inaka nantamyiriyirim mi Setan ni isidin yio iriipi hiriinan. Mi Jisis Kraisi siya siir iikam imiirin mi digworaekwo ikim, yim siir Adin, Adi Komii siir hauugii mi yio siya wi inkam komiinan namidwokaiyuwi simiir kigirkakamim. ²⁵ Mi simiirin wi Jisis Kraisi siyar kigirkaki mi wi ta iya siya siir sau omom iir hainururgi, wi saairar nadigiuwi mi siya simiirin wi hiriyyar nonkworinu kripkaii siir whinkwo paekwoni. ²⁶ Mi diminim mhoigimhoi siya tirbugii, yio krimiir naoni siyiu ieya mi yio ti diminin yio wi hiriyyar digiguski. ²⁷ Dimusika? Adi Komii siir Yokwowa ti dimin iirin hinina boinka, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Jisis Kraisi siir inarar bidi yonkwo digim. Mi ta yaiya ya ha boinka, ti digworaekwowim yim ini Jisis Kraisi siir whinkwo paekwoni aowa arar nwowim. Mi dimusi rani, Adi Komii siya digworaekwowim Jisis Kraisi siir whinkwo paekwoni aowa kinar ywowim. Mi ta hiriinan sairsika, Adi Komii siya wi Jisis Kraisi siir whinkwo paekwoni nwo rani. Nningaka. ²⁸ Mi Adi Komii siya ti digworaekwowim Jisis Kraisi siir whinkwo paekwoni aowa kina nwodigi mi yio siyarin Adi Komii siir yinisimin simiirin wi siyar kigirkaki. Mi yio Jisis Kraisi siyarin wi siir Adin siir whinkwo paekwoni nwowi. Mi digworaekwo whiekakim simiirin wi Adi Komii sasar kigirkak swowi.

²⁹ Mi yim ti iikamim yipiki ha boinim, Adi Komii siya iikamim naokaowim simiirin wi swoki hidninsiin idwo rani mi sima wi piki hinin siyiuin op siirsi baptais haiginuwi, iki iikamim naokao imiirin? Mi simiir yaiya saeya kaimwo nwokiswo mi Adi Komii siya wi iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani. Mi sima iikamim naokaowim simiirin wi op panina baptais haiginuwi iikamim naokaowim mi wi piki hinin dimin kibiyin si nimbiam, ti dimin iirsiyin, ha? ³⁰ Mi simiir yayim sima yai kaimwo nwokiswo mi krima Jisis Kraisi siir iikamim simiirin wi hirii hirii dimuam boininaei ta Adi Komii siya simiir hidninsiin idwowa Jisis Kraisi siir hidninsiin idwowa saair hiriinan saair. Mi iikamim yipiki naokaowim, sima swoki insiin idwo karamae nwowi mi nim krima wi Adi Komii siir mi aiir mirii rani mi wi iki iikamim yipiki krimiir nisomaowam tirim wi simiiram nam tani. Nningaka. ³¹ Ti kariir nomiiyauim, iikamim inokinokin kariir nisomaowam tiri. Dimusi rani, wim kima ini Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi ini siir pugan aiir nwowim. Yio ti diminin, yio kariir kwoinin maigimaiga, siya nwowiyin yio siir dimin mwokimwo ieya mi ta hiriinan sairsika, kara ta yaiya kimir asi boinkika. ³² Mi kara nuan inkamim simiir kwoin ara nwokiswo mi an kara wi iki mwanhu mi wra minim om Efesas hiranim simaka bidi pimi intowin. Mi kara wi piki hinin dimin kibiyin siir ti haii siir hirankin, ha? Mi kaimwoki niuwi, ta yaiya iikamim naokaowim yim wi swoki insiin idwo rani. Mi krima iikam nhirim simiirin wi hiriinanar kigninkin boinkii, daingwo, owouugi mi mhoiyya krima naemin naei mi opmin kwiyaei mi krima ha naonami mi nim wi hindara nwoki digiguskiyim. Mi ti hiriinan boiniyim sima, sima yai miyikni boin tani, nim krima ina ninokninkinim. Krima ti sima tira, saair hiriinan kipi tir.

³³ Ti yayim simiir wakaeki, iikamim yipiki kwoin bibiyie naingwowim wi sima kiyipsibgi haiginiuwi iki iikamim yipiki simaka napriririm simiir kwoin imiirin. Yim tiki yayim yim yaimwo imairgim. Wim wi nhirkim pi kiyipsibgi haiginiuwisi kima sibgu daingwo mi simaka kipi napririr. ³⁴ Wim kima kipiinan bi nwokim mi kwoin miyik bi naingwokim mi kima wari dimin biyeyim kima tirim simiirin digumii haimriiyugig. Mi kimiir nhirim yipiki Adi Komii siir yai aiir ninokninkin karamae nwowim simiirin kara pi ti hinina boini mi kima wi nididkakar nwowi. Iriig.

Mi iikamim naokaowim sima swoki insiin idwodwowi simiir piuum yim wi sima nwowi

³⁵ Mi kam nhirim yim wi hinina boini, ta yaiya iikamim naokaowim simiir boina sima swoki insiin idwodwowam, ya yai paii rani. Mi iikamim naokaowim sima wi panina swoki insiin idwodwowi? Mi sima wi paka hinin pua sae haii? ³⁶ Mi sima hiriinan boini mi an kara wi hinina boini, kima inkam paii rani, waka! Mi kira dimin whirni nid haingikaii mi siya wi aisiima niki whaksisauu rani. Mi mhoiia siya ha kinanpiyiknainii mi wa mwriinanainami. Mi kima dimin nidin opkak nwowiyin siir haingikaii mi siya wi swoki whak rani mi wi mi mwriinanainam tani. Mi iikamim yipiki naokaowim sima wa swoki insiin idwowi, ti dimin nidin waibrosin kima haingikaigiyyin mi ha whaknanainiyin siir hiriinan. ³⁷ Mi diminin kira haingikaigyin siir nidin nid komii rani. Kira nhwo iir bi ninkinkin. Niingaka. Mi iya kira nid iir haingikaigyim mi mhoiia pi nhwo ieya whaknanainii. ³⁸ Paenid nhirin yio si pua pi sai mi owi mi nhirin siyin yipi sai mi owi. Mi Adi Komii siya hinda siir kwoin ara naingwokiyin mi ti diminpai diminpaiyim simiir nhwoim ina yimbimbiiyamim.

³⁹ Mi diminpai diminpaiyim sima piu kwiruwa bi nwokim simiir piuum ini kipa kipa ywowim. Inkamim yim sima piu mi nuan wraisuim yim sima piu mi ipiyinim yim sima piu mi anasuim yim sima piu.

⁴⁰ Mi ti diminpai diminpaiyim yipiki ninomor kou hir nwowim, yim simiir piuum yim ini sima mi owim. Mi tiriiginim yipiki ninomor kou hir nwowim, simiir dimin kirie kibi kibiyim paenan niuyaeiyim yim ini sima ywowim. Mi tiriiginim yipiki ti nu iir nwowiyim yim simiir dimin kirie kibi kibiyim paenan niuyaeiyim yim ini sima mi owim. ⁴¹ Mi yio bieni dimin kibiyin paenan niuyaiyin yio ini sai mi owin mi bwani dimin kibiyin paenan niuyaeiyin yio ini sai mi owin mi nauun whiekakim yim iriipi hiriinan, sima whiekakar in iripa bi mi okim nhirim simiir kirieya paenan niuyaeiya ini nhirim simiir imiir haiburim.

⁴² Mi iya Adi Komii siya iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwowi, simiir kwoinbudin omwai hiriayar waiyayokiyokiyam, yim wi ti hiriinan nwowi. Krimiir piuum ini ti dimin nidim krima haigiyyim numir ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya iikam ima naowiyim mi krima simiir piuis biyeyim pi iriipi hiriinan ieyar mi haingikaigii. Mi ti piuum sima bi kimiminkiikim pa whigi sasauwi mi ti piuum Adi Komii siya hidninsiin idwowi mhoiia sima wi swoki whii rani. Niingaka. ⁴³ Mi ti piuum ti ienau krima haingikaigiyyim, yim miyik rani. Mi ti piuum Adi Komii siya hidninsiin idwowanim, wi sima nwowi piu wadieki wadieyin. Mi piuum tiki krima haingikaigiyyim yim kirie rani. Yim ini opair ywowim. Mi ti piuum wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim tiriiginim yim kirieki kirie ima. ⁴⁴ Mi ti piuum ti krima haingikaigiyyim, yim nuan piu ima. Mi ti piuum wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim ti piuum yim wi ninomor kou hiran piu win nwowi. Nuan piuum mi ninomor kouan piu ikim. ⁴⁵ Taka yaiya ya ini Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa. Adi Komii siya bigi biyyin Adam siirar nonkwokwokikin. Siyargin inkam kungi kinnin yipiki ti nu iir napriririn. Mi Jisis Kraiis siirin inkamin ninomor kouwanin sima siirin hinin boinkikin mi Adam yipiki mhoiia nwowin, krimiirin wi kwoinbud win siya hauwi mi krimiirin wi siyar tirkii, omwai hiriayar waiyayokiyokigiyamim. ⁴⁶ Mi yim ti piuum ninomor kouanin, krima wi bi simiir niki hai rani. Niingaka. Krima biyyin wi nuan pua wi saiir haii mi mhoiia wi ti piuum ninomor kouanin wi simiir haii. ⁴⁷ Adi Komii siya bigibiiyin Adam siirin nuni

nonkwokwokin mi Jisis Kraisin, ti mhoiiyan Adamn, yio ninomor kouanki nitkin. ⁴⁸ Mi nim iikamim yipiki ti nu iir nwowiyim, nim krma ini Adam siir kwoinbudin ini siir hiriinan ywowim yio Adi Komii siya krimiirin nuni nonkwokwokikin. Mi nim krma iikamim yipiki wi ninomor kou hir nwowi, nim krma wi ti inkam nwirin, Jisis Krai nikuwiyin, nim wi siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiiyin nim wi siir haii. ⁴⁹ Mi dimusi rani, nim krma ini ti nu iir nwowim Mi hiriinanki niuwi mi nim ini Adamni hinin ywowim, ti inkamin ti nuin siir tiranin. Mi ti hiriinan siyiuin, mhoiia ninomor kou hir nwowi, nim wi Jisis Krai siir hiriinan nwowi, tiki inkam nwirin ninomor kouanin.

⁵⁰ Mi ti kariir nomiiyauim kima wakae! Kara kimiir boinki, ti piuim, ti nuin siirim, Adi Komii siya kigirkakiyin, hiriirin wi wara nam tani, hir nwowamin. Mi digworaekwowim yipiki naokaowiyim mi whaiiyim, yim wi ti omin ti digworaekwowim naokao karamae nwowiyim, yim wi simiir hiriir wara nam tani. Nningaka.

⁵¹ Wakae! Panoa kara kimiirin pi yayim aowa nwowim simiir boinkii. Mi krma Krai Jisis siir iikamim krimiir nhirim krma wi nao rani mi krma wi hiriinan tir tani. Mi krimiirin Adi Komii siya boinkii mi krimiir piuim yim wi sima nwowi. ⁵² Mi Adi Komii siya siir paekwosim imiir boinkii, kid maskiyam mi wi kimiminki rani, wi sinani hanin sinankii mi ti krimiir piuim wa ninkpitki, iya ti kid ieya maskii. Mi ti iikamim naokaowim, simiirin wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim wi swoki ao rani. Nningaka. ⁵³ Adi Komii siya krimiir piuim wi simiir tirki yaeya piu nwowamin. Mi saeya ninomor kouan piu nwowi mi saeya wi wai piu nwo rani. Nningaka. Sima wi hiriinanar nwoyokiyokikaeyami. ⁵⁴ Kaimwoka, ta pua nu tirana ta krma haingikaigiya, mhoiia saeya piu win nimbiyami mi wi hiriinan wadieyar nwoyokiyokikaeyami. Mi ta pua yipiki naonama, mhoiia saeya swoki insiin idwowi mi wi pi ninkpitkii mi wi sai nwowi mi ya wi kwoinbud winin siir haii mi saeya wi hiriinar nwoyokiyokikaeyami. Mi ta ii aiirin mi ta yayia Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa ya wi digi digar nwowi. Ta yayia ya hinina boinka, nao aiirin Adi Komii siya bidi ikwowaisii iguskiya. Mi iikamim mi aokaonanaeyim yim iriipi hiriinan siya bidi mi onkwobumbuninkinkiyim. ⁵⁵ Mi hiriinanki niuwi, hiriinan tiri mi iikamim wi swoki aokao rani. Nningaka! Mi nao saeya wi krimiiram swoki it rani, krimiirni owakiyam. Nningaka.

⁵⁶ Mi tariinanin krma wi hiriinar kimpipisu kripkaii mi wa mi aowi. Dimusi rani, ti dimin bibiyeyim krma tirim simiirsika. Adi Komii siir siyu komii krimiir bidiyar yiisimauuwun dimin bibiyeyim krma tirim simiirin. Mi ta iya ti dimin bibiyeyim ti krma tirim mi siyu komii ikin, yim wa digiguski. ⁵⁷ Krimiirin Adi Komii siya whinkinsiiskin. Mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya bidi yonkwobumbuninkinkiyim dimin biye sair kirie imiirin, yipiki krimiir triya, krma naokaonanaeyam. Mi hiriinankiniuwi mi krma wi Adi Komii siir ti boin wadie mi siir inig iir ti hainan.

⁵⁸ Ti kariir nomiiyau kingi kinim, yipiki kara naingwokwonanaeyim, kima sibgu dokworinu mi ta yaimwokiayaimwowa kara kimiir boina sairam daingwo tibmiikkin. Kimiir kwoinim kipi swoki kisina mimin ti diminim kara boinkiyim simiirsiyin. Kima kirie hiriinar dwokripkai mi ta Biyan Inkam Komii Jisis Krai siir mi aiirarar mirii iski. Mi wim kima ta sairin ina ninokninkinim, ta kimiir miya yipiki kima miriia Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siiram ya wi hindara priyokaeyam tani, ya wi naeyar budi. Mi hiriinankiniuwi, tariigina saeya hiriinan tiri mi ni kara tari siir mi kibi aiir miriigin. Iriig.

16

Umirim Adi Komii siir iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwi ikim

¹ Mi tariinanin kara kimiirin pi min boinkii, wara umirim kima haingiriyu haiginiuim simiir nhirim iikamim yipiki Adi Komii siirim om komii Jerusalem hir nwowim simiir

ti whinkinsiis haiginu. Mi iikamim Adi Komii siirim nu haimii Galesia hiranim kara kimiirin ti hiriinan siyiu kaimwo iirar mi boinkii wim kima iriipi hiriinanar timi tir. ² Mi ti umirim ti kima haiiyim, ti miyim kima miriyyim simiirsi, kima irira nwiniran sande sandeyim ti umirim simiirin haimii haimiyyim ha timi kiyau haigirarao. Mi iya kima umir budie haiiyim kima komiiyar timi haigi. Mi iya kima sapisap mi haiiyim, kima sapisapar timi haigi. Mi iya kara niti kima wi mi komii mirii rani, umir iripa haingiriyu haiginamin simiir hauuam. ³ Mi kima kimiir kam nhirim simiir dimbin ti umirim kima haingiriyu haiginim simiir hainamim om komii Jerusalema hiriir. Mi iya kara niti mi kara simiir miyim wi yokwoni winkii sima hainamim ti umir imaka iki biyan kamim naingwo tibmii kiniiyim simiir nini hauugigam. Mi ti kamim ti kima nimbimim, simiirin wi kara nikropkii om komii Jerusalema hiriir. ⁴ Mi kara ha naingwowi, ini mi owin karar mi ami om komii Jerusalema hiriirin mi sima wi kanakar ninkin ami. Iriig.

Pol siya om Korin hiran iikamim simiir kignakiyam tirkin

⁵ Kara kimiirin wi mhoiyya nini kignaki. Kara wi nu Masedonia hiriir niki ami, biyin wi hiran nu iir niki boinmimauuwi Adi Komii siir yai aiirin. ⁶ Kara kimakan wi ii priei nwonaki rani. Mi tari wi hiriyyar tiri, kara wi bwan hoimgak rigar nwowi iya opudgi hugi mi iya naoki mi kininaei. Mi mhoiyya kara om whira namam naingwowi, kariirin wi kima whinam mi kariirin wi siyiu hir tini whinapyikiugig. ⁷ Kara kimiirin hindara nini kignakiyim mi ha swoki kwamsauim pi boriisopi. Biyan Inkam Komii siya kariiram naingwowi, kara kimaka bwanim wi iuwarigar nwowi.

⁸ Mi kara wi om Efesas tirar nwowi mi wi ta yaewou nae komiyya Pentikos dapiya wi saeyar nimbiam. ⁹ Tariinanin kara tirar nwowamar tiri. Dimusi rani, ti omin siir tiran iikamim yim sima Adi Komii siir yai aiir wakaeyam tiri. Mi kariir siyiuin yio bidi kiwakiyin ta mi komiyya Biyan Inkam Komiiyin siira, saiir miriyyam siir yai aiir boinmimauuam. Mi ta mi aiirin sau omom whiekakar nikidugar windi wi dig nwo rani.

¹⁰ Mi Timoti siya kimiiram niti, kima wi siir boinwin akamie. Mi siya kimaka waraur nini onii, kima siirin wi sibgu kigrirao siya mirii Biyan Inkam Komii siir mi aiir, kariir hiriinan. ¹¹ Mi kima siirin wi hinina kipi boin, siya inigak rani kima wi hiriinan kipi tir. Kima wi siir whinkinsiis haiginu mi siya kimiiramim wi kwoin maingimaingakakar niki itim. Mi kara siiramim wi tirar niki okwokinim tiki nomiiyau nhirim naingwo tibmiyyim simaka.

¹² Mi tariinanin kara pi krimiir nomiiyauin Apolos nikiuwiyin pi siir boini. Kara siirin minam nimpwirwir srigripkaii, siya iki nomiiyau nhirim simaka ninkin itim kimiir kignakiyam. Mi siya tariinanar namim pi boriisopi, mhoiyya siyiuin rirmiyya nwokii mi siya wi haini niti kimiir kignakiyamim. Iriig

Mhoigi mhoiyyan yai nhir ikim

¹³ Mi kima sibgu mintirao mi naingwo tibmiyya Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiyya sibgu donkworinu. Mi kima siirin digumii kipi haimriiyugig. Mi kima kipi nidid, kima sibgu dokworinu kripkai. ¹⁴ Mi kimiir mipai mipaiyim kima miriyyim kima iikam nhirmiyamim warar daingwokwonanaei.

¹⁵ Kima Stefanas simiirniyyin ina ninokninkinim nu Grik hirin simaniyyar naingwo tibmiigim bigi biyin. Sima mi komii aiirar miriigim Adi Komii siir iikam imiir whinkinsiisamim. Kima ti kariir nomiiyauim, kara kimiirin pi igao yai boinkii. ¹⁶ Kima simiir yai imiir wakaeyokna mi kamim yipiki simaka miriyyim, simiir yai imiirin iriipi hiriinan wara. Mi simar mi tiriya saiir hiriinanar timi tir, simiir siyiu iirar timi ap.

¹⁷ Mi taka iya kara maingimaingara asi nwowi. Dimusi rani, Stefanas, Fotyunetas mi Akaikas simiirsika sima kariiram nitkim. Mi wim kima kariiram bi nitikim mi yim sima nikrani, bidiyar yitim kariiramim. ¹⁸ Kima ta saiir dinokninkinki, sima maingimaingara kariiram tiri kara nwowim ta sima mi tiriya maingimaingara kima nwowam

saiir hiriinan. Mi hiriinankin uwi mi kima ti hiriinan kamim simiir daisiimauu mi simiir dokboinmama ir haiginu.

¹⁹ Ti iikamim yipiki Adi Komii siir inig iir haingiriyu hainaniyim iripa iki om nhirim nu komii Esia hiranim simiir hiranim, sima kimiir nokboinmama irgikim, Akwila mi siir wig aeya Prisila mi iikamim yipiki iripa Adi Komii siir inig iir haingiriyu hainaniyim simiir omaka hir, sima kimiiram naingwokwonanaei. Mi sima kimiirin pranae pranae bi nokboinmama irgikim. ²⁰ Mi ti nomiiyauim ti om Efesas tiranim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibiim kinim, sima kimiir nokboinmama irgikim. Irni nwirni nokboinmama iriyim nomiiyaunan hindara dapirimdinam.

²¹ Mi tariinanin ta yokwowa Pol kariir inigi ingar nonkwo winkika mi kara kimiiram ha nokboinmama irgikin.

²² Wi Adi Komii sasar hauu iskii, hik komiigi komiia ti iikam yipiki siiram naingwokwo karamae nwowim simiirin. Kara kimiiram in minam naingwowi krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya pi nitsauuim. ²³ Mi kara inokinokin wi Biyan Inkam Komiiyin Jisis wi siiram srinanaei siya whinkinsiis haiginuim siir naingwobumbu komii aeya. Mi ta siir naingwobumbuwa wi kimaka hiriir nwoke okripkaiyim. ²⁴ Kara kimiiram in nhami nhami naingwokwo rani, yipiki kima kanaka haingiriyu okiyim Jisis Krai siir iikamim. Irig.

2 KORIN

Mi iya Pol siya nu Maesedonia hir nwowa mi siya ta yokwowa ha wankikin iikamim naingwo tibiimiyim om komii Korin hiranim simiiram. Mi iya Taitas siya om Korin hir haiburgigin mi siya ha nitkin nu Masedonia tiriirin Pol siiram mi siya om Korin hiran iikamim kimidiniya siir ini boinmimauuu. Mi yokwowa yipiki Pol siya wankiya biya ti iikam imiiram, sima saiir mwainim mi simiir nhirim simiir siyu bibiyeyim ina yitkiigigiyim. Mi simiir nhirim hiniina bi naingwokim Pol siya Adi Komii siir miyan inkamkin. Niingaka. Mi Pol siya hiriinan kigin mi siya ta yokwowa ha wankin. Mi ta hiriinan saiirsika sima wa nwoki aingwowim siya aposel inkam kangikangin. Mi iriipi hiriinan siya Korin hiran iikamim simiirin umir haingiriyu haiginam wara mi boinki iki Biyan Inkam Komii siir isid nhirim yipikim paeprikab nwowim simiir whinkinsiis haiginuwim iikamim naingwo tibiimiyim nu Judia hiranim yipiki umir digworaekwo karamae nwowim simiiram. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin mi Kara siir yai imiir boinourwokai haiginuwi. Biyarin Adi Komii krimiir Wanin siya kariir nimbinaamar naingwokin aposel inkam nwowam siir mai aiir miriyam. Mi ta yokwowa kara mi krimiir nomiiyau ieya Timoti krirar wankika kimiiram. Mi tariinanin saeya wi kimiiram niti iikamim Adi Komii siir piugana saiirim, wari om Korin hir nwowim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siirim, iki hinda tinda nwowim mi Grik nu haimii haimii nhirim simiir hiranim yim iriipi hiriinan. ² Kara ha naingwowi Adi Komiiyin krimiir Adin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin Jisis Kraiis kimiirin wi sowanii hauwi naingwobumbu mi iripa nongwomamae ae.

Pol siya Adi Komii siirin minsi boin wadiekikin siirin siya whinkinsiis haiginuugin

³ Krima Adi Komii siir inig iir hainan prapraski, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir Adin. Krima ina ninokninkinim, siya krimiir Adgin yipiki, krimiirsi naingwokwonanaeyin, siir bwamki bwamkin. Mi krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginuwam hikim krimiir nimbiniyim simiirsi. ⁴ Siya krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginuwikin hikim krimiir nimbiniyim simiirsi warar. Mi hiriinanki nuwi mi nim krima wi iki iikam nhirim sim niki whinkinsiis haiginuwim mi wi simiir nwoki isiimauuwim hika simiir nimbiniya saiirsi. Mi krima simiirin wa whinkinsiis haiginui, ti dimin taeminim Adi Komii siya whinkinsiis haiginuwim krimiir. ⁵ Yim ti diminim simiir bwamki bwamin yio hiniingin, dimin bibiye whiekakim wi krimiir nimbini, krimiir kimpipisu haiginuwam ta biya sima tira Kraiis siir sima kimpipisu haiginuwa saiir hiriinan. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin tiki hikpai hikpaiyim nitim kimiirin wi sima kimbipisu haiginuwi. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin Kraiis siya wi krimiir whinkinsiis haiginuwi, ti dimin taeminim Kraiis siir wokmai haiginuwa mi krima wi iikam nhirim simiir wara nwoki wokmai haiginuwim. ⁶ Iikamim dimin biye Timoti kririir tirkim. Dimusi rani, krira kimiirin Adi Komii siir yai aiir boinmimauugo kimiirin mi sima ini kimiirar mi whinkinsiis haiginu mi kimiirar mi wokmai haiginu ta saiir ninokninkinim hiniin, Adi Komii siya wi kimiirar mi whinkinsiis haiginuwi mi mhoiyya siya wi kimiirar mi anmaiwarkinaei. Mi inkamin dimin biye kimiir tirin mi krimiirin Adi Komii siyar swoki whinkinsiis haiginuwi. Mi sima kinsiis haiginuwi kwoin miyikak nwowim. Dimusi rani, mhoiyya hikpai hikpaiyim nimbini mi kiriirin ha kimbipisu haiginuwi mi kira ta saiirsiyin wa kipi nikwokrimkrip Adi Komii siya wi kariirar whinkinsiis haiginuwi, ta biya siya whinkinsiis haiginuwa kririir saiir hiriinan. ⁷ Nikrira iikam kimiirin ina ninokninkinim. Iya hikpai hikpaigi nimbiniyim kimiir kimbipisu haiginuwam, ti hikim kima ini kriraka mi inkin haiyim. Krira ina ninokninkino, Adi Komii siya kimiirin wa whinkinsiis haiginuwi, kimiir wokmai

haiginiuwam, ta Adi Komii siya mi whinkinsiis haiginiuwa, kririir wokmai haiginiuwam saiir hiriinan.

⁸ Mi nikrira hiriinanar naingwowi, wim kima ti hikpai hikpaiyim kririir nimbiniyim nu komii Esia hir, kima simiirin bidiyar mi inokninkinim. Hikpai hikpaiyim kririir nimbiniyim hindara ninkin iduduraraowi mi ini kririir kirie aiir haiburim mi krira pariiparii pi naowim. ⁹ Krira hiriyar yaingwo, krira wa naowi. Mi iya ti dimin taemin hiriinanim kririir nimbiniyim mi krira pi hiriyar naingwowi, krira wi dig nwo rani, kririirin sima whinkinsiis haiginiugin ta saiir ninokninkinim Adi Komiiyin yipiki naokaowim sim hidninsiin idwown siya siyargin kririir whinkinsiis haiginiuwiyin. ¹⁰ Siya kririirin bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwun ti dimin biyie biyeyim kririir nimbiniyim simiirsi warar mi hiriinan saiirsika, krira paninsi yaosi. Mhoiia siya kririirin wa swoki whinkinsiis haiginiuwi. Krira hiriyar naingwowi, mhoiia siya wi kririirar swoki whinkinsiis haiginiuwi mi wi kririirar mi kigriraowi. ¹¹ Ta kima whinkinsiis haiginiuwa kririir saiir hiriinan, ta kima kwis boinkiya Adi Komii siiram kririir whinkinsiis haiginiuwam, kima wi hiriinan tir. Mi mhoiia iikam nhirim sima hiriinan wakaei Adi Komii siya dimin taeminim kima kwisboinim siiram, kririir whinkinsiis haiginiuwam, siya simiir bidi wakaeyin mi sima wi siir inig iir hainan-prapraskii mi wi hinina boinkii, siya wadiek. Iriig.

Pol siir kwoinin ina swoki kisina haigiyin mi siya om Korin hiriir bi namkin

¹² Nikrira ti dimin imiiram in ini maingimaingar mi okiyo kririir kwoinin kririirin hinina boinkin, tiki miyim ti krira miriyokiyokiyim iki omom omomim sim mi kimiir waraur, yim wadie kinaingim, Adi Komii siir naeyuin siyar bidi whinkinsiis haiginiuwun kririirin. Kririir siyu iirsiyar ti krira tirin biya iikamim simiir whwonkam ida, yim tiriiginim yim kaimwokinar bidi ywowim. Mi ti nuin siir tiran siyuum ti iikam ima ninokninkiniyin yio kririir bi whinkinsiis haiginiugin ti dimin taeminim simiir tiram. Nungaka Adi Komii sasaingim kririir whinkinsiis haiginiuwun ti dimin taemin imiir tirim. Krira ti siyu iir napko iya krira iikamim nuanim kimaka waraur nwowa mi krira iikam kimaka ti hiriinan siyu iir asi mi apkripkaigo mi krira ta saiiram maingimainga prasae bi kinko. ¹³ Mi ti yayim ti kara winkiyim kimiiram ta yokwo aiir simiir yaimwokiyaimwowim yim aowa nwo rani. Mi yim kimiiram minam winkikim kima sibgu ninokninkinim wari yayim kara winkiyim kimiiram mi wari kimar mwaini simaingim. Kara ha naingwowi, kima ti dimin taemin imiirin ina sibgu inokninkinim. Mi tariinanin kima ini inkam kririirarar niki inokninkinsasaeyim mi an kara ha naingwowi, mhoiia kima krimiir siyu iirin wi hainngi sibgu inokninkini. ¹⁴ Mi taka iya Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya swoki iti mi krimiirin siya swoki anmaiwarkinaei mi krira wi maingimainga kimaka nwowi, ta kima nwowa Krai saika, saiir hiriinan. Mi kima wi maingimainga krimiiram nwowi yipiki aposel inkamim yipiki kimiir boinmimauum ta yai kibie aiir mi kimiir whinkinsiin haiginiuim, ta yayia saiir yaimwokiyaimwo imiir.

¹⁵ Kara hiriyar naingwokin kima kariiram wi maingimainga prasae kin tani. Mi kara biyin pi hinina boini, kara kimiiram wa niti kimiir kignakiyamim mi kara wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim, idipidip maingimainga kima nwowam. ¹⁶ Mi iya kara kimiir kignakiyam naingwowi, kara nam in nu haimii Masedonia hiriir mi mhoiia nu haimii Masedonia hir haiburgigi mi kara wa swoki iti kimiiramar mi kima wi kariir nwoki whinkinsiis haiginiuwim mi kariirin wa nwoki ikropkiyim nu haimii Judia hiriir mi kara kimiirin wi idipidip asi kigi. ¹⁷ Mi kima hiriyar naingwowi ta iya kara nimbina kimiir kignakiyam kara nonkwowa mi tari kara ti dimin taeminim simiir bi sibgu aingwo omokin mi kariir kwoinin hiriinansi swoki kisina haigigin, ha? Mi kima hiriyar naingwowi, an kara ini ti nuin siir inkam biyenanan ywowun yipiki ti hiriinan boinkiyin, ih, kara wa niti mi kariir kwoinin kara hiriinan tiram naingwo rani, yi ini nungakinngar ywowiskiyin! ¹⁸ Adi Komii siir hiriinan, yio siya

inokinokin yai mwowar boinanaeikin. Mi an kara iriipi hiriinan inokinokin yaimwo imirrarar mi boinikin. Mi kara kimiirin ha bi boinkin kara wi kapi niti mi iya kariir kwoinin ha naingwowi, kara wi nit rani. Kara kimiirin wi hiriinan boin tani nungaka. ¹⁹ Sailas, Timoti mi karar, krɪma inokinokin kimiirin Adi Komii siir yinisimin Jisis Krai, siirar boinmimauugin. Kima ina ninokninkinim Krai siya dimin sim whir bi swoki imbin miminkin siya tiramin. Mi ta siya boinkiya mi mhoiia siir kwoinin wi swoki kisina haigi rani. Nungaka. Diminin siya boinim simaigim. ²⁰ Mi ti hiriinan tirim mi ti nimbipai nimbipaiyim yipiki Adi Komii siya boinkiyim yim ini kaimwokina hiriinanar mi imbiyamim. Dimusi rani, krɪma Adi Komii siir inig iir hainan prapas boinkikim, kiriir yaiya ya yai Kaimwo aeyairga. ²¹ Adi Komii sasaigin yipikin krimiir whiekakar whinkinsiis haiginuwiyin, Krai saika nwirua nwowam. ²² Krimiirin Adi Komii siyar nimbigin siyamar mi siir naeyuin siirin siyar mi haigi haiginu krimiir kwoinuin mi ti dimin sim hiriinanin krimiirin siyar mi hauu krimiir nisisimauuwam hinin, mhoiia siya wi krimiir hauuwi dimin taeminim.

²³ Mi kara ti digworaekwowim simiir niksisei, Adi Komii siya kariir kwoin iirin ina ninokninkinin mi ti siirin wi siyar ninokninkin haiginuwi. Mi kara ti dimin taemin imiirin kaimwowar boinkii. Kara biyin om Korin warauran iikamim kimiir bi nini kignikim, nu haimii Masedonia tirankin kara bi nitkin. Dimusi rani, kara iikam kimiirin io nwowim pi boriisopi wim wi yaimwo whwonkamim nig niiga pi nwowisi. ²⁴ Krɪma kimiirin ti hiriinan bi boinkim, krɪma kimiirin ti digworaekwowim Adi Komii siirim kima naingwo tɪbmii kinim simiir warar ninkin kigirkaki. Nungaka krɪma ta sairin ina ninokninkinim kimiir naingwo tɪbmiiya Adi Komii siiram naingwo tɪbmiiya ya ini ywowa. Mi nim krɪma, kimaka minam mirii, maigimaigra kimiir nwowaiginuwiim mi kirie nwowim. Iriig.

2

¹ Mi ta hiriinan sairsika, kara ha naingwowi kara wi kimiiram waraur swoki it rani kima naingwoyimyoksi mi hikak kima nwosi. ² Mi kara kimiir kwoin iir kiyopsibgi haiginuwi io whwonkam kima nanaowam mi kariirin wi nhinga tiri, maigimaigra kara nwowamin? Nungaka. Kara ti iikamim simiir kwoin imiir kiyopsibgi haiginuwiim pi boriisopi io whwonkam sima nanaowim, yipiki inokinok kariir nwowaiginuwiyim maigimaigra. Nungaka. ³ Kara iikam kimiir nini kignakiyim pi boriisopi an wi maigimaigra karamae kima pi nwowaiginuwisi. Kara ha naingwowi, kima kariirin hiriinanar whinkinsiis haiginu kripkai, hiriinan maigimaigar nwokripkaiyim. Mi ta yokwowa kara winkiya biya iikam kimiiram, kara kimiirin min boinkikin digworaekwowim maigimaigra nwo karamae kara nwowiyim simiir. Mi kara hiriyar naingwowi, iya kara maigimaigra mi owiyim mi wim kima iriipi hiriinan, ini maigimaigar mi owim. ⁴ Mi iya kara yokwo kimiiram winin, kariir kwoinin miyik miyiknan bi nwokikin. Mi iya kara ta yokwowa kimiiram winkiya kara hindara nouu winkikin. Kara minsi naingwoyimyokikin, warɪ dimin biyeyim kimiir kwoinaw waraur nwokaiyim kimiirin wi sim pi nipiyaokiiisi. Mi ta yokwowa kara kimiiram minam bi winboinkikin hik kimiir hauuam. Nungaka kara kimiiram minsi winboinkikin kima kara naingwokwoviya kimiiram sair ninokninkinim. Iriig.

Pol siya min boinkin om Korin hiran iikamim sima ti inkamin yipiki dimin biye tirin siir swoki ikinam.

⁵ Mi inkamin yipiki dimin taemin biye tirin, siya wi kwoin whwokwoka nwowamin wi kariirara kipi nwo haiginu. Mi siya wi iikam hoimgak kwoin whwokwoka nwowamin wi kimiir warar timi ohaiginu. Mi kara ti inkamin igao yai siir dimin biyeyim simiir wara boin tani. ⁶ Mi dimin taeminim iikam kima tirim siir, ti dimin biyeyim siya tirim simiirsi, yim bidi digiyim. ⁷ Mi tariinanin iikam kima wi siir dimin

biyeyim siya tirim simiir simiira kipi naingwokwonanaei, yim bidi digiyim mi bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi kima siirin yai miyik imiirarar boinmimauu mi siirin sibgu siboboiniu haiginu mi ti dimin taemin hiriinan yim wi siir kiyopsibgi haiginu rani, siir kwoinin biye siya nwowiguskiamin ningaka. ⁸ Mi hiriinankinuwu mi kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii, kima siirin hinina disimauu, kima siiram naingwokwonanaei mi siirsi mi aingwoyimyoki. ⁹ Kariir kwoin komiyyin hinina naingwowi, kima kariir yai aiiram in sibgu wakaeyoknam mi ta hiriinan saiirsika kara ta yokwowa kimiiram asi winkikin. ¹⁰ Iikam kima ti dimin taemin biyeyim ti inkam nwiruan siyasiyar tirim kimiir simiirsi kipi naingwo. Kima siir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigi mi an kara iripi hiriinan wi siir dimin biye imiirar mi haiyoprimdiyumiigi. Mi ti dimin taemin bibiyeyim hiriyyar nwokripkaii mi mhoiyya simiirin kara haiyoprimdiyumiigi mi kara wi hinina tiri, Krais siir whwonkam idan, kara kimiirin wi wadieki wadieyar whinkinsiis haiginuwu. ¹¹ Mi krma iikamim simiir dimin bibiyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi. Krmiirin wi Setan siya pi nipiyaokiisi mi wi siya pi mi iksisaeisi, ti inkamin yipikin krma nwowin io. Ihi, krma bidiyar yinokninkinim miyya Setan siya tiram naingwowa. Iriig.

Pol siya hikak Taitas siirsi nwokin siya om Troas hir nwo karamae nwowin

¹² Biyya kara nama biigi bi om Troasa hiriir, Krais siir yai kibi kibi imiir boinmimauuam biyyin kimidiniya Biyyan Inkam Komii siyar yamkwokin mi hirin siyar ini diriraerarkwokin simiir kwoin imiirin. Mi sima yayim yipiki kara boinmimauuim simiiram asi naingwokim simiir wakaeyam. ¹³ Mi kara naingwoyimiyok prasae bi kinkin. Dimusi rani, kara krmiir nomiyauin Taitas siiram nwonanaekin. Mi siya bi nitkin kariir kigniyim. Mi kara iikamim yipiki hapairanim simiirin hinin asi boingigin kima ha dwoki. Mi kara om Troas hir ha haiburgigin mi kimidiniya nu haimii Masedonia hiriir yam. Iriig.

Aposel kam imiirin Adi Komii siya whinkinsiis haiginuigin Setan siir nikwowaisiyam.

¹⁴ Hindie wit, nimbi Adi Komii krmiir Wanin siir boin wadieki. Dimusi rani, krma ini Jisis Krais siir aowa ywowim mi ini saikar yamimasuwim mi krmiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwu kirie nwowamin. Ti nuan dimin biye biyeyim simiirsi. Adi Komii siya krmiirin minam nikunakin Krais siir yai kibiya saiir boinmimauuim hinda tinda. Mi ta yai kibiya ya ini puui miyiknan ywowa omom omomim saeya bidi yinyokiigiya. ¹⁵ Nim krma ini puui miyiknan ywowim, iikamim yipiki Adi Komii siya nanmaiwarkainam simiirar ninyokiigi ti iikamim yipiki biye nwowim mi whaowaeki ikim. Mi hiriinan tiri krma mi krmiir miyim yim wi Adi Komii siir hirankar haiyskii. ¹⁶ Mi ti iikamim yipiki whaowaeniskiyim yim wi paeni omin siirar nasae oyokiyokikaeyami krma mi krmiir yai aeya ya ini puui biyyenan whaknan ywowa mi simiirin wi saeya tiri mi sima wa naokaonami. Mi yim ti iikam nhirim yipiki wi Adi Komii siya nanmaiwarkanaei, saika hiriyyar nwoyokiyokikaeyamam, krma mi krmiir yai ikim yim ini diminin sibgu whakiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi simiirin wi siyar tirki, wadie sibgu owamin. Yipiki inkamkin ti hiriinan diminin siir sibgu tiri? Inkam nwirmn nwirmn karamaeyairga. Ningaka. ¹⁷ Mi iikam whiekakim Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwiyim sima simiir pu ara boinmimauuwu yim sima hinda umir haiyamar naingwowi mi ta miyya krma miriyya, nim krma hiriinan bi tirikim. Krmiir kwoinin yim wadiekim mi nim krma Krais siir yai kibi aiir boinmimauuwikim. Dimusi rani, krmiirin Adi Komii siya nimbingim mi krmiirin siya nikropkikin ta saiiram. Mi krma mi Krais siya krma ini iripar yamasuim mi krmiir kwoinin ini kwoin whiruar ywowim. Mi Adi Komii siya ini krmiirar kigin, krma siir yai aiir boinmimauuim. Iriig.

3

Nim krɪma siyɪu winɪn siir miyan inkamkim

¹ Ti dimɪn taemɪnim krɪma wɪnkiyɪm kimiiram simiir tɪr mi kimiir kwoɪnim wa nwoki aɪngwowɪm krɪma krɪmiir inɪg imiirar hainanaei mi kɪma wa nwoki aɪngwowɪm hinɪn, nim krɪma wadiekɪm, aniya? Mi wɪm kɪma hɪriiyar naɪngwowi, nim krɪma ini iki kam nhɪrim yɪpiki kimiir hauugiyɪm yokwo iki iikam nhɪrim om whɪranɪm simiiram, ini simiir hɪriinan ywowɪm kimiir boɪnkiyam hinɪn, yɪm sɪma iikam wadiekɪm? Mi wɪm kɪma hɪriiyar mi aɪngwowi, nim krɪma ini hɪriiyar mi aɪngwowɪm kɪma yokwo krɪmiiram wɪnkiyɪm mi iki iikam nhɪrim yɪm wa nwoki aɪngwowɪm nim krɪma inkam wadiekɪm, aniya? Nɪngaka. Krɪma yokwo kwɪr haiyɪm pi boriisopi. ² Mi wɪm kɪmarɪn ini ta yokwo hɪriinana ini saiir hɪriinan ywowɪm, ta krɪmiiram wɪnkiya. Mi iikamɪm sɪma kigi mi sɪma wa ninoknɪnkɪnki krɪmiir miyɪm mi wadiekɪm. Mi nim krɪma bidinanar ninoknɪnkɪnkɪm hinɪn, ta yaiya ya yaimwo aeyairga. ³ Wɪm kɪma ini ta yokwo hɪriinana ini saiir hɪriinan ywowɪm. Wɪm kɪma ini yokwowa Jisis Kraiski si wɪnkiya ini saiir hɪriinan ywowɪm. Kariirɪn siya nɪmbingikɪn mi ta yokwowa siya hauugika. Mi an kara ha namɪn mi kɪmidiniya kimiir ini hauugig. Siya tɪdiyɪni bi wɪnkikɪn. Nɪngaka. Siya Adi Komii siir naeyɪuɪn saika wɪnkikɪn yɪpikɪn iɪnokɪnokɪn omwai hɪriiyar waiyayokiyokiyɪn. Siya siya bwaeyan siir idwo bi wɪnkikɪn. Nɪngaka. Siya kimiir kwoɪnau wɪnkikɪn.

⁴ Mi ni krɪra pi hinɪna boɪnkii, ni krɪriir miyo wadiekɪko. Dimusi rani, krɪra hɪriiyar ninoknɪnkɪni, krɪriirɪn Adi Komii krɪmiir Wanɪn siyar nɪmbingiko ti dimɪn taemɪn hɪriinanɪm simiir tɪram. Kraisiya krɪriirɪn siir kirɪe aeyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪugɪn yɪpiki siir Ad ieya hauugiya Adi Komii siya siir. Mi krɪra hɪriinan asi naɪngwowi, ta yaiya krɪra boɪnkiya kimiir, ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga. ⁵ Mi krɪra hɪriiyar naɪngwowi, ta miya krɪriir kirɪe ara priimɪriigɪswo, wi dig di ywowi mi krɪra wi hinɪn di mi boɪni, krɪra wi digar nwowi. Dimusi rani, krɪriirɪn kirɪe Adi Komii siya hauugɪn mi krɪra mi aiir mɪriiyɪm dig asi nwowi. ⁶ Mi iya Adi Komii siya krɪriir nɪmbina iki iikam nhɪrim simiir boɪnmɪmauwam, siyɪu winɪn siir yai kibi aiir boɪnmɪmauwam, krɪriirɪn siya siyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪugɪn ta mi aiir mɪriiyamɪn. Mi ti siyɪu winɪn siir yaiya ya yokwoni bi wɪnka, ya Adi Komii siir naeyɪuɪn siya haigɪmauuga iikami kwoɪn. Mi ti siyɪu komii komiyɪm bi di bidiniya Adi Komii siyar hauugiyɪm, yɪm iɪnokɪnokɪn iikamɪm simiir dimɪn biyɪe imiir nɪsiimauuwankɪm. Mi sɪma simiir sibgu ap karamae nwowi, sɪma wi pi naowi. Mi Adi Komii siir naeyɪuɪn iɪnokɪnokɪn iikam imiirɪn siyar nɪkpɪtmai haigɪnɪuwi, sɪma sibgu oyokiyokikaeyamɪm iɪnokɪnokɪn Adi Komii saika.

⁷ Mi ti siyɪu komiyɪn siir yayɪm Adi Komii siya wɪnkiyɪm siya idwo mi kɪmidiniya Moses siir hauugi. Mi siya ti hɪriinan tɪrkiyɪn mi Adi Komii siir kirɪeya ini paenan Moses siirar yɪuyakiya mi siir whwonkamɪn ini wara yɪuyakiyɪn. Mi mhoiyya ti dimɪnin paenan nɪuyan ina prikiiraraokiyɪn mi mhoiyyan ini hindara kigugu iguskiyɪn. Mi ti dimɪnin paenan nɪuyan Moses siir whwonkam hɪrɪn pranæ pranæ bi nɪuyakɪn mi Isrel simiir iikamɪm sɪma siir bi sibgu kigsɪbwɪnkɪm. Ti dimɪn taemɪnim siyɪu komii siirɪm, iikam imiirɪn sɪmar naokao haigɪnɪuwi, sɪma Adi Komii siir dimɪn miyɪk miyɪkɪm paenan nɪuyayɪm sɪmaka nɪtkɪm. ⁸ Mi nim krɪma iikam imiirɪn Adi Komii siir naeyɪuɪn siir yai imiir boɪnmɪmauwuwi. Mi ti digworaekwowɪm krɪmiirɪn maɪrgɪmaɪrga komiigak sɪmar nwowaigɪnɪuwi mi krɪma mouni hanɪn asi siɪnkaowi yɪm ini Moses siya winɪm siyɪu komii siir yayɪm biyanɪm ini simiir haiburɪm. ⁹ Adi Komii siya ti siyɪu komiyɪn Moses siir hauugɪn. Yɪo iikamɪm simiir dimɪn biyɪe imiir nɪsiimauugɪn mi simiirɪn hɪriinan warar mi iɪsiimauugɪn, sɪma wi irɪpa nwo rani, Adi Komii saikan, iɪnokɪnokɪn. Mi ti siyɪu komii siir miyɪm yɪm kaimwowaɪrgɪm, bɪmbɪuwi rani. Mi ti kitɪbmii boɪn wɪna saiir miyɪm yɪm mɪn nɪmbingɪm iikamɪm sɪma Adi Komii siir whwonkam ida dimɪn whɪrki kɪmbu karam nwowɪm. Mi hɪriinankɪ nɪuwi mi ta miya ya ini siyɪu komii siir

mi aiir haibura kougi kouwin ini saeya ywowa. ¹⁰ Moses siir miyim mi siyu komii ikin, yo wadieki wadie owaigo. Mi ti dimin whiso, kirie aka mi siir diminin paenan niuyaei ikin yo bidi digiyo mi bidi mi prikiyam. Mi ini biyeki biye ywokiyo. Mi Adi Komii siir naeyuin siir miya ya tariinanin ini komigi komii ywowa. Saeya ina miriia mi saeya wi prikiyam tani. ¹¹ Mi miya yipiki wi hiriyar nwoyokiyokikaeyami ya dimin miyikin paenan niuyaeiyin siir kirie komigaka. Mi miya yipiki wi ii priei nwo karamae nwowi ya wi sapi prikiyami.

¹² Krīma ta saiirin ina ninokninkinim, tiki yai kibiyim yim wi hiriyar nwoyokiyokikaeyami mi krīma siir dimin miyikin paenan niuyaiyin siiram nwowi, siya nitim. Mi krīma siir yaisim kwir swoki haigiprakai rani. Krīma simiirin wa boinmimauwi mi iikamim sima wi nwoki inokninkinim simiirin. ¹³ Krīma Moses siya tirim simiir tir tani. Dimusi rani, yo siya bidi yinokninkinin siyu komii siir kirie aiirin saeya digii. Mi siya siir whwonkam iirin yuisni asi nitimwanugin. Mi Isrel simiir iikamim sima Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyan siir whwonkam iir niuyan siya prikiraraoki mi ha digiguskii, wi sima pi kigisi. ¹⁴ Mi ti Moses siya higrinuin siir whwonkam yuisni mi Isrel simiir iikamim sima hinina bi ninokninkinim, Adi Komii siya simiir kwoin imiirin wi wadiyar nwowi. Tariigina ya ini yuisnan ywowa simiir kwoin iir higrinuam. Mi tariinanin Isrel simiir iikamim sima iripa haingiriyu owi mi sima Moses siir yaiyim simiir mwaini mi simiir kwoinim wi sibgu naingwo omok rani, Krai siir dimin taemin imiiramim sima tira saiir hiriinan. Yi ini yuisnan ywowa ini simiir kwoin imiirar niki higrinukripkaiyim. Mi iya iikamim Krai siir yai aiir wakaeyim mi sima ha naingwo tibmiiyim simiiram, yim ini yuisim yipiki simiir kwoin imiir niki higrinuim mi simiirin Adi Komii siya swoki haiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi siya simiir ina kabitnouwidnankaigiyim. ¹⁵ Mi biya hirankar nityokiyokiyin mi ini tariinanar yadigniyin. Mi iya iikamim sima Moses siir yai imiir mwainiyim diminin yuisnanin simiir kwoin iir higrinuin. Dimusi rani, sima Krai siir dimin taemin imiir bi ninokninkinim. ¹⁶ Mi iikamim simiir mhi kwoinim kisina haigii mi sima Biyan Inkam Komii Krai siiram naingwo tibmii kani, yim ini ti iikamim Adi Komii siya kibwaembwae haigiyim yuisim yipiki simiir niki higrinuim ninokninkin karamae sima nwowam mi simiirin wi siya nitkaigaigi. Mi sima wa nwoki inokninkinim, ti dimin taeminim sima tirim simiir hiriinan. Tiriiginin yo ini Mosesni niki tirin ini hiriinan ywowin. Mi iya siya Adi Komii siir omaka saiir namiyim mi ta yuisa siir mwo hir nwowa yapa hakaingigi. ¹⁷ Mi ti Biyan Inkam Komii siir yaiya ya Adi Komii siir naeyu ieyairgin. Mi iya siya iikamim simiir kwoinawu nwokaiyin mi siya iikamim yipiki Moses siir siyu komiiyin mi dimin biye aka sowiir aowa sima nwowa wi siyar nonkwo iuguskii mi sima wi rirmiia ywoki. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinansi boini hininin, sima dimin whirki bi kimbugim. ¹⁸ Krīma whiekakar in opnainan ywowim, aknainan Biyan Inkam Komii siir dimin kibiyin paenau niuyaiyin iki iikamim paenan simiir niuya haiginuwikin. Mi krīmiir whwonkam higrinu karamae nwowi mi sima wa kigninokninkini Biyan Inkam Komii siir naeyuin ini krīmakar nwowin. Mi krīmiir kwoinim siyar kisisana haigiyokiyokii siir hiriinan kinar nwowim. Iriig.

4

Aposel kamim sima paenan niuyanan boinmimauugim

¹ Adi Komii krīmiir Wanin sasargin krīmiirsi naingwoyimyokin mi krīmiirin siyar mi imbingin siir mi aiir miriyyim siir siyu komii winin iikamim simiir boinmimauuwim. Mi hiriinanki nuwi mi krīma wi digiumii siir kipi haimriiyu mi wi ta miya saiir miriisi kipi nidid. ² Krīmiir diguin ti mi bibiyeyim simiirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi ti iikamim yipiki inokinokin ti mi imiirin hindara nimprio miriyyim, yim wi simiirar swoki kiyopsibgi haiginuwikim. Mi nim krīma niksisee mi bi miriigim mi krīma Adi

Komii siir yai aiir bi mi ikwowaisiigim mi sairin yaeya bi mi kisina boinmimauuwikim. N'ngaka. Krma yaimwokiayaimwo aiirar boinmimauuwikim Adi Komii siir whwonkam idan. Mi iikamim ta yai aiir wakaeyim mi simiir kwoinim inokinokin pa ninokninkinkii, krma yaimwo aiirar boinmimauuwi. ³ Mi ti mi kibi kibiyim yipiki krma boinmimauuwiyim iikamim simiir, sima sibgu wakaeyokna karamae nwowi mi yim ti sima omin paeya namiyin siir namanim mi sima wi sibgu inokninkin tani. ⁴ Yim sima ta yai kibieya sairam bi naingwo tibmii kinikim. Dimusi rani, yu biyeyin ti nuin siir tiranin Setan nikuwiyin simiir kwoinim siya nitkii ikouwi mi sima ti dimin taemin imiirin paninsi sibgu inokninkinsi mi simiiram paninsi mi aingwo tibmii kinsi. Simiir kwoinim Setan siya kiyipsibgi haiginuwi mi sima ti dimin iirin paninsi sibgu inokninkinsi mi simiiram paninsi mi aingwo tibmisi simiir kwoinim siya kiyipsimsibgi mi sima paninsi sibgu inokninkinsi Krai siir Yai Win kibieya sairin. Ti yai kibi kibiyim yim Krai siir dimin taemin kibi kibiyim simiir boinka, yipiki krmiir nisiimauuwim hinin, Adi Komii siya paningin mi yipikin Adi Komian siyar swoki owin. ⁵ Krira kimiirin, krira krirar bi priinaingwo boinkin mi kima wi kririir inig iirin wa hainan tani n'ngaka. Krira inokinokin kimiir boinmimauuwiyim krira hiriirar boinikim Jisis Krai siya Biyan Inkam Komiigin. Mi nikrira kimiir miyan inkamko krira kimiir whinkinsiis haiginuwikim siir sibgu inokninkinim. ⁶ Adi Komii siya bigi biyarin ti hinina boinkikin, niya diminin paenanin wa mi iuyaei. Mi ya ta yaiya krmiir kwoinawu bidi kwirii idwokaiya. Krma Adi Komii siir kirieya sair bidi kigim paeni hanin Jisis Krai siir whwonkam iir niuya. Mi ta kirieya, ta krma ninokninkina ya ini paeni hanin krmiirar niuya.

⁷ Ya ini wadieki wadie ywowa, ini diminin nibnawu krma haigiyyin umir komii sainiyin. Krma nonkwowam mi krma haiyapririrar mi ta Yai Win Kibiya Jisis Krai siira ya ini hiriinan ywowa mi nim krma ini ti nibim ini simiir hiriinan ywowim iikam n'ngam. Mi ti diminin siya haigiyyin krmiir kwoinawu, yo iikamim simiir nisiimauugim, dimin kibiyim krma tirim simiir. Yim ti dimin hiriinanim simiir bwamim yim krmiir tir nwo rani. N'ngaka. Taki kirieya Adi Komii siir hiranki nitka, krmiir whinkinsiis haiginuwam mi taka kirieya ini kirie nhirim simiir haiburim. ⁸ Mi hinda tinda dimin bibiyeyim pa niti krmiir hauuwam kimbipisu mi sima krmiir bi nikwowaisiigim. Krma ninokninkin tani, ti dimin hiriinanim sima dimuam niti, krmiir hauuwamin kimpipisu mi krma ti dimin taeminim krma tirim simiir bi nonkwo iguskikim. N'ngaka. ⁹ Iikam whiekakim krmiir sau omom nwowim mi yo Adi Komii siya krmiir bi swoki haibur miminkin. Iikam nhirim krmiir bidiyar mi ipimpar akaigai aowim mi krma bi naokim. N'ngaka. ¹⁰ Mi inokinokin krmiir puim hankak simiir simiirar nwoninaei biya kam bibiyeyim sima nipimpara Jisisni mi siir puua hankak hankak ha nwowaiginuwa sair hiriinan. Mi iya iikam sima ti hanim kariir puu tir nwowim simiir kigim mi sima ina yinokninkinkiyim, Jisis Krai siya ini krimakar nwowin mi krmiirin siyar whinkinsiis haiginuwi mi iya inkamki krmiir nipimpariyim mi krma paninsi yaosi, krma pi hiriinanar mi owi. ¹¹ Mi ta iya krma ti nu iirar niki owa, iikamim sima krmiiramar kaokim, krmiir nisomsom aowam. Dimusi rani, krma Jisis Krai siir mi aiir mariigin. Mi ti dimin bibiyeyim krmiiram nitiyim mi ta hiriinan sairsika ti iikamim sima pa ninokninkinkii, Jisis Krai siya ini krimakar nwowin mi krmiirin siyar whinkinsiis haiginuwi mi krma hiriinan asi nwowi. ¹² Mi inkamim krmiir nipimpariyim mi krma pariiparii wa pi yaowin. Mi ti dimin taeminim ti krma tirim, kimiir whinkinsiis haiginuwim mi kima wi Adi Komii saika nwoyokiyokigaeyami, inokinokin mi kima wi ta yaiya wi sairamar naingwo tibmii kripkaii.

¹³ Mi bidi bidiniyarin inkam nwirin Adi Komii siir yai imiir winkyin yokwo Samni, siya hinina winboinkikin, kara Adi Komii siiram naingwo tibmii k'ngin mi kara inokinokin siirin iki iikam nhirim simiir boinmimauuwikim. Mi hiriinanki nuwi mi tari ti inkamin hiriinan boinkikin. Dimusi rani, kima Adi Komii siiram siir

hiriinan naingwo tibmii kɛni. Mi krɛma iriipi hiriinan inokɛnokɛn iikam imiirin Adi Komii siirar mi boinmɛmauwɛkɛm. ¹⁴ Krɛma ti dimɛn taemɛnim iki iikam nɛrim simiir boinmɛmauwɛkɛm. Dimusi rani, krɛma hiriyyar ninoknɛnkɛni, Adi Komiiyin yipikin Biyyan Inkam Komiiyin Jisis siir hidnɛnsiin idwowɛn mi mhoyiya siya wi krɛmiir mi hidnɛnsiin idwowi. Mi krɛma wi Jisis saikar nwowi mi krɛmiirin wi siyar nan-maiwarkanaei mi krɛma wi siir whwonkam ida kingiin namwoɛuwi. ¹⁵ Mi dimɛn bibiyeyim, aposel kamɛm krɛmiir nimbimbiniyim, yim tiriiginim yim kɛmiir whɛnkɛnsiis haiginugim. Dimusi rani, krɛmiir yai imiirsika. Mi Adi Komii siir naingwobumbu ini hinda tinda yamkiya. Mi iikamɛm ta saiiram naingwo tibmii kɛni mi sɛma Adi Komii siir boin wadiekii mi wi siir inig iir hainan prapraskii, ti dimɛn taemɛnim siya tirim simiirsi. Iriig.

Yim ti digworaekwowim yim dimɛn komii rani. Dimusi rani, krɛma wi mhoyiya haii.

¹⁶ Krɛra wi maigɛmaigɛ nwo karam nwo rani, ti dimɛn taemɛnim Adi Komii siya iikam krɛmiir hidnɛnsiin idwowi mi krɛma whɛkakarɛn wi siir inig iir hainan prapraskii. Mi inokɛnokɛn krɛmiir piɛm yim wa naonami mi inokɛnokɛn Adi Komii siya wi krɛmiir kwoin iirar whɛnkɛnsiis haiginuwi wadie nwowamɛn. ¹⁷ Mi ti dimɛn taemɛnim ti hik krɛmiir hauu haiginuwim yim dimɛn komii rani, yim ii priei bi nwowikɛm. Mi krɛmiirin wi sɛma whɛnkɛnsiis haiginuwi, Adi Komii siir dimɛn miyik miyikim yipiki hiriyyar nwoyokiyokikaeyamim inokɛnok simiir haiyamɛn ini iki digworaekwo nɛrim simiir haiburim. ¹⁸ Mi hiriinankɛ nuwi, krɛma krɛmiir kwoin komiiyin wi ti dimɛn taemɛnim krɛmiir nhwokar kigiyim wi simiiram kipi naingwo. Nɛngaka. Krɛma dimɛn taemɛnim krɛma kig karam nwowiyim, Adi Komii siya hauuwi krɛmiir mhoyiya, simiiram daingwo mi simiiram dwokwokɛn. Mi ti dimɛn taemɛnim ti krɛma kigiyim, tariinan, yim wa niti mi wa swoki digi mi dimɛn taemɛnim yipiki krɛma kig karamae nwowiyim yim wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami inokɛnokɛn. Iriig.

5

Dimɛn taemɛnim aposel kamɛm sɛma tirim yim iikam imiir whɛnkɛnsiis haiginugim

¹ Krɛma hiriyyar ninoknɛnkɛni, mhoyiya ta krɛmiir nuan piɛ biyeyea ya wi sapi naowi mi wipi whii mi ya wa namkii. Yim ini omakam hindara nini kaigrinu whwonkai sasaeiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya krɛma naowi, krɛma ina ninoknɛnkɛnim, krɛmiir piɛ kibiya yipiki wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami, saiirin wi Adi Komii siyar swoki hidnɛnsiin idwowi mi krɛma wi hiriyyar nwoyokiyokii kaeyami siir om hirin. Yim ti digworaekwowim yim ini omaka miyika Adi Komii krɛmiir Wanin siya mirii okwowa siir om hir krɛmiiram, krɛma nwowamɛn ini saiir hiriinan ywowa. ² Mi tariinanin krɛmiir kwoin komiiyin ini wari omin kouwanin siir waraur nitamar naingwowin, ti piɛ win kibiyim yipiki wi Adi Komii siya hauuwi krɛmiir mi krɛma wi simiirar nini onii. ³ Mi hiriinankɛnuwi tiriiginin hiriinan tirkiswo mi krɛma wi kwoinbudara di ywowi mi hiriirin piɛ karamae di yapnɛnopkai nami. Nɛngaka. ⁴ Krɛmiir kwoin komiiyin ini ti piɛ winim yipiki wi krɛma haii Adi Komii siir hiranki, ini simiir haiyamar hugimkripim. Mi ta piɛ biyeyea ta hindara nwosisaeya, ta krɛma nwowa ti nu iir ya inokɛnokɛn hik krɛmiir swoki hauunanaei. Mi krɛma pi boriisopi ta piua kwoinbudara nwowiya saiir nwowim krɛma hinɛnam naingwowi, Adi Komii siya piɛ win kibiya saiir nii kinirkai haiginuwim. Mi krɛma ta piua naonanaeiya ta piua nao karamae nwowiya saika ninowanam tiri. ⁵ Yio Adi Komii sasairgin yipiki ti piɛ win imiir diriraerarim krɛmiiram, krɛma haiyam. Mi ta hiriinan saiirsika. Dimusi rani, ti dimɛn iirsika. Siya siir naeyuin krɛmiir bidi hauugiyin mi krɛma wa nwoki sibgu inoknɛnkɛnim hinɛn, krɛma ti dimɛn taemɛn imiirin wa haii ti siya nimbiniim krɛmiiram.

⁶ Mi ti hiriinan saiirsika krɛma ina ninoknɛnkɛnim, ti dimɛn taemɛnim Adi Komii siya diriraerarim, siya wi krɛmiir hauuwi mi inokɛnokɛn krɛma wi kirie hiriyyar nwokripkaii

iripa nongwomamair aeyam. Krɪma ina ninoknɪnkɪnim, ta iya krɪma ta pɪu aiirar niki owim, krɪma Adi Komii saika niki orani, siir om iir. ⁷ Krɪma ti dimɪnim Adi Komii siya diriraerarim krɪmiiram krɪma simiir niki kig rani. Mi nim krɪma bɪdiyar yɪnoknɪnkɪnim krɪma simiirin wa haii. Dimusi rani, Adi Komii siya bi niksisaekɪn siya yaimwo ara boɪnikɪn. ⁸ Kara kimiirin kaimwower boɪnkii, krɪma naosi naingwo idid rani. Nɪngaka. Krɪma ta nu tiran pɪua saiir haiburgigam tiri. Mi krɪma wi Biiyan Inkam Komiiyiin Adi Komii wi saika niki owim siir om hir. Yɪo tiriiginin ini ti krɪmiir pɪu aeya nwowa ti nu iir ini siir haiburin. ⁹ Mi ta pɪua ta nu iir krɪmar mi owa krɪma saiirar mi owi mi krɪma krɪmiir pɪu kɪbiya Adi Komii siir omana saiirar mi owi, ya ti hiriinana ya dimɪn komii rani. Krɪma biiyiin minam tiki aingwo, dimɪnin Adi Komii siya naingwowim krɪma naingwo tibmii kɪnam mi krɪma tiram, simiir tiram daingwo. ¹⁰ Kara tiriiginim kimiiram boɪnkikim. Dimusi rani, mhoiia krɪma wi Kraisiir whwonkam ida nokwowi mi wi siyar hidi krɪmiirin, dimɪn taeminim krɪma tirim simiirsiyiin. Iya krɪma ti pɪuim ti nu iiranim simiirar niki okripkai mi siya wi krɪmar tirim wi simiirar swoki hidi. Siya dimɪn wadie nasi tiri, iyie? Wi dimɪn biyie tiri krɪmiirin, krɪma tirim simiirsiyiin. Iriig.

Aposel kamim sima iikam imiirin minsi whinkinsiis haiginiugim sima Adi Komii saika nongwomamair aeyim

¹¹ Mi iya krɪma Adi Komii siirsi nidida saiir ninoknɪnkɪnim krɪma miini haniin asi mɪriigim simiir kwoin imiir kiyaiyam mi sima simiir nwoki wakaeyoknam. Dimusi rani, krɪma ina ninoknɪnkɪnim, mhoiia siya krɪmiirin wi dimɪn taeminim krɪma tirim wi simiirsi hidi. Adi Komii siya krɪmiir kwoin imiirin ina ninoknɪnkɪnin. Mi an kara ha naingwowi, iikam kimiir kwoinim hiniina daingwo, an kara siyɪu miyik iirar napikin. Mi ti dimɪn taemin hiriinanim simiirin kara whinkinsiis haiginiugin, ta Adi Komii siya mi aingwowa saiir hiriinan. ¹² Krɪma kimiirin hiniina tir tani, kima hiniina swoki boinam, krɪma wadiekim, krɪma ti dimɪn taeminim kimiir boinmauwamin minam naingwokim, kima wa nwoki inoknɪnkɪnim, krɪmiir siyɪu paningɪn. Mi mhoiia kima iikam imiir boini, yipiki ti ha naingwowim, inig komiigak nwowiyim mi yɪuis miyik miyik ikim ini kou sima ywowim. Mi inkami kwoinim yim ini panina nwowim mi kima simiirin wi ha boini tiriiginim yim miyik rani, ini kipii ywowim. ¹³ Mi kima krɪmiir boini, sima ti hiniin asi boini sima pi whaowaei. Mi nim krɪma kimiirin wi hiniina boini, tariigina ya Adi Komii siir mi aeya ti hiriinan krɪma boina. Mi kima krɪmiir boini, simiir kwoinim wadiekim, sima ti hiriinan boinim mi krɪma kimiir boinmauwi, yi wi minsi boinmauwi, kimiirin wi saeya nwoki whinkinsiis haiginiuwim. ¹⁴ Mi ta Kraisi siya iikam krɪmiirsi naingwokwonanaeiya mi krɪmiir kwoin imiirin saeyar kiyai mi krɪma ta mi aiir asi mɪrii iikam kimiir whinkinsiis haiginiuam, ti dimɪn taeminim simiir kirieni. Krɪma ti hiriinan dimɪn taemin imiir asi tirkim. Dimusi rani, krɪma bɪdi yɪnoknɪnkɪnim siya siyairgin naowin. Mi krɪma naoni haniinaka ini siyar yaowiskiyin krɪmiirsiyiin. Ya tariigina ya hiniinga krɪma whiekakarɪn saika bɪdiyar yɪnkɪn aonamim. ¹⁵ Krɪma naoni haniinaka ini siyar yaoskiyiin krɪmiirsiyiin mi nim krɪma iikamim yipiki ti nu iir nwowim, krɪma dimɪn taeminim wi krɪmiir kwoinairga priinaingwo diriraerar tani. Nɪngaka. Krɪma ti inkam nwiruwam yipikin biiyar naowin, yipikin Adi Komii siya hidninsiin idwowin mi omwai ha swoki waiyan iikam krɪmiir whinkinsiis haiginiuwam siir kwoin iirarar dap iski.

¹⁶ Mi hiriinankiniuwu mi krɪma wi hiniina di yaingwowi, iikamim sima wadiekim, iyie? Biyekim. Dimusi rani, sima inig komiigak bɪdi ywowim, iyie? Dimusi rani, sima digworaekwoki naokingugunankaigim. Nɪngaka. Yim ti hiniin digworaekwowim yim nu tirankim. Biya iikam krɪma dimɪn bibiyeyar niki tira, krɪma Jisis Kraisiir inkami siyɪu iirarar hidgin. Mi Tariinanin krɪma iikam imiirin wi hiniina hid rani, wadie mi biyie. Nɪngaka. ¹⁷ Mi iya iikamim sima naingwo tibmii kɪni Kraisiir yai imiiram mi Kraisi saika sibgu amasu kikini mi siya simiirin wi iikam win nwo haiginiugi mi wi

dimin whirki kimbu rani. Mi ti biyan dimin wrowim yim wa digi. Mi dimin taemin winim yim biyan dimin taeminim wi simiir igsop aiir nokwokairinanaowidi.

¹⁸ Mi ti dimin taeminim krimiir tirii nimbiniyim iikam win krīma nwowam, yim wi Adi Komii sasar tir iski simiirin. Kraisiya paeyin hiiniya nriioninkinin siirin ti hiriinan saiirsi naokin, ti dimin taeminim Kraisiya tirim krimiir mi Adi Komii siya ti dimin taeminim Kraisiya tirim krimiir, hiriinan saiirsi tirkin, krimiirin siya whinkinsiis haiginiugin mi iikam krīma yipiki biya Adi Komii siir sau omom niki owim, tariinanin krīma ini nomiiyau saikar swoki owim. Dimusi rani, Jisis siyar ninkiamasugin krimiirin. ¹⁹ Mi dimin taeminim krīma boiniyim kimiir yim ti sima, Adi Komii siya iikamim nuanim krimiirin, dimin taeminim Kraisiya tirin simiirsi ninki amasu haiginiugin. Mi tariinanin Adi Komii siya krimiirin bidi yimbiniim nomiiyau nwowam. Siya dimin bibiyeyim krīma tirim simiirsi naingwo rani, simiirin siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi tariinanin siir miyiyim ini aposel kam krimiir kwauuwa. Siya iikamim nuanim krimiiram naingwokwonanaeikin mi krimiir ina yinkiamasuin krīma saika nongwomamair aeyim.

²⁰ Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbiniim mi krīma Kraisi siir igsop aiir asi nokwokairinanaowigim. Mi ti dimin taeminim ti krīma boinmimauuwim kimiir, yim Adi Komii siya boinmimauuni haninaka tisi krimar boinmimauuwim kimiirin. Krīma Kraisi siir whinkinsiiskin mi krīma kimiirin hinin asi boini, kima Adi Komii siiram kiwaki, kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi kima wi saika nwoki ongwomamair aekiyamim mi wi saika niki sibgu owim. ²¹ Kraisi siir kwoinin sasaargin dimin biyie whirki nwo karamae nwowin. Mi krimiirin Adi Komii siyar whinkinsiis haiginiugin mi krimiir dimin bibiyeyim krīma tirim, yim ini siyar haipriginkiyim. Mi simiirin ini Kraisi siir inarar yonkwokiyim mi krīma naoni haninaka ini siyar yaoiskiyin, krimiir dimin bibiyeyim simiirsiyiyin mi krīma wi saika asi namasukikini. Siya ti hiriinanin minam tirkin, iikamim krīma yipiki siir yai aiiram naingwo tibmii kinim, Adi Komii siya krimiirin wi ha boini, krīma dimin whirki bi kimbugim siir hiriinan. Iriig.

6

Aposel kamim yipiki Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwim sima dimin bibiyeyim simiirsiyiyin hik prasae bi haigim

¹ Mi ni krira, Pol kara mi Timoti siya, ni krira iripa Adi Komii krimiir Wanin saikar miriigo. Mi krira kimiir asi niki, kima Adi Komii siir naingwobumbu aiir bidi haiyim mi ti naeyiutin siirin hinda whisariiyar priiyokaeyamam kipi tir. ² Ihi, kima wi hiriinan kipi tir. Adi Komii siir yayiyim kamim sima wankiyim bidi bidiniyar Yokwo Komii saiir, yim hinina winboinkikim,

mi Adi Komii kara, kiriir whinkinsiis haiginiuwam naingwowi kira nhwo kwisboini mi kara ta kira kwisboina saiir wakaei mi ti diminim kira kwisboinkiyim kara simiirin wa whinkinsiis haiginiuwi. Mi iya kara kimiir nimbini mi iikamim ti nu iir nwowim kimiirin wi kara nanmaiwarkinaei mi kimiirin wi kara whinkinsiis haiginiuwi.

Ti kara boinanim kimiir simiir wakae, tariinanarin Adi Komii siya kimiir hainan praprasam naingwowi. Mi tariigitarinanarin, siya wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi mi wi kimiir nanmaiwarkinaei. Mi hiriinanki nuwi mi ti naeyiutin whisariiyar kipi priiyokaeyam mi ta naingwobumbuwa wi kigugugisi.

³ Mi nim krīma inkamim pi boriisopi iikam nhirim sima ha naingwowim ti dimin taeminim krīma tiriyim miyiyik rani. Mi nim krīma dimin biyie whir bi swoki tirmintirminkim, simiir kwoin imiir kiyaiyamim biyie sima nwowam mi sima krimiirin wi ha boini tani krimiir miyiyim biyekim. Niingaka. Mi krīma dimin biyie tirkiswo mi tiruigin simiirin wi siya pi kiyopsibgi haiginiuwim mi sima wi di

yokworɪnuwi. Mɪ nɪ krɪra hɪriinan naɪngwo rani, sɪma krɪriirin hɪriinan naɪngwo rani. Nɪngaka. ⁴ Mɪ tɪ dimɪnim krɪma tɪrim sɪmiir tɪrni hanɪnaka, krɪma iikam imiir nɪsiimauuwikɪm hɪnɪn, krɪma Adi Komii siir mɪiyan inkamkɪm. Krɪma iikam imiirin hɪnɪna nɪsiimauuwikɪm krɪma hɪriiyar nokworɪnukrɪpkaiigim dimɪn taemɪn biyɛ biyɛyɪm krɪmiiram nɪtiyɪm mɪ hɪkpai hɪkpaɪyɪm krɪmiir hauuwɪyɪm krɪmiir tɪrbuwam, krɪma sɪmiirsi bɪ hɪuniyanaikɪm. ⁵ Sɪma krɪmiirin bɪdiyar mɪ ipɪmparɪm mɪ maeyaua mɪ biyɛ mɪriiya saiiir hɪr bɪdiyar mɪ hɪugrɪpkɪkikaiyɪm. Mɪ krɪmiir sau omomɪm sɪma krɪmiirin siyɪu mɪiyɪknan bɪ tɪrkɪm sɪma krɪmiirin ha mɪ igbumbu. Mɪ krɪma mɪi pranaepranae bɪ mɪriigim, ini pɪu whaowakɪ krɪmar ywobugiyɪm. Tɪ nhɪrim krɪma nhwo bɪ sɪbgu whwonkaiigim mɪ mɪpi nae karamkamar mɪ ami. Dimusi rani, krɪma Adi Komii siir yai aiiir boɪnmɪmauugim mɪ sɪma krɪmiirin hɪriinansi tɪri. ⁶ Krɪma krɪmaɪrgim siyɪu mɪiyɪk sɪbgu tɪriyɪm mɪ nim krɪma Adi Komii siir dimɪn taemɪnim ina nɪnoknɪnkɪnim. Mɪ nim krɪma io bɪ nanka osɪsauuwikɪm, dimɪn taemɪnim krɪmiir kou nwowiyɪm sɪmiirsiyɪn. Krɪma bigɪn nasɪrwaiya nwowikɪm mɪ krɪma iikamɪm sɪmiirin maɪrgɪmaɪrga pa mɪ iɪsiimauuwi sɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪniuwam mɪ sɪmiiram naɪngwokwowam. Mɪ tɪ Adi Komii siir naeyɪuɪn, tɪ krɪmiir kwoɪnau nwokaiyɪn, krɪma iikam nhɪrim sɪmiirin hɪnɪna nɪsiimauuwi, krɪma Adi Komii siir mɪigɪ mɪi aiiirar mɪrii. ⁷ Krɪma iɪnokɪnokɪn yaimwo aiiirarar nowomwarkaiyɪuwikɪm. Mɪ Adi Komii siir kɪrɛya yɪpɪka krɪmiir hauugiya, iɪnokɪnokɪn krɪmiirin saeyar whɪnkɪnsiis haigɪniuwɪ, krɪmiir mɪiyɪm. Tɪ kamɪm yɪpɪkɪ yaiini digworaekwo nonkwowiyɪm, sɪma kimɪrkaiyam, tɪ dimɪn hɪnɪnim nhao sau, irɪm hɪpɪg, sɪmiir sau omomɪn saika nɪnitam, ini sɪmiir hɪriinan ywowɪm, tɪ siyɪu mɪiyɪkɪn krɪma nwowiyɪn mɪ mɪiyɪm krɪma mɪriiyɪm yɪm ini hɪriinan ywowɪm. Yɪm sɪma iɪnokɪnokɪn krɪmiir kimɪrkaiigim, tɪrigɪnim yɪpɪkɪ yai biyɛ krɪmiir boɪniyɪm mɪ dimɪn biyɛ krɪmiir tɪriiyɪm yɪm sɪma wɪ krɪmiir nikwowaisii rani. Nɪngaka. Sɪmiirin wɪ krɪma nikwowaisii. ⁸ Iikam nhɪrim yɪm krɪmiir inig imiir hainani mɪ nhɪrim yɪm krɪmiir swokɪ ikwowaisii nhɪrim pɪ krɪmiir mɪ igbumbu kauwok itkɪn boɪni mɪ nhɪrim iikam nhɪrim sɪmakan krɪmiirin pɪ yai wadɛyɪar mɪ boɪni mɪ krɪmiir siyɪu ikɪn. Mɪ yɪm tɪ hɪriinan dimɪn taemɪnim yɪm dimɪn komii rani. Mɪ krɪma tɪ dimɪn taemɪnim krɪma tɪrim sɪmiirin wɪ hɪriinanar tɪrkɪpkai. Mɪ iikam nhɪrim yɪm ha naɪngwowi, krɪma iikam paɪi rani, nɪksɪsaeyaka waiwiigim. Mɪ krɪma hɪriinan bɪ tɪrikɪm krɪma yaimwo arar boɪnmɪmauuwikɪm. ⁹ Mɪ tɪ iikam hɪriinanɪm yɪpɪkɪ Adi Komii siir nɪnoknɪnkɪn karamae nwowiyɪm mɪ yɪm sɪma irɪipi hɪriinan krɪmiir mɪ inoknɪnkɪn tani. Mɪ Adi Komii siya mɪ siir iikam ima, yɪm sɪma krɪmiirin bɪdiyar yɪnoknɪnkɪnim. Iikamɪm krɪmiirin ha naɪngwowiyɪm, krɪma wɪ krɪmbi naowi mɪ krɪma pɪ omwaiya swokɪ waiyaei. Adi Komii siya kam imiirin minam kiwakikɪn, krɪmiir tɪoim. Mɪ siya ini krɪmiirar kɪgɪrkakɪn mɪ krɪma panɪnsi yaosi. ¹⁰ Mɪ tɪ dimɪn bibiyɛyɪm krɪmiiram nɪtiyɪm, krɪmiir kwoɪn imiir kiyaiyam, krɪmiirin wɪ sɪma tɪri, maɪrgɪmaɪrga nwo karamɪn. Mɪ iɪnokɪnokɪn krɪma wɪ maɪrgɪmaɪrga hɪriiyar nwokrɪpkaii. Krɪma paeprikabar mɪ oka wɪndi, dimɪn taemɪn mɪ tɪr karamae, krɪma iikam imiirin wa whɪnkɪnsiis haigɪniukrɪpkaii Adi Komii siir dimɪn taemɪnim sɪmiir sɪbgu onkworɪnukrɪpkaiyɪm. Nim krɪma ini inkamɪm tɪ nuɪn siirin digworaekwo karamae nwowiyɪn ini sɪmiir hɪriinan ywowɪm. Mɪ nim krɪma digworaekwo mɪiyɪk mɪiyɪkakaɪrgim mɪ tɪ digworaekwo mɪiyɪk mɪiyɪkɪm inkamkɪ sɪmiir nɪspakɪi haiyɪm wɪ dig nwo rani.

¹¹ Mɪ kɪma tɪ iikamɪm tɪ omɪn Korin siir hɪranɪm, krɪra kɪmaka bɪdi boɪno mɪ dimɪn taemɪnim krɪriir kwoɪnau tɪr nwokaiyɪm kɪmiir bɪdi boɪnmɪmauuwɪm. Dimusi rani, krɪra kɪmiiramɪn nhami nhami naɪngwokwonanae rani. ¹² Krɪriir kwoɪnɪn kɪmiiram naɪngwokwonanaeyɪn bɪ nɪkɪ digikɪn. Nɪngaka. Krɪra kɪmiiramɪn nhami nhami naɪngwokwonanae rani. Mɪ kɪmiir kwoɪnɪm krɪriiram naɪngwowɪn yɪo bɪdi digiyɪn. Mɪ kɪma krɪriiram naɪngwokwonanae rani. Nɪngaka. ¹³ Mɪ tapa kara kɪmiirin pɪ adɪn siir yɪnisɪm iɪir boɪniyɪn pɪ siir hɪriinan boɪnkɪi. Mɪ kara kɪmiirin pɪ hɪnɪna boɪnkɪi,

kɪma krɪriiram daɪngwokwonanae ta krɪra mi aɪngwokwonanaeiya iikam kɪmiiram saiir hɪriinan. Iriig.

Krɪma Adi Komii siir iikamɪm krɪma iikam biyie biyieyɪm simaka kipi namasu

¹⁴ Kɪma ti iikamɪm yɪpiki Jisis Kraisi siiram naɪngwo tibmii kɪn karamae nwowɪm irɪpa simaka kipi namasu. Nii nabieyo yo irɪpa bi nwowiko mi ti hɪriinan siyɪu kaimwowɪn, Adi Komii siir iikamɪm sima iki iikamɪm yɪpiki Adi Komii siiram naɪngwo tibmii kɪn karamae nwowiyɪm simaka kipi mɪrii mi dimɪnin sima mi tiriyɪn siir wara kipi mi tir. Nɪngaka. Dimɪn taemɪnim yɪpiki wadie nwowiyɪm mi dimɪn taemɪnim yɪpiki biyie nwowiyɪm yɪm irɪpa kipi nwo. Nɪngaka. ¹⁵ Mi kɪma hɪriiyar naɪngwowi, Kraisi siya mi Setan siya sowa wi kwoɪn whɪruwar nwowi? Yi ti hɪriinanɪn inɪ nɪnga ywowɪn! Mi inkamɪn yɪpiki Adi Komii siiram naɪngwo tibmii kɪniyɪn mi inkamɪn yɪpiki hɪriinan kwoɪn naɪngwo karamae nwowiyɪn, sowa wi irɪpa panɪna nwowi? Yi tirigɪnɪn yɪo siyɪu rani! ¹⁶ Mi Adi Komii siir omaka mi uruwai siyaowaini omaka aka, sowa wi irɪpa panɪna nwowi, irua nwowamɪn? Yi siyɪu rani! Krɪmiir piɪum sima inɪ omakanan ywowɪm maeyaua Adi Komii siir naeyɪu ieya nidwokaiyana krɪmiir kwoɪnau tirɪn. Mi Adi Komii siyarɪn biya yokwoni hɪnɪna boɪnkikɪn, kara wi kariir iikamɪm simiir mhi kwoɪnau nwokaii kara wi simakar nwowi kara wi simiir Adi Komii nwowi mi sima wi kariir iikam nwowi.

¹⁷ Mi Adi Komii siya ta hɪriinan saiirsi boɪnkɪn,

kɪma ti dimɪn biyie biyieyɪm, ti iikam bibiyieyɪm sima tiriyɪm, simiirsiyɪn aru dwo mi kɪma simiirɪn digumii haimriiyugig. Mi kɪma ti dimɪn taemɪn hɪriinanɪm simiirɪn digumii haimriiyugigi mi simiir mi ap karamae mi owi mi kɪmiirɪn wi kara haii, kariir iikam nwowam. ¹⁸ Mi kɪma hɪriinan tiri mi an kara wi kɪmiir Ad nwowi mi wɪm kɪma wi kariir yɪnisɪmki yɪnisɪm yɪnkamiyɪn mi yɪnisɪm yɪnugiyɪnar nwowiskii, Adi Komiiyɪn, yɪpiki ti nuan digworaekwowɪm simiir tirkiyɪn mi ninomor kouan ikɪm, siyaɪrɪn Biyan Inkam Komiiyɪn ti hɪriinan boɪnkiyɪn. Iriig.

7

¹ Ti kariir nomiiyauɪm, yɪpiki kara naɪngwokwowiyɪm, Adi Komii siya ta nɪmbina krɪmiir hauugika. Mi hɪriinanɪnɪuwi, krɪma krɪmiir digɪuɪn, ti dimɪn taemɪnim yɪpiki krɪmiir tiriyɪm dimɪn biyie tiram mi ti dimɪn taemɪnim yɪpiki krɪmiir kwoɪn imiir kɪprɪdiyɪm, simiirɪn digumii haimriiyugig. Krɪma siyɪuɪn Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir whwonkam ida dimɪn whɪrki kɪmbu karamae nwowiyɪn siirarar dap iski mi Adi Komii siir kipi tir, siya krɪmiirsi nididɪm. Iriig.

Om Korin hɪran iikamɪm simiir mhi kwoɪnim kisina haigigiyɪm mi Pol siir kwoɪnin inɪ maɪrgimaɪrgar ywokiɪn.

² Iikam kɪma, krɪriiram daɪngwokwonanaei krɪra kɪmiir warauran iikam nhɪrmi dimɪn biyie whɪr bi swoki tirbugo. Mi krɪra kɪmiir iikamɪm simiir inkam nwɪr bi swoki tirbumɪmɪnkɪn mi krɪra kɪmiir bi swoki iksisaekɪm mi kɪmiir nwɪrni dimɪnsɪm whɪr bi swoki priihaigo, kɪmiir nhɪr ima boina saiir hɪriinan. Nɪngaka. ³ Kara ti yayɪm kɪmiir nikiyam bi boɪnkɪn. Nɪngaka. Kara biya kɪmiirɪn biɪdiyar iki boɪnkiyɪn mi tariinanɪn tisa swoki boɪnkiyɪn, krɪra kɪmiiramɪn pranae pranae naɪngwokwo rani, kɪma naowi, krɪra kɪmaka naowamar mi aɪngwowi, iyie? Wi hɪnɪn kipi tir mi kɪma omwai mi waiyaei mi ni krɪra hɪriinan omwai kɪmakar mi waiya amar mi aɪngwowi. ⁴ Kara kɪmaka kwoɪno whisa nwo rani kara inokɪinokɪn iikamɪm warauranɪm kɪmakan hinda maɪrgimaɪrga arar nwonanaeikɪn. Mi iya dimɪn taemɪnim krɪriiram nɪtiyɪm, krɪriir kɪmpɪpisu haigɪnɪuam mi krɪra pi dimɪnim iikam kɪma tiriyɪm pi simiirar naɪngwo krɪpkaii. Mi tirigɪnim krɪriirɪn maɪrgimaɪrga sima nwowaigɪnɪuwi mi krɪriir kwoɪnin hiɪnsɪma asi nwowi.

⁵ Mi iya krɪma nu haɪmii Masedonia tiriirar mi ita, krɪma wadie bi mini onikim dimin bibiyeyim krɪmiirin ini hiriirar swoki tirkripkaiyim krɪmiir pɪua bi swoki siismiminka. Nɪngaka. Sima krɪriirin bidiyar mi ikwao boinim mi bidiya mi inkinyaeyao boinim mi krɪriir kwoinin iikam kimiirsiyin nidid prasae mi naingwoyimyok prasae bi kinko, dimin taeminim krɪra tɪrgigim kimiir mi inkam biyeyin siya niti, wi siya nini tɪrbuni simiirin. ⁶ Mi Adi Komii siyairgin yipiki inokininokin iikam sibgu siiboboinu haiginuwiyin, iya sima hikak nwowiyim. Krɪmiir kwoinin siyar niki kinsiis haiginugun inkamin Taitas nikuwiyin siya nikropkiyin krɪmiir nini kigniyam. ⁷ Ihi, siya bidiyar yitin krɪmiirin siya ini siiboboinuni. Siya krɪmiirin min nini boinikin, kima siirin panin panina siiboboinugim dimin taemin kibi kibiyim kima napim mi kima tirim. Tiriiginin krɪmiirin maigimaiga sima nwowaiginuwi. Mi siya ha nitin, krɪmiirin siya ini boini, siya kimiir bidi kignakiyin mi wim kima krɪmiir kigam asi naingwokim. Mi kima ti dimin taeminim kima tirim simiirsi asi nididgin, yipiki hik krɪmiir tɪrhaiginuim. Mi wim kima krɪmiiram asi naingwokikim mi wim kima pi krɪmiir mirmii aair nwowi iya iikam ima boiniyim dimin taemin biyeyim krɪmakar ninkikiniyim kimiirsi. Mi kima ti hiriinan dimin taemin imiir tirkiiyim mi wim kima kariir tirkii, kara maigimaiga kimaka nwowim.

⁸ Mi ta yokwowa biya kara winkiya kimiirin hikak saeya mi o karamaeki wɪndi mi an kara ha naingwowi, ta yokwowa biya kara winkiya kimiiram ya dimin wadie aeyairga. Kara hikak dimusi bi nwokin, kara hiriirar naingwokin, kimiirin i nhirim wi hik saeya hauuwi. ⁹ Mi tariinanin, kara maigimaiga komiiga, kara yokwo kimiiram winkiyin kara maigimaiga bi nwokin, kima ti hikak dimin taeminim kara winkiyim hikak simiirsi nwowim. Nɪngaka. Kara maigimaiga minam nwokin hikak kima nwowa mi kimiir mhi kwoinin kisina haigiyim mi ti dimin miyikim simiiram swoki sibgu apim. Ti dimin taeminim kara winkiyim kimiiram, simiirin Adi Komii siya bidi haiyim. Kimiir kwoin imiir kisina haigiyam mi kimiirin sima whinkinsiis haiginugim. Mi hiriinan sairsika krɪma maigimaiga asi nwokin. ¹⁰ Ti dimin taeminim simiirin Adi Komii siya haigim mi kimiirin hikak asi nwowaiginugim mi kimiir mhi kwoinin siya kisina haigikim. Mi siya wi kimiir asi whinkinsiis haiginuwi mi kimiirin wi ti dimin taeminim simiirsi asi nanmaiwarkainaei. Ti diminim yim dimin wadie imaigim mi krɪma simiirsiyin maigimaiga nwo karamaepi nwo. Mi dimin taeminim yipiki nuan iikamim simiir tiriirim, maigimaiga nwo karama sima nwowam, yim naokaowikim mi simiirin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyam sima bi whinkinsiis haiginuwikim. Nɪngaka. ¹¹ Sibgu sibgu daingwo omok ti hikim simiir tirim mi Adi Komii siya simiirin ha ninkpitkiyim kimiiram sima ini dimin wadieki wadie imar yimbiamim. Mi sima kimiir kwoin imiir asi tirkim hiriinan nwowam naingwowim. Mi simiirin digumii haingikim, ti dimin bibiyeyim kima napim, yipiki kara winboinkiyim. Kimiir kwoinin sima kiprid haiginuwi, inkamin yipikin dimin biyie tirin siirin igao yai boinim. Mi kima ti dimin biyie hiriinanim yipiki kimiir nimbiamim simiirsi bidiyar mi ididim. Mi kima hiriinan bidiyar mi aingwowim, kara niti kimiirin simiirsi whindiraeraram mi wim kima kimidiniya kamim dimin bibiyie tiriirim, simiir whinkinsiis haiginuam swoki kwanaingwo. Ta yokwowa kimiir tirkika, kima kariiram naingwokwonanaeyim mi kariiram naingwowim, kimaka iripa nwowam mi ya tariigina ya kimiir whinkinsiis haiginuga kimiir naingwo tɪbmiiya Adi Komii siiramın kirie nwowim. Kima kariir yai aairin bidiyar wakaeyim mi ya tariigina, ya kariir nusiimauuga hinin, siyuin kima nwowiyin hinda tindan wadie bidi ywokiyin. Mi dimin biyeyim kimiir waraur nwowim simiirin kima bidi sibgu tirkiiyim mi siirin kima asi nɪridnatkikin.

¹² Mi iya kara ta yokwowa sair winkiya, kara kamim yipiki siyu biyie tirim simiirsi bi naingwokin. Mi iya kara ta yokwo aair winkiyin kimiiram kara ti inkamin yipikin siyu biyie tirin siirsi bi naingwokin. Adi Komii siya kariir kwoin iirin bidi yinokninkinkiyin, ta yokwowa kara winkiya iikam kimiiram, kimiir whinkinsiis haiginuam kara hinina

naingwowi kimiir siyuu idowiiya dwoki Adi Komii siir whwonkam ida. Kima wa nwoki sibgu inokninkinim, kima kririiram naingwokwonanaei mi ta hiriinana sairsi winkika ta yokwowa. ¹³ Mi dimin taeminim kima tirim kririir, kririir siiboboiniu haiginiuum sima sima rani, dimin taeminim kima whindiraerarim Taitas siir wokmai-haiginiuum mi krira ti saika nwowo, krira maigimairga komiiga. ¹⁴ Mi biya kara kimiir inig imiir boinmauu wakaeyin mi kara Taitas siirin ha boinkin kima wadiekim mi ti dimin taeminim kima tirim kariirin wi nididgak sima nwowaiginiu rani, ta kara boina siir. Mi ti dimin taeminim kara boinim iikam kimiirim hiniin sima wadiekim, yim ini ti yayim biya krira niki boinim kimiir whiekakar ini simiir hiriinan ywowim, yim kaimwowaigim. ¹⁵ Biya Taitas siya kimiiram waraur niki itin, kimiir kignakiyin mi kima siirin wadie ha sibgu ohaiginiugiyim mi siirin ha mi sibgu kigriraowim mi kima dimin taeminim siya boinim simiirin ha mi wakaeyokna. Mi siya ta sair naingwokiya siya kimiiram pranae pranae bi naingwokwokin, ini biya siya naingwokwowa ini sair haiburin. ¹⁶ Mi tariinanin, kara ha naingwowi, kima mi kara, krima ini kwoin whiruar ywowiskiyim mi kara kimiiram kwoin whisair bi nwokikin kara maigimairga komiiga. Iriig.

8

Adi Komii siir piugana sair iikamim sima irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis

¹ Ti kariir nomiyauim, krima yai kimiir boinmauwam naingwowi mi kima pa nwoki inokninkinim, dimin miyik miyikim Adi Komii krimiir Wanin siya tirim siir piugana sair iikamim simiir, nu Masedonia hiran isidin siir. ² Mi iya simiirin iikam nhirkim tiriyim dimin biye, sima pi maigimairga hiriyar nwokripkaii. Mi sima iikam paeprikabar mi oka windi, sima pa mi maigimairgaei. Dimusi rani, sima bidi yinokninkinim, simiir dimin bibiyeyim simiirin Adi Komii siya bidi haiyoprindiyumugiyim mi sima simiir umirim iripa asi haingiriyu hauugii iki iikam nhirim simiir. ³ Kara kimiirin kaimwovar boinkii, sima umirim simiir kwoinkar naingwo hauuwi simiirin. Mi sima umir hoimgak kamaeka windi sima Adi Komii siirin pa mi hauuwi. Mi kara simiiram bi boinkin, sima hiriinan tirim. ⁴ Simiir kwoinim Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hiranim simiiram naingwokwonanaei simiir whinkinsiisam. Mi sima krimiiram asi nimpwirwirkrpkagim ti umirim simiir hainamim hiriir. ⁵ Sima iuwa rigar hauugim. Sima wadiyar tirkim, sima ta krima naingwowa simiir, sima tiram sair hiriinan bi tirkim. Bi simiir mhi kwoinim Biyan Inkam Komii siiram kisina haigi. Mi mhoiya sima Adi Komii siiram ywo, simiir boinmauuim, diminin siya naingwowin sima tiram yayim krima boinkiyim simiir, simiir kwoinim krimiiram wara mi inkin aingwokiya. ⁶ Biya Taitas siya ta mi aiir mirii bwakainakin, kimiir iikam nhirim simiir whinkinsiis haiginiuwam, dimin taeminim hinda whisariiyar priihauuwim. Mi hiriinanki niuwi mi krima siiram wa swoki srigrpkaii, kimiir whinkinsiis haiginiuwam, ta mi aiir digiyam mi ta miya wi iki iikam nhirim simiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim. ⁷ Kima ti om Korin hiran iikamim kima dimin taemin kasa bi tirkim. Mi kima siyu kibiki kibi iirar tirkim. Mi kima iki iikam nhirim simiir siyu imiir asi haiburgim kima Adi Komii siir yai aiiramar naingwo tibmii kungim. Mi kimiirin siyar whinkinsiis haiginiugin siir yai imiir ninokninkinim mi simiirin iki iikam nhirim simiir nwoki boinmauuim. Wim kima mi miyik miriyamar naingwokwonanaeikim. Mi kima krimiiramar mi aingwokwonanaeikim. Dimusi rani, wim kima ini kima iikam ywowim wim kima Adi Komii siiram naingwokwonanaeikim mi siir iikam ikim. Krira kimiiram hiriinanam warar mi aingwowi kima dimin taemin nhirim siir mi aiir warar mi priihauuwim.

⁸ Krira kimiiram siyu komii bi winkikin, kima siir wakaeyokna apamin. Kara kimiir bidiyar iki iisimauuwim iikam nhirim umir iki iikam nhirim simiir hauuwan

daingwo. Kara kimiir kwoin imiir boinworwokai haiginugin, ti kara winkiyim kimiiram, iki iikam nhirim simiiram mi kara wa nwoki inokninkinim, kima iikam nhiramin ina naingwokwonanaeyim, iyie? Nningaka. ⁹ Kara kimiir kwoinim simiirin dimusi boinworwokai rani, kima dimin kibi kibiyim krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiya tirim simiirin bidi yinomokninkin digim. Siya digworaekwo hoimgakakar nwokin iya siya Adi Komii saika nwowin. Mi siya digworaekwowim simiirin digumii ha haimriiyugigin mi siya ini inkamin digworaekwo karamaeyin ini siir hiriinanar yamwoiun. Siya inkamin dimin taemin karamaeyin siir hiriinan whisarii bi nwokin, kimiirsika. Mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiir haiyam. Mi kima wi siir mi kibi kibi imiirarar mirii iski iki iikam nhirim simiir whinkinsiis haiginuwim.

¹⁰ Mi yio kariir kwoinin ti dimin taemin imiirin pi hiniina boinkii, kimaigim iikamim yipiki umir iripa haingiriyu haiginim Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. Wim kima ta hiriinana iki biewiyin namkiyin si tirbwakainakim mi an kara ha naingwowi, kima ta miya bi kima tira sair mi digi, wi wadeyar mi owi. ¹¹ Mi tariinanin kima umirim iripar ti swoki haingiriyu haigin mi ta biya kima niki tira ya ti digi. Mi bigi biyarin, iya kima umir iripar haingiriyu haigina, kima ta mi aair miriyamin pranae pranae bi naingwokwokim. Mi tariinanin ti dimin taeminim kima tirim umir nugugusim kima haingiriyu haiginim yim ti digi. ¹² Mi inkamin siir kwoin komiiyin umir digworaekwo Adi Komii siir hauuwam naingwowin mi Adi Komii siya wi siiram swoki srii rani, dimin taeminim siya nonkwo karamae nwowim simiiram. Adi Komii siya wi diminim siir hir nwowim siya hauwanim wi simiirarar haii.

¹³ Kara kimiirin hiriinan bi boinkikin, iki nhirim simiir whinkinsiis haiginuwim hinin, sima wi wadie hiriyyar nwoki owim mi wim kima nninga nwowi mi wi hikak niki owim. Nningaka. Kara ha naingwowi, kima hiri hiriinankinar dwo. Mi kara minam naingwowi, ti hiriinan siyiun siirar dwo. ¹⁴ Kara ha naingwowi, diminim kima nonkwowim simiirin hinda haimii ara timi hauugi. Dimusi rani, tariinanin ta ii aiararin kima umir kasaka nwo rani mi yim sima komii nonkwo rani. Mi mhoiyya sima komii mi onkwowi mi wim kima sapisap, kimiirin wi sima mi whinkinsiis haiginuwi. Mi ti hiriinan siyiun, kima whiekakar in wi wadeyar sibgu owi. ¹⁵ Adi Komii siir yayim yipiki Moseski si winkiyim Yokwo Komiiini yim ha boinkim, iikamim yipiki biya umir digworaekwo nae minim sim niki aokingugunankaiyim, mhoiyya sima wi dimin sim whirm in whirminki swoki onaowid rani. Mi ti iikamim yipiki digworaekwo kwisuwa nonkwowim, mhoiyya sima wi inkam paeprikabnan nwo rani sima wi digi digar nwowi. Iriig.

Pol siya wi yaeya inkam nhirim simiir nikropkii om Korina hiriin.

¹⁶ Kara Adi Komii siiram in hiriyyar naingwowi. Dimusi rani, Taitas siir kwoinin siya hurworwokaigin. Mi siya waraur nitam asi swoki aingwokin, iikam kimiir whinkinsiis haiginuwam. Krira mi aingwowa kimiir whinkinsiis haiginuwam nitam, sair hiriinan. ¹⁷ Mi krira siir sriyo, kimiiram swoki itam kimiir kigniyam mi siya ini wadeyar mi owin krira siir kwoin iir bi kyaigo. Dimusi rani, siir kwoinin hiriyyar naingwokin siya wa niti kimiir kigniyamin. ¹⁸ Mi krira kririir nomiiyauwin siirin warar yikropki Taitas saika namam. Mi iikamim Adi Komii siir pugana sairim, omom kingiin kingiin nwowim simiirim, sima siir inig iir haigin idwokikim. Dimusi rani, siya Adi Komii siir yayi sair boinmimauwan inkam kibikin iki iikamim simiir. ¹⁹ Ta sasa rani. Nningaka. Mi Adi Komii siir iikamim sima siir warar mi imbingim krimaka namam, ti umirim simiir hainamam om komii Jerusalema hiriir. Mi krima ti hiriinan dimin imiir tirim mi iikamim sima wi Biyan Inkam Komii siir inig hainanprapraskii ti digworaekwowim simiirsi. Mi sima wa nwoki inokninkinim krima iikamim simiir whinkinsiisam naingwowi ti dimin taeminim simiir tirim. ²⁰ Mi kama wi mintirao wi iki iikam nhirim sim pi boinisi

ti umirim sima haingiriyu haiginim krīma simiirin kipi yapii bi tirkim. Mi krira ti kririir nomiiyauwo sowiiram asi nikugiko yipiko hinda tinda kriraka namano, dimin taeminim krira tirim simiir kigmimikam. ²¹ Krīma dimin taeminim biya Adi Komii siir whwonkam ida wadie nwowim simiiraram naingwo rani. Nungaka. Krīma hiriyyar naingwowi, iikam whiekakim sima ta saiirin ina ninokninkinim ti krīmar tirim krīma wadiekinar tiri.

²² Mi hiriinanki niuwi mi krīma krīmiir nomiiyauin wi ti inkam nwiso sowakar nikropkii krīma siir bidi hidim, dimin taeminim siya hidim simiirin. Mi krīma hiriyyar ninokninkini, siya simiirin wadieyar tirkim. Mi tariinanin siya ina ninokninkinin, kīma ini siyū miyik imiir napim. Mi siir kwoin komiyyin ta miya saiiram nitam asi naingwokin saiir mriiyam. ²³ Mi iikam nhrkim kīmiir srīi hinin, Taitasin siya yipikin. Mi kīma simiirin hinina boin, siya krīmiir nomiiyauin, krīma iripa mi kwiruwar mriigim. Mi inkam nwiso yipiki wi saika ninkin iti sowiir warar ninkin boinkii iikam kīmiir nini kignakiyam. Mi kīma iki iikam nhrim simiirin wi ha boin, sowa krīmiir nomiiyau wadieko. Adi Komii siir piugana saiir iikamim yipiki ti kingiinar kwowim, sima nimbngikim warar nitam. Ti inkam nwiso Adi Komii siir mi aiir mriigo iikam simiir whinkinsiis haiginuwam mi Kraisiir inigni boinmimauuwam dimin taeminim sima tirim. ²⁴ Mi hiriinankinuwu, kīma simiir kigiraowi ya tariigina ya min nisiimauuga, kīma simiiram naingwokwonanaei. Mi kīma ti hiriinan siyū iir tiri mi mhoiyya iki Adi Komii siir piugana saiir iikamim iki hinda tinda nwowim, sima ninokninkinkii, kīma wadiekim, ta kara boinkiya simiir biya iikamim warauranim kīmiir saiir hiriinan. Iriig.

9

Umirim iikamim nu haimii Judia hiranim simiir whinkinsiisin simiir boinka

¹ Kīma bidiyar yinokninkinim umirim Adi Komii siir piugana saiir iikamim nu haimii Judia hiranim simiir hauugi simiir whinkinsiisam. Mi hiriinankinuwu mi kara kīmiiram pi yokwo priei winki rani, ti simiir boinkiyamin. Nungaka. Pi hinda harki haruwar kwaowinkii. ² Kara ina ninokninkinin, kīma ti iikamim hiranim simiir whinkinsiis haiginuwam tiri. Mi kara kīmiir inig iir bidi hainan prapraskiyin mi iikamim Adi Komii siir nu haimii Masedonia hiranim simiirin hinin bidi boinim. Krīmiir nomiiyauim Korin nu haimii Esia hiranim, sima iki biewiyin namkiyin, sima iikamim nu haimii Judia hiranim simiir bidi mi whinkinsiisim. Sima bidiyar yinokninkinim, kīma iikamim hiranim simiir bidiyar mi whinkinsiis haiginuwim ti dimin taeminim kīma tirim simiir simiirsi, simiir kwoin imiir kisina haigiyam simiir wara ninkin tiram. ³ Kara hininam naingwo rani, ti yai kibi kibiyim iikam imiir kara boinim kīmiir, sima hindara priyokaeyamim. Mi ta hiriinan saiirsika, kara krīmiir nomiiyauwim simiirin biyin kīmiiram asi nikropkikim kīmiir whinkinsiis haiginuwam, kīmiir umir imiir haiyam. Mi sima niti mi sima pa nwoki kigniyim wim kīma bidi diriraerar haiginkwokinim. ⁴ Mi nu haimii Masedonia tiran iikamim sima niti mi sima ha nini kignii, kīma bi niki diriraerar haiginkim mi kara wi nidid prasae kin tani. Mi an kara hiriyyar mi aingwowi, wim kīma wa mi ididi. Dimusi rani, simiirin kara boinkin hinin, wim kīma kīmiir umirim bidi haiyim mi bidi diriraerar haigin digim. ⁵ Kara ti dimin imiir boinkiyin mi kara krīmiir nomiiyauim simiir bidi srīyim, bi sima nitim, kīmiir nini whindiriraerarniyam, wari umir imiir diriraerar haigin sasaukwokinam. Mi mhoiyya kara nu haimii Masedonia hiran iikam simaka niti mi wa nini kigniyim bidi diriraerar haigin digwokinim. Mi ti iikam nhrim simiirin wi hinina nwoki nisiimauuwim, ti digworaekwowim yim kīmiir kwoinkar priinaingwo hauugim.

⁶ Kīma ti digworaekwowim simiiramim sibgu sibgu daingwo omok. Mi kīma Adi Komii siir haimiisima hauuwi mi mhoiyya kīma wi iripi hiriinan haimiisimar mi haii. Yio ini inkamin numiran sasaeya ninkiniyin ini siir hiriinan ywowin. Pi siya hoimgak yinkin karamae ywo mi siya pi hoimgak mi ingugu ae rani, pi hiriinan kwisuwar mi ingugu

ae. Mi siya pi numir kwirkak aiarar yinkin digi mi siya pi hiriinan hoimgakar mi ingugu ae. ⁷ Mi iikam kima irira nwonwira biyin ti diminim kima tiranim simiiram in sibgu sibgu tiki aingwo omok mi simiirin mhoiia tir. Umirim Adi Komii siir hauuwiyim kima simiirin hindara kipi naingwo kisisir hauu kima umir digworaekwowim Adi Komii siir hauuwiyim kimiir kwoinim maigimaigakak warar dinkin oki mi Adi Komii siya wi ti hiriinan inkamin siiram naingwokwowi. ⁸ Mi ti digworaekwowim, kima naingwowim kimiir kigiraowam inokinok yim wi Adi Komii siya hauuwi kimiirin mi yio ti sima sima rani mi siya kimiirin wi yaeya dimin miyikar swoki inkin hauugii kira nonkwowamin. Mi kima iki iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki whinkinsiis haiginuwim. ⁹ Mi yayim inkamin yipiki biya ta Yokwo Komii aiar winkyin siya hinina win boinkikin, inkamin yipiki Adi siir yai aiar sibgu wakaeyokna apin mi iikamim yipiki nanga nwowim sim whinkinsiisin mi ti siyu kibi hiriinanin siya tirin, sima wi siir siira naingwokwonanae kaigii.

¹⁰ Adi Komiiyin yipiki sasaeya inkam nwirni hauuwi siya ninkinam, mi sima nae wi simiirsiyar mi haii mi siya kiriirin wi ti hinin hininim sim hauuwi. Mi siya simiirin wi iwarigar mi tiri mi kira iki iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki sibgu whinkinsiis haiginuwim. ¹¹ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya kiriirin wi dimin taemin miyik miyik kasa hauu rani. Mi kira iki Adi Komii siir iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki whinkinsiisim. Mi mhoiia krima niti, waru umirim kima haingiriyu haiginim simiir hainakiyam mi krima simiir nini hainakii mi krima simiirin wi iki iikam nhirim simiir hauuwi mi yim sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii. Ti diminim kima tirkiyim simiirsi. ¹² Mi ti dimin kibi hiriinanin yipiki kima tiri, yio wi Adi Komii siir iikamim yipiki indim nwowim wi simiir whinkinsiis haiginuwi. Mi ti kima kinsiis haiginuwi simiir, sima sima rani. Kira simiirin wi warar timi tir haiginu maigimaigra nwowamin. Mi Adi Komii siir inig iir hainanamin. Dimusi rani, ti dimin imiirsika. ¹³ Mi ti diminim yipiki kira tirim kiriir nomiyau imiir, yio wi simiir nisisimauuwi hinin, kima Adi Komii siir yai imiiram in ha sibgu wakaeyokna apikim. Mi kima Krai siir yayim simiir nanaakninkii haiginuwikim. Mi sima ti umirim kima hauuwim simiir kigi mi iikam nhirim mi hauu ikim mi sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii. Dimusi rani, ti simiirsika. ¹⁴ Mi mhoiia sima kimiiram in wi pranae pranae naingwokwo rani mi sima wi Adi Komii siiram kwisboinkii, kimiir whinkinsiis haiginuwim mi kimiir kigiraowim. Dimusi rani, kimiir kwoinim siya hurworwokaigim mi kima ti dimin iir asi tirkim. ¹⁵ Ha wit, krima Adi Komii siir inig iir hainani. Dimusi rani, siir yinisimin siya krimiir hauugikin. Mi dimin taeminim krima hauuwiyim yim siir yinisimin yipiki siya hauugiyin siir bi haiburgin. Iriig.

10

Pol siya iikamim yipiki ha boinim aposel kamim miyik rani, siya simiir yai imiir nikidugin.

¹ Kara Polkin, kariir kwoin in ha naingwowi, kimiir kwoinim ti kisina haigi mi ti dimin taeminim Jis Krai siya tirim simiiram ti aingwo. Siya siir kwoin komiiyin siyamar bi naingwonakin mi siya iikamim simakan dimin taeminim bimbuiwi bi tirkin. Mi iikam nhirim hiranim yim sima kariirin hinina boinkim, iya siya krimaka tirar niki owa, siya inkam inig karamaenan tirkin mi krimiirin yai ha boinimauugin. Mi mhoiia, iya siya om whir namwoiuiwiyim mi siya krimiiram in pi yokwoni winki. Mi siya krimiiram in pi igao yayar boinki ti digworaekwo imiirin. Mi hiriinanki niuwi mi kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii. ² Mi mhoiia kara kimiir kigam niti mi kima wi igao yai kara boinam kipi tir kimiirin mi kara kimiirin wi igao yai boin tani ti dimin taemin imiirsiyin, ti igao yai kara boinanin iikamim yipiki ha boinim, nim krima ti iikamim tiranim, nim krima dimin biye biyeyim nuanim sim napikim. Mi iikam imiirin ti digworaekwo hininim simiir

whinkinsiis haiginiuwikim. ³ Mi ta miya krɪma mɪriiya krɪma nuan digworaekwowim simiir bi napikim. Nɪngaka. Krɪma ini ti nu iirar nwowim mi krɪma ti Adi Komii siir mi aiir mɪriiyim, krɪma ti iikamim yipiki ti nuan digworaekwowim simiir napiyim simiiram mɪrii rani. ⁴ Mi ti dimin taeminim Adi Komii krɪmiir Wanin siirim ti krɪma nonkwo mɪriiyim siir mi aiir yim ti nuin siir tiran digworaekwo rani. Nɪngaka. Nim Adi Komii siir kirɪeya mi siir dimin taeminim yipiki krɪmiir whinkinsiis haiginiuwiyim simiirarar nonkwowiyim Setan siir dimin taeminim yipiki iikamim siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim simiir kwoin imiir haigi itikrikuwim simiir nikwowaisiyam. Mi ta Adi Komii siir kirɪeya ya ini nhao, irim hipig nan ywowa yipiki iikamkim sim nonkwowiyim iki iikam nhirim simaka niniyam. ⁵ Mi ti Adi Komii siir dimin kirɪe komii komiiyim ti krɪma nonkwowim, yim ini ti yai bibiyeyim nuan iikamim yipiki sima napiyim ini simiir haiburim. Mi dimin taeminim yipiki sima naingwowyim hinin, simiir kwoinim ini simar kigirkakim mi sima Adi Komii siir paninsi yinokninkinsi. Mi ti Adi Komii siir dimin kirɪe komii komiiyim yipiki krɪma nonkwowiyim mi iikamim simiir kwoinawu nwokaiiyim dimin taeminim, simiirin krɪma kiyaii. Mi sima Kraisi siir yai kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. ⁶ Mi kima krɪmiir yai aiir sibgu wakaeyokna api mi mhoiia krɪma tiriginim yipiki nantamyiriyiyim simiirin wi ta kirɪeya sair kirɪeni nonkwoninwomwir haiginiuwi.

⁷ Iikam kimiir kwoinim sibgu sibgu daingwo omok, ti digworaekwowim kima ha naingwowyim yim wadiekim. Mi kimiir iikam nhirim warauranim yipiki ha naingwo tibmii kinim hinin, simiirin Kraisi siya bidi yimbingiyim siir yai imiir boinmimauuwam mi sima wi ti dimin imiiram daingwo. Sima wi hinina daingwo, sima Kraisi siirgim mi nim krɪma ti iikamim ti tiranim iripi hiriinan Kraisi siirgim. ⁸ Mi Biyan Inkam Komiiyin Kraisi siya krɪmiiram bidi kiwakiyin, siir igsop aiir nokwokairinaowidam. Mi ti diminim krɪma tirim mi mi ikim, yim kimiir whinkinsiis haiginiuwankim wadie kima sibgu apam mi sima wi kimiir tirbu rani. Mi hiriinanki niuwi, kara krɪmiir inig imiirar swoki hainanaei, ti dimin taeminim krɪma tirim simiirsi mi kara wi di yididi hiriinan tirsiyin kara wi maigimaigar pi ywowin. ⁹ Kara hinina bi naingwokin, ta yokwowa kara winkiya kimiiram, kima ha naingwowi, kimiirin wi saeya kiyopsibgi haiginiuwi, kariirsiyin hinda whisariiyar mi priiyididim. Nɪngaka. ¹⁰ Kara pi borisopi kima kariiramim ti hiriinan kwoin iir naingwowyim. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin kimiir iikam nhirim, sima kariirin ti hinina boinkim. Sima boin, ta yokwowa Pol siya winkiya krɪmiiram, siya krɪmiirin igao yai winboinkikin. Mi iia siya krɪmaka tir nwowiyim siya pi krɪmiirsi nididi mi siya krɪmiirin hiriinan igao yai bi boinikin. Siir yayim yim ini nɪngar ywowim. ¹¹ Mi ti iikam hiriinanim yipiki ti hiriinan yai boiniyim, sima ti yayim kara boinmimauuwim simiir daingwo. Mi ti dimin taeminim krɪma winboinkiyim ti yokwo imiir, ta iia krɪma aruwar niki owa mi krɪma kimiiram niti kimiir kignakiyam, krɪma wi ti hiriinan yai kaimwowyim simiirar swoki aboini.

¹² Mi krɪma kimiirin iki iikam nhirim yipiki sima simar nomboinyokainaeyim simiir hiriinan bi boinikim, krɪma iikam wadiekiwadie imairgim krɪma krɪmiir inig imiirar bi hainanaekim, sima tira sair hiriinan. Mi iikamim ti hiriinan kwoin naingwowyim yim sima ha naingwowi diminin sima naingwowyim mi diminin simar kigiyin iki sima yapa yapa nwonira iriraka tiriyim yim wadiekim mi simiir kwoinim aowa aowa sima simarin ha naingwowi, sima wadiekim. Mi ti iikam hiriinanim yim pi whaowaei. ¹³ Mi nim krɪma wi ti miyim Adi Komii siya hauugiyim wi simiirarar hainan iski. Mi siya krɪmiir bidi yimbingiyin kimiir waraur mɪriiyamin. Mi hiriinankiniuwi mi krɪma wi iki mi nhirim krɪma mɪrii karamae nwowim wi simiir wara hainan tani. Nɪngaka. ¹⁴ Dimusi rani, krɪma bigi biyin kimiiram waraur nitkim Kraisi siir yai win kibiya sair boinmimauuniyam. Mi hiriinankiniuwi mi krɪma wi digar nwowi kimaka waraur nini mɪriiyim. ¹⁵ Krɪma ti miyim yipiki Adi Komii siya nimbimim krɪmiir simiirarar mɪrii

iskii. Mi Adi Komii siya kr̄miir̄in minam n̄mbinḡin mīi k̄miir̄ waraur̄ m̄riiȳim mīi kr̄ma h̄riinan̄ t̄ir̄ karam̄ nwok̄iswō mīi kr̄ma w̄i kr̄miir̄ in̄iḡ im̄iir̄ar̄ dī hainanī ikī dim̄in̄ taemin̄im̄ iikam̄ nh̄irk̄im̄ sim̄ t̄ir̄im̄ sim̄iir̄si. N̄ngaka. Kr̄ma minam̄ naingw̄owi, k̄miir̄ naingw̄o t̄ibm̄iiā Adi Komiī siiram̄ naingw̄o t̄ibm̄iī k̄inā saeyā komiī nwok̄iȳim. Mīi ir̄iip̄ī h̄riinan̄ ta kr̄miir̄ m̄iiā, kr̄ma nin̄ī m̄riinī kimakā waraur̄ yā w̄ī komiī nwok̄ī okiȳim̄ h̄indā t̄indan. ¹⁶ Mīi kr̄ma h̄riinan̄ t̄iri, ikī maeyaū maeyaūim̄ k̄miir̄ kingiin̄ waraur̄ nwow̄in̄ sim̄iir̄ namī mīi kr̄ma w̄ī m̄iyȳim̄ iikam̄ nh̄irk̄im̄ m̄riiḡik̄im̄ ikī maeyaū nh̄ir̄im̄ sim̄ kr̄ma w̄ī kr̄miir̄ in̄iḡ im̄iir̄ hainan̄ tani. Mīi kr̄ma w̄ī hā boin̄ tani, t̄ī m̄iyȳim̄ ȳim̄ kr̄miir̄ m̄iiḡim̄. N̄ngaka.

¹⁷ Mīi tā yaiyā tā Adi Komiī siir̄ Yokwō Komiī aiir̄ nwowā yā h̄in̄inā boinkā mīi inkam̄in̄ siir̄ in̄iḡ iir̄ar̄ hainanamar̄ naingw̄owi mīi siyā w̄ī Biyan̄ Inkam̄ Komiīȳin̄ Adi Komiī siir̄ in̄iḡ iir̄ar̄ar̄ hainan̄ iskī siyāir̄ḡin̄ siir̄ m̄iyȳim̄ sim̄iir̄ bwamk̄ibwam̄in̄. ¹⁸ Mīi tariinan̄in̄ Adi Komiī siyā inkam̄ nw̄ir̄nī in̄iḡ hainani, ȳiō t̄iriiḡin̄ ȳiō dim̄in̄ komiiḡī komiī ieyair̄ḡin̄. Mīi inkam̄in̄ siir̄ in̄iḡ iir̄ar̄ hainani, ȳiō t̄ī h̄riinan̄ dim̄in̄in̄ ȳiō dim̄in̄ paī rani, ȳiō in̄ī n̄ngar̄ ywow̄in̄. Iriiḡ.

11

Pol siya iikam̄im̄ aposel̄ inkamnan̄ nwonam̄im̄ sim̄iir̄ siȳū bibiyeȳim̄ sim̄iir̄ boin̄im̄n̄k̄iḡin̄

¹ Kara minam̄ naingw̄owi, k̄ma t̄ī yaī h̄riinan̄im̄ sim̄iir̄ yaī nh̄ir̄ im̄iir̄ t̄ī swok̄ī wakae. Mīi t̄iriiḡin̄im̄ kara mīi boink̄ī w̄indī inkam̄ biȳenan̄, kara hā naingw̄owi, k̄miir̄ w̄in̄im̄ t̄ī yaī im̄iir̄am̄ mau. ² Adi Komiī siyā k̄miir̄am̄ naingw̄owi mīi siyā w̄ī t̄ī iikam̄im̄ ȳip̄ikī siir̄im̄ nwow̄im̄ sim̄iir̄in̄ w̄ī siyā n̄mbinī mīi simā w̄ī h̄riī h̄riinan̄ siȳū kinar̄ nwowi mīi t̄ī h̄riinan̄ siȳū kaimw̄ow̄in̄ Pol̄ kara iikam̄im̄ waraur̄an̄im̄ k̄miir̄am̄ naingw̄ok̄im̄ mīi k̄miir̄in̄ kara b̄idī ȳim̄binḡiȳim̄ k̄ma inkam̄ nw̄iruwan̄ī nwow̄im̄. Mīi k̄ma mīi siya, k̄ma w̄ī nw̄iruwar̄ nwoisk̄iī mīi t̄ī inkam̄in̄ siir̄ in̄iḡin̄ Kraisk̄in̄. Kara minam̄ naingw̄owi, k̄miir̄in̄ kara n̄ikropk̄iȳim̄ Kraisk̄ā, wiḡ kopaks̄im̄ n̄nḡā ȳip̄ikī kamakā ir̄ipā p̄iū nikī ō karamaē nikī owā saiir̄ h̄riinan̄. ³ Mīi tariinan̄in̄ kara t̄ī iikam̄im̄ ȳip̄ikī yaī bibiȳē boin̄im̄ mīi k̄miir̄ kiyaiiȳim̄, biyā m̄ipuḡī sī n̄iksisaeyā mīi siyā hiirā Ivnī kwoin̄in̄ si, siir̄ h̄riinan̄ t̄ir̄im̄ in̄ī sim̄iir̄am̄ swok̄ī aingw̄okiȳim̄. Kara p̄ī boriisopī t̄ī dim̄in̄ biȳeȳim̄ k̄miir̄ kwoin̄ im̄iir̄ kiyaiiȳim̄ mīi k̄miir̄ t̄ir̄buw̄im̄. Mīi h̄riinank̄in̄īuwī mīi k̄ma w̄ī Kraisk̄ siir̄ siȳū iir̄ sibgū ap̄ rani mīi w̄ī siir̄aram̄ naingw̄o rani. N̄ngaka. ⁴ Kara p̄ī n̄ididi. Dimusī rani, t̄ī sim̄iir̄sika. Mīi inkam̄ nw̄ir̄in̄ k̄miir̄am̄ n̄itī mīi siyā k̄miir̄in̄ w̄ī yaeyā yaī nin̄ī boin̄m̄im̄auunī Jis̄is̄ siir̄in̄ mīi t̄ī yaiȳim̄ t̄ī kr̄ma boin̄m̄im̄auuw̄im̄ Jis̄is̄ siir̄im̄ k̄miir̄, ȳim̄ sim̄iir̄ h̄riinan̄ tani. Mīi t̄ī h̄riinan̄ siȳū kaimw̄ow̄in̄ w̄im̄ w̄ī yaeyā naeȳū wh̄ir̄ haii. Mīi ȳiō t̄ī Adi Komiī siir̄ naeȳūin̄ biyā k̄ma nikī haiȳin̄ k̄miir̄ kwoin̄aū waraur̄ nikī okaiȳin̄ ȳiō sī rani. Mīi k̄ma yaeyā yaī wakaē mīi hā naingw̄o t̄ibm̄iī k̄inī sim̄iir̄am̄in̄ mīi ȳim̄ t̄ī yaiȳim̄ biyā k̄ma nikī wakaeȳim̄ mīi hā naingw̄o t̄ibm̄iyȳim̄, ȳim̄ sim̄ tani. Mīi t̄ī inkam̄ h̄riinan̄in̄ k̄miir̄am̄ waraur̄ n̄itī mīi k̄ma siir̄in̄ w̄ī māir̄ḡimāir̄gā komiīyar̄ mīi owī mīi siir̄in̄ wā mīi k̄ign̄ink̄in̄ t̄irī t̄ī dim̄in̄ iir̄in̄. ⁵ Mīi an̄ kara hā naingw̄owi, kara w̄ī diḡ nwo rani, t̄ī k̄miir̄ kam̄ im̄iir̄ t̄irk̄iȳim̄ ȳip̄ikī hā boin̄iȳim̄ h̄in̄in̄ ȳim̄ simā Adi Komiī siir̄ aposel̄ kamk̄im̄. ⁶ Mīi t̄ī h̄riinan̄ kam̄im̄ simā boin̄im̄ yaī m̄iyȳik̄ m̄iyȳik̄im̄ ȳim̄ w̄ī kariir̄ nikwowaisiī mīi an̄ kara n̄inokn̄ink̄in̄am̄ whaowaē rani. N̄ngaka. Kara Adi Komiī siir̄ dim̄in̄ taemin̄im̄ inā mīi inokn̄ink̄in̄in̄ t̄ī sim̄iir̄ yaī h̄riinan̄im̄ sim̄iir̄ nikwowaisiyȳim̄. Inok̄inok̄in̄ kr̄ma t̄ī dim̄in̄ k̄nḡī k̄in̄in̄ k̄miir̄ḡī k̄miir̄ar̄ n̄isiim̄auuḡin̄.

⁷ Mīi iyā kara Adi Komiī siir̄ Yaī Win̄ kibī aiir̄ boin̄m̄im̄auuwā k̄miir̄, kara k̄miir̄am̄in̄ um̄iram̄ b̄ī s̄riiḡin̄ um̄ir̄ kariir̄ hauuw̄im̄ tā kariir̄ m̄īi aiir̄si. Mīi kara h̄riinan̄ mīi s̄riī karamaē mīi ow̄in̄ mīi kara k̄miir̄ wh̄ink̄insiis̄ haiḡin̄īuwam̄in̄, kariir̄ n̄ngar̄ nonkwō m̄riiȳin̄ m̄iyȳim̄, um̄ir̄ p̄ī saiir̄siyā mīi haiī kara. Inkam̄in̄ in̄iḡ komiiḡak̄ nwowiȳin̄ ȳiō t̄ī h̄riinan̄ m̄īi b̄ī m̄riiḡin̄. Dimusī rani, kara k̄miir̄am̄ b̄ī kiwakik̄in̄ um̄ir̄ k̄ma hauuw̄im̄

kariirin mi kima ha naingwowi kara kimiirin miyik bi tirkin, aniya? ⁸ Mi iya kara iikam kimakar waraur nwowa mi mi ha miriyyin mi iikamim Adi Komii siir piugana saairin nu haimii Masedonia hirarin kariirin umir sima hauugikin. Mi ti hiriinan siyuin kara simiir dimin taeminim hinda whisariyar priihaiwinkin. ⁹ Mi ta iya, kara kima waraur miriyya, kara nae digworaekwowam bidiyar mi hainguguwun. Mi kara kimiiramun umir nae minam bi sriigin kariir hauuwim. Nungaka. Kariir nomiiyauim nu haimii Masedonia hiranim simar ini hauuni dimin taeminim kara hainguguwim simiirin. Mi ti dimin taeminim biyar tirim mi ha ntiyokiyokiyim mi ini tariinanar yadigniyim, kara kimiiram bi sriigin. Kimiirin maigimaigra nwo karam sim nwowim mi mhoiyya kara kimiiramun wi hiriinan swoki srimimin tani. ¹⁰ Mi ta Krai siir yai kibiyim ti kariir kwoinawu tir nwokaiyim, kara kimiirin kaimwowar boinkii. Mi Grik hiran maeyauim simiir iikamim, simiir nwrki ha bi boinkim, sima wi umir kariir hauuwi ta miyya kara miriyya simiir hir sairsi. Nungaka. ¹¹ Mi kima hinin dimusi naingwokim, kara wi kimiiram kiwaki rani, umir kariir hauuwamin? Dimusi rani, kara tari kimiiram naingwokwo rani, aniya? Kara kimiirin pi hinina boinkii, Adi Komii siya ina ninokninkinin, kara kimiiramun nhami nhami naingwokwo rani.

¹² Mi kara wi ti dimin taeminim biya karar niki tirim wi simiirar swoki tirkrpkaii. Mi kara ti aposel kam bibiyeyim yipiki ha boinim, yim sima iriipi hiriinan dimin miyik miyik imiirar mi tiri, ti aposel kam krma tiriyim simiir hiriinan, simiirin wi kara nanaakninkii haiginuwi. Mi sima wi simiir inig imiirar swoki hainan praprasa iki iikam nhirim simiir whwonkam idan mi wi ti hinina boini, sima ti krma tirim simiir hiriinan tirikim. Mi kara hinina naingwowi, ti diminim kara tiri, yio wi hinina nsiimauwi, sima pi niksisaei. Mi ti simiir yayim yim wi naekak nwo rani. ¹³ Tiki kam hiriinanim yim Jisis Krai siirgisiir aposel kam tani yim sima niksisaeyan kamkim mi dimin taeminim sima tiriyim yimbi pi niksisaei. Mi simiir yaigiyayim sima pi simiir wara boininkii rani, yipi simiir kwoin hirirar haigi okaii. Mi sima pi iikamim simiir kwoin imiir kiyaii mi yipiki simiir kigi mi sima pa nwoki boinim, Krai siir aposel kam kungikininim simaigim. ¹⁴ Wi mouni hanin kipi siinkao simiirsiiyin, yim tiriiginim yim kaimwo rani. Krma ina ninokninkinim, Setan siyarin siir kwoinin yipi kikintimdinuwi mi siya iikamim simiir kwoin imiir kiyaii. Mi sima pa nwoki aingwowim Adi Komii siir paekwosim miyikin siyargin. ¹⁵ Mi krma hinina ninokninkini, ti dimin hininim yim Setan siya tirkim mi krma wi mouni hanin kipi siinkao, ti iikamim yipiki ti dimin taeminim siya tirim simiir napim simiirsiiyin. Yim sima Setan siya tirim, simiir tirkim mi simiir kwoinim yipi pi kikintimdinuwi mi sima pi iki iikami kwoinim sim kiyai. Mi tiki iikamim yimbi ha nwoki boinim, sima iikam wadiekim sima dimin miyik miyik asi tiri. Simiirin hiriyyar kigninkin tirki. Mhoiyya Adi Komii siya simiirin wi ti hiriinan dimin bibiyeyim sima tirim wi simiirsi nonkwobumbuninkin haiginuwi. Iriig.

Mi iya Pol siya Adi Komii siir mi aiiir miriyyin dimin bibiyie kasa rani, siir kimpipisu haiginuim.

¹⁶ Mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinkii, kima hinin kipi naingwo kara inkam biyekin. Mi kima ti hiriinan kwoin naingwowi, kara kimiirin minam srii, kima kariir dikunam, kara ti inkam biyeyin. Mi kima hiriinan tiri mi an kara wi kariir inig iirar hainan prapraskii, dimin whirin siirsi. ¹⁷ Mi kara kimiirin wi Biyan Inkam Komii siya boinim, wi simiir hiriinan boin tani. Mi kara kimiirin wi min boini, kima kariir inig iir hainan prapraskiyim inkam biyeyim sima boinim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi ti iikam hiriinanim yipiki simiir inig imiirar hainaniyim ti dimin taeminim sima tirim ti nuin siir tiranim simiiram mi an kara iriipi hiriinan wi hiriinanar mi tiri. ¹⁹ Mi iikam kima ha naingwowi, wim kima ti dimin taeminim ti kam bibiyeyim ninokninkin kamaeyim sima boinim kimiir, kima simiiramun ini maigimaigra komiigakar nwowim, aniya? ²⁰ Mi kima iikam imiiramun pa kiwakii, kimiir kwoin imiir kiyaiyamun. Mi wim kima pi simiir

yai imiirar mi wakaeyokna api iki iikamim yipiki maeyaua mi biye miriyya saiir hir nwowim sima wakaeyokna apiya iki gavmani kamim simiir yayim saiir hiriinan. Mi kima simiir kiwakkii, kimiir digworaekwo imiir haiyam mi wi simar digii. Sima kimiir kwoin imiirin niksisaey yayim sima boiniyim mi kimiirin pi simar kiyaii. Mi sima pi simiir inig imiirar hainan praprasa mi kimiirin wi simar kigriraowi. Mi kimiir yaimwo whwonkamim wi sima nobrombropi. ²¹ Wim kima simiirin minam kiwawini, ti hiriinan dimin bibiyeyim kimiir tirim. An kara pi nididi, kimiirin ti hiriinan tirim.

Biiya krma kimaka waraurar niki owa, krma bidiyar mi ididim ti dimin hiriinanin sima tirin siir mi tirsiiyin, iikam kimiirin. Mi iikamim ti dimin taeminim ti sima tirim simiiram naingwowi simiir inig imiir hainan praprasa mi an kara iriipi hiriinan, kariir inigin wi simakar mi inkin hainan praprasa. Mi tariinanin kara pi inkamin ninokninkin karamaeyin pi siir hiriinan boini. Kara wi kariir inig iirar mi hainan prapraskii. ²² Mi ti kam hiriinanin ti hiriinan boinim, yim Isrelmi piugana Hibruana saiir iikam ima. Mi an kara iriipi hiriinan Isrel simiir piugana Hibru hirana saiirgisaiirar inkamkin iki simiir hiriinan. Yim sima ha boinkim yim sima brougae Ebrahim waini yinieyim simiir yiniekin. Mi an kara iriipi hiriinan Ebrahim siir yinieyim simiirar yiniekin. ²³ Mi sima ha boinkim, sima Kraisi miyan kamkim, aniya? Mi tapa kara kimiirin ini inkam whaowaeyin ninokninkin karamaeyin pi siir hiriinan swoki boinki Kraisi siir dimin taeminim kara tiriyim kara bimbuiwi bi tirikin, iki sima tiriyim ini simiir haiburim. Karaigrin miyan inkam wadieyin simiir haiburin kara maeyaua mi biye miriyya saiir hirin ii kasakasa bi nwokaigin. Sima inokinokin kariir kariira hugrimkripkiikikainanaekim, iiyim kara namnanaeyim idip idip ini simiir haiburim. Mi idgiuni kam ima mi ipimpara kariir, ii kwiruwa kwisuwa rani mi iiyim naoni piu kingiin kara nwowim ini simiir imiir haiburim. Mi kima hiriyyar naingwowi kariir kouin ini sima ywowim, aniya? ²⁴ Mi Isrel simiir gavmanin siir inkam komii komiiyim inigakim sima kariirin idip idipin iriyyara yonkwo mi idgiuni sima mi ipimparim kariir idip idipin kamnwir iuur iriyyar kwiiya iyop ipimpar. Dimusi rani, kara Kraisi siir boinmimaugin. ²⁵ Mi om komii Rom hiran inkam komii komiiyim sima kariirin idip idipin kwoima yonkwo mi sima kariirin inar mi ipimparim idgiuni. Dimusi rani, kara Kraisi siir boinmimaugin. Mi igwira sima kariirin siiyani mi kaiyimik mi kara pariiparii naowim. Mi siyaii aka kara ninkin okwomainainamim Solwara whii idopwoniya hir, idip idipin kwoima tir. Mi krma opar mi akiiyokiyokii. Mi ii kwoimim simiir ii kwira, opara kara nakiiyokiyokiiya niya kwir mi nabieya kwir. ²⁶ Mi ii whiekakim, kara ti siyuum tiriir nitiiyim mi hinda nami ikim simiir napyokiyokiigin. Mi ieyin opin ha niunaniyin mi kariirin pariiparii siya kaiyipripuwun. Mi kam bibiyeyim hii tauaeiyim, sima kariiram nagwoprakai kaokim. Kariir tioam mi kariir digworaekwo imiir tauae haiyam. Mi kariirgi kariir piugana Isrel saiir iikamim, sima kariiram tirkim kariir nipimparim mi kariir mi isomaowim. Mi iikamim Isrel simiir piugana saiir karamaeyim yim sima iriipi hiriinan kariir nipimparam mi tirkim. Mi iyya kara om hir nwowiyim iikamim simiir kwoinim pi kariir nipimparam mi nisomaowamar mi aingwowi. Mi iyya kara iki niimauin sai priiywokaeyamiyin inkamki nwo karamaeyin siir mi owa, niimauan wraisuim kariirin sima mi piyimik aokiyim pariiparii. Mi iyya kara whii komii solwara saiir whii bopwokibopwoniya hir mi owa, kara pariiparii pa mi okwomainainamin. Mi iikam nhirim Kraisi siir nomiiyaunan nwonamim miyim kara miriyyim sima tirbuwim pariiparii. ²⁷ Kara miriinaekiyin mi ini kariir iga in imar ywokiyim wir. Mi nii niyim kara nhwo nib bi whwonkaigin, kara nhwo Adi Komii siiram kwisboinanaeikin. Mi ii nhirim, kara mhiigar mi aokin mi naemin karamaeyar mi okin. Mi kara opmirsim bi mi kinsinkaigin mi ii whiekakim kara nae kimii bi mi inkuguna aekin. Mi opuda kariir hugiyim, kariir pua pi nopnopa, nounoua mi kini. Mi kara yuis miyikak bi nwokin kariir piu aiir sibgu higrinuwamin. ²⁸ Mi ti dimin taeminim yipiki ha niisiimauuwim

kara miriyyim ti aposel kam niksisaeyim simiir haiburim ti sima sima rani. Inokinokin kara iikamim Adi Komii siir pugana saiirim iki omom omomim sim nwowim simiiram pa mi aingwoyimyoki, sima ini tari wadieyar nasi tirim, iyie? Wadie tir tani. ²⁹ Mi iya kariir nomiiyauim Kraisiir sima dimin biyie tiriyim mi kara simiirsiyin pi hikakar mi owi. Mi iya inkam nwirin, inkam nwirni kwoin kiyaiiyim mi pi dimin biyie ha tiri mi an kara saikar pi ioar mi owi.

³⁰ Mi kara kariir inig iirar swoki hainan prapras ti dimin taeminim simiirsi mi mhoiyya kara kariir inigin wi minsi hainan prapras, ti dimin taeminim yipiki iikam imiir nusiimauuwim hinin, kara kiriekak bi nwokin mi kariirin dimin whiruwaki bi tirbumbukin. ³¹ Adi Komiiyin yipiki Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir Adin, siir inigin wi komiigi komiiyar nwoyokiyokiikaeyami inokinokin. Siya ina inokninkin, ti karar boinim kara bi niksisaekin. Kara miyan inkam kibikin. ³² Biya, iya kara om Damaskas hir nwowa mi inkam komiiyin nu kigiraowiyin Aretas nikuwiyin siir Gavmanin siir inkam komii nwirin siya yimbingi kam nhirim hira om iir nidiyokiyokaiya saiir ano iir kaoraraowim kariiram mi sima kariiram hira waikao. Mi kara hiriir namkiso, kariirin wi sima pi yonkwowinin mi kariirin wi maeyauwa mi biyie miriyya saiir hir pi hugripkikikaiyin. ³³ Kariirin wi simar pi hugripkikikaiyin, maeyauwa mi biyie miriyya saiir hir. Mi kariir nomiiyauim, Kraisiir, kariirin kimidiniya nibni sima haigigi. Mi sima ha namim hira yipiki om iir huyokiyokaiya saiiram mi sima ti nib mwis haime haime whiyyim kimidiniya uridni yomboborugi mi kariirin ina yonkwo kiikiraraokiyim nua hiriir. Mi ini karar yimbainam budgiyin nua hiriir mi kara ina yun iwiskinamin. Mi kara ha haiburgigin mi ina yidamamin. Friig.

12

Pol siya nhwo ha whinin mi siirin dimin taeminim Adi Komii siyar yisiimauu

¹ Kara pi kariir inig iirar swoki hainanprapras kripkaii. Kara ina ninokninkin ti dimin taeminim yim wi krimiir whinkinsis haiginu rani. Mi Adi Komii siya wi ha boini, krime wadiekin. Mi kara kimiiirin pi min boinkii, dimin taeminim yipiki aowa nwokaiyim Kraisiya nusiimauuim kariir pi simiir boinkii. ² Biya, biewi iur whiyyim namkiyim mi taka iya kariirin Adi Komii siya kariir haiyin mi kariirin siya hainainam omin siya nwowin kou hiranin siir hiriir. Mi kara bi sibgu inokninkin, siya kariir haiyin mi kariir hainainamin koua hiriir. Mi tari kariir pu sasar namka, iyie? Kariir kwoinbudin siya ti ninainamin. Adi Komii sasar ninokninkini. ³ Kara kimiiirin pa swoki boinkii, kara ninokninkin tani, kariir pu saeya piyamisi ama, iyie? Kariir kwoinbud ieya. Adi Komii sasar ninokninkin iskii. ⁴ Kara Adi Komii siir om hir nwowin mi ti dimin taeminim kara wakaeyim, kara pi kariir yaigar kaokwo boin tani. Adi Komii siya pi kariir kigninkin rani, simiir nusiimauuim mi simiirin iikam kimiiir boinmauim. ⁵ Mi ti dimin taeminim yipiki kara kigim yim wadie imairgim. Mi kara wi kariir inig iirar asi swoki hainanprapras: Dimusi rani, simiirsika. Mi kara hinina naingwo rani. Kara ha naingwowi, kara kariir inig iirin wi dimusi hainan prapras tani, wi ti digworaekwowim yipiki iikam imiir nusiimauuim, kiriekak nwo karam kara nwowim wi simiirsi hainanprapras. Mi digworaekwo whiekakim kariirin sima tirbuim. Kara inkam paeprkab nangakin. Mi Adi Komii siya kirie komiigakin. ⁶ Mi kara kariir inig iirin wi dimusi hainan praprasam naingwo rani, wi dimin taeminim yipiki kara nusiimauuim wi simiirsi hainan prapras mi kara wi inkam biyie ha nwo rani. Karar kigim simiirin, kara simiirin niksisa rani. Mi kara kariir inig iirar hainanim pi boriisopi. Dimusi rani, iikam kima wi ha naingwowi, inig komiigak inkamin karargin ti digworaekwowim simiir kou nwowin. Nangaka. Kara ha naingwowi kima ti dimin taeminim kara tirim simiiram daingwoki. Mi diminim kara boinim kimiiir mi kima wi haini ninokninkini kariirin, kara inkam wadieki piyasi owin, iyie? Miyyik rani.

⁷ Mi dimin taeminim Adi Komii siya nãsiimauuim siir omanim yim wadieki wadie imairgim. Adi Komii siya pi boriisopi kara kariir inig iirar swoki hainanim. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi siya Setan siirin hiriinansi kiwakikin diminim kariir pua saiiram nikropkiyim, ma kariir nii haiginuam mi ti hiriinankinuwi kara wi kariir inig iirar hainanpraprasnam naingwo rani. ⁸ Kara Adi Komii siiram in idip idipin kwoima srii mi kariirin siyar mi whinkinsiis haiginu mi ti dimin biyeyin kariir punau nwokaiyin yio ini siyar mi nhinikriropkiyin. Mi sima kariirin ina kiwakiyim. ⁹ Kara siiram in idip idipin kwoima srii mi siya kariirin idip idipin kwoima boin. Nningaka. Kara siirin wi kariir warauranki hai rani kara wi kinakar nwowi mi tariigina ya wi digar nwowi. Mi iikamim yipiki kirie nwo karamae nwowim, kariir kirieya wi simiir whinkinsiis haiginuwi mi wi iikamim simiir nãsiimauu haiginuwi. Mi tariinanin kara ti simiirsiyin maigimaiga nwo karam nwo rani kara ini maigimaigar nwowin. Mi ini kariir inig iirar hainanpraprasin ti dimin taemin bibiyeyim kariir tirbuim simiirsi, yim kariir nãsiimauugim kara kiriekak rani. Mi Krais siir kirieya kariir mhi kwoinauin sasar nwokai. ¹⁰ Kara ina ninokninkinin ta saiirin, ti dimin taeminim kara tirim yim Krais siir inigin siir hainanpraprasikim mi kara maigimaiga nwo karam bi mi okin mi biye bi mi okin mi iikamim kariirin dimin biye bi mi tirkin mi kariir bi mi kimpipisu haiginugim mi dimin biyekiki bi mi itkin mi kariir bi mi ipimparikin mi kara miyik bi mi okin yim tiriiginim yim dimin komii rani. Kara maigimaiga nwo karam bi nwokin. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin iya ti digworaekwowim sima nimbiam kirie nwo karamae kara nwowi, kariirin wi Krais siyar whinkinsiis haiginuwi mi kara wi siir kirie aiir haii mi wi wadieyar swoki owi. Iriig.

Pol siya minam naingwokin om Korin hiran iikam simiir whinkinsiis haiginuim sima Adi Komii siir siyugi siyu iir sibgu apim

¹¹ Kara, kanakanarin inkam biyenan boinkikin, kariir inig iirar swoki hainanpraprasnam. Kara hiriinanam bi naingwokin mi kariirin kima tirkin ti dimin iir tirim. Dimusi rani, kima kariir inig iir bi hainanpraprasikim mi iki iikam nhirim simiir bi boinmauugim hinin, kara aposel inkam kibikin. Mi kara inig karamae nwokiswo mi wari aposel kam nhirim yipiki kima boiniyim hinin wadiekim, sima wi kariirin dimin whirmin whirmin di swoki haiburi. ¹² Ti dimin taeminim ti kara tirim, kara kima biye bi nwokin. Mi ti dimin taeminim yim kimiir nãsiimauugim hinin, kara Jisis Krais siir aposel inkamkin. Mi dimin kirie komii komiiyim kara tirim kimiir, iki iikamim simiir nãsiimauuim, yipiki simiir kigim mouni hanin sima siinkaowim mi Adi Komii siirin kimiir mi boinmauuin mi kimiir mi iisiimauuin hinin, Adi Komii siir kirieya ini kanakar nwowa. ¹³ Mi Adi Komii siir pugana saiir iikamim iki omom omomim simiirim, sima ta yai aiir haiyim mi kara tari simiirin kara bi hauugin? Kara kimiirin minam bi srigikin kariirin kima kigriraowim mi nae omaka minam. Nningaka. Mi kima ha naingwowi, ti siyu hiriinanin yio ini kara mi priitirin mi kara kimiiram srii, kariirsi naingwobunam mi ti dimin biyeyim kara tirim kimiir, kima simiirin wi hindarar ti aingwo owouu iuguski. Dimusi rani, kara kimiir whinkinsiis haiginuam tiri. ¹⁴ Mi ya tariigina ya kwoimaka aeya kara boina kimiiram nitam, kimiir kignakiyam. Mi kara wi kimiir iikamim simiir dimin whir swoki priiyiksasae hai rani, kariir whinkinsiis haiginuamin. Nningaka. Kara kimiir dimin taemin imiir boriisopi. Kara ha naingwowi, iikam kima Krais siirarar dwo iski. Dimin taeminim yinisisim ima bi haiigim mi simiir yopii adim simiirin simiirsi bi kigriraowikim. Dimin taeminim pi yopii ad ima haiyiskii mi yinisisimim simiirsiyin pi simar kigriraowi. An kara ini kimiir adnan ywowin Krais siir dimin taeminim simiirsi mi wim kima ini kariir yinisisimnan ywowim. Mi kara wi dimin whir kimiir warauranki hai rani. Nningaka. ¹⁵ Kara maigimaiga komiiga ti kariigi kariir umir imiirar mi igugusim kimiir whinkinsiis haiginuam. Mi kara wi pranæ pranæ mirii rani, wi karar naobugi iki iikamim simiir kwoinbud imiir

whinkinsiis haiginuam. Kara kimiir whinkinsiisamin pranae pranae naingwo rani. Mi ti hiriinan siyiu kibiyin kara tirin, kariir digworaekwo imiir nuugugusin kimiir yio siyiu wadiyairgin, aniya?

¹⁶ Mi kimiir iikam nhirim yim wi ha boini, ihi, kira kaimwower boini. Krima ina ninokninkinim, siya krimiir digworaekwo bi kaukiki haigin. Mi Polin yio niksisaeyaki waiwiigin. Mi krimiir kwoinin siya kiyagim mi siir yayim krimiirin ini sima ikwowaishi-ikiyim, inkamin nae niimauan wrausim simam kiyau haingigiyin simiir nobropam, ini siir hiriinan ywowin. ¹⁷ Kima kariir boinmauugi, kara panina tirkin, ha? Mi tari, ti kamim kara nikropkiyim kimiir kignakiyim mi tari sima? ¹⁸ Kara Taitas siirin bidiyar mi sriiyin, kamiiram waraur mi itim. Mi siya bidiyar mi inkim itin ti siir nomiiyau nwirin, ti tir nwowin saika. Mi Taitas siya kimiir bidi yiksisaeyin mi kimiir dimin taemin imiir bidi mi prihai prihaiyim, iyie? Niingaka? Mi siya mi kara, krira tari Adi Komii siir naeyiun siir dimin taemin imiirara nap rani, aniya? Mi krira tari dimin whiruan siirara tir tani? Ti dimin taemin hiriinanim simiir sibgu aingwo omoki.

¹⁹ Kara ha naingwowi, kima ta yokwo aiir mwaini mi kima wi ha naingwowi, ta yokwowa krima winkiya kamiiram, krima kimiir kwoin imiir kiyaiyam kinankiugika mi kima wi ha niki aingwowim krimiirin, krima wadiekim. Niingaka. Kariir nomiiyauim yipiki kara naingwokwonanaeyim, krima ti kamim yipiki Kraisiirim, Adi Komii siya ini krimiirar kigiyin ti dimin taeminim ti krima boinkiyim kimiir. Mi ti yayim ti krima winkiyim ta yokwo aiir, kimiir whinkinsiis haiginuam, kima Adi Komii siirgisiir siyiu iirrarar dap iski. ²⁰ Krima ta yokwowa kamiiram whisarii bi winkika, ti simiirsika. Mi kara ta saiir saiira naingwokwonanaeikin. Kara pi boriisopi, mhoiia kara niti, kimiir nini kigniyam mi kara wi ha kipi nini kigni, kima ti dimin taeminim kara boinkiyim kima wakaeyokna apam, kima simiir nap rani. Dimusi rani, wim kima wi ti dimin taeminim kara tiranim kimiir whinkinsiis haiginuam wi simiiram naingwo rani. Kara minsi naingwoyimiyoki, ti dimin taeminim kimiir waraur kara nini kigi simiirsi naingwoyimiyoknanaei. Mi iikamim irika nwirika niniinansaowi mi irika nwiraka nomboin ii ae karamae nwowi mi yaii irika nwirika mi inii mi simiir pu imiiramar swoki aingwokwonaei mi isido whisa mi inibiri mi yai bibiyie irni nwirni mi inikbumbuwi mi dimin taeminim hindara mi priboin priboini, yayim iripa sibgu kitimii boin karamae mi owi mi wim kima wi ti dimin taemin hiriinanim simiirar mi aingwo tibmii kini. ²¹ Kara ha naingwowi, mhoiia kara kimiir kignakiyam niti, kariirin wi Adi Komii siya tirkii, kimiir whwonkam ida nitsi nididim. Mi kara wi iikamim yipiki kara nhinikriropknaatnoudninkigiyim wi simiirsi nouuboboini, iikamim yipiki Adi Komii siir pugana saiirim simiirin wi kara nhinikriropkii. Dimusi rani, sima dimin bibiyie hiriinanim sima tirim, sima simiirsiyin naingwoyimiyok karamaekim. Sima ini dimin bibiyeyim, iikamim hi priinanae prianaeyim sima tirim simiir napikim. Simiir kwoinim ti hiriinan dimin ima bidi yikpitmayim. Mi hiriinankinuwi mi kara wi ti iikam hiriinanim simiir kig rani. Iriig.

13

Pol siya om Korin hiran iikamim simiirin min boinkin dimin taeminim sima napiyim sima sibgu mintirao.

¹ Tariigina kara kimiir kigam niti ya kwoimaka aeya. Mi kimiir iikam nhirim sima simiir nomiiyauwim simiir nikbumbuwi mi kima wi ti yayim yipiki Adi Komii siya boinim, wi simiir wakaeyokna ap. Mi inkamim nwis nwoima mi kiritmai boinkii ti siirin mi sima wi sibgu danaakninkii haiginuugi. ² Kara kimiirin ti iikamim yipiki dimin biyie simiir iikam nhirim simaka tirim, pi simiir boinkii. Biya kara kimaka waraurar niki owa kwisaka, kara kimiirin igao yai ti dimin taemin imiir boinkin. Mi tariinanin kara ti aru nwokiyin, kara kimiirin pa swoki boinkii. Mhoiia kara kimiir kigam swoki

iti, kara wi inkam nwiirni swoki kiwaki rani, rirmiiya nwowamin, yipiki dimin biyie tirin mi naingwoyimyok karamae ha nwowin. Kara kimiirin ti dimin biyieyim kima tirin wi simiirsi nonkwobumbuninkini. ³ Mi kara kimiiram waraur niti mi iikamim dimin bibiyie tirin simiir nini onkwobumbuninkingigam mi kima wi haini ninokninkini kariirin Jisis Krai siyar boinkikin. Mi iya siya kariir boinin, kimiir dimin bibiyieyim simiir nonkwobumbuninkinam mi kima wi haini ninokninkini, siir kirieya kimaka waraur nwowa sapisap rani. Nningaka. Saeya komiiga. ⁴ Mi iya Krai siya iikam krimiir hiriinanar mi owin, inkamim siirin ina mi hainamim paeyin hiiiniya nioninkinin, saika ha ninkin irinugiyim mi siya ina yaonamin. Mi tariinanin Adi Komii krimiir Wanin siya siir kirie komiia yipiki siir hidninsiin idwowin mi siya omwai ha swoki waiyan, saiirin siir bidi hauugiya. Krima mi Krai siya krima wi iripar haingiriyu owi mi nim krima inkam kirie komiyan tani. Mi Adi Komii siya krimiirin wi siir kirie komii aiir whinkinsiis haiginuwi. Mi mhoiia krima niti mi krima wi siir kirieya saiir nsiimauuwi iikam kimiir waraurin, ta krima hida kimiir saiir hiriinan.

⁵ Kima, kima kimar hidnaei mi kima wi haini sibgu inokninkini, iyie? Nningaka, kima Krai siir yaiya kimiir kwoinawu nwokaiya saiir wakaeyokna apikim. Mi kima tari ninokninkin tani, Krai siya kimiir kwoinawu waraur nwokaii, aniya? Mi kima siiram naingwo tibmii kini, kima tira saiir hiriinan mi siya wi kimiir kwoinawu kwirii idwokaii. Mi hiriinan tir karamae nwowi mi siya wi waraur nwo rani. ⁶ Kara hiriayar naingwo tibmii kini, kima ina ninokninkinim Krai Jisis siya krimiir kwoinawu nwokaiyin. Krima iikamim yipiki niksisaeyim sim tani. Nningaka. ⁷ Krima Adi Komii siiramim minam kwis boini, siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginuwim. Mi kima wi hiriinanki nwowi, iki dimin bibiyieyim simiir wakaeyokna apim. Krima siiramim ti dimin taemin hiriinanim simiiram bi srigikin mi iki iikamim pa nwoki aingwowim, krima inkam wadiekim. Nningaka. Mi iikamim krimiirin hiriinan naingwowi, krima ini yikiigiyim, ya ta hiriinana ya dimin komii rani. Krima ha naingwowi, wari kima tirin yim ini ywowim, simiirarar dap iski. ⁸ Kima ina ninokninkinim ta saiirin, krima wi ta yaimwokiyaimwowa saiir dimin sim whir swoki kinkrip rani. Krima whinkinsiis haiginuwanin diminin whirkiwhiruwairgin ya yaimwokiyaimwo aeya. ⁹ Mi kima Krai siir yai imiir wakaeyokna api, kima tira saiir hiriinan mi krima wi maigimaigra nwo rani, krimiir Adi Komiiyin siir kirieya iki iikamim yipiki dimin bibiyieyim sima napiyim simiir nonkwobumbuninkiniya saiir nsiimauuwim. Mi iikamim krimiirin ha naingwowi, krima ini inig karamae ywowim yo ti hiriinan mi owiyim, yi ini mi owin. Inoknokin krima Adi Komii siiramar srininaeikim, kimiir whinkinsiis haiginuwam. Mi kima wi siir yai aiir nwoki wakaeyokna apim, kima tira saiir hiriinan. ¹⁰ Kariirin inigak Adi Komii siya nwowaiginugin, Adi Komii siir iikamim simiir grabim. Mi an kara kimiir tirbuwam tir tani. Mi hiriinankinuwi, biyyin kima saiir mwain mi wi kima kimar swoki grabna, iya kara ti aruwa niki owin. Mi mhoiia kara niti kimiir kigam, kara wi ta kariir kirie aiir nini tirni rani. Kara kimiirin wi hinda grab haiginuwi. Mi kima wi wadieki wadie nwoki owim.

¹¹ Ti kariir nomiiyauwim, krimiir yayim ini dig ywokiyim mi krima kimiirin pi hindara nokboinmamaigii. Kima dimin bibiyieyim simiirin digumii haimriiyugig mi kima dimin miyikim simiiraramar dinmiininkin iski. Irni nwiirni dinan whinkinsiis ankinsiis mi kwoin whirua dwo mi iripa dingwomamair aekiyam. Mi Adi Komiiyin yipikin krimiiram naingwokwo nanaeyin mi krimiir whinkinsiis haiginuwiyin, iripa krima nongwomamair aeyam siya wi kimakar nwowi inoknokin. ¹² Kima ti Adi Komii siir iikamim warauranim, kima irni nwiirni dikboinmamair mi in min dinan ininkwo aninkwo.

¹³ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir pugana tirana saiir iikamim sima kimiir nikboinmamaigikin. ¹⁴ Kara hiniina naingwowi, Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya kimiiram nwoki aingwobumbuwim. Mi Adi Komii siya wi kimiiramar nwoki

aingwokwo irkakim. Mi Adi Komii siir naeyuin siya wi kimakar nwowi, kimiir kwoinawaraur kimiir nomiiyaunan. Iriig.

GALESIA

Pol siya ta yokwowa iikamim yipiki naingwo tibmiiyim nu haimeii Galesia hiranim simiiram winkikin. Pol siya simaka hir nwokin. Pol siya Adi Komii siir yaiya omisisimim nu haimeii Galesia hiranim simiir boinmimauugin. Mi nhirim ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiiyim Jisis siiram. Mi mhoiia Judami kam nhirim ha nitim mi ti iikamim naingwo tibmiiyim simiirin sima ini boini sima siyupai siyupaiyim Moseski wingikim simiir sibgu onkworinim mi kamim simiir mois imiirin pi kitiyopnimnir haiyim mi ta hiriinan saiirsika sima wi Adi Komii saika nwoki amasukikinim. Mi mhoiia Pol siya hiriinan wakaeyin mi siya ta yokwowa ha win hauugikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinkiyam. Adi Komii siya iikam imiirin Jisis siiram naingwo tibmiiya inigak saiirsi arar nnowaiginuwikin. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara ta yokwowa kimiiram winkika kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin. Kariirin ta mi aiir miriiyam nuan inkam nwirki bi nokmwirin okwo haiginugun. Niingaka. Mi Jisis siya mi Adi Komiiyin, ti inkamim yipikin Jisisni hidninsiin idwowin ieyankin kariirin sowa nokmwirin okwohaiginugun ta mi aiir miriiyam. ² Mi nomiiyauim naingwo tibmiiyim yipiki kanakar nwowim, krima whiekakarim kimiir nokboinmamaigii iikamim Jisis Kraiis siirim naingwo tibmii kiiiyim nu haimeii Galesia warauranim.

³ Kariir kwoin komiiyin ha naingwowi Adi Komiiyin krimiir Adin mi krimiir Biian Inkam Komii ikin Jisis Kraiis kimiirin wi sowa hauuwi naingwobumbu mi iripa nongwomama aeyam.

⁴ Jisis Kraiis siya krimiir Adin siir yai aiirar wakaeyokna miriigin mi siya kwoin whirua asi nwokin krimiir dimin bibiyeyim simiirsi naowim ti siyiu bibiyeyim ti nuin siir tiranim taka ii aiir nwowim simiirsi nanmaiwarkainam. ⁵ Mi dimusi rani, Adi Komii siya ti hiriinan krimiirsi tirkin, krima siir inig iir nwoki hainanyokiyokikaemi inokiinokin. Ihi, yai kaimwowaiga. Iriig. ⁶ Kariir piua ini warar yopaigiya dimusi rani, kima Adi Komii siir bidi haiburgigim yipiki biya kimiir kwoin imiir niki kiyaiyin dimin kibiyin Kraiis siya pridiraerarkiyin kimiir biya iya siya naonama. Mi tariinanin kima siir yai kibi kibiyim yim biri kimiminkikim simiirin bidi haiburgigim mi kima ini iki yai nhirim kima ha naingwowyim yim wadiekim mi kimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim ini simiiram ninmiininkinkripkaiyim. ⁷ Mi kara kimiirin pi hinina boinkii, yaeya yai kibi nhir kamaeka yipiki wi kimiir whinkinsiis haiginuwi. Niingaka. Ini ta sasar ywowiskiia ta karar boinmauwa. Kara ti dimin taemin hiriinanim simiir asi boini. Dimusi rani, kam bibiyie nhirim kimiir kwoinim sima pridaignugim mi sima minam naingwokim Kraiis siir yai kibiya nanmaiwarkainaeya saiirin sima ninkpitiyim yai biyie nimbiamam. ⁸ Mi krima mi Adi Komii siir paekwosim ieya krimar niti mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauunii mi ti yayim biya krima boinmimauuim simiir hiriinan boinmimauu karam nwowi, yaeya yai nini boinmimauunii mi yipiki ti hiriinan tiri, kara ha naingwowi simiirin wi Adi Komii siya tioidwomaii mi simiirin wi paeya nikropki. ⁹ Krima ti dimin taeminim simiirin bidiyar iki boinmimauuim mi tariinanin krima ini simiirar swoki boinmimauuim. Mi ti iikamim yipiki kimiirim nitim mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauuniyim mi ti yayim biya kima wakaeyim kariir kwoin komiiyin ha naingwowi Adi Komii siya simiirin wi dimin biyie tir haiginuwi paeya nikropkiyam simiirin.

¹⁰ Mi kima hiriyyar naingwowi ti dimin taeminim kara winkyim mi kara boinki ikim mi iikamim wi maigimaiga kanaka nwowi. Niingaka. Kara simiirin minam boinkikin, Adi Komii siya wi maigimaiga kanakar nwoki owim. Mi kara ti dimin taeminim simiirin

inkamaramar tirkiswo mi inkamim maingmairga kanaka ha nwokiswo mi kara simiirin wi inkamaramar pi tirin wi Kraisiir mi kigna miriyan inkam kin di nwowi. Iriig.

Pol siya hinina nisiimauugin ta aposel miya siya miriya inkami hindanki bi nitka.

¹¹ Ti kariir nomiyauim, kara ha naingwowi kima ina sibgu inokninkinim ta Kraisiir Yai Win Kibi aiirin ta kara nanaakninkii haiginuwa kimiir biya, ya ta yaiya inkami kwoin airga bi priinaingwo boinkika. Nningaka. ¹² Ti yai imiirin kariirin inkam nwirki bi boinmauugin mi inkam nwirki bi mi nisiimauugin simiirin. Nningaka. Yio Jisis Kraisi siya siyairgin kariir nanaakninkii haiginuwun ti yai imiirin yaeya siyu whirni.

¹³ Tiki yaiyim yim yai kaimwokim. Dimusi rani, kima bidiyar wakaeyim dimin bibiyeyim kara tirim biya iya kara dimin taeminim Judami iikamim sima tirim simiir napin kara dimin bibiyie kasa bi tirkin iikamim Adi Komii siir pugana saiirim simiirin. Mi kara hinina naingwokin simiirin hiriyyar donkwobumbuninkin iuguski. ¹⁴ Mi kariir iripa yaioyeya saiir kouwin ini kara ywowin ti yaiyim Juda iikam krima napiyim simiirin. Dimusi rani, kara bidiyar sibgu wakaeyokna apin dimin taeminim krimiir brougae wanwiyayeyim sima tirim iya Adi Komii siir boiniyim Adi Komii siya big nasmirwaiya simaka nwowam.

¹⁵ Mi Adi Komiiyin iya kara kariir yopiini mhinau hirar niki okaiyin siya kariirin saiirar nimbingikin. Mi mhoiyya siya kariirin ha sibgu grabaiginuwun mi siya kariirin ina boinkiyin, kara kariir mi aiir mirii. ¹⁶ Mi siya kariirin hiriinan boinkiyin, mi siya kariirin ina yisiimauuun siir yinisim iirin mi kara wi ti yai kibi kibiyim Kraisiir mi simiir asi boinimauuwi iki iikamim yipiki Juda iikam tani simiir pugananim simiir. Mi ta ii aiirarin kariirin Adi Komii siya yisiimauu yipiki siir yinisim iirin, kara ti dimin iiramim inkam nwirniyam bi sriigin kariirin siya boinmauuim. Nningaka. ¹⁷ Mi kara om komii Jerusalema hiriir bi mi amkin kamim yipiki biya Adi Komii siya nimbinim bigi bi aposel inkam nwowam simiiram simiir nini sriinakiyam mi kariirin sima boinmauugiyim ti dimin imiirin. Mi biri kimiminkikin kara ina yamsauwin nu komii Arebia hiriir om siiyin apa iikam kwisuwaki nwowiyin siir. Mi mhoiyya kara ini om komii Damaskas hiriyyar swoki amin. ¹⁸ Mi mhoiyyan biewi whoimim ha namkiyim mi kara kimidiniya om komii Jerusalem hiriir yam mi kara kimidiniya Pita siir kig yipiki kara nini owouwun mi kara nini boinuwin iiyim iuur iriyyar. ¹⁹ Kara aposel inkam nwir bi swoki kigmiminkin kara Jems siirarar kig Biyan Inkam Komii Kraisiir nomousimin kara ti inkam iirarar kigin. ²⁰ Mi ti dimin taeminim ti kara winkiyim yim yai kaimwo imairgin Adi Komii siya ina ninokninkinin kara kimiir niksise rani.

²¹ Mi ta kara nama om komii Jerusalema hiriir saiir mhoiyyan kara hir ha haiburgigin mi kara kimidiniya nu maeyauim Siria, Silisia sowiirim simiir hiriir yam. ²² Mi taka iya, iikamim Jisis Kraisiir pugana saiirim nu haimii Judia hiranim sima kariir bi kigin mi kariir bi mi kigsibgin. Sima yaiyim kam ima boinim kariir hinin simiirarar wakaei, ²³ inkamin yipiki krimiir nipimparin mi krimiir nigbumbuwin mi krimiir nisomsomaowin tariinanin siya ini Yai Win Kibiya Kraisiira ini saiir boinimauuwun yipiki siya tirbuwam niki tira. ²⁴ Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya tirim kariir simiir wakaeyim mi sima kimidiniya siir inig iir hainanki. Iriig.

2

Aposel nhirim sima kwoin whirua Pol saika nwokikim

¹ Mi biewii iuur whiiyim namkiyim simiir mhoiyyan, kara kimidiniya Banabas saikar yam om komii Jerusalema hiriirin. Mi kara Taitas siirin warar yinkin ikunam mi siya kimidiniya kriraka yinkin am. ² Kara hiriirin whisarii bi namkin kariirin Adi Komii siya nisiimauugin mi siya kariirin minam naingwokin kara hiriir namim. Mi kara hiriirin ha namim mi iikamim hapairanim simiirin ina boinimauuwamin ta Yai Win Kibiya ta kara

boinmimauwiya iki iikamim hinda tindanim yipiki Judami piugana saiir karamaeyim simiir mi kara iikam whiekakim simiirar bi boinmimauu irkakim. Kara kamim Adi Komii siir piugana saiirim hapairanim simiir bi nwowiyim simiirar boinmimauugin. Kara minam naingwokin sima ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauuwa iki iikam nhirim sim, wi sima nwoki anaaninkii haiginuwim. Kara minsi nididgin dimin taeminim biya kara tirim simiirsi mi ti tariinan kara mi tirim yim wi naekak nwo rani. ³ Taitasin ti inkamim yipiki kanaka namim hiriir, yio Grikan inkamkin siya Judami piugana saiir tani mi nim krma kimidiniya ha boin sima Taitas siir miois aiir kitiyopnir haiyam tirim mi Juda hapairan inkam komii komiiyim naingwo tilmiiyim sima siir miois aiir kitiyopnir haiyam ini boriisopim Juda simiir inkamnan nwowam mi siya wi simaka iripa nwoki owim. Ningaka. ⁴ Mi nim krma ti kamim ti dimin iirin hiriinan dimusi bi boinkikim kam nhirim yipiki yaimwoni boin karamae nwowiyim sima krmiir nomiiyau nwokim mi sima Kraisi siir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apkim, yim sima Taitas siir miois aiir kitiyopnir haiyam tirkim. Mi ti kamim krமாகa nini oniyim krma bi ninokninkinkim diminin sima napiyin. Mi sima kamim dimin taemin nini kigninprionakiiyim sim hanin nwokim dimin taemin kibi kibiyim Kraisi siirim rirmiiya krma naingwo tilmii apiyim simiir. Krma tariinanin Moses siir siyu komii iir nwo rani mi krmiirin wi siya nanmaiwarkaina rani, yipiki biya Juda iikamim sima napin. Dimusi rani, krma mi Kraisi Jisis siya, krma ini nwirowar ywowiskiyim. Mi ti inkamim krmiir kiyaiyam minin krma Mosesni siyuin biyanin siir napim nim wi inkamim maeyauwa mi biye miriia sae nwokaiyin wi si hanin pi ywowin. ⁵ Mi krma simiir yaimirsim kwir bi swoki wakaeyokna apmiminkim. Dimusi rani, krma Adi Komii siir yaiya kmiir wokmaihaiginuwana saiirin sibgu kigriraowi mi kima wi ta hiriinan saiirsi nwowi iki yai bibiyeyim simiir wakaeyokna apim.

⁶ Mi ti kamim hapairanim yipiki inig komii komiigakim mi iki iikam nhirim Adi Komii siir piugananim sim kigriraowiyim mi an kara ha naingwowi ti inkam komii komiiyim sima mi owa ya kariir whwonkam idan ya dimin komii rani. Dimusi rani, Adi Komii siir whwonkam idan iikam whiekakim ini hirii hiriinankinar nwoiwowim. Mi kamim yipiki simiir inigim komii nwowim, sima kariirin yaeya yai boinmimauuwam bi swoki boinmimauugin ti yayim kara boinmimauuwanim simiirin. ⁷ Mi sima hiriir yinokninkin Adi Komii siya kariirin yai miyik miyik imiirar hauugin mi siya kariirin ha nimbingiyin mi ina yikropkiyin mi kara ina boinmimauuwamin siir yai imiirin iki iikamim Juda iikam tani simiir piuganim simiir iikam imiir, Adi Komii siya mi imbingiya Pita siir saiir hiriinan, Yai Win Kibiya Kraisi siira saiir boinmimauuwam iki iikamim Judami piuganim simiirim simiir. ⁸ Adi Komii siya Pita siir whinkinsiis haiginugin siir yai kibi aiir boinmimauuwam iki iikamim Judamiyim simiir. Ta Pita siir siya whinkinsiis haiginuwa biya saiir hiriinan. Mi sima bidiyar yinokninkinim kariirin Adi Komii siya nimbingin mi siyar whinkinsiis haiginugin siir yai kibi aiir boinmimauuwam iki iikamim Juda iikam tani simiir piugana saiir iikam imiir. ⁹ Mi sima ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyin kariir siir ninokninkinkiyin ti siya nimbingiyin kariir siir yai kibi aiir boinmimauuwam mi inkam komii komiiyim Adi Komii siir piugana saiirim om komii Jerusalem hiranim, Jems, Kaiapas, mi Jon, sima kimidiniya in Banabas mi kara krriir yonkwo mi ta in sima nonkwowa krriir ya min nisiimauuga sima wadie bidi ywokiyim krira ta Adi Komii siir yaiya saiirin hiriir boinmimauuyokiyokiyamim iki iikamim nu haimii Judia hir nwowim simiir. ¹⁰ Sima krriirin ti dimin whiruwan siirarar boinkikin. Sima minam naingwokim krira hanina naingwowi krira umir simiir iikam paeprikabim nu haimii Judia hiranim simiiram hauugiyim. Mi ti diminim kara tiram naingwowim kara simiirin bidiyar tirim. Iriig.

Pol siya dimin biyeyim Pita siya tirim om Antiok simiir boininkigin

¹¹ Kríma irípar mírígím Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwím mi mhoíya Pita siya om Antiok hir nini kignakiyín hiran iikam imiir mi kara siirín siir whwonkam idar yík. Dimusi rani, siya ti dimín biyé whirín siir tirkín. ¹² Kara siirín io whisarii bi nwokin ti dimín whiruwán siya tírín siirsika. Biya kam nhirím Jems siya níropkiyím om Antioka tíriir nitam, Pita siya biya iikamím Juda iikam tani nae simaka nídwokai aekín. Mi mhoíya ti kamím Jems siya níropkiyím ina yimbiniyím om Antioka híriir mi Pita siya iikamím yípiki Juda iikamím simiir púgana saiir karamaeyím simiirín ina haiburgigím. Dimusi rani, siya pí nídidgín ti kamím yípikím om komii Jerusalem hiraním yípiki Mosesni yayím biyaním sim napiyím yípiki ha boiním kamím Adi Komii siyú napiyím simiir míoisím yím kítíyopnínir hai mi ti inkamín siirín io siya yo. Dimusi rani, ta nae siya naeya simaka saiirsika. ¹³ Mi Judami púgana saiir iikam nhirím yím ta ii aiirín nae Juda iikam tani simiir púgana saiir iikamím nae simaka naeyím mi ini ta ii aiirar yadigniyín. Mi sima ti iikamím simiirín Pita saika hírar ywoki mi Banabas siya híriinan kígín mi siya ini híriinan siyú biyé iirar mi apín mi siirín iriipi híriinan iki iikam nhirím simaka hírar mi okmwín ogig. ¹⁴ Mi kara simiirín híriinan ninoknínkinín sima Adi Komii siir yai kibi aiir sibgu ap rani mi kara Pita siirín ti iikam whiekakím simiir whwonkam idar boin, ni kira Judami púgana saiir inkamkín mi ni kira dimín taeminím Judami púgana sima tíriyím simiir dap. Mi kira ini dimín taeminím yípiki Juda iikam tani simiir púganan iikamím sima tíriyím ini simiir napím. Mi ta híriinan saiirsika mi kira iikamím Juda iikam tani simiir dimusi boinmimauuwi, simiir kwoin imiir kiyaeiyam mi sima wí dimín taeminím Judami púgana saiir iikam ima napiyím wí simiir nwoki apím, ha? Mi ni kirarín ti dimín híriinaním simiir bi napkín! Mi ni kira pí nídidgín Jemsni kamím yípiki kírriir nini boiniyím simiirsi. Iriig.

Mi yípiki Jisis siir yai imiir sibgu wakaeyokna apiyím wí iikam bimbuiwii nwo rani mi simiirín wí Adi Komii siya nanmaiwarkainaei

¹⁵ Mi ním kríma iikamím yípiki krímiir yopiiyím krímiirín Judami púgana saiir naokainam ním kríma iki iikamím hinda tindanim sima hinín tani Juda iikam tani simiir púgana sae karamae rani, yípiki ha dapiyím iikam bibiyé yípiki Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowiyím. ¹⁶ Mi ním kríma Juda yínieyím ina ninoknínkiním Adi siya ha bi boínkín iikamím wadie nwowiyím yím dimugí nwo rani, yím sima Mosesni siyúim sim napkím. Níngaka. Dimusi rani, sima Jisis Kraisi wakaeyokna apkím. Kríma Jisis Kraisi siirarar wakaeyokna apkím mi Adi Komii siya wí kwoin ara asi naingwowi krímiirín wadie. Mi kríma Mosesni siyúin siir siyúim sim napkiswo mi ním wí wadie di ywowi. Adi Komii siya ha bi boínkín, inkam nwírki wadiekin Moses siir siyú komii iir bidi sibgu apím. Níngaka. ¹⁷ Mi kríma ha naingwowi Adi Komii siya krímiirín ha boínkín kríma wadiekin. Dimusi rani, kríma Kraisi siir wakaeyokna apkím mi mhoíya kríma ha wakaei Adi Komii siya ini ha boinín kríma Moses siir siyú komii iir dap mi wí siya nwoki grabaigíníuwím mi yío ti kwoin hinínin yío miyík rani. Mi kríma Moses siir siyú komii iir níkwowaisii mi Kraisi siiramín ha ninmiinínkinami krímiir grabaigíníuwam mi tíriiginín yío wí hinína nísiimauuwi, Kraisi siya krímiirín dimín biyé bidi tírhaigíníuwín mi krímiirín siya bidi tírkiyím dimín biyé tíramín. Ana ti yayím kaimwokím, aniya? Níngaka. Kraisi siya dimín taeminím kríma naingwo tíbmiiyím simiir bi tírbuwikín siya krímiirín mánanar whínkínsiis haigíníuwikín kríma Adi Komii siir yai imiiram naingwo tíbmii kínim. ¹⁸ Mi ta biya kara haimriiyúgiga Moses siir siyú komii iir saeya kaimwoki níuwí mi mhoíya kara ha swoki amí siiram mi ha naingwo tíbmii kínim mi kariirín dimín whírki kímbo karamae siya nwowaigíníuwí Adi Komii siir whwonkam idan mi iikamím sima wa swoki inoknínkínkii, kara simiir bídiyar iki ísiimauuwín ti siyú híriinanín mi an tari dimín biyéki biyé iirar tirkín. ¹⁹ Biya kara mánan mírrii nanaekín Moses siir siyú komii iir napamín, kara ina ninoknínkinín kara inkam biyé nwokin mi kariirín kímídiníya Adi Komii siya yonkwobumbunínkín

haiginu mi ta hariinan saiirsika kara asi naokin. Mi kariir igsopa Kraisi siya asi nonkwokairinanaowidgin mi siirin Adi Komii siya yonkwobumbuninkin haiginu mi siya ha naonamkin paeyin hiiniya nironinkinin siir. Mi tariinanin kariir kwoinin Moses siir siyu iir napam naingwo rani mi ta hariinana kara inkam miyik Adi Komii siir whwonkam idan wi saiirsi nwo rani. Nningaka. Mi tariinanin kara ini rirmiyya ywokiyin Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apin. ²⁰ Whisarii rani, Kraisi siya bidi yaowin mi ti siyuum biyanim kara simiir nap rani, yim bidi digiyim. Mi tariinanin dimin taeminim kara tiriyim kara kariir kwoinairgar naingwo diriraerar tani. Nningaka. Kara Adi Komii siir yinisimin Jisis siiram naingwo tibmii mi kara siiram naingwokwonanaei yipiki kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin mi kariirin siya whinkinsiis haiginugin kwoin whirua Adi Komii saika nwowim. Mi ti diminin ti tariinan kara tirim kara Adi Komii siir yinisimin Jisis yipikin kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin kariir whinkinsiis haiginuwam siir kirieni tirkin. ²¹ Kara ti dimin kibi kibiyim Adi Komii siya tirkiyim hinda whisarii priywokaiyamam bi tirkim. Mi kara simiirin wi digiumii haigingig rani. Nningaka. Mi Adi Komii siya iikam imiirin ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apkim biya Moseski si hauugiyim iikamim sim mi Kraisi siya wi di yiti. Moses siir siyu komiyyin yo wi Adi Komii siir di tiri, krimiir boinam hinin, krima dimin whirki bi kimbugim. Kraisi siya whisarii bi naokin siya bwamkakim siya asi naokin. Kraisi sasarigin Adi Komii siir tiri, krimiirin siya hinin boinam krimiirin dimin whirkin bi kimbugim yo biyan siyu komiyyin si rani. Nningaka. Iriig.

3

Kimiirin wipiki hinin dimin iki nwowaiginuwi wadie nwowamin Moses siir yai ima iyie? Kraisi siir yai ima.

¹ Kima iikamim Galesianim kima iikam paipai rani! Mi kima iki kam nhirim simiir dimuam kigninkinkim kimiir kwoin imiir kiyaayamin. Mi kima Kraisi siir yai kibi kibiyim simiir bi wakaeyokna apkim, aniya? Krima kimiirin bidiyar iki boinmauwum idowiyar kima kigni hanin ta siya naonama paeyin hiiniya nironinkinin si. ² Kara kimiiram in pi dimin whiruan siiramar srii. Kima Adi Komii siir naeyuin siirin panin panina haii? Mi kima siirin ti dimin taeminim Moses siir siyu komii ieya boinim simiir wakaeyokna apim mi ha haigin, aniya? Iyie? Mi tari kima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apkim yipiki biya kima wakaeyim? Kaimwokikaimwowim yim ini Kraisi siir yayim sima simar ywowiskiyim. ³ Mi tariinanin kima biyie panin panina nwokim? Adi Komii siir naeyuin kimiirin siya whinkinsiis haiginugin mi kimiir kwoinim siya kiyaigim mi kima bigi biyin Kraisi siir yai kibi kibi imiiram in ha wakaeyokna apkim. Mi tariinanin kima ha naingwowi kima siir dimin taemin kibi kibiyim simiiram in ina sibgu apkripkaiyim kimiir kirieniyar mi kimiir kiuim ini kirieya nwokripkaiyim, aniya? Nningaka. ⁴ Mi ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyin yo dimin komii rani. Nningaka. Yo dimin komiigikomii ieyarigin. ⁵ Mi Adi Komii siya siir naeyuin kimiir dimusi hauugikin dimin kirie komii komii kimiir iikamim simiir ingar nonkwo diriraerarim? Siya ti hariinan dimusi bi tirkin kima yayim biya Moseski si boinmauwum simiir wakaeyokna apkim, iyie? Mi tari minsika, kima Kraisi siir yayim yipiki kima wakaeyim simiir warar mi wakaeyokna apkim? Yim tiriiginim yim Kraisi siirarairgim.

⁶ Krima ina ninokninkinim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim biya profet kamim sim winkyim sima ti hinina winboinkikim, Ebrahim siya yayim Adi Komii siya boinkyim siir simiir wakaeyin mi siya ti hinina boinki, Adi Komii siir yayim yim kaimwowaigim mi siya boinim siya simiirin wa tiri. Ebrahim siya ti hariinan naingwokin mi siya ha naingwo tibmiigin Adi Komii siiram in mi ta hariinan saiirsika Adi Komii siya hinina asi boinkin siya dimin whirkin bi kimbugin. ⁷ Kima ti hariinan siyu kaimwowin ti

kwaboinamin siir dinokninkin. Iikamim yipiki inokinok Adi Komii siiram naingwo tibmii kuniyim mi sima dimin taeminim siya boiniyim simiirin ha tiri, sima simaigim Ebrahim siirgisiir yinneyim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siiram naingwokim Ebrahim siya boina siir saiir hiriinan. ⁸ Adi Komii siya iikamim Juda iikam tani simiirin bidi bidiniyar ninokninkinkin sima wi simbi naingwo tibmii Yai Win Kibi aiiram mi sima wi wadie simbi nwowi. Dimusi rani, simiir kwoinim aowa aowa hinina naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi saiir hiriinanar tiri. Mi ta hiriinan saiirsika siya biya Ebrahim siir asi boinkin siir yai kibiyim yipiki wi mhoiia nimbiamy mi yipiki siya siirin hinina boinin, mhoiia kiriirsiyin kara iki iikam whiekakim iki omom omomim simiirin wi yapayapa tirhaiginuwi kiriir kirieni. Ebrahim siya ti yai imiiram naingwo tibmii kingin mi siya ti hinin asi boinkikin, Adi Komii siya wi ti hinina tiri. Mi Adi Komii siya hinin asi boinkin siya dimin whirki bi kimbugin. ⁹ Mi yipiki hinina naingwowi Adi Komii siya ta siya boina wi saiir hiriinanar tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbugim ta biya siya boina Ebrahimni, Ebrahim siya dimin whirki bi kimbugin.

¹⁰ Mi iikamim yipiki ti yayim Moseski si winkyim biya simiirar napkripkaii mi Adi Komii siya wi io simiir nwowi mi simiirin wi siya tiodwomaii. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim Yokwo Komii saeya boinkiyim ti hinin, iikamim yipiki ti yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni simiir wakaeyokna api ti yokwonau hir nwokaiyim sima simiirin hiriirar wakaeyokna apswa mi hiriinan tir karamae nwowi simiirin wi Adi Komii siya tiodwomaii. ¹¹ Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwokaiyim yim ti hinina boinkim, iikamim yipiki ha naingwowim Adi Komii siya diminin siya boinin siirin wa tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbugim mi sima wi Adi Komii saikar nwoyokiyokikaeyami inokinokin. Mi tariinanin krima ina ninokninkinim Adi Komii siya wi inkamin Mosesni siyu komiyyin biya Adi Komii siir si hauuwun siir wakaeyokna apim wi saiirsi niku rani, siirin hinin dimin whirki bi kimbugin. Nningaka. ¹² Mi siyuin Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyin yo saika bi namasugin. Nningaka. Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowim yim ti hinina boinkim, ti iikamim yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim, sima simiirar wakaeyokna apkripkaii mi ta hiriinan saiirsika sima wi hiriinan asi nwoyokiyokii Adi Komii saikan.

¹³ Krimiir igsopa Krai siyar yokwokairinanaowid mi siya miyiknan bi nwokin mi siya ha naonamkin mi ta hiriinan saiirsika siya krimiir asi whinkinsiis haiginugin krima Moses siir siyu komiini yayim simiir haiburgigim yipiki Moses siir yai ima boinim krimiir nonkwobumbuninkinam. Adi Komii siir yayi ta hinina boinka, inkam nwirin yipiki inkam nhirkim nisomaowi mi paeyin hiiniya nironinkinin si ninkin irinugii, yo tiriiginin yo min nisiimauugin siirin Adi Komii siya bidi yimbiingiyin nonkwobumbuninkinamin. ¹⁴ Mi Adi Komii siya Krai siirin minam tirkin siya biye nwowim mi pi naowim mi ta hiriinan saiirsika ti dimin kibi kibiyim yipiki biya Adi Komii siya boinkiyim Ebrahimni dimin kibi kibiyim, yim Jisis Krai siirgisiirgim yim wi iikam imiiram niti yim wi Juda iikamim simiiram nit rani. Krai siya ti dimin hiriinanin siir asi tirkin mi krima iikamim wi siir naeyu iir nwoki haiyim yipiki biya siya boingigin siirin wi siya nikropkii mi krima ti hiriinanar naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi saiir hiriinanar tiri. Iriig.

Mi yayim yipiki Adi Komii siya hauugiyim Mosesni yim ti yayim Ebrahimni siya hauugiyim simiir maeyau aiir bi kisina onawidgim

¹⁵ Ti kariir nomiyauim, tiriiginin yo krimiir siyu ieya. Mi inkam nwiso sowa diriyar boinkii diminin sowa tiranin siir mi sowa siirin ha winkii gavmani yokwowa saiir mi mhoiia wi inkam nwirki swoki kisina haigin tani ti yayim sowa winkyim yim wi hiriirar nwowi ti sowa winkyim biya simiir hiriinan. ¹⁶ Mi ti hiriinan siyu kaimwowin,

Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkikin mi siir prinou ikim. Mi Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowim yim siir yinneyim simiir wara bi boinkin mi simiir hoimgak bi mi imbingin. Niingaka. Yim siir yinisim nwiruwan siirarar nimbingin mi ti yinisim nwiruwan yio Krai siyargin. ¹⁷ Kara ha naingwowi kima ti diminin siir dimin mwokimwowin siir dinokninkin. Biya Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkikin yipiki siya tirana. Mi biewii 430yim ha namkiyim mi Adi Komii siya siir siyu komiyyin Moses siir hauu. Mi yayim wi swoki inak rani, ti Adi Komii siya nimbingiyim mi siya boinmimauugiyim Ebrahimni mi sima wi hinda priywokaeyam tani. Niingaka. Yim wi hiriyyar nwoyokiyokiyami. ¹⁸ Mi krima ti yayim Adi Komii huuwim Mosesni simiir wakaeyokna api mi krima dimin kibi kibiyim Adi Komii siya nimbiniim simiirin ha haii mi tari ta kitibmii boina Adi Komii siya kitibmii boina Ebrahmnaka ya wi naekak nwo rani mi tariigina ya kaimwo rani. Mi krima ti dimin kibi kibiyim siya nimbingiyim simiirin wa haii. Dimusi rani, nimbina yipiki Adi Komii siya nimbingiya Ebrahimni saiirsika, Mosesniya saiirsi rani.

¹⁹ Mi ti yayim Adi Komii siya Mosesni dimusi hauugin? Adi Komii siya ti yayim iikam imiirin minam hauugin krimiirin hinina nisiimauuwim ti diminin krima tiriyin yio miyik rani, yio ini biye ywowin. Mi Moses siir yayim yim ini krimiirar niki kigrirao kripkaiyim mi wi Ebrahim siir yinie ieyar nitbudgii yipiki biya Adi Komii siya boinin inkamin. Adi Komii siya siir yayim siir paekwosim imiir boinkikin mi yim sima simiirin Moses siir boinmauu. Mi inkam nwiruwan Adi Komii siya mi iikam ikim simiir bopwovar nwowiskiyin siyargin mi siir yayim siya pi simiir boinkii mi yim sima pi kwoin whiruwar mi okii simiir tiramin. ²⁰ Mi Ebrahim siirin yio Adi Komii sikisiyar boinkikin ti nimbiniim siya tiranim siir. Mi ya ta iya ya bopwonau nwowan inkam karamaeka simiir bopwonau nokwokairiowam Ebrahim siir tiram kwoin whirua siya nwokiyam ti dimin iiram. Adi Komii siya ti hinina boinkikin siya wi hindara pritirkii ti siya boinin simiirin. Mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni ya ini ti yayim Adi Komii siya hauuwim Mosesni ini simiir kou ywowa.

Moses siir siyu komiyyin siya siyargin krimiir kigriraowiyin krimiir nikiunamam Adi Komii siir kingiin hiriir namam

²¹ Dimuga? Mi ti yayim yipiki Moseski si hauuwim iikamim sim mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni sima bidi yikripa? Niingaka. Mi yai kibigi nwokiswo ya iikam imiirin wi saeyar pi whinkinsiis haiginuwun iripa Adi Komii saika nwowam mi Adi Komii siya wi ha pi boinin ti iikamim yim iikam wadiekim. Dimusi rani, sima ti yai kibi imiir wakaeyokna apkim mi sima wi hiriinan nwo rani. ²² Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwokaiyim yim krimiirin ti hinina boinkim, iikam whiekakim dimin biye tirim nim krima ini paeyin uridgi nitkiyyin ini siir hiriinan ywowim. Mi ti iikamim yipiki wi Jisis Krai siir wakaeyokna api mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima hinina naingwo tibmii kinni ti dimin taeminim biya siya nimbiniim simiirin wa tiri.

²³ Biya Krai siir yayim niki it karamae niki owim mi ti yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiirin sima kigriraokim mi krima simiir wakaeyokna apim mi ini Adi Komii siyar tirbudgiyin dimin kibigikibi iirar Krai siirin yipiki krima sibgu wakaeyokna apanin. ²⁴ Mi ti hiriinan saiirsika ti yayim yipiki Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiir kigriraowam yim min nisiimauugim krimiirin, krima miyik rani mi krimiirin min mi tirkikin krima Krai siiram niwitamim mi Adi Komii siya wi ha boini, krima dimin whirki bi kimbugim. Dimusi rani, nim krima hiriyyar naingwo tibmii kinni ti digworaekwowim siya nimbiniim, siya wa tiri. ²⁵ Mi tariinanin Krai siir yai kibiyim yim bidi yitkiyim mi Moses siir siyutin krimiirin siya kigrirao rani, yio bidi digiyin. Iriig.

Naingwo tibmii saisaiga Adi Komii siir yinisim krima nwowana

²⁶ Wɪm kɪma Adi Komii siir yɪnɪsɪsɪmkɪm. Dimusi rani, wɪm kɪma ha naɪngwo tɪbmii kɪni, dimɪn taemɪnɪm biya siya boɪnɪm siya wa tiri mɪ nɪm krɪma wɪ ɪrɪpa kwoɪn whɪrua Jɪsɪs Kraɪs saɪka nwowi. ²⁷ Mɪ wɪm kɪma Adi Komii siir yɪnɪsɪsɪmkɪm. Dimusi rani, biya iikam kɪmiirɪn yɪpɪki iikam nɦɪrkɪm baptais haɪɪnɪuwɪm, sɪma kɪmiirɪn Kraɪs siir inɪɪni baptais haɪɪnɪugɪm mɪ kɪma ɪrɪpa asi nwowi Kraɪs saɪka. Mɪ Adi Komii siya kɪmiiramɪn wɪ Jɪsɪs Kraɪs siiram siya naɪngwowiya wɪ saɪir hɪriinan naɪngwowi. ²⁸ Mɪ ta hɪriinan saɪisika tɪ hɪriinan asi tɪrkɪn mɪ tariinanɪn iikam kɪma isido whɪsa bɪ nwoko Juda piugana sɪma mɪ Juda piugan tani yɪm sɪma mɪ iikamɪm hinda whɪsariɪ mɪ pɪimɪriiyɪm mɪ iikamɪm rɪrmiiya nwowiyɪm yɪm sɪma mɪ wigkamɪm yɪm sɪma. Nɪngaka. Adi Komii siya ha naɪngwokɪn yɪ tɪ hɪriinan siyɪuɪn yɪo dimɪn komii rani. Iikam whɪekakɪm ɪni hɪriɪ hɪriinankɪnar ywowɪm. Dimusi rani, krɪma Kraɪs Jɪsɪs siirgɪm. ²⁹ Mɪ kɪma Kraɪs siirgɪnɪuwi mɪ wɪm wɪ Ebraham siir yɪnɪe nwowi mɪ ta hɪriinan saɪirsika mɦoɪiya kɪma wɪ dimɪn kɪbi kɪbiyɪm sɪmiir asi haiɪ yɪpɪki Adi Komii siya nɪmbɪnɪm Ebrahamni siir hauuwam. Iriig.

4

Mɪ krɪma mɪiyan kam Kraɪs siirsɪyar nwowi Adi Komii siir yɪnɪsɪmɪn

¹ Yai nɦɪrɪm yɪm tɪ hɪnɪngɪm, yɪnɪsɪm nwɪrɪn dimɪn taemɪn whɪekakɪm siir adɪn siirɪm yɪm wɪ siya haiɪ mɪ sɪmiirɪn wɪ siya kɪgrɪraowi mɪ ɪiya siya yɪnɪsɪmar nɪki owa siya tɪ dimɪn hɪriinanɪm sɪmiir bɪ haɪɪn, siya inkamɪn hinda siir adni mɪ whɪsariɪ pɪimɪriiyɪn siir hɪriinan nwokɪn. ² Mɪ siya ɪni yɪnɪsɪmar nɪki okɪrɪpkaiyɪn mɪ siya iikamɪm sɪmiir yai ɪmiirar wakaeyokna ap yɪpɪki siir kɪgrɪraowiyɪm mɪ siir dimɪn taemɪnɪm siya haiyanɪm yɪm wɪ ta ɪiya siir ad ɪeya nɪmbɪngiya saɪirar nadɪɪɪuwi mɪ siya wɪ hani haiɪ sɪmiirɪn. ³ Mɪ biya nɪm krɪma tɪ yɪnɪsɪmɪn siir hɪriinan nwokɪm mɪ krɪmiirɪn dimɪn biyɪe saeyar widnonkworɪnugɪm mɪ krɪma uridyɪu bibiyɪeyɪm mɪ ɪki dimɪn bibiyɪeyɪm tɪ nuɪn siirɪm sɪmiir asi wakaeyokna apkɪm. ⁴ Mɪ ta ɪiya yɪpɪki Adi Komii siya nɪmbina saeya nɪtkiya mɪ siya siir yɪnɪsɪm ɪiirɪn ha nɪkropkiyɪn mɪ siya ɪni inkamar yɪmbiyamɪn. Mɪ siirɪn wig ɪra saeya yaokainaki mɪ siya ɪni yayɪm yɪpɪki biya Moseski si hauuwɪm Juda iikamɪm sɪmiirar mɪ wakaeyokna apkɪn. ⁵ Siya tɪ dimɪn ɪiirɪn dimusi bɪ tɪrkɪn siya krɪmiirɪn wɪ hɪriinansi nwokɪ whɪnkinsiis haɪɪnɪuwɪm mɪ iikamɪm yɪpɪki Mosesni yayɪm sɪm wakaeyokna apɪm krɪmiirɪn wɪ saeya nwokɪ owaɪɪnɪuwɪm rɪrmiiya. Mɪ krɪma wɪ Adi Komii siir yɪnɪsɪsɪm nwokɪ owɪm, siir yɪnɪsɪmɪn siir hɪriinan yɪpɪki wɪ dimɪn taemɪnɪm Adi Komii siya nɪmbɪnɪm krɪmiir sɪmiir haiɪ.

⁶ Dimusi rani, wɪm kɪma siir yɪnɪsɪsɪmkɪm, Adi Komii siya siir naeyɪu ɪiir bɪdi yɪkropkiyɪn yɪpɪki siir yɪnɪsɪmɪn siir kwoɪnau hɪr nwokaiyɪn kɪmiir kwoɪnau waraur nwokaiyam. Mɪ Adi Komii siir naeyɪuɪn krɪmiirɪn yɪo mɪn tɪrkɪn krɪma maɪrgɪmaɪrga nwowɪm mɪ Adi Komii siir boɪnɪm, kɪra krɪmiir adɪn, kɪra krɪmiir adɪn. ⁷ Mɪ tariinanɪn kɪma wɪ ɪi pɪiei nwo rani, iikamɪm yɪpɪki maeyaua mɪ biyɪe mɪriiya saɪir hɪugɪrɪpkɪkɪkaiiyɪm sɪmiir hɪriinan. Nɪngaka. Wɪm kɪma Adi Komii siirgɪsiir yɪnɪsɪsɪmkɪm. Dimusi rani, kɪma Kraɪs siir wakaeyokna apɪkɪm mɪ wɪm kɪma Adi Komii siir yɪnɪsɪsɪmkɪm mɪ kɪma tɪ digworaekwowɪm Adi Komii siya nɪmbɪnɪm krɪmiiram yɪpɪki siir yɪnɪsɪsɪmɪm, krɪma sɪmiirɪn wa haiɪ. Iriig.

Pol siya iikamɪm nu haɪmii Galesia hɪranɪm sɪmiirsi naɪngwoyɪmyokɪn.

⁸ Biya Galesia kɪmiir iikamɪm ɪriipi hɪriinan wɪm kɪma Adi Komii siir bɪ mɪ ɪnoknɪnkɪnkɪm mɪ tɪ uridyɪu bibiyɪeyɪm mɪ dimɪn taemɪn nɦɪrɪm kɪma naɪngwo tɪbmiiyɪm, yɪm Adi Komii siir hɪriinan tani. ⁹ Mɪ tariinanɪn kɪma Adi Komii siirɪn ɪna nɪnoknɪnkɪnɪn. Mɪ kɪmarɪn ha nɪnoknɪnkɪn tani Adi Komii siya kɪmiirgɪkɪmiirgɪn, kɪmiirɪn siya bɪdi yɪmbɪngiyɪm siir yɪnɪsɪsɪm nwowam. Mɪ tɪ uruwai siyaowaiyɪm tɪdiyɪuni kɪma nɪkrɪmtɪo ɪupɪmpɪt kuukaiyɪuwɪm kɪmiir widnonkworɪnɪuwɪm wɪm ɪni sɪmiiram swokɪ akainɪnkɪrɪonam. ¹⁰ Mɪ kɪma tɪ dimɪn taemɪn hɪriinanɪm sɪmiir

napim mi kima hiriyyar naingwowi Adi Komii siya kimiirin wi hinina boini, kima wadiekim. Dimusi rani, wim kima ii bwanim mi biewiyyim yipiki biya Moseski boinim krimiir iikamim Judamiyim krma simiir napim. ¹¹ Mi kara iikam kimiiram naingwokiyyim mi kara ini nididkakar ywokiyyin dimin taeminim kara tirim yim wi hindara priiywokaeyami. Dimusi rani, ti yayim ti tariinanin kima wakaeyokna apim yim naekak bi nwowikim yim ini ti yayim biya kima niki apim naekak nwo karamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim mi kima Adi Komii siirgisiiram sibgu wakaeyokna ap rani, ini ningar ywowiskiyim.

¹² Ti kariir nomiiyauim, kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii, kima wara Moses siir siyiu komii kimiir kigriraowin siirin digumii ti haimriiyugig, kariir hiriinan ta hindara kara mi priiyakiirirara siyiu komii siiram nankiriona karamae nwowa saiir hiriinan. Mi an kara ini iikam kimiir hiriinan ywowin, yipiki biya Moses siir siyiu komii ieya kigrirao karam nwowim simiir hiriinan. Biya kima kariirin dimin biyie bi tirkim mi kara ina ninokninkinim tariinanin kima kariirin wi kimbu rani. ¹³ Kima ina ninokninkinim biya kara bigibi kimiir waraur nita ya dimusi rani, kara maki niigin mi kariir kwoinin ha kisina haigiyin mi kara Krai siir yai kibi kibiyim kimidiniya kimiir boinim mauu. ¹⁴ Mi dimin biyieyim kariir tirkiyim mi an kara ini makar iyyin mi kimiir kwoinim ti hinina yaingwo kara miyiknan nwo rani mi kima kariiram naingwo karamae bi nwokim mi kariirin digumii bi mi haimriiyugigin. Ningaka. Mi kima kariirin hapi Adi Komii siir paekwosim iir kima haiiyin siir hiriinan haigim. Mi kima kariir haiwinim wim hapi Jisis Krai siir nasi haigim. ¹⁵ Biya kima kara nita kima maigimaiga prasae bi kinkim. Mi tariinanin kima kariirin panina naingwowi? Kara tiriiginim iikam kimiir boini biya kara kimakar nwowa wim kima kariiramar naingwokwonanaekim. Mi kima ti hinina naingwokim, krma wi krimiir yapa yapa nhwo imiirar habaii mi krma simiirin wi Pol siir hauugii mi siirin wi sima nwoki whinkinsiis haiginuwim. Mi kimiir kwoinin kariiram naingwokwonanaeyim dimusi swoki kisina haigigim? ¹⁶ Biya kima kariiram naingwokwo prasae bi kinkim mi tariinanin an kara ini kimiir sau omomnan yamwoiun. Dimusi rani, mi tari kara kimiirin yaimwower boinkin, aniya?

¹⁷ Mi ti Judami iikamim yipiki naingwo tibmii kinim kimiir mois imiir kitiyopnimnar haiyam tirim, yim sima nimbipai nimbipai kimiir nimbipai tiri mi sima wi kimiir whinkinsiis haiginu rani yim minam tiri kima aru kariir nwokiyyim. Mi sima ti hiriinan minam tirkim kima simiiraramar nwoki sibgu aingwo iskiyim mi simiiraramar nwoki apim. ¹⁸ Mi simiir miya wadiekiswo mi sima kimiiram naingwokiswo kimiir whinkinsiisam mi wi wadieyar pi ywowin. Hiriyyar dwo! Mi sima inokinokin wadie kimiiraramar nwowi iya kara kimaka tir nwowi, yio ti hiriinan siyiuin yio miyik rani. Sima ti siyiu hiriinanin kara tirin iya kara kimaka iripa waraur nwowa mi ha tira sima saiir hiriinanar ti swoki tir. ¹⁹ Ti kariir nomiiyau kibiyim, kara ini wiga yaeya yinisim nwir swoki aokainam tiriya mi saeya diriisusuwiya ini saiir hiriinan ywowa. Kara ini hikak nwowin, biya kara naingwowa kimiiram kima Krai siir sibgu wakaeyokna apam. Mi tariinanin kara ini hikakar swoki owin mi kara minam nwowi kima Krai siiram swoki sibgu wakaeyokna apim mi kwoin whirua saika nwowim. ²⁰ Kara ha naingwowi kara ini kimakar nwowin mi ta hiriinan saiirsika kara ig yai paninsi boinkisi ta yokwo aiirin kimiirin. Kara minam naingwowi kimiir whwonkam ida nokwowim mi kimiir kwoin imiir ninokninkinim mi kara kimiirin wi ig yai boin tani kimiir whinkinsiis haiginuwamin. Mi kara ti arugi aru nwokiyyin, kara ninokninkin tani kara kimiirin wi panin panina namisi whinkinsiis haiginuwi mi ta hiriinan saiirsika kara kimiirin ig yai asi boinkikin mi yai hinsima asi mi boinkikin kimiirin. Iriig.

Ti niwiiyin Sera Hega sowerin yio aknain krimiir naisiimauugin

²¹ Kara kimiir sriyam tiri, yipiki Mosesni siyiu komiiyyin siir aowa nwowim mi kima ina sibgu ninokninkin kinim ti siyiu komii siir siyiu mwoki nwowim, aniya? ²² Mi Adi

Komii siir Yokwo Komiiya ya hiniina boinka Ebrahim siya yinisim yinkamiyino nwise iyio, nwirin yio wiga Hega dapiya saiirgin yipika Sera saiir mi miriia mi nwirin yio Seranikin yipiki siir biyan wiga Hega ya mhoiyan aeya. ²³ Mi ti siir yinisimin ta wiga whisarii mi priimiriya saeya naokainain, saeya siirin whisarii bi naokainakin. Dimusi rani, saiirin Ebrahim siya nonkwonaka mi siya saika iripa piu ha nwowin mi saeya ini yinkakar ywokiya. Mi yinisimin yipiki Sera saeya naokainain saeya siirin whisarii bi naokainakin saiirin Adi Komii siya nimbingin mi siya whinkinsiis haiginugun saiirin mi Ebrahim siya iripa piu saika ha nwowin mi saeya ini yinkakar ywokiya. ²⁴ Mi ti yayim yim dimini haniin krimiir boiniyokim. Tiki wig iso yo ti kitibmii boin kwiso yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyo iikam imiir, yio sowiir nikriigo. Hega ya yayim biya Adi Komii siya hauuwim Mosesni mhu Sainai kiu hir ya simiir nikriiga. ²⁵ Tiki inig Hegan yio mhu Sainai siir nikriigin nu Arabia hiranin. Mi om komii Jerusalem yipikin Juda iikamim simiirin mi iikamim yipiki hir nwowi ikim yim wig Hega saiirgin. Dimusi rani, Hega saeya yinisim yinkamiyin naokainaka mi siya siir yopiya saeya miriia wi saiir hiriinanar swoki tiri. Siya wi hinda whisarii mi miriian inkamar mi owi. Mi ta hiriinan saiirsika iikamim yipiki Mosesni siyu komii si napim yim saiir yinisim iir nikriigin. Sima Moses siir siyu komii iirin minam napkim sima ha naingwokim Adi Komii siya simiirin wa nwoki boinim sima dimin whirki bi kimbugim mi ti yayim ti sima wakaeyokna apim yim wi simiir tir tani dimin whirki kimbu karamae sima nwowam. Niingaka. Tiki yayim simiirin wi simar swoki hidi. ²⁶ Mi wiga Sera nikiuwiya ya min nikriiga yayim Adi Komii siya hauugiyim Ebrahimni ya simiir nikriiga. Saeya Adi Komii siir omin Jerusalem nikiuwiyin yipikin Mosesni siyu komii kou siya nwo karam nwowin siir nikriiga. Yim sima siir bidi haiburgigim mi nim krima iikamim yipiki Kraisi ni yai kibi kibiyim sim wakaeyokna apiyim, saeya ini krimiir yopiinan ywowa mi nim krima ini saiir yinisimnan ywowim. ²⁷ Adi Komii siir yayim yim ha boinkikim, Jerusalemni Adi Komii siir om hir nwowin yipiki wi mhoiia nimbiam yio wi bimbuiwii nwo rani, yio wi ti Jerusalemni ti tariinan nwowin ti nu iir wi siir haiburi. Krima ina ninokninkinim tiki yayim yim kaimwowaigim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwokaiyim yim hindara boiniyokim ti om whiso sowiir nikriigo yo ti wig iso owa. Ya hiniina boinka,

kira ta wig pioa yipiki biya yiniekek niki o karamae nwowa, kira maigimaigar dwoki! Kima kairwao boinki mi yayia whipani haniin damai kamiir wiga yipiki biya yinpiugak nwo karam nwowa mi yinisim naokaini kimpipisu hai karamae nwowa saiiram. Yipiki wiga saiir kamki sopkiya saiir hiriinan nwowa saeya wi yinisim kasa kasa swoki iyio rani mi saeya wi wiga kamkak nwowa wi saiir haiburi.

²⁸ Ti kariir nomiiyauim, Aisak siya Ebrahim siir yinisimkin. Dimusi rani, nimbina Adi Komii siya boinkiya siir saiirsika. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin nim krima Ebrahim siir yinisim asi mi owi. Dimusi rani, ti yai imiirsika. ²⁹ Mi biya yinisimin Hega saeya naokainain yio. Dimusi rani, saiir kamir iripa piu saika nwokin, siya yinisim yinkamiyinin yipiki Adi Komii siya whinkinsiis haiginuwun wig pioa niinga Sera nikiuwiya saiir saeya naokainam siirin siya siyu miyiknan bi tirkin. Mi tariinanin ta ii aiirin iikamim yipiki Mosesni siyu si napim sima krimiirin miyiknan bi tirkim yipiki Adi Komii siir naeyu siir haiyim biya yinisim yinkamiyin biyeyin siya tira yinisim miyik iir saiir hiriinan. ³⁰ Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir nwokaiyim yim hiriinar boinkim? Yim ha boinkim, wari wiga hinda whisarii mi priimiriya saiirin ti hiniirikropki saiir yinisim yinkamiyinin saika. Mi saiir yinisimin yio adin siir digworaekwowim wi wara hai rani, ti yinisimin yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyin wiga saiir whinkinsiis haiginuwam saeya naokainain saikan. Mi kima ti yai bibiyeyim simiirin digumii haimriiyugig, ti kamim sima boinim hiniin, kamiir miois imiir kitiyopnar haiyam. Yim ti yayim kamiir kwoinim wi sima tirbuwi, inkamin

maeyaua mii biyie mriiyya sair hūgrīpkīkīkaiiyin siir hiriinan. ³¹ Ti kariir nomiiyauim krīma wiga yipiki whisarii mii prīmīriiyya sair yinisisim tani mi krīma yayim biyya Isrelmi iikamim simiir widnonkworīnuwa simiiram kipi nankiriona wiga yipiki hinda rirmiiya nwowa ini sair yinisisimnan ywowim. Krīma hiriyyar naingwo tīmii kīni Adi Komii siya wa tiri biyya siya boina sair hiriinan. Iriig.

5

Nim krīma iikam rirmiiya nwowan iikamim mi krīma wi rirmiiya hiriyyar nwokrīpkaii

¹ Krīmiirin Krai siya bīdi kiyaiyim yayim biyanim simiirsi, simiir haiburgigim mi nim krīma ini iikamim yipiki maeyau biyieya mii biyie mriiyya sair hir hūgrīpkīkīkaiiyim mi hir ha haiburgigim ini simiir hiriinan ywowim, krīma ini rirmiiya ywokiyim mi tariinanin krīma ini wadīeyar ywokiyin mi ini Adi Komii siir kwoin iirarar napiskiyim. Mi kimiir kwoinim kirie dwo, iikamiyam kipi kiwaki kimiir swoki kiyaiyam tī dimin hiriinanim simiir napam iikamim yipiki maeyauwa mii biyie mriiyya sair hir hūgrīpkīkīkaiiyim sair hiranki nitiyim whisarii mii prīmīriiyyim ini simiir hiriinan ywowim.

² Ti dimin taeminim simiir wakaeki. Kara Polkin, ti hinina boinkiyin. Mi kima kam nhirmiiyam kiwakii kimiir miois imiir kitiyopnir haiyim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi hinin asi boini, kima wadiekim mi ti diminin Krai siya tirin kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi kimiir sibgu grabaiginiuwam yim wi kimiir whinkinsiis haiginiu rani mi Adi Komii siya wi ta hiriinan saiirsi boin tani kima wadiekim. Nāngaka. ³ Kara kimiirin kaimwowar swoki boinkii. Tiki kamim yipiki kam nhirmiyam kiwakiyim simiir miois imiir kitiyopnir haiyim mi tari Adi Komii siya wi ha boini simiirin sima dimin whirki bi kimbugim. Mi sima iki siyū komii whirin siir yai imiir wakaeyokna ap biyya Moseski si hauugiyin Juda iikamim sim. ⁴ Mi kima iikamim yipiki yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir, simiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya wi ha boini sima dimin whirki kimbugim mi Krai siirin digiumii bīdi haimriiyugigim. Mi kima dimin kibiyin Adi Komii siya prīhauuwīn siirin digiumii bīdi haimriiyugigim mi siya kimiirin wi swoki whinkinsiis haiginiu rani. ⁵ Mi nim krīma iikamim tī tiranim nim krīma Adi Komii siir naeyūn siir kirieni nwowi, yipiki krīmiir whinkinsiis haiginiuwiyin. Mi nim krīma hinin hinina naingwowi tiriiginim Adi Komii siya boinim yim kaimwowaigim. Mi siya wi siya boinim wi hiriinanar tiri. Mi nim krīma siiramar kaoraraowi siyar boinim krīmiirin hinin krīma dimin whirki bi kimbugin. ⁶ Mi krīma Jisis Krai siir siyū iir napi mi krīma krīmiir miois imiirin ha mi kitiyopnir haiiga wīndi mi simiir mi kitiyopnir hai karamae mi owi, yio dimin komii rani mi yio wi krīmiir whinkinsiis haiginiu rani mi wi Adi Komii siir tir tani siya krīmiirin hinina boinim krīma dimin whirki bi kimbugin. Mi yio dimin komiigi komiyyin yio tī si mi krīma Adi Komii siiram sibgu aingwowi mi krīma wi nwirni irniyam nwoki aingwokwonanaeyim mi wi dimin miyik miyik imiirarar niki tirim.

⁷ Mi biyya kima Krai siir yai imiirin wadīeyar niki wakaeyokna apkim mi tariinanin kima kimiir kwoinim dimusi kintīnuwi. Mi kima siir yai imiirin wi ii prīei wakaeyokna ap rani? ⁸ Adi Komii yipikin kimiir nīmbingiyin siir wakaeyokna apam kimiirin siya tirkikin siir yai aiir wakaeyokna apim. Mi ta hiriinan saiirsika ta yayi tī kamim yipiki kimiir niksīsaeyim yim yayim yim Adi Komii siya bī hauugim simiirin. ⁹ Mi hu nasin siir nauin yio komii rani mi kira siirin sibgu sibgu hai karamae nwowi mi siya ha mīmbirgii mi tī kip whiekakim simiirin wi siyar nīnopkii mi iikamim wi siir nae rani. Mi dimin biyie biyeyim yipiki kima napiyim yim dimin komii rani mi mhoiyya tī dimin kibiyin tī kima napim wi siya tirbugi. ¹⁰ Kara hiriyyar naingwowi Biyan Inkam Komii siya wi kimiirar kinsiis haiginiuwī mi kima tī yayim biyya kara boinmīmauwim simiirin wi

yaeya naingwo rani mi ti iikamim yipiki kimiir kwoin imiir kiyaiiyim, simiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkini dimin biyeyim sima tirim simiirsi.

¹¹ Iikam nhirim yim hinina boinikim, ti iikam imiir kara nowomwarkaiyuwin siyuin simiir miois imiir kitiyopnir haiyam mi kara ti hiriinan siyuin tirkiswo mi sima kariir dimusi swoki onkwobumbuninkini? Mi kara ti hiriinan nusiimauugiswo mi sima wi kariir di tirbuwi. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Kraisi siya naowa paeyin hiiniya nriioninkinin si saiir nusiimauugin. Mi ta hiriinan saiirsika sima hindara asi nanaakim. ¹² Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi tiki iikamim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim mi kimiirin siyu mwoni nusiimauu karamae nwowiyim tiriiginim iikamim naingwo tibmiyyim kimaka nwowim, yim sima kimaka kipi namasu yim arugi aru dwo.

¹³ Ti kariir nomiiyauwim, kimiirin Adi Komii siya bidi yimbiniim wari dimin biyie biyeyim yipiki kimiir kwoin ima napim simiir haiburgigim inkamin maeyau biyeya mi biyie mriiya saiir hugripkikikaiyin mi hir ha haiburgigiyin siir hiriinan. Kima sibgu sibgu dwo kimiirin Adi Komii siya bidi kiyaiyin ti dimin biyeyim simiir hiranki mi kima kimiir kwoin imiirin kipi kiwaki ti dimin biyeyim nuanim simiir swoki apim. Kimiirin ti dimin biyie biyeyim simiir hiranki bidi kiyaiyim mi kima irni nwrni dinan whinknsiis anknsiis dimin kibi imiiram napam. Dimusi rani, kima irni nwrniyam ninan aingwokwokim. ¹⁴ Mi Moses siir siyu komiyyin siirgisir siyu komiyyin siir yaimwokiyaimwawim yim ti hinina boinkikim, kira iikamim kiriir omaka kingiin waiyim simiiram naingwokwowyim, kramar naingwokwowyim hiriinan daingwokwo. Mi kira ti hiriinan dimin imiir napi mi mhoiia kira wi dimin kirieki kirieyin ti siyu komii ieya boinmauwun wi siir nwoki apim. ¹⁵ Mi kima, kima kimar ninkinwaomwarki boini mi kima kimar niniinansaowi mi kima wi mintiraona kimasiyar, wim wi kima kimar pi tirbunaesi. Mi iikamim yipiki yai ninkinwaomwarki boiniyim mi yaii min niniinansaowiyim yim ini niimauan wraisu biyeyim wraisu mrisima saiirsi niniiyim ini simiir hiriinan ywowim. Wim wi kima kimar swoki onkwobumbuninkinaei ti niimauan wraisu biyeyim simiir hiriinan sima sima nimpiwomwitiyim. Iriig.

Adi Komii siir naeyiun dimin miyik miyik siyar tiri mi kimiir kwoinim pi dimin biyie biyie tiri

¹⁶ Kara ti yayim kimiir boinkikim Adi Komii siir naeyiun siiram kiwaki kimiir whinknsiis haiginuwim mi kima wi Adi Komii siir yai imiir nwoki wakaeyokna apim mi wi hiriinan saiirsi nwowi kima wi ti dimin taeminim kimiir kwoin ima naingwowim wi simiir nap rani. ¹⁷ Kara ti yayim kimiirin dimusi boinmauu rani, dimin taeminim kimiir kwoin ima naingwowyim yim ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya naingwowyim yim sim tani. Mi dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya naingwowyim yim ti dimin taeminim ti iikami kwoinki naingwowyim yim sim tani, yim ini sau omomnan ywowim kimiir kwoinim hinda tinda simar kiyaiyokiyokii. Mi tiriiginim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim mi kima diminim kima naingwowyin siir tiram panansi yaingwosi. ¹⁸ Mi kima Adi Komii siir naeyiun siiram kiwaki, kimiir kigriraowam mi kimiir boinam diminin siya naingwowin kimiiram siir tiram mi kima wi Mosesni siyu komii siir yai imiir nap rani mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi ha boini kima dimin whirki bi kimbugim.

¹⁹ Mi dimin taeminim iikamim simiir kwoinki tirim, krma simiirin bidi sibgu inokninkinim yim ti hiningim, iikamim hi prinanaeyim mi siyu biyeyim idowiyar pridirarariyim. ²⁰ Mi uruwai siyaowaini inig hainaniyim mi nop min nanaowiyim mi io nhirnaka nwowiyim mi yaii min prininii prininiiyim mi dimin taemin haigipraprakaiiyim mi yai bibiyie boiniyim mi iikamim dimin taeminim sima sima haiyamar naingwonaeyim mi kwoin bibiyie naingwowyin mi isid ninikrimkripiyim. ²¹ Mi dimin taeminim iikam nhirki nonkwowiyim simiiram naingwowyim mi op biyeya kwiyae whaowaeiya sae mi kwiyaeiyim mi mwai bibiyeyim sim mi waowiyim mi

dimin biyie biyie nhirim ti hiriinanim simiir hiriinan ikim. Biya kara kimiir bidiyar iki boinmauwun mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinmauwu. Yipiki ti hiriinan siyu iir tiri, yim wi Adi Komii saika nwo rani, biya siya nimbina saiir hiriinan.

²² Mi dimin taeminim Adi Komii siya siir naeyu ieya whindiraerariyim iikam imiir yim tisirim, iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim mi iikam nhir ikim, yim wi maingimaiga nwowi, simiir kwoinim wi wadieyar nwowi, yim wi io nwoisauu rani, yim sima iikam imiirin wi wadieyar tirhaiginuwi mi iki iikam nhirim simiirin wi hindara pridiraerari, sima biya sima boinim simiirar swoki tiri. ²³ Mi sima iikam nhirmaka wi kimbu rani mi yim sima wi simiir kwoin imiirar kigriraonaei. Mi krma ti hiriinan dimin imiir tiri mi Moses siir siyu komiyyin yo wi krmiir boinhuriyu rani. Nningaka. ²⁴ Mi iikamim Krai Jisis siirim yim ti iikamim ini Krai saika naonan ywowim paeyin hiiniya nrioinkin si mi ti nuin siir dimin biyeyim simiir kwoinuin wi sima nwokaikripkai rani. Mi ti dimin biyeyim tariinan tiram sima naingwowim yim bidi iyopgrirmiigiyim mi sima wi hapair swoki o rani. ²⁵ Adi Komii siir naeyuin krmiirin siyar ninkiamasu haiginugin Adi Komii saikan mi krmiir kwoinim siiraramar kiwaki siyar kigirkakim ti digworaekwowim simiirsi. ²⁶ Mi krma krmiir inig imiirar kipi hainana, hinin krma inkam komiigim mi krma iikam nhirmi kwoin kipi kiyopsibgi io sima nwowamin mi krma kwoin bibiyie irni nwirni diminim simiiram kipi naingwo, iki sima tiriiyim. Nningaka. Friig.

6

Kima kimiir nomiiyauwim simiir whinkinsiis dimin taeminim sima tiriiyim simiirsi

¹ Ti kariir nomiiyauwim kima ha kigi inkamin ti dimin biyie tirin mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir naeyu ieya kigriraowim kimiir kwoinim kima siirin kipi kimbu haiginu mi ti inkamin siir dimin biyie imiir sibgu tirhaiginu mi siir whinkinsiis haiginu ti dimin kibiyim biya siya niki apim simiir swoki apim. Mi kima kimasiyar mintaraona mi kimiir kwoinim kimasiyar kintimtinuna. Mi iya kima ti inkam iir whinkinsiis haiginuwiyim kima mintarao. Dimusi rani, diminin wi kimiir kwoin imiir kiyaii mi wi kimiram kinankuwi dimin biyie tiramin. ² Kima irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiisna dimin biyie biyeyim mi dimin taeminim yipiki kimiir bopwo waraur nimbiamiyim simiirsi mi ti hiriinan saiirsika ti hiriinan siyuin siirsikin kima wi Krai siir yai imiir wakaeyokna api siya boinim hinin, kima irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis. ³ Kara hinin minsi boinkan iikamim yipiki hinina naingwowim sima inigakim mi inkam nhirmi whinkinsiis karamae nwowiyim yim sima simar swoki iksisaenaei, ha niki aingwowim nhirmi kouwin ini sima ywowin mi yim sima ini nninga ywowim. Yim sima ini nningar ywowiskiyim. ⁴ Iikam kima, irira nwoniran kima diminim kimar tirim simiir daingwo. Mi sima wadiei nuwi mi kima wi maingimaiga haini dwo. Diminin iikam nhirkim tiriyin simiirin, diminin kima tiriyin saika hid. ⁵ Kima ti hinin kipi tir. Dimusi rani, mhoiya irira nwonira kimiirin wi Adi Komii siya sruii kima ti dimin hiriinanin kima tirin siir dimusi tirkin mi siya simiirin wi yapa yapa hidi.

⁶ Mi ti iikamim yipiki nitim mi yipiki boinmauwim mi simiirin Adi Komii siir yai kibi kibi imiir nisiimauuim mi sima dimin taemin nhirim simiir hauu mi simiirin simiir kigrirao.

⁷ Kima kimar kipi swoki iksisaena. Mi kima Adi Komii siirin dimin whir kipi swoki iksisae. Mi dimin taeminim yipiki iikam ima tirim sima mhoiya wi wadieya namisi haii simiirsiyin, iyie? Wi biyie haii iya Adi Komii siya iikam imiir hidana. Yo ini inkamin yipiki numiran sasae ya ninkiniyin ini siir hiriinan ywowin. Mi siya dimin maiyik maiyik imiirara ninkini mhoiya siya wi dimin kibi kibi imiirarar mi haii. Mi siya dimin biyeyim sim ninkini, nombwi min hininim mi dimin taemin nhir ikim mi mhoiya simiir nngugu haii mi siya wi dimin biyie imiirarar nngugu haii. ⁸ Mi iikamim dimin taemin

biyeyim simiir kwoinkar naingwo tiri mi mhoiia ti simiir kwoin biyeyin simiirin wi biyie siyar swoki ohaiginuwi yim ini ti inkamin yipiki nombwi ninkin siir numir aiir ini siir hiriinan ywowim. Mi iikamim yipiki dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya boinim simiir, simiir napim, mhoiia simiirin wi Adi Komii siir naeyiu ieya whinkinsiis haiginuwi hiriyyar nwoyokiyokikaeyamam. Tiriiginim yim ini inkamin dimin miyik sibgu inkiniyin siir numir aiir ini siir hiriinan ywowim. Mi mhoiia sima wi dimin miyik miyik imiirar nngugu haii. ⁹ Dimin miyikim kira tiriyim simiirin hindara kipi kiyyikik mirii kima inokinokin simiirar tiranae. Mhoiia iya Adi Komii siya nimbina krimiir dimin miyik miyik imiir haiyam mi krima wi piu minkin kipi piyao ti dimin kibi kibiyim simiir tirsiiyin. ¹⁰ Mi krima inokinokin ti nu iirar niki okripkaiiyim krima iikam imiirin sibgu tirhaiginuwi mi ti nomiiyauim yipiki Adi Komii siir yai kibi imiir wakaeyokna apim, krima simiirin sibgu sibgu tirtatao haiginu. Iriig.

Pol siya Jisis siiram maingmaingakin yipiki biya paeyin hiiniya nironinkinin si naowin

¹¹ Kima whiekakin ta Yokwo Komiiya kara winkiya saiir bidi kigim yipiki kariir ingar nonkwo winkiya. ¹² Mi ti kam hiriinanim ti kimiiram tiriyim kimiir kiyaiyam kimiir miois imiir kitiyopnir haiyam yim sima minam naingwowi Juda iikamim sima simiir niki boinim hinin sima inkam wadiekim, kiya yim ini nngaka ywowim. Mi ti siyiuin miois kitiyopnir haiyin yo dimin komii rani. Jisis Kraisi siya krimiir dimin biyie imiirsi naokin mi ta siya nanmaiwarkaina krimiir sasainga dimin komiigikomiiya. Mi yim sima Juda iikam imiirsi nididgim sima tiosi simiirin. Yim sima Juda simiir kam imiir niksisaekim, sima simiirin wi kwoin bibiyie pi naingwowisi. Mi ta hiriinan saiirsika, yim sima kimiirin siyiu mwoni paninsi yisiimauusi. ¹³ Mi ti inkamim yipiki simiir mioisim kitiyopnir haiyim yim sima Moses siir siyiu komii siir yai imiir bi napkim. Yim sima minaramar naingwokim kimiir miois imiir kitiyopnir haiyam mi sima wi inig komiigak saiirsi niki owim Juda iikamim simiirsiyin mi sima wi simiir inig imiir nwoki hainanim. ¹⁴ Mi an kararim, an kara Jisis siiraramar naingwo iskii yipiki paeyin hiiniya nironinkinin si naowin mi. Dimusi rani, an kara naoni piunan ti siirsi nwokin yo tiriiginin yo dimin whoimoni rani. Ti nuin siir tiran digworaekwowim yim wi kariir kwoin iir kiyai rani mi ti digworaekwowim yipiki ti nuan iikam ima napiyim mi ti digworaekwo hiriinanim kariir nwowim yim bidi yaonamim mi bidi inangrirmii iuguskiyim. Mi kariir kwoinin ti hiriinan diminim simiir wara swoki aingwomimin tani. ¹⁵ Kimiir mioisim inkamka kitiyopnir haiga windi mi sima mi kitiyopnir hai karamaeka windi, yo tiriiginin yo dimin komii rani mi yo wi iikam imiir whinkinsiis haiginu rani. Adi Komii sasaingin iikami kwoin kisina haigiyyin yaeya wadieki wadie nwokiyam. Yo tiriiginin yo dimin kaimwokikaimwo inig komiigak ieyairgin. ¹⁶ Kara ha naingwowi tiki kimiir iikamim yipiki ti yayim kara niki boinimimauuim simiir napim mi ti iikamim hinda tindanim Isrelmiyim yipiki Kraisi siir yai kibi imiir sibgu wakaeyokna apim mi Adi Komii siya kimiirin wi naingwobumbu aiir nisiimauuwi mi wi dimin kibi iirar mi sibgu tirhaiginuwi mi kima wi iripar mi ongwomamair aei.

¹⁷ Mi tariinan mi mhoiia iriipi hiriinan kara pi boriisopi inkam nwirki hinina boinim kara ti aposel inkamin Adi Komii siya bi nimbingin. Dimusi rani, kariir piua hanwhie hanwhie kasa nwo rani mi tiriiginim yim kimiirin hinin nisiimauugim kara ti inkamin yo ini Jisis Kraisi siirgisiirarar ywowiskiiyin.

¹⁸ Ti kariir nomiiyauim. Kara ha naingwowi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siya bidi hauuwun kimiir kwoinin siir naingwobumbu aeya ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga. Iriig.

EFESAS

Mi iya Pol siya mai biye marriya om komii Rom har, siya yokwowa kwiiya winki. Kwira iikamim Efesasinim simiiram mi kwira Kolosiyan iikamim simiiram, mi kwira Filipaiyan iikamim simiiram, mi kwira Failimonan iikamim simiiram. Siya ta yokwowa biyin om Efesas hariir wankikin sima mwainam mi mhoiyya wi iki om nhirim simiiram nwoki hauugiyim. Siya ta yokwowa inkamin Tikikas nikuwiyin siir yonkwo hauugi mi simiirin siya ini hauu. Taka yokwowa min boinka, iikamim naingwo tibiyyim pu kwiruwa nwowim. Mi puu sair mwoin wi Jisis siyar niki owim krimiir kouwin. Iikamim naingwo tibiyyim yim ini siir wignan ywowim mi Jisis siya ini krimiir kamnan ywowin. friig.

¹ Kara Polkin Adi Komii krimiir wanin siya kariirin biyar nimbingin Jisis Krai siir yai aair boinmimauuam. Mi ta yokwowa kara wankika iikamim Adi Komii siirim yipiki om Efesas waraur nwowim kimiiram yipiki Krai Jisis siir yai aair wakaeyokna apiyim. ² Kara hinina kwisboinkii, krimiir Adi Komiiyin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin kimiirin wi naingwobumbu siya nwoki hauuwim mi kima wi iripar nwoki ongwomamair aeikiyamim. friig.

Krimiirin dimin kirie komii komii Adi Komii siya dimusi bi hauugin Jisis Krai siirsikin.

³ Krima Adi Komii siir inig iir hainanki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siir Adin. Dimusi rani, iikam krimiirin siya hainanprapraskikim. Dimusi rani, krima Krai siirgin mi ti hiriinan sairsika Adi Komii siya siir dimin kibi kibiyim siir om hiranim krimiir asi hauugikim. ⁴ Biya siya ti nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owin mi ninomor aka, siya sairar nimbingin siir iikam nwowamin mi ta hiriinan sairsika krima Krai saika asi namasugim. Mi ti hiriinan tirin siya krimiir kigi, krima dimin whirki bi kimbugim ini wadiki wadieyar ywowim. ⁵ Biyarin, Adi Komii siya iikam krimiirsi siir kwoinkar naingwokwonanaekin mi siya hininam naingwokin krima siir yinisisim nwowim Jisis Krai siir kirieni. ⁶ Mi ta hiriinan sairsika, krima siir inig iir asi hainani. Dimusi rani, siya krimiirin siir naingwobumbu komii aairin hinda whisariiyar priihauugikin Jisis Krai siir kirieni yipikin siya naingwokwonanaeyin.

⁷ Biya Krai siya naonama mi siir nhieya ha naokiinainiya mi ta hiriinan sairsika krimiirin wi Adi Komii siya hidana iikam whiekakim simiir wi sairsi nwoki anmai-warkainam. Mi dimin bibiyeyim krima tirim yim siya bidi haiyoprimdiyiumiigiyim. Krai siya ti dimin hiriinanim krimiirin dimusi bi tirkin siya iikam krimiiram nhami nhami bi naingwokwokin. ⁸ Adi Komii siya siyargin dimin taeminim simiir bwamkibwamin. Mi krimiirin siyar bidi haiyoprimdiyiumi iskiyin iya siya hidana sairsiyin. ⁹ Mi krimiirin siyar yanaakninkiihaiginu dimin taeminim biya aowa nwowim siya naingwowim krima ninomokninkinam yim idowiiya bidi yimbiyamim Krai siir kirieni. ¹⁰ Mi dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim yim ti sima, mhoiyya iya Adi Komii siya naingwowa wadie nwowana mi digworaekwo whiekakim nuanim wi siya kiyapriigini mi siir omanim yim iripi hiriinan mi sima wi maeyau kwiruwar namwoiwi mi ti digworaekwo whiekak imiirin wi Krai siyar nidwo kigriraoirkaki.

¹¹ Mi ti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya naingwowim wi hiriinanar nimbini. Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbiingiyin siirgisir nwowim Krai saika nama-sukikinam. Dimusi rani, ti digworaekwowim bidi bidiniya tiram siya naingwowim simiirsika. ¹² Adi Komii siya ti digworaekwo imiirin whisarii bi tirikin krima yipikim bigibi Krai siir yai imiir wakaeyokna apim wi siir inig iir nwoki hainanim mi siir inigin yio komiigikomiigin.

¹³ Wım kima ını krımiir hırıinan ywowım bıya kima wakaeyım Adi Komii krımiir Wanın siir yai kibiym kımıir grabaigınıuwım mı kima Kraıs siir yai ımıir wakaeyokna apkim. Mı kima wakaeyokna apım sımiir mhoiyan, kımıirin Adi Komii siya nımbingım mı ta hırıinan saırsıka kima siir naeyıuın saıka asi namasukikini yıpıkın siya nıkropkiyin tırıir nitam mı iikamım kımaka waraur nauni onıya ta bıya siya boına hının siya wı sıpi nıkropki siirin. ¹⁴ Adi Komiiyin yıpıkı siir naeyıu ııir hauugiyın krımiir, siya hınına nısiımauugın mı krıma ını hainii yınoknınkıkiyım krımiirin mhoiıya siir dimın kibi kibiym wı krımiir hauuwi yıpıkı bıya siya nımbinım mı siya boınım tırıiginım yıpıkı siiram naıngwo tıbmii kınım. Mı Adi Komii siir iikamım wı rırmııya sımar nwobudgi mı Adi Komii siya wı inıg komiigikomii ııirar haii. Dimusi rani, ti dimın taeminım siya tırım sımiırsıka. İriig.

Pol siya Adi Komii siiram srıgin iikamım om Efesas hıranım sımiiram

¹⁵ Dimusi rani, ti hırıinan saırsıka digworaekwo whiekakım Adi Komii siya nonkwokwowım wım kima Bııyan Inkam Komii Jısıs siir yai ımıiram bıdi wakaeyokna apım mı kima wı hırıinan saıir naıngwokwonanae iikamım Adi Komii siirım sımiiramın. ¹⁶ Mı ınokıınokın an kara Adi Komii siir siira boın wadıenanaeı. Dimusi rani, iikamım sımiırsıka. Kara iikam kımıirsi naıngwokwokın mı ta hırıiran saırsıka, kara Adi Komii siiram asi kwıboını yıpıkı krımiir Bııyan Inkam Komii Jısıs Kraıs siir Adi Komiiyin. ¹⁷ Adi Komiiyin siyaırgın mı krıma siir inıg ııirarar hainanprapraskı. Kara siiramın minam srıigin siir naeyıuın kımıir hauugiyım mı siya wı kımıir nwokı whınkınsiıs haıgınıuım siir yai ımıir sıbgu ınoknınkınım. Mı ti Adi Komii siir naeyıuın wı kımıir nwokı anaaknınkıi haıgınıuım mı kima Adi Komii siirgısiirin wı hainii nwokı sıbgu ınoknınkınım. ¹⁸ Kara hınına naıngwowi Adi Komii siya kımıirin ına whınkınsiıs haıgınıuın mı kımıir kwoınım wı hainii nınoknınkınkıi. Mı ti siya boınkiyım kima haiyım mı kima wı hainii nınoknınkınkıi dimın taeminım bıya siya boınım hının, siya wı kımıir hauugii mı sımiir kibiya ya bımbıuwi rani. ¹⁹ Kara ha naıngwowi siya kımıir bıdi yısiımauıuın mı kima wı hanıngı nınoknınkıni siir kırıe aıirin iikamım yıpıkı siir yai ımıir wakaeyokna apıyım krımiir whınkınsiıs haıgınıuıwı. Siir kırıeya ya ını komiigikomii ywowaowa krıma saıir kımairım wı dig nwo rani mı ta kırıeya wı kımıir whınkınsiıs haıgınıuıwı, ²⁰ ta kırıeya Kraıs siir whınkınsiıs haıgınıuıwa ııya bıya siya naonama mı Adi Komii siya siirin ına swokı hidnınsiin idwowın sımakar mı siirin siya saıkar yınkıamsu haıgınıu siir om hıran dimın taeminım sımiir kıgırkakım. ²¹ Mı tariinanın digworaekwowım Adi Komii siir om hıranım mı nuan ikım yım ını Kraıs sıyar kıgırkakım. Mı urıdyıu bıbiyıeyım mı iikamım om whırıua nwowıpisu karamae nwowıyım mı gavmanı inkam ikım mı ti digworaekwowım ti tariinan nwowım mı mhoiıya nwowan ikım yım siya bıdi ikwowaısiıgıgım. ²² Adi Komii siya digworaekwo whiekakım Jısıs Kraıs siir ınara bıdi yonkwokiyım mı Adi Komii siya siir bıdi yımbingiyın siir pıugana saıir digworaekwowım sımiir kıgırkakım. Siya ını krımiir mwonan ywowın ²³ mı iikamım Adi Komii siir pıugana saıirım yım ını siir pıunan ywowım mı iki hında tında nwowım sımiirin ını sıyar nııwhwonkai digım. Mı krıma wı saıka nwokı amasukikınım mı dimın taeminım sıyar tırdıgıkım mı nu whırkakın ını siya sıyar yınyokııgiyın. İriig.

2

Adi Komii siya bıdi tırkiyin krımiirin, yıpıkım bıya naoni iikamnan nwowım, sıma tariinanın Kraıs saıka nwowım.

¹ Mı bıya iikam kima ti sıyıuın paeya nıgıkiyamyatonatnoudnankaiıyın siirar nıkı apkim, iki iikamım naokaowım sımiir hırıinan. Dimusi rani, sıma Adi Komii siirin digıumii haimrııyıugıgın mı dimın bıyie bıyıeyım sıma tırkıim. ² Mı ti ıi ımıirin wım kima ti nuın siir digworaekwo ımıir napkim. Bıya wım kima inkam komiiyin Setan nıkııuwıyın

siir digworaekwo biyie biyieyim simiir napkim, yipikin inkam komii komiiyim inigakim simiir siyu pai siyu paियim simiir biyan inkam komiiyin mi uruwai siyaowai mi niimauan uridyiu bibiyie ikim mi uridyiu bibiyieyim maeyau kwiruwa nwowipisu karamae nwowi ikim mi dimin biyie biyie ikim. Mi iikamim simiirin ini siyar kigirkakim mi tiriiginim yipiki digiumii Adi Komii krimiir Wanin siir niki haimriyugigim simiir kwoinim wi siyar kiyaii. ³ Biya krīma ti iikamim simiir hiriinan nwokim mi krīma diminim krīma naingwowyim simiir napkim. Mi krīma dimin biyie biyieyim krimiir kwoin ima naingwowyim simiir bidi tirim mi Adi Komii siir iowa krimiir asi nwoka iki iikamim iki nu nhiranim simiir hiriinan yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim.

⁴ Mi Adi Komii siya ini krimiiramar naingwokwokripkaiyin mi siir naingwobumbuwa krimiir bidiyar mirninkinkikaiya iya krīma dimin biyie sair aowa nwowa. ⁵ Mi krimiirin kwoin win siya hauu haiginugim mi siya krimiiram ha naingwokwonanaekin mi krīma tiriiginim yipiki siirsi yapiyapa mi oki wīndi yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim, tiriiginim yipiki paeya nami siyuin si tioidwomaiyanim krimiirin siir naingwobumbu aeyar nanmaiwarkainakim. ⁶ Krimiirin Adi Komii siya bidi hidninsin idwokiyim Krais saikar mi krimiirin siyar ninkiamasu haiginugim iripa saika nwowam. Mi dimin biyie airin krīma bidi ikwokopougiga mi krīma ini iripa saika ninomor kou hir nidwonan ywowim. ⁷ Adi Komii siya ti hiriinan minam tirkin ti iiyim mhoiyya nimbiniyanim iikam imiir nisiimauuwim siya naingwokwonanaeiya krimiiram Jisis Krais siir inigni mi ta siya mi aingwobumbunanaeiya krimiirsi ya ti dimin taeminim Jisis Krais siya tirkiyim simiirsika. ⁸ Kima Krais siir yai imiiram naingwo tibmii kingim mi Adi Komii siya kimiiram asi naingwokwonanaekin mi kimiir asi mi anmaiwarkainakin kima, kima kimar bi whinkinsiinakim. Mi kima Adi Komii siiram bi miriigim mi siya kimiirin ta hiriinan saiirsi bi nanmaiwarkainakin. Nningaka. Adi Komii siya hinda siir kwoinaigar prinaingwo hauugikin kimiirin. Ya tariigina ya Adi Komii siir naingwobumbu aeya krimiirsi mi krimiirin saeyar nanmaiwarkainakim. ⁹ Kima dimin whirin miyiknan bi tirkin mi Adi Komii siya kimiirin ha bi nanmaiwarkainakin mi inkam nwirki wi ha boin tani, siya inig komiigakin mi siya wi siir inig iirar hainana rani. Adi Komii sasairgin hiriinan tiriyin. ¹⁰ Iikam krimiirin Adi Komii siya bidi tirkiyin siirgisiir nwowim yipiki Krais Jisis siir yai imiiram naingwo tibmii kiniiyim mi krīma iripa Jisis Krais saika nwoki amasukikinim. Mi ta hiriinan saiirsika krīma wi mi kibi nwoki miriyyim. Biya Adi Komii siya krimiirin dimin miyik miyik imiiram nimbingin krīma tiramin mi siya krimiirin hiriinanam tirkikin simiir napim mi siya krimiiramin minam naingwowi krīma ti dimin taemin kibi kibiyim simiirarar tir. Iriig.

Krais siya piugan kwiso sowiirin iripa bidi yinkiamasuhaiginuun isid whirua nwowam

¹¹ Kima ti swoki aingwowarkaigi biya iya Juda sima kimiir miois imiir kitiyopnir hai karamae nwowa hinina nisiimauuwam wim kima Adi Komii siir iikamkim mi nim krīma Juda iikamim kimiirin hinina niewaiyu boinkim, wim kima Juda iikam tani. Mi nim krīma kamim yipiki krimiir mioisim kitiyopnir haiyim, kimiirin hinina dapi, wim kima simiir miois kitiyopnir haiyan inkam tani. ¹² Biya wim kima Krais siir bi ninokninkinkim mi wim kima Isrel simiir iikamim simiir piugana sair iikam tani. Wim kima, kima iikamkim kima Adi Komii saika bi namasugim. Biya Adi Komii siya siir nimbina iikam nhirim simiir nimbingikin mi sima mi siya ini iripar yongwomamair aeyim yim kima rani, ti iikamim. Wim kima wi ti nu iir nwo rani, ti dimin taemin kibi kibiyim nitim simiiram nwokwokinim. Nningaka. Adi Komii siya wi kimaka nwo rani. ¹³ Mi tariinanin, wim kima ti iikamim yipiki ti diminim biya kara boinmimauuwim simiir ninokninkin karamae nwowim, yipiki iikamim aru nwoiyim sim hanin nwowim mi tariinanin kimiirin Krais siya naonama mi siir nhieya ha naokiinainiya mi iikam kimiirin saeya nanmaiwarkainakim mi tariinanin kima Adi

Komii siir yai imiir asi wakaeyokna api. ¹⁴ Iikam krımıirın Kraıs siyar tırhaiginiugın irıpa nongwomamaır aekiyamam. Biıya Juda simiir piugana saıir iikamım iki Juda iikam tani simiir piuganıım iki hinda tında nwowım simiir sau omom nwokım mi tariinanın ta Kraıs siir piı aeya naonama mi iki iikamım iki omom omomım hinda tındanıım simiirın siyar tırkikım irıpa isid whırua nwowım. Mi ti siyiuın biıya irıpa isid whırua nwo karam nwowiyın paeni hanın niki amai ikouwın yio siya bıdi huıkmaigiyın. Mi siya ti hiriinan minam huıkmaigikın, siya minam naıngwokın krımıir tırkiyım krıma piugan kwırkıkıruwa nwowıskiyım. ¹⁵ Mi ta Jisıs Kraıs siya naonama mi ti Moses siir siyiu komii siir siyiuım siya tırkiyım yım bıdi digıguskıyım mi ti Judami siyiu komii nhırım yım irıpi hiriinan. Mi siya ti hiriinan minam tırkın, ti piugan kwıso sowiirın irıpa nınkıamasu haiginiuwım irıpa nongwomamaır aeyam. ¹⁶ Kraıs siya paeyın hiıniya nıronınkının siir naowın siya ta hiriinan saıirsi naokın ti dimının isid whısair krıma nwowiyın siir haigınıkouwın siir tırkiyım mi sima bıdi yaonamım mi krımıirın siya kiyai irıpa nongwomamaır aeyam mi Adi Komii siir wakaeyokna apam. ¹⁷ Kraıs siya ti nu iir nıtın siya siir yai kibi kibiyım simiir nanaaknıkkı haiginiugım mi siya hınına boınkın, iikamım sima mi Adi Komii siya sima wi irıpa nwokı ongwomamaır aeyım. Mi ti yayıım yım ti iikamım Juda iikam tani yipiki aru nokwokaowiyım yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyım ini simiir hiriinan ywowım. Mi yım ti yayıım Juda iikam kıma mi Juda iikam tani ikım yım kımıiramar nıtswokım yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apım iikamım Adi Komii siir kingiın nokwowım simiir hiriinan. ¹⁸ Mi nım krıma ti piugan kwıso. Dimusi rani, Kraıs siırsikın. Mi Adi Komii siir naeyıuın siya siyairgın iikam krımıir kiyaiyın Adi Komii siiram krımıir wanın mi tariinanın krıma wi Adi Komii siiram asi nami.

¹⁹ Mi ta hiriinan saıirsika, wım kıma iikamım yipiki sima yapa om karamaeyım ini simiir hiriinan ywowım. Wım kıma ini iikam nhırım yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyım mi siir piuganı ikım, ini simiir hiriinan ywowım wım kıma Adi Komii siir yınısısımkim. ²⁰ Wım kıma ini omaka Adi Komii siya mıriıya ini saıir hiriinan ywowım. Nım krıma aposel kamım mi profet kam ikım yipiki dimın taeminım Adi Komii siya boınım sim boınımımauwıyım, nım krıma ini kougou yaewaonan ywowım yipiki omaka aiir ninan hougwowıniyım. Jisıs Kraıs siyarın yio ini kougouwın bopwokıbopwo nokwokaiıyın omaka akou iir hougwowıniyın ini siir hiriinan ywowın. ²¹ Siya siyairgın siyınpae minım omaka aiirım simiir nonkworınuwıyım yarıpa sima sıbgu owam. Mi ta omaka siya tırki wi omaka komıigıkomııyar nwokii mi saeya wi omaka bımbıuwi nwo rani, Inkam Komii Kraıs siya whwonkaiyam. ²² Mi wım kıma iikamım Kraıs siirım, iki nupai nupaiyım simiirım kımıirın Adi Komii siya nınkıamasu haiginiuwım Juda iikam krımaka mi kıma whiekakarın ini omakanan ywowım Adi Komii siya nwowam Adi Komii siir naeyıuın siir. İriig.

3

Dimın taeminım Pol siya tırım, siya Judami piugana saıir bı tırkın

¹ Kara Polkın, yipikın maeyauwa mıı biyie mıriıya saıir saıira huıgrımkrıpkıikıkainanaeyın. Dimusi rani, kara Kraıs siir yai kibi kibi imiir boınımımauugın iikam kımıirın, kara Judami piugana saıir bı boınımımauugın, kara nhwo Adi Komii krımıir Wanın siiramın iikam kımıiram kwıboınkikın. ² Kara hınına naıngwowi kıma bıdiyar wakaeyım ta Adi Komii siir naıngwobumbuwa kariir hauugiya mi kariirın siya nımbingikın siir mıı aiir mıriıyam iikam kımıir whınkınsiıs haiginiuwam. ³ Mi ti dimın taeminım biıya niki haigıprakaiyım yım Adi Komii siya bıdi yanaaknıkkı haiginiuwım mi siya kariir bıdi yısiımauwın mi kara simiir asi nınoknınkini. Biıya ti dimının kara kımıiramın siırar niki wın boınkikın. ⁴ Mi kıma simiir mwani mi kıma wi hani nınoknınkini kara Kraıs siir dimın taemin imiirın ina sıbgu

inomokninkinim yipiki biya Adi Komii siya niki haigiprakaiyim. ⁵ Mi biya iikamim simiir bi ninokninkinkim mi tariinanin simiirin Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginuwim mi siya simiirin krimiir bidi yisiimauuwun kamim yipiki siya nimbingiyim siir aposel inkam mi siir profet inkam nwowam mi siya ti dimin taeminim krimiir nisiimauugin siir naeyuni. ⁶ Mi yayim yipiki siya nanaakninkii giyim yim ti sima, mi iikamim yipiki Judami piugana saiir kamaeyim simiirin Adi Komii siya bidi tirkiyim Judami piugana saika mi simiirin wi piugan kwiruwar nwo haiginuwi siir yai kibiya saiir kirieni mi wi piu kwiruwar nwoki owiskiyim mi ti dimin taeminim siya nimbingiyim siya wi krimiir hauuwi siir iikamim Krai saika namasukikiniyim. Dimusi rani, ti dimin taeminim Krai siya tirkiyim krimiir simiirsika.

⁷ Siya kariiram naingwokwonanaekin mi kariirin siyar whinkinsiis haiginugin siir naingwobumbuwa Adi Komii siya nimbingiya siir Yai Win Kibi aiir boinimauuwam siir kirie komiia saiir kirieni mi kara dimin taeminim siya boinim kara tiram simiirar mi tirkin. ⁸ Adi Komii siya kariiram naingwokwonanaekin mi siir naingwobumbuwa kimidiniya kariir haigiyumauu kariirin siya nimbingikin. Karaigin inkamin iki iikam whiekakim Adi Komii siir wakaeyokna apiyim simiir mhoigimhoi nwowin. Kariirin siyar nimbingikin Krai siir yai kibi aiir boinimauuwam iikam kimiir iki Judami piugana sae iikamim sim tani ti yaimin diminim Krai siya tirim krimiir. Mi ti yai kibi kibiyim Jisis Krai siir boinim yim dimin kibi kibiyim simakisima nwowim yim simiir yaimwokiyaimwo ima mi simiirin iikamki mwainim wi dig nwo rani. Nningaka. ⁹ Siya kariirin minam nimbingin iikamim simiir whinkinsiis haiginuwim mi sima wi ti digworaekwowim idowiiya nwo karam nwowim wi simiir nwoki inokninkinim. Biya, iya Adi Komii siya ti dimin taemin imiir nonkwokwobwakainan siya ti siir kwoinin siya hidaigiyin biyar nimpriowin mi ini tariinanar yadigniyin. ¹⁰ Mi ta hiriinan saiirsika, ti iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii siir piugana saiirim siya simiir asi nisiimauugin. Mi yim sima paekwosim ikim mi yipiki ninomor kouan kirieyim sim kigirkakiyim simiir siir ninokninkinpai ninokninkinpaiyim. ¹¹ Mi ti dimin taeminim Adi Komii siya tirim siya siir kwoin iir swoki aingwo tirkin yipiki biya siya nimbingiya krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Krai siir kirieni. ¹² Nim krma Krai Jisis siir yai imiir wakaeyokna api mi krma Adi Komii siirsi kipi nidid. Yio krma ina ninokninkinim ta saiirin mi krma Adi Komii siiram dam mi dimin taeminam siiram srii mi siya wi digumii krimiir haimriiyu rani. ¹³ Kara kimiirin pi hinina boini, kima kipi nidid ti dimin biyeyim kariir nonkwobumbuninkin haiginuwim simiirsiyin. Dimusi rani, kara iikam kimiir whinkinsiis haiginugin. Wim, kima maigimaiga dwoninae. Dimusi rani, wim kima inig komiigak bidi ywowim ti dimin taeminim kariir kiyopsimsibgi haiginuwim simiirsi mi ti digworaekwowim iikam kimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi. Iriig.

Pol siya hinina naingwowi iikamim Efesas hiranim ina ninokninkinim Krai siya naingwokwowi aiirin simiiram.

¹⁴ Kara ha naingwowi ti dimin kirie kirieyim Adi Komii siya tirkiyim mi ta hiriinan saiirsika kara ogmwo siiram ha waisii hiunanainamin mi kara Adi Komii siiram in nwo ina kwisboinin. ¹⁵ Adi Komii siya siir paekwosimim ninomor kou hiranim simiirin iikamim nuanim krimiir hauugikim siir inigni. ¹⁶ Kara Adi Komii siiram in hinina kwisboinkii, siya siir digworaekwo imakan siir kirie komii aiirar nwowi mi siya siir naeyuin wi kimiir kwoinaw waraur nikropkii mi kima wi kwoin kirie nwoki owim, ¹⁷ mi kima wi Krai siir yai imiir nwoki sibgu wakaeyoknam mi siya wi ini hanin saiirsi kwirii idwokaii kimiir kwoinawin. Kara hinina kwisboinkii, kimiirin wi naingwobumbu Adi Komii siya hauuwi mi ta hiriinan saiirsika siir kirieya kimiirin wi saeya whinkinsiis haiginuwi irni nwirniyam naingwokwowim mi ti simaigim digworaekwowim krma tiranim simiir bwamkibwamim, paeni hanin pae siir mi imiir kinsiis haiginuwiyin siir hiriinan mi omakanan, omakani kougou yaewaowim nu hir nokwowiniyim simiir

hiriinan. ¹⁸ Mi ti dimin taemin hiriinanim yim wi kimiir whinkinsiis haiginuwi mi iki Adi Komii siir iikamim hinda tindanim kima wi haini ninokninkinki Krai siya naingwokwo aiirin kimiiram ya komiigikomii ieyairga, ya ini ninomor kou saiir haibura mi aeya ini prieikipriei ywowa mi aeya ina mi inirnakainainama mi siya krimiiram in pranae pranae bi naingwokwokin. ¹⁹ Ihi, kara minam naingwowi kima Jisis Krai siya naingwokwonanaeiya kimiiram saiirgisaiir dinokninkin ta siya naingwokwowiya krimiiram ya whoimoni rani. Mi krma siya naingwokwonanaeiya krimiiram saiirgisaiir bi ninokninkinkim. Kara ha naingwowi, ti dimin taemin komii komiiyim ti Adi Komii siir kwoinawu nwokaiyim wi iikam kimiiram niti mi kimiir kwoinim wi sima mirninkinkikaii.

²⁰ Mi ta hiriinan saiirsika ta Adi Komii siir kirieya ta krimiir tir nwokaiya wi idwo saeyar swoki inkin hauugii ti diminin krma srigiyin siiram siya tiram mi diminin krma naingwowyin, ta siir kirie komiia siya haigiya krimiir kwoinawu. ²¹ Kara hinina naingwowi, nim krma siir pugana saiir iikamim mi tiriginim krimiir yinneyim krimar witswo siir inig iir hainan. Dimusi rani, ti Jisis Krai siya tirim simiirsika. Kara ha naingwowi, krma siir inig iirin hiriayar hainanyokiyokikaeyam ya ta yaiya yai kaimwo aeyairga. Iriig.

4

Mi nim krma iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim nim krma Krai siir piunan ywowim

¹ Kara Polkin, yipikin maeyaua mai biyie miriia saiir hir hugripkikikaiyim. Dimusi rani, an kara Biyan Inkam Komii siir mai aiir miriigin. Kara iikam kimiirin ig yai asi boinkii wim kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir sibgu apikim yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyim kima wakaeyokna apam. ² Inkamin inigakin si hanin kipi nwo. Nhirmi yaimin diminin simiir wakaeyokna ap mi kimiirgikimiirar kwoinin yio dikwowaisii ti dimin taeminim nhirkim sim tirim kimiir simiirsi mi ti dimin taeminim kimiir nomiiyauim naingwo tibmiiyim sima kimiirar tirbuga windi kima simiirin io kipi niki anka osisau, kima ti sima tirin siiram in hindara daingwokwonanae iski. ³ Adi Komii siir naeyuin iikam kimiirin kwoin whirua siya nwowaiginugim mi kima iripa nongwomamair aeyamin kirie hiriayar dwokripkai. Mi krma iripa damasukikin ti uridin yipiki dimin taemin kogiyin iripa sima nwowam siir hiriinan dwo. Mi krimiirin nwirua nwowamin hiriinan mi tirkin. ⁴ Mi iikam whiekakim yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmii kiniiyim, yim sima ini piu kwirkikwiruwar ywowiskiyim. Adi Komii siir naeyuin yio nwirkinwiruwar mi owiskiyin mi siya ini ini hanin krimiirar kwirii idwokaiyim. Mi ti hiriinan siyuin, Adi Komii siya krimiirin hiriinansi nimbingin mi krimiirin iripa asi ninkiamasu haiginugim nwirkinwiruwar nwowam mi ti dimin taeminim Adi Komii siya nimbingiyim sima niti wi krimar nwoki inomokninkin digswowim mi nim krma wi maigimaigar nwowini ti digworaekwo kibi kibiyim simiiram nwokwokinim. ⁵ Mi ti Biyan Inkam Komii nwiruwan yio Jisis Krai siyairgin. Iikam krma siiram naingwo tibmii kinim krma baptais kwiruwa saiirarar baptaiskim, krma yaeya yaeya bi baptaiskim hinina nisiimauuwam nim krma Adi Komii siir pugana saiir iikamkim. ⁶ Adi Komii sasairgin nwowin mi siya iikam krimiir Adi Komiiyin mi iikamim naingwo tibmiiyim ini siyar kigirkakim mi siya ha napnropkainaniyim krimiiram mi hiriayar ini oniyam. Mi siya ini krimiirgikrimiirar mirii nonkworinukripkainiyin.

⁷ Krai siya krimiirin hinda whisariiyar priihauugikin kirieya yipiki Adi Komii siir pugana saiir iikam imiir sibgu whinkinsiis haiginuwam. Mi siir kirie komii komiiyim nhirim wi krimiir yapa yapa nwonira hauuwi mi ta hiriinan saiirsika krma wi ti mipai mipaiyim simiir nwoki tirim. ⁸ Mi Adi Komii siir yaiyim yipiki biyan kamim sima winkyim yokwoni yim ti dimin taeminim sim boinkikim. Sima hinina boinkikim,

mi iya Kraisi swoki ama Adikomii siir oma hiriir mi iikamim yipiki biya Setan siir in nonkwowim simiirin siya bidi swoki anmaiwarkainam, inkamin maeyaua mi biye mriiya sae hugripkikikaiiyn siir hiriinan mi simiirin siya wi hauuwi siir dimin miyik miyikim simiir.

⁹ Mi ti yayim yim hiniin dimusi boinkim siya koua bidi yamin? Sima hiniin dimusi bi boinkim, iya siya biigibii siir om hir haiburgigin mi ha nuunaiiniyyn mi nu tir nauni oniyyn iikam krimaka ¹⁰ mi inkamin yipikin nua tiriir niki nuunaiiniyyn siya bidi swoki amin koua hiriir, siya waua sair nidwokainainamkin Adikomii siir oma hiriirin mi ta hiriinan sairsika siir naeyuun iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir asi ninyokigikim. ¹¹ Sasairgin kirie iikam krimiir hauuwiyn mi simiir nhirim simiirin siya nimbngikim aposel inkam nwowam, yipiki dimin taeminim Kraisi siya tirim simiir boinmimauuwamim. Mi iikamim siya nimbngiyim yim profet kam ima yipiki Adikomii siir yai imiir nanaakninkiiyim. Mi kam nhirim siya simiirin yai napboinmimauuwan inkam yokmwyn owaiginu mi ti iikamim, Adikomii siir yai aair boinmimauuwam iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyim sima naingwo tilmii kinim. Mi iikam nhirim siya simiirin miya iikam nowomwarkaiyuwiya sair yokmwyn owaiginu, yipiki iikam imiir kigraowiyim mi simiir whinkinsiis haiginuwam sima Adikomii siir yai imiir wakaeyokna apim. ¹² Kraisi siya iikam krimiirin ti dimin taemin hiniinim sim hauugikim mi ta hiriinan sairsika, ti dimin taemin hiriinanim krimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi siir mi aair mriiyam mi ta hiriinan sairsika nim krma yipiki Adikomii siir piugana mi yipiki Kraisi siir piua nim krma siir mi aair mriiyim wi digar nwowi iki iikam nhirim naingwo tilmiiyim simiir whinkinsiis haiginuwim simiir naingwo tilmiiya kirie saeya nwowim. ¹³ Mi dimin taeminim yim wi hiriir nwoyokiyokiyami mi wi kwoin whirua krimar nwobudgii ti Adikomii siir digworaekwowim yipiki krma wakaeyokna apiyim mi dimin taeminim kwoin whirua krma nwowiyim Kraisi siir simiir mi ta hiriinan sairsika krma wi asi kinantiokii mwriinami. Mi krma wi inkam bimbuiwi nwo rani, krma wi Kraisi siir hiriinanar swoki owi. ¹⁴ Mi krma tariinanin ti hiriinan nwowi mi krma wi yinisimim yipiki rirmiiya nwo karam nwowim wi simiir hiriinan nwo rani mi ta hiriinan sairsika krma wi iki yai niksisaeyim sim wakaeyokna ap rani. Iikamim ti hiriinan yai imiir wakaeyokna apiyim yim ini iya op idwo nakiiririya mi hinda tinda ha priyakii priyakiyamiya ini sair hiriinan ywowa. Mi ti iikam hiriinanim yim inkamim yai bibiyeyim simiir wakaeyokna apiyim yipiki iikami kwoin kiyaiyim mi ti yayim sima boiniyim yim niksisaeyim yaigim. ¹⁵ Mi krma ti hiriinan kipi nwo. Nangaka. Mi krma Adikomii siir yaimwokiayaimwowim simiir boinam daingwo mi krma irni nwirniyam dinan aingwokwo krma tiriya sair hiriinan yipiki wi krimiir whinkinsiis haiginuyokiyokiyami mi wi krimar nwobudgiyim Kraisi siir hiriinan. ¹⁶ Kraisi siya ini krimiir kou ywowin mi iikamim yipiki siir piunan nwowim krimiirin siyar kigraowi mi krma yapa yapan wi siya nimbiniim krma tiram wi simiirar tiri. Nim krma ini iga in mi mai piu minan ywowim mi krma irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis haiginu mi krma wi piu kwiruwa nwoki owim. Mi krma dimin taeminim ti siyu hiriinanin siir tiri, irni nwirniyam ninan aingwokwonaei mi mhoiia Adikomii siir piugana wi kiriyar namwoiwi. Friig.

Iikamim yipiki Adikomii siir wakaeyokna apiyim sima wi dimin taeminim biyanim wi digumii simiir haimriiyugigi.

¹⁷ Tariinanin kara kmiirin pi igao yai boinkii. Dimusi rani, kariirin Jisis Kraisi siya nokmwyn okwohaiginugun biyan inkam nwowam. Mi tariinanin kima dimin taeminim iikamim Adikomii siir piugana sair karamaeyim sima tiriyim simiir kipi kigna ap yim sima diminim biyekibiyie nwowiyim simiiraramar naingwowi. ¹⁸ Simiir kwoinim ini inkamin niibwomambwo napwiyn sikwo paeaka bigna ap karamaeyim nwowiyyn ini siir hiriinan ywowin. Yim sima dimin biye biyeyim Adikomii siya naingwo karamaeyim

nwowiyim simiiraramar naingwowikim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siir dimin taemin imiir bi ninokninkinkim mi simiir kwoinim sima simiiram bi naingwokim. ¹⁹ Mi ta hiriinan saiirsika sima piugi paninsi yopaisi. Simiir kwoin komiyyin ti dimin biyie biyeyim hii min prininae prininaeyim simiiraramar naingwowi, simiir wakaeyokna apim mi simiir kwoinim hapi i aeya niwaoki simiir sibgu wakaeyokna apim.

²⁰ Mi iikam kima krimiir bi wakaekim mi krima bi boinmauugim kimiirin Kraiis siir yai imiirin ti hiniin siyiuin si wakaeyokna apim. Niingaka. ²¹ Kara ha ninokninkini wim kima Kraiis siir yai imiirin bidiyar wakaeyim iikamim ha nitim siir yai kibiki kibi imiirin sima ini anaakninkii haiginuuni mi simiirin sima ini boinmimauuni kimiirin. ²² Wim kima ti hiniin dimin taeminim sim boinkim. Biya wim kima kimiir kwoin biyie iirar napkin. Mi ti kwoin biyie hiriinanin ti kimiir boinin inokinokin kimiirin siyar tiri siyiu biyieni nwowamin. Mi kimiirin wi siyar nonkwobumbuninkin haiginuwi. Mi sima kimiirin wi hiniina boini, ti dimin taemin hiniinim sim tirim mi kimiir digiuwin wi simiir nwoki haimriiyugigim mi kima simiirsiiyin wi aru nwoki owim. ²³ Mi kima ti dimin hiriinanim simiir tiri mi kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siir naeyuin siir karieni. ²⁴ Kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siya nwowaiginuim yaeya kwoin win. Mi kimiir kwoinim wi siya tirki dimin miyikim simiir napim mi simiir tirim Adi Komii siiram mi iki nhirim simiiram warar.

²⁵ Mi ta hiriinan saiirsika, iikam kima, irira nwoniran kima ti dimin biyie biyeyim priiyiksasaeyim simiirsi dapyok mi ti yai bibiyie hiriinanim yim ti itnoudninkigi. Mi kima irira nwoniran irni nwirniyin yai miyik miyik imiirarar boin. Dimusi rani, krima irira nwoniran Kraiis siir piu haimii haimiigim. ²⁶ Mi iya kima dimin biyie biyeyim io simaka nwowiyim, kima kimasiiyar mintiraona mi kimiir kwoinim sibgu dwowipisu. Mi ta hiriinan saiirsika kima wi kimiir kwoin imiir kiwaki rani, io nwowamin mi kimiir tiramin dimin biyie tiram. Mi io nwoni siyiuin yio ha ti sibgu tirsisauu ti dimin hiniinin. Mi ta iowa biekii nikiiyamam kipi. Mi biigibiiyin wari kimiir kwoinin io nwowiyin siir ti digi. ²⁷ Mi mhoiia kima wi Setan siiram kiwaki rani, simiir kwoin imiir kiyaiyim mi siyiu biyie kima tirim. ²⁸ Mi tiriiginim biya biyanim mi ti tariinan nwo ikim yipiki hii tauaeyim, sima wi ti dimin imiir kipi swoki tirmimin tiriiginim yim wi ti digi. Mi tariinanin sima wi ta mii aiirarar donkworinu mrii iski mi ta hiriinan saiirsika siya ti iikam paeprikabim simiirin wi hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginuwi. ²⁹ Mi kima dimin biyie biyeyim kimiir mhai kwoinawu nwokaiyim simiiram kipi kiwaki kimiir yaigi kaokwo boinim. Kima yai kibi kibiyim yipiki wi iikam nhirmi whinkinsiis haiginuwanim yipiki kimiir yai imiir wakaeyim wadie sima sibgu idwokaeyamim simiirarar boin. ³⁰ Mi ti dimin taemin hiriinanim kima Adi Komii siir naeyiu iir kipi tir maigimaiga nwo karam siya nwowim. Dimusi rani, siya siyargin yipiki kimiir nimbingiyin. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya mhoiia wi hiriinan saiirsi nanmaiwarkainaei mi kima hirin wi saikar nwoyokiyokikaeyami inokinokin. ³¹ Dimin biyie biyeyim io igwir igwir nwowiyim mi whwonkam nokiya karamae nwowiyim, mi mhai hinsima nwo karam nwowiyim dimin taeminim simiirin digiumii ti haimriiyugig. Mi kima yai kipi kauwoksanan mi yai krapiinani kipi mi kig iikam nhirnakan mi ti yai bibiyeyim kimiir haipridkikaiyim kimiirin wi siyiu biyie sima swoki tiri dimusi rani, simiirsika. ³² Mi haningii nuwi nhirim simiir yapa yapan sibgu tirhaiginu mi irni nwirniisi dinaingwoyimyok mi dimin biyeyim iikam nhirkim tirim kimiir irni nwirni simiir haiyoprimdiyumiigi mi simiirin hiniina boinki, sima dimin komii rani. Simiirin Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim krimiir dimin biyie biyeyim simiir krima tirim simiir sair hiriinan tirkiyim mi ha boinkiyim hiniin yim dimin komii rani. Dimusi rani, nim krima Jisis Kraiis siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii krimiir Wanin siya krimiir dimin biyie biyeyim asi haiyoprimdiyumiigikim. Iriig.

5

Iikam křima dimin kibi kibi imiirarar wakaeyokna ap

¹ Dimusi rani, wim kima Adi Komii křimii Wanin siir yinisisimkim yipiki siya naingwokwonanaeyim mi kima siya tiriya saiir hiriinanar timi tir. ² Irni nwirniyam dinan aingwokwo biya Krai siya naingwokwonanaeya křimii ram saiir hiriinan. Siya bidi iki aonamin mi ti dimin hiriinanin siya tirkiyin yio ini dimin taeminim piui miyik whakiyin kamim sima ninkin imiiaeyim Adi Komii ini simiir hiriinan ywowim.

³ Wim kima Adi Komii siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika wim kima dimin taeminim hii priinanae priinanaeyim simiir panansi nidwo boinasi. Mi kima diminim piu iikamkim nopaiiyim mi dimin taeminim yipiki kimiir kwoin imiir tiriyim kima kigmaram simiir kipi tir. ⁴ Mi kima dimin biyie biyeyim piu iikamkim nopaiiyim simiir kipi boin mi diminin yipiki iikamim naingwo tibmiyim sim nomboboin karam nwowiyim dimin taeminim bwam kamaeyim mi yai bibiyeyim nididgak nwowi ikim. Mi haningi niuwi kima yayim diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir inig iirarar hainan iski. ⁵ Wim kima ti dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinim iikamim yipiki hii priinanae priinanaeyim mi yipiki dimin biyie biyeyim sim tiriyim mi iikamim yipiki dimin taeminam kigmariyim, ti komkid min hininim sima huniyim uruwai siyaowai. Kima ti iikam hiriinanim simiirin ina ninokninkinim yim wi hiriir nam tani mi sima wi Adi Komii saika nwo rani mi wi Jisis Krai saika mi o rani.

⁶ Kima iikamim kimiir priiyiksasaeyim simiiram kipi kiwaki iki simiir yayim naekak nwo karam nwowiyim simiirin kimiir boinmimauuwim mi ti yayim ti kara boinkiyim yim miyik rani, yim pi niksisaekim. Mi ti hiriinan iikamim yipiki hiriinan dimin biyie imiir tiriyim yim wi Adi Komii siya nonkwoninwomwirninkin haiginiuwi ti dimin taeminim kara boinmimauuwim kimiir. ⁷ Mi kima ti iikam hiriinanim yipiki ti hiriinan dimin biyie imiir tiriyim simaka kipi namasu. ⁸ Biya wim kima kamim niibwomambwo napiyim sim hanin nwokim mi tariinanin wim kima iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siirim wim kima ini iikamim nabie sibgu kigomok apiyim ini simiir hiriinan ywowim mi ta hiriinan saiirsika kima dimin kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. ⁹ Mi ti dimin kibi kibiyim ti iikam ima napiyim yim ini bienan ywowim, yim sima min niisiimauugim dimin taeminim kibi nwowim simiir yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim mi piki hinin dimin ikim yai mwo boiniyim. ¹⁰ Kima dimin taeminim kima naingwowim simiiraramar daingwo mi simiirarar kinanankiu kima napamin mi Biyan Inkam Komiiyin wi maigimaiga nwoki owim. ¹¹ Kima dimin biyie biyeyim yipiki niibwomambwonan nwowim iikamim sima tiriyim simiir kipi nap. Mi kima dimin taeminim sima tirim danaakninkii haiginiu mi simiirin ha boin, wari sima tirim yim miyik rani. ¹² Mi dimin taeminim iikam ima nimprio tirim, kara simiirin nididgak nwowi kimiir boinmimauuwim. ¹³ Mi kima ti dimin taeminim ti iikam ima tirim simiir nanaakninkii haiginiuwi mi sima wi haningin ninokninkinkii ti dimin taemin hininim yim miyik rani, yim ini biyie ywowim. Yim ini bieki si whwoyakiyim mi iikamim dimin taemin imiirin sibgu kigomokiiyim ini simiir hiriinan ywowin. Iya kima dimin biyie imiir boininkiiyim yim wa naonami mi ti digworaekwo hiriinanim yim ini paeya inkamki si haingimugiiya omaka ini saiir hiriinan ywowim mi ta niya pa nakii mapi nabie sasar nwokii. ¹⁴ Dimusi rani, ti dimin taemin hininim simiirsika, Adi Komii siir yayi Yokwo Komii saiir nwowa ya hinina boinka, yipiki kira naonan nwowin mi yipiki waraur kiwokinin, kima dinsiingi. Mi ta hiriinan saiirsika Krai siya wi kimiir kwoinasi kwirii idwokaii mi siya wi biyeyin kiriir whwoyaiyin wi siir hiriinan nwowi.

¹⁵ Mi ta hiriinan saiirsika kima wi asi mintiraowi ti dimin taeminim kima tirim simiirsiiyin. Kima dimin taeminim iki iikamim yipiki ninokninkin kamaeyim sima tiriyim simiir hiriinan kipi tir. Mi hiriinanki niuwi kima iki iikamim yipiki dimin taemin

whiekakim sim ninomokninkiniyim simiir hiriinan tir. ¹⁶ Yim ti iiyim yim ii paii rani mi iikamim siyu bibiyie tiriyim kima mintarao mi kima Adi Komii siir mi kibi kibi imiirarar tir siir yai kibi kibi imiir nanaakninkii haiginuwam. ¹⁷ Mi ta hiriinan saiirsika, kima habwhaowaenan kipi nwo. Kima dimin taeminim Biyan Inkam Komii siya naingwowyim kima napam kima simiirarar wakaeyokna ap.

¹⁸ Op bibiyie kipi kwiyae mi kima op bibiyie kwiyaei wim wi pi kwiyae whaowaei mi wi dimin biyie tiri. Mi haningi nuwi, kima Adi Komii siir naeyuin siiram kiwaki ini hanin siya kwirii idwokaiyim kimiir kwoinim mi dimin taeminim kima tirim yim wi siyar nwoki kigrakakim. ¹⁹ Kima mi kimiir nomiiyau ima kima Adi Komii siir yai imiirin diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir mwai imiir wao. Kima mwai waowiyim mi Biyan Inkam Komii siir inig iir hainaniyim kimiir haowidim mi diyamir ikim mi iki dimin taemin nhir ikim, kimiir kwoin komiiyin simiirgisimiiramar daingwoki. ²⁰ Inokinokin Adi Komii siir inigin Jisis Kraiis siir inigni hainanprapraski ti digworaekwo imiirsiiyin. Iriig.

Pol siya ta yaiya iikamim yipiki nonkwonam simiir boinka

²¹ Kima ti nomiiyauim simiir yai imiir wakae mi yim sima kimiir imiir timi wakae. Dimusi rani, wim kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apkim mi wim kima siir inig iir hainankim.

²² Wig wim kima yipiki kamkakim, wim kima kimiir kamim simiir yai imiir wakae kira wakaeiya Biyan Inkam Komii siir yai imiir saiir hiriinan. ²³ Kima ti hinina tir. Dimusi rani, kimiir kamim kimiir kouwin ini simar ywowim mi ti hiriinan siyu kaimwowin Kraiis siya iikamim yipiki siir wakaeyokna apiyim simiirin hiriinanar mi tirikin. Siya kimiir nanmaiwarkainam naokin mi siya ini mwonan ywowin mi wim kima siir pua saiir piu haimeii haimeigim. ²⁴ Ini ti iikamim yipiki Adi Komii siir pugana saiirim Kraiis siir wakaeyokna apiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi yim wigim yim simiir kamim simiir yai imiirar timi wakae yok mi dimin taeminim sima tiriyim simiirar timi wakae yokna diriraerar.

²⁵ Mi wim kima kamim yipiki wig nonkwonam, kima simiiram daingwokwonanae Kraiis siir hiriinan siya naingwokwonanaeiya Adi Komii siir pugana saiir iikam imiiram. Siya krimiirsi naokin krimiir whinkinsiisam mi krimiir swoki anmaiwarkainam. ²⁶ Mi ta hiriinan saiirsika siya iikam krimiirin dimin whirki kimbu karamae asi tirkikin. Dimusi rani, krma siir yai imiir wakaeyokna apkim mi krma op ha baptaiskim. ²⁷ Siya ti dimin taemin imiir tirkin mi ta hiriinan saiirsika siya krimiirin Adi Komii siir pugana saiir iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowiyim simiir hiriinan asi nwowi iikamim yipiki paowaigi piskomkopou karam nwowiyim simiir piuim ini simiir hiriinan ywowim. Krma ini wig kibinan ywowim yipiki wi Kraiis siya nonkwonaei. ²⁸ Mi ti siyu hiriinanin Kraiis siya naingwokwonanaeyin iikam krimiiram mi kam kima kimiir wig imiiramim kimiir piu aiiramar naingwokwonaeiyim saiir hiriinan daingwokwonanae. Mi tiriiginim yipiki simiir wig imiiram naingwokwonanaeyim, yim ini tiriiginim yipiki simamar naingwokwonaeiyim ini simiir hiriinan ywowim mi sima ini piu kwiruwar ywowiskiyim. ²⁹ Inkam nwir karamaeyairga siirgisiir piu aiirsi boriisopim mi saiir nonkwobumbuninkinim. Ningaka. Siya saiirin pa sibgu kigriraowi mpa mi imiiyaei. Mi ta hiriinan saiirsika siya wadie asi sibgu owi, Kraiis siya kigriraowiya Adi Komii siir pugana saiir iikam imiir saiir hiriinan. ³⁰ Siya krimiir asi kigriraowi. Dimusi rani, nim krma siir pugana saika bidi yamasukikinim mi ini nwiruwar ywowiskiyim. ³¹ Kraiis siya mi iikamim Adi Komii siir pugana saiir ikim, nim krma ini piu kwiruwar ywowiskiyim. Dimusi rani, ti Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii saiir nwokaiyim yim hinina boinkikim, inkamin yipiki wig nonkwonaei yo wi siir yopii ad owiir haiburgigi mi siya mi siir wig aeya sowa wi nwiruwar nwowiskii mi sowiir piua wi kwiruwar

nwowski. ³² Tiki yaiyim yim kaimwowaingim. Mi an kara hiriayar naingwowi yim sima Kraisi siya mi iikamim Adi Komii siir pugana sair ikim krimiir boinmimauugim. ³³ Mi ta hiriinan sairsika mi sima kaimwowar swoki boinki kamim yapa yapa simiir yapa yapa wig imiiramar daingwokwonanae siyamar naingwokwonanaeiy sair hiriinan mi wig wim kima kimiir kamim simiir inig imiir hainanprapraski. Iriig.

6

Pol siya yopii ad mi simiir yinisisim ikim simiir boinkin

¹ Yinisisim kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siya nimbingikim kimiir kigriraowam yio ti hiriinan siyuun yio wadiekin. ² Mi Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii sair hir nwokaiyim yim hinina boinkim, kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. ³ Sima ti hinina boinkikim, kima simiir napi mi kima nu tirin wi ii praiyar nwoki okwoyokiyokiikaeyamim. Yio tiriiginin Adi Komii siir bigibiiyan siyu komiiyin siya boinkiyin krimiir yio siya dimin kibiyin Adi Komii siya nimbingiyin krimiir tiram.

⁴ Mi yopii ad wim kima kimiir yin imiir kipi nikwao boin inokinokin mi yim wi maingimairga kimaka nwo karam pi nwowisi. Mi kima simiirin min dikwao boin mi min nisisiimauu dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim sima tiram simiir. Iriig.

Pol siya iikamim yipiki whisarii mi priimiriyim mi tiriiginim yipiki simiir kigriraowiyim simiir boinkin

⁵ Mi wim kima iikamim hinda whisarii mi priimiriyim, wim kima tiriiginim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir wakaeyokna ap mi kima simiirin sibgu sibgu mintirao Kraisi siir kima tiriya sair hiriinan. ⁶ Inkamin kiriir kigriraowiyin siir whwonkam ida ara kipi mirii mi siya kiriir kigi mi siya wi ha boini kira wadiekin. Nungaka. figwir igwirin kira kiriir miya sairar mirii iikamim yipiki Kraisi wakaeyokna apiyim sim hinin, dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kima tiram kima simiirin kwoinki daingwo diriraerar. ⁷ Dimin taeminim iikamim whisarii mi priimiriyim kima tiriyim umir min hai karamae kima nwowiyim kima simiiramim maingimairga dwo. Dimusi rani, kima simiirin inkam aram tir tani simiirin Adi Komii siiram kira tiriya sair hiriinan tir. ⁸ Kima ina ninoknankinim. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siya wi krimiir whiekakar niyopkiyuwi, iikamim whisarii mi priimirii ikim mi iikamim rirmiia nwowi ikim. Mi dimin kibi kibiyim siya tiram naingwowim siya wi krimiirar tirswowi.

⁹ Mi wim kima kamim yipiki iikamim kimiir miriiyim simiir kigriraowiyim, kima ti iikam imiirin siyu miyik sibgu tir. Mi simiirin yai bibiyie kipi boin mi kipi mi ikwao boin sima nididamin mi simiir tirim kimiir yai imiir wakaeyam. Mi Biyan Inkam Komiiyin yipikin Adi Komii siir om hir nwowin, iikam whiekakim ini siyar kigirkakin. Dimusi rani, mhoiia iikam imiirin wi siya hidi mi siya wi hinina naingwo rani, inkamin yipiki inig komiigakim mi inig karamae ikim siya iikam whiekak krimiirin wi hirii hiriinankinar hidswowi. Iriig.

Iikamim naingwo tibmii kiniiyim yim ini kamim yai niniiyim ini simiir hiriinan ywowim

¹⁰ Kara kimiirin nikopkaigiyam yaimrsisimim sim boinkii. Kima dimin komiiyin Biyan Inkam Komii siya hauun kimiir siirin sibgu donkworinu. ¹¹ Kimiir kwoinim ti dimin komiiyin Adi Komii krimiir Wanin siya hauun kimiir siir higrinu, yim ini nhaonan ywowim, nhaowa kimiir piu aair haigiprakaiyam. Mi ta hiriinan sairsika kima wi iki dimin biyie biyeyim niksisaeyim simiirsi nwoki okworinuwim kimiir kwoinin Setan siya kiyaii. ¹² Krima inkamaka niniiyam tir tani krima yiu bibiyeyim ninomor kou nwowiyim mi Setan siya mi nomni yiu bibiyie ikim mi dimin biyie biyeyim ti nu iir kigriraowiyim simaka niniiyam tiri. ¹³ Mi ti hiriinan sairsika, kima Adi Komii siir dimin

taeminim simiir haii mi tiriiginim kimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi nhao sau mi irim hipigni hanin. Mi mhoiya ii biyeké niti mi kira mi Setan siya kowar ninii mi kira ninii mi yai saeya ha digii kira wi wadieyar sibgu okworinukripkaigii.

¹⁴ Kima dimin taeminim kimiir whinkinsiis haiginuwiyim simiir hai mi kimiir kwoinim yaimwokiyaimwo imiirarar haigi okai, inkamin yai niniyin si kikogiya piuwopa siir mhipwo iir saiir hiriinan. Mi kira mi miyik sibgu mirii mi kira Setan saika ha ninkinyaeyaowi kiriirin wi nhaoni hanin saeyar higrinuwi. ¹⁵ Kima Adi Komii siir yai kibi kibiyim simiir danaakninkii haiginu mi ikkam simiirin wi iripa saeya nwoki ingwomamair aeyaiginuwim. Mi ya tariigina ya wi suwa kima niya kimiir iga imiir nikwoiprarsi ini saiir hiriinan ywowa mi kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginuwi mi kima wi nhwo whin tani. ¹⁶ Mi kima ti dimin hiriinanim kara boinim simiir tiri mi hinina naingwowi, Jisis Kraisiir wakaeyokna api, tiriiginim yim wi nhaonan nwowi dimin biye biyeyim hipigim paekakim sim hininim mi sau ikim yim wi simar niriimduwini mi sima wi ikkam kimiir niyopakaiyu rani. Mi kima siir wakaeyokna api mi siiram naingwowi tiriiginim kiriirin wi sima whinkinsiis haiginuwi. Mi hiriinankinuwi Setan siya dimin biyeyin paeni hanin kimiiram kabitkii kimiir kwoin imiir niugrimkripam yio wi dig nwo rani yio wi pi wokitki mi siya wi pi tingiyami paeni hanin. ¹⁷ Adi Komii siya Jisis siirin minam nikropkikin pi naowim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi kima ti hinina naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi, pagra inkamki sim haiginuya simiir mwo imiir saiir hiriinan. Mi kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknaei yim wi kamkunan nwowi, yipiki wi Adi Komii siir naeyu ieya hauuwi krimiir. ¹⁸ Adi Komii siir naeyuin inokinokin kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi kira nhwo Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig iir hainani. Inokinokin kima, kimasiyar mintiraona wim wi piugi piyaowisi. Kima Adi Komii siiram srii ikkam imiirin siya kigriraowim mi siya whinkinsiis haiginuwim yipiki siirim. ¹⁹ Kima Adi Komii siiram kariiram srii mi kariirin wi yai siya nwoki hauuwim. Mi hiriinankinuwi kara wi nidid rani, siir yai kibi kibi imiir nokwo boinimauuwim yipiki biya siya tirim simiir. ²⁰ An kara ti inkamin yipiki yai kibi kibiyim sim nanaakninkii haiginuwiyin ini siir hiriinan ywowin. Dimusi rani, ta maeyauwa mi biye miriia kariir hugripkikikaiya saiirsika. Kima Adi Komii siiram srii kariir whinkinsiis haiginuwim mi ta hiriinan saiirsika kara siir yai imiir nanaakninkii haiginuwim wi nidid rani. Yio simiirin wi karar nanaakninkii haiginuwi ti biya kara nonkwowim simiir hiriinan. Iriig.

Pol siya siir yaiyim nikopkaigiyim simiir boinkikin

²¹ Tikikasin krimiir nomiyauin yipikin krima naingwokwonanaeyin, siya wi sipi niti mi ti dimin taeminim ti nimbimbiyamim kimiirin wi siya nini boinimauuni. Siya inkam wadiekin siya Biyan Inkam Komii siir mi miyik miyik imiirarar miriigin. ²² Siirin kara nikropkii ikkam kimiiram kimiir boinimauuwam dimin taeminim kima ninomokninkananim hinin, nim krima wadieyairgim mi wim kima wi maigimaigargar nwoki owim.

²³ Kara ti hinina sriigi Adi Komii krimiir adin mi Biyan Inkam Komii Jisis Kraisi siya kima wi Adi Komii siirgisiiramar naingwo tibmii kani mi kima wi iripa nongwomamair aei. Mi ta hiriinan saiirsika wim kima wi Adi Komii siir piugana saiir ikkam imiiram asi naingwokwowi. ²⁴ Kara Adi Komii krimiir Wanin siiram minam sriigin siya ikkam kimiirin wi siir naingwobumbuwa saiir nwoki hauuwim yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siiram naingwokwonanaeyim mi yipiki siir wakaeyokna apiyim mi siir yaimin dimin imiir wakaeyim sima tira saiir hiriinan. Iriig.

FILIPAI

Iya Pol siya om Rom hir miriia mai biye mi siya ta yokwowa ha wankika. Biya siya om Efesas hir bidi ywowin. Mi ikamim naingwo tibmiyim om Filipai hiranim yim umir digworaekwo bidiyar mi haingiriyu haiginim mi sima ina hauugiyim Pol siiram hiriir maeyaua mai biye siya miriia. Mi Pol siya ta yokwowa minam wankikin simiir boin wadiekikin. Pol siya maeyauwa mai biye miriia saiir hirar niki okaigin weyinsopkak. Mi siya maingimarga hiriir nwokaigin mi siya ti hiriinansi boinkikin sima Jisis saika namasukikini mi sima wi maingimarga hiriir nwoke oninaeyim mi sima wi siiram naingwoyimyok rani. Iriig.

¹ Pol kara mi Timoti siya, krira Jisis Krais siir mai priimiriyan inkamko. Krira ta yokwowa ikamim Adi Komii krimiir Wanin siir piugana saiir kigiraowiyim mi saiir whindiriraerar haiginuwiyim kimiiram wankika mi ikamim Jisis Krais siir yai aiir wakaeyokna apiyim kimiiram warar. ² Krira ha naingwowi krimiir Adi Komii krimiir wanin mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krais, krimiirin wi sowaniiyar nokboinmamair haiginuwi iripa nongwomamair aeyim. Iriig.

Paul siya Adi Komii siirim sriigin, yipiki ikamim ta yokwo aiir mwaini simiir whinkinsiis haiginuim

³ Hiyim kara kimiir naingwowarkaikiyim, kara pi Adi Komii siirar boin wadie kimiirsi. ⁴ Hiyim kara Adi Komii krimiir Wanin siiram sriiyim kimiir whinkinsiis haiginuim, kara pi maingimarga nwoke. ⁵ Whisarii rani, biya kima kariir whinkinsiis haiginugim Adi Komii siir yaiya saiir nanaakninkii haiginuim iya bigibii kima wakaeyokna apa mi tisi tariinana nadigniyim. ⁶ Kara ti diminin siir bidi yinokninkin kinin Adi Komiiyin yipikin kimiir tirkiyin siir wakaeyokna apim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginuwi siirim sibgu wakaeyokna apim mi wi iya Jisis Krais siya nitana saiirar nadiguwi mi siya siyasiya nanaakninkii haiginunaei mi ikam simiirin wi siyar hidi. ⁷ Kariir kwoinin ikamim kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani. Dimusi rani, kariir miyim kima whinkinsiis haiginugim iyyim kara maeyaua mai biye miriia saiir hir hugripkikikaiyin mi iyyim kara rirmiia mi owim mi Adi Komii siir yaiyim simiir mi anaakninkii haiginuim ikam simiir kwoinin simiir kiyaiyim mi sima wi Adi Komii siir siyuum kara tirim wi simiir nwoke apim. ⁸ Adi Komii siya ina ninokninkinin, kara ikam whiekakim kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani, Krais siya naingwokwonanae iya saiir hiriinan.

⁹ Kara Adi Komii siiram minam srii, ikam kima wi irni nwirniyammar dinan aingwokwonanae mi kima wi Adi Komii siir dimin taeminim simiir nwoke sibgu inokninkinim mi kima wa nwoke inokninkinim piki hinin dimin ikin miyikin mi piki hinin dimin ikin biyeyin. ¹⁰ Mi ti hiriinan saiirsika, kima kariir dimin miyik miyikim simiir wakaeyokna api mi iya Krais siya swoki iti mi kimiir kwoinin wi dimin biyekei nwokai rani. ¹¹ Mi iripi hiriinan kara Adi Komii siirim minim srii Jisis Krais siya wi kimiir kwoin imiir nwoke hurworwokaiyim kimiir whinkinsiis haiginuwiim wadie sibgu owam mi kima dimin miyik tiri mi ti hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi inig komiigak saiirsi nwowi. Iriig.

Paul siya ha naingwokin, siya siyiumwoni nwowim mi Jisis Krais siir nwoke kigna apim mi siya wi kimiir nwoke whinkinsiis haiginuim

¹² Ti kariir nomiiyauim, kara minam naingwowi kima dinokninkin, ti diminim kariirim nitim, sima kariir tumbukin windi, ti diminim ikamim Adi Komii siir yai win kibiya siirim naingwo tibmiyim simar niki tibusim. ¹³ Kariirin maeyaua mai biye miriia saiirar hugripkikaigi windi mi kamim yaii niiniyim mi ikam nhirim

kingiin hir nwo ikim, sima ina ninokninkinim kariirin maeyaua mi biyie mriiya saiir hir hugripkikikaiyin, whisarii rani, kara Kraiis siir yayim simiir wakaeyokna apkin. ¹⁴ Mi iriipi hiriinan kara tisi tirar nwowin. Dimusi rani, iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim sima nididgak paninsi ywosi mi sima kiriekak asi nwokim Adi Komii siir yayia saiir nanaakninkii haiginusiyin. Dimusi rani, sima ina kigim kara tisi maeyaua mi biyie mriiya hugripkikikaiya saiir tirar nwokaiyin mi sima ina naingwo tibmiiyim Kraiis siya wi simiir whinkinsiis haiginuwi.

¹⁵ Iikam nhirim Kraiis siir yayia saiir nanaakninkii haiginugim. Dimusi rani, sima kwoin biyie biyie kariiram naingwokim mi sima minam warar mi aingwokim simiir kiyaiyim kariir haiburgigim mi simiir yai imiir wakaeyoknam. Yim iki iikam nhirim Kraiis siir yayim simiir nanaakninkii haiginugim. Dimusi rani, sima wadiekim mi ina naingwowim ti dimin imiir tirim mi kariir whinkinsiisim ¹⁶ yipiki ti iikam miyikim ti dimin imiir triiyim. Dimusi rani, sima kariiram naingwokwowikim. Sima ina ninokninkinim kariirin Adi Komii siyar nimbinkikin siir yai imiir kigriraowim mi simiir nanaakninkii haiginuwim tapaiir. ¹⁷ Iikam nhirim yipiki Kraiis siir yai imiir nanaakninkii haiginuwiyim yim sima kariiram bi naingwokwonanaeikin. Nningaki nningakinga. Sima hiniina naingwowi kariirin wi sima kiyopsibgi haiginuwi mi kara wi maigimaigra nwo rani. Dimusi rani, kara ini maeyaua mi biyie mriiya saiir tir hugripkikikaiyin mi sima iikamim simiir kwoin imiir kiyaii simiir wakaeyokna apim mi kariirin. Nningaka.

¹⁸ Tiriiginin yo dimin Komii rani! Mi ti iikam nhirim sima Kraiis siir yai imiirin siyu biyieni nanaakninkii haiginugi windi mi nhirim siyu miyikni mi anaakninkigi windi, ti hiriiran siyuuin kariirin maigimaigra sima nwowaiginuwi. Dimusi rani, sima Kraiis siir yai imiir nanaakninkii haiginugim yo tiriiginin yo dimin whoimoni rani. ¹⁹ Kara ini maigimaigra nwoyokiyokiyamin. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin Adi Komii siir naeyu iirin, yipikin wi Jisis Kraiis siya nikropkii kariir whinkinsiis haiginuwam mi kariirin maeyaua mi biyie mriiya saiir hir hugripkikikaiyin rirmiia saiir hiranki nwokiyim. Dimusi rani, kima Adi Komii siiram srugim kariir whinkinsiis haiginuwim. ²⁰ Kara ta saiiram minam naingwowi, kara Adi Komii siir yai aiirin wi haigiprakai rani mi kariir pua wi nopai rani mi kariir kwoinin wi kiriyar nwowi mi Adi Komii siir yai imiir nanaakninkii haiginuwi biya kara nonkwowim simiir hiriinan mi ti tariinanar nadigniyim. Mi kara omwai waiya mi kara mi aowi mi ti iikamim wi ha boini Kraiis siya wadiekim. Dimusi rani, dimin taeminim kara tirim simiirsika. ²¹ Mi ti dimin taeminim kara tirim simiir bwamkibwamin yo Kraiis siyairgin. Mi kara naowi, mhoiia kara wi dimin kibi kibiyim Adi Komii siirim wi simiir haii mi kara wi saika nwowi. ²² Mi kara nao karamae nwowi mi omwaiyar niki waiyaei mi ti dimin taeminim kara tirim yim iikam imiir whinkinsiis haiginuwi Kraiis siir wakaeyokna apim. Kara ninokninkin tani piki hiniin aka bi nwowa omwai waiya saeya iyie? Nao saeya. ²³ Kara pi hid rani kara naowam naingwowi Kraiis saika nwowim. Wi ta wadie hiriinan saeya nwowi. ²⁴ Mi ta hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginuwi kimiirin, ya ini wadiekwadie saeya nwowa kara ti nu iirar nwoki okripkaii, tariigina ya ini bigibi saeya ywowa. ²⁵ Kara hiriyar naingwo tibmii kini kara wi nao rani mi kara wi omwai hiriinan saiirsi waiyaei kimiir whinkinsiis haiginuwam Adi Komii siir yayia saiir sibgu wakaeyokna apim mi kima wi maigimaigra nwowi. Dimusi rani, kara ini omwaiyar niki waiyan. ²⁶ Mhoiia kara niti mi kimaka nini oni mi kima wi maigimaiga komiiyar nwowi kariiram min mi kima wi Kraiis siir inig iir hainankii.

²⁷ Mi dimin wharki kimiir nimbini mi kima wi ti dimin taemin imiirin wi haini naingwokii. Kima dimin taemin kibi kibi imiir tir iikam yipiki Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim siyu kibiyin sima tiriin siir hiriinan tir. Mi ta hiriinan saiirsika mhoiia kara wi kimiir namisi kigi, iyie? Wi kimiir kig rani mi kara dimin kibi kibiyim iikam

ima boini iikam kimiir, simiirin wa wakaei, tiriiginim kirie kimiir naingwo tibmii aeya nwowim mi kwoin whirua kima mi owim mi iripa kima mi miriyyim. ²⁸ Tiriiginim yipiki kimiir sau omomin siirsi kipi nidid dimusi rani, wim kima Jisis Kraiis siirgim. Kima Kirie hiriyyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima ti hinina tirikim mi ta hiriinan saiirsika ti dimin taemin hiriinanim yim wi simiir nusiimauwi. Adi Komii siya simiir nonkwobumbuninkini mi kimiirin wi siya nanmaiwarkinaei mi kima wi saika sibgu owi. ²⁹ Mi dimin komiigikomiiyin yio ti si, Adi Komii siya kimiirin minam kiwakikin kima Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kinim. Mi ti dimin hiriinanin sasa rani. Jisis Kraiis siirsika Adi Komii siya ti dimin biyie imiirin asi kiwakikin kimiiram nitamin. Dimusi rani, kima siir wakaeyokna apkim. ³⁰ Kima mi kara nim krima nomiiyaugim mi ti iikamim krimiir tirbuwiyim mi krimiir nikbumbuwiyyim mi ti hiriinan siyiu kaimwowin biyyar nwoyokiyokinaninyin ini tariinanar yadigniyin mi wim kima ti iikamim yipiki kimiir nigbumbuwiim simiirin ina ninokninkinim. Iriig.

2

Krima krimiir kwoinim simiirin kikitindinu mi iki iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiiram daingwo

¹ Kimiir kwoinim kirieyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apikim. Kima maigimaiga hiriyyar dwokripkai. Dimusi rani, Kraiis siya kimiiram naingwokwonanaei. Kima mi Adi Komii siir naeyiu ieya kima ini kwoin whiruwar ywowiskiyim mi kimiir kwoinim nhirmiyam daingwo mi simiiram daingwokwonanae. ² Kima iripa dongwomamair ae mi kwoin whirua dwo mi kima iikam ima mi Adi Komii siya simiiram daingwokwonanaei mi kima kwoin whiruwar dwowiski. Mi ti dimin hiriinanin ini hanin kimiir kwoinaw kwirii idwokaii mi kima wi maigimaiga kariir nwowaiginuwi. ³ Kima kimamar kipi naingwona mi dimin taeminim ha kipi tir mi iikamim kimiirin wi hiriinan saiirsi boinisi wim kima ini nhirim simiir kou ywowim. Kimiir kwoinim yim kimar kintimtinuna mi kima hinina daingwo kimiir kouwin ini iikam nhirim sima ywowim. ⁴ Kima, kimamar kipi naingwona. Kima iikam nhirmiyam daingwo mi diminim sima naingwowi ikim. ⁵ Kima Kraiis siya naingwowa biya sair hiriinan daingwo. Yio ti hinigin.

⁶ Mi yio siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi siya ha bi naingwokin siya Adi Komii siir hiriinanar swoki owi. ⁷ Mi yio siya ti dimin taeminim kirie komiigakim ninomor kouanim simiirin digumii bidi haimriyugigim mi yio siyarin ini inkamin whisarii mi priimiriyyin siir hiriinan yinkpiki. Mi siirin Maria saeya naokainakikin mi siya iikam krimiir hiriinanar nimbiyamkin. ⁸ Siya inkamnan nimbiyamkin mi siir kwoinin hindara kabitkingigin mi siya Adi Komii siir yai imiirarar napkin mi iya siya ha naonamin paeyin hiiniya nriioninkinin si mi siya kimpisu pranae pranae bi haigin iikam krimiir whinkinsiis haiginuwim. ⁹ Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siir inigin ha hainankiyin mi siya ti hinina boinki siya inig komii kibikakin mi kamim inig komii komiikakim simiir kougikouwin ini siyar ywowin. ¹⁰ Mi yipikim Adi Komii siir om hir nwowim mi nu tir mi o ikim mi iikamim yipiki mi aokaowim mi nunau nwokai ikim mi yiu ikim simiir kouin ini siyar ywowin mi yipiki ta Adi Komii siya dapikuwa Jisis siir inig iir sair wakaei mi sima wi nidid prasae kin tani mi sima ogmwo wa waisii huwi mi wi komii hinina kauwok boinamnaekii, ¹¹ siya inig komii kibikakin mi sima wi Jisis Kraiis Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir hainankii mi sima wi ha boinkii, siya inig komiigakin. Dimusi rani, dimin taeminim Kraiis siya tirim simiirsika. Mi ti dimin taeminim yim wi Adi siir inig iir hainan praprasii. Iriig.

Nim krima ini sikwo paenan ywowim yipiki iikam imiir bigna iisiisiimauu apiyim siyiuin niyaka mi krima simiirin wi Adi Komii siir siyiu iir nusiimauu

¹² Ti kariir nomiiyauim kara ina naingwokwonanaeyin, biya kara kimaka nwowa mi kima kariir yai imiir wakaeyim mi kima ina wakaeyokna apim simiiram. Mi tariinanin kara kimaka nwo rani, kara ini aru nwowin. Kima kariir wakaeyokna ap biya kima tira sair hiriinan mi tariinanin ti aru kara nwowa ya dimin komiigikomii aeyairga kima kariir yai imiirin nhami nhami kipi wakaeyokna ap. Kima ti dimin taeminim simiir ti wakaeyokna ap yipiki biya Adi Komii siya tirim kimiir mi mhoiia kimiirin wi siya nikiunami ninomor koua hiriirin. Kima didid mi kakak dwo wim wi siir pi tirisididgak kimiirsi nwowim. ¹³ Kima ti dimin imiir tir. Dimusi rani, Adi Komii siya inokininokin kimiir kwonim simiir simiirar tirnanaei dimin taeminim siya naingwowim kima wakaeyokna apim simiiram naingwowim mi simiiram wakaeyokna apim.

¹⁴ Mi dimin taeminim kima tiriyim kima kipi ninkinwaomwarkii boin mi simiirsi kipi niniinsao simiirin hindara tir. ¹⁵ Mi kima ti dimin hiriinanim simiir tiri mi iki nhirim wi kimiir boinhuriyu rani, dimin biye kima tiram mi kima wi wadieyar sibgu okiyami. Mi kima wi sikwo paenan nuyaei, sikwo paeya niyaka bigna apiya kigimok apam, iikamim yipiki biye nwowim, simiir bopwoniyan. ¹⁶ Mi kima simiir diisimauu Adi Komii siir yai kibi kibi imiirin mi simiir whinkinsiis haiginu mi siyu wadie sibgu apanin hinin, piki hinin dimin ikin wadeyin sima wakaeyokna apanin. Mi kima ti dimin imiir tiri, mhoiia Krai siya swoki iti, kara wi karamar naingwona rani. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin ti dimin taeminim kara tirim sima wi nae karamae nwo rani.

¹⁷ Kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api ya ini nae Adi Komii siir ninkin imiiaenan ywowa. Mhoiia kariirin inkamki tiowi mi kara ha naonami mi kariir nhieya ha naokinainin mi ya tariigina ya naeyim kima ninkin imiiaeyim simiir idwo swokin haiginkika. Mi tariigina kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siir wakaeyokna apamin kima tira sair hiriinan mi kara wi maigimaiga prasae nwo rani. ¹⁸ Mi ti dimin hiriinanin siya nimbiamy mi kima wi maigimaiga kanaka dinkin o ta maigimaiga kara nwowa sair hiriinan. friig.

Pol siya Timoti siir boinkin

¹⁹ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komii siya kariirin wa kiwakkii Timoti siir nikropkiyim mi iikam kimiirin siya nini kignakiyim mi sima wi tiriirar swoki iti mi ta hiriinan sairsika mhoiia kara wi haini ninokninkini kima wadie nwowi mi Adi Komii siir wakaeyokna api mi kara wi maigimaiga kimakar nwowi. ²⁰ Kara Timoti siir hiriinan inkam nwr karamaeka mi siya ini kariir hiriinan ywowin mi ta hiriinan sairsika siya iikam kimiir whinkinsiis haiginuwam asi naingwokin wadie kima sibgu owim. ²¹ Mi yim iki iikam nhirim yim simamar naingwonaekim yim sima digworaekwowim Jisis Krai siir simiir kig rani. ²² Mi kima ina ninokninkinim Timoti siya ti siyu hiriinanin siir nwo rani, siya inkam wadiekin. Siya siyamar bi naingwonaekin siya iikam kimiiram naingwowikin mi kariirin siya whinkinsiis haiginugin Adi Komii siir yayim simiir nanaakninkii haiginuwam yinisimin siir ad iir whindiraerariyin siir hiriinan. ²³ Mhoiia kara ti dimin taeminim kam ima tiranim kariir simiirin wa ninokninkini, kara minam naingwokin Timoti siirin kimiiram nikropkiyim. ²⁴ Kara hiriinar naingwo tibmii kuni Biyan Inkam Komii siya kariirin wa whinkinsiis haiginuwi mi kara wi kimiminki rani, maeyauwa mi biye mriiya sima higrpkikikaiya sair tir haiburgigasauwim mi kara Timoti saika wa niti kimiir kignakiyim.

²⁵ Kara minam naingwowi Epafrodaitas siirin kimiiram waraur nikropkiyim. Siya kariir nomiiyugin mi siya mi kara krira ini nwiruwar ywowiskiyo mi Adi Komii siir dimin taemin imiirin krirar tirikim dimin biye saika ninkinyaeyaowim inkamin yai niniyin siya tiriya sair hiriinan. Mi biyarin, kima siirin bidiyar iki ikropkiyin mi siya ha niti mi kariirin dimin taemin siya ini whinkinsiis haiginuni. ²⁶ Siya iikam kimiir whinkinsiis haiginuwam naingwokin dimusi rani, kima ha wakaekim

siya maki niigin mi siya maka niyim siya pi boriisopi kima siiram naingwoyimyokin ta ma siya nii aairsiyin. ²⁷ Biya siya parii parii pi naowim mi siirin Adi Komii siya naingwobunakin mi siya whinkinsiis haiginugin mi siya painiisi yaosi. Siya siiramarar bi naingwobumbugin. Ningaka. Siya kariiram warar naingwobumbugin mi ta hiriinan saiirsika siya naonami kara wi komii nouuboboin tani. ²⁸ Mi ta hiriinan saiirsika kara siirin asi nikropkisasiugin kimiir kignakiyim mi kima siirin wi hiriinan saiirsi kigwini mi kimiir kwoinim wi maingimainga nwowini. Mi kima maingimainga nwowi mi an kara wi maingimaingar mi owi. ²⁹ Mi siya waraur nimbini mi kima siir kigwini mi kima wi maingimainga dwoki Biyan Inkam Komii siiram yipiki siiram kiwaki karam nwowin siya naowam. Mi kima ti hiriinan inkamin siiram daingwo inkam komiyyin siya. ³⁰ Dimusi rani, siya naosi bi naingwoyimyokin. Siya Kraisi siir dimin taeminim simiirsi naingwoyimyokin mi siya naoni piu asi nwokin mi kimiir igsopa ini siya yokwokairina mi siya kariirin pranae pranae bi whinkinsiis haiginugin mi ta hiriinan saiirsika siya maki asi niigin. Irig.

3

Yipiki Jisis Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apiyin yio inkam wadiekin

¹ Ti kariir nomiyauim, tiki nwokripkaigiyim yayim kara kimiir boinkiyam tirim yim ti sim. Dimusi rani, wim kima Biyan Inkam Komii siirgin mi kima maingimainga dwo! Mi dimin taeminim yipiki biya kara winkyim yokwoni kimiiram mi tariinanin kara simiirar swoki wankikin. Kara ti yai kibi kibiym kimiir boinmimauusi bi piyaokin. Mi an kara ha naingwowi kima inokinin ta yai aair wakae ya dimin kibigikibi aeyairga. ² Kima ti kamim dimin biyekakim yipiki wranan nwowim simiirsi mintarao, kimiir kwoinim wi sim pi kiyaiisi mi wi ti hinin sima boini kimiir mioisim ti kitiyopnir hai mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan saiirsi nanmaiwarkainaei. Mi kima ti hiriinanin wim wi kimiir piu aairar swoki turbunaei. ³ Nim krima hinina naingwo tibmii kin tani krima krimiir miois imiir kitiyopnir hai mi ti hiriinan siyiuin krimiirin wi siya whinkinsiis haiginu rani, krima Adi Komii krimiir Wanin siir yinisisim nwowim. Ningaka. Mi iya Adi Komii siir naeyuin krimiir kwoinaw tir nwokaiiyim mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siir inig iir hainanam mi krimiirin siyar mi iisimauuwi hininin nim krima Adi Komii siirgisir yinismkim. Mi dimin taeminim Jisis Kraisi siya tirim krimiir krima simiir ninokninkini mi krima wi maingimainga prasae nwo rani. Mi nim krima ina ninokninkinim ta saiirin, krima krimarim wi dig nwo rani, Adi Komii siir tirim mi siya krimiir nanmaiwarkainam ta sima boina krimiir miois imiir kitiyopnir haiya saiirsi. Ningaka. ⁴ Mi kara ti dimin taeminim biya kara wakaeyokna apim kara Juda simiir biyan siyiuin siir dimin taemin imiir wakaeyokna apam naingwokiswo mi kara wi simiirar pi wakaeyokna apin mi kara ti hiriinan tirim pi boriisopi. Kam nhirim yim ha naingwowi sima Juda simiir siyiu iirar wakaeyokna apkripkaii mi sima wi wadieyar sibgu owi mi an kara ina ninokninkinin, biya an kara ti siyiu hiriinanin wadie simiirsi nwokin. Mi ti siya siyiu hiriinanin ini ti siyiuin sima tirin ini siir haiburin. ⁵ Mi an kara ti hinina boinkin. Dimusi rani, iya kariir apua kariir naokainakiya, iya kara iyyim iriyyar kwoima nwowin mi sima kariir miois aairin ina kitiyopnir haiyim hinina nisiimauuwam an kara Adi Komii siirgin. Mi Jekopin yipikin sima dapiyin Isrel, siya kariir brougaekin. Mi an kara Bensameni piugana saiir inkamkin mi yio ini kaimwokikaimwower ywowin, an kara Judani isidin siirgisir inkamkin. Biya kara Farisimi isidin siir inkam nwowin kara Moses siir inkam nwowin kara Moses siir siyiu komii siir yai whiekakim yipiki Adi Komii siya hauugiyim simiirar wakaeyokna apkin. ⁶ Kara pi ti hinina boini, kara Adi Komii siirin dimin whoimoni bi tirkin mi iikamim Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apim simiirin kara tioidwomaigim mi yipiki siir piuganan ikim. Mi iikamim yipiki kariiram kinankiim siyiuin kara

wakaeyokna apin Moses siir siyiu komii siir yai imiir sima wi hiriyyar boini, kara wadiek in mi kara dimin biyie bi tirk in.

⁷ Biya an kara ha naingwok in ti dimin taemin hininam yim dimin komiigim mi tariinanin an kara hinina naingwo tibmii kuni ti dimin taeminim yim dimin komii rani. Dimusi rani, tariinanin kara Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kuni mi kariirin wi siya whinkinsiis haiginuwi wadie sibgu owim. ⁸ Dimusi rani, kara hinina naingwo tibmii kun tani ti dimin taemin hininim yipiki biya kara napim yim dimin komii rani mi an kara hinina naingwo tibmii kuni ti dimin taemin hininim yim dimin komii rani. Dimusi rani, an kara ina ninokninkin kara Jisis Kraiis siir wakaeyokna api mi dimin taeminim iikamim yipiki Adi Komii saika nwowim simiir whinkinsiis haiginuwim biya yim siya bidi ikwokopougigim. Mi kara ti dimin taemin hininim simiirin digumii bidi haimriyugigim mi kara simiirin ha naingwowi yim ini dimin biyekibiyie ywowim mi ta hiriinan saiirsika kara Jisis Kraiis siirgisirara asi wakaeyokna api. ⁹ Mi tariinanin kara Moses siir siyiu komii siir yai imiir swoki wakaeyokna ap rani mi Adi Komii siya wi ta hiriinan saiirsi boin tani kariirin dimin whirki bi kimbangin mi ta siya boina kariirin hinin kara dimin whirki bi kimbangin ya dimusi rani, kara Kraiis siir yai imiiram naingwo tibmii kingin mi tariinanin kara ini siir pugan aair nwowin. ¹⁰ Kara ti dimin hininim sim naingwok in. Kara Jisis Kraiis siir sibgu inokninkinam tirk in mi kirie komiia siya haiya iya siya ie hir haiburgigin mi ha swoki insiin idwowin. Kara saika iripa bidi yamasu kikin mi kara ti dimin biyie biyeyim mi kimpisuwa siya haiyim hiriinan haiyamar mi aingwowi. ¹¹ Kara ti dimin taemin imiirin minam tiri, iya kara naowi kariirin wi siya nanmaiwarkainaei mi kara wi omwaiyar swoki waiyaei mi wi saikar nwowi. Iriig.

Pol siya minam naingwok in Jisis siir hiriinan inkam kibi nwowim

¹² Kara pi hinina boin tani kara siiram bidi wakaeyokna apin, kara tira saiir hiriinan mi an kara inkam kibi bidi ywokeyin. Nungaka. Kara ina niki mirii ninkiyaei kripkaiyin ti dimin taemin imiir wakaeyokna apam mi ta hiriinan saiirsika kara wi Kraiis siir hiriinan asi nwowi dimusi rani, siya kariir bidi yimbinin siir inkam nwowim. ¹³ Ti kariir nomiyauim, kara hinina naingwo rani, kara inkam kibikikibikin. Nungaka. Mi kariir dimin taeminim biya kara nonkwoim simiirin digumii bidi haimriyugigim mi kara ti diminim mhoiia digi digi nwowaiginuwanim simiirgi simiiramar naingwo iski. ¹⁴ Kara ini ti kamim yipiki ninkikin iwitiyim dimin haiyam ini simiir hiriinan ywowin. Mi ta hiriinan kara nwowa, kara ti nu iir asi nwowi. Kara Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna apikin mi ta hiriinan saiirsika mhoiia siya dimin taeminim yipiki siya niki imbinim kariir wi hiriinan saiirsi haii. Dimusi rani, miya Jisis Kraiis siya tira saiirsika mi Adi Komii siya kariirin wi hiriinan saiirsi nimbini omin ninomor kou hir nwowin siir nwoyokiyokikaeyamim inokinok in.

¹⁵ Mi krma whiekakarim yipiki ha niki aingwo tibmii kripkaiyim Adi Komii siiram nim ti kwoin hininin kara boinkiyin siirarar dwo iski. Mi kimiir kwoinim yapa yapa nwoprigin mi Adi Komii siya iripi hiriinan ti diminim kara boinkiyim kimiir wi simiirar mi isiimauwi mi kima wi haning in sibgu inokninkini. ¹⁶ Krma ti dimin kingikininim Adi Komii siya nisiimauwim simiirgisimiirarar wakaeyokna ap iski mi iripi hiriinan krma ti siyiuin ti tariinan krma ninokninkin siirarar dwowiski.

¹⁷ Ti kariir nomiyauim, krma iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siiram naingwo tibmii kuniyim, krma siyiuin kima nwowanin siir nisiimauugin. Mi ti hiriinan siyiuin siir kigi mi wi hiriyyar dwokripkai mi iripi hiriinan ti iikamim yipiki kariir siyiu iir napiyim mi hiriinan tiriyim simiirin sibgu timi kigrirao. ¹⁸ Dimusi rani, kara ta yaiya aairin ii kasa kasa bi boinmimauugin kara hirankar boinmimauubumbunaniyin mi ini tariinanar yadigniyin mi tariinanin iripi hiriinan kara ini oubgakar swoki boinouugiyin. Mi tariinanin iikam whiekakim yipiki Adi Komii siir inig hainaniyim kimaka, siyiuin sima nwowiyim kimaka yio ini Jisis Kraiis siir sauan omomim sima

nwowyin ini hariinan ywowin. Mi siyauin sima nwowyin sima yaibu Jisis Krai siya naowa paeyin hiiniya nironinkinin si saiir niewaiyugim. ¹⁹ Adi Komii siiram naingwokwonanaeni hanin aka, sima inokinokin dimin taeminim simiir kwoinki naingwowyim simiiram naingwokwonanaeyim. Mi ti dimin taemin hariinanim iikam nhir imiir tiri nididgak sima nwowam mi ti iikamim sima inokinokin ti dimin hariinanim simiir simiira hainopyaeyao boinkripkai. Mi simiir kwoinim ini ti nuin siir digworaekwo imiiram yamkiyim. Mi ti Adi Komii siir dimin taemin imiirin yo ini nungaka ywowin. Mi ti hariinan saiirsika, tiriiginin hariinan tiri mi sima omin ninomor kou hir nwowin siir namim wi dig nwo rani, Adi Adi saika nwowam. Mi sima inokinokin wi miyiknan nwo rani mi sima wi Adi Komii saika nwo rani, wi yapa yapa nwowi. ²⁰ Mi. Dimusi rani, nim krīma omin ninomor kou hiranin siir hirankim mi krīma Jisis Krai siiram nwokwokini krīmiir Biyan Inkam Komiiyin, krīmiir nanmaiwarkainan inkamin mi siya omin ninomor kou hiranin siir hiranki krīmiirsi nitkin. ²¹ Mi ta siya nuunaiinii nua tiriir mi ta krīmiir pua nu tirana ya wi siya kisina owaiginuwi ninomor kougikou hiran piu aiir siir piugipiua saiir hariinan nwowam. Siya ti hariinanin wi siir kirie komiia saiir kirieni tiri. Mi ta kirieya siya saiir kirieni tirkin siya ti dimin taemin imiirin mi sima wi siir in ara nonkwo digi. Iriig.

4

Ikam kima maigimaiga mi kwoin whirua dwo mi dimin taemin kibi kibi imiiram daingwo

¹ Mi ta hariinan saiirsika, ti kariir nomiiyauim, kima yipiki kara naingwokwonanaeyim, kariir kwoin komiiyin nitam naingwowi kimiir kignakiyam mi kara ini maigimaiga kimiiramar mi owin mi ini kimiir inig iirar mi hainankiyin mi wim kima ini kariir miya saiir paenidnan ywowim. Mi kimiir naingwo tibmiya kirie hariiyar dwokripkai siiramim dimusi rani, dimin taeminim kara boinmimauuwim kimiir simiirsika.

² Yuodia Sintiki kowiirin, kara pi igao yai boinki! Kowa iripa dongwomamair ae mi Biyan Inkam Komii Krai siiram wakaeyokna apim kwoin whiruwar dwoki. ³ Kara kariir nomiiyau kibiyo kowiir boinkii yipiki biya kanaka mriyo ti dimin kaimwowim simiir, kowa ti wig iso sowiir whinkinsiis haiginu sowa kwoin whirua nwowim. Dimusi rani, kariirin sowa isairar whinkinsiis haiginuugo Adi Komii siir yai win kibiya saiir nanaakninkii haiginuwim, Klemen saika. Mi kimiir iikam nhirim kariirin sima warar whinkinsiis haiginugim mi ta hariinan saiirsika Adi Komii siya kimiir inigim Yokwo Komii saiir hir winim simiir asi ninokninkini. Mi tiriiginim yipiki kwoin win haiyim wim kima ini siir yinisim ywowim.

⁴ Kima maigimaiga dwo Biyan Inkam Komii Krai siiram. Kara kimiirin pa swoki boinkii, kima maigimaiga dwo.

⁵ Wi kimimin tani Biyan Inkam Komii Jisis Krai siyan wi sipi swoki nuunaiinii nua tiriir. Mi ta hariinan saiirsika, wi hariinan asi tiri mi wi iikam whiekakim simaka nongwomamair aei. ⁶ Mi kima whiekakim dimin taemin whiekakam kipi naingwokwonanaei mi Adi Komii krīmiir Wanin siiram srii ti dimin taeminim kima boiniyim kima haiyam. Mi iya kima Adi Komii saika boini mi kima siiram srii mi ti diminim saeya tirim simiirsi boin wadieki siirin. ⁷ Mi ta hariinan saiirsika ta Adi Komii siir nongwomamair aeya yipiki wi ninokninkin karamae krīma nwowi mi kimiirin wi saiir kirieni whinkinsiis haiginuwi mi wi siya kigriraowi kimiirin mi kima wi maigimaiga nwowi mi wi dimin kibi kibiyim simiiramar naingwowi. Dimusi rani, nim krīma Krai saika bidi yamasukikininim.

⁸ Mi ti nwokripkaigiyan yayim kara kimiir boinmimauwanim yim ti sim, kima ti dimin taeminim niksiseae karam nwowyim simiiramim nhami nhami kipi naingwo mi yi

tiriiginin yio kaimwowaingin. Mi dimin taeminim yipiki Adi Komii siya naingwowyim yim wadiekim mi dimin whirki bi mi kimbugim, kaimwo kinaingim mi yipiki iikam nhirmi whinkinsiis haiginuwiyim. Mi kima dimin taeminim Adi Komii siya mi iikam ikim maingimainga simiir nwowaiginuwiyim simiiram daingwo mi dimin taeminim yipiki wadie nwowiyim mi ta hiriinan sairsika iikamim simiir kwoinim simiir asi wakaeyokna api. Mi piki hiniin dimin ikim wadie nwowim ti diminim simiir hiriinan mi kima wi ti simiiraramar daingwo iski. ⁹ Mi dimin taeminim yipiki kara boinmimauuwim kimiir mi kima mi kiga kariir simiir wakaeyokna ap mi kima simiir wakaeyokna api mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya kimiirin wi maingimainga asi nwowaiginuwi mi siya wi ini hanin kimiir kwoin imiir kwirii idwokaii. Iriig.

Pol siya iikamim Filipai hiranim maingimainga simiir nwokin. Dimusi rani, sima dimin taemin siir hauugim siir whinkinsiis haiginuwam

¹⁰ Kara maingimainga prasae bi nwokin Biyan Inkam Komii Krais siiramim. Dimusi rani, biya kima kariir whinkinsiis haiginuwam naingwokim. Biya kimar boininkinunaniyin kariir mi ini tariinanar yadigniyin mi kima nhami nhami bi boinkim hiniinin kima kariir whinkinsiis haiginuwim wi dig nwo rani. Mi tariinanin kima kariirin ina swoki whinkinsiis haiginuwim. ¹¹ Kara ti dimin taeminim kimiir bi boinmaugim. Dimusi rani, kara digworaekwowam whaowaekin. Kara ina ninokninkinin mi kara simiirsiyin naingwoyimyok rani kara wi maingimaingar nwowi simiiramim. ¹² Kara ina ninokninkinin siyuin inkam paeprikabnan mi owiyin siirin mi inkamim digworaekwoki naokingugunankai ikin. Kara iiyim mi omim kara nwowiyim simiirin ina sibgu inokninkinim mi kara mhiigi mi aowi mi kariir mhiya saeya mi kinuwi, yio kara pa ninokninkinkii kariir kwoinin maingimainga siya nwowiyim. ¹³ Mi ti digworaekwowim kara simiir tiri wi digar nwowi yipiki kara boinmimauuwim kirieya Krais siya hauuwa kariir mi kariir kwoinaw kinirkai haiginuwa sair kirieni.

¹⁴ Kima kariirin bimbuiwi bi tirkin mi iiyim dimin biyeyim kariiram nimbiniyim mi wim kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginuwim. ¹⁵ Biya iya kara nu haimii Masedonia hir haiburgigin Adi Komii siir yai win kibiya sair boinmimauuwam mi Filipai kimiir iikamim kariirin dimin taeminim kima kimar hauugikin, siyuin iikamkim sim hauuwiyin simiir nomiiyau imiir siir hiriinan. Iikamim iki om nhirim simim yim kariirin dimin sim whir bi swoki hauumiminkim ini kima kimar ywowiskiyim. ¹⁶ Biya iya kara om Tesalonaika hir nwowin mi kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginuwim mi dimin taemin kariiram bidiyar mi hauugiyim mi ini kima kaimwovar swoki hauugiyim digworaekwowim kariir whinkinsiis haiginuwamim. ¹⁷ Kara yai karamaeka kima dimin taemin kariiram kima mi hauugiyim kara ha naingwowi Adi Komii siya kimiirin dimin miyik miyik imiirar hauugin. Dimusi rani, ti digworaekwowim kima tirim kariir simiirsika. ¹⁸ Kara digworaekwo kasa bi haiwinkin ini ti digworaekwowim kara naingwowim kara haiwinam Epafrodaitas siir inankin yipiki ti digworaekwowim kima nonkwo hauugiyin kariir nini hauugiyim ini simiir haiburin. Mi tariinanin kara dimin whiram whaowaeki rani. Mi ti digworaekwowim kima haingiriyiu haiginim kariiram yim maingimainga kariirara bi nwowaiginugim yim Adi Komii siir warar nwowaiginugim maingimainga. Mi ti digworaekwowim yim ini ti dimin kibi kibiyim piuii miyik whakiyim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁹ Dimusi rani, kima digworaekwo kariir hauugikim mi kariir Adi Komiiyin yio iriipi hiriinan yio wi digworaekwo kimiir mi hauuwi, ti digworaekwowim kima hainguguwim kaimwoka. Dimusi rani, kima ini Jisis Krais saikar yamasukikinim mi kima ti digworaekwowim Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi pranaepranae nikboinmamair haiginu rani mi kima wi simiiram whaowae rani siya kimiirin wi kasa kasa hauu rani. ²⁰ Ha wit, krima krimiir Adi Komiiyin siir inig iirarar hainani. Dimusi rani, siya wadiekwadiekin. Mi yaimwokiyaimwowan inkamkin. Iriig.

Nikopkaigiyan yaimirsisim kwisuwao Pol siya boinyim sima

²¹ Kara mi kariir nomiyauim tiran ima, krɪma kimiirin yapa yapa nokboinmamaigi krɪmiir nomiyauwim warauranim kimiirin yipiki Jisis Kraiis siir wakaeyokna apiyim, krɪma kimiir nokboinmamaigi. ²² Iikam whiekakim tiranim yipiki Kraiis Jisis siir wakaeyokna apiyim sima kimiir nokboinmamaigikim. Nhirim yipiki Kraiis siir wakaeyokna apiyim yipiki inkam komii Sisa siir miriyim, sima kimiir nokboinmamaigikim.

²³ Kara Biyan Inkam Komii siiramɪn minam sriigin siya siir naingwobumbu aiir hauuwim mi saeya wi kimiir kwoinawaraurar nwoki okripkaigiyamim. Iriig.

KOLOSI

Mi iya Pol siya mi biye om komii Rom hir miriyyin mi siya ta yokwowa ha wankikin iikamim naingwo tibmiyyim om komii Kolosi hiranim simiiram. Mi siya ta yokwowa inkam nwisso Tikikas mi Onisimas sowiir hauugi mi yo sowa kimidiniya iikamim naingwo tibmiyyim om Kolosi hiranim simiir ini hauuu. Pol siya hinina wakaewin kam nhirim niksisaeyim ini simaka hir nwowim mi iikamim naingwo tibmiyyim simiirin sima boinkim hinin Kraisiya Adi Komii rani mi Jisis siir inig iir kipi hainan. Mi hanngi niuwi wi iki paekwosimim mi dimin kirie kirie nhirim ninomor kouanim wi sim inigim sim ti hainanam. Mi simiir ogmwoim wi simiiram nwoki huim mi wi simiir siyu imiir nwoki apim. Mi inkamim Epafras nikuwiyin ha namim mi Pol siirin siya ini boinu hikim iikamim naingwo tibmiyyim om Kolosi hiranim simiir nimbiamim. Mi ta hiriinan sairsika Pol siya ta yokwowa sair asi wankikin, siya minam wankikin ti niksisaeyaiyim simiir nikwowaisiigiyim mi simiirin Kraisiyisiirarar boinim hinin iikamim naingwo tibmiyyim om Kolosiya hiriirin siya nikropkikin. Iriig.

Yokwowa Pol siya wankiya Kolosi hiran iikam imiiram saeya

¹ Kara Polkin, kara Jisis Kraisi siir aposel inkamkin. Adi Komii krimiir Wanin siya biyar naingwokin kariiram kiwakiyamim aposel inkam nwowam mi siya kariirin sairar nimbingin siir mi aair miriyyamin. Kara mi kariir nomiyau ieya Timoti ² ta yokwowa krira win hauugika iikamim Adi Komii siirim om Kolosi warauranim kimiiram. Nomiyau miyikim yipiki Jisis Kraisi saika namasukikinim, krira kririir Adi Komiiyin siiram srigi kimiirin wi siya nwoki hauuwim naingwobumbu mi wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadiekikin. Dimusi rani, iikamim om Kolosi hiranim sima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apkim

³ Mi krima inokinokin Adi Komii siiram kwisboinanae mi krima Adi Komii siirin boin wadieki, ti Adi Komiiyin yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir Adin. Dimusi rani, wim kima siir wakaeyokna apkim. Mi ti Adi Komiiyin yo krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir Adgin. ⁴ Krima Adi Komii siir boin wadieki. Dimusi rani, krira hinina wakaeko iikamim sima hinina boinkim, kima Kraisi Jisis siir yai imiiramim ina sibgu aingwo tibmii kinim mi kima iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiiramim ina naingwokwonanaeyim mi kima simiirin ina mi whinkinsiis haiginuwim. ⁵ Dimusi rani, wim kima ti dimin kibi kibi imiir nwokwokini yipiki Adi Komii siya diriraerarkwokinim siir om hiranim kimiiram, kimiir hauuwam. Biya iya Adi Komii siir Yai Win Kibiya kimiiram waraur nita, kima sair yaimwokiyaimwowim bidiyar sibgu inomokninkinim. ⁶ Mi bidi bidiniyarim iya kima ti dimin kibi iir wakaeya bigibi Adi Komii siya tirin iikam krimiir mi kima hiriyar yaingwo tiki yayim yim yai kaimwo imairginim mi ta Adi Komii siir Yai Win Kibiya kimiir bopwo waraurin wi nae sapi budi mi hinda tinda ti nu iirarin wi hiriyar ninyoki irkaki mi iikamim Adi Komii siir yai aair wakaekii, mi yayi wi simiir whinkinsiin haiginuwi. ⁷ Epafrasin krimiir inkam kibiyin, ti dimin taemin hinin kimiirin siya boimimauugim siya Adi Komii siiramim krimaka bi miriigin mi siya krimiirin ini hiriyar whinkinsiis haiginukripkaiyin Kraisi siir yai imiir nanaakninkii haiginuwam. ⁸ Mi siya ha natin kririiram mi siya krimiir ini boini, Adi Komii siir naeyuin simiirin siya whinkinsiis haiginuwi iikam nhirim simiiram naingwokwonanaeyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim. Iriig.

⁹ Mi iya krira ti dimin taeminim simiir wakaeyim mi krima inokinokin Adi Komii siiramar sriinanaei iikam kimiiramim. Krira Adi Komii siiramim minam srii siya wi

kimiir nwoki whinkinsiis haiginuwim mi ta hiriinan saiirsika kima wi haninggin sibgu inokninkini dimin taeminim siya naingwowim kima wakaeyokna apam. Adi Komii siir naeyuin wi siyar hurworwokai haiginuwi kimiir kwoin imiirin mi kima siir dimin taemin imiirin wi haninggin sibgu inomokninkini. ¹⁰ Mi ti digworaekwowim simiir ninomokninkin digi mi kima ti dimin taemin imiirin wi haninggi tiri. Mi kima ti miyim yipiki Adi Komii siya boinim kima tiram simiirin wa sibgu wakaeyokna api mi ta hiriinan saiirsika siya wi big nasmirwaiya asi nwowi kimiiram. Mi ta hiriinan saiirsika kima iki mi kibi kibiyim wi asi mrii. Mi kima Adi Komii siirin wi haninggi sibgu inokninkini. ¹¹ Adi Komii siya kirie komiigakin mi siya digworaekwo whiekakim simiir tirim wi digar nwowi mi krira Adi Komii siiram dimin minam kwis boini mi ha mi srii, siir kirieya siya wi kimiir hauuwi mi iikam kimiirin wi saeya whinkinsiisi mi maigimaiga mi owamin kimiirin ti dimin biyie biyeyim sama tirka windi. ¹² Kimiir kwoinim kwoin miyiki miyikin sasar dwo mi krimiir Adi Komiiyin siir boin wadieki. Siya siyargin wadie kimiir nnowaiginuwiyin mi ta hiriinan saiirsika kima dimin taeminim siya nimbinim kimiiram kima haiyam wi simiir asi haii. Siya wi iikam kimiir hauugii mi krimiirin wi warar mi inkin hauugii ti digworaekwowim siir omanim yipiki wadie paeni hanin nuyam mi dimin biyieki nwokai karamae nwowim. ¹³ Mi iya krima Setan siir aowa nwowa, krimiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakim mi ta hiriinan saiirsika krima wi siir yinisimin yipikin siya naingwokwonanaeyin wi siir aowa asi nwowi. ¹⁴ Adi Komii siir yinisimin krimiir dimin biyeyim simiirsi naokin mi krimiirin siya nanmaiwarkainakin Setan siir aowa nwosi. Mi ti hiriinan tirin mi siya krimiir dimin biyie imiirin asi haiyoprimdiyumiigikim. Iriig.

Krais siya Biyan Inkam Komiigin mi siya dimin taeminim krimiir whinkinsiis haiginuwam asi tiri

¹⁵ Mi krima Krais siir kigi, mi krima wa nwoki inokninkinim Adi Komii siya paninggin. Dimusi rani, Krais siya Adi Komii siir hiriinanaargin yipiki iikam krima kig karamae nwowiyin. Siya ini sakisair ywowin mi dimin taeminim Adi Komii siya nonkwokwowim ini siyar kigirkakin. ¹⁶ Dimin taemin whiekakim yim ini Krais siyar kigirkakim dimusi rani, dimin taeminim ninomor kouanim mi nuan ikim yim siya siyar nonkwokwoswokim. Digworaekwo whiekakim siya nonkwokwowim nhirim yim tisi krimar kigim mi nhirim krima simiir kig rani. Yim ti paekwosim mi naeyu minim mi digworaekwo nhir ikim yim sama. Adi Komii siyar tirkikin Krais siirin ti digworaekwo whiekakim simiir tiramin mi ta hiriinan saiirsika ti digworaekwo whiekakim yipiki nu iir nwowim mi kou nwo ikim yim Krais siir inig iir asi hainanprapraskikim. ¹⁷ Biya dimin taemin ima nwowa mi yio siya ha mi okin mi siya dimin taemin whiekakim simiir asi kigirkakin simiir maeyau imiirar sibgu okripkaiyim. ¹⁸ Siya ini iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim ini krimiir mwonan ywowin mi nim krima ini siir piunan ywowim. Siya siyargin dimin taeminim Adi Komii siya tiriyim iikam krimiir yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiir bwamkibwamin. Krais siirin Adi Komii siyar hidninsiin idwokin yipiki biya niki aonamin mi siyargin bigibi ninsiin idwowin ie hirankin mi ta hiriinan saiirsika siya iki dimin taeminim simiir kigiraowan inkam asi nwokin mi nu ninomor sowiir digworaekwowim simiir kigiraowamin inkam nwirki bi nwokin siir kouwin. Niingaki niinga kinga. ¹⁹ Tiki yayim yim yaimwowaigim. Dimusi rani, Adi Komii siya ha naingwokin siir yinisimin siya siirgisii i iirar kwirii iski. ²⁰ Dimin taeminim yipiki Adi Komii siir sau omomnan nwowim, yim siya bidi yimbingiyim ti dimin taeminim mi iikam ikim, yipiki ti nu iir nwowim mi yipiki ninomor kou mi o ikim. Mi ta hiriinan saiirsika Krais siir nhieya yipiki paeyin hiiniya nriioninkinin si naokiinainiya saeyar nikworipukimaigigim ti dimin biyie imiirin mi ta hiriinan saiirsika simiirin kwoin whirua asi nnowaiginugin.

²¹ Mi biya iikam kima Adi Komii siiram bi naingwokim mi kima siir bi wakaeyokna apkim. Wim kima dimin biyie tirkim. ²² Mi Krai siya paeyin hiiniya nironinkinin si naokin. Mi ti hiriinan siyiun Adi Komii siya kimiir asi tirkikin kwoin whirua saika nwowam. Krai siya tiriiginin iikam kimiirin iya siir pu aeya naonama saiir kirieni tirkim mi ta hiriinan saiirsika siya kimiirin asi tirkikin dimin whirki kimbu karamae Adi Komii siir whwonkamidan. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiir kwoin imiirin wi ha nwoki aingwowi kimiir kwoinin wadiekim dimin biyie whirki bi kinyiskaigikim. Mi kimiirin wi dimin biyie whir inkam nwirki swoki boin huriyyu rani. Nungaka. ²³ Mi kima Jisis Krai siiram hiriyar naingwo tibmii kinanaei mi kimiir kwoinin whwowisa nwo karam nwowi mi kimiir naingwo tibmiya kirie hiriyar nwokripkaii dimin whirki kinyiskai karamaeya nwowi mi kina karamae nwowi, Adi Komii siir yinisimin kimiirin wi siya niku nami Adi Komii siir whwonkam ida hiriir. Mi kima Adi Komii siir Yai Win Kibiya saiir wakaei mi kima wa nwokwokini ti dimin kibi kibi imiiram yipiki Adi Komii siya nimbiniim kimiiram. Mi ta Yai Win Kibiya Adi Komii siir iikamim simiira ya ti nun siirin hinda tinda bidi boinmimauu diga. Kara Polkin, an kara iriipi hiriinan ta Yai Win Kibiya saiirin iikam imiir bidiyar mi boinmimauuwa. Iriig.

Pol siya iikamim om Kolosi hiranim simiir whinkinsiis haiginiugin

²⁴ Kara hik kimiirsiyar mi haigi wandi mi kariirin ha mi igbumbugi wandi mi kara pi maigimaiga mi owi. Biya Jisis Krai siya kariirin hinina boinkin, kariir iikamim, yipiki kariir piunan nwowim, simiir hika ya wi kimiiram niti kimiir pu imiir kimpipisu haiginiuwam. Mi iyyim kara ta hiriinan hik aiir haiyin, ta hika biya Jisis Krai siya haiya saiir idwo swoki inkim haigingikin digidig simiir nwokiyam. Mi ta hiriinan saiirsika kara maigimaiga asi nwowi ti hik hiriinanin simiirsi haiyim kimpipisu. ²⁵ Biya kariirin Adi Komii siya nimbingikin siir yai kibiya saiir nanaakninkii haiginiuwim mi ta hiriinan saiirsika, kara iikamim Adi Komii siir pugana saiirin simiir asi whinkinsiis haiginiugin inkamin nwirni miriyyin mi iikam nirmi whinkinsiis haiginiuwiyin siir hiriinan. ²⁶ Biya ta yaiya saiir yaimwokiyaimwowa ya iikamim simiirsi haigiprakaigim. Mi tariinanin Adi Komii siya ta siir yaiya saiir yaimwokiyaimwowa ya siir iikam imiir bidi yisiimauuwim. ²⁷ Siya krimiir nisiimauuwam naingwokin yipiki siir iikamim mi krma ta yai kibikikibi imiirimin wa nwoki sibgu inokninkinim mi wi iikamim Isrel simiir pugana saiir karamaeyim wi simiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi ti yayim yipiki niki haigiprakaiyim yim ti sima Krai siya ini ini hanin kimiir kwoin imiir kwirii idwokaiyin iikamim yipiki Juda iikam tani mi ta hiriinan saiirsika, kima maigimaiga asi nwokim mi wim kima iya Adi Komii siya hauuwana siir dimin miyik miyik imiir, simiiram nwokwokini mi siya wi kimiir hainanprapraskii. ²⁸ Mi ta hiriinan saiirsika, iikam krma iki omom omomim simiir asi nami simiirin Krai siir yai aiir boinmimauuwam. Krma simiirin hinina boin, sima dimin biyeyim simiir kwoinaw nwokaiyim simiirin digumii haimriyugig. Mi krma simiirin Krai siir yai kibi kibi imiir disisiimauu. Mi krma ti dimin hiriinanin simiir tiri mi krma wi iikamim simiir tiri sima wakaeyokna apam Krai siir yai imiir sima tira saiir hiriinan. ²⁹ Kara ti dimin taeminim simiirin sibgu sibgu asi tiri mi ta hiriinan saiirsika sima Krai siir yai kibi kibi imiir asi sibgu wakaeyokna api. Kariir kwoinin Krai siya kiwir haigin mi kara ti dimin taemin imiir asi tirkim. Iriig.

2

Kolosi kimiir iikamim sima yai bibiyeyim priyiksasaeyim simiirin digumii haimriyugig

¹ Kara ha naingwowi wim kima ti dimin taemin imiirin ina ninokninkinim. Kara kimiiram naingwokin mi kara dimin taemin kasa bi tirkim kimiir whinkinsiis haiginiuwam iikamim om Kolosi hiranim mi iikamim om Leodisianim mi iikam nhirim

yipiki biyanim mi tariinanan ikim yim kariir whwonkam iir bi kigim. ² Kara ti dimin taeminim simiirin ta hiriinan saiirsi tirkin kimiir kwoinim wi wadie nwoki sibgu owim mi kima irni nwirniyam naingwokwonanaei mi kimiir kwoinim dimin taemin imiiramim sibgu naingwowi mi ta hiriinan saiirsi kima Adi Komii siir asi wakaeyokna apkim kima tira saiir hiriinan. Kara ha naingwowi kima Kraiis siir digworaekwowim yipiki Adi Komii siya haigiprakaiyim biya simiir ninokninkinim. Mi ti dimin taeminim Kraiis siirgisiirim yim ti dimin taeminim biya Adi Komii siya haigiprakaiyim yim sima mi tariinan yim bidi yanaakninkigiyim. ³ Jisis Kraiis sasaigim yaimwokiyaimwo boini bwamkibwamin dimin taemin whiekakim simiir bwamkibwam imiir.

⁴ Kara kimiirin ti dimin taeminim Kraiis siirim simiir boinmimauuwi mi ta hiriinan saiirsika iikamim wi kimiir kwoin imiir kiyai rani, iki simiir yai bibiyeyim priiyiksasaeiyim simiir. ⁵ Kara kimaka mi o karamaeka windi, kara kimiiramim ina mi aingwowin. Kara ha naingwowi kima ini wadiyar nwowim mi ta saiirsika kima Jisis Kraiis siiramim nhami nhami paninsi yaingwo tibmiisi. Mi ta hiriinan saiirsika, kara kimiiramim maigimairga asi nwowi. Iriig.

Krīma mi Kraiis siya krīma ini kwoin whirua nwowim mi krīma iki niksisaeyai bibiyeyim simiir kipi wakaeyokna ap.

⁶ Biya Kraiis siiram kima naingwo tibmiya saiir hiriinan mi tariinanin kima kwoin whirua saika dwo. ⁷ Mi kima saika wi nwiruwar nwowiskii, paemiiyim pae iir nonkworinuwiyin nu aowa op nae min kiyaiyam mi iyyin paeyinim omaka aiir nonkwowini ikim ini simiir hiriinan ywowim mi ti hiriinan sima tirim saika sima ninkiamasum, yipikin paemii iyyin paeyinan nwowin kima Kraiis siir yai kibiya yipiki biya krīma niki boinmimauuwa saiir saiira wakaeyokna apnae mi maigimairga Adi Komii siiram dwo. Dimusi rani, dimin taeminim siya tirkiyim kimiir simiirsika.

⁸ Kima, kimasiyar mintaraona. Kima iikam nirmiyam kipi kiwaki sima nitam mi kimiirin iki yai bibiyeyim kwoinki prinangwo boiniyim, kimiir boinmimauuwam kimiir kwoin imiir kiyaiyam mi simiirin kimiir niksisaeyim. Mi ti iikam hiriinanim yim yidiwi wanwiyaemi yaiyim mi dimin biyie biyeyim nuan uridyū bibiyeyim simim sim boinikim. Yim sima Kraiis siir dimin taeminim simiir bi boinmimauuwikim. ⁹ Kima simiir yai bibiyeyim simiir kipi wakaeyokna ap. Dimusi rani, Kraiis siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi dimin taeminim Adi Komii siirim yim ini Kraiis siir kwoin arar haigi okaiyim. Mi yim ti digworaekwowim yim krīmiir nisiimauugim hinin Adi Komii siya paningim. ¹⁰ Mi ta hiriinan saiirsika, kima Jisis Kraiis saika namasuwi mi kima wi siir digworaekwoki naokinguguninkini mi kima wi kirieya yipiki Adi Komii siya hauuwa kimiir wi saiir kirie karamae nwo rani. Mi ti dimin taeminim ninomor kouanim mi nuan ikim dimin taeminim yipiki ti nu iirar nwowirkakim hinda tinda yim Jisis Kraiis siya bidi ikworipukimaigiyim.

¹¹ Mi iikamim sima kimiir miois imiir kituyopnir hai karamae nwowa kimiirin saeya bi mi nisiimauugim wim kima Kraiis siirgim. Nngaka. Kima mi Kraiis siya wim kima ini piu kwiruha iripar ywowiskiyim mi wim kima dimin biyie imiirin digumii bidi haimriyugigim. Mi ta siir kima wakaeyokna apa saeyairga kimiir nisiimauuwa hinin wim kima Kraiis siir wakaeyokna apikim, kima ti siyūin miois kituyopnir haiiyin si bi napikim. Nngaka. ¹² Biya iya inkamim op baptaisiyim ya tariigina ya ini Kraiis saika naonamnan ywowa mi sima kimiirin pa haingikaigii. Mi iya sima kiririn op hiranki swoki kibokiinaiiniyim mi kima ha namikwomaiyūuwiyim, ya tariigina ya ini Biyan Adi Komiiyim yipiki Kraiis siir hidninsiin idwowin siir kirieya ini saiir hiriinan ywowa mi siya kimiirin saikar ninkin kininsiin idwokikin. Dimusi rani, kima siir yai imiiram naingwo tibmii kangim. ¹³ Biya kima dimin biyie tirkim mi kima kimiir kwoin imiirar napkim mi ti dimin biyie hiriinanim iikam kimiirin biyie sima nwowaiginiugim mi kima siyūin. Mi iikam kimiirin Adi Komii siya kininsiin idwokin Kraiis saika mi kima kwoin

wɪn asi haigim. Dimusi rani, dimɪn biyie biyieyɪm kimiir kwoɪnau nwokaiyɪm yɪm siya bɪdi haiyoprimdiyɪumiigiyɪm tɪ kamɪm simiir mɪoɪs ɪmiir kɪtiyopnɪr haiyɪm simiirɪn wɪ mɪoɪs sima kɪtiyopnɪr haiya wɪ saeya nwowaignɪu rani, Adi Komii siir yɪnisisɪm nwowamɪn. Nɪngaka. Kɪma Adi Komii siir yɪnisisɪmɪn wɪ ta mɪoɪs kɪma kɪtiyopnɪr haiya wɪ sairsi nwo rani. Nɪngaka. ¹⁴ Dimusi rani, Jisis Krai siya paeyɪn hɪiniya nɪrionɪnkɪnɪn siir naokɪn mɪ tɪ yayɪm yɪpɪkɪ siyɪu Komii siya boɪnhɪuriyɪuwɪm kimiir, kimiir dimɪn biyie ɪmiirsi yɪm Adi Komii siya bɪdi haiyoprimdiyɪumiigiyɪm. Yɪm tɪ yayɪm, yɪm saɪka bɪdi yɪnkɪn aonamɪm. ¹⁵ Adi Komii siya bɪdi ikwowaisiigiyɪm yɪu bibiyieyɪm mɪ dimɪn taemɪnɪm kɪrɪekakɪm tɪ nu iɪr nwowɪm tɪ dimɪnɪn Krai siya tɪrɪn siir kɪrɪeni, paeyɪn hɪiniya nɪrionɪnkɪnɪn si nɪnkɪn ɪrɪnugiyɪn mɪ simiirɪn siya bɪdi ikwowaisiigiyɪn iikam ɪmiir nɪsiimauuwam hɪnɪn siya kɪrɪe komiigakɪn mɪ yɪm sima ɪni nɪngɪ ywowɪm. ɪriig.

¹⁶ Mɪ tɪ siyɪu komii siir yayɪm yɪpɪkɪ ha boɪniyɪm nɪm krɪma mɪiyɪk rani mɪ ha daonam yɪm bɪdi digiyɪm. Mɪ ta hɪriɪnan sairsika, inkam nwɪrkɪ kimiir hɪdi Judamɪ siyɪu komii si kɪma wɪ siir yayɪ kɪpi wakaeyokna siya kimiirɪn uruwai siyaowai mɪ nae mɪnɪm sɪm boɪni. Nɪngaka. Mɪ siyɪuɪn nae mɪniyɪn kɪma naeyɪn mɪ op mɪn kɪma kwiyaeyɪm mɪ iiyɪm pɪu kɪma mɪ siisiyɪm kɪma simiir kɪpi wakaeyokna ap mɪ Adi Komii siir ɪnɪgɪn kɪpi mɪ hainan mɪ bwanɪn siir iiyɪm bwan wɪnkɪ nɪtanɪm simiir nɪkriyɪm yɪpɪkɪ kɪma hainani Adi Komii siir mɪ iya Judakɪm siiskuwakiya pɪu dimɪn taemɪn whɪr tɪr karamae nwowiya aka mɪ dimɪn taemɪn nhɪrɪm tɪ hɪriɪnan nwo ikɪm mɪ sima kimiirɪn wɪ tɪ Juda simiir siyɪu komii iɪrsi hɪd rani. Nɪngaka. ¹⁷ Yɪm tɪ digworaekwowɪm yɪm ɪni aknɪnan ywowɪm yɪm krɪmiir brougae wanwiyaeyɪm simiir nɪsiimauugɪm. Yɪpɪkɪ wɪ mhoiɪya nɪmbiyami yɪm dimɪn kɪngikɪn ɪmaɪrgɪm Krai siya tɪranɪm. Krai siya ha nɪtɪn simiirɪn kɪmɪdiniya siya ɪni tɪrni mɪ tɪ dimɪn taemɪnɪm bɪyanɪm yɪm ɪni ɪnɪg karamae ywowɪm. ¹⁸ Kɪma ikɪ iikam nhɪrɪm yɪpɪkɪ kimiir hɪdɪm simiir yayɪ ɪmiir kɪpi wakae. Dimusi rani, yɪm sima tɪ hɪnɪna boɪnkɪm, wɪm kɪma Adi Komii siir bɪ wakaeyokna apikɪm. Dimusi rani, wɪm kɪma Adi Komii siir paekwosɪmɪn siir ɪnɪg iɪr bɪ hainankɪm. Tɪ hɪriɪnanɪm simiir kɪpi wakae! Yɪm sima ha boɪnkɪm tɪ dimɪn taemɪnɪm nhwo sima whɪnkɪgɪm iikam krɪmiirɪn ha nɪnoknɪnkɪnkɪm nɪm krɪma simiirar hainanikɪm. Yɪm sima pɪ nɪksisaekɪm mɪ sima sɪmarɪn hɪnɪna boɪnkɪm yɪm sima ɪnɪgak iikam tani yɪm sima Adi Komii siir paekwosɪmni ɪnɪg hainanikɪm mɪ tɪ iikam biyie biyieyɪm yɪpɪkɪ nantamyɪriyɪriyɪm yɪm sima simiir kwoɪn ɪmiirarar napikɪm. ¹⁹ Mɪ tɪ iikam hɪriɪnanɪm yɪm Krai saɪka ɪrɪpa bɪ namasugɪm. Krai siya ɪni mwonan ywowɪn mɪ nɪm krɪma iikamɪm saɪka namasuwɪm, nɪm krɪma ɪni siir pɪunan ywowɪm. Pɪu aɪrɪn mwo ɪeyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪu mɪ kɪu mai mɪnɪm mɪ kɪp ikɪm yɪm ɪni ɪrɪpar yɪnkɪamasuɪm. Mɪ iikamɪm naɪngwo tɪbmiyɪm yɪm ɪni pɪunan ɪrɪpa bɪdi yɪnkɪamasuɪm. Dimusi rani, simiirɪn Adi Komii siya hauugɪn siir kɪrɪe aɪr.

Krɪma naonami wɪ Krai saɪkar waiyayokiyokii

²⁰ Iikam kɪma, kraik saɪka bɪdi yaonamɪm mɪ kimiirɪn rɪrmiɪya siya bɪdi ywowaignɪugiyɪn tɪ dimɪn biyie biyieyɪm tɪ nuɪn siirɪm simiirsi mɪ kɪma tɪ dimɪn taemɪnɪm tɪ iikamɪm nuanɪm sima napam naɪngwowyɪm simiir kɪpi wakaeyokna ap mɪ ta hɪriɪnan sairsika Adi Komii siya wɪ hɪnɪna boɪni simiirɪn sima wadɪekɪm. Mɪ kɪma dimɪn taemɪnɪm iikamɪm nuanɪm sima napiyɪm simiir simiira dimusi wakaeyokna apkɪpkaii? Mɪ kɪma iikamɪm simiir siyɪu komiɪyɪn siir yayɪm simiir dimusi wakaeyokna api yɪpɪkɪ ha boɪnɪm, ²¹ kɪma dimɪn sɪm whɪr kɪpi swokɪ tɪrsran mɪ dimɪn sɪm whɪr kɪpi swokɪ pikomyaskii sran mɪ simiirɪn kɪpi mɪ ae. Nɪngaka. ²² Yɪm tɪriigɪnɪm yɪm inkamni ara yaigɪm yɪm Adi Komii siir hɪrankɪ bɪ nɪtkɪm. Krɪmiirɪn nae Adi Komii siya hauugɪn mɪ krɪma simiirɪn kɪpi boɪnwaeyo. Nɪngaka. Krɪma simiirɪn ha dae! ²³ Mɪ tɪ siyɪu komiɪyɪn yɪo krɪmiir kwoɪn iɪr kɪyaigɪn krɪma ha nwokɪ aɪngwowyɪm yɪm wadɪekɪm mɪ krɪmiirɪn wɪ sima nwokɪ whɪnkɪnsiis haigɪnɪuwɪm paekwosɪm simiir ɪnɪg ɪmiir hainanam mɪ dimɪn taemɪnɪm krɪmiir pɪugɪ tɪram naɪngwowyɪm simiir nwokɪ

kikintimdinuwim mi krɪma wɪ krɪmiir pɪu ɪmiir nwokɪ onkwobumbunɪnkɪnim mi yim ti dimɪn taemɪn hɪnɪnim yim wɪ krɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪnu rani, ti dimɪn biyɛ biyɛyɪm krɪmiir kwoɪnau nwokaiyɪm simiir nikwowaisiigim. Nɪngaka. Iriig.

3

Adi Komii siya kimiirin Krai saika nɪnkɪn hidnɪnsiin idwokikɪn omwai-waiyayokiyokiyim

¹ Biya Krai siya naonama siya krɪmiirsi naonamkɪn mi siirin Adi Komii siyar swokɪ hidnɪnsiin idwoki omwai waiyamɪn. Tiriigin yɪo ti hɪnɪngɪn iikam krɪmiirin Adi Komii siyar hidnɪnsiin idwokikɪm omwai swokɪ waiyayokiyokiyam mi Krai saika nwowam. Mi ta hɪriinan saiirsika, kimiir biyan siyɪuɪn yɪo bɪdi digiyɪn mi kɪma dimɪn taemɪnim nuanɪm wɪ simiiram kipi naingwo mi kɪma dimɪn taemɪnim Adi Komii siir om hɪranɪm simiiram daingwo simiir wakaeyokna apam, maeyauwa Krai siya nidwowiya Adi Komii siir ɪna ɪniiga saiir kingiɪn hɪr mi Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir krieya ɪni siyar nonkwowa mi dimɪn taemɪnim yim ɪni siyar kigirkakɪm. ² Kɪma dimɪn taemɪnim Adi Komii siir om hɪranɪm simiiram daingwo, kɪma dimɪn taemɪnim ti nuɪn siirim simiiram kipi naingwo. ³ Kɪma dimɪn taemɪnim siir omɪn ninomor kou hɪranɪm siir hɪr nwowim simiiram daingwo. Dimusi rani, kɪma dimɪn taemɪn biyɛ biyɛyɪm yipiki biya kɪma napim simiirsi bɪdi yaowim mi iikam kimiirin Adi Komii siya bɪdi hidnɪnsiin idwowim Krai saika mi kɪma saika ɪni nwɪruwar ywowiskiyim mi kɪma ɪni kwoɪn winkakar ywowim mi kimiir kwoɪn winɪn yɪo ɪni Adi Komii siyar kigiraowɪn siir naeyɪuni. ⁴ Krai siya krɪmiirin minam tɪrkɪn krɪma saika ɪripa nwowim mi mhoiɪya siya wa swokɪ ɪti mi siya wɪ siya siyar nanaaknɪnkiinaei mi krɪma wɪ saika nwowi mi krɪma saika nwowi mi krɪma wɪ Adi Komii siir dimɪn kibi kibi ɪmiir hai. Iriig.

Kɪma kwoɪn win bɪdi haiyɪm mi kɪma dimɪn miyik miyik ɪmiirarar dap

⁵ Wim kɪma yaeya kwoɪn win bɪdi haiyɪm mi kɪma kimiir kwoɪn ɪmiirin sibgu sibgu kɪntimdinu dimɪn biyɛ biyɛyɪm kɪma naingwowyim kɪma tiram yipiki ti nu iir nwowyim simiirsi. Kara ti dimɪn taemɪn hɪnɪnim sim boɪni. Dimɪn taemɪnim iikam kɪma naingwowyim kɪma tiram, hɪ priɪnanae priɪnae mi kam sima sima ninwoanwona ɪripa pɪu mi dimɪn biyɛ biyɛyɪm kigmair mi dimɪn taemɪn biyɛ whɛkakam naingwokwo, dimɪn taemɪnim ɪnig hainaniyɪm sim hanɪn nwowim Adi Komii siir igsop aiir nokwokairinam. ⁶ Mhoiɪya iikamɪm yipiki siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowim simiirin wɪ Adi Komii siya tɪoidwomai. Dimusi rani, sima dimɪn biyɛ tɪrkɪm, ti kara boɪnim kimiir simiir tɪrkɪm.

⁷ Mi biyarɪn wim kɪma kimiir kwoɪn ɪmiirar napkim mi kɪma dimɪn biyɛ bɪdiya mi tirɪm ti iikamɪm yipiki wɪ mhoiɪya Adi Komii siya tɪoidwomai. ⁸ Mi tariinanɪn kɪma simiirin digumii haimriyugig mi ti dimɪn taemɪn hɪriinanɪm yim hindara dinangrimi-igig. Irika nwɪrikan ɪo whwonkam kipi nanao mi ɪo kipi ɪnwo anwo mi kimiir yopii adim mi iikam nhɪr ikɪm simaka kipi ɪnkɪnwaomwarki boɪn mi kɪma yai bibiyɛ kipi boɪn mi dimɪn taemɪn biyɛ nhɪrɪm ti simiir hɪriinanɪm simiir kipi mi tir. ⁹ Mi dimɪn taemɪnim kɪma boɪniyɪm ɪrni nwɪrni kipi priiyiksasae. Dimusi rani, wim kɪma ti dimɪn biyɛyɪm simiirin digumii bɪdi haimriyugigim tiriiginɪm kɪma tirɪm ɪiya kɪma Adi Komii siir niki wakaeyokna ap karamae nwowa saiir. ¹⁰ Dimusi rani, tariinanɪn kɪma ɪni inkam win ywokiyim. Adi Komii siya kimiirin ɪripa bɪ tɪrkɪn siya kimiirin yapa yapa tɪrkɪn mi kimiir kwoɪnim siyar kisisaena haigiraraowi mi kɪma iikam miyik asi nɪmbiyami mi wɪ Adi Komii siir hɪriinan asi nwowi mi ta hɪriinan saiirsika kɪma siir asi sibgu ɪnoknɪnkɪni kɪma tira saiir hɪriinan. ¹¹ Ti dimɪn taemɪn miyik miyikɪm Adi Komii siya tirɪm kimiir simiirsi, yɪo dimɪn komii rani, iikamɪm Grikmi piugana saiirim mi Judami piugana saiir ikɪm mi yipiki simiir mɪoɪsim mi kitiyopnɪr haiyɪm mi yipiki mi kitiyopnɪr hai karamae mi owim mi sima skuramar mi amka wɪndi mi sima skuram mi am karamae mi oka wɪndi mi

sima digworaekwoki mi aokingugu nankaigi windi mi sima paeprikabar mi oka windi, yim tiriiginim yim dimin komii rani. Mi diminkidiminin inigakin yio ti si, Krai saairgin inigakin mi yio siya iikam yipiki siiram naingwo tilmii kinnyim ini hanin simiir kwoin imiir kwirii idwokaiigin. Iriig.

¹² Adi Komii siya kimiir bidi yimbinin siir iikam nwowam mi siya kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani. Mi ta hiriinan sairsika, kima iki iikam nhirim simiiram naingwokwonanae mi simiirin dimin miyiki miyik iirar tirhaiginu. Kima kimamar kipi naingwona hinin, kima inigak iikamkim. Mi kima kimamarin hinina daingwo, inig karamae iikamkim mi iikam nhirim simiiram kiwaki sima simiir kwoin imiirar napim ti dimin taeminim simiirsi mi wim kima ti siirsiyin hinina daingwo kimiir kwoinin yio hindara dinan itkinki mi nirmaka kipi ninkinwaomwarki boin simiirin simiir siyu iirar kigninkin tirki. ¹³ Mi kimiir inkam nwirin siya dimin biye inkam nwirni tiri mi yio ti hiriinan siyuin yio ti digi mi kima siir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigi. Mi kimiir dimin biye biyeyim yim Biyan Inkam Komii Jisis Krai siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi ta hiriinan sairsika, wim kima iripi hiriinan ti hiriinan siyu kaimwowin siirar timi tir, iki iikam nhirim kimaka ninkinyaeyaowiyim simiir dimin biyeyim simiir timi haiyoprimdiyumiigi. ¹⁴ Iki dimin taemin kibi kibiyim simiir kouin ini naingwokwonanae saeyar ywowa tariigina ya ini biigibi saeyar ywowa. Mi ta naingwokwonanaeya iki digworaekwo kibi kibi nhirim simiirin ini saeyar kakpripri-nonkwowim. Tariigina ya ini piuwopnan ywowa, piuwopa inkamki kikogiya yuisa siya kaiya sair kikogrinuwam. Mi ti dimin hiriinanin ini nwirniyam naingwowyin yio ini piuwopnan ywowa yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginuwana kwoin whirua sima nwowam. ¹⁵ Krimiirin Krai siyar tirkikin irika nwirika nongwomamair aeyamin mi krima ti hiriinan diminim ti kimiir tir nwokaiyim simiiram kiwaki. Mi yim ti dimin taemin hininim yim dimin whoimoni rani. Biya kimiirin Adi Komii siya nikunakim mi kimiir kwoinin siya kiyagim mi ta hiriinan sairsika kima wi pu kwiruwa asi nwowi mi wi Krai siir dimin taemin imiir asi haii kimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginuwam iripa nongwomamair aeyam. Mi kima wi boin wadieki. Dimusi rani, ti simiirsika. ¹⁶ Mi Krai siir yaiya ini hanin kimiir mhi kwoinawu kwirii idwokai kuni mi kimiir kigirkaki mi mhoiya kimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi irni nwirni whinkinsiis haiginuwiya Adi Komii siir dimin taemin imiir yipiki kima boinmimauuwim iikam nirmi mi kima nikim dimin taeminim simiirsi sair hiriinan. Kima Adi Komii siir boin wadieki mwayim yokwo sam hir nwowim kima waowiyim simiir hiriinan mi mwayim kima mi waowiyim omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hir simiir hiriinan mi kima mwayim kirie kimiir kwoin ima nwokripkaiyam wao. ¹⁷ Mi dimin taeminim kima tiriyim mi kima boini ikim mi dimin taeminim kima tiriyim, yim Biyan Inkam Komii Jisis Krai siir nikrigim. Kima Adi Komii siir boin wadieki dimusi rani, dimin kibi kibiyim yipiki Krai siya tirim kimiir simiirsika. Iriig.

Iikamim nonkwonam mi simiir yinisisim ikim simiir boinka

¹⁸ Mi wim kima wigim yipiki kamkak nwowim, kima dimin taeminim kimiir kam ima boiniyim simiir wakaeyokna. Tiki siyu hiriinanin yio ini ywowin. Dimusi rani, wim kima Biyan Inkam Komii Krai siir yai wakaeyokna apkim. ¹⁹ Mi wim kima kamim kimiir wig imiiram daingwokwonanae. Simiirin biye kipi nwo mi dimin taeminim kima tiriyim kima simiirin yai biye wara kipi boin. ²⁰ Mi wim kima yinisisimim wim kima kimiir yopii adim simiir yai imiirar wakaeyokna. Dimusi rani, yim ti dimin taemin hiriinanim yim Biyan Inkam Komii Adi Komii siya big nasmirwaiya simiiram nwowi. ²¹ Mi wim kima adim, wim kima kimiir yinisisimim simiir hindara kipi nokwao boin mi simiir kwoin imiir kipi kiyai maigimaigra nwo karamae sima nwowam mi simiir grabaiginu karamae nwowam. Iriig.

²² Mi wim iikamim yipiki iki kamim inig komii komiigakim simiir miriyyim umir min hai karamae nwowiyim, kima kamim kimiir kigriraowiyim simiir whwonkam ida ara kipi mirii iya sima kimiir kigriraowiyim inokinokin kima mi wadie imiirarar mirii. Dimusi rani, kima tiriiginim yipiki kimiir kigriraowiyim simiiraram mirii rani mi kima ha tir tani simiirin. Dimusi rani, wim kima pi boriisopi Biyan Inkam Komii siya maingimainga kimaka nwo karam nwowim. ²³ Kima iikamim simiiraramar mirii rani. Wim kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siiram mirii. Mi ta hiriinan saiirsika, kima kimiir mi imiirin sibgu donkworinu miriikripkai. ²⁴ Kima dimin miyyik imiirar tir. Dimusi rani, wim kima ina ninokninkinim mhoiyya omin ninomor kou hiranin Adi Komii siya kimiirin wi bimbuiwi tirwin tani biyya siya nimbina siir yokwo aiir saiir hiriinan. Mi ta hiriinan saiirsika, kima ti nu iirin miyyim sibgu sibgu mirii. Dimusi rani, wim kima inokinokin Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siiram mirii mi ta hiriinan saiirsika sibgu sibgu asi mirii. ²⁵ Mi iikamim yipiki dimin biyye tiriyyim, mhoiyya simiirin wi dimin biyye Adi Komii krimiir Wanin siya tirhaiginuwi. Dimusi rani, ti dimin taemin imiirsika. Mi siya iikam whiekakim simiiram in hiriinanar mi aingwown mi siya krimiir whiekakar in wi hiriinankinar hidi. Iriig.

4

¹ Mi wim kima kamim bi nwowiyim kima ti iikamim yipiki kimiir miriyyim simiir sibgu tir. Dimusi rani, kima ina ninokninkinim kimiir Biyan Inkam Komiiyin kimiir kigrakakiyin siya ini siir om iir nwowin mi kimiirin ini siyar kigriraowin. Iriig.

Iikamim nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyyim simiir boinka mi ti siyyu hiriinanin ti kima tirin yio ini ywown

² Kima Biyan Inkam Komii Adi Komii siiram in hiriyyar kwisboinanae. Kipi digi. Mi iyya kima kwisboiniyyim nhwo mi kima dimin taeminim kima boinanam simiirin sibgu sibgu daingwo omok boin mi siir boin wadieki. ³ Mi iyya kima nhwo kwisboiniyyim Biyan Inkam Komii siiram kima iikamim tiranim krimiiram warar srii siiram in minam, krimiir whinkinsiis haiginuwin mi nim krima wa nwoki kiwakiyyim Kraiis siir yai aiir boinmimauuwamin. Mi ta hiriinan saiirsika iikamim wi simiir nwoki wakaeyoknam. An kara maeyauwa mi biyye miriyya saiir tir asi hugripkiikikaii. Dimusi rani, an kara siir yai imiir boinmimauugin. ⁴ Kima Adi Komii siiram in minam kwisboinki kariirin wi siya nwoki whinkinsiis haiginuwin Kraiis siir yayim simiir sibgu boinmimauuwim biyya kara niki boinmimauuwa simiir iikam imiir saiir hiriinan Adi Komii siya boinkiya kariir saiir hiriinan.

⁵ Mi dimin taeminim kima tiriyyim, iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap karam nwowiyim simaka, kima sibgu daingwo omok. Mi kima ii kwira hiniina tiram kipi kiwaki, diminin wadie nwokaram nwowiyin siir tiram dimusi rani, kimiir iyyim hoimgak nwo rani. ⁶ Mi dimin taeminim kima boinmimauuwim simiir yim wadiekim, yim ini waim naeyim kima naeyim simiir idwo nikrinkinkiiyyim ini simiir hiriinan ywown. Mi hiriinanki niuwi, ti dimin taeminim iikam ima srii kimiir mi kima wa sibgu inokninkin boinkii simiirin. Iriig.

Pol siya Tikikas Onisimas sowiir nikropkiko

⁷ Kara Tikikas siirin kimiiram minam nikropkikin siya dimin taeminim kara tirim wi kimiir nwoki boinmimauuwim. Siya krimiir nomiiyau kibikin yipiki kara naingwokwonanaeyin. Siya inkam wadiek in mi kariir dimin taemin siya whinkinsiis haiginugin mi siya mi kara krimiir Biyan Inkam Komii siir mi aiirin krirar miriigo. ⁸ Kara siir bidi yikropkiyin kimiiram mi ti dimin taeminim wi siya boinmimauuwi kimiirin. Mi siya kimiirin wi min boinmimauuwi dimin taeminim krima tirim simiir mi ta hiriinan saiirsika kimiirin wi maingimainga siya nwowaiginuwi. ⁹ Mi kara Onisimas siirin saika bidi yinkin ikropkiyin kimiiram waraur. Onisimas siya krimiir nomiiyau

kibigin mi siya kimiir inkam nwarin. Mi iya sowa nimbini mi dimin taemin whiekakim krimiir tir nimbimbiiyamim wi sowa nini boinmamauni. Iriig.

¹⁰ Aristakas, yipiki ti kanaka tir ninkin hugripkikikaiyin maeyaua mi biye miriia sair, siya mi Mak siya sowa kimiir nokboinmamaigiko. Kima ina ninokninkinim Makin yio Banabasni nomiiyaugin mi biya kara kimiirin ti hinina boinmauugin siya niti kima siirin wi sibgu kigrirao. ¹¹ Josua yipiki siir inig whirin ha dapiyin Jastas, yio kimiir mi okboinmamaigikin. Kamim nwoimginwoimuwaigim Juda simiir piugana sairim yipiki Krai siir yai aiiir sibgu wakaeyokna apiyim mi kariirin sima whinkinsiis haiginugin Adi Komii siir dimin taemin imiir tiramin mi kariirin maigimairga sima nwoaiginugin.

¹² Epafras in yio kimiir mi okboinmamaigikin. Yio siya om Kolosiyan inkamkin mi siya Krai Jis siir mi aiiir miriigin. Mi inoknokin siya Adi Komii siiramar kwisboinanaeikin kimiir kirie haiginuwam. Mi kimiir kwoinim wi kirie nwoki owim ti dimin taeminim Adi Komii siirim simiiram mi ta hiriinan sairsika wi haningi sibgu inokninkini dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kima wakaeyokna apam. ¹³ Kara ti dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinin mi kara simiirin pa boinmauugi kimiirin. Siya iikam kiimiram nhami nhami bi mirinanaekin mi iripi hiriinan iikamim Leodisia hiranim mi Hirapolisan ikim. ¹⁴ Mi Lukin krimiir paowai min udi inkam kibiyin mi Dimas siya, sowa kimiir nokboinmamaigiko.

¹⁵ Mi kara nokboinmamaigini haninaka wi kima nokboinmamaigi iikam imiirin yipiki nomiiyaum om Leodisia hiranim simiiram. Sima mi Nimpa saeya mi iikamim yipiki sair omaka hir haingiriyu owim Adi Komii siir inig iir hainanim simiir warar nokboinmamaigi. ¹⁶ Mi ta yokwowa maeyaua ti yai ima nwoa kima simiir mwain dignaowidi mi kima simiirin wi iikamim Adi Komii siirim om Leodisia hiranim wi simiiram hauugi mi yim wi sima mi mwainim. Mi ta yokwowa kara hauugiya simiiram mi ya wi kiimiram swoki hauugii mi kima wi kimiir om hir nikini mwainuwim. ¹⁷ Mi kima Akipas siirin hinina boin, siya miya Biyan Inkam Komii siya boinkiya siir siya miriizam siya sair mirii mi siya sairin hiriir digig.

¹⁸ Kara Polkin, tiki yayim yim kariir ingar nonkwowinkikin, ti kimiir nokboinmamaigiyim. Kima simiirin kipi naingwo owouu, an kara ini maeyaua mi biye miriia ini sair tirar niki hugripkikikaiyin. Kara hinina naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwobumbuwa wi kimakar nwowi. Iriig.

1 TESALONAIKA

Iya Pol siya om Korin hir nwowin mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim naingwo tibmiiyim om Tesalonaika hiranim simiiramın. Biyan siya ti om iir niki okin mi iya Timoti siya hiriir nimbiamın mi siya kimidiniya Pol siir ini boinu, Juda iikamim yipiki Jisis siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiirin hik sima hauwi. Mi ta hiriinan saiirsika Pol siya ta yokwowa saiir asi winkikin minsika iikamim naingwo tibmiiyim wi saeya nwoki whinkinsiis haiginuwim mi simiir naingwo tibmiiya Jisis siiram naingwo tibmiiya wi hiriyyar nwoki onkworinukripkaiyim mi wi siyar nwoki itbugiyim. Siya iya Jisis siya nitana saiir yayim kasakasa bi winkin. Iriig.

¹ Pol, Sailas mi Timoti, krıma ta yaiya yokwoni win hauugika iikamim Adi Komii krımiir Wanin siir piugananım om Tesalonaika hiranım kimiirim. Kıma Adi Komii mi Biyan Inkam Komii, Jisis Kraıs sowiirgisowiirniigim. Mi krıma ha naingwowi Adi Komii mi Jisis Kraıs siya, sowa naingwobumbu mi irıpa nongwomamaır aei kwoının wi kimiir nwoki hauugiyim.

Mi Tesalonaika simiir naingwo tibmiiya kirieka mi saeya ini wadieyar sibgu owa.

² Mi krıma iınokıınokın Adi Komii siirim kwisboiniyim, krıma siirin ha boın wadieikim. Dimusi rani, iikam kimiirsika. ³ Mi iınokıınokın krıma siir boınmauuwi dimın miıyık miıyıkım kıma tiriyim simiir. Dimusi rani, kıma siir yai imiir wakaeyoknaei mi kıma siiram naingwokwonanae mi kıma dimın kirie kirie imiirar tiri mi kıma donkworinukripkai mi kıma kirie hiriyyar dwokripkai Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraıs siiram. ⁴ Mi kıma ti nomiiyauım yipiki Adi Komii siirim naingwokwonanaeyim mi krıma ina ninokninkınım siya bidi yimbingiyin kimiirin siir iikam nwowam. ⁵ Dimusi rani, iya krıma ta Yai Win Kıbiya kimiir boınmımauuwa saiirsika, yim nıksisae yai nınga rani mi kimiir kwoınım Adi Komii siir yai ima mi siir naeyıu ieya wi sowar kınkrip hai. Mi Adi Komii siir naeyıuın kimiir kwoınım wi siyar kisına haigi mi krıma ina ninokninkınım siir yai imiirin mi ti yayim simakisımaırgım kaimwowım. Kıma bidiyar yınokninkınım dimınım biya krıma tirım kimiir whinkinsiis haiginuwam. ⁶ Mi kıma Adi Komii siir yai imiir bidi wakaewınım mi iikamım sima kimiir bidiyar tirbumbuım mi kıma maırgımaırga bi nwokım. Nıngaka. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyıuın siyar whinkinsiis haiginugım kimiirin maırgımaırga hiriyyar nwokripkaiyim. Mi kıma ti dimınım simiirar tirınıae, ti dimınım krıma mi Biyan Inkam Komii Jisis Kraıs krıma tirım simiir hiriinan. ⁷ Mi ti hiriinan siyıuın, kıma yipiki iikamım Adi Komii siir yai wakaeyokna apiyım nu haimii Masedonia mi nu haimii Akaia hiranım simiir bidi yısiımauuwım mi kıma simiirin dimın miıyık miıyık imiirar nısiımauugım sima kıgna apamın. ⁸ Mi ti yayım Adi Komii siya boınmauuwım kimiir, yim kıma bidi yanaakninkııyım mi ta yaiya inkamın ii hainiyın mi siir yainana ha namkiya hında tında mi ini saiir hiriinan yamiyokiyokıgiya. Mi ta yaiya saeya nu haimii Masedonia mi nu haimii Akaia hiriirara biri namka. Nıngaka. Mi ta yaiya ina yiniyokıgiya hında tında mi iikam sima ina wakaekiyım kıma Adi Komii siir yai imiirin ina wakaeyokna apım mi ta hiriinan saiirsika, krıma wi saiir swoki boın tani simiirin. ⁹ Mi iikamım hında tındaım sima dimın taemınım biya nimbiamım iya krıma kımaka waraur nwowa sima simiir whrie boını. Mi kıma uruwai siyaowaiyim digıumii bidi haimriiyıugım. Mi Adi Komii kııngıkıının siirar wakaeyokna apkım. Mi uruwai siyaowaiyim yım omwai bi waiyaeikım, yım ini nıngar ywowım. Adi Komii sasaırgın omwai waiyayokiyokıııyın. ¹⁰ Sima ha boınkım, kıma siir yınisım iirım dwokwokın siya Adi Komii siir om hir haıburgigi Jisisin, yipiki biya niki aowın, siirin Adi Komii siya kınınsiin idwokın

m̄i kr̄im̄iir̄in siyar wh̄ink̄insiis haiḡin̄iū m̄i siyar m̄i anmaiwarkaina Adi Komii siya t̄iōidwomaiyana saiirsi. Dimusi rani, iikam̄m, sima dim̄in biȳie t̄irk̄im. Iriig.

2

Pol siya m̄iriya m̄i om Tesalonaika h̄ir saeya

¹ Kima t̄i nom̄iyauim, kima ina ninokn̄ink̄inim biya kr̄ima n̄ita k̄imiir n̄ini k̄ignakiȳim m̄i yai k̄imiir n̄ini boin̄m̄imauugiḡim m̄i ta kr̄ima n̄iki apr̄ir̄ir̄ k̄ignakiya k̄imiir saeya op bi kimaiga. N̄ingaka. ² M̄i kima ina ninokn̄ink̄inim iya biya kr̄ima om Filipai h̄ir nwowa sima kr̄im̄iirar dir̄iraerarbumbuk̄im m̄i kr̄im̄iir̄in Adi Komii siya wh̄ink̄insiis haiḡin̄iuḡim m̄i kr̄ima hik̄im sima hauuw̄im sim̄iirsi b̄iri n̄ididḡim m̄i siir Yai W̄in K̄ibiya kr̄ima k̄imiirar boin̄m̄imauugiḡ. ³ T̄i yaȳim kr̄ima k̄imiir boin̄m̄imauugiḡim kr̄ima k̄imiir n̄iksisae rani. Yaȳim kr̄ima boin̄iȳim kr̄ima siȳiū biȳiekak bi nwowik̄im. N̄ingaka. Kr̄ima k̄imiir̄in yaimwowerar boin̄ik̄im kr̄ima k̄imiir bi n̄iksisaeik̄im k̄imiir digworaekwo im̄iir n̄iksisae haiȳim. N̄ingaka. ⁴ Biya Adi Komii kr̄im̄iir Wan̄in siya b̄idiyar k̄inank̄iugiȳin kr̄im̄iir kwoin̄in m̄i siya in̄i wad̄eyar ywokiȳin kr̄im̄iir̄in siir yai im̄iir boin̄m̄imauuim. Adi Komii siya ina ninokn̄ink̄inim t̄i dim̄in taemin̄im kr̄ima boin̄m̄imauuwiȳim kr̄ima m̄inam naingwowi Adi Komii siirarar maiḡimaiḡa haiḡin̄iūim, kr̄ima inkam̄ni maiḡimaiḡa haiḡin̄iūim p̄i boriisopi. ⁵ Kima ina ninokn̄ink̄inim inok̄inok̄in biya kr̄ima k̄imiir boin̄m̄imauuim kr̄ima k̄imiiram bi hiirḡim. Adi Komii siya ina ninokn̄ink̄in̄in kr̄ima k̄imiiram bi hiirḡim m̄i ta h̄iriinan saiirsika kr̄ima k̄imiir um̄ir digworaekwo m̄in swoki iksisae hai rani. N̄ingaka. Adi Komii siya ina ninokn̄ink̄in̄in kr̄ima yaimwoarar boin̄i. ⁶ Ta kr̄ima m̄iriya kr̄ima in̄ig komii haiȳim p̄i boriisopi k̄imiir bopwoniya waraur̄in m̄i iikam̄ n̄hir ik̄im. N̄ingaka. Nim kr̄ima aposel kam̄im ȳip̄iki Krai siya n̄ikropkiȳim sima m̄i ta h̄iriinan saiirsika n̄im kr̄ima w̄i digar nwowi Adi Komii siir wh̄wonkam idan k̄imiiram s̄riȳim kr̄im̄iir in̄ig im̄iir hainan̄im m̄i kr̄ima p̄i boriisopi. ⁷ M̄i biya iya kr̄ima k̄imaka waraur̄ nwowa kr̄ima k̄imiirar sibgu k̄igr̄iraok̄im yopiigi sae k̄igr̄iraowiya saiir ȳin̄im sim̄iir saiir h̄iriinan. M̄i kr̄ima k̄imiiram̄in dim̄in wh̄iram bi s̄riḡim. ⁸ Kr̄ima k̄imiiramar naingwok̄im m̄i kr̄ima Adi Komii siir Yai W̄in K̄ibiya saiirara bi hauugik̄im. Dimusi rani, kr̄ima k̄imiiram naingwokwonanaeik̄im m̄i kr̄ima k̄imiir asi wh̄indir̄iraerargiḡim. ⁹ Kima iikam̄ wh̄iekak̄im ina ninokn̄ink̄inim kr̄ima k̄imiir̄in Adi Komii siir Yai W̄in K̄ibi aiirar boin̄mauuḡim m̄i kr̄ima um̄iram̄in n̄i nab̄ie m̄iriiḡim m̄i ta h̄iriinan saiirsika, kr̄ima naemin̄im dim̄in̄im k̄imiir waraurank̄i pan̄in̄si haisi.

¹⁰ Kima m̄i Adi Komii siya kima ina ninokn̄ink̄inim dim̄in̄im kr̄ima t̄riȳim k̄imiir iikam̄im ȳip̄iki Adi Komii siir yai aiir̄im naingwo t̄ibm̄iyȳim. Kr̄ima dim̄in̄im big nasm̄irwaiya Adi Komii siya nwowan̄im sim̄iirar t̄irk̄im m̄i kr̄ima dim̄in̄im m̄iyȳik̄im dim̄in wh̄ir̄ki kimbu karamae nwowiȳim sim̄iirarar t̄irik̄im, kr̄ima siȳiūim dim̄in wh̄ir̄ki kimbu karam nwowiȳim sim̄iirarar t̄irik̄im dim̄in biȳie wara bi t̄irik̄im. ¹¹ Kr̄ima in̄i ad̄in siir ȳinisim̄im sim̄iir boin̄m̄imauuwiȳim in̄i siir h̄iriinan ywow̄im m̄i k̄imiir̄in kr̄ima nokwao boin̄k̄im m̄i k̄imiir̄in maiḡimaiḡa kr̄ima nwowaiḡin̄iugik̄im m̄i kr̄ima k̄imiiram s̄rin̄inaek̄im ¹² kima inok̄inok̄in̄in Adi Komii siir sibgu wakaeyokna ap siya k̄imiiram n̄ik̄unanaeik̄in̄in m̄i kima m̄i siya kima w̄i ir̄ipa n̄idwowi m̄i k̄imiir̄in w̄i siyar k̄igr̄iraowi m̄i siir dim̄in taemin̄im m̄iyȳik̄ m̄iyȳik̄im kima w̄i sim̄iirar ninan haiswowi. Iriig.

¹³ Inok̄inok̄in̄in kr̄ima Adi Komii siirar boin̄ wad̄ie nanaeik̄im t̄i dim̄in taemin̄im im̄iirsiȳin. Biya kr̄ima k̄imiir̄in Adi Komii siir yai im̄iir boin̄m̄imauuḡim m̄i kima sim̄iir̄in ina wakaeyokna ap̄im sima inkam̄ni yai rani. N̄ingaka. T̄i yaȳim kima wakaeyokna ap̄im kima Adi Komii siir yai im̄iirar wakaeyokna apk̄im, t̄i yaȳim sima dim̄inar t̄irik̄im k̄imiir kwoin̄auin, iikam̄im ȳip̄iki siir yai im̄iir wakaeyokna ap̄im. ¹⁴ Kima t̄i iikam̄im Adi Komii siir p̄uganan̄im nu Judian̄im ȳip̄iki naingwo t̄ibm̄iyȳim Krai siir wakaeyokna ap̄im sim̄iir k̄igna m̄iriyan iikam̄nan b̄idi ywow̄im. T̄i nom̄iyauim, t̄i iikam̄im t̄i om

Tesalonaika tiranim kimiigikimiirar nomiiyauim kimiirin siyu biye simar tirkim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi iriipa hiriinan sima ti Judan iikamim sima siyu biye bidi mi tirim iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim waraur nwowim. ¹⁵ Biya Juda iikamim sima nisomsomaokaokim profet kamim yipiki biya Adi Komii siir yai imiir nanaaknkii haiginuim mi mhoiia simiir yinneyim sima yisomao krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir mi tariinanin sima ini siyu biye krimiirar swoki tirim mi ti siyu hiriinanin sima tirin mi Adi Komii siir kwoinin ini haughauga whiyekiyin. ¹⁶ Mi sima dimin bibiyie iki iikam nhirim simiirar tirkim. Dimusi rani, sima krimiir siyu iir ninkripkigim iikamim Juda iikam tani krima yai simiir boinmauusi. Mi hiriinanki niuwi sima digumii ti dimin biye iir haimriiyugig mi Adi Komii siya wi simiir nwoki anmaiwarkainaim. Ti iikam bibiyeyim dimin bibiyie imiirar tiryokiyoyim mi taka iya Adi Komii siya hik ti simiir dimin bibiyeyim simiirsi hauuwana saeya bidi yimbiniya. Iriig.

Pol siya simiir swoki kigam naingwokin

¹⁷ Mi ti iikamim krimiirin sima nikropkikim mi krima ina yamim mi iiyim hoingak rani, krima kimiir haiburgigim mi krimiir kwoinin ini kimaka waraurar yinkin okiyim. Mi krima wigkamim wigpiowa kampiowa nunga nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi krima kimiir whwonkam kignakiyam in naingwowim mi krima ina niki hidim siyuwamin krima wi panina niti kimiir kignakiyam. ¹⁸ Kara Polkin mi kara inokinokin ina kinankiun kimiir kignakiyam mi krimiir siyuin ini Setan siya yinkripkiyin. ¹⁹ Mi Mhoiia iya Jisis siya swoki iti mi krimiir hainami mi krima wi saika nwowi mi wi omwaiya waiyayokiyokigiyami. Mi mhoiia iikamim sima wa ha dimusi boini krima wadeyairgim? Mi mhoiia krima wi maigimaigra dimusi nwowi? Mi Mhoiia krima wi krimar dimusi hainanaei? Krima wa hainanae, krimiir inig iirarin. Dimusi rani, iikamim kiimiisika. ²⁰ Kima iikamim yipiki krimiir yai imiir wakaeyim mi Adi Komii siir kigna apim, wim kima maigimaigra krimiir nwo haiginuwi. Iriig.

3

Timoti siya yai kibiya saiir hainanikin mi Pol siya ini maigimaigra ywowin

¹ Mi iya krima nwoimararim waraur nitam nwoninaeya, krira hinina naingwokwoko nikrira wi om Atens tir nwonawidi. ² Mi krira pi krimiir nomiiyauin Timoti siirara nikropki yipikin siya kriraka miriyyin Adi Komii krimiir Wanin siir mi aiirin mi Kraisiir Yai Win Kibi aiir nanaakninki haiginuwam mi siirin krira nikropki mi siya niti kimiirin wi siya whinkinsiis haiginuwi mi kimiir kwoinin wi kirie nwoki owim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apamin ³ mi ta hiriinan saiirsika, kimiir iikam nhirkim bi kiyopsimsibgigim. Dimusi rani, ti hik imiirsika. Mi kima, kima kimarin ina ninokninkinim ti hikim Adi Komii siyar nimbinkin krima haiyam. ⁴ Mi biya iya krima kimaka waraurar niki owa, krima kimiirin hinina boinmauugim, iikam nhirim wi dimin biye krimiir tiri. Dimusi rani, krima Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apikim. Mi kima ina ninokninkinim ti hiriinan diminim kimiir nimbini krima biya kimiir bidiya iki boinmauuim. ⁵ Mi kara ii priei nwowim pi boriisopi mi kara Timoti siirin ta hiriinan saiirsiya nikropkisasauugin kimiir kignakiyim, kima ini Adi Komii siir mi aiirar miriyyim iye? Saiir mirii rani. Kara pi nididi kimiir kwoinin wi Setan siya nipiyaokisi mi diminim krima tirim, sima wi naekak nwo rani. Iriig.

⁶ Timoti siya kimiir haiburgigin mi siya tiriir ha nitin mi ta Yai Win Kibiya siya ina anaaknkii haiginuni. Kima Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apkripkai mi kima iikam imiirim warar timi inkin aingwokwonanae mi krimiirim in iriipi hiriinan warar timi inkin aingwokwonanae krimiir kignakiyam, krima naingwowiya kimiir kignakiyim saiir hiriinan. ⁷ Mi krima wi maigimaigra nwokripkaii. Dimusi rani, iikam kima ini Adi Komii siir yai imiirar niki wakaeyokna apkripkaiyim. Mi iikamim

sima siyɔ biyɛ krɛmɪr tɪrɪyɪm mɪ krɪma hɪkak bɪrɪ nwowikɪm. Nɪngaka. Mɪ dɪmɪnɪm krɪma wakaeyɪm kɪma tɪrɪm, yɪm krɛmɪrɪn sɪmar whɪnkɪnsiis haigɪnɪuwi maɪrgɪmaɪrga hɪrɪiyar nwokɪpkaiyɪm. ⁸ Mɪ kɪma Adi Komii siir yai ɪmɪrɪn hɪrɪinanar wakaeyokna apkɪpkai mɪ ha timɪ okworɪnu kɪpkai mɪ hɪrɪinankɪnɪuwi, krɪma wa nongwomamair aei. ⁹ Mɪ krɪma Adi siirɪn wɪ panɪna boɪn wadie mɪ krɪma siirɪn wɪ ha nɪsiimauuwi krɪma maɪrgɪmaɪrga kɪrɪe komiigakɪm. Dimusi rani, iikam kɪmiirsika, ha? Yɪo tɪ hɪrɪinanɪn yɪo siyɔ karamaeka. Nɪngaka. ¹⁰ Mɪ ɪnokɪnokɪn krɪma Adi Komii siirama sɪrɪnanaeikɪm krɪma kɪmɪr kɪgam mɪ kɪmɪr naɪngwo tɪbmɪi aɪr whɪnkɪnsiis haigɪnɪuwam mɪ kɪmɪr naɪngwo tɪbmɪiya saeya wɪ sapisap kɪpi nwo. Iriig.

¹¹ Mɪ krɪma hɪnɪna naɪngwowi krɛmɪr Adi Komiiyɪn mɪ krɛmɪr Bɪyan Inkam Komiiyɪn Jɪsɪs, sowa whɪndirɪraerarkiko kɪmɪr kɪgnakiyam. ¹² Mɪ krɪma hɪnɪna naɪngwowi Bɪyan Inkam Komii siyar tɪrkɪi kɪmɪr nomiiyauɪm ɪki iikam nhɪrɪm hɪnda tɪnda nwowɪm sɪmɪramɪn nhami nhami kɪpi naɪngwokwonanae opki mɪrkɪmɪrka sae nɪnkɪniya mɪ ha bwaembwaekɪnamiya saiir hɪrɪinan, ta krɪma naɪngwokwo nanaeɪya kɪmɪram saiir hɪrɪinan ¹³ mɪ iriipa hɪrɪinan Bɪyan Inkam Komiiyɪn siya wɪ kɪmɪr kwoɪn ɪmɪr tɪrki sɪma kɪrɪe nwokɪ owɪm. Mɪ mhoɪya Bɪyan Inkam Komiiyɪn wɪ siir iikam ɪmaka nɪti mɪ kɪma Adi Komii siir whwonkam ɪda wɪ dɪmɪn whɪrki kɪmbu rani. Iriig.

4

Tɪ hɪrɪinan siyɔɪn kɪma Adi Komii siir wakaeyokna apiyɪn yɪo Adi Komii siir maɪrgɪmaɪrga haigɪnɪuwi

¹ Bɪya krɪma kɪmɪr bɪdiyar ɪki boɪnmauuɪm mɪ kɪmɪr bɪdiyar mɪ ɪsiimauuwɪm siyɔɪn Adi Komii krɛmɪr Wanɪn siir wakaeyokna apanɪn mɪ maɪrgɪmaɪrga siir nwo haigɪnɪuwɪm mɪ krɪma ɪna nɪnoknɪnkɪnɪm mɪ kɪma sɪmɪr tɪrɪ mɪ krɪma kɪmɪrɪn wɪ asi sɪrɪnanae krɛmɪr Bɪyan Inkam Komiiyɪn Jɪsɪs siir yai ɪmɪramɪn mɪ kɪma tɪ siyɔ ɪirɪn wɪ hɪrɪi hɪrɪinanar tɪrɪnanae. ² Kɪra bɪdiyar yɪnoknɪnkɪnɪn yayɪm bɪya kɪrɪir boɪnmɪmauuwɪm krɪma, Bɪyan Inkam Komiiyɪn Jɪsɪs siir ɪnɪgni. ³ Mɪ dɪmɪn taemɪnɪm Adi Komii siya naɪngwowɪm kɪra kɪgna dirɪraeraram sɪmɪrɪn donkworɪnukɪpkai mɪ kɪma dɪmɪn whɪrki kɪmbu karamae hɪrɪiyar dwokɪpkai. Mɪ kɪma siyɔɪn hɪi nanaeɪyɪn siirsɪyɪn aru dwo. ⁴ Mɪ kɪma ɪrɪra nwɪnwɪra sɪbgu dɪnoknɪnkɪn siyɔɪn kɪmɪr pɪu aɪr kɪgrɪraowanɪn mɪ rɪrmɪiya dwokɪpkai mɪ Adi Komii siya tɪ hɪrɪinan dɪmɪn mɪiyɪkɪn siir kɪgi mɪ siya wɪ maɪrgɪmaɪrga nwowi. ⁵ Mɪ kɪma hɪi nanaeɪ siyɔ biyɛyɪn siiram kɪpi naɪngwokwonanae iikamɪm yɪpɪki Adi Komii siiram naɪngwo tɪbmɪi karamae nwowɪyɪm sɪmɪr hɪrɪinan kɪpi nwo. Nɪngaka. ⁶ Mɪ kɪma kɪmɪr nomiiyauɪm sɪmɪrɪn siyɔ bibiyɛ kɪpi tɪrhaigɪnɪu mɪ sɪmɪr kwoɪn ɪmɪr kɪpi kiyai Nɪngaka. Dimusi rani, bɪya krɪma kɪmɪrɪn hɪnɪna boɪnmauugɪm, iikamɪm yɪpɪki tɪ hɪrɪinan siyɔ biyɛ ɪir tɪrɪm yɪm wɪ Bɪyan Inkam Komiiyɪn siya nonkwobumbunɪnkɪn haigɪnɪuwi. ⁷ Mɪ Adi Komii siya krɛmɪrɪn siyɔ bibiyɛ tɪram bɪ nɪkɪunakɪn. Nɪngaka. Siya krɛmɪrɪn dɪmɪn whɪrki kɪmbu karam nwowɪm nɪkɪunakɪn. ⁸ Mɪ iikamɪm yɪpɪki digɪumɪi tɪ yai ɪmɪr haimriiyɪugigi, yɪm sɪma digɪumɪi iikamɪm tɪ yai ɪmɪr boɪnmauuwɪm sɪmɪr haimriiyɪu rani. Nɪngaka. Yɪm sɪma digɪumɪi Adi Komii siirar haimriiyɪuwi yɪpɪki inkamɪn naeyɪu mɪiyɪk krɛmɪr hauɪn.

⁹ Mɪ kara kɪmɪramɪn wɪ wɪnboɪnki rani, siyɔɪn nomiiyau nhɪrmɪyam naɪngwokwonanaeyɪn siirɪn. Nɪngaka. Dimusi rani, kɪma bɪdiyar yɪnoknɪnkɪnɪm. Dimusi rani, kara kɪmɪr bɪdiyar ɪki boɪnmauuɪn Adi Komii siya naɪngwokwonanaeyɪm kɪmɪr nomiiyau ɪmɪram. ¹⁰ Mɪ kɪma kɪmɪr nomiiyauɪm sɪmɪram bɪdiyar yaɪngwokwonanaeyɪm hɪnda tɪnda nwowɪm nu Mesedonia hɪr mɪ krɪma kɪmɪrɪn pɪ hɪnɪna boɪnkɪi, kɪma kɪmɪr nomiiyau ɪmɪram daɪngwokwonanae. ¹¹ Mɪ kɪma omwai sɪbgu waiya yokiyokɪyam daɪngwokwo mɪ dɪmɪn biyɛ tɪrɪm kɪpi naɪngwo mɪ pɪu mɪnki kɪpi piyao mɪ kɪma kɪmɪr umɪr mɪi ɪmɪrar sɪbgu mɪrɪi, bɪya

krīma niki boinmauukiya saiir hiriinan. ¹² Mi iriipa hiriinan iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowim simiir whwonkam ida kimiirin sima wa kignaingwo boini kima iikam miyik miyikim mi kima dimin taeminim wi kima kimar haiyam naingwona rani. Nningaka. Iriig.

Mi Biyan Inkam Komiiyin siya nitān ii aeya

¹³ Mi kara pi boriisopi iikam kima habwaowaenan nwowim kimiir nomiiyauim naokaowim simiiramim. Mi kara pi boriisopi kima maigimaiga nwo karam nwowim ti iikamim naokaowim simiirsiyin ti iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kin karamae nwowiyim simiir hiriinan mi siya ti iikamim simiirin wi swoki kininsiin idwo rani, omwai waiyayokiyokiyamam. Nningaka. ¹⁴ Mi krīma ina naingwo tibmiiyim Jisis siya bidiyar iki aonamin mi siya kimidiniya ie hiranki swoki insiin idwo, tiriiginim yipikim Adi Komii siir yai aiiram naingwo tibmiiyim mi ha naonamim mi Adi Komii siya wi ti iikam imiir hidninsiin idwowi mi sima wi saika warar swoki inkin iti.

¹⁵ Krīma kimiirin dimin taeminim yipiki biya Biyan Inkam Komiiyin siyakisiyar boinim simiir boinmauwi. Yim hiniingim, krīma ti iikamim yipiki ti omwaiya niki waiyam mi iya Biyan Inkam Komiiyin siya niti mi iikamim yipiki biya naokaowim simiir biyin wi krīma nam tani. Nningakinngaka. ¹⁶ Mi Biyan Inkam Komiiyin siya wi ninomor kou hirankin sasar niuuni mi siya wi yai komiiyar boinki mi Adi Komii siir paekwosimin kirie komiigakin siya wi komiiyar kauwok boinki mi Adi Komii siir kidin wa masboinki mi Kraisiir iikamim yipikim biya naokaowim mi bikibiiyin wi simar ninsiin idwowi. ¹⁷ Mi ta saiir mhoiiyarin mi iikamim naingwo tibmiiyim yipikim omwaiya niki waiyam mi yim wi simaka warar ninkin ami mi iikamim sima Biyan Inkam Komiiyin siirin wi kou hir niyiskaiwini. Mi Biyan Inkam Komiiyin siya krīmiirin wi ti hiriinan siyiu iirsi nikunainami mi krīma inokiiinokin wi saikar nwoyokiyokikaiyami. ¹⁸ Mi kima irni nwiirni whinkinsiis ankinsiis haiginu mi maigimaiga ta yai anaka dwo. Iriig.

5

Krīma hiriyyar sibgu okworinu kripkai iya Biyan Inkam Komiiyin siya swoki itina saiirim

¹ Kima ti nomiiyauim, krīma iya ti diminin siya nimbiyamana pi yokwoni kimiir winboinmauugi rani. ² Kima iikamim, kima ina sibgu inokninkinim iya Biyan Inkam Komiiyin siya nitina ya wi inkamin digworaekwo tauaeyim nitiiyin niyaka wi siir hiriinan niti mi iikamim wi hindara nanaawini. ³ Iya inkam nwrki ha boini krīma ini wadiyyar sibgu owim mi dimin biyie whir karamaeka mi dimin whirin ina yimbiyamin simiirin mi simiir tirbu wiga yipiki yinisim naokainam triya mi ha diyuraeyiuwiya saiir hiriinan mi sima wi saiirsi kiyoopki rani. Nningaka. Wiga yinisim naokainani hikim simiir hai karamae bi swoki owika. ⁴ Kima ti nomiiyauim, kima yipiki iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karam nwowiyim simiir hiriinan tani mi iya siya swoki itina ya wi krīmiir nanaa haiginu rani, hiyan inkamin yipiki digworaekwo tauaeyaiyin siir hiriinan. Nningaka. ⁵ Kima iikamim ini Adi Komii siir yinisim ara ywowim mi siir yai imiirar wakaeyokna ap. Kima Setan siir iikam tani yipiki siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowim. Nningaka. ⁶ Mi ti hiriinan saiirsika, krīma iikamim yipiki Adi Komii siir yaiyim simiir wakaeyokna ap karamae nwowiyim simiir hiriinan tani. Nningaka. Krīma krīmasiyar mintaraona mi diminim Adi Komii siya boiniyim simiirar wakaeyokna apiyokiyoki. ⁷ Iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap karam nwowiyim, yim ini iikamim nhwo whwonkaowiyim ini simiir hiriinan ywowim mi ini iikamim op kirie kwiyae whaowaeiyim mi dimin taemin ha priidirraeraramiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁸ Krīma iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim krīma krīmasiyar mintaraona. Krīma Adi Komii siir

yai imiir wakaeyokna ap mi iikam imiirim daingwokwonanaei. Ti dimin hiriinanim kimiir whinkinsiis haiginuwiyim, yim nhaowa inkamki hoikwowniya saiir hiriinan ywowim. Krima Adi Komiiyin yipikin mhoiia krimiir nikiunakiyanin mi krimiir whindiriraeraranin siiram waikao. Mi ta hiriinan wi saeya whinkinsiisi pagra kirieya iya kamim yai niniiyim simiir mwo imiir haiginiya saiir hiriinan. ⁹ Adi Komii siir iowa krimiiram biri nimbinga krimiir nonkwoninwomwirninkinim. Nningakinngaka. Mi siya ha nimbingin krimiirin, krimiirin wi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir inigni nanmaiworkanaei. ¹⁰ Biya siya krimiir whindiriraeraram naokin mi ta hiriinan saiirsika krima yipiki omwai waiyam mi yipiki naowim mi mhoiia krima wi omwai saikar waiyayokiyoki inokinokin. ¹¹ Kima irni nwirni dinan inkinsiis ankansiis haiginu mi irni nwirni timi whindiriraerar haiginu tariinanin kima tira saiir hiriinan tir. Iriig.

Nikopkaigiyan yai ima

¹² Krima kimiirin igao yai boinkim, kima iikamim Biyan Inkam Komiiyin siya nikmwim kwoim kimiir bopwoniya waraur nwowim simiir yai imiir wakaeyokna mi simiirin siyu miyik imiirar diisimauu. Dimusi rani, kimiirin ini simar kigriraowim mi ini simar nowomwarkaiyuim Adi Komii siir dimin taemin imiirin. ¹³ Kima ti kam miyik miyikim simiiram daingwo mi simiiram ha daingwokwonanaei. Dimusi rani, dimin taeminim sima tiriiyim simiirsi. Kima iraka nwirka dongwomamae ae.

¹⁴ Ti nomiiyauim, krima ti yayim kimiirin igao yai minsi boinki mi kima iikamim yipiki nhakiuwiyim simiir boinwaka. Mi iikamim yipiki nididiyim simiir whinkinsiis mi iikamim yipiki maigimaiga nwo kamae nwowiyim simiir kinsiis haiginu mi kima hiinsima dwo iikam simakan. ¹⁵ Kima sibgu mantarao, kima yipiki iikamim siyu biye kimiir tir haiginuwiyim, kima simiirin wi yamdi kipi swoki tirbu haiginu. Nngaka. Mi kima irni nwirniyin mi iikamim hinda tinda nwowim simiirin dimin miyik imiirar tir inokinokin.

¹⁶ Mi inokinokin kima wi maigimaiga dwokripkai. ¹⁷ Inokinokin kima nhwo Adi Komii siirama kwisboinanae. ¹⁸ Kima Adi Komii siir boin wadie ti dimin taemin whiekakim nimbimbiyamim simiirsi, Adi Komii siya wi maigimaiga kimaka nwowi, kima ti dimin taeminim Kraiis Jisis siir inigni tiri yipiki kimiir whinkinsiis haiginuwiyin.

¹⁹ Kima dimin taeminim Adi Komii siir naeyuin siya tiriiyim simiir kipi kikinokou. ²⁰ Kima, kimiir whwomisim amimira kipi nwo mi siyu biye kipi niisimauu ti kamim Adi Komii siir naeyuin siya boinmimauuin diminim mi ha nanaakninki haiginuwim. Nngaka. ²¹ Kima dimin taeminim iikamim sima boinmimauuwiyim mi sima nanaakninki haiginuwiyim simiir kinananku mi dimin kibi kibiyim simiir sibgu onkworinu. ²² Mi dimin biye imiirsi dapyok.

²³ Kara ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siyairgin maigimaigani bwamkibwamin mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi siir wakaeyokna apim mi ta hiriinana saiirsika kimiir kwoinim mi kwoinbudim mi kimiir puim wi wadieya hiriinyar, nwokwokini mi wi iya Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siya swoki iti wi saiir nadigiuwi. ²⁴ Adi Komii siya kiriiram bidi yikiuin mi kima siirgisiirgim mi siya siir kwoinin bi swoki kisina haigiikin mi siya wi ti dimin imiir tirkrpkai mi wi sima digii.

²⁵ Ti nomiiyauim kima Adi Komii siiram ti kwisboin krimiirim mi siya wi krimiir nwoki whinkinsiis haiginuim. ²⁶ Iya kima kimiir nomiiyau imiir nokboinmamariyim kima simiirin warar dankabmamaigiyam. ²⁷ Kara kimiirin Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir boinki, igao yayim kima ta yokwowa wara nomiiyauim waraur nwowim simiir whwonkam ida mwain. ²⁸ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir naingwobumbuwa wi kimaka nwowi. Iriig.

2 TESALONAIKA

Ta yokwowa Pol siya wɔnkika iikamɔm naingwo tɔbmiiyɔm sɔmiiram om Tesalonaika hɔranɔm sɔmiiram ta yokwowa biyana siya wɔnkiya saiir mhoiyar. Siya sɔmiirsiiyɔn mɔnsi wɔnkikin nhɔrim yɔm ha boini, Jisɔsin bidi swoki itɔn mɔ Pol siya hɔninam naingwowi sɔmiir niksisaeya pɔ digiyɔm. Mɔ siya Biyan Inkam Komii siya nitana saiir asi swoki wɔn boinkikin. Iriig.

¹ Pol, Silvenes, Timoti ta yokwowa krɔma wɔnkika iikamɔm naingwo tɔbmiiyɔm Adi Komii siir pɔuganɔm om Tesalonaika hɔranɔm kɔmiiram. Mɔ kɔma krɔmiir Adi Komii mɔ Biyan Inkam Komii Jisɔs Krai sowergo. ² Mɔ krɔma hɔninana naingwowi Adi Komii krɔmiir Wanɔn siya mɔ Biyan Inkam Komii Jisɔs Krai siya, sower naingwoyɔmiyoka kɔmaka dwo mɔ kɔma hɔriiyar dongwomamaɔr aekaeyam. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadieki

³ Inokɔinokɔn, krɔma Adi Komii siir boin wadie iikam kɔmiirsi. Dimusi rani, kɔma Adi Komii siiramɔn nhami nhami naingwo tɔbmii rani mɔ wɔm kɔma nhami nhami mɔ naingwokwonanae rani, ɔrni nwɔrniyamɔn. ⁴ Dimusi rani, krɔma kɔmiir inigɔm tɔ dimɔn taemɔnim sɔmiirsi hainani mɔ krɔma ina boinmamaugiyɔm iikamɔm Adi Komii siir pɔugananɔm hɔnda tɔnda nwowɔm sɔmiir mɔ krɔma sɔmiir boinmamauu dimɔn biyeyɔm yɔpiki iikamɔm sɔma tirɔm kɔmiir mɔ kɔmiirin sɔma kɔmpɔpɔsu prasae bi hauugɔm. Mɔ tɔ kɔmpɔpɔsu hɔriinanɔm yɔm wɔ maɔrgimaɔrga nwo karam kɔmiir nwowaigɔnɔu rani. Nɔngaka. Wɔm kɔma maɔrgimaɔrga mɔ kirie hɔriiyar nokworɔnu kɔpkaigɔm. Iriig.

⁵ Mɔ kɔma hɔriiyar dokworɔnukɔpkaɔ krɔmiir nɔsiimauuɔm Adi Komii siya iikam ɔmiirin wa kiwaki kɔmiir kɔnankɔuam. Dimusi rani, krɔma siir mɔ aiir mɔrii. Mɔ hɔriinan saiirsika Adi Komii siya wɔ iikam whiekakɔm wɔ sɔmiir nɔsiimauuwi hɔninɔn wɔm kɔma wadieki. Dimusi rani, wɔm kɔma ta kɔnankɔu aiirin hɔriiyar nokworɔnukɔpkaigɔm mɔ yɔm sɔma mɔiyik rani mɔ siya wɔ hɔninana boini inɔ wadieyar mɔ owɔn kɔra saikar timɔ inkin o mɔ kɔriirin wɔ siyar kɔgrɔraowi. ⁶ Mɔ mhoiyya Adi Komii siya wɔ tɔ iikamɔm yɔpiki biyya siyɔu biyye kɔriir tirɔm sɔmiir nonkwobumbuninkɔni. Dimusi rani, iikam whiekakɔm siya wɔ wadieyar sibgu kɔgɔrkaki. ⁷ Mɔ iriipa hɔriinan mhoiyya Adi Komii siya wɔ tɔ dimɔn taemɔnim yɔpikin kɔmiir mɔ krɔmiir maɔrgimaɔrga krɔmiir nwowaigɔnɔu karamae nwowiyɔm mɔ wɔ siya nitkiigii mɔ sɔma wɔ krɔmiir haiburgigi mɔ krɔma wɔ wadieyar sibgu owi. Mɔ tɔ dimɔn taemɔn whiekakɔm wa nɔmbiyami iyya Jisɔs siya mɔ siir paekwo sim iyya iyya sowa Adi Komii siir om iir haiburgigi mɔ sɔma wɔ sɔma sɔma nɔmbiyamnae paeya paowii karamaeya saiir hɔrin. ⁸ Mɔ siya yɔpiki iikamɔm Adi Komii siir nɔnokninkɔnsi borɔisopɔm wɔ sɔmiir tirbuwi, iikamɔm yɔpikɔm krɔmiir Biyan Inkam Komiiyɔn Jisɔs siir Yai Wɔn Kibiya saiir wakaeyokna karamae nwowiyɔm wɔ warar mɔ inkin tirbumbuki. ⁹ Mɔ tɔ hɔriinan iikamɔm siya wɔ sɔmiir tirbumbuwi mɔ Biyan Inkam Komiiyɔn siya wɔ sɔmiir nikropki sɔma siir whwonkam ida nwosi mɔ siir dimɔn kirie komiiyɔn paenan nɔyuaeiyɔn mɔ siir kirie komii aeya mɔ wɔ sɔma tɔidwomaii inokɔinokɔn. ¹⁰ Mɔ tikiriiginɔm yɔm wɔ taka hɔnin iyya sae nɔmbiyami mhoiyya siya niti mɔ iriipa hɔriinan iikamɔm yɔpiki siir wakaeyokna apiyɔm saiirsika mhoiyya sɔma wɔ inig komii siir hauuwi. Sɔma mɔ krɔma wɔ kakakar nwowi mɔ maɔrgimaɔrga saika nɔnkin owi. Mɔ siir yayɔm krɔma bidi yanaakninkii haigɔnɔuɔm mɔ kɔma sɔmiirar wakaeyokna ap. Mɔ tɔ hɔriinan saiirsika kɔma mɔ sɔma wɔ tɔ digworaekwowɔm sɔmiir nwoki tirɔm.

¹¹ Mɔ ta hɔriinan saiirsika inokɔinokɔn krɔma iikam kɔmiiramɔn Adi Komii siirama srii, kɔma wɔ mɔ mɔiyik nwoki mɔriiyɔm mɔ ta hɔriinan saiirsika siya wɔ hɔnin asi naingwowi siir yɔnɔsisɔm nwowamɔn. Krɔma siiram kwɔs boini mɔ ta hɔriinan saiirsika kɔma wɔ dimɔn taemɔn mɔiyik mɔiyikɔm kɔma tiram naingwowɔm wɔ sɔmiirar nwoki tirɔm. Mɔ kɔma tɔ dimɔnim kɔma tirɔm wɔ siir kirie aiirar tiri, whisarii rani, kɔma siiram naingwo tɔbmiiyɔm.

¹² Mi kríma ta híriinana saírssi kwís boíni Bíyan Inkam Komíiyín kríma siir inígín wí kougikouwa hainanki. Dimusi rani, tí dimín míiyík míiyíkím siya tírím iikam kímíir kwoín ímíir mí síma wí kímíir iníg ímíir hainanprapraskii. Dimusi rani, síirsika. Mí tí dimín taemíním wa nímbyami whísarii rani, krímíir Adi Komíiyín mí krímíir Bíyan Inkam Komíiyín Jísís Kraís sowiirni naíngwoyímíyoka íni krímaka nwowa. Íriig.

2

Dimín biyéeki biyé íeya

¹ Tapa kríma tí nomíiyauwím kímíirín Bíyan Inkam Komíiyín siir boínmauugi, siya wí sípi swokí íti mí kríma wí írkúrípa saíka nwowí. ² Kríma kímíir sríi, tí nomíiyauwím kímíir kwoínín nídid kwoín aísíima kípi níki o mí kíma ha wakaewínkim Bíyan Inkam Komíiyín siya bídi yítín. Níngaka. Kríma nínoknínkin tani, kímíirín inkamkí boínmauugím tí dimín ímíirín mí inkamkí nanaaknínki haígínúgím mí siya tari ha naíngwokín Adi Komíi siir naeyíuín siya boínmauugín siirín mí tari yokwoní inkamkí wínhauugín, tí dimín taemíním mí símíirím kípi naíngwo tíbmií. ³ Mí inkam nwírki kíriir kwoín íir nípiyaokíiyam kípi kígnínkinwín tí híniín síyíu bíbiyéeyím sím, yai biyé boín mí yokwo biyé wín mí íki dimín biyé nhírím símíir warar. Níngaka. Mí ta íiya Bíyan Inkam Komíi siya swokí ítana, saeya wí whísarii nímbyam tani. Níngaka. Bíyan iikam whékakím wí dígímíí Adi Komíi siir níki haimríyíuwi mí tí inkam biyé komíigikomíiyín yío wí sasar nanaaknínkiinaei. Mí tí inkam híriinanín síyairgín maeyauwa paeki nwowa saír hír tíoídwoimaií. ⁴ Mí siya wí sasar nokmwín okwonaei Adi Komíi siir om hírín, dígworaekwo níksísaeiyím iikamím sím hainaníyím símíir bíyín mí siya Adi Komíi siir omaka aír nídwokai mí siya wa boíni, karakíkarairgín Adi Komíiyín.

⁵ Mí kíma daíngwoki yayím bíiya kara kímaka níki owa mí ha boínmamaauwím símíirín mí kíma símíirín bíri naíngwowarkainakím, aníya? ⁶ Mí tariinanín, kíma tí Adi Komíi íirín ína nínoknínkinín dimín siir síyíu íir nínkrípkiyín mí ta híriinan saírssiika, siya wí sasar nanaaknínkiina rani. Níngaka. Wí íiya Adi Komíi siya nímbya siirím, wí saírar dígi. ⁷ Mí íriipi híriinan, tí dimín biyéeyím yípíki tí inkam biyéeyín wí siya tíri, íiya siya níti ya bídinanar nímprío amkíka mí tí inkam biyéeyín yío wí níki ít rani. Níngaka. Siir síyíuín wí Adi Komíiyín yípíki siir síyíu íir nínkrípíkouwín wí síyar haiwao búdgíi siya nítamín. ⁸ Mí ta saír mhoíyarín, tí inkam biyéeyín síyíu biyé íir wakaeyokna apíyín mí siya wí sísiyar nanaaknínkiinaei. Mí krímíir Bíyan Inkam Komíiyín Jísís siya inkam biyé komíiyín siirín wí yainíyar kubrukígi mí Jísís siya wa swokí íti mí siya wí sasar nanaaknínkiinaei mí tí inkam komíi biyé siir kírieya wa dígi mí siirín wa nonkwobumbu nínkínki. ⁹ Mí tí inkam biyéeyín síyíu biyé tíriyín siya wí inkam komíi biyéeyín siir kírié komíi anaka níti mí siya wí dimín kírié komíi komíi ímíirar tíri, tí dimíním yípíki bíiya iikamkí kíg karamae nwowím mí siya wí dimín míiyík míiyík ímíirar tíri iikamím yípíki Adi Komíi siir wakaeyokna ap karamae nwowím wí símíir kíyopsíbgí haígínúuwi mí siya wí dimín biyé kírié komíi komíi ímíirar díriíraerari iikamím síma wí nwokí kígidídím. ¹⁰ Mí siya tí iikam ímíirín wí inkam komíi biyéeyín siir kírié komíi anakar kíyopsíbgí haígínúuwi. Mí tí yípíki iikamím Adi Komíi siir wakaeyokna ap karamae nwowím, yím wí Adi Komíi síyar nonkwobumbunínkin úguski. Siya wí símíir kíyopsíbgí haígínúuwi. Dimusi rani, símíirín bí nanmaiwarkainakím mí síma ta Yai Wín Kíbiya kaimwo nwowíya saírím bíri naíngwo tíbmiíkím. ¹¹ Dimusi rani, ta híriinana saírssiika, Adi Komíi siya bídi kíwakíyín dimínín símíir kíyopsímsíbgíkíkaiyamín. Mí siya símíirín mínám tírkíkin síma tí níksísae dimínín siirím nwokí naíngwo tíbmiíyím. ¹² Mí ta híriinana saírssiika, tí iikamím yípíki yaimwokíyaimwo aírím naíngwo tíbmií karamae nwowím, síma wí dimín biyé haíí Adi Komíi siir hírankí. Dimusi rani, síma dimín biyé tírím naíngwokím mí Adi Komíi siir yai aírím bí naíngwo tíbmiíkím. Íriig.

Mi kimiirin Adi Komii siya bidi yimbinin kimiir nanmaiwarkainamin

¹³ Ti nomiyauim Biyan Inkam Komii siya kimiiram naingwokwonanaeikin mi inokininokin krɩma Adi Komii siir boin wadie. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siyar nokmwɩn okwo haiginuugin kimiir nanmaiwarkainaim. Kara kimiirin whisarii bi nanmaiwarkainakin Adi Komii siir naeyuun siir kirieni kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginuwi dimin whirki kimbu karamae nwowamin mi siir yaimwokiyaimwo airam naingwo tibmiyim. ¹⁴ Siyar nikiunakin kimiirin ti dimin taeminim simiiram kimiir naingwo tibmiini, ta Yai Win Kibiya saiiram yipiki krɩma nanaakninkii haiginuwa kimiir mi kɩma wi dimin miyik miyika haii krɩmiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir hirankin. ¹⁵ Mi ta hiriinan saiirsika, ti nomiyauin kira kiriir kwoinin kirie dwo mi ha dokworinu mi ta yai aiar wakaeyokna ap, biya krɩma boinmauwim kimiir krɩmiir yainiyar mi yokwoni krɩma mi winhauugi ikim.

¹⁶ Krɩma ha naingwowi ti krɩmiir Biyan Inkamin Jisis Kraiis siyar mi krɩmiir Adi Komiiyin yipiki krɩmiiram naingwokwonanaeyin mi krɩmiir whinkinsiis haiginuwiyin siir naingwobumbuwa, wi krɩmiir hauuwi mi naingwo tibmii miyika mi iya siya nitana saiirim nwokwokin aka ¹⁷ kimiir kwoin imiir siboboinu haiginuwam mi kimiir kwoinin wi hiinsima nwowi mi kɩma wi kirieya nwoki owim mi siya wi kimiirar whinkinsiis haiginuwi dimin miyik miyik tiram mi dimin taemin nhirim simiir warar mi wi siyar whinkinsiis haiginuwi kimiirin yaimin dimin miyik boinam. Iriig.

3

Kɩma krɩmiiram kwisboin

¹ Tariinanin ti nomiyauwim, kɩma Adi Komii krɩmiir Wanin siirim kwisboin krɩmiiram mi ta hiriinan saiirsika krɩmiir Biyan Inkam Komiiyin siir yayim wa namsisauugi omom omomin simiir. Mi iikamim sima simiir wakaei mi sima wa wakaeyokna api, ti iikamim kɩma wakaeyokna apim saiir hiriinan. ² Mi siirim kwisboin, siya krɩmiir nanmaiwarkainaim iikam biyeyim simiir hirankin. Dimusi rani, iikam whiekaki bi wakaeyokna apikim Adi Komii siirin.

³ Mi krɩma ha naingwo tibmii, Biyan Inkam Komii siya wa diriraerari mi siya wi kimiir whinkinsiisi kɩma sibgu okwo rinukripkaiyim mi siya wi kimiirar kigriarowi mi Setan siya wi kimiir niyopakaiyu rani. ⁴ Mi krɩma naingwo tibmii kiriekakim Biyan Inkam Komii siirim mi iikam kimiirin wi digar nwowaiginuwi mi kɩma diminin biya krɩma boinmamauwim mi mhoiia kɩma wi simiirar swoki tirkipkaii.

⁵ Krɩma ha naingwowi, Biyan Inkam Komiiyin wi siyar nowomwarkaiyuwi kimiir kwoinin mi kɩma wa ninokninkini, Adi Komii siya iikam kimiiramar naingwokwonanaeikin. Mi iya kɩma hikak nwowi mi kɩma wa sibgu okworinuwi Kraiis siir inig iirin. Iriig.

Iikam whiekakim kɩma miyar mirii

⁶ Mi tariinanin krɩma yai kirie kimiir boinki Biyan Inkam Komii siir yai imiir. Mi yipiki iikamkim kimiir bopwoniya waraur nwowim siya hindara sibiidwo nanmimiki mi yaimin diminin biya krɩma hauugiyim simiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi kɩma aru siirsi dwo. ⁷ Whisarii rani, kɩma kɩma ina ninokninkinin, kɩma miyim krɩma miriim simiir hiriinan wakaeyokna mirii. Biya iya krɩma kɩmaka nwowim krɩma hindara bi sibiidwokim. Nungaka. ⁸ Mi krɩma inkam nwɩrni naeyim whisarii bi sibaekim. Nungaka. Krɩma umirniyar sainaekim, nii nabie mi pranæ, bi miriigim mi ta hiriinan saiirsika mi krɩma hiknan wi kimiir hauu rani. ⁹ Mi krɩma ti dimin imiir tiram miriikim. Nungaka. Dimusi rani, krɩma inig karamae rani, naemin dimin kimiir warauranki haiyim. Nungaka. Krɩma ti diminin minam tirkim, kɩma krɩmiir kigna diriraerarim. ¹⁰ Biya iya krɩma kɩmaka nwowim, krɩma kimiirin yai kirie aiarar boinkikin, yipiki mi mirii karamae nwowiyin, naemin dimin siir kipi hauuae.

¹¹ Kr̄ma t̄i dim̄in̄im̄ k̄imiir̄in̄ wh̄isariī b̄i bōinkik̄in̄, kr̄ma b̄idi wakaeȳim̄, iikam̄ nh̄ir̄im̄ k̄imiir̄ bopwoniya waraur̄ nwow̄im̄ simā in̄i hindarā sib̄idwō nainm̄im̄ik̄im̄ m̄iī mir̄iī rani, simā yaī arā sib̄idwō bōinaī yokiyok̄i. ¹² T̄i h̄iriinan̄ iikam̄im̄ kr̄mā yaī kir̄iē k̄imiir̄ bōinki, kr̄imiir̄ B̄iyan̄ Inkam̄ Kom̄iyȳin̄ J̄isis̄ Krāis̄ siir̄ in̄iḡ iir̄. M̄ī simā sib̄gū d̄idwō m̄ī k̄imā k̄imiir̄ m̄iī im̄iirar̄ sib̄gū ainm̄im̄ik̄ mir̄iī m̄ī simā naeȳim̄ simā hai, simā naeȳim̄in̄ m̄ī iikam̄ nh̄irmī ankā k̄ipī hai. ¹³ M̄ī ir̄iipī h̄iriinan̄ k̄imā t̄i nom̄iyyaūim̄ k̄imā k̄ipī nh̄ak̄iū wā dim̄in̄ m̄iyȳik̄im̄ k̄imā t̄ir̄im̄, sim̄iirs̄iȳin̄. N̄ingaka. K̄imā sim̄iirar̄ t̄ir̄k̄r̄ipkai. ¹⁴ M̄ī inkam̄ nw̄ir̄kī t̄i yaȳim̄ yokwonī kr̄mā w̄inkiȳim̄ sim̄iir̄ wakaeyoknā karamaē nwowī m̄ī k̄imā sāikā k̄ipī nwō m̄ī dim̄in̄ wh̄ir̄ sāikā k̄ipī m̄ī t̄ir̄ m̄ī tā h̄iriinanā saiirs̄ikā siyā w̄ī n̄ididk̄ak̄ nwowī. ¹⁵ K̄imā siir̄im̄in̄ saū omomnan̄ k̄ipī naingwō. N̄ingaka. K̄imā sāikā bōinaī, k̄imiir̄ nom̄iyyaū m̄iyȳik̄nī han̄in̄.

N̄ikopkaigiyan̄ yaī aeya

¹⁶ Kr̄mā hā naingwowī B̄iyan̄ Inkam̄ Kom̄iyȳin̄ sasāir̄gin̄ iikam̄im̄ sim̄iir̄ hauuwiyȳin̄ nongwomamāir̄ aekiyamī siyȳūin̄ siir̄ bwamk̄ibwam̄in̄. M̄ī iyā k̄imiir̄in̄ dim̄in̄ m̄iyȳik̄ m̄ī dim̄in̄ biȳiekī n̄imbinī m̄ī k̄imiir̄in̄ w̄ī nongwomamāir̄nī kwoin̄in̄ siyā w̄ī h̄iriyyar̄ nongwomamāir̄ aekiyamī. M̄ī B̄iyan̄ Inkam̄ Kom̄iyȳin̄ w̄ī k̄imiir̄ ir̄irā nwon̄irā akā nwowī.

¹⁷ Karā Polkin̄, kariir̄ in̄gā w̄inkikā tā bōin̄ māir̄ḡimāir̄gā yaȳiā. Karā t̄i h̄iriinan̄ m̄inam̄ w̄inkik̄im̄ k̄imiir̄ n̄isiimauuw̄im̄ t̄i yokwōim̄ ȳim̄ karar̄ w̄inkik̄im̄. Kariir̄ in̄gā w̄inkim̄ sim̄iir̄in̄.

¹⁸ Karā hā naingwowī B̄iyan̄ Inkam̄ Kom̄iyȳin̄ J̄isis̄ Krāis̄ siir̄ naingwoȳimiyokā w̄ī wh̄iekak̄ kimakar̄ nwowī. Ir̄iiḡ.

1 TIMOTI

Timoti siya ta yaiwɛn kibiya siir apua Yunis mi siir wai aeya Lois sowa boinmimauugo. Mi siya Jisis siiram ha naingwo tibmiiyin mi ini Adi Komii siirgisiir yai aiirarar wakaeyokna apiskiyin. Timoti siirin Pol siya yimbina saika namim iki om nhirim simiir Kraisiir yaiwɛn kibiya sair hainamim. Mi mhoiya Timoti siya iikamim naingwo tibmiiyim om Efesas hiranim simiir pasta nwowin mi Pol siya ta yokwowa ha wɛnkika Timoti siiramɛn, siir kirie haiginuwim Jisis siir siyu iir napim. Mi siya siirin siyuin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin siir warar boinmimauugi. Iriig.

¹ Kara Polkin ta yokwowa kara wɛnkika, Adi Komiiyin inkam ninimniski haiyin mi Kraisi Jisis ti inkamɛn krɛma nwokwokinɛn ninomor koua hiriir nikunamam, sowanii nimbigin kariirin, Jisis Kraisi siir aposel inkam nwowam. ² Kara ta yokwowa Timoti kiriiram win hauugika. Kira Adi Komii siirim naingwo tibmiiyin mi kira kariir yinisimnan asi nwokin. Kara minam naingwowi, Adi Komii krɛmiir Wanin mi Kraisi Jisis krɛmiir Biyan Inkam Komiiyin siir naingwobumbuwa mi siir naingwoyimyoka mi siir siyuin iwa inan kaikpimpitiyin wi kiriir hauugi. Iriig.

Krɛma niksisaeyin siir kipi nonkwo

³ Biya iya kara kiriir haiburgigin mi ha namɛn nu Masedonia hiriirin, kara kiriirar niki boingigin, kira om Efesas tirar dwo. Mi inkam nhirim dikmiininkin, sima ti siyu hiriinanɛn sima niksisaeyin Adi Komii siir yai aiir mi siir ditkigi. ⁴ Kira simiir boin sima wanmi niwiiyim simiir kipi whasprigin mi yidiwi wanwiyaeyim simiir inigin kipi nokdapyokiyoki. Mi ti hiriinan yayim, simiirin Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim wi saeya whindiriraerar tani. ⁵ Taka yaiya sair yaimwowa kara kiriir boinmimauuwa, kiriir naingwo tibmiiya sair kirie haiginuwam boinmimauuga. Mi kiriir mhi kwoinim rirmiia nwowi dimin whirki nitki karam nwowi mi kiriir naingwo tibmiiya iripi hiriinan kirieya mi owi. Mi kira wi iikam whiekakim simiiramar naingwo irkaki. ⁶ Mi iikam nhirim siyu whira namim sima ini Adi Komii siir siyu iiram yaowhriewhrieyuim yayim sima boiniyim, hindara priboin priboini. ⁷ Mi sima Adi Komii siirin siirimar naingwokwokim siir boinmimauuwim. Mi simiir kwoinim nididgak bi nwokin. Sima ha naingwokim sima bidi yinokninkin ta yai aiirin. Mi yim sima bi ninokninkinim.

⁸ Krɛma dinokninkin Adi Komii siir siyuim krɛmiir nsiimauu apiyim mi krɛma ti hiriinan siyu iir tiri wi wadiyar nwowi. ⁹ Mi tiki siyu hiriinanɛn krɛma timi ninokninkin, tiki siyuin kam miyikim simiir tani. Ningaka. Yio hiriinan siyuin kamim yaowae budieyim simiir yai nanugaugauwiyim simiirgin. Mi kamim digumii Adi Komii siir mi haimriiyugigiyim mi siyu biye tiriirim simiirgin. Mi dimin biyeyim nu tir nwowiyim mi yopii ad nisomsom aokaowiyim mi inkam nwirni mi isom aokiyim. ¹⁰ Mi hi min mi nanaeyim mi inkamɛn inkam nwirna nanaeyin hi mi wigkam yinisisim mi tauae hainami ikim. Mi niksisaeyin mi siir yai aiir priboin priboiniyin mi sima siyumwokisiyumwowin saika ninii nansaokim. ¹¹ Mi taki yaimwokiayaimwowa ini ta yai win kibiya sair hiriinan ywowa krɛma Adi Komii siirim maigimaigra ta yai win kibiya kariirin siyar hauugika inkam nhirim simiir boinmimauuwim. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadiekɛn siya siirsi naingwoyimyokin

¹² Krɛmiir Biyan Inkam Komii Kraisi Jisis siir kirieya kariir hauugikin mi Jisis siya ina yaingwokiya kariir mi aiir mirii siya wi digar nwowi. Mi siya nokmwɛn okwokin taka mi aiirin mi kara hiriinansi boin wadiekikin siirin. ¹³ Biya kara siir inigin siirar niki boinbumbu haiginugin. Mi kara iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, simiirin kara niki ipimparkim. Mi kara Jisis siir yai akar mi antamyiriyirkin mi kara siirin biri sibgu ninokninkin. Kara tiki hiriinan siyu iir asi tirkin. Adi Komii siirin

biri niki aingwo tibmiigin nanga niki okin. Mi siya kariirsi asi naingwoyimiyokin. ¹⁴ Biyan Inkam Komiiyin siya kariirsi naingwobumbunanaekin. Mi Jisis Kraisi siir kirie aeya diriraerkikin kariirin mi kara siiramasi asi naingwo tibmii. Mi kariir kwoinin iki inkam nhirim simiirim asi mi naingwokwowi. ¹⁵ Mi Kraisi Jisis siya nua tiriir nuunikin iikam biyeyim simiir ninskii hainakikin. Mi ta yaiya kaimwo kinga mi krima saiirim daingwo tibmii kin. Mi karargin inkamin siyu biye tiriyin simiir biyan inkamin. ¹⁶ Adi Komii siir kwoinin hinina naingwokin, siir naingwoyimiyoka biyan kariir tiriir wimbini. Mi kara aknainan nwoki iisimauuwi Jisis siirin inkam miounan, iikamim simiir whwonkam ida mi mhoiya sima naingwo tibmii mi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin wa haii. ¹⁷ Mi Inkam Komiiyin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin inokinoka nwoyokiyokiiyin mi siya bi naowikin. Nangaka. Mi siirin inkamki bi kigikin mi siyaki siyargin, Adi Komiiyin. Mi siir inig komii mi siir namnamin ieya wi hiriinanar nwoyokiyokikaeyami. Iriig

¹⁸ Timoti siya kariir yinisimkin biya profet kamim sima boina kiriir mi aiir. Mi kara kiriirar boinanae ta yai aiir mi kira profet kamim simiir yai aiir daingworinu. Mi kira kamim Jisis Kraisi saikar nwowiyim sau simaka sibgu okworinu init. ¹⁹ Mi kiriir naingwo tibmiiya kirie dwo mi kiriir kwoinin dimin whirkin nitkii karam nwowi wi rirmiiya nwoki owim. Mi kam nhirim simiir kwoinim iriipi hiriinan rirmiiya mi inkin owim. Mi ini sima yitkiigiyim mi simiir naingwo tibmiiya asi nikiigika. ²⁰ Mi Haimenias mi Aleksanda sowa hinina tirko. Kara sowiirin yai karamaeka sowa Setan siiramar timi am, sowiirar kwoinkin. Mi sowa tiki hiriinan siyuin, siir nwoki ninokninkini. Sowa mhoiya wi Adi Komii siir nigbumbu haiginu rani. Iriig.

2

Nhwo kwisboini siyugin

¹ Kara kiriirin minam srii kima iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii krimiir Wanin siiram sriigi iikam nhirim simiiram. Ta hiriinan kima sriinanaeya hiriinana sriinanae kipi sriipiiyao, kimiir kwoinin saika damasukikin. Mi ta kima sriiya kima Biyan Inkam Komii siir warar boin wadieki. ² Mi inkam komii nu kigriraowiyin simiiram wara timi srii. Mi inkam komii komii gavman ikim mi krima whiekakar in wi nwoki ongwomamair aeyim. Mi krimiir kwoinin wi hiinsima nwoki owim. Mi sima krimiir kigi mi sima wa nwoki aingwowim krimiir iga hinda tinda bi nokwowika. ³ Mi taka hiriinan sriiya, Adi Komii siya wi ogmwo mir karam nwoki. ⁴ Adi Komii inkamin krimiir nanmaiwarkainan siya hininam naingwowi iikam whiekakim krimiirin siya nanmaiwarkainam. Mi siya hininam naingwowi krima siir yaimwokiyaimwo aiir ninokninkinim. ⁵ Adi Komii nwirkinwiruwaigin mi Inkam Komii krimiir kaoprige okwowyin Adi Komii siiram namim, iriipi hiriinan nwiruwargin, siya ti inkamin Jisis Kraisi siyargin. ⁶ Kraisi siirar kwoinkin, siya naowama mi aingwokin. Mi iikam whiekakim simiirin wi siyar nanmaiwarkainaei. Ti hiriinan siyuin Adi Komii siir kwoin ieyargin, ti krimiir nisisimauuwim, iikam whiekakim simiir nanmaiwarkainam. Mi iikam whiekakim wi hindara nwoki priiyokaeyamim. Taka iya Adi Komii siyar nimbinga krimiir nanmaiwarkainam. ⁷ Adi Komii siya nimbingin kariirin aposel inkam nwowim, siir yaiya saiir boinmimauuim. Mi iikamim Juda iikam tani simiir nini owomwarkai haiginuuuim, ta yaiya saiir yaimwokiyaimwowa. Adi Komii siirim naingwo tibmiiyin siyuin siir. Taka yaiya kaimwoka, kara niksise rani, siyar nimbingin.

⁸ Kara ha naingwowi, omom omoman kamim sima Adi Komii siirim sriinanaei. Mi iya simiir ina koua ninkigi Adi Komii siiram sriiyim mi simiir ina ti haiyaprapraski. Mi simiir mhi kwoinim rirmiiya dwo, dimin whirki kipi nitki mi kwoinin haugihaugi whiyie. Mi ninkin wamwarkii boini yo ti hinin dimino wara kipi nwokai mhi kwoinuin. Iriig.

⁹ Kara ha naingwowi wig sima yuisim sibgu ii mi wi nwoki sibgu kigtidwokiyim. Mi simiir kana piuaipai piuaipai kipi hopyok. Mi mikipai mikipaiyim hirii kipi mi diyankii mwaomwan. Mi yuisa umir komii sainiya saiir kipi mi sain. ¹⁰ Kima sibgu mirii. Minsika iikam nhirim simiirin nwoki isiisiimauuwi. Mi yipiki wigim naingwo tibmii mi Adi Komii siir inig iir hainani, yio siyiu wadie ieya. Mi tiki hiriinan miyim yim wig simiir piuai miyik ima. ¹¹ Mi wig sima, simamar kipi naingwona, sima kam simiir aowa dwo. Mi sima yaimin diminim wara kipi nomboboin, hindara dinkin tan, pi nwoki wakae ninokninkinim iya sima Adi Komii siir inig hainaniya siir omaka hirin. ¹² Kara hininam naingwo rani, wig sima yai kam simiir boinmamauum mi bi sima nwowim. Niingaka. Sima hindara dinkin tan. ¹³ Tiki siyiuin hiriinan dimusi bi tirkin. Adi Komii siya bi Adam siir nonkwokwokin mi mhoiia Iv saiir yonkwokwo. ¹⁴ Setan siya Adam siir kwoin iir bi nikpitmaigin. Niingaka. Siya wig saiir kwoin iir nikpitmaigin mi saeya dimin biyie asi tirka. ¹⁵ Wig sima wi simiir miya yinisim naokinaeiya, yim wi saiirar tir. Mi sima ha daingwo tibmii mi sima iikamim simiiram in ha timi aingwokwonanae. Mi simiir iga hinda tinda kipi nokwo sima sibgu dwoipisu. Mi sima hiriinan tiri mi simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaei.

3

Inkam Komiiyin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin siir yaiga

¹ Taka yaiya kaimwoka. Mi inkamin taka Adi Komii krimiir Wanin siir miya saiir bi nwowam naingwowi mi ta miya siya miriiyam naingwowa mi wadie aeyairga. ² Mi inkamin iikamim naingwo tibmiiyim simiir bi nwowiyin siya sibgu dwowipisu iga hinda tinda kipi nokwo. Minsika, sima siir kipi boin huriyiu. Mi siya wig iruani nonkwonan inkam dwo. Mi siir kwoinin sibgu daingwo omok mi siya siir nhie aiir kipi nikrip. Mi inkamin siiram namiyin, siya siirin io nhwo kipi nanaowin mi siya inkam nokwo boinmamauwan inkam wadie dwo. ³ Mi siya op kipi kwiyae whaowae mi siir kwoinin haughauga asiima kipi whiyie. Siya iwa inan dwo hinda kaikpimpit. Mi siya umiram kipi naingwokwonanae. ⁴ Mi siya siir wigiyinim simiirin siyar sibgu kigrirao mi siya siir yinisim imiirin sibgu siiboboiniu haiginu. Mi sima wi nwoki wakaeyoknam siir yai aiirin. ⁵ Mi siya siir wigiyinim simiir sibgu kigrirao karam nwowi mi siya iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, wi Adi Komii siir omaka hir kigrirao rani. Niingaka. ⁶ Mi inkamin yaeya kinkak naingwo tibmiiyin, biyan inkam siya kipi nwo siya wi siyamar pi naingwonaesi Setan siya mirii ikiiya siir hiriinan. ⁷ Mi ti inkamin siir siyiuin iikamim naingwo tibmii karam nwowiyim simiir whwonkam ida sibgu dap. Mi siya sibgu nap karam nwowi mi siirin wi Setan siya nanmaiwarkinae. Irig.

Inkam komii komiiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyim simiir boinkika ta yaiya

⁸ Inkam komii komiiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyim, yim sima iriipi hiriinan iga hinda tinda kipi nokwo. Mi sima kipi mi gie mi sima opa kwiyae whaowaeiya saiir kipi kwiyae mi sima umiram kipi mi aingwokwonanae. ⁹ Mi simiir mhi kwoinim rirmiia dwo mi sima daingwo tibmikikin Adi Komii siir yai aiirim. Biya saeya bi nhinkiiga mi tariinanin saeya bidi nhinkiigiya. ¹⁰ Mi kira simiirin tiki kigoki sima dig nwowi mi kira simiirin wi hainii dokmw in okwo haiginu inkam komii komii, iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowamin. ¹¹ Mi simiir wigim iriipi hiriinan simiir kwoinim sibgu daingwo omok. Mi simiir iga hinda tinda kipi mi okwo mi sima kipi mi inkimikna mi simiir kwoinim sibgu dwo mi miiminim gwomairgwomair kipi mirii. ¹² Mi tiki inkam komiiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyim, sima wiga irkiruar donkwona. Mi simiir wigiyinim simiirin simar sibgu kigrirao. ¹³ Mi tiki kamim

simiir miya sibgu mirii mi iikamim sima wi simiir yai aiir wakaeyoknaei. Mi sima wi nidid rani, Krais Jisis siirim naingwo tibmiya yaiya saiir nokwo boinmimauuwim. Iriig.

Adi Komii siir siyuun siir yaimwo aeya

¹⁴ Hya kara ta yokwowa kiriirim winkyin mi kariir kwoinin ini wiini hanina sargiyin, kiriir nini kigsisauniyam. ¹⁵ Kara kiriirin yokwoni asi win hauugikin kariirin wi dimin whirkin mi ipiyaokiisi kiriir kignakiyam. Mi kira wi ta yokwo aiirar nwoki kig ninokninkinim siyuun Adi Komii siir isidin sima tiram naingwowyin. Sima Adi Komiiyin yai minar nomboboiniyin siir isidgin mi sima ini ti iikamim Adi Komii siir yaimwokiyaimwowa saiir nonkworinu kripkaiiyim ini simiir hariinan ywowim. ¹⁶ Ta Adi Komii siir yaimwokiyaimwowa saiir humii digim dig nwo rani, saeya ini komiigikomii ywowa. Inkamki saiir nikwowaisiyyim wi dig nwo rani. Nningakinngaka. Biya saeya Adi Komii saikar nwoka mi mhoiyya saeya ini inkam kinar yimbiamu nu tirin mi ina nhinkigiya. Adi Komii siir naeyuun siyar nhinkigikin ti inkamin dimin whirki kimbu karam nwowiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimim sima kigi siirin mi sima siirin ina boinmimauuwamim iki nu komii komiiyin hinda tindanim simiirin. Mi hinda tindan iikamim sima ina yaingwo tibmiigiyim siirim. Mi siirin Adi Komii krimiir Wanin siyar swoki ikuna ninomor koua hariir. Mi siya kou hirin ini namnamiinan ywowin, ini hindara wokiiirmtiowin. Taka yaiya krma boinkiya, Jisis Krais siirga. Iriig.

4

Taka yaiya kamim niksisaeiyim simiirga

¹ Adi Komii siir naeyuun siya bidi boininkigiyin. Mhoiyaki niuwi inkam nhirim sima wi ta yaimwowa, wi saiir nonkworinu rani. Mi sima wi uridyu biyeyin, wi siir yai aiir sibgu wakaeyoknaei. ² Mi kamim priiyiksasaeyim yaiyim whwonkam sima ninkigii boiniyim mi sima inokininokin simiir simiirar tirinaeikim. Mi simiir mhi kwoinim paninsi hirgisi. Nningaka. ³ Mi tiki kamim niksisaeiyim krimiirin wi sima nikiduwi wig nonkwonasiyin. Mi sima nae nhirim wi krimiir nikiduwi krma mi aeisi. Mi Adi Komii siyar nonkwokwokiyim ti nae digworaekwowim iikamim ta yaimwo aiirim naingwo tibmiiyim sima wi hariiyar dae. Mi Adi Komii siirin wa boin wadieki. ⁴ Krma dinokninkin, tiki digworaekwo whiekakim Adi Komii siyar nonkwokwokiyim, ini wadiekinar ywoswowim. Mi krma simiirin kipi boriisop. Krma Adi Komii siir boin wadieki. Mi ha dae. ⁵ Adi Komii siya bidi boinkiyin, tiki naeyim, nae wadiekim. Mi krma sriiboinkiya ti nae imiiram mi ti naeyim dimin whirki bi kimbugim. Iriig.

Timoti siya Krais siir mi sibgu miriyan inkam kibi dwo

⁶ Mi kira ta yaiya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinmimauuwi mi kira wi Krais Jisis siir miyan inkam kibi nwowi. Tariigina ya simiir nisiimauuwi, kira wakaeyoknae saiir mi kira naingwo tibmiikikina Krais Jisis siirim. Mi ti hariinan siyuun kira tiriyin yio naenan kiriir hauu aekimkidu haiginuwi. ⁷ Niwiiyim inkam adiyaowaeyim sima whasiyim, sima hinda priiwhas ninkikinae. Mi kira hariinan niwiiyim simiir kipi wakae. Mi kira Adi Komii siir miya saiir miriinanai mi kiriir naingwo tibmiya wi kirie nwoki owim. ⁸ Kira bidi yinokninkinin iya kira mi kinan whomwho miriyyim kiriir pua pi nhinmi saeya kinhaiginuwi ti hariinan siyuun, yio siyu wadie ieya mi kira Adi Komii siir miya hariinan miriinanai mi kira ti nu iirin wi wadieyar sibgu owi. Mi mhoiyya kira ninomor kou hirin wi hariiyar mi owi. ⁹ Taka yaiya kaimwoka iikam whiekakim wi saiirim naingwo tibmii. ¹⁰ Krma minam kaokaigii Adi Komiiyin yai minar nombonokiyin siirim. Siya ti inkamin iikamim naingwo tibmiiyim simiir nanmaiwarkainaeikin. Mi siya iikam whiekakim simiirin wara mi anmaiwarkainamar mi aingwowi. Tiki siyairgin miini hanin kima miriinanaiyin.

11 Kira simiirin wi dikmiininkin haiginu mi simiirin wa timi owomwarkai haiginu. Mi sima wi nwoki wakaeyoknam. 12 Mi sima kiriirin wi whranisimar kigi mi sima wi hinin kipi naingwo, kira whranisim ningakin. Ningaka. Iikamim naingwo tibmiiyim simiirin siyu miyik kira diisiimauu mi kiriir yaiya yai biye whir kipi boin mi kiriir siyuuin rirmiiya dwo mi kira nongwomamair aeyan inkam dwo mi kiriir kwoinin, simiiram ha daingwokwonanae. Mi ti digworaekwo whiekakim sibgu donkworinu kira mi kiriir mhu kwoinin rirmiiyirirmiiya dwokai. 13 Mi iya kara nitana, kira wi ta mi aiarar miriikwokin, Yokwo Komii mwainiya sair. Mi simiirin wa boinmimauu ta yai aiarin mi wa dowomwarkaiyu haiginu. 14 Mi diminin Adi Komii siir naeyuin siya priihauugiyin kiriir mi kira siirin nonkwonanaomainan kipi nwo. Biya profet kamim sima boinkiya, ti dimin Adi Komii siir naeyuin siya priihauugigin, kiriir mi airsi. Mi inkam adiyaowaeyim siyu kigriraowiyim, simiir inin kiriirin minam nokmwın onkwokim ta mi aiarar nokmwın okwo haiginugim. Mi sairin kira nwoki onkworinuwi. 15 Mi kiriir kwoinin ta miya sairar hirirukripkai. Mi sima wi kiriir mi aiarar kigi ina namyokiyokiiya. Mi saeya wi uridgi nitki rani. Ningaka. 16 Mi kira kiriir pu airsiyar sibgu haiya mi diminin kira nowomwarkaiyuwiyin iikam simiir yo kaimwowar dwo. Mi kira hirii hiriiya boinmimauuyokiyokiiyam. Mi kiriirin wi Adi Komii krimiir Wanin siya nanmaiwarkainae. Mi iikam nhirim kiriir yai wakaeyoknam, simiirin iripi hiriinan. Iriig.

5

Siyuun inkam siboboinu haiginuwiyin

1 Mi kira inkam adiyaowaeyin siir kipi nikwao boin. Ningaka. Mi kira siirin hiinsima boin kira boiniya kiriir adin siir hiinsima mi sair hiriinan. 2 Mi kira whranisisimim simiirin sibgu siboboinu haiginu kira siboboinu haiginuwiya sair hiriinan, kira wig adiyaowaeyim simiirin yaeya siyu kipi swoki tir hiriinan siyu iiarar swoki tir, kiriir yopuwai biyeya sair tiri siyuuin siir hiriinan. Mi kira wig kopak mwigakim simiirin ti hiriinan siyu kaimwowin kiriir yokmana sair siboboinuwiyin mi siir hiriinanar swoki tir, yaeya siyu kipi tir. Mi kiriir kwoinin simiiramın rirmiiyar dwo, dimin whirki kipi kinyiskaigi. Iriig.

3 Mi kima iikamim naingwo tibmiiyim mi kima wig igibae ningaim ad pomou karamaeyim, simiirin sibgu kigrirao. 4 Mi saeya yinisim mi namoukaki niuwi mi sima sairin wi sibgu kigrirao, biya saeya niki imiiyae whrokwhrokmaiya sair hiriinan. Mi iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii siirin, sima ti hiriinan siyu iir sibgu onkworinu. Mi Adi Komii siya wi ogmwomir karam nwoki. 5 Mi wig igibaeya ad pomou karamaeya sair kwoinin Adi Komii siiraramar bidi yaingwo iskiya mi saeya ina naingwowa Adi Komii siya wa hauwi. Mi saeya ni nabie pa sriinanae, Adi Komii siya sair kigriraowim. 6 Mi wig igibaeya iga saira hinda tinda nokwowiya mi nae min sair kipi nikop hauu ae. Saeya ini naoni punan ywowa. 7 Mi kira simiirin igaokak dwoki ti siyu hiriinan iiramın. Mi sima wi boin hiriyiu rani, simiirin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima nwoki inokninkini, siyuuin wig igibae kigriraowiyin. Mi sima wig igibaeyim mi sima, simiirin wi iripa huwiyopmasu rani. Mi sima wi nidid rani. Ningaka. Mi simiir iga wi hinda tinda nokwo rani. 8 Mi inkamın siir pugan aiar nikop hauu ae karam nwowi, yo siyu miyik rani. Mi inkamın siirgisiir wig yinim simiir whinmiminae karam nwowi, yo ti hiriinan siyuuin siyu miyiki miyik rani. Yo hiriinan inkamın Adi Komii siir yaiya digumii sair haimriyugigi. Mi inkamın naingwo tibmii karam nwowiyin, yo ini inkam biye ywowin. Mi inkamın ti hiriinan siyu iir tiriyin yo siyu miyiki miyik rani, ini wranan ywowin. Siya ini ti inkamın naingwo tibmii karam nwowin, ini siir haiburin.

9 Mi wig igibaeya biewiyim kam nwoima nwoki, 60 mi saeya kam nwiruwaniiyar nwowi mi kira sair inigin yokwoni wa winaowid. Mi iikamim naingwo tibmiiyim wi

saiir kigriraowi. ¹⁰ Sîma bîdiya kîgîm saiir siyîuîn, saeya îga hînda tînda bî nokwowika. Mî saeya yînar mî whînmîmînaeika. Mî saiir kwoînaîrgar mî prîi naîngwo hauu aeika. Mî iikamîm naîngwo tîbmîiyîm big nasmîrwaiya sîmîir nwokai wîni mî nae mînim iikamîm om whîranîm sîmîir hauu aeiki mî iikamîm hikak nwowîm saeya sîmîir mî kigriraowi mî saeya mîi mîiyîk sîmîir mî mîrii mî ta wig hîriinana saiir inîgin kîra yokwoni wa wînki.

¹¹ Mî kîra wig wîsmîi nîngam sîmîir inîgîm yokwo wara kîpi wîn. Dimusi rani, sîmîir kwoînim kam nwowam swoki aîngwowi. Mî sîma wî Kraîs siir siyîu îir haîngîgî digîuwa. ¹² Mî ta bîiya sîma nîki omboîntîbmîiîgiya Kraîs saîka, sîma saiir haîburgîgi. Mî iikam nhîrîm sîma wî yaiîga saiir mî inîuwi. ¹³ Mî siyîu whîrîm wî sîma mî tîri hînîngîm sîma îki omakam sîm sîbîi îdwodwokaiyami mî sîma wî maeyau maeyauwîm, sîm nîdwo nînkîmîkna amtîbi. Mî tîki hîriinan yai bibiyeyîm yîm wî iikamîm sîmîir whwonkam îda kîpi boîm. Mî sîma mîimîm bî mîriîgîm hînda whîsariiyar prîiyapmamaîri. ¹⁴ Kariir kwoînin ha naîngwowi, wig wîsmîi nînga sîma ha tî swoki onkwona. Mî sîma yînisîm naokainaei mî wig sîma wî sîmîir mîi îmîirar nwoki kigriraowîm. Mî iikamîm îo krîmîir nwowiyîm mî nae whwokwoka krîmaka nae karam nwowiyîm sîma wî yai bibiyê krîmîir kînaopîtkaiîgai boîm tani. Nîngaka. ¹⁵ Kîra dînoknînkîm, tî hîriinan wig wîsmîi nînga nhîrîm, sîma Adî Komîi siir siyîu mîiyîk siir bîdi haîburgîgîm mî inî Setan siir siyîu îir yapnamîm. Mî iikamîm sîma sîmîirîm asi nîgbumbukîm. Sîma siyîu mîiyîk tîriîki waeyao. ¹⁶ Mî wig wîsmîi nîngam sîmîir pîugana, saiir hîran iikam nhîrîm naîngwo tîbmîi mî sîmîirîm sîmar kigrîrao. Mî tî wig wîsmîiya mî ta saiir hîriinan hîka, ya Adî Komîi siir omakan iikamîm sîmîir kîpi hauu. Mî tî wig wîsmîi nînga nhîrîm ad pomou karamîm, sîmîirîm Adî Komîi siir omakan iikamîm sîmar kigrîrao. frîig.

¹⁷ Mî inkam adîyaowaeyîm siyîu komîi kigrîraowiyîm, sîma mîi mîiyîk mîiyîk sîbgu mîrii. Mî yaimîm sîmîir boînmîmauuwi mî sîmîir nowîmwarkaiyîuwi mî sîma sîmîirîm sîbgu kigrîrao. Mî sîmîir umîrîm wî kourîg dii. ¹⁸ Yokwo Komîi saeya hînîna boînka, kîra bulumakau siir yaiya saiir kougripîkou, wîtîm siya nokwo namnadgîyîm sîmîir naesiyîm. Mî inî hîriinankînar ywowîm, inkamîm mîi mîriiyîm, siya wî whîsariî pî mîriîsi, siya digworaekwowaîr timî hai. ¹⁹ Mî inkam nwîrki inkam adîyaowaeyîm siyîu komîi kigrîraowiyîm yai sîmîir boîm hîuriyîugi mî kîma wî siir yai aîir kîpi wakae. Nîngaka. Mî nwîs nwoîma nwokîswo, sîma wara boînkîswo aeya nîk rani. ²⁰ Mî inkam adîyaowaeyîm siyîu komîi kigrîraowiyîm sîma siyîu biyê tîrkîm mî kîra sîmîirîm iikam whîekakîm sîmîir whwonkam îda dikmîinînkînhaiîgîni. Mî iikamîm naîngwo tîbmîiyîm, sîma wî nwoki wakae nînkîounakîyîm.

²¹ Mî Adî Komîi siir whwonkam îda mî Kraîs Jîsîs mî Adî Komîi siir paekwosîm îeya tî digworaekwowîm yokwoni kara wîn hauugîyîm kîriîram, kara îgaokak nwokîkîm. Kîra tî digworaekwowîm sîmîir sîbgu donkworînu kripkai mî wadîeyîm nhîrmîyarar kîpi nwo mî nhîrîm sîmîirîm îo whwonkam kîpi kao. Nîngaka. Kîra sîmîirîm wadîe kînar dwo. ²² Mî kîra inkamîm Adî Komîi siir mîi mîriiyamîm, siirîm aîsîima kîpi nîki okmwîm okwo haîgîniîu sasau. Mî kîra inkamîm dimîm biyêkakaîm siir nokmwîm okwowi mî sîma wî hîriiyar naîngwowi, nî kîra îriîpî hîriinankakîm. Mî kîrasiyar kigrîraona mî kîra pîu rîrmîiya nwoki owi.

²³ Kîra op nînga kîpi kwîyae. Nîngaka. Kîra op wain haîmîi wara kwîyae, ta kîriir maî mhîi tîr nwokaiya saiir digîyîm.

²⁴ Mî iikam nhîrîm sîmîir dimîm biyêyîm idowîiya nwowîm, yîm kîra sîmîirîm îna kîg nînoknînkînim mî kîra wî sîmîir boîniyopnatkaîgi. Mî nhîrîm sîmîir dimîm biyêyîm idowîiya nwo karam nwowîm, mhoyîya sîma wî idowîiya nwo îuguski. ²⁵ Mî hîrii hîriinan kînar tani, iikam nhîrîm sîmîir siyîu mîiyîkîm, yîo wî idowîiyar mî owi. Mî kîra wa kîg nînoknînkîni mî nhîrîm idowîiya nwo karam nwowîm mhoyîya wî idowîiya nwo îuguski. frîig.

6

Ta yaiya mi nanga prīmīriiyim kamim simiirga

¹ Mi kamim whisarii mi prīmīriiyim, sima simiir biyan inkamin simiir mi kigriraowiyin, siir yai aairara sibgu wakaeyokna mi sima siir inig iir hainan. Mi sima hiriinan tiri mi iikam whiekakim sima wi krimiir boinikikasna rani, ta Adi Komii siir yaiya krīma boin boinmimauuwa. ² Mi kamim whisarii mi prii miriyyim sima ha kigi, simiir biyan inkamin simiir kigriraowiyin siya naingwo tibmii mi sima wi hiriyyar naingwowi siya krimiir nomiiyaugin. Mi sima wi ha kipi naingwo siirin wi sima ninkin idwowi. Nīngaka. Simiir kwoinin mi aairama hirirukikin. Mi ta miya sima miriyya siir, saeya wi hiriyya namyokiyoki. Dimusi rani, siya ini simiir naingwo tibmiyan inkam nomiiyau nwiir ywowin. Iriig.

Inkamim niksīsae owomwarkaiyuwiyim mi dimin mwoni haii akani yaiga

Timoti kira simiirin hirii hiriyyar siboboīnu haigīnu ti digworaekwo whiekakim simiirin. ³ Inkamin ti Biyan Inkam Komii Jisis Krai siir yaimwowa yaewan sair kindiyuwangigi mi siir kwoin arar priinaingwo boini. ⁴ Mi ti inkamin siya pi nantamyiryirkin, siya ninokninkin simkak nwo rani. Nīngaka. Siir kwoinin hindara kinswo ounaekin, diminsimkar wīndi pi siyar nini hopswo iuwi mi sima pi sairsiyar nhinaigin okwowi. Mi iikam whiekakim sima asi ninkininini mi sima yaii yaiya asi mi ninii nansaonanaei. Mi iikam nhirmi asi mi yaswaiyui mi iikam nhirim asi mi priiboin huriyuwi. ⁵ Mi kripiinani asi kigi mi tiki hiriinan iikamim simiir kwoinim ini habwowhaeni kwoinan ywowim mi sima ti hiriinan digworaekwo biyeyim simiir asi tirkiyami. Mi sima ta yaimwowa sairin aru asi nwokim. Sim kwoinim hinina naingwokim, wou nikwo aeni siyūin siyargin digworaekwo hoimgak haiwiniyin mhoiia.

⁶ Ihi, inkamin Adi Komii siir siyū iir napiyin mi siir kwoinin ha naingwowi, kara digworaekwokaki mi iuwi yio ini mi owin, siya maigimaigra ti hiriinan siyū iiramar timi o. Siya inkamin digworaekwo hoimgakak nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. ⁷ Mi iya apu saeya naokainakiyim krimiirin, krīma diminsim whir swoki hainananini rani. Nīngaka. Mi iya krīma mi ao nami wi iripi hiriinan, nīngar mi haingikaigi. ⁸ Mi krīma yuis nae minkaki iuwi mi wi idib idib haiyam kipi swoki aingwo. Nīngaka. Ti hiriinanim ini digar mi owim. ⁹ Mi iikamim umir digworaekwo hoimgak haiyam naingwokwonanaeyim mi simiirin wi Setan siya nanmaiwarkanaei mi sima digworaekwowim simiir kinsis haigīnu karam nwowiyim wi simiiram kigmai. Mi tiki hiriinan iikamim wi sima nonkwobumbu ninkin haigīnuwi. ¹⁰ Mi iikam nhirim umiram naingwokwonanaeyim mi ti hiriinan siyūin siyargin dimin biyie tiriyin. Mi ti siyū hiriinanin siya kiyaigin mi sima Adi Komii siir siyū iir asi nonkwo iuguskikim. Mi sima, sima sima asi nonkwobumbu ninkinakim. Mi simiir kwoinim ini hinda haigiyiskaikiyim. Iriig.

Kimiir naingwo tibmiyya sairin sibgu donkworinu kripkai

¹¹ Mi kira ini Adi Komii siir inkam ywowin. Mi kira ti hiriinan diminin siirin digumii haingig. Mi kiriir kwoinin siyū miyiki miyik tiri siyūin siirgisiiramar daingwo hirirukripkai mi iga hinda tinda kipi nokwo. Mi kwoinin simiiramar daingwo irkak mi simiiramar daingwokwonanae. Mi kira iikam whiekakim simiiramar daingwokwo mi kira sibgu dokworinu mi kira inkam miunanan dwo. ¹² Mi kira kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin siir haiyam naingwowi mi kira inkamin ig ninkininin iwitiyin bi niwit okwowam mi siir hiriinan ti o ig ti wiriyyik mi Adi Komii siya kiriirin wipi hauwi. Biya Adi Komii siya kiriirin hiriinanam nikunakin ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin siirim, kira boinmimauuwa kiriir naingwo tibmiyya sair, iikam whiekakim simiir whwonkam ida. ¹³ Mi digworaekwo whiekakim simiirin kwoinbudin

omwai waiyaiyin Adi Komii siyar hauugim. Mi siir whwonkam ida mi Krai Jisis siya, inkamin siir naingwo tibmii aair boinmauwun Pontias Pailatni whwonkam ida mi sower whwonkam ida, kara ta yaiya kiririn igaokak asi nwokikin. ¹⁴ Kira wi mintarao Adi Komii siir yaiyim igaokak siya nwokiyim kira simiir ti wakaeyok kigna diriraerar. Mi kira wi kipi swoki itapyokmin. Mi kiririn wi inkam nwirki kipi boin huriyiu, wi hiriya damyokiyoki. Mi wi Jisis Krai siyar nwoki imbini kakim. ¹⁵ Adi Komii siya bidi yimbini iya idowiya siya nimbiniyana mi siya wa nimbinyami. Adi Komii siyargin inkamin maingamaingaeiyin. Mi siyargin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyin. Mi siyargin biiki biya whuwiniunan nu kigiraowiyim inkam komii komiyim simiir biyin ini siyar swoki owin. ¹⁶ Mi siyarin wi swoki ao rani. Ningaka. Wi hiriyar nwoyokiyokikaeyami inokinokin. Mi maeyaua siya nwowiya hir niuyaeiya paeya ya ini kirie ywowaowa mi iikam wi sair kingiin napkinmasu rani. Mi siirin inkam nwirki bi kigsrankin biya mi tariinan. Ningaka. Siyargin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyin inokinok. Mi siir inig iirin ha timi hainan mi siirin ha timi boin maingamainga haiginu inokinokin. Iriig.

¹⁷ Kima kamim nu tiran digworaekwo hoimgakakim simiir boin, sima wi simamar kipi naingwona. Mi sima digworaekwo whiekakim nu tiranim sibgu o kripkai karam nwowiyim simiiram kipi nikpitki. Mi sima Adi Komii siiramar dikpitki kripkai, siyargin digworaekwo hoimgakim piu nhinmi kiniyim inokinok sim hauuwiyim. ¹⁸ Kamim digworaekwo hoimgakakim simiir boin, sima mi miyik miyik imiirar sibgu mirii. Mi sima digworaekwo nhirim hindara prihauu inkam nhirim simiirin. ¹⁹ Mi sima hiriinan tiri mi simiiram wi digworaekwo miyik miyik kasa haingiriyiu haigin tani ninomor kou hirin, wi Adi Komii siya hauuwi mi wi sima nwoki haiyim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin. Iriig.

²⁰ Timoti, ta miya Adi Komii siya hauuwa kirir, kira sairin sibgu kigirao. Mi kira yaiya hindara ninkin wamwarki boiniya aru sairsi dwo. Mi iikam nhirim yim ha mi aingwowi, ya ninokninkin miyik hauu haiginuwika. Ningaka. Yapi niksisaei. ²¹ Mi iikam nhirim yim ina nonkworinu kripkaiyim ta yai niksisae airin mi sima naingwo tibmiya Adi Komii siirim, sima sair bi swoki tisiryiskaigim. Ningaka. Mi kariir kwoinin ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwobumbu miyika wi kimaka nwoki owim. Iriig. Kariir yaiya ini dig ywokiya.

2 TIMOTI

Mi iya Pol siya maeyauwa mi biye miriyya saiir hirar niki hugripkikikaiyin om komii Rom hir, mi siya ta yokwowa pasta Timoti siiram ha winkikin. Mi iya Pol siya hiriinan kigninokninkinin siir naoni iya ini kingiin nwowa, mi siya Timoti siirsi naingwoyimiyyokin mi siya ta yokwowa mhoiyana asi swoki winkikin Timoti siir boinkiyam hinin siyu iikamim naingwo tibmiiyin om Efesas hiranim simiir kigriraowiyin. Iriig.

¹ Kara Polkin kara Krai Jisis siir yai naboimamauuan inkamkin. Adi Komii krimiir Wanin siya nikropkikin kariirin siir yai aiir napboimamauuam iikam whiekakim hinda tndanim simiir. Ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siya nimbini tibmii kimaigiyin iikam yipiki Krai Jisis siiram naingwo tibmii mi wi simiir hauugi.

² Timoti kira ini kariir yinisimnan ywowin. Mi kara ta yokwowa kariiram winkika. Adi Komii siya mi Krai Jisis krimiir Biyan Inkam Komii ieya, sowa nwoki hauugiyim naingwobumbu mi naingwoyimiyyok mi kwoinin nongwomamair aei ikin. Iriig.

Krima yai win kibiya saiirsi kipi kaiyirou

³ Kariir yidiwi wanwiyaeyim sima Adi Komii siir siyu iirar napkim mi an kara wi siirar mi api. Siya kara kariiram naingwowin mi kara Adi Komii siiram boin wadieki kariiram. Mi kara nii nabe kariiram srigin. ⁴ Mi iya kara kariir haiburgigin mi kara ina swoki aingwowoknakiyin, iya kariir ouwoba saeya griekiinainiya. Mi kara kariir kignakiyam naingwowi mi kariir maigimaigra wi prasae nwo rani. ⁵ Kara ina ninokninkinin, wa kariir naingwo tibmiiya kaimwowaigra, niksise rani. Ta hiriinan naingwo tibmiiya biya kariir apaiya Lois saeya hiriinana saiir nwoki haiga mi kariir apua Yunisa iriipi hiriinan. Mi an kara ina ninokninkinin ta hiriinan naingwo tibmiiya, kariir waraurin ina mi owa. ⁶ Mi kara kariir kwoin iir asi swoki hurworwokaigi. Ta miya kira ninokninkina Adi Komii siya priihauugiya kariir, siya kara siiram sruiya mi kariir ina ha nonkwowa kariir piu aiir mi kira ta miya siya priihauugiya kira ninokninkina, kira saiirin sibgu donkworinukripkai mi saeya wi paenan hiriyyar diudkripkai, wi nutinginan kipi nwo. ⁷ Whisarii rani, Adi Komii siir naeyuin krimiirin nidid kwoin bi hauugin. Ningaka. Siya krimiirin kirie hauu haiginiugin. Mi siyuiin iikamim naingwokwo nanaeyin siirin wara mi inkin hauugi. Mi siyu biyeyin inkam niyopakaiyu karam nwowiyin siirin warar mi inkin hauugi krimiirin.

⁸ Mi kira nimwo wi kipi kaiyirou Biyan Inkam Komii siir yai aiir boinmimauusiyin, an kara omaka huyokiyokaiya saiir hir nwokaii inkamkin mi kira nimwo kariirsi kipi kaiyirou. Mi kira Adi Komii siir kirie saiir hiriir dikpitkiikripkai. Mi kariirin wi siya nwoki whinwo haiginiuwi hik kanaka haiyam, siir yai win kibiya saiir boimimauuam.

⁹ Krimiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakin mi siir iikam asi nwokin. Mi siya krimiirin mi miya krima miriyya saiirsi bi nanmaiwarkainakin. Ningaka. Siir naingwobumbuwa saeyar nanmaiwarkainakin krimiirin. Bidi bidiniyarin, iya Adi Komii siya nu ninomor sowira nonkwokwowin mi siya Jisis Krai siiram nua krimiiram tiri nikrop iuungiyamin saiirar nimbini tibmii kimaigin. ¹⁰ Adi Komii siir naingwobumbuwa krimiir hauugiya mi tariinanin inkamin krimiir nanmaiwarkaina haiyin Jisis Krai siya idowiiya bidi yimbiniyin. Mi krima Adi Komii siir naingwobumbuwa saiir asi ninokninkini. Mi krima tariinanin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin, siir siyu miyyik iir asi ninokninkini. Ta yai win kibiya krimiirin saeyar nowomwarkaiyu haiginiugin.

¹¹ Kariirin Adi Komii siya nimbingikin aposel inkam nwowam, ta yai win kibiya saiir napboimamauuam. Mi kara yai napboimamauuan mi nowomwarkaiyuan

inkam asi nwokin. ¹² Mi kara hiriinan miya hik saiirsi asi haigin. Mi kara niimwo saiirsi bi kaiyirougin. Niingaka. Mi kara ina ninokninkinin mi ina naingwo tibmiyyin siiramin. Ta miya siya hauugiya, siya saiirin wa kigriraowi mi saeya wi biye nwo rani, wi hiriyyar namyokiyokii. Mi wi ta ii komiyya siya swoki itana, wi saiirar nadigiuwi. ¹³ Ta yaiya kara nowomwarkai haiginuwa kiriir kira saiirin sibgu wakaeyokna mi wi sibgu donkworinukripkai. Ya tariigina ya hindara nisiimauu haiginugika kiriirin. Mi kira Jisis Kraiis siiramar daingwo tibmiikikin. Mi kira wi iikam whiekakim simiiramar daingwo irkak. Dimusi rani, kira ini Jisis siir isid ywowin. ¹⁴ Mi ta Adi Komii siir yai win kibiya Adi Komii siir naeyuin siya hauugiya krimiir mi kira saiirin sibgu donkworinu.

¹⁵ Kira bidi yinokninkinin, nu komii Esia hiran iikam whiekakim sima kariir bidi haiburgigim mi ti inkam nwiso, Fiselas mi Hemosenis yo iriipi hiriinan kariir bidi mi haiburgigo. ¹⁶ Kara ha naingwowi Biyyan Inkam Komiiyyin siya Onesiforas simiirniyyin igi haigi idwokaigi. Mi ii kasa rani, siya kariir nkpampitmai haiginuwun. Mi siya niimwo kariirsi bi kaiyirougin. Kara ti tir nwokaiyin, ta omaka huuyokiyokaiya saiir. Niingaka. ¹⁷ Iya siya om komii Roma tiriir nitin mi siya minan napmriiyokiyokinin kariiramin mi ini kariirar ini kigniyin. ¹⁸ Kira bidiya iki inokninkinin digworaekwo whiekakim iikamim naingwo tibmiyyim simiir hauuwim iya kara om Efesas hir nwowa saiir mi kara ha naingwowi, Biyyan Inkam Komii siya siirsi daingwoyimiyok, ta ii komiyya siya tiriir swoki itana. Iriig.

2

Kira Kraiis Jisis siir sau nimbignan inkam kibi dwo

¹ Hae Timoti! Ti kariir yinisimin krima ini Kraiis Jisis siir isid ywowin. Mi kira ta siir naingwobumbuwa saiirin sibgu donkworinukripkai. Dimusi rani, kira ini siir isidin siir ywowin mi kira wi kirieyar dwo. ² Mi kira bidiya wakaekiyin yai whiekakim kara nowomwarkaiyuum, iikam whiekak nhirim naingwo tibmiyyim simiir. Mi ti hiriinan siyuin kira wi siir tir, kamim wi kiriir nwoki kig ninokninkinim. Mi sima wi Kraiis Jisis siir mi aiir sibgu mrii. Mi yim sima iriipi hiriinan wi iikam nhirim simiir mi owomwarkaiyuami. ³ Kira Kraiis Jisis siir sau nimbignan inkam miyik dwo. Mi iya kira hik haiiyim kira Kraiis siir isidin krima haiya saiir hiriinanar timi hai. Mi kira wi hamni hinin kipi krii. ⁴ Mi inkamin sau nitan inkam nwowi mi siya oman mipai mipaiyim simiirin wara kipi nonkwo. Niingaka. Mi siya inkamin siir bi nwowiyin, siir yai aiirarar wakaeyokna iski. Mi siir biyyan inkamin wi ogmwomir karam nwoki. ⁵ Mi inkamin ig ninkikin iwiti bi niwit okwowam mi siya ta gwowa saiir siyu iirara sibgu ap. Mi siya hiriinan tir karam nwowi siirin wi kauriirgi. ⁶ Mi inkam numir numira niyok ninkin nanaeyin sasae wai kwowi mi bi wi siyar ninguguae. ⁷ Mi ti boiniyo yai kwoimim kara boinkiyim kiriir, kira sibgu donkworinukripkai, kira wi kipi naingwo owou. Mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyyin kiriirin wi siyar nwoki huirworwokai haiginuwun, ti boiniyo yai kwoimim simiirin.

⁸ Mi kiriir kwoinin Jisis Kraiis siya naonama mi siya swoki isiin idwowa ie hirankin saiiramar daingwokwokripkai. Mi siya krimiir brougaeyin Devid, siir isidin siir hirankin nitkin mi ta yaiya kara boinmimauugiya mi saeyairga yai win kibiya. ⁹ Mi ta yaiya kara boinmimauua mi sima kariirin saiirsi nonkwobumbuninkin haiginugim, inkam biyenan nwowam. Mi kara omaka huuyokiyokaiya saiir asi nwokaigin. Mi kamim ta yai win kibiya io saiir kwowiyim mi kariirin sima hiriinansi hugripkikikaigin. Mi kara ta omaka huuyokiyokaiya saiir asi nwokaigin. Mi sima wi kariirara hugripkikikaii mi Adi Komii siir yaiya, saiirin wi wara nikidu rani. Niingaka. ¹⁰ Mi iya sima kariir nonkwobumbuninkin haiginuwi mi kara saiirsiyin wi nidid rani. Niingaka. Kara wi hiri hiriyyar mriiyokiyokiyami. Dimusi rani, tariiginin wi iikamim Adi Komii siya nibingiyim siir iikam nwowam wi simiir nwoki whindiriraerar haiginuun. Mi yim sima

iriipi hiriinan wi Jisis Kraiis siirim nwoki aingwo tibmiiyim. Mi wi ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir nwoki haiyim mi sima wi saika nwowi om kibiyin ni nwo karam nwowiyin siir hirin. ¹¹ Ta yaiya iikam whiekakim krimiir boina, yai kaimwowainga, iya krma ta Kraiis Jisis siir mi aiirsi haii hik mi ha naonami ya dimin karamaeka, mhoiia krma wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir swoki hai, siir hiriinan mi krma wi saika nini owouwi. ¹² Mi iya krma hirii hiriyar tiriyokiyokiyami mi mhoiia krma wi saikar ninkin owi, digworaekwo whiekakim simiir kigirkakam. Mi iya krma siirin digiumii haimriiyugigi mi yio siya krimiirin wi hiriinan digiumiiyar mi haimriiyugigi. ¹³ Siya krma Adi Komii siir nimbin mhiumiuiwym mi siya krimiirin bi nimbin mhiumiuiwikin. Niingaka. Siya nimbiniiyim, pi kaimwokinar nwoyokiyokiyami mi siya siyar bi swoki iksisaeikin. Niingaka. Friig.

Inkamn Adi Komii siir mi aiir mirii nonkworinukripkaii mi siya wi ogmwomir karam nwowi siirin

¹⁴ Mi kira ti yayim simiirin hirii hiriiya boin naingwokripkai iikam simiirin. Mi Adi Komii siir whwonkam ida kira simiir dokwao boinki, sima dimin sim whirin siir siirar kipi ninkinwamwarkii boin tiki hiriinan siyuin siya iikam imiirin wi miyik nwowaiginu rani. Iikamim ta yaiya sair wakaeyim, simiirin wi saeya kiyopsibgi haiginuwi. ¹⁵ Mi kira Adi Komii siir mi aiir sibgu mirii mi siya kiriirin wi ogmwomir karam nwoki. Mi wi nimwo kaiyrou rani. Niingaka. Kira Adi Komii siir yaimwokiayaimwowim simiir nowomwarkaiyuwan inkam dwo. ¹⁶ Mi kira kamim yai bibiyie boiniyim simaka kingiin kipi nwo mi kira kamim dimin simin siir siira mi inkinwamwarkii boiniyim simaka kingiin kipi mi o. Ti hiriinan siyuin siya inkam kiyopsibgikikaigigiyin dimin biyie tiram mi ta simiir dimin biyieya wi komiia nasae owouguski. ¹⁷ Mi ta hiriinan yaiya ya ini paowai biyenanan ywowa, wi komiia nasae iyopbwaekin taraoki. Mi ti inkam nwiso Haimenias Failitas sowiir yaiya ya ini hiriinan ywowa. ¹⁸ Mi sowa ti inkam nwiso siyiumwoni sibgu apiyin siyuin siir haiburgigo mi sowa yaimwoni bi sibgu owomwarkaiyugo simiirin. Mi sowa hinina boin iikamim naingwo tibmiiyim simiir biyan siyu biyeyim bidi yaonamim mi simiir pugina ini Adi Komii saikar nwowim. Mi mhoiia sima swoki aonami simiir piuis biyieya ienau kikaigi mi sima wi swoki insiin idwo rani. Niingaka. Mi ta hiriinan yaiya, iikam nhirim simiir naingwo tibmiiya saeya kiyopsibgi haiginuwi. ¹⁹ Minsika, Adi Komii siir isidin wi siir siyiumwowin wi siir haiburgig rani. Niingaka. Adi Komii siir isidin ini yinpaenan ywowim, siyar ninansiin okwokripkaigiyim mi sima wi hiriyar nokwoyokiyokii. Mi dimin whirkin simiir kinankiwi mi sima wi ganmi wanmi kin tani. Niingaka. Adi Komii siir isidin ta yaiya sair hiriinanaka. Mi yai nhirim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir winkiyim, hinina win boinkikim Adi Komii siya siir pugan aiirin bidi yinokninkinin. Mi yai gwira siya winkiya ya hinina boinkika iikam nhirim sima ha naingwowi nim krma bidi yaingwo tibmii kinim Adi Komii siirim mi sima siyuin dimin biyie tiriyin, siirin wi ti haiburgig.

²⁰ Ta yaiya hindara boiniyioka mi ta omaka komiia sair yainaua, mobmirpai mobmirpaiyim ini hir nwokaiyim. Nhirim golni nonkwokwokim mi nhirim nuni mi nonkwokwokim mi nhirim kiriekim mi nhirim kirie rani, hinin hinina nonkwokwo haigigim. Mi ti gol silvani nonkwokwowiyim, yim bimbuiwi rani. Mi simiirin wou nikwo aeni iya sairara haigin aeikim. Mi ta pae nu mini nonkwokwowim yim dimin karamaeka, yi hiriyar prii haigin aeikim ii niinga niingam simiirin. ²¹ Mi inkamim siir dimin biyeyim simiirin digiumii haimriiyugigi mi ti inkamim siya wi mobmir miyikim wi simiir hiriinan nwowi. Mi Adi Komii siya siirin wi mi miyik miyikim simiirara hauu haiginuwi siirima nwoki miriiyim. ²² Mi kira inokinokin yainan whrankim tiri siyuin siirsi didamriiid. Mi kira iikamim siyu miyik sibgu apiyim mi nimbin

kisina karam nwowiyim mi iikam whiekakim naingwoirkakiyim mi kwoin hiinsima nwowiyim simaka ditinakiukripkai. ²³ Mi yai priiboin priiboin ninkinwamwarkii boiniyin siyiuin, kira wi hiriinansi didamriiriid yim ti hinin yayim simaigim yayiam nhinaigin okwowyim. ²⁴ Mi inkamin Biyan Inkam Komii siir mi aiir mirii mi siya wi io whwonkam kipi nanao iikam nhirim simiirin. Nningaka. Siya wi igi haigi idwokaigi simiirin mi mi sibgu nowomwarkaiyuan inkam nwowi mi siya wi inkam miuunan dwo. ²⁵ Mi hiriinanki nuwi iikam nhirim siyiu mwoni nap karam nwowim mi kira simiir nikaiginuwi mi kira simiirin wi igao yai kipi boin. Nningaka. Mi kira simiirin hiriinan tiri mi sima wi kiriir yai aiir wakaeyoknaei. Mi simiir mhi kwoinim wi nwoki imkpit haigiyim. Mi sima ta yaimwo aiirin wa ninokninkini. ²⁶ Mi hiriinanki nuwi mi sima wa sibgu ninomokninkinki. Mi ta hira, Setan siya hugripkiikikaiya simiir wi simar nikwoyarkinani. Iriig.

3

Iya digi mi siyiu bibiyie whiekakim wa nimbiyami

¹ Timoti kira ta yayia saiir daingworinu kripkai, iya ti nu ie digiyana mi wi hik prasae prasae swoki imbiyam tani, iikam whiekak imiirin. ² Mi sima wi simamar naingwona mi simiir kwoinin wi umir siyar nonkwo kripkai mi sima wi simiir inig imiirar swoki hainani mi sima wi bigiriyir prasae kintani mi sima wi yopii adam simiir yai imiir wakaeyokna rani. Nningaka. Mi simiir kwoinin wi maigimaiga nwo rani mi sima wi Adi Komii siirim naingwo rani. Nningaki, nningaka. ³ Mi sima iikam nhirim wi whwoka whwoka sima nwo rani. Nningaka. Mi sima simiirsiiyin wi naingwoyimyok rani mi sima wi simiir mi igbumbuwi mi sima wi kripii nanii saiir mi kigi. Mi sima iikamim simaka wi ninii nansao prasae kintani mi sima wi siyiu miyik tir tani. ⁴ Mi simiir nomiiyauim simiirin wi wir sima napwouwi, omomin sau niniti iirin. Mi simiir kwoinim wi hindara niwit paomaiki mi sima wi simamar naingwonaei. Mi wi om tir napmamairama naingwowi, wi miyam naingwo rani. Nningaka. Mi Adi Komii siirin wi digiumii haimriiyugigi. ⁵ Mi sima Adi Komii siiram nihinmi puargar kini, kwoinin nihinmi wara kintani. Nningaka. Mi sima Adi Komii siir kirieya saiirin pi yaewan mi kindiyuwangigi. Mi ti hiriinan kamim, kira wi simaka kipi nitapiyoksran. Nningaka. ⁶ Mi ti kamim ini wigim hinda sima sima sibwomaeyamiyim pi simiir omaka imiir sibii sibiiyami. Mi yim ti hinin wigim simiir kwoinim ini dimin biyeyim biya sima niki tirim ini simiirsiiyar niki haigiyiskaiyim. Mi simiir kwoinim ini digworaekwo biyeyim simiiramar naingwo kripkaiyim. Mi iya sima ti wigim simiir omaka namiyim mi simiirin yayim pi simiir kwoinargar nini kinap itkaigai boinuwi, sima nwoki wakaeyoknam. ⁷ Mi ti hiriinan wigim sima iki kampai kampaiyim simiir yayim, simiir wakae ninokninkinamar naingwowi. Mi sima ta Adi Komii siir yaimwowa saiir ninokninkinim wi dig nwo rani. Nningaka. ⁸ Mi ti kam hininim ini ti inkam nwiso Janis Jambris so hinin ywowo. Bidi bidiniyarin sowa Moses saika ninkinwaomwarkiigo mi ti kamim Adi Komii siir yaimwowa saiirin wi hiriinan tiri, saiir haigin ikwowaisiiyamim. Mi ti hiriinan kamim, simiir kwoinim miyiki miyiknan nwokai rani. Nningaka. Ini hindara sipimyokaeyamim. Mi sima bi naingwo tibmiikim. Nningaka. ⁹ Mi ta simiir miya wi hiriirar namyokiyokii rani. Nningaka. Sima wi ti hiriinan priiwhaowae siyiuin siir kigi biya ti inkam nwiso Janis Jambris sowa tirin, wi siir hiriinan tiri. Iriig.

Kira ta Adi Komii siir yayia saiirin sibgu donkwo kripkai

¹⁰ Mi tiriiginin yo kiriir siyiu siir hiriinan tani. Nningaka. Ni kira siyiuin kara nowimwarkaiyuwin siir napkin mi siyiu kara mi ap ikin. Mi diminin kira mi kigna diriraerariyim kariir kwoin iirar mi kira mi ninokninkin aka kariir naingwo tibmiya mi siyiuin inkam miuunan kara mi o ikin mi siyiuin kara mi naingwokwonanae ikin iikam whiekakam. Mi kariir siyiuin ganmi wanmi kara nwowiyin kira bidi mi

ninokninkinin. Mi ti hiriinan siyupai siyupaiyim kara bidi mi ninokninkinin. ¹¹ Sima kariirin siyumwoni bi tir winkim mi kara hik kimpipisu prasae bi mi haigin, ti om whoim imiirin, om Antiok mi om Aikoniam mi om Listra hirin. Mi hiriinan siyuin sima tirwinin kariir, ha kipi naingwo siya whwoimoniki mi iuwi. Nningaka. Kirie waiwiigin kariirin Biyan Inkam Komiiyin siya hari whinkinsiis naowid. ¹² Mi iikamim iga hinda tinda nokwo karam nwowi mi sima siyiu miyikin naingwo tibmiiyin siir sibgu api mi yim sima ta hiriinan hik kimpipisuwa wi wara ninkin hai. ¹³ Mi iikam biyie biyieyim mi kamim mwrakboini ikim simiir siyuin wi hiriiriyar tiryokiyoki mi wi komiia nasae owouguski. Mi simiirin wi Setan siya mwrakboini mi yim sima iriipi hiriinan, wi iikam nhirim simiir mi mrakboini. ¹⁴ Minsika! Ta yaiya kirar wakae mi ha naingwo tibmiiya, kira saiir wi kipi naingwo owou, kira wi saiir saiira daingwonanaekaigi. Kara bidi yinokninkinin iikamim kariir nowimwarkaiyuwim, sima bi niksisaekim. Nningaka. ¹⁵ Mi iya kira yinisim sapisapa niki owin ti siyiu iirin mi kira Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii nwowa ha wakaekin. Mi kariirin ninokninkin miyik saeyar sibgu ninokninkin haiginugin, siyuin Jisis Kraiis siirim naingwo tibmiiyin mi kira naingwo tibmii kani mi kariirin wi siya nwoki nanmaiwarkainam. ¹⁶ Adi Komii sikisiyar boinkikin ti yai whiekakim Yokwo Komii saiir nwokaiyim iikam imiir nowomwarkaiyuwam mi iikam imiir nisiimauuwam simiir dimin biyie imiir mi simiir sibgu grabaiginuam mi siyiu miyik simiir nisiimauuwam sima tiram. ¹⁷ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir iikamim ti siyiu iir wakaeyokna api mi sima wi mipai mipai kibi kasa mirii rani, Adi Komii siiram. Iriig.

4

¹ Mi Kraiis Jisis siya wi iikamim naokaowim mi iikamim irkak piu nwo ikim, siya wi simiir nauni hidni. Mi kira wi kipi naingwo owou mimin, wi hiriiriyar daingwokwo kripkai. Kraiis siya wi sipi swoki iti digworaekwo whiekakim simiir kigirkakam. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam ida mi Kraiis Jisis siya kara kariirin igao yai asi boinkikin. ² Kira inokinokin Adi Komii siir yai aiir ti boinmimauuwam. Mi kira ii miyik arar kipi boinmimauu mi ii biyieya kira kipi nwokiiyu. Nningaka. Iikam whiekakim kariir yai aiir wakaeyim, simiirin kira ti boinmininkin haiginu. Mi simiirin kira hirii hiriiya ti whinkinsiis haiginu. Mi kira simiir inkam miuunan dwo mi kira simiir nowimwarkaiyuwim kipi piyao. ³ Iki ii nhirim mhoyia nimbiniyamanim mi iikam nhirim sima wi ta yaimwokiayimwowa saiir wakaeyim wi pi boriisopi. Mi sima wi yaeya inkamam hansiri, simiir nowimwarkaiyuwam. Mi diminin sima naingwowiyin mi sima wi simiirarar dowomwarkaiyu. ⁴ Mi simiir winim wi pi kibnami, ta yaimwowa saiir wakaesiyin. Mi simiir winim wi amara ti yidiwi wanwiyaemi niwiiyim simiiram nwowi, simiir wakaeyam. ⁵ Mi kirarin inokinokin sibgu daingwokwokai diminpai diminpaiyim nimbiamim simiirin. Mi kira nhwo kipi whwonkai, hik kimpipisu haisiyin. Nningaka. Kira mi kibiya saiirara sibgu ap mirii, yai napboinmamauwuiya iikam whiekakim simiir. Mi kira saiirin haimiyyara kipi kimakiuna. Nningaka. Iriig.

⁶ Kara kariirin mansi boinkikin, kariir iya ini kingiin nwowa kara wi kapi naowi. Kariir miya ini kingiin nwowa, wi sapi digi. Mi kariirin sima nisomaowi mi kariir nhieya wi nua naokiinainami. ⁷ Mi kara mi prasae bi miriigin Adi Komii siir mi aiirin. Mi tariinanin kara ninkikin iwitni hanin ikin dig bidi ywokiyin. Mi kara kariir naingwo tibmiiya saiir bi kinisugin. Nningaka. ⁸ Kara ini kingiin nwowin wi kapi naowi. Mi miya kara miriia saiir digworaekwo miyik miyikim, yim ini ninomor kou hir hangiriyu haiginkwokinim. Mi sima kariirara rani. Nningaka. Ti digworaekwowim Biyan Inkam Komii siya haiginkwokinim, yipiki iikamim siir siyiu iir napim mi wi simiir hauwi. Mi iikam whiekakim Jisis siirim naingwokwo nanaeyim mi iya siya nitana

saiirim mi naingwokwowim simiirin warargim. Mi wi Biyan Inkam Komii siyar sibgu ninomokninkin hid haiginuwi krimiirin. Iriig.

Ta yai haimiya ya kariiramarar winkika

⁹ Kara ha naingwowi, kira ha witsisau kariir nini kignakiyam. ¹⁰ Ta yaiya kara boinkiya minsika! Dimas siya kariir bidi haiburgigin. Siya ti nuan siyupai siyupaiyim simiiram naingwokin. Mi siya om Tesalonaika hiriir asi namkin. Mi Kresensin yio nu Galesia hiriir yam. Mi Taitasin yio ini nu Dalmesia hiriir yamin. ¹¹ Mi kanaka tirin Luk sasa nwowi. Mi iya kira kariir nini kigniyam niti. Mi kira Mak siirin wi warar winkin boinani. Minsika! Kariirin mi siya nwoki whin mirii. ¹² Mi Tikikasin yio kara bidi yikropkiyin om Efesasa hiriir. ¹³ Mi iya kira kariiram niti mi kira kariir yuisa kara kinirkingika om Troas Kapasni omaka sae, saiirin wi warar winkin hainani. Mi yokwowa iriipi hiriinan. Mi yokwo mimirim kara win haigingikim simiirin wi kipi naingwo owougik, yim wi warar winkin hainani.

¹⁴ Mi Alesanda inkamin bras nonkwowiyin, siya kariirin siyu miyiknan bi tirkin. Mi ti hiriinan siyuin siya tirin kariir. Mi mhoiia wi Biyan Inkam Komii yamdi siya swoki tiri siirin. ¹⁵ Mi ni kira iriipi hiriinan, ti inkamin siirsi timi idid. Siya minam tiri, ta yaiya krma boinmamauiwiya saiir nikwowaisiiyim.

¹⁶ Mi biki biya kara nini okwo boinuwa, inkam komii yai hidiyin om komii Rom hiranin saika mi ta iya inkam nwirkin kariir bi swoki whinkinsiis srankin. Nungaka. Sima kanaka kingiin bi namasugim mi kara pi boriisopi Adi Komii siya hik yamdi simiir hauuwim ta sima kariir haiburgiga. ¹⁷ Biyan Inkam Komiiyin siya ini kinakar nwowin mi kariirin kirie siyar hauu haiginugin. Mi kara ta Yai Win Kibiya saiir boinmamauiusiyin bi nididgin, iikamim Juda iikam tani simiirin. Mi Adi Komii siya kariirin omomin sau kanaka ninitiyin, wi simiir in hiranki asi nanmaiwarkainaei. ¹⁸ Mi kariirin Biyan Inkam Komii wi siya nanmaiwarkainaki iikam whiekakim kariir nonkwobumbuninkinam tirim simiir inankin. Mi ta iya siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkaki mi kariirin wi siya nanmaiwarkainanami siir oma hiriir. Mi krma inokinokin wi Adi Komii siir inig iir boin maigimaigae. Mi ta yaiya, yai kaimwoka.

Nikopkaigiyan yai aeya

¹⁹ Mi kira Prisila mi Akwila mi Onesiforas siir yinwig ima, wi simiir tini boiniu, siya yaigu kimiiram hauugikin. ²⁰ Mi Irastasin yio ini om Korin hir nwowin. Mi Trofimas siirin kara om Mailitas hirin dimusi bi haiburgigin, siya makakin. ²¹ Mi kira wi kipi nwoki nwo, wa ha witsau. Mi ni wi iya pankin nwowiya sae pi nitisi. Mi Yubyulas mi Pyudens mi Lainas mi Klodia mi nomiiyau nhir ikim, yim sima iriipi hiriinan, yaigu kariir mi hauugiyam mi tiri.

²² Mi kara ha naingwowi, Biyan Inkam Komii siya wi kariir paekwosimin saikar ninkin owi. Mi siir naingwobumbuwa iriipi hiriinan, wi kimaka mi inkin owi. Iriig. Kariir yaiya ini dig ywokiya.

TAITAS

Pol siya ta yokwowa Pasta Taitas siiram wɔnkika yɔpikin iikamɔm naingwo tɔbmiiyɔm mhuɔisim whirin Krit nikuwiyin solwara whii idopwoniya nidwomaiyin siir hiranim simiir kigriraowin. Taitas siya Juda inkam tani, siya Grik inkamkin. Biya Pol Taitas sowa iripar mriigo Jisis siir yaiwin kibiya saiir boinmamauwa sowa namswoko mhuigrɔbsim whirin Krit nikuwiyin solwara whii idopwoniya nidwomaiyin siir hiriirin mi Pol siya siirin hir haiburgig iikamɔm naingwo tɔbmiiyɔm hiranim simiir kigriraowin. Mhoiia Pol siya ta yokwowa ha wɔnkiya Taitas siiram siir boinmauu wakaekiyam siyuin iikamɔm naingwo tɔbmiiyɔm simiir kigriraowiyin. Iriig.

¹ Kara Polkin, ta yokwowa kara wɔnkika. Kara Adi Komii kɔrimiir Wanin siir miyan inkamkin mi iriipi hiriinan kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin mi siyakisiyar nikropkikin kariirin, Adi Komii siirgisiir iikamɔm yipiki siya nimbiniim simiir naingwo tɔbmii aiiir kiyirimdiyukikinim mi ta hiriinan saiirsika mi yipikin siya nimbiniim Adi Komii siirgisiirin naingwo tɔbmii kinim simiirin. ² Mi sima Adi Komii siir siyɔumwokisiyɔumwo imiir ninokninkini mi ta hiriinan saiirsika mi sima wa ninokninkini simiir kwoin imiirin sima wi omwaiya waiyayokiyoki, iya Adi Komii siya ti nu iirar nonkwokwokiyin siya kɔrimiirin saiirar nimbingin ti dimin iirin. Krima ina ninokninkinim Adi Komii siya bi niksisaekin, dimin taeminim siyar boiniyim pi kaimwokinar nwoi. ³ Mi iya siya nimbina siya siir yaiya saiir bwamkibwamin siir tirikin kwoinbudin hiriirar nwoyokiyokikaeyamiyin siir nanaakninki haiginiugin kariirsi. Mi Adi Komiiyin kɔrimiir nanmaiwarkainan inkamin kariirin siya nimbingin siir yaiyim iki iikamɔm simiir boinmamauum.

⁴ Taitas, ta yokwowa kara kɔriiram wɔnkika. Ti dimin taeminim Adi Komii siirin kɔriira wakaeyokna apiyim mi ta hiriinan saiirsika, kara kɔriirin kariir yinisim asi nikuwi. Kara hiniina naingwowi kɔriir Adi Komiiyin mi Jisis Kraiis inkamin iikam kɔrimiir nanmaiwarkainaeyin sowa naingwobumbu mi nongwomamaarni siyuin wi kɔriir hauwi.

Taitas siir miya nu Krit siya mriiya

⁵ Mi iya kara wari mhuɔisimin Krit whii solwara bopwoniya waraur didwomaiyin siir haiburgigin mi miyim iikamɔm naingwo tɔbmiiyɔm simaka mriiyamin ini hiriirar iki okiyim. Mi kara kɔriirin niyopnisugikin ti dimin imiirin kira sibgu whindiriraerar haiginiuwim. Mi iriipi hiriinan kira kam nirmi ti okwin okwo haiginiu wara iikamɔm yipiki Adi Komii siir inig iir hangiriyu hainaniyim wari om imiir nwowim simiir kigriraowam. ⁶ Ti biyan kamim biya sima siyu biye tir karamae nwowim mi tariinan iriipi hiriinan mi sima wigim irara irara donkwona mi simiir yinisimim Kraiis siir yai imiir wakaeyokna ap mi ta hiriinan saiirsika iikam nirim sima wi dimin biye whir hansiryiskai rani simiirin mi wi ha boin tani, simiir yinisimim sima siyu biyeyar tirikin mi simiir kwoinairgar priinaingwo apdiriraerarikim mi sima simiir yopii admi yaimin dimin imiir bi wakaeyoknaeikim. Mi sima ta saiir hiriinan kipi nwo. ⁷ Mi inkamin Adi Komii siir dimin taeminim simiir kigriraowan bi nwowi mi siya biya siyu miyik imiir tirkin mi ini tariinanar yadigniyin. Siya nantamyiriran inkam kipi nwo siya kwoin haughauga whiyesauan inkam kipi nwo, siya op wain kirie kirieyim simiirin hiriirari kipi mi kwiyae mi siya yai niniinansaowan inkam kipi nwo, siya umir haiyarama kipi naingwo ta hiriinana saiirsika siya wi siyu biye asi tiri. Nungakanga. ⁸ Mi siya iikamɔm nu maeyau nhirankim nitim yipiki siyu miyik imiir wakaeyokna apim naingwowim simiir whindiriraerar haiginiugim mi siya, siya siya kigriraonaei mi ta hiriinan saiirsika siya wi Adi Komii siir yai imiirar nwoki wakaeyokna apim mi siya siir kwoin iirar sibgu kintimdinuna mi siya wi wadie nwoki owim. ⁹ Siya sibgu donkworinukripkai yai miyik

miiyikim biya krɪma nɪsiimauuwim sɪmiir mi ta hɪriinan saiirsika siya iikamim sɪmiirin ti yai kibi kibiyim sɪmiir nwoki owimwarkaiyɪuwim mi sɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪniɪu mi siya iikamim yɪpiki ti yai miiyik imiir nap karam nwowim sɪmiir kwoin imiir kiyai mi ta hɪriinan saiirsika sɪma wa nɪnoknɪnkɪnim dimɪn biyie sɪma tirim. Iriig.

¹⁰ Siya ti dimɪn imiirar tir. Dimusi rani, iikam whiekakim sɪma pi boriisopi Adi Komii siir yai aiir wakaeyim. Sɪma yayim yaimwoni boin karamae nwowiyim sɪmiirarar boinikim mi iikamim sɪmiirin pi simar mi iksisaei. Mi ti iikamim nɪksisaeiyim yim ti sɪma ti hɪniina boiniyim, kɪma kɪmiir miois imiir kitiyopnɪr hai mi ta hɪriinan saiirsika kɪma wi Adi Komii siirar nwoki sibgu wakaeyokna apim. ¹¹ Kira mi biyan kam ikim waraur nwowim kɪma sɪmiir dikidu sɪma hɪriinan dimɪn bibiyeyim sɪmiir kipi nomboboin. Ti kamim sɪma yai bibiyie imiirar boinikim iikam imiir nɪksisaeiyim. Sɪma iikamim sɪmiir kwoin imiir kiyaiyam mi iikam nhirim om nhiranim sɪmiir kwoin imiir warar mi kiyaiigim mi sɪmiirar mi onkwobumbunɪnkɪn haigɪniɪuwigim. Sɪma yai biyie imiirar boinikim mi ti dimɪn imiirar tirikim mi ta hɪriinan saiirsika sɪma wi umir nwoki haiyim iikam nhirim sɪmiir maeyau hirankɪn. ¹² Biyan kamim sɪmiir nwirin om Krit hiranin yipiki kwoin miiyik sɪma nwowiyin, siyakisiyar boinɪnkɪkiikɪn mi siya ina boinin. Krit hiran kamim sɪma nɪksisaeiyaki waiwiigim inokɪinokɪn, sɪmiir kwoinim miiyik rani mi siyɪu bibiyeyim sɪma tiriyim ini siyɪuim niimauan wraisuim sɪma dirɪraerariyim ini sɪmiir hɪriinan ywowim. Sɪma nhaku kiriekim mi naeyarar naekim. ¹³ Ti yayim ti inkamin siya boinkiyim kaimwokimairgim kira sɪmiir dikwao boin mi sɪma wi siir yai imiir nwoki sibgu wakaeyokna aingwo tibmii apim. ¹⁴ Mi ta hɪriinan saiirsika sɪma wi Judami iikam sɪmiir wanmi siyɪuim sɪmiir wakaeyokna ap rani mi iriipa hɪriinan sɪma wi iikamim yipiki Adi Komii siir siyɪu imiir haimriiyugigim sɪma wi sɪmiir siyɪu imiir nap tani. ¹⁵ Iikam nhirim sɪmiir kwoinim dimɪn whirki kimbu karamae nwowim yim sɪma hɪniina boini ti dimɪn taemin whiekakim dimɪn whirki bi kimbu mimɪnkim mi sɪmiirin kipi haiya mi iikamim yipiki Jisis Kraisiiram naingwo tibmii karamae nwowim mi yipiki iikamim sɪmiir kwoinim nanaingwoyimiyokim mi kipridkikaiyim mi biyie ha nwowim mi kwoin biyie ha naingwowi, sɪma hɪniina boini dimɪn whirki wadie bi swoki omimɪnkɪn. Dimusi rani, sɪmiir kwoinin miiyik rani. ¹⁶ Sɪma hɪniina boinikim sɪma Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apikim mi ti dimɪnim sɪma tiriyim krɪmiirin sɪma nɪsiimauuwi sɪma siir yai imiir wakaeyokna ap rani. Sɪma Adi Komii krɪmiir Wanin siir yai imiir bi swoki wakaeyokna apikim mi Adi Komii siir whwonkam idan sɪma ini biyekibiyie ywowim mi sɪma wi dimɪn miiyiksim whir swoki tirmimɪn tani. Nɪngakɪnga. Iriig.

2

Mi kira yai miiyikmiiyik imiirara wakaeyokna ap

¹ Taitas kira iikamim inokɪinokɪn dimɪn taeminim yipiki iikamim Adi Komii krɪmiir Wanin siirim naingwo tibmiiyim, sɪma naingwo tibmiiyim sɪmiirin, siyɪumwokisiyɪumwowim sɪmiirgisimiirara sibgu omwomwarkaiyɪu. ² Mi kira kamim waipɪu nwowim sɪmiirin hɪniina boinmauu, sɪma op kirie kirieyim kwiyae whaowaeyim sɪmiir kipi kwiyae. Mi sɪma sɪmiir kwoinim sibgu kantimdinu mi sɪma Adi Komii siirim daingwo tibmii kɪn iski. Mi sɪma iikam nhirmiyam ha timi aingwokwonanae mi iikam nhirkim sɪma dimɪn biyie tir haigɪniɪuwi sɪmiirin mi yim sɪma ha donkworɪnukripkai sɪmiir naingwo tibmii aiirin. ³ Mi kira wigim waipɪu nwowim sɪmiirin sibgu boinmɪmauu, dimɪn taeminim sɪma tiriyim iki wigim yipikim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apiyim sɪmiir hɪriinan mɪriiyim. Mi sɪma hɪnda tinda kipi priiyam priiyam yai iikam nhirmi kinaopitkaigaiyɪuwam mi sɪmiir kwoinim op biyeya kwiyae whaowaeya saiir kwiyaeayam kipi naingwo mi sɪma sibgu dinoknɪnkɪn mi wig nhirim sɪmiir dɪsiimauu siyɪu miiyik imiir. ⁴ Mi sɪma wig kopak mi nhirim

waipɔu nwo karamae nwowɔm sɪma sɪmiir dɔsiimauu siyɔuɪn sɪmiir yɪnkamam naingwokwonanaeyɪn siir. ⁵ Mɪ iriipɪ hɪriinan wigɪm waipɔu nwo karamae nwowɔm sɪma hɪriinana timi o mɪ wɪ sɪma nwoki ɪsiimauuwɪm wig kopak ɪmiirɪn siyɔu mɪiyikɪn. Sɪma, sɪmasɪma sibgu kigrɪraona. Minam, sɪma mɪi mɪiyikmɪiyikɪ sɪmiir omakanau hɪrar mɪriiyɪm mɪ dimɪn taemɪn mɪiyikmɪiyikɪm iikam nhɪrmi tɪram mɪ sɪmiir kami yai ɪmiir wakaeyokna api mɪ ta hɪriinana iikam nhɪrɪm sɪma Adi Komii siir yai aɪirɪn wɪ kɪpi mingigin.

⁶ Mɪ iriipa hɪriinan, hɪriinan siyɔu kaimwowɪn siirar tɪ swoki ɪsiimauu yainan whran ɪmiirɪn mɪ yɪm wɪ sɪmiir kwoɪn ɪmiirar nwoki kɪntɪmdɪnunam. ⁷ Taitas, kɪra iriipɪ hɪriinan mɪi mɪiyik aɪirar timi sibgu mɪrii. Mɪ kɪra hɪriinan tɪri mɪ yainan whran ɪmiirɪn kɪra wɪ siyɔu mɪiyik ɪmiirar nɪsiimauuwi sɪma napamɪn. Mɪ iriipɪ hɪriinan kɪra sɪmiirɪn yai kɪbikibi ɪmiirar boɪnmɪmɪauuwi ⁸ Mɪ kɪra yai mɪiyik mɪiyik ɪmiirara boɪnmɪmɪauu. Mɪ kɪra hɪriinan boɪni mɪ inkamkɪ kɪriirɪn wɪ ha boɪn tani, tɪ yayɪm kɪra boɪnmɪmɪauuɪm yɪm kaimwo rani. Mɪ kɪra iriipɪ hɪriinana swoki boɪn mɪ ɪki iikam nhɪrɪm ɪo whwonkam kɪriir nanaowiyɪm sɪma wɪ yai bibiyɛ krɪmiir boɪn tani. Nɪngaka.

⁹ Mɪ kɪra kamɪm yɪpiki whɪsarii mɪi sibmɪriiyɪm sɪmiirɪn hɪnɪna boɪnmɪmɪauu, sɪma, sɪmiir bɪyan kamɪm sɪmiir yai ɪmiir wakaeyokna dirɪraerar dimɪn taemɪnɪm sɪma boɪniyɪm, maɪrgɪmaɪrga sɪmiir nwowaigɪniuwam. Mɪ sɪma wɪ kamɪm sɪmiir kigrɪraowiyɪm sɪmaka kɪpi swoki antamyɪriyɪrmɪmɪn. Nɪngaki, nɪngakɪnga. ¹⁰ Mɪ iriipɪ hɪriinan sɪma sɪmiir bɪyan kamɪm sɪmiir dimɪn taemɪn ɪmiir kɪpi tauae hai. Mɪ hɪriinan tɪrni hɪnɪn aka mɪ sɪma sɪmiir bɪyan kam ɪmiirɪn hɪnɪna dɔsiimauu, tɪ kamɪm sɪmaɪrgɪm yɪpiki ɪnokinokɪn mɪi mɪiyikarar mɪriiyɪm. Mɪ sɪma hɪriinan tɪri yayɪm krɪma boɪnmɪmɪauuwɪm Adi Komiiyɪn iikam krɪmiir nanmaiwarkainan siirɪm mɪ iikamɪm sɪmiir whwonkam ɪda wɪ wadɛyar nwowi.

¹¹ Mɪ Adi Komii siir naingwobumbuwa bɪdi yɪmbiniya iikam whɛkakɪm sɪmiir nanmaiwarkainam ɪya sɪma dimɪn biyɛyɪm sɪmiir aowa niki owa saiirsi. ¹² Tɪ dimɪnɪn tɪsi bɪdi yɪmbiyamɪn, yɪo krɪmiirɪn hɪnɪna nɪsiimauugɪn, nu tɪran dimɪn bibiyɛyɪm inkam ɪma tɪriyɪm, krɪma digɪumii sɪmiir haimriiyɪugig. Mɪ krɪma krɪmasiyar mɪntaraona tɪ siyɔu mɪiyikɪn krɪma tɪriyɪn, inkamɪn yɪpikɪn Adi Komii siir wakaeyokna dirɪraerariyɪn siir hɪriinan. Mɪ krɪma hɪriinan siyɔuɪn mhoɪya iriipɪ hɪriinan ɪirar tɪrkɪpkaii mɪ wɪ ɪya Jisɪs siya nɪtana saiirar nwoki digɪm. ¹³ Mɪ iriipɪ hɪriinanar swoki tɪri mɪ krɪma maɪrgɪmaɪrga nwokwokɪni ɪi kɪbiya Jisɪs Krai sɪma swoki ɪuuniyana saiiramɪn. Mɪ tɪ inkamɪn yɪpiki krɪmiir nanmaiwarkainaeyɪn mɪ krɪmiir Adi Komiiyɪn, siya wɪ siir dimɪn kɪbiyɪn paenan nɪuyaeiyɪn saɪkar nɪmbini. ¹⁴ Mɪ siya krɪmiirsi naokɪn, krɪmiirɪn dimɪn biyɛ siir kɪrɛ komiiya krɪmiir kiyopsɪmsibgi haigɪniuwɪa saiir hɪrankɪ nanmai-warkainam. Mɪ siya tɪ hɪriinan saiirsi tɪrkikɪn krɪmiir mɪhɪ kwoɪnɪm wɪ dimɪn whɪrki kɪmbu karamae nwoki owɪm mɪ krɪma wɪ siirgɪsiir iikam nwowɪm. Mɪ krɪma wɪ siir dimɪn mɪiyik mɪiyikɪm sɪmiir tɪram nwoki aingwowɪm mɪ krɪmiir kwoɪnɪm wɪ kɪrɛya nwowɪm siir dimɪn mɪiyikmɪiyikɪm sɪmiir tɪrɪm.

¹⁵ Taitas, kɪra hɪriiyar boɪnmɪmɪauuyokiyokɪ tɪ dimɪn taemɪn ɪmiirɪn, whɪsarii rani, kɪra kɪrɛ komiiya Adi Komii siir hɪrankɪ haigɪn. Mɪ ta hɪriinana saiirsika iikam ɪmiirɪn siir kɪrieni dɔsiimauu tɪ dimɪn taemɪn hɪnɪn ɪmiirɪn, iikam nhɪrmi yai wakaesi dimiiyɔu mɪ iikam nhɪrmi whɪnkɪnsiis haigɪniuwiyɪm mɪ kɪriir whwomɪsɪn kɪpi ninansiina mɪ sɪma digɪumii kɪriir kɪpi haimriiyɔu kɪriir yai aɪir wakaesi mɪ sɪma kɪriirɪn ha kɪpi naingwo kɪra inig karamae inkamkɪn. Nɪngaka. Iriig.

3

Krɪma whɛkakarɪn dimɪn mɪiyikmɪiyikɪm sɪmiirarar kɪgna dirɪraerar

¹ Taitas tɪ iikamɪm Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir isid ɪir nwowɪm, kɪra sɪmiirɪn tɪ swoki boɪnworwokai, sɪma sɪmiir gavman ɪirɪn kɪpi swoki aingwo owouu, inkam yɪpiki

simiir kou nwowiyin. Sima simiir yai imiirar wakaeyokna. Sima simiir kwoinim sibgu kisiosop haiginkwokin mi miyikmiyik whiekakim simiir miriyyam. ² Mi iriipi hiriinan, simiirin domwarkaiyu, sima yai bibiyie iikam nhirmi kipi boin mi sima yaii min kipi mi inii mi simiir kwoinim hiinsima dwo mi iripa nongwomamair aeyim daingwo iikam nhirim simaka. ³ Mi bidibidiniyarin krima Adi Komii siir dimin taemin imiir bi sibgu inomokninkinkim mi simiir bi wakaeyokna apkim. Mi krima habwwowhaenankim mi siir yai aka asi nantamyiriyirkim. Mi krimiir kwoin bibiyeyim sima kiyainamkin dimin biyie tiram mi ti hiriinan siyu iir nwowam. Mi krima whisarii mi priimiriyyan iikam nwokim. Dimusi rani, krimiir kwoin bibiyeyim simar niki kiyopsimsibgi haiginugikin. Mi krima iikam nhirmi siyu bibiyie asi tiryokiyokigim. Mi krima simiirin kwoin bibiyie asi naingwokim. Dimusi rani, sima krimiiram bi mi naingwokim mi nim iriipi hiriinan simiiram bi mi aingwokim. Iriipi hiriinan, ti hiriinan siyuuin krima krimarin irni nwirniyin ini sau omomnan ywowim. ⁴ Mi ti siir hiriinan siyu miyikin, krimiir nanmaiwarkainan inkamin Adi Komii siya, siya iikamim krimiir nusiimauugin, siya inkam wadeyairgin mi siya krimiiram naingwokwonanaeikin mi siya Jisis siir yikrop iuungi krimiir whinkinsiis haiginuwim. ⁵ Mi iya siya krimiir nanmaiwarkaina, siya iki krimiir mi miyik miyikim krima miriyyim simiirsi bi nanmaiwarkainakin. Nngaka. Dimusi rani, siir naingwobumbu kirie komiyya krimiirsi nwowa mi ta hiriinan saiirsika siya krimiir asi nanmaiwarkainakin. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siir naeyuun siya haiyoprimdiyumuigikim ti dimin bibiyeyim krimiir kwoinawu nwokaiyim. Mi ta hiriinan saiirsika, krimiir kwoinim dimin whirki kimbu karamae asi nwokim. Mi iriipi hiriinan miya Adi Komii siir naeyu ieya miriyya, siya minam tirkin krimiir kwoinim simiir kisina haigiyim iikam winan nwowam mi yaeya kwoin win nwowam, Adi Komii siir pugan anakar. ⁶ Mi ta hiriinan saiirsika inkamin krimiir nanmaiwarkainan Jisis Kraisi Adi Komii siya krimiirin siirgisiir naeyu iirar hauugikin. ⁷ Mi iriipi hiriinan, ti dimin taeminim Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya tirim krimiir, siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowi mi ta hiriinana saiirsika, krima wi saika nwoyokiyokiikaeyami, krimiir kwoinka naingwowiya saiir hiriinan. ⁸ Mi ti dimin taeminim yipiki kara boinanin kiriir, yim yaimwokiyaimwowaingim. Mi kara kiriirin minam naingwowi kira ti iikamim naingwo tibmiyyim simiirin hiriyyar dowomwarkaiyukripkai mi sima, sima simasiyar mintaraona mi ti hiriinankinuwu sima mi miyikmiyik imiirarar mirii. Mi ti yayim yim wi digar nwowi iikamim simiir whinkinsiis haiginuwim. ⁹ Mi kima yai biyie nnga saiir kipi whrie boin mi kima kimiir yidiwi wanwiyaeyim biyanim simiir hiriinan kipi boinanae. Mi kima Moses siir siyu komiyyin siir yayim simiirsi kipi ninkinwamwarki boin. Mi ti hiriinan yayim yim wi iikamim simiir whinkinsiis haiginu rani mi wi simiir haipridkikai haiginuwu mi wi hik simiir hauuwi mi yim ti hiriinan yayim yim naekak rani. ¹⁰ Mi yipiki inkamki ti yai nae karamaeyim simiir wakaena diriraerari yo wi iikamim yipiki iikamim naingwo tibmiyyim wi simiir ninikibiri yapa yapa nwowam mi mhoiyya ti iikamim simiirin idip idipin wi kwisairnana boinmauu wakaei. Mi ta saiir mhoiyyan sima wi kiriir yai aiir wakaeyokna rani mi kima whiekakar in digumii wi ti iikamim simiir haimriyyugigi. ¹¹ Mi kira ti hiriinan iikamim simiir bidiyar yinokninkinin simiir kwoinim uridyu biyekki bidi kwirii idwokaiyim. Mi ti hiriinan mi biyeyim inokinok sima miriyyim yim ha nusiimauuwi simiir kwoinim whirua nwo rani, ini hindara haipridkikaiyim. Iriig.

Mi yayisim nhr ikim

¹² Taitas kara wi om komii Nikopolis hir nwowi mi ta naop iya wi saeya digi. Mi kara Atimas Tikikas, siirin wi hanngi nikropki kiriiram. Mi kara ha naingwowi kira siyuam ti hansir kariiram nitam. ¹³ Mi kira Sinas siir whinkinsiis haiginu yipiki om komii Roman siyu komiyyin siir dimin taemin imiir ninokninkinim. Mi kira Apolos siir warar timi whinkinsiis haiginu. Mi kira sowiir siyu minim mi dimin taeminim

sowa hanguguwim sowa hainamam simiir wara whindiriraerar haiginugi. ¹⁴ Mi krimiir iikamim sima siyiuin siyu miyik tiriya siir dinokninkin mi iikam nhirim dimin taeminim simiir kiyopsibgi haiginuwiyim mi yipiki hikak simiirsi nwowiyim simiir whinkinsiis haiginu. Mi sima hiriinan tiri mi wi paeyin paenidgi bud karamae nwowiyin siir hiriinan nwo rani mi yim sima wi paeyin paenid budiyin mi ha naokingugunankaiiyin wi siir hiriinan nwowi mi sima wi Adi Komii siir siyu iirar sibgu wakaeyokna api.

¹⁵ Taitas iikam whiekakim yipiki kanakar nwowim sima kiriir nokboin maigimaigikim. Mi krimiir nomiiyauim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piugananim simiir warar mi ikboin maigimaigikim. Mi kara Adi Komii siir naingwobumbuwa sairam sriigin saeya wi kimakar nwowi. Iriig.

FILIMON

Mi iya Pol siya mi biye om Rom hir miriyyin mi ta yokwowa siya ha winkikin siir nomiiyauwin yipikin Failimon dapiyin siiram. Failimon siya om Kolosi hir nwoyin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sama Adi Komii siir inig iirin iripa Failimon siir omaka aiir haingiriyu hainankim. Mi Failimon siya umir digworaekwoki naokingugunankai inkamkin. Mi Failimon siir dimin whirin siir miyan inkam nwir ieya tauahainamin mi siya kimidiniya om Roma hirir yidamki. Mi siya Pol siirin om Rom hir nini kigiun mi siir mhi kwoinim ina kisa haigikiyin mi siya ini naingwo tibmiiyan inkama ywowin. Mi Pol siya Onisimas siir boinki siya Failimon siiram swoki amim mi ta yokwowa siya winkiya siya minam winkikin Failimon siiram siya siir swoki ikunam mi siir dimin bibiyie imir haiyoprimdiyumuigiyim. Mi siya ha windigiyin mi ta yokwo aiirin kimidiniya Onisimas siya hainam mi siya ini Failimon siiramar swoki amin. Iriig.

¹ Kara Polkin. Dimusi rani, kara Jisis Krais saika miriigin mi kariirin hiriinansi hugripkikikaigin maeyaua mi biye miriyya saiirin. Kara mi iikamim naingwo tibmiiyim krimiir tiran puganan inkamin Timoti, krira ta yokwowa Filimon kariiram winkikin, ta yokwowa krira winkiya yipiki inkamin krira naingwokwonanaeyin mi Adi Komii siir mi aiirin krira miriyyin krira kariiram hauugikin. ² Mi krimiir yokmana yipika krimiir pugana naingwo tibmiiya Apia saeya mi Akipas siya yipiki sau krira niniyyin dimin taemin bibiyeyim simaka mi yipiki iikamim naingwo tibmiiyim krimiir omaka hir haingiriyu hainaniyim Adi Komii siir inig iiri, ta yokwo kara kimiram warar winkika.

³ Kara Adi Komii krimiir Wanin siya mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis soweram srigin sower naingwobumbuwa kimir hauugiyim mi ta hiriinan saiiriyin kima wi kwoin nongwomamair aekak niki owim.

Filimon siir kwoinin Adi Komii siiramar naingwokwonanaeikin

⁴ Inokinok kara Adi Komii siiram sruiyim kara kimirar boin wadieikin. ⁵ Dimusi rani, kara ha wakaekin kima ini krimiir Biyan Inkam Komii Jisis siir yayar wakaeyokna apim mi ti hiriinan siyuin iikam nharmiyam naingwokwonanaeyin iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiirin ini kimar nusiimauuim. ⁶ Kara Adi Komii siiram kwisboinikin kariir whinkinsiis haiginuim mi iki iikam nhirim simiir boinmimauuim kariir naingwo tibmiiya Jisis Krais siiram naingwo tibmiiya. Kira simiirin ti hinina boinmauu mi kariir yaiya simiir kwoinim wi saeya kisisop haiginuwi sama ninokninkinim Adi Komii siir siyupai siyupaiyim krimiir nokboinmamair haiginuwiyim. Dimusi rani, krira Jisis Krais siirgin. ⁷ Ti kariir nomiiyau miyikim, kara ha wakaekin kima Adi Komii siir iikam imiramar naingwokwonanaeikim mi simiirar kigriraowikim mi simiir kwoin imirar whinkinsiis haiginuwigim kirie nwowim. Mi sama ini wadieya swoki sibgu owim. Dimusi rani, kariir kwoinin ta yaiya saeya nwowaiginuigin wadie mi kara tisi maigimarga nwowin. ⁸ Dimusi rani, ta kirieya Jisis Krais siya hauugiya kariir kara panao pi digar nwowi kariir boinmauuim ta mi aiir miriyyam. ⁹ Mi dimusi rani, krira irni nwirniyam naingwokwonanaei, kara Filimon kariir iikam imiir kigriraoni haninaka kara kariirin tisi hindara srigiyin ta mi aiir miriyyim. Ihi, kara Polkin, kara bidi ywowin, ti inkamin yipikin maeyaua mi biye miriyya huuyokiyokaiya saiir nwokaiyin Jisis Krais siir mi aiirsi. ¹⁰ Kara Filimon kariirin Onisimas siiram srigi. Mi iya kara maeyaua mi biye miriyya huuyokiyokaiya saiir hirar niki okaiyin mi siya bidi wakaeyim yayim kara boinim Jisis Krais siirim mi siya ina yaingwo tibmiiyin. Mi ta hiriinanin Adi Komii siir pugan aiirin siya ini kariir yinisimnan ywowin. ¹¹ Mi ta saiir biyarin Onisimas siya tirim siyuin yim kariir kwoin

iir bi wokmai haiginugin, yim ini biyekibiyie ywowim. Mi ti siyiuim tariinan siya tirim yim wadiekwadiekim kririirin wi simar whinkinsiis haiginuwi.

¹² Mi tariinanin siirin kara kimiiram swoki ikropki. Kara siiram naingwokwonanaei mi ta hiriinan saiirsika iya siya kimiiram waraur niti kariir mhi kwoinim wi hikakar nwoki. Dimusi rani, siya kariir haiburgikin. ¹³ Kara hinina naingwokin siya kanaka tirar nwokin mi kariirin siyar whinkinsiis haiginugin iya maeyaua huuyokiyokaiya mi biyie mriiya saiir hir nwokaiyin Adi Komii siir Yai Win Kibi aiirsi. ¹⁴ Mi kima wi wadie nwo karamae nwowi mi ankara iriipi hiriinan pi siir mi onkworinukripkai rani mi ta hiriinana siya kariir whinkinsiisam. Mi kara ha naingwowi miyim kimiir kwoinki naingwowim wi simiirar mrii. Mi ta hiriinan saiirsika kara pi boriisopi kimiir boinanaeyim kima siyu miyik kariir tiram.

¹⁵ Mi tari Adi Komii siyar kiwakikin Onisimas siirin kimaka waraur nwowim. Mi tariinan siya inokinokin wi kimaka waraurar nwoyokiyokikaeyami. ¹⁶ Mi tariinanin siya wi kiriir whisarii mi priimriiyan inkam nwo rani. Mi ini wadie mi owin, siya wi kimiir naingwo tibmiiyan inkam nwowi yipiki kima naingwokwonanaeyin mi kara iriipa hiriinan siya wi kariir puganan naingwo tibmiiyan inkam nwowi yipiki kara naingwokwonanaeyin. Mi kima siiram wi nhami nhami naingwonanae rani. Dimusi rani, ni kira whisarii mi priimriiyan inkamkin mi iriipi hiriinan ni kira naingwo tibmii pugana saiir inkam warairgin.

¹⁷ Mi kiriir kwoinin siya hinina naingwowi, kara ini kinaka yamasuin, o ini Adi Komii siir pugan anaka yamasuin, yio ini kira kariir kigninkinwiniyin mi siir mi kigninkinwiniya saiir hiriinan ywowin. ¹⁸ Mi siya dimin whir kiriir bidi tirbuwin mi kiriir dimin priihaii mi kariir boinmauu, kara nwoki sibgu tirim. ¹⁹ Kara Polkin, kariir iinga nonkwo winkim ti nimbinim kimiiram mi Onisimas siya dimin biyie whir kimiir tiri, mi siya dimin whir kimiir warauranki priihaii mi ti diminin wi kara sibgu tiri kimaka mi Filimon kira ina sibgu inokninkinim, karar tirhaiginugikin kira Jisis Kraiis siirim asi naingwo tibmii. Mi hiriinanki niuwi, kima kanaka dimin priihaigakim. ²⁰ Ihi, ti kariir puganan naingwo tibmii inkamin, ti siir daingwoki mi kara ha naingwowi kira ti diminin siirin naingwo tibmiini siyiuin siir hauukiyiu kira ti siyiuin kamim naingwo tibmiiyim sima tiriyim kariir kwoin iir sibgu owaiginuwam mi ta hiriinan saiirsika kara wa maingimaingaei mi Onisimas siirin wi kiriiram waraurar swoki ikropki.

²¹ Mi tariinanin kara ta yaiya kiriiram winkika, kara ina ninokninkinin kira wa diriraerar kuni. Mi ti dimin hiriinanin sima sima rani mi iriipi hiriinan iki dimin nhirim kira tirim. ²² Mi diminin whir. Kira maeyaua kwira huuyokiyokaikwokin omakanau hirin. Dimusi rani, kara ha naingwowi diminin kima sriiyim Adi Komii krimiir Wanin siirim kariirim mi iya siya siyu whir kariirim kigninkinki mi kara wa niti mi hiriinan saiirsika kara ha naingwowi siya kariir whindiriraerari, kara kiriir kignakiyim. Iriig.

Boin maingimaingaei nhirkim

²³ Epafras in yipiki kanaka ninkin owin mi sima siirin maeyaua mi biyie mriiya huuyokiyokaiya saiir hir hukripkaiikaigin. Kraiis siir mi aiirsi mi siya kimiir boin maingimaingakikin. ²⁴ Mak, Aristakas, Dimas, mi Luk, ti sima kanaka mriiyim Jisis Kraiis siirim mi iriipi hiriinan sima kimiirar mi boin maingimaingakikin.

²⁵ Kara krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siirim sriigi siya wi siir naingwobumbuwa wi whiekak kimiirar nwoki hauugiyim. Iriig.

HIBRU

Hibru yokwowa ya yokwo pr̄ieiya Hibrumi iikam̄im ȳip̄iki naingwo t̄ibm̄iiȳim J̄isis siiram ya s̄ima w̄inki aeya. Hibru iikam̄im ȳim Juda iikam̄im s̄imiir in̄ig wh̄ir ieya. M̄i kr̄ima n̄inokn̄inkin tani, ta yokwo aair̄in nh̄inga piyamisi w̄inkiya. M̄i inkam̄in w̄inkiȳin siya h̄in̄ina k̄iḡin Juda s̄imiir iikam̄im naingwo t̄ibm̄iiȳim k̄irie rani s̄ima s̄imiir naingwo t̄ibm̄ii w̄ina saiir haiburgigam t̄irk̄im s̄imiir b̄iyan siȳūin Mosesni siȳū komii si napiȳin ini siiramar swoki am̄im. M̄i ta yokwowa iikam̄ im̄iir̄in m̄in bōinkika J̄isis̄in Adi Komii siir ȳinis̄im̄in ini paekwos̄im̄ ik̄im m̄i Moses ini s̄imiir haibur̄in. M̄i ta J̄isis siir m̄iia ya ini Mosesni m̄iia saiir kou ywowa. M̄i ta J̄isis siir nh̄ieya ȳip̄iki dim̄in biȳie biȳeȳim s̄im haiyoprimdiȳum̄iigiya ya ini w̄raisumi nh̄ieya saiir haibura. J̄isis siya omwai h̄iriayar waiyayokiyok̄iiḡin. M̄i ta h̄iriinan saiirsika siya s̄imiir asi bōinkik̄in s̄ima J̄isis siiram naingwo t̄ibm̄iiȳim ȳip̄ik̄in b̄iḡib̄iyan pris̄in in̄ig kom̄iigak̄in. Iriig.

Yaiya Adi Komii siir ȳinis̄im̄in siya hauuga kr̄imiir̄in.

¹ B̄idi b̄idiniyar̄in īi wh̄iekak̄im b̄idi yamkiȳim Adi Komii kr̄imiir Wan̄in siya siir yaiȳim profet kam̄im s̄imiir bōinm̄imauuḡin, siȳupai siȳupaiȳim s̄imiir. M̄i t̄i yaiȳim profet kam̄im s̄ima ini kr̄imiir brougaeȳim s̄imiir hauugiȳim. ² M̄i ta iya dig kinḡin nwowi Adi Komii siya ta siir yaiya w̄i siir ȳinis̄im̄ in̄iir hauugi. M̄i ȳio siya w̄i kr̄imiir swoki kwabōinm̄amauuwi. Adi Komii siya siir b̄idi ȳimbin̄in siir digworaekwo wh̄iekak̄im s̄imiir haiȳim. M̄i b̄iia Adi Komii siya siir bōin̄in m̄i siya ini siir yai im̄iirar wakaeyoknan. M̄i siya n̄inomor nu sowiir digworaekwo im̄iir̄in asi nonkwokwokik̄im. ³ T̄i siir ȳinis̄im̄in J̄isis siya kr̄imiir n̄isiim̄auuḡin dim̄in komii kom̄iyȳim paenan n̄iuyaiȳim Adi Komii siir̄im, siir ȳinis̄im̄in ini siir Ad̄in siir h̄iriinana ywow̄in. Siir yaiya saeya k̄iriekaka, digworaekwo wh̄iekak̄im n̄inomor nu sowiir̄im siyar sibgu k̄iḡirkaki. M̄i siyar naok̄in paeȳin h̄iniya n̄ir̄ion̄ink̄in̄in siir̄in, iikam̄im s̄imiir dim̄in biȳeȳim ini siyar haiyopriimdiȳum̄iigiyȳim. M̄i siya ha swoki ins̄iin idwonam̄in m̄i siya n̄inomor koua h̄iriir yam m̄i siya Adi Komii siir īna īnig m̄iia ini idwōu inkam komii nu k̄igr̄iraowiȳin siir h̄iriinan. Iriig.

Adi Komii siir ȳinis̄im̄in siya ini paekwos̄im̄im s̄imiir haibur̄im

⁴ Dimusi rani, siya ini Adi Komii siir īna īnig m̄iia n̄idwow̄in m̄i siya ini paekwos̄im wh̄iekak̄im kou h̄ir nwow̄im s̄imiir haibur̄im. M̄i t̄i in̄iḡin Adi Komii siya hauuw̄in siya īriip̄i h̄iriinan siya ini paekwos̄im̄im s̄imiir in̄ig im̄iir haibur̄im. ⁵ Dimusi rani, b̄iia Adi Komii siya paekwos̄im im̄iir̄in h̄in̄ina bi bōink̄in,

K̄ima kariir ȳinis̄im̄k̄im, panao kara pi h̄in̄ina bōinki kara k̄imiir Adḡin.

Adi Komii siya paekwos̄im s̄imiir̄in h̄iriinan yai bi swoki bōink̄in. N̄iingaka, n̄inga k̄inga. Siya J̄isis siirara bōink̄in. ⁶ B̄iia Adi Komii siya siir ȳinis̄im̄ ȳin̄haomiȳin̄in siir̄in nu t̄iriir n̄ikropkiyam m̄in̄in m̄i siya paekwos̄im s̄imiir̄in h̄in̄ina bōinki, k̄ima t̄i kariir paekwos̄im̄im k̄ima siir in̄ig īir hainanprapraski.

⁷ M̄i siya yai nh̄ir̄im paekwos̄im s̄imiir̄in h̄in̄ina bōink̄in,

paekwos̄im s̄ima kariir m̄iyan inkam dwo m̄i s̄imiir m̄iyȳim opudnan huḡidudu mirii. M̄i s̄imiir k̄ir̄ieya paenan d̄iudkwakwa.

⁸ M̄i siir ȳinis̄im̄in siir̄in h̄in̄ina bōink̄in,

k̄ira ini Adi Komii ywow̄in kariir h̄iriinan. K̄ira inkam komii digworaekwo wh̄iekak̄im s̄imiir k̄igr̄iraowiȳin w̄i siir h̄iriinan nwowi. Īnok̄inok̄in digworaekwo wh̄iekak̄im k̄ira w̄i wadiyar sibgu k̄igr̄iraowi.

⁹ K̄ira w̄i siȳū m̄iyȳik̄ m̄iyȳik̄im s̄imiiraramar naingwowi m̄i k̄ira w̄i dim̄in biȳeȳim w̄i s̄imiiram naingwo rani. Kara k̄iriir Adi Komiiȳin k̄iriir̄in w̄i kara nokmw̄in okwohaiḡin̄uwi, in̄ig kom̄iigak̄ nwowam̄in m̄i k̄ira w̄i maigr̄imaigr̄a kom̄iigakar

- nwowi. Mi ta maigimaigra wi iikam whiekakim simiir maigimaigra imiir haiburi.
- ¹⁰ Mi Adi Komii siya hiniina swoki boinki, Biyan Inkam Komii, kira bidi bidiniyarin nu ninomoro kirir ingar nonkwokwoko.
- ¹¹ Mhoiya ninomor nuwo sowa wa digiguski mi ni kira ningaka. Inokinokin wi hiriyar nwoyokiyoki mi ninomor nuwo yo wi wro namwoiwi yuis wronan.
- ¹² Mi yo ini inkamin yuis kaba nitkaigiya mi yaeya yuis win swoki haiyin mi ha niyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kira nu ninomoro sowirin wi hiriinanar mi digiguskii. Mi wi yaeya nu ninomor win swoki onkwokwoki mi ni kira wi hiriyar nwoyokiyoki ami, wi kisina rani.
- ¹³ Biya Adi Komii siya hiniina boinkin, kira wi kariir ina inig miya nidwowi, maeyaua inkam komii siya nidwowiya saiir. Mi kira wi hiriyar nwoyokiyoki mi wi iya kara kariir sauan omomim simiir nonkwobumbuninkin uguski wi saiir nadigiuwi.
- Adi Komii siya ti yayim simiirin paekwosimim simiir bi boinkin. Ningaka. Siya siir yinisim iirarar boinkin.
- ¹⁴ Mi yipikim paekwosimim, ha? Sima naeyunankim mi dimin taeminim Adi Komii siya boiniyim sima pa wakaeyokna diriraerari. Mi siya simiirin iikamim naingwo tibiyyim simiirim yikropki simiir whinkinsiisim Adi Komii siya nimbimim nanmai-warkainam simiir. Iriig.

2

Adi Komii siya krimiir swoki anmaiwarkainaei yo dimin komii ieyairgin.

¹ Dimusi rani, Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin digworaekwo whiekakim ini siyar kigirkakim mi krima krimiir kwoinaw haigi nonkworinu saiirin digiumii kipi haimriiyugi, wim wi ini hanin kima kima priyakirirkiisi. ² Adi Komii krimiir Wanin siya biya siir yai nhirim siir paekwosimim simiir boinmaugikin. Mi ta yaiya ha hainamim mi ina boinmimauuwamim. Mi dimin taeminim sima boinmimauuwim ina yimbiamim. Mi iikam nhirim sima ta yaiya saika nantamyiriyiri mi saiir wakaeyokna karam nwowi mi sima dimin biye tiri mi sima wi hik kimpipisu prasae hai rani, ti dimin biyeyim sima tirim simiirsiiyin, dimin biyeyim sima tirim simiir digar swoki haii. ³ Mi hiriinankinuwi mi krima ta yai komiia Adi Komii siya boina, siya nanmaiwarkainana digiumii saiir haimriiyuwi mi krima wi panina napiyoki iya Adi Komii siya dimin biyekak iikamim simiir tumbuwuwi saiirin, ha? Siyu karamaeka. Ningaka. Biya, Biyan Inkam Komiiyin siya hiniina boinkin, Adi Komii siya wi krimiir nanmaiwarkainaei, iikamim sima ta yai aiir wakaeyoknaim sima hiniina boinkim, ta yaiya saeya kaimwowaigra. Saeya niksise rani. ⁴ Adi Komii siyar nsiimauugin ti yayim sima kaimwowaigim, kirapai kirapaiyim siya tirim. Mi siya siyu miyik miyikim iikamim simiir whinkinsiisim tirkim mi Adi Komii siya naeyuin siir kwoin aigra naingwo hauugin iikam imiirin mi siya siir dimin miyik miyikim iikamim simiir hauwikim. Iriig.

Jisis siya inkamnan nimbiamkin krimiir nanmaiwarkainaim.

⁵ Ti yayim tariinan krimiir boinim, sima ti nu whirin wi mhoiya Adi Komii siya tirki mi siir boinkin. Iikam yipikim siir wakaeyoknaim sima wi ti nu iir nwowi. Adi Komii siya paekwosimim simiir bi nimbigin ti nu win siir kigiraowamin. Ningaka. ⁶ Inkam nwirin Adi Komii siir yayim yokwoni siya winim saeya hiniina winboinkika, iikamim sima dimkim, kira simiiram naingwowyin? Mi yinisimim yim dimukim kima simiir sibgu kigiraowiyim, ha? Iikam krima ini inig karamae ywowin.

⁷ Mi siya iikamim krimiirin wi ii priei nokmwun owaiginu rani, paekwosimim simiir aowan. Mi kira diminim inkam komiiyim nu kigiraowiyim digworaekwo

whiekakim simiir sima haiiyim simiir hiriinan hauugin. Mi sima ini paenan yuyakiyim. Mi sima ini inig komiigaka ywowin.

⁸ Mi kira digworaekwo whiekakim simiir nokmwın okwo haiginugın.

Ihi, Adi Komii krımıir Wanın siya digworaekwo whiekakim iikamim simiir aowa haiginın. Mi dimın whırkin simiir koua bi swoki haigin mimının. Nıngaka: Mi ti dimınim krıma tariinanın simiir niki kig rani. Sima bi niki imbinikim. Nıngaka.

⁹ Mi tariinanın krıma bıdi yınoknınkınım dimın taemınım ti inkamın Jısis siirım. Mi ii prıei rani, Jısis siya ti nu iir nwowın. Adi Komii siya siirın paekwosımım simiir aowa nokmwın okın mi siya ini inkam inig karamaenar ywowın. Mi tariinan Adi Komii siya inkamın inig komiigakın siir hiriinan yokmwın owaiginıu mi siya ti dimın paenan niuyaeiyın Adi Komii siirım simiir hai. Dimusi rani, siya naokın iikamım krımıir dimın biyeyım mi krımıir hikim simiir haiyim. Mi Adi Komii siya iikam krımıirın wi dimın miyik miyik imiir hiriinansi tir haiginıuwi. ¹⁰ Mi ini mi owın Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir Adi mi owın mi simiirın siyar mi onkwokwokiyan ini mi owın. Mi siya Jısis siirın minam nımbingın ti hik imiirın siyar mi haii siya kimpıpisuam ini owın. Mi ta hıka Jısis siir tira mi siya ini iikamım simiir nanmaiwarkainan inkam komii kın yamwoıuın. Mi krıma wi Adi Komii siir yınisım asi nwowı. Mi mhoııya krıma wi siir dimın miyik miyikım ninomor kouanıım wi simiir haii.

¹¹ Krıma dınoknınkın, ti inkamın siya iikam whiekakim simiir dimın biyie imiir bıdi haiyoprimdiyıumiigiyım mi ti iikamım sima ini rırmııya ywokiyım, simiirın dimın whırki bi kımbugım. Mi Jısis siya mi sima, sima ini Adi Komii siir yınisım arar ywowın. Mi Jısis siya simiirın siir nomousısım nikiısi panınsi yıdidsi. ¹² Mi siya boın,

Adi Komii kara kırıir inigin wi kariir nomousımım simiir boınmauwı. Ihi, simiir whwonkam idain kara mwai waowi mi wi kırıir inig iir hainani. Maeyaua iikamım naıngwo tıbmii kınıiyım irıpa sima haıngiriyıu omımıriya saıir hirın.

¹³ Mi siya hınına swoki boınki, Kara wi Adi Komii siir yai imiirar naıngwo tıbmii kını. Mi siya hınına swoki boınki, kira kariir kigi, kara tisi tirar nwowın. Mi Adi Komii siir yınisımım kariir hauuwım sima tisi kanaka tirar nwowım.

¹⁴ Mi krıma ti siir nomousımım piugak nhiekakaırgım mi Jısis siya ini irıipi hiriinan inkama mi amwoıuın piugak nhiekak mi siya wa mi aowi mi siya Setan siirın wa nonkwobumbunının iuguski mi siir siyıuın iikamım simiir tirbumbu aokaowiyın siir warar. ¹⁵ Mi siya hiriinan mınsi tirkin, iikam krıma naosi naıngwo ididi mi Adi Komii siir kigi mi mhoııya krıma wi naosi nıdid rani. ¹⁶ Siya ti dimınım simiirın paekwosım simiir whınmıriiyım bi mının. Nıngaka. Siya iikamım Ebrahim siir isidın siirın krımıir whındıraeraram nitkin. ¹⁷ Mi ti hiriinan siyıuın siya inkam asi nwokın, siir nomousısımım krımıir hiriinan. Mi siya wa mi mırıi prismi bııyan inkam komii siir hiriinan iki iikamım simiirısi naıngwoyımıyokım. Mi siya mınsi naokın Adi Komii siir iowa siya nwowa dimın biyeyım simiir saıirısi. Mi siya iikam imiirın Adi Komii saıka nwoki inkıamasu haiginıuwım sima irıpa nongwomamaır aeyam. ¹⁸ Mi siya hikpai hikpaiyım siir nımbiyamım mi siir kınankıuım simiir kimpıpisu bıdiyar haiyin. Dimusi rani, siya wi nwoki kiginoknınkınım iikamım ti hiriinan hik kimpıpisu haiiyım simiirın. Iriig.

3

Jısis siir inig komiiyin ini Moses siir inig komii iir haiburın

¹ Nomııyauwım yıpiki Adi Komii krımıir Wanın siiram naıngwo tıbmii kınıım. Adi Komii kımııramın minam nikiunakın dimının big nasmırwaiya Adi Komii siya nwowanın siir tirım. Mi kima Jısis siirım sıbgu daıngwokwo, Adi Komii siya Jısis siirar nikropkikın siir yai aıir boınmımauwam dimın whiekakım siya tiriyım. Siya prismi bııyan inkam komiiyin siya tiriyım siir hiriinan. Mi krıma ti yayım siya boınım

simiirar wakaeyokna boinmimauukin iikamim simiirin. ² Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbinin ta siir miya saiirin mi siya ta Adi Komii siir mi miyik aiirar asi sibgu wakaeyokna mirii, siya Moses siya tirin iya siya Adi Komii siir iikam imaka nwowa saiir hiriinan tirkin. ³ Mi Adi Komii siya minam kiwakikin Jisis siir inigin Moses siir inig iir haiburim. Inkamin omaka komii miriyyin mi inigak ha nwowiyin siir hiriinan. Omaka saeya bi nwowika inigakin. Ningaka. Inkamin nonkwo miriyyin siyar nwowikin inigakin. ⁴ Omakam sima sima bi mirii naeikim. Ningaka. Omaka whiekakim simiirin inkamki nonkwo miriigim. Adi Komii siyairgin digworaekwowim simiir bwamkibwamin. ⁵ Moses siya whisarii mi miriyan inkamkin. Mi siya Adi Komii siir yai imiirar sibgu wakaeyoknaeikin iya siya Adi Komii siir iikamim simaka hir nwowa mi siya Adi Komii siir dimin taeminim mhoiyya nimbiamyami simiir boinmimauugin. ⁶ Mi inkamin Adi Komii siir iikamim simiir kou nwowin yio Jisis Krai sasaargin. Mi Adi Komii siir yinisimin miyim siya miriyyim ini wadiekinar mi owim. Mi nim krima iikamim naingwo tibmii kinim nim krima Adi Komii siir puganka. Mi krima naingwo tibmii kini Adi Komii siiramim mi kirie hiriyyar nwowi mi krima siiramim maingimainga hiriyyar nwowi, krimiir nanmaiwarkainam. Mi krima iikam naingwo tibmiiyim wi Adi Komii siir pugan nwowi. Mi krima naingwo tibmii kin karam nwowi, siya wi krimiir nanmaiwarkaina rani. Ningaka. Iriig.

Mi iikamim Adi Komii siir yai aka nantamyiriyiyim sima wi iripa nongwomamair ae rani.

⁷ Dimusi rani, krima ini Adi Komii siir iikamnan ywowim. Mi krima Adi Komii siir naeyiu miyikin siir yai imiirar wakaeyokna. Siya hinina boinkin, panao kima pi siir yai aiir wakaei,

⁸ mi kima kimiir mhi kwoinim pi kipi kikitindinu kripkai biya kimiir yidiwi wan-wiyaeyim sima kariir yai aka nantamyiriyira saiir hiriinan, iya sima nu siyyin apa ninga hir nwowa.

⁹ Mi sima kariirin saiir kinankiugim. Mi ta maeyau aiirin kimiir brougaeyim sima dimin whiekakim kara tirim sima biewiyim kamnwosa kigim. Mi sima hiriinansi bi nwokim, sima ini kariiramar swoki kinankiu kripkaiyim.

¹⁰ Mi kariir kwoinin ti iikam isidin simiirimin hauugihauuga asi whwiyiekin. Mi kara ina boinin, inokinin simiir mhi kwoinim yaeya siyiu whirima naingwowi siir napam.

¹¹ Mi kariir mhi kwoinim haugihauuga asi whwiyiekikim simiiramim mi kara hinina nikopaisisirki, ti iikamim sima wi kariir om miyikin piu siisiyin wi siir swoki it rani. Ningaki ningakinga!

¹² Mi kimiir kwoinim wi dimin biyeyim simiirim pi naingwowski mi kima wi ti Adi Komiiyin omwai waiyayokiyokiiyin wi digumii siir haimriiyugigisi. ¹³ Mi tariinanin inokinin kima irira nwonwira kima kimar whinkinsis ankisnaei mi kimiiram kinankiuwi mi kima wi Adi Komii siirin wi digumii haimriiyugig rani. Ningaka.

¹⁴ Kima, kima kima whinkinsisna. Dimusi rani, biigi biyyin krima Krai siir yai aiir wakaeyim, kima bidiyar yaingwo tibmiiyim mi krima bidiyar sibgu itinakiu kripkaiyim. Mi krima hiriinan tiriyokiyoki ami mi iya krima naowi wi saiirar nadigiuwi. Mi krima inokinin wi Krai saika nwoyokiyoki.

¹⁵ Krima ina ninokninkinim, ta yaiya ina nwokripkaiya. Saeya hinina boinka, Mi tapa kima siir yaiya saiir wakaei mi krimiir mhi kwoinim kipi kikitindinu, biya kimiir brougaeyim biya sima nantamyiriyira saiir hiriinan.

¹⁶ Yipiki iikamkim biya Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna karam nwowim mi saika nantamyiriyirim, ha? Ti iikamim Moses siya nikunamim nu Isib hiranki mi ha namim sima. ¹⁷ Mi biewi kamnwiso Adi Komii siir kwoinin haugihauuga nhiniram whiyiekin,

ha? Siya iikamim siyü biyie tirim kwoin haugihauga simiiram whiyiekin mi sima ini maeyau siiyin apain ini hir yaokaowim.

¹⁸ Biya Adi Komii siya nhiniir nokwao boinkin, ha? Sima wi om miyikin piu siisiyin wi siir nam tani kara simiiram nimbini Nningaka. Ti iikamim Adi Komii siir yai nantamyiriyim siya simiirar boinkin. ¹⁹ Krima ina ninokninkinim, sima bi naingwo tibmii kuningim. Mi sima omin Adi Komii siya nimbini simiiram piu siisiyin siir bi namkim. Nningaka. Dimusi rani, sima bi naingwo tibmiikim mi Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakim. Iriig.

4

¹ Adi Komii krimiir Wanin siir nimbina saeya ina niki owa, saeya hinina boinka, kima kariir omin piu siisiyin siirin wa napninpokai nami. Mi hiriinanki niuwi krima mintarao Adi Komii siya krimiirin wi siir omin piu siisiyin siir kigninkin apninpokaigi karamae nwowisi. ² Krima Adi Komii siir yayim ina wakaeyim biya krimiir brougaeyim sima wakaeya saiir hiriinan. Mi sima hindara wakaekim mi sima bi naingwo tibmii kuningim mi ta Adi Komii siir yayia sima wakaeya, saeya simiir bi swoki whindiriraerarka. Nningaka. ³ Krima iikamim naingwo tibmii kuningim krima ti om miyikin piu siisiyin siirar namikim. Biya Adi Komii siya boinin saiir hiriinan, ta yayia hinnga.

kariir kwoinin haugihauuga whwyiekin mi kara hiriinan asi nikopaisisir boinkin, iikamim kariir yai waka karamae nwowim sima kariir omin piu siisiyin wi siir napninpokainani rani. Nningaki, nninga, kuning!

Adi Komii siya nu ninomor sowiirin ha nonkwokwo digiyin mi siya piu ina siisin. Mi mhoiya siya ti omin piu siisiyin simiiram ha boinkin. ⁴ Mi Adi Komii siya Yokwo Komii saiirin ii iriyyar kwisaka saiirin hinina boinkin mi ii iriyyar kwirim Adi Komii siya mi whiekakim simiir mirii digi mi ii iriyyar kwisaka siya piu saiir siiskuwak. ⁵ Mi ta Yokwo Komiiya saeya hinina swoki boinkika, sima kariir om miyikin piu siisiyin wi siir napninpokainani rani. Nningaki, nninga, kuning! ⁶ Mi ta yayia hiriinana ina niki okripkaiya mi nhirim naingwo tibmii kuningim, om miyikin piu siisiyin siirin wa napninpokainami mi iikam nhirim biya yai win kibi aiir wakaeyim mi ha swoki antamyiriyim, sima wi omin piu siisiyin siir hiriir napninpokainam tani. Nningaka. ⁷ Dimusi rani, iikamim yipiki bigi bi wakaeyim Adi Komii siir yai win kibi aiir mi ti omin piu siisiyin siir nam karamae nwowim Adi Komii saika mi Adi Komii siya simiiram in iya kwira swoki imbin piu saika siisin. Mi mhoiya biewi biewiyim bidi yamkiyim, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Devidki si winboinkiyim Yokwo Komii siya hinina boinkin,

Mi tariinanin kima ta yai aiir wakaei, kima wi kipi nantamyiriyir.

⁸ Mi Josua siya simiirin ti omin Adi Komii siya nimbini piu sima siisam, siir hiriir whinamkiswo mi Adi Komii siya wi yaeya igwir di swoki imbini piu sima siisamin.

⁹ Mi hiriinankiniuwi, krima dinokninkin, igi ii kana piu siisiya Adi Komii siir iikamim simiira ya ina niki owa. Ya ini ta ii iriyyar kwisaka, iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwo digiya mi piu ha siisa ini saiir hiriinan ywowa. ¹⁰ Mi Adi Komii siya digworaekwo whiekakim ha nonkwokwo digiyin mi siya piu ina siisin. Mi iikamim yim wi hiriinanar mi tiri, sima wi simiir mi imiir haiburgigi mi piu wi Adi Komii saika nini siisiuwi. ¹¹ Mi krima wi krimasiyar mintaraona krima wi omin piu siisiyin wi siir nwoki amim mi wi Adi Komii saika nini owouwim mi kima Adi Komii siirin digiumii kipi haimriiyugigs mi saika kipi nantamyiriyir biya kimiir brougaeyim sima tira saiir hiriinan.

¹² Krima krimasiyar mintarao ti digworaekwo imiirsiyin. Dimusi rani, Adi Komii siir yayia saeya hinda bi priyokaeyamka. Nningaka. Saeya ina mriiya. Saeya ini wismir iokaka saiir io aiir haibura. Mi saeya inkamni hanin iii tirirar bi naka ikwoy-amyenakika. Nningaka saeya mhi kwoina hiriyyar krimkrininpokainamika, inkamin

iiñbgi iiniba křimkřikñinopkainamiyñ siir ĥiriinan. Mi křimiir kwoinñ pñ saeyar kisisop ĥid haigññuwi. Mi křimiirñ pñ saeyar mi iisimauwi, wadiekpiyamisi owñ, iyie? Wadie rani. ¹³ Dimñ whir karamaeka Adi Komii siirsi kimirkaiyim. Nñngaka. Digworaekwo whiekakim tika nwoyokiyokiyim, siya simiirñ ina kigirkakñ. Mi siirñ, křima digworaekwo whiekakim křima tñm, simiirñ ĥriiyar boinmimauu swoki. Mi siya wi křimiir nwoki ĥidim. Iriig.

Jisis siya křimiir prismi biyan inkamñ.

¹⁴ Křimiir biyan pris inkamñ siya bñdi yamñ mi siya inñ Adi Komii saika nwowñ siir om iir. Tiki inkamñ, yio Jisis siyairgñ Adi Komii siir yñnisimñ. Mi křima sibgu daingwo tñmii kñn mi sibgu daingwo omok Jisis Kraisiiramñ ti křima boinmimauuwñ inkamñ. ¹⁵ Mi iikam křimiir kwoinñ bi sibgu owipisuwikim iki dimñ biyie biyeyim křimiir kinankñuwiyim, křima bi sibgu okworñuwikim. Mi ti digworaekwowim křimiirñ wi sima nikwowaisii křimiir kwoin imiiram kinankñuam. Mi křimiir biyan prisñ siya křimiirsiyñ naingwoyimiyok prasae rani, ti inkam naingwoyimiyok komiigakñ siir ĥiriinan digworaekwowim křimiiram kinankñuim simiirsiyñ. Mi siya křimiiram dimusi naingwoyimiyok rani, ti digworaekwo ĥiriinanñm křimiir kinankñuim, siirñ bñdiyar mi kinankñuim. Mi siya simiir bi napkñ mi siyñ biyie ha bi tñrkñ. Nñngaka. ¹⁶ Mi ĥiriinankñ ñuwi, křima wi kipi ñidid. Křima Adi Komii siiramñ ĥriiyar kwisboinanae, křimiir dimñ biyeyim simiir haiyopriimdiyñumiigiyam mi křimiirñ wi siyar mi whinkñsiis haigññuwi, ti dimñ biyeyim křimiiram kinankñuim simiirsiyñ. Mi křima simiir nikwowaisiiyim wi digar mi owi. Iriig.

5

Jisis siya křimiir biyan prisñ siya wi digar nwowi křimiir dimñ biyeyim simiir haiyopriimdiyñumiigiyam

¹ Mi Juda iikamñ, inkamñ prismi Biyan Inkam Komii nwowamñ siirñ pñ simar nokmwñ okwo haigññuwi. Mi ti prismi biyan inkam komiyyñ, iikamñ simiir miyyim pñ siya siyar mñrii yokiyokii inokñinokñ. Mi iikam imiiramñ nhwo pñ siyar kwisboini. Mi simiir nae miyyik miyyikim pñ siya mi inkin imiyyaei Adi Komii křimiir Wanñ siirñm simiir dimñ biyie imiirsi. ² Mi prismi biyan inkamñ siya iikamñ Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna ap karam nwowim, habwowhaenan nwowim mi siyñ biyie ha tñm simiirsiyñ naingwoyimiyok pranai bi kinikñ. Mi siya křimiirsiyñ wa naingwoyimiyoki. Dimusi rani, ii nhñm siirñ dimñ biyieki ñipiyaokii, yio wi ĥiriinan siyñ biyeyar mi tñri, křimiir ĥiriinan. ³ Siya naeyim Adi Komii siiramñ křimiiraramar bi ñankñ imiyyaeikñ. Nñngaka. Siya, siyam warar mi inkin imiyyaeikñ. Dimusi rani, ii nhñm siirñ dimñ whirki kinankñuwi, siya wi siyñ biyeyar mi tñri. Mi Adi Komii siya wi siir dimñ biyeyim mi křimiir ikim wi simiirar haiyopriimdiyñumiigi swowi. ⁴ Inkamñ prismi biyan inkam nwowiyñ, siya inñg komiigakñ. Siya siirara kwoinkar bi nwokin, ta ĥiriinan mñ aiirñ. Nñngaka. Siirñ Adi Komii siyar nokmwñ okwo haigññugñ, ta mñ aiir mñriiyamñ. Biya Eroni, siya nokmwñ okwo haigññuwñ siir ĥiriinan prismi biyan inkam nwowam, saiir ĥiriinan.

⁵ Mi Kraisi siya prismi biyan inkam nwowamñ sasair bi nwokin. Nñngaka. Siirñ Adi Komii siyar nokmwñ okwo haigññugñ. Mi Adi Komii siya siirñ ĥinñna boinkñ, Kira kariir yñnisimkñ! Mi tariinanñ kara inñ kariir ad ywowñ.

⁶ Mi Adi Komii siya Yokwo Komii saiirñ Jisis Kraisi siirñ ĥinñna boinkikñ, kira wi prismi biyan inkam nwowi inokñinokñ. Ti prismi biyan inkamñ Melkisedek dapiyñ siir ĥiriinan.

⁷ Mi biya iya Jisis siya nu tñr nwowñ, inkam křimiir ĥiriinan mi nhwo ha kwisboinñ Adi Komii siiram, ouuba inñ warar yaokiinañniya. Mi Adi Komii siya dimñ taeminñm siya kwisboinñm simiir wakaeyñ mi siya siirñ ina whñdiraerarñ. Mi siya bñdiyar

iki aonamin mi siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwo ie hiranki. Mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Dimusi rani, siya, siyamar bi naingwonakin. Siya Adi Komii siir kwoin iirarar napkin. ⁸ Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi siirin dimin kasa kasaki bi nonkwoninwoimwairninkin haiginuugin. Mi ti digworaekwowim siir nonkwoninwoimwairninkin haiginuwim yim siir whinkinsiis haiginuugim. Siya Adi Komii siir kwoin iirarar sibgu wakaeyokna apim. ⁹ Mi siya Adi Komii siir kwoin iirarar napkin. Mi ti hiriinan siyuin yio min nisiimauugin siir kwoinin dimin biyie whir swoki aingwo rani. Ningaka. Mi ti hiriinan siyuin siya wi dig asi nwowi, iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyokna apim simiir nanmaiwarkainam. Mi sima wi omwaiya nwoki waiya yokiyokikaeyamim. ¹⁰ Adi Komii siya yokmwın okwo haiginu Jisis siirin prismi biyan inkam nwowam biya Melkisedekni siya nokmwın okwo haiginuwa prismi biyan inkam nwowam saiir hiriinan. Dimusi rani, ti diminin Jisis siya nanmaiwarkainan simiir dimin bibiyeyim simiir saiirsika. Iriig.

Krīma wigkam inkam adiyaowaenan dwo Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apamin.

¹¹ Mi Krai Melkisedek sowiir diminpai diminpaiyim kara simiir boinmimauuwamin ina naingwowin. Mi kara simiirin wi sibgu nanaakninkii rani. Dimusi rani, kimiir kwoinin ini habwowhaenan ywowim. Mi kimiir kwoinim ta yai aiir wakaeyamin rirmiiya bi nwokim. ¹² Kima kwokikwokiyaeya bi naingwo tibmii kungim wi Adi Komii siir yai aiir nowomwarkaiyuwan iikam pi ywowin. Dimusi rani, kima Adi Komii siir yai aiirin kwokiyaeya bi mi aingwo tibmiigim. Mi kima dig bi nwokim ini yinkinyaeyaowim. Mi Adi Komii siir yaiya biya kima wakaeya saiir bi sibgu ninokninkinkim. Mi wim kima iikam nhiramin ina naingwowim, kimiir swokini owomwarkaiyuniyim. Mi kima wa nwoki inokinkinim kima inakamae rani, nae kirie kirie bi rimtiowikim. Kima ini yinisim praigaknan ywowim, ini mwiiyar niki aeyim. Dimusi rani, kima Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakim, kima tira saiir hiriinan. ¹³ Krīma dinokninkin, iikamim biya ta Adi Komii siir yai aiir niki wakaeyim mi sima mhoiia kwisaka ha swoki wakaei mi yim ti hiriinan iikamim ini habwowhaenan ywowim. Sima kirie karamaeka yim ini yinisimin siir yopiini mwiiya niki aeyin ini siir hiriinan ywowin. Sima Adi Komii siir yai aiir bi ninokninkinkim piki hinin dimin ikin biyeyin mi piki hinin dimin ikin wadiyeyin. ¹⁴ Iikamim inakamae nwowiyim yim nae kirie kirieyim ha naeikim. Mi yim sima ina ninokninkinim, piki hinin nae ikin biyeyin mi piki hinin nae ikin kibiyin. Mi yim ini iikamim naingwo tibmii kuniyim mi kiriekak ha nwowim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyuin ini iikamim naingwo tibmii kuniyim sim naingwo omok diriraerariyim piki hinin dimin ikin biyeyin mi piki hinin dimin ikin kibiyin ini simiir hiriinan ywowin. Iriig.

6

¹ Krīma yaiya Krai siira biya sima boinmimauuwa idowigidowiiyana saiiraramar kipi naingwokripkai. Krīma siir yai nhirim aowa aowanim warar wakaeyokna ap. Mi krīma wi siir mhoiia nwoki amim, ta krīma tira saiir hiriinan. Mi krīma ti yayim biya krīma wakaeyim simiir simiira kipi naingwokwonanae. Taka yaiya ya hininga, krīma siyu biyie siirin digiumii haigingig, naokaoiga krīmiir ninuwiyin mi Adi Komii krīmiir Wanin siir yai aiir wakaeyokna apnam. ² Mi ta yaiya biya krīma boinmimauuwa kimiir baptaisni siyupai siyupaiyim sim mi iikamim ina simiir mwo imiir mi onkwowim Adi Komii siir dimin kirie komii komiiyim simiirin ha mi isiisiimauu mi ombud komiiyin ha naokaonamim mi simiirin ie hirankar mi kininsiin idwo mi iya Adi Komii siya simiir hidana nhirim wi paeya nami mi nhirim wi ninomor koua nami. Mi ninomor koua namim yim wi omwaiyar waiyayokiyoki. Mi hiriinan digworaekwowim yim kimiir nowomwarkai haiginuugin. ³ Adi Komii siya krīmiir whinkinsiis haiginuwam tiri. Mi krīma wi iki siir yai nhirim simiir nwoki wakaeyokna apim, krīma tira saiir hiriinan.

⁴ Kara kimiirin hiriinan minsi boinki. Dimusi rani, iikam nhirim biya sima bidiyar iki aingwo tibmii kinim. Mi sima Adi Komii siir yai aiirin bidiyar sibgu wakaeyoknam. Mi sima dimin miyik miyik bidiyar mi haiyim, Adi Komii siya hauugiyim siir om hirankin. Mi Adi Komii siir naeyuin simiir pu bidiyar mi ii okwokaiyim. Mi sima Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigi mi krma simiirin wi panina swoki boini, ti siyu biyeyin siir haiburgigim mi Adi Komii siiram swoki amim, ha? Nngaka. Yio siyu rani. ⁵ Sima bidiyar yinokninkinim Adi Komii siir yaiya biya sima wakaeya, saeya yai bimbuiwi rani. Mi dimin kirie komii komii nhirim biya Adi Komii siya tirim bidiyar mi kigim. Mi mhoiya krma wi simiir whiekakar kigswowi. ⁶ Mi sima Adi Komii siir yai kibi aiirin digiumii haingiki mi krma wi panina tiri, simiir swoki ikunaniyim Adi Komii siiram swoki itam ha? Nngaka. Yio siyu rani. Sima wi Adi Komii siir siyu iir swoki ap rani. Nngaka. Dimusi rani, yio ini Jisis siirin paeyin hiniya nironinkin saika swoki inkirin isomaoni hinin ywowa. Mi iikam nhirim sima ti hiriinan siyuin siir kigi, sima wi Kraisiir tirtigini.

⁷ Iikamim yipiki naingwo tibmii kinim mi Adi Komii siir yai aiir sibgu wakaeyokna apam, yim ini ti nuin siir hiriinan ywowin, iya naoki kinkiiyim mi nao opa ha sinkainainamiya. Mi sasaeyim inkamki ninkinim ha sibgu inan iigiyim simiirin pi Adi Komii siyar kirie haiginuwi. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir sibgu wakaeyokna apiyim yim ti nu miyikin ini siir hiriinan ywowin. ⁸ Mi iikamim biya niki aingwo tibmiiyim mi tariinanin, digiumii Adi Komii siir swoki haimriiyugigim, yim ini nuin wapnao minkin ninkisaioae nankaiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ti nuin yio nu miyiki miyik rani. Mi Adi Komii siya wi io ti hiriinan nu iir nwowi. Mi siya wi ha boini, ti nuin, nu paii rani, siirin wi siya haingimugii. Mi iikamim biya naingwo tibmiiyim mi Adi Komii siirin digiumii ha swoki haimriiyugigim, simiirin wi Adi Komii siya boinwokiyopnatkaigi paeya. Ti nu biyeyin Adi Komii siya haingimugiyin siir hiriinan.

⁹ Ti kariir akam kngikinim, ta yai biye hiriinana kara boinkiya kimiir, kara ha naingwowi, kima wi dimin miyik imiirar tiri mi wa sibgu wakaeyokna api. Mi Adi Komii siya krmiirin wi hiriinansi nanmaiwarkainaei. ¹⁰ Adi Komii siya inkam biye rani mi siya dimin taeminim kima tirim simiirin wi ha naingwo owouu rani. Nngaka, siya wadiekwadie ieyargin mi siya ina naingwowin dimin taeminim kima tiriiyim simiirin. Mi ti hiriinan dimin taeminim kima tirim iki iikam nhirim biyanim sim mi ha nityokiyokiiyim mi tisi tariinanar nadigniyim, yim Adi Komii siir nisiimauugin, kima siiram naingwowi. Dimusi rani, kima siir yai imiir wakaeyokna apkim. Mi Adi Komii siya ti digworaekwowim sima tirim simiirin wa naingwowi. ¹¹ Mi kara irira nwinwira kimiiram ha naingwowi, kima kirie hiriirar dwoyokiyokiyam, Adi Komii siir digworaekwo imiiram. Mi siiram hiriirar nwokwokinim iya Jisis siya swoki iti krmiir nanmaiwarkainaim. Mi kima hirii hiriirar tiryokiyokii ami mi wi kimar naobudgii. ¹² Kara kimiiram in nam naingwowi, kima Adi Komii siiram pugi kipi piyao. Kima iki iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiir yai imiir wakaeyokna. Mi iya siya swoki itana saiirim nwokwokini, sima wi dimin miyik miyikim biya siya boinim krmiir, wi simiirar hauuwi. Iriig.

Krma daingwo tibmii kin.

¹³ Mi biya yai nhirim Adi Komii siya Ebrahim siir boinmimauuam tirim, siya simiirin wa boinmimauuwi. Mi siya ti yaiyim siir inig iirar swoki ikopaisisirnaeikin. Dimusi rani, siya Adi Komiiyin, siir kouin inkam nwrki bi nwokin. Nngaka. ¹⁴ Mi siya siirin hinina boinkin, Ebrahim, kara kimiirin wi dimin kirie komii komii imiirar tir haiginuwi. Mi mhoiya kiriir isidin siir yiniiyim wi kasa nwo rani. ¹⁵ Mi ta saiir mhoiya Ebrahim siya ina kaoraraowin, ti diminim Adi Komii siya boinkiiyim siiram, sima nimbiamam. Mi siya hiriirar kaokaigiyin, ini ti digworaekwo imar yimbiniyim. ¹⁶ Mi iya inkamin dimin whir nimbiniyim, siya pi inkamin inigin kouwarigsim nwowin pi siir

iníg iir níkopaisisirkii. Mí tí híriinan siyíuín íyá inkam nírkím siir yáí aírín híriinan wakaekíí mí síma wa bóínki, íhí, dímin síya nímbínín yíó wa tírí. ¹⁷ Adí Komíí síya íikam krímiir nísiimauuwam tírí, yípíkí tí dígworaekwowím bíyá síya nímbíngiyím krímiir, símiir háiyáním. Síya krímiirín mín nísiimauugin, ta síya níkopaisisíra siir iníg iírará mí saír. ¹⁸ Mí ta yáiyá Adí Komíí síya níkopaisisirkííyá siir iníg iírará, ya krímiirín mín nísiimauuga, díminín síya siir iníg iírará dápkópsisirkííyín, yíó bí swókí ikópsasaeikín. Yím tí híriinan díminím yím krímiir kírié háigíníugím. Mí ta kíriéyá ya wí híriiyar nwoyokiyókíigiyámí mí wí íyá Adí Komíí síya nímbíním dígworaekwo whiekakím krímiir háuuwam, wí saírará nádíguwí. ¹⁹ Kríma ína nínoknínkíním, mhóíyá krímiirín wí Kráís síya nánmáiwarkáinaei. Mí tí dígworaekwo híriinaním, krímiirín wí síma kínsíís háigíníuwi, síbgu okwórinuwámín, páeyín urídgi nítkíníyín mí há síbgu okwówiyín, siir híriinan. Mí tí dígworaekwowím, tí kríma wakaeyókna apím, wí bópwóniyá síma níínkíwítíkíí, yíúísá Adí Komíí siir máeyáua saír nwohá. Mí Adí Komíí síya mí kríma, kríma wí kwóín whíruwar nwoháski. ²⁰ Tá Adí Komíí siir máeyáua híyókíyókáiyá dímin whírki kímбу káramáe nwohá bíyín Jísís síya nápnínópkáinámin mí krímiir ígsópá síyar yókwókáirína. Mí krímiirín síya whínkínsíís háigíníu. Mí síya íní prísímí bíyán inkam ywówín íínókíínókín. Tí prísímí bíyán inkamín Melkísedek níkiúwíyín siir híriinan. Íríig.

7

Melkisedek síya prísímí bíyán inkamkín.

¹ Jísís síya Melkísedek siir híriinan prísímí bíyán inkamkín. Melkísedekín yíó om Selem híran íikamím símiir kígríkkakíkín. Mí síya Adí Komíí siir prísímí bíyán inkam warárgín. Mí bíyárin Ebraháam siir ísídín íkí inkam komíí komíí níhírím om níhírím sau símáka nínítím símiirín yámdí kwírúwa síma háínurur háigíníugíg. Mí íyá síma sau há nínít dígnaníyím. Mí Melkísedek síya símiirín síyíu hír yápyískáiwín. Mí síya símiirín ína yókbóínmamáir háigíníugíyím. ² Mí dígworaekwo míyík míyík whiekakím, Ebraháam síya háinányím tí omím símiir hírankín, síya símiirín whíeyím, íúura síóítkín. Mí síya whíe íuur áka, ya kímidíníyá Melkísedek siir háuu. Mí nókíínwókíyím yím íní síyar háiyím. Mí Melkísedek siir inígín siir iníg mwókí, iníg mwówín yíó mánkín, inkamín dímin kíbí kíbí tíríyín síya. Mí siir iníg mwókí iníg mwo whírín yíó mánkín, inkamín íikam írípá nongwómamáir áekín. Dímusí rání, om Selem híran íikamím, símiirín íní síya kígríkkakím. ³ Mí bíyárin inkam níwírki bí wínkín siir yópii ádo mí siir yídíwí wánwíyáeyím mí siir ísídín símiir inígím yókwóní. Níngáka. Kríma nínoknínkín táni, siirín wíg inkamkár námsí áokáinákin, íyíé? Kríma nínoknínkín táni, síya bídí pí píyámísi áonámín íyíé? Mí krímiir kwóínín há náíngwówí, síya Adí Komíí siir yínísimkín. Dímusí rání, síya íní omwáiyar wáiyáyókíyókíyín. Mí síya wí prísímí bíyán inkam nwohá íínókíínókín.

⁴ Kíma bídíyar yínóknínkíním síya inkam komíí íeyáírgín. Mí Ebraháam síya iníg komíí-ígák siirará mí ówáigíníu. Mí tí dígworaekwo whiekakím sau áka síya nínít háinákiyím íkí om níhírím símiir inkam komíí komííyím om kígríraowíyím símiir hírankí, síya símiirín íúura síóítkín mí síya whíe kwíra kímidíníyá siir háuu. ⁵ Mí kám níhírím Líváí siir ísídín siirín síma íní prísímí míyá saír háiyím. Mí Adí Komíí siir síyíu komííyín hínná bóínkín, dímin táemíním Ísrel símiir íikamím síma háiyím síma íí níhírím símiirín íúura tímí síóítkín mí íuur ákán yíó Líváí siir ísídín siir háuugí. Mí Ísrel símiir íikamím yím Ebraháam síírgísiir ísíd íeyáírgín. Mí tí prísímí inkamím síma pí símiir píugána saír íikámí dígworaekwo ímiirará swókí kwáháí. Mí tí híriinan síyíuín yíó íní ywówín. ⁶ Mí Melkísedekín yíó Líváíní ísídín siir táni mí dímusíka síya Ebraháam siir dímin íír háiyín, há? Síya Líváí siir ísídín siir inkam táni mí síya díminín íuur ákán Ebraháam siirarám síyar síóítkíním símiírgísiirará háigín. Mí síya siirín ína yókbóínmamáírgíyín. Síya

hinina boinkikin, Adi Komii siya ini kinakar nwowin. Kima bidiya yinokninkinim Ebrahim siya inkam komii ieyairgin. Biya Adi Komii siya Ebrahim siir nimbingiyin mi siya wi simiirar tiri. ⁷ Krima ina ninokninkinim, inkamin, inkam nwirniyin hinina boini, Adi Komii siya ini kinakar nwowin mi ti inkamin ta yai kibi hiriinana saiir boinin, yio ini inkamin hindara wakaeyin ini siir kou ywowin. Whisarii rani, yio Adi Komii siir igsopa saiir nokwokairinakin, siir nokboinmamairam. ⁸ Mi pris inkamim yipiki Isrelmi dimin taeminim sim dimin iuur akain sim haiiyim, yim wi wai biyeyar mi owi mi wa mi aowi. Mi yio Melkisedekin yipikin Ebrahimni dimin iuur akain si haiyin, Yokwo Komii saeya ha boinka, siya wi nao rani. Nningaka. ⁹ Hiriinan mi boinin ti inkamin Livai nikuwiyin, siya dimin iuur akain Melkisedek siir mi hauugiyin. Iya brougae Ebrahim siya ti dimin haimiti iuur akain Melkisedek siir hauuwun, yio ini siir apuin Livai siya hauuni hanin ywowin Melkisedek siirin. ¹⁰ Mi iya Ebrahim siya Melkisedek siirin siyu hir napyiskaiyin, Livaiyin yio bi niki aokainakin mi krima hinin dimusi boinkim, ti diminim Livai siya hauugikin Melkisedek siirin, ha? Ebrahim siya Livai siir brougaekin mi iya Ebrahim siya digworaekwowim Melkisedek siir hauuwim, yio ini Livai siyar hauuni hanin ywowin. Mi Melkisedekin yio ini Livai siir kou ywowin.

¹¹ Bidi bidiniya Adi Komii siya siir siyu komiini yayim, Moses siir hauugikin. Mi Moses siya Isrel simiir ilkam imiir hauu. Mi ta yaiya hinina boinka, ti kamim Livai siir isidanim sima prismi miya wi saiirar mirii mi nae minim wi warar ninkinimiyaei, Adi Komii siirin. Mi Adi Komii siir omaka saiir warar timi kigrirao. Mi ti dimin biyie krimiirim simiirin ti kam ima haiyoprindiyumiigikiswo mi mhoiia Adi Komii siya Kraiis siirin wi di swoki imbingi krimiir prismi biyan inkam nwowamin. Nningaka. ¹² Mi Adi Komii siya nikropkiyin prismi biyan inkamin yio ini saa ywowin. Mi ini prismi biyan inkamim simiir kisina okwowam. Mi ti siyu komiini yayim biya Adi Komii siya hauugiyim Moses siir yim ina digiyim mi iriipi hiriinan Adi Komii siya siyu komiini yayim yaeya yaiwin swoki hauugi, ti biyan siyu komiinyin siir maeyau aiir swoki kisina okiyam. ¹³ Ti yayim ti inkam iir boinin, siya Livai siir puganan inkam tani. Nningaka. Siir yidiwi wanwiyaeyim yapa pugananankim. Mi siir yidiwi wanwiyaeyim simiir pugana biya simiir nwirkin ta prismi miya nae ninkin imiiaeyia saiir bi swoki miriimiminkim ta miya ya simiir mi rani. Nningaka. ¹⁴ Krima bidi yinokninkinim, krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya Judami pugana saeya naokainakin. Moses siya ti isidin prismi miya sae miriyyim, simiirin yaimir sim kwir bi swoki boinmiminkin. Nningaka. Iriig.

Jisis siya prismi miya wi hiriinana nwoyokiyokiyami Melkisedek siir hiriinan.

¹⁵ Mi krima tariinanin bidi yinokninkinim mi iya ti prismi biyan inkam nwirin siya nimbiamin siya Livai siir pugana saiir inkam tani, siya Melkisedekin prismi biyan inkamin mi miriyyin siir hiriinankin. ¹⁶ Mi iya Adi Komii siya nimbinkiyin siirin prismi biyan inkam nwowam mi siya ti siyu komiini yayim Moses siya win boinkiyim prismi miya wi Livai siir pugana sasar nwowi siya hiriinan bi naingwokin. Nningaka. Mi ta siir kirieya omwai waiyayokiyokiiya inokinok, siirin saeya minkikin prismi biyan inkam nimbiamam. ¹⁷ Adi Komii siir yayi Yokwo Komii saiir wina mi saeya hinina boinka, kira inokinokin wi biyan inkamar nwoyokiyokii Melkisedek siir hiriinan. ¹⁸ Adi Komii siya bidi yinakiyim biyan prismi kamim simiir siyu komiini yayim. Dimusi rani, ti yayim yim wi dig nwo rani, krimiir whinkinsiis haiginuwim omwai Adi Komii saikar waiyayokiyokiyim inokinokin. Nningaka. Mi Adi Komii siya ti biyan siyuim simiirin asi digikim. ¹⁹ Whisarii rani, ti siyu komiini yayim Moses siya winim Yokwo Komii, krimiirin wi dimin whirki kimbu karamae sima nwo rani. Nningaka. Mi Adi Komii siya yaeya siyu win whirin siir diriraerarki krimiirin. Mi tariinan siya yai win kibiya Kraiis siir boinkin krimiir, ini yayim biya Moses siya winim Yokwo Komii ini simiir

haiburim. Mi krīma ta yaiwīn kibīya saīir wakaeyokna api mī ha naingwo tībmīi mī saeya wa whīndiraerari krīmīirīn Adī Komīi siir kingiīn nwowam.

²⁰ Adī Komīi siya Jīsīs siirar nīmbingīn pris inkam komīi nwowamīn, siya siirīn whīsariī bī nīmbingīn. Nīngaka. Siya tī yaiyīm siir inīg iīrar bīdī yīkopwaisīrīn. Fiya siya siir nīmbingīya mī bīyan pris inkamīm sīma siir hīriinan tani. Mī Adī Komīi siya inkam nwīrniyīn bīya siir inīg iīrarīn hīriinan bī nīkopwaisīrīn pris inkam nwowamīn. Nīngaka. ²¹ Mī iya Adī Komīi siya Jīsīs siirīn pris inkam komīi nwowam nīmbinīn siya siir inīgīn Adī Komīi siirar bīdī yīkopwaisīrīn kīriiramīn mī kīra pris inkam komīiya nwoyokiyokī iīnokīinokīn. Mī kariir kwoīnīn wī swokī kisīna haigi rani. Nīngaka.

Kara, Adī Komīiīn kara kariir inīg iīrar bīdī yīkopaisīrīn kīriiramīn, kīra wī pris inkama nwoyokiyokīi iīnokīinokīn. Mī kariir kwoīnīn wī kisīna haigi rani. Nīngaka.

²² Krīma bīdī yīnoknīnkīnīm ta yaiya Adī Komīi siya nīkopaisīrīkiyīn siir inīg iīrar Jīsīs siiram. Saeya yai kīrīe komīigīkomīiga. Mī ta yaiya siya kītibmīi boīna ya īnī yaiyīm bīya Adī Komīi siya Moses siir hauuwīm mī Isrel sīmīir iīkamīm sīmīir mī hauuwīm īnī sīmīir haibura.

²³ Mī dimīn whīrīn yīo hīnīngīn, bīya pris inkam kasa rani. Dimusi rani, sīma pa mī aokaowī mī sīmīir īgsopa pī inkam nwīrkar mī okwokairinanaowīdī. Mī tī hīriinan siyūūn īi kasa bī tīrkīn. Sīmīir inkam nwīrki omwai hīriiyar bī waiyayokiyokīgīn. Nīngaka. ²⁴ Jīsīs sasairgīn omwai waiyayokiyokīi mī wī ta hīriinan saīrsī nwowī siya pris inkam nwowamīn. Mī siir īgsopa wī inkam nwīrki swokī okwokairīna rani. Dimusi rani, siya bī naowīkīn. ²⁵ Dimusi rani, ta saīrsīka, Jīsīs siya wī dīgar nwowī iīkamīm yīpīkīm siiram naingwo tībmīi kīnīm sīmīir nanmaiwarkinaei. Dimusi rani, krīma Kraīs siir yai aiir wakaeyokna apkīm. Krīmīirīn wī siyar whīnkīnsīis haigīnūwī. Dimusi rani, siya wī nao rani. Siya īnī omwaiyar waiyayokiyokīyīn. Mī siya īnī Adī Komīi krīmīir Wanīn saīkar nwowīn mī siya nhwo īnī krīmīiramar kwīs boīnīn.

²⁶ Jīsīs siyairgīn prismī bīyan inkamīn mī siya inkam wadīekīn siirīn dimīn whīrki bī kīmbugīn. Siya iīkam krīmīirīn dimīn biyīekī naokīngugunankaiyīm krīmīirīn nu tīrar kwaeyoprīgīgīg. Mī siya Adī Komīi saīka īnī owou. Mī siirīn Adī Komīi siya ywowaigīnū inīg komīigak. ²⁷ Mī īkī prismī bīyan inkamīm bīyanīm sīmīir hīriinan tani. Nīngaka. Dimīn taemīnīm sīma nīnkīn īmīiyaeiyīm, Adī Komīi siir, sīmīir dimīn biyīeyīm sīma bī haiyoprīmdiyūmīigīkīm. Nīngaka. Mī iīnokīinokīn, bīyīn sīma pī sīmīir dimīn biyīe īmīirsiyar nīkī īnkīn īmīiyaeī. Mī mhōīya sīma Adī Komīi siiramīn pī iīkam nhīrmi naeyīm sīm nīnkīn īmīiyaeī. Mī Jīsīs siya tī kamīm sīmīir hīriinan tani. Nīngaka. Siya ta saīrīn īi kwīruwar tīrkīkīn, iya siyar naowa paeyīn hīniya nīrionīnkīnīn sī mī naeni hanīnīn siya siir pīu aiīrar nīnkīn īmīiyaekīn, Adī Komīi siirīn. Siya siir pīu aiīrīn naeni hanīn mīnsī nīnkīn īmīiyaekīn, iīkamīm sīmīir dimīn bibiyīeyīm sīmīir haiyoprīmdiyūmīigīyam. Mī siya saīr bī swokī tīrkīn, īdīpīdīpīn. Nīngaka. īi gwīruwa siyar bīdī tīrki īskīya. ²⁸ Mī yaiya bīya Adī Komīi siya hauuwa Mosesnī, prismī bīyan inkam komīiyīm saeya nokmwīn okwo haigīnūga. Mī tī kamīm yīm inkam paiī rani, Adī Komīi siya ha boīnkīn, sīmīir kwoīnīm dimīn biyīekī bīdī yaokīngugunankaiyīm. Mī ta yai kīrīeya Adī Komīi siya boīnkiya mhōīya, ya siir yīnīsīm iīr nīmbingīya saīr nīkopwaisīrīkīka. Jīsīs siya īkī prismī inkam komīi nhīrīm sīmīir hīriinan tani, siyūū biyīe bī tīrīkīn. Nīngaka. Siya prismī bīyan inkam komīiīn omwai hīriiyar waiya yokiyokīkaeyamīkīn. īriig.

8

Jīsīs siya Adī Komīi siir omaka nīnomor kou hīrana saīr pris inkamīn.

¹ Mi ti digworaekwowim kara kimiir boinkiyim yim hiningim, krimiir biyan prisin, siya ini kara boina ini saiir hiriinanar nwokripkaiyin. Siya Adi Komii saikar nwowin, siir omin ninomor kou hir nwowin siir. Mi tariinanin siya ini Adi Komii siir ina iniig miya nidwowin, maeyauwa kamim inig komiigakim digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyim sima nidwowiya saiir. ² Siya ini ninomor kou hir nidwowin mi siya ini prismi inkamnan mriiyin. Siya ti hiriinan diminin ini omaka Adi Komii siyar nonkwo mriiya ninomor kou hir ini saiir hir mriiyin. Ya tariigina ya saeya maeyaugimaeyaua Adi Komii siir inig iir hainaniya saiirin inkamki bi nonkwo mriiiga. Nngaka.

³ Mi bidi bidiniyarin, siyu komii siir siyuin Adi Komii siya hauuim Mosesni, iikamim sima sibgu apam siyuin prismi biyan inkam nokmwun okwo haiginuwiyin, dimin taemin Adi Komii siir ninkin imiiaeyam mi hiriinanar mi tir. Mi krimiir prismi biyan inkamin yo ti hiriinan siyu iirar mi tir, dimin taeminim Adi Komii siir ninkin imiiaeyam. ⁴ Mi Jisis siya nu tir nwokiswo, siya wi prismi biyan inkam di ywowi. Dimusi rani, nu tirin iripi hiriinan pris inkamkakaigin dimin taemin ninkin imiiaeyamin Adi Komii siir, siyu komii siya boinkiya saiir hiriinan. Mi sima Jisis siiram paninsi kiwakisi. ⁵ Mi miyim pris inkam ima mriiyim, omaka Adi Komii siir inig iir hainaniya saiir, ya aknainan hindara nisiimauuga dimin taeminim ninomor kou hiranin Adi Komii siirim simiir. Mi biya iya kingiin nwowa, Moses siya Adi Komii siir omaka hindara ini kaigrinu okwosasae mrii. Mi Adi Komii siya siirin hina boinki, kira dimin taeminim kara boinimauuim simiirin sibgu tir. Kara nisiimauuwa, iya kira mhu hir nwowa saiir hiriinan. ⁶ Mi taka ti aiirarin, Kraisiya ini prismi biyan inkam komiinan mriiyin mi ini iki miyim biya prismi biyan inkam komiyyim sim mriiyim ini simiir haiburim. Mi ti hiriinan siyuin, ta kitibmii boin wina Adi Komii krimiir Wanin siya nimbingiya Kraisiya siir krima wakaeyokna apam ya ini biya siya nimbingiya brougae wanwiyaekim sim wakaeyokna apam, ini saiir haibura ya tariigina ya ini ywowa. Dimusi rani, ta kitibmii boin wina krimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginuiskii. Biyan nimbina krimiir brougae wanwiyaeyim simiir ya krimiir bi sibgu whinkinsiis haiginuga. Nngaka.

⁷ Mi biyan nimbina saeya iikam imiirin Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwokiswo mi Adi Komii siya wi yaeya kitibmii boin win di swoki imbini. Nngaka. ⁸ Adi Komii siya bidi yinokninkin siyuin iikam ima tiranin. Mi siya hina boinki,

Mhoiya kara kariir iikamim Isrel hiranin Judami pugana saiirin wi yaeya kitibmii boin win swoki imbingii.

⁹ Mi kariir kitibmii boin wina ya wi biyan kitibmii boina kimiir brougae imiir iya kara simiirsi naingwoyimyoka, iya sima nu Isib hir nwowa mi simiirin ha kiyainaniyin saiir hiriinan tani. Nngaka. Kara kimiirin wi biya kara kitibmii boina wi saiir hiriinan swoki kitibmii boin tani. Nngaka. Dimusi rani, kimiir brougaeyim sima bi sibgu apkim. Mi kara kimiir brougaeyim simiirin ti hiriinan siyuin digiumii siirsi haimriiyugin.

¹⁰ Mhoiya iya ta biyan kitibmii boina saeya kigirkakim digworaekwo whiekakim sima digana, saeya digii mi kara Biyan Inkam Komiiyin Isrel kimiir iikamim wi yaeya siyu boinki, kima napamin. Mi tariigina kara wi kimiir kwoinki kwoin iirar kinirkai haiginugii. Mi kima wi wakaeyoknam nwoki aingwowim. Mi an kara wi kimiir Adi Komii nwoki owim mi win kima wi kariir iikam nwoki owim.

¹¹ Mi mhoiya ta ti aiirin iikam whiekakim sima kariirin wa ninokninkini. Yipiki inigakim mi yipiki inig karamaeyim sima kariirin wa ninokninkini. Mi ta ti aiirin iikamim sima wi simiir nu whiruan iikamim simiirin wi hina boin tani, Kima Biyan Inkam Komii siir dinokninkin. Nngaka.

12 Mi kara wi simiirsi naingwo bumbuwi mi simiir dimin biyeyim sima tirim wi kara haiyoprimdiyumuigi. Mi kara simiir dimin biyeyim wi simiir swoki aingwo rani. Niingaka.

13 Mi biyan nimbina biya Adi Komii siya Moses siir nimbingiya ya ini biye ywokiya. Whisarii rani, siya krimiir ha boinkin, siya wi yaeya kitibmii boin win swoki imbingi. Krima bidi yinokninkinim ta biyan nimbina ya wi sapi namki, yuis kaba inkamkin kabitkaigiya saiir hiriinan. Iriig.

9

Biya prismi biyan inkam komiiyim wraisu nhie arar ninkin imiiaekim Adi Komii siirin.

1 Mi biyarin Adi Komii krimiir Wanin siya siir biigibiyan nimbina krimiir brougae wanwiyaeyim Isrel simiir iikamim simiir nimbingikin. Mi siya simiirin siyu Adi Komii siir inig iir hainaniyim siir boinmauu wakaekin. Mi siya kam imiirin siyuin omaka Adi Komii siir yaimin dimin nidwokai wakaeya saiir mriini siyuin siir warar mi boinmauu iripa sima nidwo wakaeyam. 2 Mi sima sel omaka ira mrii mi ta omaka saiirin bopwoniya hugripkiigi haimii haimiyo whisa ywo. Mi ti haimiyyin hiuyokiyokaiyaiyin anokar nwowin, yo ha dapikin, dimin whirki kimbu karamae. Mi diminim pae haingimuhaiginiyim mi bretim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim yim ini ta maeyaua hiuyokiyokaiya ini saiirar nwokaiyim. 3 Mi sima yuis kwira maeyau kwira hiuyokiyokaiya haimii whira nwowin siir ano iir yitimwanu. Mi ta maeyau ya Adi Komii siirgisirga, siya nwowika. Mi ta maeyaua hiuyokiyokaiya saiirin inkam nwirki bi swoki amiminika. Niingakinngaka. Mi sima ta maeyaua saiirin ha dapikim, dimin whirki bi kimbu miminka. 4 Mi dimin nhirim ini ta maeyaua hiuyokiyokaiya saiir hir nwokaiyim. Hiya golni tira aka mi ta hiya saiir idwo hirin haua wain puui miyikakin siir op aiir naokin haingimugiiya, puui miyik nusiin whakim ini hir nwokaiyim. Mi miya kwira paeni sima nirimtioninkin mriiya saiir idwowin sima golni mriigikim mi ya ini hir warar mi inkin okaiya. Mi ta miya sima saiirin ha dapikim, nimbini tibiini miyaka. Mi ta miya saiir yainau hirin mobmir kwira golni sima nonkwokwowa ini hir warar ninkin okaiya. Mi ta mobmira saiir yainau hirin, naeyim Adi Komii siya hauuwim iya sima nu siyin apain siir hir nwowa ini hir nwokaiyim. Mi paekopin biya Eronki si hogwokwo apin, siirin Adi Komii siya tirkikin, yo ini nhwokakar mi okaiyin ta miya aiirin. Mi siya nhiswo Adi Komii siya winkiyo kitibmii boin yayim sim yo ini hirar mi inkin okaiyo. 5 Mi ta miya saiir idwowin sima Adi Komii siir paekwosimwo nwisa yonkwokwo haigin hinda nisiimauuwam. Mi sima ti paekwosimo sowiir kigo mi sima boin, Adi Komii siir dimin miyik miyikim paenan niuyaeiyim ini tir nwowim. Mi ti paekwosim nwiswo hinda nisiimauugo sowa pidgakako. Mi ta maeyaua iikami dimin biye haiyoprimdiyumuia ini sowiir pidga owar yirinugiya mi ti diminim simiir dimin mwokimwowin, kara pi kimiir boinmauu rani. Niingaka.

6 Mi mhoiya sima digworaekwowim diriraerar digim mi pris inkamim, sima ta maeyaua hiuyokiyokaiya anoka kingiin nwowa saiirin bi siiskim dimin taeminim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim. 7 Mi biewi biewiyim, prismi biyan inkamin siya ta maeyauwa hiuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karam nwowa saiirin ii kwiruwar namikin. Siya whisarii bi namikin, siya meme bulmakau ini nhieyim, pi simiir hainami Adi Komii siir ninkin imiiaeyam iikamim hinda whaowaeya priidiriraeranim simiir dimin biye imiir haiyoprimdiyumuigiyam. 8 Mi Moses siir yayim iikam krimiirin ta maeyauwa Adi Komii siya nwowiya, saiir kigninkin apinopkaiyam bi boinkin. Mi ti hiriinan siyuin, Adi Komii siir naeyuin yo krimiir nisiimauugin, iikamim Moses siir yai aiir wakaeyoknam sima wi Adi Komii siiram swoki haiyug naingwo rani, iripa saikar nongwomamair aeyam. Niingaka. 9 Mi ta Moses siir yaiya ha boina iikamim, Adi Komii siirgisir maeyauwa hiuyokiyokaiya dimin whirminwhirminki kimbu karam

nwowa saiir kipi napnɔpɔkainam. Ya aknaini hanin hindara nɔsiimauuga kɔmiir. Mi ta iya pris inkam ima nɔnkin imiiaeya, Adi Komii siir ya iikamim simiir kwoinim rirmiia simiir bi nwowaiginiuga. Nɔngaka. ¹⁰ Mi yim ti yayim yim kɔmiir kinsis haiginiuwankim, naeyim yim naeyankim mi opa ya kwiyaeyanka mi siyiun op whaui ikin mi kɔma ti siyi imiir sibgu api mi Adi Komii siya wi ha boini, kɔmiir piim, yim piu wadiekim, siyi komii siya boinkiya saiir hiriinan. Mi ti digworaekwowim simiir yayim yim kɔmiir kigiraowankim. Tariinanar tir bwakainakiyin mi wi iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana wadiekwadie nwowi, wi saiirar nadigiwi.

¹¹ Mi Krais siya kɔmiiramim prismi inkam komiinan nitkin siir dimin taemin miyik miyikim simiirin kɔmiir hauuwam. Mi tariigina ya kɔmiir bidi yimbiniya mi siya prismi miia bidi miriigikin. Mi siya ini Adi Komii siir oma hiriir yapnɔpɔkainamin. Ya ini sel omaka biyan kamim sima tira ini saiir haibura. Mi ti Adi Komii siir om winin siirin inkamki bi tirkin, yio nuan diminki waeyao. Yio Adi Komii siirgisiir omin ninomor hiranin siirgin. ¹² Mi iya Krais siya naonama siya ini Adi Komii siirgisiir maeyaua dimin whirmim whirminkan kimbu karamae nwowa Adi Komii siyar nwowiya ini saiirar yapnɔpɔkainamin. Mi siya wraisu nhie bi hainamkin prismi hinin, siir nɔnkin imiiaeyam. Nɔngaka. Siya siir nhieya nua naokiinainama saiirar hainɔpɔkainamkin ta maeyaua Adi Komii siyar nwowiya dimin whirki kimbu karam nwowiya saiir hiriirin. Mi Adi Komii siirin saiirar ini hauuwu mi siya kwiruwar napnɔpɔkainamin, siir nhie aiir nɔnkin imiiaeyam, ini saeyar digi iskiya. Mi siya wi mhoiya idip idip swoki tir tani. Nɔngaka. Siya ti siyi hiriinanin minam tirkin kɔmiir whinkinsiis haiginiuwim mi kɔmiir nanmaiwarkainam. Mi kɔma wi omwai saikar nwoki waiyayokiyokiikaeyamim inokininokin. ¹³ Mi meme bulmakau ini nhieyim kɔmiirin wi panina whinkinsiisi, ha? Saeya kɔmiirin wi ti hiniina whinkinsiisi. Mi iikam nhirim diminim Adi Komii siya boinim, hinin kipi naingwo, sima simiir nonkwowi mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini, simiir piua miyik rani. Dimusi rani, sima ti diminin Adi Komii siya boinin, hinin kipi nonkwo, siir bidi yonkwowim. Mi siir piua biye pi hiriirar nwowinaka mipi pris siyar hainiyop nami meme bulmakau ini nhieyim pi whrin min aka nɔnkin hainiyopnami. Mi mhoiya Adi Komii siir yaiya pa swoki boinkii, sima ini wadieyar swoki okiyim, ti diminim simiir piua wadie sima bidi ywohaiginiugiyim. Mi meme, bulmakauni nhieya ya idan piua wadie saiirarar nwows aiginiuwu. Mi Krais siya, Biyan Inkam Komiiyin, yio ini meme bulmakau sowiir haiburin. ¹⁴ Mi siir nhieya ini meme, bulmakaumi nhieya mi simiir whrin ima, ini simiir haibura. Mi mi bibiyeyim naekak nwokaram nwowiyim mi dimin bibiyeyim iikami kwoinawu nwokaiiyim simiirin saeya bidi haiyoprindiyumiigiyim. Mi Adi Komii siir naeyiun siirin siyar whindiraraerarkin, yipikin dimin biye whir karamaeyin, siir nhieya saiir nɔnkin imiiaekin Adi Komii siirin. Mi siir nhieya iikam kɔmiir whinkinsiis haiginiuwim mi kɔmiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiyim wi digar nwowi. Mi kɔma Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim wi digar nwowi, yipikin omwai waiyayokiyokiiyin inokininok. Dimusi rani, siyi whir karamaeka hiriinan tirim.

¹⁵ Jisis siyairgin iikamim nuanim mi Adi Komii siya, kɔmiirar kaoprige irkakiyin ta kitibmii boin wina kɔmiiram nita iikamim wakaeyokna apim saiir kirie haiginiuwam. Mi nim kɔma iikamim Adi Komii siya nimbinim siir iikam nwowam, kɔma wi omwaiya waiyayokiyokii, saikar inokininokin. Mi wi dimin kibi kibiyim biya Adi Komii siya nimbinim wi simiir haii. Dimusi rani, siya Jisis bidi yaowin. Jisis siyairgin iikam kɔma mi Adi Komii siya kɔmiirar kaoprige irkakiyin ta kitibmii boin wina saiir kirie haiginiuwam. Ya mhoiya nitka iikamim sima wakaeyokna apam. Siya iikamim simiirsi naokin simiir dimin biyeyim sima tirim simiir haiyoprindiyumiigiyam iya sima biyan kitibmii boin aiir napim. Mi sima wi saika nwoyokiyokiikaeyami, inokininokin.

¹⁶ Mi iya inkamin omwaiyar niki waiyaeyin, siya yinisisimim simiir inigim pa wini yokwoni mi dimin taeminim sima mi haiyanim yim iripi hiriinan pa mi wini. Mi

siir mhoiia iya siya naonama siir yinim pi yokwo aiira kigmak hid haii. Sima pi hindara prihai prihai rani. Nningaka. ¹⁷ Mi inkamin omwaiyar niki waiyaeyin mi ta yokwowa siya wina, siir dimin taemin imiir, ya ini hiriayar niki owa. Mi mhoiia iya siya naonami, siya pi haini winmimaugigi digworaekwowim siir yin ima haiyanim. ¹⁸ Adi Komii siya biyan kitibmii boina saiirin wraisuim sima nisomsom aowim mi simiir nhieyim ha naokiinainamim simiirsi kirie haiginugun. Mi nhieyim iikam imiirin wi simar nwowaiginuwi dimin taeminim Adi Komii siya nimbiniim simiir haiyamim. ¹⁹ Mi Adi Komii siya siyu komiiyin Moses siir hauuwim mi Mosesin yio kimidiniya Isrel simiir iikam imiir hauu. Mi ta iya siya bulmakau haomin siir nhieya opaka yinkin aokaigi twonau. Mi siya paeyakwiyam ha mi hai mi sibsibni pio pariidnanim, ha mi haiyin mi siya ti sibsibni piowim ti paeyakwiyam simakar yin udgi. Mi siya kimidiniyan haunairin op nhieki nwomaiyin siir hopmaigi. Mi kimidiniya Yokwo Komiiya Adi siir yaigi nwowa Moses siir hauugiya saiir iyairpasoknam. Mi siya iikamim simiir puim simiir warar yinkin iyairpasoknam. ²⁰ Mi iya Moses siya yokwo aeya mi iikam ima simiirin ha niyairpasoknamim mi siya simiirin hiniina boinki, ti wraisuim simiir nhieyim ti kara niyairpasoknamim, yim ta biyan kitibmii boina saiir kirie haiginuga, kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. Mi kima wi yayim Adi Komii siya boinkiyim biya, kima wakaeyokna apam wi simiir wakaeyokna ap. ²¹ Mi Moses siya Adi Komii siir sel omaka saiirin iripi hiriinanar mi iyairpasoknam. Mi digworaekwo whiekakim saiir hir nwokaiyim, iikamim sima iripa haingiriyu idwokaiyuwiyim, iya sima Adi Komii siir inig iir hainaniyim mi ha diriraerariyim, simiirin warar mi inkin iyairpasoknam. ²² Mi ta yaiya Moses siya winkiya Yokwo Komii saiir, saeya hiniina boinkika, mi kira ti digworaekwowim simiirin hiriinan niyairpasoknami wraisu nhieni, sima wi dimin whirki kimbu rani. Nningaka. Mi kira nhie simiir niyairpasoknam karam nwowi, saeya boina saiir hiriinan Adi Komii siya wi simiir dimin biyeyim wi haiyoprimdiyumuigi rani. Nningaka. Iriig.

Krais siya naeni hanin siir piu aiirar ninkin imiiaekin Adi Komii siirin, krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumuigiyam.

²³ Mi ti miyim mi ti nuan digworaekwowim krma tiriyim yim hindarar nisiimauugim iki dimin kungikanim ninomor kou hir nwowim simiir. Moses siya digworaekwo imiirin wraisu nhieni minam niyairpasoknamkim, sima whauriyina nwowam. Mi ta nhie hiriinana iki dimin miyik miyikim Adi Komii siir om hir nwowim simiirin wi whauriyinan saeya nwowaiginuwi rani. Nningaka. Jisis siir nhieya sasarga whauriyinan iikam imiir nwowaiginuwi. Mi ta hiriinan saiirsika sima wi Adi Komii siir om iir asi nami. ²⁴ Mi Krais siya Adi Komii siir maeyaua huuyokiyokaiya, dimin whirki kimbu karamae nwowa omaka inkamkar nonkwo miriia nu tirana, saiir omaka yainau nwokaiyin siir bi napninopkainamkin. Nningaka. Siya Adi Komii siirgisiir om iirar namigusamkin. Mi siya ini Adi Komii siir whwonkam ida nidwowim, siir ina inig miya mi siya ini nhwo krimiiramar kwis boinin. ²⁵ Mi biewi biewiyim prismi bigibiyan iikamim sima Adi Komii siir maeyaua huuyokiyokaiya dimin whirminwhirminki kimbu karam nwowa saiirin ii kwokwirar napninopkainamikin wraisu nhie Adi Komii siir ninkin imiiaeyamin. Mi yio Krais siya ta maeyau aiirin idip idip bi napninopkainamkin siir nhie aiir ninkin imiiaeyamin Adi Komii siirin iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumuigiyamin. Nningaka. Siya kwirkikwiruwar namkin siir nhie aiir ninkin imiiaeyamin Adi Komii siirin. ²⁶ Mi Jisis siya hiriinan tirkiswo mi siya paeyin hiiniya nironinkinin siirin wi ii kasakasa di naowi. Iya Adi Komii siya nu siirar nonkwokwokiya mi ha nityokiyokiigiswo mi wi tariinanar pi yadigniyin. Mi Krais siya nu tiriir nitin, siya ii kwirkikwiruwar nauuni aonikin nu tirin ini sasair ywowiskiia. Mi iya dig kingiin nwowa, Jisis siya ha nitin mi siya paeyin hiiniya nironinkinin siirin ii kwirkikwiruwar nauuni aoniyin mi siir nhieya ha naokiinainiya mi siya saiirar yinkin

imiiyae Adi Komii siir'in, iikamim simiir nanmaiwarkainam simiir dimin biyie imiirsi mi sima Adi Komii siir whwonkam idain wi dimin whirki kimbu karam nwoki owim. ²⁷ Iikam whiekakim sima wa naowi mi mhoiia sima Adi Komii siir kigi, simiir'in wi siyar hidi. ²⁸ Mi hiriinan siyiuin Kraisi siya ii kwiruwar nao iskikin Adi Komii siir'in siyar swoki ink'in imiiaenam. Siya siir nhieya iikamim simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam ninkin imiiaekin. Mi mhoiia siya swoki iti, siya wi iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam nit rani. N'ngaka. Siya iikam yipikim siiram wakaeyokna aingwo t'bmiiyim mi iia siya nitana saiiram nwokwokinim wi simiir nanmaiwarkainami sima siir om hiriir namam. Iriig.

10

Biiyan naeyim sima ninkin imiiaeya, ya dimin biyeyim simiir bi haiyoprimdiyumiigikim.

¹ Mi siyiu komiiyin biiya Adi Komii siya hauugiyin. Mosesni, yio diminkidiminim mhoiia nimbiamanin krimiir, aknainan simiir niisiimauugin. Mi biewi biewiyim, pris inkamim sima hiriir'iriinan naeyim simiir simiirar ninkin imiiaenanae; Adi Komii siir'in iikamim simiir dimin biyie imiirsiyin. Mi siyiu komiiyin Adi Komii siya hauugiyin Moses siir siya wi dig nwo rani, iikamim yipikim Adi Komii siiram nitim simiir'in dimin whirki kimbu karam nwowim. N'ngaka. ² Mi ti digworaekwowim Adi Komii siir sima ninkin imiiaeyim iikamim yipikim Adi Komii siir inig iir hainaniyim simiir dimin biyeyim simiir kwoinawu nwokaiyim simiir digikiswo mi sima wi yaeya nae di swoki ink'in imiiaei Adi Komii siir'in simiir dimin biyeyim simiir kwoinawu nwokaiyim simiir digiyamin. N'ngaka. Dimusi rani, simiir'in wi dimin biyekak diyowwi. ³ Mi iia sima hiriir'iriinanar ninkin imiiaenanaeyim biewi biewiyim mi iikamim pa swoki aingwokii, dimin biyeyim sima tir imiiram'in. ⁴ Sima ti hiriinan siyiuin ii kasa kasa bi tirkim. Dimusi rani, Adi Komii siya bidi yinokninkinin bulmakau meme ini nhieyim, iikamim simiir dimin biyeyim wi saeya digi rani. N'ngaka.

⁵ Mi iia Kraisi siya nitam naingwowa siya Adi Komii siir'in hinina boinki, kira iki siyiuin iikamim wraisu sima nisomsom ink'in imiiaeyin kiriir siiram'in kira maingimainga nwo rani. Mi kariirin kira pugak hiriinansi nwowaiginugin.

⁶ Mi kira wraisuim kiriir hi aiir haigin anagiyim mi dimin taeminim sima ninkin imiiaeyim kiriir, simiir dimin biyeyim sima tirim simiir digiyam, kira simiiram'in maingimainga bi nwokim.

⁷ Kara Kraiskin, kara kimiirin pi hinina boini, Adi Komii, kira kariir kigi, kara tisi tapi nwowin. Kara digworaekwo whiekakim kira naingwowim simiir tiram tiri, biiya sima winboinkiya kariirin kiriir Yokwo Komii aiir saiir hiriinan.

⁸ Kraisi siya biiya hinina boinkin, kira ini yimiiyuw'in iki diminpai diminpaiyim, inkamki ninkin imiiaeyim kiriir simiir'in. Mi kira wraisuim kiriir hi aiir haigin anagim kiriir ninkin imiiaeyam iikamim simiir kwoinawu nwokaiyim dimin biyeyim simiir digiyam, yim ini mi imiyyuwim Kraisi siya ti simiir'in hinina boinkikin. Mi yio siyiu komiiyin Moses siya winkiyin Yokwo Komii yio ha boinkikin hiriir'iriir tir. ⁹ Mi mhoiia siya ti yai imiir boinkiyin mi mhoiia siya Adi Komii siir'in hinina boinki, Adi Komii kira kariir kigi, kara tisi tir nwowin. Kara digworaekwo whiekakim kira naingwowim kara tiram, kara simiir'in wa tiri. Mi yim ti yai hiriinanim yim krimiir boinmauu wakaekim. Biiyan siyiuin nae iikamkim sim ninkin imiiaeyin Adi Komii siir, yio Kraisi siya bidi digiyin. Mi simiir igsopa ini siyar yokwokairinanaowidin. ¹⁰ Jisis Kraisi siya dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim siya tiram siya simiir wakaeyokna tirkin. Mi siya kwirkikwiruwar naokin siir pua saiir ninkin imiiaeyam Adi Komii siir'in. Mi siya iikamim siir siyiu iir napim, simiir dimin biyeyim, wi simiir nwoki digiyim. Mi sima Adi Komii siir whwonkam idain wi dimin whirki kimbu karamae nwoki owim.

11 Mi pris inkamim sima mi Adi Komii siir omaka aiir nokwo mriiyim mi nonkwo inkim imiiaekim Adi Komii siirin, sima inokinokin hiri hiriyyar tirikim. Mi ya tariigina iikam krima tirim dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim wi dig nwo rani. Nngaka. 12 Mi yio Kraisin yio siyar ninkin imiiaekin mi ta saiirin kwiruwar tirikim. Mi iikamim simiir dimin biyeyim ini saeyar haiyoprimdiyumiigiyim. Mi ta i kwiruha siyar tirkiya, inokinokin wi saeyar nwoyokiyokii. Mi ta saiir mhoiya siya ha nini idwoiugin Adi Komii siir ina inig miyan. Dimusi rani, siya Adi Komii siir hiriinan inkam komiigin. Digworaekwo whiekakim, siyar kigirkakikin. 13 Mi siya ini Adi Komii saika hirar nidwo kaoraraowin iya siir sau omomin Adi Komii siya hainururninkin haiginugii. 14 Krima bidi yinokninkinim, Jisis siya kwirkikwiruwar naokin siir pu aiirin Adi Komii siir ninkinimiiaeyamin. Mi siya iikamim yipikim Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim simiir dimin biyeyim, simiirin dimin whirki kimbu karamaeyin siya nwowaiginugin. 15 Mi Adi Komii siir naeyuin krimiirin ti hiriinan dimin iirar mi boinkin. Mi biya siya hinina boinkin, 16 Biyan Inkam Komii siya hinina boinkin mi iki iiyim mhoiya nitim kariir kitibmii boina wi iikamim simiir hauwi. Mi ti kariir siyu komiyyin wi simiir kwoinkikwoin imiirar kinirkai haiginuwi. Mi sima wi saiir saiira nwoki aingwokwonanaeyim. 17 Mi siya yai nhirim ina swoki boinkiyim, siya hinina boinki mi kara dimin biyeyim simiir kwoinawu nwokaiyim, wi simiir swoki aingwokwomimin tani mi siyu biyeyin, sima tiri ikin. Nngakinngaka. 18 Krimiir dimin biyeyim Adi Komii krimiir Wanin siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi iikamim Adi Komii siiramim wi swoki inkimimiyamimin tani. Nngaka. Yio hiriinan siyuin yio bidi digiyin. Iriig.

Krma Adi Komii siiram daingwo tibmii kin mi saika damasukikin.

19 Mi ti kariir akamim, krma Adi Komii siirgisiir maeyaua siya nwowiya dimin whirmim whirminki kimbu karam nwowa saiirin wa napninopkai nami. Dimusi rani, Jisis siya paeyin hiniya nriioninkinin siir naowin mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi krimiir dimin biye biyeyim ini saeyar yinakiyim. Mi ta hiriinana saiirsika iya krma nhwo kwisboinkii mi krma hiriirin wa napninopkainami. 20 Mi ta siya naonama, siya minam naonamkin krma Adi Komii saika nwoki boinaiyim. Mi ya tariigina ya hinnga ta yuisni hanin bopwoniya siya niinikiwitkiya krma napninopkainamim maeyaua Adi Komii siya nidwokaiiya dimin whirki kimbu karamae nwowa krma namsi saiir nitimwanuwa ya ini siir pu aeyar niyoknamnan ywowa. 21 Mi krimiir bigibiyan, prisin, siya ini omwaiyar swoki waiyain. Mi siyairgin, digworaekwo whiekakim, Adi Komii siir om hir nwowim. Mi iikamim siiram naingwo tibmii kinim mi siir yinisim nwowim simiir kigirkakanin. 22 Jisis siya siir nhie aiirar niyairpasoknamkin iikamim krimiir kwoinawu nwokaiyim dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim mi krimiir kwoinim rirmiia nwokiyim. Mi siya krimiirin op miyikimiyik aiirar baptais haiginugin. Mi ta hiriinana saiirsika krimiir puim whauriyina asi nwokin. Mi tariinanin krma Adi Komii siir kingiinin wa nwoki amim. Dimusi rani, ti hiriinan diminim Jisis Krai siyar tirkin. Mi krma kwoin biyeyim krimiir kwoinawu nwokaiyim niksisaeyim simiirin wi asi nuguskii. Mi krma Adi Komii siiramar dinmiininkin, ta krma tira saiir hiriinan. Mi krma kwoin whirua saikar dwo. 23 Krma digworaekwowim krma naingwo tibmiyim simiiramim sibgu wakaeyokna ap. Krma simiirin digumii kipi haimriiyu. Dimusi rani, krma bidi yinokninkinim digworaekwo whiekakim biya Adi Komii siya nimbiniim siya simiirin wa tiri. 24 Krma, krimiir iikam nomiyauwim naingwo tibmii kinim simiiram daingwo. Mi krma irni nwirni dinan whankinsiis ankinsiisna. Mi krma irni nwirniyammar timi aingwokwo. Mi irni nwirniyin siyu miyikimiyik iirar timi tir. 25 Mi krma siyuin iraka nwiraka haingiriyu owiyin Adi Komii siir inig iir hainam siir kipi haibur. Nngaka. Iikam nhirim yim ti siyu hiriinanin

siir b̄idi haiburgigim. Mi n̄im kr̄ima w̄i h̄iriinan k̄ipi t̄ir. Dimusi rani, iya Krai siya swoki t̄ana in̄i kingīn nwowa mi kr̄ima ir̄ni nw̄irni wh̄ink̄insiisamin m̄inan m̄ir̄i.

²⁶ Mi kr̄ima ta J̄is̄is Krai siya naonama iikamim s̄imiir dim̄in biȳeyim s̄imiir haiyoprimdiȳumiigiyam, kr̄ima saiir yaimwokiayaimwo aiir̄in b̄idiyar iki wakaeyim. Mi kr̄ima siȳu biȳe kr̄imiir kwoinkar swoki aingwo t̄iri mi Krai siir̄in diḡumii ha haimriȳugigi mi yaeya inkam nw̄ir karamaeka, siir nh̄eya saeya s̄imiir niyairpasoknamim Adi Komii siir n̄ink̄in im̄iiaeyam, kr̄imiir dim̄in biȳeyim s̄imiir haiyoprimdiȳumiigiyam. Siȳu wh̄ir karamaeka. N̄ingakin̄ingaka. S̄ima w̄i h̄ir̄iyar nwowi. ²⁷ Mi kr̄ima ta yaimwo aiir̄in hindara n̄im̄iyȳu iugusami mi mhoīya kr̄ima wa n̄ididi Adi Komii siya boinwokiopnatkaigisiȳin mi siya nitnoudnankaigisiȳin paeya. Mi kr̄imiir̄in w̄i maeyauwa iikamim, s̄im n̄ur̄im̄tiokaigiya w̄i saiir h̄iriir kab̄itnouwidnankaigii. Mi s̄imiir̄in w̄i h̄ir̄iyar n̄ur̄im̄tiokaeyami inok̄inok̄in. ²⁸ Kr̄ima b̄idi ȳinokn̄ink̄inim nw̄is nwoim̄gi k̄igii, inkam nw̄ir̄in Moses siir siȳu iir̄ nap karam nwowi mi Isrel s̄imiir iikamim, s̄imiir biyanim s̄ima siir̄in w̄i donkwo. Mi siir̄in wa dip̄impar aoki. Mi s̄ima w̄i siir̄si k̄ipi haigwo. ²⁹ Mi k̄ima pan̄ina naingwowi iya iikamim s̄ima Adi Komii siir ȳinis̄im̄in diḡumii siir haimriȳugigi mi Adi Komii siya s̄imiir̄in w̄i pan̄ina t̄iri, ha? Siya s̄imiir̄in w̄i h̄ik prasae prasae hau rani, w̄i hindara nonkwobumbun̄ink̄in iuguskii. Mi t̄i s̄imiir siȳuin̄in Adi Komii siir ȳinis̄im̄in diḡumii siir haimriȳuin̄in ȳi s̄ima h̄in̄ina bōni, ta J̄is̄is siya naonama paeȳin h̄iiniya n̄ir̄ion̄ink̄in̄in si mi siir nh̄eya ha naokiināiniya ta kit̄bm̄ii bōn aiir k̄ir̄ie haiḡin̄iuwam mi s̄ima ha bōnk̄im ya tariiḡina ya dim̄in komii rani. Mi s̄ima siȳu k̄ibiȳin̄in Adi Komii siir naeȳu ieya t̄ir̄in kr̄imiir siir̄in in̄i hindara yit̄kin̄isugiȳin. Mi t̄i siȳu h̄iriinan̄in s̄ima t̄ir̄in ȳo m̄iyȳik̄im̄iyȳik̄ rani, in̄i biȳeki biȳe ywow̄in. Mi Adi Komii siya s̄imiir̄in w̄i h̄ik asi hauwi. Mi s̄imiir̄in w̄i asi nonkwobumbun̄ink̄in iuguskii. Mi J̄is̄is siya naonama mi siir nh̄eya ha naokiināiniya, siya h̄in̄ina bōnk̄in, k̄ima ta saiir wakaeyokna ap. Mi J̄is̄is siir nh̄eya kr̄imiir̄in saeyar wh̄ink̄insiis haiḡin̄iuḡin mi kr̄imiir dim̄in bibiȳeyim saeyar haiyoprimdiȳumiigikim. Mi kr̄ima dim̄in wh̄irk̄i kimbu karamae asi nwokim. ³⁰ Kr̄ima b̄idi ȳinokn̄ink̄inim yaiya Adi Komii siya bōna ya h̄in̄inga, kara iikamim siȳu biȳe kariir t̄ir̄iyim s̄imiir̄in w̄i yamdiyar swoki t̄iri. Mi yai gw̄ira siya mi bōna ya h̄in̄inga, Biyan Inkam Komii kara kariir iikamim s̄imiir̄in w̄i kara h̄idi dim̄in taeminim s̄ima t̄ir̄iyim s̄imiir̄si. ³¹ Mi Adi Komiiȳin, ȳip̄ik̄in omwai waiyayokiyokiȳin, siya w̄i iikamim siȳu biȳe siir̄ t̄ir̄im w̄i s̄imiir̄ h̄idi. Mi t̄i dim̄in h̄iriinan̄in w̄i diḡ siya nwo haiḡin̄iu rani. N̄ingaka. Mi ȳo h̄iriinan̄in dim̄in̄in, s̄imiir̄in w̄i n̄idid prasae prasae nwo rani.

³² K̄ima dim̄in taeminim biiḡi bīi k̄imar wakaeyim Krai siir mi ha wakaeyokna naingwo t̄ibm̄ii k̄in̄im, s̄imiir̄am t̄i swoki haiȳuḡ naingwo. Mi k̄ima naingwo t̄ibm̄ii k̄ina saiir mhoīya dim̄in biȳe kasa rani, k̄imiir naingwo t̄ibm̄ii aiir̄ t̄ir̄buwanim. Mi yim t̄i h̄iriinan̄in dim̄in biȳeyim s̄ima w̄i k̄imiir̄ nikwowaisii rani. N̄ingaka. ³³ Mi īi nh̄ir̄im iikam nh̄ir̄im p̄i k̄imiir̄ar mi iḡbumbuwi. Mi siȳu biȳe p̄i k̄imiir̄ar mi t̄iri iikamim s̄imiir̄ whwonkam id̄ain. M̄ipi k̄imiir̄a mi īewaiȳuw̄i. Mi īi nh̄ir̄im k̄ima b̄idiyar mi k̄igim iikam nh̄ir̄im iki iikam m̄iyȳik̄im s̄imiir̄ t̄ir̄im siȳu biȳe. Mi wim k̄ima s̄imiir̄ wh̄inwo, k̄ir̄ie s̄ima nwowam. ³⁴ Mi k̄ima iki iikam m̄iyȳik̄im̄iyȳik̄im iki iikam biȳeyim omaka h̄uyokiyokaiya, s̄ima h̄uḡr̄ip̄k̄ik̄ik̄aiȳim s̄imiir̄siȳin naingwoȳim̄yok prasae b̄i k̄ink̄im. Mi k̄ima iikamim k̄imiir̄ dim̄in im̄iir̄ tauae haiȳim io b̄i nwokim. N̄ingaka. Mi t̄i digworaekwowim in̄i s̄imiir̄ar mi k̄ign̄ink̄in haigiyim. Dimusi rani, k̄ima b̄idi ȳinokn̄ink̄inim, Adi Komii siya k̄imiir̄amin̄in dim̄in m̄iyȳik̄im̄iyȳik̄im im̄iir̄ar haiḡin̄in mhoīya k̄ima haiyamin. Mi t̄i digworaekwowim in̄i t̄i digworaekwowim s̄ima tauae hainamim k̄imiir̄ waraurank̄in in̄i s̄imiir̄ haiburim. Mi yim t̄i digworaekwowim w̄i h̄ir̄iyar nwoyokiyok̄ikaeyami. ³⁵ Biya k̄ima k̄ir̄eyar nwokim mi Adi Komii siir siȳu iir̄ar s̄ibgu apkim. Mi k̄ima w̄i k̄ipi n̄idid dim̄in biȳeki k̄imiir̄ t̄ir̄buwam t̄iri. K̄ima b̄idi ȳinokn̄ink̄inim mhoīya Adi Komii siya w̄i siir̄ dim̄in k̄ibiki k̄ibi iir̄ar hauugi ȳip̄iki siir̄am

sibgu wakaeyokna naingwo tibmii kɛninim simiir. ³⁶ Mi kɛma sibgu donkworɛnu mi Adi Komii siir yai imiirarar wakaeyokna ap. Mi mhoiɛya kɛma, digworaekwo whiekakɛm Adi Komii siya nɛmbingiyɛm simiir mɛrii digi mi siya kɛmiirɛn wi dimɛn mɛiyiki mɛiyikim siya nɛmbinim yɛpiki siiram wakaeyokna aingwo tibmii kɛninim wi simiiram hauugi. ³⁷ Kɛma kɛrie dwo. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya Kraisiir wiɛn boɛnkiya Yokwo Komii siya hinɛna boɛnkikɛn,

wi imwan mwan rani, siyarɛn wa swoki kwiti. Siya wi ii hoimgak nwo rani.

³⁸ Iikam mɛiyik mɛiyikim yɛpiki kariiram naingwo tibmii kɛniyɛm sɛma iɛnok iɛnokɛn wi omwai kanakar waiyayokiyokii. Mi kɛmiir nhɛkɛm kariirɛn digumii haimriiyɛuwi mi kara wi mairgɛmairga kɛmiiram nwo rani. Nɛngaka.

³⁹ Krɛma iki iikamɛm digumii Adi Komii siir haimriiyɛuwiyɛm simiir hɛriinan tani mi Adi Komii siya kɛmiirɛn wi ha nonkwobumbunɛnkɛn tani. Nɛngaka. Mi nɛm krɛma iikamɛm Adi Komii siir yai aiiir wakaeyokna apiyɛm kɛmiirɛn wi siya whɛnkɛnsiis haigɛnɛuwi mi wi siya nanmaiwarkinaei. Iriig.

11

Siyuɛn krɛma naingwo tibmii kɛnanɛn siya.

¹ Naingwo tibmii kɛniya hinɛnga mi iɛya krɛma dimɛninim Adi Komii kɛmiir Wanɛn siya boɛnim, simiiram naingwo tibmii kɛni mhoiɛya nɛmbiyamanim mi krɛma hɛriiyar naingwo tibmii kɛni, sɛma wa nɛmbiyami. Mi krɛma tikɛnim nitim simiiram asi nwowi. Krɛma simiir kɛg rani mi krɛma hɛriiyar naingwowi, sɛma ina nwowim. Dimusi rani, Adi Komii siya bɛdi boɛnkɛyɛn, sɛma ina nwowim. ² Mi bɛiɛya, brougae nhɛrim sɛma Adi Komii siiramar naingwo hɛriɛu kɛngim mi siya big nasmɛrwaiya simiiram asi nwokɛn.

³ Krɛma hɛriiyar naingwo tibmii kɛni, digworaekwo whiekakɛm siya boɛnim, yɛm kaimwokɛnairgim. Krɛma bɛdi yɛnoknɛnkɛnim, iɛya nu nɛnomor sowa nɛmbiyama Adi Komii siya hindara yai ara boɛnkɛn. Mi sowa ina yɛmbimbiyamwo. Digworaekwo whiekakɛm ti krɛmar kɛgim yɛm Adi Komii siyar tɛrkikim mi ti digworaekwoim, siya nonkwokwowim krɛma bi kɛgim, siya panɛna namisi onkwokwokɛn.

⁴ Mi inkam nwɛrin, siir inɛgin Ebelkɛn, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kɛngɛn mi siya dimɛn taemɛnim Adi Komii siir asi nɛnkɛnimiiyaekim. Mi ti siya nɛnkɛnimiiyaeyim, yɛm ini siir yaowaeyɛn Ken siya nɛnkɛnimiiyaeyim ini simiir haiburim. Adi Komii siya hinɛna boɛnkikɛn, ti naeyim siya nɛnkɛnimiiyaeyim wadɛki wadɛkɛm. Mi Adi Komii siya siir boɛnki, siya dimɛn whɛrki bi kɛmbugɛn. Whɛsarii rani, siya siir siyɛu iir sibgu apkɛn, siya tɛra saiiir hɛriinan. Mi bɛdi bɛdiniyarɛn, Ebel siir naingwo tibmii kɛna ha nwowa mi siya ha naonamkɛn. Mi ti yayim Yokwo Komii saeya boɛnim dimɛn taemɛnim siya tɛrim simiir, yɛo kɛmiir nɛisimaugim, pɛki hinɛn dimɛn ikin krɛma tɛriyɛm, Adi Komii siya mairgɛmairga kɛmiir nwowanim.

⁵ Inok siya bi naonamkɛn. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kɛngɛn mi Adi siya siirɛn siyamar asi nɛkɛunamkɛn. Mi iikamɛm sɛma siiram ha hansɛrnanaeyim, sɛma siir bi swoki kɛgmɛmɛnkɛm. Nɛngaka. Dimusi rani, siirɛn Adi Komii siyar bɛdi yɛkɛunamɛn. Mi Adi Komii siya siir yaiya sɛma winboɛnkiya Yokwo Komii saiiir, saeya hinɛna boɛnkika. Mi iɛya siya siir niki ikiunam karam niki owa, nɛnomor koua hɛriir mi dimɛn taemɛnim siya tɛrim, siirɛn mairgɛmairga sɛmar nwowaigɛnɛugɛn siiramɛn. ⁶ Mi yɛpiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kɛn karam nwowim mi dimɛn taemɛnim sɛma sibgu tɛriyɛm, Adi Komii siya simiiramɛn, wi simiiram mairgɛmairga rani. Nɛngaka. Mi yɛpiki Adi Komii siiram naingwown, siir siyɛu iir sibgu apɛm mi mhoiɛya siya dimɛn mɛiyik mɛiyikim wi ti iikamɛm, yɛpiki siir siyɛu iir sibgu apɛm wi simiir hauuwi.

⁷ Mi bɛdi bɛdiniyarɛn ta ii aiiirɛn, iɛya Adi Komii siya Noa siir boɛnkiya mi siya siirɛn hinɛna boɛnkikɛn. Dimɛn biyɛ whɛrin wi sɛpi nɛmbiyami mi ti dimɛnin, yɛo opud naoki. Mi Noa siya ti digworaekwowim simiir bi niki kɛgim. Siya hindara naingwo tibmii

kɛngɛn digworaekwowɛm Adi Komii siya boɛnɛm siir, sɛma wa nɛmbiyami. Mi siya siyaiya ira yonkwokwo mɛ iya siya saiir nonkwokwo digiyɛn mɛ siyar kigi, opud naowo, nii okwonaniyo. Mi siya mɛ siir wigyɛn ɛma simaniiyɛn ɛna yapnɛnopkainamɛm. Mi simaniiyɛn ɛni siyaiinau hirar ywokaɛyɛm. Mi sɛma panɛnsi yaosi. Siya iikamɛm siyɛu bibiyɛ tɛrkaeyamɛm simiir nɛsiimauugɛn. Dimusi rani, siya siyaɛrgɛn Adi Komii siir yaiya saiir wakaeyokna naingwo tɛbmii kɛnɛn. Mi yɛm sɛma. Nɛngaka. Mi Adi Komii siya ha boɛnkɛn, Noa siya inkam wadiekɛwadiɛ ɛeyargɛn. Dimusi rani, siya siirgɛsiir yai aiirar wakaeyoknakɛn.

⁸ Mi Ebrahim siya yaiya Adi Komii siya boɛnkiya siir, siya saiir wakaeyɛn mɛ siya hiriyar yaingwo tɛbmii kɛnɛn, ta yaiya yai kaimwowaɛrga. Mi siya siir om iir ha haiburgigɛn mɛ siya kimidiniya om whɛra yam. Omɛn Adi Komii siya siir hauuwanɛn siir. Mi omɛn Ebrahim siya namanɛn, siya bi nɛnoknɛnkɛnkɛn. Siya Adi Komii siiram naingwo tɛbmii kɛngɛn mɛ siya asi namkɛn. ⁹ Ebrahim siya Adi Komii siir yai aiiram naingwo tɛbmii kɛngɛn. Mi siya ti omɛn Adi Komii siya boɛnɛn siir asi nakriɛkɛi whɛniugɛn. Mi siya amɛr omaka saiirarar nɛtkɛn whɛnkɛn, inkamɛn nu op karamaeyɛn hindara priiyakirɛriyɛn siir hirɛnan. Mi Aisak siya mɛ siir yɛnisɛm ɛeya Jekop yoniyyɛn iriipɛ amɛr omaka saiirarar mɛ itkɛn whɛnko, Ebrahim siir hirɛnan. Mi yo sowa iriipɛ hirɛnan wɛ ti hirɛnan digworaekwowɛm Adi Komii siya nɛmbinɛm Ebrahim siir, wɛ simiirar mɛ haii. ¹⁰ Mi Ebrahim siya amɛr omaka saiirarar whwonkaigɛn. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram nwokɛn, omɛn siya mɛriikwokɛnɛn, siir namɛm. Mi tiki omɛn yɛo hiriyar nwoyokiyokikaeyamikɛn bi digikɛn. Nɛngaka.

¹¹ Sera saeya bidi yaingwo tɛbmii kɛna. Mi saeya ta yaiya Adi Komii siya boɛna, saiir saiira naingwokwo nanaeka. Saeya waibiyɛ bɛdiyar ywowa mɛ ta saeya naingwo tɛbmii kɛna mɛ ta saeya naingwokwonanaeyiya Adi Komii siya saiirɛn yɛnkak saiirsiyar nwowaigɛniugɛn. Siya hirɛnan asi tɛrkɛn, saeya bidi yaingwo tɛbmii kɛna, digworaekwo whɛkakɛm siya nɛmbinɛm bɛiya sɛma wa nɛmbiyami. Siya hinɛna boɛnkikɛn, kowiir yɛniɛyɛm sɛma wɛ kasa kasa nwo rani. ¹² Mi ti inkamɛn siya waibiyɛ bɛdi ywowɛn. Mi siya wɛ yɛniɛkak nwo rani. Nɛngaka. Mi siirɛn wɛ Adi Komii siyar tɛrkɛi mɛ siya wɛ yɛnisɛm yɛnkamiyɛnar niyɛonɛnkɛni. Mi mhoiyya kɛriir pɛugana wɛ kasa kasa nwo rani, sɛma wɛ yabsiyyɛnan nwowi mɛ wɛ nauunɛm nɛnomor kouanɛm sɛm hinɛn nwowi. Mi iikamɛm simiir mwainɛm wɛ dig nwo rani. Nɛngaka nɛngakɛnga.

¹³ Mi yɛm ti iikamɛm yɛm bidi yaonamɛm. Mi sɛma ɛna naingwo tɛbmii kɛnɛm, ti digworaekwowɛm Adi Komii siya nɛmbinɛm siya tɛram, simiiramɛn mɛ sɛma ti digworaekwowɛm Adi Komii siya boɛnɛm sɛma haiyam, sɛma simiir bi niki haigɛm. Mi ti digworaekwowɛm siya simiir hauuwam tɛrɛm, yɛm simiir nɛsiimauugɛn. Mi sɛma maɛrgimaɛrga komii ti simiiramar nwowi. Dimusi rani, sɛma bidi yɛnoknɛnkɛnɛm tɛriigɛnɛm siya wa tɛrkɛi simiiramɛn. Mi sɛma hinɛna boɛn, ti nuɛn, ti krɛma nwowɛn, yɛo krɛmiir nugi nu rani. Nɛngaka. Mi krɛma ti tir nwowɛm, ɛni inkamɛn nu op karamaeyɛn, hindara priiyakirɛriyɛn ɛni siir hirɛnan nwowɛm. ¹⁴ Mi iikamɛm ti hirɛnan yai boɛniyyɛm yɛm krɛmiir nɛsiimauugɛm. Sɛma ɛna niki idwo kaoyokiyokiiyyɛm, nu maeyau mɛiyɛkamɛn sɛma nwowamɛn. ¹⁵ Sɛma kwoɛn karamaekɛm, omɛn sɛma nhɛn haiburgigɛn siiram swoki amɛm. Nɛngaka. Mi sɛma siiram swoki nhɛnami, siir swokɛni waiyɛuam, sɛma wɛ swoki nhɛnkisaekimrae rani. Nɛngaka. Sɛma wɛ hirar nwokriɛkaii. ¹⁶ Mi sɛma ti omki omɛn nɛnomor kou hir nwowɛn, omɛn Adi Komii siya nwowɛn, siir siiramar naingwokwonanaekɛn. Mi ti omɛn nɛnomor kou hir nwowɛn, sɛma hiriyar naingwowi, ɛni ti omɛn nu tɛranɛn ɛni siir haiburɛn. Mi sɛma ti omɛn nɛnomor kou hirɛnan siir siiramar naingwokwonanaekɛi siir namɛm. Mi sɛma Adi Komii siirɛn hinɛna boɛnki, kɛra krɛmiir Adi Komiiigɛn. Mi Adi Komii siya ta yai aiirsiyɛn bi nɛdidgɛn. Nɛngaka. Mi Adi Komii siiramɛn mɛnam naingwo tɛbmii kɛni, siya om kɛbiyyɛn simiiram bɛdi tɛrkwokɛnɛn, sɛma nini owouwam.

¹⁷ Bidi bidinanin Adi Komii siya Ebrahim siir kinankiugin. Mi siya Ebrahim siirin hinina boinki, wa kirir yinisim Aisakin siirin disomaoki mi waisunan kariir winkin imiiaeki. Mi Ebrahim siya ti yinisim nwirawan Adi Komii siya niki imbinin siirin ini waisunan siirar swoki inkin imiiaekiyin Adi Komii siiram. Mi Ebrahim siya pi naingwo tibmii kingin mi siir kwoinin whirua ha nwokiyin mi siya hiriinan asi diriraerarkin siir yinisim iirin. ¹⁸ Biya Adi Komii siya Ebrahim siirin hinina boinkin. Mhoiya kirir piugana komii nwowi mi kirir piugankipiugan airin wi Aisak siir yinisimim simakisima nwo iski inigakin. ¹⁹ Ebrahim siir kwoinin whiruaargin, siya hinina naingwokin. Adi Komii siya siir yinisim Aisak siirin wa swoki hidninsiin idwowi. Mi Ebrahim siya siir yinisim iirin ini Adi Komii siir yai ailar wakaeyokna diriraerarin. Mi siya hiriinanar mi tirin, ini kaimwower mi owin. Mi Adi Komii siya Aisak siirin ina swoki hauugiyin siir adin Ebrahim siirar. Mi Aisak siya naoni haninaka, Adi Komii siya sibsibin ira hauukiyyugi mi Aisak siya bi naokin, ini ti sibsib ieya yao iskiyin.

²⁰ Aisak siir kwoinin whiruar nwokin digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim sima wa nimbiam. Mi Aisak siya siir yinisim nwiso Jekop Iso soweramin ha nikiunain mi siya sowerin puai miyik miyikin ina yikumamauuwim, siir kwoinin hinina naingwo tibmii kingin ti digworaekwowim wa nimbiam.

²¹ Mi iripi hiriinan Jekop siya Adi Komii siirin naingwo tibmii kingin. Mi iya siya nao kingin nwowin mi siir puai miyik miyikin ina yikumamauugikin Josep siir yinisim yinkamiyin nwiso sower. Mi siya siir paekopin siir ha haiyin mi siya ina huugu okwokiyin. Mi siya Adi Komii siirin ina yokboinmamaigiyin.

²² Mi Josep siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kingin digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim sima wa nimbiam. Mi iya siya naonam kingin nwowin, siya siir yinisim imiirin hinina boinimauugik. Mi mhoiya Adi Komii siya Isrel kamiir iikamim simiirin nu isib tiranki nikiunami mi ta ii airin sima kariir kumwo imiirin wi warar hainop hainam. Mi maeyaua sima nini owiwi mi wi hir ti swoki haingikaiyu.

²³ Mi Moses siir yopii ado sowawaiyin pi naingwo tibmii kingo, Adi Komii siiram. Mi siya sowerwaiyin wa whindiriraeri. Mi mhoiya yopiiya Moses siir naokainakiya mi sowawaiyar kigi yinisim yinkamiyin bimbuiwani. Mi sowawaiyin yaiya biya inkam komiyyin nu kigiraowiyin Pero siya boina yinisim yinkamiyin naokinaei mi wi disomsom aokao, sowawaiyin sairsi bi nididko mi sowawaiyin ti yinisim iirin bi nisomaokin. Ningaka. Mi sowawaiyin ti yinisim iirin bwanim whoima haigipakai.

²⁴ Moses siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kingin, siya hinina naingwokin Adi Komii siya wi saika nwowi. Mi siir iikamim Isrelanim simiirin wi siyar whinkansiis haiginuwi nu Isib hir haiburgigamin. Mi mhoiya siya komii namwo iuwun mi siya ini boriisopin sima siirin nu Isib hiran inkam komii nikiuwim. Mi inkam komii Pero siir yinisim yinugiyina sair yinisim nikiuwim, yipika siir haigiyu imiiaeya. ²⁵ Mi Moses siya iikamim Isrelanim Adi Komii siir isidin simaka nwowamar tiri mi hik simaka ninkin haiyama mini. Mi ta ii airin nu isib hiran iikamim sima hik prasae prasae bi hauugim mi siyu miyik bi mi tirkin, Isrel simiir iikam imiirin. Mi siya pi boriisopkin inkam komiinan nidwomamairim nu Isib hiran mi Adi Komii siirin digumii haimriyyugigim. Mi ti siyu bibiye whiekakim yim ii priei maigimaigara rani. Ningaka. Yim simiirin ii haruwa sairara maigimaigaki mi siya ti siyu biye imiirin pi boriisopi.

²⁶ Mi siya hinina naingwokin, Krais siya niti mi digworaekwo miyik miyikin siya siir iikam imiirin wa hauuni. Mi siir kwoinin hinina naingwokin, siya siir iikamim Isrelanim simakar dinkan o. Mi siya Isib simiir iikam ima nighbumbuwa siir sairsi bi naingwoyimyokin. Whisarii rani, siya hiriyyar naingwo tibmii kini, siya hik Krais siir inig iir mi haiyin, ini mi owin. Siir kwoinin ha naingwokin digworaekwo miyik miyikin

Adi Komii siya siir hauwi, yim wi umir digworaekwowim nu Isib simiirim wi simiir haiburi.

²⁷ Moses siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kuingin. Inkam Komii Pero siya wi dig nwo rani, Adi Komii siirin. Mi siya asi haiburgin nu Isib siirin mi siya ina yamin, siya inkam komii Pero siya nwowa iowa siir siya saiirsi bi nididgin. Mi Moses siya kwoin whisair bi nwokin siir kwoinin ini kirieya ywonamin, siya bidiya yinokninkinin Adi Komii siirin inkamki bi kigikin. Nungaka. Mi siir kwoinin hinina naingwo tibmii kuingin, Adi Komii siya ini saika nwowin mi wi siirar whinkinsiisi. ²⁸ Adi Komii siya Moses siirin hinina boinki mi kira sibsib haomin ira hai mi siirin pa disomao mi siir nhieyim Isrel iikamim kimiir omaka ano migmig imiir srieyop. Mi mhoiia iya paekwosimin yinisim yinkamiyin yinaomiyinin sim nisomsom aowiyin Isib simiir yinisim imiir siya niti mi siya nhieyim kimiir ano nwowim simiir kigi mi wi ti omakaim simiir iikamim kimiir yinisim imiirin wi wara nisomao rani. Mi Moses siya ta Adi Komii siir yai airam wakaeyokna naingwo tibmii kuingin. Mi ta ii aairarin Moses siya ii komiia wou nikwo aeiya saiirar nikwo ae bwakainakin.

²⁹ Mi Isrel simiir iikamim sima hiriayar naingwo tibmii kuingim Adi Komii siiram, simiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi, iya sima ta whi komiia solwara sima dapiya retsi saeya ninkiyakiyim mi sima wa nwoki apnaiidamim mirmiia. Ti haimii haimiyo ninkiyakiyo sowiir bopwovar. Mi sima siyuin iikamki napiyin opmin nokwo nhu karam nwowiyin siir hiriinan napnaiidamkim. Mi sima wi ta saiirsi nao rani. Nungaka. Mi mhoiia nu Isib hiran kamim ha swoki sunamim simiir nisomsom aokaowam mi ta opa ha swoki inaparnananiya, simiirin ini saeyar kairindipu aokaokiyim.

³⁰ Mi Isrel simiir iikamim sima hiriayar naingwo tibmii kuingim, Adi Komii siya simiirin wa whinkinsiis haiginuwi, Jeriko simiir iikamim simiir hainurur haiginuwim. Mi sima om Jeriko siirin iyyim iriayar kwisa yapyokiyokai. Mi mhoiia simiirin Adi Komii siya whinkinsiis haiginu. Mi hira om komii iir nidyokiyokaiya omomsi ina nhimnhinkii iuguskiya. Mi sima ina yinsiin ansiinnoop kainamim iikamim simiir nisomsom aokaowam. ³¹ Mi wig ira Rehap nikiuwiya biya saeya hii nanaeyan wig nwoka mi saeya hiriayar naingwo tibmii kuinga, Isrel simiir iikam imiirin wi Adi Komii siya whinkinsiisi mi sima Jeriko simiir iikam imiirin wi yandi kwiruwa sima simar hainurur haiginuwi. Yio ti om komiyyin, ta wiga saiirar om komiigin. Mi Isrel simiir inkam nwisu tirnankaiyam nimprio amwo sowiirin saeya haigiprakaigigo. Mi mhoiia ti om komii Jeriko hiran iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmii kin karam nwowim simiirin sima hainwhrwoimginki. Mi sima ta wiga Rehap nikiuwiya saiirin wara bi ninkin haingim saiirin ini hiriayar haigwonaowida.

³² Mi kara iki niwii nhirim kimiirin pi wara boinmimauu rani. Nungaka. Mi kara kimiirin Gidion, Barak, Samson, Jepta, Devid, Samuel mi profet inkam ikim, kara simiir niwii iir boinmimauuwi, pi haruwa haruwa namki rani. Nungaka. ³³ Mi ti kamim yim Adi Komii siiram naingwo tibmii kuingim mi sima iki omom omoman iikamim simiir asi hainurur haiginuugim. Mi sima siyiu miyyik iirar tirhaiginuugin. Mi sima dimin taemin miyyik miyyikim Adi Komii siya nimbimim simiirim, simiir asi haigim. Mi sima laion simiir yayim hiriinan asi mi okmwim tipkripkaigim mi sima simiir paninsi mi aesi. ³⁴ Mi iikam nhirim naingwo tibmii kin karamaeyim, iikamim naingwo tibmii kinim simiirin sima kiyitkaigaiki paeya nudkwakwa saiir. Mi simiirin paeki bi swoki tumiminkim mi ha bi naonamkim. Mi inkam nhirim simiir nisomaowamar tirkim mi sima ini yidamim. Mi sima, simiirin paninsi yisomsom aokaosi. Mi ti kamim sima kirie karamaekim mi simiirin kirie Adi Komii siyar hauu haiginuugim. Mi iikamim omom omomanim sau sima ninit yokiyokiyamim. Mi simiirin sima hainurur haiginuwim mi sima ina yidam ninoopkiyim. ³⁵ Mi wig nhirim naingwo tibmii kinim, iya simiir yinkamkim naowiyim mi ta simiir naingwo tibmii kina Adi Komii siya simiir yinkam imiirin

saiirsiyar swoki hidninsiin idwowi ie hirankin. Mi iya omomkim nitiyim, ti iikamim naingwo tibmii kinim, simiiram mi simiirin, pi sima nini ipimpar onkwobumbuninkin haiginugigi. Mi sima, simiirin pi hinina boini, kima kimiir Adi Komiiyin digiumii siir haimriiyugigi mi krma kimiirin pi rirmiiya nwoki mi yim ti iikamim naingwo tibmiiyim, yim sima hinina naingwokim, krma naonami, krma wi ie hirankar swoki insiin idwowi. Mi wi omwai Adi Komii saikar swoki waiyayokiyokwii. Mi sima ti simiir sau omomim pi simiir yai aiir swoki wakaeyokna rani. Mi sima Adi Komii siirin pi digiumii swoki haimriiyu mimin tani. Ningakinngaka. Mi simiirin pi simiir sau omom imar nisomsom aokaoki. ³⁶ Mi iikam biyie biyeyim, iikamim naingwo tibmii kinim, simiirin pi sima nimbumbuninkin haiginuwi mi sima, simiirin pi idgiuni mi ipimpari. Mi simiirin pa nonkwonami mi simiirin pi maeyau biyie huuyokiyokaiya mi biyie mriiya saiir nini hugripkikikaigigi. Mi simiir iga in imiirin pi haini mi kogrimdinuwi. ³⁷ Mi nhirim sima, simiirin siiyani kaiyamik aoki mi nhirim yim bopwoniya higrimkripki hisraeni, mwo sa mi dinairin yo sa. Mi sima kamkiuwim ha mi ipimpar hampimpit aokiyim. Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiniiyim, yim sibsib mi meme isim simiirarar mi kaiyapririr. Mi sima hinda tinda hindarar priiyap whaowaeyamkim. Sima umir digworaekwo min karamaekim. Mi sima iikamim naingwo tibmii kinim simiirin siyiu mwoni bi naphaiginugim. Mi sima simiirin hik kimpipisu prasae prasae bi hauugim. Mi sima sibgu bi nwokim. ³⁸ Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiniiyim, sima hindarar priiyap whaowae whwonkaikaeyami iki maeyauwim iikam karamaeyim simiirar. Sima ti hinin maeyauim sim whwonkaigiyamkim, mhu, siyano mi ie minim sim, sima iikam bimbuiwi rani, ini iki iikam nhirim simiir haiburim mi sima ini digworaekwo karamae ywowim.

³⁹ Mi ti iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim. Siya simiirin hinina boinkikin, sima dimin whirmin whirminki bi swoki kimbugim. Mi sima inig komiigakim. Mi ti iikamim sima ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim iikam krmiir hauuwam, sima simiir bi niki haigim. ⁴⁰ Mi Adi Komii krmiir Wanin siya ti digworaekwowim simiir bi niki hauugim. Dimusi rani, siya ini digworaekwo nhirim ini simiir niki diriraerarin, ti siyiuin biya sima napin siir haiburanim. Mi siya krmiirin dimin whirkin kimbu karamae sima nwowamar tiri, ta miya Kraisi siya mriiya saiirsi. Iriig.

12

Mi kimiir nhwowim Jisis siirara kaoiski mi siir siyiu hiriinankina dapiski.

¹ Mi krma ini panina nwowim? Mi ti iikam whiekakim bidi bidinanim naingwo tibmii kinim Adi Komii krmiir Wanin siir yai wakaeyoknam mi kirie nwowim, kara niki boinmimauuim kimiir mi sima iikam kasa kasa rani mi sima krmiirar kigiyim mi krma iriipa hiriinan simiir siyiu hiriinana timi ap. Mi krma dimin taemin bibiyeyim krmiir nipiyaokiyim simiirin digiumii haimriiyugig. Mi krma ti dimin biyeyim simiirin duguski mi krma rirmiiya dwo mi krma iriipa hiriinan inkamin ninkininin niwitiyin siir hiriinan dwo, iya siya ninkikin iwitiyim, siya yuisakak bi ninkikin iwitikin, siya parurar niwitikin. Mi krma dimin biyie imiirin duguski mi krmiir mhi kwoinim kirie dwo, Adi Komii siya nimbina miya krmiir saiiram. ² Krmiir nhwowim Jisis siirama kigninkwonam, krmiir naingwo tibmiiya saiir biyin ini siyar ywowim mi tariinanin mi mhoiya iripi hiriinan krmiir naingwo tibmii aiirin wi siyar digaiginuwi mi wi siyar mi whankinsiisi. Biya Jisis siya ha naingwokim mi ta nidid komiia kara haiya paeyin hiniya nironinkinin siir mi ta kara mi aonamaka ya dimin kabi rani. Mi whisarii rani, mhoiya kara wi maigimaiga komiigak nwowi, kara wi ipiia Adi Komii siir ina iniig miya nwowa wi saiir nidwowi, maeyaua inkam inigakim sim nidwowiya saiir.

³ Kima sibgu daingwo, inkam biyeyim siyu biye tirim Jisis siir biya sima io siir nwowim mi sima siirin hik kimpipisu prasae bi hauugim. Mi siya Adi Komii siir siyu miyik iirin ina yonkworinuwim mi siya ina yokworinukripkaiyin. Mi kima ti siir siyu iir daingwo, iya hik komii komiiyim kimiir nimbiyamiiyim mi kima pugi kipi piyao mi kimiir mhi kwoinim opair kipi nwo. Nngaka. Kima Adi Komii siir siyu miyik iirin donkworinukripkai. ⁴ Mi iya siyu biyeki kimiiram kinankiwi mi kima wa nriiyu boini mi kima wi nhiekaka nwowi sairsiiyin, aniya? Nngaka. ⁵ Mi kimiir kwoinim ina yaingwo owouu iuguskiyim ti yayim Adi Komii siya kimiir boinkiiyim, kimiir whinkinsiiis haiginiuwam, aniya? Bidi bidiniya inkamin Yokwo Komii sair winin Adi Komii siir yai imiirin siya hiniina win boinkikin,

Kima kariir yinisimkim, Biyan Inkam Komiiyin siya kigninkiniki hikim kimiiramim kima haiyam mi kima nwoki ididim dimin biyeyim kima tirim simiirsiiyin yio siya kariirar grab haiginiwi mi adin siir yinisimim igao yai siir boinaiginiuwiiyin mi siir hiriinan mi kima hikak kipi nwo mi pugi kipi mi piyao ti siyuiin Adi Komii siya tiriiyin kimiirsiiyin. Mi kima ha kipi naingwo ti diminin yio dimin komii rani. Nngaka.

⁶ Dimusi rani, iikamim Adi Komii siya simiiram naingwokwonanaeiiyim siya simiirin hik pa kigninkin haigi mi siya simiirin siyu miyikim pa nisiimauuwi. Mi iikamim Adi Komii siya kigninkin haiiiyim hik mi sima dinokninkin mi yim siirar yinisimkim.

⁷ Mi hiriinan kinuwi kima dokworinu hikim Adi Komii siya kigninkiiyim kimiiram kima haiyam. Siya kimiirar grabaiginiwi siir yinisimnan mi kima siir yai aiiirar sibgu wakaeyokna. Mi ti hikim kima haiiiyim, yim Adi Komii siya kimiir nisiimauuwi kimiir whinkinsiiis haiginiuwam. Siya ha naingwowi kima siir yinisimim miyik nwowim mi kima siyu miyik dwo. Yipiki adkin siir yinisim iir tio karamae nwowin, ha? Nngaka. Ad nwirkin siir yinisim iir bi kigninkin, sima simiir yinisimim imiirin ha tiowikim.

⁸ Ad whiekakim sima simiir yinisimim pa sibgu grabi mi adim sima kimiir sibgu grab karam nwowi mi sima wi siir yinisim kin nwo rani. Nngaka. Yim wi mwraomii yin nwowi. ⁹ Mi krima ti siir daingwo mi krimiir adim nu tiranim sima krimiirin krimiir siyu biye imiirsiiyar grabaiginiuwikim. Krima simiirsi nwoki ididim mi krima wa ninokninkinim sima ini krimiir kou ywowim. Mi Adi Komii siya ini krimiir adim nuanim simiir haiburin mi ini kougikou siyar ywowin mi krimiir kwoinbudin omwai waiyayokiiyiyin simiir adin yio Adi Komii siyairgin. Mi hiriinanki nuwi, krima siirar kigninkin krimiir siyu biyeyim krima tirim wi siyar nwoki grabaiginiuwim mi krima wi omwai saika nwoki waiyayokiiyiyim. ¹⁰ Krimiir adim nu tiranim sima krimiirin ii priei bi grabaiginiuwikim krimiir siyu biye imiirsiiyin iya krima yinisim sapisap nwowiiyim mi sima simiir kwoinairga naingwo diriraerarikim, siyu miyikin krima nwowamin siirin. Mi Adi Komii siya hiniin bi tirikin. Siya krimiirin siyu miyik iirar grabaiginiuwikin inokininokim mi siya krimiirin, wadiyar mi whindiraerar haiginiuwikin. Mi krima wi dimin whirki swoki kambu rani, siir hiriinan. ¹¹ Mi iya Adi Komii siya krimiir siyu biye imiirsi grabaiginiuwiiyim mi krima hik prasae bi haigim.

Mi ta ii aiiirin krima maigimaigra bi nwowikin. Nngaka. Mi mhoiia ta siya graba krimiirin wi saeya whindiraerar haiginiwi siyu miyikin. Mi krima wi wadiya nwowi. Mi krima wi iripar nongwomamair aekiyami. Iriig.

Mi krima wi mintarao Adi Komii siirin digumii kipi haimriiyugig.

¹² Mi krimiir nhirim ini piyaowim Jisis Kraiis siir yai aiiir wakaeyokna apim. Ini iikamim aru maeyauanki napnaniiyim mi igrib paimwo ignanaokak ha naokiiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya dimin biyeki kimiir nokwoninwomwaininkini mi kima wi kimasiiyar kipi naingwoyimyokna. Mi kima Kraiis siir yai aiiiramim wi haini wakaeyokna ap bwakainam kima tira sair hiriinan. ¹³ Mi kimiir siyuiin kima tiriiyin sibgu mintarao piki hiniin siyu ikin kima sibgu apanin ti nu iirin. Mi kima siyu miyik sibgu tiri mi iki

iikamim aru maeyau namam minim sima kimiir swoki kigi, kima Adi Komii siir siyiu iir sibgu wakaeyokna api mi yim sima iriipi hiriinan Adi Komii siiram in wa mi aingwowi.

¹⁴ Mi kima iikam nirmaka dongwomamae ae. Mi kima siyiu in Adi Komii siya naingwowyim kima napam siirarar dap iski. Dimusi rani, kima siyiu miyik imiir sibgu ap karam nwowi kima wi Biyan Inkam Komiiyin saika nwo rani. Ningaka. ¹⁵ Kima kimasiyar mintaraona wim wi iki dimin miyik miyikim Adi Komii siya diriraerar haiginkwokinim wi simiir hai kamae pi nwowisi. Mi inkam nwirki kimaka nwowi mi siya Adi Komii siir yai aiirin hindara nitkii iuguskii mi kimiirin siya yaeya yai nowimwarkaiyuwi mi yaeya siyiu biye whir mi owimwarkaiyuwi mi kimiir iikamim sima siir yai aiir wakaei mi simiir naingwo tilmii kana ha nitkiigii mi yio ti hiriinan siyiu biye iir kipi tir. ¹⁶ Kima kimasiyar mintaraona kima hai hinda kipi priinanae priinanae. Mi kima ha kipi naingwo Adi Komii siir dimin taeminim yim dimin komii rani. Biya Isokin si tira saiir hiriinan. Ningaka. Siya ha naingwokin, ti yayim brougae Ebrahamni siya hauuwim yim yai komii rani. Mi siya dimin miyik miyikim siir ad ieya hauuwam tirim siir nomousimin siir asi kigninkin haigikin, ti diminim mi dimin kibi kibiyim Adi Komii siya hauuwanim siir mhoiya, siya simiirin warar yinkin hauugi. Mi iya siya mhiigi naowa siir nomousimin naesim ha hauuwim mi siya ti dimin miyik miyikim simiirin ina hauuwim siir. Mi siir kwoinin hiriiriyar yaingwo ti naesimin ini ti dimin miyik miyikim simiir haiburim. ¹⁷ Kima bidi yinokninkinim mhoiya siya ti dimin miyik miyikim simiir haiyam swoki tirin. Mi Aisak siir kwoinin Adi Komii siya hurworwokai siya ti dimin miyik miyikim Iso siir kipi swoki hauu. Mi siya siirin hinina boinki, kara wi dig nwo rani, kiriirin bidi kiyopsibgikikaigigin. Mi Iso siya siir ad iiram in nhami nhami bi nougin. Mi Aisak siir kwoinin Adi Komii siya hurworwokaigin tiki dimin miyikmiyikim Iso siir kipi swoki hauu. Ningaka. Iriig.

Mi krīma Adi Komii siir yai aiir sibgu wakaeyoknaei, krīma wa nimbiamy mhiu Saiona hiriirin.

¹⁸ Mi bidi bidiniyar in iya Adi Komii siir yayi winwin kima wakaeya kima kimiir nhwoki kigim mi kimar bi wakaekim, Isrel simiir iikamim simiir hiriinan. Ningaka. Yim sima ti mhiuin Sainai nikuwuyin siir nitkim. Mi ti mhiuin siir mhiu kiu hirin diminin ini paenan kou hirar niuyan. Mi mhiuin siir koua simar kigi waumar yhuwinana siir kou hir nwowi ya ini niibwomambwonan ywonama. Opu naoki nindurunankainaiya ini hinin ywowa. ¹⁹ Mi simar wakaeki, inkamin ti mhiu kiu iir nwowin kidin pi maskii. Mi ta saiir mhoiya, simar wakaeki, inkamin ti mhiu iir nwowin kauwok boinkiyin mi iya Isrel simiir iikamim sima ti inkamin mhiu kiu hir nokwo kauwokiyin siir yai aiir wakaeyim, sima nidid prasae bi kinkim. Mi sima Moses siir boin, krīma pi nididi siir yai aiir swoki wakaeyim. ²⁰ Mi sima nidid prasae bi kinkim Adi Komii siir yai aiirsiyin, siya kauwok boinkiya simiir saiirsiyin. Dimusi rani, siya hinina boinkin, wig biye kam biye yinisim nwirkin mi wraisu biye irkin ti mhiuin siir kingiin niti mi siir napririri kima siirin wi siiyani kaiyimik aoki. ²¹ Ti iikamim ti dimin iir kigim, sima nidid prasae prasae bi kinkim. Mi yio Mosesin hiriiriyar mi boin, an kara iriipi hiriinan nidid prasae bi mi kinkin.

²² Mi wim kima ti iikamim ti tariinan Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim, wim kima ti mhiuin siir bi nitkim, wim kima wi mhiu whirin Sainai nikuwuyin siiram nitkim. Om in Adi Komii siya nwowin ninomor kou hir, sima ti om iirin ha dapikim om Jerusalem, om in paekwosim whiekakiwhiekakim iripa sima nongwomamae aeyin krīma nitandin siir. ²³ Wim kima iki Adi Komii siir yinisim whiekakim simakar nitkim, yipiki siir dimin miyik miyik imiir haiyanim. Mi kima wi iripar nangiriyuiuwu mi wi maigimaigra komiigakar nwowi. Adi Komii siya kimiir inigim mi simiir inig ikim, siya bidi winim siir yokwowa ninomor kou hirana saiir. Mi siya ina ninokninkinin, yipikin siir yinisimin. Wim kima Adi Komii siiram bidi yitim. Adi Komiiyin siyairgin,

yipikin iikam whiekakim simiir kigirkakanin. Mi iikam ombud komiyyin simiirin wi siyar hidi. Mi iikamim biyanim, yipiki biya Adi Komii siya boinim hinin dimin whirki bi kimbugim sima wi saikar nwowi siir om iir. ²⁴ Kima Jisis siiram nitkim inkamim krimiir kaoprigi okwowyin. Adi Komii siya yaeya kitibmii boin win hauugikin mi yio siya kimidiniya krimiir kwahauugi, krimiir whinkinsiis haiginuwam Adi Komii saika krima nongwomamair aekiyamam. Siya bidiyar yaowin, siir nhie aeya naokiinaiiniam. Mi bidi bidiniyarin, inkam nwin Ebel nikuwuyin siya naowa mi siir nhieya ina mi aokiinainama. Mi Jisis siir nhieya ini Ebel siir nhieya saiir haibura. Mi Adi Komii siya Ebel siir nhie aiir kigiyin mi siya Ken siirin io prasae prasae bi nwokin. Mi siya hinina yaingwo, ti siyu biye hiriinanin Ken siya tirkiyin yio miyik rani. Mi siya siirin siyu biye ina swoki tir haiginuwun. Jisis siir nhieya Adi Komii siya krimiirin saiirsiyar nanmaiwarkainakin.

²⁵ Kima kimasiyar mintirao wim wi yayim Krai siya boinmimauuim kimiir simiirin wi digumii pi haigingigisi. Biya Adi Komii siya ti mhuin Sainai nikuwuyin siir nokwowin mi siya siir yayim iikam imiirin hirar nokwo boinmimauugi. Mi iikam nhirim yim ti yayi imiirin ini yimiyuwim. Mi sima ta Adi Komii siya tirbumbu haiginuwa simiir saiirsi nidamim ini siyu karam ywowin. Mi nim krima ta siya tirbumbu haiginuwa saiirsi mi idamim wi piki hinin siyuin si mi idami krima siir yayi aiirin digumii haimriiyuwi, ha? Nngaka. Siya Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitkin, krimiir digworaekwo whiekakim simiir boinmimauuwam. Mi nim krima nidamni siyu karamka. Nngaki nngakinga. ²⁶ Mi biya iya Adi Komii siya mhu Sainai hir nokwo boinmimauugiyin siir yayi imiir, nu ini warar kiisiskiyin. Mi tariinanin siya ini yaeya yayi kwir swoki bingikaiyin. Kara wi nu siirara tirki rani, siya siyar kiisisam. Nngaka, kara wi nu ninomor sowiirar tirki mi wi sowar kiisowowi. ²⁷ Mi ta yayi saeya hinina boinka, kara wa swoki tiri, saeya krimiirin hinina nisiimauuga. Biyarin iya Adi Komii siya nu iir nonkwokwokiyyin mi mhoiya ti nu iirin mi digworaekwo whiekak ikim simiirin siya tirki, sima wa kiisiskii. Mi digworaekwo whiekakim wa diguguskii. Mi digworaekwowim iki wara kiisis karam nwowim, yim Adi Komii siya simiirin wi hiriyyar kigninkin oki.

²⁸ Digworaekwo whiekakim Adi Komii siya krimiir hauuwanim yim ini siir om hirar nwowim, omin iikam whiekakim mi digworaekwo whiekakim simiir kigirkakiyyin siir. Mi yim ti digworaekwowim yim wi wara kiisiski rani. Nngaka. Mi krima simiirsiiyin maigimaiga komiigakar dwo. Krima Adi Komii siir inigin asi hainanprapraskii. Krima siyu miyikin siya naingwowyin krima tiram siirsi hainan prapraskii. ²⁹ Mi krima wi hiriinan digworaekwowim simiir asi tiri. Dimusi rani, krimiir Adi Komiiyyin siya ini paenan ywowin digworaekwo whiekakim pi siyar nugisinki. Mi digworaekwo whiekakim maigimaiga siir nnowaiginu karam nwowiyim, simiirin wi siyar nugisin uguski. Iriig.

13

Kima krimiir akamim simiiram naingwokwonanaei.

¹ Mi kima kimiir akamim Krai siirim, simiiramim hiriyyar daingwokwonanaei. ² Kima iikam nhirim om whiranki nitiyim simiirin igi haigi idwokaigi. Dimusi rani, biya iikam nhirim sima ti hiriinan siyuin siir bidi tirim. Sima bi ninokninkinkim ti inkamim igi sima haigi idwokaigiyim yim paekwosim imairgim Adi Komii siir om hiranki nitkim. Mi iya sima kimiir omaka nitiyim kima ninokninkin kamaeka. Nngaka. ³ Mi kima iki iikam nhirim maeyaua huyokiyokaiya saiir hugripkikikaigiyim, simiirsiiyin naingwoyimyok prasae kipi kin. Kima hir wara ninkin oni haninaka. Mi kima iki iikam nhirim iikam nhirkim nonkwobumbuninkin haiginuwuyim simiirsiiyin naingwoyimyok prasae kipi kin, kimar haini haninaka, ta hika.

⁴ Kima ha daingwo onkworinunani nonkwonani siyiuin yio siyu biyie rani. Mi kima nonkwonani, siyiuin siir kipi haiburgik. Mi hai kipi priinanaeyam. Dimusi rani, kima ti hiriinan siyu biyie iir tiri, kimiirin wi Adi Komii krimiir Wanin siya hidi.

⁵ Kima umir hoimgak haiyim kipi kigmair. Diminin kima haiyin kima hinina daingwo, yio ini mi owin. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowa saeya hinina boinkika. Kara wi kimiir haiburgig rani. Mi kimiirin wi digiumii haimriiyugig rani. Nningaka. Kimiirin wi karar mi kigriraowi. ⁶ Adi Komii siya ta hiriinan yaiya minam boinkikin, krima nwoki inokninkinim. Adi Komii siya ini krimaka kingiina nwowin. Mi krima iraka nwiraka kingiin dwo. Mi krima hinina boin, Krimiirin Biyan Inkam Komii siya whinkinsiis haiginugin. Mi krima siyu biyeyin iki iikam ima tiriyin krimiir, siirsiyin kipi nidid.

⁷ Mi kima iikamim biyanim simiiram ti swoki aingwoki. Krimiirin simar sibgu kigriraokim mi kimiirin sima Adi Komii siir yai miyik miyik imiirar boinmimauugim kima dimin taeminim sima tirim mi siyiuin sima sibgu apim Adi Komii siir yai aiir siiram ti swoki aingwoki. Mi wim kima ti siyu hiriinanin sima tirin siirar timi ap. ⁸ Mi kima Kraisiir yaiya biya kima wakaeya saiir sibgu wakaeyokna ap. Dimusi rani, Jisis Kraisi siya wi hiriyyar nwoyokiyokii, inokinokin siya wi wara kisina rani, yaeya nwowamin. Nningaka. Mi siir yaiya siya mi boinmamauuwa saeya wi wara kisina rani, yaeya, wi hiriyyar mi okripkaigi. ⁹ Mi kima kimiir kwoinim kipi kiwaki, iki yaipai yaipaiyim iikam nhrkim sim boiniyim biya kima wakae karamae nwowim kimiir kwoin imiir kiyaiyam, yim sima minam tiri, kima Adi Komii siir yai kibiya digiumii saiir haigingigim. Mi iki dimin miyik miyikim Adi Komii siya tirim, kimiir whinkinsiis haiginuwam. Yim minam tirkim kima Adi Komii siir yai aiir nwoki wakaeyokna apim. Kima tira saiir hiriinan. Mi ti yaiyim iki iikamim sima boinmimauuim naeni siyiuin si, yim dimin komii rani. Mi ti hiriinan siyiuin siir tiriyim, yio Adi Komii siir yaiya saiir bi sibgu onkworinuwikin. Nningaka. Adi Komii siir naingwobumbuwa krimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginuwi, kima sibgu okworinuwamin.

¹⁰ Jisis siya paeyin hiiniya nrioinkinin siirin minam naokin, kimiir nanmai-warkainaim. Mi iikamim sima Moses siir yaiya saiir wakaeyoknaei mi wraisu hirii hiriyyar nisomsom aokao ninkinimiiyaenanaei Adi Komii siir, ya hininga, ta Jisis siya naonama paeyin hiiniya nrioinkinin si wi dig di nwowi, simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim. Mi sima hirii hiriyyar tiri mi ta Jisis Kraisi siir miya simiir whinkinsiis haiginuwim wi dig nwo rani. Simiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim. Nningaka. ¹¹ Mi prismi biyan inkam komiiyin siya pi wraisu nhieyim sim nisomsom aokaowim, pi simiir haii. Mi siya ti nhie imiir haiyin mi siya pa napninopkainami Adi Komii siir maeyaua huuyokiyokaiya dimin whirmin whirminki kimbu karam nwowa saiir hiriir, maeyaua Adi Komii siyar nwowiya saiir. Mi siya ti nhieyim pi hai idwo hir nini haiginuwi, dimin biyeyim iikam ima tirim simiirsi. Mi ti prismi biyan inkam komiiyin siya wraisu imiirin pris inkam nhrim simiir hauugii, sima nani anaguwim, om komii siir yaba maeyaua sima ninanakninkina saiir. Mi ti diminin Kraisi siya tirin, yio iripi hiriinanaingin. ¹² Mi Jisis siya omin Juda iikam sima nwowiyin siir yaba hir naokin, maeyaua sima ninanakninkina saiir. Mi siir nhieya ha naokiinainiya mi iikam krimiir dimin biyie biyeyim saeyar yinaki. Mi krimiirin wi dimin whirki kimbu karamae saeya nwoki owaiginuim siya maeyau bwaekii idowiiya hir naokin. Dimusi rani, wraisu sima naoni haninaka, tasi siyar nao iskiyin. Mi siya siir piu aiirar ninkinimiiyaekin Adi Komii siirin. ¹³ Krima biyin iikamim simiir yai imiir kipi wakaeyokna yaiyim biya Adi Komii siya hauuwim, Mosesni. Krima Kraisi siir yai imiiram arar dinmiinankin kripkai. Dimusi rani, tiki iikamim biya Moses siir yai aiir wakaeyokna apim, sima Kraisi siir nikwowaisiigim. Mi siirin, sima yisomkiyitkaigi. Mi iikamim, krimiirin wi hiriinan siyu biyie iirar mi tiri biya Kraisi sima tira saiir

JEMS

Ta yokwowa Jisis siir nomousimɩn Jems nikiuwiyin siya wɩnkika siir nomiiyauwɩm Judamiyɩm yɩpiki naingwo tɩbmiiyɩm Jisis siiram yɩpikɩm hɩnda tɩnda nwowɩm simiiram. Biya Jems siya hɩnɩna bi naingwokɩn Jisis siya Kraiskɩn. Nɩngaka. Mi nhirɩm yɩm hɩnɩna naingwokɩn, siya Jisis siya naowa saiir mhoiɩya naingwo tɩbmiiyɩm Jisis siiramɩn. Mi mhoiɩya siya iikamɩm naingwo tɩbmiiyɩm om komii Jerusalem hiraniɩm simiir kigrirao. Mi Jems siya ta saiir wɩnkiyɩn mi kɩmiir naingwo tɩbmiiya Jisis siiram naingwo tɩbmiiya yɩ siyɩn wadie kɩma sibgu owaniɩn yɩo siir nɩsiimauugin. Iriig.

Yokwowa Jems siya wɩnkiya saeya

¹ Kara Jemskɩn, yɩpikɩn Adi Komii kɩmiir Wanɩn mi Biyan Inkam Komii Jisis Kraiskɩn soweri mi nɩnga pɩmɩriyan inkamkɩn. Kara ta yokwowa iikamɩm Isrel kɩmiirɩm yɩpiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyɩm hɩnda tɩnda nwowɩm kɩmiiram wɩnkika kɩmiir nokboɩn mamaɩrgika. Iriig.

Diminim yɩpiki kɩmiir kwoɩn imiir kiyaiyɩm kɩmiir whɩnkɩnsiis haigɩniuwam Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apam sima

² Ti kariir nomiiyauwɩm, iya ti dimin biyeyɩm nu tiraniɩm kɩmiir kwoɩn imiir nɩpiyaokɩi mi kɩma wi maɩrgimaɩrga nwo karam kipi nwo. ³ Mi kɩma wi maɩrgimaɩrga dwo. Dimusi rani, kɩma ina ninoknɩnkɩnɩm ti dimin taeminɩm kɩmiir whɩnkɩnsiis haigɩniuwaniɩm yɩm whoɩmoni rani mi ti dimin taeminɩm kɩma naingwo tɩbmii kɩnɩm mi kɩma wakaeyokna apiyɩm mi kɩmiirɩn sima whɩnkɩnsiis haigɩniuwɩ mi ti dimin biyeyɩm sima wi kɩmiir nɩkwowaisii rani. Mi ta hɩriinan saiirsika mi kɩmiir kwoɩnɩm wi kɩrie hɩriiyar nwokɩpkai mi Adi Komii siirɩm wi hɩriiyar sibgu wakaeyokna apɩm. ⁴ Mi kɩma kɩmiir mhi kwoɩnɩm kipi nɩmiiyɩu, kɩmiir kwoɩnɩm ti dimin hɩriinanɩm simiiram ti kiwaki kɩmiir whɩnkɩnsiisam mi ta hɩriinan saiirsika, kɩma wi siyɩn iikamki sibgu mwrɩiyɩm wi siir nwoki owɩm. Mi wi dimin taemin whiekakɩm Adi Komii siirɩm, wi simiir nwoki sibgu wakaeyokna apɩm. Iriig.

Inkamɩn kwoɩn miyɩkam whaowaeiyɩn siya Adi Komii siirɩm srii

⁵ Kɩmiir nhirɩm kɩmaka waraur nwowɩm sima dimin miyɩkɩm mi dimin biyɩe ikɩm simiir sibgu ninomoknɩnkɩn karamae nwowi, sima Adi Komii siirɩm srii mi siya simiirɩn wi ti simiir whɩndiraerari. Mi Adi Komii siya wa whɩnkɩnsiis haigɩniuwɩ sima ti dimin imiir ninoknɩnkɩnamɩn. Mi siya hindara bi kɩntɩoae hauuwikɩn siir diminɩm mi iya sima siirɩm sriiyɩm dimin taeminɩm siya bi nɩkwao boɩnikɩn. Nɩngaka. ⁶ Mi yɩpiki Adi Komii siirɩm srii diminam sima hɩnɩna daingwo tɩbmii kɩn Adi Komii siya simiirɩn wa whɩnkɩnsiis haigɩniuwɩ diminɩn sima sriiyɩn siirɩn. Mi sima naingwo tɩbmii karam nwowi mi yɩm ini diminɩm hɩnɩnki kaiyɩpɩmɩpuwiyɩn ini siir hɩriinan ywowa whi komii solwara hir mi sima ninoknɩnkɩn tani Adi Komii simiirɩn wi diminar namisi tɩri iyɩe? Wi tir tani. ⁷ Mi ti iikam hɩriinanɩm yɩm ha kipi naingwo Adi Komii siya wi simiir whɩnkɩnsiis haigɩniuwɩ mi wi dimin taemin simiir hauuwɩ. Nɩngaka. ⁸ Dimusi rani, simiir kwoɩnɩm pi naingwo isiiskɩm mi sima kwoɩnɩm whowisa nwokɩm mi sima dimin whɩrki whɩruwam bi naingwo tɩbmii kɩngɩm. Nɩngaka. Iriig.

Iikamɩm digworaekwoki naokɩngugu nankaiyɩm mi iikam paeprikab ikɩm simiir yaiga

⁹ Yɩpiki kɩmiir nomiiyauwɩm simaka nwowɩm iikam paeprikabɩm sima maɩrgimaɩrgar dwo. Dimusi rani, simiirɩn wi Adi Komii siya nanmaɩwarkainaɩ. Mi simiir inɩgɩm wi Adi Komii siya hainanprapas haigɩniuwɩ. ¹⁰ Yɩpiki kɩmiir nomiiyauwɩm digworaekwoki naokɩngugunankaiyɩm sima ti digworaekwo imiirɩm kipi maɩrgimaɩrga. Dimusi rani, mhoiɩya sima wi simbi naonami, kɩpa swokiiya ii pɩiei nwo karam nwowiya saiir

hiriinan. Mi ti simiir digworaekwowa yim wi tirar niyopgrirgingigi. ¹¹ Mi nugakin kip saeya bimbuiwi bi nwowiyakwokika mi bie siya pi whwoki mi ta kip kibiya pa waiwiski mpa hougina. Mi inkamin siir digworaekwo imiiramar nanmainonkwokripkaiyin, yo ti siyu hiriinan kaimwowa kipki waiwisiyin ini siir hiriinan ywowa mi siya wa naonami. Mi krima kirmiir digworaekwo imiirim kipi naingwokwonanaei sima whinkinsiis haiginiuwam kirmiirin, wadie krima sibgu owam. Adi Komii sasairgin kirmiir whinkinsiis haiginiuwamin. Iriig.

Kima kimasiyar mintiraona ti dimin taeminim, kimiirin wi sim pi kinankiuwisi

¹² Mi yipiki kirie hiriyar nwowi, iya dimin bibiyeki simiir kinankiuwi mi sima wi maingimainga dwo. Dimusi rani, dimin biyeyim sima bidi ikwowaigiim. Mi ta hiriinana sairsika, Adi Komii siya simiir kwoin imiir tirki, sima siir kwoinan nwowam mi sima wi saika nwoki sibgu owim. Biya Adi Komii siya hinana boinkin. Yipiki siirim naingwokwonanaei mi sima wi saika nwoyokiyokikaeyami. ¹³ Mi iya dimin whirki inkam nwirni kwoin nipiyaokiii mi siya dimin biye ha tiri mi siya wi ha kipi boin, Adi Komii siya kiyaiigin siir kwoinin siyu biye tiram. Nngaka. Adi Komii siya inkam nwirni kwoin bi swoki kiyaiigin dimin biye tiramin. Yo hiriinanin Adi Komii siir kwoinin saeya bi kiyaiigin mi siya kirmiirin wi dimin biye ha tir tani. Nngaka. ¹⁴ Mi dimin biye biyeyim yipiki irira nwoniraki naingwowyim, sima kiyaii simiir kwoin imiirin mi sima dimin biye ha tiri, inkamin diminin wraisuam kiyauhaingigiyin siya nakaiyam ini siir hiriinan ywowa. ¹⁵ Mi krima kirmiir kwoinki naingwowyim simiirarar napi nim wipi kigugu iuguskii. Mi krima dimin biye imiirarar tiri nim wi pi naowi.

¹⁶ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara kimiirin niksise rani. Mi kima tiri, wim wi pi naowi. Kima daingwo omok! ¹⁷ Dimin taemin miyik miyikim krima haiwiniyim yim Adi Komii sasair hauugikim. Adi Komii siyar nonkwokwokikim bie bwan mi nauun ikim. Mi yim tiriiginim ini hindara napiyokwi irkakim mi aknain minim, simar kisaena oyokiyokwii paiddao priei haruwa priei haruwa nwowamin mi mapi ni aeya nti mi kirmiirin pi haini haiburgigi. Mi yo Adi Komiiyin ti hiriinan tani. Nngaka. Bi kisaenaekin siya kirmiir haiburgigamin. Nngaka. Siya dimin miyikim simiirarar tirikin siya dimin biye wara bi tirikin. ¹⁸ Mi ta hiriinan sairsika siya wi siir kwoinkar asi naingwo tiri kirmiirin mi krima wi siir yinisimar nwowi. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim yipiki siya nanaakninkii haiginiuwim simiirsi, tabnidnan, simiir nhirim biyin pi sima higii mi nhirim yimbiya mi higi mi Adi Komii siir kwoinin yo ini iriipi hiriinanar mi owin kirmiir iikam nhirim Adi Komii siir wakaeyokna apiyim yim ini hiriinan ywowa iikamim omom omomanim simiir nhirim mi mhoiia nhirim yimbi hanngin mi wakaeyokna api siir yai imiirin. Iriig.

Mi yayim kima wakaeyim kima simiirin wakaeyokna ap

¹⁹ Ti nomiiyauim naingwo tibmii kniyim kima ti dimin taemin imiirin dinomokninkin. Mi iikam kima irira nwonwira kimiir winim amira dwo ti dimin taeminim simiir wakaeyam mi ta hiriinan sairsika mhoiia kima boini mi kima wi io nwosisauu rani, iikam nhirim simakan mi simiirin wa mi okwao boin tani. Nngaka. ²⁰ Mi ti hiriinan dimin taeminim yim wi iikam sima whinkinsiis haiginiuw rani, sima wakaeyokna apam dimin taeminim Adi Komii siya naingwowyim krima wakaeyokna apam mi nhirmi nisiimauuwam. ²¹ Mi ta hiriinan sairsika kima dimin biye biyeyim kimiir kwoinaw nwokaiyim yipiki kimiir tiriyim dimin biye imiir wakaeyokna apam simiirin digumii ti haimriyugig. Mi kima yayi yipiki biya Adi Komii siya kinirkaimauwa sairara wakaeyokna apamar daingwo. Mi tariigina kimiir kwoinbud imiirin wi saeya whinkinsiis haiginiuwi inokinokin Adi Komii saika nwoyokiyokikaeyamin.

²² Mi kima, kima kimar kipi swoki iksisaena hinihin Adi Komii siir yai aiirarar mi wakaeyi ya ini digar mi owa. Niingaka. Kima hindara wakaeyokna apiski. Mi ta hiriinan saiirsika kimiirin wi saeya nwoki whinkinsiis haiginiuwim. ²³ Iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiirara wakaeyim mi simiir wakaeyokna ap karamae nwowim yim ini inkamim yipiki siir aknain aiir kigiyin opnaini hinihin siya kipiipii nwo rani, ini siir hiriinan ywowim. ²⁴ Mi mhoiia siya pi ha namkii mipi kimiminki rani, pa swoki kwanaingwo owouugii siya panin panina kigin siya siyarin. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyim mi simiir wakaeyokna ap karamae nwowiyim yim ini ti inkamim yipiki siir whwonkamim tainakiyinan nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi sima wi simiiram kiwaki rani, ti dimin biyeyim simiir haiburgigim mi siyu miyikim simiir napim. ²⁵ Mi yipiki Adi Komii siir yai kibiyim biya kamim sim wankiyim Yokwo Komii saiir simiir simiira mwainanaeyim yim ini ti inkamim siir aknaina saiir saiira kaonanaeyin ini siir hiriinan ywowin mi ti yayim simiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi ti dimin biyie biyeyim simiir haiburgigim. Mi mhoiia sima simiir naingwowi mi simiir naingwo owouu karam nwowi mi simiirin hiriinan tiri mi Adi Komii siya wi simiir nokboinmamair haiginiuwi.

²⁶ Mi nwirki ha boini siya Adi Komii siir siyu iir napi mi yai bibiyie whiekakim ha boini mi yio ti inkamim yio niksisaeyaki waiwiigin. Yio siyuuin Adi Komii krimiir Wanin siiram wakaeyokna apiyin siir kiyipsibgi haiginiugin mi siya bi sibgu aingwo omokin. ²⁷ Krimiir Adi Komiiyin siya krimiiramim minam naingwowi krima wadie sibgu owim. Siya krimiirin ti hiniina boinkikin, wig igabeyim mi yinisisimim yipiki ad yopii karamaeyim simiir whinkinsiis haiginiu mi hkar timi hai mi yayim simiirin siyu biyieni kipi nwo. Iriig.

2

Krma iikam whiekakim simiiramim hiriinankinar daingwokwo irkak

¹ Ti kariir nomiyauim, kima krimiir Biyan Inkam Komiiyin kirie komiigakin Jisis Kraiis siirar wakaeyokna apiyokiyoki. Kima iki siyupai siyupai nhirim sim nisisimauwi iikam imiirin, yio siyu miyik rani. Tiki hiriinan siyuuin Jisis siya boinin yio siir siyu ieya rani. Niingaka. ² Mi inkam nwiso sowa nitswowi maeyaua Adi Komii siir inig hainaniya saiiram mi nwirin yuis miyik iinani mi nwirin paeprikabgin yio yuis biyie iinani maeyaua kira nidwokaiya saiir hiriirin ³ mi kira ti inkamim yipikin yuis miyik niinaniyin siir boin wani kira ta bigibiiyan ipiia saiir didwokai mi kira inkam paeprikabin yuis biyie niinaniyin siir boinkii, ni kira pi nu niinga didwo. ⁴ Mi yio ti hiriinan siyuuin kira tirkiyin yio siyu biyekibiyie iirar tirkin. Mi kira iikam imiirin idain pi aiirarar kipi hid hinihin yio ti biyekin mi yio ti miyikin.

⁵ Ti kariir nomiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima ti diminim simiir wakaeki. Adi Komii siya bidi yimbiniin iikamim yipikim dimin karamaeyim siir wakaeyokna apim, sima nonkwowim siir digworaekwowim. Biya siya ha boinkin ti iikamim wi siya nanmaiwarkainaei yipiki siiram naingwokwonanaeyim simiirin wi siya nanmaiwarkainaei mi sima wi saika nwoki sibgu oyokiyokwiigiyamim. ⁶ Mi kima ti iikam paeprikabim yipiki digworaekwo karamaeyim hik simiir hauuwi. Dimusi rani, kima simiirin siyu miyik bi tirkim. Mi kima iikamim digworaekwokakim simiir inig imiir dimusi hainankim. Yim sima kimiirin siyu miyik bi tirkim. Niingaka. Yimbi siyu biyie whir kimiiram swoki tiri, kimiir kiyopsibgiyim mi kimiirin pa kiyitninnir hainami, maeyaua yai hidiya saiirim. ⁷ Wim kima Kraiis siir inig kibi iirar niki baptaiskim mi tariinanin ini ti iikam kaimwowim simar swoki kwikbumbu boinin yai biyie Kraiis siir inig kibi iirin. Mi yio ti hiriinan siyuuin yio miyik rani, ti iikamim digworaekwoki naokingugunankaiyim simiir inig imiir hainanim. Mi kima ti hiriinan dimuam tirkim, ha?

⁸ Mi kima yayim biya Adi Komii siya win boinkiyim simiir wakaeyokna api mi kima iikam nhirim simiiram naingwokwonanaei kimamar naingwokwonaeya saiir hiriinan mi ti hiriinan siyiuin kima tirin yio siyiu miyikimiyik ieyairgin. ⁹ Mi kima iikam imiir ninikibiri yapayapa nwowamin mi kima nhir imiirim naingwowi mi nhirim kima simiiram naingwo rani yio ti hiriinan siyiuin yio miyik rani. Adi Komii siir yai kibiya saeya hinina nisiimauuga yio kima Adi Komii siir yai imiir haipridkikaii. ¹⁰ Ti iikamim yipiki Adi Komii siir siyiu komiyyin siir yai kwirni ninikripi yim ini iikamim yipiki siyiu hoimgak imiirar ninikripim ini simiir hiriinan ywowim. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinan saiirsi hidi. ¹¹ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya hinina boinkin, hi kipi nanai mi iikam nhirmi kipi mi isomsom aokao mi inkamin yipikin hi nanai karamae nwowin mi siya inkam nwirni nisomaowi mi yio tari Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakin mi yio ini iikamim Adi Komii siir yaimwokiyaimwowa saiir wakaeyokna ap karamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim. ¹² Mi hiriinanki niuwi kima dimin miyikimiyik imiirara boin mi dimin miyikimiyik imiirara timi tir. Dimusi rani, mhoiya Adi Komii siya kimiir naingwowarkanaei mi ta hiriinan saiirsika siya krimiirin wi saiirsi hidi, yipiki rirmiia krimiir nnowaiginuwim ti yayim biya siya hauuwim iikam krimiir dimin biyie imiir haiburgigim. ¹³ Iikamim yipiki naingwobumbu nhirmi nisiimauu karamae nwowim mi Adi Komii siya iripi hiriinan wi naingwobumbu kimiir mi isiimauu rani. Nngaka. Mi hiriinan saiirsika iikam nhirim simiirsi daingwoyimiyouk. Mi kira hiriinan tiri, Adi Komii siya kiriirin wi mi onkwoninwomwirninkin tani. Dimusi rani, kiriir mi biyie imiirsika. Iriig.

Adi Komii siirim daingwo tibmii mi miyik miriim

¹⁴ Ti kariir nomiiyauim mi inkam nwirin siya hinina boini kara Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii. Ti diminim siya tirim, yim hinina nisiimauuwi yim kaimwo rani. Mi takina siirin wi panina whinkinsiis haiginuwi. Mi ti diminim siya naingwo tibmiyim siirin wi whindiriraerar haiginu rani mi Adi Komii siya wi siir nanmai-warkana rani. ¹⁵ Mi kiriir isidin siir wig biyie kam biyie nwirki naemin karamaeki niuwi mi kiriiram niti mi kira simiirin wi panina tiri? ¹⁶ Mi kira naemin diminim simiirin wa hauuwi, iyie? Wi hauu rani. Mi kira simiirin wi hiriirar boinki kima dam mi wadieya tini owou. Mi kimiir piim pi wadieyar nwowi mi kimiir mhiyim pa kinugi. Mi kira simiir naemin dimin bi swoki hauugikin. Mi sima wi wadieyar nwowi? Nngakinngaka. Sima wi wadie nwo rani, sima wi hikar haii. ¹⁷ Siyiuin krimiir mhi kwoinki naingwo tibmiyim Adi Komii siiram yio ini siir hiriinan ywowin. Mi krma krimiir kwoin imiiramar naingwowi mi mi miyik sibgu mirii karamae nwowi mi krma wi naingwo tibmii kin tani. Nngaka.

¹⁸ Mi inkamin ti hinina boini, inkamin Adi Komii siir yai imiiram arar naingwo tibmii kin iski mi mi kibi imiirarar kipi mirii. Mi inkamin mi miyik mirii mi siir naingwo tibmiiya kirie nwo karamae nwowi mi Adi Komii siya ha boini sowa nwisairarin inkam wadiekinaigo mi ya tariigina ya kaimwo rani. Mi an kara ha boini, inkam nwirin siya mi miyik bi mariigin mi siya kariirin wi panina nisiimauuwi siya Adi Komii siirim naingwo tibmiikin, siya wi dig nwo rani. Kara siirin wi hinina nisiimauuwi, kara Adi Komii siirim naingwo tibmiigin ta mi miyika kara miriia saiirin. ¹⁹ Kira yipikin hinina naingwo tibmiyim Adi Komiiyin nwiruwaargin inokinokin omwai waiyayokiyokiiyin. Kira wadieyar sibgu aingwo tibmiigin mi yio wi dig nwo rani. Yiu biyeyim yim ina mi inokninkinim Adi Komii omwai waiyayokiyokiiyin nwiruwaargin. Mi sima nididgak bidi ywowim mi Adi Komii siir bidi mi wakaeyokna apim? Nngaka. ²⁰ Kima iikam habwhaowaenankim. Kimiirin pi kara nisiimauuwi, kima hinina boini kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikim mi mi miyik miriikim mi ti diminim kima wakaeyokna apim kimiirin wi sima whindiriraerar haiginu rani, Adi Komii saika nwowim ta hiriinana saiir daingwoki. ²¹ Biya Isrel Krimiir brougaeyin Ebrahim

siya omwaiya niki waiyain, siya siir yinisim yinkamiyinin Aisak siirin ha nikunamin mi pariiparii siir nisom aowam Adi Komii siir ninkin imiiaekiyim. Siya mi miyik imiir miriigin hinina nisiimauuwim siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi Adi Komii siya wi hinina boini, siya inkam miyikin ha sibgu aingwo tibmiikin siiram. ²² Kima ina ninokninkinim? Ti diminim yipiki siya naingwo tibmiyim sima whindiriraerar haiginiugin mi miyik siya miriitim. Ti diminim yipiki siya tirim simar nisiimauugin siya Adi Komii siirim sibgu aingwo tibmii kinim. ²³ Yaiyim yipiki biya Adi Komii siya boinkiyim bidi yimbiyamim, ti yaiyim sima hinina boinkim ti inkamin Ebrahim siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyin mi siya ina yaingwo tibmii kinin ti yai imiiram. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siirin dimin whirkin kimbu karam asi boinkin mi siya Adi Komii siirim sibgu aingwo tibmiigin. Mi ta hiriinan saiirsika, Adi Komii siya asi boinkin Ebrahim siya siir nomiiyaugin. ²⁴ Adi Komii siya siirin dimin taeminim siir mhi kwoinaw hir nwokaiyim simiirarar bi kigin mi siirin ha bi dapkin siya inkam miyikin. Nungaka. Siya sowiirin whisairar kigin, siir naingwo tibmii aeya siir kwoin ieya mi miya siya mirii aeya. Dimusi rani, ta hiriinan saiirsi dapkin Adi Komii siya siirin, dimin whirki kimbu karamae.

²⁵ Biya igwira, hi nanaei wiga Rehap Saeya haigiprakaika inkam nwisio Josua siya nikropkiyo kanau kaonakiyam mi sowiirin saeyar sibgu kigrirao mi saeya sowiirin yaeya siyu whira yikropki. Mi saeya dimin miyik imiirar tirka mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siirin wig miyik asi dapka mi saeya siirar sibgu wakaeyokna apka. ²⁶ Mi iriipi hiriinan, inkamin yipiki Adi Komii siirim naingwo tibmiyin mi mi miyik bi miriigin, ti diminim siya naingwo tibmiyim ini nungaka ywowim, ini inkamin naonamin siir hiriinan ywowin mi siir naeyuin siir piuis biye aiir bidi haiburgigin. Mi ta siir piuis nunga ini sasa hirar wokinaimimikiya. Iriig.

3

Dimin taeminim iikam krima tiriyim krima sibgu mintirao.

¹ Ti kariir nomiiyaum, kima wi whiekakar nwo rani, Adi Komii siir yai aiir nowom-warkaiyuwamim. Dimusi rani, kima ina ninokninkinim mhoyia Adi Komii siya krimiirin wa hidi iikamim yipiki siir yai imiir nanaakninki haiginiuwim, siya krimiirin wi yapayapa hidi. Mi ti iikam nungam siya simiir hidi mi wi kimmiiwao kantani. ² Mi krima whiekakarim dimin bibiyie bidiyar tirim, dimin taemin krima tiram naingwo karam nwowim simiirin. Inkam nwirki yipiki yai bibiyie boin karamae nwowi siyairgin inkam miyikin dimin whirki kimbu karamae nwowin mi siya ina ninokninkinin siya siir kwoin ieya sibgu owam. ³ Mi iikam krima uridin pi hos siir yai iir nomboruwi mi siirin pa kiyiriru diriraerari dimin taeminim krima diriraerarim tirim simiirin. Mi krima uridin mirmii kwira kiyikpitkii mi hosin pi warar mi inkim apiriyugi. ⁴ Mi krima siyaii komii komiiyim whi komii solwara hir nakiiyim simiir daingwoki. Ti siyaiyim sima prasae prasae rani mi simiirin pi opudga mi hughainami mi inkamin ta siyaii aiir nindaokiyim pi ti idisim iirar nonkwo wrieki mi ta siyaiya pi ti inkamin siya namam naingwowa maeyaua pi hiriayar nami, paeyin yab nakiiniyin inkamaka nakiikindimdiyumainiyyin siir hiriinan ywowin, ti inkamin hinda nakiiyam yaingwo mi ti paeyin pi hiriayar mi akiiyami. ⁵ Mi kwiriyaeaya ya iriipi hiriinan, ini uridsimin hosni nomboruin mi idisimin siyaii aiir nindaowi ikin, ini sowiir hiriinan ywowa. Mi kwiriyaeaya ya dimin komii rani, ya ini yainau nwokaiya dimin kirie kirieyim pi saeya mi kinkikinaei mi piu irkaka saiirin pi saeya mi kigriraowi. Mi ta hiriinana saiir daingwoki. Parid simin pi siyar nuginkikinaei mi niimau mie komiiki winti pi siyar nuginis iuguskii. ⁶ Mi kwiriyaeaya ya miyik rani, ya ini paenan ywowa. Mi ya ini krimiir mwo bopwo nwokaiya ini saeyar ywo iskiya mi dimin taemin bibiyeyim nu tiranim pi simiirar wakaeyokna diriraerari. Mi saeya ini paeya digworaekwo whiekakim sim nugisiniya

saiir hiriinan ywowa; mi kwiriyae saeya pi Setan siir siyu bibiyeyim simiirar mi wakaeyokna diriraerari mi digworaekwo whiekak ikim mi iikam ima krimiirin wi saeya nonkwobumbu ninkin haiginiuwi. ⁷ Mi niimauan wraisuim mi ipiyin ikim mi wraisupai wraisupaiyim opnau nwomai ikim yimbi inkamin simiir nonkwo imiiaeyin pi siir yai aiirar mi wakaeyoknaei mi ti dimin taemin whiekakim simiir kouin ini inkam ieya ywo iskiyin. ⁸ Mi diminin whirki whiruakin inkamki kigrirao karamae nwowiyin, ya yai biyie sasairga. Siya saiir kintindinuwiim wi dig nwo rani. Nningakinngaka. Mi saeya ya saiir kwoinairga naingwo priboininisami. Mi ya ini mipug biyeyin iikam piyin ini siir hiriinan ywowin. ⁹ Mi iikam krima Adi Komii siir inig iirin pi ta kwiriyae aeyar mi hainani mi yai bibiyie iikam nhirmi pi saeya swoki boini, yipiki krimiirin biya Adi Komii siyar nonkwokwokiim siir kwoinkar. ¹⁰ Kwiriyae kwiruwaairga, iikam krima boiniya yai miyik miyikim mi yai bibiyie. Mi ti kariir nomiiauim, ti dimin taemin bibiyeyim krima tiriyim mi yim wi kipi swoki tirmimin. ¹¹ Mi op biyieya kausriiya mi op miyik aka sowa ie whiruwanki niti mi sowa wi panin panina nwowi, ha? Mi sowa wi ie whiruwanki sowki it rani. Nningaka. ¹² Mi am saeya tabnid bi budika mi tab siya iriipi hiriinan am bi mi budikin. Mi iriipi hiriinan op miyika ieyin op biyieya kwoin kausriiya saeya nwomaiyin siir hiranki bi swoki imbinika. Mi nim krima iikamim iriipi hiriinan, yai bibiyie mi yai miyik miyik ikim yim wi yai kwiruwa wi saiir hiriranki nitswo rani. Iriig.

Ninokninkin miyika Adi Komii siya hauugika

¹³ Mi iikam kimiir inkam nwirin siya biyin wi siyu biyie mi siyu miyik sowiirar ti inokninkin, ha? Mi ta hiriinan saiirsika mi ti hiriinan inkamin siya nusiimauwi krimiirin ti dimin taeminim simiir siyumwokisiyumwowin siya tiram naingwokwowim mi siya wi higak nwo rani mi yi siya hiriinanki niuwi, siya siyuin iikam nhirmiyam naingwokwonanaeyin mi ha naingwo tibmii apiyin Adi Komii siiram siir dapiski. ¹⁴ Mi kira kwoin bibiyie naingwowi mi io whwonkam iikam nhirmi nanaowi mi kira ha naingwowi iikam nhirim simiir whwonkam ida inkam miyikin ini karar ywowin mi mhoiia kira ha kipi naingwo kiraargin inkam miyikin mi dimin taemin whiekakim karar sibgu inomokninkin iski. Mi kira hiriinan kwoin iir naingwowi mi kira pi niksise mi Adi Komii siir yai kibi kibi imaka nantamyiriyiri. ¹⁵ Mi ti dimin taemin hiriinanim yim Adi Komii siir hiran tani, yim inkamim nu tiranim simiiraargin, biigibiyin simiirin yio Setan siya kinkikinakin mi iikamim nu tiranim sima ini simiirar kigna diriraerarim. ¹⁶ Mi kima kwoin bibiyie naingwowi mi io whwonkam nanaowi iikam nhirmi mi kima minam warar naingwowi, iikamim simiir bopwoniya kou kimar ywowim mi kima, kima kimar ninii nansaonaei mi kima wi dimin bibiyie whiekakim simiirar tiri. ¹⁷ Mi iikamim sima kwoin miyikin Adi Komii krimiir Wanin siya hauugiyin siirar wakaeyokna api mi sima biyin wi dimin miyik miyik imiirar tiri, ie miyikin sinwhrie karamaeyin siir hiriinan. Mi sima biigibiyin wi tiki dimin hininim simaka tiri: Mi sima wi iripa nongwomamaer aei mi sima wi irni nwirni yayiar wakaeyoknaei mi simiir kwoinim wa kisina haigi mi sima iikam nhirmisi wa naingwobumbuwi mi wi simiirar mi whinkinsiis haiginiuwi mi wi dimin taemin miyik miyik imiirara tiri. Mi sima iikamim hinda tindanim simiirin wi hiriinan siya miyikinar tirswowi mi sima wi iikamim yaibwowai nwowiyim simiir hiriinan nwo rani. ¹⁸ Mi iikamim yipiki irni nwirni whinkinsiis haiginiuwi mi sima iripa nongwomamaer aei mi yim ini iikamim yipiki paenid ninkiniyim simiir hiriinan ywowim. Tikinim yipiki ti hiriinan siyu iir tirim yim iikamim simiir kwoin imiir kiyai siyu miyik miyik imiir napam mi yim sima ini paenidim nikii whakiyim ini simiir hiriinan ywowim. Iriig.

4

Iikamim yipiki ti nuan dimin biyie biyeyim simiir wakaeyokna apim yim Adi Komii siir

sau omomkim

¹ Piki hinin dimin bibiyie ikim iikam kimiir hopswoswowiyim yaii kima kima niniiyam? Kimiir kwoin imar naingwokiiyim mipa tiri diminin kwoin ieya naingwowin mi kima kima yayiminim pa ninii. ² Ti diminim kira haiyim naingwowin mi kira simiirin pi hai karamae ywo mi kiriir kwoinin inkam nisom aowam pa naingwowi simiir haiyim. Mi kiriir kwoinin diminin kira hai karamae nwowin pi siirimar naingwokwonanaei mi kira yai pa ninkinwaomwarkii boininaei mi yaii pa ninii. Kira wi ti dimin imiir hai rani. Dimusi rani, kira Adi Komii siir bi srigin ti dimin imiirin. ³ Mi mhoiia iya kira Adi Komii siirim srui diminim mi kira simiir bi haigin. Dimusi rani, kiriir kwoinin miyik rani mi ta hiriinan saiirsika, kiriir kwoinin dimin haiyaramar naingwowi mi kira kiriir kwoin biyie wakaeyokna apim mi dimin biyie imiirar nwoki tirim. ⁴ Kima yipiki iikam biyeyim digiumii Adi Komii siir haimriiyugigim. Takana ya ini wiga saiir kam iir haiburgika mi kam nwiram nama ini saiir hiriinan ywowa. Kima ini dimin biyeyim nuanim simiiram yaingwokwonanaeyim. Mi ti hiriinana kima ini Adi Komii siir sau omomnan ywowim. Kima ina ninokninkinim? Yipiki iikamkim nuan dimin taeminim simiirim naingwowim, yim ini Adi Komii siir sau omomnan ywowim. ⁵ Kima hinina naingwowi ta Adi Komii siir yaiya biya kam nhirim sima winkiya yokwoni saeya whisariya priboini, ha? Sima hinina boinkim, ti Adi Komii siir naeyiun ti krimiir tir nwokaiyin siya krimiiramim minam naingwowi, krma siir siyu iirarar napim. ⁶ Mi krimiirin wi Adi Komii siya whinkinsiis haiginuwi ti dimin taemin biyeyim simiirsi simiir nikwowaisiyyim. Mi ti yayim Yokwo saiir tir nwokaiyim sima hinina boinkim, Adi Komii siya wi digiumii iikamim inig komiikakim iikam nhirmi haiburim wi simiir haimriiyuwi. Mi siya iikamim yipiki ha naingwowiyim sima inig karamaekim mi simam naingwona karam nwowiyim mi ha boiniyim Adi Komii sasairgin inig komiigakin siya simiir whindiriraerarikin. ⁷ Mi kima iikamim kimama kipi naingwona mi yio haningi niuwi kima Adi Komii krimiir Wanin siirara wakaeyokna ap iski. Mi iya Setan siya kimiir kwoin imiir kiyaii mi kima wa sibgu okworinuwi mi kima digiumii wi siyu biyie imiir haimriiyuwi mi ta hiriinan saiirsika, Setan siya kimiirin wa haiburgigi mi wa nami. ⁸ Kima Adi Komii siir wakaeyokna apamar daingwo iski mi siya wi kimiir kingiina nwowi mi kimiirin wi siya kigriraowi. Kima yipiki iikam biyeyim yai ara nhinkiniyim kimiir siyu biyeyim digiumii simiir haimriiyugig biya kima tirim! Kwoin biyie kima naingwowim simiir haiburgig! Kima dimin biyeyim kima tirim simiirsi daingwoyimiyouk mi kimiir kwoinim rirmiiya dwo, iikamim simiir hnaim hisokiyim mi wadie ha nwokiyim simiir hiriinan. ⁹ Kima iikamim wi maingimainga nwo rani, iya kima dimin biyie biyeyim kima tirim simiiram naingwowi mi kima kimiir maingimainga wi saiir haiburgigi mi kima wa noui. Kima wa haingigigi kimiir kwoinim digiumii, iya kima wadie nwowa mi biyie nwo aka. ¹⁰ Kima iikamim ti idid mi dimin biyeyim kima tirim simiirsi daingwoyimiyouk Adi Komii siir whwonkam ida mi Adi Komii siya kimiirin wi wadie nwowi mi kimiir inigin wi siyar hainani. Iriig.

Kima kimiir nomiiyau imiir kipi hid

¹¹ Ti kariir nomiiyauim, kima irni nwirni kipi hid mi niksiseae yai kipi boin. Nungaka. Yipiki iikamkim siir nomiiyau imiir hidi mi siir nokwao boini, yio Adi Komii siir siyu komii siir yai imiir haimriiyugim. Ti diminim yipiki siya tirim yim ini siya boinan ywowim, siir yayim ini kougikou mi ini wadie ywowim. Mi ini Adi Komii siir igsoop aiir yokwokairina. Mi kima hiriinan tiri kima Adi Komii siir siyu komii siir yai imiir bi wakaeyokna apikim. Mi kima pi hinina boini, kimiir yayim ini Adi Komii siir yai imiir haiburim. ¹² Adi Komii sasar winkin ti siir siyu komiini yayim Yokwo Komii saiirin. Adi Komii sasar hid iikamim mi wi siyar whindiriraerar haiginuwi krimiirin o wi siyar tiowi krimiirin mi siyar mi tirki krma naowamin. Kira ha naingwokwowi kira adi komiigin mi

ta hiriinan saiirsi hidi kiriir nomiiyau imiirin, aniya? Kira ini paeprikab inkam ywowin. Iriig.

Kima diminim Adi Komii siya naingwowim kima tiram simiirim daingwo

¹³ Ta yaiya kara boinkiya saiir wakaeki, kima iikamim yipiki hinina boinim, panao mi waka, kira pi hinda nami mi biewi pi whira nini owouwi, kiriir digworaekwo whiekakim inkam nhirkim sainim mi kira pi umir simiirsi haiiyim, yio miyik rani, kira hiriinan yai boini. ¹⁴ Kira ninokninkin tani dimu diminkin mhoiyya nimbiam, kira wi omwaiya waiyai iyie wi omwai waiya rani? Kira ninokninkin tani. Kima iikamim ini paowiinan ywowim saeya ha hiigiya mpa swoki whaowaeki saeya ii priei bi hiiga mi nim kima ini hiriinan ywowim. ¹⁵ Kima hinina kipi boin mi yio hiningin kima hinina ti boin Adi Komii siya hinina naingwowi kima omwai waiyam, kima ti diminin siir ti tir iyie i diminin si ti tir. ¹⁶ Kima ti iikamim tariinanin hiriinan boin tani mi kima kamim inig komiigakim simiir hiriinan diriraerari mi kima wa boini, kima miyim krimiir kirieni mirii wi digar nwowi. Ti siyiuin kimamar naingwonaeyim hinin, kima iikam inigakim yio ti hiriinanin siyiu miyik rani. ¹⁷ Mi ti hiriinan saiirsika iikamim yipiki hinina ninokninkinim piki hinin diminkin miyikin mi sima siir tir karamae nwowi mi sima dimin biyie tirkim. Iriig.

5

Iikamim umirki naokingugunankaiyim simiir yaiga

¹ Mi kima iikamim umirki naokingugunankaiyim iya maingimainga kima nwowana priei nwo rani. Mi saiir mhoiyarin hik komii komiiyim wi kimiir naninkinuni mi kima wi ninouniniki prasae kin tani. ² Mi kimiir digworaekwo miyik miyikim wi biyie namwoiwi. Mi kimiir yuis miyik miyikim yim wi kikom minki topkrimkripi mi wi miyik namwo iuu rani. ³ Mi kimiir gol, silva, umir, minim yim wi aigak nwokiyami. Mi iikam nhirim sima kimiir umir aigakim simiir kigi mi sima wi ha boini, sima umir hirii hirii dimusi haingiriyu haigimimirkim, ha? Mi sima siyiu biyie tirkim. Mi iya sima hiriinan boini mi kira wi kiriir umir imiirsi nididi. Mi iya digiyana Jisis siya niti ni wi paesi kira nididiya wi saiir hiriinan nididi. Mi ti hiriinan digworaekwowim yim miyak rani. ⁴ Mi biya kira iikamim kiriir numir aiir miriiyim, kira simiir umirim haimiyyarar hauugin. Mi kira ti simiir umirim hiriyyar biri hauu swokikin mi haimiyyin ini kirar tauae hai naowidim mi Adi Komii siya bidiyyar kigiyyin umir haimiyyin kira tauae hainaowid iirin. Mi Adi Komii siya bidi wakaekiyin kiriir miyan kamim sima boinim, kira simiir umirim biri hauu digim. Mi Adi Komii siya kirie komiigi komiigakin. Mi kira siirsi nidid rani, aniya? ⁵ Mi tariinanin kira ini wadiyyar nwowin mi nae miyik miyikim ini simiirar naeyin mi dimin taeminim kiriir kwoinki naingwowyim mi kira pi simiirar diriraerari. Mi ti dimin taeminim kira tirim, yim ini naeyim hu kira nimiyaenanaeyim mi iya simiir nisomsom aokaowi mi ha nadiguuwi mi ini saiir hiriinan ywowim. Mi iriipi hiriinan iya saeya niti, saeya wa niti. Mi iya dimin whirki kiriir nationi mi kira wa naowi. Dimusi rani, siyiu bibiyeyim kira tirim simiirsika. ⁶ Mi kira iikam miyik miyikim simiir boinwokiyopnatkaigikim mi simiirin ina yisomsom aokaokiyim. Sima kiriir nikwowaisiyyim dig bi nwokin mi kira simiirin ini hindara yisomaoki iskiyin. Iriig.

Sibgu dokworinu iya kira Biyan Inkam Komiiyin Jisis siiram nwokwokiniyim

⁷ Ti kariir nomiiyauim, kima sibgu okworinu dimin biyekki kimiir nimbini mi ha kinankiuwi, iya kima Biyan Inkam Komiiyin siiram nwokwokiniyim siya nitam. Mi kima ti diminim simiir daingwoki. Mi inkam nwirin numir ninkiniyyin mi siya pi siir sasae imiiramar kigriraowi, sima wai nwokiyam. Mi siya pa niki okaigi siir sasaeyim bie naoki nitkiigiyim mi siya pa kigi siir sasaeyim ini mwrigiyim. ⁸ Mi kima iikamim ti iriipa hiriinan siyiuin siirar timi okaigi Biyan Inkam Komiiyin siiram. Mi ta kira

nwokaigiya kiriir kwoinin kirie dwo. Mi iya krimiir Biyan Inkam komiiyin siya nitana priei nwo rani. ⁹ Mi ti kariir nomiiyauim, kima, kima kimarın kipi ninii nansao. Mi kima hiriinan tiri mi Adi Komii siya wi boriisopi. Mi siir iya siya nitana ini kingiinar nwowa siya wa swoki iti. Siya yipiki inkam nwirin anao nokwo kaigakaniiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁰ Mi ti kariir nomiiyauim kima Adi Komii siir yaiya yipiki biya profet kamim sima boinmimauuim saiir ti swoki aingwoki. Kam bibiyeyim sima dimin bibiyie simiir tirhaiginiuwi mi sima pi simiir swoki ikwowaisii rani. Nngaka. Sima pi kirie hiriinar nwokripkai mi sima simiiramın pa kiwawini simiir tirkumbuwamin. Mi krıma ti hiriinan siyiın sima tirin siirar swoki kigna ap. ¹¹ Mi krıma simiirin hiniina asi boini, sima inkam miyikim. Dimusi rani, sima kirieya nwokim mi hiriinar nokworinukripkaigin. Mi kima inkamin Job nikuiwiiyin siir bid yinokninkinim siya kirie hiriinar mi oyokiyokigin Adi Komii siir siyu iir wakaeyokna apam, iya dimin bibiyeyim siir kinankuim mi siirin Adi Komii siyar whinkinsiis haiginiugin. Dimusi rani, Adi Komii siya iikam krimiirsi naingwokwonanaeikin. Mi siya krimiirsiyin nhami nhami bi naingwoyimiyokin mi siya siir naingwobumbuwa krimiir asi nsiimauugin.

¹² Ti kariir nomiiyauim, tio siyargin dimin komiiyin mi kara siirin kimiirin pi hiniina boinmauugi, iya kima dimin taemin tiriyim iikamim simakan mi kima ha kipi boin. Kariir adın siir inigin kira ha boini, ihı, kara ti dimin iirin wa tiri. Yio digargin. Mi kira ha mi boini, Nngaka. Kara pi boriisopi mi yio iriipi hiriinan ini digar mi owin. Mi dimin nhirim kima whisarii kipi mi boin mi kima wi Adi Komii siir kwoin iir hopswoiwowi siya io kima nwowamin. Iriig.

¹³ Yipiki kimiir inkam nwirin waraur nwowin siya hik hika hainanaei mi siya Adi Komii siirim srii dimin imiirsi. Mi yipiki kimiir nwirin siya maingimainga nwowi mi siya mwai ha wao mi Adi Komii siir inig iirar hainan ti dimin imiirsiyin. ¹⁴ Mi yipiki iikamim kimiir nwirin siya maka nii, kima kamim Adi Komii siir diminim simiir bi nwowiyim simiirim dikugi mi sima wa niti mi Adi Komii siirimın nhwo pa kwisboini, ti inkamin siirim. Mi sima waim wa naokinki siir idwo, Biyan Inkam Komii siir inig iir. ¹⁵ Mi sima Adi Komii siirim kwisboini mi ha naingwo tıbmii kını siya ti inkamin siirin ha whindiriraerari mi Biyan Inkam Komii siya kiriirin wa mi whinkinsiis haiginiuwi mi kiriirin wi wadiyar nwowaiginiuwi. Kima dimin biyie tiri mi Adi Komii siya kimiir dimin biyie imiirin wa haiyoprindiyumuigi mi ti dimin biyeyim wa namki. ¹⁶ Dimusi rani, ti dimin biyie imiirsika. Iikam kima irni nwirni dinboinmamauu dimin biyeyim kima tirim mi Adi Komii siirim kwisboini irni nwirniyim siya wa whindiriraeri mi kimiirin wi wadiya nwowaiginiuwi. Iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim mi Adi Komii siya wa wakaei diminim sima kwisboini. Mi siya wa whindiriraeri ti diminin sima kwisboinim. ¹⁷ Ilaija yipiki biya nwowin, siya inkamın iikam krimiir hiriinanaigin. Mi siya Adi Komii siirim kwisboinanaekin naoki kipi kin. Mi biewi waiyaeyim whwoim mi bwanim iriir whir naoki kin karamae nwowim. ¹⁸ Mhoiıya siya Adi Komii siirim swoki kwisboinkiyin mi naowin ina swoki kinin. Mi naowin ha kinin mi sasaeyim ina iigiyim. Mi hiriinan saiirsika krıma Adi Komii siirim srınanae mi siya krimiirin wa wakaei mi wa mi whindiriraerar haiginiuwi. Iriig.

¹⁹ Ti kariir nomiiyauim, ti iikamim kimiir nwirin siya Adi Komii siir yai kibi aiir haiburgigi mi siirin inkam nwirki swoki kiyainami Adi Komii siir wakaeyokna apim, ²⁰ siya ta saiir dinokninkin, yipiki inkamın ti inkamin siir swoki kiyainamin, yipiki Adi Komii krimiir Wanın siir haiburgigin mi siir Yai Wın Kibi aiirim naingwo tıbmii karamae nwowin, siya siir kwoinbud iirar whindiriraerarnakin mi ta hiriinan saiirsika, siya wi paeni omin siir nam tani. Mi siya tirkikin Adi Komii siirin ti inkamin siir dimin bibiyeyim simiir haiyoprindiyumuigiyim biya siya tirim. Iriig.

1 PITA

Pita yio Jisis siir kigna miriyan inkam nwirkin. Mi ta yokwowa siya wankika iikamim Jisis siiram naingwo tibmiiyim mi siir yai airam wakaeyokna apiyim simiiram. Pita siya minam wankikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kinsiis haiginuwam, dimusi rani iikamim naingwo tibmii karamae nwowiyim simiirin hik sima hauugim. Pita siya pi boriisopi sima simiir naingwo tibmiiya Jisis siiram naingwo tibmiiya saiir haiburgigim siya ha naingwowi saeya hiriyyar dwokripkai mi hik hiriyyar hai. Iriig.

Biihibiyan yokwowa Pita siya winki aeya

¹ Kara Pitakin, kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin mi ta yokwowa kara wankika iikamim naingwo tibmii kiniiyim Adi Komii krimiir Wanin siirin kimiiram yipiki biya, biyan iikamim sim nhinikriropkiyim kimiir nu maeyau waraurankin mi kima ha namim mi kima kimidiniya ti omim sim ini owou, Pontas, Galesia, Kapadosia, Esia mi Bitinia. Wim kima ini inkamim yipiki hindara nini boinakiiyim iki om nhirim sim mi ha swoki amiyim simiir oma hiriir ini simiir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyiu kaimwoin, wim kima ti om iirin wi ii priei nwo rani mi mhoiia kima wi kimiir omkiomin Adi Komii siya nwowin wi siir nwowi. ² Kimiirin Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbiingiyim siir iikam nwowim. Dimusi rani, biya siya bidiyar yinoknankin mi siya hiriinan bidiyar mi aingwown kimiir kwoinim wi rirmiiya siya nwowaiginuwi opa dimin taemin hinda kigiguskiya saiir hiriinan. Siya ti hiriinanin siir naeyiuni tirkin mi ta hiriinan saiirsika kima wi Jisis Kraiis siir yai imiir nwoki wakaeyokna apim mi siir nhieya kimiirin dimin whirki kimbu karamae saeya nwoka. Kara ha naingwowi Adi Komii siir naingwobumbuwa wi kimakar nwowi mi kima wi iripar nongwomamair aei. Kara ha naingwowi siya ti dimin miyik miyik imiirin wa tiri kimiirin mi simiirin wi idwo idwovar nitkin iinainami. Iriig.

Mhoiia krima Adi Komii saika nwowi mi krima wi digworaekwo miyikmiyik imiir haii

³ Krima Adi Komii siir inig iirarar hainanki yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir Adin. Dimusi rani, siya krimiiram nhami nhami bi naingwokwonanaekin mi siya siir naingwoyimyoka saiirin warar mi iisimauu krimiirin Jisis Kraiis siirsi yipiki biya niki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo omwai swoki waiyamim mi tariinanin siya ini omwaiyar swoki waiyan. ⁴ Mi nim krima dimin taeminim Adi Komii siya hauwanim krimiir yipiki wi krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginuwi simiiram nwokwokini. Simiirin ini siyar kigriraowim siir om hirar mi simiirin wi tioidwomai rani, sima wi wadie hiriyyar nwokripkaigiyami. ⁵ Ti digworaekwowim yim iikamim yipiki naingwo tibmii kinim yim kimiirgim mi simiirin ini Adi Komii siyar kigriraowim. Dimusi rani, siya kirie komiigakin mi simiirin wi kirar haibudwini mi ti digworaekwowim yim wi Adi Komii siyar nanaakninkiihaiginuwi ta iia Jisis siya swoki itana kimiir nanmaiwarkaina iuguskiyana wi saiir nanaakninkii haiginuwi.

⁶ Dimusi rani, kima wi maigimaiga ti dimin taemin imiirsi nwowi tiriiginim ta ii aair nwowim sima hik kimpipisu kimiirar hauuga wandi kima maigimaiga nwo karamae kipi nwo ti dimin taemin imiirsi. ⁷ Mi ti digworaekwowim yim wa nimbimbiyami mi wi ta hiriinan saiirsi kinankuwi Adi Komii siya kimiirin kimiir naingwo tibmiiya ini panin panina namisi owa kimiir kwoinaw nwokaiya. Mi iikamim golin paenau kabitkaigiiyim mi sima pa niki obriprigii mi ti golin pi opar nasae imbiyami mi sima dimin biyeyim iki siir idwo hir nwowiyim pa nitnoudnankaigii mi hapaiirin pi golkigolin pi sasar nwokii. Mi ti hiriinan siyiu kaimwown, Adi Komii siya dimin biye imiiramim asi kiwakii krimiir tirbumbuninkin haiginuwamin mi ta hiriinan saiirsika ti dimin hiriinanim yim wi pi

nitnouninkigii mi wi dimin kibi kibiyim sima simar nwokaigii krimiir kwoinawin mi krima wi Adi Komii siirgisuaramar naingwo tibmii kan iski. Mi ti dimin kibi kibiyim kimiir kwoinawu nwokaiyim yim ini gol imiir haiburim. Mhoiia ti golim yim wa digii mi wari diminim kimiir kwoinawu nwokaiyim yim wi wara digi rani. Mi mhoiia Jisis Kraisi siya swoki iti mi siya, siya siyar swoki anaakninkinaei mi wim kima wi inig komiigak hainii nwowi mi Adi Komii siya kimiirin wi hiniina boini, kima dimin whirki bi kimbugim. ⁸ Kima Jisis siir bi kigim mi kima siiram naingwokwonanaekim. Tariinanin kima siir bi kigim mi kima siiram in a wakaeyokna apim mi kima ini maingimairgar nwoyokiyokiyim mi ta hiriinan saiirsika kima wi hiniina boin tani saiir kirieya paninga ⁹ Dimusi rani, ta hiriinan saiirsika kimiir naingwo tibmiiya ya hiniinga, kima wi Adi Komii saiir nwowi yipikin kimiir nanmaiwarkainan.

¹⁰ Mi ta nanmaiwarkaina ta biya biyan profet kamim sima saiir naingwokwonanaekim mi sima bi sibgu inokninkin kingim. Mi sima kimidiniya naingwobumbuwa mhoiia Adi Komii siya nisiimauwana saiir winki mi ya tariigina ya nikrani wim kima wi ta nanmaiwarkaina saiir haii. ¹¹ Mi sima ta Adi Komii siya nanmaiwarkaina krimiir saiir saiira naingwokwonanaekim mi sima ini sima simar yinsrii ansriina ti dimin taemin imiiram. Mi ti Kraisi siir naeyuun yipiki simiir hir nwokaiyin simiirin siyar yanaakninkii haiginu iya Kraisi siya nitana saiirin mi dimin taeminim ti ii imiir nimbimbiyamim iya Kraisi siya haiya hik dimin biye biyeyim simiirsi mi mhoiia siya wi inig komiigakar nwowi. Mi sima ti diminin siir siira naingwokwonanaekim mi siya wi panin panina nimbiam. ¹² Biya Adi Komii siya simiirin hiniina nisiimauugin, ti yayim sima boinmimauuim yim wi simiirar swoki whinkinsiis haiginu rani. Mi ti dimin taeminim mhoiia iikam kimiir whinkinsiis haiginuwi yim ti dimin taeminim ti tariinan nwowim sima waraigim, yipiki tiki kamim Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwim kimiir, sima boinmimauuwim. Adi Komii siya yikropki siir naeyuun simiiram mi simiirin siyar whinkinsiis haiginugin mi sima ti dimin taemin imiirin asi boinmimauugin. Mi paekwosimim yipiki inkam nwowin Adi Komii siya nikropkiyim ta mi aiir miriyam mi yim sima biya ti diminin Kraisi siya tiranin siiram mi naingwokin siir mi inokninkinim mi sima ini yinkinyaewaowim dimusi rani, Adi Komii siya simiir bi boinmaugin. Iriig.

Iikamim dimin miyik tiriyim kimiir kwoinim yim rirmiiyar dwokripkai

¹³ Mi ta hiriinan saiirsika kimiir kwoinim kirie hiriir dwokripkai mi kima kimiir siyu iirsiyar mintirao mi kimiir kwoinim sibgu sibgu daingwo omok ta naingwobumbuwa wi mhoiia Kraisi siya hauwi kimiir saiiram nwokwokinim mi iya Jisis Kraisi siya swoki itana siya wi siya siyar nanaakninkinaei. ¹⁴ Kima Adi Komii siir wakaeyokna apiyim kima yinisimin siir ad yopiiyo sowiir yai imiir wakaeyokna apiyin siir hiriinan dwo. Mi ta ii aiirarin kima iki dimin biye biyeyim biya kima tirim simiiram kipi naingwokwonanae iya kima Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowa saiir. Nungaka. Ti dimin hiniinim simiir tiram kipi naingwo. ¹⁵ Mi yio haningi niuwi kima wi Adi Komii siir hiriinan nwowi yipikin kimiir kwoin imiir kiyaiiyin siir dimin miyik miyikim simiir haiyam. Yio siya ini dimin whirki kimbu karamae hiriirar nwokripkaiyin mi wim kima iriipi hiriinan dimin whirki kimbu karamaeyar timi o wari dimin taemin whiekakim kima tiriyim simiirin. ¹⁶ Kima ti hiniina tir. Dimusi rani, Adi Komii siya siir Yokwo Komii aiir winboinkiyin siya ti hiniina boinkikin, kima dimin whirki kipi kimbu. Dimusi rani, Adi Komii kara dimin whirki bi kimbugin.

¹⁷ Adi Komii siya wi iikam whiekak krimiirar hidirkaki mi siya dimin taeminim krima tirim wi simiir hiriinanar swoki tiri. Mi ta hiriinan saiirsika, wim kima iikam yipiki siirin hiniina dapikuuiyim Adi mi siiram kwisboinkiiyim, kima, kimasiiyar mintiraona dimin taeminim kima tiriyim iya kima ti nu iirar niki owiyim, yim Adi Komii siir kipi tir big nasmirwaiya nwo karamae siya nwowim kimaka. ¹⁸ Kima ti dimin taeminim

kara boinmimauugiyim simiir tir dimusi rani, wim kima ina ninokninkinim kimiirin Adi Komii siya bidi yanmaiwarkainam dimin biyeyim biya kima tirkaiyuwim simiir hirankin, ti diminim yipiki biya kima nonkwowim kimiir brougae wanwiyayeyim sima nisisiimauuwim kimiir. Adi Komii siya kimiirin silva, gol minmi bi saininiyoknakin. Nungaka. Yim ti dimin hininim yim wa tioidwomaii. Siya kimiirin Kraiis siir nhie kibi aiir nanmaiwarkainakin. ¹⁹ Siya ini sibsibnan ywowin siirin whaigomkosimki bi pisrankin mi hankak sim bi swoki okin mi dimin whirki bi swoki kimbugin siir pua whauriyinki whauriyinka Adi Komii siir yai aeya boina saiir hiriinan. ²⁰ Mi biya iya Adi Komii siya nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owa, siya Kraiis siirin saiirar nimbingin tiriir nitamin mi iki ii nhirim mhoiyanim simiiram niki okin mi siya sasar nanaakninkinakin kimiir whinkinsiis haiginiuwamin. ²¹ Wim kima Adi Komii siiram asi naingwo tibmiigim. Dimusi rani, Kraiis siirsika. Siya bidiyar iki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki omwai waiyayokiyokiyamin mi siya siirin inig komiigakar ywowaiginu mi ta hiriinan saiirsika kima siiram asi naingwo tibmiigim mi kima siiramar dwokwokin kimiirin wi mhoiia siya nikiunaki mi kima wi saika nwoyokiyokiikaeyami inokinokin.

²² Mi kimiir kwoinim dimin whirki kimbu karamae bidi ywowim mi ta hiriinan saiirsika ti Adi Komii siir yai kibi kibiyim kima wakaeyokna apim simiirsika mi ta hiriinan saiirsika kima kimiir nomiiyauim simiiram nhami nhami kipi naingwokwonanae. Mi kima irni nwirniyam naingwokwonanaeyim wari kimiir kwoinin dimin whirki kimbu karamae nwowiyin siya daingwokwonanaei. ²³ Adi Komii siya kimiir kwoin imiirin yaeya kwoin win bidi tirkiyin yipiki wi hiriayar nwoyokiyokiikaeyami kima wakaeyokna apa siir yaiya saiir karieni tirkikin wadie kima nwowamin. Mi siir yayim yim wi wara tioidwomai rani. Mi iriipi hiriinan kimiir kwoinim yim iriipi hiriinan yim wi wari mi digi rani. Wim kima inkam komiini yinisimkim yipiki nao karamae nwowiyim sima. ²⁴ Tiki yayim yim kaimwowaigim. Dimusi rani, yayim yipiki Adi Komii siya winkiyim Yokwo Komiini yim hinina boinkikim, iikam whiekakim yim ini konan ywowim mi ti inig komii komiigak sima nwowa yim ini kipnan ywowim. Mhoiia sima wi kowa inkamki tokisimsibginiya mi ha waiswaekiya wi saiir hiriinan nwowi. Mi kipa ya wa mi houginami nua hiriir mi saeya wa mi bropkinami. Mi ti kamim ti nu iir nwowiyim inig komii komiigakim yim wa digi. ²⁵ Mi Biyan Inkam Komii siir yai kibiya ya wi hiriayar nwokripkaigii. Mi ti yayim simakisimaigim krima boinmimauuwim kimiir. Iriig.

2

Mi Biyan Inkam Komiiyin yio ini yinpaenan ywowin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi krima nwowamin

¹ Mi kima wari dimin biye biyeyim kimiir kwoinaw nwoyaiyim yim ti itnoudninkiigi, ti dimin taemin hininim, niksise yai, yai iyop nwo mi kwoin bibiye naingwo mi yai kinaopitkaigai mi ti hiriinan diminim kima simiirin kipi tir. ² Kima yinisim sapisapin mwiyyaramar naingwowyin siir hiriinan daingwo Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibi kibi imiiram nhami hiriinanki niuwi wim kima wi inakamae adiyaowaenan nwowi mi iki Adi Komii siir dimin taemin imiirin wi haningnin sibgu ninomokninkin digi. ³ Dimusi rani, wim kima bidiyar yinokninkinim Biyan Inkam Komii siya wadiyairgin mi siya kimiirar bidi whinkinsiis haiginiuwamin mi kimiir dimin biye biyeyim yim siya bidiyar mi haiyoprindiyumiigiyim. ⁴ Kima Jisis saika damasukikin yio siya ini yinpaemiiyiknan ywowin yipiki iikamkim sim boriisopin mi Adi Komii siya siiram nhami nhami bi naingwokin mi siirin siya yimbingi ti dimin biyeyim krima tirim simiir haiyoprindiyumiigiyam. ⁵ Mi iikam wim kima ini iriipi hiriinan iyin paeyinanar mi owim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiir asi nanmaiwarkainaei mi kima Adi

Komii siiram kiwaki kimiirin siir omakanan nwowim mi kima wi piugan kwiruwar mi owim mi wim kima ini pris inkamnan ywowim. Yim sima biya wraisuim ha nisomsom aokaowim mi simiirin sima hiya Adi Komii siir haigin anag hauugiiya saiir idwo hir haigin anagi, Adi Komii siir ninkin imiiaeyam. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin siirar timi tir dimin taemin miyikmiyikim Adi Komii siirim mi kima wi kimar hauunaei Adi Komii siirin nae ninkinimiiaeyamin mi dimin taeminim kima tiri Adi Komii siya wi maigimaigra nwowi simiiram. Dimusi rani, biya Kraisiya bidiyar tirkiyim krimiirin krimiir siyu bibiyie imiir haiyoprindiyumiigiyim. ⁶ Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir hir nwowa hinina boinkika,

kara yinpae kibiyin wira yimbin om Saion hiram in omaka hir nwowa saiir kougou nwowim. Siya ini ti kougouwin siir hiriinan ywowin omaka mriiyim ninansiin okwowyin mi ha boiniyin yio miyik rani mi yio Adi Komii siya hinina naingwowi yio bimbiuwi rani. Kraisiyargin omaka saiir nonkworinuwanin kougouwin mi iikamim yipiki siiram naingwo tibmii sima wi hik mirisikak nwo rani mi simiirin wi siya nanmaiwarkainaei mi wi siyar whinkinsiis haiginuwi. ⁷ Mi ti kimiir iikam nhirim yipiki Kraisi siiram naingwo tibmiiyim, wim kima siiram in nhami nhami naingwokwonanae rani mi tiriiginim yipiki siiram naingwokwonanae karamae nwowim Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir hir nwokaiya ya hinina boinka,

Siya ini yinpaenan ywowin yipiki inkamkin diriraerarkikiniyin omaka mriiyam mi mhoiia pa swoki boini siya miyik rani, mi yio Adi Komii siya siirin hinina naingwokin siya wadiekwadieyargin. Ini siya siyar ywowiskiyin yinpaenanin yipikin omaka kougounan omaka saiir bopwoniya nokwoin omaka akou iir hougwowinam. ⁸ Mi iikamim yipiki Kraisi siiram naingwo tibmii karamae nwowim mi digiumii siir haimriiyuim,

Kraisi siya siiyanan ywowin mi ti iikam hiriinanim yim wi siya tirki mi sima wa nhimnhinkinami mi sima wi sima simar tioidwomai. Sima iikam whaowaenan nwowi mi wa nikii iuguski.

Dimusi rani, sima digiumii Adi Komii siir yai kibi imiir haimriiyugim ti Adi Komii siir yayim yipiki biya niki winkyim Yokwo Komii saiir nwokaiyim sima wi digar nwowi simiir tirim.

⁹ Mi wim kima simiir hiriinan tani wim kimiirin biya Adi Komii siya bidi yimbinim yipiki siir piugan nwowim mi kima ini Pris inkamnan ywowim siir inig hainan prapasim mi kima ini iikamim yipiki Adi Komii siir mi aiirara mriiyim mi mi miyikmiyik ha mriiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi kima ini siir iikamnan ywowim dimin taemin kibiyim siya tiriirim simiir nanaaknkii haiginuim. Siya kimiirin minam kiyaii kima dimin taemin biyeyim nibwomambwonan nwowiyim digiumii simiir haimriiyugigim mi kima siir yai kibiya yipiki bienan whwoyaiya saiir wakaeyokna apim. ¹⁰ Kima biya iikam ninga nwokim mi tariinanin kima ini Adi Komii siir piuganan iikam ywowim. Biya Adi Komii siya kimiir bi whindiriraerar haiginugim mi tariinanin Adi Komii siya kimiirin prasae prasae bi whindiriraerar haiginugim. Iriig.

Krima Adi Komii siir mi mriiyam iikam dwo.

¹¹ Ti kariir nomiiyaukinim kima ti nuin siir siyuin siir tiran tani. Nungaka. Kima tirin wi ii praei nwonam tani kara kimiirin asi boinonkwokwoki. Iya kima tirar niki owi dimin bibiyeyim digiumii simiir haimriiyugig ti diminim kimiir kwoinim inokininokin simar nipiyaokii mi ta hiriinan saiirsika kima wi ti dimin biyie imiirar wakaeyokna api mi wi dimin biyeya tiri. ¹² Kira, kirar diisimauuna iikam nhirim simiir bopwoniya yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim simiirin. Mi dimin taeminim kima tiriirim miyikmiyik imiirar diriraerar mi ta hiriinana sima kimiir naingaugauwi mi ha boini kima miyik rani mi ta saiir mhoiia iya Adi Komii siya niti iikam imiir hidam mi

ti iikamim naingwo tibmii karamae nwowim sama wi siir inig iirar hainanprapraskii whisarii rani, dimin miyikmiyikim kima tirim simiirsika.

¹³ Mi kima iikamim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiirar wakaeyokna. Dimusi rani, kima Biyan Inkamim Adi Komii siir wakaeyokna apikim kima gavmanmi biyan inkamim simiir wakaeyokna ap. ¹⁴ Mi iki iikamim siya nikropkiyim kimiir kigriraowam mi yipiki siyu bibiyie tiriyim simiir donkwoninwimwurninkin haiginu mi yipiki iikamim dimin miyik tiriyim simiir inig imiir hainan prapas. ¹⁵ Kima dimin miyik miyik imiiraramar daingwo. Dimusi rani, Adi Komii siya minam naingwowi, kima simiir tirim mi ti inkam biyeyin siir yai bibiyeyim yim wi pi ninkinyaeyaowi mi ta hiriinan saiirsika ti dimin kibi kibiyim kima tirim mi yim wi kimiir swoki boinhiuriyiu sran tani. ¹⁶ Kima iikamim rirmiyya nwowim kimiirin dimin biyie whirki nonkwo karam nwowim, dimin biyie kipi tir. Dimusi rani, kima ini ti hinin siyiuin siir nwowim kima Adi Komii siir iikamkim mi kima siir mi aiir miriigim mi kima dimin miyik imiirara tiri, siyu biyie wari kipi tir. ¹⁷ Kima iki iikamim simiir inig imiir hainan mi kimiir nomiiyauim simiiram daingwokwonanaei mi kima Adi Komii siirsi didid mi siirin dimin whir kipi tirbu maigimaigra kimaka nwosiyin mi kima gavman inkam komiyyin yipiki krimiir kigriraowiyin siirin mhi hiinsima dwo. Iriig.

Dimin taeminim Krai siya tiriyim krima simiir wakaeyokna ap

¹⁸ Mi kima iikamim yipiki whisarii mi priimiriyyim kima kimiir biyan inkamim simiir yai imiirar wakaeyokna ap mi hik simiir kipi huu maigimaigra kima nwosi. Mi iikam nhirim sama kimiiram naingwokwonanaei mi nhirim io kimaka nwowi, kima hiriyyar tiki prii diriraerar. ¹⁹ Mi kimiir biyan inkamim sama wi kimiir nikwowaisii. Dimusi rani, kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir wakaeyokna apikim mi kima ta hiriinan saiirsiyin yamdi kipi swoki diriraerar mi kima ta kara boina saiir hiriinan diriraerari mi Adi Komii siya kimiirin wi maigimaigra komiigakar nwowi. ²⁰ Mi kima dimin biyie tiri mi yaowae adim sama kimiir nikhaiginuwi mi kima ti diminim sama kimiir tiriyim yamdi simiir kipi swoki tir. Yo tiriiginin yo ini ywowin. Dimusi rani, wim kima dimin biyie tirkim mi kima hik haigim. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim kima tirim simiirsika mi kima ta hiriinana yamdi saiirsi bi tirkim mi yo tiriiginin yo dimin komiigikomii ieyairgin mi Adi Komii siya ta hiriinan saiirsiyin kimiirin wi siyu miyikar mi tiri. ²¹ Adi Komii siyar bidi yimbinim kimiirin ta hik aiir haiyam yipiki kara boinmimauuwim kima simiir hai. Dimusi rani, Krai siya hik kimpipisu prasae bi haigin kimiirsiyin mi ta siya nisimauuwa ini aknain miyiknan ywokiya kima kigna apim inkamim huni siyiuin siir kigna apnamiyin siir hiriinan. ²² Krai siya siyu biyie bi tirkin mi niksiseae yai bi mi boinkin mi siyu biyie bi mi tirkin. Nungaki nungakinga. ²³ Mi iikamim sama siirin yai biyie nikbumbu boini siya nididim mi siya simiirin niksiseae yai mi igao yai bi boinkin. Iiya kamim sama siir tioa mi siya simiirin igao yai bi boinkin mi yamdi bi mi tiokim siya yaimin yaimin bi boinkin. Siya ha naingwo tibmiigin Adi Komii siya mhoiyya simiirin wi ti siyu bibiyeyim simiirsi hidi. ²⁴ Mi siya, siya siyar naonakin paeyin hiiniya nironinkin siirin dimin biyeyim yipiki krima tirim simiir haiyim mi ta hiriinan saiirsika iikam krima nu tiran dimin biyeyim digumii haigingik mi krimiirin wi sama nipiyaoki rani mi ta hiriinan saiirsika krima Adi Komii siir dimin kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. Dimusi rani, siya pi naokin mi wim kima wadie asi nwowi. ²⁵ Kima ini sibsibnan ywowim yipiki inkamki naingwo ouwougikim mi siyuum ha whaowaeiyim. Mi tariinanin kima ini Krai siiram yaingwo tibmiyyim mi siyar kigriraowi kimiir kwoinbud imiirin, yipiki inkamim sibsib imiir sibgu kigriraowiyin simiir hiriinan. Iriig.

3

Ta yaiya iikamim nonkwonam simiir boinka

1 Mi iikamim simiir biyan inkamim simiir yai wakaeyoknaeiyā simiir hiriinan wakaeyokna mi wigim iriipa hiriinan, kima kimiir kamni yai imiirar wakaeyokna mi ta hiriinan saiirsika sima Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna ap karamae nrowi mi simiir kwoinim wi kima nwoki kiyaiyim dimin miyyik miyyikim kima tirim simiiram mi ta hiriinana sima wa nwoki aingwo tibmiyyim siiramim. Mi kima wi yai yaimin dimin kipi swoki boinmimim. 2 Dimusi rani, sima wig kimiirin wa kigi kima dimin taemin miyyikmiyyik imiirar tiri kima wakaeyim sima boinim mi ta hiriinan saiirsika simiir mhi kwoinim wa kisina haigi Adi Komii siir yai aair wakaeyoknamim. 3 Kima simae mikin minim kima kima kipi piuai mwamana, kima indihop mi yuis miyyikmiyyikim simiirara nii mi ta hiriinana saiirsika iki iikam nhirim sima kimiirin wi ha boini kima bimbuiwi kig rani. Yio triiginin yio dimin komii rani. Nngaka. Kima wi hiriinan kipi swoki tir. 4 Mi ti dimin taeminim kima naingwoyimiyyokim kimiir kwoinaw nwokaiyim yim hiinsima dwo mi kipi nikwokrimkrip. Yim ti dimin hinin ini mikin, indihop, mi yuis miyyik minim yipiki kima piuaiyim kimiir piu, ini simiir hiriinan ywowim. Mi dimin taeminim kimiir mhi kwoinaw nwokaiyim yim mikin, indihop mi yuisnan tani bi nimbimbiriyamikim. Dimusi rani, Adi Komii siya kimiir kwoinaw ti hiriinan dimin taemin miyyikmiyyik imiiram naingwokin. 5 Mi ti hiriinan siyiuin, biyan wigim yipiki miyyikim yim sima minam nrowi dimin taeminim Adi Komii siya boinim, simiir hauuwim. Mi ti hiriinan siyiuin sima tirin, yio sima, sima simar swoki tirnakin wadie kigamin mi sima simiir kamim simiir yai imiirar mi wakaeyokna apkim. 6 Mi Sera saeya iriipa hiriinan siyiu iirar mi tirka, saeya Ebrahim siir yaimin dimin imiirar mi wakaeyokna apka mi saeya saiir kam iirin saiir kigriraowan inkam asi nikugun mi mhoiya kima siyiu miyyik tiri mi Adi Komii siir wakaeyokna api mi siirsi nidid karame nrowi mi kimarim wi Sera saiir yinisimnan nrowi.

7 Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin, kima kamim yipiki wig nonkwonaim mi simaka ha nrowim kima dinokninkin sima kirie rani, kimiir hiriinan mi simiirin sibgu kigrirao. Dimusi rani, kima mi sima kima iriparin mhoiya dimin miyyik Adi Komii siya hauuwi wi simiirarar haiswowi mi kima hiriinan siyiu iir tiri mi kimiir siyiuin wi dimin whirki haiginikou rani, Adi Komii siiram srii dimin taemin haiyam. Nngaka. Iriig.

Kima iikamim hiinsima dwo mi ti dimin taemin miyyikim simiir sibgu wakaeyokna ap

8 Mi ta kariir yaimirsim kwiruwa pi kimiir boinmauugi kima kwoin whiruwa dwo mi irni nwirniyam daingwokwonanae mi simiirsi daingwoyimyok iya sima hik haiiyim mi dimin miyyik miyyik imiirar tir, irni nwirniyin mi hinina daingwo nhirim sima dwo kimiir kouwin. 9 Mi iikamim sima dimin biye kimiir diriraerari mi kima simiirin dimin biye yamdi kipi swoki diriraerar. Mi sima yai biye kimiir boini mi kimiir tirbumbuwi mi kima simiirin yamdi kipi swoki tirbumbu. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siirim srii siya dimin miyyik tirim simiirin. Dimusi rani, Adi Komii siya hinina naingwokin kima ti hinina tirim mi kima siir dimin miyyik miyyik imiirin wa haii. 10 Kima ti hinina ti diriraerar. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii saiir nrowim hinina boinkim:

Ti iikam nhirim yipiki ii miyyik nhir nrowam naingwowim ti nu iirin, sima dimin taemin biye imiirin digumii haimriiyugig mi niksiae yaiyim yim iriipi wara. 11 Sima dimin bibiye imiirin digumii haimriiyugig mi dimin miyyik miyyik imiirar timi tir. Sima iikam whiekakim simaka hiinsima dwo. 12 Dimusi rani, Adi Komii siya iikam miyyik miyyikim simiirar kigriraowikin yipiki simiir kwoinim miyyik nrowim mi siya dimin taeminim sima sriiyim siirim simiirar wakaeyoknaeikin. Mi Adi siya iikam biyeyim digumii simiir haimriiyuwikim.

13 Mi kira wadie tiram naingwowi kiriir kwoinin wi nhinga tirbuwi inkam nwr karamaeka. 14 Mi kima dimin miyyik tiri mi iikamim sima kimiirin dimin biye tiri mi kima maigimaigra taokitaoka dwokaeyam. Mi kima iikam imiirsi kipi nidid mi ti

dimin taemin imiirsi kipi naingwo yimyok. ¹⁵ Kima Krai siiram daingwokwonanaei mi kimiir kwoinim siiriramar daingwo iski yo dimin prasae rani. Mi iinokinokin kima iikamim kimiir sruii yamim simiir yai imiir nowarkii boinam dwokwokin kimiir kwoinim dimin taeminim Adi Komii siirim simiiram dimuim naingwo tibmii? Mi kima simiirin io kwoin kipi nwo mi igao yai kipi mi boin Adi Komii siirsi didid yo wi inig biyiekak kima nwowisi. ¹⁶ Mi kimiir kwoinim maingimaing dwo dimin taeminim kima tiriyim mi kimiir kwoinin wi rirmiigirirmiia niki owim. Mi ta saiir mhoiia iikamim sama wi kimaka ninkinwamwarkii boini ti dimin miyikmiyikim kima tiriyim simiirsi. Dimusi rani, kima Krai siiram naingwo tibmiigim mi sama wi nididgak nwonami dimin taeminim sama boinim simiirsiyin. ¹⁷ Mi kira iikam imiirin sibgu sibgu tiri, iia ti iikamim sama dimin biyeyar tirka wandi kimiirin mi mhoiia Adi Komii siya kimiiramim wi big nasmirwaiyar nwowi. Mi kima iikam imiirin dimin biyie tiri mi yim ti iikamim kimiirin wi iriipi hiriinan dimin biyeyar swoki kwatiri mi Adi Komii siya kimiiramim wi big nasmirwaiya nwo rani. ¹⁸ Tariigina ya kamwowaing. Dimusi rani, Krai siya bidi yaowin, siirin kam bibiyeyim sama tiokin mi ta siya naowa krimiir dimin taemin bibiyeyim simiirsi naokin, siyairgin inkam miyikin dimin whirki kimbu karamae nwowin, siya iikam biyie krimiirsiyin kwiruwar naokin mi ta hiriinan saiirsika siya krimiir asi nanmaiwarkainakin Adi Komii siiram namim. Ti inkamim siyairgin puairgi naowin mi siir kwoinbudin wari bi naokin ini omwaiya swoki waiyan. ¹⁹ Mi ti hiriinanin Adi Komii siir naeyuin Krai siya maeyau biyeya kwoinbudgim nwowa saiir yam mi siya siir yai aiirar yanaakninkii haiginiu simiirin. ²⁰ Mi Adi Komii siya ti iikam imiiramim minam nwogugugin iia sama omwaiyar niki waiya sama siiram naingwo tibmiyim mi sama siir yai aiir bi wakaeyoknakim iiyim Noa siya miriitim siyai aiir. Mi ta ti aiirin Adi Komii siya wikamim iriayar oumwar hainaowid mi tiriiginim sama bi naokin. Dimusi rani, op komiitim simiir wari bi nwomairipu aokin. ²¹ Ti opin yi iikamim yipiki baptaisiyim aknainan simiir niisiimauugin. Taka opa saeya iowim kimiir piu nwowim simiir hisokan tani. Nungaka. Ya min niisiimauuga iikamim yipiki Adi Komii siiram sruiyim simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumuigiyim mi siya wi simiir kwoin imiir diriraerarki rirmiia nwokiyim. Dimusi rani, Jisis Krai siya bidiyar iki aonamin mi siya ha swoki insiin idwowin mi ini omwaiya swoki waiyan. ²² Krai siya bidi yamin Adi Komii krimiir Wanin siir om iir mi siya ini Adi Komii siir ina inig miia ini idwokaiyuin maeyauwa iikamim inigakim sim nidwokaiya saiir. Mi paekwosim ima mi nonkwo yiu ikim mi uridyiu bibiyie whiekak ikim simiir kouwin ini siyar ywowiskiyin. Iriig.

4

Dimin taeminim kima diriraerariyim Adi Komii siir kwoin iirara daingwo tir

¹ Krai siya inkam krimiir hiriinanar naokin mi ta hiriinan saiirsika kima biia siya tirim simiir ti swoki aingwoyokiyokigi mi siya ini inkam biyeyim simiirar kigninkin tiotin siirin sama siir nonkwobumbuninkinim mi inkamki kimiir tiowi mi kimpisu kimiir hauwi yi ti hiriinanin, dimusi rani, kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiirim naingwo tibmiigim, yim ti dimin taeminim ini wadie mi owim whisarii rani, iikamim yipiki inkamki tiowiyim simiir puim mi ha kimpipisuwiyim mi ti hiriinan siyuin yo simiir grabainginiuwi ti hiriinan dimin biyeyin sama tiriyim simiir haiburgigim. ² Mi tariinan kima diminim kimiir kwoinki naingwowim ta iia kima nu tirar niki owa simiir kipi wakaeyokna diriraerar. Mi kima Adi Komii siir kwoin iirara wakaeyokna ap iski. ³ Fi nhirim biia namkiyim krima dimin biyie kasa bi diriraerarkim iikamim nuanim sama tirim simiirin ti dimin taeminim yim hiniingim: Krima dimin biyie imiirar wakaeyokna apkim mi krima simiir diriraeraramin nhaminhami bi naingwokim, krima hii nanaeyim krima siyiu komii iirar taouuga diriraerari, krima op kiriekiriyim simiir kwiyaeyim iki krima kwiyae nanaeyim mi krimiir puim pi whaowakakar nwowi mi

kríma nae pranaepranae bí naeikim mí kríma íkí iikam nhírím símiir omakar mí amikim op kíriekírié imiir kwíyaeyím mí kríma dígímúúí Adí Komii síir yai aír haimríiyúgím mí kríma pí uruwai síyaowaiyím símiir iníg imiirar mí hainani. ⁴ Mí tariinanín iikamím yípíkí tí dímin taemín imiirar níkí tírkírkíkaíyím síma íní hídara yanaakíyím. Dímusi ran, í síyú bíyíé símaka tír karamae nwowín mí síma kímídiniya yai bíbíyíé kímíir bóin, nídidgak kíma nwowím ⁵ mí ta saír mhóiyarín íya Adí Komii síya iikamím omwaiyar níkí waiyam mí naokaowím símiir hídí mí tí iikamím síma wí síma símar nanaaknínkíinaei síma tí híriinan dímin taemín bíyíeyím símiir dímusi tírkím mí ta híriinan saírsíka Adí Komii síya símiirín así nonkwóbumbunínkíni. ⁶ Mí ta híriinan saeya, Krais síya síir Yai Wín Kíbiya iikamím yípíkí omwaiya waiyam mí iikamím yípíkí bíiya naokaowím símiir bóinmímauúím bíiya Adí Komii síya bóinkíya híniín iikam whíekakím wa naokaowí. Krais síya híriinansi bóinkín tí yayím iikamím yípíkí bíiya naokaowím síma wa wakaéi mí wa náingwo tíbmí síir yai imiirímín mí mhóíya síma wí Adí Komii saíka nwowí. Íriig.

Kíma dímin míyíkím Adí Komii síya hauuwíyím símiirín síbgu kígrírao

⁷ Mí iikam íma mí dímin taemíním yípíkí tí nu híir nwowím síma íní kíngíinar nwowím wa nídwomáii. Mí kíma síbgu dáingwo omok mí kímakímásiyar kígríraona dímin taemíním kíma tíriiyím mí kíma Bíyan Inkam Komíiyín nhwo síramín síbgu kwísbóin. ⁸ Tí díminín yíó prasae rani, íní íkí dímin taemín nhírím kíma wakaeyókna apíyím íní símiir kou ywowín. Kíma írni nwírniyam náingwokwonanaei. Dímusi rani, yíó tíriigínín kímíir whínkínsíis haigíníuwi dímin bíyíeyím íkí iikam nhírím síma díríraerariyím kímíir símiirsi náingwoyímíyóksi. ⁹ Mí kíma íkí iikam nhírím náingwo tíbmíyím yípíkí kímíiram nítiyím kímaka níni oniyím símiirín síbgu kígrírao mí nae míním mí whwonkai híi íkím mí dímin taemín nhír íkím mí tí dímin híriinaním símiir síbgu díríraerar haigíníu mí kíma kímíir kwóiním ío kwóin kípí náingwo símiirín mí ha kípí díríraerar. ¹⁰ Mí nínoknínkín komíiya Adí Komii síya príhauugiya kímíir wím kíma íkí iikam nhírím símiir whínkínsíis haigíníu mí ta híriinan saírsíka kíma wí Adí Komii síir díminpai díminpaiyím kímíir hauúím wí símiir síbgu kígríraowan iikam nwowí. Yím híningím, ¹¹ iikamím yípíkí yai kímíir bóinmímauúwi mí síma Adí Komii síir yaigíyái imiirara bóinmímauú íski. Mí yípíkí dímin taemíním iikamím símiir whíndíríraerari Adí Komii síir kírieni mí ta híriinan saírsíka iikamím Adí Komii síir iníg híirín wa nwókí hainaním. Dímusi rani, Krais Jísí síya whíndíríraerarkíya kímíir saírsíka. Mí kara ha náingwówí iikamím síir iníg híir hainan, síyárgín iníg komíigakín mí pí síya kígríraowí iikamím nu tíraním mí dímin taemín whíekak íkím ínokínokín. Íriig.

Kíma kípí náingwoyímíyók, tí dímin bíyíeyím kímíir tírbumbuím síma Krais síir bídiyar íkí tírim

¹² Tí káriir nomíiyau kíiním kíma kípí nanaawín tí híriinan hík kímípísuím iikam kímíir nímbiniyím yím kímíir kínanquíuím míní mí síma wa nwókí kígím kíma íní Adí Komii síirar síbgu wakaeyókna apím, kímíir kwóinín ha náingwówí tí dímin bíyíeyím bíiya bí nímbiyámkím mí ta saeya nínkakníya. Níngaka. Bíyín Krais síirar bídi yímbiyamím. ¹³ Mí kíma márgímárga dwo kíma Krais síir híriinan nwókím dímin bíyíé kímíir nímbiniyím. Dímusi rani, mhóíya íya Krais síya swókí íti, síya, wí síya síyar nanaaknínkíinaei mí kíma wí márgímárga taókítaoka saíka nwowí. ¹⁴ Mí iikamím wí yai bíbíyíé kírié kímíir níkbumbu bóini. Dímusi rani, kíma Krais síiram náingwo tíbmíikím mí kíma márgímárga dwo. Dímusi rani, Adí Komii síir naeyú kírieyín íní kímakar nwowín. ¹⁵ Mí kíma síyú bíyíé kípí tír mí gavman síir máyan iikamím kímíirín wí síma nonkwóbumbunínkín haigíníuwi tí síyú bíyíé híriinanín kíma tíriyín síirsi. Yím híningím, ínkam mín nísomsom aokao mí híi mín tauae mí síyú bíbíyíé iikam nhírím tír mí kíra ha náingwówí íkí iikam nhírím símiir kouwín íní kírar ywowín mí símiir dígworaekwówím yím íní kírar mí kígríraowím mí tí híriinan díminím yím kípí tírmímín.

¹⁶ Mi inkamın iikam biyieyım dimın biyie tıriyım sima wı kırıir tırbumbunınkıni. Dimusi rani, siya Adi Komii siir yai aıir wakaeyokna apikın mi siya simiirsi kipi nıdid siya Adi Komii siir inıg iırar hainan. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram naıngwo tıbmiikın.

¹⁷ Mi ta iıya bıdi yimbiniya Adi Komii siya iikam imiir hıdana. Mi siya bıiyın wı iikamım yıpiki siir yai aıir wakaeyokna apım wı simiir hıdi. Mi siya bıiyın iikamım naıngwo tıbmıiyım krımiir hıdi mi mhoiıya wı panına tıri iikamım yıpiki digıumii Adi Komii siir yai kibi aıir haimriiyıuım simiirin? Simiirin wı siyar nonkwobumbunınkın iuguskii.

¹⁸ Mi Adi Komii siir yayıım Yokwo Komii saiir hir nwokaiyım yım hınına boınkım, Mi iikamım yıpiki naıngwo tıbmıiyım mi ti dimın biyieyım ha nımbiyami hık simiir hauuwam mi simiir kwoınım pariiparii sima nıpiyaokıiyım Adi Komii siir wakaeyokna apsi, mi ti dimın biyieyım ti iikamım Adi Komii siiram wakaeyokna apiyım simiir kwoın imiir kiyaiyamın pariipariıya nwowi, mi ti iikamım yıpiki digıumii Adi Komii siir haimriiyıuım yım wı panın panına tıri, ha? Yım wı hindara nasae bornınopkainam iuguskii.

¹⁹ Mi ta hırıinan saiirsika, ti iikamım yıpiki dimın bibiyieki kiyıkaigaiyım mi hıkak ha nwowım, yım Adi Komii siirar kwoınkın ti hırıinan nımbiyamın mi sima kipi naıngwoyımıyok. Mi Adi Komii siiram daıngwo tıbmıi yıpiki iikam whiekak krımiir nonkwokwokiyan mi siya simiir whındıraerarin mi simiir mi kıgrıraokın. Dimusi rani, siya dimın taeminım bııya siya boınım, siya dirıraeraram, siya simiirin wa dirıraerari. Iriig.

5

Kıma adiyaowae iikamım kıma Adi Komii siir piuganan iikamım simiir sıbgu kıgrırao

¹ Mi ta hırıinana saiirsika, iikamım Adi Komii krımiir Wanın siir piugananım iki iikam nıhırım simiir kıgrıraowiyım kara kımiirin hırıinansi boınonkwokwoki. Mi kara irıipi hırıinan inkam adiyaowaeıyırın kımiir hırıinan mi karar kıgın Kraıs siya naonamın. Mi kara wı siyaka boınaii dimın taemin mıiyık mıiyıkım mhoiıya Adi Komii siya nanaaknınkııyanım. ² Kara kımiirin tısa boınonkwokwokiyan kıma iki Adi Komii siir iikamım sıbsıbnanım yıpiki kımaka waraur nwowım simiirin sıbgu kıgrırao. Kıma sıbgu kıgrırao Adi Komii siya naıngwowın kıma tıram siir hırıinan. Dimusi rani, kıma wı kipi dirıraerar dimın taeminım, sima kımiirin hınına boını ti hının dimının siir ti dirıraerar. Nıngaka. Kıma simiir tıri. Dimusi rani, kımiir kwoınım simiir dirıraerarı naıngwokım kıma simiirin mınam kipi dirıraerar umır komii haiyım, kıma simiirar dirıraerar. Dimusi rani, kıma simiirin nıngınınga tıramar naıngwokım. ³ Kıma iikamım Adi Komii siya nokmwın okwo haıgınuwım kıma, kımamar kipi naıngwona hınının kouwın ini kımar ywowım mi simiirin kımar nokmımın tır dimın taemin tıramın. Nıngaka. Wım kıma ini aknainan ywowım iikamım warauranım simiir nısiımauwam dimın taeminım sima kigna apam. ⁴ Mi mhoiıya iıya Jısıs Kraıs siya krımiir kıgrıraowi inkam komıiyın siya swoki iti, siya wı siya siyar nanaaknınkıinaei mi kıma wı saıka nınkın haii dimın taemin kibıkıbiyım inokıinok nwoyokıyıkıiyım kıgugu karamae nwowiyım. ⁵ Mi ti hırıinan sıyıu kamwowın kara pi yainan whranım kımiir boınonkwokwoki, kıma iikamım yıpiki kımiir kıgrıraowiyım simiir yai imiir sıbgu wakaeyokna ap kıma whiekakarın ırni nıwrni yai wakaeyokna. Dimusi rani, Adi Komii siir yayıım Yokwo Komii saiir nwowım yım hınına boınkım, Adi Komii siya iikamım yıpiki ha naıngwowım sımaırgım inkam komıikomıiyım, siya digıumii simiir haimriiyıugın mi siya ti iikamım yıpiki sımamar naıngwona karamae nwowiyım siya wı simiir whınkınsııs haıgınuwi. ⁶ Dimusi rani, yayıa Adi Komii siya boına saiirsika, kıma ha daıngwo Adi Komii siya inıg komııgakın mi kıma kımamar kipi naıngwona mi kıma siir yai imiirar wakaeyokna ap mi ta saiir mhoiıyarın iıya siya nımbına siya kımiirin wı wadıeyar whındıraerar haıgınuwi mi kıma wı kıreıkıkıreıya nwowi. ⁷ Mi ti dimın

taeminim kima naingwoyimi yokim kimiir kiyaii, kima ti dimin taemin imiiram in Adi Komii siiram srii siya whinkinsiis haiginuwim kimiirin. Dimusi rani, siya kimiiram naingwokwonanaei mi kimiirin wi siyar kigriraowi.

⁸ Kima sibgu mintirao mi kimasayar kigriraona. Kimiir sau omoman inkamin Setan siya ini wraisu komiyyin yipiki laion dapiyin ini siir hiriinan ywowin siya hinda tinda pa napririr kaowi iki wraisu nhirim simiir pisomsom aokaowim. Setan siir siyuuin hinngin, siya hinda tinda pa napririr kaowi iikamim simiir nipiyaokiyim sama digumii Adi Komii siir haimriiyugigim. ⁹ Kimiir kwoinim kirie hiriyyar dwokripkai mi digumii Setan siir haimriiyu mi ta hiriinan saiirsika kima iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. Dimusi rani, kima ina ninokninkinim iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim hinda tindanim, dimin biyeyim wi simiir tirbumbuwi kimiir tirbumbuni hanin aka mi kimiir kwoinim kirieya dwo. ¹⁰ Mi ta iya kima hik kimpisu haii saiir mhoiyarin Adi Komii sikisiyargin yipiki dimin taemin miyik whiekakim simiir bwamkibwamin. Mi siir dimin miyikmiyikim wi kimiiram nimbini kima haiyim mi kima wi Krai saika nwoyokiyokikaeyami inokinokin. Mi kimiirin wi miyik Adi Komii siya siyar nwowaiginuwi mi wi siya kirie haiginuwi mi kimiirin wi siyar mi whindiriraerar haiginuwi. ¹¹ Kara ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siya digworaekwo whiekakim simiirar kigrirakaki inokinokin. Iriig.

Mi kara piyaimirsisim nhirim simiir swoki boinki

¹² Ti inkamin Sailas nikuwiyin yipiki kara naingwokwonanaeyin, siya whin win haiginugika ta yokwo mirisima kara kimiir boinonkwokwokiya mi kara ta yokwowa minam winkika kimiir niisiimauuim ta yaiya kima naingwo tilmiiya yim Adi Komii siirgisiirar yaigim. Mi kimiir kwoinim kirie dwo mi simiir wakaeyokna ap.

¹³ Mi kima iikam naingwo tilmiiyim yipiki om Babilon hir nwowim yipiki Adi Komii siya nimbiniim siirim simiir wakaeyokna ap mi sama mi Mak siya yipiki kariir yinisimkinanin kanaka wakaeyokna apiyin Adi Komii siir, simiir nokboinmamaira kimiiram hauugika. ¹⁴ Kima iikam whiekakim yipiki kimiir nomiiyauim naingwo tilmiiyim simiir kigi mi simiirin dankabmamair mi dokboinmamair haiginu.

Mi kara ha naingwowi kima Krai siir iikam whiekakim kwoinin iripa nongwomamair aeyin siir bidi haiyin. Iriig.

2 PITA

Pita siya ta yokwowa iikamim naingwo tibmiiyim simiiram swoki winkikin. Siya hiriyyar naingwokin siya wi kimimin tani ti nu iirin wi sipi haiburgigi mi siya ta siir yaiya nikopkaigiyana saiir asi boinkikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kansiiis haiginuwam. Siya simiirin ti hinana boinkikin, wari kamim niksisaeyim simiir yaiyim simiiram kipi naingwo tibmii. Siya simiirin ti profet niksisaeyim simiirsi boininkwokwokikin. Siya simiirin min boinkikin, sima simiir naingwo tibmii aiirin sibgu donkworinu dimusi rani, Jisis siya wa tiri diminim siya boinim mi siya wi sipi swoki iti. Iriig.

Yokwo kwisaka aeya Pita siya winkiya

¹ Kara Saimon Pitakin, inkamin whisarii mi primiriyyin Jisis Kraiis siiram, kariirin siyar nikmwun okwo haiginugun siir yai imiir boinimauuim. Kara ta yokwowa iikamim yipiki simiir naingwo tibmiiya krimiir hiriinan komii nwowa mi yipiki ti yai kirie kibi kibiyim sim wakaeyoknam yipiki wi whiekak krimiirar whinkinsiis haiginuwi kimiir winkika. Dimusi rani, Adi Komii siirsika krimiir dimin biyeyim Jisis Kraiis siya haiyoprimdiyumuigikim mi krimiirin ini rirmiia siyar ywowaiginuukiyyim mi ini dimin whirki kimbu karamaeyar ywowim mi ti hiriinan siyu iirsi nanmaiwarkainakin whiekak krimiirin. ² Mi kara ha naingwowi, Adi Komii siya mi Jisis Kraiis sowa hauuwi kimiirin, naingwobumbu mi nongwomamaer ae wi nhami nhami hauu rani. Mi krimiir Adi Komiiyin mi Biyan Inkam Komii ikin Jisis Kraiis sowiir kirieni yipiki kima sibgu inokninkinim. Iriig.

Adi Komii siya bidi yimbinin krima siirgisiiirgim

³ Adi Komii yipiki kirie komiigakin, krimiir bidi hauuwim dimin taemin whiekakim krimiir whinkinsiis haiginuwim siiram sibgu naingwo tibmiiyim. Dimusi rani, siya nanaakninkii haiginugun krimiirin mi krima Kraiis siir asi ninokninkini, yipiki biya krimiir nimbinin siir dimin miyyikim simiir haiyim mi kwoin miyyikin dimin whirki kimbu karamae nwowin mi wi saikar waiyayokiyokikaeyami. ⁴ Ti hiriinan siyuin siya bidi hauuwun krimiirin siir dimin kirie miyyik miyyikim biya siya nimbinim krimiir mi ta hiriinan saiirsika mi tariinanin wim kima ti dimin taeminim simiir kirieya saiirin wim kima wa haiburgigi, ti dimin taemin biyeyim iikamim nuanim sima tiriyim simiirin. Mi ta hiriinan saiirsika mi kima wi siir dimin miyyik imiir haii mi kima wi Adi Komii siir hiriinan nwowi. ⁵ Mi ti hiriinan siyuin, kima kimiir naingwo tibmiiya saiirin sibgu sibgu kisisop diriraerar sibgu nwowam. Mi kira ti hiriinan tiri saiirin mi wi minan nhami nhami kipi mirii Adi Komii siir yaiyim yipiki wari kimiir kwoinau nwokaiyim biya kima niki aingwo tibmiiyim simiir swoki inomokninkinamin. ⁶ Mi iriipi hiriinan, iya kima ti hiriinan tiri, mi kimiir kwoin imiirar kintimtinuna mi ta hiriinan saiirsika kima wi nikwokrimkrip rani mi wi dimin whirki kimbu rani mi ti iyyim dimin taemin biyeki nimbiyami mi wi mini hanin nwoki miriyyim sibgu nokworinukripkaiyam. Mi wi maingimainga hiriyyar nwoki okripkaiyim Adi Komii siirgisiiir siyuin wa kimiir waraur nwowin siiram. ⁷ Mi iriipi hiriinan, kima ti hiriinan tiri mi kima wi kimiir nomiiyauim simiiram naingwokwonanaeiyami mi simaka nomboin ii aeiyami wa saiir disiiimauu simiirin. ⁸ Mi ti hiriinan diminim kimiir kwoin nwokaiyim, yim ini yinkinukikaiyim mi sima wi kimiir whinkinsiisi mi hiriinana saiirsika kimiir kwoinim wi ningi ninga nwo rani. Ningaka. Saeya wi naeyar budi. Mi wim kima Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siirin wa sibgu inokninkini mi kimiir naingwo tibmiiya siiram wim kirieya nwowi. ⁹ Iikamim yipiki ti hiriinan dimin karamae nwowim simiir kwoinaun, yim sima ini iikamim yipiki kigimok karamae nwowiyim simiir hiriinan ywowim. Dimusi rani,

sima nhwokwisaekim. Ti hiriinan iikamim sima bidi yangwo owougiyim Adi Komii siya haiyoprindiyiumiigiya simiir dimin biyeyim sima tirim. Mi hiriinana saiirsika tariinanin simiir kwoinim dimin whirki bi kimbukim.

¹⁰ Mi ti kariir nomiyauim iya Adi Komii siya nikuwa kimiirim mi siya bidi yimbinim kima siirgim, kima minan mirii dimin miyik tiramin. Mi hiriinan saiirsika ti diminin wi kimiir whinkinsiis haiginuwi mhoiya Adi Komii siya wi kimiir nanmaiwarkinaei. Mi kima ti hiriinan dimin imiir tiri kima wi saika waiyayokiyoki siir om hir. ¹¹ Mi kima ti hiriinan dimin imiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya anowin wi kimiiramar haiwaoki mi hiriinan saiirsika kima wi omin Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya kigiraowiyin yipiki biya naonamin kimiir whindiriraerarin mi kimiir nanmaiwarkainamin mi kima wi inokinok saikar nwoyokiyokikaeyami.

¹² Kima bidi yinokninkinim ti dimininim kara boinkiyim mi kima sibgu dokworinu Adi Komii siir yayim simiir kirieni biya kima wakaeyim mi ha wakaeyokna apim mi inokinokin kara kimiir boinurwokaiyim swoki aingwokwonanaei ti dimin imiir. ¹³ Kara ha naingwowi yo siyu wadiekim kara kimiira boinmauu yokiyokiyim ti dimin imiirin mi hiriinana saiirsika kima wi simiirar nwoki aingwoyokiyokiyim iya kara ti omwaiya niki waiya tir. ¹⁴ Kara ina ninokninkinin, kariir iya naowana ini kingiin nwowa. Dimusi rani, biya Jisis Krai krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya boinmauugin kariirin ti dimin imiirin. ¹⁵ Kara ta yokwowa minam winki mhoiya kara naonami mi inokinokin sima wi kimiir whinkinsiis haiginuwi ti dimin imiir naingwowoknakiyim. Iriig.

Krima iikamim bidi kigim Jisis Krai siir dimin kirie kiriyim paenan niyaeiyim

¹⁶ Krima iikam krimiir yidwi wanwiyaemi niwii ningam simiir biri wakaeyokna apkim biya iya krima boinmimauuim kimiir mi kimiir nanaakninkii haiginuwa Jisis Krai siir yipiki kirie komiigakin mi yipiki wi swoki iti. Ningaka, krimaki krimar kigin siir dimin kirie kiriyim paenan niyaeiyim. ¹⁷ Mi Adi Komii siya siir inig iir hainanprapraski mi dimin komiiyin paenan niyaeiyin siir ywowaiginugi. Dimusi rani, ti yai imiirsika. Krima aposel kamim bidi wakaekiyim iya siya hinina boinkiyin, tiriginin yo kariir yinisim nwrkinwiruwan siya yipiki kara naingwokwonanaeyin ¹⁸ Krimaki krimar wakaekim ti yayim Adi Komii siir om hirinki nitim. Dimusi rani, krima saika nwokim mhuin dimin whirki kimbu karamae nwowin Adi Komii siya nwowiyin hir.

¹⁹ Dimusi rani, dimininim biya krimar kigim, krima ti yayim biya profet kamim sima boinmimauuim yipiki Adi Komii siir yayim sima nanaakninkii haiginuim simiiram naingwo tibmikim. Mi kima ti iikamim ti yai imiir wakaeyokna api mi kima wi siyu miyik tiri. Ti Adi Komii siir yayim yipiki ti profet kamim sima boinmimauuim ini paeya maeyau nibwomambwowa saiir niyaeiya mi nugakan nauunin siya whwoyayakwokiyim kimiir nisiimauuwim biyeyin ini kingiin nwowin sipi nimbinaidni. Mi ti hiriinan yayim biya profet kamim sima boinmimauuim yim ini paeya niyika krimiir niyua haiginuwiya ini saiir hiriinan ywowim Adi Komii siir yayim simiir sibgu wakaeyokna apim mi iya Jisis siya swoki itana wi saiirar namwoiwi yipiki biyeyin nugak nimbinaidniyakwoiyin siir hiriinan. ²⁰ Mi biyeyin kima ti dimin taemin hinininim pi kwaboini, simiir dinokninkin, wi nwirki siir kwoinara swoki ap rani, ti yayim krimiir kwoinawu wokaiyim yipiki biya profet kamim sima boinkiyim. Ningaka. ²¹ Tikina ya kaimwoka. Dimusi rani, biya profet kamim sima dimin taeminim simiir kwoinawu wokaiyim simiir biri wakaeyokna apkim mi ti yayim Yokwo Komiinawu ha bi winkim. Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin siya siyar kiyaiigin simiir kwoinim mi sima yayim Adi Komii siya boinmimauuim simiirin, ini simiirar swoki boinmimauuim. Iriig.

2

Dimin biyeyim yipiki niksisee kamim sima tiri ima

¹ Biya niksisee profet kamim Isrelan iikamim simaka nwokim. Ti iikam hiriinanim sima niti mi wi kimaka nini oni ti niksisee yai bibiyeyim simiir hainaniyim mi ti hiriinan diminim iikam nhirim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir puganiyim wi ti diminim simar nonkwobumbuninkin haiginuwi mi sima wi digumii Biyan Inkam Komiiyin Kraisi yipiki biya simiir nanmaiwarkainam naowin mi hiriinan sairsika wi kimimin tani siya simiirin wi pae komiia sair nitnoudnankaigii. ² Mi iikam whiekakim wi simiir siyu biye imiirar wakaeyokna api mi wi ha boini, yo dimin karamaeka hi hiriyyar danae. Mi mhoiia iki iikam nhirim wi yai biyie Adi Komii siir yai imiir nighbumbuwi ti diminim ti iikam bibiyeyim sima tirim simiirsika. ³ Sima niksisee niwiiyim simiirin minim naingwowi kimiir kwoinim imiir kiyayam mi umir kimiir warauranki haiyam. Adi Komii siya iya ti hiriinan iikamim simiir hidana sairamar nwokin. Adi Komiiyin yipiki simiir nonkwobumbuninkinanin siya nhwo whin tani, siya ta iya simiir nonkwobumbuninkinana sairam in ii haruwa haruwa bi nwonanaekin saeya nimbiniyam in.

⁴ Ti hiriinan diminim biya Adi Komii siya tirim yim krimiirin hinina nisiimauugim Adi Komii siya wi whisarii nwonanae rani. Adi Komi siya paekwosimim yipiki dimin biye tirim simiir bi swoki kigninkin okin saikar nwowamin. Nningaka. Siya simiirin maeyaua paekaka iikamim simiir nonkwobumbuninkinana sair hiriir yikropki mi sima ini maeyaua paekaka sair hiarar niki okripkaiyim iya Adi Komii siya iikamim simiir hidana sairam in. ⁵ Biya Adi Komii siya iikam biyeyim simiir biri swoki kigninkin okin ti nuin omwai siir waiyam. Siya op komii whira yikropki mi iikam whiekakim ini siyar kaiyoprindipu aokaokiyim. Inkam nwirin Noa nikuwiiyin yipiki hinina boinimauuwiiyin iikam sima dimin taemin miyik imiiram daingwo tibmii, siya mi iikam iriyyar is iko sima simar ywonaowid, Adi Komii siya simiir biri nisomaokin. ⁶ Adi Komii siya om Sodom mi Gomora sowiir iikamim simiir bidi hidgiyim mi siya simiir om owiir hangimugi mi simiirin ini wara yunamim. Ti hiriinan diminim yim aknainan iikamim simiir nisiimauugim yipiki mhoiia omwai waiyai ti nu iir mi diminim yipiki dimin biye simiir tiriyim simiir nimbiam. ⁷ Adi Komii siya Lot siir kigriraokin inkam miyik nwirin, yipiki siir kwoinin hauugihauuga whiyeyin hinanaeni siyu biye sima tirin simiirsi mi iripi hiriinan iikamim dimin miyikim sima tiranim sima digumii simiir mi haimriiyugin. ⁸ Inkam miyikin Lot siya iikam biyeyim simaka nwokin mi inokinokin siya dimin biyeyim sima tirim simiirar kigin mi dimin biyeyim sima mi boinim simiirar mi wakaekim mi siya haugihauuga siyu biye sima tirim simiiramar whiyekin. ⁹ Mi ti dimin hiriinanim krimiirin hinina nisiimauugim Adi Komii siya ina ninokninkin siyuin iikam miyikim simiir nanmaiwarkainainin dimin kirie kiriyim hikak nwowiyim simiir hirankin. Mi siya wi iikam biyeyim simiir naingwo owou rani, simiir turbumbuam mi simiir nonkwobumbuninkinam mi sima wi ta iya Adi Komii siya siir iikamim simiir hidana wi sairsi napiyok rani. Nningaka. ¹⁰ Mi Adi Komii siya ina sibgu inokninkin mi siya wi niksisee profet iikamim yipiki hi nanaeni siyu biyeyim simiir kwoinaw nwokaiyim simiir wakaeyokna apim mi siir kitinisiinam wi simiir naingwo owou rani, simiir nonkwobumbuninkinamin mi ti yipiki iikamim, Adi Komii siir kirie imiir wakaeyokna karamae nwowiyim mi ti niksisee profetim simiir kwoinim kirie ywowim mi sima simiir kwoin imiirar napikim mi sima yai biyie paekwosim imiir boinsi bi nididikim. ¹¹ Adi Komii siir paekwosimim simiir kirieya komiiga ini iikam biyeyim simiir kirie aiir haiburim. Mi sima ti iikamim simiir bi boinhuriyu boinikim Adi Komii siir whwonkam ida, simiir boinwokiopnatkaigiyamin. Mi ti niksisee profetim yim ini ti hiriinan siyu iirar tirkrpkaiyim. ¹² Ti iikam hiriinanim yim ini hu habim kwoin miyik karamaeyim mi

dimin taeminim sima tiram naingwowyim sima pi hindarar priidiraerari iikamki sim haiyim mi sima nitim. Mi ti iikam hiriinanim yim wi mhoiia tiodwomaii. Mi sima dimin taeminim sima ninokninkin karamae nwowiyim simiirar priiboin priiboinikim. Mi mhoiia Adi Komii siya wi simiir nonkwobumbuninkini, niimauan wraisuim iikamki sim nitkikikiniyim simiir hiriinan. ¹³ Mi simiirin dimin bibiyeyim sima tirim, wi simiirsi nonkwobumbuninkin haiginuwu. Sima ha naingwowi, kinaka naeiya ya dimin miyika mi simiir kwoinim simiir mhi imiirar mnrninkinamar naingwowi, sima ini ta ma biyeya paowaigi piskimkopouim kimiir piu nonkwobumbuninkina ini saiir hiriinan ywowim mi sima simiir niksise siyu imiiramar maigimaigaei simiir wakaeyokna apam. ¹⁴ Mi sima wig imiirar kaonanaelkim iripa piu simaka nwowim mi ti hiriinanin simiir kwoinin dig saeya nwowaiginu rani. Niingaka. Mi sima iikamim simiir kwoin imiir kiyaiigim yipiki simiir naingwo tibmiiya kirie nwo karamae nwowiyim mi ta hiriinan saiirsika sima dimin biyie asi tiri. Mi sima minam naingwoyokiyokiii siyu umir digworaekwo haiyanin yipiki iikamim simiir yai imiir wakaeyim simiir hiramki haiyim. Mi mhoiia Adi Komii siya wi ti hiriinan simiirsi nhinikriropki. ¹⁵ Sima digiumii yaimwo imiir haimriyuwi mi dimin biyie imiir napi iikamim yipiki siyu miyik iir haiburgigim mi ha napwaeyamim nae hir simiir hiriinan ywowim. Sima dimin taeminim biya inkam nwirin Belam nikuwiyin Bioni yinisimin siya tirim simiir wakaeyokna apikim. Siya umirim naingwokin iikam sima hauuwim ti dimin biyeyim siya tirim simiirsi. ¹⁶ Mi siir donkiyin habwaowhaenan nwokin yai bi boinikim mi siya ini inkamnanar yomboboinin mi siya yai kirie siir boin mi siir mi ikidu dimin biyeyim siya naingwowim kwoinau nwokaiyim simiir tirsi.

¹⁷ Iikamim ti kamim simiir hiriinanim yim bi whindiriraerarikim, yim aeyoweyim op karamaeyim, simsinkaigaeyamim ini simiir hiriinan ywowim. Sima ini naoni wau komii komiiyim koua hir nakiibimbiramiiyim ini simiir hiriinan ywowim, iki sima yaiyim sibgu whinkinsiis haiginuwam bointidwokiiyim mi yim sima pi dimin whirminwhirmin swoki tir tani. Adi Komii siya ta maeyaua nibwomambwonana simiiram nimbanga. ¹⁸ Sima yai kirieyim yaimwo karamaeyim simiir wakaeyokna apikim, sima wi iikamim ti dimin biyeyim simiir kwoinau nwokaiyim wi simiir kwoin imiir kiyai. Sima wi iikamim yipiki ti dimin biyie imiir haiburgigim iki iikam nhirim sima niki apkripkaiyim simiir kiyaii. ¹⁹ Sima ti kam bibiyeyim hinina boinikim, yo dimin karamaeka iikamim simiir kwoin imiir naingwo apamin. Mi ta hiriinan saiirsika, sima ti hiriinan iikamim yim sima wi saiir nikwowaissii rani, sima ini simiiram priimariian iikam ywowim mi sima yaimwoni wakaeyokna apamin dig nwo rani. Dimin whirki inkam nwirni kwoin iir kwirii idwokai mi siya ti diminin siir kwoin kwirii idwokaiyin siir swoki tiri, yo yaeya dimin biyie tir tani mi siya wi ti dimin biyie iir swoki haiburgig rani. Ti dimin biyeyin siya bidi ywowin siir kouin mi yo siya ini whisarii mi priimariian inkam ywowin. ²⁰ Iikamim yipikim dimin biyie nuan iikamim sima tiriyim simiir haiburgig. Dimusi rani, sima ina ninokninkinim mi ina naingwo tibmiiyim dimin miyikim Jisis siirim biya siya naowa krimiir dimin biyie imiir haiyoprindiyumiiyim mi krimiir nanmaiwarkainaam. Mi sima dimin biyeyim simiir kwoinau kwiri idwokaiyim ini simiirar swoki apnamim mi sima wi biyeyar nwowougusi dimin biyie biya sima tirim wi simiir haiburgigi. ²¹ Yo ti hiriinanin wi wadie pi ywowin biya sima Adi Komii siir yai kibiyim biya inkamki boinmimauuim simiir wakae karamaekiswo mi sima bidi yasae irgrak wakaeyim mi simiir bidi wakaeyokna apim. Mi mhoiia sima digiumii ti yai imiir haimriiyugig mi ini siyu biyie imiir swoki apnamim. ²² Ti hiriinan diminim bidi yimbiamim yaimwowim biya profet kamim sima boinim simiir hiriinan, wraim diminim siya whiekingikiyim pi simiirimar swoki ami simiir naeyimar hui inkamki hisokiyin yipa swoki ami maeyau bropa saiir wariprapraram. Ti yaiyim yim krimiir nusiimauuwi ti iikam yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir wakaeyokna apim mi tariinanin sima digiumii siir

haimriiyugigın. Iriig.

3

Iikamim krıma ına ninoknınkınım Jısis Kraıs siya wa swokı itı

¹ Tı kariir nomııyauım kara naıngwokwonanaeyım, takına ya yokwo kwısaka aeya kımıiram wınhauugiya. Tıki yokwo ımıırın kara kımıir kwoın ımıir swokı hıurworwokaigi. ² Kara kımıirın mınam naıngwowi yayım bııya profet kam mııyıkım sıma nanaaknınkııyım sımıirım daıngwo mı ırııpı hırıinan kıma Bııyan Inkam Komııyın sıir yayım yıpıkın naonamın mı ha swokı ınrıın ıdwowın krımıir nanmaıwarkainam sımıir tımı aıngwoki, tı yayım siya aposel kamım krımıir boınmıımauugıyım yım kımıir boınmauugıkım, tı dımınım nım krıma kımıir swokı kwaboınmauugıı. ³ Kıma ına ninoknınkınım tıki hırıinanım bıı wı sıma nımııyımı ııya kınıın nwowı Jısis Kraıs siya swokı itana. Iikam nırım yıpıkı nıewayııwıyım yım wı sımbı nıtı mı sıma wı yayı bııyıeyım bwam karamaeyım wı sımıir nını boını, sımıir kwoınkar naıngwo apıyım. ⁴ Mı sıma nıksısae yayı kımıir boını, bııya Jısis siya hınına boınkın siya wa swokı itı mı siya papi nwowın? Yayım bııya krımıir yıdwi wanwıyae ıma boınım, bı swokı ımııyım kım ını hındara yasae okainainamım. Mı bııya ııya Adı Komıı siya nonkwokwowın tı nu ııir siya whııwınııunan mı tısi tarıınana namwonıyım, dımın taemınım ını hırııyar nwokrıpkayıyım. Mı tı dımın taemınım sıma boınım hının yım wı nımııyım tanı, yım kımwo ranı. Adı Komıı siya dımın kasakasa bı kısısana haıgınkın. ⁵ Sıma tı dımın sıir nınoknınkınam naıngwo ranı. Bııya Adı Komıı krımıir Wanın siya yayıara boınkıyın mı nu nınomoro ına yımııyımwo. Adı Komıı siya nuın whıı komıı solwara sııir op ımıir nonkwokwokın mı nu ııırın nao siya whınkınsıısi mı yıo tırııgının ırııpı hırıinan yıo wı sıpı mı kısınaei. ⁶ Mı mhoııya Adı Komıı siya ha boınkıyın mı ha mı tırkıyın op aıırın mı opa ını nu ııırar ywomarııpugıyın mı dımın taemınım tı nu ııir nwowım yım ına yaokaokıyım. ⁷ Mı tı nu nınomoro tarıınan nwowo yo Adı Komıı sıir yayı ımar nonkworınukrıpkalı mı mhoııya ııya Adı Komıı siya iikam bııyeyım yıpıkı dıgımıı sıir haimrııyım sımıir nıtkaıgaıgıı paeya mı tı nu nınomoro yo wı warar nınkın ııwı.

⁸ Tı kariir nomııyauım kara naıngwokwonanaeyım, kıma tı dımın whıruwa sıir kıpı naıngwo owou. Adı Komıı siya ıı kwıruwa ha naıngwowıkın bıewı bıewı kasaka ranı mı bıewı bıewı whıekakım yım ını ıı kwıruwanana ywowın. ⁹ Kımıir Bııyan Inkam Komııyın siya bı kımımınıkın sıir nımınım sımıir tırkıyım ıki iikam nırım sıma naıngwowım sımıir hırıinan. Nıngaka. Siya iikam whıekakım krımııramar nıkı owın dıgımıı dımın bııye ımıir haimrııyugıgım mı sııram naıngwo tıbmııyım. Dımıı ranı, siya ınkam nwrıkın maeyaua paekaka sııir hırıır namım pı borıısopi. Siya hınınam naıngwowi, iikam whıekakım sıma dıgımıı sımıir dımın bııye ımıir haimrııyugıg mı sıir wakaeyokna ap. Iriig.

¹⁰ Mı mhoııya ııya Bııyan Inkamın siya swokı itı mı siya, siya siya nıııımauunaeı wı ınkamın yıpıkın ınkam nwrını dıgworaekwo tauaeyam nıtıyın wı sıir hırıinan nıtı iikamım wı nınoknınkın tanı ııya siya nıtı mı nırım wı sııram nwokwokın tanı. Mı ııya siya nıta sııir mhoııya nınomora wı nhamınhamı tıokı ranı, dıyani hının nu mı dımın taemınım sıir nwowım mı dıgworaekwo iikamkı nonkwokwowım wa nııgınhıskı mı wı op nımııyımı. ¹¹ Mı dımın taemınım tı nu ııir nwowım wa nııgınhıskı mı wa dıgı mı wım kıma iikamım wı panına nwowı? Kımıir kwoınım wı dımın whırkı kıpı kımıı Adı Komıı sıir yayı ımıir tı wakaeyokna ap, ¹² mı kıma tı dımın taemınım sımıir tı tır ta ııya saeya nıtıduduwım. ııya Bııyan Inkam Komııyın siya swokı itı mı nınomora wı paekı nııwı mı wa dıgı mı nauun sısım mı nauun komıı komııyım wa nııgınhıskı mı wı opnan nımııyımı. ¹³ Adı Komıı siya bıdı boının siya wı yaeya nu nınomor nonkwokwowı mı nım krıma sımıirım nwowı. Iikamım yıpıkı bııya dımın bııye tırım taparıın sıma wı iikamım dımın whırkı kımıı karamae nwowı. Iriig.

¹⁴ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, wim kima ti dimin hininim ti biya kwaboingigim simiiram nwowi ninomor win mi nu win wi sowa nimbiamim mi kima minan mirii dimin whirki niki kimbu karamae nwowim mi iriipa hiriinan dimin biye tirisu mi hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiirin wa naingwowi dimin whirki bi kimbugin mi kima wi saika nongwomamai aei. ¹⁵ Mi kima ta saiir daingwo krimiir Biyan Inkam Komii siya wi nitsisau rani, iikam imiir hidamin, siya krimiirin hinina nisisimauwi siya pi boriisopi krimiir nonkwobumbuninkinamin mi siya minim naingwowi krimiir nanmaiwarkainaam. Siya ini krimiir nomiiyau miyikin Pol siir hiriinan ywowin, yipiki ti yai kibimi diminim Adi Komii siya hauuwim siir simiir winkyim kimiirim. ¹⁶ Iya Pol siya yokwowim ta iya Biyan Inkam Komii siya swoki itina saiir winiyim siya dimin taeminim kara niki boinmimauuwim simiirar swoki winkikim. Krima yai nhirim siir yokwonau nwokaiyim simiir sibgu inokninkin tani mi hiriinan saiirsika iikam biye nhirim yipiki ninokninkin karamaeyim sima pi ti Pol siir yaiyim pi simiir ninkpitki niksise yai nwowim mi ti hiriinan siyu kaimwowin sima iki profet kamim yipiki iki yai nhirim sima winim Adi Komiiyim pi sima mi inkpitki yai biye mi ink in owam mi hiriinan saiirsika sima wi sima sima mi tumbunaei ti diminin sima tirim.

¹⁷ Mi ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim ta hiriinan saiirsika kima ina ninokninkinim ti dimin imiirin. Kima, kimasiyar mintaraona mi ti hiriinan saiirsika kima wi dimin biye tir tani iki iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim sima tiriyim wi simiir tir tami mi hiriinan saiirsika kima wi Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiyim wi simiir haiburgik rani. Sima wi kimiir kinsis haiginuwi yinin omaka nonkworinuwiyin siir hiriinan. ¹⁸ Mi kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir naingwobumbua saiir sibgu o, yipiki biya naowin kimiirin siyar niki whindiriraerarim mi nanmaiwarkainaam. Mi tariinanin kima siirin kipii ninokninkin tani mi mhoiia kima siirin wa sibgu inokninkini. Kara ha naingwowi siya inig komiigak dwo tariinan mi mhoiia mhoiia iriipa hiriinan. Iriig.

1 JON

Jonin ti kamim Jisis siya n̄isiisiimauuim simiir nwir ieya. Ti Jonin saisakinairgin biya Jisisni yai win kibiyim sim niki winkyin simiir nanaakninkiiyam. Mi biigibiyan yokwowa Jon siya winkyia ya ikamim naingwo tibmiiyim simiir boinkika sima, simiir naingwo tibmiiya pi sibgu onkwokripkaiyim ta yaiya yipika Jon siir nhwokinhwocar kiga mi siir w̄ngiw̄ngar mi wakaeya Jisis siirim. Siya simiirin min boinkikin sima iki kamim n̄ksisaeyim sima boinmimauuim dimin taeminim Jisis siir yayim simiir hiriinan nwo karam nwowim simiirsi mantirao. Siya simiirin ti hinina boinkikin, sima ti nuan siyupai siyupaiyim simiiram kipi naingwokwo sima irni nwirniyam naingwokwonanaeya Jisis siya hauua saiir hiriinan daingwokwonanae. Iriig.

Yaiyim krimiir whinkinsiis haiginuuiyim inigak kr̄ma nwoyokiyokiikaeyamam sima

¹ Ta yokwowa kr̄ma w̄nkika Jisis Krai siir, yipiki kr̄ma dapiyin Yai. Biigi biyarin Krai siya ha nwokin mi siyairgin kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siir bwamkibwamin. Mi tariinanin kr̄ma siir bidi wakaeyim mi siirin krimaki krimar kigin mi siirin krimiir ingar nonkwokugin. ² Mi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siir bwamkibwamin ini siyar ywowskiyin mi iya siya nita kr̄ma siir bidiyar kigin mi tariinanin kr̄ma siirin kimiir asi boinmimauuwi. Ti inkam nwiruwani yipiki inokinokin hiriinar nwowiyin. Biya siya Adi Komii krimiir Wanin saika niki okin mi ini siyar yanaakninkibudgiyin. ³ Dimin taeminim kr̄ma kigin yim ti sima kr̄ma boinmimauuim kimiir mi ta hiriinan sairsika kima wi iripa asi nongwomamairi krimiir hiriinan ta kr̄ma nwowiya Adi Komii saika mi siir yinisim ieya Jisis Krai saiir hiriinan mi nim kr̄ma ini kwoin whiruwari ywowskiyim. ⁴ Mi kr̄ma ta yokwowa kimiram hiriinanam w̄nkika kima wi nwoki sibgu inokninkinim ti dimin taeminim simiirin mi kima mi kr̄ma, krimiir kwoinim wi maigimaiga niki owim. Iriig.

Kr̄ma Adi Komii krimiir wanin, siir dimin kibi kibiyim simiirarar wakaeyokna ap

⁵ Ti yayim Krai siya boinmimauuim krimiir mi nim kr̄ma tisi kimiir swoki kwaboimamauuim. Adi Komii krimiir Wanin siya ini bienan ywowin siya ni wara bi swoki ominominikin. ⁶ Mi kr̄ma ti hinina boini siya mi kr̄ma ini kwoin whiruwari ywowim mi kr̄ma dimin biye tiri, nim wi n̄ibwomambwo napririri, nim kr̄ma pi n̄ksisaekim mi kr̄ma Adi Komii siir yai kibikibiya saiir bi wakaeyokna apkim nim siyu bibiyeyim dimin biye tiriyim simiir napkim. ⁷ Mi kr̄ma ti siyu kibikibiya in Adi Komii siya nwowiyin siirgisiir nwowi mi kr̄ma wi iripar nongwomamair aekiyami siir nhieya saiir k̄rieni mi ta nhieya yipiki siir yinisim iira Jisis naokiinaiiniya iya siya naonama mi ti dimin biye biyeyim kr̄ma tirim yim siya simiirin wi hiriinar haiyoprimdiyumiyyokiyokiyami mi krimiir kwoinim ini r̄irmiiḡirmiyyar ywokiyim.

⁸ Mi kr̄ma ha boini nim kr̄ma dimin biye whirm̄in whirm̄in karamaeka, nim kr̄ma, kr̄ma krimar swoki priyiksasaenaeni mi Adi Komii siir yai kibi kibiyim yim wi krimiir kwoinai haigi okai rani. ⁹ Mi ti dimin biye biyeyim kr̄ma tirim simiir boininkii. Dimusi rani, Adi Komiiyin dimin whirki bi kimbugin mi siya ta n̄mbin aiir nonkworinukripkaiyim dimin biye biyeyim wi siya haiyoprimdiyumiigi mi krimiir kwoinim wi r̄irmiiḡirmiyya nwokii. ¹⁰ Mi kr̄ma hinina boini nim kr̄ma dimin biye bi tirkim mi kr̄ma Adi Komii siirin wi hinina boini, Adi Komii siya n̄ksisaeyan inkamkin. Dimusi rani, ombud komiiyin dimin biye kina bidi tirim. Iriig.

2

Kraisin, inkamin dimin whirki kimbu karamae nwowin krimiirin siya whinkinsiis haiginiugin

¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara ti yayim kimiiram wankikim mi ta hiriinan sairsika kima dimin biyie painisi tirsi. Mi krimiir nwirki dimin biyie tiri, nim krima Jisis Kraiskakaingim ti inkamin dimin whirki kimbu karamae nwowin siirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi. Siya wi Adi Komii siiram asi sriigi wi krimiirsi sriigii. ² Yio Jisis Krai sasaingin yipiki bidi bidiniya sasair ninkin imiyyaenan Adi Komii krimiir Wanin siir ti dimin biyie biyeyim simiirsi siirgisiir nhe aiiarar mi ti io kwoin Adi Komii siya naingwowiyin krimiiram yio siya bidi yikripkiyin. Dimusi rani, dimin biyie biyeyim krima tirim siya ti hiriinan simiirsi naokin simiir haiyoprimdiyumuigiyim. Yio krimiir dimin biyie biyeyim simiirara rani. Nningaka. Siya iki iikam whiekakim hinda tindanim simiir dimin biyeyim simiir warar haiyoprimdiyumuigikim.

³ Mi krima siir yai imiir sibgu wakaeyokna api mi krima siirin wi haningin sibgu ninokninkini. ⁴ Mi inkam nwirin ha boini, mi kara Adi Komii siirin ina sibgu inokninkinin mi siya yai imiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi ti inkam hiriinanin yipi piniksisaekin mi Adi Komii siir yayim yim siir kwoin hir wara nwokai rani. ⁵ Mi tiriiginim yipiki inokinok Adi Komii siir yai aiiaram naingwowiyim yim sima ina ninokninkinim siyiuin siiram naingwokwonanaeyin siyumwokisiyumwoin. Mi ta hiriinan saeya krima sibgu dinokninkin nim krima Adi Komii saika bidi yamasuim. ⁶ Mi yipiki ha boini yio siya Adi Komii saika bidi yamasuwun mi siya wi dimin taeminim biya Krai siya tirim wi simiir hiriinanar timi tir. Iriig.

Mi yipiki siir nomiiyauwam naingwokwonanaeyin yio Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikin

⁷ Mi ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, ti yayim kara wankiyim kimiiram hinin kima wi panin panina nwowi yim yai win tani. Kima simiir bidiyar iki wakaeyim iya kima bigibi Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tilmii kana. ⁸ Mi ti yayim ti kara wankiyim kimiiram yim yai wankim. Mi iikamim yipiki ti miyim Jisis Krai siya miriim simiir kigim mi ti kima mirii ikim mi sima wi haini ninokninkini taka yayi ya yai kaimwowainga. Mi yim ti yayim yim hinina boinkim, krima krimiir nomiiyauim simiiram naingwokwonanae. Dimusi rani, krima ini ti yai imiir wakaeyokna apim mi ti dimin biyeyim ti iikami kwoinawu nwokaiyim nibwomambunan yim wi simbi kinimnisainami mi simiir maeyauwa wi ti dimin kibiyim paenan nuyaeyim wi sima kisina okainaowidi. Jisis Krai siyairgin bwamkibwamin paenan krimiir nuya haiginiuwiyin.

⁹ Mi yipiki ha boini, yio siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikin mi siya io pi siir nomiiyau inaka swoki owi mi yio hiriinan inkamin yio Adi Komii siir yai imiir bi wakaeyokna apikin. Yio ini inkamin niyaka napamwiilyin siyu si sikwo pae min niririya apnam karamae nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁰ Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwonanae mi Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api, yio ini inkamin siyu nabie kigimok apiyin ini siir hiriinan ywowin mi yio siya siyu iirin ina sibgu kigomok apin mi siya wi niigikiyamyao akai rani. ¹¹ Mi yipiki siir nomiiyau inaka nwowi io mi yio tari Adi Komii siir dimin taemin bi ninokninkin. Yio dimin biyie biyeyim simiir wakaeyokna apikin inkamin yipiki siyu si napamwiilyin niyaka si hinin. Mi siir nhwo iirin ni aeya nimui mi ta hiriinan sairsika siya paniisi kigomok api siyu iirin.

¹² Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, ta yokwo kara wankiya kara dimusi bi wankikan wara dimin biyie biyeyim kima tirim simiirsi wankika simiirin Adi Komii siya bidi haiyoprimdiyumuigiyim. Simiirin siya bidi haiyoprimdiyumuigiyim.

Dimusi rani, dimin kibi kibiyim biya Krai siya tirim simiirsika. ¹³ Kima ti adim, kara ta yokwowa kimiiram winkika. Dimusi rani, wim kima siirin ina ninokninkinin yipiki biya omwaiyar niki waiyayokiyokiyim mi tariinanar nadigniyin siiram. Kara yokwowa yainan whrwanim nonkwona kamae nwowim kimiiram winkika. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya wi kimiir kwoin waraurar niki okaiyokiyokiyim mi kima wi Setan siir nwoki ikwowaisiyyim. ¹⁴ Kara yokwowa yainan whwran kimiiram winkika. Dimusi rani, wim kima ini kirie hiriyar nwokripkaiyim mi Adi Komii siir yaiya ini ini hanin kimiir kwoinan kwirii idwokaiya mi kima Setan siir bidi ikwowaisiigigim. Kara yokwowa ad imiiram winkika. Dimusi rani, wim kima ina ninokninkinin yipikim omwai hiriyar waiyayokiyokiyim mi ini tariinanar yadigniyin.

¹⁵ Mi kima dimin biyie biyeyim iikamim sima tiriyim ti nu iiranim simiiram kipi naingwo simiir wakaeyokna apam. Mi yipiki ti nuan dimin taeminim simiiram naingwowi mi yo tari Adi Komii siiram naingwokwo rani. ¹⁶ Mi dimin taeminim nuanim yim hiniingim, mi ti dimin taeminim ti sima kigim sima inokinokin simiir haiyamar mini mi dimin biyeyim simiiramar mi kigmairi mi siya iki siir inig iirar hainanaeyim mipi ha boini, kara digworaekwoki naokingugunankaigin ini iki iikam nhirim simiir haiburin. Mi yim digworaekwowim yim Adi Komii siir tani. Nningaka. ¹⁷ Mi dimin taeminim ti nuin siirim mi dimin taeminim kigmairi ikim yim wi simbi digii mi yipiki dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim simiir wakaeyokna api yim wi hiriyar nokwoyokiyokigiyami. Iriig.

Krais siir sau omomim yim wi sima simar nisiimauunaei

¹⁸ Ti kariir nomiiyauim, iya ti nu ieya digiyana ya kingiin bidi yitkiya. Mi wim kima ta yai aiirin bidiyar yinokninkinin hiniin Jisis Krai siir sau omomim wi panin panina nimbiam. Mi Jisis Krai siir sau omom whiekakim yim bidi yitim mi yim sima simar bidi yanaakninkinam mi nim krima ta ii aiirin ina ninokninkinin ya ini kingiin nwowa. ¹⁹ Dimusi rani, ti kamim yipiki Jisis Krai siir sauan omom win nwowim yim sima iripa kwoin krimaka nwo rani, yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmii kniyim, yim sima krimiir bidi haiburgigim. Mi sima iripa kwoin krimaka nwokiswo mi sima pi iripa krimakar pi ywowin. Mi sima krimiir bidi haiburgigim mi ta hiriinan saiirsika nim krima ta saiirin bidiyar yinokninkin kinim, simiir nwirki iripa kwoin krimaka bi swoki okim. Nningaka.

²⁰ Adi Komii siir naeyuin ha nitin ini hanin kimiir kwoin imiir ini kwirii idwokaini mi ta hiriinan saiirsika, kima ti dimin taeminim simiir dimin mwokimwoim simiir asi sibgu ninomkninkini. ²¹ Kara ta yokwowa kimiiram ha bi win boinkikin, wim kima Adi Komii siir dimin taemin mwokimwoim simiir bi ninokninkinkin. Nningaka. Wim kima simiirin bidiyar yinokninkinim. Mi ti digworaekwowim yipiki kaimwo nwowim mi ti digworaekwowim yipiki kaimwo nwo karam nwo ikim wim kima simiirin bidiyar yinokninkin digim. Mi kima ti niksiseae yaiyim yipiki yaimwokiyaimwoim simiir ninikikrimkripiyim simiirin ina mi inokninkinim.

²² Mi yipiki niksiseaiyin? Mi ti inkamin yipiki ha boiniyin Jisisin yo Krai rani mi ti hiriinan inkamin Adi Komii siya nimbingii mi siya siirin wa nikropkii. Mi yo ti inkamin yo Jisis siir sau omomkin. Mi Adi Komii siya mi siir yinisim ieya sowiirniyyin digumii bi haimriiyugigo. ²³ Mi ti iikam hiriinan yipiki Jisis Krai siir misiseaiyim mi yim sima iripi hiriinan Adi Komii siir warar mi misiseai simiir Adin. Mi ti iikamim yipiki Jisis Krai siir haiyim mi yim sima iripi hiriinan Adi Komii siir warar mi inkin haigim simiir Adin. Iriig.

Adi Komii siir naeyuin krimiirin siya nisiimauugin yai miyik

²⁴ Mi ta hiriinan saiirsika kima wi kimasiyar mintiraona. Mi yai kibiya yipiki biigibii kimar wakaeya, ya kimiir kwoinaw waraurar haigionkworinukripkai. Mi kima ti

hiriinan tiri mi kima wi kwoin whiruwa Adi Komii siya mi siir yinisim ieya wi sowakani-iyar nwowi. ²⁵ Mi yim tiriiginim yim sima Jisis Krai siya nimbingiyim krimiiram krima haiyim. Siya krimiir whinkinsiis haiginuwam nimbingikin mi krima wi Adi Komii saika nwoki sibgu oyokiyokikaeyamim.

²⁶ Kara ta yokwowa kimiiram winkika kimiir boinworwokaigiyim ti dimin taeminim yipiki ti iikam ima naingwowiyim kimiir niksisaeyam. ²⁷ Mi Jisis Krai siya siir naeyiun kimiir bidi hauugiyin mi ta hiriinan saiirsika siya kimiir asi whinkinsiis haiginuwi. Mi ti naeyiun kimiir kwoinaw waraurar nwokaikripkaii mi kima wi inkam nwiram noksir tani kimiir nowomwarkaiyuwamin. Mi ti naeyiun kimiirin wi siyar nowomwarkaiyuwi dimin taemin whiekakim. Mi ti dimin taeminim wi siya nowomwarkaiyuwi, yim niksisaeyim dimin tani yim kaimwowaigim. Mi yim wi ti hinina nwowi, kima ta Adi Komii siir naeyiun siir yai aair wakaeyoknaei, wim wi Jisis Krai saika namasukikini.

²⁸ Ihi, ti kariir nomiiyauim, kima Jisis Krai saika damasukikin. Mi kima ti hiriinan tiri mi iya siya swoki iti nua tiriir mi nim krima wi maingimainga nwowini siir kigamin, krima wi nididwin tani mi wi mi agwoprakai rani. ²⁹ Wim kima bidiyar yinokninkinim Adi Komii siya bimbuiwi rani mi yipiki dimin miyik tiri mi kima wa ninokninkini siya siir yinisimkin. Iriig.

3

Tariinanin krima ini Adi Komii siir yinisim nwowim

¹ Kima whiekakarin ta saiir wakaeki, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiiramim nhami nhami naingwokwo rani mi ta hiriinan saiirsika siya krimiirin siir yinisim asi nikiugim. Yim ti yayim yim kaimwowaigim. Nim krima siir yinisimkim. Mi iikamim yipiki ti nuan siyu imiir wakaeyokna apninkinubumbunaniyim mi ti tariinanar nadigniyim yim Adi Komii siir bi ninokninkinim. Mi ta hiriinan aeya sima ti dimin taeminim krima wakaeyokna apiyim simiir paniisi yinokninkinsi. ² Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, nim krima Adi Komii siir yinisimkim. Mi krima sibgu ninokninkin tani mhoiya krima wi panin panina namisi owi. Mi Adi Komii siya ti dimin hiriinanin krimiir bi niki isiimauugin. Mi ti diminin sasaigin krima sibgu inokninkinin Jisis Krai siir, yo hiniingin siya wi sipi swoki iuunaiini mi krima wi siirar kigwini mi iya krima siir kigwini mi nim wa ninkpit iuguskii mi wi siir hiriinanar namwowiwi. ³ Mi yipiki ti dimin taeminim nimbiamanin simiiram nwokwokini mi yim sima wi hirihiiriyar boininaei dimin biyie karamaeka mi sima wi dimin whirki kimbu karamaeyar nwowi Krai siya nwowa dimin whirki kimbu karamae siir hiriinan.

⁴ Dimin biyieya saiir bwamkibwamin Adi Komii siir siyu komii siir yaiya siyar kwinaakibiri. Mi ta hiriinan saiirsika ti iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim sima Adi siir siyu komii siir yayim simiir asi ninakrimkripi. ⁵ Mi kima ina ninokninkinim ta Jisis Krai siya nuunaiiniya nua tiriir iikam simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumuigiyam siya dimin biyie whirmin whirmin bi swoki tirmintirminkin mi siya ti hiriinan tiramar mi aingwokin. ⁶ Mi ta hiriinan saiirsika, tiki iikam whiekakim yipiki Jisis Krai saika namasukikinim yim sima inokinokin dimin biyie bi tirkim. Mi ti iikamim yipiki inokinokin dimin biyie biyieya tiranaeyim mi simiir kwoinim Krai siiram naingwo karamae nwowiyim yim siirim bi wakaeyokna apikim.

⁷ Ti kariir nomiiyauim, kima iikamim simiiram kipi kiwaki kimiir niksisaeyim. Mi yipiki siyu miyikimiyikni nwowi mi yo sikisiya inkamin. Dimusi rani, Adi Komii siya krimiirin ha kigi nim krima dimin whirki bi kimbugim Jisis Krai siir hiriinan dimin whirki kimbu karamae siya nwowa saiir hiriinan. ⁸ Mi yipiki dimin biyeyim simiirsimiira tiranaei mi yo tari Setanin. Biya mi tariinanin iriipi hiriinan Setan

siya ini dimɪn biyɛyar tɪrkrɪpkaiyɪn. Mɪ tɪriiginɪm yɪpɪkɪ dimɪn biyɛyɪm sɪmiir sɪmiira tɪrnanaeyɪm yɪm siir iikamkɪm. Mɪ Adi Komii siir yɪnisɪmɪn siya nɪtɪn tɪ nu iir siya dimusi bɪ nɪtkɪn siya Setan siir mɪiyɪm sɪmiir digɪguskiyam nɪtkɪn.

⁹ Mɪ yɪpɪkɪ Adi Komii siir yɪnisɪm nwoowi mɪ yɪo tari siir naeyɪu iir bɪdi haiyɪn. Mɪ ta hɪriinan saiirsika, siya dimɪn biyɛ paniisi tɪryokiyokɪiyamsi. Nɪngaka. ¹⁰ Mɪ tɪ hɪriinan siyɪuɪn, nɪm krɪma ɪna nɪnoknɪnkɪnɪm yɪpɪkɪ Adi Komii siir yɪnisɪmɪn mɪ yɪpɪkɪ Setani yɪnisɪmɪn. Mɪ yɪpɪkɪ dimɪn biyɛyɪm sɪmiir sɪmiira tɪrnanaei mɪ yɪo tari Adi Komii siir yɪnisɪm tani. Mɪ yɪpɪkɪ siir nomɪiyau iiram naingwokwonanaei karamae nwowiyɪn mɪ yɪo Adi Komii siir yɪnisɪm tani. Iriig.

Kɪma kɪmiir nomɪiyauɪm sɪmiiram daingwokwonanaei

¹¹ Mɪ tɪ yayɪm yɪpɪkɪ biigi bɪi kɪmar wakaeyɪm, kɪma siir yai aairɪn hɪnɪna wakaekɪm krɪma ɪrni nwɪrniyam daingwonanaei, ¹² mɪ krɪma ɪo whwonkam kɪpi nanao tɪ inkamɪn Ken nɪkiuwiyɪn siir hɪriinan yɪo siya Setan siirgɪn mɪ yɪo siya siir nomousɪm iir asi nɪsomaokɪn. Mɪ siya siir dimusi nɪsomaokɪn? Siya siirɪn mɪnsi nɪsomaokikɪn, dimɪn taemɪnɪm siya tɪrɪm yɪm mɪiyɪk rani mɪ dimɪn taemɪnɪm siir nomousɪm ɪeya tɪrɪm yɪm wadɪekɪm. Mɪ siya siirɪn ɪo ha nwowin mɪ siya siirɪn ɪna yɪsomaokiyɪn.

¹³ Kɪma mouni hanɪn kɪpi siinkaoki. Dimusi rani, iikamɪm yɪpɪkɪ Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyɪm yɪm sɪma kɪmaka whwokwoka nwo rani. ¹⁴ Mɪ krɪma krɪmiir nomɪiyau ɪmiiram naingwokwonanaei mɪ krɪma wɪ hani nɪnoknɪnkɪni krɪma dimɪn biyɛyɪm sɪmiir wakaeyokna ap rani mɪ hɪriinankɪnɪuwi, krɪmiir kwoinɪm yɪm wɪ paekɪ nɪu rani. Mɪ krɪmiir kwoinɪn yɪo wɪ pɪ nɪnkpɪtkɪi mɪ wɪ omwaiyar swokɪ waiyaei mɪ siya wɪ Adi Komii saika nwoyokiyokɪkaeyami Mɪ yɪpɪkɪ siir nomɪiyau iiram naingwokwo karam nwowi mɪ yɪo tari dimɪn biyɛyɪm sɪmiir wakaeyokna apɪkɪn mɪ siir kwoinɪn yɪo bɪdi yaowɪgusamɪn siya Adi Komii siir dimɪn taemɪnɪm sɪmiir naingwoyɪskai rani. ¹⁵ Mɪ yɪpɪkɪ ɪo whwonkam siir nomɪiyau iir nanaowi mɪ yɪo ɪni inkamɪn iikam nɪsomsomaokaowiyɪn ɪni siir hɪriinan ywowɪn. Kɪma ɪna nɪnoknɪnkɪnɪm tɪ inkam hɪriinanɪn yɪo siir kwoinɪn bɪdi yaowɪn mɪ yɪo siya Adi Komii siir dimɪn taemɪn sɪm whɪr wara swokɪ aingwoyɪskai rani. Mɪ siya wɪ saika nwoyokiyokɪkaeyam tani. ¹⁶ Bɪiya Jisɪs siya krɪmiirsi naokɪn mɪ tɪ hɪriinan siyɪuɪn siya krɪmiir mɪn nɪsiimauugɪn iikam nhɪrmiyam siya naingwokwonanaeiya saiir bwamkɪbwam iir. Krɪma tɪ dimɪn taemɪnɪm Jisɪs siya tɪrɪm sɪmiirarar tɪr. Krɪma krɪmiir nomɪiyauɪm sɪmiiram daingwokwonanaei mɪ krɪma naosi kɪpi nɪdid sɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪnɪusiyɪn. ¹⁷ Mɪ yɪpɪkɪ siir nu iirar nwowi mɪ siya digworaekwokɪ naokɪngugunankaii mɪ ha nɪnoknɪnkɪni siir nomɪiyauɪn yɪo dimɪn karamaeka mɪ siir mwoin nɪkrɪmkrae karamae nwowi mɪ siya ha boinɪ siya siirɪn wɪ dimɪn sɪm whɪr swokɪ hauu rani mɪ Adi Komii siir naingwokwonanaeya wɪ panɪna haigɪprakai siir kwoinɪuɪn? Sɪma wɪ dig nwo rani! ¹⁸ Tɪ kariir nomɪiyauɪm kara naingwokwonanaeyɪm, krɪma yayɪm naekak nwo karam nwowiyɪm sɪmiirɪn hinda kɪpi pɪriboin pɪriboin mɪ hɪnɪna kɪpi mɪ boin, nɪm krɪma iikam ɪmiiramar naingwokwonanaeikɪm. Krɪma sɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪnɪu mɪ sɪmiir dɪisiimauu hɪnɪn, krɪma sɪmiiramɪn nhaminhami naingwokwonanae rani. Iriig.

Iikamɪm yɪpɪkɪ Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apiyɪm yɪm sɪma siir whwonkam ɪdan wɪ nɪdidgak nwo rani

¹⁹ Mɪ tɪ hɪriinan siyɪuɪn, nɪm krɪma wa nwoki ɪnoknɪnkɪnɪm hɪnɪn nɪm krɪma Adi Komii siirgɪm yɪpɪkɪ dimɪn mwokɪmwoɪm sɪmiir bwamkɪbwamɪn. Mɪ tɪ hɪriinan siyɪuɪn, krɪmiir kwoinɪm wɪ nɪdid rani, krɪma Adi Komii siir whwonkam ɪda nokwowi. ²⁰ Mɪ krɪmiir kwoinɪm sɪma krɪmiirɪn hɪnɪna boinɪ, nɪm krɪma dimɪn biyɛ bɪdi tɪrɪm. Dimusi rani, Adi Komii siya dimɪn taemɪn ɪmiirɪn ɪna nɪnomoknɪnkɪn digɪn mɪ krɪmiir dimɪn biyɛ biyɛyɪm yɪm wɪ siya haiyoprɪmɪdiyɪumiigɪi mɪ krɪma wɪ sɪmiirsi nɪdid rani mɪ siya tɪ dimɪn taemɪn ɪmiirɪn whɪrɪnwhɪrɪn bɪ nokpaokɪgɪn, siya sɪmiirɪn ɪna nɪnomoknɪnkɪn

digin. Mi ti dimin taeminim krɪma ninoknɪnkɪn karamae nwoka, wɪndi yɔ siya ina ninoknɪnkɪnɪn. ²¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim mi krɪmiir kwoinim sima krɪmiirin hinina boinmauu karamae nwowi, krɪma miyik rani mi iya krɪma Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi mi krɪmiir kwoinim wi kirie hiriyar nwokripkaii. ²² Mi krɪma Adi Komii siiramɪn dimɪnam srii mi siya krɪmiirin wa hauuwi. Dimusi rani, nɪm krɪma yai imiir wakaeyokna apkɪm mi krɪma dimɪn miyik miyikim siya naingwowim krɪma tiram krɪma simiir tirkim. ²³ Biya Adi Komii siya ti yayim krɪmiir bidiyar iki boinmauuim. Krɪma siir yinisimɪn Jisis Krai siir wakaeyokna ap mi irni nwirnyam dinan aingwokwo. ²⁴ Mi yipiki Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir yai imiirarar wakaeyokna api, siya mi Adi Komii siya sowa wi kwoin whiruwa nwowi mi siir naeyuun yɔ Adi Komii siya hauugiyɪn krɪmiir, ti Adi Komiiyɪn siya ini krɪmiir kwoinawu tir kwirii idwokaiyɪn mi ta hiriinan sairsika nɪm krɪma ina mi inoknɪnkɪnim nɪm krɪma ini kwoin whiruwa saika nwowim. Iriig.

4

Adi Komii siir naeyu ieya mi yu biyeyɪn niksisaeyɪn ikin

¹ Ti kariir nomiiyauim, iikam whiekakim yipiki yai biyeyim niksisaeyim sim nanaaknɪnkii haiginuwiyim hinda tinda bɪdi yinoopkiyim. Mi iikamɪm kimiiram niti mi sima ha nini boini, yim sima Adi Komii siirgim mi kɪma wi kipi niki anka aingwo tɪbmii kɪn simiir yai airamɪn. Biyɪn kɪma simiir tiki kinankɪu mi sibgu sibgu tiki kigimoki ti simiir hir nwokaiyɪn yɔ Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir naeyu ieya piyamisi owɪn, iyɛ uridyu biyeki piyami owɪn. ² Mi kɪma wa kignɪnoknɪnkɪnkii, Adi Komii siir naeyuun siya ini hanɪn simiir kwoin imiir kwirii idwokaii. Mi yipiki ha boini, Jisisɪn yɔ Adi Komii siir kwoinkar naingwo imbingikɪn, tiriir nitamɪn mi siya ini inkam kɪngikɪnar yauni oniyɪn mi kɪma wi hanɪngɪ ninoknɪnkɪnkii, Adi Komii siir naeyuun ini ti inkam iir nwokaiyɪn. ³ Mi yipiki Jisis Krai siirɪn hinina boin karamae nwowi mi ti kwoinɪn siir kwirii idwokaiyɪn yɔ Adi Komii siir tani. Nɪngaka. Tiki kwoinɪn yɔ Krai siir sau omomkɪn. Kɪma bidiyar iki inoknɪnkɪnim hinɪn siya wi sɪpi niti. Mi tariinanɪn siya ti nu iir bɪdi yauni oniyɪn.

⁴ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, wɪm kɪma Adi Komii krɪmiir Wanɪn siirgim mi wɪm kɪma ti iikam biyɛ biyeyim simiir bɪdi ikwowaisiigim. Dimusi rani, yipiki warɪ kimiir kwoinawu kwirii idwokaiyɪn siyairgɪn yipiki ti iikamɪm nuanɪm simiir kwoinawu kwirii idwokaiyɪn yipiki niksisaeyɪn siir nikwowaisiyyɪn bi. ⁵ Mi ti iikamɪm yipiki niksisaeyim yim nu tiran ima yim sima Adi Komii siir tani. Mi ti dimɪn taeminim sima boiniyim yim nu tirankim mi ta hiriinan sairsika tiki iikamɪm nuanɪm simiir asi wakaeyokna mi simiir asi wakaeyokna api. ⁶ Mi nɪm krɪma Adi Komii siirgim. Mi ti iikam yipiki Adi Komii siirɪm sima inokɪnokɪn krɪmiir yayim simiir simiira wakaenanaeyim. Mi ti iikamɪm yipiki Adi Komii siir karamaeyim yim sima krɪmiir yai imiir bi swoki wakaeyim. Nɪngaka. Mi ti hiriinan siyɪuun nɪm krɪma ina ninoknɪnkɪnim ti iikamɪm yipiki Adi Komii siirgisiir naeyugakim mi ti iikamɪm yipiki Setani niksisaeyim naeyuun si nwokaiyim simiirɪn ina mi inoknɪnkɪnim. Iriig.

Adi Komii sasairgɪn naingwokwonanaeyɪn

⁷ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kɪma irni nwirnyam daingwokwonanae. Mi ti siyɪu hiriinanɪn irni nwirnyam krɪma naingwokwonanaeyɪn yɔ Adi Komii siirgisiirgɪn. Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwonanae yɔ Adi Komii siir yinisimkɪn mi yɔ siya siirɪn ina sibgu inoknɪnkɪnɪn. ⁸ Adi Komii siyairgɪn naingwokwonanae siir bwamkɪbwamɪn. Mi ta hiriinan sairsika, yipiki siir nomiiyau imiiram naingwokwonanae karamae nwowi mi yɔ tari Adi Komii siir bi ninoknɪnkɪnkɪn. ⁹ Adi Komii siya krɪmiir bɪdi yisiimauuun hinɪn, siya kimiiram naingwokwonanaeyim. Mi siya siir yinisim nwirkinwiruwan asi nikropkikɪn mi

siya krımıir whınkınsııs haıgınuwam nıtkın mı ta hırıinan saırsıka krıma wı wadıe saıka ası nwoyokıyokııkaeyamı. ¹⁰ Mı naeyıuın naıngwokwonanaeyın sıır bwamkıbwamın yıo sı. Ta krıma naıngwokwonanaeya Adı Komıı sııram saeya ranı. Mı krımııramın bı sıyar naıngwokwonanaekın mı sıya sıır yınısım ııırın ına yıkropkıyın mı ta hırıinan saekısaeyarıga Adı Komıı sıya krımıir dımın bıyıe ımıırın sıırsıyar haıyoprımdıyıımııgıkın.

¹¹ Tı karıır nomııyauım kara naıngwokwonanaeyım, tı dımın taemın hınıınım yım krımıir nıııımauugım hının Adı Komıı sıya krımııramar naıngwokwonanaekın mı nım krıma wı ırnı nwrınyam mı aıngwokwonanaeyım. ¹² Adı Komıı sıırın ınkamkı bı swokı kıgmımınkın. Mı krıma ırnı nwrınyam naıngwokwonanaei mı tı Adı Komııyın tı krımıir kwoınau kwırıı ıdwokıyın mı krıma wı sııram naıngwokwonanaei mı krıma wa nınoknınkını sıya ını krımııramar naıngwokwonanaei ıskıyın.

¹³ Krıma ına nınoknınkınım krıma mı Adı Komıı sıya krıma ını kwoın whıruwar nwoıskıyım. Dımıı ranı, bııya sıya sıır naeyauın krımıir nıkı hauugıkın mı sıya ını krımıir tır nwoıkayın. ¹⁴ Nım krıma Jısıs sıır bıdı kıgım mı krıma ta yai aıır ası boınmıımauıwı. Adı Komııyın sıır Adın sıır yınısım ııırın sıya nıkropkıkın ııkam krımıir nanmaıwarkainam mı ta hırıinan saırsıka sıya ııkam whıekakım nu tıranım sıııır ası whınkınsııs haıgınuıgın dımın bıyıeyım tı nuın sıırım sıııır kırıe aıır kıntıokıyam. ¹⁵ Mı yıpıkı ha boını Jısıs sıya Adı Komıı sıır yınısımın mı tı ınkamın sıya mı Adı Komıı sıya sowa wı kwoın whıruwar nwoıwı. ¹⁶ Adı Komıı sıya sıyayıgın naıngwokwonanae sııır bwamkıbwamın mı nım krıma ına nınoknınkınım sıya krımııramın ına naıngwokwonanaeyın. Mı tı ııkamım yıpıkı ııkam nhırmıyam naıngwokwonanaeyım, yım sıma wı Adı Komıı saıka kwoın whıruwar nwoyokıyokııkaeyamı. ¹⁷ Adı Komıı sıya hınına naıngwoıwı, nım krıma ııkam ımııramın nhamı nhamı naıngwokwonanaei ranı. Mı krıma hırıinan tırı mı tı dımın taemınım tı tarıınan krıma tırım yım ını tı dımın taemınım bııya Kraıs sıya tırım ını sıııır hırıinan ywoıwım. Mı krımıırın wı Adı Komıı sıya whınkınsııs haıgınuıwı hındara naıngwokwonanae ıskıyım. Mı mhıııya ıııya Adı Komıı sıya hıdı ııkam ımıır mı nım krıma wı nıdıd ranı. ¹⁸ Mı yıpıkı hınına nınoknınkını Adı Komıı sıya sııram naıngwokwonanaei mı sıya wı nıdıd ranı. Mı yıpıkı Adı Komıı sıırgııııram naıngwokwonanaei mı sıya wı dımın taemınsı nıdıd ranı. ınkamın dımıı nıdıdı? Sıya dımıı nıdıd ranı, sıırın wı Adı Komıı sıya nonkwobumbunınkını tı dımın bıyıe bıyıeyım yıpıkı bııya sıya tırım. Mı yıpıkı Adı Komıı sıırsı nıdıdı mı yıo tarı Adı Komıı sıya mı ııkam ııma sııııramın sııııbu naıngwokwonanaei ranı.

¹⁹ Nım krıma Adı Komıı sıya mı ııkam ııma sııııram naıngwokwonanaei. Dımıı ranı, sıya bııgıbııyın krımııram naıngwokwonanaekın. ²⁰ Mı ınkam nwrıkı hınına boını sıya Adı Komıı sııram naıngwokwonanaekın mı sıya sıır nomııyau ıııka pı ıo nwoıwı mı yıo tı ınkamın pı nıksısaekın. ııkam krıma Adı Komıı sıır bı swokı kıgmımınkım. Mı yıpıkı sıır nomııyau ııır kıgı mı sııram naıngwokwonanae karamae nwoıwı mı sıya Adı Komıı sııramın wı panına naıngwokwonanaei yıpıkı sıya kıg karamae nwoın, ha? Mı ınkamın sıır nomııyauın saıka nomboboın ae karamae nwoıwı mı yıo wı Adı Komıı sııram naıngwokwonanaei ranı. Nııngaka. ²¹ Jısıs Kraıs sıır yayıya ya krımıir bıdı hauıwa, krıma sııır wakaeyoknam. Mı yıpıkı Adı Komıı sııram naıngwokwonanaei mı sıya ııııpı hırıinan sıır nomııyauın sııram warar tımı aıngwokwonanae. ııııg.

5

ııkamım yıpıkı Adı Komıı sıır yai aıır wakaeyokna apıyım dımın bıyıe bıyıe ımıırın wı sıma nıkwowasıı

¹ Mı yıpıkı hınına naıngwo tıbmıı kını Jısıs sıya Kraıskın, yıpıkın Adı Komıı sıya nıkropkıyın mı yıo tı ınkamın Adı Komıı krımıir Wanın sıır yınısımın. Mı yıpıkı Ad

iiram naingwokwonanaei mi siya siir yinisim iiramın wara timi aingwokwonanae. ² Mi krıma Adi Komii siiram naingwokwonanaei mi siir yai aıir wakaeyokna api mi krıma wı hainii ninoknınkini nim krıma siir yinisim iiramar naingwokwonanaeikim. ³ Mi Adi Komii siya naingwokwonanaeiya saıir bwamkibwamın ya hınınga krıma ti dimın taemin whiekakim siya hauuwım krıma tiram simiırar wakaeyokna iski. Mi ti dimınım siya boınanım krıma tiram, yım wı hikak krımiir nwowaigınıu rani. Nıngaka. ⁴ Mi siyıuın ti iikamım yıpiki Adi Komii siir ninoknınkın karamae nwowım sima nwowiyın yio wı dig nwo rani, Adi Komii siir yınisisim imiir nikwowaisiyım, simiir kirıeya ini ti simiir siyıu bibiyeyım simiir kou ywowa. Dimusi rani, nim krıma Adi Komii siiram naingwo tıbmii kınikim mi krıma wı digar nwowi ti siyıuın ti iikamım yıpiki Adi Komii siir ninoknınkın karamae nwowım sima nwowiyın siir nikwowaisii uguskiyım. ⁵ Mi wı dig nınga nwowi ti siyıu hiriinanın ti iikamım yıpiki Adi Komii siir ninoknınkın karamae nwowım sima nwowiyın? Mi tirıiginım yıpiki hınına naingwo tıbmii kıniyım Jisis Krais siya Adi siir yınisimkin, yım wı digar nwowi. Iriig.

Adi Komii siya bıdi sibgu anaaknınkii haigınıugiyım Krais siir dimın taeminım

⁶ Yio Jisis Krais sasaırgın ti inkam nwıruwan ti nu iir nuunaiiniyın. Mi siya op ha baptaisın mi mhııya siya ina yaonamın paeyın hıniya nıronınkının siir, siir nhıe aeya naokiınaiiniyam. Mi iıya siya ti nu iir nuunaiiniyın, siya minam nuunaiinikın siir nhıe aeya mi siir op aeya sowar naokiınaiiniswowım. Adi Komii siir naeyıuın siyairgın dimın taeminım simiir bwamkibwamın mi krımiirın siyar nısiımauugın hının Jisis siya Adi Komii siırgısiir yınisimkin. ⁷ Dimın whoımıwam sima simaırgım krımiir nısiımauuyokiyokiyamiyım hının. ⁸ Adi Komii siir naeyıu ieya mi op, ta opa Jonki si baptais haigınıuwa Jisisni mi nhıe aeya mi ta iıya bııya Jisis siya naonama mi siir nhıeya ha naokiınaiiniıya saıir ti swoki aingwowoknaki. Mi ti dimın whoımım yım dimın whıruwan siırarar nısiımauugın Jisis siya Adi Komii siir yınisimkin. ⁹ Nim krıma yayım inkamki boınım krımiir simiir wakaeyım mi krıma ini simiırar wakaeyokna apım mi krıma ti yayım Adi Komii siya boınımımauım siir yınisim iir simiir wakaı. Dimusi rani, siir yayıa ini iki inkami yayım simiir haıbura. ¹⁰ Mi yıpiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi siir kwoının pa ninoknınkınkii ta Adi Komii siir yayıa ya kaimwowaırga, ya saeya hınına boınka, Jisis siya kariir yınisimkin. Mi yıpiki ti Adi Komii siir yai imiıram naingwo tıbmii kın karamae nwowi mi ti yayım yıpiki bııya Adi Komii siya boınım siir yınisim iir simiir wakaı karamae nwowi mi yio ti hiriinan inkamın ti hiriinan boıniyın yio Adi Komii siir nıksısaı. ¹¹ Ti yayım yım Adi Komii siya boınkikım krımiir. Siya krımiirın bıdiyar whınkınsiıs haigınıuwın mi krıma wı inıgak saıkar nwoyokiyokııkaeyami. Siya krımiirın ta hiriinan saıırsi whınkınsiıs haigınıugın ta siir yınisim iir siya nıkropkiya saıırsi. ¹² Mi yıpiki kwoın whıruwa Krais siıram nwowi, yio wı hiriıyar nokwoyokiyokııkaeyami. Mi yıpiki hiriinan tir karamae nwowi, yio wı nınga nwowi. Iriig.

Krıma hınına ninoknınkini krımiir inıgın wı omwaiyar hiriıyar nwoki waiyayokiyokııkaeyamım

¹³ Ta yokwowa kara wınkika dimusi rani, wım kıma iikamım yıpiki Adi Komii siir yınisim iir wakaeyokna apiyım kıma dınoknınkın hının, wım kıma wı inıgak hiriıyar nwoyokiyokııkaeyami. ¹⁴ Ya dimusi rani, ti hiriinan siyıuın krıma wı dimınam Adi Komii siir sıırsi nıdid rani. Nim krıma ina ninoknınkınım iıya krıma Adi Komii siıram sıırsi dimınam yıpiki siir kwoın iir wakaeyokna apiyım siya krımiir yai imiirın wa wakaı. ¹⁵ Nim krıma ina ninoknınkınım iıya siya ti dimın taeminım krıma sıırgiyım siıram simiir wakaewıniyın mi krıma pa ninoknınkınkii krıma simiirın wa haii.

¹⁶ Mi yıpiki siir nomııyau iir kigi siya dimın bıyeyın yıpiki paeya nami omın siir nam karamae nwowiyın siir tıri mi siya Adi Komii siıram sıırsi mi siirın wı siya

whinkinsiis haiginuwi mi ta hiriinan saiirsika siya wi inigak hiriyyar nwoki sibgu oyokiyokikaeyamim. Mi ti inkamin siya dimin whir tiri mi siya wi paeni omin siir nami. Mi yipiki ti hiriinan tiri, yio wi paeya nami omin siir nami. Adi Komii siiram in ti hinin inkamin dimin biyieki naokingugunankaiyin siiram kipi srii. ¹⁷ Damin taemin kasa rani, yipiki iikam ima tirim Adi Komii siir yai imiir kikinwaimwaisiyyim mi dimin taemin biyie biyeyim sima tiriyim yim wi Adi Komii siir tir tani io siya nwowam mi sima wi ta hiriinan saiirsi nam tani paeni omin siirin.

¹⁸ Nim krima ta saiirin ina ninokninkinim yipiki Adi Komii siir yinisim nwowi siya wi dimin biyie hiriyyar tiriyokiyokiyam tani. Mi ti hiriinan inkamin siirin Adi Komii siir yinisim ieya kigriraowi mi ta hiriinan saiirsika Setan siya wi siir tirbu rani.

¹⁹ Nim krima ina ninokninkinim nim krima Adi Komii siirgim mi ti iikam whiekakim ti nu iir nwowim, Setanin yio ini simiir kigriraowan inkam ywowin mi yim sima wi siir wakaeyokna api.

²⁰ Krima ina ninokninkinin Adi Komii siir yinisimin yio bidiyar yitin krimiir whinkinsiis haiginuwam mi ta hiriinan saiirsika krima Adi Komii krimiir Wanin kingikin in siir asi ninokninkini yaeya Adi Komii nwir karamaeka. Krima ini Adi Komii siir yinisimin Jisis Kraisi ini saika yamasuswin Adi Komii nwirkinwiruwan sasairgin mi siya ina nwowin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginuwi mi ta hiriinan saiirsika krima wi asi nwoyokiyokikaeyami inokinokin.

²¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima ti tidiyuim kamkim sim nikrimtio kuuwiyin uruwai siyaowainan yipiki iikamkim sim hainaniyim simiirsiyin aru dwo. Iriig.

2 JON

Mi yokwo kwisaka Jon siya winkiya Grik simiir yaigin aiir, ya min boinkika Jon siya, wig aeya mi saiir yinisim ikim. Nhirim yim ta wig aiiram naingwo tibmiigim sima hinina naingwokim saeya iikamim naingwo tibmiiyim yipiki maeyau kwiruwa nwowim simiir hiriir swoki imbiyamim. Siya simiirin min boinkikin sima irni nwirniyam inanaingwokwowim mi kam bibiyeyim simiirsi mintiraowim yipiki Kraiis siir dimin taeminim simiirgisiimiir nisiimauu karamae nwowim. Iriig.

¹ Kara Jonkin, Adi Komii siir pugana saiir biyan inkamkin mi ta yokwowa kara winkika wigim yipiki biya Adi Komii siya nimbiniim siir yinisim nwowam kimiiram. Mi saeya kimiiraram bi winkika, saeya kima mi kimiir yinisim ima kimiiramar winkika. Mi kara kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani, kanakana rani, iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiiram naingwo tibmiiyim sima warar winkika. ² Krima kimiiram asi naingwokwonanaei. Dimusi rani, wara Adi Komii siir yai kibikibiyim kimiir kwoinawu nwokaiyim yim wi waraur hiriir haigi-nonkworinukripkaii.

³ Kara hinina naingwowi Adi Komii siya mi siir yinisim ieya Jisis Kraiis krimiirin naingwoyimwok mi naingwobumbu mi iripa nongwomamair ae sowa hauugin mi ta hiriinansika sima wi krimiiram asi naingwokwonanaei mi krima wi wadie nwoki sibgu owim iripa nongwomamairamin. Dimusi rani, nim krima siir yaimwokiyaaimwo imiir wakaeyokna apkim mi irni nwirniyam naingwokwonanaekim. Iriig.

Krima iikamim simiiram daingwokwonanae

⁴ An kara ha wakaekin kimiir pugana saiir iikam nhirim yim ha wakaeyoknaekim. Dimusi rani, wim kima ti siyiumwokisiyiumwoin Adi Komii siya boinin krima tiram siir wakaeyokna tirin mi an kara ini maigimaigar ywokiin. ⁵ Kara kimiirin ti hinina boinkikin, krima irni nwirniyam daingwokwonanae. Yim ti yayim tapar bi kwitkim. Yim ti yayim yim bigibi krima naingwo tibmii kana mi ha wakaeyim yim sima. ⁶ Mi krima Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwokwonanaei mi krima siir yai imiir warar timi wakaeyokna ap. Biya siya krimiirin ti hinina boinkin, krima irni nwirniyam daingwokwonanae.

⁷ Iikam whiekakim bidi yinoopkiyim hinda tinda iikam imiir priyiksasaeyam. Sima ti hinina misisae boinamkim, Jisis siya iikam krimiir punan nwonanikin mi siya nua tiriirin ha niuunainikin. Mi ti hiriinan siyiuin ti iikam imiir sima nikisaeiyin mi yim sima ini Kraiis siir sau omomnan ywowim. ⁸ Kima, kimasiyar mintiraona mi kima wara dimin kibi kibiyim kimiir kwoinawu nwokaiyim Adi Komii siya haigiiumauuwim simiir simiira tiranae, mhoiia kira wi dimin taemin kasa hai rani, kimiirin wi siya hauwi.

⁹ Mi yipiki yai nhirim Kraiis siir yayim simaka ninkin haiginkii, Adi Komii siya wi saika nwo rani. Niingaka. Mi yipiki Kraiis siir yai imiir wakaeyokna api, Adi Komii siya mi siir yinisim ieya sowaniiyin wi saikar nwowi. ¹⁰ Mi inkam nwirki niti mi siya Kraiis siir yai imiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi kira wi simiir kipi nikuna apninopkai kiriir omakanau hiriir namamin mi wi simiir kipi mi boinwin hinin, ha wit. Mi kira simiirin hinina kipi mi boin, Adi Komii siya ini kimakar nwowin mi kimiirin wi siya nwowaiginuwi iripa nongwomamair aeyam. ¹¹ Mi yipiki ti inkam biyie hiriinanin siir boini hinin siya wi saika nongwomamair aei mi yio tari siir nomiiyaugin mi dimin biyeyim yipiki biya ti inkam ieya tirim yim iriipi siir waraigim.

Nikopkaigiyai yayi aeya

¹² Dimin kasakasa rani, kara naingwowim kimiir boinmimauuam mi kara simiirin pi yokwoni ara winki rani. Kara kimiir kignakiyam tiri mi ta hiriinan saiirsika

krīma wī irīpa nwokī boīnaiyīm tī dimīn taemīn imīirin mī krīma wī maīrgimaīrga
nikī inan oswowīm. ¹³ Mī kīriir yokman yaowae budīeya saīir yīnisisīmīm, sīma
nokboīnmamaīrgikīm. Irīig.

3 JON

Mi mhoigimhoiiyan yokwowa Jon siya winkiya, ya siir nomiiyauwin yipikin siya naingwokwonanaeyin Gaias nikiuwiyin ya siiram winkika. Jon siya min boinkikin siyu miyikin Gaia siya nwowiyin mi siya ninkinwamwarki boiniyin siyu bibiyeyim inkam biyanin min dapiyin Daiotrefis siya tirim simiir. Iriig.

¹ Kara Jonkin, Adi Komii siir piugana saiir biyan inkamkin ta yokwowa kara Gaias kiriiram winkikin, yipikin kara naingwokwonanaeyin. Dimusi rani, ni kira ini Adi Komii krimiir Wanin siirgisiir siyu iirar nwowin.

² Ti kariir nomiiyauin kara naingwokwonanaeyin, kara ha naingwowi kira maki kipi nii mi yo ini mi owin kira hiriinan wadieyar mi owim kariir kwoinin rirmiia siya nwowiyin Adi Komii siiram wakaeyokna apam siir hiriinan dwo. ³ Kara ina ninokninkinin. Dimusi rani, nomiiyau nhirim ha nitim kariirin sima ini boini hinin kira Kraisiir yai imiirin ha sibgu wakaeyokna apikim. Inokinokin ni kira Adi Komii siir siyugisiyiu iirar napikin. Mi ta yaiya kariirin maigimaiga saeya nwowaiginugin.

⁴ Mi an kara hinina wakaekin, kariir nomiiyauim tariinanin sima ini Adi Komii siirgisiir siyu iirar nwowin mi ti dimin hiriinanin kariir kwoinin siya hugrimkripkin maigimaiga komii nwowamin. Dimin whirki kariirin hiriinan bi tirkin maigimaiga kara nwowamin. Ningaka. Iriig.

Sima Gaias siir boinkim miyim siya miriim wadie wadiekinairgim

⁵ Wim kima ti nomiiyauim kara naingwokwonanaei ima wim kima Adi Komii siir dimin kibi kibi imiir tirkim mi Adi Komii siir iikamim hinda tinda nwowim yipiki Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwiyim simiirin ini kimar kigriraowim. Kima simiir whwonkam imiir bi kig ninokninkinkim mi kima simiirin ina mi whinkinsiis haiginuwim. ⁶ Mi iikam nhirim ha nitim krimiiram mi iikamim Adi Komii siir piugana saiirim krimiirin sima ini boinmauuni hinin simiirin kima whinkinsiis haiginukripkai mi simiirin dimin taemin ha timi hauu mi ta hiriinan saiirsika sima wi hinda tinda asi nami Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwamam. Mi ti dimin hiriinanin yipiki kima tirim simiir Adi Komii siya kimir mi aiiram in maigimaiga ywokiyin. ⁷ Mi sima simiir om imiir haiburgigim mi ha namim Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwam mi sima dimin taemin bi priihaigim iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii kin karamae nwowiyim simiir hirankin. Ningaka. ⁸ Mi simiirin krimar whinkinsiis haiginu mi krma kigrirao mi ta hiriinan saiirsika sima krma dimin taeminim wi yaripar tiri mi Adi Komii siir yai ima. Iriig.

Daiotrefis Demitrias sowa

⁹ Mi kara yokwo bidi winkiyan ti iikamim ta maeyaua saiir hiranim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiniiyim simiiram. Mi yo Daiotrefisin, ti inkamin yipiki simiir biyan inkam nwowam naingwowin siya kariir bi nikiunakin siir kigriraowamin. ¹⁰ Mi ta hiriinan saiirsika, iya kara niti mi ti dimin taeminim siya tirim kara wi kariir nini boinmimauuni, siya kinaopitkaigaiyu boinamim krimiir mi sima sima rani, siya nomiiyauim yipikim Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwamim simiir boinkim hinin ha wit mi simiiram bi mi kiwawinkim simiir omaka hiriir namam. Ningaka. Mi ti iikamim yipiki simiir nikuuna apninopkaiyam tirim simiir omaka hiriir, simiirin kimidiniya siya mi ikidu. Mi siya simiirin hindara bi nikiidugin, siya simiirin hindara nikrip iuguskikin Adi Komii siir iikamim simaka hainanam. ¹¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima dimin biye kipi tir mi ti dimin taemin hiriinanin simiir kipi wakaeyokna ap. Kima ti iikamim yipiki mi miyik imiirara miriim simiir

həriinan tır, yım sımā Adi Komii siir iikamkım. Mı tı iikamım yıpıkı inokınokın dimın biyie biyeyım sım tırnanaeyım, yım sımā Adi Komii siir iikam tani. Nıngaka. ¹² Iikam whiekakım yım hınına boınkım Demitriasin yio wadiekın. Siir siyın wadiekın mı siya inokınokın siyarın hınına nısiimauuwıkın siya wadiekın. Mı nım krıma ırıipı hırıinan hırıiyar mı boınkım siirın, siya inkam wadiekın. Mı kımā bıdiyar yınoknınkınım hının krımıir yayım yım yai kaimwo imairgım.

Nıkopkaigiyan yai aeya

¹³ Yayım kara wınam tırım kımıiram kasa rani mı kara sımıirın kımıiram wınkıyım pı boriisopi yokwoni. ¹⁴ Mı tariinanın kara wı kımımın tani wı kapi nıtsauwi kımıiramın, kımıir kınakiyamın mı dimın taeminım wı krımar nwoki idwo boınaiyım.

¹⁵ Kara ha naıngwowi kımā ırıpa hırıiyar dongwomamair aekrıpkai. Nomi-iyauım tıranım sımā kımıir nokboınmamaırgıkım sımā kımıirın yapayapa nwınıra nokboınmamaıř dıgıkım. Mı sımıir inıg imıırar boınki, tı krımıir nomııyauwım yıpıkı waraur nwowım. İrıig.

JUT

Jutin yio Jems Jisis sowiir nomousimkin. Mi ta yokwowa siya wɪnkika iikamim Jisis siiram naingwo tɪbmiiyim simiiram. Mi ta yokwowa siya simiirin min boinkikin sima kamim Adi Komii siir yaimwokiyaaimwo aiir boinmimauu karamae nwowiyim yaeya yai boiniyim simiirsi mintirao. Siya simiirin min boinkin ti paekwosimin siya dimin biyie dimugi tirkin, mi iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim ti om whiso sowiir hiranim Sodom mi Gomora, mi Ken siyar yipikin siir nomousim iirar swoki isomaoin, mi yipiki tiriiginim dimin biyieni siyiuin si napim yim wi iriipi hiriinan warar mi inkɪn tirki ti kamim hindara priiyiksaeiyim simaka. Iriig.

¹ Kara Jutgin yipiki Jisis Kraiis siir mi sibmiiyan inkamin, kara Biian Inkam Komiiyin Jisis, siir mhoiigimhoiiyan nomousim ieya, kara ta yokwowa iikamim yipiki biya Adi Komii krimiir Wanin siya nimbiniim siir wakaeyokna apim kimiiram wɪnkika. Mi Adi Komii siya kimiiram naingwokwonanaeikin iikamim yipiki Jisis Kraiis siya kigiraoowim kimiirim.

² Kara ha naingwowi Adi Komii siya wi naingwobumbu mi nongwomamaer ae mi naingwonanae, wi kimiir nwoki hauumirim. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir yai kibi imiir haimriiyuwi, yim wi siyu biyie tiri

³ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara yokwo kimiiram win hauugiyam naingwokin ti dimin kibi kibiyim Adi Komii siya tirim krimiir nanmai-warkainaim. Mi dimusi rani, ti niksise profet kamim kara kimiirin yai kirie pi dimin whirni boinki. Mi kima sibgu dokworinukripkai, yai kibiyim simiir wakaeyokna apamin, biya Adi Komii siya hauuwim whiekak krimiirar yipikim siir wakaeyokna apiyim mi ti yayim krimiirin iiyim kwirkikwiruwa hauugikin. ⁴ Kara ta yokwowa whisarii bi win hauugikin, iikam nhirim sima nimpriokim dimin taeminim sima naingwo tɪbmiiyim simiir kwoinawu hɪr nwokaiyim mi sima kimaka ninkin itkim omakam kima hainaniyim Biian Inkam Komii siir. Biya Adi Komii siir yayim inkamkim winim Yokwo Komiiinawu, sima hinina boinkim, Adi Komii siya wi simiir nonkwobumbuninkini. Ti iikamim sima digumii Adi Komii siir bidi haimriiyugigim mi ti siir yai kibiyim ini sima kisina haigina simiir whindiriraerim siyu biyie tirim. Sima digumii Jisis Kraiis siir haimriiyugigim mi siya siyairgin, yipiki krimiir kigirkakin inkamin mi krimiir Biian Inkam Komiiyin Jisis Kraiis.

⁵ Mi kima bidi yinokninkinim Adi Komii siir yai kibi kibiyim biya iki nhirim sima boinmauwim kimiir. Mi kara kimiir whin diriraerim naingwowi kima ti yai imiir naingwo warkainam. Biya, Isrelmi iikamim Biian Inkam Komii siya kihainanikin Isibmi nu hirankin mi siya simiirin hiranki yikunani mi mhoiia siya ti iikamim simiir nhir imiir yisomsomaokao yipiki siirim naingwo tɪbmii karamae nwowim. ⁶ Mi paekwosim simiir nhirim dimin taeminim Adi Komii siya nimbiniim simiir biri sibgu wakaeyokna apkim. Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya nimbiniim sima tirim simiirin wi omim ninomor kou hiranim wi simiir hɪr haiburgigi, maeyauwa sima nwowiyim simiir. Mi Adi Komii siya simiir nibwomambwo komiia sair yauni haigigig mi ini hirar yonkwowim. Mi wɪeyin sopni bidi yinimnirkaiyim, kamim mi biyie mriiyim simiir hiriinan mi sima wi iya Adi Komii siya hidana iikam imiir wi sairim nwokwokini. ⁷ Mi iriipi hiriinan ti om komii komiiyo Sodom mi Gomora mi om nhirim sowiir kingiin hɪr nwowim simiir daingwoki. Mi sima ini wara iikam biyeyim kimakar nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima hɪi iki kam nhirim sima sima nanaei, wig aka nanae rani. Mi hiriinan sairsika ti dimin biyeyim sima bidi kwiridwokaiyim simiir kwoinim. Mi Adi Komii siya simiirin pae biyieni nonkwobumbuninkinkim ya ta paeya

ina pae niuyokiyokiya saiir hiriinan ywowa. Ti hiriinan dimininim yim aknainan krimiir naisiimauwi, dimininim iikam biyieyim simiir nimbiyami mhoiia.

⁸ Ti iikam biyieyim yipiki kima nwowim dimin biyieyim sima tiriyim ini Sodomani iikam biyieyim simiir hiriinana ywowim. Dimusi rani, ti kamim dimin sima naingwowim, sima dimin biyie imiir tirkim, sima Adi Komii siya kigriraowim pi boriisopkim mi sima siyu biyie Adi Komii siir oman paekwosimim simiir tirkim. ⁹ Bidi bidiniyarin biigibiyan paekwosimin Maikel, nikiuwiyin, siya mi Setan sowar ninkinwamwarki boinko, yipiki Moses siir piuis biyie aiir hainakii. Maikel siya bidi yinokninkinin ti siyu hiriinan nokwao yai boiniyin yo miyik rani, mi siya siirin io yai bi mi boinkin siya iki yai bibiyeyim sim boinin. Nungaka. Siya hiriinanara boin Adi Komii siya kiriirin wi ti yai bibiyie imiirsi boinwokiyopnatkaigi. ¹⁰ Mi ti iikam yipiki kimaka nwowim yim sima yai biyie ti dimininim sima ninokninkin karamae nwowim simiira nikbumbuwikim mi ti dimininim sima priidiraerar whaowaeiyim yim ini niimauan wraisum sima priidiraerar whaowaeiyim ini simiir hiriinan ywowim. Yim sima simiir kwoinkar naingwowim simiirar napikim yim sima wi simiir tioidwomai. ¹¹ Kaimwowaiga, simiirin wa tioidwomai haiginuwi mi sima dimin biyeyin biya Kenki tirin simiir hiriinan wakaeyokna apikim. Mi sima Adi Komii siirimar naingwokwo nanaeikin mi iikam nhirim simiiram warar. Mi sima simiir kwoinim bidi yinkpit haiigiyin dimin biyie biya inkam Balamki siya tirim simiir wakaeyokna apikim, siya Isrelan iikamim simiir niksisaeikim. Dimusi rani, siya umir haiyim naingwokin. Mi simiirin siya wa nonkwobumbuninkin haiginuwi. Dimusi rani, sima dimin biyie tirkim, Koraki si nantamyiriyira Adi Komii saika saiir hiriinan tirkin, iya siya Moses siir maeyau aiir nokwokairinain naingwowin. Mi siya wi kigriraowan inkam siya nwoki owim. Mi Adi Komii siya siir bi kigninkinkikin mi siya ini siirar kwisomaokiyin. ¹² Mi ti niksisaei iikamim ini siya komi komiyyim whi komii solwara aowa hir nokwokwomaiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya iki siyaii komii komiyyim sima nitiyim mi ti siya imiir naeyikuuiyim mi siyaii pa niyikimkirki mi ti iikam hiriinanin kinaka naeyim iya Jisis Kraisi siya naowa sima saiir swoki aingwowarkaigikim mi sima nidid rani, kima igao yai simiir boinsi. Sima, sima simar kigriraowikim. Sima niwiipai niwiipaiyim inkam nwirin whin diriraerar karamae nwowiyim simiir wakaeyokna apikim mi sima ini wauwim opudki hughainamiyim mi nao kin karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Sima ini paeyin nae bud karamae nwowiyin iya iikamim sima hinin ninokninkiniyim ti paeyim simiir ii aeya nae budana. Sima ini paeyim ninanbimbirnaim mi ha naonamim ini simiir hiriinan ywowim mi simiirin wi iikam nhirim sima nikrimtiowi simiirin harara. Dimusi rani, sima nae bi budgim. ¹³ Ti niksisaei iikamim ini ieyin owieki nakiiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ti dimin biyieyim ti iikam ima tirim ini ieyan whopiiyim ida nwowim iikamim sima kigam ini simiir hiriinan ywowim. Iikamim yipiki digumii Adi Komii siir yai kibiyim simiir haimriiyugigim yim ini nauunim maeyau biya sima nidwowim ninomor kou hir simiir haiburgigim mi ha ninoopamim maeyau maeyau ini simiir hiriinan ywowim. Mi Adi Komii siya bidi yimbinin maeyauwa nilwomambwonan nwowiya ti iikam hiriinanin simiirim sima nwoyokiyokiikaeyamim.

¹⁴ Bidi bidiniyarin inkam nwirin Inok nikiuwiyin, Adamni yinieyin, yayim siya winboinkiyim Yokwo Komiiinau kima wakae, Biyan Inkam Komiiyin wi siir paekwosimim dimin whirki kimbu karamaeyim simaka niti ¹⁵ iikam imiir hidim mi iikam biyieyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowim wi idowiiya nwokii mi dimin biyie sima tirim wi idowiiya mi inkin okii mi iriipi hiriinan yai bibiyeyim biya sima nigbumbu boininim Adi Komii siir yim wi idowiiya wara mi inkin okii. ¹⁶ Ti niksisaei iikamim sima boinainanaeyim mi iikam nhir imiir boin huriyiuwi dimin taeminim nimbiyamim simiirsi. Sima dimininim simiir kwoinki naingwowim simiirar wakaeyokna

apikim. Sɪma sɪmiir inɪg ɪmiirar hainanaeikim mɪ pi hɪnɪna mɪ boɪnainanaei, krɪma dimɪn whɪrki bɪ kimbugim mɪ sɪma yaiɪop pi iikam nhɪrim sɪmaka nɪniuwɪ mɪ hɪriinan saɪrsika sɪma mɪnim tɪrkim dimɪnim sɪma naɪngwowim sɪmiir hɪranki haiyam. Iriig.

Kɪma sɪbgu dokworɪnu mɪ Adi Komii siir yai mɪiyik mɪiyikim sɪmiirarar wakaeyokna ap

¹⁷ Kɪma rani, tɪ iikamim wim kɪma tɪ dimɪn taeminim nɪmbimbɪiyamanim sɪmiir daɪngwoki, tɪ aposel kamim yɪpiki Jisis Krai siya nokmwɪn okwoim siir yai kɪbi ɪmiir boɪnmɪmauwim sɪmiirar naɪngwoyokiyokigim, tɪ dimɪn taeminim sɪma boɪnim wa nɪmbiyami. ¹⁸ Mɪ sɪma kɪmiir boɪnmauwɪ mhoɪya iya inɪ kingiin nɪta Jisis siya swoki ɪti mɪ ta ɪi aɪirin iikam nhɪrim wɪ iikamim yɪpiki Adi Komii siir yai ɪmiir wakaeyokna apim wɪ sɪmiir boɪntɪrop ɪei mɪ yaibu wɪ sɪmiir mɪ ɪewaiyɪuwɪ, mɪ wɪ sɪmiir mɪngigini mɪ sɪma wɪ dimɪn biyeyim sɪmiir kwoɪnki naɪngwowim wɪ sɪmiir wakaeyokna api. ¹⁹ Mɪ tɪ hɪriinan iikamim sɪma nɪnikibɪri yɪpiki iikamim Adi Komii siir isidanim sɪmiirin, sɪma dimɪn taemin nuan iikamim sɪmiir kwoɪnki naɪngwoyoyim sɪmiir wakaeyokna apikim, Adi Komii siir naeyɪuin yɪo sɪmiir hɪr nwokai rani. ²⁰ Mɪ tɪ kariir nomiyauim kara naɪngwokwonanaeyim, kɪma ɪrni nwɪrni tɪ whɪnkɪnsiis haigɪniuwɪ Adi Komii siir Yai Wɪn Kɪbiya yɪpiki kɪma wakaeyokna apiya kɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪniuwam kɪmiir naɪngwo tɪbmɪiya kɪrie saeya nwowim. Kɪma Adi Komii siirim kwɪsboɪn dimɪnim mɪ Adi Komii siir naeyɪuin siir kɪgnɪnkɪnwɪn siya kɪmiir nwoki whɪndirɪraerar haigɪniuwim tɪ dimɪn ɪmiirin. ²¹ Kɪma Adi Komii siir sɪbgu wakaeyokna apikim mɪ ta hɪriinan saɪrsika, siya kɪmiirin wɪ hɪriiyar nwoki ɪsiɪmauu kɪpkaiyim siya kɪmiirim naɪngwokwonanaeikɪn. Kɪma iya mhoɪya Bɪyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya swoki ɪti mɪ dimɪn mɪiyik kɪmiir tɪrni ta kɪmiir mɪi aɪirsi mɪ kɪma omwai saɪka waiyayokiyokiyana saɪirim dwokwokɪn. ²² Kɪma iikamim yɪpiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim sɪmiirim naɪngwokwonanaei mɪ sɪmiir whɪndirɪraerar haigɪniuwim mɪ yim ɪki iikam nhɪrim sɪmiir kwoɪn ɪmiir kiyai dimɪn biyeyim sɪmiir wakaeyokna apim mɪ sɪma wɪ nɪnoknɪnkɪn tani piki hɪnɪn siyɪu ɪkɪn sɪma napanɪn. ²³ Wim kɪma iikam kasakasa whɪndirɪraerar tani mɪ sɪmiir kwoɪn ɪmiir kiyai dimɪn biyɪe sɪmiir haɪburgigim inkamɪn dimɪnin paeya nakainamiyin mɪ ha nanka hainaowidiyin siir hɪriinan. Kɪma iikam nhɪrim sɪmiiram naɪngwokwonanaei mɪ sɪmiir whɪndirɪraerar haigɪniuwɪ sɪmiir kwoɪn ɪmiir kiyaiyim dimɪn biyɪe ɪmiir haɪburgigim mɪ kɪma, kɪmasiyar timɪ mɪntaraona. Dimusi rani, tɪ sɪmiir dimɪn biyeyim sɪma wakaeyokna apiyim wɪ kɪmiir kwoɪn ɪmiir kiyai mɪ kɪma wɪ sɪmiirar mɪ inkɪn wakaeyokna api. Iriig.

Jut siya Adi Komii siir inɪg ɪiir hainankɪn.

²⁴ Kara ha naɪngwowɪ iikam krɪma Adi Komii siir hainan prapraski yɪpiki kɪrie komiigakɪn, siya wɪ kɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪniuwɪ kɪma wɪ dimɪn biyɪe sɪmiir wakaeyokna ap rani mɪ siya kɪrie komiigakɪn mɪ siya wɪ digar nwowɪ kɪmiir kwoɪn budɪn mɪiyikimiyikɪn siir nwowaigɪniuwim siir whwɪnkam ɪda iya siya iikam ɪmiir hɪdi, iya, ɪi aeya digii mɪ kɪma wɪ maɪrgɪmaɪrga komiigak nwowɪ. ²⁵ Kara ha naɪngwowɪ krɪma Adi Komii kɪmiir Wanɪn siir inɪg ɪiirar hainan, tɪ inkam nwɪruwan sikisiyairgin yɪpiki kɪmiir nanmaiwarkainan tɪ dimɪn kɪbiyim bɪiya kɪmiir Bɪyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya tɪrim sɪmiirsika. Kara ha naɪngwowɪ siya inɪ kɪrie hɪriiyar nwokɪpkaiyin mɪ dimɪn taeminim inɪ siyar kɪgɪrkakim mɪ dimɪn taemin whɪekakim sɪmiir bɪigɪbiyyin inɪ siyar nwowɪn, bɪigɪbiyyar whɪuɪnunan mɪ tariinanar yamwɪniyin, siir inɪgin wɪ kou hɪriiyar nwoyokiyokiyami mɪ siya tɪ hɪriinan siyɪu ɪiirar tɪ oyokiyokiyam. Iriig.

REVELESEN

Ta yokwowa sair winkyin inkamin Jonkin, Jisisni mai kigna mriiyin inkamin siya. Ti Jon nwiruwan yipikin Jisisni yai win kibikibiyim sim niki winkyin mi yokwo kwoimim siir inigi nwoki ikim sasa kinaargin ti Jonin. Mi iya Jon siya walbiye namwoiun siya inkamin maeyauwa mi biye mriiya sair hir hugripkikikaliyin siir hiriinan nwokin iya siya mhuisimin Patmos nikuwiyin whi komii sair whi idopwoniya nidwomaiyin siir nwowa. Mi siirin kimidiniya Adi Komii siya tarki nhwonan whinkigmimikim mi siirin kimidiniyan Jisis siya yisiimauu dimintaeminim mhoiya nimbiniyanim simiirin. Mi Jisis siya dimintaeminim siya kigim simiir boinkikin siirin siya simiirin yokwoni winaowidim mi iikamim naingwo tibmiiyim pugan iriyar kwiso sowerim simiirim hauugiyim. Mi yokwo iriyar kwiso siya winkyim simiir mhoiyan, mi ti dimin taeminim mhoiya nimbiamanin yim siir nhwogar kigmimikim. Mi iya hik komii aeya nimbiamana, Setan siirin wi Jisis siya nokwokopougigi. Mi om Jerusalem winin yio wi panin panina namisi imbiyami. Mi ta hiriinan sairsika tiriiginim yipiki simiir inigim ta yokwowa iikamim yipiki omwaiwaiyayokiyokiiyanim simiir inigi nwowa sairin wi wara nwo rani. Niingaka. Iriig.

¹ Ta yokwowa kara dimin taeminim yipiki Jisis Krai siya nisiimauuim kariir simiir win boinkikin. Bigibiiyin Adi Komii krimiir Wanin siya ti digworaekwo imiirin Jisis Krai siir nisiimauugin. Mi simiirin siya wi hiriinan sairsi nwoki isiimauuim siir miyan kamim krimiirin, ti dimin taeminim nimbiniisasauwanim. Mi Jisis Krai siya yikropki Adi Komii siir paekwosimin Jon kariiram siir miyan inkamin mi ti dimin taemin imiirin kariirin siya wi hiriinan sairsi boinmimauuwi. ² Mi Jon Kara ti dimin taeminim simiirin ha kigin mi ti yayim yipiki kariir wingar wakaeyim, simiirin yim yokwoni kara bidi winkyim. Mi ti yayim Kara winkyim yim Adi Komii siir yaigim mi sima iriipa hiriinan Jisis Krai siir warargin. ³ Mi iikamim ti yai imiir mwaini mi Adi Komii siir iikam nhirim sima simiir wakaei mi sima whiekakar in wi margimarga nwowi. Mi iikamim ti yayim yipiki Adi Komii siya tirkiyanim mhoiya nimbiamanin simiir wakaei mi sima simiiram naingwo tibmii kani mi simiirin wadie tiri mi sima wi margimargar nwowi. Dimusi rani, iya ti dimin taeminim sima nimbiamana ya ini kingiin nwowa. Iriig.

Jon siya yokwom Adi Komii siir iikamim om iriyar whiso simiir hiranin simiiram winkika

⁴ Kara Jonkin, ta yokwowa kara winkyia saeya Juda iikam nhirim Adi Komii siirim ti om iriyar whiso simiir hiranin nu haime Esia hiranin wi kimiiram win hauugi. Kara ha naingwowi tiki Adi Komiiyin yipikin biyar nwowin mi ti tariinan mi owin mi mhoiya wi hiriyar swoki oyokiyokiiyanin kimiirin wi wadie siya nwowaiginuwi mi kima wi iripar nwoki ingwomamair aekiyamim naeyu miyikin yipiki insii iriyar whisa nwowin siya siir whwonkam ida nokwowi ipiia yipiki Adi Komii siya nidwokaiya iikam krimiir kigirkakam, kimiirin wi wadie siya nwowaiginuwi mi kima wi iripar nongwomamair aekiyami. ⁵ Kara ha naingwowi, sima mi Jisis Krai siya kimiirin wi simar kinsiin haiginuwi mi kima wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. Krai siya Adi Komii siir yai imiirin bidiyar sibgu anaakninkii haiginuwin. Siyargin inkamin yipikin bigi bi Adi Komii siya hidninsiin idwowin siya naonama sair mhoiya mi siya ini omwaiyar swoki waiyayokiyokii. Siyargin inkam komiigi komiiyin, yipiki wi iki inkam komii komiiyim yipiki wi ti nuan iikamim simiir kigirkaki, simiir kigirkakanin. Siya krimiiramar naingwokwonanaeikin mi dimin biyeyim krimiir kwoinawu nwokaiyim siya bidi haiyoprindiyumiigiyim. Dimusi rani, siya bidi iki aowin mi siir nhieya bidi mi aokinainama. ⁶ Siya krimiirin hiriinan minam tirkin, krima siir pugana sair inkam komii komii nwowim. Mi krima yapa yapa nwonira Adi Komii siiram in iikam nhirim

simiiram kwisboin pris inkamim sima tiriya saiir hiriinan. Mi krīma wī siir Adin siir dimin taeminim yipiki Adi Komiiyin wī simiir nwoki tirim. Kara ha naingwowi, Jisis Kraisiya wī inig komiigi komii iirar haii mī siya wī iikam imiir kigirkaki mī siya wī kirie komiigak hiriyyar nwoyokiyokikaeyami.

⁷ Kima wakae, Kraisiya wī waua saiir nidwokainaiini. Mi iikam whiekakim mhoiyya sima wī siirar kigwini. Fhi, tiki Juda iikamim yipiki yaii ninii kamim simiir tirim siirin tidiyini sima ninkin irinu aokiyam mī sauni sima mī itam sima siirin wa mī kigwini. Mi iyya siya niti mī iikam whiekakim ti nuin siir tiranim yipiki siir karamae nwowim, sima siir kigwini mī simiir kwoinim wa naingwo ididwini mī sima wī nhaminhami nou rani. Ta yaiya yai kaimwoka.

⁸ Mi Adi Komiiyin inig komiigi komiigakin siya ha boinkin, dimin taeminim simiir biigi biyyin ini karar ywowin mī iyya sima nimbiyama an kara tapairin hiriyyar nwokin mī an kara tapairin wī hiriyyar mī owi iyya sima digii. Siya wī kirie hiriyyar nwoyokiyokikaeyami inokinokin mī ta siya nwowa mhoiyya siya wī hiriinanar swoki owi.

Nhwonan Kraisiir whankig ieya.

⁹ Kara Jonkin, kara Adi Komii siir puganim kimiir inkam nwrkin. Dimusi rani, krīma ini Jisis Kraisi saikar yamasukikim mī iikamim krīmirin dimin biye asi tiri. Mi krīmirin Jisis siyar whinkinsis haiginugin krīma hik ti dimin bibiyeyim simiirsi haiya. Mī iriipi hiriinan, krīma tariinanin ini iripa siir pugana saiirarar nwowim. Mī an kara Adi Komii siir yaiya saiirin iikam imiir bidiyar mī boinmimauuwīn. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Kraisi siir boinmimauugin mī sima kariirin ha nonkwowim mī sima kariirin kimidiniya nu haimii whirin whi idopwoniya nidwomaiyin Patmos dapiyin siir hir yatkiniugig. ¹⁰ Mī biri kimiminkikin, Biyan Inkam Komii siir iyya Adi Komii siir naeyuin ina yitin kariir kwoinawu tirir mī kara nhwo ha whinin mī karar wakae inkam nwrin kariir digiwa boinkiyin, siya pranae pranae bi kauwok boinkikin mī siir yaiya kingiin kingiin bi niyoknakika hapi kidgi maskika. ¹¹ Mī kara siya boinkiya hinin saiir wakaekiyin, kira dimin taeminim kira kigim yokwoni winpriginaowid. Mhoiyya kira simiir kigi mī kira simiirin wī iikamim yipiki Adi Komii siir pugana saiirim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apiyim ti om iriyyar whiso simiir hiranim, Efesas, Smena, Pegamam, Taiataira, Sadis, Filadelfia mī Leodisis, wī simiiram hauugi.

¹² Mī kara ina iyaeyimiyokaokiyin, yipiki ti kariir boinkiyin siir kigam. Mī ta kara niyaeyimiyok kaoa saiir mhoiyya, karar kigi, yukid iriyyar iso golni nonkwokwowim hirar nwowi. ¹³ Mī ti gol yukidim simiir bopwonau nokwokaiyin irin, yo ini inkamnan ywowin. Mī yuis bribriya siya niya ini siir iga hirar yauuni tioiua. Mī puopa siya mī kikoga ya golni mī onkwokwoka mī ya ini siir ii aiirar kwakikogriowa. ¹⁴ Mī siir mwoin mī kan aka yo ini wau whisinana ywowo mī siir nhwowo yo ini paenan yuyakiyo. Mī siya dimin taeminim iikam krīmir kwoinawu nwokaiyim wī hiriyyar priikig imoki.

¹⁵ Mī siir iga kwiso yo ini aeyinin yipiki inkamki nanagiiyin paenau mī ha niuyakiiyin, hiriinan niuyakiko. Mī kara siir yai aiir wakaekiyin mī siya pranae pranae bi boinkikin, ini opa mhuanki naokiinaiiniya ini saiir hiriinan ywowa. ¹⁶ Mī siir ina iniga nauun iriyyar iso simiir yonkwo. Mī karar mī kigi nhrida yipiki mirmii mirmii iokakinar nwowa siir yai hirankar kiniwokitkinaninii. Mī siir whwonkamīn biyyin nabie bopwo whwowiyin siir hiriinan niuyakikin. ¹⁷ Mī iyya kara siir kigiyin mī kara ini siir igmiiga kingiinar yakai igrarkinam inkamim yipiki naonamiyin siir hiriinan. Mī siir ina iniga kariir nonkwokiya mī siya ina boinkiyin kariirin, kipi nidid. Kara ti inkamim yipiki dimin taemin imā nimbiyam karamae niki owa ha nwowin siya mī kara wī wadie hiriyyar swoki oyokiyokiyami. ¹⁸ Karaigin omwaiyar swoki waiyan. Biya kariir kam imā nisomaokiyin mī kara ha naonamkin mī kira kariir kaoki, kara wī hiriyyar nwoyokiyokikaeyami. Kara kirie ina nonkwowin iikamim yipiki

naokaowim simiir tirkianin paeni omin siir namam mi Adi Komiini omin siir hiriir mi ikropkiyam simiirin, wadie sima sibgu okiyamam. ¹⁹ Mi kira ti dimin taeminim kira kigim simiirin yokwoni winaowid dimin taeminim ti tariinan tirim mi dimin taeminim mhoiia nimbiniyan ikim. ²⁰ Mi nauun iriayar iso yipiki kira kigim kariir ina inignau nidwokaiyim mi gol yukid iriayar is iko, yim hindara nikrigim. Nauunim yim ti om iriayar whiso simiir hiran inkam komii komii ima yipiki Adi Komii siir puganim simiir iikamim ti om iriayar whiso owiir nwowiyim simiir kigriraowiyim yim sima. Mi gol yukidim yim iikamim ti om iriayar whiso simiirim yipiki Adi Komii siir kigna apiyim yim sima. Iriig.

2

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Efesas hiranim simiir boinkin

¹ Mi siya kimidiniya kariir boin, kira ti dimin taeminim simiirin yokwoni winki inkam komii komiyyin yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir pugana sair iikamim simiir kigrakaiyim om Efesas hiranim simiiram. Kira ti yaiyim simiir winki, kara Biyan Inkam Komiigin, inkamin yipiki nauun iriayar iso sim nonkwowin kariir ina inig aiir. Kara ini iikamim nu haimii Esia warauranim ini kimakar napriririn mi wim kima ini ti yukid iriayar iso simiir hiriinan ywowim. ² Kara bidiyar yinokninkinin miya bidu bidu aonii kima nanaeya mi kimiir kwoin komiyyin sairam mi aingwowin. Mi an kara ina ninokninkinin wim kima iikam bibiyeyim simiiram naingwo rani mi wim kima triiginim yipiki inokninkin aposel inkamnan niksisaeyim simiirin bidiyar mi kinankuim mi dimin taeminim sima boinim mi sima tirim simiirin bidiyar mi wakaeyim mi kima simiirin bidiyar mi hidim mi kima bidiyar mi inokninkinim hinin, sima aposel inkam tani yim niksisa inkamkim. ³ Mi iripi hiriinan, kima kariiram nhami nhami bi naingwo tibmii kungim mi kima kariir kinsis haiginuwamin bidiyar mi miriyyim mi kima pugi bi piyaokim. ⁴ Mi kara kimaka maigimaiga nwo rani. Dimusi rani, ti dimin taemin imiirsika. Biya iya kima bigi bi kariir yai aiir wakaeyokna apa, kima kariiram pranae pranae bi naingwokwonanaeikim mi tariinanin kima kariiram kimii naingwokwo rani. ⁵ Miya yipiki biya kima miriia kariiram mi ha naingwokwonanaeiya kariiram, sairam ti swoki aingwoki. Mi kima nikiigiya sairam ti swoki aingwoki, kima siyu biye iirin digumii haimriiyugig. Biya kima kariiram nhami nhami bi naingwokwokim mi tariinanin kima ini hindarar yikii iuguskiyim. Mi kima dimin taeminim bigi bi kimar niki apim simiirar ti swoki ap. Mi kima hiriinan tir karamae nwowi mi iya kara niti, kimiir nonkwobumbuninkinam, kimiirin wi kimiir yukidim simiir hiriinan kara kisisana haigini mi sima wi maeyaua sima nwowa wi sair nwo rani mi kimiirin wi kara nonkwobumbuninkini. ⁶ Mi dimin whirin kara naingwokwowyin kima napam yo ti si, kima dimin bibiyeyim yipiki iikamkim sim napim Nikolaski si tirim simiiram kipi naingwo. An kara iripi hiriinan ti digworaekwowim yipiki sima tirim simiiram mi aingwo rani.

⁷ Kima wakae mi sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyuin siya boinimauuwim kimiir, wigkam kima yipiki siir yai imiir wakaeyokna apim mi iikamim yipiki hiriayar niki hougwokripkaiyim ti dimin biyeyim yipiki kimiir kwoin imiir kiyaiyim simiir mi mhoiia Adi Komii siya kimiirin wa kigninkinkii siir numir aiir namamin mi kima wi paenidin yipiki kimiir whinknsiis haiginuwanin wi siir naei inokninkin hiriayar nwoyokiyokikaeyamam. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Smena hiranim simiir boinkin

⁸ Kira ti yaiyim simiir winki inkam komii komiyyim Adi Komii siir pugana sair iikamim simiir kigriraowiyim om Smena hiranim simiiram. Kira ti yai imiirin wi hinina winboinki, tiki yaiyim yim kariirgim yipiki biyar nwowin iya digworaekwo ima niki imbiyam karamaeyar niki owa mi kara wi hiriayar swoki oyokiyokiyami. Kariirin inkamkar bidi iki isomaokiyin mi kara ha naonamin mi kara ina swoki insiin idwowin.

Mi ini omwaiyar swoki waiyan. ⁹ Kara biyar ninokninkin, wari dimin biyeyim ti tariinan kimiiram nitim simiirin mi kara ina ninokninkinin iikam kima paeprikabgim mi kima dimin taemin hirii hirii karamaeka. Dimusi rani, wim kima kariir wakaeyokna apkim. Mi wim kima Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiir nonkwokim. Kara ina ninokninkinin, yai bibiyeyim iikamim kimaka ninkikim sima boinim simiirin. Sima ti hinina boinkim, sima Adi Komii siir pugana saiirgisaair Juda iikamkim. Mi kara pi ti hinina boinkii, sima Juda iikam kingikin tani sima Adi Komii siir bi wakaeyokna apkim, yim Setani pugana saiir iikamkim. ¹⁰ Ti dimin taemin biyeyim ti iikam bibiyeyim sima tirim kimiir simiirsi kipi nidid. Wakae! Ti iikamim simiir kwoinim wi Setan siya kiyaii mi kimiir nhirim wi sima haii mi kimiirin wi maeyauwa mai biye miriyya wi saiir hugripkikaigii. Mi ta hiriinan siya kinankiuwi kimiirin, yo wi minam kinankiuwi, kima wi kariir namisi wakaeyokna api, iyie? Wi kariir wakaeyokna ap rani. Sima kimiirin iyim wi uura tirbumbuninkin haiginuwi. Mi iriipi hiriinan sima kimiirar mi isomaowamar minki windi, kariiramim wi hiriyyar daingwo tibmii kin kripkai. Mi kima hiriinan tiri mi kimiirin wi kara tirkii, hiriyyar nwoyokiyokikaeyamam Adi Komii saika.

¹¹ Mi kima ti Adi Komii siir pugana saiir iikamim, kima wakae mi sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyuun siya boinimauuwim kimiir simiiramim. Mi iikamim yipiki inokinokin dimin taeminim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim simiir nikwowaisii mi mhoiyya ti dimin bibiyeyim paeniyim, yipiki wi iikam imiir niuwi, sima wi ti hiriinan iikam kibikibiyim wi kimiir wara nipimpar tani. Ningaka. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Pegamam hiranim simiir boinkin

¹² Kira ti yaiyim simiirin yokwoni winki, inkam komii komiiyim yipiki Adi Komii siir pugana saiir iikamim om Pegamam hiranim simiir kigriraowiyim simiiram. Kira ti yai imiir winkii mi wi hinina boinki, tiki yaiyim yim kariir yaigim, ti inkamim yipiki kamkiuin si nonkwowin, yipiki mirmii mirmii iokakinar nwodigo. ¹³ Kara ina ninokninkinin omin kima nwowiyin ti om komiiyin Setanki si nitin, siya kigirkakiyin mi kima wari om iirar mi oki windi, wim kima kariir yai airin wa sibgu wakaeyokna aingwo tibmii kinni. Mi taka iya inkam biyeyin siya nipimpara kariir miyan inkam kibi iir Antipas yipiki kariir yai aair boinimauuwim iikamim simiir mi sima siirin ini wari omin kima nwowin ini siir waraur yisomaowin, yipiki Setanki si nitin, iikamim sim kigirkakam. Mi kima kariirin digumii bi haimriiyugim kima kariiramim hiriyyar wakaeyokna apkripkaigim. ¹⁴ Kima wadiyairgim mi an kara kimaka ti digworaekwo nhirim simiirsiiyin maigimaigra nwo rani. Kimiir iikam nhirim yipiki kimaka waraur nwowim om Pegamam yim sima Belamni dimin teaminim sim napikim. Mi bidi bidiniyarin, siya inkam nwirin Belak nikuiwiyin siir yisiimauu, siya Isrel simiir iikamim simiir kwoinim wi panin panina nikpitmai mi sima wi dimin biye tir karamae ha niki owim. Sima naeyim yipiki inkamkininkin imiyyaeyim uridyu bibiyeyim sim, simiir bidi yaeyim. Mi sima ha namim mi sima kimidiniya hi wig imakar priinanaeyam. ¹⁵ Mi kima ti hiriinan iikam bibiyeyim kimaka waraurar mi owim, ini hiriyyar mi kigninkin owim. Yim sima yai bibiyeyim yipiki Nikolasni iikamim sim nowomwarkaiyuwim simiir napikim. ¹⁶ Mi kima wari dimin biyeyim kimiir waraur nwowim simiirin digumii haimriiyugim mi kimiir kwoinim ti kisina haigi mi simiirin kimiir warauranki ti nhinikriopkisasauugi. Mi hiriinan tir karamae nwowi, kara niti, kara wi ti inkam hiriinanim yipiki ti yai biyie imiir napim wi yaii simakar ninii. Mi kara yaiya wi kariir yaigiyagar kaokwo boinkii mi sima wa namkii. Mi simiirin wi sima nonkwoninwomwaininkin haiginugigi yi ti kamkiu iirsika, yipikin wi kariir yai tiranki niti.

¹⁷ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya hauuwim Adi Komii siir pugana saiir iikam imiir. Siya ti hinina boinkin, yipiki kima ti dimin biyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim simiirsiiyin hiriyyar nokworinukripkaii mi

kimiirin kara wi yaeya dimin miyik hauuwi, diminin mananin yipiki ti kariir om tirar niki haigiprakaiyin. Kara kimiirin ti dimin hiniinim sim hauuwi mi ti siiya whisininanin yipikin yaeya inig sima winkiyin yio wi warar ninkin hauugi mi ti inigin sima winkiyin yio wadie ieyairgin. Tiki siyan yio min nusiimauugin kara kimiiram naingwokwonanaei. Mi ti siir inigin wi inkam nwirki swoki inokninkin tani. Nngaka. Inkamin ti siiya iir haiyin wi sasar ninokninkini siir inig iirin. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Taiataira hir nwowim simiir boinkin.

¹⁸ Kira ti yayim inkam komii komiiyim om Taiataira hiranin yipiki Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir kigirkakiyim simiiram winki. Kira yayim wi ti hiniin yayim sim winki, kariir nhwona nhiso paenan niuyakiko mi kariir iga kwiso kirieko mi wadieyairgo yo ini aiyinin yipiki whisininan nwowiyin mi ha niuyakiyin yio ini siir hiriinan yuyakiyin. ¹⁹ Kara dimin taeminim yipiki kima tirim simiirin ina ninokninkinim. Kara ina ninokninkinin kima iikam nhiramin ina naingwokwonanaeyim. Kara ina ninokninkinin, kima kariir yai aiirar sibgu wakaeyokna apikim mi dimin miyikar mi tirikim mi ha mi itmailhougwokripkaiigim dimin bibiyeyim kimiir tiriyim yipiki ti iikam bibiyeyim sima ninkikin tiriyim kimaka mi ti dimin taeminim ti tariinan kima tirim yim ini wadiei wadie ywowim. Yim ini dimin taeminim biigi bi kima wakaeyokna apim yim ini simiir haiburim. ²⁰ Mi dimin taeminim kima tirim yim wadiekim. Mi kara maigimaigra nwo karamae kimaka dimusi now rani, ti dimin whiruwan siirsika. Taka wig biyeya yipiki wig biyeya min dapiya Jesebel saiir hiriinan nwowa, yipiki ha niksise boina saeya profet wiga mi kima saiirin kimidiniya hiriayar mi kigninkin okripkai kimaka waraurar saeya boin saeya profet wiga. Mi iikamim simiir kwoinim yayim saeya boinim simar mi kiyai. Saeya minam boinimauuga iikamim yipiki saiir wakaeyim simiir kiyipsibgiyim mi sima pi dimin biye nwoki tirim mi pi hai min nwoki priininaeyim mi naeyim yipiki kamkim sim ninkin imiiaeyim uruwai siyaowaini simiir bidi yeayim. ²¹ Kara ii nhirim saiiram bidiyar mi imbinim saeya ti dimin biyeyim simiirin digiumii haimriiyugigim mi saeya hiriinan tiram bi naingwoka. ²² Mi hiriinanki niuwi, ta wig aiirin wi kara nipimpari mi iikamim yipiki saiir wakaeyokna apim, yim wi kara tirkii kara nonkwobumbuninkinam mi ma minki niyam mi sima wi maigimaigarakak nwo rani. ²³ Mi saiir yinisimim yim wi kara nisomsom aokao digii. Mi wim kima iikamim Adi Komii siir piugana saiirin yipiki kariir wakaeyokna apim, iki hinda tindanim wa ninokninkinkii ta saiirin, kara dimin taeminim iikam kimiir kwoinawu nwokaiyim simiirin ina ninokninkinim. Kara dimin taeminim kimiir kwoinawu nwokaiyim simiirin ina ninokninkinin mi kara wi dimin kibi iirar namisi tiri, iyie? Wi dimin biye tiri kimiirin.

²⁴ Mi wim kima Taiataira warauran iikam nhirim, wim kima saiir yai bibiyie imiir bi wakaeyokna apkim. Kima saiir bi wakaeyokna apkim ti dimin taeminim yipiki iikamkim sim boiniyim hiniin Setani dimin komii komiiyim. Mi kara kimiiram, wi yaeya mi gwir boin tani, kima kariiram miriiyim. Ti miyim kara kimiir boinim, sima simaigim yim simiirin kima wi digar nwowi kima tiri. ²⁵ Kima ti yai kibiyim ti tariinan kima napim simiirin hiriayar sibgu apripkaii mi iya kara swoki iti, kara wi idowiiyar nimbini. ²⁶ Mi kima iikamim yipiki wi hiriya nitmailhogwokripkaii, ti dimin bibiyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiyim simiirsi mi ti hiriinan iikamim kara kimiirin wi kirie hauu haiginiuwi. Mi kima wi ta hiriinan saiirsi kigirkaki, iki iikamim iki omom hinda tinda nwowim simiirin. ²⁷ Mi dimin taeminim yipiki kara nimbiniim kimiir, kima tiram, yim ti dimin taeminim kariir Adin siya nimbiniim kariir yipiki kara tiriyokiyokiiyim, simaigim. Mi iikam kima wi iikam imiir kigirkaki mi sima wi yaeya om swoki kisina o rani, kimiir kigirkakamin. Simiirin wi kimar kigirkaki mi wi kimar nikwowaisii ti inkamin yipikin paekop nokwowin mi haua sae nikimkirkiyin mi misimira ha nwokiyin saiir hiriinan. ²⁸ Mi ti dimin taeminim kara wi kimiir hauugi mi ti nauunin ninomor kouwanin yipikin

pɪunok whwoyayakwokiyɪn siirɪn wɪ warar nɪnkɪn hauugii ²⁹ Kima wakae mi sɪbgu sɪbgu daɪngwo omok tɪ dimɪn taemɪnɪm Adi Komii siir naeyɪu ɪeya boɪnɪm, Adi Komii siir pɪugana saiir iikamɪm yɪpɪki siir yai aiir wakaeyokna apɪm simiir. Iriig.

3

Jisɪs siir yaiyo Adi Komii siir iikamɪm om Sadis hir nwowɪm simiir boɪnkikɪn

¹ Kira tɪ yayɪm inkam komii komiiyɪm om Sadis hiraniɪm yɪpɪki Adi Komii kɪmiir Wanɪn siir pɪugana saiir iikam ɪmiir kɪgrɪraowiyɪm simiiram wɪnki. Kira tɪ yai hinɪnɪm sɪm wɪnki. Tɪ yayɪm yɪm kariir yaigɪm yɪpɪki Adi Komii siir naeyɪu kɪbi iriyyar nwisɔ simiir hiriinan kara nonkwowɪm. Mi nauun iriyyar iso yɪm ɪni karar mi kɪgrɪraowɪm yɪpɪki warɪ inkam komii komiiyɪm yɪpɪki Adi Komii siir pɪugana saiir iikam ɪmiir kɪgrɪraowiyɪm kara kɪmiirɪn tɪ yayɪm simiir boɪnmɪmauugɪn. Kara ɪna nɪnoknɪnkɪnɪn iikam whɪekakɪm sɪma kɪriirɪn ɪni hiriyyar naɪngwowɪm, kɪma mi wadie aiirar mɪrii mi kariiramɪn ɪna naɪngwo tɪbmɪi kɪnɪm. Mi yɪ ɪni nɪnga ywowɪm wɪm kɪma inkamɪn naonamiyɪn si hinɪn nwonamkɪm kɪma kariir dimɪn whɪr bi swoki tɪrmɪntɪrmɪnkɪm.

² Kima pɪu nhɪnmɪi kɪnki mi tɪ dimɪn taemɪn ɪmiiram tɪ sɪbgu aɪngwo omoki, tɪ Adi Komii siir dimɪn taemɪnɪm yɪpɪki warɪ kɪmar niki apkrɪpkaiyɪm, kɪma simiirɪn kɪma kɪmar tɪ sɪbgu kiiriimdiyɪu haigɪna mi simiir sɪbgu ap. Mi tɪ dimɪn taemɪnɪm warɪ kɪmiir kwɔɪnau nwokaiyɪm yɪpɪki kɪma napiyɪm yɪm ɪni inkamɪn yɪpɪki naonamiyɪn ɪni siir hiriinan ywowɪm. Siya wɪ dig nwo rani. Kara tɪ dimɪn taemɪnɪm kɪmiirɪn dimusi boɪn tani, kara dimɪn whɪrɪm whɪrɪmsɪm bi swoki kɪgmɪnkɪgmɪnkɪn warɪ dimɪn taemɪnɪm kɪma tɪrɪm simiirɪn mi kariir Adi Komiiyɪn siya wɪ ha boɪn tani, sɪma wadiekinairgɪm. Nɪngaka. ³ Tɪ swoki aɪngwoyokiyokɪgi biya ɪiya biigi bi kɪma wakaeya kariir yai kɪbiyɪm kɪma simiir sɪbgu apamar mi aɪngwokɪm. Mi tariinanɪn kɪmiir digɪum tɪ dimɪn taemɪn bibiyeyɪm simiirɪn digɪumɪi haimriyɪugigɪm mi tariinanɪn kɪma ɪni yai kɪbikɪbiyɪm yɪpɪki biya kɪma niki apɪm ɪni simiir swoki wakaeyokna apɪm mi hiriiran tɪr karamaekiswo, kara wɪ hɪiyan inkamnan nɪti, kara wɪ kɪmiir boɪnmauu rani, ɪiya kara nɪtana. Mi kara nɪti, kɪmiirɪn wɪ kara nonkwobumbunɪnkɪni. ⁴ Mi kɪmiir iikam nhɪrɪm om Sadis hiraniɪm, wɪm kɪma dimɪn biyɪe warɪ bi tɪrkɪm wɪm kɪma iikam wadiekim, wɪm kɪma ɪni yɪuisa haɪngitɪropkaiya yɪpɪki iikamkɪm sɪm kaiya ɪni saiir hiriinan ywowa. Mhoɪiya kɪma kanaka nwowi, nɪm kɪma wɪ dimɪn taemɪnɪm whɪsinaniɪm wɪ simiir nii mi kɪma wɪ ɪrɪpar naprɪrɪri. Wɪm kɪma wɪ tɪ hiriinan tɪri. Dimusi rani, wɪm kɪma dimɪn whɪrki bi kɪmbuwi iikamkɪm mi kɪma Adi Komii siir yai ɪmiir sɪbgu wakaeyokna apɪkɪm.

⁵ Mi wɪm kɪma iikamɪm tɪ dimɪn taemɪn biyeyɪm kɪmiir kiyaiiyɪm simiirsi hiriyyar nokworɪnukrɪpkaii mi Adi Komii siya kɪmiiramɪn wa kiwakii, tɪ yɪuis whɪsinaniɪm simiir niyamɪn mi kɪmiir ɪnigɪm yokwowa Adi Komii siir om hir nwowa saiir nwowɪm yɪpɪki ha boɪna inkamɪn naɪngwo tɪbmɪi kɪnɪn saiir hirankɪ wɪ nɪnaki rani. Mhoɪiya kara wɪ tɪ ɪnig ɪmiir haii mi simiirɪn kara wɪ kariir Adi Komii siir boɪnmauuwi kariir Adɪn mi wɪ siir paekwosɪm ɪma boɪni, tiki iikamɪm kariir yai ɪmiir wakaeyokna apɪkɪm mi sɪma kariir iikamkɪm. ⁶ Kɪma tɪ iikamɪm kɪma wakae mi kɪma sɪbgu daɪngwo omok, yayɪm yɪpɪki Adi Komii siir naeyɪuɪn siya boɪnɪm Adi Komii siir pɪugana saiir iikam ɪmiir. Iriig.

Jisɪs siir yaiya Adi Komii siir iikamɪm om Filadelfia hir nwowɪm simiir boɪnkika

⁷ Kira tɪ yayɪm inkam komii komiiyɪm om Filadelfia hiraniɪm yɪpɪki Adi Komii siir pɪugana saiir iikam ɪmiir kɪgrɪraowiyɪm simiiram wɪnki. Kira tɪ yayɪm simiir wɪnki, tiki yayɪm yɪm kariir yaigɪm, inkamɪn yɪpɪki dimɪn whɪrki kɪmbu karamae nwowɪn mi kaimwo kɪngikɪnɪn. Kara tɪ siya inkamɪn yɪpɪki kɪrie komiigakɪn yɪpɪki biɪdi biɪdiniya Devidgi si haiya. Kara om kɪbiyɪn Jerusalem nɪkiuwiyɪn siir anowɪn biɪdi haiwaokiyɪn mi tɪ anowɪn kara haiwaokiyɪn siirɪn inkamkɪ haigɪnɪkouwɪm wɪ digmɪndigmɪn swoki o rani. Mi kara siir haigɪnɪkounami, siirɪn wɪ inkamkɪ haiwao rani, tɪ yayɪm karakɪkarar boɪnkikɪm iikam kɪmiiramɪn. ⁸ Kara dimɪn taemɪnɪm kɪma

tiriyim simiirin ina ninokninkinim. Kariir wakaeki ti iikamim simiir kwoinim ti kara kiyaiyim yim ini anowin kara haiwaokiyin iikam kimiiram hinda tinda namam Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwamam ini siir hiriinan ywowin. Mi iki iikam nhirim ti ano iirin kimiirsi haiginikouwim wi dig nwo rani, kimiir nikiduwam ti dimin taemin imiir tirsi. Kara ina ninokninkinin kima kariir kirieya saiirin komii nonkwo rani mi kima kariir yayim simiirin ha sibgu wakaeyokna apikim. Mi ta kima wakaeyokna apa kariir wim kima saiirin bi nimpriowikim kima simiirin bidiyar boinmimauu digim. ⁹ Kima wakae, kima ti iikam hiriinanim yipiki omaka yaimindimin nidwokaiwakaeiya saiir nidwodwokai mwainiyim simiirin ina ninokninkinim. Yim sima ha boinkim, yim sima Isrelmi isidin siirgim mi Adi Komii siya simiir nimbingin sima siirgisiir iikam nwowim. Mi ya tariigina ya kaimwo rani, ti iikamim sima niksisaekim simiir kwoinim Setan siya kiyagim mi sima ini siir ywowim mi mhoiia ti iikamim yim wi kara tirki. Sima nitim mi sima ogmwo wi kimiir whwonkam idar nini waisii hunii mi sima wi haini ninokninkini, kara kimiiramar naingwokwonanaei mi kima kariirgi kariigim. ¹⁰ Mhoiia ii biyieya saeya niti mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi iikamim yipiki ti nu iir nwowim wi simiir asi kinananki uwi mi ta hiriinan saiirsika, sima wi iki dimin bibiyeyim simiirin wi digumii asi haimriyugigi mi sima wi siir wakaeyokna api. Mi tiki iiyim kara wi kimiirar kigriraowi mi digworaekwo ikim. Mi kima wi wadieyar nwowi. Dimusi rani, wim kima yayim yipiki biya kara boinkiyim simiiram naingwo tibmugim. ¹¹ Kara wa swoki itsauwi. Mi kima hiriayar sibgu apkrpkaii, ti digworaekwowim ti tariinan kima napim simiiramim mi iki iikam nhirim yim wi kimiir tir tani mi kimiir dimin miyik miyikim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim yim wi sima mi hai rani. ¹² Mi iikamim yipiki dimin taeminim simiir kwoin imiir kiyaiyim simiirsi hiriayar nokworinukripkaiyim, mhoiia simiirin wi kara tirkii, yinpaenan nwowam yipiki wi Adi Komii siir omaka aiir nokworinuwi. Mi ti iikamim yim wi omaka kibi aiirar nwowi, yipiki Adi Komii siya nwowa mi sima wi saiir haiburgig rani. Mi mhoiia kariir Adi Komii siir inigin mi Adi Komii siir om ikin sowiirin wi simiir piu hir wini. Mi krimiir Adi Komii siir omin yio om Jerusalem whir ikin, yipiki mhoiia wi Adi Komii siir om hiranki niti nua tiriir. Kariir inig kibiyin wi simiir piu imiir warar ninkin wini mi yio tiriiginin yio wi hiniina nisisimauuwi, sima Adi Komii siirgim.

¹³ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti yayim Adi Komii siir naeyuin siya boinim Adi Komii siir pugana saiir iikam imiir. Friig.

Jisis siir yayia Adi Komii siir iikamim om Leodisia hiranim simiiram boinkika.

¹⁴ Kira ti yayim inkam komii komiiyim om Leodisia hiranim yipiki Adi Komii siir pugana saiir iikamim simiir kigriraowiyim simiiram winki. Kira ti yayim simiir winki, tiki yayim yim kariir yaigim, yipiki yaimwokiyaimwo boini bwamkibwamin. Kara Adi Komii siir yayim simiir sibgu nanaakninkiihaiginugin. Mi ti dimin taeminim nuanim mi ninomor kouan ikim, yipiki Adi Komii siya naingwowim nimbimbiniyim mi ha nwowim yim karar nonkwokwokikim. Mi ti digworaekwo whiekakim yim karar kigriraowikim mi ti yayim kimiiramim karar boinkikin. ¹⁵ Kara miyim kima miriirim simiirin ina ninokninkinim. Wim kima kariiram bi naingwokwonanaeikim. Mi iriipi hiriinan wim kima kariir bi nikwowaisiigim kimiir kwoinim kariiramim haimii haimiia naingwokin. Mi kima inokinokin kariiramar ti aingwokwonanae, iyie? Mi kima inokinokin kariirin hindarar ti ikwowaisii uguski. ¹⁶ Mi dimusi rani, wim kima kariiram bi naingwokwonanaeikim. Mi iriipi hiriinan wim kima kariiramim hindara tantarao aingworaraowi ini ti inkamin yipikin nae whiekinam tiriyin ini siir hiriinan ywowin mi an kara iriipi hiriinan, ini ti siir hiriinan mi owin. Kara wi kimiiram mi aingwo rani mi kimiirin wi kara yaskiigii Kariir yai tirankin. ¹⁷ Kara kimiiram naingwo rani. Dimusi rani, ti siirsika. Kimiir kwoinim wim kima ti hiniina naingwowi, wim kima ha boinkim, iikam krima umir hoimgakakaigim. Dimusi rani, miyim krimiir ingar

nonkwo m̄rii nanaeyim̄ simiirsika. Nim̄ kr̄ima wadiekiwadieyairgim̄. Mī k̄ima ha bī ninokn̄ink̄inkim̄ kimiir̄ kwoinim̄ biyiekim̄. Mī k̄ima wadie pan̄insi ywosi. Mī ta h̄iriinan̄ saiirsika iikamim̄ yip̄iki sibgu aingwo omokiyim̄ yim̄ w̄i kr̄imiirsi naingwoyim̄yoki. Kimiir̄ kwoinim̄ kariir̄ dim̄in taemin̄ m̄iyik̄ m̄iyikim̄ simiirin̄ hoingakwao haigi okai rani. Wim̄ k̄ima inī iikamim̄ n̄ngar̄ priiyokaeyamiyim̄ dim̄in taemin̄ karamaeyim̄ inī simiir̄ h̄iriinan̄ ywowim̄. Mī kimiir̄ nhwonam̄ yim̄ nhwokwisækim̄ yim̄ inī iikamim̄ nhwokwisae nwowiyim̄ inī simiir̄ h̄iriinan̄ ywowim̄. Mī wim̄ k̄ima inī iikamim̄ yuis̄ karamaeyim̄ hinda n̄ngar̄ priywokaeyamiyim̄ inī simiir̄ h̄iriinan̄ ywowim̄ kimiir̄ kwoinim̄. Mī k̄ima ta saiir̄ bī kign̄inokn̄ink̄inkim̄ mī k̄ima ha bī mī inokn̄ink̄inkim̄ wim̄ inī tī h̄iriinan̄ mī owim̄ paepr̄ikab. ¹⁸ Karā kimiirin̄ igao yaī boinkii, k̄imā kimiir̄ umir̄ imiiram̄ k̄ipi naingwo mī k̄ima kariiram̄ wit̄, kimiirin̄ w̄i karā hauugi kariir̄ dim̄in taemin̄ kibikibiyim̄ yip̄iki umir̄ imiir̄ haiburim̄ mī yip̄iki w̄i kimiir̄ kwoin̄ imiir̄ wh̄ink̄insiis̄ haigin̄uwī simiirin̄. Mī k̄ima tī dim̄in taemin̄ imiir̄ haiī k̄ima w̄i wadie h̄iriyyar̄ nwowi. Mī k̄ima kariir̄ dim̄in taemin̄ kibikibiyim̄ simiir̄ haiī yip̄iki yuis̄ wh̄isininim̄ w̄i simiir̄ haiī. Mī simiirin̄ w̄i k̄imar̄ nwokī iyyim̄ kimiir̄ kwoin̄ imiir̄ higr̄in̄uam̄ mī yim̄ tir̄iginim̄ w̄i kimiir̄ kwoin̄ imiir̄ nwokī isiimauuwim̄ hin̄in̄ k̄ima dim̄in wh̄irkī bī kimbugim̄. Mī k̄ima kariir̄ dim̄in taemin̄ kibikibiyim̄ simiir̄ haiī, yip̄iki marasinanim̄ mī simiirin̄ kimiir̄ nhwona imiir̄ kiyip̄rin̄uwī mī k̄ima w̄i han̄ngī sibgu k̄igim̄okī tī kariir̄ dim̄in taemin̄ imiirin̄. ¹⁹ Mī wim̄ k̄ima iikamim̄ yip̄iki karā naingwokwonanaeyim̄, kimiirin̄ karā w̄i whwokwoka boin̄ tanī mī kimiirin̄ w̄i karā nonkwobumbun̄ink̄inī. Mī h̄iriinank̄in̄uwī k̄ima w̄i sibgu sibgu dwo. Mī dim̄in bibiyeyim̄ simiirin̄ diḡumiī haimriȳugigī mī kariiram̄ sibgu wakaeyoknā apī mī karā kimiirin̄ w̄i nonkwobumbun̄ink̄in̄ tanī. ²⁰ Kariir̄ kaoki! Karā t̄isī kimiir̄ kwoinim̄ simiir̄ anō imiir̄ar̄ nokwo dap̄ikiuwim̄ kimiir̄ in̄iḡ imiir̄ar̄. Mī t̄ikī iikamim̄ yip̄iki kariir̄ yaī imiir̄ wakaeyim̄ mī simā hā n̄itī mī anowin̄ hā namā haiwaokiī mī karā w̄i saikar̄ n̄ink̄in̄ ap̄inokainamī mī kr̄ima w̄i kwoin̄ wh̄iruwar̄ nwowi, iikamim̄ yip̄iki ir̄ipā nongwomamāir̄ aeyim̄ simiir̄ h̄iriinan̄. ²¹ Mī iikamim̄ yip̄iki kariir̄ yaī imiir̄ wakaeyoknā ap̄im̄ simā h̄iriyyar̄ nokwor̄inuk̄rip̄kaiī tī dim̄in taemin̄ biȳeyim̄ simiirsi, kariir̄ h̄iriinan̄ bīiyā karā mī wakaeyoknā apā kariir̄ ad̄in̄, Adī Komiī siir̄ yaī aiir̄ saiir̄ h̄iriinan̄ mī mhoīiyā simiiram̄in̄ w̄i karā kiwaki, kanakā nidwowam̄ ipiī imiir̄ mī in̄iḡ komiigak̄ nwowim̄ mī iikamim̄ simiir̄ kigr̄iraowam̄ kariir̄ ad̄in̄ Adī Komiī siyā mī kiwakiyā karā tir̄im̄ simiir̄ h̄iriinan̄ mī w̄i saikar̄ mī idwowi, siir̄ ipiī aiir̄.

²² K̄imā wakaē mī sibgu sibgu daingwo omok̄ dim̄in taeminim̄ Adī Komiī siir̄ naeȳūin̄ siyā boin̄m̄imauuim̄ Adī Komiī siir̄ p̄uganā saiir̄ iikam̄ imiir̄. Ir̄iig.

4

Mī iikamim̄ Adī Komiī siir̄ om̄in̄ siir̄ h̄iranim̄ simā siir̄ in̄iḡ iir̄ hainan̄ prapraskikim̄

¹ Tī dim̄in taeminim̄ karā k̄igim̄ simiir̄ mhoīyan̄ karā k̄igiyin̄ yaeyā dim̄in wh̄irin̄, yiō om̄in̄ koū hiranin̄ siir̄ anō ieyā kariir̄ whwonkam̄ idā haiwaokiyin̄. Mī mhoīiyā karar̄ wakaekī yaiyā kariiram̄ kauwokii, saiir̄ yainanā kid̄gī maskinan̄ nwokika. Saeyā hin̄inā boinkika, k̄irā kouā tiriir̄ wit̄ mī kiriirin̄ dim̄in taeminim̄ nimbimbiyamanim̄ w̄i karā n̄isiisiimauuwi. ² Mī dim̄in taeminim̄ siyā boinkiyim̄ kariir̄ simiir̄ mhoīyan̄ mī tī Adī Komiī kr̄imiir̄ Wan̄in̄ siir̄ naeȳūin̄ kariir̄ kwoin̄bud̄ iir̄in̄ siyā kiswokī mī karā inā k̄igiyin̄ ipiī kibiyā yip̄iki inkam̄ komiyyin̄ siyā nidwokaiiyā dim̄in taeminim̄ sim̄ kigr̄iraowiyim̄. Mī karā tā ipiī aiir̄ k̄igiyin̄ mī karā k̄igī inkam̄in̄ h̄irar̄ nidwokaii. ³ Mī karā siir̄ whwonkam̄ iir̄ k̄igiyin̄, siir̄ whwonkam̄in̄ inī siiyā kibiyin̄ jasp̄ā n̄ikiuwiyin̄ mī siiyā pariidnan̄in̄ konilian̄ n̄ikiuwī ikin̄ sowiir̄ h̄iriinan̄ niuyakikin̄. Mī karar̄ mī k̄igī dim̄in̄in̄ namnamiinan̄in̄ Biyan̄ Inkam̄ Komiī siir̄ ipiī aiir̄ar̄ yinyakiȳin̄. Mī tī dim̄in̄in̄ inī siyan̄ emeral̄ n̄ikiuwiyin̄ prainan̄ siyā nwokiyyim̄ siir̄ h̄iriinan̄ nwokikin̄. ⁴ Mī karar̄ mī k̄igī, ipiī kamnw̄ir̄ kwiiyim̄ inkam̄ komiī komiyyim̄ kigr̄irkakiyim̄ sim̄ nidwodwokaiiyim̄ tā Biyan̄ Inkam̄ Komiī siir̄ ipiī aiir̄ar̄ haigin̄yokaiī mī kam̄ kamnw̄ir̄ nwiiyim̄ yim̄ inī

ti ipii imiirar mi idwodwokaiyim yuisim sima niyim whisinankim. Mi pagram simiir mwo mi haiginim yim gol pagrakim yipiki simiir nisiimauuwim hinin, sima inkam komii komiigim. ⁵ Mi diminin sinananin kimidiniya ta bigi biyan ipiia saiir hirankar yimbiam mi ina yamkiya hinda tinda mi ta diya saeya tiokiya saeya pranae pranae bi tiokika. Mi karar kigi sikwopae iriyyar kwiso siir ipii aiirar nwowi. Mi yim ti sikwopae iriyyar kwiso, yim Adi Komii siir naeyiu iriyyar nwis ima. ⁶ Mi ta ipiia saiir kingiin hirin diminin hir nwowin yio ini whi komiia solwara nikiuwa yio ini saiir hiriinan ywowin. Mi siya ini opnani haniin hindarar kigirkakiyin. Mi mhoiia karar mi kigi dimin whiiyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim Biyan Inkam Komii siir ipii haimii haimii whiiyim simiirar ninyokiiyim. Mi ti dimin whiiyim simiir whwonkamim mi simiir digiuwim mi simiir mwoim nhwona nhwonakakinairgim. ⁷ Mi ti diminin kingiin nwowin siir whwonkamim yio ini pusi komiyyin niimauanin laion dapiyin siir hiriinan ywowin mi dimin whisakan kwoin minkakim ha niyae diriraerariyin yipikin siir priska miia nwowin, siir whwonkamim yio bulmakau komiyyin bul nikiuwiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi irin priska mirmii kwira nwowin siir whwonkamim yio ini inkamni whwonkamnanar ywowin. Mi irin yipikin mhoigi mhoii nwowin siir whwonkamim ini wabni whwonkamnan ywowin, ipiyyinin yipiki siir pidga kwiso hindara masnaniyo. ⁸ Mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim sima irira irira pidgam iriyyar kwokwirakim mi simiir piu kwirkaka nhwonaki bidi yinkinua. Mi simiir pidga aowa iriipi hiriinan.

Nii nabi sima bi tanikim mi yai mikrim bi nwowikim. Sima hiriyyar boininaeikim, siya dimin whirki bi kimbugin mi siya kirie komiigakin. Siya biyyar whuwiniunan mi tariinanin tisi hiriyyar nwoyokiyokiiyin mi mhoiia siya wi hiriyyar nwoyokiyokiiyami.

⁹ Mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim mwaiya sima waowa, sima sima Biyan Inkam Komiiyin Adi Komii siir inig iir hainanprapas waokim yipikin Biyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin siya wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami mi mwaiya sima waowa, sima ti hinina waokim, siya inig komiigakin mi sima siirin asi boin wadiekim. ¹⁰ Mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim sima ta mwai aiir waowim mi ti inkam komii komii kamwir nwiiyim sima ogmwo kimidiniya Adi Komii siir whwonkam idar waisii hu yipiki siir ipiia inkam komiyyin nu kigiraowiyin si nidwokaiya saiir nidwokaiyin siiram. Mi sima Adi Komii siir inig iir mi hainan yipikin wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami inokinokin mi simiir gol pagram siir ipiia saiir kingiin hirar ini bwaeyaigin, yi tiriiginin yio min nisiimauugin ta kirieya sima kigirkakiya ya siirga. Yim sima inkam paeprikab nangakim sima siiraramar naingwo tibmii iskiikim. Mi sima hirar niki waisii hugripkaiyim mi sima mwaiya hinina wao,

¹¹ Kira krimiir Biyan Inkam Komiiyin mi kira krimiir Adi Komiiyin. Kira wadiekiwadiekin mi krime whiekakim kiriir inig iir asi hainanpraprasa mi krime minam naingwowi, kira krimiir kigirkakim. Kira krimiirin wi dimusi kigirkak rani, dimin taeminim nuanim mi dimin taeminim ninomor kouan ikim, yim kirar nonkwokwo swokim kinakinan naingwokin hiriinan nwowamin mi ta hiriinan saiirsika kira simiir asi nonkwokwokikin. Iriig.

5

Jon siya yokwowa biya Adi Komii siyar winitnakiugiya ambini saiir kigin

¹ Mi ti inkamin kara kigiyin Adi Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin, siir ina iniga yokwo briipriya hindara whrina kwira nonkwowi. Yaiyim saiir digiuwa whwonkama nwowim inkam nhirkim sim winkim. Mi saiirin inkam nhirkim sim bidi yitimamikiugiyim ambin iriyyar nhiso so. Mi saiirin wi inkam inig karamaeki swoki haiwao kig rani. ² Mi kara kigiyim simiir mhoiyan

mi kara kimidiniya paekwosim komiigi komiyyin siir kigi. Siya kimidiniya komiyyar kauwok boinimnankii. Yipikin dig nwowanin ta yokwo bripriya hindara whrina saiir nitimamakiuwim ambinim simiir ninikibwaembwae haii? ³ Mi ta siya boinkiya saiir mhoiyan, sima ina yinoopkiyim Adi Komii krimiir Wanin siir omin hinda tinda nwowim simiir, nu idwo mi nu aowa mi sima inkam nwir bi swoki hansiryiskaigim ti ambinim simiir ninikibwaembwae itkiyamim mi ta yokwo bripriya hindara whrina saiir haiwaowim. ⁴ Mi kara pranae pranae bi nougin. Dimusi rani, sima inkam kibi nwir bi hansranyiskaigin ti ambin imiir ninikibwaembwaeyim mi ta yokwo aiir mi haiwao kigim dimu diminkim yipiki ta yokwo aiir nwokaiyim. ⁵ Mi kara ha nouin mi inkam komii nwirin ti kam nwir nwii simiir nwirin ha nitin mi kariirin kimidiniya siya ini boini tanki, kipi nou ti siir kaoki. Tiki inkam kibiyyin ti tir nwowin yipikin iikam imiir kigirkakiyin siya inig komiigakin mi siya iriipi hiriinan kirie komiigakin mi siya Devidni pugana Juda simiir isidin siirin simiir yiniekim. Dimin biyeyim simiirin siya bidi ikwowaisiigiyim mi siya wi digar nwowi ti ambinim simiir ninikibwaembwae haii mi ta yokwo bripriya hindara whrina saiir haiwao kigi. Iriig.

⁶ Mi ti siya boinkiyim kariir simiir mhoiyan, kara kimidiniya sibsib irin siir kigi, yipikin hankakin biya sima niki isomaokiyin siya Biyan Inkam Komiiyyin siir ipiia saiir kingiin hirar nokwowi. Mi dimin whiyyim yipiki kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim sima mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim sima siirar kaeyokaii. Mi karar mi kigi hon iriyyar whiso bulmakau komiyyim bul nikiuwiyim simiir honanim siir mwo hirar nwowi. Mi iriipi hiriinan kara nhwona iriyyar nhiso siir nwowim simiir warar mi kigi. Mi ti hon iriyyar whiso mi nhwona iriyyar nhiso iko, yim Adi Komii siir naeyiu iriyyar nwiso siya nikropkiyim iikamim nuanim hinda tinda nwowim simiiram yim simiir kirie ima. ⁷ Mi ti sibsibin ti inkamin siir nikriyin ha namim mi siya ta yokwo bripriya hindara whrina kimidiniya Biyan Inkam Komiiyyin yipikin Biyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin siir ina iniga saiir hirankar ini haiyiu. ⁸ Mi siya ha namim yokwo aiir ini hainaki mi ti inkam komii komii kamnwir nwiiyim mi dimin whiyyim kwoin minkakim, ha niyae diriraerariyim sima whiekakarim kimidiniya ti inkamin sibsibnanin siir kinginar ini waisii huiiu. Mi sima nwonira nwonira diminin mwai tiowaowiyin gitananin ha dapiyin hap irira irira bidi yonkwo digim. Mi twowa golni nonkwokwowa diminin whrinanin si nwokaiya yipiki puui miyyik whakiyin saiirin iriipi hiriinan irira irira mi onkwo dig. Mi ti diminim ini mirkimirka yaki inkiniyim mi ti diminim simiir miyyim simiir whiekakarim yim min boinkikim yaiyim iikam ima kwisboinkiiyim Adi Komii siiram simiir nikrigim. ⁹ Mi mwai wina sima waowa ya bimbuiwi rani biya saiirin inkamki bi waomiminka. Sima ti hinina waokim,

kira ta yokwo aiir haii wi digar nwowi mi ti diminim ambinanim wa ninkinkibwaembwaeki kira ti siirin wi digar nwowi. Dimusi rani, biya kiriirin inkam nisomaokiyin mi kira ha naenamim mi ta hiriinan saiirsika kiriir nhieya ha naokiinainama mi iikamim yipiki Adi Komii siirim simiirin ini karar swoki anmaiwarkainam. Kira iikamim pugan puganiyim simiirar nanmaiwarkaina digin mi iikamim yaiginpai yaiginpaini ikim mi iikamim maeyau maeyauwan ikim mi ti iikam iki nu nhirim sim nwo ikim. ¹⁰ Mi kira simiir ha hai digin mi sima ini pugan kwiruwa ywowim. Mi sima ini pris inkamnan ywowim iikamim Adi Komii siirim. Mi sima irira nwonira wi Adi Komii siir mi aiir mirii mi sima wi iikamim nu tir nwowim simiir kigriraowi.

¹¹ Mi mhoiia karar swoki kigi, Adi Komii siir paekwosim whiekakim yim Adi Komii siir ipiia mi dimin whiyyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim simiir nokwoyokaii. Mi Adi Komii siir paekwosimim yim kaimwowaigim kasa rani kara mwaiya sima waowa saiirar wakaekikin. ¹² sima pranae pranae bi waokim sima ti hinina waokim,

ti sibsibin yipikin inkamin nisomaokiyin siir nikriyin siya wi digar nwowi. Siya inigak nwowim wi digar nwowi iikamim simiir kigirkakim mi digworaekwo ikim. Siya wi dimin miyik miyikim simiir haii mi siya dimin taeminim simiirin wa ninomokninkin digi. Iikamim sima wi ha boini siya wi digar nwowi mi sima wi siir inig iir hainanpraprasi. Mi sima siirin wi ha boini, siya inig komiigakin mi siya Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiirin wa haii.

¹³ Mi ti dimin taeminim kara wakaeyim ti ha boinim, kara dimin taeminim Adi Komii siir omanim kasaka bi wakaekim mi nuan ikim mi nu aowan ikim mi whii komii solwaran ikim mi kara ti hiriinan sima boinim simiirar waka dig.

Adi Komiiyin yipikin siir ipii komii aiir nidwokaiyin mi yipikin inkamin sibsibnan nwo ikin, sowa nwisairarin kirie komiia dimin taeminim sim kigirkakiya ini saiirar nonkwo digo mi krima omkakin pi hinina boini, sowa wadiekinairgo mi krima pi sowiir inig owiir hainanprapraskii mi krima pi hinina boini, sowa nwisairarin inig komiigakinairgo. Mi dimin kirie kibikibiyim hiriayar nwoyokiyokikaeyamiyim yim ini sowar mi onkwowim.

¹⁴ Mi ti dimin taeminim simiir mhoiiyan ti hinina boinki mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim yipiki hir nwowim sima boinki, tiki dimin taeminim yim kaimwowaigim. Mi ti simiir mhoiia inkam komii komii kamnwir nwiirim ogmwo ha waisii huim mi sima kimidiniya sowiir inig owiir hainanprapraski. friig.

6

Sibsibin yio inkamin yipiki naonamin dimin biyie biyeyim sim haiyoprimdiyiumiigiyin mi ambinim simiir mi ninakibwaembwae itkiianim yio siir nikrigin

¹ Mi mhoiia sima ha wao digiyim mi ha mi hainan digiyim sowiiram mi kara ti sibsibin inkamnanin siya ti dimin bibiyeyim simiir haiyoprimdiyiumiigiyin mi yokwowa ambin iriayar nhiso sim nwowa saiir haiyin siir nikriga mi ti ambinim simiir nair iir yinikibwaeki. Mi ta siya ninakibwaekiya saiir mhoiiyan mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim simiir ir ieya boinkiyin yaiya siya komiiyar kauwok boinkikin hapi diyaki namisi tiokika, siya ti hinina kauwok boinkikin, kira wit

² Siya boinki, kira wit. Mi kara kigi hos whisinin irin pi niti mi inkamin siir idwo hir nidwowin siya irim hipigim ini warar ninkin haigin idwowin. Mi ti kamim hiranim sima hauugiyim diminin siir mwo iir puaiyam mi ti inkamin siya kirie komiigakin mi siya inkam nhirmisi bi nididkin mi siya yaii niniiyakiwaiwigin mi siya ha namn iki nhir imiirin yamdi kwiruwa siya ini hanururgig.

³ Mi siya namkiya saiir mhoiiyan mi karar swoki kigi sibsibin yipiki inkamin naonamin siir nikriyin ti ambin nhirin ta yokwo aiir nwowin siir ninakibwaekii mi karar wakaeki, ti dimin idiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim simiir nwirin siya boinki, kira wit. ⁴ Siya boinki, kira wit Mi hos irin yipikin paridnanin yio ina yitin mi siir digu idwowin inkamin nwira nidwowi. Mi siirin kirie bidiyar mi hauugiyin mi siya wi iikamim nuanim wi simiir nwoki tirim yaii sima niniiyam mi sima wi irni nwirni nwoki inan isomsom aokaowim. Mi sima siirin kamku komiiyin whira mi hauugi mi siya ha namn kimidiniya siirar ini tiru.

⁵ Mi siya namkiya saiir mhoiia mi karar swoki kigi sibsibin yipiki inkamin niki aonamin, ti ambin nhoumakan siir ninakibwae itkiian siir nikrigin. Mi karar swoki wakaeki ti dimin whiiyim mi ha niyae diriraerariyin simiir irin pi boinkii, kira wit. Mi siya boinkiya hiriinan saiir mhoiiyan karar kigi hos yhuwinanin. Mi inkamin siir digu idwo hir nidwowin siya skera kwira haiyidwowi. ⁶ Mi karar wakaeki yai kwira ti dimin whiiyim kwoin minkakin mi ha niyae diriraerariyin simiir bopwo hirankar nimbiamkii. Saeya ti hinina boinkika, iikamim sima ta wit twowa saiirin wi umir ii

kwiruwani mirii haiiyin wi siir saini. Mi bali two ouumim yim iriipi hiriinan mi i kwirua mirii haiiyin umirin wi siir saini. Mi welin mi wain op aka sowiir kipi tirbu. Mi siya boinkiyim kariir simiir mhoiyan siya ina yamin.

⁷ Mi ta siya namkiya saiir mhoiyan mi karar swoki kigi sibsibin ti inkamin yipiki niki aonamin siir nikriyin, siya ambin nhuii akan ta yokwo aiir nitinakiuwun siir ninikibwaeki mi mhoiya karar wakaeki ti dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim simiir nwirin siya ha boinkii, kira wit. ⁸ Mi ta siya boinkiya saiir mhoiyan hinin, kira wit. Mi karar mi kigi hos irin wirnanin pi niti. Mi inkamin siir digu idwo hir nidwown siir inigin, naokin. Mi inkam nwirin siir inigin yipikin ha dapiyin, hel yio ini hos irin siir mhoiya nwown yio siir nidwonanikin. Mi sima sowiirin wadie bidi ywokiyim iikamim nuanim hinda tinda nwowim simiirin sowa hidi mi sowa piuganim wi kwiiya nwowaiginuwi hinda tindan ti nu whirkak iirar. Mi mhoiya ti iikamim ti piugan kwiiyim simiir piugan kwira yio wi sowa nisomsom aokao digi. Sowa simiirin wi hinina nisosom aokaowi nhirim yim wi sima simar swoki inii aokaonaei mi nhirim yim wi maki nii aokaowi mi nhirim yim wi mhiigi naowaokaowi. Mi nhirim yim niimauan wraisu biyeyim wi sim pisomsom aokaowi. Mi ti simiir mhoiyan sowa ina yamkiyo.

⁹ Mi tiriigino ha namkiyo mi karar swoki kigi inkamin sibsibnanim ti ambin iriayar akan siir ninikibwaekii. Mi karar mi kigi iikamim yipiki hiiya Adi Komii krimiir Wanin siir haigininkinimiiyaeya, saiir aowa nwowi simiir kwoinbudim. Biya ti iikamim sima Adi Komii siir yai aiir niki boinmimaugim iikamim simiir. Mi simiirin iikam bibiyeyim sima nisomsom aokaokikim sibsibnan mi sima ha naokaonamkim. Mi sima hiiya nae Adi Komii siir haigininkin imiiyaeya saiir aowa hir niki okim. ¹⁰ Sima hinina kauwok boinkikim, biyan Inkam komiyyin inig komiigakin, kira dimin whirki bi kimbugin mi yaimwokiayimwo boiniyim simiir bwamkibwamin siyairgin. Mi kira iikamim nuanim simiirin wi paka hinin iya sae hidi mi wi paki hinin iya sae nipimpari? Dimusi rani, biya krimiirin sima nisomsom aokikim mi krima ha naonamkim. ¹¹ Mi ta sima boinkiya hiriinan saiir mhoiyan mi siya simiirin yuis whisinananim simiirin yapa yapar hauu dig mi sima simiir ha haiyim mi siya simiir boinki, kima ha tiki kwosisaeki ii nhirmi arar mi mhoiya tiki iikam bibiyeyim sima kimiir nomiiyau imiir nisomsom aokao digi mi iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna api ikim kimiir hiriinan kima mi wakaeyakna apa kariir mi sima ha mi isomsom aokiya kimiir saiir hiriinan. Mi mhoiya ti iikamim kara nimbiniim simiir nisomsom aokaowi mi simiirin wi kara hidi mi wi kara nipimpari.

¹² Mi siya tiriiginim simiir ha boinmimaau digiyin mi ti sibsibin inkamnanin ina swoki kwunikibwaekiyin ti ambin iriayar nhir akan ta yokwo aiir nwown. Mi ta siya ninikibwaekiya saiir mhoiya, nin komiyyin ina yitkiyin. Mi kara mi kigi biyeyin yhiuwinan nimpitkiyin yuis yhiuwinan mi bwana ya pariidnan mi oki nhienan. ¹³ Mi ninomor kouan nauun whiekakim yim ina yikigiigiyim nua tiriir swapwonan, swapwoin swapwo piu hiranki nikiigiigiyim iya opud komiigi hugiya mi ha nikiigiyyim simiir hiriinan. ¹⁴ Mi ti nauunim nikiiginaiiniyim nua tiriir simiir mhoiyan karar kigi ninomora pi gropnanaiinami mi saeya ina whaowaekiya nibmir grophainamni hanin. Mi mhoiyan mhu minim mi mhiugrbsisimim whi idopwoniya nidwodwomwaiyim yim ina mi kisranamim maeyauwa sima nwowa saiir hirankar. ¹⁵ Mi ti digworaekwown hiriinan tirkiyim simiir mhoiyan karar kigi, iikamim yipikim nuan iikamim simiir kigirkakiyim, yim sima gavmani inkam komii komiyyim inigakim sima mi kamim yaii niniyim sim kigriraowi ikim mi kamim digworaekwoki naokingunakai ikim mi iikam whiekakim whisarii mi primirii ikim mi iikam whiekakim rirmiia nwowi ikim sima whiekakar in ina iwit aogwoprakagiyim. Nhirim siyanoim sim mi nhirim mhuuan siya komii komiyyim sim bopwo yagwoprakakai. ¹⁶ Sima ha nagwoprakaiyim mi sima hinina yaingwoki, sima wi mhuuan siyam simiiram boinkii

hɪnɪn, krɪmiir dɪkiirɪndɪnugi mɪ hɪriinankɪ nɪuwi mɪ krɪma wɪ Adi Komii siir whwonkam iir kɪg rani, yɪpɪkɪn inkam komiini ipiia sae nɪdwokaiyɪn, siya mɪ inkamɪn yɪpɪkɪn sibsibnan ikin yɪpɪkɪn io krɪmiir nwowɪn mɪ yɪpɪkɪn wɪ krɪmiir nɪsomsom aowi. ¹⁷ Mɪ iɪ komiia io sowa nwowana saeya nɪti mɪ Adi Komii siya wɪ iikam krɪmiir hɪdi dimɪn bibiyeyɪm krɪma tirɪm sɪmiirsi. Mɪ wɪ dɪg nhɪnga nwowi tɪkɪ inkam nwɪso io nwowo sowiir io aiir naomainoki, ha? Inkam nwɪr karamaeka. Iriig.

7

Mɪ Adi komii siir paekwosɪmɪm 144,000 iikamɪm yɪpɪkɪ Isrelmiyɪm sɪmiir mwo imiir hainmamakɪu

¹ Mhoiyan karar kɪgi Adi Komii krɪmiir Wanɪn siir paekwosɪm nwiiyɪm tɪ nuɪn siir haimii haimii whiiyɪm sɪmiirar nokwo dɪgi. Mɪ sɪma hɪriiyar nokwowɪm mɪ opud aiirɪn nuankɪ hugnanisiyɪn mɪ whii komii solwarankɪ mɪ hugnanisiyɪn sɪma yɪkɪdu. Mɪ saeya bɪ huga mɪ paekwo mɪn bɪ mɪ hugswoka mɪ paeisɪm wɪr bɪ hugwankɪn ² Mɪ tɪ kara kɪgiyɪm dimɪnɪm sɪmiir mhoiyan, karar swokɪ kɪgi Adi Komii siir paekwosɪm nwɪrɪn siya bɪekɪ nɪtiyɪn hindankɪ nɪti mɪ siya dimɪnɪn Adi Komii siirɪn hɪriiyar nwoyokiyokiiyɪn iinokɪnok siya hainmakɪuwiyɪn iikamɪm sɪmiir ɪni warar nonkwowɪn. Mɪ siya komiyyar kauwok boɪnɪmnankɪ mɪ siya tɪ paekwosɪm nwiiyɪm sɪmiir boɪnki, yɪpɪkɪ Adi Komii siya nɪmbinɪm nuɪn mɪ whii komii aka sɪma tirbugiyɪm. ³ Mɪ siya sɪmiir boɪnki, kɪma nu ikin mɪ whii komiia solwara nɪkiuwi aka mɪ paeyɪm nu nwo ikin sɪmiirɪn aisiima kipi nɪkɪ tirbugi ha tɪkɪ o paekwosɪm krɪmiiram, paekwosɪm krɪma dimɪnɪn Adi Komii siirɪn iikamɪm sɪmiir mwo imiir hainmakɪuwiyɪn siir hainmakɪuwi yɪpɪkɪn Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apiyɪm sɪmiir mwo imiir, sɪmiirɪn hɪnɪna nɪsiimauuwam sɪma Adi Komii siirgɪm. Mɪ mhoiia kɪma tɪ digworaekwo imiirɪn wɪ hanɪngɪn tirbugi. ⁴ Mɪ ta siya boɪnkiya saiir mhoiyan, karar wakaeki sɪma dimɪnɪn Adi Komii siirɪn hainmakɪuwiyɪn bɪdi hainmakɪugiyɪn Isrel sɪmiir pɪugana saiir iikam 144,000 nɪm sɪmiir mwo imiir.

⁵ Mɪ Judani pɪugana 12,000 iikamkɪm Adi Komii siir dimɪnɪn hainmɪmakɪuwiyɪn siir hɪriinankak nwowɪm. Mɪ Rubeni pɪugana yɪm ɪriipɪ hɪriinan 12,000. Mɪ Gatni pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. ⁶ Mɪ Asani pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. Mɪ Naptalaini pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000.

⁷ Mɪ Simioni pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. Mɪ Livaini pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. Mɪ Isakani pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. ⁸ Mɪ Sebyulani pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. Mɪ Josepni pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. Mɪ Bensamini pɪugana ya ɪriipɪ hɪriinan 12,000. Yɪm tɪ iikamɪm Adi siya bɪdi hainmɪmakɪuɪm. Iriig.

Iikam whiekakɪm Adi Komii siir ɪnɪg iir hainan prapraskikɪm

⁹ Mɪ tɪ dimɪn hɪriiranɪm sɪma boɪnkiyɪm kariir sɪmiir mhoiyan mɪ karar kɪgi iikam whiekakɪm sɪmiir mwainɪm dɪg nwo rani. Yɪm tɪ iikamɪm yɪm pɪuganpai pɪuganpaini iikam ikin mɪ maeyau maeyauwan iikam ikin mɪ yaigɪnpai yaigɪnpaini iikam ikin mɪ nupai nupaiyan iikam, yɪm sɪmiir iikam ɪma. Yɪm sɪma inkamɪn sibsibnanɪn siir ipii aiir nɪdwokaiyɪn siir whwonkam idar nokwokɪm. Mɪ yɪuɪsɪm sɪma niyɪm whɪsinankɪm mɪ sɪmiir ɪnɪm sikwowɪm warar mɪ inkɪn onkwokɪm tɪriigɪnɪm yɪ mɪn nɪsiimauugɪm sɪma dimɪn bibiyeyɪm sɪmiir bɪdi ikwowaisiigiyɪm. ¹⁰ Mɪ tɪ iikamɪm tɪ sikwo imiir nonkwowɪm sɪma ɪni komiyyar kauwok boɪnkiyɪm, krɪmiir Adi Komiiyɪn yɪpɪkɪn siir ipii aiir nɪdwokaiyɪn siya mɪ inkamɪn sibsibnan nwo ikin krɪmiirɪn sowar whɪnkɪnsiis haigɪnɪugo mɪ krɪmiirɪn sowar mɪ anmaiwarkainakɪm. ¹¹ Mɪ mhoiia paekwosɪm whiekakɪm ɪni inkam komiyyɪm mɪ dimɪn whiiyɪm kwoɪn mɪnkakɪm mɪ ha niyae dirɪraerariyɪm mɪ inkam komii komii kamnwɪr nwii ikin ɪni sɪmiirar yokwoyokaiyɪm. Mɪ paekwosɪmɪm ogmwo ha waisii hɪunanaiinamɪm nua hɪriir ipiia saiir kingiɪn mɪ sɪma kɪmidiniya Adi Komii siir ɪnɪg iir hainanprapraski. ¹² Sɪma tɪ hɪnɪna boɪnki, krɪma yaimwowar boɪnkii. Krɪma krɪmiir Adi Komiiyɪn siiramɪn pranae pranae naingwo rani.

Krîma siir dimin kibikibiyim paenan niyuaeyim simiir boinkii. Siya siyairgin dimin taeminim simiir sibgu inokninkin. Mi krîma siir asi boin wadiekii. Siir inigin komiigi komiigin mi siyairgin kirie komiigakin iki digworaekwo nhirim simiir haiburin mi krîma hiriyyar naingwowi, iki dimin taeminim iki hinda tinda nwowim wi siir inig iirrarar hainanprapraskaeyami inokinokin.

¹³ Mi mhoiyya ti inkam komii komii kamnwir nwiiyim simiir nwirin siya srii kariirin, tiki iikamim tiranim ti yuis whisinin niyiyim, yipiki sima? Sima pindanki nitkim? ¹⁴ Mi kara siir yai akan hinina yowarkii boin, Kinakinar ninokninkini simiirin an kara ningaka.

Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, ti iikam imiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakim iki hikpai hikpai komii komiiyim simiir bopwo hirankin. Yuis wina sibgu hisokiiya mi whisinin ha nwokiiya saiir hiriinan. Mi yim ti iikamim yim whauuriyinkiwhauuriyinan nwo ima ti inkamin sibsibnan siir nhie aiirsi. ¹⁵ Sima Adi Komii siir siyiu iir napkim mi simiirin kimidiniya kam ima yipimpar aoki mi tariinanin sima ini Adi Komiiyin siir ipii aiir nidwokaiyin ini siir whwonkam ida nokwowim mi ni nabeyin sima siir mi imiir mriigim siir omaka kibiya saiir omaka yainau hir. Adi Komiiyin yipikin ipii aiir nidwokaiyin, siya ini simakar nwowin mi simiirin ini siyar kigriraowin. ¹⁶ Mi tariinanin sima wi mhiigi swoki ao rani mi wi kwoinki mi haei rani mi sima wi ta saiir hiriinan biyie swoki o rani. Mi beyin wi simiir mi whwo rani mi sima wi bidugi swoki it rani. ¹⁷ Sima wi wadeyar sibgu owi. Dimusi rani, inkamin sibsibnanin yipiki ipiyya saiir whwonkam ida nokwoin simiirin wi siya kigriraowi mi sima inokinokin wi maigimaigra nwoninaei mi wi dimin miyik miyik imiirrarar haii. Mi ouubim simiir nhwo hir nwowim yim wi Adi Komii krîmiir Wanin siya ninakii mi ta hiriinan saiirsika sima wi swoki ou rani. Iriig.

8

Inkamın sibsibnanın ambın iriyyar nhıs akan yokwo aiir nwowın siir niinikibwae itkiigikın

¹ Mi karar swoki kigi inkamin sibsibnanin diminin ambinanin iriyyar nhıs akan yokwo aiir nwowin pi niinikibwaekii. Mi ti prieti bi kwokikin dimin taeminim Adi Komii krîmiir Wanin siir om hiranim ini hindarar yinkin tankiyim. ² Mi karar mi kigi Adi Komii siir paekwosim iriyyar nwiso Adi Komii siir whwonkam idar nokwowi. Sima kid iriyyar iso sima masanim warar ninkin haiyikwowi.

³ Mi mhoiyya Adi Komii siir paekwosim nwirin ha nitin yio ini hiya nae min haigininkin imiyyaeyia, saiir kingiin hir haiyikwowi gol twowa. Mi twowa saiir yainau hir nwokaiyim dimin whrinanim, yipiki wi mhoiyya nanagi mi sima wi wadeyar niusiin whakii. Mi simiirin ha haiyim mi siya kimidiniya Adi Komii siir iikamim nhwo sima kwisboinim yayim simakar yinkin haiginki mi ti simiirin wi siya nanagii gol hiya Adi Komii siir ipiyya siya nidwokaiyya saiir whwonkam ida maigimaigra Adi Komii siya nwowam. ⁴ Mi paowiiya puui miyik whakiya mi ti Adi Komii iikamim nhwo sim kwisboinki ikim simar yamswoki koua hiriirin Adi Komii siir paekwosimim Adi Komii siir whwonkam ida nokwowim simiir in hirankin. ⁵ Mi mhoiyya paekwosimin paeya ha haiya ta hiya saiir hirankin mi siya kimidiniya ta gol twowa saiir whaaigigi. Mi siya ina whaaigigiyin ta gol two aiir ya tariigina ya min niisiimauuga Adi Komii siya siir iikamim nhwo sima kwisboinkiyim simiir bidi wakaewinin. Mi siya nuan iikam imiirin wi ti digworaekwo imiir nipimpari mi simiirin paekwosim siya yitkiigi nua tiriir. Mi sinana ina sinankiya hinda tinda mi diya ini komiyya tiokiya mi nuin ina kiisiskiyin. Iriig.

Mi paekwosim iriyyar nwiso simiir kidim ina maskiyim

⁶ Mi ti Adi Komii siir paekwosim iriyyar nwiso yipiki kid iriyyar iso sim nokwowim, sima ini hindarar kwaeikwokwowim ti kid imiir masamin. ⁷ Mi biigi biyyan paekwosimin siir kidin ha maskiyin mi ta hiriinan saiirsika, naowin ina yitin aisnanin mi pae aka mi

nhieya ina yaokiinaiiniya nua tiriir. Mi sima ha nikiiginaiiniyim mi kimidiniya ti nu haimii haimii whoimim simiir haimii whirin siir idwo yauni ikiigini mi hinda tindan ina yuninakin kin swokiyim mi ti haimii whirin siir pae minim mi kai minim yim ini hiriyyar yuninakin kin swokiyim.

⁸ Mi mhoiyya paekwosim nwisakan siir kidin ha maskiyin mi ti paekwosimin diminin mhuunanin ina yitkiigiyin mi siya paeni hanin ha niuyakiyin mi ini whi komiyya solwara nikiuwiya ini saiirar yamamaiyuwin. Mi ta whi komiyya solwara nikiuwiya saiir whi haimii haimii whoimim simiir haimii whirin yo ini nhieki yikpitmaigiyin. ⁹ Mi ta whi komiyya solwara nikiuwiya saiir haimii whirin siir dimin taeminim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim yim opnau hir nwomaiyim ina yaokaokiyim mi haimii whiso sowiir dimin taeminim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim yim ini hiriyyar ywokiyim yim bi naokaokikim. Mi siyai isid whoimim simiir isid whirin yo ina mi tirbu iuguskiyin. Mi isid whiso sowiirim yim ini hiriyyar ywokiyim yim wara bi tirbugikim.

¹⁰ Mi paekwosim nwoimakan siir kidin ha mi maskiyin mi nauun komiyyin nhiridmir pariidnanin ina yikiinaiiniyin. Mi siya kimidiniya ti haimii haimii whoimim simiir haimii whirin siir ie komii komiyyim mi siir ieno ienowim simiir yauni amaini. Mi siya haimii whiso sowiirim simiir idwowin wara bi namaigin. ¹¹ Mi ti nauunin siir inigin yo minkin kausrir. Mi opim simiir haimii whirin yim wi pi kausriri mi haimii whiso yo wi hiriyyar nwokii yo wi wara kausrir tani. Mi iikam whiekakim ta op kausrir aiir kwiaeyim sima ini hiriyyar yaoswokiyim.

¹² Mi paekwosim nwii akan siir kidin ha maskiyin mi bie, bwan, nauun, simiir haimii whirin yo ini yhiuwinan ywokiyin. Mi sima bi swoki whwoyamiminkikim. Mi haimii whiso sowiiro yim ini hiriyyar ywokiyim yim yhiuwinan wara bi nwokikim. Mi ta hiriinan saiirsika ni nabie sowiir haimii whirin yo bi whwoyakikin. Mi haimii whiso sowa sowar whwoyaki.

¹³ Mi ti kara kigiyim simiir mhoiyyan mi karar kigi ipiyinin wab nikiuwiyin hapi kougi kou hirar siini. Mi kara ti siir kigiyin mi kara hinina yaingwoki, wi dimin biyieki kipi nimbiam. Mi siya hapi kougi kou hirar siinamin mi karar wakaeki, siya komiigi komiyyar kauwok boinkii, dimin biyie, dimin biyie, dimin biyieyim wi nuan iikam simiiram niti. Simiir tirbuwam iya Adi Komii siir paekwosim nwoimim sima maski simiir kid imiir. Iriig.

9

Mi paekwosim iriyyar akan siir kidin ina maskiyin

¹ Mi ti paekwo sim nwii akan siya siinamin siir mhoiyyan, karar wakaeki, Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosim iriyyar akan siir kidin pi maskii mi karar mi kigi nauunin pi nikiinaiinii ninomor kou hirankin mi siya ini nua hiriyyar yikii igusnainamin. Mi hapaiirin ieyin ina ywokiyin mi ti ieyin kingiin kingiin bi ninirnakainainamin mi siya ini mwis karamae ywowin mi Adi Komii siya tidiyinin siir bidi hauugiyin ti ieyin ti nauun ieya nwokaiyin siir anowin siirin. ² Mi siya ti ieyin ninirnakainainamin siirin ha haiwaokiyin mi paowii komiyya ini warar yowii giya inkamin numir haingomuwiyyin siir hiriinan. Mi saeya ie hirankar yowii opitaniniya mi bie ikin mi ninomor aka yo ini warar yirinugiyo mi ini yhiuwinanar ywokiyo. ³ Mi ninomora ini nibwomambwonanar ywokiya mi karar mi kigi kokmwo graeyas minim ta paowiiya saiir hirankar niti nua tiriir. Adi Komii siya kirie simiir bidi hauugiyin mi sima wi digar nwowi iikamim simiir piyim iriini hanin. ⁴ Adi Komii siya simiir bidi boinkiyin hinin, kima ko minim mi paekwo minim mi dimin taemin nhirim ti nu iir whakim wi simiir kipi tirbu. Kima wi iikamim yipiki Adi Komii siir diminin simiir mwo hainmakau karamae nwowim wi simiirarar pikrimkrip. ⁵ Kima ti iikam imiir pikrimkrip mi simiirin bwanim iriyyaruwar donkwoninwomwahrninkin haiginu mi kima simiirin wi kipi pikrimkrip

aoki. Niiŋgaka. Mi ti kokmwo graeyasim ti iikam imiir pikrimkripi mi simiir piuum wi hiriir kimpipisunanaei owinyaigi si pikiiyim mi ha ururgiiyim saiir hiriinan. ⁶ Mi ti iiyim ti kokmwo graeyasim ini nu hirar nwowim mi iikam whiekakim sima naoni siyiuam whaowaekim mi simiirin Adi Komii siya tirki mi sima bi naokim.

⁷ Mi ti kokmwo graeyasim yim ini ti hosim yipiki yayiyam tirim ini simiir hiriinan ywowim simiir whwonkamim ini inkam kungikini whwonkamnan ywowim ini piuaiyim mwo piuaiiyim ini simiir hiriinan ywowim simiirin sima golni nonkwokwokim. ⁸ Mi simiir kanim ini wigni kani hanin ini digu hirar toa mi simiir bigmiiwim, bigmii prasae prasae rani, ini huni nasnan ywowim. ⁹ Mi diminim simiir irib imiir nitimwramwrakiiwim nhaonanim aiyini nonkwokwokim. Mi simiir pidgam sima siinbibagim ini ipiyinin mou nikiiwiyin iripa sima siinamiya ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁰ Mi sima iriipi hiriinan kibgak mi simiir kibim ini irini kibnan ywowim amridamridnankim. Mi ti dimin hiriinanim yim ini simiir nwowim. Mi sima kiriekakairgim mi iikam imiirin sima bwanim wi iriirara nipimpari simiir kib ima mi ti simiir kibim urur prasae bi kinikim sima ururiyim. ¹¹ Mi ti yiumi biyan inkam biyeyin yipikin ti kokmwo graeyis bibiyeyim simiir kigriraowiyin, yio ti inkamin yipikin ti ieyin ninirnanainainamin mwis karamaeyin yio siir warar kigriraowikin mi ti inkamin siir inigin Hibru simiir yaigina ha dapikim Abadon. Mi Grikmi yaigina ya min dapika Apolion. ¹² Mi dimin biye kirie komiiyin iikam tirbuwin yio bidi digiyin mi dimin biyeeki biye whiso yo ina swoki itwo.

¹³ Mi ti dimin taeminim kara kigiyim simiir mhoiiyan karar wakaeki, paekwosim iriirar nwis akan siir kidin pi maskii. Mi mhoiia karar wakaeki inkam nwirin siir yaiya pi kauwokii, hon whiiyim hiiya golni nonkwokwowa saiir nwowim simiir bopwo hirankin, ta hiiya paekwosim ieya haigin inkin imiiaeiya piuii miiyik Adi Komii siya whakwinam saiir hirankin. ¹⁴ Mi siya kimidiniya paekwosimin yipikin siir kid iir maskiyin siir boinki, kira paekwosim biye nwiiyim yipiki biia Adi Komii siya kikog okwowim yab komii Yufretis hir kira simiirin ti onkwo iuguski yimbi nami. ¹⁵ Mi siya simiirin ha nonkwo iuguskiyim mi sima ina yamim mi iikamim nuanim simiirin sima hainmamakiiwam mi simiirin haimii haimiiyim whoima ywo. Mi mhoiia haimii whirin siir iikamim simiirin ina yisomsom aokao digiyim. Biia, simiirin Adi Komii siya nimbngim mi sima hir asi nidwokim bwanin simiir nimbiniin siiram, ti biewiyin siir ii airam ti diminin siir tiram. ¹⁶ Mi paekwosimim yim ini biyar yamim mi kamim yaii niniyim yim hosim simiir idwo nidwowim yim ini simiir mhoiiyar yamim. Mi karar wakaeki inkamin ha boinkii, sima iriparin pariigim 200,000,000 kim. Kasa kasa rani. ¹⁷ Kara ti hos imiirin nhwonan whinkigim. Sima ti hinin hinina tirkim, kam nhirim yim hos idwo nidwokim mi hosim simiir irib imiir nitimwramwrakiiwim nhaoim aeyini nonkwokwowim yim paridnankim mi nhirim yim nhaowim aeyini nonkwokwowim prainanim yim simiir niigim mi nhirim nhaowim aeyini nonkwokwowim wirnanim yim simiir niigim. Mi ti hosim simiir mwowim yim ini laioni mwonan ywowim. ¹⁸ Mi paeya mi paowii aka mi siiyam paeki paenan nwo ikim yim simiir yai hirankar wokikikananinii. Mi ti hiriinan saiirsika sima haimii whirin siir iikamim yipiki biia sima nimbiniin simiirin asi nisomsom aodigikim. ¹⁹ Mi hosim simiir yayim mi simiir kib ikim yim kirie komiiyakim mi simiir kibim simiir mwowim yim ini mipugni mwonan ywowim mi iikam imiirin sima nisomsomi mi sima wa naonami.

²⁰ Mi iikamim yipiki ti hos ima nisomsom ao karam nwowim yim sima simiir mhi kwoinim bi kisina haigim ti dimin biye biyeyim sima tirim simiirsi. Mi sima uruwai siyaowaini inig hainanim bi digikim. Ti dimin taeminim sima tirim gol, silva, bras mi tidiiyu mini sima nikrimtio diriraerarim, yipiki napririr wakae omok kigimok karamae nwowiyim ti iikamim sima siyiuin dimin biye tiriyin siirin digiumii bi haimriiyugim.

²¹ Likam nisomsom aokao, nop min iikam nhirmi nao mi hii min nanae mi hii tauae mi ti dimin taeminim simiir mhii kwoinim simiirsiiyin bi niki kinisugim. Nningaka. Iriig.

10

Adi Komii siir paekwosimin yokwowa siya hauuwa Jon siir mi siya sairin ina yaeyin

¹ Mi ti digworaekwowim hiriinan tirkiyim simiir mhoiiyan, karar swoki kigi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosim komii nwirin pi niti Adi Komii siir omin hirankin. Mi waua ini siirar yimwainginainiya yuisni hanin. Mi namnamiinin siir mwo hirar yidwonaiini mi siir whwonkamini beni hanin whwoyakikin mi siir iga paeni hanin niuyakika. ² Mi siir ina, siya yokwosima kwira nonkwowi. Mi siir iga iniga whii komiia solwara nikuiwiya sair yokwomaigi mi iga yaioyaeya ya nu iir yokwoki. ³ Mi siya kimidiniya komiiyar kauwok boinamnanki laionki kaunamnankiyim hinin. Mi iya siya hiriinan boinkiyin, mi diya idip idipin iriiyar kwisa tioki. ⁴ Mi ta sima tiokiya sair mhoiiyan, kara ti yai imiir winamar kwatirkin mi karar wakaeki yai kwira Adi Komii siir omin siir hiranki kauwok boinki saeya kariirin ti hinina kauwok boinkika, ti yaiyim yipiki ti diya iriiyar kwis owa boinkiyim simiirin kipi winki kiriir yokwoni. Nningaka. Yim kiriir kwoin arar haigi okai.

⁵ Mi karar swoki kigi Adi Komii siir paekwosimin yipiki whii komii solwara mi nu ikin sowiir idwo nokwowin, siya siir ina iniga ina kininansiinanainama kougikouwa hiriir. ⁶ Mi siya ina boinkiyin, kara kaimwokikaimwowar boinkii Adi Komii siir inig iirin yipikin ninomor nu mi whii komii solwara simiir nonkwokwokiya mi dimin taeminim simiir nwo ikim mi yio siya hiriirar nwoyokiyokikaeyamikin inokinokin. Mi kara ta sairin pi hinina boinkii, krima wi yaeya ii kwiram nwo rani, yaeya ii kwirki nimbiniyim. ⁷ Mhoiia kara wakaekii Adi Komii siir paekwosim iriiyar nwisakan siir kidin maskiyin mi dimin taeminim aowa aowa nwowim Adi Komii siya tirim yim wi simbi digii. Biya Adi Komii siya siir profet kam imiir boinkikin ti dimin taeminim sima winkyim yokwoni. Mi sima wi profet kamim sima boinkiyim wi simiir hiriinanar swoki imbiyami.

⁸ Mi karar wakaeki ti inkamin Adi Komii siir om hirandin yipikin biya kariir niki boinkiyin, siya pi swoki boinkii kariiram, kira damki mi kira ta yokwowa haiwaonisawa paekwosimin yipikin whii komii solwara mi nu ikin sowiir idwo nokwowin siya nonkwowa sair tini hainaki. ⁹ Mi ta siya boinkiya sair mhoiiyan, kara ha namin kimidiniya Adi Komii siir paekwosim iir nini kigiuwun mi siirin ina ini boiniuwun, kira wara yokwo kopsima kariir whauugi. Mi siya kimidiniya kariir boinki, kira sair haii mipa daeki. Kira sair naei mi kiriir kwoinin pi hiigakar nwokii haininan mi mhoiia kiriir mhiya wi saeya hugrimkripi. ¹⁰ Mi kara ta yokwosima Adi Komii siir paekwosimin siir in hiranki ha haiya mi ina yaekiya mi kariir kwoinin ini warar diwhrokwroknainamin hainini hanin mi ta kara naekiya sair mhoiiyan kariir mhiya nhaminhami bi hugrimkripkika.

¹¹ Mi ta kara naekiya sair mhoiiyan mi inkamin kariirin siya boinki, tariinanin kira ti Adi Komii krimiir Wanin siir yaiyim simiir ti swoki boinmimauu ti dimin taeminim mhoiia nimbiniyanim iki iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim nupai nupaiyanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim yipiki bi nwo ikim simiir. Iriig.

11

Mi inkam nwiso yipiki Adi Komii siir yai aair boinmimauwo nu tir sowa

¹ Mi ti dimin taeminim siya boinkiyim kariir simiir mhoiiyan mi sowa paekopin haigin kimariyin kimidiniya kariir hauugi mi sowa ina boinkiyi, kira dam omaka Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainaniya sair tini kimairu mi hiiya iikamim sim haigin inkin imiiaeya Adi Komii sairin warar timi haigin kimair. Mi ta sair mhoiia iikamim Adi

Komii siir inig hainaniyim simiir warar timi mwain. ² Mi hiira omaka Adi Komii siir inig iir hainaniya saiir nidiyokiyokaiya saiirin wi wara kipi haigin kimair. Dimusi rani, Adi Komii siya wi iikamim Juda iikam tani wi simiiram kiwakkii om komii Jerusalema sima nitim, iikamim hapairanim sima nini kigriraoniyim bwanim kamnwis whis mi dimin taeminim hiranim wi sima tirbuwi. ³ Mi an kara, wi Adi Komii siya hauuwi kariir inkam nwiso sowiirin kirie mi sowa wi kariir yai imiir boinmimauuwami biewiyim whoim haimii. Mi sowa wi yuis biyie imiirarar nii iikam imiir nusiimauuwam hinin sowa siyu bibiyeyim sowa tirim simiirsi nididi.

⁴ Mi ti inkam nwiso yo ini pae whiso olip nikuwiyo mi yukid is iko yipiki Biyan Inkam Komii siir whwonkam ida nokwowo yipikin nu whiekak imiirar kigirkakiyin ini simiir hiriinan ywowo. ⁵ Mi iikam nhirim ti inkam nwiso sowiir nisomaowam naingwowi mi paeya wi sowiir yai hirankar nimbiyami ti iikam biyie imiir nuamin. Mi yipiki ti inkam nwiso sowiir nisomaowi yim wi naowi ta pae biyeya saiirsi. ⁶ Mi sowa kiriekakairgo, ninomor aiirin wi sowar mi iripikougii mi saeya wi naoki kin tani, ti iiyim sowa Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwi ti nu iir. Mi sowa kirieya op ninkptkiyana nhieki nimbiyamam ina mi ankwowo mi iikamim nuanim simiir mi tirbuwana ma minki sima niya mi dimin bibiyie ikim. Mi sowa ti dimin hiriinanim simiir tiram naingwowi sowa wa tiri.

⁷ Mhoiia ti inkam nwiso sowa sowiir yai imiir boini mi ti uridyu biyeyin yipiki wraisuni whwonkamnan nwowin, siya wi ti ieyin mwis karamaeyin wi siir hirankar ninsiin idwonanii mi siya woktkinaninii mi siya wi ti inkam nwiso yaii sowakar ninii. Mi sowiirin wi siya niyopakaiyuwi mi wi siya nisomaokii. ⁸ Mi siya sowaka ninii mi sowa wa naonami mi sowiir puusa wi om komiiyan siyu komiiyin wi siir hirar kiwomwokini. Mi krma sowiirin hindara haigipraprakai boini mi krma ti om komii iirin wi min namisi ikuwi Sodom, iyie? Wi Isip nikuwi. Dimusi rani, ti omin siir iikamim yim Adi Komii siirgisiir sau omomkin. Mi ti om komii ti inkam nwis owa nwowin sowiir Biyan Inkam Komiiyin yo hir niki inkin irioninkin inankigikin. ⁹ Mi iki puganpai puganpaini iikamim mi iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim nu pai nupaiyanim sima sowiir puus biyie aiirin iiyim wi kwoim haimiia kigi. Mi sima wi iikamiyam kiwaki rani, sowiir puus biyie aiir haingikaigiyim ienau. Dimusi rani, sima ti inkam nwiso io sowakar nwoko mi sima dimin biyie sowiir tiram tirkim. ¹⁰ Mi iikam whiekakim nuanim sima wi maingimairgar nwoki. Dimusi rani, ti inkam nwiso bidi yaonamwo. Sima wi maingimairgar nwokii mi dimin taeminim irni nwirniyamim wi hindara whisariiyar ninan priihauu priihauuwi. Dimusi rani, profet inkam nwiso yipiki nuan iikam imiir nonkwoninwoimworninkinim yipiki dimin biyie simiir tiro bidi yaonamo. ¹¹ Sowa hapairin iiyim kwoim haimiia ywo mi mhoiia Adi Komii siya opuda ina yikropkiya sowa niyaeyam mi saeya ha nama sowiir mhi kwoinawu hiriir mi sowa ina yinsiin idwokiyo mi sowa ini irkakar swoki owo. Mi sowa ha ninsiin idwokiyo mi iikamim yipiki hiriinan kigiyim mi sima ina yididgiyim mi sima pranae pranae bi nididgikim. ¹² Mi mhoiia ti Adi Komii siir profet inkam nwiso sowar wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir om hiranin siir yaiya pi kauwokii siya sowiirin ti hinina boinki, kowa dinsiin idwoki mi tiriir wit. Mi ti inkam nwiso sowiir sau omomim sima sowiir kigiyim sowa ninsiin idwokiyo mi sowa waua saiir yidwokainainam mi sowa ini Adi Komii siir om iirar yamo. ¹³ Mi biri kimiminkikin, nin komiiyin ina yitin. Mi om komiiyin siir haimii haimii iuurim simiir haimii whirin yo ina tirbugiyin. Mi haimii haimii iriyyar whiiyim yim ina ywokiyim. Mi iikamim 7,000 na mi aokaoki. Mi iikam nhirim omwai waiyakiyim om komii Jerusalem hiranim sima nidid prasae bi kinkikim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim yipikin om komiigi komii iir nwowiyin.

¹⁴ Mi tariinanin dimin whisakan yo bidi digiyin kira wakaeki. Mi ii priei bi kwokikin dimin biyie whoimakan yo ina swoki kwitin. Iriig.

Adi Komii siir paekwosim iriyyar nwisakan siir kidin ina maskiyin

¹⁵ Mi ti diminin hiriinan tirkiyim simiir mhoiyan, karar wakaeki paekwosim iriyyar nwisakan siir kidin pi maskii. Mi siya ha maskiyin mi karar wakaeki, paekwosimin Adi Komii siir omin siir hiranin siir yaiya pi kauwok boinkii, iikamim hinda tindanim wari nuin siir nwowim simiir iikamim wi siya kigirkaki siya wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami inokinokin mi simiirin wi siyar kigriraowi. ¹⁶ Mi mhoiyya ti inkam komii komiyyim simiir ipii imiir nidwodwokaiyim Adi Komii siir whwonkam ida sima ogmwo ha waisii huananainamim nua hiriir mi sima kimidiniya siir inig iir hainan.

¹⁷ Mi sima kimidiniya Adi Komii siir boin, krima kiriir boin wadiekii. Kira krimiir Biyyan Inkam Komiiyin, Adi Komiiyin biyya kira hiriyyar nwokin mi tariinanin kira ini hiriyyar swoki oyokiyokiyamin. Krima ini maingimaingar nwowim mi krima kiriir inig iir hainanprapraskii. Dimusi rani, kira kirie komii badi haiyin mi iikamim ini kirar kigriraowim. ¹⁸ Biyya iikamim sima io kinakar niki okim mi tariinanin kira ini io simakar mi owin. Mi iyya ta ii aeya niti, iikamim naokaowim yim wi kira hidi mi taka iyya saeya kira hauuwana iikamim yipiki kiriir mi aiir mriyyim mi kiriir profet iikam ima mi iikam whiekakim kiriir inig iir hainani ikim mi kiriir yai imiiram naingwo tibmii ikim simiirin wi kira hauuwi dimin taeminim. Mi iyya ini nita iikam imiirin kira nonkwobumbuninkinana yipiki iikamim nu nwowim simiir tibrumbuninkin haiginuwim.

¹⁹ Mi ti dimin taeminim sima boinkiyim simiir mhoiyan karar kigi omaka Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainaniya siir om hir nwowa pi haiwaokii mi karar kigi miyya yaiyim Adi Komii siya nimbiniim sima nwokaiyya ya saiir omaka yainau hirar nwokaii. Mi karar kigi sinana pi sinankii mi karar wakaeki, diya pi tioki.

Mi karar mi kigi ninin pi nitkii mi karar mi kigi naowin aiskakin pi nikiinaini nua tiriir. Iriig.

12

Wig aeya mi mipug biyye ikin

¹ Mi ti digworaekwowim hiriinan tirkiyim simiir mhoiyan karar kigi dimin kibiyin ninomor kou hir nwowi mi kara ina yanaakiyin. Diminin kara kigin wignankin. Mi yuisa saeya niyya ini hindirar kigninya ini beki saiir piu aiir whwonan ywokiyin. Mi bwana ini saiir iga aowa ywokaiya mi saeya nauun iur iso simiir warar mi haigin saiir mwo iirin pagra inkamin inigakin si haiginnya saiir hiriinan. ² Saeya yinpiugaka mi saeya yinisim iir naokainam tira siya dirisusua mi saeya asi kaugika.

³ Mi ti diminin kara kigiyin siir mhoiyan karar swoki kigi dimin komiigi komiyyin ninomor kou hir nwowin ini diduka komiyyin kirie komiigakin dimin taeminsi nidid karamae nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. Siir pua paridnanka mi siir mwoim iriyyar whisko mi honim siir mwo imiir nwowim iurgim mi pagram siya haiginnyokiigiyim siir mwo imiir yapa yapa yim ini pagram inkamim inigakim sim haiginiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁴ Mi siir kibin ha niyairyokiyin mi ninomor kou hiran nauun haimii whirin kimidiniya siya yipamkiigi mi siya simiirin nua tiriir yitkiigiigi. Mi ninomor kou hirin nauun haimii whiso sowa sowa ywoki. Mi siya ini wiga yinpiugak nwowa ini saiir whwonkam ida kingiin hirar nokwokaowin siya minam nokwokaowi saeya saiir yinisim iir naokainam. Siya minam naingwowi, saeya saiir yinisimin siir naokainaei mi siirin siya nisomaowi mi siirin wi siya naei. ⁵ Mi yinisim yinkamiyyinin saeya naokainan yipiki wi iki iikamim yipiki hinda tinda nwowim wi simiir kigirkaki wadie sima nwowam mi kirie sima nwowam. Mi ti yinisimin saeya naokainakiyin siir mhoiyan mi ti kain siya siir bi nisomaokin mi siir bi mi aekin. Mi siirin Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin siya hainam ipiyya Adi Komii siya nidwokaiyya saiir hiriir. ⁶ Mi ta wiga ina yidamkiya niimauu boskwokiboskwonaua maeyauwa inkamki nwo karamae nwowiya saiir hiriir,

maeyauwa Adi Komii siya diriraerarkwokina ya maeyau kibi aeyairga mi saeya wi wadie nwoki sibgu owim hapairin. Mi siir paekwosimim saiirin sima kigriraowi iiyim parig 1,260.

⁷ Mi ti kara kigiyim simiir mhoiiyan mi paekwosimim Adi Komii siir om hiranim yai ina yiniyim. Maikel siya mi paekwosimim siir yai aiir wakaeyokna apiyim sima mi ka ieya mi siir paekwosim ikim yaii simakar yinii. ⁸ Mi sima ha niniyim mi ka siya mi siir paekwosim ima sima simiirin dig bi nwokim. Maikel siya mi siir paekwosimim siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiirin sima hainurur haiginu. Mi ta hiriinan saiirsika sima simiirin Adi Komii siir om hirin iya wi kwira swoki kigninkin o rani. Nungaka. ⁹ Sima ka siirin mi siir paekwosim ikim simiirin ina nhinikriropkiyim Adi Komii siir om iir haiburgigim. Mi ti kain, yo ti mipugin bidi bidiniyar nwowin inkamin yipikin Setan nikuwiyin mi ti siyargin ti kain niki oyokiyokiyin biya Adi Komii siir whwonkam idan siya niki boin huriyugin hinin, iikam krima iikam paii rani. Siya inkam miyik rani, siya minam kiwokinkaowi iikamim nu hir nwowim simiiram. Mi sima siirin ina kiyitkigiyin mi siir paekwosimim iriipi hiriinan mi sima simiirin nua hiriir kiyitnoudninkigi.

¹⁰ Mi karar wakaeki inkamin Adi Komii siir om hiranin siir yayim pi boinki. Siya boin, tariinanin kariir Adiiyiin krimiirin siya bidi sibgu grabaiginuin. Mi dimin taeminim siir kirie aeya bidi ikworipukimaigikim. Mi inkamin yipikin siya nimbiniin nua tiriir nitam iikam imiir whinkinsiishaiginuwam siya kirieya Adi Komii siir hiranki bidi haiyin mi siya ini inkam komii ywowin. Siya inkam komiigin. Dimusi rani, yu biyeyin yo paekwosim ima bidi kiyitkigiyin yipikin biya ni nabie Adi Komii siir whwonkam ida nokwowin yai ninkinwaomwarki boiniyin mi ha mi boiniyin krimiir nomiiyauim nuanim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim yim biyekim. ¹¹ Krimiir nomiiyauim siirin bidi ikworipukimaigikin Kraiis siir nhieya saiir kirieni inkamin yipikin sibsibnan nwowin mi siir nhieya ha naokiinainama biya nua hiriir. Mi Adi Komii siir yayim sima boinim mi sima boinimauuim simiirin simar ikworipugii. Adi Komii siirar kwoinkin sima mi aowi sima wi maigimaigar mi owi. ¹² Mi ta hiriinan saiirsika iikamim kima Adi Komii siir om hir nwowim mi digworaekwo whiekak ikim kima maigimaigar dwo. Mi iikamim nuanim digworaekwo whiekakak ikim kima mintarao! Setan siya nua waraur bidi yitin mi siya kimaka wi io praesae prasae nwo rani mi kimiirin wi siya nonkwobumbuninkin haiginuwi. Dimusi rani, siya ina ninokninkinin iya ini kingiin nita Adi Komii siya siir nonkwobumbuninkinana mi siir kabitkaigiyana paeya.

¹³ Mi ka siya ina kigninokninkinkiyin siirin bidi kabitkigiyin mi siya nua bidi yamin mi siya ha ninsiin idwowin mi siya kimidiniya ta wiga yipika biya yinisim yinkamiyin naokaina saiir yinkinaeyokiyok. ¹⁴ Mi siya ta wig aiirin ha ninkin aeyokiyokin mi siya saiir bi nisomaokin. Mi saiirin pidga kwiso ipiyinin wab nikuwiyin siir owiir hauugi mi saeya sowiirin ha haiyo mi saeya kimidiniya niimau boskwokiboskwonauwa hiriir yama niimauin inkamki nwo karamae nwowin siir mi saeya ka biyeyin siirin ha haburgiga mi saeya ini hapi arugi aru ini owouwa. Saeya hapairin biewiyin wi whis haimiia nwowi mi saiirin wi simar kigriraowi. ¹⁵ Saeya ha nidamama mi ina siinama mi op komiia iekinakiibormainamiyim hinina ina saiir mhoiiyar yama. Saeya saiir mhoiia minam namka ta opa saiir hinina ta wig aiirin pi saeya nwoki kaiyoprindipu aokiyim mi saiirin pi saeya nwoki hainamim mi saiirin pa nwoki isomaowim. ¹⁶ Mi saiirin kimidiniya nu siya whinkinsiis haiginu mi nuin ha piigiyin mi ta opa ka ieya yaskiigiya siir yai hirankin saiir hopnan hainawidam ya ini nua hiriir yaokiinainama. ¹⁷ Mi ka siya ta wig anakan io prasae bi nwokin mi siya saiirin ha haiburgigin mi siya ina yamin yinisim nhirim biya saeya niki iyowim simiir nisomsom aokaowam yim ti yinisisimim yim ti iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiir wakaeyokna

boinkikin. ¹² Mi tiki wraisu komiiyin yipiki biyan wraisuin siir mhoiyya nitin siya biyan wraisuin siir kirie aair haigin mi siir igsopa ini siyar yokwokairina mi siirin siya whinkinsiis haiginu iikamim hinda tindanim sima tirim sima ti wraisuin yipiki biya paowaigi pisin mi naokingiin ha nwowin mi wadie ha swoki owin siir inig iir hainanim. ¹³ Mi ti wraisuin nuanki nitin siya dimin kirie komii komii kasa bi tirkin. Ti sima siya tirim, siya paeya ninomor kou hiranki kiyai nua tiriir mi iikam whiekakim hapair nokwowim sima ini ti dimin iirar kigiyim. ¹⁴ Mi iikam whiekakim hinda tindanim simiirin siya bidi kiyopsibgihaiginuim dimin kirie komii komiiyin yipiki siya miriirim simiir wraisu komiiyin siir whwonkam ida. Mi siya simiirin ha mi kiyopsibgihaiginu mi simiir kwoinim ha mi kiyai mi ta hiriinan sairsika sima pae asi nibirgin ti wraisuin siir punan ti wraisuin yipiki siir mwoin kamkiugi niki haingirin mi siya pariiparii naoim. Mi siya ini wadeyar swoki owin siir hiriinan. ¹⁵ Mi biyan wraisu komiiyin siya ina kiwakiyin ti wraisuin mhoiyya nitin siya ti paeyin sima nibirin ti biyan wraisu iiram hainam. Mi siya pi yai minar nwoki iyae diriraerar boinim. Mi ti paeyin sima nibirin ini ti iikamim yipiki siir inig imiir hainan karamae nwowin simiirin ini siya yisomsom aokaokiyim. ¹⁶ Siya ti dimin taemin hiriinanim iki dimin taemin nhirim simakar miriigin. Mi iikamim yipiki inig komii komiigakim simiirin siya tirki mi iikamim yipiki ninga priyokaeyami ikim mi iikamim yipiki umirki naokingugunankaiyim mi iikamim yipiki paeprikab nwowim mi tiriiginim yipiki umiram mirii ikim mi tiriiginim yipiki whisarii mi primirii ikim, siya simiirar tirswo mi simiir ina inigim mi simiir mwo ikim ina hainmamakiuswowim. ¹⁷ Mi iikamim yipiki ti wraisu biyeyin siya hainmamaku karamae nwowim mi siir inig karamae nwowim simiir ina inigim mi simiir mwo ikim simiirin wi kiwaki rani, digworaekwo haiginim mi umir simiirsi haiyim mi digworaekwo wi mi sain tani. Ningaka.

¹⁸ Krima ti dimin taemin hiriinanim simiirin sibgu daingwo omok. Mi iikamim yipiki ninokninkin miyikakim yim wa sibgu inokninkini ti wraisu biyeyin siir dimina hainmakuua. Ta dimina hainmakuua ya inkamin siir inig ieyairgin mi ta siir dimina hainmakuwa ya 666ka. Iriig.

14

Mi 144,000 iikamim mwai waokim

¹ Mi ti kara kigiyim simiir mhoiyyan karar kigi inkamin sibsibnanin om komii Jerusalem hir nokwowi omin yipiki ha dapiyin siir inig whirin Saion. Siya mi 144,000 iikam ikim yipiki siya mi siir Adi ikin Adi Komii krimiir Wanin sowiir inigak nwowim simiir mwowim sima hirar nokwokim. ² Mi ti kara kigiya simiir saiir mhoiyyan kara diminin ninomor kouwanin siir wakaeki. Siya pranae pranae bi kauwok boinkikin, hapi owieyin kouanki niswitnaomaigiyyin whwoowa ha kiniiyin ini siir hiriinan ywowin hapi diyaki tokikin. Kara simiir wakaekiyin mi hapi iikamim simiir gita imiir tiowaowiyim ini simiir hiriinan ywowim. ³ Mi 144,000 iikamim yim ipiyya Biyan Inkam Komii siya nidwokaiyya saiir kingiin hir nokwokim. Sima hirar nokwowim mi sima mwai kibiya kwira yokwo wao ti dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim simiir kingiin ta mwai aairin iikam nhrkim wara ninokninkin tani. Ti iikamim yipiki biyya Adi Komii siya niki anmaiwarkainam iikamim nuanim simiir inankin sima simar ninokninkini. ⁴ Tiki iikamim yim dimin biyekiki bi kimbugim. Mi tiriiginim simiir kwoinim wigim bi kiyairgin mi iripa piu simaka bi mi okim. Sima inokninokin tiki inkamin sibsibnanin siirarar wakaeyokna apikim pi siya hinda mi am yimbi hiriyyar mi ami. Ti iikamim yim Adi Komi siirgin mi sima iriipi hiriinan ti inkamin sibsibnanin siir warairgin, simairgin dimin taeminim Adi siya hauuwim bi simiir haii. Yim sima iki uridyiu bibiyeyim sim inig bi hainanikim mi iki

wraisu bibiyɛ ikim. Nɛngaka. Sɛma Adi Komii siirarar hainanikim. ⁵ Tiki iikamim dimin whirki bi kimbugim. Mi iya sɛma nu hirar niki owa sɛma bi niksisaekim. Nɛngaka. Iriig.

Paekwosim nwoimim simiir yaiga

⁶ Mi ti kara kigiyim simiir mhoiiyan mi karar kigi paekwosim nwirin hapi ninomor kougi kou hirar siinii. Siirin Adi Komii siya nikropkikin nua tirii nitim siir yai kibikibiyim inokininok hiriyar nwoyokiyokikaeyamanim simiir nanaakninkiiyam. Siya ti yayim simiir boinmimauuniyam tirkin, iki iikamim nupai nupaiyanim mi iikamim piugan piuganiyim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim maeyau maeyauwanim simiir. ⁷ Siya komiiyar kauwok boinki, kira Adi Komii siirsi didid mi siir yai imiir wakae mi siir inig iir hainan. Dimusi rani, iya Adi Komii siya hidana ini nita iikamim ti nu iir nwowim simiir. Adi Komii siir inig iir hainan yipikin nu ninomor sowiir nonkwowin mi whi komiia solwara nikiuwi aka mi yab komii komii ikim mi ienosisim ikim mi whi ikim. Inkam nwirni inig kipi hainan.

⁸ Mi kara siir kigwinin siya nitin mi karar swoki kigi paekwosim nwirin siir mhoiia nitin siya komiiyar kauwok boinki, wakae ti om komiiyin yipikin Babilon nikiuwiyin yo bidi tirbugiyin. Mi iikamim yipiki ti om komii Babilon siir nwowim iikamim hinda tinda nwowim simiir kwoinin sɛma bidi kiyaiyim mi sɛma ini simiirar mi wakaeyokna apim mi dimin biyɛ bidiyar mi tirim. Mi uridyu biyɛ siir inig iir bidiyar mi hainanim. Mi Adi Komii siirin digumii bidi haimriyugigim. Mi iikamim yipiki om komii Babilon hir nwowim yim ini wiga wain mobin si kwiyaeya ini saiir hiriinan ywowa mi kamim simiir kwoinin pi saeya kiyai sɛma nini kwiyaeniyam mi sɛma pi iripa piu saika nwoki owim.

⁹ Mi karar swoki kigwin paekwosim nwirin ti paekwosim nwiso sowiir mhoiiyar niti mi siya ina kauwok boinkiyin, iikamim yipiki wraisu siir inig iir hainanim mi diminim wraisu komii siir hiriinan nibir nonkwokwowin siir mi hainani mi simiir inam mi mwo ikim simiirin siya hainmakiuwi, ¹⁰ mi Adi Komii siir kwoinin haugihauga ha whiyekii mi siya wi simaka ninkikini. Mi siir kirɛya wi komiigi komiiyar nwowi. Mi Adi Komii siya simiirsiyin wi haimisima swoki aingwobuna rani mi simiirin siya wi nhami nhami nipimpar tani. Mi ti hiriinan iikamim, Adi Komii siya simiirin wi paeya nitnoudnankaigi maeyauwa siyan nharidmir paridnanin si niuwa saiir hiriir mi simiir kimpipisuwa wi miyiknan nwo rani, wi kipiigi kipi nwowi mi paekwosimin dimin whirki kimbu karamaeyim mi inkamin sibsibnan ikan yim sɛma wi pae anaka hirar nokwokaowi simiirin. ¹¹ Mi ta paeya simiir piu aiirin saiir paowii aeya kimpipisu haiginuwi inokininokin. Mi iikamim yipiki wraisu biyeyim siir inig iir hainanim mi diminin sɛma nibirin siir whwonkamnan nwowam nwowin siir inig iir mi hainanim mi simiir ina mwo minim siir dimin hainmakiuwiyin siir hiriinankak mi owim mi ta paeya simiir piu imiirin wi saeya kimpipisu haiginuwi mi saeya wi dig rani. Nii nabeyin wi simiiram kiwaki rani, piu sɛma siisam. Nɛngaka.

¹² Mi ti dimin bibiyeyim ti wraisu biyeyin siirim sɛma niti mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi Krai siir yai imiir mi sibgu wakaeyokna api, yim sɛma wi hiriyar nokworinukripkaii.

¹³ Mi ti siya boinkiyim simiir mhoiiyan, karar wakaeki Adi Komii siir paekwosimin siir om hiranan pi kauwok boinkii, ti dimin taeminim yokwoni haiginaowid. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi yipiki ti tariinan naowim. Mi mhoiia sɛma wi maigimaiga nwowi. Tiki yayim Adi Komii siir paekwosim ieya boinim yim kaimwowaigim. Mi iki omin ninomor kou hiranan simiirin wi Adi Komii siyar Kigiraowi. Dimusi rani mi kibiya sɛma mriiya saiirsika mi sɛma wi maigimaigar nwokiyami. Dimusi rani, dimin taeminim sɛma tiriiyim wi simakar niti. Iriig.

Paekwosim siya ha namim iikamim nuanim simiir ini ikunaki mi simiirin Adi Komii siiram yikunam.

¹⁴ Mi ti yayim siya boinkiyim simiir mhoiiyan mi kara waua ninomorana saair kigiyin mi karar kigi inkamin Kraisanan, Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, yio wau aiirar nidwowi. Mi pagra siya haigina inkamin inigakin si haiginiya ya hiniinaka. Mi kamkiuin siya nonkwowin siir iowa hapi mhanki witi. ¹⁵ Mi mhoiia paekwosim nwirin ha swoki apninaniniyin Adi Komii siir inig hainaniya omaka hiranki mi siya kimidiniya inkamin wau aiir nidwowin siiram yani ikuni mi siya siiram praenae pranae bi kauwok boinkikin, kira kiriir kamkiu iir haigi mapi digworaekwowim simiir dikrimkripnam. Fiya bidi yimbiniya ti sasaeyim nuanim sasae wai nwowim simiir ninguguhaiyana. ¹⁶ Mi ti inkamin wau aiir nidwowin siir kamkiuin ha kinawanakiyin mi digworaekwowim nuanim ini siyar yikrimkrip swokiyim.

¹⁷ Mi ti digworaekwowim simiirin ha nikrimkrip digiyin mi paekwosim nwirin ina yapninaniniyin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair hiranki yio ti inkamin waua sae nidwowin siir hiriinankin siya kamkiuin io mhani haniin witiyin whira nonkwowi.

¹⁸ Mi siya ha napninaniniyin mi tiki paekwosim nwirin yipiki paeya sae kigiraowiyin siya ina haiburgigin ta hiiya nae Adi Komii siiram haigininkin imiiyaeiya saairin mi siya ini komiiyar kauwok boinkiyin, ti paekwosimin yipikin ti kamkiuin mhani haniin witiyin siir nonkwowin siir in siiram. Siya hiniina kauwok boinkikin, kira kiriir kamkiuin yomki mi uridim wain iirim simiir dikrimkripki yipiki nu hir whakim. Dimusi rani, sima bidi higiyim. ¹⁹ Mi mhoiia paekwosimin kamkiu iir nonkwowin siya siir kamkiuin ha yomiwakiigiyin mi siya sasaeyim wai nwowim ina yikrimkripkiyim. Mi siya simiirin ha haiyin mi ina yitnoudnankaigiyim siya iya saair hiriir pi nikwobrombropkiyim hii aiiram, hii aeya nitam. Mi taka siya iya ya hindara boiniyioaka ya io Adi Komii siya nwo aeya iikamim nuanim simiir nonkwobumbuninkinam. ²⁰ Mi sima ti sasaeyim kimidiniya iya om komii siir yaba nwowa saair hir ikwobrombrop mi simiir hiiya ta iya saair no hiranki nakiinaniniya ha niyopinaiiniya 320 kilomita hiniina yunanaianam ini inkam mwodigimwodigar yaki owowuin. Iriig

15

Paekwosim iriiyar nwiso dimin biye iriiyar whiso ini sima nonkwowim

¹ Mi ti dimin taeminim mi nhie aka kara kigim simiir mhoiiyan karar kigi diminin nanaakak nwowiyin Adi Komii krimiir Wanin siir om hir nwowi. Mi karar mi kigi ninomor kouan paekwosim iriiyar nwiso mapai mapai biye iriiyar kwiso yipiki iikam imiir nonkwobumbuninkini simiir nonkwowi. Mi ti dimin biyeyim nua hiriir namkii mi iikam imiir nipimpari mi mhoiia Adi Komii siir ioa wi haningin digii. Mi ti dimin bibiyeyim yim wa digiguskii.

² Mi mhoiia kara kigi diminin whi komii solwaranandin mi ti diminin ini opnainan ywowin paeya ini siir hirar nugaiya. Mi kara whi komii solwara saair kigiyin mi kara iikamim wraisu biye saika nwowim simiir warar yinkin kigi mi diminin siir hiriinan sima nibir ikin mi siir diminin hainmamakiuwi ikin, sima yaii simaka niniigim mi simiirin iikam ima hainurur haiginiu. Dimusi rani, sima simiir inig imiir bi hainankim. Sima ini whi komiia solwara nikiuwiya ini saair nokwowim mi gitam sima haiyikwowim yim Adi Komi siya hauugikim. ³ Mi sima ti gitam Adi Komii siya hauugiyim simiir nonkwowim mi sima kimidiniya mwaiya Adi Komii siir miian inkamin Moses nikiuwiyin siya winkiya bidi bidiniya saair waokim mi sima inkamin sibsibnanin siir mwai aiir warar mi wao. Sima ti hiniina waokim,

Adi Komi krimiir inkam komiiyin kirie whiekakim ini kinakinar nonkwo digim mi dimin taeminim kira tiriyim yim wadiekinairgim. Iikam krimiirin ini kirar Kigirkakin. Mi digworaekwowim bidi bidinanim mi tariinan nwo ikim mi mhoiiyan ikim yim ini iriipi hiriinan kirar mi kigirkakim, dimin taeminim kira tirim yim wadie kinairgim kirarin kaimwokikaimwowaigin.

⁴ Kiriir inigın wı nninga hainani? İkam whiekakım wı kiriir inig iirrarar hainani sima wı kiriir inig iir hainani krımıir Biyan Inkam Komii nwıruwan. Mi sima wı ha boini, kirie komiiğakin ini kirar ywowiskiyın. Dimusi rani, inkam nwıruan wadieki wadie nwowın ini kinakınar ywowiskiyın. Mi ta hiriinan sairsika sima wı dimın taemin kibi kibiyım wı simiir asi kigi.

⁵ Mi sima waowa sair mhoiyan mi karar kigi omaka Adi Komii siir inig hainaniya Adi Komii siir om hirana hindara haiwaonisugii. Mi kara maeyauwa Adi Komii siya nidwokaiya ini sairar kigiya. ⁶ Mi ti paekwosım iriayar nwıso dimın biyie iriayar whıso sim nonkwowım yım ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hirankar yapninanini. Mi yuisım sima niyım whisinankınairgım mi sima ini hindara kigninyam. Mi piuwopım sima kikogım gol piuwopkınaırgım. ⁷ Mi sima ha napnaniniyım mi ti dimın whiıyım kwoın minkakım mi ha niyae dirıraerariyım simiir nwır ieya hauugi twowım irira ti paekwosım iriayar nwıso imiir. Adi Komiiyın yipikin hiriayar nwoyokiyokıkaeyamiyın siya ini iowar niki okripkaiyın. Mi ta siir iowa ha ninkpitkiya mi ini op yimbıyama ti two iriayar iso simiir yainau hir mi ti two iriıya iso ini mirkimirkar yinkinkiyım. ⁸ Mi Adi Komii siir kirıeya sair paowıya mi siir dimın miıyık miıyıkım paenan niuyaeiyım ini ta omaka Adi Komii krımıir Wanın siir inig hainaniya ini sairar yiniyokıgiya. Mi inkam nwırki ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya wı sair niki apnınopkainam tani mi wı ti dimın biyie iriayar whıso paekwosım iriayar nwıs ima nonkwowım wı simar digii. İrig.

16

Mi paekwosımım ti dimın biyeyım ha haiyım two hirankın mi simiirın ina yitkiıgiyım nua tiriir

¹ Mi mhoiıya karar wakaeki yai kwıra omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hirankı kauwok boinkii ti paekwosım iriayar nwıso simiiram. Kima warı two iriayar iso Adi Komii siir io aeya nwokaiyım simiir haigi mi simiirın nua hiriir ditkiigi.

² Mi biigi biyan paekwosımın siir twowa ha haiya mi siya sairın ina yami inınaokıgiya nua hiriir mi ti ikamım yipiki ti wraisu biyeyın siir inig iir hainaniyım mi dimının sima nibir ikın siir hiriinan mi dimının ti wraisu siirın hainmakıuwıyın siir hiriınankak nwowım simiir piuım mi ti dimının wı yhiıyopnan simiir piu imiir nauni aogriginii. Mi sima wı kimbıpisu prasae kın tani mi wı paowaiyar nasae pisnami.

³ Mi karar swoki kigi paekwosım nwısakan ti dimın biyeyın siir twonau nwokaiyın pi naokıigi mi siirın whıi komiiya solwara nıkuwıya hiriir yami aomaigi. Mi opa ini nhieairgar yikpitmaigiya mi dimın taeminım sair nwomaiyım yım ina yaokaokiyım.

⁴ Mi karar swoki kigi paekwosım nwoımakain ti dimın biyeyın siir twonau nwomaiyın pi haii mi siya ina yami aomaigiyın yab komii komiiyım mi ieno ienowım simiir mi sima ini nhieki yikpitmaigiyım. ⁵ Mi karar swoki wakaeki paekwosımın yipikin ti opım simiir kigrıraowıyın pi boinkii, Adi Komii, kinakınairgın wadieyın. Mi ti dimınım kira tirkiyım op aiir tirbugiyın yo mın niısiımauugın kira wadiekiwadiayar sibgu hidikin mi ta hiriinan nonkwobumbuninkına ti ikam hiriınanım simiir asi nonkwobumbuninkinkım. ⁶ Kira wadiekin. Dimusi rani, biıya tiki ikamım sima Adi Komii siir ikamım mi kiriir profet inkam ikım simiir nisomsom aokaokım mi simiir nhıeya ina yaokıınaiınama. Mi ta hiriinan sairsika kira op aiirın nhieki nıkpıtmaigiyam asi tirkin sima kwiıyaeıyam. Mi ti dimın biyeyım simiir yamdi swoki igonam. ⁷ Mi karar mi wakaeki inkamın hiıya nae Adi Komii siiram haigın inkın imiıyaeıya sair kingiın nokwowın pi kauwok boinkii, ihı, Biyan Inkam Komiiyın Adi Komiiyın kirie komiiğakin dimın taeminım kira tirkiıyım, simiiram, simiir nonkwobumbuninkınam mi simiir yamdi swoki igonam yım ini ywokiyım.

⁸ Mi karar mi kigi paekwosım nwııyakain dimın biyeyın siir twonau nwokaiyın pi naokıigi mi yo ini bie iirar yauni aokınıuwın mi ikamım simiir piuım ini ti biyeyın siya

whwokiya ini saeyar whwogrimgrirgiyim. ⁹ Mi ta yhiyopnana simiir niugrirgigiya mi sima Adi Komii saikar yinougwo ti dimin hiriinanin simiir tirbugiyin siirsi. Dimusi rani, ti diminin ti iikam imiir tirin yio Adi Komii siyar kigirkakin. Mi sima ti dimin biyie hiriinanin simiirin digiumii bi haimriyugigim mi Adi Komii siir yai aair bi wakaeyokna apkim mi siir inig iir bi mi hainankim. Niingaka. Sima ini simiir kwoin biyie iirar napkripkaiyim.

¹⁰ Mi karar swoki kigi paekwosim iriyyarakain ti dimin biyieyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigii mi ti diminin ini ta ipiia ti wraisu biyie ieya nidwokaiya ini saiirar yauni akainiya mi iya ha nita ini ti nuim ti iikamim sima nwowim siya kigirkakiyim ini simiira yimuiuguskiya. Mi iikamim ini simiir kwiriyae imiirar kaupikrimkripnamim. Dimusi rani, simiir piim pi kimpipisugim. ¹¹ Mi sima Adi Komiiyin ninomor kou nwowin siir asi ninouugwokin. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi sima dimin biyieyim sima tirim simiirin digiumii bi haimriyugigim. Mi sima ini simiir kwoin imiirar napkripkaiyim.

¹² Mi karar mi kigi paekwosim iriyyar nwarakain dimin biyieyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigii. Mi ti dimin biyieyin ha naokiigiyin ini ie Yufretis siirar yauni aomaiyuun mi ti ieyin ina sinkai iuguskiyin mi siya ha ninkpitkiyin mi ini inkam komii komiiyim nuanim simiir siyuar yasae owiuguskiyin inkam komiiyim maeyauwa bieki nitiya hiranin simiir siyu nwowam, sima nitam. ¹³ Mi karar kigi ti uridyu biyie nwoimim owak nimbiamim. Mi ti owakim ka siir yai hiranki nitkim mi wraisu biyie ikin mi ti wraisu biyieyin ha dapiyin profet niksisa. ¹⁴ Yim ti urid yu biyieyim yim Setan siir isid ieya, yipiki ti dimin kirie komii komiiyim simiir tiriyim. Mi ti uridyu biyie nwoimim ha namim iikam imiiram yipiki iikamim hinda tindanim ti nu iirar nwoirkakim simar kigirkakim simiiram simiir kwoin imiir kiyaiyam mi sima iripa haingiriyu onaniyam yaii Adi Komii saika niniiyam iya yipiki Adi Komii siya nwowana kirie komiigak mi simiirin siya nimbini yaii saika ninkikin iniiyam.

¹⁵ Kara Jisiskin, karaigin ti kiriir boinkiyin. Kara wa nitsauuwi, kira ninokninkin tani iya kara nitana kara wi hiiyan inkamin si hinin niti. Mi yipiki sibgu nokworinukripkaii mi dimin taeminim mhoiia nitanim simiiram nwokwokini sima wi maigimaiga nwowi. Mi sima wi ti diminim nimbiamim wi simiirsi nidid rani, inkamin yuis karamae nwowiyin mi parura ha napnaniniiyin siir hiriinan.

¹⁶ Mi ti uridyu biyie nwoimim ti inkam komii komiiyim simiirin ha nikuuna digim mi sima maeyau kwiruwar ywomimir ta maeyauwa ha dapika Hibrumi yaigina Amagedon.

¹⁷ Mi ta maeyau kwiruwa iripa sima nangiriyu owouwa saiir mhoiyan karar kigi, paekwosim iriyyar nwisakain dimin biyieyin siir twonau nwomaiyin pi naokiigii mi yim ti diminin ha naokiigiyim yim ini opuda saiir yainau yamkiyim. Mi mhoiia inkamin, omaka Adi Komii siir inig hainaniya ipiia Biyan Inkam Komii siya nidwokaiya saiir kingiin nokwowin siya ini komiiyar kauwok boinkiyin, ini wakaeyim, ini digi dig ywokiyin. ¹⁸ Mi karar kigi sinana sinankiya mi hinda tindan ini warar yuyayokiigiyin mi diya ha tiokiya mi nuin pranae pranae bi kiisiskikin. Biya ninin hiriinan bi nitkin. Niingaka. Tiki ninin yio ini iki ninim biya nitim ini simiir haiburim. ¹⁹ Mi nuin komiigikomii ha kiisiskiyin mi om komii Babilonin haimii haimiiyim whoima yinikibimbirgi mi om komii komiiyim iki hinda tindanim yim ini biyieyar ywokiyim. Adi Komii siya ti dimin bibiyieyim om komii Babilon hiran iikamim sima tirim simiirin bi naingwo owouugin mi iowa siya nwowa ini opa mobin op kwiyaeiyin hiranki naokiinainiia ini saiir hiriinan ywowa mi ti siir kwoinbudin siir iowa ha naokiinonkwokwoswokiya ini ti om komiiyin siirar yauuni aokiniyin. ²⁰ Mi nuin komiigi komii ha kiisiskiyin mi mhu whiekakim mi mhuigrisimim whi komii solwara saiir nidwodwomaiyim yim ini whi komii solwara saiir hirankar kigugugiyim. ²¹ Mi mhoiia karar kigi ais komii komiiyim pi nikiiginainii siyanan. Mi ti aisim nikiiginainiim

ninomor kouankin simiir hikim 50 kilokim mi iikamim nuanim hinda tinda nwowim yim ina tidwomaigiyim. Mi iikamim kimidiniya Adi Komii siir yigbumbu. Dimusi rani, ti aisim simiir nauuni itniyim yim miyik rani. Iriig.

17

Hii nanaei wig komiyya saeya hik prasae prasae bi haiga

¹ Mi mhoiyan ti paekwosim iriyyar nwiso yipiki dimin biyeyim simiir twonau nwokaiyim simiir naokiigiyim simiir nwirin ha nitin kariiram mi siya ini boini, kira mi kara wi krirar nami mi kara kiriirin wi dimin biyeyin Adi Komii krimiir Wanin siya tiri wig biyeya hii nanaeiya saiir kara wi kiriir nisiimauui saeya ti om komiyyin yab komii komiyyim simiir kingiin mriiyin ya saiir nikrigin. ² Mi inkam komii komii whiekakim yipiki iikamim hinda tinda nwowim simiir kigirkakiyim yim sima saika iripa piu bidi ywowim. Mi iikamim hinda tinda nwowim ti nu iirar, simiirin saeya tirkim ti hiriinan siyuun saeya tirin siir tirim. Mi inok inokin simiir kwoinim saeyar kiyagim.

³ Mi siya kariir kwoinbudin siirin ha haiyin mi krira ina yamwo mi krira niimau boskwokiboskwoin inkamki nwo karamae nwowin siir hiriir yimbiam. Mi karar kigi wig ira wraisu komii irin yipikin paridnan nwowin siir idwo hir nidwowi. Inig kasa rani, siir piu aiir nwowim mi ti inigim yim Adi Komii siir nigbumbu dap ima. Mi mwoim siir nwowim yim iriyyar whisko. Mi honim siir mwo imiir nwowim iuurgim. ⁴ Mi yuisa ta wig aeya niyya ya wirnan paridnan bidi wokiiwomwita. Mi dimin kibi kibiyim saeya piuaiyim mikin minim mi rin minim yim golni arar nokwokwokim. Mi mobin saiir ina aeya nonkwowin yio golni nonkwokwokin yio kam imiir kiyaiyankin dimin biyie sima tiram. Mi ti dimin biyeyim io Adi Komii siya nwowam tiriyyim mi ti dimin biyeyim saeya tirim kam aka hii saeya nanaeyim mi ti dimin hiriinanim yim ini opni hanin saiir mob iir nwomaiyim. ⁵ Mi kara kigiyin inigin saiir mwo hir nwowin yio hiniina boinkin, taka wiga ya om komii Babilon siir nikriga. Saeya wigim hii nanaeyim simiir apuga. Mi saeya iki iikamim hinda tindanim yipiki dimin bibiyie whiekakim simiir tiriyyim simiir apuga. ⁶ Mi karar mi kigi saeya op biyie bidi mi kwiyaeya. Saeya dimusi bi whaowaeka, saeya wigkamim yipikim Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii kinim mi Jisis Krai siya simiirin hiniina nanaakninkiihaiginuim sima simiir wakaeyokna apikim mi saeya simiir nhie imiir kwiyaekim. Mi simiirin ini saeyar yisomsom aokaakiyim mi ti hiriinan saiirsika saeya simiir nhie imiir asi kwiyaekim. Mi kara saiirin ti hiriinan kigin saeya ti hiriinan tira mi kara ini hindara yanaakiyim. ⁷ Mi ti paekwosimin ina swoki boinkiyin kariir, kira ta wiga saiir saiira dimusi naingwokwonanaei. Saiirin wi kara boinmauwi kiriirin mi wi kara nanaakninkiihaiginuwi hiniin saeya yipika mi ti wraisu biyeyin yipikin mwowim iriyyar whisa nwowin mi honim iuura mi owin ta wig aeya nidwowin siirin iriipi hiriinan. ⁸ Mi ti wraisu biyeyin biyya kira kigin irkak niki owin nu tir mi tariinanin siya bidi yaonamin. Mi siya wi sipi niti ti ieyin mwis karamaeyin siir hirankin mi siya nami mi siirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkinkii. Mi iikamim nuanim yipiki simiir inigim siir yokwo aiir haigin karamae nwowim biyya siya nu ninomor sowiir nonkwokwowa, sima siir kigi sima wi hindara nanaaki. Sima siir kigi mi sima wi pi nanaaei. Dimusi rani, tiki wraisu biyeyin nu tirin kwiruwar nwonamkin mi tariinanin siya nwo rani. Mhoiyya siya swoki insiin idwowi mi siya omwaiyar swoki waiyaei mi sima siirin wi haini kigi.

⁹ Mi iikamim sibgu ninomokninkiniyim kima ti dimin hiriinanim simiirin sibgu daingwo omok. Mi ti mwo iriyyar whiso yim om komii komii iriyyar whiso yipiki iikam ima mriiyim mhiu iriyyar whiso sim, yim sima. Mi ta wiga ti wraisuin siir idwo nidwowa ya min nikriga ti om komiyyin ti wraisu ieya nwowin siir. ¹⁰ Mi mwo iriyyar whiso yim inkam komii komiyyim iikam imiir kigirkakiyim yim sima. Mi ti inkam komii komiyyim simiir kam iriyyarim bidi yaonamin. Nwirin ti siyairgin ti tariinanar nwowin mi nwirin

yio iikam imiir niki kigrirao rani, yio ina niki owin. Mhoiyya siya nwowi mi siya wi ii priei kigrirao rani. ¹¹ Mi wraisu biyeyin yipiki biyya nu tir niki owin mi siya ii priei bi nwokin, siya iriyyar nwoimakan iki inkam komii iriyyar nwisio simiir nwirin. Simaigim iikamim nuanim simiir kigirkakiyim. Mhoiyya siya nami, wi siya tirbuwi.

¹² Mi hon iuurim kira kigim yim ti inkam komii komii iuurim yi simiir nikrigim. Sima inkam komii komii bi niki okim mi mhoiyya sima wi inigak simbi nwowi ti wraisu biyeyin saikan mi sima iikamim nuanim simiirin wi ii prie kigrirao rani. ¹³ Mi ti inkam komii komii iuurim sima wi kwoin whiruar nwokii mi sima simiir kirieya wi wraisu biyeyin wi siir asi hauugii mi simiir igsopa wi siya nokwokairinanaowidi simiir dimin taemin imiir kigirkakim. ¹⁴ Mi ti inkam iuurim mi inkamin sibsibnan ikin sima wi simbi ninii yaii mi siya mi iikamim yipiki simiir kwoinim siya kiyaiyim mi siya nikunam mi sima ha naingwo tibmii kinim, ti inkam biye iirim wi sima nonkwoninwomwairninkini. Simiirin sima wi dimuni nonkwoninwomwairninkini tani, Adi Komii siir kirieya siyar hauugika mi sayarga inkam komiyyin iki iikamim hinda tindanim mi yipiki iki iikam nhirim sim kigriraowiya.

¹⁵ Mi ti paekwosimin kariirin hiriyyar kantirinu boinkripkai, ieyim kira kigim wiga hii nanaeiya saeya nidwowa maeyauwa sair kingiin nwowim yim tiriiginim yim min nikrigim iikam whiekakim maeyau maeyauwanim mi iikamim yipiki yaiginpai yaiginpai boiniyim yi simiir nikrigim. ¹⁶ Mi hon iuurim kira kigim mi wraisu biye ikin, yim ioa ta wiga hii nanaeiya iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyya yim io sair nwokin. Mi sima niti, iki sair dimin miyik miyikim wi sima nini iskin priigin iuwi mi saeya wi wiga piu parura nwokiya wi sair hiriinan nwokii. Mi mhoiyya sima sairin wa nisomaowi mi sair kipim wi sima naenami. Mi mhoiyya iki dimin taeminim nwokiyim simiirin wi sima nikomnamgin swokii. ¹⁷ Sima wi ti hinina tiri. Dimusi rani, simiir kwoinim wi Adi Komii krimiir Wanin siya kiyaii mi sima wi diminkidiminin Adi Komii siya boinin wi siirgisiir asi tiri. Mi sima wi siir kwoin iirarar napi mi sima wi kwoin whiruar nwokii mi wa kiwakii wraisu biye iiram siya kigirkakim simiirin mi wi yayim biyya Adi Komii siya boinkiyim wi simar nimbiamkakii.

¹⁸ Mi ta wiga kira kiga ya min nikriga om komiyyin yipiki iki inkam komii komiyyim nuanim sima kigriraowiyim simiir kigriraowiyin ya siir nikriiga. Iriig.

18

Om komii Babilonin Adi Komii siya tirbugikin

¹ Mhoiyyan kara kigi paekwosim nwirin Adi Komii krimiir Wanin siir omanin pi niti. Adi Komii siya bidi hauugiyin siirin kirie komii mi siya hapi beki namisi whwoyakikin mi nu whirkakin ini warar whwoyakiyin. ² Mi siya ha nitin ini komiyyar kauwok boinkiyin, saeya tariinanin bidi yikiigiya om komii Babilonki biye si nwokiya siir hiriinan. Saeya bidi yaonama mi tariinanin uridyu biyeyin mi uridyu bibiyie ikim, Setani isidin siirim mi ipiyin bibiyie ikim yim ini sair hir nwokaiyim. ³ Tiki digworaekwowim ina yimbimbiyamim. Dimusi rani, iikamim omom omomanim uridyu biye siir inig iir hainanim mi yim tiriiginim yim hii saika bidi yanaeyim mi sair op biye aair kwiyaekim. Yim ti inkam komiyyim komii iki omom omomim sim kigirkakiyim ti nu iirar nwowirkakiyim yim iriipi hiriinan sima saika iripa piu bidi ywowim. Mi iikamim omom omomanim yipiki digworaekwowim sim haiginim umir simiir haiyim mi sima ini umir simiirsiyar mi haiyim. Dimusi rani, saeya minam naingwoka ti digworaekwo whiekakim umir simiirsi haiyim. Dimusi rani, saeya minam naingwoka saeya digworaekwo whiekakak nwowi mi saeya wi wadie nwoki sibgu owim mi wi sair kwoin iirarar nwoki apim.

⁴ Mi karar mi wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir om hiranin siir yaiya pi boinki, siya ti hinina boinkikim,

iikamim yipiki kariirim kima ta wiga yipika biyie nwowa saiir haiburgig mi siyiu biyie saika kipi tir. Mi kara pi boriisopi kima saika ninkin onkwobumbuninkinim mi mapai mapai saika haiyim. ⁵ Saiirin wi kara nonkwobumbuninkini. Dimusi rani, ti dimin biyeyim saeya tirim simiirsika

mi dimin biyeyim saeya tirim yim ini mhu komiinan huuungiyim.

Mi Adi Komii siya saiir dimin biyeyim simiirin wi naingwo owouu rani. ⁶ Kima ti dimin biyeyim saiirin wi yamdiyar swoki tir ti saeya niki tirim iikam hirim simiir, simiir hiriinan.

Mi dimin biyie whirin saeya tirin kima wi saiirar ti swoki tir. Mi biya saeya hauu kwiyaeyim kimiirin op biyeyim kwiyaehaewaiyim irira irira

mi tariinanin kima saiirin op biyeyim kwiyaehaewaiyim isisa hauu kwiyaehaiginu.

⁷ Biya saiir inigin komiayar nwokin mi saeya saiir kwoin iirar napkin mi saeya wadeyar sibgu oka.

Mi tariinanin kima saiirin dimin biyie tir mi wi saiir piu aeyar nwoki kimpipisugiyim siyiuin saeya tirin saiir kwoin iirar saeyar napin mi biya saeya sibgu owin siir hiriinan.

Dimusi rani, biya saeya hinina boinka, kara ti tir nidwowa ini wiga inig komiigaka iikam imiir kigirkakiya ini saiir hiriinan ywowa. Kara iki wigim simiir kamim naonamim simiir hiriinan tani mi kara wi maigimaiga nwo karam nwo rani, dimin taeminamin. Niingaka!

⁸ Mi ti dimin biyeyim saiirin wi ii kwira nipimpari saeya wi maki nii mi saeya wi pi naowi mi saeya wi mhigi naowi mi kamim saiir piuis biyieya wi paenau kabitkaigii.

Mi ti dimin biyeyim om komii Babilon siirin wi sima nonkwoninwoimworninkini. Dimusi rani, Adi Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komiiyin yipiki wi iikamim hapairanim simiir hidi siya kirie komiigakin.

⁹ Mhoiiyan ti inkam komii komiiyim iikamim hinda tindanim simiir kigriraowiyim, sima hii saika bidiya yanaeyim mi digworaekwo miyik miyikim saika bidiya yinidnokwokwo haiyim. Sima wi paowiiya saiir piu aiir nowiiya wi saiir kigi. Biya sima mi saeya sima saiir kwoin imiirar napkim mi sima wadeyar mi sibgu okim mi tariinanin sima saiir kigi mi sima wi maigimaiga nwo rani mi sima wi saiirsi noui. ¹⁰ Sima wi aru hirar nokwokaowi. Dimusi rani, sima ta pae biyieya saiir nua wi saiirsi nididi. Mi sima wi ti hinina nouuboboini, aiyo! aiyo! Tiki dimin biyie hininim om komii Babilon siir tirkiyin yim miyiknan tani. Biya kira inig komiigakar niki okin mi biri kimiminkikin kariir iikam imiirin Adi Komii siya bidi bugiyim dimin biyeyim kira tirbuwim simiirsi.

¹¹ Mi iikamim omom omomanim yipikim simiir digworaekwowim umir haiyam minim om komii Babilon hir, sima simiirin ha kigi bidi tirbugiyim. Mi sima wi simiirsi noui. Dimusi rani, simiir iikamim wi ti simiir digworaekwo imiir sain tani. Yim bidi bugiyim. ¹² Mi ti iiyim saeya wi gol silva mi siya kibi kibiyim yipiki iikamkim sim sainiyim umir komii komii mi mकिनim siyawis miyik miyikni nonkwokwowim mi yuis whisinan kibi aka mi yuis pariidnan paipai ikim mi yuisim hindara kignyaei ikim mi paridnan prainan wokiirmtio ikim, wi simiir saini. Mi paeyim piuii miyik whakiyim dimin taeminim wraisuin elepen dapiyin siir nasim simiir nonkwokwo ikim mi paeyin umir komii mi sainiyin si mi onkwokwo ikim mi aiyni mi onkwokwo ikim mi brasni mi onkwokwo ikim. Mi siyam wadie sibgu kigiyim hindara haingitiropkai ikim. ¹³ Mi sima paeyin sinamon dapiyin siir is aiir bidi mi haiyim mi mairakwo namsuopaiyim piuii miyik whaki ikim mi dimin taeminim nae idwo sima haiginkiiyim ha dapiyin spais mi wain op aka mi praua mi wit mi bulmakau, sibsib, hos mi dimina kanana trela nikuwiyim mi inkam kungikin ikim mi wigim whisarii mi mirii ikim. Mi ti dimin taemin hiriinanin simiirin bi swoki saingikim. ¹⁴ Mi kamim hiran digworaekwowim umir haiyim sim miriiyim sima saiir boinki, biya kira kopaksimar nwowa, kira wig irpakiyin bimbuiwi bi nwoka mi kira dimin taemin kasakasam bi naingwoka mi tariinanin kira

ini waibiyie yamwo iua. Mi dimin miyik miyikim iikamkim sima sainiyim umirni mi dimin kibi kibiyim kira puaimwamwanim yim bidi digiyim. Yim wi kariiram swoki hainani rani, kira swoki haiyam nungaka. ¹⁵ Mi ti kamim simiir digworaekwowim umir haiiyim yim wi aru hirar nidid okwokaowi tiriiginim ti saiir nipimparim wi simiir pi nipimparisi mi sima wi saiirsi noui. ¹⁶ Sima wi ti hinina nouuboboini, aiyo! aiyo! Ti omin Babilon nikiuwiyin biya siya bimbiuwi bi nwokin siya ta wiga yipiki yuis whisinan niya mi yuisa pariidnanim hindara wokiwomwitim sim niya saiir hariinan nwokin. Puai miyik miyikim golni nonkwokwowim mi siya kibi kibi ikim mi mikinim umir komii saini ikim yim kinakinar puainakim. ¹⁷ Mi tariinanin tiki digworaekwo kibi kibiyim biri konkwokikim, yim ina tirbu iuguskiyim. Mi kamim yipikim siyai kigriraowiyim mi kamim simiir mrii ikim mi iikamim yipiki siyai imiir ninidwodwowiyim, yipiki digworaekwowim sim haiiyim whi komii solwara hir umir haiyam mi iikamim sim sainam, sima ini hapi aru hirar yokwokaokiyim om Babilon siirin. ¹⁸ Mi sima hapi aru hirar nokwo kaokiyim om Babilon siir niunamin mi sima ini komiiyar kauwokiyim, om whirkin ti siir hariinan wadie bi nwokin biyan mi ha nityokiyokiyin mi tariinanar yadigniyin. Nungaka. ¹⁹ Mi sima sin ha masim mi ina youuboboinim, krima ti om komiiyin siirsi nouumwamwani. Dimusi rani, kamim hinda tindanim yipiki siyai tiriir nikropkiyim mi sima umir prasae bi haigim digworaekwowim sima haiginaniyim tiriir simiirsiiyin. Mi tariinanin biri kimiminkikin ti om kibiyin bidi tioidwomaigiyin.

²⁰ Mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim wim kima ini maigimaigar nwowim. Mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siya nimbiniim siir mi aiir mriiyam mi wim kima ti profet kamim yipiki Adi Komii siir yai imiir boinmimauum mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir sibgu wakaeyokna apim, wim kima maigimaigar dwoki. Adi Komii siya om Babilon siirin dimin biyie bidi tirin, siya saiir yamdi tirkin, dimin biyeyim biya saeya tirim simiir yamdi.

²¹ Mi mhoiiyan karar kigi paekwosim komiigi komiiyin siya siya komiiyin nhirkaknanin siir haii mi ti siyan ini aeyowienan ywowin mi siirin kimidiniya whi komii solwara saiir whi idopwonyaki idopwoniya hiriir ha nami kabitmaigiyin mi siya ina boinkiyin, ti siyan kara kabitmaigiyin whi komii solwara whi idopwonyaki idopwoniya mi Adi Komii siya om komii Babilon siirin wi hariinanar mi tioidwomaii mhoiia siya wi swoki o rani. Nungaka. ²² Iikamim yipiki gita tiowiyim mi tiriiginim yipiki mwai waowiyim mi kid masiyim mi tidiyu huni ikim, sima wi swoki it rani, ti simiir swoki tiram. Mi iikamim yipikim mi pai mi pai mriiyim yim om Babilon hir swoki o rani. Mi iikamim wi siya komiiyin twonid warbrombropiyin om komii Babilon hir nwowin wi siir yai aiir swoki wakae rani. ²³ Mi iikamim om komii Babilon hiranim wi paeya niuyaeiya wi hariinankak nwo rani. Mi iikamim wi wigkamim nonkwonaeiyim mi yaiya anaupaeni hanin ha naenamiya wi saiir swoki wakae rani. Mi iikamim yipiki simiir digworaekwowim simiir haiginim umir haiyam, simaigim inkam komii komiiyim ti nu whirkak iiranim. Mi wim kima iikamim om komii Babilonanin iki iikamim hinda tindanim simiir kwoinim kima kiyaigim dimin bibiyeyim niksisaeyim kima tirim simiir.

²⁴ Om komii Babilonin yipikin iki om komii komiiyim simiir nikriyin yio Adi Komii siya bidi tioidwomaigiyin. Dimusi rani, Adi Komii krimiir Wanin siir profet inkamim mi iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apim yim saeya nisomsom aokaokikim mi simiir nhieya ini nu iirar prinoknamim. Mi simiir nhieyim mi iikam whiekakim yipiki hinda tinda nwowim ti nu iirar simiir nhie ikim. Simiirin kam ima nisomsom aokikim. Iriig.

19

¹ Mi ti dimin taeminim Adi Komii krimiir Wanin siir om hir tirkiyim simiir mhoiiyan karar wakaeki, yaiya hapi iikam ombudgi whwonanaokiiyim hinina whwonanaokii

Adi Komii siir om hirin, saeya pranae bi kauwokboinkika, krīma Adi Komii siir inig iirarar hainanki. Krīmirin siya grabaiginugin. Siir inigin komiigi komiigin mi siya kirie komiigakin. ² Adi Komii siya iikam imiirin wi siyū miyiki miyik iirar hidi. Mi siya wiga hii nanaeiya yipika kami kwoin kiyaiya saiirin bidi hidin. Iikam whiekakim nuanim ti dimin biyeyim saeya tirim sima bidi tioidwomaigiyim. Adi Komii siya saiirin minsi tirkin, ti dimin biyeyim saeya tirim iikamim siir yai aiiram naingwo tibmiyim simiir, simiir yamdi swoki tirim. Simiirin saeya bidi yisomsom aokiyim. ³ Mi mhoiia siya ina swoki boinkiyim, krīma Adi Komii siir inig iirarar hainanki. Mi om komii Babilon siir paowiiya saeya koua hiriirin wi hiriirar nowiyokiyokiiainamkripkaii. ⁴ Mi mhoiia ti inkam komii komii kamnwis nwiyim yipiki inkam komiimi ipiiyim sim nidwodwokaiyim mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerari ikim, sima ogmwo Adi Komii siir whwonkam ida kingiinar ini waisii hauu yipikin siir ipii aiir nidwokaiyin. Mi sima ina boinkiyim, tiki yayim yim yaimwokiyaimwo imairgin krīma siir inigi inig iirarar hainanki.

Inkamın sibsibnanın nokwonan, siir wigwis nae komii aeya

⁵ Mi mhoiia karar swoki wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir ipiia saiir kingiin nokwowin pi kauwok boinkii, iikamim inig komii komiigakim mi iikamim yipiki inig karamaeyim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim mi siiram naingwokwonanaeyim, kima siir inig iir hainanki. Iriig. ⁶ Mi karar mi wakaeki iikam whiekakim iripa maeyau kwiruwa haingiriyu owim pi kauwok boinkii. Sima pranae pranae bi kauwok boinkikim, hapi owieki niswitnaomaiyim mi dudua aeya ha kiniyim mi diyaki mi tokii aka ini hiniin ywowin. Mi sima hiniina kauwok boinki, bidi wakaekiyim, krīma Adi Komii siir inig iir hainanki. Siya siyairgin kirie komiikakin mi dimin taeminim ini siyar kigirkakim. ⁷ Krīma maigimaigar dwo mi siir inig iir hainanki. Dimusi rani, inkamın sibsibnanın siir wig aiirin wi sipi nonkwonaei mi saeya saiir puaiyim bidi diriraerarin. ⁸ Mi saiirin yuis whisinan kibiya io karamaeya paekwosim siya bidi hauu iya. Mi ta yuis whisinana ya min nikriga dimin miyik miyikim iikamim Adi Komii siir siyū iir sibgu apim sima tirim simiir nikriga.

⁹ Mi mhoiia ti paekwosimin yipikin nokwowin siya boinki kariirin, kira ti digworaekwowim winaowid. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nikunam ti inkamın sibsibnanın wig nonkwonan siir nae aiiramın sima wi maigimaigra nwowi. Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, tiki yayim Adi Komii siirgisiiir yai ima. ¹⁰ Mi kara ti yayim siya boinkiyim kariir simiir wakaekiyin mi kara ogmwo ha waisii hunanainamin mi kimidiniya siir inig iir hainan. Mi siya kariirin ti hiniina boinki, kira kariir inig iir kipi hainan! Adi Komii siir inig iirarar hainan. Kara Adi Komii siir mairigin kariir hiriinan mi kariir nomiyau ikim yipiki Jisis siir yai imiir wakaeyokna apin mi siir yai imiir boinmimauuim iki iikam nhirim sim. Mi ti yayim Jisis siya nanaakninkiihaiginuim yim ti dimin taeminim yipiki wi profet kamim simiir whinkinsiis haiginuwi sima boinmimauuwam mi Jisis Kraiis siir yai imiir nanaakninkiihaiginuanim yim sima. Iriig.

Inkamın hos whisinanın si idwo nidwowin siya

¹¹ Mi mhoiia karar kigi Adi Komii siir omin siir anowin pi haiwaokii mi hos whisinan irin yo hirar nokwowi. Mi inkamın siir idwo nidwowin siirin hiniina dapkim inkamın yipikin siir digworaekwo imiir sibgu kigriraowiyin siya. Siya wi tikinim siyū miyik sibgu apiyim wi simiirarar tiri ti hiriinanın. ¹² Siir nhwonan hapi paeki namisi iuyakikin. Mi pagram siya haiginim yim ini inkam komii komiiyim nu kigriraowiyim sim haiginim ini simiir hiriinan ywowim. Mi siir inigin ini siir mwo iirar winin. Mi ti inigin siir inig mwoki mwowin yo sasar ninokninkin iski. Inkam nwirki siir wara swoki inokninkin tani. ¹³ Mi yuis bripriya siya niya ya biya nhie opa saiir tibgimaiga. Sima siirin ha dapkim, Adi Komii siir yai. ¹⁴ Mi iikam whiekakim Adi Komii siir kamim yayi niniyim

simiirim sima ina siir mhoiiyar sidkaekiyim mi hosim sima nidwodwowim sima niyim yuisim whisiwhisinankinairgim mi yuisim bimbuiwi rani mi simiirin io minsim whirki bi swoki kiyiprinusrankim. ¹⁵ Mi karar kigi kamkiu bripriyin io mhanan witin siir yai hirankar nimbunaninii. Mi siya iikamim hinda tindanim simiirin wi siir hampimpit aokaowi. Mi ta sair mhoiiyan iikam imiirin wi siyar kigirkaki mi siya simiirin wi swoki onkwo whigi rani mi siir igsop aiirin wi inkam nwirki mi okwokairinanaowid rani. Siya simiir kigirkaki, wi inkamim bulmakau kigriraowiyin mi paekopin siya nonkwowiyin wi siir hiriinan kigriraowi. Mi iikam imiirin siya kigriraowi mi triiginim yipikim Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowim yim wi siya tidwomaii inkamim yipikin iya wain kimaiiya sair nokwokai okwobrombropiyin wain hi aiiram siir hiriinan. Mi ya tariigina ya Adi Komi siir ioa siya nwowi siir sau omom imiir simiirin wi hiriinan nokwobrombropi. ¹⁶ Mi inigim siir yuis aiir winim mi siir paimwo mi win ikim yo ti hinina boinkin, iikam kigirkakan inkam. Biyan inkam komii komii kigirkakan inkam.

¹⁷ Mi mhoiia karar kigi paekwosim nwirin biyeyin siir bopwonau hirar nokwokaii mi siya ipiyinim kougikou siiniyim simiiram yikugi mi siya simiiramim pranae pranae bi kauwok boinkikin, kima ti ipiyinim kima wit mi ti naeyim Adi Komii siya diriraeranim simiirin iripar wini haingiriyu idwo aeni. ¹⁸ Kima wi iikam whiekakim simiir kip imiir naei, kima iikam whiekakim nu kigriraowiyim mi kamim yaii niniyim simiir bi nwo ikim mi kamim yaii niniyim kirie komii komiikakim mi hos ikim mi kamim simiir idwo nidwo ikim. Mi iikam whiekakim yipiki mi umiram mirii ikim mi iikamim yipiki hinda whisarii mi priimriiyim mi iikamim inigak ikim mi iikamim inig karamae ikim, simiir kipim wi kima naei.

¹⁹ Mi mhoiia karar swoki kigi wraisu biyeyin mi inkam komii komiiyim ti nu iirar nwowirkakiyim mi kamim simiir kamim yaii niniyim simiir kigriraowi ikim sima iripa maeyau kwiruwar haingiriyu idwowi. Sima inkamim hos whisinanin si idwo nidwowin mi kamim yaii nini ikim yaii simaka nini. ²⁰ Mi ta sima niniya sair mhoiiyan tiki inkamim yipikin hos whisinanin si idwo nidwowin mi siir kamim yaii nini ikim ti wraisu biyeyin mi profet niksisee ikin yipiki biya diminin kirie komii komii tirim wraisu biyie siir whwonkam ida iikamim simiir niksiseeyam hiriinan sairsi haiyim mi sima wi ti diminin hainmakuin, simiirin sima bidi yonkwowim. Wi siir inig iir nwoki hainanim sima sowiirin ha haiyo mi ina yami itmaigiyo whiia paekaka siia paekakin si nwowa sair. ²¹ Mi mhoiia ti inkamim hos whisinanin si idwo nidwowin. Mi kamkiuwim siir yai hiranki nimbunaniniyin ti iikamim dimin biyie biyekakim yipiki ti wraisu biyeyin siirim, ini siya hampimpit aokao digiyim. Mi siya simiirin ha hampimpit aokao digiyim mi ti ipiyinim ha nitim mi simiir kipim sima ini aeni mi simiir mhiyim ini hindara yitipiyimpiyikiyim. Iriig.

20

Setan siya ienau hirin biewiiyim 1,000na nwokaii

¹ Mi mhoiia karar kigi paekwosim nwirin Adi Komi krimiir Wanin siir om hiranki niti siya tidiyinin whira nonkwowi mi senin whira mi onkwowi. Tiki tidiyinin yo ti ieyin mwis karamaeyin yo siirgin. ² Mi siya ha nitin kimidiniya ti kain yipiki bidi bidiniya mipug niki owin siir igsop aiir ini okwokairinaki. Mi siirin Adi Komii siir paekwosim ieya yonkwo mi ti uridyiu biyeyin bi nwowiyin Setan nikiuwiyin, ti inkam biyeyin yipiki biya Adi Komii siir whwonkam ida nokwowin mi yai yakakiigi saika ninkiyin. Mi paekwosim siya siirin ha haiyin mi ina ikwowaissiigiya mi siirin kimidiniya senin aini nonkwowowin saika yinkin kogrinugi hiriyyar nwoyokiyokikaeyamim biewiiyim pariig 1,000. ³ Mi siirin paekwosim siya kabitkaigi tiki ieyin mwis karamaeyin siir mi

siya ti ieyin siir anowin ina haingikougiyin. Mhoiyya siya ie iir haiburgigi mi siya ha nami hinda tinda mi siya wi ii priei nwo rani.

⁴ Mi mhoiyya karar mi kigi ipiiyim inkam komii komiiniyim. Mi karar kigi iikamim simiirar ninidwodwokaii. Mi kara simiir kigiyin mi kara kamim mwo imiirara kaigrimkrip aokaowim simiir kwoinbud imiirin warar mi kigi. Dimusi rani, sima wraisu biyieyin siir inig iir bi hainankim. Mi diminin sima nibirin ti wraisu biyieyin siir whwonkamnan sima siir inig iir bi mi hainankim mi yipiki siir ti diminin siir hainmakiu karamae nwowim simiir ina mwo imiir. Mi simiirin Adi Komii siya hidninsiin idwokim. Mi sima mi Krai siya sima iikam imiirin biewiiyim wi 1,000na kigriraowi. ⁵ Mi iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim sima naowi, sima wi swoki insiin idwo rani, omwai swoki waiyam in taka ii aiirin. Mi ti 1,000 biewiiyim digiyanim simiir mhoiyyan sima wi omwai haning in swoki waiyai. Tariigina ya Adi Komii siya hidninsiin idwowna iikamim yipiki biyya naokaowim simiir hidninsiin idwowna biigibi ya saeya. ⁶ Mi iikamim yipiki biigibi Adi Komii siya hidninsiin idwowi omwaiwaiyam yim ti iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowim yim sima mi simiir kwoinim dimin whirki bi kimbugim. Sima wi maigimaigra nwo. Dimusi rani, sima wi swoki ao rani mi wi omin paeniyin siir nam tani. Sima ini pris inkamim simiir hiriinan ywowim yipiki dimin taemin Adi Komii siya mi Krai siya sowiir ninkin imiiaeyim simiir hiriinan mi sima mi Krai siya sima iikam imiirin biewiiyim wi 1,000na kigriraowi. Iriig.

Setan siirin Adi Komii siya nonkwobumbuninkini mi siya siirin wi paeya kabitkaigi

⁷ Mi ti 1,000 biewiiyim sima digii mi Adi Komii siir paekwosimin ti ieyin mwis karamaeyin siir anowin wi haning in haiwaokii mi Setan siirin ti ieyin senin siir hiranka nonkwo iuguskii mi siirin wa kigninkan amki. ⁸ Siya nami mi siya wi iki iikam whiekakim hinda tindanim ti nu iirar nwowirkakim wi simiir kisisana ami, iikamim ti om whiso sowiirim Gok mi Megok. Mi simiirin wi siya niksisaie mi sima ha niti mi wi iripar haingiriyu o nami iki iikam nhirim simaka nintiwam. Mi ti iikamim simiir kamim yaii niniyim wi kasa kasa nwo rani, wi whii komii solwaran siyinkrinim wi simiir hiriinan nwo. Mi inkamki simiir mwainim wi dig nwo rani. ⁹ Mi sima aru hiranka napnani mi wi om komii Jerusalem siir nini kaeyokainii, ti omin Adi Komii siir iikam ima nwowiyin omin Adi Komii siya naingwokwonanaeyin. Mi sima simiir nisomsom aokaowam kaeyokaii mi paeya Adi Komii siir om hirana saeya niti mi ti iikamim simiir kamim yaii niniyim simiirin wi saeya niugrimkrip aokii. ¹⁰ Mi Adi Komii siya Setan siir haii mi siya siirin wi whiyya yhiyopkaka siyan paekakin siya nwomaiyya saiir hiriir kabitmaigii. Mi siya hapairin wi wraisu biyieyin mi profet niksisaie ikin, wi sima iripar namwomaiyuwi ta whii aiirarar. Mi sima hapair nwomaii mi simiir puum wi kimpipisu prasae kin tani, sima wi hiriyyar kimpipisuyokiyokaeyami inokininokin. Iriig.

Iikamim wi Adi Komii siya hidi

¹¹ Mi mhoiyyan karar kigi inkam komiiyim sim nidwokaiyya ipii whisinana Biyan Inkam Komiiyin saiir hirar nidwokaii. Mi nu ninomoro siir whwonkam ida nwowo yo ina kigugugiyu. Mi sima maeyau kwirminkwirm in bi swoki hansrinyiskaigim sima naogwoprakaiyam in. Nungaka. ¹² Mi kara iikamim inig inigakim mi iikamim inig karam karamim kara simiirar mi kigi. Mi sima ha nitim, kimidiniya inkam komiiyin siir ipii aiir nidwokaiyin siir whwonkam idar ini okwoni mi paekwosimin ha nitin kimidiniya yokwowa hir nwowa saiir ini haiwaoni. Mi sima yokwo kwira saiir warar yinkin haiwaoki, yipiki iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim yipikin wi hiriyya waiyayokiyokaeyami saika simiir inig ima nwowa. Adi Komii siya ti iikam imiir hidi, yipiki biyya naokaowim siya wi dimusi hid rani wi ti diminim biyya sima tirim ti nu iir ta yokwo aiir winim wi simiirsi hidi. ¹³ Mi ti iikamim yipiki biyya naokaowim whii komii solwara saiir hir mi maeyauwa paeki niuwiya sae mi aokao ikim mi ti iikam bibiyeyim

naokaowim sima wi Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. Mi simiirin wi siya hidi. Ti digworaekwowim sima tirim ti nu iir simiirsi. ¹⁴ Mi ti simiir mhoiiyan wi Adi Komii siya tiodwomaii ti digworaekwowim iikam imiir tiraokaowiyim mi maeyauwa iikamim simiir kwoinbud ima nwo aka. Mi siya simiirin wi ta whiia paekaka wi saiir hiriir kabitnoudnamaigi mi simiirin wi hir tiodwomaii. Mi whiia paekaka ya kwisaka sima naowan aeya. ¹⁵ Mi ti iikamim yipiki simiir inigim ta yokwowa ti iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin saika nwoyokiyokiikaemanim simiir inig imiir wina, saiir nwo karam nwowim, simiirin wi siya kabitnoudnamaigi ta whi paekaka saiir hiriir. Iriig.

21

Ninomor nu win iko

¹ Mi mhoiiyan kara kigi ninomor nu wino. Ti biyan ninomor nu biyeyo sowiir kisina owo, sowa mi whi komii solwara saeya yim bidi kigugugiyim. ² Mi mhoiiyan kara kigi Adi Komii krimiir Wanin siir om winin, om win Jerusalen dapiyin. Mi sima Adi Komii siir om iir haiburgigim mi ina yitim nua tiriir. Siya wiga kamki nonkwonam triya saeya puuai mwamwaniya ini hiriinan ywowin. ³ Mi karar mi wakaeki inkamin Biyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin pi kauwok boinki, wakaeki! Adi Komii siir omaka ini iikamim simiir bopwo nwowa. Mi siya wi simiir bopwo nwowi. Mi sima saika nwowi mi sima wi siir iikam nwowi mi siya wi simiir Adi Komii nwowi. ⁴ Mi iikam imiirin Adi Komii siya tirki maigimaiga sima nwowam. Mi sima wi swoki ao rani mi wi maigimaiga mi okaramae mi o rani mi wi mi inouninki rani mi wi kimpipisu rani. Dimin taeminim biyanim yim bidi digiyim.

⁵ Mi inkamin yipikin Inkam Komii ipiia sae nidwokaiyin siya kariir boinki, kira wakaeki. Kara wi yaeya digworaekwo win nonkwokwokii, tiki digworaekwowim biyanim simiir kisina okiyanim. Mi siya ina swoki boinkiyim, kira ti digworaekwowim winaowid. Dimusi rani, ti digworaekwowim kara boinkiyim kiriir, yim kaimwowairgim. ⁶ Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, tiki digworaekwowim yim bidi digiyim. Kakanairgin biyar nwowin iya digworaekwo whiekak ima niki imbiyam karamae niki owa mi mhoiia kara wi hiriyar swoki oyokiyokiyami. Mi dimin taeminim kara tiri mi sima wi kariir inig iir swoki hainani. Mi iikamim ta opa kara hauwana mhuuno nwomaiya saiir kwiaeyam naingwowi, kara simiirin wi hinda nangar priihauugii mi simiirin wi saeya tirki, sima nwoyokiyokiikaeyamamin inokinok. ⁷ Mi iikamim kariir yai imiir sibgu wakaeyokna apiyim mi kimar naobudgii mi kima kariir dimin miyik miyikim simiirar tirkipkaii mi dimin biyeyim kimiir tirbuwim simiirin ha nikworipukimaigigi mi iikamim kimiirin ti dimin miyik miyikim kara nimbiniim kimiir hauuwam kara wi simiir hauwi kimiirin. Kara kimiir Adi Komii gin mi wim kima kariir yinisisimkim. ⁸ Mi iikamim yipiki biya Adi Komii kariiram naingwo tibmiyim mi tariinanin sima wi dimin biyie tiram kipi swoki aingwo. Dimusi rani, simiirin wipi tirbuwi, sima mi iikamim yipiki Adi Komii siir nikwowa siiyim. Mi iikamim yipiki dimin biyieki biyie tirim mi iikamim yipiki iikam nhirmi nisomsom aokaowim mi kamim yipiki hi wigmaka nanaeyim mi tiriiginim yipiki nop min nanaowiyim mi tiriiginim yipiki iki uridyiu bibiyeyim sim ninkin imiiaeyim mi tiriiginim yipiki niksisaeyim, sima whiekakar in wi ieyin paekakin siya paekakin si nwowiyin wi siirarar namswokii. Mi ti dimin bibiyie hiriinanim yim nao kwisaka aeya. Iriig.

Om Jerusalem win ieya

⁹ Mi ti Adi Komii siir paekwosim iriayar nwiso yipiki ti twowim dimin biyieki biyeyim mhoigi mhoiia nimbiamanin sima nwomaiyim simiir nonkwowim simiir nwirin siya boinki kariirin, wit! Kara kiriirin wiga yipiki wi inkamin sibsibnanin siir nonkwonaei pi saiir nisiimauwi. ¹⁰ Mi siya kariir kwoinbudin siir ha haiyin mi krira ina yamwo mi krira kimidiniya mhu komiirin siir mhu kugiku hir yami okwoki mi siya kariirin

ina yisiimauugiyin om komii Jerusalem siirin. Ti om komiiyin Adi Komii siya nimbiniin siirgisiirarin, siya ina yikiinainiyin Adi Komii siir om hirankar. ¹¹ Mi Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyaeiyin ini siirar yuyakiyin mi siya bimbuiwi rani, ini siyan jaspa dapiyin ini siir hiriinan ywowin yipiki iikamkin sim sainiyin umir komii. Mi ti om komiiyin ini opnaina io karamaeya siyanan nwowa ini saiir hiriinan sinimnankiyin. ¹² Mi hiira ti om komii iir nidiyokiyokaiya ya harua harua rani mi anoim saiir nwowim iur whiskwo. Mi Adi Komii siir paekwosim iur nwiso ini ti ano iur whis owiir waikaowim. Mi Isrel simiir piugan iur kwiso simiir inigim ini ti ano imiirar winitimamakiuwim. ¹³ Mi ta hiira saiir mirmii mirmiiyim kwiigim mi ti mirmii mirmii kwiiyim simiirin anowim whoim whoima bidi ywonamim. ¹⁴ Sima ta hira saiirin siiya komii komii iur nhiso simiir idwo haigin miriinamka. Mi aposel kam iur nwiso simiir inigim kamim ti inkamin sibsibnanin siirim, simiir inigim ini ti siiyam simiir idwo hir nwowim.

¹⁵ Mi Adi Komii siir paekwosimin yipiki ti digworaekwowim simiir boinmauuin kariir siya paekopin golni nonkwokwowin whira nonkwowi. Mi ti paekopin yo ti om komiiyin siir haigin kimairikin mi siir ano ikim mi hir aeyar. ¹⁶ Mi ti om komii siir praiya mi siir bwaeya aka yo ini hirii hiriinankinar ywowo. Mi ti om komiiyin siir haigin kimairgiyin pariga yimbiam 2,400 kilomita siir praiya mi siir bwaeya mi siir praiya koua siya mi am aeya yim ini hirii hiriinankinar ywowim. ¹⁷ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya ta hir aiirin ina haigin kimairin. Mi siya ta hira saiir praiya koua saeya namkiya siya haigin kimaira siir paekop iir inkamin dimin haigin kimairiyin siir hiriinan mi siya ina yisiimauugiyin mi pariga yimbiam siir praiya koua hiriiir namkiya 55 mita. ¹⁸ Mi ta hira Adi Komii siya tirkiya yipiki ti om komii iir nidiyokiyokaiya siya saiirin siyan jaspa dapiyin siir nonkwokwoka. Mi ti omin siirin Adi Komii siyar miriigin golni mi siya ini opnainan sinimnankiyin. ¹⁹ Mi ta hira Adi Komii siya haigin miriia ti siiyam simiir idwo mi ti siiyam yim hiniin hiniingim biigi biyan siyan yo jaspakin. Mi siiya nhis akan yo minkin sapaia mi yo ti siyan yo yhiuwinankin mi yhiuwinanwao rani. Mi siiya nhoumakan yo agetkin. Mi siya whisinankin mi siiya nhuii akan yo minkin emeralkin mi yo prainankin. ²⁰ Mi siiya iriayar akan yo whisinin paridnan wokiirimtiowin yo min dapikin sadonikis mi siiya iriayar nhirakan yo paridnankin mi yo min dapikin konilian mi siiya iriayar nhisakan yo wirnankin mi yo min dapikin krisolait mi siiya iriayar nhoumakan yo min dapikin beril mi yo iriipi hiriinan prainankin. Mi siiya iriayar nhuiiakakan yo min dapikin topas mi siya prainankin mi siya ini sa ywowin mi siiya iurakan yo min dapikin Krisopres mi siya prainan whisinin bidi wokiirimtiomin. Mi siiya iur nhirakan yo min dapikin haiasin mi siya prainankin mi prainan wao bi nwokin yo ini sa ywowin. Mi siiya iur nhisakan yo min dapikin, ametis mi siya paridnankin mi siya paridnan wao rani, ini sa ywowin. ²¹ Mi Adi Komii siya ta hira saiir anowim mikinim umir komii sainiyim min dapiyim pian siirarar nonkwokwokim. Mi ano whiekakim simiir yapayapan ti pian siirarar nonkwokwokim. Mi siyuin om komiia hiriiir namiyin yo golim yipiki opnainan sinimnaniyim simiirarar haiginkin.

²² Mi kara ti om komii iirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiirin wara bi kigin. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siirsika. Adi Komiiyin kirie komiigakin mi ti inkamin sibsibnanin hinda tindan ini sowar kigirkakin mi iikamim simiir whwonkam idan ini sowar mi owo mi ta hiriinan saiirsika tiki omin omaka Adi Komii siir inig hainaniya hiriinankak paninsi ywosi, iikamim sima hainanam Adi Komii siir inig iir. ²³ Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyaeiyin ti om komii iirin siyar niuyaei. Mi ti inkamin sibsibnanin siir dimin kibiyin paenan niuyaeiyin yo ini yukidnan ywowin mi ti om komii iirin siyar niuya haiginuwi mi ta hiriinan saiirsika, bie bwano hapairin paninsi whwoyasi. ²⁴ Mi iikamim omom omomiyim sima niti mi sima ti sowiir dimin kibi komii komiiyim paenan niuyaeiyim ti om komii iir nwowim simiir kigi mi sima wa niti mi wa

mi ami hinda tinda. Mi inkam komii komiiyim yipiki dimin taemin whiekakim simiir kigirkakiyim sima wi umir kasakasa hainani rani, ti om komii iirin. ²⁵ Mi sima ta hira saiir anowim ti tir nwowim simiirin wi haiginikou rani. Dimusi rani, wi niigak wara nwo rani. Wi nabie arar nwowiskii. ²⁶ Mi dimin taeminim yipiki iikam ima piuaii mi simiir umir ikim, yim wi iki iikamim omom omomanim ti nu iirar nwowirkakim wi sima hainanii mi ti digworaekwowim sima hainanii, wi ti om komiiyin siir yainau hir ini haigigigi. ²⁷ Mi iikamim ti om iirin wi dimin biyeyim nhwo niiginiga Adi Komii siya nwowiyim wi ti om iir haininopkainam tani. Mi iikamim yipiki inokinokin dimin biye tiriyim mi ti iikamim yipiki nikisaeiga ninuwiyim mi ti hiriinan iikamim wi ti om iir wara napninopkainam tani. Mi wi ti iikamim yipiki simiir inigim ta yokwowa ti inkamin sibsibnanin siir aiir nwowim wi sima simar napninopkainami ti om iirin. Yim ti iikamim yim Adi Komii siya nimbini ima saika hiriyyar nwoyokiyokiikaeyamanim inokinok. Iriig.

22

¹ Mi mhoiyya ti Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin kariirin siya yisiimauu opa iikam whinkinsiis haiginuwiyi wadie sima sibgu owam. Mi taka opa Biyyan Inkam Komii siir ipiyya hiranki nitka maeyauwa Adi Komii siya nidwokaiyya mi ipiyya inkamin sibsibnanin siya mi idwokaiyya aka. ² Mi ta opa ini hindara kigiguskiya mi saeya ini siyuum simiir yapa yapar nakiinaniyam digim, siyuin siir bopwonau. Mi ieyin siir iegbid kwiso paeki bidi yinkin okwokwonamwo. Mi simiir paenidim iikam imiirin sima tiri wadie sibgu oyokiyokiikaeyamim. Mi biewi biewiyim ti paeyim idip idipin iur kwisa budigim. Bwan bwanim sima paenidkinar budikim mi ti paeyim simiir kwowim iikamim makak makakim nupai nupaiyim ti nu iirar nwowirkakim simiirin wi sima ninimniski haiginuwi wadie sima sibgu owam inokinokin. ³ Mi dimin taeminim biyyanim ti nuin siirim niki tioidwomaigiyim, yim wi Adi Komii siya digiguskii siya mi inkamin sibsibnan in sowa wi ti om komii iir nwowi iikamim simiir kigirkakam. Mi sima sowiir inigin wi hiriinan saiirsi hainani. ⁴ Mi ti iikamim wi siir whwonkam iir kigi mi siya siir inigin wi simiir mwo imiir hainmimakiuwi. ⁵ Mi tapaiirin wi niisimki wara swoki omimin tani. Mi iikamim wi sikwo pae minam naingwo rani, sikwo pae minaka niririya apam siyu iirin mi wi biyam mi aingwo rani, ninomor kou hirin. Mi Biyyan Inkam Komiiyin Adi Komii siya wi hir nwowi mi bie siir maeyauwa wi siya kisina owi mi wi siyar niuya iskii mi iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyokna apiyim sima wi iikamim iikam kigirkakiyim wi simiir hiriinan nwoyokiyokiikaeyami inokinokin. Iriig.

Jisis siya wi sipi swoki itsauswi

⁶ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya boinki kariirin, tiki yayim wari kira winaowidin yim kaimwokikaimwowairgim wi hiriinanar nimbiam. Mi Biyyan Inkam Komiiyin Adi Komii siyan yipiki wi profet kamim simiir kwoinim simiir hurworwokaii mi sima wi siir yai aiir nwoki anaakninkiihaiginuim. Siya siir paekwosim imiir bidi yikrokiyim mi sima ha nitim mi iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim siya yauuni anaakninkiihaiginuini dimin taeminim yipiki wi nimbiam.

⁷ Jisis siya ti hinina boinkikin kima hoingakar wakaeki. Kara nitam tiri. Mi ti iikamim yipiki kariir yayim ta yokwo aiir nwowim simiir wakaeyoknam mi ha naingwo tibmiyim, sima wi maingimairgar nwowi. ⁸ Kara Jonkin mi ti digworaekwowim kara kigim mi ti yayim kara mi wakaekim. Mi ti dimin taeminim kara kigim mi kara wakaeyim simiir mhoiyyan kara ogmwo kimidiniya ti paekwosimin yipikin kariir nisiisimauuin ti dimin taemin imiir siir igmiiga kingiinar ini waisi huiiu. ⁹ Mi siya kimidiniya kariir boinki, tiki dimin taeminim simiir kipi tir. Kara Adi Komii siir mi aiir mariigin iikam kimiir hiriinan iripa kima haingiriyu owiya kimiir Adi Komiiyin saika, kimiir pugana saiir iikamim naingwo tibmiyim. Mi iikamim yipiki

Adi Komii siir yai aiir boinmimauwiyim mi tiriiginim yipiki inokinokin ta yai aiir sibgu waekaeyoknaeyim siir yokwo aiir wina, krima whiekakar in Adi Komii siir miyan iikamkim. Kariir kipi hainan! Adi Komii siirarar hainan iski. ¹⁰ Mi siya ina yimpiwirwir boinkripkaiyin kariirin, Adi Komii siir yayim ta yokwo aiir nwowim simiirin kipi haigiprakai. Dimusi rani, tiki iiyim ini kingiin nitim ti dimin taemin ima nimbiaman. ¹¹ Ti digworaekwowim wi kimimin tani wa kwimbiyamsasauwi. Mi iikamim yipiki dimin bibiyie tirim yim wi simiirar kintirinu tirkripkaii. Mi iikamim yipiki dimin biyeyim simiiram naingwowim yim wi simiiramar kintirinu aingwokwo kripkaii. Mi iikamim yipiki dimin miyik tirim, yim wi simiirar kintirinu tirkripkaii. Mi ti iikamim yipiki wadie nwowim, yim wi wadie hiriirar kintirinu okripkaii.

¹² Jisis siya boin, kira wakae. Kara nitam swoki tiri. Kara niti, kara wi iikamim simiir digworaekwowim simiir nauni onkwoni. Mi kara simiirin wi nwoki hauuwim dimin taeminim biya sima tirim mi ti tariinan sima tir ikim. ¹³ Karaigin bii nwowin mi mhoiia ya wi karar swoki okii mhoigi mhoiyyin. Biya kara biyar nwowin kara dimin taeminar mi tirkin mi mhoiia simiirin wi kara sibgu tiri.

¹⁴ Mi iikamim yipiki. Adi Komii siir yai aiirar naingwo tibmiiyim yim ini iikamim yipiki simiir yuis imiir hisokiyim mi wadie ha nwokiiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iikamim ti hiriinan nwowi sima wi maigimaiga nwowi dimusi rani, Adi Komii siya simiirin wa kigninkin apninopkaigi ti omin siir ano imiir napninopkainamin ti paeyim simiir paenidim yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginuwiyim sima nokwoyokiyokiiyim wi simiir whinaei. ¹⁵ Mi iikam bibiyeyim yipiki simiir kwoin imiirar napiyim sima mi iikamim yipiki nop nanaowiyim mi iikamim yipiki hai priinanae priinanaeyim mi tiriiginim yipiki iikam nhirmi nisomsom aokaowiyim mi tiriiginim yipiki uridyiu bibiyeyim sim ninkinimiiyaeyim mi tiriiginim yipiki yai priiyiksasaeyim mi ti hiriinan iikamim yim wi ti om komiyyin siir ano imiir napninopkainam tani. Yim wi idowiya hirar nwowi.

¹⁶ Jisis kara wi kariir paekwosim iir nikropki mi siya niti siya wi yayim iikamim Adi Komii siir piugana saiirim iki omom omomim simiir nwowim wi simiir nanaakninkiihaiginuwi. An Kara Devidni piugana saiirgin mi an kara siir piugana saiir yiniek in. An Kara ini nauunin ninomor kou whwoyawiiyyin mi nugak aiirar nadiguyakwoiyin ini siir hiriinan ywowin.

¹⁷ Adi Komii siir naeyuin mi inkamin sibsibnan nwo ikin, siir piugana saiir iikamim mi wiga yipiki siir wignan nwowa, sima iikam imiirin ti hinina boinkikim, kima wit. Ti iikamim yipiki ti yai imiir wakaeyim sima ha boinki, kima wit. Mi iikamim yipiki kwoinki haeyim yim ha wit ta opa yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginuwana sima sibgu oyokiyokikaeyamam saiir kwiyaeyam. Mi sima wi hinda nunga nunga priikwiyaei wi umir aka nwo rani. friig.

Nikopkaigiyan yai aeya

¹⁸ Kara Jonkin. Kara iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyim kimiir boinkii mi ti digworaekwowim yipiki wi mhoiia nimbimbiyami ta yokwo aiir nwokaiyim, kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii, iikamim yipiki yaeya yai nhirim ti yayim ta yokwo aiir nwokaiyim simaka ninkin winkii mi simiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkini ya yokwo aeya boina saiir hiriinan. ¹⁹ Mi ti yayim yipiki kara winkyim ta yokwo aiir nwowim simiirin iikam nhirkim ninaki mi mhoiia simiir digworaekwowim yipiki ti pae iir nwokaiyim yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginuwiyin wadie sima nokwoyokiyokikaeyamam inokinokin yim wi Adi Komii krimiir Wanin siya swoki haii. Mi siya simiirin wi ti siir om komiyyin wi siir hir kigninkin o rani. Niingaka.

²⁰ Mi inkamin yipiki yai imiir nanaakninkiiyyin siya boin, ihi, kara wi kapi nitsauuwi. Biyan Inkam Komii Jisis, krima whiekakar in kwoin whirua nwokikim mi ha boinkikim, kira ha witsau.

²¹ Kara ha naingwowi kɔmiir Biyan Inkam Komiiyɔn Jisɔs Kraiɔ siya dimɔn taemɔn miyiki miyik imiirar tɔrkin iikam kɔmiirɔn siir yai imiir napam. Iriig.

Yaiyim simiir bwamkibwam ima

Yai nhirim Adi Komii siir Yai win kibiya saiir yaimwoki yaimwo nhir ima.

Disaipel Disaipelim yim kamim Jisis siir kigna mirii ima. Sima saika napyokiyoki miriigim. Mi siirama mi aingwo tibmiigim. Kamim iuur nwisko siir kigna miriyyim. Mi simiir inigim ini Mak 3:13-19 hir nwowim.

Aposel Aposelim yim kamim Jisis saikar mirii ima. Mi dimin taeminim siya tirim simiir nhwoki kigimimikim mi sima simiirin iki iikamim hinda tinda nwowim simiir boinmauugim. Mi iya Jisis siya naonama mi ha swoki insiin idwowin mi iikamim sima kamim siir kigna miriyyim simiirin hinina yiku aposel inkam. Ti aposel inigin yio Grik simiir yaigin aeya. Ti inigin siir inig mwoki mwowin yio hiningingin. Kamim Adi Komii siya nikropkiyim sima.

Babilon Babilonin yio nu Irak simiir biigi biyan om komiigi komii ieya. Mi om komii Babilon hiran iikamimiyim Isrel simiir iikamim sau omom nwokim mi sima sau simakar ninikim. Mi Babilon siir inig mwokimwowin yio hiningingi. Om biyie. Yokwo Komii saeya boina saiir hiriinan, Tiki om komiyyin yio bidi tidwomaigiyin mi tariinanin siya nwo rani. Mi yokwowa Jon siya winkiya Revelesen hirin yio hinina win boinkikin Babilon siirin. Ya tariigina ya boiniyio yaiga. Mi siir inig mwoki mwowin yio hiningingin. Yio iikamim ti iirar nwoirkakim yipiki siyupai siyupaiyim sim nonkwowim simiir om komiigin.

Devid Devidin yio Jisis siir brougae ieya. Siya bidi bidiniyar nwokin mi Isrel simiir iikamim inigak inkam komii ieya. Mi siya inkamin bimbuiwi rani. Mi siya Adi Komii siiram naingwo tibmiigin. Mi siya Yokwo kasa bi winkin. Mi ta yokwowa saiir iniga Samka.

Farisi Farisi inkamim yim Judami pugana saiirgim. Yim ti kamim yim kamim kwoin whiruwa nwowiyim sima. Simiir kwoinim ti hinina naingwokim, ti siyiu komiyyin Adi Komii si hauugiyin Mosesni yio ini sima nokwowin. Mi ti siyiu komiyyin yio ti hinina boinkin. Krima ini siyiu miyyik whiekakim simiirar wakaeyokna apim mi krima Adi Komii siir iikam miyyik asi nwowi. Sima naingwoyimiyokni siyiuin siir wara bi nonkwokim, ningaka. Sima Jisis siiram bi naingwo tibmiigim mi sima hinina boin. Siya Adi Komii siir yinisim tani. Jisis siya simiirin hinina boin, simiir kwoinim pi whaowaekim mi sima Adi Komii siir yai aiir bi sibgu wakaeyokim mi sima ha bi boinmauugim simiirin. Siyati hinina boinkikin.

Galili Galiliyyin yio Isrel simiir nun siir nu haimii whir ieya. Mi iya Jisis siya yinisim sapisapa niki owin mi siya hapaiirin siir yopii ado sowaka waiya nwokin. Sima omin Nasaret nikiuwiyin siir hir nwokim. Kamim Jisis siir kigna miriyyim yim Galili hirankim. Mi nu Judia hiran iikamim sima hinina boinkim. Iikamim nu haimii Galili hiranim sima ninokninkin kwoin miyyik karamaeka mi sima miyyik rani. Sima ti hinina boinkim.

Sabat Sabata ya iya Judami iikamim piu sima siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya iya Adi Komii siir inig hainaniya ya saeya. Ta iya ya Fraide naiowaka nwobwakainanamtibika mapi sarere naiowaka digiribi. Mi inkam nwirin mi ta i aiir mirii mi kamim siyiu komiini yaimin dimin winiyim yim wi hinina boini, siya miyyar miriigin mi siyiu komii siir siyiu iir tauugakim, Mi sima siyiu biyie bidi tirim, Jisis inkam nwirin Sabat aiir mi haiswoniskiiigin. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim yim hinina boinkim, siya dimin biyie bidi tirin dimusi rani, sima hinina naingwokim ma min haiswonimniskiiya ya ini mi miriinan ywowa. Min kig Jon 5:1-18 Luk 13:10-17

Tempel Tempela ya omaka Adi Komii siir inig hainaniya yasaeya. Mi biiya iya Solomon siya Juda iikamim simiir kigriraowan inkam nwowin mi Juda iikamim sima omaka komiia Adi Komii siir inig hainaniya ta ii aiir mriigim. Mi iya Juda simiir sau omomin ha nitin mi ta omaka aiirin sima yinimnhikiigi. Mhoiia iya inkam komiian nu kigriraowiyin Herot siyar niki owa mi siya Juda iikamim simiir boin sima yaeya omaka ir swoki mriiyim. Mi sima ta omaka aiirin siiyani mriiga. Mi saeya biewi kasa bi nwoka. Mi iya Jisis siyar niki owa mi siya omaka aiir namkin Adi Komii siir inig hainanam. Mi mhoiia iya Rom hiran iikamim sima Isrel simaka niniiya mi ta omaka aiirin sima yinimnhinkii iuguski. Mi Isrel hiran iikamim sima yaeya bi swoki mriigim. Adi Komii siir yaiya ta hiniina boinka. Iya Jisis swoki itana saeya kingiin nwowi mi sima yaeya omaka komiia wi haini mrii Adi Komii siir inig iir hainanam. Ta omaka aiirin tokpisina hiniina dapika Tempel.

Pris Prisim yim kamim Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir mrii ima. Tiki kamim Pris mi mriigim. Sima Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwikim mi iripi hiriinan sima Juda iikamim yipiki dimin biyie tirim simiirsi ninkin imiiaaikim. Yim ti kamim sima nhwo kwis boiniyim mi Tempel aiir mi kigriraowiyim.

Hetpris Hetprisin yo inkamin iki pris nhirim simiir kou nwowi ieya. Mi pris nhirim simiirin pi siyar nikropkii simiir yapayapa miyam. Mi ti inkamin siya ninokninkin komiigkim mi Juda iikamim siyupai siyupaiyim pi siyar mi kigriraowi. Mi Juda hiran iikamim sima eleksena ina yonwowa mi sima hiriinan inkam kibi iirar swoki okmw in okwo haiginiu ta hiriinan miia saiir bi nwowamin. Mi siya ta hiriinan miia saiirar mriiyokiyokii mi wi siyar naobugi. Mi sima nwirin wi haini mi okmw in okwo haiginiuwi.

Dimin whirki kimbu karamae nwowiya saeya. Taka maeyauwa dimin whirki kimbu karamae nwowa ya ini omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir mwowainibin digiwa nwowin siir nwokin. Mi Adi Komii siya hir nwokin. Mi hiriir namiyin bigi biyan Pris in saisar namikin. Mi biewibiewiyim siya hiriirin ii kwokwira kwokwira namtaraowikin. Min kig Hibru sapta 9

Profet Profetim yim kamim Adi Komii siir yai aiir nanaakninkii haiginiuwi ima. Adi Komii siya simiirin nwonwira nwonwira nikiunakin mi siya simiirin ina yikropkiyin siir yai aiir boinmimauuamam. Mi iya dimin taeminki nimbiyamam tiriirim mi kamim pi simar nanaakninkii haiginiuwi simiir bwamki bwamin. Yim sima siyuum iikam ima tiriirin simiir boinimnhinkiiigim. Mi iripi hiriinan, dimin in nimbiyamam tiriirin Adi Komii siya pi ti kam imiirar boinmimauwi. Mi sima pi iikam imiir swoki kwaboimamauwi. Mi kam nhirim yipiki niksisaeiyim yim hiniina nikiuwikim niksisae profet. Mi kam imiirin yim Adi Komii siya bi nikiunakin simiirin mi ha bi nikropkikin. Nigaka. Mi yim sima Adi Komii siir yai aiirin sibgu sibgu bi boinmimauuwikim sima iikam imiirin hindara priyiksasaeikim.

Adi Komii siir ipiia siya ndwokai aeya. Adi Komii siya ipii komiia saiir ndowkaiigin mi dimin taeminim pi siyar kigrkaki. Ta ipiia ipii bimbuiwi rani mi saiirin bidi puaimwamwankikina. Mi ta ipiia ya golni nonkwowkwo. Mi ta ipii aiirin inkam nwirkin bi swoki idwowika. Saiirin Adi Komii saisar ndwokai kigrkakikin nu ninomor sowiir.

Grik Grikmi iikamim simiir om komiian Atens. Mi simiir nuin siir Griskin. Bidibidiniyarin simiir iikamim kasakasa rani mi sima iki nu whiekak nhirim simiirar kigrkakim. Mi iki nuim Grik sima kigriraowim simiir iikamim sima ini simiir siyu imiirara mi apim, Grikmi iikamim yim Juda iikam tani mi niksisae adi komii kasa bi diriraerarkim mi sima ini simiir inig imiir hainanim. Mi mhoiia Rom sima yaii Grik simaka yinii mi Grik simiirin Rom sima iyopakaiyu mi Grik simiir om komii komiian ini Rom sima kigriraowirakim. Mi Rom sima Grik simiir siyuum

kasaka bi wkaeyokna apkim mi ini Grik simiir yai aiirar mi imbobo inim. Kamim ta yaiwin kibi aiir winim sima Grik simiir yai aiir winkim mi mhoiyya kam nhirim ta Grik simiir yai imiir kigim mi sima Adi Komii siir yaiwin kibiya yaigun nhir hininim simiir win. Latin, Inglis, German mi yaigun whiekak nhir ikim. Mi tariinan sima ini hiriinana miriyyokiyokiyim.

Heven Hevenin Adi Komii siir omkin. Iikam nhirim sima hinina boini Adi Komii siir omin Hevenin ini ninomor kou hir nwowin. Tiki omin bimbuiwi rani wadieki wadiekin, iikamim yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiyim wi simasimar nami, ti om iirin mi sima inokinokin wi hirar nwoyokiyokikaeyami.

Hibru Hibru ya Isrel sima boini aeya yaiguna. Biyan Yokwo Komiiya sima sairin Hibru simiir yaigun aiir winkim.

Hisop Hisopin yio paeisim wirkin. Iiya biyan Prisin siya mi nhir miriyyim mi siya pi ti pae iir haii mipi siir hppmaigi op o nhie imiir mipa niyairpasokami.

Isib Isibin yio nu komii whirkin ini Isrel simaka kingiin hir nwowin. Iikamim yipiki Isib hir nwowim sima Adi Komii siiram bi naingwo tibmiigim. Mi sima iki niksisaei adi komii nhirim sima nonkwowowim paeni mi nuni mi sima simiir inig imiirar hainan. Biya Juda inkam nwirin Jekop nkiuwiyin siya mi siir wigyina sima Isib hiriir yam mi hir ini owiu. Mi siir yinisimim sima nwowim hapaiir biewiyim kamarim kamnwir {400} mi Adi Komii siya boinki Moses siirin mi siya Isrel simiir iikam imiirin iripa ha haingiriyu omimirim mi sima Isib siir haiburgik mi ini Isrel hiriirar swoki amim. Mi Isib simiir kamim ii kasaka bi niniikim yaii Isrel simiir iikamim simaka. Mi Isib simiir iikamim sima niksisaei adi komiiyim simiir hainanii siyuin siirin ina haiburgikim mi sima Adi Komii kunin siirarar hainan iski. Mi sima siir inigin Ala dap mi sima Adi Komii siiraramar yaingwo tibmi sima Jisis Kraiis siiram wara bi naingwo tibmiikim. Niingaka. Sima naingwo tibmiini siyuin siir bi nwokim.

Mastet Mastetin yio pae wirin siir inigin. Mastet nidin yio komii rani sapkisapisimkin sima siir nid imiir haiigim mi nae minaka nikrimkrin aeikim.

Narin Narin yio paeisim wirkin iikam sima siir mi imiir nopaiikim mi siirin pa sikini, mipi dimin taeminim Adi Komii siir nankin imiyyaeyim pi simiir niyopki mipi puui miyyikar whaki. Ti diminin siirin umir prasae bi sainikin.

Salpa Salpain yio dimin whirkin siiyanankin. Iiya iikamim sima siir nanagiyim mi siya huwa ha kinkiyim mi siir puwiya miyyik bi whakika.

Samaria Samaria yio iikamim nu Samarianim sima, siya ini nu Galili mi nu Judia sowiir bopwo hir nwowin simiir siyuin yapakin mi Isrel simiir iikamim sima hinina naingwo rani, sima miyyikim. Niingaka. Sima ini sau omomnan ywowim.

Saion Saionin yio mhu inigin. Mi om komii Jerusalem siya ini ti mhu iir waiyin. Mi iya Jisis siya om heven siir haiburgigi nua tiriri swoki iti mi siya biyin wi mhu saion hiriirar niuuni.

Stoik Stoik kamim yipiki Juda simiir siyiu komii whir iir nonkwowim. Sima hinina boinkim yipiki kimpipisusi nidid karamae nwowim mi yipiki maingimainga nwowam kinankiugiu karamae nwowim. Mi ti sima kamim yipiki stoik simiir siyiu komii whir iir sibgu onkworinuwiyim. Ti sima yayim sima boinim.

Livai Livai kamim yim Isrel simiir piugan kwir aeya. Juda simiir brougaeyin Jekop siir yinisim nwir ieya Livaiyin. Moses siya mi siir nomousimin Aron sowayaowin Livai inkamko. Mi bigi bi nwowin biyan pris inkamin Aron siyargin. Mi mhoiyya Livai simiir kam whiekakim ini Adi Komii siir omaka miriyyan inkamkina ywowim. Mi ta mi aiirin piugan kwiran inkamki bi miriigim Livai simiir kamim sima sima miriigim.

Mana Mana dimin whirni inigin. Biya iya Moses siya Isrel simiir iikam imaka nwowin mi sima ina haiburgikim nu Isib hirin. Mi sima maeyau siyin apa

nninga siir hir nwokim mi sima naemin karamaeka. Mi Adi Komii siya simiirsi naingwoyimiyoikin mi siya inokininokin simiirin nae pa hauugi. Mi ti naeyim sima nugakarar hainakiyakwokikim mipa hainami simiir omaka hiriir mipa naei mi sima pi wadiyar nwowi. Min kig Eksodas 16:14-21 mi Nambas 11:7-9 Tikinim yim ini biyan Yokwo Komiiya saiir nwowim. Mhoiyya iyya Jisis siya nwowa, siya hinina boinkin. Karargin ti naeyin ninomor kou hiranin. Mi iikamim ti naeyin siir naei mi sima wadiya nwowi mi inokininokin wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami. Siya hinina boinkin. Min kig Jon 6:46-51.

Isrel Isrelin Juda simiir nuin siir inigin. Iya simiir brougaeyin Jekop siyar niki owa, Adi Komii siya siir inigin Isrel siir asi nikiugin. Mi mhoiyya sima maingimainga ha nwowim ti inig iirimim mi ina boinim, krima Isrelni yinisimkim Juda iikamim sima min boinkim, simiir nuin siir inigin Isrelkin.

Juda Juda yio Isrel simiir iikamim simiir inig whir ieya. Mi iikamim Isrel hiranim simiir brougae nwirin Juda siyargin. Siya Jekop siir yinisimkin. Juda Isrel simiir piugan kwir aeya. Mi Isrel simiir Inkam Komii Komiiyim simiir kigriraowim Juda piugana saiir hirirankinairgim. Mi Juda simiir piuganim iuur kwisko.

Judia Judia yio Isrel simiir nu haimii whirkin. Mi siir yaimwoki yaimwowa hininga. Inkamin Adi Komii siya nimbingiyin idowiiya napmriiyam mi siya. Mi sima hiriinan asi dapi Jisis. Mi Adi Komii siya nimbingikin siirin mi siirin ha nikropkikin iikamim simiir dimin bibiyeyim simiirsi naowim. Mi sima siirin Kraisi asi dapkim.

Rom Rom yio om komii whirkin. Ti omin tiriinanin ina niki oyokiyokiyin mi ini nu komii Itali hir nwowin. Biyya Rom sima kasakasa rani mi sima pi iki nu nhirim simiirar mi ami mi pi yaii simaka ninii mi simiirin pi sima niyopakaiyuwi mi simiir nuin pi sima kigriraowi. Iya Jisis siya niki owa mi Isrel simiirin Rom sima kigriraokim. Mi tariinanin sima hiriinan tir tani.

Sam Sama ya biyan Yokwo Komii kwira saiir yokwo kwiraka. Mi Inkam Komii nu kigriraowiyin Devid mi iikamim Isrel hiranim ninokninkinkakim sima winka. Mi ta yokwo sama iyya iikamim sima Adi Komii siir inig hainaniyim pi saiir mwai imiir kigmak waowi.

Sadyusi Sadyusi kamim sima Juda simiirar isid whirkin. Mi simiir kam whiekak nhirim sima omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiirar mariigim. Mi iriipa hiriinan simiir nhirim kaunsel kamargim. Farisi mi Sadyusi simiir siyuum iripa rani, ini yapayapa ywowim mi simasima io asi ninwo anwowi. Mi Sadyusi sima hinina boinikim, iyya iki iikamim naonamiyim sima ie hiranki bi swoki insiin idwowikim. Nningaka. Simiir kwoinbudin hindira kiguguuguskikin. Mi sima ha naingwowi Adi Komii siir om hirin iikam karamaeka mi Didu naopwai mi niksisee adi komii karamaeka. Mi dimin taeminim nimbiamiyim sima hinina naingwowi, yim inkamki diriraerari, yim Adi Komii siya nonkwokwo rani. Nningaka.

Sisa Sisa yio Rom simiir yaiginga. Saiir yaimwoki yaimwowa hininga. Nu kigriraowan Inkam Komiiigin.

Wain Wainin yio hinina diriraerarikin. Inkamin pi paeyin grep nikiuwiyin pi siir nid imiir whinhai. Mi ti paeyin pi siir hii imiir nonkwo nhaknaokainaowidi. Mi iki iyya saeya whibaomaigiyim mi sima saiirin pi haningi kwiyaei. Mi Juda sima kwiyae op miyik karamaeka. Mi iyya sima nae naeyim pi ta op wain anaka naekwiyaei. Mi iikamim ta wain op aiirin homgak kwiyenanaeyim mi sima pa kwiyae whaowaenami.

Baptais Baptaisa ya Yokwo Komii saiirin hinina winboinka, Jon siya iikam kasakasa bi baptais haiginugin ie Jodan hirin. Mi Jon siya simiirin hinina boinkin, kima kimiir dimin biyeyim simiirin digumii haimriyugik mi iikamim irira nwonwira wa nwoki ninokninkinim sima digumii bidi haimriyugikim simiir dimin biyie imiirin.

Mi iikam nhirim yipiki Jisis Kraiis siirim naingwo tibmiiyim mi baptais ya min nsiimauwi sima naingwo tibmiiyan iikam bidi ywowim. Mi baptais sair yaimwoki yaimwowa hiniinga. Ti inkamin op baptaisiyin yo hiniina nsiimauwi, siir kwoinin bidi kisina haigiyin mi dimin biyeyim siya tirim digumii bidi haimriyugikin.

Hosana Hosana inigin yi min boinkin inkamin inigakin siir nokboinmamairikin. Yi hiniingin siir inig mwokimwoin Adi Komii siya wi siir nwoki hainan prapraskiyim.

Pailat Pailat siya Rom simiir nu kigriraowan inkam komii nwokin, yipiki biya omwai niki waiyan. Iya Jisis siya nwowa Pailat siya Isrel simiir iikam imiir kigriraokin.

Pasova Pasova ya Judain iikamim simiir ii komii kwir aeya. Mi ta iya iikam whiekakim mi bi miriigim. Mi sima Jerusalem hiriir yam mi iiyim iriyyarkwisa ywo. Mi Adi Komii siir inig iir hainan mi nae komiia ina yaeya. Iya biya simiir yidiwi wanwiyaeyim nu Isib hir haiyim hik mi Adi Komii siya simiir whindiriraerarkikin mi sima nu Isib siir haiburgikin mi ina yamim. Mi ta hiriinan sairsika biewi biewiyim sima ta pasova iya sairimar naingwowokim mi pi Adi Komii siir inig iirar hainani.

Pentikos Pentikosa ya ii komii kwir aeya piu siisiya. Isrel hiran iikamim sima nonkwowiya biewi biewiyim sim. Mi iya pasova iya dig nwokiya wik iriyyarkwiso sowiir mhoiia ii Pentikosa pa nimbiam. Iya sima numiran sasaeyim sin nungugu haiyim mi bali, ta iya saeya pentikos iya. Mi ta iya iikam whiekakim sima Jerusalem hiriir namikin mi pi omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair napninopkainamiy in mi naeyim pi Adi Komii siir hauwi. Pris inkamim sima wraisu pa nisom haii pa nanagi mi pa ninkin imiiaeki Adi Komii siir iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim. Taka iya ya iikamim naingwo tibmiiyim simiir ii komii waraga. Siyu hiniingin sima tiriyyin. Iya Jisis siya naowa mi siya ina swoki insiin idwowin mi ini ninomor kouwa hiriir yamin. Mi mhoiia kamim siir kigna miriyyim sima omaka iruwar nidwokai omimirkim Adi Komii siir naeyu iirim. Adi Komii siir naeyuin ha nitin mi kirie simiir yauni hauuni. Mi sima ini yaiginpai yaiginpaiyim simiirar boinamim. Iya sima hiriinan boinim iikam whiekakim sima Kraiis siir yaiya ini simiir yaigin aiarar wakaekiyim. Mi ta ii aiarin iikamim naingwo tibmiiyim simiir siyuin ini komiia ywokiyan mi ta iya ya iikamim naingwo tibmiiyim simiir ii komii aeya piu siisiya. Min kig Aposel 2

Wit Witin yo naekin. Mi witnidim numir komii aiar ninkiniyim sima raisnan whaknainikim. Mi iya witnidim wai nwowiyim sima pa nunguguhaii mi sima simiirin pi siiyaka nobrombropi mi sima nanagiyim mipi bret nimbiam mi sima pa naei.

Yis Yisin yo iikamim sima ninkin pridaiya iya sima bret nonkwokwowyim. Sima yisin yipa haii mi yipa pridgi witplaua aka. Iya sima hiriinan tiriyyim, bretin yipa niyopinaini mipi komiia nwoki. Iya Jisis siya iikamim simiir nowomwarkaiyuwiyim siya ii nhirim boiniyo yai nhirim yipi yis siirar boini. Ta yaiya sair yaimwoki yaimwowin hiniinga. Yisin yo miyyik rani.

Amen Amena ya hiniinga. Min kig Rom 1:25,9:5, 1Korin 14:16 2Korin 1:20. Juda simiir yaigina ya hiniina boini, "Ti diminin siya dimbiyam saeya kaimwoarga" Mi iya inkam nwirki sriiyyim Adi Komii siirim mi iki iikam nhirim sima pi iripa kwoinar nwoki mipa boinki, Amen.

Yaowae Adin ninomor kouwanki nitkin Bidi bidiniyarin Profet inkam nwirin siir inigin Danielkin siya inigin min daphaiginiugin inkamin yipiki Adi Komii siya nikropkiyan siir iikamim simiir nanmaiwarkainaim mi simiir dimin biye imiir haiyopriimdiyumiigiyim. Siir dimin mwoki mwowin yo ini Kraiis siir hiriinan ywowin. Jisis siya ti inigin siya siyar swoki kwaboinak. Mi iya Jisis siya, siya siyar swoki dapnain Yaowae Adin ninomor kouwanki nitkin, siya boin siyairgin inkam Adi Komii siya nikropkiyan mi yipikin Adi Komii siir kiriekakin. Siya inkamargin mi iriipa Adi Komiiagin.